

PRÄSTESTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL

PÅ RIKSDAGENS UPPDRAG
UTGIVNA AV

RIKSDAGSFÖRVALTNINGEN

GENOM

NINA SJÖBERG

12

1746–1747

STOCKHOLM 2005

Prästeståndets riksdagsprotokoll 1746–1747

Stockholm 2005, Elanders Gotab AB

Formgivning: Louise Edlund

Del 12

ISBN 91 85050 94 6

INNEHÅLL

Förord	V
Inledning	VII
Protokoll	I
Bilagor	613
1. Prästeståndets allmänna besvär vid riksdagen 1746–1747	615
2. Ståndets skrivelse angående den av katolikerna sökta religionsfriheten	620
3. Kungl. Maj:t och kanslikollegiets betänkande över prästeståndets skrivelse angående den av katolikerna sökta religionsfriheten	626
4. Extrakt av Baron Henrik Wredes Memorial angående allmän religionsfrihet	630
5. Ståndets svar på Wredes memorial	641
6. Sekreta utskottets extraktprotokoll om stämplingar mot riket	651
7. Sekreta handels- och manufakturdeputationens betänkande om Stockholms spinnhus	652
Personregister	657
Sakregister	687
Ortregister	707
Litteraturförteckning	715

FÖRORD

Sveriges riksdag beslutade med anledning av en motion från 1935, då man firade 500 år sedan riksmötet i Arboga 1435, att ge ut de dittills otryckta riksdagsprotokollen. Uppdraget innehades av Riksgäldskontoret fram till 1984, då riksdagsförvaltningen övertog uppdraget. Arbetet har sedan dess bedrivits vid riksdagens arkiv, som är en sektion inom Riksdagsbiblioteket.

Från riksdagen 1746–1747 finns från prästeståndet både koncept- och renskrivet protokoll. Det renskrivna protokollet används som förlaga, men jämförs med konceptprotokollet. När avvikelser av betydelse observeras påtalas detta i notsystemet. De handlingar som hänvisas till i protokollet har i första hand tagit från prästeståndets eget arkiv, där anteckningar finns på alla inkomna handlingar när de upplästs i ståndet. I de fall upplästa handlingar inte återfunnits i prästeståndets arkiv hänvisas till övriga stånds arkiv, förutom i de fåtal fall då handlingen inte kunnat återfinnas i något arkiv och därmed måste anses förkommen.

Protokollstexten återges bokstavstroget, men med vissa varsamma redigeringar. Bruket av versaler och sammanskrivningar av ord har moderniserats. Interpunktion och kommatering har redigerats i den mån det ansetts väsentligt för förståelsen av texten. I enstaka ord har j i vokalisk ställning ändrats till i. Vid uteslutning i förlagan av w i fw-ställning har w skrivits ut, utan att det särskilt noterats. Övriga förkortningar återges med kolon som uteslutningstecken. Understrykningar i förlagan återges med kursiv stil. Parenteser i handskriften återges med */:* *:/*, medan redaktionell parentes anges med rund parentes. I notapparaten omges även inskjuten text av rund parentes. Suppleringar anges med hakparentes och uteslutningar med vinkelparentes. Redaktionella ändringar i texten beläggs med hänvisning i notapparaten till konceptet eller andra handlingar.

Uppgifterna i personregistret är i första hand baserade på den biografiska litteraturen, men har dessutom inhämtats från Riksarkivet, Krigsarkivet och Slottsarkivet. Födelse- och dödsår anges enbart för ståndets ledamöter. I ortegistret anges socken, härad och län.

Under det långa utgivningsarbetet av ståndsriksdagens protokoll har olika kriterier för urval av bilagor används. Här har särskild hänsyn tagits till ärenden som är viktiga för prästeståndet under perioden, så att framför allt religionsfrihetsdebatten får belysning. Då 1700-talets riksdag var en manlig värld har en skrivelse om spinnhuset i Stockholm tagits med för att lyfta fram ett kvinnligt ärende, som också skildrar en annan sida av Sverige och Stockholm än de flesta andra riksdagsärenden.

Arbetet med denna volym har, förutom av undertecknad, utförts av medarbetare vid riksdagens arkiv. De har förtjänstfullt medverkat med varierande arbetsuppgifter. Ingrid Windahl har i huvudsak arbetat med inskrivande av protokollstexten, som korrekturlästs av Birgi Filppa. Leif Nilsson och Birgi Filppa har upprättat registren. I övrigt har alla tre bidragit med olika uppgifter i det spännande arbetet att ge ut ståndsriksdagens protokoll. Jag vill rikta ett särskilt tack till Louise Edlund vid enheten för riksdagstryck, som förutom arbetet med bokens formgivning outtröttligt har bistått med datateknisk hjälp.

Stockholm i december 2005

Nina Sjöberg

INLEDNING

När rikets ständer samlades till riksdag 1746 var läget i landet betydligt lugnare än vid föregående riksdagar. Fred med Ryssland slöts 1743 och i samband med detta genomfördes valet av ny svensk tronarvinge, då drottning Ulrika Eleonora dött barnlös. Den ryska kejsarinnans kandidat, Adolf Fredrik, valdes och gifte sig med Lovisa Ulrika som 1746 födde en son, prins Gustav. Sverige påverkades fortfarande av kriget, särskilt i Finland, där landområden förlorades. Både relationen till Ryssland och tronföljden var heta politiska frågor 1746, även om de inte längre var riksdagsärenden. Dessa båda frågor utnyttjades i konflikter mellan riksdagens olika grupperingar. Sådana konflikter gjorde att riksdagen blev mycket lång, trots det till synes lugna läget i Sverige. Riksdagen avslutades inte förrän den 16 december 1747.

Prästeståndet samlades den 16 september 1746 i konsistoriesalen i Storkyrkan, där deras överläggningar som vanligt hölls under riksdagen. Denna första dag var ärkebiskop Jakob Benzelius frånvarande p.g.a. sjukdom, men trots vacklande hälsa valdes han följande dag enhälligt till ståndets talman. Innan riksdagen var över, den 19 juni 1747, avled han. Biskopen i Linköping, Andreas Rhyzelius, som var näste biskop i rangordningen, ombads då ta över talmansskapet. När sedan Jakobs yngre bror Henrik Benzelius vigts till ärkebiskop överlämnades ämbetet till honom den 30 september. Denna riksdag hann alltså med tre talmän i prästeståndet.

Vid riksdagen 1738 hade en kupp genomförts av en grupp adelsmän med åsikter som stred mot framför allt kanslipresident Arvid Horns regim. Deras samarbete och metoder att köpa fullmakter, traktera riksdagsmän och köpa röster grundlade ett partisystem som kom att prägla resten av frihetstidens riksdagsarbete. Metoderna togs upp av deras motståndare, mössorna, som också lärde sig denna form för det politiska arbetet, även om de inte blev lika väl organiserade och sammanhållna. Finansieringen för detta partiarbete kom till stor del från utlandet, då politiken hattar och mössor förde uppskattades av Frankrike respektive Ryssland.

Det dröjde ända till 1765 innan mössorna tog makten igen, men vid riksdagen 1746–1747 var kampen hårdare än den normalt kom att vara under det kvartssekel hattarna styrde. Talmannen Jakob Benzelius räknades till hattarnas partiriktning, men bland övriga ledamöter var mössorna i majoritet i prästeståndet. Mössorna var därmed i majoritet i både prästeståndet och bondeståndet, även om båda ståndens talmän tillhörde hattarna. Det gjorde att två stånd stod mot två i ständerna, medan hattarna hade majoritet i sekreta utskottet. Hos prästeståndets ledamöter till sekreta utskottet var mössorna i majoritet, men mössornas mest stridbare man, Jacob Serenius, blev inte invald. Valet följde

inte praxis och Serenius försökte få det ogillat, men det stod fast.¹ Carl Gustaf Malmström skrev på 1800-talet riksdagens historia i flera band och hans verk är fortfarande den mest grundliga genomgången av frihetstidens riksdagar. Han menar att ståndets elektorerna fruktade Serenius stridslystnad och därför inte valt honom.²

Liksom Serenius stod bondeståndet utanför sekreta utskottet under denna riksdag. Bönderna hade på grund av de oroliga omständigheterna fått delvis inträde i sekreta utskottet 1741 och fullständigt 1743. Den rättigheten ville de inte släppa utan strid. Bondeståndet kämpade länge genom skrifter och samtal med övriga stånd och utövade påtryckningar genom att vägra delta i några deputationer, vilket försatte riksdagen i överksamhet. De var dock utan framgång. Inte ens prästeståndet, som i många frågor lierade sig med bönderna, gav dem stöd i frågan. Bönderna släpptes inte in i sekreta utskottet igen. Inre stridigheter i bondeståndet under riksdagen tog dessutom sådana former att övriga stånds förtroendet för bondeståndet minskade.

Prästeståndets protokoll är alltid mycket försiktigt formulerat, varför stora problem och kriser lätt underskattas när man läser protokollets text. Stora politiska händelser under denna riksdag som bara anas i protokollet är arresteringar, förföljelser och hårda domar mot anhängare av mösspartiet. Anklagelserna handlar om konspirationer mot successionsordningen, men också den demokratiska frågan om principalatet. Principalatsläran innebär att riksdagsmännen är direkt ansvariga inför sina väljare och kan avsättas av dem. Handelsmannen Christopher Springer formulerade läran, som fördömdes redan vid föregående riksdag. Principalatsläran betraktades som ett konstitutionellt kätteri, men också som ett förräderi mot riket och mot kungahuset.³

Drivkraften bakom mössornas arbete var den ryska ambassadören Johan Albrekt von Korff, vars namn över huvud taget inte nämns i prästeståndets protokoll trots hans stora inverkan i rikets politiska liv. Det var von Korff som med ryska pengar stödde kampen mot hattarnas regim. Det var inte bara genom pengar det ryska stödet kom, utan ryssarna gick så långt att de rustade skepp som hotade svenska vatten. Svenskarna tolererade inte den ryska begäran om att få nyttja svenska vatten och svensk mark för en resa och ryssarnas begäran ändrades till en mer oskyldig formulering om hjälp vid eventuell nöddrivning i de svåra vintervattnen.⁴ Detta ärende, som uppfattades som ett krigshot, rapporteras kort och neutralt i prästeståndets protokoll.⁵

Von Korff gick för långt när han inför tronföljaren läste upp en skrivelse där han förebådade denne för att han, som valdes till tronföljare tack vare den ryska kejsarinnan, omgav sig med hennes fiender. Dessa fiender var hattarna,

¹ Se 1 oktober 1746 § 4.

² Malmström 1897, s 286.

³ Lagerroth 1934 a, s 152 f; 157.

⁴ Malmström 1897, s 287 f.

⁵ Se 8 oktober 1746 § 4.

som svarade på von Korffs utspel med en nationell förklaring som sade att ständerna av fri vilja valt sin tronföljare. Genom von Korffs agerande inför tronföljaren splittrades mössorna, då den mer moderata fraktionen med Gustaf Bonde i spetsen drog sig tillbaka.¹

Von Korffs misstag och den nationella förklaringen stärkte hattarna. Det fanns lediga riksrådsämbeten och det var riksdagens sak att till konungen inkomma med förslag på namn där konungen hade att välja riksråd. Kungens valmöjlighet inskränktes till ett minimum genom att ständerna lade fram de valbara namnen i grupperingar enligt sina egna önskemål. Om kungen inte valde det önskade namnet dök detta bara upp igen för nästa rådsplats.² Här genomförde hattarna en kupp, så att valet skedde när prästeståndet och bondeståndet redan upplöstes för juluppehållet. Trots protester från kvarvarande mösstrogna riksdagsmän genomfördes valen, vilket ledde till att de nya riksråden samtliga tillhörde hattarnas parti.³

Christoffer Springer, som formulerat principalatsläran, var en av von Korffs främsta medhjälpare. I februari 1747 arresterades han och en kommission tillsattes av sekreta utskottet för att döma honom. Detta skapade missnöje, då kommissioner och hemliga undersökningar ogillades.⁴ I prästeståndet agiterade Jacob Serenius mot kommissionen och för Springers rättigheter, då han ansåg att det inte förelåg rättslig grund för arresteringen. Långa diskussioner ledde till en votering, där prästeståndet röstade för att förhindra kommissionen och förbjöd sina ledamöter att vara med i den. Tre dagar senare följde nya diskussioner som ledde till att prästeståndet backade, då de inte hade stöd av något annat stånd.⁵

Kommissionen mot Springer var oenig om graden av hans brott. När domen skulle fällas i slutet av november ansåg några att det inte var bevisat att han verkligen velat ha en ändring i regeringssättet eller tronföljden, men ett större antal ansåg att han verkligen gjort sig förtjänt av dödsstraff. Detta lindrades dock av hans bekännelser, så att han av kommissionen dömdes till två timmar i halsjärn och livstids fängelse.⁶

Även andra som gjorde uttalanden som kunde tolkas som ett stöd för principalatet eller kritik av tronföljden drabbades i kampen mellan hattar och mössor. Det var nämligen aktiva förkämpar för mössornas politik som anklagades för dessa brottsliga åsikter. Röstvärvning för stora summor var vanligt

¹ Lagerroth 1934 a, s 156. Malmström 1897, s 296–303. Nationella förklaringen i prästeståndet, se 26 november 1746 § 3.

² Lagerroth 1934 b, s 184. Metcalf 1992, s 146.

³ Se 20 december 1746 § 7 och 22 december 1746 § 1. Malmström 1897, s 305 ff.

⁴ Malmström 1897, s 318 f.

⁵ Se 14 februari 1747 § 17 och 17 februari § 3.

⁶ Malmström 1897, s 376. Protokollet 5 december 1747 § 8. Domen i prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 33.

inom båda partierna vid frihetstidens riksdagar, men då det var olagligt kunde också detta utnyttjas i dessa kampanjer.

Fabrikör Abraham Hedman angavs i sekreta utskottet av gardeskaptens Börje Skeckta för just röstvärning och förgripligt tal om tronföljden. Även detta skedde i februari. Hedman arresterades, men rådet lämnade rannsakingen till hovrätten, något Skeckta var mycket missnöjd med. Han förde en enträgen kamp för att en ständernas kommission skulle uppsättas, något adeln stödde. Borgarståndet följde adeln, men prästeståndet och bondeståndet vägrade ge vika i sin ståndpunkt att Hedman skulle dömas av hovrätten. Prästeståndet åberopade sitt beslut på Kungl. Maj:t och sekreta utskottet, som var de som hänfört ärendet till hovrätten från början.¹

Alexander Blackwell var näste person att dras inför rätta på grund av ränksmiderier. Blackwell var en skotte som kommit till Sverige som livmedikus och agronom. Han verkade för starkare band mellan Sverige och Danmark och anklagades för att vilja ändra successionsordningen. En kanslirätt bildades för att döma honom och hela affären belades med sträng sekretess. Mot Blackwell agerades mer hårdhänt än mot de svenska männen och han utsattes för tortyr i flera omgångar. Han dömdes till döden i juni och trots överklagan verkställdes dödsdomen den 29 juli 1747.²

Näste man att utsättas för hattarnas förföljelser var en långt mäktigare motståndare, nämligen riksrådet Samuel Åkerhielm. Han anklagades av ständernas kommission över Springer för att försvara principalatsläran i rådet. Till sekreta utskottet inlämnade han i juni 1747 en förklaring som var en utvidgning av Springers definierade principalatslära. Åkerhielms förklaring bemöttes av en av ständerna utsedd kommission.³

Kommissionens framställning till sekreta utskottet byggde på tre angivares anklagelser, vilket var lösa grunder. Trots detta satte sekreta utskottet samman ett protokollsutdrag som talade om att det verkligen förehades förrädiska stämplingar mot riket. Borgarståndet och adeln, som hade en majoritet av hatar, ville låta trycka protokollsutdraget för att sprida en varning i riket. Prästeståndet var mer skeptiskt till sekreta utskottets rättskipning. Där fördes en lång diskussion, som slutade med att ståndet biföll ett utlåtande författat av Serenius. I diplomatiska ordalag visar ståndet skepsis till att landsförräderi verkligen försiggick. Prästeståndet ”förmodar likväl, som swenske nation i alla tider varit känd och namnkunnig för en oförkränkt undersätelig trohet emot sin öfverhet och fädernesland, at när härom warder närmare undersökt, thet torde befinnas, at en sådan apprehension af fruktan för wåda och äfventyr mera här-

¹ Se 3 mars 1747 §§ 10, 14, 16; 4 mars §§ 3, 6; 16 mars § 6; 17 mars § 19; 18 mars § 3; 1 april §§ 8, 14; 24 juli § 5; 10 december § 10; 11 december § 24; 12 december § 8. Malmström 1897, s 321.

² Malmström 1897, s 325–330. I protokollet se 17 juli 1747 §§ 7, 9.

³ Lagerroth 1934 a, s 157 ff. Malmström 1897, s 340 f. Åkerhielm i protokollet 1 december 1747 § 13; 2 december § 13; 3 december § 15; 4 december § 4; 5 december §§ 3, 9.

rörer af en tidig waksamhet och berömelig ömhet för fäderneslandet, än at i sielfwa werket något afwugt emot fäderneslandet skulle wara uprunnit i swenska mäns hiertan". Skrivelsen säger vidare att sekreta utskottet borde ge stånden alla upplysningar om verkliga bevis för förräderi existerade och att hovrätten sedan skulle döma brottslingarna. En viktig faktor i diskussionen var frågan om riksdagens slut, då riksdagen redan hållit på i elva månader och detta ärende skulle kunna dra ut ytterligare på tiden. I prästeståndets skrivelse angående sekreta utskottet ställdes också krav på att riksdagen skulle avslutas den 8 augusti. Yttrandet sändes till bondeståndet, som biföll det.¹

Bönderna hade tillsammans med prästeståndet redan tidigare under sommaren velat få ett slut på riksdagen, då de hade jordbruk att återvända till. Nu lyckades dock borgarståndet och adeln få bondeståndet med sig i en gemensam deputation till prästeståndet den 7 augusti, där de överlämnade borgarståndets extraktprotokoll, bifallet av övriga två stånd. Prästeståndet tvingades därigenom gå med på att uppskjuta riksdagens slut.²

Ärendet med de upptäckta stämplingarna mot riket orsakade alltså stort ralbalder och bråk mellan stånden. I slutändan fick de dock inte några direkta följder, då anγγελselerna bara räckte till en enda rättegång för mutbrott.³ Mer intressant än de påstådda landsförrädiska handlingarna är sättet att hantera dessa anklagelser, då sekreta utskottet försökte undanhålla ständerna informationen och tillsatte kommissioner istället för att låta Svea hovrätt undersöka anklagelserna.

Fallet Åkerhielm löstes genom att han "frivilligt" avsåde sig sin plats i rådet för att inte riskera värre straff. Prästeståndet fortsatte att kämpa för hans sak genom att vägra bifalla hans avskedsansökan, men de backade till sist och följde de övriga stånden.⁴

Sverige präglades 1746–1747 fortfarande av kriget mot Ryssland, trots att några år förflutit sedan fredsslutet 1743. Framför allt de finska ärendena visar på krigets inverkan. Den ekonomiska situationen är svår och många av riksdagens ärenden handlar om ansökningar att slippa olika skatter och acciser. Över huvud taget handlar många ärenden om skatter och avgifter, men också om problemet att få de statliga finanserna att gå ihop. Där är lösningen ofta nya avgifter, särskilt på lyxvaror. Olika grenar av svenskt näringsliv under perioden finns företrädade i de många ärendena, från järnverk och manufakturindustrier till krögare och salthandlare. Man kan i protokollet och dess bifogade handlingar få en god inblick i det svenska näringslivet under 1700-talet. Många av ärendena som rör olika verk och bruk handlar om tjänstetillsättning-

¹ Malmström 1897, s 352 ff. Protokollet om sekreta utskottets extrakt om stämplingar, se 17 juli 1747 § 5; 24 juli § 5.

² Se 7 augusti 1747 § 14. Malmström 1897, s 356; 361 f.

³ Malmström 1897, s 364.

⁴ Malmström 1897, s 370 ff. Protokollet 1 december 1747 § 13; 2 december § 6; 3 december § 15; 4 december § 4; 5 december §§ 3, 9.

ar eller skatter och avgifter, men det kan också handla om andra frågor. Det finns exempel på nya idéer, som "baron Sten Bielkes påfund at utan kokning tilverka alun och salpetter" och kornett Magnus Forbes som uppfunnit "en machine til korkskäreri".¹ Även jordbrukspolitiken finns företrädd. Ständerna diskuterar uppodling av ödemark, men också odling av nya grödor som potatis och tobak. Näringar som skog och fiske diskuterar, liksom kreatur. Även de vilda djuren kunde bli riksdagsärenden, tex de vargar, rov- och odjur vars död erbjudits mot pengabelöning.²

Även vetenskapen var ärenden för riksdagen. Ett exempel är bidrag till olika vetenskapliga verksamheter, men denna riksdag, med riket i finansiell kris, var man tvungen att avslå Linnélärjungen Fredrik Hasselqvists ansökan om understöd till en forskningsresa.³ Boktryckeri var en fråga som intresserade prästeståndet, då de ville censurera allt som var anstötligt i kyrkligt hänseende.⁴

En fråga som är intressant ur vetenskapshistoriskt hänseende är prästeståndets inställning till vattenminskningsteorin. Olof Dalin hade 1744 fått uppdraget att författa en svensk rikshistoria. 1747 trycktes den första delen, som behandlade den hedniska tiden.⁵ Prästeståndet författade en framställan till övriga stånd där de begärde att verket inte skulle bli ansett och aktat som "vårt k. fäderneslands rikshistorie".⁶ Grunden till deras protester var just vattenminskningsteorin, till vilken Dalin var en anhängare. Teorin går ut på att vattnet stadigt minskar och slutligen helt kommer att försvinna. I Sverige var teorin intressant med tanke på vattenminskningen vid Östersjöns kuster. Förutom Dalin var Anders Celsius och Carl von Linné anhängare av läran om vattenminskningen.⁷ Prästeståndet grundar sin kritik på Bibeln och tidigare historieskrivning. De hänvisar till Dalins beräkningar av vattenståndet vid olika tidpunkter, något som inte går ihop med Bibelns berättelse om syndafloden och avtorkandet efter denna. Enligt Dalins beräkningar "kan bibliska historiens sannhet omögeligen bestå". Men prästeståndet hänvisar inte bara till bibliska källor i sin kritik, utan också till Tacitus, som beskrev sveoner, och andra antika källor som beskriver invånare i våra nordliga länder. Till denna historieskrivning hör naturligtvis också den på 1700-talet vedertagna myten att "the manstarke emigrationes gothorum" var skandinaver. Till och med Olof Skötkonungs göranden i Uppsala i början på 1000-talet skulle ha varit omöjligt om vattnets höjd varit den av Dalin uträknade. Prästeståndet vill inte själva disputera orsakerna till vattnets till- och avtagande utan de vill bara visa hur Dalins

¹ Se 14 oktober 1747 § 14; 25 juli § 7; 7 augusti § 4.

² Se sakregistret för respektive näring/växt/djur i protokollet.

³ Se 21 augusti 1747 § 18.

⁴ Se "Boktryckeri" i sakregistret.

⁵ Dalin 1747.

⁶ Se protokollet 4 december 1747 § 7.

⁷ "Vattenminskning" i Nordisk familjebok 1921.

rikshistoria är uppställd på en oviss grund, i strid som hotar ”både biblisk och historisk sanning”.¹ Det långa extraktprotokollet skickades till de övriga stånden. Det bifölls av borgarståndet, men nämns inte i övriga två, vilket kan hänga samman med att det skickades sista veckan av den pågående riksdagen.² Kritiska historiedebatter kunde föras även på 1700-talet och för prästeståndet var fortfarande Bibeln en historisk källa.

Tjänsteärenden utgjorde en stor del av riksdagens arbete, sett till antalet memorial med ansökningar som formligen översvämmade ständerna. Detta skapade missnöje både i ständerna och bland allmänheten. Till exempel säger protokollet den 25 juli att ”Biskop. h:r doctor Alstrin, jämte kyrkioherdarne mag:r Helstadius och mag:r Huss påminde nu som tilförene at ståndet ej vidare måtte befatta sig med slika cessioner”. Trots detta uttalande handlade även följande paragraf om ett tjänsteärende.³ Efter försök att hejda detta förfarings-sätt förband sig ständerna den 11 november 1747 att inte befatta sig mer med tjänsters bortgivande.⁴ Trots detta togs flera befodringsärenden upp även efter detta datum. Det som på 1700-talet var ett besvär som försenade riksdagens arbete har gjort att riksdagshandlingarna idag är en guldgruva för släktforskare.

En fråga relaterad till tjänsteärenden är den om rang, då ämbeten var officiellt rangordnade. Olika ämbetens rang diskuterades under riksdagen.⁵ Prästeståndet skrev ett utlåtande om rang med en slutsats som kan anses oväntad av en så konservativ skara: de föreslår att rangen i Sverige upphävs. De menar att ”begärelsen efter rang ibland swenska undersåtare altför mycket tilltager, så at många sätta sin hela heder och förtienst uti titul, character och rum”. Ett upphävande av rangen skulle leda till att ”swenska män må wänjas, at sätta sin rätta heder uti werkelig dygd och förtienst”.⁶

Att ekonomi, politik och religion hänger samman blir tydligt i frågan om religionsfrihet för invandrare av annan religiös tillhörighet. Det är en fråga som blev mycket aktuell i mitten av 1700-talet, då invandringen var stor. Vid riksdagen 1741 beslutades, trots prästeståndets motstånd, om en förordning som gav bekännare av den reformerta och engelska kyrkan fri religionsutövning. Detta hängde ihop med framväxten av manufakturindustrier i Sverige. Då det inte fanns inhemsk kunskap om detta hantverk fick man importera både vävstolar och arbetare från främst Nederländerna och England. Det första manufakturverket grundades av Jonas Alströmer i Alingsås 1724, men industrin växte snabbt. I Stockholm fanns 1741 10 sidenfabriker och 18 yllefabriker. Den största delen av den invandrade arbetskraften var reformert. En tolerant inställning till dessas religionsutövning ansågs av de merkantilistiska hattarna

¹ Se 4 december 1747 § 7.

² Borgarståndet 10 december 1747, s 844 i det tryckta protokollet.

³ Se 25 juli 1747 §§ 5, 6.

⁴ Malmström 1897, s 408 ff.

⁵ Se ”Rang” i sakregistret.

⁶ Se 12 december 1747 § 12.

vara bra för Sveriges industri och därmed ekonomi. Prästeståndet var mot förordningen när den genomfördes och de gav heller inte upp sin kamp för att få den upphävd.¹ Vid riksdagen 1746–1747 är detta en av ståndets viktigaste frågor.²

Men medan prästeståndet ville skydda den svenska lutherska religiösa enheten och renheten ville andra utöka religionsfriheten ytterligare. Baron Hinrich Wrede lämnade in ett memorial som listar en lång rad argument för en utökad religionsfrihet. Urskillningsdeputationen förkastade memorialet och de andra tre stånden nämner det över huvud taget inte, men prästeståndet reagerar trots detta starkt på Wredes skrift. De skriver ett svar med motargument, utformat som en officiell skrivelse från ståndet, undertecknad av samtliga ledamöter. Skrivelsen skickades iväg till de övriga stånden, men trots att stånden lovade att ta religionssaken i övervägande tar inget av de övriga stånden upp frågan igen.³

Wredes memorial och prästeståndets svar därpå ger en bra inblick i periodens idéer om religionsfrihet och har därför tagits med som bilagor i denna utgåva. Prästerna är rädda för religiös splittring och svenskarnas avfall från den rena evangeliska läran, medan Wrede anser att den svenska läran är den rätta och att de reformerta därför kommer att konvertera till vår lära istället. Wredes argument handlar alltså inte bara om de ekonomiska och politiska fördelarna av bättre relationer med de reformerta hantverkarna och deras länder, utan även förkampen för en utökad religionsfrihet använder religiösa argument. En viktig sak i dessa religionsfrihetsdiskussioner är att det enbart handlar om religionsfrihet för invandrade utlänningar. Det diskuteras inte någon form av religionsfrihet för svenskarna, som alla måste stanna i den svenska lutherska kyrkan. Ändå är just avfall hos dessa prästeståndets stora rädsla.

En av anledningarna till att prästeståndet var rädd för de reformertas religionsfrihet var att denna gjorde att de katoliker som bodde i Sverige blev mer frimodiga, trots att de inte hade någon formell religionsfrihet. Under årtiondena runt 1740-talet flyttade många katoliker till Sverige, dels genom de nygrundade manufakturerna, men också för slottsbygget och kultursatsningarna i Stockholm. Av Stockholms 70 000 invånare var 2 000 katoliker, vilket utgjorde nästan 3 % av invånarna, en siffra som inte överträffades förrän på 1980-talet. De flesta av dessa katoliker var alltså textilarbetare, som flyttade från sina hemländer till Sverige efter löften om fri religionsutövning när de kom

¹ Lenhammar 2000, s 107–111. Lindqvist 2000, s 257–259.

² Se t.ex. Prästeståndets allmänna besvär, bilaga nr 1.

³ Wredes memorial i Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40. Prästeståndets svar i Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 41. För att se alla tillfällen Wredes memorial tas upp i protokollet: se "Wrede, Henrik", i personregistret. Ärendet tas upp i Ridderskapet och adeln 8 december 1747, tryckta protokollet del 3 s 231, i Borgarståndet 8 december 1747, tryckta protokollet s 832 och i Bondeståndet 8 december 1747, tryckta protokollet s 711.

hit. Detta var en lögn, då de fick delta i katolska mässor vid de utländska ambassaderna, men inte vigas, begravas eller döpa sina barn katolskt. Förutom avsaknaden av religionsfrihet var deras levnadsförhållanden urusla, men de hindrades att resa hem av de kontrakt de undertecknat.¹

Under denna riksdag debatterades den katolska aktiviteten i Stockholm och prästeståndet satte upp en skrivelse till Kungl. Maj:t som reaktion på en ansökan om religionsfrihet katolikerna skickat till Kungl. Maj:t. Prästeståndets skrivelse ger en intressant skildring av deras perspektiv på den katolska faran.² Även denna skrivelse finns med som bilaga. Katolikernas armod och fattigdom, som berodde på att de betalades låga löner, beskrivs av prästeståndets skrivelse som att dessa fattiga lever på rikets bekostnad. De skriver också om mannen som tagit hit dem under falska förespeglingar, fabrikören Nils Wahlberg, som enligt prästerna missbrukat kungens namn, förfalskat religionsfrihetsdokument och lovat katolikerna religionsfrihet. De kräver i sin skrivelse att ständerna undersöker Wahlbergs verksamhet och vad som händer i hans manufakturer.

Skrivelsen är också fylld av skildringar av det katolska hotet. Enligt prästeståndet har den påviska kyrkan aldrig förlorat hoppet om den nordiska kyrkans återförande under sin lydnad. De katolska makternas sändebud tar alla tillfällen som leder till detta stora ändamål. Katolska präster reser runt i riket och bland de katolska hantverkarna i manufakturerna gömmer sig förklädda jesuiter. Just jesuiterna är de mest farliga och lömska, eftersom de har tillstånd att anta skepnad av vilket stånd och yrke som helst för att tjäna det påviska huvudmålet. När svenska barn kommer till manufakturerna för att lära sig hantverket undervisas de alltså av förklädda jesuiter.

De andra stånden var dock inte intresserade av att lyssna på prästeståndets varningar i dessa nya tider. Den ekonomiska situationen var sådan att Sverige var beroende av den utländska kunskapen och arbetskraften, men även nya tankar nådde Sverige. Upplysningstänkandet ökade förståelsen för oliktankande, även om det skulle dröja ännu några årtionden innan dessa nya idéer blev dominerande i den akademiska världen.

Medan prästerna kämpade hårt för att få de övriga stånden att lyssna på deras varningar för reformerta och katoliker finns en passus om en annan religiös grupp som av många ses som ett hot idag, nämligen muslimerna. På 1740-talet var de inget hot i Sverige eftersom de fanns så långt borta, men det fanns svenskar i det ottomanska riket och Sverige hade där en stor beskickning. Man samlade in pengar för att bygga en svensk-luthersk kyrka i Konstantinopel. I samband med diskussioner om detta byggande ges en bild av positiva kontakter mellan de muslimska turkarna och de lutherska svenskarna, som båda ansåg att katolikerna var farligare.³

¹ Lindqvist 2000, s 254–259.

² Diskuteras i protokollet, 15 december 1746 § 7; 25 januari 1747.

³ Se 1 oktober 1746 § 3.

En socialhistorisk fråga som var viktig för prästernas privata liv var inrättandet av en änke- och pupillkassa. Det var en form av änkeförsörjning som var typisk för 1740-talet, då det förutom för prästeståndet inrättades änke- och pupillkassor för civilstaten och militiestaten. Den fungerade som en försäkring, där avgifter betalades in av delägarna för att sedan fördelas som pension till deras efterlevande. Kassans reglemente blev stadfäst 16 september 1746¹ och diskuterades flera gånger under riksdagen 1746–1747. Prästeståndets ledamöter uppmanades att verka för kassan i sina stift, så att den skulle få fler delägare. Redan 1783 gick dock kassan i konkurs, då utgifterna var större än inkomsterna.²

Medan prästerna drev frågor som handlade om religionen i riket lade de andra stånden sitt intresse vid andra frågor. Böndernas stora ärende, förutom deras medverkan i sekreta utskottet, handlade om brännvinsbränningen. Sedan den första brännvinslagen 1638 skiftade lagstiftningen för och emot en friare bränning. För kronan handlade det om inkomster, då man hade olika former av beskattning på brännande och försäljning av brännvin. 1741 infördes en lag som begränsade tidsperioden under året då folket fick bränna och dessutom pålades en accis som gjorde detta dyrt. 1800-talets nykterhetskämpe, Peter Wieselgren, skriver i sin historia över svensk brännvinspolitik att det handlade om att hindra missbruket och de skadliga påföljderna ett överflödigt brännvinsnyttjande förde med sig. Men Wieselgren, med sitt agitatoriska syfte, skildrar hela historien och de svenska kungarna i positiva eller negativa termer utifrån deras brännvinslagstiftning.³ Han har ett långt mycket större medvetande om brännvinets skadliga verkan än vad lagstiftarna själva tycks ha haft. Visst fanns medvetandet om skadligheten, men i ständernas brännvinsdiskussioner var det mer en fråga om ekonomi än om folkhälsa.

Böndernas begäran vid riksdagen 1746–1747 handlade om att få bränna för husbehov av ”förskämd” säd, som ändå inte kunde användas som föda.⁴ Argumenten i diskussionerna för och emot husbehovsbränning var många och av olika slag. Man var tvungen att importera stora mängder spannmål, vilket man skyllde på den omfattande brännvinsbränningen. Ärendet fördes till den stora sekreta deputationen, som föreslog att all brännvinsbränning skulle underställas kronan. Förslaget innebar en detaljerad brännvinspolitik, där regeringen hade makten att bestämma hur mycket som skulle brännas, var det skulle göras geografiskt och även hur mycket det skulle kosta att köpa eller byta till sig brännvinet mot säd. Bönderna skulle alltså få köpa sitt brännvin och kronan

¹ Årstrycket, 16 september 1746. *Kongl. Maj:ts Stadfästelse-bref och Priviligier, på Präste-ståndets Änke- och minder-årige Barns underhålls-Cassa*. Tryckt i Modée 3, s 2341–2359.

² Norrman 1993, s 210 ff. För protokollet, se ”Änke- och pupillkassa” i sakregistret.

³ Wieselgren 1840.

⁴ Se ”Brännvin” i sakregistret för att följa bondeståndets skrivelser till prästeståndet i frågan.

skulle få en så rik inkomstkälla att alla bevillningar och andra extrapålagor skulle kunna upphöra. Husbehovsbränningen var dock så viktig för folket att bönderna inte kunde gå med på detta. Även prästeståndet röstade mot, då de gärna lärer sig med bönderna. Ett nytt förslag gick ut på en brännvinsavgift, som inte relaterades till brännandet utan utgick från hemmantalet. Bristerna med detta lyftes fram i prästeståndet, men ståndet biföll ändå detta förslag.¹ Det innebar alltså att alla fick betala utifrån sin jord, oavsett om de brände eller inte och mängden som brändes påverkade inte heller. Förslaget bifölls av samtliga stånd.²

Denna inledning är ett försök att presentera både den historiska bakgrunden och den variation av riksdagsärenden som diskuteras i prästeståndet under riksdagen 1746–1747. Riksdagsprotokollen ger en inblick i stora delar av det svenska samhället under 1700-talet, där både de stora frågorna och privata ärenden tas upp.

¹ Se 17 oktober 1747 § 4; 29 oktober § 1.

² Ridderskapet och adelns protokoll 1746–1747, del 3, s 18. Borgarståndets protokoll 1746–1747, s 780. Bondeståndets protokoll, s 661.

PRÄSTESTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL
1746–1747

A/Ω

År 1746 then 16 September, efter föregångit anslag, instälte sig i thet wanliga rumet högwördige biskoparne ifrån Lindköpings stift herr doctor Andreas Ol. Rhyzelius, ifrån Wexjö herr doctor Eric Alstrin, ifrån Lunds stift herr doctor Henric Benzelius, samt herrar superintendenterne, ifrån Carlstads stift doctor Nicol. Lagerlöf och ifrån Gottland mag:r Kammecker, tillika med flera af ven. clero, som, til underdånigt följe af Hans Kongl. Maj:ts nådiga befallning, til innewarande riksdag sammankommit, tå

1. Giordes begynnelse med psalmen n:o 189 Hel. Trefaldighet stat oss bi etc. samt wanliga böner och wälsignelse.

2. Under herr archibiskopens frånwaro af någon opasslighet, förestälte biskopen h:r doct. Rhyzelius, at the närwarande wille nu ifrån sig lefwerera theras fullmagter och anteckna sina namn, samt tillika gifwa tilkänna, hwilka för hwarje stift ej ännu ankommit; men likwäl äro, efter föregångit ordenteligt wal och lagliga fullmagter, helt säkert at wänta, hwaruppå antecknades

Ifrån Upsala stift

1:o Archibiskopen h:r doctor Jacob Benzelius.

2:o Theol. professoren h:r mag:r Matth. Asp, fullmäktig för Waksala, Odensala, Lagunda, Thorstuna, Simtuna, Wester-Löfsta, Norrby, Åsunda, Enekiöping, Weckholm och Håbo probsterier.

3:o Probsten i Knutby mag:r Eric Beckman, fullmäktig för Knutby, Börstel, Husby Skiedewid, Weddö, Närtuna och Hagunda probsterier.

4:o Kyrkioherden i Forssa mag:r Nicol. Wettersten, fullmäktig för Giefle, Hedesunda, Fernebo, Ofwansiö, Mo, Alfta, Hudikswall och Delsbo probsterier.

5:o Kyrkioherden i Munsö mag:r Jac. Manquer, fullmäktig för Ulleråker, Norunda, Spånga, Swartsjö, Täby, Wermdö, Solna, Ö. Löfsta, Tierp och Nora probsterier.

Ifrån Stockholms stad

1:o Pastor prim. och consistorii præses h:r doct. Andr. Bergius.

2:o Kongl. öfwerhofpredikanten och kyrkioherden wid S:t Claræ och Olai församl. h:r Sam. Troilius.

3:o Kyrkioherden wid kongl. Riddareholms församl. h:r doctor Justus Christop. Hausswolff.

Ifrån Lindköpings stift

1:o Biskopen h:r doctor Andr. Ol. Rhyzelius.

2:o Domproben h:r doctor Petr. Filenius, fullmäktig för Linköpingsdivisionen.

3:o Kyrkioherden i Swanhals h:r Sven Thollander Trulsson, fullmäktig för Westan-Stångsdivisionen.

4:o Kyrkioherden i Kullersta h:r Nicol. Palmærus, fullmäktig för Östan-Stångsdivisionen.

5:o Kyrkioherden i Thuna h:r Dan. Drangel, fullmäktig för Calmaredivisionen.

Ifrån Skara stift

1:o Lectorn mag:r Ol. Odhelius å consistorii wägnar, samt fullmäktig för 3:de divisionen.

2:o Proben i Borås mag:r Andr. Hygrell, fullmäktig för then 4:de divisionen.

3:o Kyrkioherden i Lyresta mag:r Joh. Thor. Helstadius fullmäktig för första divisionen.

4:o Kyrkioherden i Örslösa mag:r Elias Biörck fullmäktig för 2:dra divisionen.

Ifrån Strengnäs stift

1:o Domproben mag:r Carl Fredr. Liungberg å consistorii wägnar fullmäktig.

2:o Proben i Nyköping mag:r Jacob Serenius fullmäktig för Södermanland.

3:o Proben i Örebro mag:r Eric Lidius, fullmäktig för Närke.

Ifrån Westerås stift

1:o Biskopen h:r doct. Andr. Kalsenius, berättades skola med thet första ankomma.

2:o Proben i Munktorp mag:r Johan Lind.

3:o Proben i Leksand mag:r Johan Nordman.

4:o Proben i Fällingsbro mag:r Jacob Strang.

5:o Kyrkioherden i Stora Skiedewid mag:r Petr. Eckman, tilsamman försedde med hela stiftets fullmagter, hwilka med thet första skola ankomma.

Ifrån Wexiö stift

1:o Biskopen h:r doctor Eric Alstrin.

2:o Theol. lectorn mag:r Joh. Tillander, fullmäktig för Kronebergs län.

3:o Kyrkioherden i Bexheda mag:r Clemens Helin, fullmäktig för Jönköpings län.

Ifrån Åbo stift

1:o Theol. profess. h:r doct. Johan Browallius, berättades wara på hitresan stadder, at blifwa consistorii fullmäktig.

2:o Probsten i Närpis mag:r Henr. Carlborg fullmäktig för Wasa contract.

3:o Probsten i Loimijocki h:r Gabriel Lauræus och

4:o Probsten i Euraåminne h:r Matth. Tackou, bägge fullmäktige för nedra delen af Åbo stift; men ännu ej ankomne.

5:o Kyrkioherden i Kiällmio h:r Matth. Pazelius, fullmäktig för Österbotn, förwäntas med thet första.

Ifrån Lunds stift

1:o Biskopen h:r doctor Henr. Benzelius.

2:o Probsten i Carlshamn mag:r Erasmus Trægård.

3:o Probsten i Malmö h:r Casten Aulin.

4:o Probsten i Kiöpinge mag:r Joh. Mandorf försedde med hela stiftets fullmagt.

Ifrån Borgo stift

Probsten mag:r Carlborg berättade, thet biskop. h:r mag:r Nylander redan för några weckor sedan skall begifwit sig på wägen; men lærer, för thet beständiga motwädrets skull, ännu ej kunnat framkomma.

Ifrån Götheborgs stift

1:o Biskopen h:r doctor Jöran Wallin.

2:o Probsten i Tanum mag:r Joh. Oedman, fullmäktig för Wikornes, Elfsyssels contract, samt Uddewalla stad.

3:o Probsten i Istorp mag:r Johan Aurælius, fullmäktig för Elfsborgs län, som förwäntas.

4:o Pædagogus i Kungself h:r Petr. Tranchell, fullmäktig på presterskapets wägnar uti Elfsyssle contract.

Ifrån Calmare stift

1:o Biskopen h:r mag:r Magnus Beronius.

2:o Probsten i Liungby mag:r Georg Montelius fullmäktig å stiftets wägnar.

Ifrån Carlstads stift

1:o Superintendenten h. doct. Nicol. Lagerlöf.

2:o Probsten i Hessleskog mag:r Eric Wall fullmäktig å stiftets wägnar.

Ifrån Hernösands stift

1:o Superintendenten h:r doct. Ol. Kiörning, som med thet första förwäntas til staden.

2:o Kyrkioherden i Sundswall och Sillånger mag:r Joh. Laur. Huss, fullmäktig för södra divisionen.

Ifrån Gottlands stift

1:o Superintendenten h:r mag:r Martin Kammecker.

2:o Kyrkioherden i Gothem och Norlanda h:r Andreas Cedren fullmäktig å stiftets vägnar.

3. Til fullmagternes gienomseende utnämndes följande, neml. kyrkioherden mag:r Helstadius, probsten mag:r Lidius, kyrkioherden mag:r Eckman, probsten mag:r Trægård och probsten mag:r Montelius.

4. Til allmän underdånig efterlefnad och rättelse begyntes med riksdagsordningens föreläsande och continuerades thenna gången til § 16.¹

Den 17 Sept.

1. Herr archibiskopen, som nu ursäktade thes bortowarelse i gårdagen, betygade sin fågnad theröfwer, at han fant ståndets samteliga ledamöter wara uti önskelig god wälmogo församlade, til et giemensamt ändamål, at näst Guds ära, arbeta på thet, som kan lända riket, vårt k. fädernesland, til sanskyllig wälfärd, hwartil nu önskades Guds nåd och wälsignelse.

2. Biskop. h:r doct. Wallin inlämnade 5 st. fullmagter för sig ifrån Götheborgs stift.

Comministern uti Wirestad och Wexiö stift, Sven Aulænius inlämnade äfwen thes fullmakt utaf samtelige capellanerne i bem:te stift til at, å theras wägnar, biwista innewarande riksdag, hwartil the förmena sig utaf kongl. förordningen af år 1727 wara berättigade.²

Biskop. h:r doctor Alstrin berättade, at thetta ärendet warit hos consistorium i orten anmältdt, samt at inga andra postulata af them förmodel. andragne warda, än sådane, som til ståndets giemensamma nytta lända kunna.

Herr archibiskopen förmodade, at kapellanerne icke hafwa orsak at enskildt öfwer något sig beswära, emedan theras bästa i alla tider blifwit med all flit bewakat, och synes thet något besynnerligit wara, at the, som giemenligen klaga öfwer sin knappa utkomst; dock i oträngda mål wilja tilskynda sig utgifter til en egen riksdagsmans hållande. Imedlertid lämnades thenne sak til them, som af ståndet äro deputerade til fullmagternes igienomseende.

¹ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikets ständers riksdagsordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, § 1–16 s 504–518.

² Årstrycket, 16 november 1727: *Förordning uti någre mål, som angå capellanerne i riket*. Tryckt i Modée 1, s 732 f.

3. Et bref inlämnades, hwars utanskrift war stäld til ven. consistorium comitale, som berättades wara ifrån kyrkioherden h:r Falundius i Skara stift; men som ingen talemän ännu war utnämnd; ty kunde thet för thenna gången ej öpnadt warda.

4. Som, til följe af ståndets förening wid riksdagen år 1727, en fullmäktig fattas för Strengnäs stift; ty anmodades domproben mag:r Liungberg, såsom consistorii fullmäktig, at inhämta bem:te consistorii utlåtande, huru snart samma fullmäktig kan hit förwäntas.

5. Ifrån Hernösands stift bör jämwäl ännu en fullmäktig tilkomma, hwaröfwer superint. h:r doct. Kiörning lärer wid thes ankomst hos ståndet sig förklara.

6. Upl:s och justerades protocollet af d. 16 i thenna månad.

7. Herr archibiskopen hemställte, om ståndet för thenna gången will skrida til talemans utnämmande, och förthenskull lät thesförinnan upläsa expedit. deputations extr. prot. af d. 28 Nov. 1741, ang:de at riksens st:r öfwerenskommit och faststält, thet för framtiden inga gåfwor, hwarken landtmarskalken eller the öfriga talemännen wid riksdagarne af publique medel böra projecteras, eller gifwas; utan at thetta bör på hwart och et stånds behag ankomma, om eller hwad ståndet sin talemän af egna medel tillägga will. Häruppå yttrade sig samtelige fullmäktige theras åstundan ej allenast wara, at nu strax få utnämna then, som skall blifwa theras talemän; utan ock enhälligt begierte at h:r archibiskopen thetta beswäret sig åtaga wille. Dock aktades nödigt och godt wara, at thetta ärende nu som tilföre, i anledning af riksdagsordn. § 10¹ warder genom ordentelig vötering afgjort, hwilket ock strax skiedde genom sedlar, hwilka sedermera öppnades af biskoparne h:r doct. Rhyzelius och h:r doct. Alstrin, innehållandes, undantagne et votum på biskopen h:r doct. Rhyzelius, ståndets förr yttrade enhälliga utlåtelse, at h:r archibiskopen doct. Jacob Benzelius måtte blifwa preste-ståndets talemän wid innewarande riksdag, hwartil h:r archibiskopen nu önskades mycken lycka och wälsignelse, samt hälsa och krafter til samma sysslas förwaltande; hwaremot h:r archibiskopen tackade för thet förtroende ståndet i så måtto emot honom betygat; seendes wäl sielf hwad hos honom til thetta werks utförande fela kan, men försäkrade, at på redelighet och ärlighet skall intet fela intil dödsstunden; tilträdandes sysslan i Herrans namn med så mycket större frimodighet, som et så kärt och wärtdt stånd gifwit flere prof å daga af thes benägenhet, med förbehål, at, i fall af siukdom, thes herrar medbröder lära ståndets angelägenheter sig antaga och befrämja.

I anledning af riksdagsordn. § 10 aflades häruppå talemanseden med hand å Herrans Hel. Bibel; hwarefter h:r archibiskopen, såsom ståndets talemän, intog sit rum; med önskan at thes göromål måtte lända Gudi til ära och fädernes-

¹ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikes ständers riksdagsordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, § 10 s 508 f.

landet til nytta, samt at ärenderne, som här förekomma måge i saktmodighet, fridsamhet, kärlek och enighet, företagas, öfwerwägas och afgöras.

8. Herr archibiskopen förständigade, at som han nu til ståndets taleman utnämnd och förordnad blifwit, altså blifwer thes första proposition, at ståndet med honom öfwerenskomma wille, ang:de hwad uti thet nyss upläsne expeditionsdeputat. extr. prot. omförmåles; försäkrandes, at han för sin del altid warit och är aldeles emot thenna afgiften; wäl wetandes, at riksens cassa i närwarande tider sådant icke tåla will.

Ståndet tackade h:r talemannen för en så gunstig och benägen utlåtelse för thet allmänna bästa; beslutandes at therwid förblifwa må.

9. Til thesto större förbindelse emellan ståndets ledamöter, at tysthålla, hwad som här blifwer talt och afhandladt, uplästes och underskrefs thet formulair utaf hela ståndet, som tilföre i thetta mål warit brukeligt; hwarwid dock påmintes, at ther någon skulle wid fullmagternes ytterligare skierskodande, finnas ej böra hafwa stämma i ståndet, thesamme ej eller må underskrifwa thenna förbindelse, utan strax taga thes afträde.

10. Skulle notarius consistorii Stockholmensis mag:r Johan Helledaij, såsom then ther wid sidsta riksdagen gjorde godt nöije, anmodas, at äfwen nu göra biträde wid protocollet i ståndet; emedan thet eljest för en person för drygdt blifwa will.

11. Herr taleman anmälte til ståndets widare påtänckande til nästa sammankomst, Upsala stifts påstående, at hädanefter icke ensamt blifwa graveradt med första notariens underhållande wid riksdagar, såsom the förflutna åren skiedt är.

Den 18 Sept.

1. Herr archibiskopen ståndets taleman lät anmäla thes opasslighet, såsom orsak, hwarföre han thenna gången ej förmår upkomma.

Likal. lät præses consistorii Stockh. h:r doct. Bergius anmäla, at han för någon anstöt af bröstfeber icke kunde wara tilstädes.

2. Probst. mag:r Lind inlämnade behöriga fullmagter för 5 deputerade ifrån Westerås stift.

3. Upl:s och justerades protocollet af d. 17 hujus.

Wid § 2, ang:de capellanernes fullmäktig ifrån Småland, ärindrade biskop. h:r doct. Alstrin, at the beswär, som comministri ifrån stiftet thenna gång kunna hafwa at andraga, måge af then depu[ta]tionen¹ til skierskådande uptagne

¹ Enl. konc.

warda, som öfwer the allmänna beswären wid thenne riksdag blifwer förordnad.

Wid 3 § påminte kyrkioherden mag:r Eckman, at uti the acter och skrifter, som antingen til ståndet ankomma el:r therifrån afgå, tjenligare synes wara, om the orden preste-ståndet i stället för consistorium comitiale warda brukade.

I anledning af 4 § berättade domprobsten mag:r Liungberg, at biskopen i Strengnäs h:r doct. Dan. Lundius wäl icke hafwer thenne gången begiert Hans Kongl. Maj:ts specielle tilstånd at få blifwa borta ifrån riksdagen; dock hoppas at ståndet lærer med benägenhet anse uteblifwandet, emedan thes höga ålder ej welat tilstadia honom, at nu komma tilstådes; men om någon särdeles nödwändighet fordrar hans närwarelse, såsom uti något religionsmål eller thylikt, så will h:r biskopen sig icke undandraga. I anseende hwartil h:r domprobsten förmente, at thet thenne gången kunde få, til widare, förblifwa wid thet antal af riksdagsmän, som redan äro närwarande, hwarom han wille, under nu påstående session, om så ärfordras, några bref och documenter ifrån consistorio upwisa.

Uti h:r talemannens frånwaro lät biskop. h:r doct. Rhyzelius å ståndets wägnar förstå, at som h:r domprobsten wore befullmäktigad, at uti sin biskops ställe biwista thenna riksdag, och man således icke lærer hafwa at göra sig någon räkning på thet, at biskopen sielf hitkommer, at taga del uti the riksdagsärenden och arbeten, som ståndet åligga mände; altså bör, til följe af 1727 års öfwerenskommelse, uti ståndet, ännu en herredagsman ifrån Strengnäs stift til thenne riksdag hitsändas.

Wid 5 § förestältes samma sak, at i anseende til ofwannämde ståndets öfwerenskommelse wid 1727 års riksdag, thet bör utom h:r doctorn och superintendenten ännu en fullmäktig hitkomma ifrån Hernösands stift, så at therifrån 3:ne äro närwarande. Kyrkioherden mag:r Huss androg, hurusom tilförene skall warit brukeligt, at allenast 2:ne för thetta stift riksdagarne bewistat; begärandes förthenskull, at ståndet, i anseende til stiftets ringa antal på pastora-ter, för hwilken orsak superintend. h:r doct. Kiörning, jämte thet, at han på consistorii wägnar hitkommer, äfwen är befullmäktigad för norra divisionen, wille nu therwid låta förblifwa.

Ståndet tog thetta i öfwerwägende, och pröfwades nödigt, at emedan riksdagsärenderne äro ej allenast dryga; utan ock deputationerne många til hwilka ståndet sig fördela måste; altså kan 3:die man ifrån Hernösand icke umbäras.

Hwad Borgo stift beträffar, lämnade ståndet sit bifall thertil, at så i anseende til then nyligen utståndne krigsolyckan, som ock at bem:te stift wid samma tilfälle blifwit merkel. förminskadt, för thenna gången allenast en fullmäktig til riksdagen försändes; hwilket likwäl för framtiden icke bör gälla.

I anledning af 13 § discurerades om notarii primi underhållande wid riksdagar, hwarmed Upsala stift allena intil närwarande tid graveradt blifwit, hwarföre och som sielfwa billigheten fordrar någon jämkning stiften emellan uti thetta mål; bem:te stifts fullmäktige begära, thet the andre stiften hädanef-

ter hwar sin gång måtte bestå riksdagsunderhåll för notarien, och således Upsala stift niuta then förmån och rättighet, som alla öfriga stiften hitintil niutit, at, ehuru til följe af ståndets beslut wid 1727 års riksdag, om et wist antal fullmäktige ifrån hwarje stift, Upsala stift ej undgå kan, at hålla 6 fullmäktige utom Stockholms stad, thetta stift dock ej må altid underhålla en person, som til följe af Kongl. Maj:ts rescript til alla consistorier af d. 15 Octob. 1741¹ icke eger at wara fullmäktig wid riksdagar, och således ej röst och stämma i ståndet, när någon thenna stifts enskildte angelägenhet bewakas bör.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius lät förstå, hurusom thet är icke allenast i ståndet beslutit wid 1727 års riksdag, at notarius ifrån Upsala consistorium skall wid riksdagar föra protocollet, utan ock at praxis ifrån the urgamlaste tider bestyrker thetsamma, hwilket utan twifwel kommit theraf, at så wäl thetta consistorium är thet första uti riket, som jämwäl emellan riksdagarne sustinerar ståndets vices, som ock at til följe af riksdagsordn. wid timande ledighet af then kongl. thronen, thetta consistorium eger at kalla ven. clerum i riket tilsamman, med mera.

Kyrkioh. mag:r Eckman och probst. mag:r Montelius instämde uti thetsamma; läggandes mag:r Eckman til, at thet snarare bör för en heder anses för Upsala stift, at hafwa sin notarium wid riksdagsprotocollet, än för en gravation, helst han är icke allenast med uti secrete utsk. fast än ther icke röstegande; utan ock på flera ställen, och utom thes länder thetta påstående icke til någon lindring för stiftet; emedan thet likafullt, såsom tilförene anmärkt är, i anseende til thes widlöftighet, bör utgöra samma antal af herredagsmän, om icke et större, hwilket nog klart synes theraf, at pastores i andra stift och särdeles Westerås i herredagspenningar betala dubbelt af mantalen emot thet, som pastores i Upsala stift til sina fullmäktige gifwa.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuſ och kyrkioherden mag:r Wettersten förbehöllo sig, at med thenna saks sluteliga afgörande kunde hafwas anstånd, til thes stiftets förman h:r archibiskopen sielf kommer tilstådes.

4. Herrar deputerade til fullmagternes genomseende berättade, at alt eljest hafwer sin riktighet, så at the i giemen icke hafwa något therwid at påminna, men beträffande thet, at 2:ne fullmäktige ifrån Götheborgs stift, neml. probst. mag:r Joh. Oedman och scholemästaren Andr. Tranchell med fullmagter äro försedde ifrån en ort, neml. Wikornas och Elfsyssles probsterier, som efter stiftets öfwerenskommelse år 1726 böra allenast en herredagsman tilhopa utgöra, hwarigenom nu; emedan 2:ne för samma division hitkommit, skiedt är, at antalet af riksdagsfullmäktige för thetta stift är större, än ståndets öfwerenskommelse år 1727 föreskrifwer. Herrar deputati hafwa äfwen gienomsedt documenterne, som til them i

¹ Årstrycket, 16 oktober 1741: *Förklaring öfwer Förordningen af den 23 Aug. 1731 angående Riksdags-Fullmächtige-walen i Stockholm*. Tryckt i Modée 2, s 1764–1766.

thenna sak ingifne blifwit, och finna skielen å båda sidor wara så giellande, at swårt will falla theraf kunna sluta, på hwilkenthera sidan the mer gälla böra.

Probst. mag:r Oedman androg härwid munteligen, at så wida 1726 års öfwerenskommelse, hwilken ännu icke är uphäfwen, förmår, at riksdagsfullmäktige böra alternative el:r hwar annan gång tagas ifrån Wikornas probsteri, och likwäl sedermera flera gånger skiedt, at riksdagsmän kommit ifrån Elfsyssle, så borde nu åtminstone ordningen komma til Wikornes igen. Förthenskuil och som han är icke allenast, gienom en ren och laglig kallelse, af Wikornas, utan ock til en del af Elfsyssle probsterier åstundad til fullmäktig, han jämwäl är en af the medel, som til följe af riksdagsordn. så wäl som kongl. rescriptet af år 1741,¹ har rättighet at wara herredagsman, framför h:r Tranchell, hwilken allenast är en scholæbetjent, och än aldrig någon församl:s sielawård om händer haft, hwars kallelse til riksdagen, i anseende til några kapellanners och scholæbetjentes underskrift, synes äfwen wara mindre gällande; altså förmodar bem:te probst saken wara nog klar och ostridig, at h:r Tranchells fullmakt icke kan swara emot hans och följakteligen h:r Tranchell nu böra gå utur ståndet.

H:r Tranchell swarade härtil, at ehuru han sielf håller sig owärdig; dock så wida thes comittenter, hwilka til antalet äro flere, än probsten Oedmans, hafwa gienom kallelse och fullmakt för honom, betygat theras goda förtroende; altså hoppas han, at ståndet lærer bibehålla honom och them wid then förmon och rättighet, som riksdagsordn. medgifwer, neml. at then som the fläste falla uppå, bör wara herredagsman.

Sedan the bägge tagit afträde, berättade biskopen h:r doctor Wallin ursprunget til thenna twistighet wara, at i Elfsyssle äro flere pastorater, än i Wikorne; men til consideration och mantal mindre emot pastoraten i Wikorna; utom thetta är ock år 1740 uti et prestmöte, tå hela stiftets presterskap warit tilstades, så öfwerenskommit och beslutit, at wid riksdagsmans wal skulle kyrkioherdars och schole-betjentes vota, utan reservation eller afseende på probsterier, wara lika gällande, och therigienom är nu skiedt, at pluralitas votorum är på Tranchells sida.

Kyrkioherd. mag:r Eckman: Som riksdagsord. medgifwer, at 2, 3 eller flere probsterier måga sig om en riksdagsman förena, hwilket äfwen synes här skiedt wara, hwaruppå äfwen behöriga fullmagter å båda sidor äro utfärdade; ståndet jämwäl behöfwer fleras tilhielp wid deputationerne; altså torde bäst wara, at bägge blifwa qwar. Och måga både committenter och fullmäktige i thetta fall skylla sig sielf, om thetta länder them å ömse sidor til någon gravation; dock förbehålles, at häraf intet prëjudicat för andra i framtiden dragas må.

Thetta bifölls af ståndet och wordo probsten mag:r Oedman och h:r Tranchell inkallade, tå biskopen h:r doct. Rhyzelius kundgiorde them ståndets be-

¹ Årstrycket, 15 december 1741: *Kongl. Maj:ts bref til Consistorierne, angående rätta förståndet af 6 och 7 §§ i 1723 års Riksdags-Ordning, beträffande Prästerskapets Riksdags Fullmäktiges Wal*. Tryckt i Modée 3, s 1821.

slut, at som the bäge äro med behöriga fullmagter försedde, och theruppå begifwit sig hit til riksdagen, så kunna the äfwen bäge blifwa här qwar, så framt the ej annars i wänlighet kunna öfwerenskomma, hwaröfwer the kunna sig betänka til nästa session.

5. Notarien tilsades i anledning härutaf, at wid slutet af riksdagen ärindra ståndet, om et wist reglements författande, huru med riksdagsmäns voteringar tilgå skall, samt huruwida krigsprester, scholæ-betjente och adjuncti hädanefter måga therutinnan taga del.

6. Notarien mag:r Helledaij inlämnade thes skrifteliga berättelse,¹ huruwida efter ståndets beslut wid sidsta riksdag, kommit med the afgifters insändande, som af wissa stift för theas herredagsmäns bortowarelse ärläggas bordt.

Den 20 Septemb.

1. Upl:s och justerades prot. af d. 18 hujus.

Wid 3 § berättade biskop. h:r doct. Rhyzelius, at han talt med h:r archibiskopen, ang:de probst. mag:r Oedmans och h:r Tranchells sak, och förnummit h:r archibiskopen äfwen wara af then mening, at bäst wore om the i wänlighet kunde sig förena, och at i anledning af 1726 års convention, hwilken år 1740 icke blifwit uphäfwen, probsten hafwer större rättighet å sin sida, än h:r Tranchell; hwaruppå wälbem:te h:r biskop förestälte, at saken antingen måste i wänlighet billäggas,² eller måste thesamma til consistorium i Götheborg hänskiutas, therest icke ståndet skulle finna sig at henne judicialiter här afgöra.

Probst. mag:r Oedman yrkade thesamma, som i förra protocollet är anfördt, och betygade, at 1726 års convention aldrig blifwit uphäfwen; inlämnades tillika sit memorial³ härom, som uplästes, hwaruppå han hemställte thenna sak til ståndets afgörande.

H:r Tranchell ingaf äfwen sit memorial,⁴ som jämwäl uplästes, hwarmed och han underkastade sig ståndets utslag.

Häruppå togo bäge afträde, och saken kom til ytterligare discours, om och huruwida Tranchells fullmagt til riksdagsman kunde hafwa bestånd, såsom af en del capellaner och scholæbetjante underskrefwen, och therjämte stridande emot 1726 års convention; althenstund så wäl af riksdagsordn. § 7⁵ som kongl.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 21.

² Läs: *biläggas*.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 30.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 30.

⁵ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikets ständers riksdags-ordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, § 7 s 506 f.

rescriptet af d. 15 Decemb. 1741¹ ej annat kan och bör förstås, än at under the orden probsteriers el:r contracts egna medel och wäljande ledamot, probstar och kyrkioherdar allena begripas; men icke capellaner och scholæbetjente; emedan the förra hafwa sin serskilde förordning för sig af år 1727, och the sednare för contractister el:r medel och ledamöter i probsterierne icke anses kunna: uti hwilken mening ståndet nu enhälleligen instämde; beslutandes, at orden hädanefter altid i sådan mening tagas böra.

Under thet at thetta ventilerades, blef hos ståndet berättadt, thet probsten Oedman och h:r Tranchell, uppå the til them gjorde föreställningar, sig med hwarannan förenadt och således öfwerenskommit, at the, i anledning af ståndets yttrande förra gången, äro nögde med at bägge blifwa qwar wid riksdagen.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade om ståndet wille en sådan öfwerenskommelse bifalla och gilla? Hwartil enhälligt swarades ja; dock med förbehåll, at så wida h:r Tranchell är en scholæbetjent, häraf intet præjudicat til andra i framtiden dragas må; utan at thetta är för oftanämde Tra[n]chell² en besynnerlig casus, dels härrörande af Götheborgs stifts enskilde convention om scholæbetjentes voterande, dels och hafwande sit afseende uppå at h:r Tranchell nu står på et kyrkioherdeförslag.

Biskop. h:r doct. Wallin förbehöll sig härwid at som probsten mag:r Oedman och h:r Tranchell bägge blifwa wid riksdagen ifrån en och samma division, the andre twänne ifrån stiftet deputerade therigienom icke måtte något komma at lida i theras wanliga riksdagsunderhåll.

Parterne inkallades och kundgiordes af biskopen h:r doct. Rhyzelius

1:o at ståndet bifaller theras förening om qwarblifwande wid riksdagen, äfwen bifaller 2:o biskop. h:r doct. Wallins therwid giorda förbehåll. 3:o at ståndet beslutit thet convention af år 1726 emellan Wikornas och Elfsyssle probsterier skall hädanefter och framgent ega sin fulla kraft, så at the hwar sin gång sända fullmäktig til riksdagen, men 4:o at lectores wid gymnasierne, rectores wid scholar el:r andra scholæbetjante, som ej tillika äro kyrkioherdar och hafwa sina egna församl:r hädanefter icke böra wälja, ej eller wäljas til riksdagsmän för någon wiss division i stiftet; men wäl en lector af consistorio enär biskopen sielf ej kommer, hwarom, jämte krigspresters och adjuncters uteslutande härifrån, widare skall införas i circulairebrefwet, som wid slutet af riksdagen til stiftet kommer at afgå.

¹ Årstrycket, 15 december 1741: *Kongl. Maj:ts bref til Consistorierne, angående rätta förståndet af 6 och 7 §§ i 1723 års Riksdags-Ordning, beträffande Prästerskapets Riksdags Fullmäktiges Wal*. Tryckt i Modée 3, s 1821.

² Enl. konc.

Den 22 Sept.

1. Anmältes hälsning ifrån herr taleman med berättelse, thet han ännu ej wore så til krafter kommen, at han thenna gången kan sig infinna.
2. Ankom til ståndet domprobsten i Linkiöping h:r doct. Petr. Filenius och inlämnade thes fullmagter för the contracter som höra til Linkiöpings division, hwilka strax af deputerade blefwo gienomsedde och riktige befundne.
3. Upl:s och justerades protocollet af d. 20 i innewarande månad.

I anledning af thet förbehåll, som biskopen h:r doctor Wallin giordt, thet hwarken honom el:r probst. mag:r Aurelius något måtte afgå i theras riksdagsunderhåll, medelst then förening, som blifwit träffad emel. probsten mag:r Oedman och h:r Tranchell och til följe hwaraf the bägge såsom fullmäktige för en division komma at biwista thenna riksdag, så ytrade sig probsten mag:r Oedman, at emedan probsten Aurelius ännu ej wore ankommen, så will han nu förut gifwa tilkänna, thet han förmodar, at som föreningen af år 1740 blifwit ogillad, hwad then ena puncten angår, så lærer han ej eller i thet andra målet, berörande fördelningen af riksdagsunderhållet, kunna vidare gälla.

Biskop. h:r doct. Wallin protesterade aldeles emot thetta probstens Oedmans påstående, emedan thetta senare målet ej har någon giemenskap med thet förra; utan eger thenne fördelning af riksdagsunderhållet sin grund i then öfwerenskommelse, som blifwit af presterskapet i stiftet ingången och sedermera alltid är worden i akt tagen; hwilken om han nu gienom probsten mag:r Oedmans och h:r Tranchells förening skulle rubbas, nödwändigt theraf följer, at the andre 2:ne riksdagsfullmäktige måste med sin skada umgälla then oreda, som wid thessas befullmäktigande föreluppit, och hwartil the ingen skuld hafwa; hwarföre och i fall h:r probsten förmenar sig hafwa rätt til et sådant påstående, så förklarar h:r biskopen, thet han aldeles intet kan samtycka til then ingångne förlikningen.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förestälte probst. mag:r Oedman, at hwarken, när föreningen honom och h:r Tranchell emellan blef ingången, något sådant förbehåll wart giordt, ej eller har h:r probsten något nämndt therom, tå han eftermiddagen förleden lögerdag war hos h:r biskopen; utan angifwit at förlikningen wore sådan, thet han probsten skulle af riksdagsunderhållet för divisionen undfå 18 d:r s:mt i månaden, och h:r Tranchell 12 d:r.

Flere af ståndet tykte äfwen thetta probstens Oedmans påstående wara obilligt, i anledning hwaraf h:r probsten förklarade sig nögd, om han kan undfå the omförm:te 18 dal:r.

H:r Tranchell ytrade sig, at han ej begär mer än the utsatte 12 d:r, samt önskar, thet h:r probsten måtte utbekomma sina 18 d:r; dock förmodar han, at h:r probsten och han skola kunna therom wäl öfwerens komma.

I anseende thertil, at fyra fullmäktige ifrån Götheborgs stift således komma at biwista thenne riksdag, begierte biskop. h:r doctor Wallin, at han måtte förskonas ifrån at blifwa ledamot i många deputationer.

4. Biskop. h:r doct. Rhyzelius förmälte, thet förnämsta orsaken til ståndets sammankallande thenna gången har warit, at afbida om något ifrån r. och a. skulle ankomma, så wida the i dag företagit sig landtmarskalkswalet.

5. Imedlertid continuerades med upläsningen af riksdagsordn.¹ til slut, hwar- efter likal. begynnelse giordes med regeringsformen intil then 24 §².

6. Kyrkioh. mag:r Huss förestälte, at som kongl. brefwet af d. 15 Decemb. 1741,³ ang:de riksdagsmanswal uti et och annat stift ej blifwit med presterska- pet communiceradt, hwarigenom åtskilliga olägenheter wid walen sig tildra- ga, som äfwen thenna gången är händt i Hernösands stift, om icke ståndet förthenskull skulle pröfwa nödigt, at samma bref til wederbörandes efterrättel- se måtte tryckas.

Åtskillige stifts fullmäktige förklarade, at the wäl för sin del sådant ej åstun- da; emedan theras medbröder, gienom wederbörande consistoriers försorg re- dan bekommit theraf del; men wilja dock ej wara emot om någon bo[k]tryckare,⁴ utan ståndets gravation åtager sig upläggningen theraf.

7. Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade, om någon påminnelse afgådt til consis- torierne i Strengnäs och Hernösand, ang:de en fullmäktig, som för hwarthera af thessa stiften återstår.

Notarien gaf tilkänna, thet kyrkioherden mag:r Huss redan undfåt extr. prot. härom, samt at et thylikt wore upsatt, som skall tilställas domprobsten mag:r Liungberg, hwilken thenne gången ej upkommit til ståndet.

Biskop. h:r doctor Alstrin tykte bäst wara, om bref härom afginge til con- sistorium i Strengnäs, tå påminnelse tillika kunde skie, ang:de afgiften, som för samma stift ännu återstår, sedan nästförledne riksdag, tå äfwen bristning war i antalet af fullmäktige; hwilket blef bifallit, men probst:n mag:r Serenius begierte, at ståndet wille hafwa anstånd härmed, til thes domprobsten mag:r Liungberg, som är litet opasslig, kan upkomma; emedan han ifrån consistorio lärer hafwa något at andraga, berörande thetta ärende.

8. Lieutenanten wid kongl. artillerie h:r Jäderhielm företrädde och hälsade ifrån thes öfwerste h:r Gyllengranat med berättelse at 360 man af artillerie

¹ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikes ständers riksdags-ordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, s 518–522.

² Årstrycket, 2 maj 1720: *Kongl. Maj:ts och riksens ständers faststelte regerings-form*. Tryckt i Modée 1, s 148–156.

³ Årstrycket, 15 december 1741: *Kongl. Maj:ts bref til Consistorierne, angående rätta förståndet af 6 och 7 §§ i 1723 års Riksdags-Ordning, beträffande Prästerskapets Riks- dags Fullmäktiges Wal*. Tryckt i Modée 3, s 1821.

⁴ Enl. konc.

komma i tysthet at marchera genom staden, hwarwid ståndet ej något hade at påminna; men skulle likwäl enligt riksdagsordn. § 21 antecknas i protocollet.

Den 23 Septembr.

1. Giordes herr archibiskopens ursäkt, at han ej eller i dag förmår at upkomma.
2. Inlämnade kyrkioherden i Kiällmio h:r Matth. Pazelius thes fullmagter för Österbotns division i Åbo stift, hwilka strax blefwo igenomsedde och befunnos riktige.
3. Uppå anmälan företrädde cancellisten wid riddarehuset h:r Ekstubble och hälsade ifrån r. och a. med berättelse, thet öfwersten wid kongl. lifregemente til häst herr baron Matth. Alex. von Ungern Sternberg wore af r. och a. utnämnd til landtmarskalk wid innewarande riksdag; hwarjämte h:r Ekstubble förmälte, thet h:r baron och landtmarskalken begärt, at pr.st. wille utnämna thes deputerade, som komma at hos Hans Kongl. Maj:tt och Theras Kongl. Högheter, å ståndets wägnar at aflägga en underdånig upwaktning, hwilka kl. ½ 11 kunna i secrete utsk:srummet sig infinna, therest äfwen the andra ståndens deputerade samlas.

Aflades ståndets tacksägelse tillbaka för then del r. och a. behagat at häraf lämna pr.st. och lofwades hwad deputation angår, at ståndet will besörja therom, samt för öfrigit anmäldes hörsam hälsning.

Sedermere discurerades, antingen pr.st. genom deputatos eller giemensamt skall upträda til kongl. hofwet, tå af en och annan blef påmint, thet altid tilförêne, undantagandes wid sidsta riksdag, warit wanligit, at pr.st. giemensamt aflagt thes upwaktning wid kongl. hofwet; förmenandes at sådant äfwen thenna gången kunde i akt tagas.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förmälte, thet han i går aftons, på h:r archibiskopens anmodan, warit tilstädes wid talemännens sammankomst, tå äfwen thenna sak förewarit; hwarjämte af h:r baron och landtmarskalken är wordet förestält, at ståndens inbördes hälsning kunde sedermera skie i secrete utsk:srumet, hwilket sednare likwäl ej blifwit fullleigen faststält.

Sedan något widare blifwit talt, ang:de upwaktningen wid kongl. hofwet, samt uti förra riksdagsprotocollen eftersedt, huru tilförêne wore thermed skiedt, belefwdades at ståndet giemensamt skulle upträda, hwilket ock strax för sig giek, och aflade ståndet anfördt af biskopen h:r doct. Rhyzelius thes underdåniga upwaktning först hos Hans Maj:tt Konungen, sedan hos Hans Kongl. Höghet arf-fursten, och theruppå hos Hennes Kongl. Höghet kronprintessan, som hade unga arfprintsen Gustaf när sig.

Hwarefter pr.st. wid nedergången inträdde i secrete utsk:srumet, therest deputerade af the öfriga stånden äfwen samlades och aflade inbördes theras hälsning til hwarannan.

Den 24 Septemb.

1. Biskop. i Borgo h:r mag:r Nylander ankom til ståndet och aflämnade sina riksdagsfullmagter.

Sammaledes ingaf kyrkioherden och theol. adjuncten h:r Isac Ross fullmagter för sig ifrån Åbo stift.

Kyrkioherd. h:r Pazelius ingaf härwid et memorial, ang:de deputerades antal ifrån Åbo stift, hwilket jämte ofwannämde fullmagter, lämnades til them, som äro utsedde at gienomse fullmagterne.

2. Upl:s och justerades protocoll af d. 22 i thenna månad.

Wid 7 § påstod kyrkioh. mag:r Huss, at althenstund thet blifwit af ståndet Hernösands stift pålagt, at ännu förskaffa en fullmäktig hit til riksdagen, så bör äfwen Strengnäs stift, hwariifrån en fullmäktig likaledes ännu fattas, äfwen fylta sit antal; på thet thet ena stiftet ej måtte mer graveras än thet andra.

Probst. mag:r Lidius blef förthenskuil anmodad, at ytterligare fråga domprobsten mag:r Liungberg härom, emedan han nu i 3:ne sessioner ej warit tilstädes; och therest han ej skulle kunna komma up til ståndet, hämta the documenter domprobsten i thetta mål beropat sig uppå, samt therjämte låta förstå, thet med thenna saks afgörande icke får länge utdragas på tiden.

Wid 8:de § berättade biskop. h:r doct. Alstrin, at när ståndet then gången skulle skiljas åt, mötte them statssecreteraren h:r von Seth, som ifrån Hans Kongl. Maj:tt haft samma ärende at förmåla, som öfwersten Gyllengranat redan lämnat del af.

3. Upl:s och justerades prot. af d. 23 hujus.

Wid 3 § fägnade biskop. h:r doct. Rhyzelius ståndet med berättelse om hwad så wäl Hans Kongl. Maj:tt, som Theras Kongl. Högheter med mycken nåd och mildhet behagat swara uppå the håldne talen; emedan alle af ståndet icke kunnat thetsamma sielfwe afhöra. Ståndet yttrade sig härwid thes underdåniga åstundan wara, at Hennes Kongl. Höghets tal kunde komma ut och göras allmänt.

4. Kyrkioh. mag:r Huss sade sig hafwa i commission af commissarien Renhorn, at utan någon betalning til ståndets ledamöter utdela en liten tractat, berörande om Ängelands skattkamare gienom then utländska handeln, hwilket med hälsning uptogs, och lämnades et exemplar til ståndets archivum.

5. Herr talemannen anmälte, at som Upsala stift och consistorium gifwit anledning til then berömeliga omsorg Stockholms consistorium sedermera dragit för en plans uprättande til enke- och pupill-cassa för ståndet, så begär h:r talemannen få weta 1:o om samma helsosamma inrättning blifwit allmän giord til deltagande för hwar och en, som åstundar, 2:o om icke ännu kunde gifwas tilstånd, at få inkomma med the påminnelser, som til sakens förbättrande och uphjälpande tjena kunna. 3:o huru med the öfweråriga egentel. föreweta må, i anseende til insättningarne, särdeles som vår lifstid allena står i Herrans hand, och ofta nog kan hända, at cassan skulle blifwa swårt nog graverad, när en gammal träder i gifte med en ung hustru, ehuru en sådan i många år kan hafwa giordt insättningar.

Kyrkioherden doctor Hausswolff, som är en af herrar föreståndarena berättade 1:o at saken blifwit med alla consistorier i riket communicerad, hwilket jämwäl herrar præsules så wäl som riksdagsfullmäktige ifrån orterne betygade; men thesse läto therjämte förstå, at som the öfwer alt icke kunnat få tilräckelig kundskap om thenna inrättning, så hafwa the ej eller kunnat resolvera sig til deltagande. Notarien mag:r Helleday, som jämwäl är en föreståndare, gaf wid handen at then trykte planen är tilfinnandes hos boktryckaren Salvius, så at then som åstundar kan ther få nödiga exemplar.

Doctor Hausswolff berättade 2:o at nödiga påminnelser til werkets uphjelpande och förbättrande tagas gerni emot.

Biskop. h:r doct. Alstrin anmaldte, at ifrån Wexiö stift lærer med thet första en eller annan ärindran i thetta mål upkomma.

Til thet 3:die swarade h:r doctorn at wid et sådant werks inrättning, som thetta är, hafwer nödwändigt et wist fundament bordt tagas; men eljest och hwad the öfweråriga beträffar, kommer saken efter omständigheterna at modificeras; berättandes h:r doctorn tillika, at hela thenna inrättning tillika med Hans Kongl. Maj:tts nådiga stadfästelse therå, lærer med thet första af trycket utkomma.

Probst. mag:r Montelius androg härwid, at ehuru man för närwarande tid, är aldeles förwissad om thenna cassas förwaltning, trygg- och säkerhet; dock som, i anseende til människors dödclighet, man ej wet hwad framdeles skie kan, så torde bäst och säkrast wara, at thenne cassa indroges på riksens ständers banque, tå hon hafwer sit säkresta beskydd för ewerdeliga tider.

Doctor Hausswolff berättade, at riksens st:rs fullmäktige wid banquen redan lämnat tilstånd thettil emot 4 proc. årligen; men hwad som hittils influtit är blifwit utlånt uppå fastigheter, och therå gjorde behöriga inteckningar til 6 proc. årligen.

6. Herr talemannen förständigade vidare, huru en stor del comministri af Upsala stift blifwit, utom afgiften å 12 d:r k:mt för hwar 64 mantal, äfwen uti bewillning taxerade för then spannemål, the af sina kyrkioherdar undfå, hwilken spannemål likwäl är antingen af wederlaget, eller utur tiondeladan tagen, och

således then, för hwilken pastor sielf allaredo bewillningen ärlagt, hwarföre billigt wara synes, så wäl som sielfwa bewillnings placatet enligt,¹ at enär samma spannemål i andra handen kommer, tå ingen bewillning för henne utgöras bör, hwarom äfwen consistorium skrifwit til wederbörande herrar landshöfdingar, som swarat, at the ej kunna någon ändring härutinnan göra, begärandes förthensskull h:r talemannen, thet wille ståndets ledamöter gifwa tilkänna, om samma klagan är på flera ställen i riket förspord, på thet i fall så wore, thenna sak måtte uptagas ibland ståndets allmänna besvär wid thenna riksdag.

Ståndets ledamöter swarade, at the icke hade sig sådant öfwer alt med wiss-het bekant; dock förmente h:r kyrkioherden Palmærus, at han torde hafwa något thylikt i commission af comministris i Linköpings stift, hwarjämte probst. mag:r Serenius berättade, at för then delen af Strengnäs stift, som hörer til Stockholms län, lära comministri med thenna afgift wara betungade.

I anseende härtill, och på thet man måtte blifwa om thenna saks beskaffenhet ifrån hwarje ort fullkommel. underrättad, åtog sig hwar och en af riksdagsfullmäktige, at skrifwa hem til sin ort och fråga theras hemawarande medbröder, huru härmed förewetter; utlofwandes wilja så laga, at swar med thet första skall återkomma.

Probst. mag:r Wall berättade, at på Dalsland skola pastores utom bewillningen för 64 mantal och wederlagen, äfwen anses med bewillning för stommarne, jämwäl at lectores wid Carlstads gymnasium skola utgifwa mer än mången pastor.

Herr talemannen, samt biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at hwad bewillningen, för stommar beträffar, synes thet intet wara med förordningen enligt; men hwad lectores i thetta mål utgöra, thet har sin grund i sielfwa placatet; ty the betala intet förmer än thet, som efter staten utfaller, beräknadt efter årets markegång.

7. Upl:s utdrag af r. och a:s protocoll af d. 24 hujus,² ang:de at med rådswalet kunde uppskiutas, til thes at r:s st:r först warit uppå rikssalen, samt at h:r landtmarskalken med the öfriga talemännen til then ändan i morgon kunde fara up til Hans Kongl. Maj:tt, at therom i underdånighet anhålla.

Pr.st. biföll thetsamma med hwilken påskrift extractet til borg.st. försändes.

Kyrkioherden h:r Palmærus anförde härmed, at med sådane ämbetens besättjande kunde hafwas anstånd til thes staten först blifwit reglerad.

8. Upl:s och af hela ståndet gillades och stadfästes then författning, som efter slutet af nästledne riksdag blifwit af qwarlämnade deputerade träffad ang:de

¹ Årstrycket, 22 februari 1746: *Kongl. Maj:ts påbud, angående Riksens Ständers Bewillning, til en allmän afgift för detta och följande Åren, til nästa Riksdag.* Tryckt i Modée 3, s 2134.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 1.

divisionernes besättjande i rådet, til thes wanliga antalet af herrar riksens råd wid thenne riksdag blifwer ärsatt.

9. Continuerades med upläsande af regeringsformen til slut,¹ hwaruppå reglementet af d. 4 Aug. 1727² och förordningen af d. 6 Octob. 1738,³ ang:de hwad til riksdagarnes förkortande i akt tagas bör, äfwen uplästes.

I anledning hwaraf h:r talemannen hemställte, om icke; i anseende til then sielawård, som hwar och en å sin ort enskildt åligga månde, man kunde nu strax och wid riksdagens början hos wederbörande på alt möjligt och tjenligit sätt efter handen insinuera, och å ståndets wägnar begära, at thetta måtte blifwa en kort riksdag, hwarefter ärenderne nu i början så böra inrättas, at sådant må kunna ärhållas.

Thetta uptogs med mycken fägnad och taksägelse til h:r taleman, som will låta sig thenna angelägenhet wara om hjertat.

10. I anledning af 4 § uti protoc. af d. 20 i thenna månad togs kyrkioherden h:r Palmæri dictamen efter begäran för thes räkning til protocols, så lydande:

Thet slut i hwilket ven. clerus comitalis stannat, ang:de lectors och the öfriga scholæ-betjenters uteslutande ifrån riksdagsmanswal, och at sielfwe wäljas til riksdagsmän, håller jag i mit ringa begrep för betänckeligit, helst wissa conventioner i stiften, som ock kongl. förordningen de a:o 1741 d. 15 Decemb.⁴ och riksdagsordn. 6 §⁵ synes förenämde slut emotsäga. Är ock en afgjord sak, legislator sielf endast är och måste wara interpres suorum verborum. Torde ty wara rådeligast, at thenne sak får acquiescera til cleri diecoesani eget afgörande och öfwerenskommande i hwarje stift, så ingen med skiel kan sig beswära; hwilket dock eljest lätt, ja jure meritoque skie kunde.

Probst. mag:r Wall lät härwid för sin del anföra, at probstar och pastores wälja af probsterierne el:r contracterne någon probst eller pastor til riksdagsman, efter riksdagsordn. § 7, men lectores och scholæbetjente, om them så behagar, någon af sina medbröder wid gymnasier eller scholar.

11. Probst. mag:r Lidius berättade, at domprobsten mag:r Liungberg befunnit sig några dagar opasslig, men blifwer nu bättre, och ärnar i morgon komma up, at swara til thet som ståndet af honom requirerar, berörande så wäl 4:de

¹ Årstrycket, 2 maj 1720: *Kongl. Maj:ts och Riksens Ständers faststälte Regeringsform*. Tryckt i Modée 1, s 156–166.

² Årstrycket, 4 augusti 1727: *Reglemente angående de mål, som til Riks-dagarnes förkortande böra iakttagas*. Tryckt i Modée 1, s 703–706.

³ Årstrycket, 6 oktober 1738: *Förordning angående hwad til Riksdagars förkortande wi-dare bör iakttagas, härom förordnas*. Tryckt i Modée 2, s 1352 f.

⁴ Årstrycket, 15 december 1741: *Kongl. Maj:ts bref til Consistorierne, angående rätta förståndet af 6 och 7 §§ i 1723 års Riksdags-Ordning, beträffande Prästerskapets Riksdags Fullmäktiges Wal*. Tryckt i Modée 3, s 1821.

⁵ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikes ständers riksdags-ordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, s 504 ff.

fullmäktigen ifrån Strengnäs stift för thenna riksdag, som then ännu återstående afgiften för samma stift sedan nästledne riksdag, tå äfwen en fullmäktig felade i thet faststälte antalet.

Den 25 Septemb.

1. Theol. professoren i Åbo doct. Johan Browallius inlämnade thes fullmagter utaf hela stiftet, at wara herredagsman å consistorii wägnar therstädes. Berättade therjämte, at flere herredagsmän thenne gången ankommit, än eljest ordinairt och efter 1727 års öfwerenskommelse i ståndet wara borde, hwilket consistorium ej hindra kunnat, ehuru thetsamma i rättan tid gifwit tillkänna, hwilka i anledning af votingarne borde resa. Eljest skall then öfwerenskommelse i stiftet för thetta wara träffad och fastställd, at öfre och nedre delen skola hålla hwar sin gång 2:ne fullmäktige, men nu är skiedt, at ehuru Österbotn kallat och befullmäktigat kyrkioherden h:r Pazelius, så är dock probsten mag:r Carlborg hitkommen för Wasa contract, hwarwid consistorium likwäl förbehållit, at the andre therigienom icke skulle komma at lida i theras riksdagsunderhåll. Probstarne h:r Lauræus och h:r Tackou försedde med behöriga fullmagter äro äfwen nu ankomne för then nedra delen af stiftet, likmätigt ofwannämde convention.

Herr taleman förmälte, at thenna sak nu först hänwises til them, som af ståndet äro deputerade at igienomse fullmagterne; påminnandes therjämte, at ingen bör taga säte i ståndet, förän han behörigen legitimerat sin person.

2. Herr taleman gaf tillkänna, thet han måste gå til riddarehuset; emedan h:r landtmarskalken tillika med the öfriga ståndens talemän hade kommit öfwerens, at enligt hwad i går blef fastställd,¹ nu upträda til Hans Kongl. Maj:tt och i underdånighet anhålla thet Kongl. Maj:tt i nåder tåktes befalla, at utblåsning må skie til ständernes församlande på rikssalen; begierandes h:r talemannen at gårdagsprotocollat kunde imedlertid justeras. Förthenskull

3. Upl:s och justerades samma protocoll.

Wid 6 § läto probst. mag:r Serenius och lect. mag:r Odhelius anmäla, at the för sina personer äro instämmige med kyrkioh. h:r Palmæro i thes dictamine ad protocollum, ang:de lectorers och scholæbetjenters utwäljande til herredagsmän; begärandes lector Odhelius at få utdrag af protocollat om thet, som gång efter annan, berörande thetta ärende, är wordet anfördt.

Wid 11 § aflämnade domprobst. mag:r Liungberg et utdrag af consistorii Strengnesensis protocoll, hållit d. 10 hujus, ang:de at consistorium therstädes inga flere deputerade affärda kunnat, än nu skiedt är, emedan presterskapet i

¹ Läs: fastställdt.

stiftet så enständigt och enhälligt sig förklarat, at the intet förmå flera at underhålla, althenstund Södermanland dels, igienom then ryska inqwarteringen år 1744, är ganska hårdt medfarit, dels ock at 2:ne misswäxtsår immediate följt på hwarandra, hwaraf både prester och församlingar utblottade blifwit. I anseende hwartil the äfwen begära warda förskonte ifrån någon årsättning för then brist, som äfwen wid sidsta riksdag war i antalet af fullmäktige, särdeles som theras deputati tå woro 6 weckor qwar öfwer then wanliga tiden.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius hemstälte tilståndet huruwida thessa anförde 3:ne skiel kunna anses för nog gällande, til at ärnå the 2:ne mål, som consistorium i Strengnäs låtit anmäla;¹ berättandes h:r biskopen tillika at Linköpings stift wisserligen haft drygare kienning af inqwartering och misswäxt, än Södermanland, och thesutom woro åtskillige deputati ifrån andra stift, som i samma ärende, neml. at afbida Hans Kongl. Höghets ankomst, then gången måste blifwa qwar.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzelius:

Lunds stift har ej allenast haft sin ganska dryga känning af thet förenämnda; utan jämwäl then swåra olyckan thertil at hela landet lidit ansenlig mistning på sina kreatur af then ther grasserande boskapspesten; med icke thes mindre, dock ej wägrat at afsända tilräckeligt antal af herredagsmän.

Alla sådane omständigheter anfördes jämwäl ifrån flera orter i riket, boskapssiukan undantagandes; så at om thesse nu skulle något gälla för Strengnäs stift, så kunde nästan hwart och et stift i riket med samma skiel draga sig undan ifrån thet fastställte antalet af herredagsmän underhållande både wid thenna och flera riksdagar.

Domprobst. Liungberg begierte, atståndet wille med benägenhet anse consistorii proposition och presterskapets anhållan, samt ther thesamme nu strax ei skulle kunna willfaras, at dock 8 dagars tid måtte lämnas, inom hwilken h:r domprobsten will helt säkert förskaffa behörigt swar och utlåtande ifrån sit consistorium, hwarwidståndet lät för thenna gången bero; berättandes bem:te domprobst nu såsom d. 18 i thenna månad, thet biskop. h:r doct. Lundius icke har sökt Hans Kongl. Maj:ts tilstånd at få blifwa borta; men förhoppades äntå, at hans höga ålder lærer honom enskylla. Dock wille h:r biskopen sig inställa, om thet religionsmålet skulle fordra hans närwarelse, hwilket han för thetta har hos Hans Kongl. Maj:tt anmält, och hwarom h:r biskopen är mera öm, än om sit lif, samt therföre til then ewangeliska sanningens förswar låtit utgå en liten tractat, utaf hwilken nödiga exemplar til herrar præsules och öfrigaståndets ledamöter skola med thet första warda utdelade.

4. I anledning theraf, at nu äfwenledes påminnelse giordes, om then återstående riksdagsman för Hernösands stift, utlät sig superint. h:r doct. Kiörning nu närwarande:

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 22.

Thetta kommer mig thenna gången så oförtänt uppå, at jag i then redighet, som sig bör, ej torde kunna thenna angelägenhet föredraga, hwilket jag annars warit sinnad skrifteligen at göra; dock emedan then är så wida avancerat, an-håller jag hos thet högw. ståndet om benägen ursäkt. Stiftet ärkänner wäl sin skyldighet wara, at efter then indelning, som blifwit faststald, ang:de antalet af herredagsmänner ifrån hwarje stift, prèstera thenna gången tre; dock begär jag at ståndet täckes i benägen consideration taga 1:o at thetta stift är ganska litet emot andra, bestående allenast af 48 pastorater, utaf hwilka, när man tager några undan, större delen äro ganska små och til mantalen ringa. 2:o är orten icke allenast aflägsen, utan wägarne äfwen ther mycket beswärliga framför på andra orter i riket. 3:o är climatet å then orten, särdeles i the pastorater och so-knar, som ligga när intil fiellen, så omildt, at sällan något år framgår, at icke årswäxten på något ställe af köld förskämmas. 4:o lärer thet wara bekant, at 4 totale misswäxtsår hafwa följt på hwarannan, så at största delen af landet ej fåt utsädet, mycket mindre brödfödan til någon del af året, och ehuru Hans Kongl. Maj:tt låtit sig i nåder wårda om inwånarens lifsuppehälle, medelst någon spannemåls försändande til orten, så har likwäl thenne, dels icke welat wara nog tilräckelig til lifsuppehållet och sädeskorn, dels gienom ortens aflägsenhet och wägarne swårhet up åt landet, fallit odrägeligen dyr och kostsam, at icke allenast största delen af allmogen måst sakna brödet och lefwa af bar-ken, utan ock en och annan af presterskapet icke kunnat förskaffa sig rent bröd, utan nödgats blanda thet med agnar och bark. Nu hafwa wäl the 2:ne senare åren gienom Guds wälsignelse, årswäxten blifwit någorlunda tilräckelig, dock icke allestädes oskadd, så at i stället något särdeles nu skulle af en eller annan kunna föryttras. Och om nu en pastor skulle öfwer sin nödortft få något at för-yttra, så behöfwer han wäl thet, til at afbörda sig sin gield, som han under the förre misswäxtsåren sig ådragit, och således tyckes wara billigt, at han ej så noga betalar herredagspenningarne, mycket mindre med then tredies hållande bör graveras. 5:o hafwa inwånarene å siösidan, uppå Hans Kongl. Maj:tt's al-lernådigsta befallning, icke längesedan för then annalkande fienden måst undanflykta, hwilket förorsakat både them och then öfriga landsorten hwarjehanda lidande och trångmål; til at 6:o förtiga, thet arméns inqwartering och många rörelser til lands och siös fram och tillbaka, icke litet oroat landet.

Alt thetta hemstälte nu h:r superintendenten til ståndets öma behjertande, med begäran at ståndet åtminstone för thenna gången wille ändra sit fattade slut, om then 3:die fullmäktigens hitförskaffande ifrån Hernösands stift; och som icke allenast åtskillige herrar præsules, utan ock flere af ståndet hade sig alt thetta wäl bekant, som af h:r superintendenten anfördt blifwit, så blef gien-samt bewiljadt, at Hernösands stift må wid thenna riksdag warda förskont för 3:die fullmäktigens utgörande; men med kraftigaste förbehåll, at sådant in-tet skall af någon dragas til prèjudicat i framtiden, hwarken för thetta eller nå-got annat stift; ej heller får thetta lända til then ringesta rubbning, i thet wid 1727 års riksdag för hwarje stift af ståndet fastställte antal af herredagsmän.

Herr superintendenten tackade ståndet för thes benägna willfarighet, med begäran, at häröfwer undfå utdrag af protocollet, som bewiljades.

Kyrkioh. mag:r Eckman förbehöll sig, å Westerås stifts wägnar, at om ändring någon gång skulle skie, uti thet för hwarje stift utsatte antal af herredagsmän, at bem:te stift äfwen måtte med någon förminskning ihogkommas, i anseende så wäl til then mäst ärligen uti Dalarne timande misswäxt, som ock at thetta stift är, framför alla andra, med et större antal af fullmäktige, än thet rätteligen bör och kan draga, beswäradt.

Probst. mag:r Montelius och kyrkioh. mag:r Biörck begierte, at ståndet äfwen wille med sådan ömhet och benägenhet anse the andre stiften, när något af them skulle råka i nöd, som nu med Hernösand skiedt är.

5. Herr talemannen kom tillbaka, anmälandes nådig hälsning ifrån Hans Kongl. Maj:tt, som ej annat af pr.st. så wäl som the andre stånden i nåder begiert, än at the wid thenna riksdag, som eljest altid, inbördes uti Herrans fruktan, sig om kärlek och enighet winlägga och beflita wille, hwarjämte Hans Kongl. Maj:tt i nåder bifallit at utblåsning i dag med wanliga ceremonier må skie til riksdagspredikans hållande i morgon.

6. Upl:s comministerns uti Jakobsstad och Padersö i Österbotn Zachariæ Dahls bref til h:r talemannen,¹ hwaruti han recommenderar sig, at warda af pr.st. med gunst och ynnest ansedd för åtskilliga sine snillearbeten, i synnerhet at thes florilegium poëticum kunde hos höglof. kungl. commission. öfwer academiæ och scholæ werket warda af ståndet til thet bästa anmaldt; bifogandes jämte bref öf:r åtskilliga witnesbörder om sit lefwerne, ämbetesgåfwor, arbetsamhet och giorda framsteg i studier, hwilka så wäl af pastore prim. och præside consist. här i staden doct. Bergio, som profess. doct. Browallio, samt the flera ifrån Åbo stift närwarande fullmäktige bestyrktes.

Ståndet lofwade, til comministern Dahls vidare upmuntran, wilja taga saken i öfwerwäggande; til hwilken ända probst. mag:r Carlborg, som är ifrån samma ort, anmodades at låta bemt:e comminister gienom bref weta, at han med thet första kan hitsända thes florilegium.

7. Lät Hans Kongl. Maj:tt, gienom underceremoniemästaren och kamarherren h:r Bergenstierna, samt kamarherrn h:r Schiönfeldt, som nu företrädde, anmäla thes nådiga hälsning til pr.st. med nådig befallning, at thet i morgon litet för kl. 8 uppträder til rikssalen, at efter skiedd predikan afhöra Kongl. Maj:ts allmänna nådiga proposition.

H:r talemannen tackade Hans Kongl. Maj:tt för thes härmedelst emot pr.st. förklarade kongl. nåd och ynnest, med underdånig wördnads förmålan tillbaka, at pr.st. skall efterkomma samma nådiga befallning.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 1. Även 8 november 1746 § 2; 15 december 1746 § 13; 22 december 1746 § 5.

8. Ankom och uplästes ceremoniellet,¹ som wid ständernes sammanträde på rikssalen kommer at i akt tagas.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal. med hwilken påskrift thetsamma til borg.st. afsändes.

9. Inlämnades ifrån r. och a. project til anslag för them, som wid thenna riksdag hafwa några ansökningar hos r:s st:r at anmäla, neml. at the böra med them til d. 15 instundande Octobr. inkomma.

Pr.st. biföll thetta project, allenast at kongl. förordningarne af d. 6 Octob. och 22 Nov. 1738 äfwen kunna anföras, hwilket påskrefs och afsändes samma project til borg.st.

Den 26 Septemb.

Sedan h:r talemannen för ståndet upläst thet underdåniga tal,² som han täncker i dag at hålla til Hans Kongl. Maj:tt, uppå ståndets wägnar, hwaröfwer et giemmensamt nöije förklarades, förfogade sig ståndet något efter kl. 8 up til rikssalen, at til följe af Hans Kongl. Maj:tts allernådigsta befallning thersammastädes biwista gudstjensten, samt afhöra Kongl. Maj:tts nådiga allmänna proposition,³ hwarwid predikan⁴ blef hållen af superintendenten på Gottland h:r mag:r Martin Kammecker öfwer then tilförordnade texten Prov. 4: v. 26, 27. Närwarande så wäl Hans Kongl. Maj:tt, som Hans Kongl. Höghet klädde uti kongl. och arf-furstelig drägt; som Hennes Kongl. Höghet och unga prints Gustaf, hwilka senare intogo sina rum uti en thertil wid ändan af salen upbygd öfre loge.

Efter sluten gudstjenst framträdde riksrådet och öfwerste-marskalken hos theras Kongl. Högheter herr grefwe Carl Gustaf Tessin, som under riksrådets h:r grefwe Carl Gyllenborgs siukeliga tilstånd förättade präsidentens syssla i kongl. cancellie, och å Hans Kongl. Maj:tts wägnar, hälsade rikssens samtelige ständer uti et til thetta ärende lämpadt tal,⁵ hwaruppå statssecreteraren h:r Boneauschiöld upläste Hans Kongl. Maj:tts nådiga allmänna proposition.⁶ Sedermera aflade herr baron och landtmarskalken med the öfriga talemännen, hwar för sit stånd, theras underdåniga tackseijelse hos H:s Kongl. Maj:tt för

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 61.

² Årstrycket, den 26 september 1746: *Ärkie-biskopens d. Jacob Benzeli tal, hållit på preste-ståndets wägnar uppå riks-salen i Stockholm, wid riksdagens början.*

³ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 33.

⁴ Kammecker, 1746.

⁵ Årstrycket, den 26 september 1746: *På Kongl. Maj:ts wägnar, herr riks-rådets cantzli-rådets, öfwerste marskalkens och academiæ cantzlerens, högwälborne grefwe Carl Gustav Tessins tal, hållit uppå riks-salen wid riksdagens början.*

⁶ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 33. Tryckt i Ridderskapets och adelns protokoll 1746–1747, Bilagor 1, sid. 5–9.

nådig kallelse til thenna riksdag, och blefwo theruppå af Hans Kongl. Maj:tt lämnade til handkyss; hwarefter riksrådet h:r baron Herman Cedercreutz gjorde thes riksrådsed til Hans Kongl. Maj:tt, Hans Kongl. Höghet och riket.

Den 27 Septemb.

1. Hade assessoren i kongl. Åbo hofrätt h:r Reinhold G. Mode låtit tilståndet ingifwa et wäl inbundit exemplar af thet utdrag, som han giordt utur publique handlingar, förordningar och publicationer, hwilken samling bestående af 2:ne tomer han dedicerat til riksens höglof. ständer, och blef afståndet med mycken ärkiensamhet emottagen, som äfwen wid tillfälle skulle warda h:r assessoren tillkännagifwit.¹

2. Berättade h:r talemannen, thet Hans Kongl. Maj:tt i går efter middagsmåltiden sielf aflämnat til h:r baron och landtmarskalken samt h:r talemän en skrift,² som Hans Kongl. Maj:tt kallat thes testamente med nådig befallning, at thensamma skulle i alla stånden warda upläsen, hwilket äfwen nu i preste st. blef efterkommit, och befants innehålla en mycken nådig och faderlig föreställning til samtelige riksens st:r, at uti kärlek och enighet öfwerlägga med hwarannan om thet, som til rikets bästa lända kan.

Pr.st. uptog med all underdånig wördnad thenne Hans Kongl. Maj:tt:s nådiga föreställning, med försäkran at wilja låta thensamma tjena sig til underdånig efterrättelse.

Herr talemannen utlät sig: These äro både kungeliga och christeliga tanckar, hwilka hwar och en lærer finnas beredwillig at efterfölja, åtminstone the af vårt stånd, som härutinnan böra föreläsa andra med theas exempel, hwartil h:r talemannen önskade samtelige Guds nåd och wälsignelse; jämte hemställande, om icke then som behagar kunde häraf få taga en afskrift, hwilket bifölls.

3. Probst. mag:r Montelius hälsade ifrån biskop. mag:r Beronius, med berättelse, at han nu wore litet opasslig. Hwarwid h:r talemän förmälte, thet biskopen h:r doct. Kalsenius wore til staden ankommen.

4. Herrar deputerade, som igienomsest the nyligen inlämnade riksdagsfullmagterne afgåwo theas berättelse härom, neml.

1:o At wid biskop. mag:r Nylanders och superint. h:r doct. Kiörnings fullmagter har ej warit något at påminna.

2:o At fullmagterne ifrån Åbo för theol. prof. doct. Browallius, samt probstarne h:r Lauræus och h:r Tackou³ äro skrefne efter formulair; men intet alla

¹ Se Modé i litteraturförteckningen.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 12.

³ Tackous fullmakt i Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

så accurat, som sig borde; ty 1:o är en fullmakt ifrån Biörneborgs probsteri af probsten Tackou med flera underskrefwen och stäld på probsten Lauræus til namnet; men til innehållet på flera. 2:o äro namnen i många fullmagter med en annan stil införde, och 3:o är äfwen en fullmakt ingifwen för probstarne Lauræus och Tackou, som ej är författad efter formulairret.

Herr doct. Browallius yttrade sig, at hwad the 2:ne första momenten angår, så härrörer sådant theraf, at voteringarne til riksdagsmän förrättas i hwarje contract serskildt, och insändas sedan til consistorium, hwarest vota sammanräknas och pluraliteten utrönes; men som contracten således ej weta, hwilka the blifwa, som undfå¹ mästa rösterna, så kunna the ej eller sielfwe införa namnen, utan skier sådant sedermera i consistorio, hwaraf är händt, at ej allenast namnen med annan styl blifwit införde utan ock emedan probst. h:r Tackou uti owetenhet, om han skulle blifwa herredagsman sielf underskrifwit fullmagten för Biörneborgs contract, så har sedermera ehuru samma fullmakt lyder uppå flera, dock ej mer än probsten Lauræi namn kunnat ther införas; emedan probsten Tackou, som äfwen bordt medinskrifwas, i sådan händelse måst befullmäktiga sig sielf; hwad åter fullmagten ifrån Lämpele contract angår, så har thensamme blifwit in blanquo insänd, hwarföre h:r doctorn förment wara nog, at uppå thensamma antecknades för hwilka han borde gälla.

Ståndet antog för öfrigit the af h:r professoren anförde skiel och omständigheter; men fant dock tjenligt, at then sidst omförmälte fullmagten ej ingifwes til kongl. cancelliet, utan förblifwer qwar hos ståndet; emedan bem:te probstar äro äntå nog authoriserade.

5. Herr talemannen, som blef utkallad, inkom åter och berättade, thet cancellisten Ekstubble warit hitsänd af h:r landtmarskalken, at tilkänna gifwa, thet r. och a. på bondest:s giorda föreställning, bifallit, at talemannen wid tilfälle upträda til Hans Kongl. Maj:tt och aflägga ståndens underdåniga taksägelse för then nådiga upmuntran til enighet, som Hans Kongl. Maj:tt behagat til stånden afgifwa, med anhållan, at samma skrift måtte få tryckas.

Pr.st. förklarade sig äfwen åstunda thetsamma.

6. Herrar deputerade berättade widare, at hwad theol. adjunct. wid academien i Åbo och kyrkioherden mag:r Isac Ross angår, som för thenne saks skull nu anmodades, at taga afträde, så äro wäl hans fullmagter,² i anseende til formulairret och underskrifterne riktige; men är dock therwid at märka, thet ej allenast en lika lydande fullmakt med samma underskrifter, som Ross eger, är ifrån Ålands contract ingifwen för probsten i Sund mag:r Hallman;³ utan ock at doctor Browallius är befullmäktigad för Åland, och thes fullmagter 2:ne månader äldre, än mag:r Rosses, hwilka förra, om the skola gälla, som äfwen

¹ Enl. konc., renskr.: *unfå*.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 28.

tyckes böra skie, så wida the sedermera af consistorio äro wordne gillade, så kunna thesse senare ej antagas. Hwad åter 2:o fullmagterne ifrån nedre delen i Åbo stift widkommer, som för mag:r Ross blifwit expedierade och han ingifwit, så är han ej allenast med thet förbehåll worden wald, at i fall probsten Lauræus ej skulle wilja åtaga sig thetsamma, så kunde han, Ross, resa til riksdagen, som ses af Loijo och Poijo contracters skrifwelser til consistorium i Åbo, hwilka ock nu uplästes, utan har äfwen probsten i Bierno mag:r Jac. Fros-terus, gienom bref til samma consistorium å thes contracts wägnar, aldeles protesterat emot, at några fullmäktige, öfwer thet wanliga antalet, skulle afsändas, hwilket äfwen ifrån nedre delen af Åbo stift är fullt, sedan probsterne h:r Lauræus och Tackou bägge ankommit; hwarföre deputerade sade sig ej kunna finna, thet mag:r Ross, i anseende til alt sådant, eger en enda fullmagt, som kan gälla.

Herr doct. Browallius förmälte, at, ehuru mag:r Ross af en och annan i nedre delen af Åbo stift blifwit nämnd, så har han dock ej ärhållit någon pluralitet framför probstarne Lauræus och Tackou, hwarföre ej eller consistorium kun-nat för honom expediera någon fullmagt, som consistorium ej eller wet, hwad anledning Loijo och Poijo contracter haft at tilställa honom thesse fullmagter, sedan them blifwit tilkänna gifwit, at theras förut insände fullmagter blifwit enligt pluraliteten inrättade för probstarne Lauræus och Tackou.

Kyrkioh. mag:r Helstadius påminte, at ännu et fattas för mag:r Ross, neml. academiens och illustrissimi cancellarii tilstånd at få resa bort.

Herr talemannen frågade h:r doct. Browallius, om Ross hos consistorium ecclesiast. i Åbo anhållit om frihet at få resa? Sw. medan h:r doctorn warit hema har sådant intet skiedt; men sedermera säger mag:r Ross sig hafwa andragit thetsamma hos consistor. eccles. Dock lærer academicum ej weta theraf, så wid[a]¹ thet inlagdt protest emot honom hos illust. cancellarium.

Herr talemannen förmälte, thet Hans Excellence riksrådet h:r grefwe Tes-sin, som är Åbo academie cancellaire, talt wid h:r taleman om thetta ärende, samt begiert at ståndet så wille begå, thet han ej kommer något at lida til thes jura; hemställandes h:r taleman, i anseende til alt thetta, uti hwad slut ståndet häröfwer will stanna; utlåtandes sig tillika:

Ifrån Åbo stift borde intet wara mer än fyra, och här äro äntå fem utom mag:r Ross: Wi behöfwa hjelp thet är wist; men man skall wäl äntå se til, at ordentel. thermed tilgår. Och wore önskeligit, at stiften kunde hålla the fullmäktige, som them efter fördelningen tilkommer; hwarförutan kan wara at befrukta, at om ståndet skulle bewilja mag:r Ross at få blifwa qwar, torde wi sättja oss i disference med ill. cancellario, som skulle säga, at wi således giordt ingrep i hans myndighet och rättigheter. I anledning hwaraf h:r taleman nu gi-orde proposition, om theol. adj. och kyrkioherden mag:r Ross skall förblifwa

¹ Enl. konc.

wid ståndet? Deputati, som öfwersedt fullmagterne, swarade, at the ej kunna se, huru sådant må bewiljas.

Herr doctor Bergius: Här är ännu et skiel som bör märkas, neml. at nu för tiden är ingen theol. professor wid academien; emedan the öfrige äro nyligen med döden afgångne, och doctor Browallius kommer at biwista riksdagen; hwarföre tyckes wara mycket betänckeligit, om adjuncti facultatis äfwen skola få resa bort; emedan, i fall något skulle komma then andra adjuncten mag:r Halenius wid, wore ingen, som kunde betjena ungdomen in theologicis, tå likwål the mästa studerande applicera sig til thetta studium.

I anseende til hwilket alt, ståndet stannade i följande slut, at mag:r Ross ej kan antagas til ledamot i ståndet, och thet för följande orsaker, neml.

1:o efter thet allenast bör wara 2:ne ifrån nedra delen af Åbo stift.

2:o probstarne h:r Lauræus och h:r Tackou hafwa the flästa rösterne.

3:o the som ifrån Loijo och Poijo contracter voterat på Ross til större delen förbehållit sig, at i fall probsten Lauræus ej skulle sådant förmå, han Ross, tå kunde resa åstad.

4:o probsterierne på Åland förut kallat doctor Browallius til sin fullmäktig, hwars fullmagter äfwen äro äldre än Rosses och af consistorio legitimerade.

5:o emedan mag:r Ross ej tilsagdt consistorium academ. härom, hwilket förthenskull hos illustr. cancellarium beswärat sig theröfwer, och hwaraf illustrissimus lämnat pr.st. del, med begäran, at Ross för then orsaken ej måtte warda antagen. 6:o fordrar academiens angelägenhet, at mag:r Ross begifwer sig tillbaka.

Probst. mag:r Serenius förestälte, at så wida för Strengnes stift fattas en fullmäktig, mag:r Ross kunde tillåtas, at få blifwa qwar i thes ställe; men swarades härtil at sådant intet låter sig göra, såsom aldeles owanligit och emot riksdagsordningen stridande.

Probst. mag:r Wall begierte, thet mag:r Ross kunde lämnas tilstånd, at ännu anmäla sig hos illustr. cancellarium om permission. Herr taleman swarade, at thetta är intet thet endesta skielet, utan bör wäl academiens angelägenhet tillika anses.

Uppå widare giord proposition af h:r taleman, om icke mag:r Ross, i anseende til the nyss anförde orsaker, som nu åter uprepades, skall tilsägas, at afhålla sig ifrån ståndet, swarades thetill enhälligt med ja.

Herr doct. Browallius yttrade sig, at han wäl tänkt intercedera för mag:r Ross, at få blifwa qwar; men emedan han finner, at sådant ej lærer låta sig göra, så will han äfwen lämnat.

Bem:te magister efterfrågades; men war redan bortgången, och kunde således thenne gången ej undfå del af ståndets beslut.

7. Biskop. ifrån Borgo h:r mag:r Nylander föredrog, huruledes han af bem:te stift wore ombuden at anhålla, at thetsamma, hwilket ej allenast, gienom sidsta fredsslutet med Ryssland, wore til en stor del förminskadt, hwaröfwer en för-

teckning nu upplästes;¹ utan äfwen ganska mycket lidit uti senesta olyckeliga kriget, måtte nu och framdeles ej graveras mer än med en fullmäktigs hållande wid riksdagar.

Ståndet tog thetta i ömsint öfwerwägende, och aktade så mycket mera skieligt, i anseende til the af h:r biskopen anförde omständigheter, och hwilka thesutom woro ståndet nogsammt bekante, at bifälla h:r biskopens begäran, så länge landet är i närwarande swåra och inskränkta belägenhet, som wid efterseendet befants, thet bem:te stift wid riksdagen år 1697, tå Wiborg äfwen hörde thettil, ej haft mer än fyra fullmäktige härstädes; dock lämnas bem:te stift frihet, at likafult hädan efter hålla 2:ne fullmäktige, om så skulle behagas, och angelägenheten sådant fordrar.

Herr biskopen tackade för then emot stiftet härutinnan ärwista willfarighet, samt berättade, at kyrkioherden i Mendaharju h:r Zach. Cygnæus wore hit ankommen, och will såsom fullmäktig för Borgo stift blifwa i ståndet antagen; men eger ingen annan fullmakt, än allenast et bref ifrån probsten i S:t Michaël h:r Andr. Heinricius,² som äfwen nu inlämnades och upplästes, therutinnan han förmåler, at bem:te kyrkioherde blifwit i thetta contract, undantagna en sokn, voterad til then andra herredagsmannen för Borgo stift, samt at fullmagten är för honom til consistorium insänd; men förmåler dock tillika, at han ej wet, huru wida the andre contracten warit af samma mening, så at Cygnæus ärhållit pluraliteten; hemställandes h:r biskopen, huruwida thetta bref kan gälla för honom til sätes ärhållande i ståndet.

Herr talemannen frågade, om sådant blifwit förut hos consistorium i orten anmaldt; hwartil swarades nej, at sådant intet skiedt för h:r biskopens afresa; wet ej eller, om något sedermera blifwit i consistorio thettil giordt, men thet har h:r biskopen af hela stiftet fåt in commissis, at för nu och framtiden söka then redan af ståndet bewiljade förskoningen, som the äfwen allesamman protesterat emot flere fullmäktiges antagande utom biskopen. I anseende hwartil ståndet stannade i följande slut, neml., at emedan 1:o hos ståndet redan blifwit afgiordt, thet Borgo stift ej är förbundet, at nu och hädanefter, så länge thet är i närwarande situation, utgöra mer än en herredagsman. 2:o Kyrkioherden Cygnæus ej har någon rätt fullmakt. 3:o Consistorium för biskopens afresa ej wetat något therutaf. 4:o Stiftet protesterat emot hans antagande, så kan ej eller pr.st. bewilja honom något säte ibland sig; hwilket h:r biskopen, på anmodan, lofwade at wilja lämna kyrkioherden Cygnæus del utaf.

8. Ankommo 2:ne deputerade ifrån bondest. Ordet förde Jan Persson ifrån Tuna i Dalarne, förmäländes 1:o at som domprobst. mag:r Liungberg wid sidst öfwerståndne riksdag blifwit af 3:ne stånd anmodad, at biträda kongl. kamar collegium wid werkställandet af then författning, som tå wart giord, ang:de

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 26.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 27.

rentepersedlarnes sammanslående,¹ så skulle bondest. gierna åstunda, at h:r domproben nästkommande riksdag wille upkomma tilståndet, och afgifwa thes berättelse, om hwad til thenna sak vidare blifwit åtgjort. 2:o Emedan bondest. med mycket missnöije förnummit, huruledes skall wara utspridt, som skulle bem:te stånd wara sinnadt, at wid thenna riksdag söka någon ändring uti utgörandet af presterskapets rättigheter, så will ståndet hafwa försäkradt, at ej allenast et sådant rykte är utan all grund; utan ock at thesamma fast mera skall arbeta theruppå, at et godt förtroende bäge these stånden emel. må beständigt warda underhållit.

Herr talemannen tackade för bondest:s ytrade förtroende, samt lofwade at thet förra målet skall warda tagit i öfwerwägan, och hwad thet senare angår, så gör pr.st. sig så mycket mera försäkradt om bondest:s wälwilja, som presterskapet ingenting annat begär, än allenast at ingen ändring och rubbning må skie i thet, som lag, kongl. privilegier och försäkringar them tillägga. För öfrigit anmältes tillbaka wänl. hälsning.

9. Herrar deputerade, som öfwerset fullmagterne förmälte vidare, at ännu är en fullmäktig öfwer thet faststälte antalet ifrån Åbo stift, hwilket härörer theraf, at Österbotn thenna gången befullmäktigat 2:ne, tå likwäl ej mer än en bordt therifrån afsändas och 2:ne ifrån nedre delen af Åbo stift.

H:r doctor Browallius berättade, at en sådan convention skall wara giord emel. Österbotn och nedre delen af stiftet, at the hwar sin gång skola befullmäktiga 2:ne, tå then andra tracten utgör allenast en herredagsman, och som sidsta gången warit 2:ne ifrån Österboten, så har presterskapet therifrån, nu ej bordt afsända mer än en; men emedan ansökning lærer skie om eftergift af the underhållsmedel, som kronan bestod herredagsmännen ifrån Finland wid förra riksdagen, och hwilka nu återfordras, hwarwid någon quæstion torde existera emellan Wasa och the öfrige contracterne i Österbotn, så har äfwen Wasa contract hitsändt en egen fullmäktig, neml. probst. mag:r Carlborg; men för the öfriga contracterne är kyrkioherden Pazelius fullmäktig.

Herr talemannen förestälte, at som thetta rör divisionerne i stiftet, som är et enskildt oeconomicum, så lærer thesamma af pr.st. ej kunna uptagas och afgöras; utan måste wäl remitteras til synodus i stiftet.

Kyrkioh. h:r Pazelius förmälte, at som presterskapet i Åbo stift, för thes widlyftighets skull, aldrig träffas wid någon giemensam synodus, utan hålles altid å part synodus för them i Österbotn, så lærer ej eller thenne skiljaktighet på sådant sätt kunna afhielpas; hwarföre han också anhåller, thet ståndet nu wille thesamma uptaga och til slut befordra; berättandes tillika, at Österbotn för riksdagen år 1731 aldrig haft mer än en fullmäktig; men tå har presterskapet för någon besynnerlig omständighet afsändt 2:ne. Sedermera hafwa the

¹ Prästeståndets riksdagsprotokoll 1742–1743, 8 september 1743, § 4, i tryckta utgåvan s 626.

åter åtnögt sig med en, intil år 1742, tå probsten i Wasa mag:r Hedman rest åstad, under wilkor, at ej wilja fordra några herredagspenningar, efter han äntå skulle flykta undan fienden, hwilka han likwål sedermera åtniutit af publico; men när the nu återfordras, will probsten ej igengifwa, hwad han har åtniutit.

Herr doct. Browallius swarade härtil, at probst. mag:r Hedman wisselr. skulle haft herredagspenningar af sina committenter, och probst. mag:r Carlborg berättade, thet han wäl ej tagit något af them för afresan; utan war nögd at få sina herredagspenningar wid hemkomsten, tå han ej wille wara så noga och granlaga thermed, utan lämna til hwar och en, at efter egen wälwilja honom thermed ihogkomma.

Herr talemannen förestälte än ytterligare, at thetta mål ej hörer til ståndet, utan bör refereras til consistorium i orten; men kyrkioherden Pazelius anhölt, at ståndet wille thet afgöra. Fr. om Pazelius har fullmagt för Wasa contract? Sw. nej, men för alla the andra contracterne i Österbotn.

Probst. mag:r Carlborg inlämnade probstens i Wasa mag:r Hedmans bref af d. 29 Aug. nästl., hwarutinnan han berättar, thet domcapitlet i Åbo gifwit honom wid handen, at kyrkioherden Pazelius wore herredagsman för Österbotn; men at Hedman theruppå swarat, thet Wasa contract thenna gången funne nödigt at hafwa sin egen fullmäktig; förklarandes probsten Carlborg tillika, at han ej begier vidare underhåll, än af samma contract.

Kyrkioherden Pazelius begaf sig äfwen at wilja wara nögd med hwad han af then öfriga delen kan bekomma; dock med förbehåll, at sådant ej må lända til præjudicat för framtiden, så det mer än en fullmäktig ifrån Österbotn skall afsändas, helst som Österbotn är nog mindre än nedre delen af Åbo stift, hwilket probsten Carlborg äfwen biföll; anhållandes i synnerhet Pazelius, at pr.st. wille härom göra en föreställning til v. consistorium i Åbo, hwilket likal. bewiljades, och skall uti circularbrefwet, som wid slutet af riksdagen afgår til bem:te consistorium blifwa infördt.

Kyrkioh. mag:r Eckman ärindrade härwid, at äfwen torde wara nödigt, thet uti cirkulair brefwet införes, at fullmagterne hädanefter aldeles inrättas efter formulairret i riksdagsordn. och skrifwes accuratere, än nu är skiedt, samt dateras, hwilket bifölls, at så skie skulle.

10. Herr taleman påminte, at the af herrar biskoparne och stiften, som åstunda efter wanligheten, at predika på kongl. hofwet och i Storkyrkan, wille sig anteckna, hwilket ock sedermera skiedde.

11. Herr talemannen tilsporde comministern h:r Aulænius, om han eger fullmagt af samtelige comministris i Wexiö stift? Sw. ja, några få undantagne. Wi-dar[e]¹ om han intet skulle wilja aflämna comministrorum besvär til någon utaf ståndet, som kunde igienomse thesamma, på thet, at i fall ej något annat theribland skulle finnas, än hwad som rörer comministrorum öfwer hela riket

¹ Enl. konc.

angelägenheter, han så kunde bekomma frihet at resa härifrån; emedan ståndet äntå i alla mål, will söka at bewaka comministrorum förmoner.

Aulænius begaf sig härtil, och åtogo sig, at genomse samma beswär, biskoparne h:r doctor Rhyzelius och mag:r Nylander, probst. mag:r Strang och kyrkioh. mag:r Eckman, til hwilka Aulænius äfwen lofwade, at wilja aflämna thesamma.

12. Begierte herr talemannen, at ståndet wille utlåta sig, ang:de bondest:s an-hållan, gienom theras deputerade för en stund sedan.

Domprobst. mag:r Liungberg yttrade, thet han är nögd, at gå til bondest. och afgifwa then begierte underrättelsen, allenast pr.st. will tillåta, at 2:ne andre thes ledamöter få följa honom, som kunna höra, hwad som företagit blifwer, och h:r domprobsten således undslippa then misstanckan, som skulle han hafwa någon hemlig öfwerläggning med bondest.

Herr talemannen förmente, at nödigt torde wara, thet ståndet förut litet öfwerlägger, ang:de thetta ärende, emedan thet ganska mycket klagas af them, som hafwa indelningar, theröfwer, at the lida gienom thenna författning; och skulle the äntå wara nögde, om kronan hade någon förmon theraf; men nu skier ej eller thet, utan all nyttan tilfaller skattemannen.

Domprobst. mag:r Liungberg gjorde häruppå en widlyftig berättelse, ang:de första anledningen til thenna författning om rent-persedlarnes samman-släende, samt hwad sedermera, tid efter annan, blifwit vidare thertil giordt; såsom ock hwad af h:r domprobsten är wordet härutinnan uträttat, hwaröfwer en och annan ärindran nu blef giord, som likwäl stadnade therwid, at h:r domprobsten ingifwer samma sin berättelse skrifteligen, så någre af ståndet kunna utnännas, som thetta ärende til vidare skierskodande sig företaga.

Herr talemannen frågade, hwad man imedlertid skall swara bondest. på the-ras begäran; föreställandes tillika, at, om domprobsten skulle anmodas, at gå til bondest. torde sådant af the andra stånden anses för någon sammansättning.

Superint. h:r doct. Kiörning hemstälde, huruwida et sådant sammanträde kan bewiljas, utan the andra ståndens samtycke och bifall.

Kyrkioh. mag:r Eckman: Then underrättelse, som bondest. åstundar, hafwa äfwen the andra stånden rätt at begära, så wida h:r domprobsten haft samma commission af them.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuss: Jag tycker man kunde swara, at pr.st. be-höfwer sielf någon uplysning i thetta mål, hwilken h:r domprobsten lofwat at wilja meddela; och så snart sådant är skiedt, kommer thet med the andra stånden at communiceras; hwilket h:r biskopens förslag blef bifallit, och i anled-ning theraf resolverades, at instundande tisdag, lämna bondest. följande swar: At domprobst. mag:r Liungberg lofwat upsätta en berättelse om samma sak, och är nu äfwen i begrep at fullgöra sin lofwen, hwilket så snart thet är skiedt, kommer sådant at communiceras med samtliga stånden.

Probst. mag:r Serenius påminte härwid, at thenna sak bör med mycken war-samhet handteras; medan man, å then ena sidan, har at befara owilja af r. och a. och å then andra af bondest. Hwarjämte h:r probsten berättade, thet dom-probst. mag:r Liungberg, ehuru för honom blifwit resolverat, at han skulle undfå hälften af thet utlofwade præmium för kamar-werkets lättare inrättning, så har han dock ännu ej bekommit en halföre theraf, ja icke ens sina resor be-talte.

13. Upl:s och justerades protocollet af d. 25 hujus.

Wid 9 § påminte biskop. h:r doct. Wallin, om icke något upskof kunde be-gäras uti terminen til beswärens inlämnande hos urskillningen, i anseende til the aflägsnare landsorter, som swårigen lära kunna til then utsatte tiden ther-med inkomma.

Den 30 Septemb.

1. Upl:s och justerades protocollet af d. 26 och 27 i innewarande månad.

Wid 6 § af prot. under d. 27 berättade h:r talemannen, thet kyrkioherden och theol. adjuncten mag:r Ross, som förmodel. af någon lärar blifwit underrättad om ståndets utslag, warit hos honom och anhållit om tilstånd, at såsom fullmäktig få biwista riksdagen; förhoppandes at ståndet lærer honom sådant bewilja; hwarom han lærer med memorial til ståndet inkomma.

Wid 7 § förmälte h:r talemannen, at äfwen kyrkioherden h:r Cygnæus warit uti samma ärende hos honom, hwilka bägge af h:r talemannen fått til swar, at, i anseende til the uti protocollet anförde omständigheter, h:r taleman för sin del ej kan något vidare göra härtil.

Wid 11 § anmälte biskop. h:r doctor Rhyzelius, at comministrorum postu-lata ifrån Wexiö stift ej finnas wara af annan beskaffenhet, än at nu wäl kunde, såsom til äfwentyrs giemensamma för flera stift, uti ståndet til vidare skier-skådande strax företagas.

I anledning af 12 § afgingo, på anmodan, probst. mag:r Lind och kyrkioh. mag:r Huss, at, å ståndets wägnar, hos bondest. afgifwa thet swar, som proto-collet innehåller.

3. Herr talemannen upläste sielf comministrorum ifrån Wexiö stift riksdags-beswär; innehållande första puncten, at the måtte förhjelpas til åtniutande af then nåd, som kongl. resol. på 1734 års riksdagsbeswär¹ them tillägger, om be-frielse ifrån knektehåll för theras boställen, samt minskning i then dyra solda-te-legan.

¹ Årstrycket 22 april 1734: *Förklaring öfwer Prästerskapets Allmänne Beswär wid 1734 års Riksdag*. Tryckt i Modée 2, s 1235f.

Herr talemannen berättade, at comministri i Upsala stift föra samma klagan, hwilket äfwen fullmäktige ifrån flera stift förmälte om kapellanerne thersam-mastädes; anförandes h:r talemannen, at orsaken til tidsens utdrägt med sådane sakers afgörande, härrörer theraf, at här äro så många instantier, som skola observeras;

i thy at när saken blifwit hos wederbörande landshöfdinge anmäld, så måste thensamma först remitteras til kronobefallningsman, så tillbaka til landscontoi-ret igen, och therifrån til öfwersten af regementet; ifrån öfwersten til capitain wid compagniet; och sedan thetta är skiedt åter til landshöfdingen, som refererar målet til kamarcollegium, och så vidare. Under tiden skier ock, at 2:ne comministri kunna föreslå et och samma oroterade heman, hwarigenom händ-der, at ingenthera kommer til slut med sitt.

Kyrkioh. h:r Thollander berättade, at thenne sak äfwen warit i ståndet före wid sidsta riksdag, få en beskickning giordes til kamar collegium, at förnim-ma, huru härmed föreweta månde.¹

Ang:de then dyra soldate-legan berättade biskop. h:r doct. Alstrin, at then-samme härrörer theraf, at bönderne, som kunna wara deltagande med capel-lanen i samma rote, ingå dryga accorder med andra; på thet the måga befria sina söner och mågar, hwarigenom comministri komma til lida.

Andra puncten innehölt, at socknemännen måge blifwa pålagde, at något understödia med husbyggnad på theras boställshemman.

Herr talemannen lät förstå, at som thetta aldrig tilförene är begierdt, så torde nu för thenna gången wara betänckeligit at mycket röra på then strängen; håll-landes för bäst och tryggast wara, om sockne-männen hwar å sin ort kunna öf-wertalas, at af god wilja något bidraga, såsom på åtskilliga orter skall skie, och kyrkioherden mag:r Wettersten berättade äfwen skola practiceras i Helsinge-land.

Kyrkioh. mag:r Helstadius ärindrade, at thenne sak äfwen war före wid 1741 års riksdag, och blef afslagen, hwarföre han håller betänckeligit, at nu wi-dare yrka therpå.

Domprobst. mag:r Liungberg och probst. mag:r Montelius höllo före, at i sådane omständigheter, comministri kunde thermed warda bäst hulpne, om the ärhålla, at 3 års byggnad warder beräknad för 5, såsom eljest wid preste-bor-den skie plägar, hwilket bifölls såsom mycket billigt.

4. Probst. mag:r Lind och kyrkioh. mag:r Huss återkommo ifrån bondest. be-rättandes at bem:te stånd med tacksäjelse uptagit pr.st:s utlåtande, samt be-gierdt at få communication af domprobsten Liungbergs relation.

¹ Prästeståndets riksdagsprotokoll 1742–1743, 18 september 1742, § 2, i tryckta utgåvan s 31.

5. Herr talemannen förstädigade, at som r. och a. allaredan hade utnämndt ledamöter til secr. utskottet, så torde äfwen wara nödigt, at pr.st. skyndar themed; hemställandes til ståndet, hwad methode the behaga thertil at bruka.

Probst:ne mag:ri Lidius, Lind och Carlborg, samt kyrkioherdarne mag:ri Helstadius och Eckman yttrade sig härwid, at nu, som altid tilföre i ståndet brukeligt warit, then methoden kan följas, at herrar præsules och consistoriorum fullmäktige utnämna the andre, som ledamöter skola blifwa i secr. utskottet.

Kyrkioherden mag:r Huss anförde, at riksdagsordningens 14 § innehåller, at thenne sak bör gienom wal afgöras, och följak[t]eligen¹ electorerne först utwälas; dock wore han för sin del icke emot, at herrar præsules utan wal äro electorer.

Herr talemannen upläste 14 § af riksdagsordn. och hemställte ånyo hwad ståndet nu göra wille; hwartil giemensamt swarades, at man förblifwer wid then förra och gamla wanligheten, så at herrar præsules och consistoriorum fullmäktige äro sielfskrefne, och tillika utnämna the öfriga ledamöterne til secr. utskottet.

Herr talemannen påminte, at utom honom böra 25 ledamöter af pr.st. förordnas til secr. utskottet, til hwilken ända herrar præsules och consistoriorum fullmäktige komma, efter ståndets beslut nu först at antecknas, neml. förutan ståndets taleman

1:o Biskopen h:r doct. Andr. Ol. Rhyzelius.

2:o Biskopen h:r doct. Andr. Kalsenius.

3:o Biskopen h:r doct. Eric Alstrin.

4:o Biskopen h:r doct. Henr. Benzeliuſ.

5:o Biskopen h:r mag:r Joh. Nylander.

6:o Biskopen h:r doct. Jöran Wallin.

7:o Biskopen h:r mag:r Magn. Beronius.

8:o Superintend. h:r doct. Nicol. Lagerlöf.

9:o Superintend. h:r doct. Ol. Kiörning.

10:o Superintend. h:r mag:r Martin Kammecker.

11:o Past. prim. och præs. consist. i Stockholm h:r doct. Andr. Bergius.

12:o Theol. profess. h:r mag:r Matth. Asp.

13:o Teol. profess. h:r doct. Joh. Browallius.

14:o Domprobst. mag:r Carl Friedr. Liungberg.

15:o Lectorn mag:r Ol. Odhelius.

Hwilka samtelige häruppå gingo neder i sacristian, at tillika med ståndets taleman archibiskopen h:r doct. Jacob Benzeliuſ utnämna the öfriga 10 til antalet, tå också samma ärende med all sorgfällighet företogs, och uti god ordning afgjordes, samt efter skiedd votering följande utnämde, neml.

¹ Enl. konc.

- 1:o Probst. mag:r Eric Beckman ifrån Upsala stift.
 2:o Öfwerhofpredikanten och kyrkioherden i S:t Clara h:r Sam. Troilius
 ifrån Stockholms stad.
 3:o Domprobst. doct. Petr. Filenius för Linköpings stift.
 4:o Kyrkioh. mag:r Joh. Th. Helstadius för Skara stift.
 5:o Probst. mag:r Eric Lidius för Strengnäs stift.
 6:o Probst. mag:r Joh. Lind för Westerås stift.
 7:o Kyrkioh. mag:r Clemens Helin för
 Wäxiö stift.
 8:o Probst. h:r Gabr. Lauræus för Åbo stift.
 9:o Probst. mag:r Erasmus Trægård för Lunds stift.
 10:o Probst. mag:r Joh. Oedman för Götheb. stift.

Härjämte blef ock, efter ståndets öfwerenskommelse wid 1742 års riksdag,¹ beslutit, at som thet alternative emellan the mindre stiften, at hwar sin gång hafwa 2:ne fullmäktige i secr. utskottet, nu är thenne gången, i anseende til Götheborgs stift, observerat; altså tilkommer thet härnäst Calmare stift at hafwa 2:ne, och så vidare the öfrige.

När thetta war skiedt upträdde herrar electores åter i ståndets rum, tå h:r taleman berättade, at voteringen i stillhet och enighet aflupit, samt at deputati, efter bästa förstånd och samwete af wederbörande utnämde blifwit; hemställes til ståndet, om, i anseende til then tysthet, som i efter r. och a:s samt borg.st:s gjorde ärandran, bör hållas härwid, til thes at instruction för secr. utskottet först blifwer öfwersedd, ståndet will, at med ledamöternes upnämmande skall för thenna gången hafwas anstånd; men som 15 förut woro bekante, så fant ej eller ståndet något hinder, hwarföre icke the öfriga 10 äfwen kunde nämnas, hwilket och sedermera skiedde, dock med förbehåll, at thetta blifwer til vidare inom ståndet.

6. Herr talemannen berättade, at 2:ne ifrån r. och a., ryttmästaren grefwe Brahe, samt capitain wid garde baron Otto Flemming gifwit wid handen, thet hos r. och a. blifwit öfwerenskommit, at althenstund r:s ständer haft then nåden af fadderskap wid unga arfprintsens dop, så skall äfwen en faddergåfwa af riksens st:r wid thenna riksdag utnämnas, hwilket h:r taleman nu til ståndet hemstälte, och blef enhälligt bifallit.

Den 1 Octobris.

1. Upl:s och justerades protocollat af d. 30 Sept.

¹ Prästeståndets riksdagsprotokoll 1742–1743, 28 september 1742, § 3, i tryckta utgåvan s 19.

Wid 1 § yttrade sig comministern Aulænius, at som Hans Kongl. Maj:tt i nåder bewiljat kapellannerne then förmon, at få hafwa sin egen fullmäktig wid riksdagarne, så wet han ej, om han för sin person giordt sig wärdig, at blifwa under thenna riksdag i ståndet bibehållen.

Herr talemannen swarade, at thetta är nu intet quæstionis; utan allenast om beswären, och får man sedermera tala om thet andra.

I anledning af 4 § och 2 puncten af the omförmälte beswären, aktades godt, at ansökning therom må skie, at byggnader wid kapellansgårdar må räknas 3 år för 5; hwarjämte h:r talemannen påminte, at wid capellansboställen ej behöfwes några charactersbyggningar; utan är nog om the byggas såsom bondeheman, när comminister tillika bekommer en förswarlig studerkamare.

2. Anmälte probst. mag:r Lind biskopen h:r doct. Kalsenii ursägt, at han för andra hinder ej kunde thenna gången upkomma.

3. Herr doctor Bergius inlämnade 2:ne bunter med exemplar af pr.st:s trykta bref til ministerium evang. utomlands, ang:de sammanskott til en luthersk kyrkas upbyggande i Constantinopel, hwilka exemplar blifwit af kyrkioherden i Husby mag:r Magn. Troilius inlefwerade til consistorium här i staden, med begäran at the måtte warda pr.st. tilstälte.

Herr talemannen förmälte, at the många oroligheter, som sedermera yppat sig, så wäl i hela Europa, som i Swerige, har hindrat h:r kyrkioherden, at kunna fullfölja thet af honom påbegynte christeliga werk; men imedlertid will h:r talemannen berättat ståndet, at han i går talt med cancellierådet h:r Iwar Carlsson, som warit extraordinair envoije wid ottomanska hofwet, och nyligen är hemkommen, hwilken försäkrat, som hwar rättsint ej utan rörelse kan höra, thet turkarne sielfwe gierna samtycka til thenna kyrkas upbyggande, och undra, hwarföre thet intet blifwer fullbordat; the skola ock wara beredwillige, at låta sådane kyrkor på flera ställen i riket upbyggas; och orsaken thetill skall wara, at the hafwa större förtroende til lutherska religion, än til then catholska, och förthenskuhl heldre se, om theras slafwar bekänna sig til then förra.

4. Probst. mag:r Serenius begierte, thet h:r talemannen och ståndet ej wille ogunstigt uptaga, at han förfrågar sig, om herrar electores, som i går utsågo secrecte utsk:s ledamöter, aflagdt then i riksdagsordn. utsatte eden, innan the skredo til walet? Herr talemannen swarade nej.

Efter thet tå intet är under tysthetsed, så begierte h:r probsten underrättelse, huru många suffraganter warit, och om votering skiedt öfwer Strengnäs deputerade allena, eller om votering warit allmän öfwer alla stift? Herr taleman swarade, at sedlarne warit 15, och at man voterat om flera.

Herr probsten yttrade widare, at ehuru han ej åstundar wara ledamot, han dock gierna skulle wilja weta, om någon haft jäf emot honom, efter just thenna gången voterades öfwer Strengnäs stift, som förr ej skiedt, och om så wore, at honom måtte lämnas del theraf, på thet han må kunna fästa fot med honom i ståndet, och wisa honom hans ofog.

Superintend. h:r doct. Kiörning förmente, at electores under theras tysthet förrättadt thenne handelen.

Herr talemannen påminte, at emedan instruction för secr. utskottet jämte eden blifwit ifrån r. och a. upsänd, och i dag åter måste afgå til borg.st. så lærer wara nödigt at thesamma nu först företagas. I anledning hwaraf

5. Upl:s then projecterade instruction för secr. utskottet¹ och jämfördes med instruction sedan förra riksdagen.²

1 § hade r. och a. bifallit.

Probst. mag:r Serenius påminte, at wid närwarande tid kunde thet ordet: *krigsplan*, utelämnas.

Herr talemannen upläste 18 § af riksdagsordn. berörande secr. utsk:s göromål, hwarest samma ord finnes infördt; utlåtandes sig tillika: Jag tror wi äro ledsne wid krig något hwar.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Så wida thenna mening altid warit införd i secr. utsk:s instruction, så håller jag före, at han äfwen nu bör stå qwar, ty, om thet then ena gången skulle tagas ut, och then andra åter föras in, kan thet långt snarare förorsaka någon upmärksamhet.

Probst. mag:r Carlborg conformerade sig med probsten Serenius; men på giordt proposition, bifölls § af the öfriga, som han lyder.

§ 2 hade r. och a. bifallit med then tilläggning, neml., i stället för orden: *fast mindre bör någon ohörda[n]*,³ sättas: som ej eller någon bör ohörda, item thesse orden gå ut: blifwandes i sådant fall secr. utsk. icke til någon tysthets ed.

Pr.st. biföll § med r. och a:s ändring.

§ 3 war af r. och a. bifallen, allenast at the clauderade orden gå ut, berörande the pensioners indragande, som tilförene torde emot instruction wara bewiljade; men pr.st. biföll §, som han förut warit, och at then clauderade meningen bör stå qwar, så wida han äfwen finnes i förra instruction.

§ 4 hade r. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Wid 5 § hade r. och a. giordt then tilläggning, at bancodeputation skall se til, så snart sig göra låter, at landet må blifwa försedt med plåtar och tilräckeligt skiljemynt.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förmente, at i stället för plåtar, bör sättas godt mynt; emedan plåtar här i riket ej kan anses för något mynt, utan för en wara.

Probst. mag:r Montelius hemställte, om icke här borde införas, at undersökning måtte skie hwarthän penningarne tagit vägen, så at thenne olägenhet, som så mycket trycker landet, kunde förekommas för framtiden.

En och annan förmente, at sådant lærer skie, utan någon påminnelse.

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 13.

² Ridderskapets och adelns arkiv, R 84, Allegater, nr 8.

³ Enl. konc.

Ståndet stannade häröfwer i sådant slut, at thet bifaller § med r. och a:s tilläggnig; dock at meningen så införes: Silfwermynt, plåtar och tilräckeligt skiljemynt.

6, 7, och 8 §§ hade r. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likaledes.

9 § hade äfwen r. och a. bifallit med then tilläggnig, at näst the understruckna orden: *then som*, tillsättes: här finnas upräknade, och eljest i 18 § af riksdagsordn. nämde äro. Pr.st. biföll § med samma tilläggnig.

Slutet hade r. och a. bifallit, hwilket pr.st. äfwen gjorde.

Sedermera uplästes edsformulairt, som af r. och a. war bifallit med tilläggnig näst orden: *Kongl. Maj:tts*, Theras Kongl. Högheters och theras wanliga bröst-arfwingars.

Pr.st. antog äfwen samma tilläggnig, hwarefter formulairt bifölls.

Sedan thetta blifwit påskrifwit, afsändes så wäl instruction, som edsformulairt til borg.st.

6. Probst. mag:r Carlborg begärte, at få uti protocollet införa följande dictamen: Utaf then denomination, som i går här uplästes öfwer the herrar och män, hwilka såsom ledamöter utaf thet högw. pr.st. komma at sittja i secr. utsk. finner man ingen enda province i riket, som ej har ther sina män, utan allenast Österbotn, hwilket land likwäl i anseende til terrainen är thet största i hela riket, och til belägenheten nästgräntsande intil Ryssland. Hafwer ock til thenna riksdag utskickat 2:ne prestmän, til at jämte annat consultera om allmän trygg- och säkerhet. Finland är et land, som utgör tredie delen af riket, theremot ingen säga kan. Men nu blir thet så ringa räknadt, at när några och 20 ledamöter ifrån Sverige komma at hafwa säte uti thet wigtigaste samqwämet, allenast tre ifrån Finland, äro, och Österbotn äntå theribland uteslutit.

Hwad är thet för consideration, proportion och likhet. Himmelens Herre afwände, at några sådane steg och författningar blifwa gjorde, hwarigenom Ryssland warder offenderat och irriterat oss 3:die gången i thetta seculo med härsmagt at anfalla, och under sit öfwerwälde bringa, tå torde man beklageligen se, at thet sant blifwer, hwad thet lands folket och ryska män för 3 år sedan yttrade, at ther the ännu en gång blifwa injurierade, så taga the oss bort, och gifwa oss aldrig mera igen åt Sverige. Wi äro en klen hop emot them, från Carelen och Cajana sidan snart upslukade och såsom i en säck bundne. Ryssland har en regulaire milice af ständiga regementer 300 000 man, och kan thesutom utskicka några 100 000 cosaker och kalmucker. För 3 år sedan gjordes fred med Ryssland, och i fiol ingeks en deffensiv alliance tractat emellan Sverige och Ryssland. Herren afwände at något til thes rubbning och brytning förehafwas skulle! Lät oss älska sanning och frid. Underställer altså högw. ståndet, om ej ännu så jämkas kunde, at en af Österbotns presterskaps fullmäktiga under thenna riksdag kunde få säte och stämma i secr. utskottet; på thet then slägten i Israel ej måtte wara lottlös; utan hwarjom och enom af et så högt uplyst stånd rätt och billighet wederfaras.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Om jag får lof oförgripeligen påminna, så tyckes thet wara underligt och sällsamt, at ifrån Linköping bägge ledamöterna, som til secr. utskottet blifwit nämde, äro af consistorio; och hafwa fullmäktige förut hos h:r biskopen, stiftets förman, låtit förstå, at en borde tagas af consistorio och en af stiftets fullmäktige. Jag kan ej eller undgå at anföra, thet tilförene understundom 3:ne ledamöter ifrån Linköping warit i secr. utsk. men som härwid torde göras mig thet inkast, at sådant händt theraf, at biskopen warit ståndets taleman, så förmenar jag at exempel afwen gifwas, at sådant skiedt thesutom.

Herr doct. Filenius swarade, at h:r kyrkioherden ej lærer anföra thetta emot honom, såsom consistorialis, emedan han ej biwistar thenne riksdag å consistorii wägnar; utan för en wiss division i stiftet, neml. Linköpings, af hwilka han afwen har sin fullmagt til antalet 72; i anseende hwartil then talan som h:r kyrkioherden nu gjordt, at någon af stiftets fullmäktige måtte förordnas til ledamot i secr. utsk. icke synes bestrida thet som skiedt är, utan snarare bestyrka thetsamma; och för öfrigit förbehålla sig the öfriga thetta stifts fullmäktige samma rättighet.

Kyrkioherd. h:r Palmærus swarade härtil, at dock ej lærer kunna nekas, thet h:r doctorn är consistorii ledamot.

Kyrkioh. mag:r Huss: När jag i går hade then äran i ödmjukhet omnämna, thet 14 § i riksdagsordn. wid wäljandet af secr. utsk:s ledamöterna, syntes nödig at i akt tagas, war min enfaldiga mening, at när man tätt följer lag och förordningar undflys och förekommes olagligheter.

Herr talemannen: Thet är för hårdt af h:r kyrkioherden sagdt, at wi gjort något emot lag, och begier jag, at h:r kyrkioherden förskonar oss för sådana tillmälen; ty jag förstår ej annat, än at then praxis, som uti alla tider warit brukelig här i ståndet, och afwen thenna gången efterfölgdes, eger sin grund i riksdagsordn. som lämnar hwart stånd frihet, at likaledes på annat sätt, när man therom öfwerenskommer, utnämna ledamöter til deputationer; upläsandes sedermera orden härom i riksdagsordn. med tilläggning, at h:r talemannen för sin del gier na skulle önska at slippa thet beswäret, och öfwerlämna sit rum i secr. utskottet til någon annan.

Kyrkioh. mag:r Huss: Thetta anfördes tå ej i then meningen, at jag sade thet olagligen tilgåt wid secr. utskottets wäljande; utan war mit upsåt göra slut af min talan, och ther jag icke blifwit förekommen, begära, thet ej ogunstigt måtte uptagas af någon, at jag gjordt påminnelse om nämde 14 §:s upläsande och efterlefnad, ehuru jag warit och är i then tanka, en hwar oligger och egär säga sin oförgripeliga mening efter sit begrep och freda sit samwete i så laggranna saker; påminnandes tillika, at när ståndet enhälligt anmodade h:r archibiskopen at åtaga sig talemanskapet, förwägrade h:r archibiskopen, at samtycka thertil, utan föregångit ordenteligt wal, enligt riksdagsordn.

Herr taleman: Thet war en annan sak, tå begiertes wal; men nu war ju ingen, som nämde therom; utan förklarade sig alle nögd thermed, at förra praxis skulle följas.

Kyrkioh. h:r Palmærus ärindrade, at samwetseden likwäl bordt gå förut.

Herr talemannen: Thet är beklageligt, om intet samwete skall gifwas utan ed, och har jag aldrig förwägrat at göra eden, om ståndet fordrat thensamma.

Probst. mag:r Serenius hemställte, at när electores trädde ned til walet, lämnades ståndet i then tro, efter aftal, at thet skulle procederas efter wanliga praxis; thet är dock ej skiedt; ty gamla praxis har warit, at hwar och en consistorii fullmäktig nämner sin kamerat, utan at någon af the andra electores theruti intresserar; men nu har intet therwid blifwit; ty somlige stift hafwa fåt behålla then consistorii fullmäktig nämt, somlige icke, utan har then utnämde gienom voring blifwit excluderad. Thetta föranlåter mig at yrka så wäl förenämde aftal, som sielfwa riksdagsordn. med hemställan, huruwida electores warit rätt qualificerade, när the intet aflagt sin ed, och följakteligen, huruwida the äro habile secr. utskottsmän, som af them blifwit walde, och i anseende til alt thetta, huruwida hela walet må hafwa bestånd.

Herr talemannen frågade, om närwarande kunna påminna sig, at thenna ed någon gång blifwit fordrad af electorerne i pr.st. Hwartil swarades nej. I anledning hwaraf h:r talemannen frågade vidare, om förthenskull är så mycket peccerat therutinnan, at man, efter ståndets beslut, thenna gången följt förra wanligheten; öfwerlämnades til ståndets behag, om thet wal som giordt är skall hafwa bestånd eller ej.

Doct. Browallius yttrade sig, at som i går, när saken förhades, och ståndet härom tilspordes, allesamman samtyckte til then methode, som nu är brukad, så ser han intet, at några påminnelser efteråt kunna antagas.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Som listan ännu intet är legitimerad, så kan ändring tillåtas, och thesutom är ock hos h:r biskopen doct. Rhyzelius ärindran giord, at någon af stiftets ledamöter utom herrar consistoriales kunde komma med; hwarföre h:r kyrkioherden gierna skulle weta af hwad orsak sådant ej blifwit i billigt skärskodande tagit.

Probst. mag:r Serenius gjorde ånyo påminnelse, om icke walet borde gå om.

Herr talemannen frågade, huru ståndet härmed behagar at göra, samt om voring skall anställas, antingen thet gjorde walet skall stå el:r ej.

Probst. mag:r Strang upläste utur 14 § af riksdagsordn. ang:de electorenes ed, at thensamme bör skie i ståndet och ej af electorerne under sig, hwaraf h:r probsten nu slöt, at om ståndet thenna gången welat hafwa en sådan ed af electorerne, hade therom bordt skie påminnelse, innan the afträdde; men som sådant intet skiedde, så will synas, som ståndet begifwit sig therifrån, och nu således är försent at tala theruppå.

Kyrkioh. h:r Cedren: Ståndet kan intet ogilla, hwad i går blef afgjordt.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeli: Thet wore underligt, om wi, skulle wota öfwer en sak, hwarwid icke then minsta omständighet af någon wigt är andragen, som kan göra ändring i hwad som en gång är skiedt; anförandes h:r biskopen vidare til swar uppå thet, som af kyrkioherden h:r Palmærus blef an-

dragit, at äfwen wid förra riksdagar warit brukeligt, thet biskop. och domprobst setat i secr. utsk. fast then förre ej warit taleman, hwilket biskop. h:r doct. Rhyzelius nu widgek wara skiedt wid riksdagarne åren 1734 och 1738.

Doct. Hausswolff: Jag tycker thet bör stå, hwad nu en gång blifwit afgjordt.

Öfwerhofspredikanten h:r Troilius: Wi komma aldrig ifrån någon sak, om framdeles så skall skie, som nu begynnes, at man will ändra hwad redan är sluttit.

Superint. h:r doct. Kiörning: Man bör weta hwad oreda och olagligheter, som nu så mycket oberopas, härwid äro begångne. Thet är swårt taga sådant uppå sig, och lærer något hwar wara nögd at slippa härifrån.

Kyrkioh. h:r Palmærus förklarade sig wara nögd med hwad som skiedt är; men tyckte likwäl at et förbehåll kunde göras för framtiden, at nogare härwid må tilgå.

Herr talemannen: Jag will gierna absentera mig och lämna en annan mit rum. Jag har warit här 8 riksdagar; wet ej at thet skiedt annars förr, än nu; önskar at riksdagen med enighet må slutas.

Flere yttrade sig, at som ingen är säker, om han en annan gång kommer hit, så lærer ock wara fåfångt, i fall något för framtiden af närwarande skulle fastställas.

Herr talemannen gaf tilkänna, at han nu måste taga afträde, och wara the andre talemännen följaktig up til kongl. hofwet, at efter ståndens begäran hos Hans Kongl. Maj:tt aflägga underdånig takseijelse för thes nådiga föreställning, jämte lika underdånig anhållan, at thesamme måtte få tryckas. Hwarwid talemännen äfwen äro sinnade, at upwakta Theras Kongl. Högheter, och tillika begiera, at jämwäl thes swar til stånden kunde komma på trycket. Öfwerlämnades förthenskull til ståndet uti hwad slut the behaga at stanna, berörande the förra målet; hwarwid större delen låto förstå, at thet måste blifwa wid thet som en gång är gjordt och sluttit.

Häruppå afträdde h:r taleman och lofwade i fall mögeligit är, at wilja återkomma.

7. Företogos åter capellanernes beswär ifrån Wexiö stift och uplästes theraf

3 § berörande at the af ryttare, soldater med flera måge undfå dagswerken; men ståndet hölt för ganska betänkeligit at häraf göra något beswär; emedan hwad kapellanterne kunnat härutinnan å en och annan ort åtniuta, har härrördt utaf åhörarenes wälwilja, hwartil the gienom ingen lag äro förbundne; men torde lätteligen uphöra, om man wille göra en skyldighet theraf; anförandes i synnerhet profess. mag:r Asp, at öfwersten wid lifregementet beswärat sig theröfwer hos consistorium i Upsala, at comministri af ryttare fordra dagswerken.

4 § at bruk och masungnar måtte något contribuera til capellans aflönande. Sw. så wida pastor ej hafwer något wist af them sig anslagit, så lærer ej eller för kapellanen något wist kunna utsättas.

5 § ang:de at torpare måtte tilhållas, at utgöra til kapellanen then uti 1681 års förordning utsatte spannemål.

Comministern Aulænius tilspordes, om icke någon speciel convention är, som gör ändring i thenne förordning? Sw. nej; i anledning hwaraf honom förestältes, at thetta måste sökas hos landshöfdingarne, som härutinnan böra göra them handräckning; hwilket Aulænius sade äfwen wara flera gånger skiedt, men förgäfwes.

6 § ang:de stomars försäljande til skatte, som förmenas böra hindras.

Probst. mag:r Montelius gaf tilkänna, at sådant är intet rätt; men at en del af presterskapet äro sielfwe orsaken thertil, hwilka sådant tillåtit; och som besvär ifrån flera orter häröfwer lärer anföras, så uppsköts härmed til thes ståndets allmänna besvär komma at företagas.

7 § om en del kapellansboställens flyttande på något närmare intil kyrkan belägit kronoheman.

Probst. mag:r Wall hölt thetta för betänkeligit, emedan thet i många mål är beqwämligare både för åhörarna och presterna, när the bägge ej bo på et ställe; och thesutom torde thetta förslag gifwa mången anledning, at söka undan kapellan et godt boställe, och gifwa honom et sämbre igen, under förewändning, at thet låge närmare til kyrkan.

8 § begieres, at wid förslagers uppsättjande til pastorater måtte alternera emellan kapellaner och schole-betjente samt krigsprester.

Ståndet tykte bäst wara, at thetta öfwerlämnas til herrar biskoparnes och consistoriernes bewakande, som lära tilse, at comministrerne härwid ej skier något förnär; emedan, i anseende til the olika omständigheter, som härwid förekomma, ej låter sig göra, at härutinnan fastställa något wist.

Herr doct. Filenius: Om thet i thetta mål skulle gå efter kapellanernes egit påstående, neml. at thet skulle hwarannan gång alternera emellan them och schole-betjente, samt krigsprester, så wore thet för them sielfwa prèjudicerligit, emedan the äro långt flere til antalet, än thesse senare.

§ 9 begäres at magistri, som warit mycket litet wid academien ej måtte blott therföre, at the ega thet namnet, prèjudicera them, som sutit 16 à 20 år i ministerio.

Biskop. h:r doct. Alstrin förklarade, at han aldeles är af then tankan, at åtskilnad bör göras emellan magistros, och ser intet at någon annan gamal, skickelig och meriterad man therföre bör stå tillbaka, efter han ej är graduerad; hemställandes tillika, at som thesse honores mycket promiscue utdelas wid academiene, hwarutinnan någon ändring tyckes böra skie, om intet ståndet skulle behaga, på någon särskild dag, företaga thetta med thet mera, som wid academiene kan förefalla, och tyckes fordra någon jämkning.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förmente, at en kongl. förordning gifwes, som förbinder facultas philosophica at wid slika tilfällen rådföra sig med episcopo, så at inga flere gradueras, än som kunna bekomma theras befordran. Gafs tilkänna, at sådant är infört i Upsala academiæ constitutioner.

Herr doct. Bergius förmälte, at förslag är inkommit ifrån Åbo academia, som lærer blifwa faststält, at ingen får hädanefter gå under promotion, som icke sielf præsiderat, tå sådane abusus lära af sig sielf förfalla.

§ 10 at kapellanerne måge befrias ifrån publike husbyggnader.

Thetta bifölls såsom ganska skieligit; men som ifrån andra orter ej något häröfwer klagas, så kunde thetsamma likwäl ej antagas för något allmänt besvär; utan måste blifwa enskildt för Wexiö stift.

§ 11 anhålles at kapellanerne i Kronebergs län måtte til följe af Hans Kongl. Maj:ts allernådigste förklaring öfwer presterskapets i Wexiö stift besvär af d. 24 Martii 1719, befrias ifrån skiutsfärds och dagswerks penningars ärläggande.

Comministern Aulænius förestältes, at som redan häröfwer är resolverat, så ankommer allenast uppå landshöfdingens werkställande, hwarest sådant äfwen bör anmålas. Sw. uti Jönköpings län hafwa the långesedan sluppit thetta besvär; men the andre intet, ehuru man ofta klagat theröfwer hos landshöfdingen.

§ 12 at the, hwars rotar äro vacante, måtte få til godo niuta Hans Kongl. Maj:ts förordning af d. 28 Maj 1744 och ifrån torp-räntornes och sleproks-penningarnes betalande befrias.

Härtil swarades äfwenl., at sådant hörer til landshöfdingen; men kan ej för något riksdagsbesvär antagas.

För öfrigit fants bäst, at deputerade, som komma at företaga the andre beswären, än widare genomse thessa.

8. Anmältes hälsning ifrån h:r talemannen, med berättelse, at han ej kan komma tillbaka; emedan han är befalt at spisa middag på hofwet.

9. Upl:s assessorens i kongl. bergscollegio h:r Ol. Collings memorial,¹ ang:de någon förbättring, som tyckes wara nödig wid poësin i vår svenska psalmbok, hwarjämte h:r assessoren bilagdt et prof, huru en och annan psalm kunde förbättras.

Ståndet berömde h:r assessorens härwid giorda flit; men tillika hölt målet för ganska granlaga; och som tiden nu war förleden, så lämnades thetta til en annan gång, och tog imedlertid biskop. mag:r Beronius projectet hem med sig.

Den 2 Octobr.

1. Herr talemannen gaf tilkänna, thet probst. mag:r Joan Aurælius, ifrån Götteborgs stift nu ankommit, hwars fullmagter aflämnades til deputerade at gienomses.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 2.

2. Upl:s och justerades protocollet af d. 1 hujus.

Wid 6 § itererade probst. mag:r Carlborg ytterligare, hwad han låtit til protocoll föra, begärandes, at then ändring måtte härwid göras, så at någon ifrån Österbotn, för the anförde skiel kunde i secr. utskottet inkomma.

Probst. mag:r Serenius: Thet will synas, at om herrar electorer följt then gamla praxin, hwilket the oförripeligen bordt göra, at neml. hwar præsul eller consistorii fullmäktig af sit stift utnämnt en, så hade, hwad mig angår, icke thet skiedt, som nu skiedt är.

Herrar biskoparne doct. Alstrin och doct. H. Benzelius tillika med superint. h:r doct. Kiörning yttrade sig härwid enahanda, at när en consistorii fullmäktig nämner 2 el:r 3 af sit stift, så måste ju electorerne, gienom omröstning sig utlåta, hwilken tå skall blifwa deputerad; thenne är then gamla praxis, som i pr.st wid alla framfarne riksdagar blifwit i akt tagen, och jämwäl nu observerad.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Thetta giorde jag ock nu för Linköpings stift; sammaledes äfwen flere præsules och consistoriorum fullmäktige.

Kyrkioh. mag:r Huss förklarade än ytterligare, at thet ordet olagligheter, som af honom nämndes, icke anfördes i then mening, som thet af ståndet blef uptagit, och förthenskull begierte, at thes wälmening ej måtte så omildt uptagas.

Herr talemannen: Ordet i sig sielf är hårdt, och har en swår beskyllning med sig; och lærer h:r kyrkioherden wäl finna, huru nödigt thet är, at wara, å ömse sidor, granlaga om ord, när wi tala något i ståndet coram protocollo; warandes wäl, om sådant, til inbördes kierleks och enighets befrämjande, kunde härefter blifwa i akt tagit.

Wid 7 § och 3 punct. af comministror. i Wexiö stift beswår yttrade sig h:r talemannen: Om wi drifwa thetta för högt, så går willigheten bort; och särdeles wore thet icke rådeligit på the orter at yrka thetta, hwarest offren äro i bruk. Torde ock wara nödigt, wid riksdagens slut, at uti tå utgående circulair äfwen förständigades om, at wederbörande med christelig billighet och moderation förfara uti sina rättigheters utfordrande, särdeles af them som äro fattige.

Wid 4 punct. berättade probst. mag:r Beckman, at på thes ort pastor ej hafwer mer, än sina påskpenningar af arbetsfolket wid masugnar, och comminister intet; men af brukspatron får pastor för masugnen als intet.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Sammaledes tilgår ock i then westra Bergslagen, fastän på et el:r annat ställe någon speciell convention lærer i thetta mål wara emellan pastores och bergsmännen ingången.

Kyrkioh. mag:r Wettersten: Uti Gestrikland skola pastores nyligen, wid thet therstädes hållne landstinget, anført thetta; men utslaget therpå är mig ännu icke bekant.

Herr talemannen: Wi hafwa en kongl. förordning af år 1672, at pastores skola wara nögde med thet som brukspatronerne wilja gifwa.

Wid 6:te punct. begierte kyrkioh. mag:r Biörck, at för Skara stift måtte föras til protocoll, at pastores therstädes ingalunda förlora sin nyttjanderättighet til

theras stomheman, samt fria disposition af rântan, fastän the låta them af andra, antingen til halfnad el:r efter behag på annat sätt bruka; utan at thetta måtte stå i pastoris fria magt.

Wid 9 § anmärktes, at biskop. h:r mag:r Beronius återlämnade til ståndet h:r assessor Collings psalm-prof.¹

3. Herr talemannen gaf til känna, at som expeditionsdeputation ej ännu är worden förordnad, så har h:r talemän blifwit anmodad at begära, thet pr.st. wille försända 2:ne ledamöter til riddarhuset, at biwista justeringen af sect. utsk:s instruction och eden,² hwilket superint. h:r doct. Kiörning och kyrkioherden mag:r Eckman, å ståndets wäg:r, sig åtogo.

4. Herr talemannen anmälde en mycket nådig hälsning ifrån H:s Kongl. Maj:tt med berättelse, at Kongl. Maj:tt gifwit sit nådiga bifall thertil, at thes nådiga föreställning eller så kallade testamente, hwilket med alla stånden blifwit communicerat, må uppå ständernes underdåniga åstundan, warda til trycket befordrat. Hwarwid Hans Kongl. Maj:tt nu som tilföre i nåder sig yttradt, at Kongl. Maj:tt af r:s st:r ej mera begär, än at the älska honom och sig sielfwe inbördes.

Sammaledes ock, at Theras Kongl. Högheter, jämte mycket nådig hälsning, lofwat sig wilja meddela afskrifter utaf thes til r:s st:r hållne tal, med nådig försäkran, at om the än warit korte til orden wid utförandet, så har dock thes wälmenta sinnelag warit emot r:s st:r, såsom thet ock ännu är, och framgent förblifwa skall, til tänckesättet ymnigare samt med trogna lykönskningar för rikets wälgång altid upfylte.

5. Herrar deputerade som igienomsedt probst. mag:r Aurelii fullmagter, berättade, at the aldeles hafwa sin rigtighet, och således intet warit therwid at påminna.

6. Upl:s theol. adjunctens i Åbo och kyrkioherden mag:r Rosses memorial³ af innehåll 1:o at ingen af the på honom wäljande, hafwa giordt thetsamma conditionate[r],⁴ utan äro sådane förbehåll allenast gjorde af några prestmän i andra probsterier, å hwilkas wägnar han förthenskull såsom riksdagsfullmäktig sig icke instäldt. 2:o at som ingen lag påbiuder, thet en academisk person skall hafwa sin cancellairs tilstånd at resa til riksdag, så har han ej wetat sig therutinnan hafwa felat, at han hitrest utan Hans Excellences illustr. cancellarii specielle tilstånd; utan hafwer simpliciter i thetta mål rättat sig efter riksdagsordn. § 7, hwilken sak han will hos illustr. cancellarium i underdån-ödmuikhet anmäla. Begier förthenskull, at blifwa af pr.st. bibehållen wid then förmon, som

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 2.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 1; nr 2.

³ Prästeståndets arkiv, R 896, unummerad.

⁴ Enl. konc.

the redan upwiste fullmagter honom tilägna, på thet thes committenter ej måge få skielig orsak, at öfwer thes uteslutande klaga.

Doct. Browallius berättade, at i dag med posten wore en skrift, ang:de thene sak, ifrån v. consistorio i Åbo honom tilhanda sänd, hwilken förthensskull lämnades til herrar deputerade, på thet the til nästa session måge med sit betänckande theröfwer inkomma.

I lika måtto¹ lämnades til herrar deputerade kyrkioherdens Fahlundii memorial ifrån Skara stift; tillika med then nu upwiste riksdagsfullmagten, at til härnäst warda behörigen gienomsedde.

7. Herr talemannen anmälte, at Kongl. Maj:ts nådiga stadfästelse och privilegier uppå föreningen ang:de then för pr.st. inrättad enke- och pupillcassa, nu äro utkomne.²

Doct. Hausswolff presenterade thensamme och upläste kongl. privilegierne, med berättelse at thesamma med thet första skola gienom trycket warda utgifwit.

Herr talemannen å ståndets vägnar tackade h:r doctorn med the flera wederbörande, som haft wid thenna inrättning mödan ospard, hwilken, gienom Guds wälsignelse, wisselr. warder många bedröfwade enkor och faderlösa barn i framtiden til mycken hugnad och tröst ländande.

8. Herr talemannen gaf tilkänna, thet bibliothecarien wid kongl. academien i Upsala h:r Andr. Norrelius anmälde Francisci Jung Etymologicum Ulphilologico-anglicanum et grammatica anglo-saxonica uti fol. til 12 st. exemplar å 60 d:r 12 öre k:mt st. wore införskrifwit, och kunde til inlösande stå til tjenst, om thet skulle åstundas, särdeles wid academierna och gymnasierne i riket. I anledning hwaraf begärtes, at the som åstundar något af thetta arbetet, wille på en lista sina namn anteckna.

9. Herr Ekstubbe lät anmäla hälsning ifrån r. och a. med förfrågan om pr.st. nu wore färdigt, at med sina ledamöter upträda til secr. utsk:srumet? Hwartil swarades ja, och at thetta skulle strax skie, så snart deputerade, til följte af riksdagsordn. inför ståndet aflagdt theras ed.

10. Superint. h:r doct. Kiörning och kyrkioherden mag:r Eckman kommo tilbaka med berättelse, at wid justeringen af secr. utsk:s instruction och eden³ alt blifwit beståndande, utom thet ordet: *silfwermynt* i then förra af orsak at silf-

¹ Enl. konc., renskr.: *mätte*.

² Årstrycket, 16 september 1746. *Kongl. Maj:ts Stadfästelse-bref och Privilegier, på Präste-ståndets Änke- och minder-årige Barns underhålls-Cassa*. Tryckt i Modée 3, s 2341–2359.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 1; nr 2. Se även 2 oktober, § 2.

wermynt begripes under *tilräckeligt skiljemynt*,¹ undantagandes rksd:r, som ej kunna för skiljemynt ansedde warda.

11. I anledning af biskop. h:r doct. Henr. Benzeli och kyrkioherden mag:r Wetterstens gjorde förbehåll til protocollet d. 18 sidstl. Sept. at med sakens afslutande om Upsala stifts skyldighet at ständigt hålla notarium primum wid riksdagarne, måtte hafwas anstånd til thes stiftets förman h:r archibiskopen sielf wore tilstådes discurerades nu vidare om thenna sak, och gaf h:r archibiskopen til förstå, at, ehuru, til följe af ståndets öfwerenskommelse wid 1727 års riksdag om et wist antal herredagsmän ifrån hwarje stift, Upsala stift icke synes kunna undgå at hålla 6 herredagsmän, i fall notarien icke skulle komma therifrån, utom them, som äro ifrån Stockholms stad, så synes likwäl thet wara et gravamen för thetta stift framför the öfrige, at thet, i anseende til notarien, som nu altid måste wara en wiss, icke har libertatem suffragandi om then 6:te fullmäktigen.

Kyrkioherd. mag:r Wettersten itererade nu som förra gången, at ock stiftet utom thetta, altid måste, så länge saken står i närwarande skick, i ståndet sakna en voterande medlem, ener någon thetta stifts enskildte angelägenhet kunde förekomma.

Herr talemannen berättade, at then tid sal. h:r doctor Melander war notarius, så egde han tillika votum i ståndet, och war af en wiss division befullmäktigad; hemstälte förthenskull til ståndet, hwad nu kunde wara til görandes?

Herrar præsules, så wäl som the öfriga af ståndet, woro enhälligt af then mening, at notarien ifrån Upsala bör, så wäl efter gamal praxis, som ståndets beslut år 1727 altid komma til riksdagarne. Men om han tillika må blifwa fullmäktig för en wiss division i stiftet, thet är et oeconomicum, som af consistorio i orten bäst kan afgöras, i hwilket fall notarien tå kan ega röst och stämma i ståndet, efter thet tilförene någon gång så warit brukeligt.

Notarien anmälte i ödmuikhet, at som thes syssla wid protocollet är i sig sielf nog dryg, så befruktar han, at ther et fullmäktigskap för någon wiss district i stiftet skulle honom påläggas, torde han intet så hinna med, at til sina committenters nöije, bewaka the göromål, hwilka honom kunde anförtrödde warda.

Kyrkioherden mag:r Wettersten: I then händelse, at notarien blifwer för en wiss division fullmäktig, komma divisionerne at ändras, och således rubbning at skie uti then nu brukeliga författningen med herredagspenningarnes utgörande; dock om man får i tid therom i stiftet öfwerlägga, tör wäl en god jämkning i thetta mål kunna träffas; hwarwid jag således låter bero; ty jag har icke i commission at wara enwis i thetta mål.

Herr archibiskopen lät förstå, at han tillika med consistorio i Upsala will uti nästa synodo, som ther kommer at hållas, tilse, huru thetta ärende kan i bästa

¹ Enl. konc., renskr. okursiverad.

måtton jämkas och afhielpas, och at notarien warder tillika, antingen för någon wiss division, el:r skiftewis riksdagsfullmäktig för Upsala stift.

12. Probst. mag:r Serenius påminte, at nödigt wore, thet någon anstalt af pr.st. giordes til urskillningsdeputations sättjande, på thet at riksdagsärenderne måtte komma at företagas.

Herr talemannen lofwade, at therom med h:r baron och landtmarskalken conferera.

13. Ankom et extr. prot. ifrån r. och a. af d. 30 Sept. sidstl.,¹ som uplästes, ang:de deputationer, som wid innewarande riksdag, til ärendernes utarbetande, pröfwat nödige, neml.

1:o urskillnings-, 2:o expeditions-, 3:o secrete, 4:o kamar-oecon.- och commercie, 5:o justitiæ, 6:o bergs och 7:o landt och siö militiæ, samt 8:o reductions och liquidationsdeputationerne.

Pr.st. biföll thetta extract, med hwilken påskrift thet försändes til borg.st.

14. Som dagen nu war inne, til hwilken domprobst. mag:r Liungberg sig utfäst, at afgifwa consistorii Strengn. swar, ang:de så wäl then 4:de herredagsmannen wid innewarande riksdag, som ock then resterande utgift af stiftet för bristande herredagsman wid nästförledne riksdag; men posten ännu ej ankommit; ty hemstälte å bem:te domprobsts wägnar probst. mag:r Serenius, om thetta nu skulle företagas, el:r någon dilation efterlätas, til thes posten kan ankomma, hwilket senare bewiljades.

15. Upsändes til ståndet(s)² edsformulairt för secr. utsk:s ledamöterna,³ hwilket äfwen nu strax uplästes, hwaruppå thensamma af samtelige pr.st:s ledamöter, som komma at sitta i secr. utsk. med upräkte 2:ne finger aflades, och blef af notarien them förestafwad.

16. När thetta war skiedt, blef uppå biskop. h:r doct. Alstrins ärindran, i anledning af hwad wid förra riksdagar discurerat warit, af ståndet beslutit, at när deputati nu komma neder i secr. utsk:srumet, så skulle af them, å pr.st:s wägnar, til the andre respective stånden hemställas, om icke, när sådane mål i secr. utsk. förekomma, som til ståndens plena kunna och böra refereras, pr.st:s ledamöter wid theas föredragande hos sit plenum, må ha frihet, at uti generalisimis terminis gifwa tillkänna, om the warit emot el. med thet, som pluraliteten i secr. utsk. fallit uppå.

17. Uppå ärindran af herr taleman, aktades ock nödigt, at någon påminnelse göres om the bänckars utwidgande och förbättrande til större beqwämlighet, som uti secr. utsk:srumet äro til pr.st anordnade, emedan när thet under rådsla-

¹ Präteståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 2.

² Enl. konc.

³ Präteståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, 1.

gen skulle ankomma på 6, 8 à 10 timars stillasittjande på en gång, såsom wid förslutne riksdagar ofta skiedt är, sådant faller ganska swårt och plågesamt af then trånga belägenhet och situation bänkarne nu hafwa.

Den 4 Octobr.

1. Herr talemannen anmälte, at scholæ-mästaren wid S:t Hedw. Eleonoræ församl. här i staden h:r Ol. Ekman hos honom inlämnat skriftelig anhållan til pr.st.¹ om underdånig föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt, at i nåder warda til något ledigt regalt pastorat befordrad, hwarom han skall ärhållit Hans Kongl. Maj:tt's nådiga tilseijelse, med thet mera, som i skriften anført finnes.

Ståndet tog thetta i öfwerwägande, och behjertade scholemästarens Ek-mans trånga tilstånd; men ehuru gierna thet skulle se hans befordran, understår thet sig dock icke med någon föreskrift til Kongl. Maj:tt för honom inkomma; emedan sådant är stridande emot kongl. förordningar.

2. Upl:s och justerades protocollet af d. 2 i thenna månad, intil och med § 4, tå h:r talemannen gaf tillkänna, at ståndet för thenna gången egentel. wore kommit tilhopa, at utnämna ledamöter til the deputationer, som wid thenna riksdag sättas skola, hwarföre är nödigt, at thetta ärende nu strax företages, emedan secrete utsk:s ledamöterne skola kl. 10 i secr. utsk. sig infinna.

Giordes altså en början med

1:o Secrete deputationen, hwartil utnämndes

1. Biskop. h:r doct. Andr. Kalsenius, 2. kyrkioh. h:r Nic. Palmærus, 3. probst. mag:r Andr. Hygrell, 4. probst. mag:r Jac. Strang, 5. lectorn mag:r Joh. Tillander, 6. probst. h:r Casten Aulin.

2:o Urskillningsdeputation.

1. Kyrkioherden h:r doct. Just. Christoph. Hausswolff, 2. kyrkioh. mag:r Jac. Manquer, 3. kyrkioh. h:r Dan. Drangell, 4. probst. mag:r Jacob Serenius, 5. kyrkioh. mag:r Petr. Ol. Eckman, 6. kyrkioh. h:r Matth. Pazelius.

3:o Expeditionsdeputation.

1. Kyrkioh. h:r doct. Just. Christoph. Hausswolff, 2. probst. mag:r Jac. Serenius, 3. kyrkioh. mag:r Petr. Ol. Eckman.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 51.

4:o Justitiædeputation.

1. Biskop. mag:r Joh. Nylander, 2. öfwerhofpredik. och kyrkioh. h:r Sam. Troilius, 3. theol. prof. mag:r Matth. Asp, 4. kyrkioh. mag:r Petr. Eckman, 5. probst. h:r Matth. Tackou, 6. probst. mag:r Joh. Mandorf.

5:o Bergsdeputation.

1. Superint. h:r doct. Ol. Kjöörning, 2. kyrkioh. h:r Dan. Drangel, 3. probst. mag:r Joh. Norman, 4. probst. mag:r Jac. S[t]rang,¹ 6. probst. mag:r Eric Wall, 5. comminist. Sven Aulænius.

Den 8 Octobr.

1. Herr talemannen berättade, at h:r kamarherre Ehrencrona hos honom anmält hälsning til ståndet ifrån högwälb. fru grefwinnan och riksråddinnan Lagerberg med kungörelse om thes herres riksrådet grefwe Lagerbergs dödliga frånfälle; förhoppandes at som pr.st. wid alla tilfälln har förklarar mycken kärlek emot thes herre och man i thes lifstid, så lærer thet ock af lika kärlek taga del med henne uti afsaknaden efter döden; gifwandes h:r talemannen tillika tilkänna, thet han wore sinnad eftermiddagen i dag besöka fru enke-grefwinnan, och förthenskull hemstälte, om han icke hade lof wid samma tilfälle förmåla pr.st:s wördsamma condolence, hwilket med takseijelse upteogs.

2. Twänne deputerade ifrån bondest. företrädde tå Otto Olofsson förde ordet med hälsning ifrån thes stånd, som altid haft godt förtroende til pr.st. och i förekommande wigtiga mål giordt et med them, hwilket förtroende ock pr.st. tilbaka emot theras stånd altid betygat; i anseende hwartil bondest:s begäran wore, at pr.st. ock nu wille med them sig förena, til at gienom en giemensam deputation hos the andra stånden; men i synnerhet hos r. och a. förmå, at the licentierade herrar riksens råd måge åter i rådet intagas, uti hwilken sak pr. och bonde-st:n äfwen woro wid sidsta riksdag med hwar annan instämmande; begärandes förthenskull at pr.st. nu wille sig häröfwer utlåta.

Herr taleman tackade för bonde-st:s altid betygade förtroende, med försäkran at pr.st. skall sig behörigen utlåta, så snart thet får råderum at betäncka sig.

Sedan deputerade tagit afträde hemstälde h:r taleman til ståndet, hwad nu kunde wara til görandes; berättandes, at wid 1719 och 1720 års riksdagar har wäl brukats, at stånden giordt giemensamma deputationer i the ärender, som 2:ne el. 3 stånd kunde wara ense om; men sedan har thetta icke skiedt. Will ock icke synas wara nog försigtigt af pr.st. giordt, om thet på thetta sättet skulle til en giemensam deputation med bondest. sig förena; emedan thet torde anses, som skulle wi haft någon hemlig underhandling med them i thetta ärende.

¹ Enl. konc.

Biskop. h:r doct. Wallin: Thet torde wara bäst, om med saken anstår, til thes man får se bondest:s extr. prot.

Kyrkioh. mag:r Eckman: Bonde-st. begärte äfwen wid nästförledna riksdag en giemensam beskickning med pr.st. men thet blef afslagit, och belefwat, at hwart stånd affärdar sina deputerade särskildt, hwarföre ock nu synes bäst wara, at man blifwer therwid.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag är af samma tancka med mag:r Eckman; ty målet är granlaga.

Herr taleman: Antingen will tå ståndet, at man skall swara bondest. gienom extr. prot. el:r gienom deputerade, som kunde försäkra, at ehuru gierna pr.st. fogar sig efter bondest:s begäran, så håller thet dock bäst och rådeligast wara, at hwarthera ståndet låter sina deputerade särskildt afgå.

Biskop. h:r doct. Wallin: Man torde få någon hielp i thetta ärende, om thet blifwer uti 1743 års protocoll eftersedt, huru thenna sak, tå blifwit ventilerad, hwilket kyrkioherden Eckman sig åtog at uppsöka. Imedlertid

3. Upl:s och justerades thet återstående af protocollet af d. 2 Octob. tillika med thet af d. 4 therpåföljande.

Wid 12 § under d. 2 Octob. påminte h:r doct. Browallius, at ståndet wille utse någre, som kunde företaga beswären, på thet ståndet thes förr måtte thermed til urskillningen inkomma.

Uppå probsten Serenii ytterligare ärindran, lofwades, at vidare påminnelse skulle göras hos h:r baron och landtmarskalken om bem:te deputations sättande.

Wid 14 § befrågades domprobst. mag:r Liungberg, om han något swar ärhållit ifrån consistorium i Strengnäs, ang:de resterande herredagsmännen så wid thenna som nästförledna riksdag, för hwilken senare stiftet ännu står i skuld hos ståndet? H:r domprobsten swarade, at han ännu ej ärhållit något bref; i anledning hwaraf h:r taleman lät förstå, at althenstund then utsatte terminen nu är förflyuten, altså lærer ståndet icke kunna underlåta at nu i dag samma sak afgöra.

Wid 16 § gaf h:r taleman wid handen, at samma ärende, efter ståndets begäran, blifwit hos secrete utsk. anmält.

4. Herr taleman[n]en¹ upläste sielf utdrag af prot. hållit hos secr. utsk. d. 4 i thenna månad,² ang:de at Hans Kongl. Maj:tt, förän secr. utskottet kommit at sätta sig, uppå ryska keijserliga hofwets begäran, lämnat frihet för några ryska galärer, som i höst skola gå ifrån Pettersburg til Rewell, at, i fall thesamme af storm skulle blifwa drefne in uppå swenska kusterne, få uti någon hamn therstädes inlöpa. Hwilket secr. utsk. funnit sig förbundit at lämna riksens ständers plena del af.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 3.

5. Majoren af kongl. artillerie regementet h:r Liljeswerd företrädde och berättade, thet Hans Kongl. Maj:tt gifwit thes nådiga bifall thertil, at wid Hans Excellences riksrådets gref Lagerbergs liks begrafning, som nästa fredag kommer at skie, wanliga stycke-skott¹ skola lossas.

6. Gienom memorial til pr.st.² som nu uplästes anhåller domprobsten i Westerås mag:r Jac. Swedelius, at pr.st. i anledning af the för et år sedan hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet insinuerade och tå til kongl. kamarcollegium remitterade skiel och bewis, wille til befrämjande sig åtaga, at återwinna til kyrkioherde- och domprobstelönen i Westerås Dingtuna kyrkioherberge spannemål, som under sidsta vacancen blifwit, uppå orätt berättelse, til kronan indragen.

Biskop. h:r doct. Kalsenius gaf tilkänna af hwad orsak thetta härrördt, neml. at framledne h:r domprobsten doctor Tillæus hafwer i sin tid gienom h:r baron och landshöfdingen Funck begärt ständernes confirmation til thenna kyrkioherbergs spannmåls åtniutande för sig och sina successorer, hwarpå then resolution utfallit, at han skulle få behålla henne i sin lifstid. Eljest är ock et kongl. bref på thenne spannemål, at hon skall domprobsten tilhöra för en läxa i gymnasio, hwilken dock af honom icke uppehålles, är ej eller nödigt, althenstund ther är en ordinarius theol. lector, som thensamma besörjer. När nu domprobst. Tillæus war död, instälte sig scholæstaten och i anledning af secr. utsk:s resol. wid 1723 års riksdag, om förbättring på theras löner af någon til kronan hemfallen clericiestaten förlänt gratial, begärande at thenna Dingtuna kyrkioherbergs spannemål måtte them allernådigst anslagen warda, hwilken ansökning h:r biskopen, såsom inspector öfwer scholærne i stift, ej kunnat undgå at understödia, så framt icke scholæbetjenterne skulle få orsak öfwer honom at klaga; men häruppå är dock ännu ingen resolution för scholæ-staten utfallen, utan står saken in statu quo, och spannemålen warder af kronan disponerad.

Herr talemannen berättade, at samma sak war 1726 före, ang:de Hernösands superintendentia, tå pr.st. med all flit sökte at förhjelpa thensamma til godt slut, hwilket dock icke ärhölts förän år 1731, som h:r superintend. doct. Kiörning nu förmålte, tå et sådant wederlag för superintendentien aldeles stadfästes och blef perpetuelt.

Herr talemannen förstädigade, om icke hwad Dingtuna kyrkioherbergs spannemål beträffar, såsom then reelleste lönen för domprobsten i Westerås 1:o ståndet äfwen nu finner billigt, at man tager sig af thenna sak? Swarades ja. 2:o om man icke therföre bör til thet bästa thensamma recommendera hos them, hwarest saken kan komma at företagas; men i synnerhet hos statsdeputation? Sw. ja. 3:o om icke h:r domprobsten Liungberg kunde anmodas, at i kongl. kamarcollegio höra efter, huruwida ther kommit är med thes

¹ Enl. konc., renskr.: *stycke skott*.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 3.

utlåtande häröfwer? Sw. ja. Herr domprobsten närwarande lofwade äfwen at med thet första wilja ståndets begäran härutinnan efterkomma.

7. Företrädde 24 deputerade ifrån bondest. Ordet förde talemannen Olof Håkansson, ang:de samma ärende, som näst förut i 2 § anföres; afgifwandes tillika et extr. prot.¹ berörande thenna sak, som strax uplästes.

Herr talemannen tackade bondest. för theras härutinnan betygade förtroende med vänlig och kierlig hälsning tillbaka, jämte försäkran, at pr.st. icke skall underlåta, at göra hwad thet bör, så i thetta som flera mål, och alltid täncka på sådane omständigheter, som tjena til bibehållande af thet hederwärda ståndets förtroende.

Olof Håkansson itererade sin begäran med anmodan, om pr.st:s skyndesamma utlåtande, hwarmed deputation afträdde.

Häruppå upläste kyrkioherd. mag:r Eckman åtskilliga ställen af 1743 års protocoll om thenna saken, af hwilka befants at pr.st. för sin del warit af then tanckan, at the licentierade herrar råden borde åter i theras ämbeten blifwa insatte.

Probst. mag:r Lind: Thet är en stor omständighet i thenna saken, som bör märkas, at pr.st. så wäl år 1739 för sin del icke bifallit theras licentierande, som ock år 1743 med bondest. om theras återinställande sig förenat.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag war wäl icke här wid sidsta riksdag, när thenne quæstion war före; men thet wore dock oanständigt af mig, om jag therföre icke skulle conformera mig med ståndet och göra et med them uti theras tå fattade slut, för the skiel man nu af protocollat finner.

Probst. mag:r Trægård: Som många af ståndets ledamöter äro nu här, hwilka ej woro wid 1738 och 39 års riksdag, så begär jag, at thet extr. protoc. som wid början af Martii månad 1739 af ståndet författades, kunde til theras under rättelse warda upläst; hwilket ock sedermera skiedde och igenfinnes under d. 7 Martii omförmälte år.²

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Saken tyckes wara af then beskaffenhet, at man icke kan så hastigt utlåta sig, utan behöfwa, som man plägar säga, någon tid ligga på bordet.

Biskop. h:r mag:r Beronius: Som jag icke warit i rådslagen tilförene, ty äro omständigheterna mig obekante, och behöfwer jag tid, at göra mig om them underrättad, hwilket äfwen flere af ståndet lära thenne gången åstunda.

Doct. Browallius: För min besynnerliga del hyser jag för the 2:ne ännu lefwande Theras Excellencier af the licentierade riksens råd, så mycken wördnad och högaktning, at thet skulle wara mig en glädie, om jag til theras nöije något kunde bidra; jag wore ock så mycket willigare, at samtycka til theras återinsättjande i rådet, som jag hörer skiel thertil tagas af hoppet, om en therigenom

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 30.

² Prästeståndets riksdagsprotokoll 1738–1739, tryckta utgåvan s 585 f.

förwäntad enighets återställande i riket, hwilken är wissertl. en outhärlig grundwal til fäderneslandets wälfärd. Men så framt jag, som the förre riksdagar icke warit tilstades, och således ej bidragit til thet slut, som högw. standet i thetta mål fattadt, nu likafullt är förbunden at yttra mina tanckar i thenna sak, så kan jag icke undgå, at efter mit samwetes witnessbörd wördsaml. gifwa wid handen, thet jag skulle hålla rådeligare, at med thenna sakens afslutande kunde hafwas något anstånd, tå jag hoppas, at när the förnämsta angelägna och grannliga mål, som nu äro för händer, uti enighet och förtroende hunne blifwa afgiorde, och sakerne altså wunno en god train, el. et godt lopp och fortgång, äfwen thenna sak skall i enighet kunna komma til et önskeligt slut; i thy at sinna blifwa gienom sielfwa sakernas handterande bragte til lugn och enighet, och altså r:s st:r sielfkräffjande skulle räcka hwarannan handen i thet, som til enighetens befästade kunde tjena; hwarigenom man nu kunde undwika, at 2:ne stånd med the andra 2:ne, i anseende til thetas redan wid slutet af sista riksdag yttrade skiljaktige tanckar, icke komma i thenna sak at stöta sig med hwarannan, och altså hinder i sakernes goda framgång upwäga; utan sielfwa werket och gierningen sedan kunde leda alla stånden af friwillig drift at kröna sit werk med foglighet i thenna saken.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag önskar at saken blifwit i rättan tid afgjord, och enl. riksdagsordn. samt andra kongl. resolutioner strax wid början företagen, innan r:s st:r wid thenna sammankomst tagit sig något annat före, som nu skiedt är, så hade man redan warit thetta bekymret qwitt. Jag ser ej eller för min del någon orsak til drögmål; emedan ståndets plenum nu har all uplysning af förra riksdagsprotocollerne, och hwad för öfrigit skulle af secr. utsk:s handlingar åstundas, thetom kunna ledamöterna therstädes snart blifwa under rättade.

Doct. Browallius: Thet är icke mit upsåt, at draga saken til widlyftighet, allenast man wore behörigen försäkrad, at, gienom målets skyndesamma afgörande, man kunde ärhålla then amnestie å ömse sidor, som wi alle gemensamt syfta på, och af hjertat önska, hwilken præcaution tyckes wara högst nödig.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag fruktar, om wi länge dröjja härmed, så förlöre wi bonde-st:s til oss och städse betygade goda förtroende.

Doct. Browallius: Man kunde härom göra en god föreställning til bondest. och underrätta them om pr.st:s wälmening, samt hwad orsak mände wara til thetta lilla uppskof.

Kyrkioherd. h:r Palmærus: Jag conformerar mig med h:r doct. Browallius uti alt thet, som han om thenna sak anföra låtit.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag håller aldeles så före, at aldrig någon enighet kan ärhållas, förän the licentierade herrar r:s råd warda på behörigt sätt soulagerade.

Biskop. h:r doct. Wallin: Jag är aldeles af samma tancka nu, som pr.st. war wid förra riksdagen; men min oförgripeliga mening är dock tillika, at med sakens afgörande kunde litet anstå, 1:o för thetas skull, som til thenna riksdag

upkomne äro; på thet the måga hafwa råderum at betäncka sig, och warda om saksens rätta sammanhang behörigen underrättade. 2:o at wi warda in antecessum någorlunda försäkrade om, at thetta steg, som nu göres, skall werkel. och sanfärdeligen tjena til enighets återställande. 3:o at wi kunde på tjenligit och anständigt sätt förut få förnimma, om Theras Excellencier å sin sida äfwen samtycka til amnestien.

Biskop. mag:r Beronius: Jag är för min del af samma tanka med h:r biskopen Wallin.

Herr talemannen: The postulata, som biskop. h:r doct. Wallin anfördt hafwa sin goda grund, och skulle ganska mycket til saken importera; hemställer förthenskull tilståndet, om man, i anseende thertil, må för thenna gången låta härmed anstå? Hwartil af the flästa swarades ja.

Superint. h:r doct. Lagerlöf: Jag bewiljar gierna anstånd; men fruktar för periculum in mora.

Kyrkioh. mag:r Eckman: Jag är icke heller theremot, at saken thenna gången blifwer liggande; men i anseende til bondest:s giorda alfvarsamma steg, ser thet för vårt stånd något misstänkt ut.

Herr talemannen: Mit samwete förwiter mig icke för något thet minsta af alt thet, som jag wid förflutna riksdagar både i ståndet och på andra ställen, så wäl talat som skrifwit i thenna sak; men tycker likwäl, at h:r biskop. Wallins anförde momenta hafwa något at betyda, i anseende hwartil en stor del af ståndet nu redan begärt anstånd, och förthenskull åstundar få weta, om sådant kan afslås them? Hwartil åter enhälligt swarades: Alla wi som icke tilförene warit wid riksdagen behöfwa tid, at göra oss om saken underrättade, och förthenskull hafwa nödigt at noga öfwerwäga, hwad therom finnes i förra riksdagsprotocollen. Thetta bifölls, såsom ganska skieligit.

Probst. mag:r Wall: Althenstund wi således måste gå til protocollerne, at af them hämta underrättelse; ty hemställes, huruwida wi kunna eller böra antingen bifalla el:r gå ifrån thet, som antecessores för godt funnit; emedan et sådant göromål ej annat wore, än censurera thet, som på förra riksdagar blifwit afgjort och belefwat.

Herr talemannen hemställte ytterligare, uti hwad slut ståndet behagar härwid at stanna.

Probst. mag:r Serenius: Beträffande, huru the, som tilförene ej warit med i saken, måge få weta thes beskaffenhet och sammanhang, synes bäst wara, at the hafwa tilgång til protocollerne, hwartil något råderum af tid behöfwes; men ser likwäl nödwändigheten, at ej länge thermed uppskiutes, emedan the andre stånden wänta på oss.

Kyrkioh. mag:r Huss: Innan man tager saken före, torde wara nödigt, at man gör sig underrättad, om Theras Excellencier åstunda at återfå rådsämбет, el:r åtminstone gienom hwars anstaltande saken nu kommit så wida, at bondest. giordt et så alfvarsamt steg; ty thet kan wara troligit, at thet är Theras Excellencier sielfwa emot, efter man icke hört utaf, at the på något sätt sig an-

mält. Härtill swarades af flera, at saken blef wid sidsta riksdag nog ventilerad, och tå lämnad in statu quo, så at nu ej behöfwes at fråga therom.

Herr talemannen: Efter saken kommit til oss, så måste wi ock på något sätt komma therifrån, och förthenskull hemställas än ytterligare om för thenna gången må hafwas anstånd? Hwartil swarades allmännel. ja. I anledning hwaraf h:r taleman begierte, at, til följe af then underskrifna tysthetsreversen, thetta måtte tils vidare få allena blifwa inom ståndet, hwilket likaledes bewiljades.

8. Til beswärens gienomseende uti ståndet utnämdes

1. Kyrkioh. mag:r Manquer ifrån Upsala stift.
2. Kyrkioh. h:r Palmærus ifrån Linköpings stift.
3. Kyrkioh. mag:r Helstadius ifrån Skara st.
4. Domprobst. mag:r Liungberg ifrån Strengnæs st.
5. Probst. mag:r Norman ifrån Westerås stift.
6. Lect. mag:r Tillander ifrån Wexiö stift.
7. Probst. mag:r Tackou ifrån Åbo stift.
8. Probst. mag:r Trægård ifrån Lunds stift.
9. Probst. mag:r Aurælius ifrån Götheborgs st.
10. Probst. mag:r Montelius ifrån Calmare st.
11. Probst. mag:r Wall ifrån Carlstads stift.
12. Kyrkioh. mag:r Huss ifrån Hernösands st.
13. Kyrkioh. h:r Cedren ifrån Gottlands stift.

9. I anledning af domprobst. mag:r Liungbergs utlåtande i 3 § af thetta protocol, ärindrades at ståndet nu borde stanna i något wist slut ang:de 4:de herredagsman ifrån Strengnæs stift.

Domprobst. mag:r Liungberg gaf tilkänna, at man nu mera, sedan thet kommit något på tiden, och riksdagen redan blifwit påbegynt, icke gierna kan få någon herredagsman ifrån orten; lærer för thenna gången icke heller wara nödigt; emedan ståndet redan gienom andra stifts öfverskott hafwer bekommit sit fulla antal och förthenskull som stiftet för then bristande mannen icke lærer kunna undgå, at ärlägga then afgift, som ståndet pröfwar skielig; ty recomenderar domprobst. saken til en benägen consideration, at stiftet, i anseende til the för thetta anförde bewekande skiel och omständigheter, kunde blifwa med någon lindring ansedt.

Probst. mag:r Serenius instämde uti thetta; läggandes til, at som thet år 1727 stod hos ståndet at stadfästa et wist antal af herredagsmän ifrån hwarje stift, altså kan thet ock nu stå hos ståndet, at i anseende uppå så öma och trängande, samt hårdt nog tryckande omständigheter, dispensera något af thet, som warit beslutit, såsom man jämwäl har et præjudicat i thet som thenne gången är Hernösands stift wederfarit.

Herr talemannen lät förstå, at om misswäxt och inquarteringar under the förflutna åren skola tagas til skäl, så lærer intet stift i hela riket wara, som icke torde hafwa lika orsak öfwer sådant sig at beswära, som Södermanland, och

följakteligen med samma skäl kunna begära, at warda ifrån et fullt antal af herredagsmäns utgörande förskont; hemstälte förthenskull til ståndet, hwad nu skall wara til görandes, och 1:o om icke, i anseende thertil, at Strengnæs stift nu ej kan præstera then 4:de mannen, ej eller förmärkes någon anstalt i stiftet wara thertil giord, ståndet will wara tilfrids thermed, at bristen ärsättes med penningars ärläggande, som til ståndets förnödenheter i et och annat mål användas kunna, hwilka thesutom wid riksdagarnes slut pläga wara nog dryga och känbara. 2:o om icke ståndet wore förnögdth thermed, at Strengnæs stift betalar i et för alt then ännu innestående afgiften för 4:de herredagsman, som äfwen felade wid sidsta riksdag, och efter ståndets beslut tå borde utgöras til 50 d:r s:mt för hwarje quartal af riksdagen, och således tilsamman bestiger sig til 200 d:r s:mt, som äfwen ifrån Lunds och Carlstads stifter wid thet tilfället blifwit ärlagdt; dock med kraftigaste förbehåll, at sådant ej får lända til något præjudicat för framtiden; hwilket altsamman af ståndet blef bifallit. Hwarjämte h:r talemannen förständigade, thet fullmäktige, wille draga behörig försorg om fullbordandet och verkställigheten häraf; på thet ståndet ej måtte finna sig föränlåt, at taga någon annan utwäg, til ärhållande af thet, som nu resolverat är.

Den 11 Octob.

1. Probstens mag:r Trægård återlämnade the acter, han emottagit, ang:de kyrkio herdens Fahlundii kallelse och fullmägt,¹ at wara herredagsman för Scara stift, hwarwid kyrkioherden mag:r Helstadius berättade, at någon twist i orten upkommit, hwilkenthera divisionen thenna gången borde hålla consistorii-fullmäktigen, hwilket likwäl theruti stannat at 3:de divisionen skulle honom underhålla; hwaruppå och sedan domprobst. mag:r Brodd afsagt sig fullmäktigskapet å consistorii wägnar, blef lect. mag:r Odhelius i thet stället kallad och antagen, hwarföre ingen annan fullmäktig för samma division affärdades. At h:r probst. Scherping på egna wägnar tillik² med kyrkioh. Holmwall i Klefwa gifwit thetas fullmägt³ til kyrkioh. h:r Fahlundius, synes ej kunna uphäfwa thet, som hela Tredje divisionen (Skara stift)divisionen warit ense om, hwartil äfwen kommer, at kyrkoh. h:r Fahlundius sielf til lectorn mag:r Odhelius redan betalt en del af thes riksdagscontingent; hwarföre ock saken nu hemstältes til ståndets godtfinnande och utslag.

Häruppå resolverades, at althenstund lectorn mag:r Ol. Odhelius är af större delen uti 3:die divisionen utnämnd och befullmäktigad til riksdagsman, hafwer theruppå upburit herredagspenningar jämwäl af kyrkioh. Fahlundius, och i rättan tid hit til riksdagen sig begifwit, hwaremot h:r Fahlundius allenast af

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 29.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 29.

probst. Scherping jämte kyrkioherden Holmwall är befullmäktigad, uppå hwilken fullmagt han dock ej til riksdagen uprest; altså ock emedan riksdagen ej allenast är i herrans namn redan begynt; utan ock et tilräckeligt antal ledamöter här församlade, pröfwar ståndet icke wara af nöden, at bem:te kyrkioherde för så få committenter tager sig then mödan uppå at resa hit.

2. Upl:s och justerades protocollet af d. 8 hujus.

Wid 7 § gaf kyrkioh. mag:r Huss tillkänna, at han allenast til sin underrättelse begärt få weta, om Theras Excellencier hafwa anmaldt sig; emedan man eljest torde tala om en sak, med hwilken the sielfwa til äfwentyrs ej finna sig nöjde.

Wid 8 § anmälte probst. mag:r Trægård, at som han är ledamot i secr. utskottet och tillika i mindre secrete deputat. så har han ingen tid öfrig, at kunna nu biwista sammankomsterne til beswärens öfwerseende i ståndet; begärandes at någon annan kunde thertil utses, hwilket probst. Mandorf uppå anmodan sig åtog.

3. Ankommo 6 deputerade ifrån bondest. Ordet förde Otto Olofsson, påminnandes om saken, ang:de the 2:ne licentierade herrar rådens återintagande i rådet; med begäran, at pr.st. wille nu som wid förra riksdagen sig med bondest. härutinnan förena, och thes utlåtande theröfwer skyndesammast meddela; försäkrandes theremot, at theras stånd skall icke allenast weta sådant tilbörl. at ärkänna; utan ock wid alla görliga tilfällen med lika enighet och förtroende bemöta.

Herr talemannen tackade bondest. nu som tilförene för theras i thetta mål yttrade förtroende; försäkrandes, jämte kärlig och wänlig hälsning tillbaka, at pr.st. ingalunda skall förgäta, at taga saken uti behörigt öfwerwägende, och så snart som mögeligit är medela thes utlåtande.

4. Domprobst. doct. Filenius berättade, at catholiquerne i thessa dagar warit i begrep, at hemligen til sig practicera och til Spanien bortföra et litet barn, hwarförutan åtskillige sådane stämplingar skola af them föröfwade warda.

Herr talemannen lät förstå, at ehuru thetta är et ganska angelägit mål, likwäl som thet intet hörer til ståndet, utan til consistorium Stockh. så måste thet wäl tit remitterat warda.

5. Upl:s instruction och edsformulairt för secr. deputationen.¹

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.; hwarefter thetsamma til borg.st. försändes.

6. Öfwersten baron Conr. Joh. Nieroths enkefru andrager sit beträngda tilstånd,² i hwilket hon efter thes mans fränfälle är worden råkad, anhållandes at

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 1; nr 2.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 4.

pr.st. nu wille behjerta thetsamma; och i betraktande af thes anförde trängande omständigheter, til thes och barnens underhåll någon friwillig gåfwa efter råd och lägenhet sammanskiuta.

Ståndet tog thetta i ömsint behjertande och kom öfwerens, at hwar och en på en lista antecknar huru mycket han will gifwa, som sedan wid nästa session til notarien kunna aflämnas, som sedermera kommer therföre at göra behörig räkning.

7. Gienom 2:ne deputerade, tå JanPersson förde ordet, inlämnade bondest. utdrag af thes protoc. hållit then 30 Sept. ang:de tilstånd för hemansbrukare at få bränna af förskiemd säd.

Herr talemannen lofwade at ärendet skulle företagit warda, och anmälte tilbaka wänl. hälsning; hwaruppå Jan Persson äfwen berättade, at orsaken til bonde-st:s uteblifwande ifrån deputationerne skall wara, at the icke fått del af instruction och eden för secr. utskottet.

8. Ankommo 6 deputerade ifrån borg.st. Ordet förde handelsmannen Plomgren, inlämnandes 3:ne extr. prot. af d. 8 i thenna månad 1:o¹ at utom the af r. och a. utnämde, samt af pr.st. bifallne deputationers sättande, ännu synas wara nödige och outhälsliga a) en protocolsdeputation b) allmänna beswärs deputation och c) en tulldeputation. 2:o ang:de prolongation på 10 dagar til beswärs inlämnande hos urskillningen. 3:o² at en deputation kunde förordnas til ärendernas reglerande för inwånarena i Finland. 4:o berättade at borg.st. för sin del bifallit secr. utsk:s extr. protocolli ang:de bondest:s giorde påstående om the licentierade herrar r:s råds återinsättjande i theas ämbeten.

Herr taleman anmälte tilbaka tjenstl. hälsning.

9. Upl:s secreta utsk:s utdrag af protocollet under d. 9 hujus,³ med begäran at secr. utsk. måtte få del af bonde st:s extr. prot. berörande the licentierade riksens råd, innan riksens ständers plena taga sig saken före til afgörande, med mera. Herr taleman hemställte thetta til ståndets utlåtande.

Prob. mag:r Serenius frågade om något stånd anmält thenna sak hos secr. utsk. emedan thensamme blifwit ther så formaliter uptagen.

Herr talemannen svarade, at ledamöterna af r. och a. hafwa thensamma ventilerat.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: För min swaga hälsa reste jag bort ifrån 1739 års riksdag innan saken kom at stanna i något wist; wet således intet, antingen thetta ärendet om herrar rådens licentierande först afgjordes i secr. utsk. el:r hos ståndens plena, och förthensskull begär at thesom kunde efterses i ståndets protocol. Thetta skiedde strax och befants under d. 18 Febr. 1739 p. 1582 at thet blifwit ifrån secr. utsk. med plenis communicerat.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1304, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 10.

² Borgarståndets arkiv, R 1304, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 11.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 4.

Biskop. h:r doct. Alstrin:¹ Wid sidsta riksdag kom thet med thenna sak at afstanna, wid mindre secr. deputationens betänckande, som för riksdagens emellankomne skyndsamma slut ej handt blifwa af expeditionen uptagit.

Probst mag:r Serenius: Jag finner thenna sak för min del så beskaffad at igienom en sådan secr. utsk:s proposition, som thenna; införes en ny articel i vårt jus publicum. Riksdagsordningens 18 § utsätter tydeligen, hwilka, som äro laga fång til secr. utsk:s göromål, neml. konungens secr. proposition, remisser ifrån ståndens plena, samt hwad eljest af arcanis regni, som ther finnas specificerade. Alt hwad secr. utsk. sig mera företager, så är thet icke efter then ordning, som lagen föreskrifwer. Thenna sak är hwarken gienom remiss af något stånd el:r på något annat comitvalt sätt kommen til secr. utsk:s kännning, utan har thet af movement inträdt i sina principalers deliberationer. Herr talemannen är gienom enhälligt förtroende upsat til custodiam legum comitialium. Jag hoppas och beder, at han häruti förer oss rätta vägen, och icke tillåter något uti vår riksdags process, som förr icke warit brukeligt; ty alla sådane nyheter äro farlige, och kunna med tiden sätta vår frihet och hela regeringsformen i äfwentyr.

Herr talemannen: När jag får thet af ståndet in commissis skall jag intet underlåta at göra, hwad mig tilkommer.

Probst. mag:r Serenius: Jag kan ej eller obemält lämna, at thesamme personer, som 1738 suto i secr. utsk. och tå sade oss at saken quæstionis wore så hemlig, at the för sina samwetens skull ej kunde then uppenbara, the sitta ock nu i secr utsk. och tilbiuda sig oombedne, och utan at ständerne gifwit them minsta anledning thertil, at upgifwa saken för alla plena. Hwad af et sådant ombyte af meningar, hos enahanda och samma personer, är at förwänta, thet lämnar jag hwar owäldug at eftertäncka.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliu: Hwad nu skier, thertil hafwer bondest. med sit extr. prot. gifwit anledning, som beskyller 1738 års secr. utsk. hafwa handlat orättwist.

Probst. mag:r Serenius: Bondest:s memorial wid sista riksdag war mycket starkare, och likwäl talade tå ingen therpå.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Hwad probst. mag:r Serenius anförer tyckes hafwa sin goda grund.

Kyrkioherd. h:r Palmærus: Hwad probst. mag:r Serenius yttradt om secr. utsk:s extr. prot. som skulle thermed införas en ny artikel uti vårt jus publicum, thet synes mig ej med skiel kunna titföras, utan twert om jure meritoque appliceras til thet arb. bondest:s föreställning i theas öfwerlämnade extr. prot. ty som regeringsformen 12 § aldeles utesluter bondest. ifrån riksrådswal, så finner enhwar thenna theas nämnda föreställning wara aldeles sielftagen, och i följe theraf olaglig; ty eger ej bondest. magt wälja riksråder, än mindre kan thet lageligen ingå i the licentierade herrar riksrådens insättjande, hilst jag här kan

¹ Enl. konc.; renskr.: *Kalsenius*.

argumentera à minori ad majus. Secrete utsk. egär ju häremot magt och myndighet, at i thetta ämne per modum consilii gå the 3 respective riksens stånd tilhanda; ty som thenne granlaga sak rörer secr. utsk:s förr giorde författning, ang:de the licentierade h:rar r:s råd, så åligger ju nuwarande secr. utsk. såsom riksens st:rs i the secrete målen giorde fullmäktige, tilse at secr. utsk:s förr lagligen afgiorda mål, må lagenligt ega sin kraft. Håller altså jag för högst rådeligt, at högw. ståndet lämnar secr. utsk:s extractum prot. fullkomligt bifall.

Herr talemannen begärte ståndets utlåtande, hwad man nu skall swara uppå secr. utsk:s extr. protocolli.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Wi kunna swara thet, at som saken wid sidsthållne riksdag blifwit hos vårt stånd afgjord, så förblifwa wi ock nu wid samma slut; ty thet anstår oss bäst, at ståndet altid är sig likt; på thet then ena riksdagen ej måtte omkullkasta thet, som then andra giorde, hwilket ej annat skulle af sig föda, än en continuerlig oreda uti alla våra göromål.

Häruppå upläste kyrkioh. mag:r Eckman protoc. af d. 17 Aug. 1743 p. 1567 af innehåll, at quæstio an, om the licent. h:rar riksens råds återinsättjande i the-ras ämbeten, wore af pr.st. bifallen; men modus borde af wissa thetill deputerade ifrån hwart stånd tagas i öfwerwägande.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuſ: Jag håller före 1:o at hwad secr. utsk. nu begär, thet är therifrån kommit, antingen med allmänt instämmande, el:r i annat fall af pluraliteten, eljest hafwer thet ej kunnat expedieras; wi kunna therföre ej undgå, at swara therpå. 2:o tyckes någon reflection böra göras uppå bondest:s tagna eftertänckeliga steg; emedan the, som warit med i saken wid 1738 års riksdag, af them accuseras, som hade the handlat emot rätt och rättwisa: intet naturligare kan therföre wara, än at saken blifwer, til allas nödwändiga underrättelse, med några omständigheter wederbörande för ögonen lagd; och thetta lærer wara secr. utsk:s syftemål; på thet theraf måtte kunna ses, om 1738 års secr. utsk. handlat emot rätt och rättwisa el:r icke.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag kan intet finna, at bondest. annat begär thenna gången, än wid nästförflutne riksdag; och om the än synas yttra sig i hårda ordasätt, torde sådant icke böra imputeras ståndet; utan thes secreterare.

Probst. mag:r Serenius: Jag menar thet ordet orättwist icke står i bondest:s extr. protoc.

Kyrkioh. h:r Cedren: Emedan jag så wäl som många flere, är om saken aldeles okunnig, kan jag icke annat än begära äfwen thetsamma, som biskop. h:r doct. H. Benzeliuſ nu anfördt, neml. at secr. utsk. måtte lämnas tilfälle, at behörigen och efter nödtorften oss therom underrätta, hwilket ju icke lærer hindra el:r kunna wara emot ståndets öfwerenskommelse wid sidsta riksdag, om her-rar rådens återintagande; utan allenast gifwa oss lius i the omständigheter, som synas kunna styrka thetill.

Thetta begärte äfwen kyrkioherdarne Wettersten, Palmærus och Huss; läg-gandes kyrkioh. mag:r Wettersten til, at han intet annat kan el:r bör, än hysa

thet goda förtroende til them, som förr setat i secr. utsk. än at the i et så granlaga mål giordt efter bästa förstånd och samwete.

Probst. mag:r Montelius: Jag finner här 2:ne momenta: Thet första är at merita caussa böra warda bekante, thet andra angår processen wid 1738 års riksdag, tå jag finner, at herrar råden allenast blifwit licentierade, men intet dömde; och thetta, i anseende thetill, at r:s ständer ej kunde, uti några tå förwarande omständigheter, hafwa förtroende til them. Men nu äro sådane omständigheter förbi, som tå egentel. hades afseende uppå; therföre om förtroendet är wordet nu så fast och fullkomligt, som thet hålles och säges, kan jag icke ha något betänckande wid theras återinsättjande i rådet, helst emedan wid sidsta riksdag sådant är i ståndet beslutit.

Probst. mag:r Oedman: Jag håller före at the intet blifwit in perpetuum licentierade, utan ad tempus; therföre som någon tid nu är förluten, tyckes, sedan the gifwit nöijaktigt försäkran ifrån sig, om behöricht förtroende, kunde the wäl åter komma til sina ämbeten igen.

Biskop. h:r doct. Wallin: Wi hörde nyligen af protoc. d. 17 Aug. 1743, at ståndets betänckande warit, at saken skulle hänskiutas til secr. utsk. Tå geck ock saken tit, som biskop. h:r doct. Kalsenius berättat; men blef tå för riksdagens infallande slut icke afgjord; nu åter, sedan bondest. begynt, såsom bekant är, will secr. utsk. gifwa underrättelse om thes beskaffenhet, til uplysning för them, som upkomne äro. Jag wet intet annat, än at sådant wäl kan bewiljas; emedan thetta ju ingalunda strider emot thet, som vårt stånd wid förra riksdagen gifwit sit samtycke til, ang:de herrar rådens återinsättjande.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuss ytttrade sig i samma mening; läggandes til, at som vårt stånd intil halfparten äro ledamöter i secr. utsk., altså hafwa the ther redan samtykt til thet, som secreta utsk. af vårt plenum begärer, hwarföre nu för thenna gången icke mera behöfwes, än at the öfriga af vårt stånd jämwäl sig utlåta.

Biskop. h:r doct. Kalsenius, probst. mag:r Lind och kyrkioherden mag:r Eckman höllo före, at man bäst kunde komma härifrån genom voterande.

Biskop. h:r doct. Wallin: Skola wi votera, så måste frågan blifwa then: Om secreta utsk. skall få swar eller ej.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuss: Skolom wi votera therom, så har jag redan sagdt min mening, at the som äro secr. utsk:s ledamöter tyckes ej kunna taga del i samma votering, emedan the förut bifallit til thet som nu är in quæstione.

Biskop. h:r doct. Kalsenius och probst. mag:r Lind: Skola wi votera, så måste ock thet blifwa en quæstion, om ståndets öfwerenskommande wid förra riksdagen, ang:de herrar rådens återinsättjande uti theras ämbeten, skall stå fast eller ej.

Herr prof. Asp hölt före, at the som äro häremot kunde anteckna sina namn.

Biskoparne h:r doct. Rhyzelius och h:r doct. Alstrin ytttrade sig uti enahanda mening, at alt sådant företagande will intet skaffa något godt i vårt stånd;

warandes ej eller rådeligit, at skrida til någon votering. Och som icke allenast åtskilliga af herrar biskoparne; utan ock the öfriga afståndet låtit flera resor förstå, at man icke allenast borde blifwa fast widståndets beslut och öfwerenskommelse¹ wid sidsta riksdagen, om quæstio an; utan ock at man bäst kunde komma härifrån, om wi nu expedierade oss på samma sätt, som h:r archibiskopen wid sidsta riksdag gifwit anledning til, och wi redan hördt upläsas af 1743 års protoc. d. 17 Aug.; altså och på thetståndet nu måtte få tilfälle at behörigen öfwer thessa mål sig yttra, proponerade h:r talemannen:

1:o om qu. an, at the licentierade h:rar r:s råd skola åter til theras ämbeten insatte warda, hwarom pr.st. jämwal warit öfwerens wid sidsta riksdag, får bifall? Hwartil swarades enhälligt ja.

2:o omståndet will afhöra thet project, som h:r talemannen, om sättet, hawer wälment författat i pennan, och theröfwer afgifwa thes utlåtande, samt, om thet må afgå til the andra stånden på thet wi en gång måge komma ifrån thenna sak, och taga oss någre andra ärender före? Hwartil äfwen swarades ja.

Herr taleman upläste förthenskuil samma project, som, sedan et och annat, efterståndets begäran, blifwit ändrat, enhälligt bifölls, lydande, som följer:

Pr.st. har med all ömsinhet tagit i betänckande then om the 2:ne licentierade herrar r:s råd å banen bragte quæstion, samt hwad höglofl. secr. utsk. af d. 9 uti innewarande månad, behagat anmäla: Skulle ock för sin del intet högre önska, än at thetta ärende, utan at förspilla för mycket af then tid, som til andra riksdagsärender ärfördras, kunde så snart, som sig göra låter, i wänlighet så blifwa afgjort, at en upriktig och beständig inbördes enighet måtte themedelst stå at erhållas. Til winnande af et sådant ändamål, har pr.st. för sin del stannat i samma tanckar, som wid sidstl. riksdag, och förmodar at något godt skulle kunna uträttas, om 3 el: 4 af hwart stånd blefwo utsedde, at med foglighet rådgöra, och inkomma med förslag, huru thetta ärende lämpeligast må kunna jämkas, och all widlyfthet blifwa afbögd. Hwilket hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Biskop. h:r doct. Wallin ärindrade härwid, at secr. utsk. icke får härmed swar, på thet, som thetsamma begärt; neml. communication af bondest:s extr. prot. och at vårt stånd ej wille saken företaga, innan secr. utsk. gifwit then uplysning wid handen, som wederbör.

Kyrkioherdarne Huss och Drangell tykte, at man borde bifalla secr. utsk:s begäran, så wida borg.st. redan gjordt thetsamma.

Probst. mag:r Lind: Uti thet upläste projectet kunde äfwen införas, ståndets mening wara, at herrar råden skola åter insättas.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Ståndets enhälliga mening lærer fuller wara, at herrar råden åter måge insättas, hwilket ock här ofwanföre står i vårt protocol, men at nu införa samma mening uti thet utdrag af protoc. som med the andra stånden kommer at communiceras, tykes ej wara rådeligit.

¹ Läs: *öfwerenskommelse*.

Thetta blef bifallit; men therhos beslutit, at i thenna dags protoc. skulle införas, at ståndets enhälliga beslut är, thet qu. an är afgjord så, at the licentierade råden böra intagas.

H:r talemannen hemställte, om thetta project, sådant som thet nu är, får aflämnas til the öfriga ståndens cancellier, och wi således in præsentu måge wara skilde ifrån saken?

Hwartil swarades öfwer alt ja; och förthenskull resolverades, at et exemplar theraf skall försändas til hwart stånd.

10. Företog sig pr.st. at utnämna ledamöter til kam.oecon. och commerciedeputation; wid hwilket tilfälle först uplästes theol. profess. doct. Browalli memorial, efter thet han sielf ej kunde wara tilstädes thenna gången, så lydande: Thet är kunnigt 1:o at hushållningen i storfurstendömet Finland blifwit mera eftersatt än i någon annan province, som ock 2:o at samma land, gienom fienteliga infall, aldramäst lidit; men dock 3:o, i anseende thertil, at thet är en gräntseort och förmur för Swea rike, förtjenar then aldramesta attention; hwarföre ock 4:o en särskild commission funnits nödig til oeconomiens uphjälpande thersammastädes; förthenskull och så framt på thenna riksdag något gangneligit i then delen skall kunna uträttas, så förmodar jag thet högw. pr.st. lærer finna rådeligit, at lämna 2:ne af thet storfurstendörets presterskaps härwarande riksdagsfullmäktige rum i kam.oecon.deputationen, såsom, hwarest the til ändamålet tjenande ärender, förnämligast komma at handteras. Thetta påståande lærer thesutom pröfwat så mycket billigare, som storfurstendömet Finland til widden utgör långt mer, än en trediedel af riket och består af 4 höfdingedömen, samt 2:ne the widlyftigaste stift, hwaremot billigt synes, at the stift, hwarest hushållningen en dels intet behöfwer en så nödtorftig hielp, en del[s]¹ närmare liknar andra landsorters hushållning, böra låta sig med färre fullmäktige i berörde deputation nöija.

Ståndet kunde för thenna gången icke komma til wäga med 2:ne fullmäktiges förordnande ifrån Finland; emedan alla stiften förbehöllo sig at hafwa en fullmäktig i thenna deputation, i anseende hwartil följande utnämndes neml. biskop. h:r doct. H. Benzelius, kyrkioherdarne mag:r Wettersten, h:r Thollander, mag:r Biörck, domprobst. mag:r Liungberg, probstarne och kyrkioherdarne mag:r Serenius, mag:r Nordman, h:r Pazelius, mag:r Aurelius, mag:r Montelius, mag:r Wall, mag:r Huss, h:r Cedren.

Den 15 Octobr.

1. I anledning af et i ståndet, förän alla hade fullel. sig hunnit församla, inlämnadt försegladt bref, stäldt til v. clerum comitalem, ärindrade h:r talemannen,

¹ Enl. konc.

at hwem som h l st kunde hädanefter warda anmodad, at emottaga sådane bref, wille komma ihog, at tillika fråga efter ifrån hwem the äro, samt hwad the innehålla, och om sådant ej gifwes tilkänna, at brefwet t  icke emottages.

Brefwet  pnades, och befants wara af en regementsqwarterm stares enka skrifwit, wid namn Sophia Wanzonia,¹ uti hwilket hon begärer, at pr.st. wille behjerta thes n d på en fremmande ort och af christel. medlidande f rskiuta något til henne, hwarmed hon kunde f rhielpa sig härifrån til sin födelseort Skåne. Härwid berättades, at förenämde enka redan gådt omkring och besökt åtskilliga af ståndet, t  hon, efter r d och ämne blifwit hulpen; hwartil henne  n widare lämnades tilfälle.

2. Upl:s prestmannens uti  fre Ullerud h:r Sv. Kihlmans memorial,² ang:de callendarii bättre inrättande, således at dagj mningen och solst ndsdagarne på en och samma dagar bibehållas, och icke som hittills skiedt skrida tillbaka, med mera; hwarom bem:te h:r Kihlman låtit thes tanckar gienom trycket utkomma.³ Herr Kihlmans begäran  r förthenskull, at pr.st. wille i underdånighet styrka Hans Kongl. M:tt til callendarii correction i the anmärkte stycken, som grunda sig uppå astronomien.

Probst. mag:r Lidius berättade, at han sedt h:r Kihlmans af trycket utkomne tanckar om thenna sak, samt finner thet gifne förslaget wara wackert och godt.

Superint. h:r doct. Lagerlöf: 3:ne exemplar äro mig tils nde, at tilställa et hwarthera af herrar talemännen, hwaraf thet ena nu lämnas til h:r archibiskopen; men h:r archibiskopen swarade, at thet, som nu inkommit l rer behöfwas wid ståndet, hwarest saken blifwit anmäld; i anledning hwaraf h:r superint. doct. Lagerlöf lofwade at förskaffa flere exemplar; och som h:r taleman l t förstå, at thet icke w l skickar sig, om ståndet skulle nu strax gå til Hans Kongl. Maj:tt med thenna sak; will ock synas icke wara rådeligit at för mycket hasta sig med thensamma; ty håller han f r sin del bäst, at hon nu först anmäles hos Theras Excellencier academiae cancellererne, med anmodan, at widare föredraga henne Hans Kongl. Maj:tt; på thet thetta ärende, uppå kongl. befallning, med academierne och consistorierne i riket m  warda communicerat, så at astronomi  professores och lectores äfwen kunde warda hörde, och således fleras mogna betänckanden inhämtas; hwaruppå werket sedan thesto tryggare kunde warda företagit.

Herr superint. doct. Lagerlöf lofwade, at härom wilja behörigen föranstalta.

3. Upl:s och justerades protoccollet af d. 11 hujus.

Wid 9   berättade kyrkioh. mag:r Huss, at han, i anledning af ståndets beslut, huru the til thenna riksdag nykomne, borde af förra protoccolerne, göra sig om rätta sammanhanget underrättade, ang:de the licentierade herrars rådens

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 6.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 5.

³ Kihlman, 1746.

återinsättjande, hafwer funnit, at thet som förmenes d. 17 Aug. 1743 wara i thenna sak afgjordt, synes d. 10 Sept. therpåföljande blifwit i någon owisshet lämnadt.

Probst. mag:r Montelius: Jag kan ej annat finna och är i mit sinne öfvertygad om, än at thet war ståndets enhälliga mening, at h:r:r råden åter skulle insättas.

Herr talemannen ärindrade, at, ther någon skulle något utur protocollen extradera, then försigtighet och warsamhet tå brukas, at thet ingalunda til någon utom ståndet må utkomma.

4. Som h:r talemannen tykt tjenligt wara, och lända til befästade af bondest:s, gienom 3:ne til pr.st. gjorde särskilde beskickningar, yttrade förtroende, om några deputerade afgingo, at jämte extractets öfwerlämnande, ang:de the licentierade herrar råden, anmäla ståndets wänl. hälsning; altså är härmed fördrögt, på thet thenna omständighet måtte kunna i ackt tagas.

Uppå anmodan åtog sig h:r biskop. Nylander, at tillika med 3:ne af ståndet afgå i thetta ärende til bondest. hwarwid om någon skulle fråga, af hwad mening pr.st. wore, aktades godt, at thettil swaras, thet bondest. lärar flera resor förmärkt, hurudant pr.st:s beslut wid förra riksdagen warit.

5. Consistorium urbicum härstädes comunicerade med ståndet consistorii Aboensis bref, ang:de at handelsman Tottie här i staden sig åtagit, at emot lottsedlars el:r quittencers utgifwande, emottaga penningar til thet af Hans Kongl. Maj:tt för Åbo domkyrka i nåder privilegierade lotteri.

H:r doct. Bergius samt probst. Carlborg recommenderade thetta ärende hos ståndet til benägit deltagande.

6. Wid thet, at ledamöterna uppräknades til kam.oecon. och commerciedeputation, a[n]mälte¹ h:r doct. Browallius, at han sidsta gången, tå the utnämdes, war förhindrad, och förthenskuil upsändt skriftel. några puncter, them han förmodat wara af then wigt, at 2:ne ifrån storfurstendömet Finland kunde förordnats i thenna deputation; men som han förmärker sådant intet skiedt; utan allenast en ifrån Österbotn wara utnämnd och ingen ifrån nedra delen i Finland; hwartil likwäl han i thes memorial anfördt många goda skiel, och nu mera ingen ändring therutinnan will tillåtas; altså begär h:r doctorn, at thes ärindran i protocollet, ang:de thetta mål, måtte tjena honom til enskyllan, om thes och the andras ifrån nedre delen af Finland committenter skulle finna sig härigenom något förolämpade; emedan han af them hafwer åtskilliga angelägna ärender in commissis, som egenteligen höra til thenne deputation.

Herr talemannen berättade, at en särskildt deputation lärar warda förordnad til oeconomiens uphjelpande i Finland; uti hwilken fullmäktige ifrån then orten synas kunna göra then bästa nyttan; hwarförutan thet står ej allenast hwar

¹ Enl. konc.

och en fritt, at med nödiga påminnelser til deputationerne inkomma, och ther så behöfwes jämwäl begära företräde; utan ock in plenis andraga thesamma, när slika ärender ther förekomma.

7. Biskop. h:r Nylander med the andra deputerade kom tillbaka med hälsning ifrån bondest. och taksäjelse för communication af pr.st:s extr. prot. ang:de the licentierade herrar råden.

8. Upl:s borg.st:s extr. prot. af d. 8 hujus,¹ ang:de at ståndet, i anseende til anförde orsaker, at utom the 8 deputationer, som redan blifwit faststälte, finner följande nödige, neml. 1:o allmänna beswärsdeputation. 2:o protocolsdeputation och 3:o en tulldeputation.

Hwad then första, eller allmänna beswärsdeputation anbelangar, finner pr.st. thensamme wara högst nödwändig; och förthenskuil strax företog sig at thertil utse ledamöter.

1. Biskop. h:r doct. Kalsenius, 2. Superint. h:r doct. Ol. Kiörning, 3. Kyrki-oh. mag:r Wettersten, 4. Kyrki-oh. mag:r Manquer, 5. Kyrki-oh. h:r Thollander, 6. Kyrki-oh. h:r Drangell, 7. Kyrki-oh. mag:r Helstadius, 8. Kyrki-oh. mag:r Biörck, 9. Probst. mag:r Serenius, 10. Probst. mag:r Lidius, 11. Probst. mag:r Lind, 12. Probst. mag:r Strang, 13. Lect. mag:r Tillander, 14. Comminist. h:r Aulænius, 15. Probst. h:r Tackou, 16. Probst. mag:r Carlborg, 17. Probst. h:r Aulin, 18. Probst. mag:r Mandorf, 19. Probst. mag:r Aurelius, 20. Scholæmäst. h:r Tranchell, 21. Probst. mag:r Montelius, 22. Probst. mag:r Wall, 23. Kyrki-oh. mag:r Huss, 24. Kyrki-oh. h:r Cedren.

Beträffande protoc.deputation; så ehuru ingen ämbetsman ogärna lærer se, at thes göromål läggas hwar ärlig man för ögonen; dock som thenne deputation synes altförmycket skola bidraga til riksdagens utdrägt, håller pr.st. för sin del så före, at man thenna gången wäl kan wara honom förutan; dock at med beslutet härutinnan hafwes anstånd, til thes r. och a. sig först utlåtit.

Ang:de tulldeputation yttrade sig h:r talemannen, at han will tala med h:r landtmarskalken, om icke, i anseende thertil, at pr.st:s ledamöter ej kunna hinna med, at fördela sig til så många deputationer, thet kunde wara nog, at til thenna giordes et utskott af kam.oecon.deputation, som kunde the angelägnaste målen sig företaga; i anseende hwartil man äfwen kunde härmed låta bero, til thes man får höra r. och a:s mening; dock yttrade sig probst. mag:r Serenius, at han tykte man wäl kunde utlåta sig öfwer bägge thessa målen, utan at² afbida r. och a. beslut therom.

9. Ankommo 6 deputerade ifrån bondest. Ordet förde Jan Person; inlämnandes extr. prot. af d. 30 Sept. sidstl., ang:de landtculturens förbättrande i riket, gienom et ymnigare antals hållande af tjenstefolk, än tjenstejonsordningen med-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 4.

² Enl. konc., renskr.: af.

gifwer. Jämwäl et utdrag af d. 13 hujus,¹ ang:de at bondest. måtte lämnas rum och säte i secr. utsk. nu så wäl som nästl. riksdag; hwartil the äfwen utsedt sina 25 ledamöter. Härjämte recommenderades jämwäl ytterligare bondest:s tilför-ene insinuerade begäran, at få nyttia theas förskiemde säd til brännwin.

Herr taleman swarade med wänlig hälsning tilbaka, at pr.st. skall, så snart sig göra låter, thesse anmälte ärender til behörigt öfwerwäga sig företaga.

10. Upl:s borg.st:s utdrag af prot.² ang:de tidens förlängande til 10 dagar, el. d. 25 i thenna månad, för urskillningsdeputat. til private ansökningars emottagande.

Pr.st. biföll thetta, i anseende til the uti sielfwa extractet anförde skiel och omständigheter hwarwid probst. mag:r Serenius ärindrade, at et sådant upskof synes bidraga til riksdagens fördröijande, och förthensskull torde wara så godt, om then utsatte termin blifwer ståndande, och at i fall någon privat sedermera skulle hafwa et angelägit ärende at andraga, han kunde såsom tilförene ock skiedt, sig hos sit stånd anmäla, och gienom thes intercession återwinna fata-lierne.

Herr taleman swarade härtil, at som then första terminen med thenna dagen skrider til ända, och urskillningen ännu ingen gång warit tilhopa, synes thet wara ganska billigt, at förber:de få dagar warda bewiljade.

11. Upl:s bondest:s extr. prot.³ ang:de at samtelige stånden wille, i anseende til anförde skiel och omständigheter, i underdånighet tilstyrka Kongl. Maj:tt, at til widare och til thes riksens st:r sig om sielfwa förordningen framdeles yttra kunna, i nåder uphäfwa thet emot bränwinsbrännande utkomne förbud, samt tillåta alla hemansbrukare en fri bränwinsbränning.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Thetta kan fuller synas nyttigt och nästan oun-gängeligit för landtmannen, särdeles wid thenna årstiden; men här tyckes böra frågas, om icke någre modificationer äro nödige.

Herr talemannen: Statsverket behöfwer hjelp, och riket penningar, thet är ganska billigt, at wi som äro riksdagsmän, i tid tänka uppå sådane utvägar, som thetill något bidraga, hwartil nu kunde wara tilfälle: ty om man wille al-lenast sätta en liten afgift å hemantalet i riket, e. g. 1 d. s:mt el:r så för brän-ningen, så skulle thet wäl äntå stiga inemot 100 000 d:r s:mt, hwilket i närwarande trångmål för kronan, likwäl wille något säga. Härjämte tyckes ock then restriction wara nödig, at til missbrukets hämmande, thet borde förbiudas i städerna, samt at inga krögerier på landet skola wara tillätne.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Wid thenna omständigheten tyckes ock thet böra kommas ihog, at som kronobetjenterne äro the, hwilka i thetta mål skola

¹ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 4.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 3.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 1.

hafwa inseende på andra; ty borde, til alt underslefs förekommande, them wara förbudit at få bränna.

Kyrkioh. mag:r Huss: Man har särdeles i Norrland then bedröfliga ärfarenhet, at på giestgifwaregårdarne ganska syndigt tilgår, medelst et öfwerflödigt säljande af thenna waran, icke til resande; utan til orternas inwånare, så at wid thetta tilfälle billigt borde ihogkommas, at giestgifwarena ingalunda skulle hafwa frihet, at utlämna bränwin til insokns folk; utan allenast til the resande och wägfärande.

Probst. mag:r Serenius: The nu anförde påminnelser äro allesamman gode och helsesamme, så at, om en ständig förordning skulle författas, the tå böra komma i consideration; men som til en sådan förordnings författande fordras längre tid, innan han hinner hos alla stånden til mognad och fullkomlighet, så synes bondest. så wäl som flera icke kunna winna sit ändamål, som är at nu strax och i höst, få nyttia then skiemda säden til sina kreaturs hjälp, hwilken säd, gienom utdrägt af tiden, blifwer onyttig, hwaraf landtmannen tå har en dubbel skada.

Herr talemannen: Thet kan wäl så wara, at många orter lidit skada på säden; men så äro ock många orter, Gudi lof, som nådel. blifwit thermed förskonte, och således icke hafwa någon förskiemd säd. Skolom wi nu bifalla bondest:s begäran simpliciter, af hwilken mening jag hördt, under förelupne discusser en och annan wara, så följer at landtmannen å the orter, hwarest säden ej blifwit skiemd, skola icke få bränna.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Skall bränwinsbrännande tillåtas, så tyckes följande restrictioner böra i akt tagas: 1:o at thet ej tillåtes torpare och backstugufolk med soldater och ryttare. 2:o at ingen annan, än förskiemd säd thertil tagas, såsom bondest. sielf begiert. 3:o at för hemansbrukarena, hwilka allena böra få niuta thenna friheten, en wiss tid utsättes; emedan ock bönderne sielfwe begärt thetsamma, tils vidare.

Probst. mag:r Montelius: När then inskränckning skier som förordningen innehåller, tyckes bondest:s begäran wäl kunna bifallas.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Om alt bränwinskrögeri i städer och på landet förbiudes, såsom förnämsta orsaken til Guds gåfwors syndiga missbruk, så synes ganska billigt, at hwar och en må ha frihet, at förnuftel. nyttia och bruka sin egendom.

H:r doct. Browallius: Jag bifaller h:r talemannens och the fleras gjorde restrictioner och anmärkningar; ty, om här skulle öfweralt lämnas frihet, så skulle en så anseelig tilwerkning blifwa, och så mycken säd consumeras, at then fattige framdeles ej kunde finna bröd; utan nödgas wända sig til onaturlig spis. Håller förthenskuil före, at en förordning kunde projecteras och hos ståndet uppläsas.

Superint. h:r doct. Kiörning: Beträffande then omständigheten, at en wiss tid skulle utsättas, inom hwilken frihet gåfwes at bränna, så är til befruktande, at hwar man stormade til och gjorde så stora tilwerkningar, at spanmålscon-

sumtionen blifwer för landet altför kännbar, hwarpå man sidstledne våras hade nog beklageligt prof, gienom then tå utsatte terminen, hwarföre thet nu skulle synas rådeligast, at icke ens nämna om någon tid; ty tå skulle man finna bästa moderation hos hwar och en, hwaruppå man framdeles kunde gienom en förordning göra nödiga författningar om alt thet, som til thenna saks modificerande och inskränckande tjena kan.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Wi hafwa tilförene öfwer thetta ämnet konungens förordnande; jag håller för min del betänckeligt, at något stånd skall taga sig före at resolvera uti en sak, som konungen faststält, konung och regering oåtsporde. Eljest lærer ock thet wara wanl. at sådane mål gå först til kam.ocon.deputation, innan the in plenis företagas.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Wi willja göra bondest. til wiljes, så mycket wi kunna, och nu bifalla theras begäran, at få bränna af then skiemda säden tils widare, tå r:s höglof. st:r kunna göra then författning, som wederbör.

Probst. mag:r Wall ärindrade, at landtmannen behöfwer thenne tiden få bränna, skönt än han icke skulle hafwa någon förskiemd säd.

Biskop. h:r doct. Wallin hölt före wara bäst at härmed uppskiutes til nästa plenidag, tå man ock kunde få höra i hwad slut r. och a. stannat.

Sedan således å ömse sidor discurerat blifwit, och jämwäl af superint. h:r doct. Kiörning, domprob. h:r doct. Filenius och h:r öfwerhofspred. Troilius påmint, at någon afgift för bränningen borde tillika utsättas, el:r åtminstone förbehållas, at framdeles warda utnämnd, frågade h:r talemannen uti hwad slut ståndet äntel. wille stanna? Giorde theruppå följande proposition: Om bondest:s extr. prot. skall simpliciter bifallas; hwartil af en del swarades ja; men som äntå owist war, hwarut pluraliteten wille, hemstälte h:r talemän, uppå åtskilliga giorda påminnelser, om ståndet wille öfwer then giorde proposition skrida til votering, hwilket ock bifölls, och befants wid sedlarnes öppnande, at 30 woro jakande och 12 nekande; hwarefter skulle antecknas, at ståndet bifaller bondest:s extr. prot. simpliciter.

12. Upl:s bondest:s extr. prot. af d. 13 hujus,¹ ang:de at thetsamma må wid thenna riksdag bekomma säte och stämma i secr. utskottet. Upskiöts härmed til nästa sammankomst.

13. Upl:s r. och a:s utdrag af prot. under d. 11 hujus,² ang:de at then upkomne quæstion, om the licentierade herrar r:s råd, blifwit af r. och a. til secr. utsk. remitterad, med then tilläggning, at secr. utsk. forderligast til r:s st:r plena upgifwer berättelsen om orsakerne til herrar r:s råds licentierande, samt hwad bem:te herrar til sit förswar theremot then tiden haft at andraga: gifwandes se-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 2. Även 18 oktober 1746 § 9.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 3. Även Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 2.

cr. utsk. therjämte förslag på hwad sätt och wis, thet för sin del håller före, at thenne granlaga sak måtte så kunna blifwa bilagd, at then högst åstundade enigheten och tillika rikets säkerhet må kunna återwinnas.

Extractet påskrefs med then resolution, som protocollet af d. 11 hujus innehåller, hwarefter thet gienast försändes til borg.st.

14. Utnämdes ledamöter til reductions- och liquidationsdeputation.

Domprobst. mag:r Liungberg, kyrkioh. mag:r Manquer och probst. mag:r Montelius.

Til landt- och siö-militiædeputation.

Kyrkioh. doct. Hausswolff, domprobst. doct. Filenius, probst. mag:r Beckman, kyrkioh. h:r Palmerus, probst. mag:r Hygrell och kyrkioh. h:r Cedren.

Den 17 Octob.

Uti h:r talemannens och några fleras af ståndet närware aflade the utsedde ledamöterne til secrete deputation thetas ed, som af notarien förelästes.

Den 18 Octobr.

1. Upl:s och justerades prot. af d. 15 hujus.

2. Upl:s utdrag af rådsprotoc. under d. 10 hujus,¹ ang:de fullmagt för gen.majör Zander at wara gen.lieutenant och behålla sin enciennite² framför gen.lieutenanten Didron. R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. biföll äfwen i underdånighet H:s Kongl. Maj:tts nådiga wilja; hwilket påskrefs och extractet försändes til borg.st.

3. Upl:s r. och a:s extr. prot. af d. 30 Sept.³ ang:de at r. och a. för nödigt [funnit],⁴ thet uti landtmarskalckens och the öfriga talemännens ed måtte införas om tro och huldhet för Theras Kongl. Högheter och thetas manl. bröst-arfwingar, hwilket äfwen uti alla andra ämbetseder bör i akt tagas; til hwilken ända the andre stånden anmodas, at utnämna 2:ne ledamöter af hwart stånd, til at uppsättja härtil et tjenligt project.

Bifölls af pr.st. och med sådan påskrift försändes til borg.st.

4. Ankommo 6 deputerade ifrån bondest. Ordet förde Otto Olofsson, anmälandes hälsning ifrån sit stånd med begäran, at få pr.st:s skyndesamma utlåtande,

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 3.

² Läs: *anciennitet*.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 4.

⁴ Enl. konc.

ang:de 1:o sätte och stämma i secr. utsk. 2:o om förbränningen af skämda säd- den. 3:o af hwad mening pr.st. mände wara, ang:de the licentierade rådens återinsättjande; emedan thet yttrar sig nu wara af samma mening, som thet wa- rit wid sidsta riksdag, hwilket faller bondest. något oklart, althenstund åtskil- lige pr.st:s extr. prot. wid förra riksdagen i thenna sak utgingo. 4:o berättandes, at bondest. bifallit, thet en tulldeputation må sättas; men at protocolsdeput. af them hålles för onödig.

Herr taleman swarade med wänl. hälsnings förmående tillbaka, at pr.st. så snart görligit wara kan, skall öfwer the andragne ärender behörigen sig utlåta.

5. Superint. h:r doct. Kiörning gaf wid handen, at et memorial¹ skall blifwit af h:r baron Henr. Wrede til urskillningsdeputat. inlämnadt, hwarom h:r doct. Hausswolff, såsom ledamot i samma deputation, berättade, at thet angår en fri religionsöfning uti riket för alla religioner, til befrämjande af fabriquernas up- komst, gienom åtskilliga arbetares och familiers inkallande, at här både i stä- der och [på]² landet få sätta sig under och winna burskap; läggandes til at urskillningsdeputat. förkastadt thetta memorial; emedan 2:ne stånd tå strax warit theremot, så at thet icke kan komma längre.

Kyrkioh. mag:r Eckman: Ehuru 2:ne stånd stannat emot 2:ne; så är dock til befruktande, at the andre äntå torde söka tränga igenom, i hwilket fall wore nö- digt, at pr.st. i tid är omtänt och beredt, at på alt eftertryckeligit sätt förekom- ma the försök, som i thetta mål kunna göras.

Superint. doct. Kiörning: Utom the skadeliga och förderfweliga intrång, som vår rena ewangel. lära igenom thetta förslag otwifwelaktit lida måste, skulle man ock med tiden få se, at landet blefwe med en hop tiggare och lider- ligit pack upfyldt, som ej annat kunna än mer och mer utarma thetsamma; hwa- remot Gudi lof ingen brist är på infödda tjenliga och skickeliga arbetsännen; til förtigande, at man ock har exempel therpå, huru åtskilliga bedragare funnits ibland thessa fremmande, hwilka, när the stora summor sig tilbragdt af publi- que medel, hafwa them på hwarjehanda otillbörligit sätt förlöst, och theruppå sielfwe utur riket sig practicerat.

Herr taleman: Thet lærer ingen utaf oss wara, som icke med all magt och if- wer lærer sätta sig emot alt skadeligit företagande emot religions renhet och en- het i riket: thet är ock enligit med våra riksdagsfullmagter och then ed, som afläggas. Wi hafwa också skrefwen lag och många kongl. förordningar, som tala i saken, jämte thet, at konungens nådiga försäkr. § 1 samt presteprivil. § 1 thetsamma innehålla. Och som memorialet berättas af urskillningen wara för- kastadt, så kunna wi i dag låta nöija oss thermed; emedan saken thenna gånden så oförtänt i ståndet förekommit, och eljest hafwe wi åtskilliga ärender för

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40. Även 15 november 1746 § 9; 17 december § 3; 21 januari 1747 § 4; 7 februari § 11; 14 februari § 7; 21 februari § 2; 5 augusti § 2. Tryckt som bilaga, s 630.

² Enl. konc.

oss, som ej tåla drögsål; hwaremot wi til nästa gång kunna wara beredde at med mera eftertryck angripa thenna sak, tå wi imedlertid få se efter the kongl. förordningar och riksdagbesluter, som härutinnan til grund tagas skola.

Superint. h:r doct. Kiörning: Thet tyckes wara rådeligit och högst nödigt, at pr.st. går med thenna sak til konungen, med underdånig anhållan, at Hans Maj:tt wille i nåder förbiuda, at ingen skall sig understå med så skadeliga förslag på riksdagar framkomma; hwarom jämwäl til the andre stånden en föreställning kunde skie.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuss: Jag är af then meningen, at wi ej allenast böra stå emot thetta förslag; utan ock taga oss före, at med all magt drifwa tilbaka thet olagliga steg, som, för thetta til religionens förkränkning i riket, giordt är, twert emot kongl. försäkring, privil. och förordningar.

H:r taleman: Wi kunna nästa plenidag något tidigare samlas, och tå företaga thetta ärende.

6. Upl:s edsformularen för justitiæ,¹ samt secrete handels- och manuf.deputationerne, som biföllos och försändes til borg.st.

7. Förehades ånyo bondest:s extr. prot.² ang:de landt-culturens³ förbättrande, samt et ymnigare antal tjenstefolk på hemanen, med mera. R. och a. hade remitterat thetta til kam.oecon.deputat. Pr.st. giorde likal., med hwilken påskrift extractet til borg.st. försändes.

8. Äfwenl. förehades ånyo bondest:s extr. prot. at få nyttia sin förskiemda säd til brännewin. R. och a. har remitterat thetta til kam.oecon.deput. Påskrefs at pr.st. bifallit extractet d. 15 hujus, hwarmed thetsamma til borg.st. försändes.

Herr doct. Bergius berättade, thet borg.st. redan hänskutit saken til kam.oecon.deputationen.

9. Bonde.st:s extr. prot.⁴ som ånyo uplästes, ang:de säte och stämma i secr. utsk. hade r. och a. remitterat til secr. utsk. at theröfwer med sit utlåtande inkomma. Pr.st. giorde likal., hwarmed extractet til borg.st. försändes.

10. Upl:s ånyo 2:ne borg.st:s extracta prot.⁵ thet ena berörande en särskildt deputations förordnande öfwer finsk-ärenderne, thet andra, ang:de allmänna beswärs-, tull- och protocolsdeputationernes sättjande wid thenna riksdag.

R. och a. hade bifallit bägge extracten; pr.st. biföll thet förra, jämwäl ock thet sednare, hwad allmänna beswärs- och tulldeputationerne widkommer; men protocolsdeputation hölt ståndet thenna gången för mindre nödig.

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 39.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 1.

³ Enl. konc., renskr.: *culturens*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 2. Även 15 oktober § 12.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 5.

11. Förelästes kyrkioherdens mag:r Jonæ Kiellgrens supplique,¹ at ståndet, i anseende til thes swåra lidande och utståndne torturer af kossaquerne, uti sidsta kriget, wille hos Hans Kongl. Maj:tt honom i underdånighet recommendera til nådig transport ifrån Borgo stift til sin födelseort, och thet nu vacante Floby pastorat i Scara stift, hwartil han är på biförslaget af consistorio uppförd.

Lect. mag:r Odhelius berättade, at mag:r Kiellgren är hos consistorium i Scara i god åtancka, och at thet med all ömhet låtit sig om thes befordran wårda. Hafwer ock nyligen i underdånighet uppfördt honom på förslaget til Hofwa; men har icke kunnat sätta honom på 2:ne förslag tillika, utan är han för thenna gång nämnd på biförslaget til Floby pastorat; hwarjämte the, som stå på ordinarie förslaget äro allesamman wälförtjente och meriterade män, och i synnerhet then, som står 1:mo loco, hwilken är af 60 års ålder, och i 20 år trälät wid scholæ-arbetet, så at consistorium ej annat kan, än gierna se och önska honom hulpen therifrån, medan ännu någon del af kropsstyrka kunde til en församl:s tjänst hos honom wara öfrig; men om thetta tilfälle skulle nu gå honom förbi, wet consistorium ingen utwäg mer til hans befordran.

Herr talemannen gaf tilkänna, at ehuru mag:r Kiellgrens omständigheter äro all medömkän werda, och synas kräffa hjelp; dock som händerne finnas bundne, i anseende til kongl. förordningen, at intet stånd skall, under riksdagar, med underdåniga recommendationer til Hans Kongl. Maj:tt inkomma; altså lærer pr.st. icke understå sig, at med någon underdånig föreskrift för bem:te magister framkomma, särdeles, som thet kunde lända the andre på förslaget til någon prøjude, hwilka skola wara gamle och meriterade män. Hemstälte förthenskull til ståndet, hwad nu wore til görande.

Kyrkioh. mag:r Eckman jämte flera woro af the tanckan, at h:r taleman tillika med biskop. Nylander kunde gå up til konungen, och recommendera mag:r Kiellgren til nådig åtancka.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuss ärindrade therwid, at hwad h:r taleman i thetta mål skulle göra, thet kunde ej annars anses än å ståndets wägnar, och therutinnan hindrar oss förordningen.

Probst:ne mag:ri Lind och Wall med några flera understälte, om icke mer bem:te magisters utståndna swåra lidande, såsom en högst bewekande omständighet, kunde enskylla ståndet i thetta mål, hwilket af ännu flera bifölls, så at the fläste syntes stanna theruti, at som mag:r Kiellgrens lidande warit stort, så kan pr.st. icke undgå, at willfara thes begäran.

12. Herr talemannen anmälte, at kongl. secreterarene v. Heland, v. Stenhagen och Engelke, hafwa, uppå Kongl. Maj:tt:s nådiga remisser, til r:s ständer, sig anmält, at, i anseende til cancellierådet h:r Arnell få niuta sin enciennité til godo, och undfå samma förmon, som honom wid sidstl. riksdag tillades.

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 52.

13. Upl:s och justerades thet projecterade extractet,¹ berörande then resterande herredagsman för Strengnäs stift wid thenna riksdag, såsom ock ang:de afgiften i samma mål wid nästförslutne riksdag.

Den 25 Octobr.

1. Upl:s och justerades protocollet af d. 17 och 18 i thenna månad.
2. Notarien upwiste förteckning på thet sammanskott,² som ståndets ledamöter giordt til fru öfwerstinnan Sara Nieroth; bestigandes sig til 175 d:r 16 öre k:mt, med bem:te frus quittance på samma summa.
3. Extraordin. kämnären här i Stockholm Joh. Pahl andrager gienom memorial,³ at med thes giorde samling af kongl. privil., förordningar, bref och handlingar, rörande riks. presterskap i giemen, samt academier, scholar och hospitaler i riket, hwilken sak nästl. sommar blifwit med consistorierne comunicerad, nu så wida kommit, at then kan til trycket befordras; och förthenskull hemställer til pr.st:s behag och godtfinnande, om icke, genom underdånig anhållan hos Hans Kongl. Maj:tt, nådigt tilstånd kunde sökas til arbetes utgifwande gienom trycket, och anstalt göras til thes censurerande, gienom wisse thertill af ståndet utsedde deputerade.

Herr talemannen: Som kämnern Pahl giordt sig then mödan och omkostnaden, at han med flit upletat alt til thetta ämnet hörande; hufvudverket synes äfwen wara ganska godt och nyttigt, emedan, i brist af tilräckelig kundskap om förordningar, många lefwa i mörker och okunnighet om thet, som wid et och annat tilfälle, kunde tjena til uplysning: gaf härjämte tilkänna, at han så wäl i Upsala, när kämnaren war ther, som ock sedermera honom förestält, at ehuru thet icke kunnat, utan stort besvär för honom aflöpa, at få samling af thet, som til catholska tiderna hörer; dock som upläggandet af thetta ej annat skulle, än i oträngt mål onerera werket; emedan man uti närwarande tider, hwarken will, el:r kan, el:r bör göra uppå sådane stadgar någon reflexion, hwarföre följaktel. the ock nu äro til ingen nytta; altså wore bäst, at man wid utgifwandet på trycket, aldeles ginge sådant förbi.

Herrar biskop. doct. Kalsenius och doct. Alstrin yttrade sig, som arbetet är wackert och berömel. samt wid hwarjehanda tilfällen ganska nyttigt, så wore wäl om thet kunde blifwa befordrat til trycket, på thet hwar och en måtte kunna sig theraf betjena; men hwad the catholska stadgarna angår, wore bäst at the lämnades ute.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 23.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 4.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 7.

Ståndet yttrade giemensamt sin åstundan, at få arbetet til trycket med then restriction, som nu anförd är.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuſ: Wi hafwe förordningar trykte til stor myckenhet; men hwad hjälper thet oss? Wi hafwa religionsstadgarne sammantryckte; men hwad gagnar thet oss? En dag kastar ofta kull altsamman, hwarpå wi hafwe exempel; dock är jag intet emot, at thenne samling må göras allmän.

Herr talemannen: Til sakens befrämjande synes bäst wara, at först något consistorium tager sig före at gienomse werket, hwartil Stockholms consistorium tyckes wara närmast för handen; dock om ståndet så behagar skulle wäl ock consistorium i Upsala sig icke undandraga, hwarefter thet sedan kunde lämnas til h:r censor och så til trycket; föreställandes h:r taleman ytterligare, om icke registret öfwer then giorde samlingen, nu strax kunde hämtas hit up, tå 2 å 3 af ståndet kunde wid lediga stunder tråda tilsamman, och inom kort tid anteckna och utmärka thet, som hörer til catholska tiderne, samt nu bör gå ut, hwilket bifölls.

4. Probst. mag:r Serenius: Efter then stora frågan om penningar, nu snart lærer komma at beswaras, så hemställer jag högw. ståndet, om icke thet wore nyttigt, at man förut något rådgör om then saken, innan wi afgifwa deputerade til en sådan rådplägnig, på thet the må wara beredde på något wist, och icke mansvete antaga, hwad någre af the andra stånden på gamla foten dictera.

Jag för min del bekänner, at mina comittenters wilkor äro af the sidsta årens utlagor så förswagade, at om jag skulle vitera på them några bewillningar thenna gången, så pålägger jag them, thet the aldrig kunna bära. Therföre måste jag nu förut gifwa tillkänna, at jag ingen penning, hwarken mig el:r them åtaga kan utaf sidsta riksdags extra pålagor. Meningen är therföre icke, at publicum skall ställas blott, och riket öde för medellösas skull, hwilket ingen redelig undersåte bör täncka, utan thet allenast, at sättet, til at belasta undersåtarena ståndswis, och efter characterer, tjenester och löner, samt allahanda titlar, som hit intil warit brukeligit, med en så stor förmon för then rika och förtryk för then fattiga, måtte en gång uphöra hos oss.

Til thetta wigtiga mål höra 3:ne stycken, som jag beder högw. ståndet wille uptaga och resolvera öfwer, såsom grundreglor i then saken; neml. 1:o at rikets requisitioner rättas efter pålagorne och theras mögelighet, och intet pålagorne efter requisitionerne, hwarigenom undersåtarne nu icke längre kan uthärda, utan måste äntel. gå under; ty rikets botn är nu longt mindre, än när the requisitioner giordes, hwarefter undersåtarena nu contribuera. 2:o at all kronans egendom måtte nu göras så indrägtig för publicum, som i Gustaf Ericssons tid, och Upsala öde wara konungen och riket mera til nytta, än privatis til botnad. 3:o at utlagor måtte läggas på öfwerflöd och icke på nödtorft, så at then rike och wällustige får betala här, som i andra riken, och then fattigas suckan icke draga Guds hemsökning öfwer land och rike.

Om thesse hufwudsatser af högw. ståndet uptagas och godkännes, så förbehåller jag mig at inkomma, med sådant project til the allmänna nödtorfters beswarande, at sidsta riksdags swåra bewillningar nu skola uphöra, så framt icke statsbristen och rikets geld öfwergår all min förra kunskap therom, och är större, än någon sig kan föreställa, i hwilken händelse, then Gud förbiude, alla bewillningar intet annat äro, än en hjertstyrckning för en, som äntå snart skall dö. Tå wore thet långt bettere, at nu gienast inrätta rikets requisitioner efter thes nuwarande förmåga, heldre, än at man nästa riksdag skall finnat utom all hjelp och räddning, hwilket then dagel. stigande wexelcursen, stagnation af landets förnämsta producter, myntebristen och then wexande dyrheten tyckes nog tydeligen wilja föreboda.

Herr talemannen gaf tilkänna, at han redan talt om samma sak med h:r baron och landtmarskalcken; förmodandes at thensamme lærer med thet första komma at företas; och som förenämde probstens Serenii ärindran aktades ganska god; h:r doctor Browallius för sin del äfwen betygade, at projectet war af h:r probsten ganska wäl fattadt; ty utnämdes strax 2:ne, som med probst. mag:r Serenius komma öfwer thetta ärende, att tråda tilsamman, och sina tanckar skriftel. författa, neml. domprobst. mag:r Carl Friedr. Liunberg, samt kyrkoh. mag:r Jac. Manquer.

5. Ankommo 2:ne deputerade ifrån bondest. Ordet förde Jan Persson, berättandes, at som ang:de bränwinssaken 2:ne stånd stannat emot 2:ne, hwarigenom expeditionen hindras, och ändamålet til landtmannens stora skada icke kan ärhållas; altså föreslår theras stånd, om icke, i anledning af borg.st:s utfärdade extr. prot. i thenna sak, för skieligit kunde pröfwat, at småstäderna, som merendels hafwa åkerbruk, och således äro af enahanda beskaffenhet med landtboerne, äfwen bekommo samma frihet at bränna bränwin; på thet någon expedition härutinnan, måtte ju förr thes heldre kunna skie; försäkrandes härjämte, at bondest. är för sin del så mycket emot missbruket af thenna wara, som något annat stånd, hwilket tå skall ytterligare läggas å daga, enär förordningen kommer at uppsättas.

Herr talemannen swarade med hälsning tillbaka, at som borg.st:s prot. nu nyss ankom och ännu ej hunnit blifwa upläst; altså will pr.st. så snart sådant skiedt, taga saken i öfwerwägande, och therwid sådane mått påtäncka, at thet ärb. bondest. skall af them, om pr.st:s wälwilja och wanliga förtroende än ytterligare warda försäkradt.

6. I anledning af r. och a:s utdrag af prot. under d. 30 Sept.¹ utnämdes deputerade, neml. superint. h:r doct. Kiörning och doct. Hausswolff til edsformulairets projecterande, ang:de Theras Kongl. Högheters manliga bröstärwingar, hwilket hädanefter uti alla ämbetseder kommer at i akt tagas.

¹ Präteståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 2.

7. Upl:s borg.st:s extr. prot. af d. 18 hujus,¹ af innehåll, at borg.st. för sin del samtycker til bondest:s förklarade åstundan, at til vidare få bränna bränwin af säd, så wida och med thet uttryckeliga förbehåll, att alla i giemen både i städer och på landet, som thetill äro berättigade, få samma frihet; men i annor händelse och i fall sådant ej winner the andra ståndens bifall, instämmer borg.st. aldeles med r. och a. at saken går til kam.oecon.deputations utarbetande, med mera.

Herr talemannen yttrade sig härwid, at om bränwinsbränning, utan all in-skränkning, göres så allmän, som borg.st:s utdrag af protoc. synes påsyfta, så wore til befaranades, at en så stor consumption af spannemål skulle skie, at rikets inwånare nästkommande vår icke allenast warda saknande sädeskornet, utan ock brödet; hwaruppå ej annat följa will, än at thet älende wi sågo 1697, tå the fattige hopetals af swält och hunger stupade och föllo döde neder på gator och landswägar, åter nu skulle wisa sig för vår ögon. Ser således icke, huru wi, utan at draga öfwer landet et jämmerligt förderf, kunna i alla delar göra et med borg.st. och förthenskull hemställer, om icke thet torde synas bäst, och på thet någon expedition måtte blifwa utaf, hwarigenom bondest. kan winna sit ändamål, at wi bifalla r. och a. med then tilläggning, at kam.oecon.deputation wille endast hafwa afseende på then förskiemda säden, och skyndesammast theröfwer med sit utlåtande inkomma; hwarefter then allmänna förordningen til utarbetande företagas kan, så snart görligit blifwer.

Häröfwer discurerades ytterligare på samma sätt, och af samma innehåll, som protoc. af d. 15 i thenna månad § 11 widlyftigt innehåller, hwaruppå ståndet stannade i thet slut at h:r talemannens gifne förslag bifalles, tå följande remiss af h:r taleman dicterades til protocolls, som med the öfrige resp. stånden skall comuniceras, neml.:

Twänne deputerade af arb. bondest. inkommo med begäran, at pr.st. wille foga sig med lofl. borg.st:s extr. prot. af d. 18 i thenna månad,² om tillåtande af bränwinsbrännande af förskiemd säd, hwilket sednare jämwäl uplästes; och ehuruwäl ståndet förblifwer wid sin mening af d. 15 hujus; så fant sig dock ståndet föranlåtitt, til faciliterande af expeditionen, bifalla thet lofl. borg.st:s alternativ, som sig refererar på höglof. r. och a:s utlåtande af d. 15 hujus, i så måtto, at saken remitteras til kam.oecon.- och commerciedeput. at med thet aldräförsta inkomma til r:s st:r med thes utlåtande, huru thetta ärende må kunna bestämas, och förbudet på någon kort tid relaxeras, til thes samma deputation sedermera en beständig utarbetad förordning må kunna r:s st:r förelägga.

8. Ifrån bondest. ankommo 10 deputerade. Ordet förde Otto Olofsson; begärandes l:o at pr.st. wille thes swar och utlåtande afgifwa, ang:de bondest:s hos the andra stånden gjorde anmälan, om säte och stäma uti secr. utsk. 2:o recom-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 6.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 6.

menderande saken, ang:de landtculturen, hemanens klyfwande och mera tjenstefolks antagande, än förordningen hittills efterlätit.

Herr taleman swarade med hälsning tillbaka, at, hwad thet förra beträffar, skall pr.st. behörigen sig utlåta, så snart then wanliga löparen ankommer; och ang:de thet senare har pr.st. redan d. 18 i thenna månad sig yttradt, samt försändt extractet til borg.st.

9. Herr talemannen anmälte til ståndets vidare påtänckande och utlåtande, hwad nu kunde wara til görandes med then sidsta session til i dag uppskutne religionsquestion; hemställandes, om thet skulle synas rådeligit, at nu förut göra någon rörelse, innan saken warder på behörig ort uptagen och hos stånden formaliter anmald; emedan til äfwentyrs et sådant steg torde mer skada än gagna, och allenast gifwa wederbörande anledning, at ånyo fatta i en sak, som eljest torde läggas åsido och ej komma längre.

Biskop. h:r doct. Wallin: Ehuru bondest. redan yttradt sig uti urskillningen, at wara med vårt stånd i thenna sak instämmande, så kunde likwäl hända, at thet låter sig öfwertalas at gå på andra sidan, så at 3 stånd samtycka, och då wore thet för sent för oss.

Probst. mag:r Serenius: Thet bör wara en hufwudmaxime för vårt stånd, at ega bondest:s biträde och säkra förtroende icke allenast i thetta, utan ock flera förekommande angelägna ärender; thet tyckes förthensskull wara rådeligit, at, å ståndets wägnar, någon ytterligare¹ wänl. anmodan giordes om ståndaktighet på vår sida uti theras utlåtelse öfwer thetta mål.

Superint. h:r doct. Kiörning: Wi hafwe uti våra privil. nog klart och tydel. stadgat om religionens enhet och renhet i riket: mon intet thetta borde med all magt påyrkas? Ty thet wore intet troligit, at ther någon proposition giordes, som i något mål wore stridande emot r. och a:s privil., the då skulle tillåta och tåla sådant; man skulle ju snart nog få höra, at thet rör rikets fundamentallag, at wilja rubba något stånds wälfångna privil. Nu ha ock wi rätt at göra et lika påstående, och thet bör ingalunda förglömmas.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuſ: Thetta är skiedt af mig wid sidstl. riksdag uti secr. deputationen, hwarom jag sedan gjorde min berättelse til ståndet, och lærer finnas i protoc. om och huruwida konung och råd kunde något bewilja emot fundamental lag, fast än 3 stånd sådant begära. H:r biskopen upläste häruppå något utur protocollen af d. 6 Sept. 1742 p. 67 och d. 23 Febr. 1743 p. 652, hwilka bägge ställen, förutan många flere gifwa wid handen, hwad uti religionsquestion wid då warande riksdag af vårt stånd tilgiordes, och huru åtskilliga af herrar riksens råd talt starkt i saken; wid hwilket tilfälle h:r biskopen sade thes oförgripeliga mening warit, at wi borde hålla thenna wägen fram; men thertil skall blifwit swarat, at man kunde gå en annan wäg til at söka ändring i hwad som resolverat war, hwilken wäg dock intet handt til målet.

¹ Enl. konc., renskr.: *yttrelagare*.

Kyrkioh. h:r Palmærus understälte, om thet icke skulle wara nyttigt, at en deputation giordes til konungen och the öfriga stånden med anhållan, at förordningen om religionsfriheten måtte återkallas.

Herr talemän: Sådant är äfwen skiedt wid the förra riksdagarne, och dock ingenting uträttadt thermed.

Superint. h:r doct. Kiörning: Man kunde ignorera memorialet, och dock med bondest. sig conjungera, at af the andra stånden begära, thet wid innewarande riksdag intet måtte företagas, som strider emot fundamentallagen.

Probst. mag:r Wall yttrade sig wara af samma tancka, med superint. h:r doct. Kiörning.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Emedan h:r kyrkioherd. Palmærus och några flere icke hafwa sig bekant, hwad ståndet hafwer wid the förflutna riksdagarne uti religionssaken tilgiort och arbetat, wore wäl om the af protocollerne kunde blifwa underrättade, och i synnerhet höra thet memorialet, som wid nästl. riksdag blef ingifwit.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Wi skulle blifwa utskiemde för hela werlden, och wara en skamfleck för then ewang. församlingen, om wi intet med allware talade thet, som rörer Guds ära och sielars salighet, gienom en ren och oförkränkt ewang. läras bibehållande: Tror jämwäl at ingen ibland oss är, som icke efter yttersta förmåga fattar i thetta, enär thet pågäller. Men nu är egentelig frågan om tiden och sättet thetill, at något godt måtte uträttas: Jag är aldeles af then tanckan, at thet ännu icke är tid, at bryta in; utan man måste akta på tilfälle thetill. Ang:de sättet huru thet må skie, tyckes wara bäst om några af ståndet sig nu imedlertid åtaga, at uppsätta och utarbета något som kunde wara tilreds, när tilfälle gifwes och thet behöfwes, at wi skole förswara oss emot alt skadeligit intrång.

Probst:ne mag:ri Nordman och Wall höllo före at thet ock skulle wara godt, om man imedlertid ytterligare försäkrade sig om bondest:s trofasthet i theras en gång gjorde utlåtande.

Herr talemannen hemstälte, om icke biskop. doct. Kalsenii gifne förslag kunde för thenna gången göra tilfyllest, och frågade hwilka nu wille sig åtaga, at uppsättja och utarbета thet, hwarmed alt vidare intrång kan mötas och religionens enhet i riket återwinnas och förswaras.

Herrar biskop.:ne doct. Alstrin, doct. Wallin och Beronius låto sig förmärka härtil wara redobogen, och förthenskull, uppå h:r talemannens anmodan, samma ärende sig åtogo.

10. Upl:s förteckningen på the mål och ansökningar,¹ som af urskillningsdeput. ej blifwit såsom riksdagsärender antagne el:r remitterade; hwilka ifrån d. 16 i thenna månad til och med d. 21 äro 62.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Urskillningsdeputationen, nr 5.

11. Herr taleman berättade, at Hans Kongl. Höghet, såsom generalissimus wid armén hos h:r baron och landtmarskalken gifwit wid handen, at en lieutenant, som nu är riksdagsman, benämd Ridderstråle,¹ för duel med regemäntsauditeuren Ram wid Gröna dragonerne blifwit uti häkte inmanad; hwilket mål äfwen the öfrige talemännen skulle hos sina plena anmäla.

12. Upl:s secr. utsk:s project, under thetta datum, til swar uppå thet ärb. bondest:s begäran, om säte och stämma i secr. utskottet, hwarmedelst samma begäran afslås i stöd af skiel och omständigheter, som grunda sig uppå riksens fundamentallag och riksdagsordningen.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Probst. mag:r Serenius hölt dock före, at pretest. borde sig med bondest. förena, och alla the tilfällen iakttaga, som kunde öka och stadfästa thes förtroende. Thesutom woro åtskilliga wigtiga considerationer wid sidsta riksdag, som föranlåt it the 3 stånden, at tå lämna bondest. inträde. Sådant kunde ses efter, tå man torde finna, at sådane omständigheter äfwen nu gifwas.

Kyrkioherd. mag:r Manquer: Skönt then nu fattade riksdagsordn. och regeringsformen icke lämnar bondest. rum i secr. utsk. dock som regeringssättet är af r:s st:r giordt och belefwat, så kunna äfwen ständer ändra thetsamma, när sådane omständigheter finnas, som gifwa thetill anledning.

Superint. h:r doct. Kiörning: Thet wore et farligt förslag; ty utom thet, at alla våra privil. skulle snart ramla öfwer ända, så skulle ock thet förnämsta wapnet ryckas oss utur händerne, at återwinna religionsrenheten; emedan thet swar som secr. utsk. nu gifwit uppå bondest:s begäran, bör framdeles blifwa ingress til vårt begär, at få hålla oss wid fundamentallagen i religionsquæstion.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag hafwer then goda tancka om thet ärb. bondest. at thet ej lærer wilja något begära, som strider emot riksdagsordn. hwartil the ock warda i theras riksdagsfullmagter förbundne.

Probst. mag:r Serenius: Jag håller för ganska betänckeligit, at vårt stånd så platt afslår bondest:s begäran häruti, som the andre stånden: Wi torde röna werkan theraf med vårt stånds stora skada och olust uti andra mål, therföre tyckes mig, at thenne deliberation måtte hwila til nästa plenum, at wi få betäncka oss på ett sådant wänligt swar til bondest. som må öfwertyga them, om vår wälwilja och förtroende. Eljest fruktar jag, at thenne sak intet föder något godt af sig.

Herr taleman gaf tilkänna, at r. och a. hade redan anmält, at the tillika med pr. och borg.st. nu förmiddagen gierna wille, gienom en deputation til bondest. aflämna samma swar, om hwilket bem:te stånd flera gånger för thetta påmint; och som thet är äfwentyrligit at stötas med the andre 2:ne stånden; ståndet äfwen redan bifallit; r. och a:s deputerade lära jämwäl snart ankomma; ty lærer

¹ Enl. konc., renskr.: *Ridderstolpe*.

wara nödigt, at några af ståndet imedlertid utnämnas, hwilka för thenna gången böra, i anseende til r. och a. wara 6 til antalet. Härtill nämdes biskoparne doct. Henr. Benzelius och mag:r Beronius, samt probstarne och kyrkioh. mag:r Wettersten, h:r Palmærus, mag:r Trægård och mag:r Huss.

13. Upl. förteckningen på the mål och ansökningar,¹ som af urskillningsdeputat. såsom riksdagsärender redan blifwit antagne och remitterade til sina behöriga ställen, och woro 53 st. Som ståndets deputerade uti urskillningen härwid wille sig ändra, at en punct ibland the uptagna finnes, then the ment wara afslagen; altså och på thet, the måtte blifwa thesto närmare underrättade om thet, som i thetta mål warder extraderat, aktades nödigt, at the förteckningar, som ifrån urskillningen hädanefter utgifwas, böra förut i deputation offenteligen upläsas, samt af en af hwart stånd underskrifwas.

14. Gienom utdrag af protoc. under d. 15 hujus, gifwer bondest. tilkänna, at thet lämnar sit bifall til alla andra hitintils projecterade och dels redan fastställte deputationer; men hwad protocolsdeputation beträffar, at bondest. håller thensamma wid innewarande riksdag för onödig.

15. Herr taleman recommenderade hos ståndet Calmare stads privilegierade lotteriet til såwäl benäget deltagande, som eljest förfrämjande hos andra; hwarom h:r biskopen thesammastädes lärer vidare anmoda, enär han nu ifrån deputation återkommer.

16. Herr taleman frågade h:rar deputerade hwad thet lider med ståndets allmänna beswär, och om the nu snart äro så färdiga, at the kunna inlämnas? Probst. mag:r Montelius berättade, at the nu äro til renskrifning lämnade; förmodandes han at the nästa plenidag kunna i ståndet ingifwas.

17. Upl:s expeditionsdeput. extr. prot. af d. 20 i thenna månad,² af innehåll, at som bondest:s uti deputation närwarande ledamöter anført, thet hwarken secretaire utsk:s extr. prot. ang:de the licentierade råden, ej el:r the öfriga ståndens theröfwer lämnade utlåtande, blifwit bem:te stånd efter wanligheten meddelte, hwilket påstods wara et hinder i expeditionen; altså har deputation funnit sig föranlåten, thenne omständighet r:s st:rs ytterligare förordnande och godtfinnande at underställa.

Som qu. an om the licentierade herrar rådens återinsättjande hos pr.st. allaredo är bifallen; altså kan pr.st. för thenna gången sig icke om saken yttra; utan will r. och a:s utlåtande theröfwer först afbida.

18. Riksens st:rs secr. deputat. betänckande af d. 23 hujus³ ang:de dubbel pension för framl. lagmans h:r bar. Cederhielms enkefru Cathar. Ebba Carlsdotter.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Urskillningsdeputationen, nr 1.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Expeditionsdeputationen, nr 2.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 41. Även 26 november 1746 § 6.

Som thetta angår en riddersmans enka; ty aktade ståndet bäst, at låta med saken bero til thes man får se r. och a:s utlåande.

Eljest yttrade sig probst. mag:r Serenius, at skielet om Eskilstuna ladugård ej war tilräckeligit, hwilket wid sidsta riksdag förehades.

Probst. mag:r Montelius hölt äfwen före, at i närwarande medellösa tider, thet will synas betänckeligit, at några pensioner bewilja; läggandes til, at pr.st:s enkor äfwen ofta finnas i thet beträngda tilstånd, at the bäst kunde hafwa en sådan pension af nöden; men man finner likwäl sällan, at kronan gifwit någon af them pension.

19. Biskop. h:r doct. H. Benzelius med the flera, som tillika med öfriga ståndens deputerade warit följaktige, at hos bondest. aflämnas swar på theras begäran om säte uti secrete utsk. kommo tillbaka och berättade h:r biskopen, at bondest:s taleman sig yttrat, thet theras stånd ej hade förmodat, at få på thenna begäran afslag; wiljandes nu se til, huru the kunna förswara sig emot theras hemawarande medbröder.

20. Oeconomi wid domkyrkan i Linköping Canuti Walbergs memorial uplästes, innehållande några puncter, som kunde synas tjenliga til pr.st:s giemensamma conservation, at wid nu påbegan riksdag påtänckas, neml.

I:o Huruwida the gamla cartor öfwer presteborden, som ej blifwit wid tinget exhiberade och af domaren påskrefne; med dock til alla delar med 1688 års landtmätareinstruction instämmige, kunna wid yppade nya twister kraft och witsord ega.

Thenno punct antogs ibland allm. beswären.

II. At alla prestegårdar blefwo geometrice aftagne, hwarest sådant hittils ej wore skiedt, och at landtmätare, utan betalning, såsom wid andra publique kronoboställen, böra sådant förrätta.

Thetta hålles betänckeligit, at i gemen andraga; emedan til äfwentyrs större delen preste-gårdar torde therigenom komma at lida, änskönt en el:r annan skulle, i anseende til sina grannar, något kunna winna. Utom thes är et kongl. rescript af år 1687, som förmår, at hwart och et prestebord bör niuta the egor, som thet af urminnes häfd innehafwer, skönt än ingen geometrisk carta theröfwer wore författad; hwarom äfwen stadgas i pr. privil. af år 1723 § 4.

III. Begäres Kongl. Maj:ts nådiga stadfästelse, at the anteckningar, som, til följe af kyrkiolagens 24 cap. 8 § 3 p. i kyrkioboken finnes om prestegårds egor,¹ måge ega fullgiltigt witsord, äfwen wid then werldsliga domstolen.

Thetta syntes ega nog stöd uti nyss nämde kongl. rescript af år 1687, hwaraf ock til säkerhet för framtiden, anledning tagas kunde, at wid husesyner låta preste-gårdarnes egor til watn, land, skog, mark, åker och äng, warda med the-ras namn, storlek, ort och beskaffenhet antecknade.

¹ 1686 års kyrkolag, 1687.

IV. At heradshöfdingarne ej borde få någon betalning för husesynsförrättningar på preste-borden.

Kyrkioh. mag:r Wettersten berättade, at sådant är wanl. i Helsingeland, ther hwarken domare el:r nämnd får wid slika tilfällen något arfwode af pastore.

V. At när twist och rättegång uppkommer, om prestebords egor, någon, å kronans wägnar, förordnas måtte, som wid sakens utförande gör nödigt biträde.

Härom stadgas i privil. 5 §, så at hwarken förlikning el:r dom, som skier wederbörande landshöfdinge och consistorio owitterl. bör ega någon kraft <kraft>.¹

VI. At h:r profess. Dav. Nermans juris prudentia eccles. kunde til offentel. dagsliis gienom trycket befordras.² Probst. mag:r Wall mente, at bem:te professors discursus i thetta mål, torde synas något anstötelige.

Doct. Filenius gaf tilkänna, at the nu utkomne skrefne exemplaren finnas på många ställen nog corrumperade, hwilket föranlåt it auctorn, at therest han blefwe anmodad, och tillika försäkrad om tilräckelige afnåmare, låta thetta arbetet komma til trycket.

Thetta ansågs wäl godt och önskeligit, allenast närwarande tidens dyrhet på papper och tryck icke hindrade verkställigheten.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius yttrade sig, at therest han blefwe om 600 exempl. afsättjande försäkrad, wille han skaffa altsamman trykt för ½ öre s:mt arket; i anseende hwartil h:r archibiskopen lofwade, at skaffa 100 prénúmeranter af Upsala stift.

VII. At alla kongl. förordningar, privil., rescripter och riksdagsbesluter, som angå pr:st:s antingen plikt och skyldighet, el:r förmon och rättighet, kunde sammanplockade och trykte utkomma.

Thetta arbetet förehafwes af kämnärn Pahl.

21. Herr taleman anmälte, at sal. biskop. doct. Gezelii bibliska arbete öfwer N. T.³ nu åter kommer at upläggas på regalt franskt tryck- och skrif-papper, tå et exempl. af förra slaget kostar 40 d:r och thet senare 45 d:r k:mt, med begäran at h:r rar præsules wille thetta ärendet befrämja, hwar och en uti sit stift; hwarom upläggaren lærer med memorial til ståndet inkomma.

22. Biskop. h:r doct. Kalsenius begierte, at utdrag af protoc. honom måtte bewiljas, ang:de bondest:s wid riksdagens början, igenom 2:ne deputerade gjorde utlåtande, at ej wilja söka någon ändring uti utgörandet af presterskapets rättigheter; emedan h:r biskopen när thetta skiedde ännu ej war kommen til riksdagen.

Thetta begärte äfwen flere af ståndet, och blef bewiljadt.

¹ Enl. konc.

² Nehrman, 1751.

³ Gezelius, 1752.

23. Consistorii Scaensis berättelse om religionens tilstånd ther i stiftet upläs-tes,¹ hwaraf bem:te consistorii samt presterskapets i gemen nit och sorgfällig-het rönes om then rena ewangeliska lärans widmagthållande.

Herr taleman tog här af anledning at nämna 1:o om sådane berättelser ifrån flera stift, särdeles ther någon irring uti tros läran kunde wara upkommen, blef-wo til riksdagen insände, så kunde ståndet better komma til rätta med, at taga sådane mått, som til hemmande ther af pröfwas tjenlige.

2:o At emedan öfwer alt merkes, huru sabbathens ohelgande beklageligen alt mer och mer tiltager, högsta nödwändigheten ther för ordrar, at wi ärom betänckte på hwad sätt, sådant gudlöst² wäsende och syndigt sielfswäld måtte eftertryckel. dämpas och föqwäfwat.

Och som thetta synes til en stor del draga sin härkomst och uprinnelse ifrån Stockholm; thetta åter twifwelsutan härörer ther af, at härstädes både i the kongl. hofwen och hos private herrskaper, gudstjenster hålles på diverse tider af dagen, hwar för ingen wakt gierna kan gå omkring på gatorne och göra sin tjenst; ty wore wäl, om någon ändring så i thet ena, som andra ärhållas kunde.

24. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde kamarherre gref Thore Bonde; upläsandes i concept et extr. prot. ang:de deputationerne,³ och i syn-nerhet en protoc.deputations förordnande.

H:r taleman swarade, jämte hörsam hälsnings förmålan tillbaka, at så snart pr.st. får del af extractet, så skall thet öfwer samma proposition behörigen sig utlåta.

25. Öfwerhofintendentens von Hårlemans memorial,⁴ ang:de skogarne i riket, och förbud til vidare uppå nya bergwerks anläggande, uplästes; men som ti-den nu war förfluten, lämnades thetta til en annan gång.

Den 30 Octobr.

1. Upl:s och justerades protoc. af d. 25 i thenna månad.

Wid 12 § påminte probst. mag:r Serenius, at documentet utgick härifrån un-der sielfwa discusserne om saken, och således utan at ståndet wiste ther af; på-ståendes, at sådant härefter ej skie måtte, och ingen påskrift el:r ståndets decret härifrån utgå, innan thet allmänt i ståndet säges til therom, hwilket alla förra riksdagar blifwit i akt tagit.

H:r taleman berättade härwid, at sedan ståndet i gemen, undantagandes probsten Serenius och kyrkioherden Manquer, hade bifallit secreta utsk:s

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 32.

² Enl. konc., renskr.: *gödlöst*.

³ Borgarståndets arkiv, R 1304. Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 4.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorialer, nr 21. Även 8 november 1746 § 15.

swar, hwilket ock af flera i ståndet nu besannades, så kunde intet annars skie, än at documentet moste bortskickas; helst som allenast et simpelt bifall annoterades theruppå, och thet presserades på en skyndesam expedition, så at ej lærer kunna sägas, at notarien härutinnan i någor måtto hafwer förgått sig.

Wid 13 § berättade h:r doct. Hausswolff, at behörig påminnelse redan blifwit å ståndets wägnar giord, ang:de förteckningarnes upläsande och underskrifwande i urskillningen, förän the til ståndens plena extraderade warda.

2. Ifrån borg.st. inkommo 8 deputerade. Ordet förde h:r rådmän Faggot, berättandes at borg.st. funnit nödigt, at til följe af regeringsformens 37 § en protocollsdeputation wid innewarande riksdag må förordnad warda; emedan berörde lagsens rum, så wäl som riksdagsordn. 13 § pålägga riksens collegier och consistorierne, at wid r:s st:rs sammankomst, hwar för sig wisa, huru the sina ämbeten förestådt, hwilket ej bettere utrönas kan, än förmedelst thes egna protocollers öfwerseende. Hållande borg.st. före thetta wara wid thenna ordinarie riksdagen så mycket nödigare, samt mögeligare, som r:s st:r nu niuta et önskeligit lugn, hwilket wid nästförflutne extraordinarie riksdag saknades, hwarföre ock thenne angelägenhet blef lämnad.

H:r taleman swarade med tjenst. hälsnings förmälade tillbaka, at som r. och a:s extr. prot. ang:de thenna sak nu först til ståndet ankommit; men ännu intet hunnit upläsas; altså har pr.st. ännu ej kunnat samma ärende sig företaga, hwilket likwäl, så snart mögeligit är, skall skie, tå ock ståndet sit utlåtande theröfwer will meddela.

3. Kämnrén Joh. Pahl företrädde, och, i anledning af 3 § i nästföregående prot. inlämnade registret öfwer thes giorde samling af kongl. förordningar,¹ resol., rescripter och handlingar, rörande presterskapet så i giemen, som ock alle therunder hörande stater; recommenderandes thetta werk uti ståndets försorg och benägna förfrämjande til trycket, at efter thes wälmenta upsåt kunna tjena thet allmänna.

H:r taleman tackade, å ståndets wägnar, för then oförtrutna flit och möda kämnären härwid haft ospard, med försäkran, at så snart the anmärkningar blifwit giorde, som ståndet kan finna nödige, så skall ståndet taga sielfwa sättet uti ytterligare öfwerwägende huru thet må, efter allas åstundan, warda til trycket befordradt.

Sedan kämnären Pahl tagit afträde, hemstälte h:r taleman, hwem nu wille åtaga sig, at igienomse och observera thet, som i nästföregående prot. aftalt är; hwartil h:r biskopen doct. Rhyzelius yttrade sig wara benägen; blifwandes härjämte superint. doct. Kiörning, domprobst. h:r doct. Filenius och kyrkioh. mag:r Helin, såsom närmast wid hand, utsedde at göra h:r biskopen härwid biträde.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 7.

4. Upl:s r. och a. extr. prot. af d. 25 i thenna månad,¹ ang:de en protocolsdeputations förordnande wid thenna riksdag.

H:r taleman förständigade härwid, hurusom tilförene warit wanligt, at consistorierne ingifwit theras riksdagsrelationer, men sedan protocolsdeputation begynt sättas, hafwer thetta uphört. Nu kunde wäl åter, om ståndet så tycker, thetsamma skie; men notarierne hafwa utom thes nog att syssla. At styrka til en protoc:s-deputations sättande, sedan thet redan skridit et godt stycke på riksdagen, synes ock wara betänckeligit, emedan thet skulle mycket hindra uti the andra göromålen, samt förorsaka utdrägt af tiden.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Om ståndet skulle afslå thenna deputation, så wore til befruktandes, at någon torde taga sig anledning, at om consistorierne föra et förklenligt eftertal, som skulle the intet drista sig fram med theras göromål, hwarom man, i anseende til pr.st:s för thetta gjorde utlåtande, redan kunnat något thyliskt förspörja.

Probst. mag:r Montelius: En obetänksam illwiljare må säga hwad han will, så kan thet dock icke hwarken kräncka et ärligit samwete; ej eller bör thet draga oss tiden utur händerne, til et onödigt sysslosättjande, samt themed hindra och uppehålla the angelägnare riksdagsärenderne. Tör ock hända, at härunder syftas på något annat, hwartil rådrum kan behöfwas, neml. at indraga och ifrån oss taga våra löningspersedlar in natura, hwarom man hörer glunkas. Går thet långt ut med riksdagen, så lærer wäl en sådan quæstion dragas fram, therföre är bäst, at wi söka alla mögeliga utvägar til riksdagens förkortande.

Probst. mag:r Trægård: Som vårt stånd allaredan giordt sit utlåtande om thenna deputation, och honom afslagit, hwilket ock blifwit med the öfriga resp. stånden communicerat, så synes thet nu icke wäl wilja anstå, at ändra hwad en gång är beslutit.

Herrar præsules läto öfweralt förstå, at the til ingen del hade at frukta för thenne deputation, hwarföre ock alla consistoriorum protocoller woro hitförde, och skulle förthenskuil icke ogierna se, om theras göromål lades hwar ärlig man för ögonen; men tiden synes icke wilja thet tillåta, helst nu redan mer än 6 weckor äro framflutne, och föga ännu blifwit uti the angelägnaste och essentielle riksdagsmålen tilgiordt.

Biskop. h:r doct. Kalsenius lade til, at som många äro af r. och a. samt borg.st. hwilka än icke fått rum i någon deputation, så torde the wilja göra thenne så stark, at vårt stånd omögeligen kan hinna med, at swara theremot, af hwilka redan åtskillige måste wara med på 3 å 4 ställen.

Herr taleman: Wi finna af borg.st:s extr. prot. at the beropa sig på lag, hwars lydnad them föranlätit, at göra thenne proposition, på thet wägen ej måtte igenstängas för them, som kunde i någor måtto hafwa at klaga; men här gifwes ock en annan wäg; utan at beswära r:s st:r themed, neml. til Hans Kongl. Maj:tt, hwilken ock är then lagliga och ordinaira wägen för sådane. Skulle wi ock än-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 5.

tel. begifwa oss, at samtycka til thenna deputation, så wore thet högst nödigt, at en instruction förfärdigades, huru långt thensamme bör gå.

Doct. Browallius biföll thetta senare, samt at en instruction borde uppsättas; läggandes til: Jag kan för min del ej annat finna, än at then af 2:ne stånd begärte protocolsdeputation har grund i fundamentallagen; och tycker jag oförgripeligen, at thet åtminstone icke anstår oss, som antingen äro præsides consistoriorum, el:r consistoriales, at lägga oss theremot, såsom hwar på naturligen skulle följa thet omdöme, at man intet tordes låta sit göromål komma i dagsliuset; therlikwäl jag förmodar, at allesamman äro så willige thertil, som jag icke twiflar, thet hwar och en har et rent samwete. Och skulle altså wara bättre, at i thetta fallet göra för mycket, än för litet. Serdeles emedan jag ej annat kan begripa, än at the orden i 13 § af riksdagsordn. *collegierne och consistorierne* etc. icke kunna tydas ut om en redogörelse, som följer, efter processen på klagomål, utan om allmän redogörelse för ämbetets förvaltning, äfwen i sådane mål och saker, ther klagomål icke existerat, el:r warda existerande. Til en sådan redogörelse fordras förthensskull antingen sielfwa protocollernes skierskodande el:r riksdagsrelationer, som efter protocollerne och acterne kunna examineras; men hwilketthera sättet man utwäljer, så behöfwes dock thertil en särskild deputation.

Probst. mag:r Lidius, samt kyrkioherdarne h:r Palmærus och h:r Cedren conformerade sig med doct. Browallius.

Kyrkioherden mag:r Huss: För min del finner jag skiel at bifalla, hwad the 2:ne resp. stånden, höglof. r. och a. samt thet lof. borg.st. behagat föredraga om en protocolsdeputations sättjande äfwen thenna riksdagen, som några the för-ra, och thet, såwida thet är riksdagsordn. i then 13 § enligit, at högwederbörande collegier och consistorier böra hwar för sig wisa, huru the theras ämbeten föreståt. Til then ändan tyckes anstalt wara giord, at protocoller böra wara til hands, när i allmänhet theraf torde närmast finnas, huruwida laglydnad i göromålen wisat sig.

Herr talemannen: Thetta kan ock skie på annat sätt, än at en formail deputation just skall taga sig sielfwa protocollen före; ty om någon skulle finna sig öfwer collegier och consistorier befogad at klaga, så äro the, under warande riksdag alla til hands, at kunna för sina göromål answarige wara. Hemställer förthensskull, om pr.st. må förblifwa wid sin en gång fattade resolution, i hwilket fall wi tå hafwa nödigt, at försäkra oss om bondest:s alfwarliga mening, hwarom 2:ne af ståndet kunde inhämta theras ytterligare utlåtande, med berättelse, at både r. och a. samt borg.st. hafwa til pr.st. haft theras beskickningar, ang:de thenna sak, hwilket gifwit pr.st. anledning, at til bondest. yttra sit wänl. förtroende, samt begära weta bondest:s mening; emedan pr.st. för sin del är beredt til bäge delarne.

Thetta bifölls, och åtogo sig probst:ne Serenius och Aulin at förrätta ärendet.

I thet samma ankommo 2:ne deputerade ifrån bondest. Ordet förde Olof Andersson ifrån Calmar, berättandes at the ras stånd haft r. och a:s extr. prot. före, jämwäl ock, at en deputation af borg.st. warit hos them, ang:de protoc:sdeputation[s]¹ sättande; men at the äntå förblifwa wid sin förra mening, at samma deputation är onödig; så mycket mer, som thesamma nu skulle förorsaka ej allenast mycken utdrägt af tiden; utan ock hwarjehanda omkostnad och olägenhet.

H:r taleman tackade thet ärb. bonde-st. för thes betygade förtroende, hwilket thenna gången är pr.st. så mycket kärkomnare, som pr.st. äfwen nu afsände 2:ne ledamöter, at inhämta bondest:s tancka och mening i thenna sak.

Pr.st:s deputerade kommo äfwen tillbaka; anmälandes bondest:s hälsning och besynnerliga fågnad öfwer thet inbördes förtroende, som bägge stånden til hwarannan draga; samt at bondest. öfwer saken utlåtut sig, som öfwanförmält² är.

I anledning här af hemstälte h:r taleman til ståndets yttrande, hwad man nu skulle göra; och om thet icke kunde anstå så wäl pr. som bondest. at förblifwa wid sit en gång fattade slut?

Thetta bifölls, och förthensskull til följe af hwad discurerat blifwit, resolverades som följer:

Pr.st:s endesta och förnämsta afsigt, hwarföre thet ej tilstyrkt protoc:s-deputation, har warit, at riksdagen, som redan öfwer 6 weckor warat, ej måtte, til mångas kostnad och olägenhet, för länge utdragas, hwarföre ock samma protoc:s-deputation wid the flästa riksdagar ej blifwit hållen. Eljest är pr.st. äfwen för sin del aldeles af then tancka, at både regeringsformen och riksdagordn. jämwäl i ämbetsmäns red[o]görande,³ måtte efterlefwas, hwilket ock pr.st. förmodar härutinnan skie, enär någon, eho thet wara må, som finner sig hafwa något at klaga, sådant på wederbörl. ort anmäler: tå ock consistorierne, som nu hafwa sina protocoller här, både kunna och wilja göra redo för sina göromål; förblifwandes altså pr.st. wid thes förr afgifna utlåtelse, med hwilken påskrift r. och a:s extr. prot. til borg.st. försändes.

5. Probst. mag:r Montelius inlämnade the af deputerade projecterade puncter til allmänna besvär för ståndet wid thenna riksdag, in alles 21, af hwilka följande 8 nu uplästes:⁴

1:o Ang:de then fria och offentliga religionsöfningens inskränckande för the reformerta, och at the måga med näpst anses, som för werldsliga afsigter söka, emot wår fundamentallag, at införa någon annan och fremmande religionsöfning.

¹ Enl. konc.

² Läs: *öfwanförmält*.

³ Enl. konc.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 31.

Thenna punct antages, och bör i högsta måtton påyrkas; men hwad thet senare angår, lærer man intet kunna extendera thet til hwad redan skiedt är; emedan 3:ne stånd hafwa två bifallit, och således måste samma stånd wara domare i sin egen sak; utan bör thetta wite sökas för framtiden.

Probst. mag:r Montelius berättade, at meningen är ock icke, om straff på thet, som skiedt är; utan at förordningen måtte blifwa återkallad, och för framtiden plikt utsatt för then, som kommer fram med en slik proposition.

H:r taleman gaf ock härwid tilkänna, at thet memorial, som pr.st. wid sidstl. riksdag inlämnadt emot religionsfriheten, finnes i bem:te riksdagsprotoc. pag. 107.¹

2:o Ang:de at i anledning af Hans Kongl. Maj:tts nådiga resol. uppå ståndets allmänna beswär år 17^{—2} § någon eftertryckelig anstalt måtte göras til sabbathens helgande. Antogs.

Biskop. h:r doct. Alstrin upläste härwid något som han fått ifrån en prestman i Wexiö stift; och som thet pröfwades tjenligit, at antingen inryckas uti thenna § el:r strax fogas therwid; ty lofwade h:r biskopen, at wilja thenne punct uppsättja.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Som öl och bränwins säljande mycket bidraga til sabbathens ohelgande, hwaröfwer fogdar och andra kronobetjente på landet skola wara uppsyningsmän, och thesse merendels sielfwe hålla krögerier, hwaraf kommer at the ej göra sin tjenst; utan se igenom fingren med andra; altså wore nödigt, at ock härom något inryktes, och at andre uppsyningsmän förordnas, än kronobetjentene.

H:r biskopen begärte äfwen, at något hwar, serdeles herrar præsules wille gifwa sig then mödan, at wara med i deputation, när thesse ståndets angelägenheter förekomma.

Probst. mag:r Wall androg, hurusom 1687 års stadga om eder och sabbatsbrott,³ förnimmes wara uti then allmänna lagen litit förändrad, hwarigenom händer, at när presterskapet angifwa något brott emot samma förordning, som sedan bör af kronobetjentene föras til domstolen, så dömes efter allmänna lagen, så at kyrkor och fattiga således ofta måste sakna the böter, som them eljest tilfalla borde; altså hemställte h:r probsten; om icke någon rättning häruti kunde sökas.

Biskop. h:r doct. Benzelius hölt före, at thetta kunde blifwa en särskild punct.

3:o Ang:de inseende på trykerierne i riket, huru biblar, psalmböcker, med mera, utan trykfel måge utkomma.

¹ Tryckt i Präteståndets riksdagsprotokoll 1742–1743, s 40–43.

² Helt årtal saknas i såväl konc. som renskr.

³ Årstrycket, 17 oktober 1687: *Kongl. Majitt:s förnyade Stadga om Eder och Sabbatsbrott. Gifwen Stockholm den 17 Octbr. Åhr 1687.*

Thenna punct går ut; emedan häröfwer finnes resolverat uti 1 § af pr.st:s allmänna besvär under d. 6 Jun. 1739;¹ i anledning hwaraf et bref el:r memorial kan upsättas til kongl. cancellie collegium om verkställigheten, tå man äfwen kan specificera någre vitieuse upläggningar af en el:r anna[n]² sort, som efter then tiden utkommit.

I anledning af probst. mag:r Walls gjorde ärindran, at ingen svensk bok må på trycket utgifwas utan consistorii cencur, och medan härom förut är förordnad, aktades nödigt, at i thet circularbref, som wid riksdagens slut skall utgå påminnes om, at hwart och et consistorium förekallar sina boktryckare, them antyder och tilhåller, at ingen ascetisk bok til af- el:r omtryckande emottaga, förän thensamma undergådt behörig censur, och consistorium thertil gifwit sit bifall.

4:o Om åtskilliga tilfällens afskaffande til yppighet och syndigt wäsende.

Härwid påmintes åter af biskop. h:r doct. Kalsenius, at kronobetjenterne ej böra få hålla krogar, efter the skola hafwa upseende på andra.

5:o Ang:de tilräckeliga exempl. af kongl. förordningar til hwarje kyrka.

Thenne punct går ut; emedan häröfwer tilförene är resolverat ibland allm. besw. år 1719 § 32³ men i thet stället afgår bref ifrån consistorierne til landshöfdingarne, at the til följe af högstbem:te resol. foga nödig anstalt, thet tilräckelig exemplar häraf til orterne ankomma.

Imedertid gör en pastor rätt, när han behåller thet exemplar, som til kyrkan ankommer, och ej återlämnar thetsamma, ånskönt kronobetjenten thet påfordrar. Härjämte påmintes, at så snart någon pastor dör, probsten må wara förbunden, at strax inventera ut hwad kyrkan tilkommer, på thet sådant ej må med sterbhusets enskildte warda förskingradt.

6:o Ang:de stommars och mensaliers bibehållande under presterskapets fria disposition, så at the ej måga få inlösas til skatte.

Thenne puncten antogs; emedan presterskapet i åtskilliga stift, eljest skulle komma för mycket at lida.

6. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde öfwerintend. grefwe Henn. Ad. Gyllenborg, ang:de the hinder som skola wara i wägen at ingen expedition kan skie i then förebragte saken, berörande the licentierade råden; hwarwid och som en klar pluralitet finnes, hafwandes lagen och 4 § i expeditionsdeputat:s instruction til grund, r. och a. ej hade förmodat något hinder göras skulle; hållandes äfwen före, at så wida bondest. genom sit extr. prot. hos the öfriga stånden rest thenna saken; altså borde samma stånd allenast få swara på bem:te sit extract, så at hwad r. och a. theröfwer sig utlåtut, endast angår hwarest och på hwad sätt swaret til bondest. upsättas skall; i anseende hwartil r. och a. gör sig försäkradt, at pr.st. lærer tilsäga sina ledamöter i expedit.depu-

¹ Tryckt i Prästeståndets riksdagsprotokoll 1738–1739, s 749.

² Enl. konc.

³ Tryckt i Prästeståndets riksdagsprotokoll 1719, s 141 f.

tation, at ej vidare fortfäre med theras giorda inkast emot thenna sakens expedierande.

Härjämte recommenderades kamarhern grefwe Lagerberg, at bekomma r:s st:rs underdåniga föreskrift til Hans Kongl. Majj:tt, om nådig befordran, i anseende til hans sal. herr faders riksrådets grefwe Lagerbergs långliga förtjenster.

Herr taleman förmälte å ståndets wäg:r hörsam hälsning tillbaka, med försäkran, at ärenderne skola i behörigt öfwerwägende tagne warda; förfrågandes om något extr. prot. wore, ang:de thet förra at förwänta? Herr grefwen swarade, at thet nu wäl intet wore til hands, dock skulle, om påfordras, til ord och innehåll, likalydande med munteliga berättelsen tilställas.

Sedan deputation war bortgången, frågade h:r talemannen, hwad ang:de expeditionen af thet, som rörer the licent. herrar r:s råd, skall wara til görandes; men aktades bäst, at härmed hafwes anstånd, til thes man får r. och a:s utlåtande skrifteligt; hwarom grefwe Gyllenborg wid tilfälle skulle påminnas.

7. Bewiljades at utdrag ur protoc., ang:de kyrkioh. Fahlundius må expedieras.

Den 8 Novembris.

1. Herr taleman lät aflämnas til samtel. ståndets ledamöter hwar sit exemplar af Kongl. Majj:ts förnyade öppna privilegium,¹ ang:de fartens och handelens fortsättjande på Ost-Indien, af d. 17 Junii innewarande år; wid hwilket tilfälle directionens öfwer samma compagnie förbud emot så mynt. som omyntat guld och silfwers utförande af riket tillika uplästes.

2. Herr taleman inlämnade comministerns uti Jakobstad och Pädersöre P. Dahls florilegium poëticum² med begäran, at någre af ståndet, i synnerhet the, som tilförene wid academier och gymnasier tracterat poësin och woro wane thermed, wille thetsamma til sig taga, och wid lediga stunder bepröfwa thes beskaffenhet, samt sedermera til ståndet med sit utlåtande inkomma.

Hwilket biskop. h:r mag:r Beronius, lector mag:r Odhelius och probst. mag:r Trægård sig åtogo.

3. Upl:s och just. protoc. af d. 30 Octob. nästl.

Wid then anmärkning, som probst. Serenius tå giordt öfwer 12 § uti protoc. af d. 25 Octob. ang:de expedition af ståndets bifall uppå secr. utsk:s project til swar på bondest:s begäran, om säte och stämma i secr. utsk. frågade h:r tale-

¹ Årstrycket, 17 juni 1746: *Privilegium angående Fartens och handelens fortsättjande på Ost-Indien*. Tryckt i Modée 3, s 2321–2340.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 1. Dahls memorial om Florilegium poëticum. Även 25 september 1746 § 6; 15 december 1746 § 13; 22 december 1746 § 5.

man, om något wore therutinnan af honom el:r notarien felat? Hwartil swarades enhälligt nej.

Wid 4 § förständigade h:r taleman, hurusom af protocolsdeputations förordnande, then olägenhet mände härröra, at många nyttiga uplysningar och discursur uti protocollerne nu saknas, them man tilförene kunnat hafwa; emedan mången icke dristar sig, så utföra sin mening, som han kunde och wille, endast, at thermed undwika någon anmärkning wid infallande riksdag.

Wid 5 § 5 punct aktades nödigt, at i thet wid riksdagens slut utgående circulaire påminnes at probstarne wid theras visitationer äfwen efterse, om ibland kyrkans inventarium, alle utgångne publicationer äro i godt förwar och ordning.

4. Actuarien i kongl. slottscancellie h:r Standert företråde, gifwandes tilkänna, at instundande måndag, tå exsecution öfwer 2:ne lifsfångar skall gå för sig, et compagnie af stadswakten kommer at dragas tilsamman.

5. Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte, at som then olyckeliga mag:r Kiellgren ifrån Borgo stift begärt pr.st:s föreskrift til Kongl. Maj:tt, om nådig befordran til sin födelseort; och thet pastorat, han therstädes söker, snart lærer komma at bortgifwas, så wore wäl, om ståndet ju förr thes häldre toge sig thenna sak an.

Mag:r Kiellgrens utståndne lidande och torturer äro wäl all medömkan werde; men som icke allenast långt äldre och mera förtjente äro på förslaget, utan ock kongl. förordningen i thetta mål ligger i vägen; altså anstår thet intet ståndet, ej eller understår thet sig, at göra något steg theremot; utan ser gierna, at så wäl h:r biskopen Nylander, å sin ort, söker at hjälpa bem:te magister, såsom ock at consistorium i Scara wid första görliga tilfälle hafwer honom i minne.

6. Herr taleman ärintrade, hurusom wid riksdagens början, quæst. an om en faddergåfwa til unga arfprintsen blifwit afgjord, hwarföre talemännen i går warit i samråd, at hwar och en skulle i dag uti sit pleno åter anmäla saken; på thet tillika måtte något fastställas, så wäl om sielfwa quantum el:r summan, som ock om sättet til verkställighet theraf, hwilket senare kunde til secr. utsk:s betänckande hänskiutas; förmäländes h:r taleman tillika, thet h:r baron och landtmarskalken warit af then tancan, at thet skulle synas tjenligast, om hwart stånd kommer med sit utlåtande särskildt til expeditionen, hwaruppå sedan, enär saken uti secr. utsk. företages, bondest. kunde wara med tilstädes: dock at thetta ej warder i extractet infördt.

Öfwerhofpred. h:r Troilius berättade, thet han tilfälligtwis discurerat om saken med åtskilliga af r. och a. som warit af then tancan, at någon del af kungsgårdarne i riket kunde anslås, såsom et lifgeding, så länge then unga herren är arfprints.

H:r taleman: Thet blef i aftons wid talemännens sammanträde något omrördt, hwaruti sielfwa summan kunde bestå, hwilket man ock wäl nu kan nämna, förmodandes, at thet til vidare och så länge the andre stånden sig än icke

ytrat, aldeles tyst och inom standet förblifwer; neml. 200 000 d:r s:mt el:r 2 t:r guld swenske. Nu kunde så hända, at the andre standen blifwa wid thenna summa, tå wi äfwen kunna göra thetsamma. Häruppå yttrade sig standet giemensamt och enkel. at thet för sin del utnämner ber:de summa 200 000 d:r s:mt; dock at saken likafullt, efter h:r talemansens gifne förslag, remitteras til secr. utskottet, som tillika utarbetar sättet, och af hwilka medel thenne summa helst utgöras kan.

7. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 5 i thenna månad,¹ ang:de en deputations utnämmande, som ju förr thes heldre, inför Hans Kongl. Maj:tt nedlägger samtelige r:s st:r:s underdåniga ärkänsla för then faderliga ömhet och oförtrutna waksamhet, med hwilken Kongl. Maj:tt, sedan then förflutne riksdagen, wårdat rikets upkomst, wälgång och säkerhet, hwarom secr. utsk. af Kongl. Maj:tt:s nådiga secrete proposition blifwit underrättadt.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likaledes; med hwilken påskrift extractet försändes til borg.st. Hwarjämte h:r taleman gaf tilkänna, thet r. och a. låtit berätta, at the utsedt 24 ledamöter til thenna deputation; altså böra nu äfwen 12 af pr.st. thertil utnämnas, som ock strax skiedde, neml. jämte h:r talemannen, biskoparne h:r doct. Kalsenius, h:r mag:r Nylander och h:r doct. Wallin, kyrkioherdarne mag:r Wettersten och h:r Thollander, lector mag:r Odhelius, probst. mag:r Strang, lect. mag:r Tillander, probst:ne h:r Lauræus, mag:r Trægård och mag:r Aurelius.

8. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 24 Octob.² ang:de tilstånd för h:r vice amiralen Ridderstolpe, at framgent, såsom ock intil år 1737 warit wanligt, få besättja härwid escadern alla ledigblifwande und.officersbeställningar. It. at capitainlieutanter wid 0 må niuta lika rang med capit.lieutanter wid infanteriet. Upsköts til thes r. och a:s utlåtande ankommer.

9. Framledne Hans Excellence riksrådets Lagerbergs enke-grefwinna fru Ottilina³ Wellingk, anhölt gienom inlämnad skrift,⁴ thet hon uti sit nu utiråkade bedröfl. enkestånd, wäl ej begärer någon andel af rikets pensionsstat; utan at i thet stället, r:s st:r wille hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet intercedera för hennes son, at, när tilfälle gifwes, han måtte få niuta sin sal. faders långliga och trogna tjenster til godo, och blifwa med någon befordran på civilstat ihogkommen.

R. och a. hade häröfwer sig utlåt: The stora och merkelige tjenster, som framledne h:r riksrådet Lagerberg giordt riket, förbinda r. och a. til all ärkänsla, hwarföre the ock, til et tekn theraf, finna billigt, at i underdånighet anmäla

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 5.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 6. Även 15 november 1746 § 13.

³ Läs: *Ottiliana*.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 18.

thes son kamarherren grefwe Lagerberg til H:s Kongl. Majj:ts nådiga åtancka, så at han wid någon framdeles sig förefallande och honom anständig öfning, måtte i nåder wara ihogkommen och befördrad, samt således til någon del få niuta thes sal. faders förtjenster til godo.

Pr.st. bifaller så mycket häldre högwälb:ne fru grefwinnans begäran, som thet förmodar, at thetta steg ej kan lända andra til præjudicat, än them som til alla delar hafwa samma omständigheter och meriter för sig at andraga. Med hwilken påskrift memorialet til borg.st. försändes.

10. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde h:r rådmän Faggot; för-mäländes at theras stånd, til underdånig kärleks och wördnads betygelse för kongl. huset, hafwer kommit öfwerens om 600 000 d:r k:mts faddergåfwa til kongl. arfprinsen Gustaf. Ståndet hade wäl gierna ställt sina tanckar på någon högre summa; men likwäl, i betraktande af närwarande tidens penning-brist, stadnat wid then, som nu är anmäld; lefwandes i then underdåniga tilförsigt, at theras Kongl. Högheter, af medfödd kongl. nåd, mera warda anseendes sina undersåtares kärleks- och wördnadsfulla hjertan, än thet hwarmed the wid thetta tilfället kunna teckna och utmärka sin undersåteliga plikt och skyldighet.

H:r taleman förmälte tillbaka ståndets tjenst. hälsning, med berättelse, at pr.st. hwad summan beträffar äfwen för sin del fallit på samma tanckar, och har jämwäl redan något talt om sättet, huru thenna undersåteliga kärlekspant må frambringas.

Sedan deputation tagit afträde, berättade h:r taleman, at en utskickad ifrån r. och a. nu nyss gifwit honom tilkänna, at r. och a. äfwen hos sig utnämt samma summa; i anledning hwaraf hemstältes, om icke thet skulle wara tjenl., at ock pr.st. gienom någon thes ledamot, låter til h:r bar. och landtmarskalken an-måla reciproque hälsning, med berättelse, at pr.st. är af samma tancka; hwilket bifölls, och afgeq h:r doct. Hausswolff i samma ärende.

11. Upl:s project til instruction för secrete handels- och manuf.deputation,¹ hwilket r. och a. til alla delar bifallit. Pr.st. gjorde likal., allenast at i 2 §:s 3 afdelning, näst: *handlingar*, ordet: *protocoller* tillsattes; med hwilken påskrift projectet til borg.st. afsändes.

Herr taleman recommenderade hos ledamöterna af thenna deputation, at noga efterse, om icke fabriqueurerna, som will berättas, låta sätta hallstämpel på utrikes waror, hwilket wore thet aldraqröfsta lurendreijeri.

Biskop. h:r doct. Alstrin hemställte äfwen til thenna deputation 1:o om något säkrare medel kunde gifwas, at bringa fabriqueurerna at förfärdiga goda waror, än om utrikes tillåtas til införsel, dock med hög gravation. 2:o at manu-facturister ej måge selja i minut; utan sådant allena höra kramhandlare til.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 1.

12. Ankommo 12 deputerade ifrån bondest. Ordet förde Jan Persson ifrån Tuna; inlämnandes 1:o et extr. prot. ang:de ytterligare begäran, om säte och stämma i secr. utsk. 2:o recommenderandes saken, om bränwinsbrännande til skyndesamt slut, hwarom bondest. til sig bekommit kam.oecon.deputations betänckande. 3:o aflämnade extr. prot.¹ ang:de kongl. secreterarenes v. Helands, Stenhagens och Engelkes befordran.

Herr taleman swarade med wänl. hälsnings förmälan, at pr.st. ej skall underlåta, at så snart görligit är, taga samma mål före; men at kam.oecon.deputations betänckande, ang:de bränwinet, ännu ej hit ankommit.

13. Herr taleman förstädigade, om icke thet skulle wara tjenligit, at emedan så wäl r. och a. som borg.st. hafwa gienom deputerade til vårt stånd, notificerat theas tanckar om faddergåfwan, äfwen en deputation afginge ifrån pr.st. til bondest. uti samma ärende. Thetta bifölls och åtog sig biskopen doct. Hin. Benzelius med 5 andra af ståndet thenna beskickning.

Sedan deputerade afgådt, blef h:r taleman utkallad, som wid inkomsten berättade, at 2:ne ifrån bondest. warit therute och gifwit tilkänna, thet theas stånd bifallit faddergåfwan til samma summa, som nu förut omtald är; läggandes til, hurusom the utskickade sig yttradt, at om bondest:s förmåga wore så ömnic på penningar, som theas hjerta är upfyldt med glädie öfwer then unga arfprinsen, samt rikt af trogna önsknigar och förböner, så wore en dubbel summa äntå för liten, at swara emot theas åstundan och undersäteliga wördnad.

Deputerade kommo tillbaka och anmälte hälsning ifrån bondest. af samma innehåll, som nu anfördt är.

14. Som r. och a. medelst utdrag af protoc. yttradt sig,² om sättet til at expediera the, som til swar gifwas skall uppå bondest:s begäran, ang:de the licentierade herrar rådens återinsättjande, hemstälde h:r talemannen, hwad härwid wore til görandes.

Herrar deputerade i expedit.deputation berättade orsaken til uppehållet härutinnan wara, at bondest. ej fåt part af löparen, hwarföre the ej eller wille samtycka och underskrifwa något, som the ej hade kundskap om. Theremot will åter synas af r. och a:s utlåtande, at som bondest. skall få swar gienom secr. utsk. på sin fråga, och således the 3 andre stånden äro the, som thetta swar afgifwa skola; altså behöfwa the ej fråga bondest. huru the swara wilja.

H:r taleman hölt före, at om pr.st. nu skulle träda inpå r. och a:s, samt borg.st:s sida, och bifalla at bondest. ej borde få communication af löparen; emedan thet angår en sak, som the sielfwa rest hos the andra stånden, så torde thet en gång blifwa et farligit prejudicat, jämwäl för vårt eget stånd, at när the andre kunna komma öfwerens om en sak, som af pr.st. fåt sin resning, the tå kunde låta sådant

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 3.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 6.

expedieras, utan at lämna pr.st. communication af löparen. Eljest synes ju ock ganska billigt, at hwar och en måtte ha frihet, at, efter sednare inlupne omständigheter, få sig ytterligare utlåta öfwer et mål, thet han sielf förebragt.

Doct. Browallius: Som 2:ne stånd äro i thetta mål emot 2:ne, altså kan saken på thetta sättet aldrig komma til någon expedition; utan måste framgent blifwa oafgiord, hwarmedelst bondst. icke winner sit ändamål.

Kyrkioherd. mag:r Eckman och probst. mag:r Montelius höllo före, at om r. och a. ej wille lämna bondest. part af löparen, så wore bättre at saken blefwe liggande, än at något inbrott skulle skie i et ständs tilståndiga rättighet, hwaraf allahanda äfwentyrl. påfölgder wid andra tilfällen dragas kunde.

Probst. mag:r Trægård: När herrar råden år 1739 licentierades, så blef löparen med alla stånden communicerad.

Herr taleman swarade, at thenna communication tå bestod af 2:ne puncter, then ena om licentierandet, som allenast ad notitiam meddeltes, then andra angeck pension och hemstältes til ståndens plena.

H:r taleman frågade förthenskuil ytterligare, om thet icke torde wara bäst, at vårt stånd, i anseende til hwarjehanda påfölgder, som eljest dragas kunde, håller betänckeligit, at något mål skall gå igienom stånden til expedition; utan at alla förut få theraf behörig del; hwilket bifölls och resolverades, som följer:

Pr.st. hafwer i noga betänckande tagit, hwad af höglof. r. och a. under d. 30 Octob. nästl. blifwit anmäldt til faciliterande af expeditionen uti saken, berörande the licentierade herrar riks. råd; och förklarade sig ståndet, at thet så mycket mindre kan ogilla sina ledamöters i expedit.deputation d. 20 Octob. yttrade mening,¹ beträffande thetta mål, som pr.st. håller thet för en ganska äfwentyrlig sak för samtel. riks. höglof. ständer, om, när et stånd anmäldt något ärende, then så kallade löparen i thet målet, intet skulle medthetsamma sedermera warda communicerad; som ock pr.st. är af then tanckan, at ej allenast then begärte communication må bewiljas thet ärb. bondest. utan ock förmodar, at thensamme fast mera torde tjena til befrämjande af en skyndesam expedition, än at saken skulle therigienom hindras. Ståndet aktade godt, at thenna resolution försändes til expeditionen.

15. Herr öfwerhofintendenten von Hårlemans memorial uplästes,² ang:de at inga nya stångjernswerk i riket måtte blifwa anlagde, el:r tilökning i smidet tillåtas tils vidare r:s st:rs öfwerläggande; emedan thet höga quantum af stångjerns årliga tilverkningar finnes wara orsaken til thenna ädla warans underpris, hwarigenom riket en otrolig och mer än känbar förlust i thes handel tilskyndas; hwarföre och som kongl. bergscollegium, i anledning af 1740 års kongl. förordning,³ icke torde kunna undgå, at wid wissa omständigheter, bewilja både nya

¹ Präteståndets arkiv, R 893, Expeditionsdeputationen, nr 2.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorialer, nr 21. Även 25oktober 1746 § 25.

³ Årstrycket 19 april 1740: *Förordning, angående Stång-Järnssmidet och flere Hus-Hållningsmål wid Järnwärken*. Tryckt i Modée s 1628.

hammarwerks anläggande, som ock högre stångjernssmide wid åtskilliga bruk; ty hemställes til r:s ständer, om icke kongl. collegium kunde nu strax få befallning, at innehålla med vidare bewiljande af alt sådant, wid hwad omständigheter thet ock wara må, til thes r:s st:r thetta granlaga ärende förehaft, och therutinnan nödiga mått och anstalter författadt til bergslagernes uprätthållande.

Härjämte upl:s h:r Jacob Polacks memorial,¹ ang:de at han, i anledning af åtskilliga kongl. privil., skiel och upmuntringar; men i synnerhet kongl. förord. af år 1740, redan giordt många omkostningar på en ny masugns och hammares upbyggande icke långt ifrån thes hemwist, hwarwid alla omständigheter äro i akt tagne, samt behörig undersökning för sig gådt, at saken nu blifwit i kongl. bergscollegio anhängiggjord² til utslag; inhållande förthenskull, at, i anseende til thes stora omkostnad, ifrån et sådant förbud eximerad warda, i fall flere nya brukswerk icke skulle blifwa til vidare tillåtna.

H:r öfwerintendentens memorial hade r. och a. remitterat til bergsdeputation; pröfwandes nödigt, at i anseende til the anförde omständigheter, en underdånig föreställning nu genast må afgå til Hans Kongl. Maj:tt, at kongl. bergscollegium får befallning, at innehålla med alla privilegiers utfärdande, på hwad sätt thet wara må, til thes riks. st:r närmare fått öfwerlägga om thenna öma och granlaga sak.

Pr.st. biföll höglöf. r. och a:s utlåtande, hwad stångjernswerken angår; men beträffande jern- och stål-manufacturswerks inrättande, så må kongl. bergscollegium themed, efter manufacturprivil. och flera stadgar, obehindradt fortfara.

Kyrkioherden mag:r Huss yttrade, thet han för sin del tycker thenna proposition ega sin goda grund; så at inga privilegier til nya bergwerks inrättande utgifwes, el:r the gamla werkens flyttande tillåtes, innan riksens st:r förut thetom må få rådgöra.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hölt före, at the som för thetta af kongl. bergscollegio fått utsyningar, och redan kunnat, antingen göra kostsamma anstalter, el:r ock werkeligen begynt med byggnaden, ej borde hindras, särdeles the som bo åt grentseorterna, hwarest skogarne äro stora och widlyftige, men conformerade sig dock med thet, som allaredo resolverat war.

16. Ankommo 12 deputerade ifrån r. och a. Ordet förde kamarherren grefwe Axell Rutger³ Sparre; itererandes theas förr giorda proposition ang:de protoc.deputations sättjande wid thenna riksdag,⁴ hwarom jämwäl et memorial uplästes,⁵ ingifwit hos r. och a. af h:r capitain Schechta.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 20.

² Enl. konc.; renskr.: *anhändiggiord*.

³ Enl. konc.; renskr.: *Rytger*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 2.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 8. Även 10 november 1747 § 1; 15 november § 14; 15 november § 22; 3 december § 8.

Herr taleman anmälte tillbaka hörsam hälsning och lofwade, at pr.st. skall ytterligare taga sig samma ärende före, så snart thet får del af h:r Schechtas memorial.

17. Utnämndes ledamöter til deputation öfwer finska ärenderne

H:r biskop. mag:r Nylander, profess. och domprobst. doct. Filenius, profess. doct. Browallius, kyrkioh. mag:r Manquer, probst. mag:r Serenius och probst. mag:r Carlborg.

Til tulldeputation.

Superint. h:r mag:r Kammecker, kyrkioh. mag:r Manquer, kyrkioherd. h:r Palmærus, probst. mag:r Mandorf, scholemäst. h:r Tranchell, och kyrkioh. mag:r Huss.

Den 10 Novemb. eftermiddagen.

1. Ankommo 2:ne deputerade ifrån bondest. Ordet förde Otto Olofsson; gifwandes tillkänna, at ehuru r. och a. hafwa gienom en deputation sökt at förmå bondest. til at bifalla protocolsdeputations sättjande, jämwäl wid samma tillfälle låtit för bondest. upläsa et af h:r capitain Schechta hos r. och a. ingifwit memorial,¹ som war mycket skarpt i pennan författat; likwäl och emedan riksdagen nu redan på 8 weckan continuerat, jämwäl til befruktandes är, at thenne deputation torde mycken utdrägt, af tiden, til mångas stora olägenhet och omkostnad, förorsaka; ty hafwer bondest. förblifwit wid sin förra utlåtelse.

Herr taleman tackade bondest. för theras ytterligare betygade förtroende, med tjenst. hälsning, at pr.st. intet skall underlåta, at lämna bondest. del af sit fattade slut härutinnan.

2. Upl:s the återstående puncter af the projecterade allmänna beswären,² neml.

9 § ang:de någon utwäg til capellansbordens befriande ifrån rotering, med mera.

Thenna punct antages, hwartil jämwäl någon anledning finnes uti 2:dra delen af Modés samling pag. 1016.

Herr biskop. Nylander berättade, at thenna sak blifwit ifrån defensionsdeputat. remitterad til landt- och siömilit.deputation, hwilken omständighet aktades tjenlig och nyttig til ändamålets ärnående.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 8. Även 8 november 1746 § 16; 15 november § 14; 15 november § 22; 3 december § 8.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna beswärsdeputationen, nr 4.

10 § ang:de monopoliers hämmande och dyrhetens afskaffande. Thenne punct går ut, såsom egentel.¹ hörande til handels- och manufact.deputation, i anledning af thes instruction.

11 § ang:de någon methode til tullwerkets förändrande. Thenna punct går ut, såsom hörande til deputation.

12 § ang:de prest-wal.

Biskop. h:r doct. Alstrin hölt före, at om sal. h:r biskopens doct. Rydelii memorial och gifne förslag til lottande i thenna saken kunde finna rum och bringas til werkställighet, skulle thet i närwarande tid mycket godt uträtta; emedan ej allenast stor oreda kommer af thet nu brukeliga sättet; utan ock anledning tages til hwarjehanda intriguer.

Sedan häröfwer något discurerat blifwit, proponerade h:r taleman, om icke thenna punct kunde således inrättas, at som then förklaring öfwer förordningen om prestewal, hwilken d. 22 Januar. innewarande år utkommit, synes gifwa anledning til någon oreda, samt hinder och utdrägt af tiden; ty anhålles i unddånighet, at Kongl. Maj:tt täckes i nåder förändra thensamma.

Thetta förslag bifölls öfwer alt.

13 § ang:de biblars och handböckers tryckande på finska språket.

Antogs.

14 § ang:de postgångens inrättande i Finland.

Antogs.

15 § ang:de tullfrihet på thet, som til kyrkors byggnad och prydnad är-fordras.

Herr taleman gaf förslag, at thenna punct kunde ställas således, at ehuru kyrkiorne hafwa kongl. resolutioner för sig i thetta mål, så äro dock många, som hafwa orsak theröfwer at klaga, thet the ej få sådane kongl. resolutioner tilgodo niuta, med mera. Hwilket bifölls.

16 § ang:de förfalskadt communionwin.

17 § ang:de otidigt ringande efter lik.

18 § at then werldsliga lagen må med mera eftertryk öfwa sin werkan emot thet säkra och gudlösa wäsendet.

19 § om 3:die batalljonspredikanten wid regementerne uti fredstider.

Alla thessa puncter gå ut.

20 § om tjenstehjons städjande i rätten tid; går ut emedan thenne sak i dag warit före i kamaroecon.deputation.

§ 21 ang:de nådig resolution på stiftens enskilte beswär wid förra riksdagar.

Går ut emedan hwart stift för sig, kan sielf bäst göra påminnelse härom.

Herr taleman yttrade sig wilja, nästkommande odensdag kl. 9 förmiddagen, så framt plenum icke blifwer, sig företaga at reglera och justera the puncter, som för thenna gången skola blifwa allmänna beswär; begärandes, at någre af

¹ Enl. konc., renskr.: *engentel*.

ståndet wille honom therutinnan biträda, hwartil kyrkioherden mag:r Eckman, och probst. mag:r Trægård blefwo utsedde.

Den 15 Novemb.

1. Herr taleman förmälte, at h:r baron och landtmarskalken begärt 1:o thet stånden wille så sparsamt, som mögeligit är, några deputationer ståndswis utfärda; utan i thet stället heldre medela hwarannan utdrag utur protoc.

2:o At, när någon deputation skall skie, til hwad stånd thet ock helst wara må, talemannen uti samma stånd warder förut om ärendet adverterad.

2. Upl:s och juster. protoc. d. 8 och 10 thenna månad.

Wid 2 § af protoc. under d. 10 hujus yttrade sig biskop. h:r doct. Alstrin thes mening hafwa warit, at lottande wid preste-wal endast kunde hafwa rum wid consistorielle pastorater och sacellanie; men eljest så länge saken förblifwer uti nu warande skick, at then, som gienom någon inwändning, är, utan skiel, orsak til utdräkt af tiden, må förbiudas til all then skada som pretebortet therigienom tilskyndas.

Hwad för öfrigit thenna punct angår, hölt ståndet före, at saken kunde bäst hjelpas i just.deputation, hwarest förordningarne komma at öfwerses, tå ståndets ledamöter therstädes hafwa godt tilfälle at göra sina påminnelser; hwarmedelst ändamålet kan på et innocentare sätt winnas, än gienom beswär.

3. Herr doct. Hausswolff anmälde wördsam hälsning ifrån föreståndaren wid pr.st:s enke- och pupill-cassa och inlämnad[e]¹ trykte exemplar af Kongl. Majj:ts utfärdade nådiga privilegium för thenna inrättning,² som til samtel. ståndets ledamöter utdeltes.

4. Kyrkioherden mag:r Huss berättade, at Kongl. Majj:ts nådiga skrifwelse af d. 15 Dec. 1741, ang:de riksdagsmanswal, til hwars tryckandes ståndet wid riksdagens början gifwit sit bifall nu är färdigt. Herr talemannen begärte at ståndet kunde få part therutaf; hwilket utlofwades.

5. Probst. mag:r Serenius inlämnade några documenter ifrån Strengnæs stift med begäran, at theras innehåll måtte komma i consideration wid allmänna beswärens uppsättjande.

¹ Enl. konc.

² Årstrycket, 16 september 1746. *Kongl. Maj:ts Stadfästelse-bref och Priviligier, på Präste-ståndets Änke- och minder-årige Barns underhålls-Cassa*. Tryckt i Modée 3, s 2341–2359.

6. Förelästes kongl. expeditionssecreterarnes h:r Helands, h:r Stenhagens och h:r Engelkes memorialer,¹ at i anseende til theras enciennite,² få åtniuta samma nåd, som expeditionssecreteraren h:r Carl Arnell, hwilken år 1744 blef benådad med cancellieråds character.

Kongl. Maj:tt har, genom utdrag af rådsprotocollet d. 10 Jun. 1745,³ i nåder remitterat saken til riks. st:r, at för bem:te secreterare utse någon förmon til theras soulagement.

Borg. och bondest. hafwa hos sig haft thetta ärende före, och genom meddelte extracta protoc.⁴ bifallit kongl. secreterarenes begäran.

Herr taleman hemställte, hwad ståndet härwid behagar at göra; så enhälligt swarades, at pr.st. i anseende til herrar secreterarenes långliga förtjenster, samt berömeliga upförande, gierna skulle se them befordrade; hwaröfwer följande extr. prot. skulle afgifwas.

Pr.st. hafwer hos sig upläsa låtit kongl. secreterarnes herrar Gustaf von Heland, Friedr. von Stenhagens och Otto Friedr. Engelkes ingifne memorialer, hwarmedelst wid handen gifwes, at the hwar för sig egt enciennite⁵ för expeditionssecreteraren h:r Carl Arnell, innan han blef år 1744 med cancellieråds character benådad, och förthensskull hos Hans Kongl. Maj:tt, gienom underdåniga suppliquer, ansökning giordt, om et lika nådeteckens åtniutande, hwaruppå Kongl. Maj:tt inför rådsprotoc. d. Junii 1745⁶ i nåder förklarat sig gierna se, thet bem:te secreterare med något tekn af Kongl. Maj:ts nådiga nöje och wälbehag öfwer theras långliga trogna tjenster och berömeliga wälförhållande, kunde warda hugnade; remitterandes saken til riks. ständers behjertande; i anledning hwaraf merbem:te secreterare nu anhålla, thet r:s höglof. ständer wille för them utse någon förmon til theras soulagement.

Pr.st. tog thetta i behörigt öfwerwägende, och som pr.st. länge warit öfwer tygat om ofwanämde herrar expeditionssecreterares långliga och trogna tjenster: Kongl. Maj:tt jämwäl sielf behagat förklara thes nådiga nöije i thet, som til theras hugnad lända kan; altså hemställer til Hans Kongl. Maj:ts nådiga wälbehag pr.st. i underdånighet, at hugna herrar expeditionssecreterarne von Heland, von Stenhagen och Engelke med samma nådetekn, som cancellierådet h:r Arnell åtniutit, utan at 1723 års förordning om characterer må ligga i wägen, hwilket med the öfriga resp. stånden hörsam, tjenst och wänligen communiceras.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, Heland nr 46, Stenhagen nr 47, Engelke nr 48.

² Läs: *anciennitet*.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 8; 9; 10, bilagor.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 7; Bondeståndets extraktprotokoll, nr 3.

⁵ Läs: *anciennitet*.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 8; 9; 10, bilagor.

7. Upl:s rådets extr. prot. af d. 24 Octob.¹ nästl. ang:de prästanda til bruken af åboerne på the kronoheman, hwilka en och annan bruksidkare, i anledning af kongl. brefwet d. 16 Aug. 1731 til skattelösen sig förwärfwat.

R. och a. hade remitterat thetta til bergs- samt kam.oecon.deputation. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift extractet til borg.st. försändes.

8. Rådets utdrag af protoc. hållit d. 21 Octob.² upl:s ang:de öfwerste lieutenanten³ h:r Thure Lejonstolpes memorial, såsom directeur öfwer skogarne i Halland, Götheborgs och Bohus län, om skogarnes tilstånd therstädes etc.

R. och a. hade remitterat thetta til kam.oecon.deputation. Pr.st. gjorde sammaledes; med hwilken påskrift extr. til borg.st. försändes.

9. Herr taleman berättade, at sedan majoren baron Wredes memorial,⁴ ang:de allmän religionsfrihet i riket för alla religioner uti urskillningen blifwit förkastadt, har thetsamma hos censor blifwit inlämnadt, at til trycket befordras, hwilken thet anmält uti kongl. cancellie collegio; förmäländes h:r taleman ytterligare, at han sedermera härom talt med Hans Excellence grefwe Tessin, som swarat, at kongl. cancellie collegium håller betänckel. at låta samma memorial på trycket utkomma.

10. Upl:s project til eden för reductions- och liquidationsdeputation.⁵

R. och a. hade thesamma bifallit. Pr.st. gjorde likal.; hwarmed thet försändes til borg.st.

11. Upl:s kam.oecon. och commerciedeputations betänckande,⁶ ang:de relaxerande til någon tid af Kongl. Maj:ts d. [2]⁷ sidstl. Jan. i nåder utgifna förbud emot bränwinsbrännandet; hemställandes deputation til slut, om icke tils widare kunde tillåtas hemansbrukare, at af förskiemd säd få tilwerka bränwin til husbehof, men ej til salu.

Upl:s äfwen handelsmannen Betulins dictamen ad protoc.,⁸ hwarutinnan han förbehåller städerne samma förmåner, som kunna landtmännen förunte warda.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 4.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 5.

³ Enl. konc.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40. Även 18 oktober 1746 § 5; 17 december § 3; 21 januari 1747 § 4; 7 februari § 11; 14 februari § 7; 21 februari § 2; 5 augusti § 2. Tryckt som bilaga, s 630.

⁵ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 573.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 55. Även 26 november § 14.

⁷ Enl. konc.

⁸ Borgarståndets arkiv, R 1304, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 13.

Kyrkioh. mag:r Wettersten¹ upwiste en uträkning på spannemåls besparing för landthushållare, när the gifwa sit tjenstefolk bränwin i stället för dricka så til frukost, som wid andra tilfällen, när thet kan behöfwas.

Probst. Aurælius gaf ock tilkänna, at man med första torde få se et memorial af samma innehåll, hwarmedelst äfwen will bewisas, at bränwinsförbud är orsak til then dyra tiden på spannmål.

H:r taleman hemställdte, om icke, i anseende til hwarjehanda omständigheter, wore godt at man betäncker sig til nästa session, tå ock löparen imedlertid kunde ankomma; helst thet är för pr.st. nödigt, innan thet yttrar sig häröfwer, at se r. och a. utslag, huruwida the förblifwa wid sina ledamöters utlåtande i deputation.

12. Uppå århållen tidning ifrån r. och a. afgingo h:r taleman med the öfriga deputerade, at jämte the öfriga ståndens deputerade uptråda til kongl. hofwet uti thet wid förra session anmälte ärende, som igenfinnes i 7 § af samma protocoll.

13. Förehades ånyo secr. utsk:s extr. prot. af d. 24 Octob. sidstl.² 1:o ang:de tilstånd för vice ammiral Ridderstolpe, at antaga och befullmäktiga underofficerare. 2:o ang:de capitainlieutenanternes rang wid ammiralitetet.

R. och a. hafwer bifallit thet förra målet, ang:de underofficerare wid ammiralitetet; men thet senare, ang:de capitainlieutenanternes rang remitterat til justitiædeputation, hwarest om rangordningen lærer komma at företagas.

Härjämte uplästes öfwerstens wid artillerie h:r Gyllengranats memorial til lika med equipage-mästarens h:r Lejonankars,³ ang:de rangen, hwilka bägge memorialer r. och a. remitterat med thet förra til just.deputation. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande uti altsamman, med hwilken påskrift documenterne til borg.st försändes.

14. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Anders Ekendal 1:o recommenderandes saken, om bränwinsbränningen til godt och skyndesamt slut. 2:o gaf tilkänna at bondest. icke tykt stort om h:r capitain Schechtas memorial,⁴ ang:de protocolldeputation, samt at ståndet wille i thetta mål conferera med pr.st. och när the få höra thes tanckar conformera sig med them.

Uti h:r talemans fränwaru, tackade biskop. h:r doct. Rhyzelius för bondest:s härutinnan yttrade förtroende, med försäkran at pr.st. så snart görligt blifwer, skall om bägge målen behörigen sig utlåta.

¹ Enl. konc., renskr.: *Westersten*.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 6. Även 8 november 1746 § 8.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 13, bilagor.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 8. Även 8 november 1747 § 16; 10 november § 1; 15 november § 22; 3 december § 8.

15. Upl:s förteckning på the mål och ärender, som af urskillningsdeputation ej blifwit antagen,¹ hwilka til och med d. 31 Oct. woro 99.

I lika måtto² upl:s förteckning på the mål och ärender, som af urskillningen blifwit antagne och remitterade,³ hwilka til och med d. 3 i thenna månad äro 90 til antalet.

16. Probst. mag:r Serenius hemställte, om icke pr.st. nu wille företaga saken, ang:de skieppare och styrmansedens afskaffande, som wid sidsta riksdag blifwit upskutit; anmälandes, at thetta redan hos the andra stånden skall förehafwas; hwilket äfwen probsten Lind intygade; läggandes til, at thet ej skulle wäl anstå, om pr.st. blefwe thet sidsta, som wille hämma thet myckna menederi, som therunder föröfwas.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius hemställte hwad ståndet nu wille göra; hållandes likwäl betänckeligit, at styrka til en sådan eds afskaffande, som i sig sielf ej annat är, än en ämbetsed, och hwars åsidosättjande wisserl. skulle gifwa en öpen väg för lurendrejierier. Hwarmed ock flere sig conformerade.

Probsten Serenius yttrade sig wilja til nästa sammankomst hafwa något i beredskap, som ang:de thetta mål kunde wara tjenligit, at af ståndet projecteras.

17. Bondest:s extr. prot. af d. 8 hujus uplästes,⁴ och som theraf befants, at bem:te stånd ej fät del af pr.st:s utlåtande til expeditionsdeputations, berörande expeditionen af saken, ang:de the licentierade riksens råd; så resolverades at samma pr.st:s yttrade mening under d. 8 Nov. skall genom extr. prot. warda med borg. och bondestånden communicerad.

18. Upl:s h:r öfwerhofintendent. von Hårlemans memorial,⁵ ang:de at någon wiss afgift för the skrifter och documenter, som hos r:s st:r ingifwas, måtte af sökande ärläggas; thet första arket med en el:r 2 d:r s:mt och dubbelt för thet andra, och så widare, til fond för the publique riksdagsafgifterne, som gienom riksdagarnes utdragande af så många privato. ansökningar, pläga stiga öfwer 100 000 d:r s:mt.

R. och a. hade bifallit quæst. an; men remitterat thet öfriga til the deputerade, som komma at projectera en närmare instruction för urskill.deputat.

Probst. mag:r Serenius hölt thet för betänckeligit, at betunga rikets undersåtare med någon afgift för sina ansökningar; emedan för thetta i hela thenna regeringen sådant warit owanligit. H:r doct. Browallius hölt ock före, at the fattige böra undantagne wara.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Urskillningsdeputationen, nr 7.

² Enl. konc., renskr.: *måtte*.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Urskillningsdeputationen, nr 2.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 5.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 34.

Pr.st. hänsköt quæst. an til justitiædeputat:s utarbetande; hwaruppå saken sedermera kan öfwerlämnas til någon annan deputation, om så godt synes.

Superint. h:r doct. Lagerlöf reserverade, at ingen afgift ärläggas må för sådane documenter och inlagor, som, ehuru the kunna af någon enskild ingifwas, likwäl angå publice mål, såsom kyrkors och församl:s behof, med mera.

19. Herr taleman med the öfriga deputerade kom tillbaka ifrån kongl. hofwet; berättandes, at h:r baron och landtmarskalken hade uti et mycket wackert tal nedlagt inför Hans Kongl. Maj:tt r:s st:rs underdåniga ärkänsla för then faderl. ömhet och försorg Kongl. Maj:tt intil närwarande stund dragit för hela sit rike. Hwartil Kongl. Maj:tt swarat, at han med fågnad uptager sina undersåtares kärlek; gläder sig af, at hafwa kunnat til rikets förmon och bästa något godt uträtta; men beklagar, at han ej kunnat gå så långt thermed, som han gierna welat; försäkrandes dock, at uppå kongl. nåd, huld waksamhet och öm sorgfällighet för rikets upkomst och säkerhet aldrig något trutit, samt at ej el:r skall intil Kongl. Maj:tt:s yttersta andedrägt stå tillbaka.

20. Upl:s bondest:s utdrag af protoc. under d. 8 i thenna månad,¹ ang:de at en instruction må författas för deputation öfwer finska ärenderne.

Pr.st. bifaller thetta, som påskrifwes när löparen kommer.

21. Förelästes project til instruction för tull-deputation.

R. och a. hade thensamma bifallit med then tilläggnig wid 9 § at then summan, som kan blifwa utfäst och stipulerad etc. Pr.st. biföll med r. och a:s anmärkning, som påskrefs och afsändes.

22. Herr taleman berättade, at cancellisten Ekstubbe nyligen warit här ifrån r. och a. och påmint om swar, ang:de protoc:s-deputation; hemställandes, i anledning häraf, hwad ståndet nu wille göra med thenna sak, och i synnerhet, hwad kunde wara til råda, i anseende til capitain Schechtas memorial?² Ståndet hölt före, at thet icke så aldeles borde eftergifwas; utan något tjenl. swar upsättas, som kunde med the öfriga stånden comuniceras.

Herr taleman lät förstå, at han hema något litet tänkt på saken, och giort et utkast til swar uppå bem:te memorial, hemställandes, huruwida ståndet funne thetsamma för thenna gången wara tjenligit; upläsandes theruppå sielfwa projectet så lydande:

Sedan pr.st. låtit sig föreläsas thetta h:r capitains Schechtas ingifne memorial, yttrade thet sig i så måtto, at ståndet förmodar, thet höglöf. r. och a. benägit lærer enskylla, om pr.st. af osmak för all widlyftighets åstadkommande, helst undwiker, som eljest wore snart giort, at behörigen beswara en, stånd emellan, owanlig, och i the eftertänckeligaste termer upsatt skrift, som ock

¹ Präteståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 4.

² Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 8. Även 8 november 1747 § 16; 10 november § 1; 15 november § 14; 3 december § 8.

pr.st. will förmoda, at andra åliggande sysslor til större delen torde hafwa förorsakat et hastwerk, så at then så, som händt är, blifwit stäld. Så framt h:r capitain Schechtas anmälte åstundan syftar på nogon pr.st. förborgad, men, i anseende til rikets wälfärd, oumgängeligen nödig och besynnerlig afsigt, och pr.st. får therom then minsta tilförlåteliga underrättelse, så är pr.st. wederrodo, at rätt så snart, som någon annan, för sin del, bidraga til rättwisans tilbörl. handhafwande.

Hwad thet gifne förslaget angår, at när 2:ne stånd förmena, thet the hafwa lagen med sig, skall tå existera en pluralitet, så är thet en ny uttydning af riksdagsordn. och behöfwer af alla stånden ratificeras, innan then kan ställas i werket. Måtte hända at the tilfällen warit, tå sådant utan skada kunnat practiceras; men hwad fölgder ock här af en gång naturligen kunde flyta, thet hemställer pr.st. til höglof. r. och a:s egit mogna ompröfwande.

Imedertid tager pr.st. med höglof. r. och a:s benägna tilstädjelse, thenna sig gifna anledning så wida utiliter up, at the säkerligen bör förmoda en god framgång i thet wid sidsta riksdag af 2:ne stånd incaminerade religionsmålet,¹ hälst som thet är af långt större wigt, än en deputations sättande, och mångdubbelt mer med lagsens tydeliga och oemotsäjeliga föreskrift i Kongl. Maj:ts nådiga försäkring, i regeringsformen, privilegier, riksdagsordn.² och flera förordningar stadgat och befästadt.

Sedan thetta war upläst, tackade ståndet giemensamt h:r talemannen för et så fullkomligt och wäl träffat responsum uppå capit. Schechtas memorial, samt r. och a:s thetill gifne bifall; begärandes at thetsamma måtte skrifwas på memorialet, och jämte utdrag af protoc. til the öfriga stånden försändas.

Herr taleman hemstälte dock, at ståndet wille taga thetta mål i närmare öfwerwägende, och pröfwa, om något kunde tyckas behöfwa ändring, så wore han thetill ganska wederrodo; bifallandes altid thet, som ståndet med moget betänckande för godt aktar. Men thetill swarades öfweralt, at thet hwarken bör el:r kan ändras; utan är så fullkomligen wäl fattadt, at hwar och en med taksamhet thet uptager.

23. Upl:s revisionssecret. h:r Löfwenhielms memorial,³ ang:de en wiss och säker plan til bewillningens ärläggande, och at sådant nu strax måtte til utarbetande företagas.

R. och a. hade thetta memorial på thet sättet bifallit, at the utnämte 6 deputerade, som komma at utarbete sättet til bewillningen. Och önskar r. och a. at the andre resp. stånden äfwen wilja utnämna et i proportion theremot swarande antal af sina ledamöter, som med första kunde träda tilhopa och företaga sig thetta angelägna arbetet.

¹ Tryckt i Prästeståndets riksdagsprotokoll 1742–1743, s 764.

² Enl. konc., renskr.: *rikdagsordn.*

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomma memorial, nr 15.

Pr.st. gjorde sammaledes, utnämmandes härtil, kyrkioherden mag:r Manquer, domprobst. mag:r Liungberg och probst. mag:r Serenius med h:r doct. Browallius.

24. Öfwerstlieut. Rothkierks, afl. ryttmästaren Jac. Feiffs, kyrkioh. Er.Kiellmans¹ och handtlangaren Ol. Österbergs enkors samt conversi judæi Jacobi Andreæ ansökningar om någon hjälp och undsättning i theras nöd och fattigdom, nödgas ståndet, i anseende til andra dageliga utgifter, låta bero til riksdagens slut, tå hwar och en, efter thes förmåga, will them med något ihogkomma.

Den 21 Novemb. kl. 12

1. Förelästes secr. utsk:s extr. prot.² under thetta datum, af innehåll, at som åtskilliga sig företeende omständigheter befunnits wara af then beskaffenhet, at the uti en stor secret deputation böra skierskodas, och flere jämwäl af lika egenskap förekomma kunna; altså gifwes sådant riks. str:r tilkänna, på thet en sådan stor secr. deputat. bestående efter wanligheten af secr. utsk:s och secr. deputat:sledamöterne, hwilka med 25 deputerade af bondest. förökas, nu måtte förordnas.

Herr taleman förestälte, at thenne deputation är nödig, och therjämte icke owanl., så ofta några särdeles förekommand[e]³ angelägenheter thet kunna fordra.

Probst. mag:r Serenius: Frågan är wigtig och fordrar någon betäncketid; ty propositionerne äro så generelle, at hwarthera behöfwer särskildt öfwerläggas. Om något annat än mere domestica skall dragas under thenna deputation? Om thes göromål skola extenderas mer än til en sak? Om icke samma mål böra rubriceras? Om icke deputation bör upgifwa målen sedermera til plenorum decision? Thesse äro alt omständigheter, som förut böra betänckas och afgöras; therföre hoppas jag at man får niuta riksdagsordn. och betäncka sig innan man swarar, och weta på hwad grund man skall ingå i saken; ty om målet är af then beskaffenhet, at thet rörer utrikes saker, så bör thet efter riksdagsordn. ställas i inga andra händer, än secr. utsk:s; är thet åter inrikes, så är thet förr brukeligit, at i generelle termer namngifwat för plena.

Wi få intet nöija oss med wår autoritet öfwer sakerna; utan laga så at landet gillar med oss thet wi giordt; ty öfwer then lilla cirkel, wi stå uppå, äro många tusende ögon öppna, och tror jag våra deputerade öfwer secr. ärenderne skulle snarare wara glade, än onögde, at få sit plenum til hjälp i ansvariga mål, som röra hela rikets wälfärd. Här är en allmän hungersnöd för dören, och här

¹ Någon präst med detta namn har inte hittats i något herdaminne.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 7.

³ Enligt konc.

säges at anstalter om tullfriheten på spannemål skall restringeras til Januarii månad nästkommande år. Jag beder för Guds skull, at wäl befinnas måtte, hwad answar wi hafwe, om landet råkar i nöd, och at tidig ändring påtänckas måtte. Landets usla och ömtoliga tilstånd gör at jag finner stort betänckande wid alla secrete öfwerläggningar om thet, som rörer allmänheten, och therföre påstår jag ödmuikeligen then rätt, som riksdagsordningen medgifwer, at i alla slika mål få betäncketid.

Probst. mag:r Carlborg instämde til alla delar med probsten Serenius i thetta.

Herr taleman: Secrete utsk. hafwer ne ullo dissentiente, funnit thenne deputation nödig. Secr. deputation hafwer jämwäl både begärdt och styrkt thertil. Thet är godt at betäncka sig wäl i angelägna mål; men thetta tål intet utdrägt på tiden; ej eller wet man mer en annan dag, hwad saken angår ännu. Thesutom är thet med riksdagsordningen icke allenast enligit, at en stor secret deputation må hållas, enär angelägenheterne thet fordra, hwarom ingen bettere kan döma, än secr. utsk. och secr. deputation; utan ock som oftast wanligit och brukeligit.

Kyrkioh. mag:r Huss: Så wida thenne deputation kommer at förstärkas med 25 af bondest. utom them, som redan äro i secrete deputat. och sådant marquerar förtroende til thetta stånd uti et wigtigt och angelägit mål, som wisseligen nu lærer komma före, ser jag icke, hwarföre ju vårt stånd ej skulle kunna med all billighet och trygghet bifalla deputationen.

Kyrkioherdarne mag:r Wettersten, h:r Palmærus och h:r Cedren woro af samma tancka, och at ståndets plenum lærer så mycket mindre kunna wara theremot, som secr. utsk. och secr. deputation, hwar å sin sida, hafwer funnit thet nödigt.

Kyrkioherden mag:r Eckman understälte, om icke thenne deputation borde bestå af flera ledamöter, än secr. utsk. projecterat, såsom ock wid sidstl. riksdag skiedde.

Herr taleman swarade, at förutan tå konungawal är förhänder, såsom wid förra riksdagen, thet altid hafwer warit wanligit, at til en stor secret deputation, secr. utskottet förstärkes med secr. deputation, samt 25 af bondest. Hemstäl-landes ytterligare, och gienom flera resor itererade frågor, om secr. utsk:s extr. prot. må winna bifall, hwartil öfwer alt swarades ja.

Herr taleman gaf tilkänna, at en utskickad ifrån borg.st. warit hit at berätta, thet bem:te stånd jämwäl bifallit thenne proposition.

Ankommo 2:ne deputerade ifrån bondest. Ordet förde Andr. Ekendahl, ifrån Upland; berättandes, at som bondest. gienom 2:ne extr. prot. begiert säte och stämma i secr. utsk. hwarå the ännu wänta på ytterligare swar, altså kunna the thesförinnan icke samtycka til någon stor secret deputation, begärandes at pr.st. wille härutinnan med them sig förena.

Herr talemannen tackade för bondest:s förtroende, och med pr.st:s tilstånd gaf tilkänna, at pr.st. redan, i anseende til en af secr. utsk. omrörd angelägenhet, hafwer bifallit thenna sak; anmälandes för öfrigit tilbaka wänl. hälsning.

2. Herr taleman förmälte, at sidstl. tisdags afton, och emedan tå intet plenum war för handen, en slottscancelliebetjent hafwer hos honom gifwit tilkänna, at något manskap af stadsmakten komme then följande dagen at dragas tilsamman för en executions anställande på Södermalm.

Den 26 Novembris.

1. Justerades protoc. af d. 15 och 21 i thenna månad.

Wid 3 § af d. 15 Nov. recommenderade h:r taleman saken, ang:de deltagande i preste:s privilegerade enke och pupillcassa, aktandes ståndet nödigt, at thetta ärendet warder nämnt uti thet wid riksdagens slut utgående circulair.

Wid 23 § af samma prot. anmälde kyrkioherden Palmærus, jämte flera af ståndets deputerade i tulldeputation, at en quæstion therstädes upkommit i anledning af riksdagsordn. 14 §, huruwida the, som, efter then i lagen utsatte skyldskaps el:r swågersgraden, äro förbundne med någon af tullarendesocietetens ledamöter och fullmäktige, nu kunde wara habile ledamöter i tulldeputation.

Herr taleman frågade, hwem först begynt thenna quæstion, hwartil kyrkioh. mag:r Manquer swarade, at pr. och bondest. först rörde härom, hwartil borg.st strax fogade sig.

Kyrkioh. mag:r Huss gaf tilkänna, thet anledningen thertil, warit, at man befunnit, thet fadren warit interessent i tullsocieteten, hwars son nu setat ledamot i deputation, och vice versa, hwilka dock godwilligt togo afträde, när the-rom begynte talas.

Herr taleman förständigade, at någon swårighet synes wara härwid, om pr.st. skulle taga sig före at sententiera öfwer et annat stånds ledamöter, hwaraf stånden emel. någon collision torde upkomma, hwilket ej wore godt; och förthenskull, emedan några närskylde redan tagit afträde ur deputation, hemstälte, om icke torde wara bäst, at man låter härmed något litet bero, til thes man får höra, hwad r. och a. hwars ledamöter thetta angår, vidare wilja företaga.

Thetta bifölls öfwer alt.

2. Upl:s project til ståndets utlåtande om skieppareeden, hwilket probst. mag:r Serenius, i anledning af protoc. under d. 15 hujus upsatt, således lydande:

Hos pr.st. kommo i öfwerwägande the beswär, som förra riksdagar blifwit andragne öfwer edgång af skieppare uppå utrikes ifrån inkommande fartyg, hwilken som then nu i 7 års tid blifwit försökt och befunnen otillräckelig til ändamålet, ithy at lurendrejjerier icke thes mindre öfwade och försporde warda; så fant ståndet, i anseende til then sielawåda och Guds namns missbruk, som härwid är tilbefarandes, at samma edgång bättre underlåtes än behålles. Men ehwad mått och utwägar, som r:s st:r eljest kunna tilhitta, at handhafwa och

skierpa alla författningar emot thet landtförderfweliga lurendreijeriet, är pr.st. wederrodo at antaga och befrämja.

Herr taleman frågade, hwad anledning ståndet kunde hafwa til en sådan declaration?

Probst. mag:r Serenius swarade, at saken icke allenast sidstl. riksdag warit före, och tå upskuten; utan ock nu begynt ventileras i borg.st. hwarföre thet skulle synas oanståndigt, om pr.st. blefwe thet sista.

Herr taleman, såwål som många flere, hölt thetta mål för wara mycket grannlaga, samt at skieppare, i anseende til theras undersäteliga trohetsplikt, likafullt äro menedare, så ofta the med förbudna warors införande umgå, skönt ingen skieppareed afläggas skulle; men befruktade, at thenna eds afskaffande torde än mera gifwa anledning thertil; hwarmed, om pr.st. skulle til thes bordläggande styrka, thet wissertl. drager sig et stort ansvar uppå.

Kyrkioh. mag:r Wettersten: Jag kan intet se någon nödwändighet til thenna edgångs afskaffande theraf, at några skeppare finnas, som theremot bryta.

H:r doct. Browallius: Om pr.st. nu strax skulle för sin del förkasta en sådan ed, så torde hända, at thet förgår sig thermed, och kunde sedan förekastas ståndet, at thet gifwit anledning til lurendreijeriers föröfwande; tyckes förthensskull bäst wara, om thet låter saken komma an på handels och manuf.- samt tulldeputationerne at målet ther må uptagas och afgöras.

Domprobst. mag:r Liungberg: Så länge införsel af utrikes waror förbiudes och bruket tillåtes, har man intet annat at wänta, än lurendreijerier.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Emedan saken icke blifwit formaliter til oss bragd, så tyckes, at wi intet böra befatta oss thermed; utan är bäst, at then warder i tull- och handelsdeputationerne uptagen tit hon synes egenteligen höra.

Probst. mag:r Serenius förmente, at et betänckande hade wid sidstl. riksdag ifrån handelsdeputation ankommit, som kan gifwa pr.st. nog anledning, at up-taga saken.

Herr taleman påminte, at thetta bör efterses til härnäst.

3. Upl:s stora secr. deputations utdrag af protoc. hållit d. 25 i thenna månad,¹ innehållandes en föreställning til riksens st:r, som nu första gången sammankomne äro, efter Hans Kongl. Höghets ankomst til riket, och prints Gustafs födelse, at wid et så önskeligit tilfälle aflägga til Theras Kongl. Högheter och theras bröstarfwingar en nationell förklaring, hwartil et formulair war bilagdt, som nu jämwäl uplästes.

Herr taleman frågade, om thetta winner ståndets bifall? Hwartil swarades med enhällig hög röst: Ja i Herrans namn.

Probst. mag:r Serenius begärte få weta, när thenne declaration skall skie; hwartil h:r taleman swarade, at hwad thet allmänna utgifwandet beträffar, så lærer thet efter wanligheten komma at skie uti riksdagsbeslutet; men hwad un-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Stora sekreta deputationen, nr 1.

derskrifwandet angår utaf nu församlade r:s st:r, så lærer thermed ståndwis strax en början göras.

Probst. h:r Aulin förmälte, at en thylik declaration äf:n skall i konung Gustafs tid skiedt til k. Eric XIV, såsom arfprints, icke långt efter hans födelse.

Herr d:r Browallius hemställte, om icke thet skulle wara anständigt och tilbörligt, at pr.st. utom thet allmänna riksexemplaret, äfwen underskrefwe et särskildt, som ibland ståndets acter uti thes archivo blifwer til ewerdeligt minne förwarat.

Uppå h:r talemansens ytterligare förständigande bifölls thetta öfwer alt.

4. Rådman Michaël Neiktern i Köping förmäler gienom bref til h:r archibisken, ¹ thet han är sinnad, med Kongl. Majj:tts allernådigsta privilegio låta uplägga doct. Lutheri cateches then större in quarto, hwarom bref skola jämwäl wara til samtelige herrar præsules afgångne, med begäran, at saken må warda hos presterskapet recommenderad, således at et exempl. til hwar kyrka i riket kunde inlösas; emedan han ej är sinnad flere exemplar trycka låta, än til hwilka afnämare fås kunna.

Resol.: Ehuru rådman Neikterns upsåt är godt och lofligit, likwäl och emedan ej allenast större delen kyrkor i riket för thetta äro innehafware utaf d:r Rudbeckii öfwersättning, utan ock alla kyrkor, ibland thet förswänskade symboliska böcker, äfwen nyligen blifwit egare af then stora catechismo Lutheri, hwarjämte en stor del private, i synnerhet af pr.st. thesse böcker sig förskaffat, altså håller pr.st. betänckeligit, at styrka til thenna uplaga, althetund thet intet kan, efter begäran, något förslag gifwa til afsättningen; hwilket gienom utdrag af protoc. skulle til swar lämnas.

5. Herr capitain Botw. Stiernstolpes memorial uplästes, ² ang:de 1:o åtskilliga förslag til thet höga spanmålsprisets dämpande. 2:o dyrheten på kläder. 3:o contributioners afskaffande för character.

R. och a. hade thetta remitterat til kam.oecon.deputat. Pr.st. gjorde sammalades; med hwilken påskrift memorialet til borg.st. försändes.

6. Förehades ånyo secr. deput. betänckande, ³ ang:de dubbel pension för framl. lagmannen baron Cederhielms enkefru.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. resolverade, at som pensionsstaten är stäld under Hans Kongl. Majj:tts nådiga disposition; altså kan pr.st. sig härmed icke befatta; med hwilken påskrift thet afsändes til borg.st.

7. Herr taleman berättade, at 2:ne ifrån borg.st. utskickade hade 1:o begierdt, at med saken, ang:de brennwinsförbrännande måtte hafwas anstånd til nästa plenum, tå bem:te stånd wille med sit betänckande inkomma, såsom öfwer et

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 11.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 29.

³ Präteståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 41. Även 25 november 1746 § 18.

mål, hwilket them så nära rör. 2:o recommenderandes saken, ang:de at rådmän måge blifwa bibehållne wid præsidiiförandet i acciserätterne.

8. Upl:s och justerades the allmänna beswären,¹ hwarwid och som ännu några flere puncter, såsom, ang:de stomar, scholæbetjeters, men i synnerhet collegers löningar och cartæ sigill.afgiftens upbärande af presterskapet för lysningar, synas böra tilkomma; altså aktades nödigt, at domprobst. mag:r Liungberg, samt probst:ne mag:r Trægård och mag:r Montelius tillika med fullmäktige ifrån Scara och Wexiö stift kl. 3 eftermiddagen sammanträda at therom öfwerlägga.

9. Biskop. h:r doct. Alstrins påminnelser, ang:de thet som, å pr.st:s wägnar, i akttagas bör uti just.deputation, enär saken om prestewal förekommer, uplästes och aktades nödigt, at thetta memorial lämnas til någon af them, som äro therstädes ledamöter.

H:r doct. Browallius ärindrade härwid, at i synnerhet then puncten bör jämkas, thet probsten el:r then af consistorio til walets hållande förordnade prestmannen, ej måtte påläggas, at först resa til orten och efterhöra, huruwida församl. är nögd med förslaget, och sedan åter resa tit at förrätta walet; emedan therigenom skier, at omständigheterna på somliga orter fordra, thet en sådan probst el:r waleman får under tiden lof at resa hela 50 å 60 milen för et prestewal.

10. Deputerade til öfwerseende af ståndets beswär wid thenna riksdag, anmälte, at the förehafte beswären ifrån Nyköpings westra contract, som af probst. mag:r Serenius insinuerade blifwit, och at samma beswär äro af then beskaffenhet, at större delen hör till executorn, domstolar och socken-stämmor i orterna; hwarföre the icke kunna såsom riksdagsärender anses, hwilka allaredan af ståndet blifwit observerade.

11. Gienom 2:ne ledamöter af bondest. påmintes om slut i bränwinssaken.

12. Löparen a[n]kom² ifrån r. och a. ang:de then nationelle förklaringen til Theras Kongl. Högheter,³ med påskrift af bifall, hwilket pr.st. äfwen lät theruppå anteckna, hwarmed han afsändes til borg.st.

13. Herrar von Christerssons och Swedenstiernas memorial af d. 14 hujus uplästes, ang:de at riksdagsfullmäktige ärfordras ifrån wissa compagnier wid lifregementet, til at med h:r baron och öfwersten, om regementets angelägenheter öfwerlägga, til hwilkas utnämmande herrar och rusthållare böra gienom publicationer, sammankallas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna beswärsdeputationen, nr 1. Även 3 december 1746 § 4. Tryckt som bilaga, s 615.

² Enl. konc.

³ Borgarståndets arkiv, R 1298, Stora sekreta deputationen, nr 1.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift thet försändes til borg.st.

14. Förehades ånyo kam.oecon.deputat. betänckande,¹ ang:de bränwinsbrännande.

R. och a. hade stannat i thet slut, at Kongl. Maj:ts d. 28 Jan. sidstl. i nåder utgifne förordning och förbud emot bränwinsbrännande må tilswidare i så måtto limiteras, at af förskiemd säd til husbehof får brännas så i städer som på landet af hemmansbrukare; men all försäl[g]ning² el:r förbytning af brännewin blifwer strängeligen förbudt, och thet wid 200 d:r s:mts plikt och pannans confiscation, för then som thetta förbud öfwerträder, jämte förlust af all rättighet, at någonsin mera få bränna; kommandes angifwaren at få niuta hälften af the utsatte böter.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande, som påskrefs och afsändes til borg.st.

15. Aktades godt, at notarien inlämnar ståndets riksdagsfullmagter til riksarchivum.

Den 3 Decembris.

1. Herr taleman lät anmäla, at han för thes opasslighet ej förmåtte thenna gången upkomma.

2. Justerades protoc. af 26 Nov. nästförwekne.

4.³ Probsten mag:r Trægård inlämnade 2:ne puncter hörande til the allmänna besvärén,⁴ them han på ståndets wägnar upsat, ang:de 1:o någon utwäg til förbättring på lön för collegier wid scholarne. 2:o befrielse för presterskapet ifrån cart. sigill.afgiftens upbärande för lysningssedlar, hwilka nu uplästes och gillades.

4. Som thet warit wid thenna riksdag ganska swårt efter rum för åtskilliga deputationer, frågade probst. mag:r Serenius, om icke thet kunde wara efterlåtitt, at bewillningsdeputation finge emel. plenidagarne betjena sig af ståndets rum, hwilket bewiljades.

5. Biskop. h:r doct. Rhyzelius berättade, thet h:r baron och landtmarskalken gifwit tilkänna, thet 24 af r. och a. wore utsedde, at å bem:te stånds wägnar

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 55. Åven 15 november 1746 § 11.

² Enl. konc.

³ Läs: 3. (Felnummerat i renskr.)

⁴ Allmänna besvärén i Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 1. Åven 26 november 1746 § 8. Tryckt som bilaga, s 615.

frambära then nationelle förklaringen til Hans Kongl. Höghet; med begäran, at pr.st. jämwäl wille utse the sina, som kl. half tolf infinna sig uti secr. utsk:srumet, at therifrån upträda til kongl. slottet. Härtil utnämndes biskoparne h:r doct. Rhyzelius och h:r doct. Wallin, superint. h:r doct. Lagerlöf, jämte probstarne och kyrkioherdarne mag:r Manquer, h:r Palmærus, mag:r Hygrell, mag:r Serenius, mag:r Lind, h:r Tackou, h:r Aulin, mag:r Aurelius och h:r Cedren.

6. Upl:s förteckning på the mål och ansökningar, som af urskillningsdeputation til och med d. 3 Nov. ej blifwit såsom riksdagsmål antagne.¹

Likal. uplästes förteckning på the mål, som af bem:te deputation blifwit antagne och remitterade.²

7. Biskop. h:r doct. Wallin begierte, at utdrag af protoc. honom bewiljas måtte, hållne d. 18, 20, 22 och 24 Sept. ang:de saken emel. probst. mag:r Oedman och scholæmästaren h:r Tranchell, och thet för följande orsaker, l:o emedan probst. Oedman begiert utdrag af protoc. i samma sak, hwilket icke in extenso är författadt til alla discurser och omständigheter, som i ståndet ventilerade blifwit; hwarföre 2:o h:r biskopen begärar utdrag af alt thet, som i thetta mål föreluppit, på thet consistorium Gotheb. måtte få all then underrättelse therom, som wederbör, och således ingen annan berättelse utkomma om et och annat, än som här i ståndet passerat.

Notarien gaf tillkänna, at thet som för discursernes widlöftighet i protoc. projecterat blifwit til utdrag åt probst. Oedman är här i ståndet upläst, justerat och approberat, stödjande sig på then förening, som träffad blifwit emel. bem:te probst och scholæmästare, såsom grunden til bägges theras antagande i ståndet.

Biskop. h:r doct. Wallin förklarade, at samma project icke innehåller alla the omständigheter, som til saken höra, emedan h:r biskopen förbehållit sig, at han och probst. Aurelius ingenting brista måtte uti theras riksdagsunderhåll gienom probstens och Tranchells antagande, hwarthän likwäl torde syftas, enär probst. Oedman will hafwa 18 d:r och h:r Tranchell 12 d:r s:mt i weckan.

Probst. mag:r Oedman swarade, at the hafwa therom öfwerenskommit, och at Tranchell wid thet tilfället utfäst sig, at wilja ställa h:r biskopen tilfreds.

Sielfwa föreningen, som uti kongl. öfwerhofspredik. h:r Troilii, samt kyrkioherdens Palmeri närwaro träffad blifwit, uplästes af samma innehåll, som nu förmält är, och gaf h:r biskop. doct. Kalsenius förslag, at thetta ärende kunde aldra bäst jämkas, om 2 el. 3 af ståndet wille taga sig före, innan nästa plenum, at å ömse sidor bilägga til godt slut.

Probst. mag:r Oedman begierte til protoc. l:o at thet måtte blifwa h:r Tranchell pålagdt, at säga ho thet warit, som hans namn i riksdagsfullmagten in-

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Urskillningsdeputationen, nr 6.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Urskillningsdeputationen, nr 3.

skrifwit. 2:o at honom, probsten, måtte lämnas del utaf omgångsbrefwet i thenna sak.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Jag kan ej annat mig ärindra, än at ståndet sköt thenne sak ifrån sig til consistorium, såsom et stiftets oeconomicum.

Probstarne mag:ri Nordman, Montelius och Wall höllo före, at som föreningen emel. probst. Oedman och h:r Tranchell, uti hwilken jämwäl om theras salario förmåles, war grunden til theras antagande i ståndet; altså bör samma förening nu hafwa rum så wäl som tå.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius hemställte, om icke utdrag på ofwannämde dagar af protocollerne må efter begäran meddelas biskop. h:r doct. Wallin, hwilket bifölls.

8. Ankommo 2:ne deputerade ifrån bondest. Ordet förde Otto Olofsson, berättandes 1:o at bondest. bifallit pr.st:s utlåtande öfwer h:r capit. Schechtas memorial,¹ och 2:o gör aldeles et med pr.st. uti religionsmålet, såsom en sak för hwilken theras fäder wågat lif och blod. 3:o begärte, at pr.st. wille hos sig företa saken om Gefle stads riksdagsfullmäktige.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius tackade för bondest:s ytttrade förtroende och betygade ståndactighet i then ewangeliska lärans oförkränkta bibehållande, med försäkran, at pr.st. så snart sig göra låter, skall företaga then omförmälte saken.

9. Upl:s secreta deputations betänckande,² ang:de at lieutenanten grefwe Jöran Oxenstierna må warda befordrad til något först ledigt blifwande commendantskap, samt imedletid benådas med någon sådan character, som kan swara emot thes tjenstetid och blessurer.

R. och a. hade thetta bifallit; hwarjämte r. och a. jämwäl funnit billigt, at grefwe Oxenstierna, i anseende til the uti betänckandet andragne bewekande skiel, må blifwa hugnad med majors pension, intil thes han kan blifwa hulpen; hwarom secr. utsk. har at föranstalta.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande; med hwilken påskrift betänckandet til borg.st. afsändes.

10. Afgingo deputerade, at uti thet i 5 § omförm:te ärende begifwa sig up til kongl. hofwet.

11. Upl:s öfwersten baron Gust. Hammiltons memorial,³ ang:de krigsmagtens iståndsättjande, samt gamla officerares soulagerande, sedan the wäl och trol. tjent.

Lämnades til en annan gång.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 8. Även 8 november 1747 § 16; 10 november § 1; 15 november §§ 14, 22; 3 december § 8.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 1.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 28. Även 10 december 1746 § 14.

12. Herr doct. Bergius berättade, ang:de thet som för någon tid sedan här i ståndet anmältes, at catholiquerne skolat til sig practicerat et barn, i tancka at föra thet bort härifrån orten, at man om thenna sak, ehuru kongl. slottscancellie sielf therom undersökt, dock ej kunnat ännu någon tilförlätelig underrättelse; emedan modren til samma barn, som angifwit thetta, ej skall hålla alltid enahanda berättelse therom; hwaraf will slutas, som skulle bem:te hustru ej wara aldeles wid sina sinnen, efter hon understundom för nog sälsamt tal härom.

13. Herr doct. Browallius hemstälte til ståndets närmare påtänckande, om thet icke skulle bettere anstå, om i stället för thet projecterade skieppareedens afskaffande, pr.st. wore förtänckt, at, så wida lurendrejierier nu mera blifwit ganska allmänna, at the icke allenast i större, utan ock i mindre städerne, ja äfwen på landsbygden föröfwade warda, låta presterskapet i hela riket på tjenligit sätt warda ärindradt om nödwändigheten, at så wäl uti predikningarne, så ofta tilfälle gifwes, som ock i catechismi och husförhören, i anledning af thet 7:de budordet, med godt beskied, grundeligen och fogeligen sina åhörare underwisa, at then som på hwad ort och ställe thet hälst skier, hemligen köper el:r säljer inpracticerade och förbudne waror, är äfwen så wäl en lurendrejare, som then hwilken samma waror uti riket inbragdt, och följaktel. begår lika stor synd, och ställer sig hos konung och ständer uti lika stort answar, emedan ärfarenheten witnar, at mången enfaldig menar, thet et sådant köpande och säljande icke skall hafwa stort at betyda; hwarigienom theras sinnen warda uti synden mer inwicklade, utan at besinna, thet the i så motto synda emot Gud och sin öfwerhet.

Probst:ne mag:ri Strang och Lidius instämde härmed och önskade, at ståndet wille thetta närmare påtäncka, samt laga at sådant kunde verkställas.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemstälte, om icke thet skulle wara nödigt, at thenne punct intages, i thet wid riksdagens slut utgående circulairbref; hwilket bifölls.

14. Upl:s et af directuren Momma ingifwit memorial,¹ hwarutinnan han beswärar sig theröfwer, at föreståndarene wid ståndets enke och pupillcassa låtit trycka kongl. privilegierne jämte föreningen,² ang:de samma cassa hos h:r Salvius, hwarigienom han förmenar inbrott wara skiedt i thes wälfångna privilegier, med mera.

Härjämte uplästes jämwäl föreståndarenes skrifwelse til höglof. kongl. cancellie collegium om sequesterns relaxering,³ som directuren Momma hos kongl. slottscancellie sig utwerkat uppå the tryckte exemplaren med bem:te di-

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 155.

² Årstrycket, 16 september 1746. *Kongl. Maj:ts Stadfästelse-bref och Priviligier, på Präste-ståndets Änke- och minder-årige Barns underhålls-Cassa*. Tryckt i Modée 3, s 2341–2359.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 155.

recteurs therwid gjorde anmärkningar; och som pr.st. af alt thetta nogsamt fant, thet directuren Momma warit mindre befogad til thet steg han i thetta mål giordt; altså, och til et skyndesamt sluts ärhållande, kunde ståndet icke underlåta, at med thes föreskrift til höglofl. kongl. cancellie recommendera föreståndarenes redan insinuerade begäran om qwarstadens uphåfwande; lydande som följer.

Pr.st. har med särdeles nöije förnummit, huru mycken berömelig nit och åhåga för fattiga presteen Kors understöd och conservation herrar föreståndarene för ståndets nyligen inrättade enkekassa ådagalagt, hwarföre ock ståndet finner sig föranlåtut, at förklara så wäl sit bifall til samma nyttiga inrättning, som en synnerlig årkänsla och taksamhet emot bem:te herrar föreståndares härwid hafda möda. Och som pr.st. gienom en af directuren Momma insinuerad skrift, blifwit underrättad, huruledes bem:te Momma klandrar på then anstalt, som föreståndarene giordt med föreningens och thet therå utfärdade kongl. privilegii tryckande hos h:r Salvius, så har ock pr.st. härmedelst bordt gifwa tilkänna, at thet för sin del icke annat kan finna, än at herrar föreståndarene i samma sak egt fria händer; utan at directuren Mommas undfångne privilegium kunnat el:r bordt ligga them i wägen; warandes ståndet altså med hr:rar föreståndarenes göromål i thetta fallet äfwen aldeles förnögd och tilfreds, helst thetta kongl. privilegium och förordning, icke på publici wägnar; utan som en ståndets private sak, och på private omkostnad, är til trycket befordrad; altså och emedan exemplarens, på directuren Mommas ansökning, skiedde sequestrering ländar thenna goda inrättning til mycket hinder, men och förfång, så kan ståndet icke underlåta, så wäl thenne sak i giemen hos höglof. kongl. cancelliecollegium, ther then skall wara anhängig,¹ hörsamligen recommendera, som ock i synnerhet anhålla, thet ofwannämde confiscerade exemplar måtte ju förr ju heldre ifrån sequestern blifwa lösgifne, så at the nu i tid kunna til the längre aflägsne orter blifwa kringsände.

15. Biskop. h:r doct. Kalsenius hemställte, om icke thet skulle synas tjenligit, at til bondest:s ytterligare upmuntran i religionssaken, at vårt stånd, gienom 2:ne utskickade, aflade en wänlig taksäijelse, för theras så wäl nu nyligen, som eljest flere resor gjorde berömeliga declaration, at wilja, efter yttersta förmåga, biträda pr.st. i thenna sak. Thetta bifölls, och åtog sig biskop. h:r doct. Alstrin at föra ordet.

16. Boktryckaren Salvius lämnade til samteliga st:s ledamöter, utan betalning, et exemplar af utkomne lärde tidningar för åren 1745 och 1746.

17. Biskop. h:r doctor Rhyzelius tillika med the öfrige deputerade kom tillbaka ifrån kongl. slottet med berättelse, at Hans Kongl. Höghet, uppå landtmarskalkens, å samteliga ståndens wägnar, gjorde underdåniga tro- och huldhetsför-

¹ Läs: *anhängig*.

klaring för thet kongl. huset, hafwer i nåder yttrat en taksam fågnad öfwer r:s st:r:s zele och nitfulla kärlek, med försäkran tillbaka, at Hans Kongl. Höghet aldrig warder underlåtandes, at omfamna r:s st:r med en sådan tro- huldhet och kärlek, som skall emot theras giorda förklaring til alla delar swara.

18. Upl:s secrete deputat:s betänckande af d. 4 Nov.¹ ang:de majorens wid adelsfanan Pehr Stålhammars gjorde anhållan, at, i anseende til leden préjudice, han må få äldre öfwerstlieutenants character och rang än öfwerstlieuten. baron Augustin Leijonschiöld, samt at honom må tillåtas, i then händelse han framdeles skulle lida flere slika wederwärdigheter, at få emot någon wedergällning få afträda sin majorsbeställning til någon förtjent officerare utom regementet.

R. och a. hafwa, i anseende til anförde skiel och omständigheter, bifallit deputations senare alternative. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift betänckandet til borg.st. afsändes.

19. Upl:s secr. deputations betänckande af d. 5 Nov.² ang:de capitainen wid Uplands infanterieregemente grefwe Christop. Ekeblads ingifne besvär öfwer tilfogad préjudice af majoren Thure Rudbeck, med begäran at få majors fullmagt af samma dato som Rudbeck.

Efter något discurerande och sedan major Rudbecks hos r. och a. ingifne memorial,³ som war bifogat, blifwit upläst, upsköts thetta til en annan gång.

20. Biskop. h:r doct. Alstrin kom tillbaka ifrån bondest. med hälsning och berättelse, at bondest. försäkrat sig aldrig skola wika ifrån sina lärare i thet, som hörer til then himmelska sanningens förswar.

Den 10 Decembr.

1. Justerades protoc. af d. 3 i thenna månad.

Wid 7 § och i anledning af probst. mag:r Oedmans ther gjorde utlåtelse, lät scholemästaren Tranchell följande til swar theruppå i protocollet inflyta, neml.

1:o Har jag ingen twist emot h:r probsten yppat, sedan förra twisten oss emel. bilagd blifwit.

2:o Frågan, ang:de dels mit namns inskrifwande i fullmagten, dels et omgångs bref, så rörer thensamme högw. ståndet, som redan ransakat, slutat och fullmagterne til sin ort afskickat.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 3.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 2. Även 10 december 1746 § 6.

³ Borgarståndets arkiv, R 1298, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 11, bilaga.

3:o At jag skolat försäkra ställa högw. h:r doctorn och biskopen Wallin tilfrids, är en sak, som h:r probsten Oedman mig will påbörda; men jag mig intet åtagit.

4:o Hwad then omrörde försäkrän, om 18 d:r s:mt i weckan angår, så är then i protoc. af d. 20 Sept. tå högw. ståndets slut skiedde, icke uptagen, mindre stadfästad. Thesutom wet jag intet, hwad thensamme kunde tjena h:r probsten, althenstund then skiedde med thessa orden: Om h:r probsten kan få them, neml. the påstådde 18 d:r s:mt. För öfrigit kan hwarken h:r probstens bref til Elfsyssles contract af d. 29 Sept. ej eller riksdagsbeswären, som h:r probsten emot samma contract anstält hafwer, någon försäkrän gifwa. Skulle h:r probsten emot förmodan låta något widare i protoc. inflyta, så förbehåller mig mina påminnelser at afgifwa.

Probst. mag:r Oedman beropade sig theremot på h:r Tranchells egit samwete, hwartil Gud är witne, öfwer thet, som them emel. aftalt blef, när ståndet befalte them stiga ut, och i wänlighet sig förena, hwartil äfwen oftänämde gode män tå kallades til witnen, hwilka sedermera lämnat sin attest öfwer föreningen.

Ståndet begierte öfwer alt, at nu mera icke oroas och hindras uti förewarande angelägna riksdagsärender utaf thenna sak, som för thetta är behörigen förlikt, nog sliten och afsluten. Hwaruppå biskop. h:r doct. Wallin hemställte til ståndet, at om honom efterlåtes och wederbörande drogo til honom thet goda förtroende, så will han tillika med consistorio Gotheb. så laga, at ingenthera af them skall hafwa til at klaga.

Ståndet tyckte thetta så mycket heldre kunna och böra skie, som thet är et stiftets enskildte mål och oeconomicum.

H:r biskopen yrkade widare uppå, at utdrag af protoc. in extenso öfwer thenna sak honom meddelas måtte; frågandes om något besynnerligt hinder wore i wägen? Hwartil biskop. h:r doct. Rhyzelius med flera swarade nej.

Wid 14 § berättade probst. mag:r Serenius, at directuren Momma förklarar sig wilja uppå sit tryckeri låta uplägga pr.st:s privilegerade plan om enke- och pupillcassan, och utan betalning så många exempl. meddela, som åstundas, på thet ståndet ej skall blifwa strandsat i thes nödiga anstalter wid thenna inrättning. Men som werket är redan färdigt, aktade ståndet onödigt, at med en ny uplaga tilskynda direct. Momma en sådan omkostnad och olägenhet; hwaruppå h:r probsten Trægård anmodades, at, å ståndets wägnar, uti höglöf. kongl. cancelliet insinuera thet utdrag af protoc., som ang:de thenna sak blifwit upsatt; berättandes h:r probsten wid återkomsten, efter en liten stund, at kongl. cancelliecollegium försäkrat, at saken skulle i dag blifwa afgjord, wid hwilket tilfälle h:r probsten lagdt then omständigheten til, at presterskapet i orterne mycket åstunda blifwa delaktige af thenna plan, hwarifrån the, gienom sequestren, warda hindrade.

2. Ankommo 6 deputerade ifrån bondest. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; anmälandes 1:o at landt- och siö-milit.oecon.deputation, i anledning af krigsbefällets ingifna beswär, uptagit then wid förra riksdag fastställte förändringen om räntepersedlarnes sammanslående och utgörande efter en ständig markegång. Hwarföre och som bondest. anser thenna saken för ganska angelägen, och som et högst wårdande riksdagsmål, om hwars stadfästade bondest. i synnerhet och framför något annat är angelägit; altså ock theras begäran, thet pr.st. wille then härutinnan biträda; försäkrandes om beredwillighet tillbaka uti alt thet, som bondest. å sin sida kan til pr.st:s nöije och tjenst åstadkomma. 2:o recommenderade saken, ang:de Gefle stads fullmäktige.

Biskop. h:r Rhyzelius swarade med hälsning tillbaka, at pr.st. will så i thetta, som alt annat, icke underlåta, at göra hwad thy anstår och bör, så snart tid och utrymme thertil kan gifwas.

3. Herr doct. Filenius berättade, thet kamarherre bar. Ribbing i går warit hos h:r archibiskopen och notificerat Hans Excellences riksrådets och cancellie présidentens grefwe Carl Gyllenborgs dödeliga afgang, med begäran at sådant måtte hos ståndet gifwas tillkänna.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius blef häruppå anmodad, at i sorghuset å ståndets vägnar, aflägga thes skyldiga condolence.

4. Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte at 2:ne ifrån borg.st. warit här och recommenderat krigscommissarien Wiljamsons sak; hwaruppå bem:te h:r krigscommissarius ock sielf begierte företräde, anhållandes om samma sak.

5. Upl:s instruction för deputation öfwer finska ärenderne.¹

Wid första § och sista raden tillades orden: *i thetta mål.* § 2 bifölls. 3 § ändras på thetta sättet: tilbör deputation at uptaga och lämna sit betänckande öfwer the ifrån Finland inkommande oeconomiska mål och angelägenheter, som höra til riksdagen, och af finska ständerne kunna andragne warda.

4 § går aldeles ut och then 5 [§]² bifölls.

Härjämte uplästes h:r von Natt och Dags memorial,³ rörande några mål, som til thenna deputation höra, hwilket med ofwannämde instruction sedermera försändes til borg.st.

6. I anledning af ståndets beslut sista plenum, ang:de saken emel. major Rudbeck och capitain grefwe Ekeblad, förestälte biskop. h:r doct. Rhyzelius, om pr.st. nu skulle följa r. och a:s utlåtande och remittera saken tillbaka til secrete deputation.

The som ledamöter äro i samma deputation förbehöllo sig at så skie måtte, althenstund, sedan deputations betänckande blifwit upsat och expedierat, h:r

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 84.

² Enl. konc.

³ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 84, bilaga.

major Rudbeck så wäl hos r. och a. som ock bondest. et memorial insinuerat, hwars innehåll the ej haft sig bekant, ej el:r wetat theraf förän nu, tå löparen hit ankommit.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemställte, om icke något borde reflecteras therpå, at Kongl. Majj:tt sielf wid förra riksdagen betygat et nådigt nöije öfwer major Rudbecks upförande wid sista campagnen, hwarest han i synnerhet sig distinguerat. 2:o at ståndet nominatim och i specie tå utnåmt honom til thenna syssla. 3:o at han blifwit major, tå ingen capitain war wid regementet, som wille ingå thet accord, som i nåder tå blef af Hans Kongl. Majj:tt major Feiff förunnat.

I anledning häraf kom på tal, at saken icke thes mindre nu kan remitteras til secr. deputation och yrkade probst. mag:r Lidius, kyrkioh. h:r Palmærus med flera therpå; hwaremot probstarne Serenius, Lind, Montelius och andre påstodo, at saken nu kunde så wäl hos pr.st. afgöras, som hos bondest. skiedt är.

H:r doct. Browallius upläste 16 § af riksdagsordn. hwarutinnan förmåles, at när några påminnelser anföras emot en deputations betänckande, bör thet gå til deputationen tillbaka, at sig theröfwer utlåta; förmodandes h:r doctorn nog klart häraf kunna ses, at, i anseende til major Rudbecks ingifne memorial, som ock til någon del rörer capitain Ekeblad, saken bör ånyo til deputation remitteras, hwilket oförgripeligen skulle lända til bem:te h:r majors faveur; emedan någre omständigheter tå kunde inflyta, som förut i betänckandet icke finnas.

Probst. Lidius utlät sig, at som secr. deputations betänckande¹ tyckes wara major Rudbeck förnär, hwilken med berömelig distinction sig i sista kriget förhållit, och majorn theröfwer sit memorial ingifwit, som nu ifrån r. och a. hitkommit, altså hafwa wi uti nyss anförde 16 § af riksdagsordn. tydeligen föreskrifwit, huru med thenna sak nu vidare förfara skall, innan något slut träffas kan och bör.

Härmed instämde kyrkioh. Palmærus, probst. mag:r Hygrell, samt kyrkioherdarne mag:r Helstadius och h:r Cedren; men som theremot af probst. mag:r Lind och flera yrkades, at saken nu borde afgöras; h:r superint. doct. Kiörning äfwen förmente, at 16 § i riksdagsordn. skulle för långt extenderas, om närwarande mål therunder begripas skulle; någre jämwäl begynte begära votering i saken, altså frågade biskop. h:r doct. Rhyzelius, om ståndet will skrida til votering, hwartil swarades både pro och contra; men kunde dock på fleras begäran icke afslås.

Proposition giordes: Antingen saken skall till secr. deputation remitteras tillbaka el:r icke?

Herr doct. Browallius: Skole wi votera härom, så blifwer thet meningen af samma votering, antingen wi skola efterlefwa riksdagsordn. eller ej; hwilket så wäl inom, som utom ståndet blifwer et farligt präjudicat.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 2. Även 3 december 1746 § 19.

Probst. Lidius instämde härmed, lämnandes til ståndets mogna ompröfwande, och efterwerldens omdöme, om han i thenna sin mening farit wile.

När vota uppräknades befunnos 22 röster med ja och 24 med nej, och således thermed faststält, at saken icke borde til secr. deputation remitteras.

Herr major Rudbeck företrädde; recommenderandes thenna sin angelägenhet hos pr.st. i then säkra förmodan, at han ej lærer hafwa förlorat then ynnest och bewägenhet, som ståndet tilförene emot honom förklarar.

Sedan majoren tagit afträde discurerades om, huru och på hwad sätt ståndet nu måtte komma härifrån, och aktades bäst, at pr.st. simpliciter bifaller bondest:s utlåtande, som the skrifwit på major Rudbecks eget memorial, så lydande:

Bondest. fant thenna sak wara af Hans Kongl. Maj:tt så afgjord, som r:s ständer wid sidstl. riksdag Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet tilstyrkt, och håller förthenskull före, at thet therwid bör förblifwa, och h:r major Thure Rudbeck, således bibehålles wid thes en gång framför h:r capit. Christop. Ekeblad ärhållne tour.

Pr.st. biföll thetta, hwilket skrefs så wäl på r. och a:s som bondest:s exemplar, hwarmed the bägge til borg.st. försändes.

Härjämte fant äfwen pr.st. skieligit, at, til något soulagement för capitain grefwe Ekeblad, hos the andra stånden recommendera honom, at få majors character af yngre dato, hwartil följande extractum protoc. blef upsat:

Ehuruwäl pr.st. icke kunnat bifalla secreta deputations betänckande, om capitain grefwe Ekeblads anmälande til majors fullmagt af samma dato med majoren Thure Rudbeck; icke thestomindre har ståndet, til at wisa thes benägenhet för grefwe Ekeblad, welat hafwa honom hos Hans Maj:tt i underdånighet anmäld til majors character af yngre dato, til thes han, wid förefallande öpning uti armén, kan blifwa werkel. befordrad, dock utan préjudice af någon better meriterad, hwilket the öfrige resp. stånden hörsam, tjenst- och wänl. hemställes.

7. Upl:s krigscommissarien Willjamssons memorial¹ med bifogat utdrag af protoc. hållit i rådkamaren d. 21 Nov. sidstl., ang:de bem:te krigscommissarii hos Hans Kongl. Maj:tt gjorde underdåniga ansökning, at, i anseende til andragne skiel och omständigheter, hugnas med krigsråds character, til thes någon reell befordran el:r löningsvacance för honom kan existera, hwartil Kongl. Maj:tt lämnat thes nådiga bifall; men riksens råd, i anseende til 1723 års förordning om characterer, giordt theas påminnelser, samt styrkt Hans Maj:tt, at communicera thetta med riksens ständer.

Borg.st. hade genom utdrag af protoc. under d. 3 hujus bifallit bem:te krigscommissarii ansökning, så wäl om krigsråds character, som reelle befordran, när löningsvacance existerar.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 50.

Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande; hwilket påskrifwes när löparen ankommer.

8. En adjutant ifrån kongl. artillerie företrädde, anmälandes, at wanliga styckeskott komma at skie wid Hans Excellences grefwe Carl Gyllenborgs begrafning.

9. Ifrån borg.st ankommo 12 deputerade. Ordet förde handelsmannen Plomgren; afgifwande 2:ne extracta prot., thet ena under thetta datum,¹ ang:de ärsättning til Hans Kongl. Höghet för thes gjorde omkostnader så wäl wid sit håldne höga biläger, som ock prints Gustafs födelse, som eljest wid Hans Kejsersliga Höghets i Ryssland biläger och flera andra tilfällen, hwilket borg.st öfwerlämnat til secr. utsk.

Thet andra af d. 26 Nov. sidstl.,² ang:de rang för alla borgmästare i stappel och upstäderna. Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at beträffande thet förra, lärar pr.st. emot the andre resp. stånden ej något eftergifwa, i thet som tjenar til underdånig wördnads och kärleksbetygande för Hans Kongl. Höghet. Och at thet senare skall komma hos ståndet i behörigt öfwerwägan.

När deputerade woro bortgångne, discurerades något, ang:de borgmästarenes begierte rang, hwarwid biskop. h:r doct. H. Benzeliuss sig yttrade, at när thenne sak kommer at företagas, then omständigheten bör påtänckas, at ehuru ståndet må sig utlåta, dock therigenom tå intet må afgå ifrån probstarne i ständerne præsidii förandet i kyrkioråden, som af ålder them warit tilhörigt.

Kyrkioh. mag:r Eckman berättade, at borg.st. sielf wid förra riksdagen har specifice nämnt at præsidium i kyrkiorådet altid skall wara probsten förbehållit.

Probst. mag:r Lind: Thet torde wara nödigt, at någon beskickning skier til bondest. med anmodan, at ej afgöra thenna sak, förän pr.st. först får utlåta sig; hwilket bifölls, och åtog sig probst. mag:r Trægård, at samma sak uträtta; berättandes wid återkomsten, at bondest. låfwat at härutinnan wilja wara pr.st. til wiljes.

10. Biskop. h:r doct. Rhyzelius berättade, at h:r baron och landtmarskalken låtit förmåla, thet secr. utsk. til förekommande af underslef wid husbränningen här i Stockholm, lämnat bryggareämbetet frihet, at til bränwin få förwärka 2400 t:r säd emot 8 d:r s:mt tunnan i accis.

Kyrkioh. mag:r Eckman hölt före, at thetta hade bordt först hos plena anmälas, innan thet blifwit faststält, men som kronan häraf hafwer en så märkelig inkomst; så yttrade sig ståndet, at ej hafwa något theremot.

11. Biskop. h:r doct. Kalsenius gaf tilkänna, hurusom, wid talemännens samtal sidstl. afton, thetom blifwit öfwerenskommit, at sidsta plenum för helgen skall hållas antingen ons- el:r lördagen i nästa wecka, och thet första efter helgen an-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 1.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 32.

tingen d. 7 el:r 10 Januarii; men at deputationerne likafullt sit arbete fortsätta, hwarföre ther någon skulle åstunda, at öfwer helgen resa bort, så böra ledamöterna i hwarje deputation therom öfwerenskomma, at ej [e]mer¹ än en högst två af hwart stånd fara utur staden, hwilket wid sidsta plenum el:r d. 20 hujus bör anmälas och tilstånd thertil ärhållas.

Härwid aktade ståndet nödigt, at något wite utsättes för then, som antingen utan lof reser bort, el:r öfwer then utsatte tiden blifwer ute, hwilket kommer på föresagdan dag at determineras.

Probst. mag:r Montelius ärindrade, hurusom thenne förmån endast kan af them nyttias, hwilka hafwa sina hemwist närmast staden, hwaremot the långwäga ej kunna thermed komma til rätta, dels för tidsens korthet, dels för en altför widlyftig och kostsam resa; hwarföre och på thet intet hinder gienom någras frånwaru, uti riksdagsarbetet må förorsakas, han för sin del ej kan bifalla at någon må resa bort.

12. Kyrkioherd. h:r Drangell föredrog, hurusom åtskillige mål, hwilka uti urskillningen icke blifwit antagne, nu instickas ibland borg.st:s allmänna beswär, hwaraf thetta stånds beswär blifwit ganska många, och följakteligen thenna deputations arbete odrägeligit, at man ej ser sig thermed kunna hinna til slut.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius hemställte, om icke någon förfrågan härom borde skie hos the andra stånden.

Kyrkioh. mag:r Eckman: Thet borde blifwa emellan stånden afgjordt och faststält, at alla stånds allmänna beswär skulle först gå genom urskillningen.

Biskop. h:r doct. Wallin gaf thet förslag, at bewis tagas kunde ifrån allm. beswårsdeputations utskott, hurusom the af urskillningen förkastade mål nu söka at indragas ibland allm. beswären, hwilket sedan hos hwart och et stånds plenum anmäles, tå man kan wara bättre i stånd at afböija thenna oredan.

13. Biskop. h:r doct. Alstrin gaf wid handen, at en utskickad ifrån kongl. cancellie warit hit och berättat, at thet högber:te collegium, i anledning af pr.st:s extr. prot. upkallat directeuren Momma, at höra hwad han vidare kunde hafwa at andraga, och theruppå resolverat til then belagde sequestrens uphäfwande.

14. Öfwersten h:r baron Hammiltons memorial,² hwarom vidare i nästföregående protoc. 11 §, hafwer r. och a. remitterat til secr. deputat. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift thet til borg.st. försändes.

¹ Enl. konc.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 28. Även 3 december 1746 § 11.

Den 15 Decemb.

1. Upl:s och justerades protocollet af d. 10 i thenna månad til och med then 10 §.

Wid 3:die § berättade biskopen h:r doct. Rhyzelius, at han sidstledne odensdag efter anmodan warit uti sorgehuset, och uppå presteståndets wägnar, aflagt condolance öfwer Hans Excellence riksrådets grefwe Carl Gyllenborgs dödeliga fränfälle.

Wid 5 § frågade biskop. h:r doct. Kalsenius, om instruction för then deputation, som öfwer finska ärenderne förordnad är, blifwit sidstledne plenidag afskickad?

Notarien swarade ja, och at protocollet witnar, thet samma sätt til afskickande therwid är i akt tagit, som eljest warit wanligt, när ingen dissensus i ståndet förmärkts, om thet som expedieras borde.

Herr biskopen lät härwid flyta til protocols, at han nu, som probsten Serenius en gång tilförene, påminner, at hwad ståndet resolverar, och påskrifwa låter, icke skall bortsändas förän notarien å nyo tilsagdt, och therom inhämtat ståndets ytterligare utlåtande, om the må afgå el:r icke, hwarom h:r archibiskopen sielf i ståndet tilsagdt.

Wid 7 § frågade notarien om ståndets bifall för krigscommissarien Wiljamsson skall afgå, men swarades at man wäntar til thes löparen ankommer.

2. Justerades thet af probsten Serenius projecterade extr. prot. ang:de capitain gref Ekeblads befordran til majors character af yngre datum, än major Rudbeck, hwilket bifölls och skulle til the andra stånden afsändas.

3. Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte, at h:r Ekstubbe warit hit med hälsning ifrån h:r baron och landtmarskalken, samt berättat, thet r. och a. bifallit borg.st:s extr. prot. ang:de ärsättning til Hans Kongl. Höghet för thes wid åtskilliga tilfällen gjorde anseenliga omkostningar.

Probst. mag:r Serenius ärindrade, at processen i thetta mål är oformlig, althetstund et sådant ämne icke bordt få sin resning af något särskildt stånd, utan af secrete utsk. gemensamt, och wore billigt, at någon påminnelse therom giordes til borg.st. och våra ledamöter i secrete utsk. sedermera föredraga saken thersammastädes, utan at göra någon reflection på borg.st:s extr. prot.

Andra förmente, thet icke wara owanligt at et stånd reser någon wiss sak, hwaruppå wi hafwa flere préjudicater ifrån bondest.

Superint. doct. Kiörning: Man bör göra åtskillnad emellan sakerne, ty hwad penningeutgifter angår, är thet en sak, som efter plägat samråd emel. talemännen först bör i secrete utsk. uptagas, innan then kommer til plena, hwarmed äfwen doctor Browallius instämde.

Probst. mag:r Nordman: Sedan saken nu kommit på tal, är billigt, at wi wisa oss beredwillige; men skulle likwäl för min del hålla före bäst wara, at wi ståndswis härtill contribuera.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Quæstio an bör först afgöras, hwarefter man sedan får täncka på quomodo; frågande förthenskull, om thetta ärende må winna pr.st:s bifall, hwartil swarades enhälligt ja.

4. Biskop. h:r doct. Rhyzelius berättade, at en af bondest. wid namn Olof Assersson ifrån Elfsborgs län til vårt stånd inlefwerat en skrift, rörande bem:te stånd särskildt.

En del begierte, at thenne skrift måtte upläsas; men som saken icke hörer hit, althenstund thet ena ståndet ej bör blanda sig i thet andras göromål; altså aktades bäst, at samma skrift här icke warder uptagen, utan genast återburen til bondest. hwilket ärende kyrkioherden mag:r Helstadius åtog sig at förrätta.

5. Upl:s borg.st:s extr. prot. af d. 10 hujus,¹ ang:de tjenstebyte emel. commissarien i r:s st:rs contoir Olof Bidenius Renhorn och borgmästaren i Arboga Eric Ramell, hwilken sak, genom utdrag af rådsprot. d. 3 i thenna månad² til riksens st:r i nåder blifwit remitterad; förklarandes sig borg.st. at ej hafwa något wid samma byte at påminna.

R. och a. hade thetta bifallit.

Kyrkioh. mag:r Eckman hölt före wara bäst, at hwar och en behåller sin tjenst.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag finner här en besynnerlig omständighet, at en med större lön will byta sig til mindre.

Superint. h:r doct. Kiörning och flere recommenderade saken til ståndets bifall, i anseende så wäl til andra orsaker, såsom ock at Hans Kongl. Maj:tt redan lämnat thetill sit nådiga samtycke.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag är mån therom, at lag efterlefwes, och i gemen icke af then meningen at något byte må tillåtas; men som föregifwes, at thetta byte intet skall skada; utan fast mera wara gangneligit, så är jag intet the-remot.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade, om thet projecterade tjenstebytet får bifall; hwartil swarades ja, som skrefs på borg.st:s extr. prot. hwilket strax thereafter afsändes.

6. Biskop. h:r doct. Kalsenius förmälte, at til bondest. skall en skrift wara ingifwen, som rörer hela presterskapet, och skall angå theras löningsrättigheter af sina åhörare, uti hwilken sak man lærer hafwa någon benägenhet af bondest. at förwänta, i anseende til then wälwillighet pr.st. nu bewist med Olof Asserssons memorials hänskiutande.

7. Ledamöterne af handelsutskottet anmälte, at något försök skall wara å bane til en fri religionsöfning här i riket för the catholska, hwarom fransöska ambas-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 8.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 8, bilaga.

sadeuren skall hos Hans Kongl. Maj:tt ingifwit et memorial, hwarföre the funnit sig föranlåtne at lämna ståndet häraf del.

Probst. Serenius hade jämwäl upsatt project til extr. prot. ang:de thenna sak, som til kongl. commerciecollegium kunde afgå, så lydande: Sedan pr.st. kommit i ärfarenhet, at uti Kongl. Maj:tt's höga namn skall af någon utskickad härifrån riket wara försäkran gifwen til utländska handwerkare af romerska kyrkan, om en fri religionsöfning här i landet, och at samma handwerkare i förmågo theraf begära catholska prester til wissa stappelstäder, ther the sig nu för tiden uppehålla, har ståndet funnit sig högst föranlåtitt, uti et wår beswurna religion så nära rörande mål, at hos kongl. commerciecollegium, ther thetta nu skall wara under utarbetande, wänligen anhålla, om benägen del af alt, hwad i then saken måtte hafwa inkommit och nu för händer wara; på thet ståndet måttte therwid hafwa tilfälle, at göra the påminnelser, som riksens fundamentallagar wid handen gifwa.

Sedan thetta war upläst och bifallitt, anmodades h:r doct. Bergius och h:r professor Asp, at, så snart et exemplar häraf blir renskrif[wit],¹ thetsamma til kongl. commerciecollegium inlämna, hwilket af them utlofwades.

8. Kyrkioh. mag:r Hellstadius kom tillbaka med hälsning ifrån bondest. som tackat för then benägenhet pr.st. emot them bewisat, thermedelst, at Olof Asserssons memorial icke blifwit uptagit, utan til bondest. remitterat; försäkran-des at för sådant wid tilfälle wilja thes ärkänsamhet emot pr.st. bewisa.

9. Fändriken wid Kronebergs regemente Michaël Georg Widerström företrädde;² recommenderandes sin sak til pr.st:s öma behjertande, at han, som 16 gånger lidit préjudice, genom yngres befordrande, dels til lieutenants, dels til fändriksindelningar; nu kunde winna en nåd-gunstig bönhörelse, och i anledning af secrete deputations för honom utfärdade betänckande, wid sin annalkande ålder, til liten uprättelse utur thes torftiga tilstånd, hulpen och tilfredsstäld warda.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. icke skall underlåta wid sakens företagande göra hwad tilbörligt är.

Sedan fändriken war bortgången, begyntes med upläsande af secr. deputations betänckande i thetta mål,³ tillika med the voteringar, som någre af deputations ledamöter låtit bilägga, och i synnerhet biskopens h:r doct. Kalsenii, hwilka warit dissentientes ifrån pluralitetens mening.

R. och a. hade resolverat: I anledning af dissentientium mening, stannade r. och a. i thet, at Hans Kongl. Maj:tt må i underdånighet anmodas, at förwisa thetta mål med hwad theraf dependerar, til en general krigsrätt; kommandes

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 4, bilaga.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 4.

gen.majoren Bildstein, i fall Widerström succumberar at niuta skielig reconvention.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag bifaller aldeles biskop. h:r doct. Kalsenii votum, såsom wäl grundad och med flera omständigheter tydel. utfördt.

Doct. Browallius: Jag är af samma mening; skulle dock tycka, at then gamla fändriken wäl kunde recommenderas til lieutenants character, han lærer dock aldrig längre komma; men hwad reconventionsmålet angår, så kunde thet uphöra til thes saken blifwer lagl. utförd.

Af hwilken mening domprobst. mag:r Liungberg jämwäl sade sig wara.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag ser gerna at fändriken Widerström blifwer för sina långliga tjenester hugnad på något¹ sätt; men som h:r generalen Bildstein påstår sig kunna sin talan med flera skiel bewisa, så håller jag för min del före, at honom af secr. deputation måtte wiss dag föreläggas, inom hwilken han alla sina skiel bör ingifwa, och i annor händelse wara sin talan förlustig.

Kyrkioherdarne h:r Palmærus och mag:r Huss jämte flere anförde hwar efter annan the skiel och omständigheter, uppå hwilka secrete deputat. sit betänckande grundat; förmodandes, at af them nog skall synas, thet fändriken lidit i sin rätt, när 16 yngre personer, tid efter annan, blifwit honom föredragne; hwaremot gen.majoren sielf icke gittat något ojäfaktigt emot Widerström at anförä.

Til thenna mening begynte pluraliteten af ståndet inclinera, och en stor del begära votering, hwartil biskop. h:r doct. Rhyzelius giorde proposition, at med ja el:r nej beswaras: Om wi skola bifalla secrete deputations betänckande? När sedlarne öppnades befunnos 31 med ja och 7 med nej; i anledning hwaraf på betänckandet skrefs, at thet blifwit af pr.st. bifallit, som ock strax thereafter til borg.st. afsändes.

10. Biskop. h:r doct. Wallin begierte, at som thet nu lider på tiden och innan ståndets ledamöter åtskiljas, få anmäla, hurusom han för sin swaga hälsa nödgas öfwer julehögtiden at resa bort; wiljandes, så framt ingen särdeles ohälsa emel. kommer, åter begifwa sig hit; men om någon så oförmodelig anstöt honom träffade, som hindrade återkomsten, wille biskopen, ther ståndet så behagar, skaffa en annan ifrån orten i sit ställe; begärandes ståndets benägna bifall och tilstånd til thenna sin resa.

Åtskillige ytttrade sig häruppå, at the mycket ogera sakna en så wärdig ledamot, dock som någon swagare hälsa föranlåte[r]² h:r biskopen til thenna resa, will ståndet i sådant fall icke wara theremot; men hölt tillika före ej wara af nöden, at någon annan fullmäktig upsändes, therest h:r biskopen sielf ej skulle återkomma, så wida likafullt är et tilräckeligt antal af riksdagsmän ifrån Götheborgs stift.

¹ Enl. konc., renskr.: *någod*.

² Enl. konc.

Biskop. h:r doct. Kalsenius lät flyta til protocols, thet han förbehåller ock sig, at för befarande siukdom, få framdeles resa härifrån.

Til bortresande öfwer instundande julehelg, men at strax therefter i rätten tid wara tillbaka, anmälte sig probstarne och kyrkioherdarne mag:ri Beckman, Lind, Nordman, Strang, Wall, Eckman och Helin.

11. Löparen, ang:de årsättning til Hans Kongl. [Höghet]¹ för åtskilliga gjorde omkostningar, ankom med r. och a:s bifall. Påskrefs at pr.st. jämwäl i dag bifallit thettil.

12. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Jonas Nilsson ifrån Westergöthland; påminnandes ang:de räntepersedlarne, med begäran, at i fall land- och siö militiæoecon.deputations betänckande nu wore inkommit, pr.st. wille med sit utlåtande theröfwer innehålla, til thes bondest. finge sina tanckar meddela, och några nödiga påminnelser therom anföra; emedan thetta är en sak, som them ganska när rör.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at betänckandet ännu icke är ankommit; men när thetta är skiedt, skall pr.st. så anse och afgöra saken, som thet finner skieligit, och tror bondest. wara behageligt.

13. Herr biskopen Beronius återlämnade til ståndet comministerns i Pädersöre Dahls florilegium poëticum;² utlofwandes at nästa session, tillika med the fle- re, som thetsamma genomse, wilja aflämna thes utlåtande theröfwer.

Den 17 Decemb.

1. Anmältes, at herr taleman ännu wore siuk.

2. Continuerades med protocols justering af d. 10 hujus, hwarefter protocollet af d. 15 therpåföljande helt och hållit uplästes.

Wid 7 § af thetta senare berättade kyrkioherden Drangell, at 1 § af pr.st:s allmänna beswär wid thenna riksdag, ang:de thet bekanta religionsmålet, är af beswärdeputations utskott förwist til plena, frågandes hwad mera nu kunde wara therwid til görandes?

Notarien förmälte, at han utur 1742 och 1743 års protocoll i thenna sak, utdragit alt hwad ståndet therwid tå tilgiordt, hwilket aktades nödigt, at wara til hands, när saken förekommer.

I anledning af samma § berättade h:r doctor Bergius och h:r professor Asp, at the warit up til kongl. commerciecollegium och aflämnat thet omförm:te ståndets extr. prot. hwarå collegium swarat, at hwad Wahlbergs beskickning

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 1. Även 25 september 1746 § 6; 8 november 1746 § 2; 22 december 1746 § 5.

och ärende angår, så har han i thetta mål ej warit af Kongl. Maj:tt, utan af manufacturcontoiret expedierad, som tillika lærer hafwa gifwit honom thenna commission, at försäkra catholska handwerkare om en fri religionsöfning; utlofwandes kongl. collegium at i morgon wilja lämna del af alt thet, som i then saken til kongl. collegium inkommit, och nu kan för händer wara.

3. Herrar biskoparne doct. Alstrin, doct. Wallin och mag:r Beronius gofwo ståndet wid handen, at the nu upsatt och förfärdigat then skrift,¹ om hwilken the för någon tid sedan blifwit anmodade, til swar uppå thet memorial,² som majoren baron Wrede sökt wid thenna riksdag at insinuera, ang:de en fri religionsöfning, hwilken skrift blifwit til h:r archibiskopen lämnad.

4. Biskop. h:r doct. Wallin förestälte, at, i fall Halland skulle wilja upsända en annan fullmäktig i h:r biskopens ställe, om sådant skulle efterlåtas.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius med flera swarade, at sådant wore både onödigt och onyttigt, sedan nu så långt avancerat med riksdagsarbetet i deputationerne, hwarom en fremmande och nykommen als ingen kunskap hafwer.

5. Biskop. h:r doct. Alstrin, superint. h:r doct. Kiörning och kyrkioh. mag:r Huss anmälte, at the äro sinnade, för någon angelägenhets skull, at resa bort öfwer instundande högtid; men wilja sig åter i rättan tid infinna.

6. Biskop. h:r doct. Rhyzelius förmälte, at h:r baron och landtmarskalken i dag låtit honom weta, thet nu mera och efter thenna dagen intet plenum warder hållit förän efter 13:de dagen, thet må förekomma, hwad som hälst will.

Ståndet biföll thetta, och emedan en stor del nu reser bort öfwer helgen, discurerades, om icke billigt wore, at i fall ståndet under samma tid i något mål sammanträder, sådant icke för godt och giltigt anses, förän thet å nyo efter återkomsten föredragit warder.

Probsten mag:r Oedman och flere förbehöllo sig dock, at ther någon casus extraordinarius förefaller, som intet drögsål tåla skulle, och emedan större delen af ståndet blifwer qwar i staden, ståndet icke må wara bundit och uti inactivitet försatt.

7. Upl:s secrete deput. betänckande öfwer capitain Henr. Joh. von Brandtens beswär ang:de préjudice.³

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 41. Även 21 januari 1747 § 3; 5 augusti § 2. Tryckt som bilaga, s 641.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40. Även 18 oktober 1746 § 5; 15 november § 9; 21 januari 1747 § 4; 7 februari § 11; 14 februari § 7; 21 februari § 2; 5 augusti § 2. Tryckt som bilaga, s 630.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 5.

8. Upl:s borg.st:s extr. prot.¹ ang:de 200 d:r s:mt utaf lagmans och häradshöfdingöfwerskottsmedlen til borgmäst. Thunberg i Ystad, för omkostningar wid resandes emottagande och förpassande, med mera.

Härwid berättades, at kongl. hofrätten i Jönköping skall hos justitiædeputation inlagt beswär theremot, och förthenskull beslöts at med thenna sak anstår, til thes bem:te deputations utlåtande inkommer.

9. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Otto Olofsson; anmälandes l:o at i theras stånd i dag blifwit beslutit, thet härefter intet plenum för helgen hos them hållit, ej heller hållas kan, förän 13:de dagen är förbi, emedan knapt 20 ledamöter lära öfwer instundande högtid i staden qwarblifwa.

2:o Inlämnade extr. prot.² ang:de tilstånd för häradshöfdingen Carl Sadelin, at afstå sin sysla til v. häradshöfdingen Jacob Ekebon.

3:o Aflämnade en skrift, som i theras stånd blifwit ingifwen, ang:de prester-skapets upbörd och rättigheter af sina åhörare, med berättelse, at then som under samma skrift sit namn låtit teckna, hafwer uti fleras närwaro tilstådt sig ej wara uphofsman, utan en prestman wid namn Granholm hafwer henne upsat, och om namnets undertecknande anmodat.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade med hälsning tillbaka, jämte berättelse, at pr.st. jämwäl kommit öfwerens om, at låta plena hos sig uphöra tils efter 13:de dagen; tackade therjämte för bondest:s nu betygade wälwilja och förtroende, med försäkran, at pr.st. altid skall wara wederrodo³ til thes bibehållande.

10. Företogs saken, ang:de Gefle stads riksdagsfullmäktige, uti hwilken Kongl. Maj:tt d. 28 Aug. sidstl. resolverat, och tillåtit at Wettergren, såsom then ther, wid herredagsmanswalet, få the flästa rösterna, må från Gefle stad blifwa fullmäktig; dock therigenom them, som äro med honom missnöjde, aldeles obetagit, at särskildt för sig til riksdagfullmäktig behålla borgmästaren Omnberg. Borg.st. genom extr. prot. af d. 25 Sept.⁴ therpåföljande hafwer i thenna sak sig således utlåtit, at thet, i anseende til flera widlyftigt anförde kraftiga, samt öfwertygande skiel och omständigheter, icke kan anse el:r är-känna borgaren Petter Wettergren, utan allenast borgmästaren Joh.⁵ Omnberg för Gefle stads laga fullmäktig på innewarande riksdag.

Resol.: Althenstund Hans Kongl. Maj:tt i nåder tåkts i thenna sak resolve-ra; altså kan pr.st. med thensamma sig icke befatta; utan remitterar then til thet lof. borg.st. såsom thes egit oeconomicum.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 9. Även 17 september 1747 § 24.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 7. Även 10 januari 1747 § 14.

³ Enl. konc., renskr.: *wederrodo*.

⁴ Inget extraktprotokoll funnet. Protokollet tryckt i Borgarståndets riksdagsprotokoll 1746–1747, s 47 ff.

⁵ Enl. konc., renskr.: *Jah*.

11. Upl:s r. och a:s extr. prot. af d. 25 Octob.¹ ang:de at wissa deputerade af hwart stånd måtte utnåmnas, at projectera en sådan instruction för r:s ständers urskillningsdeputation, som närmare kan lämpas til vårt nu warande regeringssätt, etc.

Thetta bifölls, som påskrefs, hwarefter extractet til borg.st. försändes.

12. Af krigsbefälet ankommo 24 st. deputerade. Ordet förde gen.lieuten. baron Didron, inlämnandes et memorial,² ang:de räntepersedlarnes sammansläende och recommenderade saken til pr.st:s mogna, öma och billiga öfwerwägande, med försäkran, at r. och a:s utlåtande nu strax skulle ankomma.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. skall för sin del winlägga sig om, at thenna sak, å ömse sidor må ärnå et godt och önskeligit slut.

13. I anledning af hwad under thenna session så wäl som eljest om religions-enhet discurerat blifwit, förständigade superint. doct. Kiörning, om icke sedan wi fåt sedt the handlingar, som kongl. commerciecollegium oss lofwat, thet skulle synas nödigt, at vår taleman kunde wid tilfälle påminna kyrkioherden mag:r Tillæus, som är ståndets fullmäktig i manufacturcontoiret, at hafwa et waksamt och wärdande öga på alle the anstalter och försök, som kunna ther göras emot religionsenhet, samt strax theremot göra sina protester, särdeles när thet lider thetill, at riksdagsrelationen skall uppsättas.

14. Probst. Serenius anmälte, hurusom förordnade af ståndet tillika med borg.- och bondest:ns deputerade til bewillningswerkets reglerande hafwa utaf r. och a. begiert få närmare uplysning i et och annat mål, som i thetta ärende är aldeles oumgängeligit, men icke fåt särdeles nöijaktigt swar, hwarföre h:r probsten begierte få upläsa något, som i thetta afseende af honom projecterat är, så lydande:

Hos pr.st. kom i öfwerwägande, huruledes riksens undersåtares medellösa tilstånd, nu för tiden icke tol thet utlagor el:r bewillningar sträckas längre, än at någorlunda kunna swara emot rikets oumgängeligaste tarfwor; förthenskuill fant pr.st. godt at deputerade öfwer bewillningen måga under tysthetsed, göra sig noga underrättade, icke allenast om thet allmänna behofwet, utan ock hwad hwar och en artikel af the förra bewillningar indragit. Och som undersåtarene ej förr böra belastas med utlagor, än tå kronones tilståndiga inkomster finnas otillräckelige, så hölt ståndet före, at deputation i thet nogesta bör utröna alt hwad statsverket i någon måtto til hjelp komma kan, samt alla the tilgångar och utvägar, hwarigenom kronones ingälder af thes egna allodialgods, fastigheter i gemen, samt räntor, inkomster och fordringar kunna göras indrägtigare för thet allmänna, och themed til riksens st:r inkomma; på thet undersåtarene

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 7.

² Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 98.

mätte hafwa någon lisa, efter så många utståndne swårigheter af kriget och någon kännning af then hugneliga freden.

Thetta bifölls och resolverades, at thet strax genom extr. prot. skulle afgå til the andra stånden.

Probst. mag:r Oedman frågade, om icke hwar och en, som kunde hafwa något nyttigt, at wid handen gifwa och påminna, egde frihet, at thermed til deputation inkomma; hwartil swarades ja.

Kyrkioh. mag:r Helin hemställte, om icke thet wore nödigt, at sådane ledamöter til thenna deputation utwaldes, som icke allenast kunde jämt och samt wid alla öfwerläggningar wara med, utan ock hade närmaste begrep och kännning af ståndets allmänna tilstånd.

Thetta bifölls, och som ej mer än 3 af ståndet böra här hafwa rum, gillades thet förr gjorde walet, at domprobsten Liungberg, probsten Serenius och kyrkioherden Manquer, komma å ståndets wägnar at thessa öfwerläggningar biwista; kunnande ståndet, ang:de h:r doct. Browallius, som icke utnämnd blifwit, thenna gången sig ej vidare utlåta; emedan han nu ej war tilstädes.

15. Upl:s bondest:s senare extr. prot. af d. 8 Nov.¹ ang:de säte och stämma i secr. utskottet.

R. och a. hade remitterat thetta ärende til secr. utsk. at theröfwer lämna swar. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift extractet til borg.st. afsändes.

16. Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte, at bondest:s taleman gifwit honom wid handen, thet samma stånd will komma öfwerens om, at 12 ledamöter kunde med krigsbefälet sammanträda, och om någon jämkning, ang:de räntepersedlarne, å ömse sidor i wänlighet öfwerlägga. Imedlertid emottog domprobsten Liungberg krigsbefälets memorial, at igenomläsa.

17. Som emel. talemännen blifwit aftalt, at then nationelle declaration för Hans Kongl. Höghet och thes manliga bröstarfvingar skulle nu för jul underskrifwas, hwarmed hos r. och a. göres början; altså tilsade biskop. h:r doct. Rhyzelius, at så snart man får förspörja, at med thenna underskrift skrider hos r. och a. til slut, så skall thet genom anslag göras kunnigt at wi samlas til thetta undertecknandet, hwilket förmodel. torde skie nästa fredag kl. 12.

18. Probst. mag:r Serenius: Emedan ståndet nu skils åt, och secr. utsk. lika fullt fortfar med sit arbete öfwer helgen, ty will jag något påminna, som jag för min del håller före, at ther ligger secr. utsk:s högsta wård uppå.

Ständerne hafwa genom instruction pålagt secr. handelsdeputation at corrigera wexelcursen, såsom synes i then tancka, at cursen dependerar af handeln allena, men icke af riksens mynt. Om thet therwid får förblifwa, och secr. utskottet intet botar myntet äfwen så fort, som thenne deputation botar handeln, så blifwer wexelcursen obotad, handeln förderfwad och hela riket utmägtadt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 6.

Thetta är en sak, som ligger så diupt, och är så swår at hitta rätta wägen uti, at wi finna sielfwa regeringen förd bakom liuset, och en förordning utgifwen om cursen, som intet annat uträttat, än giordt et åtlöije åt hela werlden, och wi ärom äntå i samma stånd, som förr, at wi genom cursen förlöre 25 d:r på 100, på alt hwad wi ur egen botn uparbete och försälje til utlänningen.

Min skyldighet fordrar, at upträcka thenna bedröfweliga sanning för ståndet, och i synnerhet lägga thet secr. utsk:s ledamöter på hjertat, såsom en sak af så stor påfölgd, at om ständer skiljas åt, utan at skaffa bot häruppå, så resa the hem och lämna en fiende qwar i landet, som utplundrar hela riket på silfwer, koppar och guld.

Om handelsdeputations instruction emanerat utur secr. utsk. så will jag härmed hafwa för min del upsagdt alt ansvar för thenna sak, och lagdt på secr. utsk. tillbaka igen; ty ther är rätta stället, therest efter fundamentallagen, myntet och bancowerket bör regleras, hwaraf cursen hufwudsakeligen dependerar, therföre ock alt tänckande folk i nation förwäntar sig af secr. utsk. thenna gången 2:ne ting, neml. 1:o at banquen blir i stånd satt, at præstera riktig valuta för sina sedlar och icke continuera et underhaltigt och försliteligit mynt, slantar och småsedlar, som aldrig kunna gifwa banquen någon styrka, el:r gömas i generalcassan; ju mer the förökas, ju mera the upjaga tyska bancodalern på wår börs. 2:o at banquen intet fortfar med sina lån på alla rörliga och orörliga ting, och i synnerhet at aldrig lån måtte göras på inkommande waror, som sätter köpmannen i stånd, at dyrka bröd och sofwel i landet, och föröka roulancen långt öfwer rätta proportion af rikets redbarhet. Theraf kommer thet underhaltiga myntet, at ännu mera kringströs, crediten förminskas, dyrheten wexer och missnöijet tager öfwer hand i hela landet.

Om här icke blifwer snarligen bot uppå, så blir wexelcursen än mer obotelig, och wår underbalance ännu högre, och riket försättes innan kort i sådan nöd, at wi måste återhämta 1531 års riksdagsbeslut och gripa til klockan i tornet och kalken på altaret, at förlössa oss utur gäld hos utlänningen.

Den 18 Decemb.

Den 18 Decemb. samlades ståndet emel. kl. 10 och 11 utan anslag. Orsaken war at r. och a. som tillika med borg.st. then dagen hade plena, tå något förut haft en deputation til pr.st. men icke funnit tilträde. Kort thereafter ankom

1. En deputation ifrån borg.st. af 12 personer. Ordet förde rådmannen h:r Kierrman; berättandes, at the i går warit af sit stånd utskickade, men funnit pr.st. tå redan skingradt; hwarföre och som hos them wore i öfwerwägende kommit, om nödwändigheten, at til the rikswårdande ärenders thesto bettere skötsel och förwaltande, then märkeliga saknad nu finnes i thet rätta antalet af herrar riksens råd, måtte ju förr thes häldre och innan julehögtiden infaller up-

fyllas,¹ medelst nya rådspersoners utväljande, altså ock emedan borg.st. aldeles är försäkradt, thet pr.st. drager för thenna angelägenhet en lika öm sorgfällighet, har borg.st. icke kunnat el:r bordt underlåta, at meddela sina tanckar, med begäran at pr.st. nu wille med them skrida til et så wigtigt werks förrättande, hwartil borg.st. redan utnämndt sina electorer.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at althenstund pr.st. i dag utan anslag kommit tilhopa, thesutan i går beslutit, at inga plena för helgen hålla, emedan åtskillige funnit sig nödsakade, at ifrån staden bortresa, hwarom redan i förra wekan warit emel. herrar talemännen öfwerlagt, samt at plena efter helgen ej uptagas skulle förän d. 7 el. 10 Januarii; altså wore pr.st. thenna gången utom stånd försatt, at häröfwer behörigen sig utlåta.

Rådman Kierrman förmente, at h:r baron och landtmarskalken lærer i går giort anstalt om anslag til i dag, hwarföre ock en deputation ifrån höglof. r. och a. redan lærer hafwa warit hit, i tancka at finna företråde, som sedan kom til borg.st. at anmäla thetta ärende.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at han als ingen kundskap haft om thenna saken, ej heller hördt at något anslag göras skulle; och förthenskull gerna sedt, at i et så wigtigt ärende, som nu bibringas talemännen förut fått med hwarannan öfwerlägga, på thet alt härwid kunnat ordenteligen tilgå.

Sedan deputation tagit afträde, discurerades om hwad nu wore til görande, och om, sedan åtskilliga ledamöter sig anmält til at resa bort, någre, på god tro til thet aftal, at intet plenum mer skulle hållas, förän efter 13:de dagen, redan afreste, något plenum skall kunna hållas och formelt anslag thertil göras.

Uplästes förthenskull § 11 af protocollat d. 10 hujus, ther biskop. h:r doct. Kalsenius berättar talemännens samtal om plenum hållande, at antingen d. 17 el. 20 i thenna månad skulle blifwa för helgen thet sidsta, och efter helgen thet första d. 7 el:r 10 Jan. Orsaken til thetta alternative för helgen berättade h:r biskopen hafwa warit, at d. 10 när härom aftaltes, war h:r baron och landtmarskalken owiss, om något plenum skulle blifwa d. 17 och förthenskull i thetta fall nämt d. 20 hwaraf will följa, at som plenum blef hållit d. 17 så kunde man ej hafwa något at wenta d. 20.

Nu emedan man finner, at nya omständigheter upkommit, hwilka i dag blifwit förebragte, så hölt h:r biskopen före, at ståndet borde någon stund blifwa tilsamman, at affida hwad i thenna sak skier på riddarhuset.

Herr doct. Browallius instämde med h:r biskopen i thetta, och thet så mycket mer, som 12² § i protoc. af d. 10, hwilket protocoll i går blef justerat, wid slutet innehåller, at the som wille resa bort skulle d. 20 sig anmäla, och tilstånd thertil begära. Hwarförutan och om thetta icke wore i ståndet beslutit, likwäl så länge alla fyra stånden icke blifwit ense om plenorum uphäfwande på en wiss tid, hwilket nu merkes, när 2:ne stånd efter anslag äro i dag tilsamman,

¹ Enl. konc., renskr.: *uppfylles*.

² Läs: *11*.

wi ock redan hördt, at the nu, til then förebragte angelägenhetens afgörande, täncka continuera, så skulle wårt stånd, som tyckes utom thes wid thenna riksdag wara i mellangården, altför mycket exponera sig, och draga sig the andra ståndens owilja uppå, om thet nu aldeles blefwe ute; hwarjämte och om wi nu skulle aldeles draga oss undan, at inträda med the andra 2:ne stånden uti thet för händer warande göromål, så är lätt att tro, thet the i sådane omständigheter likafullt afgöra thetsamma.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag har råkat bondest:s taleman, som sade, at hos them kan intet plenum för helgen mer hållas, emedan fläste ledamöterna, uppå thet i går gjorde aftal sig skingrat, och redan rest bort. I hwilket fall och om så är, wi icke kunna komma tilwäga med then nu å bane bragte quæstionen; så wida thetta ståndet bör hafwa del af et sådant göromål, och thetill gifwa sit samtycke, så wida riksens råd ej mindre äro theras, än the andra ståndens fullmäktige, emellan riksdagarne.

Probst. Montelius: Så wäl, i anseende härtil, som ock at någre af ståndet, på then tilsägelsen, at intet plenum för helgen mer blifwa skulle, nu äro bortreste, protesterar jag aldeles emot, at wi nu i theras frånwaru skola något så wigtigt och rikswärdande ärende företaga, samt kastar all skulld och answar på them, som thetill styrka.

Probst. Serenius instämde i thetta och wille ingen del hafwa i thet som anorlunda skier, än en gång i ståndet är faststält och beslutit, emedan wåre medbröder skulle få orsak, at kasta oss före thet wi ej hållit aftal, tro och lofwen; hwarmed h:r probsten geck bort utur ståndet, protesterandes emot alt thet, som i dag skulle afgjordt warda.

Herr doct. Browallius: Jag protesterar ock emot thet, som i går beslöts til plenorum uphäfwande så wäl, i anseende til hwad jag redan anført, som ock at wårt stånd i går för then wanliga tiden åtskildes, hwarefter 2:ne deputationer ankommo, som sina tanckar, om angelägenheten til flera plenidagar för helgen yttra wille, så at om wi få icke förhastat oss härifrån, så hade thenna oredan nu icke upkommit.

Herr doct. Filenius anmälte, at h:r baron och landtmarskalken i aftons giort bud om anslag hos alla 4 stånden til i dag, och therjämte yttrat sig, thet intet wist slut och aftal skall wara träffat om plenum uphörande för helgen.

Ankom en gemensam deputation ifrån r. och a. samt borg.st. bestående r. och a. af 12 personer och ifrån borg.st. 6. Ordförande wore öfwerintend. grefwe Hen. Ad. Gyllenborg och rådmannen h:r Stenman, anmälande samma ärende, som förr omtalt är, jämte berättelse, at så wäl r. och a. som borg.st. redan utnämt sina electorer, til thet tilämnade riksrådswalet, hwilka allenast wänta på pr.st:s electorers ankomst och biträde, så at saken nu strax och för helgen kunde företagen och afgjord warda.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at som pr.st. i dag icke wore ordentligen och genom anslag sammankommit, så kunde thet nu positivement sig icke utlåta öfwer en så wigtig proposition, om hwilken thet ingen kundskap

haft förän i dag; thernäst är ock ståndet nästan ur activitet bragt, thermedelst, at en del redan, efter aftal i ståndet, om plenum uphörande för helgen, är bortrest; dock skola the närwarande icke underlåta, at taga thenne angelägenhet uti behörigt öfwerwäggande, och så snart thet fått therom öfwerlägga, aflämna the-ras utlåtande.

Herr grefwe Gyllenborg och rådman Stenman swarade, at r. och a. med borg.st. anse the närwarande af pr.st. för nog fullmyndige, at tala och swara, samt företaga och afgöra, så wäl andra wårdande riksdagsärender, som och hwad för thenna gången proponerat är, fast än någre skulle redan wara bortreste.

Sedan deputation tagit afträde, hemstälte bisk. h:r doct. Rhyzelius hwad nu wore til görande?

Kyrkioh. mag:r Eckman: Jag finner mig icke i stånd, at häröfwer mig utlåta för the-ras skull, som på ståndets tillsägelse och lofwen redan äro bortreste; utan skulle hålla rådeligit, at pr.st. på intet sätt blandar sig uti thenna sak, förän the komma tillbaka; heldst ingen angelägenhet tyckes pressera, at icke 14 dagars råderum nu kunde gifwas, sedan thetta ärende, som efter 1739 års förordning bordt wid riksdagens början företagas, nu redan så länge blifwit upskutit; thesutom är ock saken ännu oafgiord, om the licentierade herrar råden, hwilken förut bör afslutas.

Probst. mag:r Montelius yttrade sig at aldeles wara af samma mening.

Herr doct. Bergius: Om wi nu skulle undandraga oss, så kan man dock af alla omständigheter märka, at saken likafullt hos the andra 2:ne stånden företages och afgöres, hwaraf en skadelig collision sedan kunde stånden emellan förorsakas.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Et sådant wigtigt mål, som thetta är, hade förut bordt blifwa anmält och öfwerlagt emellan talemännen, tå härmed kunnat skickeligare och ordenteligare tilgå.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: I anseende til the steg, som redan tagne äro af r. och a. samt borg.st. och på thet i sådana omständigheter pr.st. ej måtte råka i någon collision med the bem:te 2:ne stånden, skulle jag tycka wara bäst och rådeligast, at wi i morgon kommo tilsamman, hwartil anslag i dag göras bör, hwilket nu imedlertid berättas til the 2:ne resp. stånden. Härjämte skulle jag ock hålla före wara nödigt, at hos bondest:s taleman gifwes tilkänna, thet plenum warder i morgon af vårt stånd hållit, på thet ock han må kunna göra anstalt thertil, och änteligen, at 2:ne i dag wille göra sig möda, at uti förra riksdagars protocoller efterse, hwad process blifwit i akt tagen, i anseende til bondest. på thet wi ock nu måge rätta oss thereafter, och således pr.st. wara utan answar, om annorlunda skie skulle.

Thetta bifölls, och åtog sig doctor Browallius at gå til riddarehuset, kyrkioh. Palmærus til borg.st. och probst. mag:r Aurelius til bondest:s taleman, samt probst. mag:r Montelius och kyrkioh. mag:r Manquer at se efter uti protocol-lerne, hwad, i anseende til bondest. wid thetta tilfälle iakttagas bör.

Den 19 Decemb.

1. Giordes herr archibiskopens ursäkt, at han för thes ännu continuerade opasslighet ej kan upkomma.

2. Herr doct. Filenius förmälte, thet r. och a:s begäran är, at pr.st. wille företaga och utlåta sig öfwer riksrådets h:r grefwe Bondes memorial,¹ som för flera sessioner hit ankommit; skolandes äfwen borg.st. wenta uppå thetsamma.

3. Kyrkioherden mag:r Eckman: Såsom pr.st. en gång resolverat, at plena för helgen skola uphöra med thet som hölts förleden odensdag, samt tillika försäkrat at under ferierne inga riksdagsärender skulle företagas, i stöd hwaraf åtskillige af våra medbröder redan begifwit sig härifrån, i förmodan at sådant skulle ega sin fulla kraft och bestånd, så protesterar jag för min del theremot, at något ärende, så länge och til thes the utsatte ferierne äro förbi, må til afgörande företagas.

Herr doct. Browallius: Jag håller före, at hwarken några ledamöter, ej eller et helt stånd, kunna sätta riksdagen uti inactivitet; utan böra alla stånden, om sådant förut öfwerenskomma; och thesutom äro flere ledamöter² af ståndet nu närwarande, än ofta tilföre, tå ärender blifwit företagne och äfwen voteringskiedt.

Biskop. h:r doct. Wallin förmälte, at han wid thet tilfället, tå sådant i ståndet afgjordes, påmint, at thet intet ginge an, at under ferierne aldeles förbiuda ståndens sammanträden; emedan sådane saker lättel. kunde förekomma, som utan upskof fordrade theras afgörande, hwaruppå wi nu äfwen hafwa exempel.

Probst. mag:r Montelius: När thet blef sagdt, at sessionerne skulle uphöra öfwer helgen, så protesterade jag theremot, i anseende til them, som woro långwäga, och således intet kunde resa hem; utan måste likafullt blifwa qwar på sina committenters bekostnad, utan at kunna något uträtta; men emedan sådant tå ej blef antagit, och ståndet fant skieligit at bifalla r. och a:s förslag, thet sidsta plenum skulle hållas antingen odensdagen el:r lördagen i thenna wecka; och sedermera sidstledne odensdag blef afgjort, at intet plenum mer wore för helgen at wänta, hwaruppå en del ledamöter rest bort, så påstår jag äfwen, at ej något nu vidare må företagas.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Thenna quæstion är nu mera fåfång; emedan wi ärom tilsamman, och nöden twingar oss, at företaga thetta ärende.

Häruppå uplästes åter 11 § af protocollet under d. 10 hujus, ang:de pleno. uphörande för helgen.

Biskop. h:r doct. Benzelius: Jag har wäl ej så noga gifwit akt uppå protocollet wid justeringen, men nu finner jag, at äfwen lördagen blifwit nämnd;

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 52. Även 19 december 1746 § 3; 10 januari 1747 § 3.

² Enl. konc., renskr.: *ledamöterne*.

dock om sådant alternativ ej wore giordt, så håller jag likwäl före, at thet ej tilkommer något stånd, at afgöra et sådant ärende allena, utan at thetsamma bör af alla fyra stånden samtyckas, om thet skall hafwa bestånd.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Wid talemännens sammankomst sidstledne odensdag, har h:r baron och landtmarskalken sagdt, at thet sidsta plenum för helgen tå skulle hållas, i anledning hwaraf jag äfwen föredrog thetsamma i ståndet, hwilket ock ärhölt ståndets bifall.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Hwad will alt thetta säga, wi äro nu tilsamman, och om 3 el:r 4 af ståndet äro borta, thet kan intet hindra oss.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag har hört sägas, at h:r baron och landtmarskalken i går, uppå tilfrågan hos r. och a. hwarföre icke vårt stånd wore samlat, sig utlåtitt, at vår taleman intet giort något anslag. Jag wet intet om min bror haft then äran, at af h:r vice talemannen blifwa härom tilfrågad, eller wetat theraf; i anseende hwartil, och som härmed torde wilja läggas någon skuld på min bror, som är ståndets taleman, så håller jag nödigt, at någon kunde gå til riddarhuset, och fråga h:r landtmarskalken, om han sig så utlåtitt, jämwäl ock, om sidstl. odensdag blifwit hos r. och a. afgjordt at plena skola uphöra; emedan äfwen nekas at sådant hos them blifwit faststält.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förmälte, at han aldrig warit anmodad om at göra något anslag, ej el:r therom föranstaltat.

Probst. mag:r Serenius: Jag förmimmer, at frågan nu lærer blifwa, om wi äro i stånd at taga något riksdagsärende för oss. Jag kan intet anse oss för wara legittime församlade; emedan wi en gång kommit öfwerens, at plena skulle uphöra: Wi hafwa gifwit våra medbröder, som rest hem, paroll, at imedlertid ej befatta oss med några riksdagsärender; jag ser therföre intet, huru wi kunna betaga them theras rättighet, som them enligt riksdagsordningen och fullmagter tilhör, at både wälja och sielfwe blifwa electorer til thet föreslagne rådsvallet, så wida the hwarken afsagdt sig thetsamma, el:r updragit oss, at å theras wägnar sådant förrätta, och förklarat sig med vårt göromål nöjde. Bondest:s taleman har äfwen berättat, at emellan talemännen warit afhandlat, at ej något plenum för helgen, efter odensdagen skulle hållas; hwarföre the också hos oss låtit tilkännagifwa, at the tänckte skiljas åt, hwilket wi äfwen med them biföllo; och som altid har warit wanligit, at bondest. fått communication af sådane förrättningar, så wore thet nu et farligit steg, at gå them förbi, i anseende hwar til jag hwarken kan se, at antingen wi utom bondest:s wettskap och samtycke äro berättigade at anställa riksrådswalet, el:r at the som kunna blifwa utsedde til thetta ämbetet äro legittime vocati, så wida ej alla 4 stånden, hwars fullmäktige the skola blifwa, wetat af theras antagande, och thetill bidragit hwad hwart och et tilhör. I anseende til hwilket alt, som ock thet odium, hwilket wi af bondest. för thenna sak skulle oss ådraga, jag ej annat kan, än protestera emot alt åtgörande i thetta mål.

Herr doct. Browallius: Jag skulle intet förestält mig, at h:r probsten Serenii protest nu skulle gå längre, än i går, neml. hwad anslaget widkommer; men

som h:r probsten nu går vidare, så finner jag nödigt at påminna, hwad them beträffar, som rest hem, så finnes af protoc., at d. 20 blifwit utsat tå the borde sig thertil anmäla, hwilken termin ännu intet är förbi, och förthenskull om the med ståndets lof rest bort, så får riksdagen likwäl therigenom ej försättas i inactivitet. Och lät wara emel. talemännen skulle wara så öfwerenskommit, ang:de at sidsta plenum måtte hållas förleden odensdag, så kan dock hwad the talts wid om sig emellan, intet anses för något beslut, innan thetsamma af samtelige stånden blifwit bifallit. Berörande åter thet härwid gifna löftet til bondest. så talas wäl therom, men ingen nämner om angelägenheten, at ej stötas med the andra 2:ne stånden, som h:r doctorn håller för rätt så angelägen omständighet; hwarföre h:r doctorn will förmoda, at bondest. ej lærer misstycka et steg, som wi nödgas göra in casu necessitatis.

Kyrkioherd. mag:r Manquer frågade, hwarföre h:r doctorn ej giorde thenna quæstion så angelägen wid början af riksdagen, tå hon efter förordningen bordt företagas.

Probst. Serenius påminte, at thet warit en annan sak, om secrete utsk. i anseende til tidernes angelägenhet, bragt thenna quæstion å bane, el:r at talemännen kommit öfwerens, at företaga thetsamma; men at wi blott af en persons surpris skola wara förbundne, at uptaga henne, thet finner jag betänckeligt.

Kyrkioh. mag:r Eckman: Jag påminner, at wi böra efterlefwa riksdagsordn. så at talemännen förut komma öfwerens om alla mål, som in plenis skola förredragas, hwilket med thetta ej skiedt. Och thesutom beger jag at få weta, hwad thet är för nödwändighet, som fordrar en så stor skyndsamhet, så at härwid ej kan anstå til efter 13:de dagen.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Om saken nu skall företagas, så beger jag, at 3 el:r 4 ej måga allena åtaga sig at tala; utan at hwar och en får säga sin mening, tå andre ej böra falla honom i talet, hwilket äfwen bifölls samt utlofwades.

Probst. Serenius påminte at differencen på thesse 14 dagar, i fall thet uppskiutes, innebär för riket 30 å 40 000 d:r s:mt, emedan ingen, som tå blifwer förordnad, får upbära sin riksrådslön förän året theruppå; emedan wid flyttningar alla löner taga sin begynnelse ifrån årets början.

Herr doct. Browallius: Thet kan ock skada til 100 000 d:r.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Men om så händer, at nu warande Theras Excellencier intet hinna med at rätt besörja alla förekommande rikswårdande ärender, så måste wäl salus publica wara suprema lex, och tå får man hwarken anse 30 el. 100 000 d:r.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss förklarade sig wara af samma mening.

Häruppå uplästes r. och a:s nu inlämnade extr. prot.¹ ang:de thet af them och borg.st. beslutne riksrådswalet; hwarwid biskop. h:r doct. Benzeliuss yttrade sig, at thetta ger honom anledning til en ny påminnelse, at som r. och a. tyckas tillägga pr.st. at the thermedelst hindrat verkställigheten af rådswalet,

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 8.

efter pr.st. ej utnämnt sina electorer, så torde wara nödigt, at gifwa r. och a. til uplysning, at wi intet kunde görat i går; emedan wi worom wäl tilsamman komne, men okallade.

Gafs til swar, at sådant nu tyckes wara onödigt, emedan the redan i går fingo then underrättelsen.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förestälte, at som wi nu hört r. och a:s extr. prot., huru ståndet wille sig ang:de thetta ärende utlåta.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: R. och a:s extr. prot. innehåller 2:ne mål, thet ena, at the söka förelägga våra skiel til upskof, och thet andra föreställer angelägenheten af saken. Wi hafwa nu til en del hört theras skiel, som äro emot at målet skall företagas, wi wilja nu äfwen höra, hwad å andra sidan kan andragas.

Biskop. h:r doct. Wallin: Thet enda dubium jag har härwid, är at bondest. skilts åt, som likwäl borde hafwa communication häraf; men annars tycker jag wi kunde bifalla saken, helst rådsualet, efter min mening, bordt längesedan skie, och så mycket mera nu, som jag i går af r. och a. hörde, at thet skall wara farligit med upskofwet; ty fast jag sielf intet wet, hwarutinnan samma farlighet egentl. består, så är jag likwäl förbunden at tro andra.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Thet är ännu för bittida at tala om bondest. innan wi förut af förra protocollen underrättat oss, huru praxis härwid warit.

Probst. mag:r Aurelius berättade, at han, uppå ståndets anmodan, i går talt med bondest:s taleman härom, som swarat, at han håller för ganska betänckeligit, at the andre stånden företaga et så angelägit ärende, sedan bondest. skildts åt, som likwäl förut borde få weta theraf.

The af ståndets ledamöter, som i går åtagit sig, at se efter i protocollen, huruvida bondest. tilförene bekommit häraf del, förmälte at the ej funnit något vidare, än at allenast år 1727 med them blifwit communicerat, ang:de antalets förökande af rådet.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius, som nu inkom, förmälte at riddarehuskameraren wore af r. och a. hitsänd at förfråga, huruvida med saken wore kommit, samt tillika berätta, thet en deputation ifrån r. och a. är at förwänta; hwaruppå, genom biskop. h:r doct. Rhyzelius, gafs til swar, at pr.st. nu har saken före.

Ankommo 12 deputerade ifrån r. och a. jämte 6 ifrån borg.st. Ordet förde kamarherre grefwe Friedr. Bonde, med begäran, at pr.st. wille skyndesamt utnämna sina electorer, så at the med the öfriga ståndens electorer kunde kl. 11 sammanträda i secrete utsk:rumet.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius tackade för ståndens gemensamma beskickning, med försäkran, at pr.st. så snart görligit är, will aflämnas thes utlåtande theröfwer; anmälandes för öfrigit hörsam och tjenstlig hälsning.

Kyrkioh. mag:r Wettersten förestälte, om thet är pr.st:s skyldighet, at allena wara så noga om communication med bondest. när the andre stånden ej fråga therefter.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at om thet är af the andra försummat, så böra dock wi wara angelägne therom.

Kyrkioh. mag:r Huss yttrade sig, at han för sin del håller ganska angelägit, at bondest. bör få communication theraf, hälst wi finna af protoc. at sådant tilförene skiedt; men emedan i går blifwit talemannen tillkännagifwit, at wi i dag skulle komma tilsamman i thetta ärende; men han äntå intet kallat sit stånd tilhopa, så tyckas the ej hafwa något at förewita oss; utan at wi kunna likafullt företaga saken och afgöra thensamma.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Om intet bondest. i dag kommit tilsamman, så ärom wi wäl i så måtto at ursägta.

Kyrkioh. mag:r Eckman: Bondest. har til sin ursäkt at förebära, thet the genom en deputation gåfwo oss tillkänna, at förleden odensdag skulle wara sista plenum, hwilket äfwen wi biföllo.

Kyrkioh. mag:r Huss: Then saken war allenast af 2:ne stånd afgjord, utan the andras samtycke.

Kyrkioh. mag:r Eckman: 2:ne stånd kunna intet uphäfwa, hwad 2:ne beslutit.

Mag:r Huss: När 2:ne stånd stanna emot 2:ne bör saken blifwa in statu quo, och således hade sessionerne bordt continuera.

Herr doct. Filenius: Jag menar frågan är intet, om bondest. skall bewiljas deltagande i rådsualet; ty thetsamma är them i regeringsformen afslagit; utan allenast om the böra få communication theraf. Wåra protocoller, som wi hört, gifwa ej synnerligit therom wid handen; och thet är sant wi böra wara angelägne om thesas förtroende, men tiden går härmed fruktlöst bort; wi kunde ju ännu en gång skicka til them och låta weta vår mening.

Eftersågs widare uti 1723 års protoc., om något therstädes fants, ang:de thetta ärende; men innehölt ej widare, än thet förra protoc. af år 1727.

Biskop. h:r doct. Alstrin yttrade sig, at han ej annat finner, än at bondest. har at säga, hwad tiden angår; ty såsom therom är en fastställd förordning, så är nödigt, om samma förordning skall ändras, at alla 4 stånden böra sig theröfwer utlåta.

Tilsades waktmästaren, at gå til bondest. och höra om the woro tilsamman; men berättade wid återkomsten, at ingen af them warit uppe. I anledning hwaraf biskop. h:r doct. Benzeliuss förestälte, om icke nödigt wore, at af h:r landtmarskalken göra sig underrättad, om bondest:s talemän blifwit tillsagd om plenum i dag, hwilket bifölls.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Om bondest. warit tilsamman hade wi bordt säga them til; men efter intet plenum hos them hålles, så tyckas wi wäl wara utan skuld; emedan wi gjort alt hwad wi kunnat; men imedertid håller jag för nödigt, at wi ej all[e]nast¹ uti vår resolution förbehålle oss wara utan answer,

¹ Enl. konc.

i fall bondest. skulle sig häröfwer beswära; utan ock i vårt protocoll anmärkes, at wi så wäl i går genom probsten Aurelius gifwit bondest:s taleman sådant tilkänna, såsom ock i dag warit sinnade, at göra beskickning til them, i fall the warit tilsamman.

Probst. mag:r Trægård: Sedan thet så wida kommit är, at högw. pr.st. måste företaga sig en sak, ang:de 6 r:s råds wäljande, som war oss i förgår el:r sista pleno, så opåtänkt, som thet nu för intet stånd är så betänckeligt som för högw. ståndet; beder jag ödmuikel. at följande må för min ringa del i protocollet införas:

Thet är bekant at pr.st. år 1739, til the 6 herrar riksrådens licentierande icke samtykte. Så förnimmes ock, at pr.st. wid sista riksdag warit helt ståndaktigt uti thes grundeliga utlåtande, at thesse herrar r:s råd borde åter i theras ämbeten insättas. När ock thetta wid sidsta riksdag icke kunde werkel. skie, blef thet af r:s höglof. st:r beslutit, at thenna angelägenhet skulle nästföljande riksdag företagas. Therpå blef thet äfwen wid början af thenna riksdag fastställdt, at saken skulle snart blifwa afgjord. Thet är i så långan tid än icke skiedt; utan i stället blifwer en så rikswårdande angelägenhet, som then är, at wälja så när hälften af riksens senat, högw. pr.st. oförmodel. liksom påträng[d],¹ utan at något röra om the licentierade h:r:ar råden.

Altså är min enfalldiga mening, som högw. pr.st:s betänckande jag ödmuikel. underställer; men endast i afseende på högw. st:s heder och rättighet, at ståndet, på intet annat sätt med the öfriga resp. stånden sig inlåter til riksråds wäljande, än at the bägge licentierade h:r:ar riksens råd, som ännu lefwa, blifwa först uti theras ämbeten insatte; hwarigenom äfwen kunde gifwas något anderrum, til the öfriga riksrådens utwäljande.

Häruppå afgek h:r probsten til riddarehuset, at fråga h:r baron och landtmarskalken, om bondest:s taleman fått kundskap ang:de plenum i dag; berättandes wid återkomsten at h:r baron landtmarskalken swarat, at han så mycket mindre kunnat tilsäga bondest:s taleman therom, som han förut gifwit tilkänna, at ståndet wore aldeles åtskildt, och at han imedlertid ej tiltrodde sig, at hålla något plenum.

Biskop. h:r doct. Alstrin, probst. Serenius och kyrkioherden Cedren biföllo aldeles probsten Trægård; läggande wälbem:te h:r biskop. til, at man äfwen borde täncka på the öfrigas restitution, som wid förra riksdagar blifwit olyckelige.

Kyrkioh. h:r Palmærus påminte, at sakerne ej böra confunderas; emedan nu ej talas om the licentierade råden, och thesutom har gref Bonde redan afsagdt sig, at vidare wilja komma in i rådet; begärande at thes memorial therom måtte upläsas.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag wet intet, hwad gref Bonde har skrifwit; men betygar, at jag för grefwar Bonde och Bielke haft mycken högaktning och

¹ Enl. konc.

kärlek; men så kunna gifwas rationes pro och contra, hwad theras insättjande angår, och will jag bespara mina tanckar therom i thet längsta, til thes de modo kommer at företagas.

Häruppå uplästes Hans Excellence grefwe Bondes memorial,¹ hwarutin-nan han förklarar sig ej åstunda, at vidare komma i rådet; utan allenast förbe-håller sig, jämte ständernes förtroende och kärlek, at för sin öfriga lifstid få behålla then honom anslagne pension.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Jag anser thetta för et mycket berömeligit steg af Hans Excellence, at han ej will at någon oro skall emel. stånden upväckas, genom ventilation, om hans återinsättjande; men dock finner jag intet, at han vägrar sig at gå in i rådet, i fall ständerne skulle updraga honom sådant.

Kyrkioh. h:r Cedren: Så wida Hans Excellence förbehåller sig ständernes förtroende, så kan thenne hans skrift ej ligga i wägen, med mindre han kan komma in votis til riksrådsämbetet.

Och som r. och a. bifallit thetta memorial, så förklarade äfwen, uppå giord proposition af biskop. h:r doct. Rhyzelius, the fläste iståndet sig wara af sam-ma mening.

Probst. mag:r Serenius begierte få weta, antingenståndet will först företaga gref Bondes memorial el:r rådssaken, emedan thet ena måste först afgöras, tå han will anföra sina påminnelser wid hwarthera målet särskildt; men hemställte tillika om intetståndet tillika will reflectera något uppå sina bortowarande medbröder.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hölt före, at rådssaken först afgöres, hwilket bi-fölls; i anledning hwaraf biskop. h:r doct. Rhyzelius gjorde proposition, om sa-ken skall företagas? Hwartil af the flästa swarades ja.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Nu blifwer then andra frågan, om wi skola ingå i rådswalet el:r ej?

Probst. h:r doct. Montelius: Här lærer förekomma 3:ne frågor, neml. först quæst. an, om thet skall företagas, hwilket ej kan nekas. 2:do quæst. quando, och tå tyckes målet wara angelägnare än förra gången, at thet ju kan tåla litet upskof. 3:o quæst. quomodo, hwilken äfwen förut bör afgöras. Probst. mag:r Beckman conformerade sig aldeles med probsten Montelius härutinnan.

Biskop. h:r doct. Kalsenius förestälte, at många skiel gifwas, som fordra atståndet bör taga thenna sak i noga och moget öfwerwägan, hwilka h:r bisko-pen sade sig ej kunna anföra, men lämnar til hwars och ens egit eftersinnande; ty thet är högsta angelägenhet, at wi hwarken förgå oss uti samtyckande el:r afslående; emedan ärendet ej allenast angår våra hemawarande medbröder; utan wi hafwa jämwäl både en öfwerhet, som reflecterar på oss härutinnan, så-som ock fremmande magter.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 52. Även 19 december 1746 § 2; 10 januari 1747 § 3.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag tiltror mig intet gå längre, än at säga, thet jag håller före wi göra bettere, at wi ingå med the tu stånden, än at wi blifwa therifrån.

Kyrkioh. mag:r Huss begärte, at få weta, om thet skulle hafwa någon fara med sig, i fall wi skulle gå in med r. och a. samt borg.st.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at thet ankommer på hwars och ens eget eftersinnande, nog at h:r biskopen sagt, at wi hafwe upmärksamhet på oss.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Jag håller för ganska farligt, om wi skilja oss ifrån the andra 2:ne stånden; emedan mycken oro skulle thermedelst, förekommas; och lærer utgången wisa, at thet för vårt stånd har nog äfwentyr med sig, i fall wi ej foga oss.

Biskoparne h:r doct. Alstrin och h:r doct. Wallin önskade, at någon, som eger kundskap i saken, wille gifwa nödig uplysning, samt begierte at biskop. h:r doct. Kalsenius wille yppa sina tankar. Hwartil h:r biskopen swarade, at ofta är farligt at yttra sin mening, men imedlertid kan han så mycket säga, at han äfwenledes är af then tankan, at wi böra gå in med the 2:ne stånden, sedan wi likwäl tagit vår précaution, hwad bondest. angår, och tillika giordt våra förbehåll; men så mycket will h:r biskopen tillika hafwa påmint, at wi 1:o böra eftersinna, om intet walet äntå torde gå för sig, i fall wi än blifwa therifrån. 2:do at wi thermedelst wäl kunna winna et, men förlora 3 à 4 gånger så mycket, hwilket alt likwäl kunde hjelpas med et enda förbehåll, som h:r biskopen lofwade, at gifwa wid handen, när ståndet förut yttrat sig therom, antingen wi skole gå in med el:r ej.

Biskoparne h:r doct. H. Benzelius, och mag:r Beronius, superint. h:r doct Lagerlöf, profess. doct. Browallius, kyrkioh. mag:r Wettersten, samt probst. mag:r Lidius conformerade sig med h:r biskopens mening.

Biskop. h:r doct. Alstrin begierte, at biskopen h:r doct. Kalsenius wille yppa sina förbehåll, innan man utlåter sig om quæstio an.

Probst. mag:r Montelius förmente, at, i anseende til en sådan saksens wig-tighet, behöfwes wisserl. tid at få betäncka sig.

Herr biskop. doct. Kalsenius anförde the förbehåll han funnit nödige, med begäran at ståndet wille öfwer hwart och et särskildt sig utlåta:

1:o Ang:de wederbörlig notification til bondest. på thet wi måge undwika förwitelse för nu och framtiden. Thetta bifölls, och tykte en och annan, at man redan therwid giordt så mycket som göras kan.

Probst. mag:r Serenius protesterade häremot, förmenandes at declaration til bondest:s taleman ej kan anses för wara skiedd til ståndet.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Thetta blifwer åter en annan fråga, om hwad redan är skiedt til bondest:s underrättande, kan anses för tilräckeligt.

Herr doct. Browallius: Jag ser intet at ståndet för närwarande kan göra mer, än skiedt är; men sedermera kunna wi lämna them del af thet, som blifwit beslutit; hälst som man af förra protocolen finner, at the allenast blifwit hörde öfwer frågan, om större el:r mindre antal af rådspersoner.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Thet är hos mig en afgjord sak, at bondest. bör haf: a notification therom, och så har thet äfwen tilförene skiedt. Hwarjämte bör öfwerläggas, huru wi skola göra i anseende til the bortowarande af ståndet.

Herr doct. Browallius: Om några äro borta, thet hafwa the at skylla sig sielf före; emedan tiden til nationelle declarations underskrifwande blifwit utsatt til i morgon, tå också the borde anmäla sig, som wille resa bort.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Thet lærer wara them bekant, som woro tilstädes, at hwarest blef faststält, ang:de tiden til underskriften, så sades tillika, at om några thesförinnan wore bortreste, kunde the wid återkomsten underskrifwa, och således egde the tilstånd af få resa.

Kyrkioh. mag:r Eckman: Bondest. har intet annat kunnat, än lita på våra ord, så wida af oss blef them swarat, at odensdagen wore sidsta plenidagen för helgen. Thet är bekant hwad myndighet bondest. tog sig förra riksdagen, tå talemän med 24 deputerade kommo up til the andra ståndens electorer, som wore församlade, at förrätta rådsualet, och begierte, at the intet wille göra sig så brottom, emedan bondest. påstår, at antingen the licentierade råden böra intagas, el:r ock ståndet lämnas delaktighet i walet, hwilket then gången så mycket uträttade, at intet wal blef utaf.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Hwad menar tå ståndet, kunna wi anse then notation, som bondest. fått för tilräckelig.

Herr doct. Filenius uprepade, hwad förut blifwit anfördt, ang:de thenna puncten, och förmente, i anseende thertil, at man nogsamst exculperat sig för bondest.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Eftersom jag föreställer mig at frågan nu är, så tyckes at pr.st. i anseende til bondest. i akt tagit all then process, som man kunnat. At the borde wara tilsamman, thet tager jag pro dato; ty the hade intet frihet at sluta sessionerne, innan thet af alla stånden blifwit faststält.

Thenne puncten lämnades til vidare, och föredrog biskop. h:r doct. Kalsenius thet andra förbehållet, neml., at man wid rådsualet måtte gå til wissa grader af rangordningen, så at thenna wärdigheten ej må sträcka sig til alla ämbetsmän promiscue.

3:o At ej flere rådsämnen utses, än vacancerne äro efter antalet i regeringsformen.

Thetta bifölls öfwer alt.

4:o At walet skall inrättas efter then wanliga classification i rådet, så at 4 blifwa, som förstå cancellie affairerne, 4 til kamarverket, 4 af krigsbefälet och 4 för justitiæ staten.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss frågade, om thenne classification grundar sig på någon lag el:r förordning, hwartil swarades nej, utan at thet är en gammal praxis.

Thetta moment bifölls äfwenledes, i anledning hwaraf biskopen h:r doct. Kalsenius vidare förestälte, at thet intet är nog, at wi för oss göra thesse för-

behåll, utan måste the äfwen med the andra wäljande stånden communiceras, och theas utlåtelse theröfwer inhämtas.

Probst. mag:r Serenius: Som thenne instruction blifwer en lag, så bör then-samma jämwäl af alla fyra stånden ratificeras.

Herr doct. Browallius: Thet som wi nu göra, kan intet gälla för andra än våra electorer.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Therföre bör thet förut med the andra stånden communiceras och theas bifall inhämtas; hemställande h:r biskopen tillika, om wi hwad graderne angå, skola gå längre, än til gen.majorer och landshöf-dingar.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Om wi således binda oss til wissa personer, så torde wi intet altid få them, som äro nog skickelige.

Probst. Serenius påminte, at högsta angelägenheten fordrar, at them som warda utnämde til råder, böra wara besutne, hwilket äfwen h:r doct. Browallius och probst. mag:r Wall biföllo; dock at förnämsta afsigten hafwes på skick-elighet.

Kyrkioh. mag:r Huss tyckte, at man härutinnan ej kan restringera regerings-formen, hwilken härwid ej gör någon inskränkning.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Therföre är jag icke; men blef äntel. faststaldt, at man går ned til och med öfwerstar och theas wederlikar.

Kyrkioh. mag:r Huss förklarade, atståndet gjorde bäst, om thet förblef en-faldigt wid regeringsformen.

Widare förestälte biskop. h:r doct. Kalsenius, omståndet tyckte at man gi-ordt, alt hwad man bordt, i anseende til bondest.

Herr doct. Filenius: Jag tror at wi giordt i thetta mål alla the steg, som warit mögelige; men probst. mag:r Beckman och kyrkioh. mag:r Eckman sade the-remot.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Jag skulle mena wara bäst, at wi införde uti vårt extract, at wi wilja öfwerlägga med the andra 2:ne stånden, ang:de hwad i thetta mål kan göras til bondest:s tilfredsställande.

Thetta antogs och afgingo på anmodan biskoparne h:r doct. Kalsenius och h:r doct. H. Benzeliu, jämte probst. mag:r Serenius och en af notarierne ned i sacristian, at projectera extractet, hwarjämte resolverades, at imedlertid skulle göras en början til electorers utnämmande; dock yttrade sig förut probst. mag:r Trægård och kyrkioherd. mag:r Eckman, jämte några flere, at them tyktes nö-digt, at man jämwäl gjorde et förbehåll, ang:de the licent. rådens återinsättjan-de.

Herr doct. Filenius förbehölt sig, at wara utan answar, om the andre stånden ej skulle få swar, innan the skiljas åt; emedan kl. är 12.

Biskoparne h:r doct. Kalsenius, h:r doct. Alstrin, jämte kyrkioh. Eckman, begierte slippa blifwa walde til electorer, emedan the täncka dels i morgon, dels med thet första at resa bort.

Ankommo 12 deputerade ifrån r. och a. samt 6 ifrån borg.st. Ordet förde grefwe Lewenhaupt,¹ med berättelse, at the andra stånden skiljas åt, therest the icke snart få swar af pr.st.

Samma påminnelse gjorde jämwäl borg.st. sedermera genom 2:ne deputerade, och bekommo bägge gångerne til swar, thet pr.st. nu är i begrep at wälja electorer.

Herr prof. Asp gaf tilkänna, at han i morgon täncker at resa bort öfwer helgen.

Deputerade til extractets upsättjande kommo up tillbaka, och föreläste projectet thertil, som bifölls, lydande som följer:

Pr.st. förmodar, at the andre resp. stånden, så mycket mera äro försäkrade, om thes hog och åstundan för the så länge lediga riksrådsämbetens besättjande, som thet wid riksdagens början gaf tilkänna sin önskan, at then högst angelägna sak, tå enligt förordningen blifwit företagit och afgjord. Och som samma sak nu tå pr.st. minst kunnat therpå täncka, af the tu resp. stånden blifwit företagen, så bör pr.st. af hjertat önska, at thenne högwigtiga syssla, hwarpå hela rikets wälfärd för nu och framtiden wisselr. hänger, icke måtte utan i Herrans namn, och under hans fruktan, med christnom och Swea mannom anständig samdrägt och försigtighet handteras.

I sådant sinne har pr.st. härmedelst hörsamt, tjenst- och wänligen med samtelige resp. stånden welat communicera thet slut, hwarutinnan ståndet stannat, neml. at thetta högwigtiga ärende, efter the 2:ne resp. ståndens åstundan, må verkställas med följande wilkor och icke eljest.

1:o At i ömsint öfwerwägande tages och afgöres, huruwida bondest. efter förra riksdagars öfwade praxin af thetta ärende haft en laga och behörig del.

2:o At, i anseende til rådsämbetets wärdighet, ej skrides längre ned, än til then classe i rangordningen, hwaruti öfwerstar och theras wederlikar äro inbegrepne.

3:o At inga flere rådscandidater wäljas, än i proportion af thet antal, som i regeringsformen faststältdt är.

4:o At sielfwa walet regleras efter then i rådet wedertagne classification af sysslorne, och candidaterna til hwar och en syssla skickelige utses.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius proponerade, om icke 2:ne strax kunde afgå til r. och a. samt borg.st. och för them upläsa thetta extract, jämte tilsägelse, at the så snart thet hinner renskrifwas, skola få del theraf, hwilket äfwenledes samtyktes, och afgingo kyrkioherden h:r Palmærus och probsten mag:r Serenius i samma ärende; hwilka efter en liten stund återkommo och berättade, at bägge stånden tillbaka låtit förmäla theras wanliga hälsning.

Under thet at voteringsseclarne til electorer öppnades, ankommo 12 deputerade ifrån r. och a. Ordet förde öfwerintendent grefwe Hen. Ad. Gyllenborg,

¹ Enl. Ridderskapets och adelns protokoll 1746–1747 är det Carl Claesson Bonde av Säfstaholm som för ordet.

berättandes, thet r. och a. mycket fågna sig theröfwer, at pr.st. bifallit, at med the andra stånden gå in uti riksrådswalet, och har äfwen r. och a. åhördt thet extr. prot. som pr.st. låtit för them upläsa. Och önska r. och a. at bondest. ej måtte så hastigt skildts åt, så, at them kunnat häraf lämnas del, och förmoda således, at bondest. lærer hafwa the öfriga stånden ursäktade; och hwad the andre momenta widkommer, så försäkra r. och a. at the uti alt wilja ställa sig regeringsformens 12 § til noga efterlefnad och rättelse, begärande förthenskuil r. och a. at pr.st. wille nu strax afsända sina electorer, at med the andra ståndens electorer samma angelägna ärende företaga.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at som pr.st. ännu ej hunnit med at utnämna theas electorer, och kl. är redan 2, så lærer wäl wara omögeligit, at sådant i dag kan företagas.

Herr grefwen utlät sig, at r. och a. thet högel. önska, och til then ändan så besörgt, at electorerne kunna spisa middag ther nedre och mat hämtas ifrån kongl. köket.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius försäkrade, at pr.st. skall göra alt hwad thet någonsin kan, samt för öfrigit anmälte hörsam hälsning.

Såsom et exemplar af utdraget war renskrifwit, så uplästes thetsamma ånyo, hwarwid biskop. h:r doct. Kalsenius påminte, om intet then tilläggnig wid slutet kunde skie, at pr.st. wäntar the andra ståndens swar öfwer thessa förbehåll, hwilken tilläggnig projecterades af probst. mag:r Serenius, så lydande: Häröfwer afbidar pr.st. samtelige resp. ståndens benägna utlåtande, innan merbem:te rådswal företagas må.

Herr doct. Filenius ärintrade, at thet ordet, samtelige stånden, ej skickar sig, emedan thet ej allenast lærer wara fåfängt, at wänta bondest:s utlåtande, efter the redan skildts åt, utan the andre stånden äfwen torde stöta sig theruppå.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag kan ej el:r bifalla, at thet ordet samtelige brukas; ty thet kunde af the andra stånden anses, som skulle wi intet hafwa någon mening med, hwad wi giort; utan kan sättas the wäljande stånden.

Probsten Serenius förmente, at pr.st. ej bör gå bondest. härutinnan förbi; berättande tillika, at thet ordet: samtelige, är brukadt uti ingressen af extractet; men stannade therwid, at man sätter allena resp. stånden.

Sedan extractet således war renskrifwit, afgek notarien mag:r Norin, at aflämna thetsamma til r. och a. som wid återkomsten berättade, at r. och a. låtit hälsa tillbaka, samt utlofwat at i morgon kl. 9 skall skrifteligit swar affölja, hwaruppå electorerne kl. half 10 komma at sammanträda.

I anledning af the upläste vöteringssedlarne gafs tilkänna, at följande ledamöter bekommit the fläste rösterne til at blifwa electorer, neml. biskop.:ne h:r doct. Rhyzelius och mag:r Nylander, öfwerhofpred. h:r Troilius, theol. prof. h:r doct. Browallius, kyrkioh. h:r doct. Hausswolff, kyrkioherdarne mag:r Manquer och h:r Palmærus, probstarne mag:ri Hygrell, Serenius, Trægård, Montelius och Wall.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius begierte, at en annan måtte i hans ställe antagas; emedan han är gamal och af sömnlösa på någon tid mycket matt och trött; och thesutom, hwilket h:r biskopen likwäl ej beger skall gälla, utaf ståndet behedrad med thet namnet vice taleman, och förthenskull skulle synas tjenligast, om h:r biskopen får blifwa qwar häruppe i ståndet, som äntå medan walet påstår, alltid måste wara tilsamman, at gifwa sist yttrande öfwer förslagen.

Samtelige af ståndet anhöllo, at h:r biskopen ej wille undandraga sig thenna förrättning, så wida ej allenast ståndet förklarar sit förtroende för h:r biskopen; utan jämwäl han med thes mogna och wälbepröfwade råd kunde wara the öfriga til bistånd; men h:r biskopen förblef therwid, at han ej kan åtaga sig thetta ärende.

Probst. mag:r Trægård förmälte, at som han en gång förklarar sig wara af then mening, at äfwen wid thetta tilfälle påminnelse bordt skie, om the licentierade rådens återinsättjande, hwarifrån h:r probsten för sin del ej finner sig kunna gå, så begär äfwen han, at ståndet wille utse någon annan i thes ställe, gifwande sielf förslag på h:r doct. Filenius, som eger mästa vota näst them, som blifwit utnämde.

Häremot protesterades i början af åtskilliga, i synnerhet af the andra electorerne, som påstodo, at på lika sätt få afsäga sig samma förrättning; men til slut bifölls dock probsten Trægårds begäran, så at h:r doct. Filenius i hans ställe upfördes.

Afsändes äfwenledes et exemplar af pr.st:s extr. prot. ang:de råds walet til borg.st. hwarjämte notarien tilsades, at så snart thet 3:die exemplaret blifwer färdigt, aflämna thetsamma til taleman wid bondest. Och resolverades tillika, at anslag til plenum för ståndet göres til kl. 8 i morgon.

Den 20 Decemb.

1. Anmältes at h:r taleman ännu wore siuk.

2. Upl:s och justerades protoc. af d. 17 i innewarande månad til och med 10 §.

I anledning af 10 § blef bewiljadt, at ståndets resol. öfwer borgerskapets i Gefle besvär kunde til them extraderas; emedan the sådant begiert.

3. Notarien mag:r Norin anhölt om tilstånd at få resa bort öfwer helgen, och tillika biwista sin moders begrafning, som nyligen blifwit död; utlofwandes at med thet första som görligit är wilja wara tillbaka; samt at kyrkioh. h:r Cedren imedlertid åtagit sig at göra biträde wid protocollet.

Ståndet lämnade härtil sit samtycke.

4. Likal. anmälte sig följande, at få resa bort, neml. probstarne och kyrkioherdarne mag:r Wettersten, mag:r Manquer, mag:r Helin, mag:r Carlborg, h:r Pazelius och mag:r Huss.

5. Anmältes advocaten Lars Nyboms memorial, hwarutinnan han beger prénumeration på et register öfwer lagboken, som han kallar minneshjelp, och hemstältes til hwar och en som behagar at sig anteckna.

6. Biskop. h:r doctor Rhyzelius begärte för samma orsaker som i går anfördes, at slippa wara¹ med wid rådsualet.

Probst. mag:r Montelius förestälte, at som nästan ingen af the öfrige electorerna lära tilförene warit med wid en sådan förrättning, och för then skull behöfwa biträde af någon myndig man, som med thes mogna och wälbepröfwade råd kan handleda the öfriga, så tyckes thet wara ganska betänckeligit, om h:r biskopen skulle undandraga sig, at härutinnan fullgöra ståndets betygade förtroende; och anhölt, således at h:r biskopen ej wille låta thenna syssla falla sig beswärlig.

7. Upl:s r. och a. extr. prot. af thetta dato,² med swar uppå the förbehåll, som pr.st. hwad rådsualet angår, lät i går med the andra stånden communicera.

Probst. mag:r Montelius förmente at ståndet kunde så länge wenta med saken, til thes borg. och bondest. jämwäl afgifwit theas utlåtande häröfwer.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Man kunde ju skicka någon til borg.st. och höra om the täncka at swara, hwilket kyrkioh. mag:r Huss sig åtog at förrätta.

Öfwerhofpred. h:r Troilius påminte, at i går blef aftalt, och jämwäl i vårt extr. prot. som han menar infördt, at wi med the förbehåll, som tå giordes, men intet annars wilja ingå med the andra stånden i thetta wal, therfore är nödigt at wi nu se efter, huru r. och a. sig utlåtät, och om the bifallit samma wilkor.

Uppå anmälan företrädde taleman wid bondest. Olof Håkansson, och förmälte, at han undfått pr.st:s extr. prot. ang:de rådsualet; men beklagar, at han är satt utur stånd, at kunna utlåta sig; emedan bondest. i anledning af thet aftal, som förleden odensdag emellan talemännen blef giordt, at sidsta plenum för helgen tå skulle hållas, skilts åt, så at the nu äro ganska få til antalet 10 el:r 16 i staden, hwarföre han å ståndets wägnar ingenting kan hwarken tala el:r swara, men som pr.st. behagat beskicka honom med thes extr. prot. härom, och således nogsamst förklarar thes wänskap och förtroende för bondest. så har han tykt sin particulaire skyldighet fordra, at för sin person aflägga thes wördsamma tacksäijelse hos pretest. jämte försäkran, at så snart bondest. åter kommer tilsamman, thetta ärende skall blifwa them föredragit, och ståndets swar theröfwer affölja.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius yttrade, at han ej håller annat kan sig påminna, än at h:r landtmarskalken sistl. odensdag sagt, at sista plenum tå skulle blifwa.

Sedan bem:te taleman afträdt ingaf h:r doct. Hausswolff et thes memorial,³ hwarutinnan han begier, at någon annan i thes ställe kunde til elector blifwa

¹ Enl. konc., renskr.: *ware*.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 9.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 33.

utnämnd; emedan han för åtskilliga nu til högtiden förefallande ämbetsförrättningar, ej eger tid och lägenhet, at kunna så ofta, som torde fordras, biwista electorum sammanträde.

Herr doct. Filenius: Jag begär äfwen för min del at slippa, och thet så mycket mer, som jag ej efter pluralitatem voto. blef utnämnd; utan af wänskap för h:r probst. Trægård åtog mig at gå i hans ställe.

The öfriga electores förklarade på lika sätt sig åstunda at slippa thenne förrättning.

Öfwerhofpred. h:r Troilius begärte, at få swar på sin förfrågan, om r. och a:s utlåtande wore sufficient.

Probst. mag:r Serenius: Såsom ståndet en gång lofwat, at med thessa förbehåll och eljest intet, wilja ingå i walet, hwaruppå wi ännu intet fått något riktigt swar, så kan jag hwarken inlåta mig i walet, el:r aflägga någon ed; och thesutom håller jag före, at bondest. bör först hafwa del theraf.

Herr doct. Browallius: Pr.st. rår ju intet therföre: Wi äro wordne obligerade at gå in i thenna sak; och thesutom hafwa wi giordt alt hwad wi kunnat, i anseende til bondest. och håller förthensskull före, at wi intet böra mer stötas med the andra 2:ne stånden, än bondest.

Kyrkioh. mag:r Huss kom tillbaka och berättade, thet borg.st. utlofwat, at swar med thet första skall affölja; men förmodat at sådant intet kunde uppehålla pr.st. at fullfölja saken.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius förestälte, om icke nödigt wore, at se efter, hwilka som i går woro borta wid voteringen och nu äro borta; emedan i går blef öfwerenskommit, at i dag widare afgöra, hwad som wid thenna sak kunde förefalla.

Wid efterseendet befants utaf voteringslistan, thet 45 ledamöter i går warit tilstades, af hwilka följande i dag saknades, neml. biskoparne h:r doct. Kalsenius och h:r doct. Alstrin, superint. h:r doct. Lagerlöf, h:r doct. Bergius, h:r prof. Asp, domprobst. mag:r Liungberg, probst. mag:r Beckman, lector Odhelius och kyrkioh. mag:r Eckman.

Probst. mag:r Lidius: R. och a. har fogat sig så långt the kunnat, therföre böra ock wi i sämja och kärlek jämka oss.

Biskop. mag:r Nylander kom in, och berättade, 1:o thet 2:ne utskickade warit här ifrån borg.st. som berättat, at the aldeles bifalla r. och a:s extr. prot.

Herr doct. Browallius upläste å nyo bem:te extract, och anmärkte wid första förbehållet, at r. och a. utlofwat, at wilja gifwa bondest. del ad notitiam, ang:de thetta wal.

Kongl. öfwerhofpred. h:r Troilius: Bondest:s taleman nämnde ej något om, at sådant skiedt.

Herr doct. Browallius: Wi hafwe r. och a:s försäkran theruppå, hwilken wi böra tro, såsom af et stånd gifwen.

Hwad andra förbehållet widkommer, hade wäl r. och a. welat beqwäma sig, at thetsamma emottaga; men funnit betänckeligt, at lägga några andra gränt-

sor för sig sielfwa och electorerne, än regeringsformen föreskrifwer, och elector. ed them förbinder.

Uppå en och annans begäran upplästes en del af 12 § i regeringsformen,¹ som handlar om thenna sak; i anledning hwaraf biskop. h:r doct. H. Benzelius sig utlät: Här står at electorerne af the 3 stånden, skola, efter aflagd ed, sammanträda, at öfwerlägga och rådgöra, om skickelige och wälförtjente personers utwäljande; ergo förstår jag intet annat, än at thenne sak blifwer electorum göromål.

Probst. h:r Aulin: Såsom riksrådswärdigheten är näst konungen then högsta här i riket, så at om ock en fremmande prints skulle komma hit, måste han, hwad ämbetet angår, lämna them företräde; förthenskull tyckes en sådan föreställning böra göras til electorerne, at the härwid tilse, thet ingen må göra et så stort steg, at genom et för hastigt ombyte, sielfwa wärdigheten kunde komma i förakt.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius jämte större delen af ståndet conformerade sig härmed, at thet är elector. skyldighet, at rådgöra om hwad härutinnan kan pröfwas nyttigast.

3:die förbehållet, ang:de antalet har r. och a. bifallit.

4:de förbehållet, ang:de classification, hade r. och a. jämwäl bifallit; dock at ej andre reglor kunna härwid föreskrifwas, än tilförene wid slika tilfällen blifwit observerade.

Herr doct. Browallius: Jag för min del tycker, at r. och a. gådt så långt, som the kunnat, och at wi nu böra foga oss.

Probst. mag:r Serenius påminte, at r. och a. ej gådt in med oss, hwad classification angår, och thesutom har ej el:r bondest. sig ännu utlåtut.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius frågade, om ståndet intet finner, at electorerne nu böra aflägga theras ed? Hwartil af större delen swarades ja.

Probst. mag:r Montelius: Jag ärkänner med all wördnad thet förtroende, som ståndet i går behagade emot mig förklara, themedelst, at jag blef utnämnd til elector. Jag hade gerna tå strax giordt min ursäkt, men som jag nu hör, at thet skall göras ed, hwilken bör hållas, tå likwäl the af ståndet betingade wilkor, ännu ej äro fullgiorde, så kan jag ej thensamme emot mit samwete aflägga, innan the andre stånden ingåt med oss i thet förnämsta. Jag begier förthenskull, at thet måtte tagas i consideration 1:o at saken blifwit upskuten til nu, tå hon kommer oss uppå uti julehelgen. 2:o at thet en gång blifwit aftalt och slutit, ang:de ferierne. Begär förthenskull, at antingen måtte hafwas anstånd härmed til thes bondest. sig utlåtut, eller at jag måtte blifwa entledigad ifrån thenne förättning emedan jag finner mit samwete therigenom warda graverat, och förmodar jag, at mig kan hända samma beneficium, som probsten Trægård, så at

¹ Årstrycket, 2 maj 1720: *Kongl. Maj:ts och riksens ständers faststelte regerings-form*. Tryckt i Modée 1, § 12 s 151 f.

någon, som hafwer mästa rösterne thernäst, i mit ställe må antagas; gifwande tillika förslag uppå biskop. h:r mag:r Beronius el:r h:r doct. Bergius.

Herr doct. Browallius: Thet bör ingenting graveri mit samwete, som jag ej är orsak til; är förthenskull af then tancka, at eden bör afläggas. Hwarmed the fläste sig conformerade.

8. Företrädde 6 deputerade ifrån r. och a. Ordet förde lagman h:r Liljeberg; berättades at emedan nu är öfwerenskommit, at rådsualet skall skie för helgen, så hafwer r. och a. tillika beslutit, at plena skola continuera så länge til thes thenne sak fullleligen blifwit afgjord. Biskop. h:r doct. H. Benzelius anmälte tillbaka hörsam hälsning.

9. Wälbem:te h:r biskop. blef härupå utkallad, och berättade wid återkomsten, att commissarien Urlander tillika med en annan deputerad ifrån borg.st. warit här, som aflämnat borg.st:s extr. prot.¹ ang:de at the bifalla r. och a:s utlåtande öfwer pr.st:s comunicerade förbehåll wid rådsualet; hwarjämte Urlander berättat, at borg.st. ännu intet upbrutit voteringen til electorer; men at sådant skier, så snart thesse komma tillbaka, så också electorerne skola aflägga thesas ed, och strax begifwa sig til walet.

Sedan förbem:te borg.st:s extr. prot. war upläst, begärte h:r biskopen Nylander, jämte kongl. öfwerhofpred. Troilius, at ståndet wille utlåta sig, om the anse r. och a:s utlåtande för sufficient; emedan the förr ej kunna begifwa sig til walet, så wida ståndet förbehållit sig, at på thessa wilkor och ej annars wilja theruti ingå.

Probst. mag:r Serenius: Jag finner åtskilligt, at påminna wid r. och a:s utlåtande, och som ståndet tillika i dag är mindre til antalet, än i går, så äro närwarande ej i stånd, at förklara ståndets mening; och thesutom har ståndet hemställt thetta til samteliga the andra ståndens utlåtande; hwarföre ock emedan bondest. ännu ej ytrat sig häröfwer, så måste med walet hafwas anstånd til thes sådant skier.

Påmintes af en och annan, at för then orsaken blef thet ordet: *samtelige*, wid slutet uttagit, och i thes ställe satt *resp. stånden*,² men probsten Serenius swarade, at thet likwäl står qwar i ingressen, hwaremot åter anfördes, at om tiden medgifwit, at omskrifwa extractet hade äfwen samma ord på förra stället blifwit ändradt.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Hwad mig anbelangar, så gör thet mig lika mycket, antingen thet står samtelige el:r respective; ty therunder måste äntå förstås the stånd, som ärendet angår, neml. the wäljande stånden. Och til swar på h:r öfwerhofpredikantens förfrågan lämnar jag för min del, at thet tilkomer electorerne gemensamt, at sin emel. öfwerlägga, om hwad til saken hörer, så at alt må lända til Guds ära och fäderneslandets nytta, hwartil the genom ed

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 10.

² Enl. konc., renskr. okursiverat.

förbiudas; och til slut lägger jag nu til, at jag frågat, om electorerne skola aflägga eden och gå ned.

Probst. mag:r Montelius: Som jag har härwid mycket betänckande, at jag hwarken bör så hastigt utlåta mig el:r gravera mit samwete uti then owisshet jag nu står; så begär jag at antingen få niuta then förmon, som probsten Trægård, och någon annan i mit ställe förordnas, el:r ock at härmed hafwes anstånd, til thes bondest. sig utlåtitt.

Probst. Serenius: Jag kan för mit samwetes skull ej göra någon ed, el:r gå neder til walet, utan begär at slippa.

Biskop. mag:r Nylander upläste utur 12 § af regeringsformen,¹ hwad egenskaper the böra hafwa, som skola wäljas til riksråder; förmenandes at således tillkommer ståndet förut at urskilja them, men thertil swarades, at sådant är elector. göromål, hwilka ega frihet at efter ed och samwete utnämna them, hwilka hwar och [en]² pröfwar mäst skickelige och wärdige. Läggandes h:r biskopen sedermera til, at om han får ståndets befallning, så går han neder; hwilket äfwen kongl. öfwerhofpredikanten Troilius förklarade sig göra.

Probstarne mag:ri Serenius och Montelius, anhöllo än ytterligare at slippa thenna förättning.

Herr doct. Browallius: Jag finner ej annat, än at wi nu böra begifwa oss neder til walet, och för min del går jag tit, efter ståndets i går fattade beslut, the andre måge göra huru the wilja.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss gjorde proposition, om icke electorerne böra aflägga theas ed och begifwa sig neder til walet, hwartil af största delen swarades ja.

Kyrkioh. mag:r Helin: Emedan jag förleden odensdag ärhölt tilstånd, at få resa bort, och mig war okunnigt at något plenum tå widare skulle hållas, så begär jag at undfå extr. prot. ang:de tilstånd för mig at få resa, samt at jag ei må ställas i något ansvar för hwad nu göres, el:r vidare skie kan.

Probst. mag:r Serenius begärte thetsamma; men blef swarat, at sådant ej kan bewiljas; läggandes probsten Serenius sedermera til, at han jämwäl för then orsaken ej kan åtaga sig thetta ärende; emedan thet torde gå ut på flera dagar, och han har redan stämt in hästar til sin afresa.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Min mening är, at wi³ nu, hwarken emot ståndets wal i går kunna licentiera någon ifrån thenna förrättning, ej el:r gifwa någon tilstånd, som är wald til elector, at skiljas therifrån, innan saken är sluten; utan hwad thet senare angår, bör thet hos electores anmälas.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius, som nu åter war upkommen, förklarade, thet han för redan anförde orsaker, ej kan sig thetta ärende åtaga; i anledning hwa-

¹ Årstrycket, 2 maj 1720: *Kongl. Maj:ts och riksens ständers faststelte regerings-form*. Tryckt i Modée 1, § 12 s 151 f.

² Enl. konc.

³ Enl. konc., renskr.: *wid*.

raf biskopen h:r mag:r Beronius, uppå samteligas anmodan och samtycke, blef uti thes ställe thertil utsedd.

Sedermera aflade samtelige electores then wanliga eden, och begåfwo sig theruppå til walets förrättande; dock förbehöllo sig förut öfwerhofpr. Troilius, probstarne mag:ri Serenius, Montelius och Wall, at som the, uppå ståndets befallning nu företaga thetta ärende, sedermera för alt answar måge wara frie.

10. Probst. mag:r Carlborg berättade, huruledes han af sina committenter blifwit anmodad, at söka, thet ibland allmänna beswären måtte blifwa intagit, thet presterskapet uti Österbotn nyligen blifwit underrättade ifrån landsorterne, at Kongl. Maj:ts och riksens kamarrevision, genom formerad observation öfwer räakenskaperne, fordra af presterskapet gierden el:r taxan nie öre s:mt för the prestebol, som stå för mantal i jordboken; men emedan samma taxa aldrig tilförene blifwit prestestomnarne ålagd, så begär presterskapet, at en underdånig ansökning om befrielse härifrån måtte skie.

Thetta antogs för et allmänt; men likwäl anmodades probst. Carlborg, at uti kongl. kamarrevisionen nu förut göra sig om thetta ärende närmare underrättad.

Den 22 Decemb.

1. Biskop. h:r mag:r Nylander berättade, at electorerne af the tre stånden sedermera förleden lögerdag warit tilsamman; hwarwid följande herrar, gienom sina wänner, låtit tillkännagifwa, at the för thenna gången ej åstunda at blifwa nämnde, neml. præsidenten h:r grefwe Carl Bielke, hofcancelleren grefwe Carl Piper, som äfwen bägge tilförene wägrat at emottaga thetta ämbete, landtmarskalken och öfwersten baron Matth. Alex von Ungern Sternberg, hwarwid blifwit nämnt, at hos r. och a. en gång skall wara afgjort, at ingen landtmarskalk bör immediate gå til riksråd; öfwersten h:r Lars Åkerhielm, som angifwit then orsak, at han nyligen blifwit med regemente försedd, och will således nu först söka at therwid göra riket någon behagelig tjenst; hofmarskalken h:r Erland Broman, som föreburit at han satt sig före, at än vidare wilja blifwa omkring Hans Kongl. Maj:tt, och thermedelst söka tilfälle, at kunna i underdånighet gå Hans Kongl. Maj:tt til handa; hwaruppå electorerne företagit sig walet, och inlämnades nu förslag til en ledighet,¹ hwarwid blifwit hogkomne öfwersten h:r Nils Palmstierna, gen.majoren baron Fabian Wrede och cancellierådet grefwe Clas Ekeblad; frågandes h:r biskop. Nylander om ståndet hade härwid något at påminna.

Herr doct. Browallius hemställte, om icke ståndet, i anseende til hofmarskalkens h:r Bromans så enskildt yttrade underdåniga och nitfulla kärlek, at

¹ Präteståndets arkiv, R 894, Förslag till rådsämbeten, nr 2.

häldre wid thet ämbete han nu bekläder, wilja gå Hans Kongl. Majj:tt tilhanda, än emottaga rådswardigheten, skulle finna tjenligit, at öfwerlämna til Hans Kongl. Majj:ts egit nådiga behag, at på hwad sätt Hans Kongl. Majj:tt sielf tackes honom allernådigst ihogkomma.

Kongl. öfwerhofpr. h:r Troilius förklarade sig wara af samma mening, hwarremot ej något wart påmint.

Probst. mag:r Serenius: Såsom elector til rådsualet, hwartil jag emot min wilja är nödgad, torde af mig fordras redo för samma förrättning, men ståndet är nu skingradt icke allenast efter aftal d. 17 utan ock d. 20 hujus, som war yttersta termin af alla fyra stånden, efter hwilken lagliga och faststälte dissolution, wi icke mer hafwe formam ordinis, och kunna intet anses för et stånd, el:rega laga kraft i något som wi företage. At wälja riksens råd är en actus solennissimus, hwartil hela riket borde concurrera, om görligit wore; men efter riket compromitterat¹ på wissa personer, som til riksdagen försände äro, så böra the åtminstone wara tilstädes, om icke saken eljes skall göras ogill och underkastas protester och klander nu el:r i framtiden. Utom electorerne finner jag nu intet mer än 12 à 13 personer närwarande til thenna actum comitiale maxime solennem, at gifwa sanction öfwer et wal af 6 riksens råd. Therutaf finner jag mig föranlåten, at wälment fråga the gode herrar utom electorerne, om the tro sig i stånd uti frånwaro af taleman och 24 ledamöter af ståndet, uppå samtelige r:s biskopars och presterskaps wägnar afgöra et så stort och hela riksens wälfärd gällande ärende? Åtaga the sig icke thetta, så ändar sig alt hwad jag wille härmed säga; men om the sig thet åtaga, så är jag färdig, at för min del göra redo, huru jag efterkommit ståndets instruction til thetta wal; dock med förbehåll at sedermera wara fri för alt åtal af the frånwarande, och med them at ega lika rätt, til at fordra answar af them, som thenna précipitation förorsakat, för alt hwad riket härutaf nu och i framtiden öfwergå kan.

Biskop. mag:r Nylander förmälte, at electorerne nu giordt sit, thet kommer nu uppå ståndet an, at gilla el:r ogilla förslaget, som således jämwäl lærer åtaga sig alt answar.

Herr doct. Browallius: Answaret är giemensamt, ty så wäl electorer, som the andre af ståndet biföllo saken i början, och nu hafwa wi, uppå ståndets befallning, förrättat walet. Sistledne fredag woro 45 tilsamman, som enhälligt samtykte, at saken skulle tagas före, hwarföre jag ej annat kan se, än at the som sedermera rest bort, måst compromiterat på the närwarande.

Kongl. öfwerhofpr. h:r Troilius: Uppå ståndets befallning hafwa wi företagit thetta ärende, och således ser jag ej annat, än answaret blifwer ståndets.

Probst. mag:r Montelius: Jag har giort såsom elector, hwad mig tilkommit; men hwad nu vidare bör i akt tagas kommer på ståndets answar.

¹ Enl. konc., renskr.: *compromitterat*.

Probst mag:r Serenius påminte, at honom måtte tillåtas, at få göra redo för sig, hwilket han, enligt lagen är skyldig, samt begierte ståndets utslag öfwer hwad han andragit.

Kyrkioh. mag:r Manquer: Wi gjorde the andre electorerne nödig ärindran, om vår instruction.

Kyrkioherd. h:r Palmærus förmente, at thet strider emot theas tysthetsed, at nu göra vidare redo för ståndet, än at förslagen til thes gillande hemställas.

Probst. mag:r Trægård upläste utur regeringsformen, ang:de ståndets gillande; hwartil h:r Palmærus swarade, at sådant rörer endast förslagen.

Biskop. h:r doct. Kalsenius, som blef utkallad, inkom och berättade, thet en utskickad warit här ifrån r. och a. som gifwit tilkänna, thet Hans Kongl. Maj:tt, genom en af statssecreterarne låtit weta, thet Hans Kongl. Maj:tt efter sin opasslighet, wäl ej förmår at upträda i rådet, och ther emottaga förslagen, utan will Kongl. Maj:tt kalla rådet neder i sit audiencerum.

Kongl. öfwerhofpr. Troilius förmälte, at han nyss förän han gek up til ståndet, upwaktat Hans Kongl. Maj:tt, som tå befalt honom anmäla thes nådiga hälsning til ståndet, och gifwa tilkänna thetsamma, som nu blifwit berättat; läggandes til, at äfwen medici rådt Hans Kongl. Maj:tt thertil.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Thet wore bäst, om wi få en ren proposition, antingen wi skola bifalla förslaget el:r ej.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, hwad ståndet wille utlåta sig öfwer probstarne mag:ri Serenii och Montelii förebragte quæstioner. Och så mycket, som h:r biskopen kunnat fatta, så angår then första electorerne redogörande, huru the efterfölgt sin instruction; och then andra, om ståndet will åtaga sig answaret för hwad giordt är.

Probst. mag:r Serenius: Såsom sidsta plenum hölts i lögerdags, så hafwa wi icke tilstånd, at i dag komma tilsamman och företaga oss något.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss gaf tilkänna, at en deputation förleden lögerdag war här ifrån r. och a. som berättade, at med plenis för helgen kommer så länge at continuera, til thes thenna sak blifwer fulleligen til slut bragd, hwaremot ingen i ståndet tå haft at påminna; läggandes til, at hwad en gång är giordt, kan nu mera intet ändras; utan kommer thet allena theruppå an, om wi wilja gilla el:r ogilla hwad electores oss föredraga.

Kyrkioh. mag:r Helstadius, i anseende til thet, som probst. mag:r Serenius anfört, kan jag intet taga något answar på mig.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Så wida prestest. nästl. d. 18 kom enhälligt öfwerrens, at thenne sak på anslag behörigen företagas och lagligen afgöras skulle dagen therpåföljande; tilförene finnes ock uttryckeligen uti protoc. uptagit, at sista plenum skulle blifwa d. 20, och the af bröderne, som tänckte resa, tå skulle sig anmäla; förthensskull och som, innan sista plenum blef slutit, vårt stånd gienom en deputation ifrån r. och a. blef tilkännagifwit, at med plenis skulle fortfaras, til thes thenne sak hinte fulleligen afgöras; altså håller jag före, at the,

som bortrest, böra åtnöijas med hwad the närwarande sluta efter riksdagsordningen.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Mig tyckes at thenne fråga är ännu för otidig; wi böra förut weta hwad r. och a. samt borg.st. giordt och om the bifallit.

Probst. mag:r Carlborg: Så wida ingenting blifwit nämnt om the licentierade rådens insättjande, så begär jag, at med hwad giort är måtte cessera, til thes antingen högbem:te herrar komma til theras ämbeten, el:r ock påstår jag the måste mista sin pension.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Om wi nu strax skola afgöra alla thesse frågor, så fruktar jag, thet går för långt ut, och tör hända saken redan hos r. och a. samt borg.st. är afgjord, och således är alt vårt rådgörande fåfängt; dock böra probst. mag:r Serenii frågor ej blifwa obeswarade, om the annars skola stå qwar i protokollet.

Herr doct. Filenius: Probst. mag:r Serenius har rört 2:ne quæstioner, neml. then första, ang:de electorernes redogörande, huruwida the fölgdt sin instruction. 2:o ang:de ståndets fastställande och huruwida thet nu kan skie. Hwad thet förra widkommer, så ser jag intet, när electorerne giort the påminnelser, som ståndet them förelagt, och thesutom aflagdt theras ed, at the vidare stå i answer för sit göromål hos någon annan, än hos Gud, som känner theras samweten. Och berörande then andra frågan, så refererar jag mig på thet som redan härom är anfört, och håller före, at sedan r. och a. sidstl. lögerdag skickade hit och lät weta, at plena skulle continuera, och wi äfwen redan gådt in i saken, så ser jag ej heller, hwad som hindrar, at wi ock icke nu kunna afgöra henne.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Hwad then nu upkomne quæstionen angår, så är then ganska angelägen, hwaröfwer wi borde afwänta r. och a:s utlåtande; emedan ännu är owist, om plenum kan hållas i dag, fast r. och a. resolverat thertil.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: När adelens deputation war här, sade ingen theremot.

Kongl. öfwerhofpr. h:r Troilius: Jag håller thenna öfwerläggning för aldeles onödig; ty sedan wi sade a, när quæstio an afgjordes, så ser jag ej annat, än at wi nödwändigt måste säga b til thet som följer theruppå.

Företrädde 2:ne deputerade lagman Falkenberg ifrån r. och a. och borgmästaren Ekerman ifrån borg.st. med berättelse, at bägge thesse stånden bifallit thet upgifne förslaget, jämte begäran, at pr.st:s electorer nu wille tillika med them gå neder, at upwisa förslaget för Hans Kongl. Maj:tt. Afträdde.

I anledning häraf, frågade biskop. h:r doct. Rhyzelius, om thet är ståndet emot, at våra electorer gå tillbaka, hwartil af större [delen]¹ swarades, at electorerne bör gå neder, och at the jämwäl bifalla förslaget.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Som jag för ej funnit wara tid, att yttra min mening öfwer the af probsten Serenius förestälte frågor, så will jag nu utlåta mig,

¹ Enl. konc.

at hwad then första angår, så kunna hwarken wi el:r absentes fordra någon redo af electorerne, sedan the giordt sin ed, at efter bästa wett och samwete handtera thet sig anförtrödde ärende. Jag har ock warit elector; men aldrig wet jag, at thet tilförene blifwit fordrat, ej heller skulle jag nu göra thetsamma. Berörande åter, om i dag bordt blifwa plenum, så ser jag intet hwad som hindrar thetsamma; ty sedan wi bifallit quæstio an, wälgt våra electorer, afsändt thesamma at förrätta walet, hwilket the ock giort; och som jag äfwen hör, at wi förleden lögerdag haft beskickning ifrån r. och a. om plenorum continuerande, hwaremot ingen påminnelse blifwit giord, så kan jag ej annat finna, än at wi böra continuera. Och tror jag äfwen, at angelägenheten fordrar at sådant skier; ty jag har wäl ej haft någon uppenbarelse härom; men likwäl tycker jag mig se, at thet är fara med, om wi vidare uppehålla saken.

Större delen biföllo thenna h:r biskopens mening.

Probst. mag:r Trægård: Jag hade förmodat, at högw. pr.st. skulle bifallit mit ödmiuka yttrande, under d. 19 hujus, thet jag gjorde uti intet annat afseende, än uppå högw. pr.st:s rättighet el:r heder, så at ståndet måtte wara sig likt med thes förra afgifne slut, om the licentierade herrar riksrådens insättjande i theras ämbeten. Til hwilken ända jag ödmiukel. understälte, at ståndet wille på intet annat sätt begifwa sig med the öfriga resp. stånden til något rådsval, än så, som ang:de the licentierade råden af mig ödmiukel. blifwit förmält; men som thetta ej welat låta sig göra exciperar jag mig med alt vidare utlåtande, berörande the herrar, som pr.st:s electorer nu komma at utnämna; til the lediga rådsämbetens beklädande.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag finner ej annat, än at jag bör wara nögd med hwad redan giordt är, och förthensskull begär, at med saken må fortfaras.

Kyrkioherd. mag:r Biörck: Innan saken togs före war min tancka, at man kunnat thermed något wänta, til thes the bortreste återkommit; men nu sedan thet gådt så wida, at electorerne äro walde, och the äfwen giordt en begynnelse med förslagen, så ser jag ej annat, än at wi måste fortfara.

Kyrkioherdarne mag:r Helstadius och h:r Pazelius förklarade sig wara af samma mening med probsten mag:r Trægård.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade, om electorerne skola begifwa sig ned at fullfölja walet, samt om ståndet är nögd med thet upwiste förslaget? Til hwilka bägge stycken af större delen swarades med ja.

Borgmästaren h:r Boberg företrädde och berättade, thet Hans Kongl. Maj:tt låtit gifwa electorerne tilkänna; thet Kongl. Maj:tt wäntar på förslagen; hwaruppå electorerne afträdde til theras samlingsrum.

2. Biskop. h:r doct. Wallin, som ärhållit ståndets tilstånd, at få resa hem, tog nu afskied af ståndet; hemställandes tillika, om ståndet wille, at någon ifrån Halland i thes ställe skulle upkomma, hwartil swarades, at sådant intet behöfdes, så wida stiftet äntå har sit fulla antal af riksdagsmän.

3. Sedan ståndet utaf förra protocollen gjort sig underrättadt, ang:de lykönskan, som wid kongl. hofwet af r:s st:r på nyårsdagen plägar afläggas, så utnämndes följande til samma deputation, neml. biskoparne h:r doct. Rhyzelius, h:r doct. H. Benzelius och h:r mag:r Nylander, superint. h:r doct. Lagerlöf, doct. Browallius, kyrkioherdarne h:r Thollander och mag:r Biörck, probstarne mag:r Lidius, lect. h:r Tillander, h:r Lauræus, h:r Tackou, mag:r Mandorf, mag:r Oedman och mag:r Aurelius; åtagande sig biskop. h:r doct. Rhyzelius, at, i fall h:r taleman ej skulle blifwa så frisk, at han sielf therwid kunde föra ordet, sådant i thes ställe förrätta. Hwarjämte blef öfwerenskommit, at flere, om the så behaga, kunna, utom the nu upräknade, göra följa med; men therest någon af the utsedde skulle imedertid blifwa förhindrad, bör han anmoda någon annan, som i thes ställe sig infinner; och skall anslag härom göras dagen förut.

4. Inkom probst. mag:r Montelius och hälsade ifrån ståndets electorer med berättelse, at Hans Kongl. Maj:tt utaf första förslaget utnämnt öfwersten h:r Nils Palmstierna til riksråd; ingifwandes bem:te h:r probst förslaget til thet andra rumet, hwaruppå woro upförde gen.major baron Fabian Wrede, cancellierådet grefwe Clas Ekeblad, samt landshöfdingen baron Carl Stiernstedt.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade, om ståndet hade något härwid at påminna? Hwartil swarades nej.

Något thereafter företrädde h:r doct. Filenius och kyrkioherden mag:r Manquer, och förmälte, at konungen kallat gen.maj. baron Wrede til riksråd, hwarjämte inlämnades thet 3:die förslaget, som war supplerat med hofmarskalken baron Andr. von Höpken.

Uppå tilfrågan förklarade ståndet, at thet ej heller therwid hade något at påminna.

Häruppå ankommo biskop. h:r mag:r Beronius och kyrkioh. h:r Palmærus och lät weta thet Hans Kongl. Maj:tt utnämnt cancellierådet gref Ekeblad, och at electores uppå 4:de förslaget i hans ställe uppfört revisionssecreteraren h:r Carl Gust. Löwenhielm, som jämwäl af ståndet blef bifallit.

5. Herr biskop. Beronius, som efter en liten stund återkom, gaf tilkänna, thet han wore sinnad, at på några dagar resa til Upsala, men lofwade, at wilja komma tilbakars, therest icke så skulle hända, at han för några så wäl stiftets, som sina enskildte angelägenheter blifwer necessiterad at resa hem, i hwilken händelse h:r biskopen wäl lofwar, om någon mögelighet är, at äntå återkomma; men i fall sådant intet skulle låta sig göra, så förmodar han at ståndet lærer honom benägit ursäga.

Härjämte förmälte h:r biskopen, at han tillika med the andra, som blifwit utnämde, gienomsedt comministerns Dahls florilegium poëticum,¹ och som the

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 1. Även 25 september 1746 § 6; 8 november § 2; 15 december § 13; 22 december § 5.

öfriga herrarne nu ej äro tilstådes, så will h:r biskopen för sin del aflämna thes utlåtande theröfwer; berättandes således, at samma florilegium består af 2:ne delar, hwaraf then första är et manuscript, hwilket ej allenast han sielf tilegnar en anonymo, utan äfwen h:r biskopen sade sig förut hafwa läst, och skall wara ganska wäl sammansatt, så at thet med mycken nytta kunde både tryckas och nyttjas i thenna sak; men then andra delen är comministerns egen, och består af en hop wackra sententier, hwaribland likwäl en myckenhet, och kanskie större delen finnes, som intet doger; anmärkandes h:r biskopen härwid, at auctor ej allenast mycket förklenligen talar om the hedniska poëter, sägandes sig intet mer af them i sina yngre år hafwa lärddt, än allenast metern, och förthenskull will hafwa theras läsande afskaffat; utan ock at han, som förbemalet är, mycket betjent sig af poëtis sequioris ætatis, som icke ega synnerlig approbation; i anseende hwartil h:r biskopen sade sig hålla för betänckeligit, at recommendera thetta florilegium til kongl. commission, som är förordnad öfwer academiæ och scholæ werken, at antagas wid ungdomens underwising; emedan förutan at samma bok är för widlyftig i sådant afseende at tryckas, så kan man äfwen befara, thet therigenom torde gifwas mer anledning, at stöta auctores classicos utur händerna på ungdomen, hwaruppå många redan arbeta; men h:r biskopen likwäl anser för mycket farligit för våra studia humaniora, hwilkas undergång på alt sätt bör förekommas; dock betygande h:r biskopen härjämte, thet comministern Dahl mer præsterat i thenna sak, än man af en comminister kunnat förwänta; men om han will at thet skall tryckas, så begär han för mycket. Han har ock uti et bilagt prof wist, at han eger en wacker insigt i thet swänska språket; hwarföre h:r biskopen skulle tycka, at, om ståndet will göra honom justice, så wida mannen med skiel bör ihogkommas, så kunde, om icke til Hans Kongl. Maj:tt, dock likwäl til consistorium loci afgå ifrån ståndet en recommendation för honom, at blifwa til någon bättre lägenhet befordrad.

Ståndet tackade h:r biskopen för thes besvär härwid, och emottog biskop. h:r doct. H. Benzeliuss thet som angek swenska språket.

6. Probst. mag:r Montelius upkom åter, och berättade, at Hans Kongl. Maj:tt af 4:de förslaget utnämnt 2:ne til riksens råd, neml. landshöfdingen baron Stiernstedt, och hofmarskalken baron von Höpken; och som h:r öfwerintendenten Hårleman wid samma tilfälle begärt, at thenna gången ej warda på förslag upförd; emedan h:r öfwerintendentens åstundan är, at ännu någon tid få förblifwa wid thenna sin förättning, så hafwa electorene til thet sidsta förslaget utsedt jämte revisionssecret. Löwenhielm, statssecreteraren Gabriel von Seth och landshöfdingen baron Wilhelm Ludv. Taube.

Uppå tilfrågan förklarade ståndet sig härwid ej eller hafwa at påminna.

Efter en liten stund återkommo samtelige electores, och gåfwo tillkänna, at Hans Kongl. Maj:tt utaf sidsta förslaget uttagit landshöfdingen baron Taube.

*År 1747**Den 10 Januarii*

1. Herr taleman betygade sin fågnad theröfwer, at åter finna samteliga ståndets ledamöter wid god hälsa, och önskade them allesamman et wälsignadt nytt år, beklagande h:r taleman tillika, thet han på någon tid, för åkommen opasslighet, ej kunnat biwista ståndets sammankomster.

Ståndet tackade häremot h:r taleman för thes härutinnan förklarade benägenhet, samt önskade h:r taleman hädanefter en beständigare hälsa, så at ståndet wid förefallande rådplågningar, ej må vidare nödgas sakna thes mogna biträde och handledande.

2. Upl:s och justerades thet öfriga af protoc. under d. 17 Dec. jämte protoc. af d. 18 i samma månad.

I anledning af 14 § uti protoc. under d. 17, förmälte h:r taleman, at h:r baron och landtmarskalken talt med honom, ang:de samma ärende, och förestält at bewillningsdeputation går för långt, när the begära, at hela statsverket skall för them läggas öpet, hwilket som både stridande emot riksdagsordningen, såsom ock tilförene owanligit, omögeligen lærer kunna bewiljas; läggandes h:r taleman til, at sielfwa secr. utsk. ej får del af altsamman; utan förblifwer thet angelägnaste inom statsdeputation; och thesutom skola deputerade af borg. och bondest. öfwer bewillningen yttrat sig, at theras mening i thetta mål ej warit sådan, som pr.st:s extr. prot. lyder.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Thet hjälper ej håller, om än deputerade öfwer bewillningen aflägga tysthetsed, som föreslagit blifwit; emedan målet äntå tilhör statsdeputation, och wore således, at åstadkomma status in statu, twert emot vårt regeringssätt.

Probst. mag:r Serenius: Ingen må så uptaga pr.st:s mening, som skulle man härmedelst wilja ingå uti thet hemligaste af statsverket; utan man begär allenast in genere, at få weta, hwad som requireras, ty innan man kan upfylla i credit, måste man först weta debet, eljest bewiljar man i blinden. Så är ock nödigt, at weta hwad fenster- styfkiortels- piruk och andra artiklar indragit, at man må kunna se, om the äro värde at behålla el:r ej; men nödigst af alt är at weta, hwad allodialgodsen och rikets fastigheter i gemen, samt andre räntor bestiga sig til, at man må theraf hafwa tilfälle at utröna, huruledes alt sådant för kronan må kunna göras indrägtigare och undersåtarene lisas.

Herr taleman hemställte, om icke ståndet will tillåta honom, at swara h:r landtmarskalken, thet pr.st:s mening är ingen annan, än at bewillningsdeputation til nödig uplysning, må allenast lämnas underrättelse om generalissimis, såsom ock hwad wissa artiklar tilförene indragit, och i fall något vidare skulle requireras, kan sådant skie skriftel.

Probst. mag:r Serenius påminte, at them äfwen måtte lämnas underrättelse om allodialgodsen och andra räntor; men biskop. h:r doct. H. Benzelius swarade, at statsdeputation lærer nogsamtw bewaka then artikelen.

Ståndet biföll, at h:r taleman, på sätt, som ofwanförmält är, lämnar h:r landtmarskalken swar, ang:de meningen af ståndets beslut härutinnan.

Wid 18 § af samma protoc. yttrade h:r taleman, at han hölt then saken för ganska angelägen, och förthenskull hemstälte, om icke honom kunde lämnas et pro memoria öfwer the förnämsta puncterne theraf, tå h:r taleman will sådant hos secr. utsk. anmäla, hwilket äfwenledes bewiljades, och åtog sig probst. Serenius at sielf göra et utdrag häraf, och thetsamma h:r taleman tilställa.

3. Upl:s å nyo Hans Excellence grefwe Bondes memorial,¹ hwarutinnan han förklarar, thet honom är ganska okänt, at frågan, om thes återinsättjande i sit rådsämbete, skall förorsakat någon rörelse hos r:s st:r, jämte försäkran, at han för sin del sådant ej widare åstundar, utan är förnögd thermed, at wara förwissad om r:s st:rs förtroende, samt blifwa bibehållen wid then pension, som han hittills åtniutit.

R. och a. hade bifallit thetta memorial.

Herr taleman frågade, huru ståndet behagar sig häröfwer utlåta.

Probst. mag:r Carlborg upläste et thes memorial,² berörande thenna sak, af innehåll, thet h:r probsten för sin del finner skäligast, at en r:s st:rs commission må förordnas, at skärskåda the ännu öfriga 2:ne licentierade herrar riksens råds föregifne fel och förseelser; på thet, i fall the finnas oskyldige, the måga åter komma til sina ämbeten igen, el:r ock i annor händelse mista theras pensioner; förmenandes h:r probsten, at ehuru gienom theras återinsättjande, så wäl antalet af rådet skulle ökas, såsom ock bristen i theras rådslöner upfyllas, så wore ej mindre thet förra ofta tilförene brukeligt, än thet senare skulle förorsaka rikscassan en ganska ringa känning.

Herr taleman gaf wid handen, thet borg.st:s taleman begiert, at få til sig thetta gref Bondes memorial; emedan bem:te stånd ej förut skall kunna utlåta sig, ang:de bondest:s påstående, berörande expeditionen af then, om samma licentierade råd, wid riksdagens början upkomne quæstion.

En stor del af ståndet tykte wara säkrast, at man med r. och a. simpliciter bifaller memorialet.

Probst. mag:r Serenius: Wi böra nyttia tilfälle, at wisa så stor omsorg för riksens cassa, som bondest. altid gör. När thetta ståndet har wisat så mycken ömhet för the licentierade rådens restitution, har thet icke blott haft til ändamål, at göra justice åt theras personer, utan ock at förlossa riket ifrån then swåra bördan af theras pension; therför är jag af then tancka, at gref Bonde bör anten gå i rådet, och göra tjenst, el:r ock släppa pension; ty han är än wid the

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 52. Även 19 december 1746 § 2, 3.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 38.

år och krafter, at han kan göra tjenst; men riket är fattigare, än thet tol sådane pensioner.

Biskop. h:r mag:r Nylander: Jag har hört sägas, at på riddarhuset skall wara i protoc. infört, at, i fall, sedan undersökning¹ blifwit giord, på sätt, som r. och a. samt borg.st. föreslagit, thesse licentierade råder befinnas oskyldige, skulle the äntå åter intagas i rådet, fast antalet wore fullt.

Kongl. öfwerhofpred. h:r Troilius förmente, at emedan saken, ang:de the licentierade råden, redan är på annat sätt anhängig giord,² så kunna wi intet utlåta oss öfwer thetta gref Bondes memorial, innan wi förut blifwa underrättade, om något til thet förra skall warda åtgjort.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag tror intet, at wi, i anledning af thetta memorial äro nu förbundne at ingå i thet förra; utan är jag af then tanckan, at som gref Bonde allenast begier ständernes förtroende, och r. och a. thetsamma simpliciter bifallit, så lärom ock wi kunna göra thetsamma.

Superint. h:r doct. Lagerlöf: Som pr.st. tilförene stannat i thet slut, at gienom wissa fullmäktige skulle öfwerläggas, huruvida the licentierade herrar r:s råd kunde åter insättjas, så skulle thet synas wara contradictoirt, at simpliciter bifalla memorialet.

Herr doct. Filenius: Jag tycker at ståndet på sådant sätt intet blifwer sig likt. Förra gången wille wi intet samtycka til then undersökning, som secr. utsk. föreslog, utan tykte wara bättre, at gå en annan wäg; och nu åter will påstås at laga undersökning bör skie.

Herr taleman: Om jag uti thenna sak skulle ega votum, så wore min mening sådan, at wi intet böra öka quæstioner, som redan äro många nog, och torde ännu blifwa flere innan riksdagen slutas, så at när wi allenast hafwa en, wi theraf göra två. Jag ser intet, at thet ena strider emot thet andra; ty här begäres intet mer, än ständernes förtroende, och ingenting hindrar genom bifall härtil, at ju gref Bonde äntå kan komma in i rådet.

Kyrkioh. mag:r Helstadius: Jag skulle mena wara bäst, at wi aldeles förblifwa wid vårt förra, och begära, at thet må fullföljas.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Wi kunna ju säga, at wi bifalla thetta, i anseende til thet förtroende wi tilförene förklarar för the licentierade råden.

Probst. mag:r Serenius: Här begäres mer än förtroende, neml. at tillika få behålla pensionen, hwartil wi intet kunna samtycka, utan at han gör tjenst.

Uppå h:r talemans gifne förslag, stannade äntel. ståndet i följande slut:

Som pr.st. tilförene förklarar sit förtroende til Hans Excellence grefwe Bonde, så instämmer thet äfwen nu therutinnan med höglof. r. och a. men för öfrigit förblifwer pr.st. wid sit förra af d. 11 Octob. nästl.; med hwilken påskrift memorialet til borg.st. afsändes.

¹ Enl. konc., renskr.: *undsökning*.

² Läs: *anhängiggjord*.

4. Företrädde capitain wid drottningens lifregemente Joh. Maximilian von Löfwenfels och recommenderade thes angelägenhet, hwilken ifrån Kongl. Maj:tt blifwit til r:s st:r remitterad. Sedan bem:te capitain tagit afträde, uplästes utdrag af rådsprotoc. under d. 30 Octob. nästl.,¹ innehållande Hans Kongl. Maj:tt:s nådiga föreställning, om majors caracter för capitain Löfvenfelt, hwarjämte woro bifogade, så wäl öfwerstens wid samma regemente grefwe Frölichs, som bem:te captains i thenna sak hos r. och a. ingifne skrifter, som jämwäl nu uplästes.

R. och a. hade thetta remitterat til secr. deput.

Uppå h:r talemannens gjorde berättelse, ang:de oftånämde captains altid å daga lagde hurtiga upförande, samt i synnerhet under norska campagnen wista bravour, tå han äfwen af glorwyrdigst i åminnelse konung Carl XII:te blef med adlig sköld benådad, biföll ståndet i underdånighet Hans Kongl. Maj:tt:s nådiga yttrande för capitain Löwenfels at få majors caracter, i anseende til the besynnerliga härwid förewarande omständigheter. Med hwilken påskrift extractet til borg.st. försändes.

5. Upl:s r. och a:s extr. prot. under d. 17 Decemb. nästl.² innehållande r. och a:s utlåtande, så wäl öfwer landt- och siömilit.oecon.deputat:s betänckande,³ ang:de the indelte rentepersedlarnes sammanslående til en wiss summa el:r ständig markegång, såsom ock krigsbefälets theröfwer ingifne memorial,⁴ och har r. och a. stannat therwid, at både med kronones behållna räntor, som the indelte, bör för nästledne år 1746 och alt framgent oförändrat förblifwa, såsom thet war förän 1742 års riksdag inföll.

Domprobst. mag:r Liungberg yttrade sig, at som han hört, thet bondest. ännu ej fåt del häraf, så torde wara nödigt, at pr.st. så länge innehåller med sit utlåtande häröfwer; men sedan h:r domprobsten blifwit underrättad, at sådant i dag skall wara skiedt, berättade h:r domprobsten widare, at emedan han, uppå ständernes befallning, arbetat i thenna sak, och hos landt- och siömilit.deputat. hwarest thensamma wid thenne riksdag åter blifwit uptagen, ej är worden hörd, så i fall han på något sätt skulle wara rörd i bem:te deputations betänckande, begär han at få communication theraf, på thet han må ega tilfälle, at kunna sig theröfwer förklara.

Thetta bifölls och lämnades til h:r domprobsten samma betänckande.

Herr doct. Browallius förbehölt sig, at som thetta ärende mycket rörer academierne, at få med sina påminnelser för Åbo academie inkomma, innan ståndet sig häröfwer slutel. utlåter; hwilket biskop. h:r doct. H. Benzelius äfwen förbehölt sig, i anseende til Lunds academie.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 8.

² Borgarståndets arkiv, R 1304, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 6.

³ Borgarståndets arkiv, R 1300, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 1.

⁴ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 98. Även 17 december 1746 § 12.

6. Upl:s kamar oecon.deputations betänckande, at d. 18 Decemb. nästl.,¹ ang:de inrättning til arbete för fångar, under then tiden the hållas i arrest, med mera.

R. och a. hade thetta bifallit.

Pr.st. gjorde likal. med hwilken påskrift betänckandet til borg.st. försändes.

7. Upl:s lagmannen h:r grefwe Friedric Gyllenborgs memorial,² hwarutinnan han anhåller, at i fall r:s st:r skulle finna nödigt, at förordna, thet så wäl all tilökning i smide, som ock nya hammarwerks anläggande tils vidare skall förbiudas, så anhåller dock han, för anförde skiel och omständigheter, at til sina bergwerk i Skinskattebergs sokn blifwa therifrån eximerad, och bekomma tilökning i smide till 500 skeppund stångjern; ärbiudandes jämwäl, at thetta quantum, i fall r:s st:r skulle så behaga, kunde fördelas emel. hans fem i bem:te sokn warande hamrar.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift memorialet til borg.st. afsändes.

8. Upl:s advocatfiscalens i r:s st:rs banque Georg Adolph. Rutenschiölds memorial,³ hwarutinnan anhålles, at r:s st:r wille lämna thes samtycke til then öfwerenskommelse, som blifwit ingången emel. lagmannen h:r Ridderstråhle, hofrättsrådet i Gotha hofrätt h:r Salmon, assessoren thersammastädes h:r Linnerhielm, samt bem:te advocatfiscal, at sedan lagman Ridderstråle bekommit thes afsked, the öfriga måtte få succedera hwarannan wid lagmanssysslans besättjande efter honom.

Likal. uplästes hofrättsrådets Salmons memorial,⁴ ang:de samma ärende.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal., emedan thet ej finner at någon härigenom skier förnär; med hwilken påskrift memorialen til borg.st. afsändes.

Härwid påminte biskop. h:r doct. H. Benzelius at något lærer wara inkommit ifrån borg.st. berörande sådane cessioner och accorder, hwaruppå företogs och uplästes borg.st:s extr. prot. af d. 20 Decemb. nästl.,⁵ innehållande et borgmästaren Finneri dictamen ad protocollum, ang:de at et förbud borde göras emot slika ansökningar, hwilket dictamen borg.st. remitterat til secr. deputation.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag sätter åsido, hwad som förr är skiedt, men hemställer i fall sådant vidare skall continuera, om icke thetsamma jämwäl i vårt stånd kan tillåtas.

¹ Prästerskapets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 1.

² Prästerskapets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 148.

³ Prästerskapets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 68.

⁴ Prästerskapets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 68.

⁵ Prästerskapets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 11.

Herr taleman: Jag håller betänckeligit, at thet hos oss skall warda antagit, och tror jag then ej wara wälbetänkt, som begär, at cedera sit pastorat; ty wi hafwe exempel, at sådane sedermera råkat i största fattidom; men hwad saken i gemen angår, så nekas ej, at therwid förelöpa många missbruk; dock tror jag, at cessioner äro ofta högstbilliga, i synnerhet wid militairstaten, tå en gammal officer, som ofta i krig och fångenskap tilsatt sin egendom, och ej förmår wida at tjena, således kan få litet til sit understöd på ålderdomen. Häruppå frågade h:r taleman, om ståndet bifaller borg.st:s utlåtande, så at saken går til secr. deputation, hwartil swarades ja.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag påminner nu thetsamma, som wid början af riksdagen, hwilket om thet tå ej blifwit uptagit, jag nu begär må uti protoc. inflyta, neml. at wi se oss före, at wi intet falla konungen i ämbetet.

9. Företrädde 2:ne deputerade ifrån borg.st. Ordet förde rådmän Kyronius och förmälte, huruledes borg.st. kommit i ärfarenhet, thet en borgare ifrån Gefle, wid namn Wettergren ej allenast hos Hans Kongl. Maj:tt, utan ock hos the öfriga stånden inlagt memorialer, therutinnan han kallar sig herredagsman för samma stad, och klagar theröfwer, at borgmästaren Omnberg blifwit i borg.st. antagen, men han therifrån utesluten, tå likwäl borg.st. thetill haft sina goda skäl, och förthenskull anhåller, at pr.st. ej wille sig med samma ärende befatta, såsom et borg.st. enskilt tilhörande oeconomicum.

Herr taleman gaf på århållan underrättelse til swar, at pr.st. redan remitterat thetta ärende ifrån sig, såsom et borg.st:s oeconomicum; anmälandes för öfrigit tjenst. hälsning.

10. Upl:s assessorens i Götha hofrätt h:r Hagerts memorial,¹ med begäran at få cedera sin syssla til secreteraren thersammastädes Silfwerschiöld, samt at vice notarien Hægart åter måtte få succedera thenna senare.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift memorialet afsändes.

11. Herr taleman, som blef utkallad inkom och berättade, thet en utskickad warit här ifrån r. och a. som gifwit tilkänna, thet r. och a. öfwerenskommit, at gienom en deputation om 24 personer felicitera prints Gustaf på thes födelsedag, som infaller nästkommande tisdag. I anledning hwaraf ståndet sedermera jämwäl utnämde 12 ledamöter i samma ärende, neml. jämte h:r taleman, biskop. h:r doct. Alstrin, superint. h:r doct. Lagerlöf, h:r prof. Asp, h:r doct. Filenius, kyrkioh. h:r Drangel, lect. mag:r Odhelius, probst:ne mag:r Lidius, mag:r Trægård, mag:r Carlborg, mag:r Oedman, mag:r Wall, och kyrkioherden h:r Cedren.

¹ Prästerskapets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 45.

12. Upl:s assessorens i Swea hofrätt h:r Joh. Grevesmöhlens memorial,¹ hwar utinnan han, i anseende til anförde skiel och omständigheter, begär at få ceder sin syssla til heradshöfdingen Hagelberg, samt at thes son v. häradshöfdingen Carl Engelbr. Grevesmöhlen må succedera thenna sednare; dock med thet wilkor, at h:r assessorn under thes lifstid behåller sin förre lön, hwarjämte äfwen anhålles, at honom, såsom äldsta assessor, må förunnas hofrättsråds character. Likal. uplästes häradshöfdingen Hagelbergs och v. häradshöfdingen Grevesmöhlens härom ingifne memorialer.

Thetta bifölls, som påskrifwes när löparen kommer.

13. Företrädde revisionssecret. h:r Carl Gust. Löwenhielm, och inlämnade et thes memorial,² hwilket han för sakens angelägenhet recommenderade til et skyndesamt och benägit företagande.

Herr taleman tackade h:r revisionssecreteraren för communication häraf, samt lofwade at samma memorial skall thenna session blifwa föredragit.

14. Upl:s bondest:s extr. prot. af d. 17 Decemb. nästl.³ ang:de at, i anseende så wäl til the af allmogen i Norbergs och Skinskattebergs bergslager, som af häradshöfdingen thesammasstädes Carl Sadelin sielf anförde mångfaldiga skäl och angelägenheter, bem:te häradshöfdinge må tillåtas, at ceder sin syssla til v. häradshöfd. Jac. Ekebon.

Borg.st. hade thetta bifallit; pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift extracetet afsändes.

15. Likal. uplästes borg.st:s extr. prot. af d. 19 Decemb.⁴ ang:de at häradshöfdingen i Wasbo härad och Skaraborgs län Henr. Silvius, som uti 40 år warit i publike tjenst, må tillåtas at ceder sin syssla til v. häradshöfd. Christoph. Lundstedt.

Thetta bifölls, som påskrifwes när löparen ankommer.

16. Upl:s thet af h:r revisionssecret. Löfwenhielm nyligen inlämnade memorial,⁵ som innehölt så wäl en jämnförelse emel. rikets inwärtas tilstånd wid fredsslutet 1721, och thet närwarande, såsom ock orsakerne til rikets nu utiråkade lägerwal, samt huru thet åter skulle synas kunna therutur förhjelpas.

R. och a. berättar genom påskrift, sig hafwa låtit i thetta memorial föreläsas, och förklarade sig härwid för thes del aldeles benägna, at ingå alla the mått, som kunna utan drögsål försätta riket utur thes iråkade underbalance, medelst lurendrejeriers hämmande, öfwerflödighetswarors utestängande, handelens, manufacturernes, bergslagens, fiskeriernes och plantagernes uphjelpande,

¹ Prästerskapets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 44.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inlämnade memorial, nr 49. Även § 16 detta datum.

³ Prästerskapets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 7.

⁴ Prästerskapets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 12.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inlämnade memorial, nr 49. Se § 13 detta datum.

samt landets upodlande, såsom enlige med hwar redelig svensk mans plikt och skyldighet, och förmodar så mycket mera the öfriga resp. ståndens enhälliga och öma medarbetande härutinnan, som rikets uprätthållande och förkofring thes utom icke kan winnas. Och finner r. och a. godt, at hänskiuta thetta memorial til secr. handels och manuf.deputat. som har at inkomma med sit betänckande, på hwad sätt föreskrefne hjelpemedel bäst och skyndesammast må kunna i werket ställas.

Blef tillika ifrån r. och a. tilkänna gifwit, at the öfwerenskommit, thet inga afskrifter må tagas af thetta memorial, hwilket äfwen ståndet nu biföll.

Herr taleman frågade, om wi icke jämwäl kunna bifalla r. och a:s utlåtande, hwad memorialet angår, hwartil större delen samtykte; men probstarne mag:ri Serenius och Montelius förmente wara bäst, at thetsamma ifrån ståndet afgår med simpel remiss til handelsdeputation, på thet at händerne ej måge warda bundne på deputation, i fall thensamma i något mål skulle finna säkrare at gå en annan wäg härmed. I anledning hwaraf, och uppå skiedd proposition af h:r taleman, påskrefs at pr.st. remitterar thetta memorial, såsom ganska angelägit til secr. handels och manuf.deputation; och fek notarien i befallning, at sielf aflewerera thetsamma til borg.st.

17. Upl:s et af probst. h:r Aulin ingifwit memorial, med föreställning om icke ståndet skulle finna tjenligit, at på sätt, som nyligen är skiedt med sal. riksrådets gref Lagerbergs son, låta afgå en föreskrift om befördran för kamarhern gref Stenbock, hålst ej allenast han sielf är en mycket berömelig herre, utan äfwen thes sal. h:r fader framledne riksrådet och fältmarskalken, tyckes, för thes fäderneslandet giorda trogna tjenester, hafwa sådant förskylt.

Thetta blef allmänt bifallit och åtog sig probst. mag:r Trægård, at til nästa gång upsätta et project til expeditionen härom.

18. Upl:s utdrag af rådsprot. under d. 29 Nov.¹ ang:de hitkomne manufactur-
arbetares befrielse ifrån bakungsafgiften.

R. och a. hade thetta remitterat til manuf. och handelsdeputat. Pr.st. giorde likal; hwarmed extractet til borg.st. försändes.

19. Upl:s utdrag af rådsprot. under d. 7 Nov.² ang:de förbud emot kalfwars säljande til slagti i Skåne.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. giorde likal. hwarmed extractet til borg.st. försändes.

20. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. under d. 8 hujus,³ ang:de nödwändigheten theraf, at the af secr. utsk:s ledamöter, som nyligen blifwit utnämde til riksrådsämbeten, måtte til riksdagens slut förblifwa qwar i secr. utsk.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 9.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 10.

³ Prästerskapets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 8. Även 24 januari 1747 § 8.

En stor del af närwarande ståndets ledamöter höllo före at thetta borde bifallas, hwaremot probst. mag:r Montelius förestälte, at som r. och a. för hälgen så hårdt drefwo uppå at rådet skulle suppleras, i anseende til tidernas angelägenhet, så tyckes wara ganska äfwentyrligit, at sysslosätta thesse herrar med något annat, hwarigenom the hindras ifrån sina rådsämbetens skötande; åtskilliche förklarade sig wara af samma mening.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag är utaf then tanckan, at som thesse herrar äro både angelägne i rådet, och theras qwarblifwande i secr. utsk. äfwen nödwändigt, therest icke riksdagen altför länge skall utdragas, så kunna the blifwa qwar i secr. utsk. dock med thet betingande, at the öfwer sådane mål, som i secr. utsk. förewarit ej sedermera få sententiera i rådet.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius med flera förklarade sig wara af samma mening, i anseende hwartil h:r taleman frågade, om biskop. h:r doct. Alstrins utlåtande får bifall; hwartil större delen swarade ja; men the öfrige begärte, at med saken måtte hafwas anstånd til nästa plenum.

Herr taleman frågade, om saken nu skall afgöras, tå större delen swarade thettil ja; hwaruppå skreds til votering öfwer sielfwa målet, och giordes af h:r taleman följande proposition: Om icke omförm:te herrar r:s råd måge förblifwa qwar i secr. utsk. til riksdagens slut; dock så at the sedermera öfwer the mål, som i secr. utsk. förewarit ej ega något votum i rådet?

Wid sedlarnes öppnande befants 18 hafwa bifallit proposition; men 10 then-samma förwägrat.

Den 21 Januarii

1. Herr taleman lät anmäla, at han i dag ej kunde upkomma, emedan thes sal. swärmoder skulle eftermiddagen begrafwas.

2. Justerades protoccolt af d. 19 Decemb. nästl.

Probst. mag:r Trægård gaf tillkänna, hurusom thes dictamen ad protoc., rörande hans mening, ang:de the licentierade herrar rikets råds återintagande i rådet, wid nu sidst hållne rådsval, när thet bäras skulle til notarien hafwer under vägen och i trängseln blifwit af någon wanartig utur waktmästarens ficka bortsnappat, hwaruppå h:r probsten wäl et annat thylikt notarien tilsändt; men befruktar, at therest thetta hans wälmente yttrande skulle på sådant sätt komma at utspidas och göras allmänt, honom theraf någon ledsamhet och förtret förorsakas skulle, hwarföre h:r probsten wille hafwa thenne omständighet hos ståndet anmäld, på thet ståndet wid sådan timande händelse, må hafwa sig förloppet bekant.

3. I anledning af 17 § i nästförutgående protoc. justerades thet til extr. prot. som af probst. mag:r Trægård blifwit upsat, ang:de kamarhern grefwe Sten-

bocks befordran, som bifölls och til the andra stånden skulle afsändas, lydande som följer:

Af tilfälle, at framledne Hans Excellences högwälb:ne herr grefwe och riksrådets Lagerbergs enkefru ärhållit på thes ansökning om r:s höglof. st:rs underdåniga föreskrift hos Hans Kongl. Maj:tt til nådigst befordran för thes son herr grefwen och kamarherren Lagerberg, et sådant utslag, som sielfwa expeditionen utwisar; jämwäl och i anledning af hos följande memorial, hafwer preteståndet låtit thetta hos sig i närmare öfwerwägende komma och för sin del nödigt och ganska billigt funnit, thet måtte äfwen grefwen och kamarhern Stenbock, som nu är then endesta i lifwe af framledne kongl. rådets och fältmarskalkens herr grefwe Magn. Stenbocks söner, hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet anmälas til någon honom anständig befordran, så wäl i behjertande af thes sal. herr faders emot sin konung och fädernesland å daga lagde dråpeliga förtjenster, som i anseende til thes egen wärdighet. Hwarföre til the öfriga resp. ståndens gunst benägna bifall pr.st. thetta ärende wördsamt och tjenst. hemställa bordt; i lika förmodan, at the öfriga resp. stånden härutinnan med pr.st. instämma.

4. Biskop. h:r doct. Alstrin berättade, thet han nu hade then förswarsskriften färdig,¹ om hwilken tillika med biskopa[r]ne² doct. Wallin och Beronius han blifwit af ståndet anmodad at hafwa tilreds, enär något inbrott i religionsenheten, genom h:r major Wredes memoria³ försökas skulle, och ehuruwäl nu mera blifwit försäkrat, at samma memorial, ej lærer wid thenne riksdag uptagit warda, så har likwäl h:r biskopen welat samma förswarsskrift til ståndet inlämna, at i annat widrigt fall wara til hands, särdeles som pr.st. thesutom i 1 § af sina allmänna beswär wid innewarande riksdag, hafwer at söka ändring i then wid 1741 års riksdag bewiljade religionsfriheten för the reformerta.

Biskop. h:r doct. Kalsenius tackade å ståndets wägnar för h:r biskopens möda och beswär wid thenna förswarsskrifts upsättande, hwilken uti nyssnämde omständighet lærer komma ganska wäl til måtta.

5. Probst. mag:r Carlborg androg, thet han i ärfarenhet kommit, thet biskopen i Åbo h:r doct. Fahlenius skall, genom insinuerad supplique hos Hans Kongl. Maj:tt begärt, at, under sin höga ålder och siukdom, blifwa licentierad ifrån biskopsämbetet öfwer Åbo stift och therwid hängande answar, hwilket h:r probsten håller för owanligt, och förthensskull hemställer, om icke ståndet skulle tycka wara tjenligt, at begära communication af samma skrift, på thet

¹ Prästerskapets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 41. Även 17 december 1746 § 3; 5 augusti 1747 § 2. Tryckt som bilaga, s 641.

² Enl. konc.

³ Prästerskapets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40. Även 18 oktober 1746 § 5; 15 november § 9; 17 december § 3; 7 februari 1747 § 11; 14 februari § 7; 21 februari § 2; 5 augusti § 2. Tryckt som bilaga, s 630.

ståndet må få tilfälle, at theröfwer efter omständigheterna i underdånighet ytta sina tanckar.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, hwad ståndet i thetta fall will göra.

Probst. mag:r Montelius: Thet är icke allenast owanligit, utan ock ganska betänckeligit, at en så wärdig ämbetsman i ståndet skulle göra et sådant steg; ty om än hälsa och krafter ej skulle tillåta h:r biskopen, at sielf förwalta biskopsämbetet, så gifwes wäl antå utwäg thertil, utan at någon upsägning ifrån ämbetet må skie, och önskar jag, at man wille i så fatta omständigheter taga en utwäg, som finnes enlig med ståndets wärdighet, och til then ändan begära communication af skriften.

Probst. mag:r Trægård hölt för at wara ännu för bittida, innan man först får weta om en sådan skrift werkel. är inkommen.

Probst. mag:r Carlborg berättade, at han sielf sedt och läst thensamma.

Probst. mag:r Montelius: Emedan tå en sådan skrift är werckel. inkommen, tyckes wara så mycket nödigare, at ej dröijes; ty eljest tör hända konungen gör slag i saken, och tå blir thet för sent.

Probst. mag:r Trægård: Här äro¹ 3:ne frågor, som förekomma. 1:o om skriften är inkommen. 2:o Om ståndet skall begära communication. 3:o På hwad sätt man skall öfwer thenna sak sig utlåta. Til thet första swarar probsten Carlborg at han sedt henne, och om the 2:ne senare skolom wi oss nu utlåta.

Probst. h:r Aulin: Jag skulle hålla före, at ther h:r biskopen Fahlenius åstundar i sin höga ålder och bräckelighet, blifwa entledigad, så kunde hans petitum hos Hans Kongl. Maj:tt således i underdånighet insinueras, at han begärer en coadjutor i ämbetet, hwilket i slika fall plägar wara wanligit.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag är wäl intet beredd, at nu swara och yttra mig öfwer en så granlaga sak; men håller dock före, at thet ej lærer kunna nekas en gammal man, som genom långliga tjenster, mycket arbete och tiltagande siukdom, finner sig afmattad, at, i hwad stånd han ock wore, begära ledighet ifrån ämbetets beswär och answar, til at så mycket bettere kunna bereda och skicka sig til thet angelägnaste som honom förestå mände. Icke thes mindre, och om ståndet så behagar, är jag icke emot, at simpliciter begäres communication, tå wi kunde få anledning, at, efter omständigheterna, tänka på, huru wi sedan kunna gå in i saken.

Kyrkioh. mag:r Huss hölt före, at pr.st. ej gerna kunde befatta sig med thenna sak, såsom rörande en enskild person, hwilken egär frihet, at göra hwad thes sinne och samwete synes kräfwä. Probst. mag:r Hygrell instämde härmed.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Thet är ej enskildt el. en privat sak; ty thet rörer ämbetet och ståndet, är therjämte owanligit, at en biskop. afsäger sig ämbetet; emedan när siukdom el:r annan oförmögenhet infaller, så blir sysslan likafult af consistorio förwaltad.

¹ Enl. konc., renskr.: *ännu*.

Probst. mag:r Serenius: Thet är så mycket mera ståndets rätt, at fråga här-
 efter, som thet angår lönen och thenne är et patrimonium ecclesiae.

Probst. mag:r Lind: At pr.st. låter thenna sak wara sig angelägen, håller jag
 för så mycket nödigare, som man wet at h:r biskopen är mycket swag, och tor-
 de icke sielf hafwa underskrifwit sit namn, ja til äfwentyrs icke weta af, at en
 sådan skrift är hos konungen ingifwen.

Probst. Carlborg: Jag hafwer sedt skriften och kan i sanning betyga, at thet
 icke är h:r biskopens egen hand.

Öfwerhofpr. h:r Troilius gaf thet förslag, at man kunde bonis modis låta h:r
 statssecreteraren weta sakens sammanhang och ståndets tanckar therwid, så
 torde han förskaffa Kongl. Maj:tts tilstånd, at communicera skriften.

Thetta bifölls och anmodades biskop. h:r doct. Alstrin och h:r öfwerhofpr.
 Troilius, at å ståndets wägnar tala med h:r statssecreteraren härom.

Herr doct. Browallius ärindrade, at som nu berättas, thet ej biskopen sielf
 underskrifwit namnet, hwilket, i anseende til thes bekanta siukdom, wäl kan
 wara mögeligit, så wore nödigt, at herrar deputerade tillika gjorde sig under-
 rättade ifrån hwem saken kommit, hwilket jämwäl samtycktes.

6. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Tu-
 na; begärandes 1:o at pr.st. wille innehålla med thes utlåtande, ang:de ränte-
 persedlarne, til thes bondest. kunde blifwa färdigt med thes påminnelser
 therwid. 2:o recommenderades memorialet, ang:de statsbristen.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at pr.st. skall i thet förra lämpa sig ef-
 ter bondest:s begäran, och i thet senare icke försumma, hwad på thes tilgöran-
 de ankomma kan. För öfrigit anmältes wänlig hälsning.

7. Actuarien i kongl. slottscancelliet Standert företrädde, med hälsning ifrån
 h:r öfwerståthållaren och berättelse, at et compagnie af stadswakten kommer
 wid en execution[s]¹ förrättande nästa lördag, at sammandragas.

8. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde h:r rådman Ammel-
 berg; begärandes at saken, ang:de apothecares deltagande i städernes contin-
 gent måtte hwila til thes borg.st. finge med några nödiga påminnelser
 inkomma.

9. Riksens st:rs urskillningsdeputation hafwer sub. n:o 159 til r:s st:rs plena re-
 mitterat målet, ang:de hwad h:r lagman Christian König,² kamarherrn och hä-
 radshöf. baron Joh. Funck,³ samt auditeuren Joh. Waldius⁴ genom särskilde
 memorialer insinuerat, ang:de at sedan lagman König undfåt nådigt afskied,

¹ Enl. konc.

² Urskillningsdeputationens arkiv, R 2944, nr 159.

³ Urskillningsdeputationens arkiv, R 2944, nr 160.

⁴ Urskillningsdeputationens arkiv, R 2944, nr 161.

med försäkran om lönens behållande för sin öfriga lifstid, the 2:ne sednare måge sedermera få succedera hwarannan i tjensterne.

Sedan thetta gådt utskillningen igenom, hafwa efterföljande, dels hos r. och a., dels hos pr.st. med memorialer inkommit, neml. h:r assessor Rucker, som begier at få succedera lagman König, v. häradshöfdingen von Wallwik, notarien wid gen.krigsrätten Tolstedt, samt v. häradshöfdingen baron Cederhielm, at succedera baron Funck.

R. och a. hade remitterat the i thetta mål inkomne ansökningar til secrete deputat.

Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift. memorialen til borg.st. afsändes.

10. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 15 hujus,¹ ang:de genomfartens inrättande emel. siön Wenern och Götheborgs stad; jämte föreställning, at som åtskilliga omständigheter therwid förekomma, hwilka ej så allmänt böra handteras, altså har secret. utsk. funnit sig föränlåtitt riksens ständers godtfinnande underkasta, om icke verkställande häraf må til secr. utsk:s besörjande hemställas. Thetta bifölls, som påskrifwes när löparen kommer.

11. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 15 i thenna månad,² ang:de landsstatens i Gefleborgs län ansökning, at få in natura disponera the på indelningsheman-
nen åsatte räntepersedlar.

R. och a. hade thetta bifallit; men pr.st. upsköt härmed, til thes quæstionen om rentepersedlarne i allmänhet för alla stater kan företagas och afgöras.

12. Probsten mag:r Carlborg gaf tilkänna, at han desisterar ifrån hwad, med ståndets bifall, han ibland allm. beswären andragit, om presterskapets i Österbotn befriande ifrån 9 öre s:mts taxeafigift, för the prestebord, som stå för mantal i jordeboken; emedan h:r assessor³ Löwenschiöld låtit honom förstå, at samma sak, som af någon misräkning skall härrördt, kan winnas, utan at thermed beswära riksens ständer.

Probst. mag:r Beckman förmälte, hurusom han gerna sedt, at thenne punct blifwit ibland pr.st:s allmänna besvär uptagen, emedan thet förmärkes, at presterskapet i Stockholms och Upsala län äfwen warder med thenna afgift betungadt.

13. Upl. secrete deputat. betäckande af d. 2 Decem. nästl.,⁴ ang:de håfrättrådets Gyllenbåths sökte tilstånd at få cedere sin beställning til häradshöfdingen Stockenström, jämte förbehåll at få behålla lönen för sin öfriga lifstid, samt at

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 9. Upplästes även Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 3.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 30. Även 20 november 1747 § 14.

³ Enl. konc., renskr.: *adessor*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 6.

thes son v. häradshöfd. Gyllenbåt måtte komma til häradshöfdingesysslan efter Stockenström.

R. och a. hade thetta bifallit.

Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift betänckandet til borg.st. afsändes.

14. Ifrån krigsbefälet ankommo 8 deputerade. Ordet förde gen.lieut. Didron, inlämnande et memorial,¹ ang:de ändring i thet, som wid sista riksdag blifwit faststält, om wissa räntepersedlars lösande efter en ständig markegång.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade med hälsning tilbaka, at pr.st. skall wid aldräförsta görlighet saken företaga, och med all sorgfällighet winlägga sig, at för sin del hjälpa thensamma til et godt och önskeligit slut.

15. Capitain Gyllengranat företrädde; begärande, at pr.st. wille något låta anstå med sit utlåtande öfwer capitain Löfwenfels sökte majors character; och bekom til swar, at thenne sak redan under d. 10 hujus blifwit afgjord.

16. Probst. mag:r Serenius anmälte, hurusom bewillningsdeputation nu på 6 weckors tid ej warit tilhopa, icke wetande genom hwars förwällande sådant skiedt; och som högsta nödwändigheten likwäl fordrar, at med thenna sak skyndas til slut; althenstund upbördsstämmorne för innewarande år, skola uti instundande Martii månad taga sin början, altså begerte h:r probsten, at någon påminnelse måtte härom göras hos h:r baron och landtmarskalken; emedan i annor händelse, thet kunde gå nu, som wid sista riksdag, at thetta för alla rikets inwånare högst öma och granlaga ärendet, blifwer intil riksdagens slut förhålat, och tå måste i största hastighet afgöras; utan at warda så bepröfwat som wederbör.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss instämde med h:r probsten och berättade, at saken med större eftertryk angripas bör, än hittils skiedt; ty ehuru härom flera resor warit uti statsdeputation talt, så är dock mycket litet thermed avancerat.

Biskop. h:r doct. Kalsenius lofwade förthensskull, at tala wid h:r baron och landtmarskalken härom.

17. Genom memorial² anhåller handelsmannan Thomas Plomgren, at i anseende til anförde bewekande skiel och omständigheter, bekomma 3 skeppund hammarskatts tilökning wid thes bruk Österhammar kalladt.

R. och a. tillika med borg.st hafwa bifallit memorialet. Pr.st. gjorde sammaledes, med tilläggning, i synnerhet som här är knipwerk, hwarigenom thet swenska jernet mer nobiliteras.

18. Hofrättsrådet Eric Petræus anhåller genom memorial,³ at honom, som nu är wid 70 års ålder och länge tjent, må tillåtas at få afstå thes tjenst til banco-

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 12.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 147.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 69.

secreteraren Carl Hinr. Esberg; dock at hofrättsrådet i sin lifstid behåller fulla lönen oafkortad. Hwarjämte äfwen uplästes secreteraren Esbergs memorial i samma ärende.

Uppå skiedd proposition biföll pr.st. thenna ansökning.

19. Upl:s borg.st:s extr. prot. af d. 8 Nov. nästl. ang:de at præsidiiförandet uti accisrätterne altid må tilkomma stadsens rådmän framför tullsocietetens charcteriserade betjente och inspectorer, med mera.

Uppå skiedd proposition biföll pr.st. borg.st:s begäran, i synnerhet, som thesamme stöder sig på 2:ne förut therå århållne kongl. resolutioner.

20. Probsten mag:r Mandorf inlämnade et memorial,¹ som strax uplästes, ang:de the swårigheter, som i många mål möta wid cessioner af tjenester, och resolverades at thetsamma, för saksens angelägenhet, skulle lämnas på bordet til genomläsande.

21. Upl:s secrete deputations betänckande,² ang:de ryttmästarens Elias Jul. Liljeswerds ansökning om öfwerstlieutenants character.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal. med hwilken påskrift betänckandet afsändes.

22. Upl:s kamar oecon.- och comm.deputat:s betänckande,³ ang:de magaziners uprättande til landtmannens behof; men lämnades til nästa gång, tå jäm-wäl h:r Reuterholms memorial, som medföljde skall upläsas.

23. Probst. mag:r Serenius begierte, at hwad sidstledne plenum blef resolverat, ang:de the nya riksrådens qwarblifwande i secr. utsk. ej måtte expedieras, för-än therom vidare fåt talas.

H:r doct. Browallius: Jag ser ej at något kan el:r bör hindra expeditionen, så wida saken genom ordentelig votering är afgjord.

Den 24 Januarii

1. Upl:s och justerades protocollet af d. 20 Decemb. nästl.

2. Upl:s revisionssecreteraren h:r Löwenhielms memorial,⁴ ang:de ungdomens underwisning wid academier och gymnasier, uti thet som rörer landtculturen och the 3 naturens rikens närmare utforskande.

R. och a. hafwa bifallit memorialet, och recommenderat saken, för thes wigt och angelägenhet, til benägit bifall hos the andra resp. stånden.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 39.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 7.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 2.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 64.

Herr taleman gaf tilkänna, at en början är redan härmed giord wid kongl. academien i Upsala, och har h:r archiatern Linnæus äfwen sig utfäst at wilja taga them uti sin information, som med tiden skola blifwa missionairer til Lappmarken, och låta them, innan the til orten afsändes, undergå examen, hwaröfwer wederbörande consistorier blifwit hörde och sit bifall thetill lämnat.

Biskoparne h:r doct. Kalsenius och h:r doct. Alstrin berättade, at wid gymnasierne i Westerås och Wexiö är jämwäl härtil en begynnelse giord.

Uppå giord vidare proposition, resolverades, at pr.st. bifaller r. och a:s utlåtande, med hwilken påskrift memorialet afsändes.

3. Agenten Nordencrants företrädde och inlämnade en remiss ifrån Hans Kongl. Maj:tt, ang:de någon belöning för thes gjorde tjenster.

Herr taleman swarade, at saken skall, så snart möjligt blifwer, warda företagen.

4. Assessor Rickartsson inlämnade et memorial och tillika förärade tilståndet en tractat ang:de krigswäsendet i gemen, med mera.

Herr taleman lofwade at saken skall företagas.

5. Biskop. h:r doct. Kalsenius gaf tilkänna, at han, uppå ståndets anmodan, sedermera har talt med h:r baron och landtmarskalken, ang:de bewillningsverkets fortsättjande med möjeligaste skyndsamhet och eftertryk; på thet saken i tid måtte komma til slut; hwartil h:r baron och landtmarskalken swarat, at han så mycket til honom står will yrka theruppå, hwilket han ock för thetta giordt.

6. I anledning af 22 § i nästföregående protocoll om magaziners uprättande i landsorterne, uplästes nu kamarherre baron Reuterholms memorial, innehållande några nödiga anmärkningar och påminnelser härwid, hwilka gifwit r. och a. anledning at utlåta sig som följer:

R. och a. aktar högst nödigt at magaziner i riket til landtmannens behof måtte inrättas; men finner bäst, at sedan kam.oecon- och commerciedputation, i anledning af thet härwid bifogade memorial, öfwerlagt om sättet och verkställigheten häraf, Kongl. Maj:tt tå i underdånighet må anmodas, at höra wederbörande landshöfdingar, och efter omständigheterna, samt hwarje landsorts beskaffenhet, om thenna för riket så nyttiga inrättning i nåder besörja.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande; med hwilken påskrift betänckandet försändes til borg.st.

7. Riksens ständers secr. deputations betänckande af d. 11 Decemb. nästl.,¹ uplästes, ang:de landtsecreteraren Jacob Neuman, som beswärat sig öfwer préjudice, och begär til något i kongl. Åbo hofrätt ledigt warande assessorat blifwa befördrad.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 8.

Härjämte upplästes jämwäl bem:te secreterares egit memorial,¹ ang:de samma ärende.

R. och a. hafwa resolverat, at hos Kongl. Maj:tt landtsecreteraren Neuman i underdånighet må anmälas til nådig befordran, efter merit och förtjenst, samt utan någon annans préjudice.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande; med hwilken påskrift betänckandet skickades til borg.st.

8. Ankom ifrån r. och a. secrete utskott:s extr. prot.² ang:de the nya riksrådens qwarblifwande i secr. utsk. til riksdagens slut.

R. och a. hafwa, i anseende til anförde omständigheter resolverat, at secrete utsk. i the mål, som nödigt pröfwat, el. hwarwid the sist utnämde herrar riksens råd lagdt handen, må ega frihet them ännu til sig kalla.

Pr.st. förblef wid sit utlåtande, under d. 10 hujus, som nu påskrefs; hwar-med extractet til borg.st. afsändes.

9. Löparen ankom, ang:de genomfarts inrättande emel. siön Wenern och Göt-heborgs stad.

R. och a. hafwa thetta bifallit, och lämnar then, som härwid kan hafwa at angifwa något nyttigt förslag, frihet sig thermed hos r:s st:rs secr. utsk. at anmäla.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande; hwarmed betänckandet til borg.st. försändes.

10. Företrädde twänne deputerade ifrån bondest. inlämnandes et memorial, ang:de presterättigheterna på Gottland; och begierte kyrkioherden Cedren, at få taga samma memorial til sig, at med sina påminnelser theröfwer inkomma.

11. Upl:s utdrag af rådsprot. af d. 14 Nov. sistl.,³ ang:de at academiæcancellairssecreterarne må förunnas lika rang med registratoren hos justitiæcancellairen, samt auditeurer wid werfwade regementerna.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal. hwarmed extractet til borg.st. försändes.

12. Upl:s borg.st:s extr. prot. af d. 26 Nov. sistl.,⁴ ang:de en porto francs anläggande uti staden Marstrand.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal. med hwilken påskrift extractet afsändes.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 170. Även 31 januari 1747, § 9.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 8. Även 10 januari § 20.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 1.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 13.

13. Upl:s reductions och liquid.deputations betänckande af d. 5 Decemb. sistl.,¹ ang:de framledne öfwerstlieut. baron Magni Flemmings arfwingars ansökning, at återbekomma $\frac{3}{4}$ uti Kortis sätesgård i Borgo härad och sokn, etc.

R. och a. hafwa bifallit betänckandet. Pr.st. gjorde likal.; hwarmed thetsamma til borg.st. försändes.

14. Upl:s landt och siömil.oecon.deputations betänckande,² ang:de någon dels oreda dels olikhet i båtsmansroteringarne på Åland, söder Finland, Öland, Gottland, Westernorrland, Medelpad, Bohuslän och Blekingen, med mera.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal. hwarmed betänckandet til borg.st. försändes.

15. Upl:s öfwerstlieut. baron Sten Coijets memorial,³ ang:de stuteriers anläggande wid cavallerieregementerne och kungsgårdar, som för arrenderas.

R. och a. hafwa thetta remitterat til kam.oecon.deput. Pr.st. gjorde likal., med hwilken påskrift memorialet försändes til borg.st.

16. Upl:s urskillningsdeputations memorial af d. 3 hujus,⁴ ang:de ytterligare instruction för bem:te deputation. Hwarjämte deputation anmäler, at fru Elisabet Bæcks sak, som år 1738 och 1740 blifwit afslagen, thenna gången, såsom försent ankommen, ej blifwit uptagen.

R. och a. hafwa bifallit, och at thet, som härutinnan är föreslagit til riksdagarnes förkortande, införes i then til projecterande ytterligare instruction.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande; med hwilken påskrift memorialet afsändes.

17. Upl:s kam.oecon.- och comm.deputations betänckande, af d. 25 Nov. nästl.,⁵ ang:de v. ammiralen Falkengrens förslag, at til ödemarkers uptagande, få emot lindrig betalning, commenderingar af kronans manskap.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal. hwarmed betänckandet försändes til borg.st.

18. Upl:s drabanten⁶ Henr. Hæsteskos memorial,⁷ ang:de at, i anseende til thes myckne lidande och längre tjenstetid, undfå capitains character, samt wid yppande tilfälle blifwa hugnad med ständig indelning.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.; hwarwid likwäl biskop. h:r doct. Kalsenius förut påminte, at memorialet bordt gå genom urskillningen.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 1.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 1.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 65.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Urskillningsdeputationen, nr 9.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 4.

⁶ Enl. konc., renskr.: *drabanten*.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 72.

19. Upl:s riksdagsmannens ifrån Hernösand Anders Hellströms memorial,¹ ang:de tierubränneries bettere inrättande til skogarnas besparing. Borg.st. hafwa hänskütit thetta til kam.oecon.deputations utarbetande. Pr.st. gjorde likal. hwarmed memorialet afsändes.

20. Upl:s häradshöfdingen Georg Lambergs memorial,² ang:de at, i anseende til anförde skiel och orsaker, få öfwerlämna sin syssla til auditeuren wid Westgötha cavallerieregem. Eric Lundin.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.; hwarmed memorialet försändes til borg.st.

Kyrkioh. mag:r Huss yttrade sig härwid: Herr probsten Mandorfs memorial,³ om skadan af tjensters cessioner och byten, samt handel, finner jag ganska wäl grundadt, helst mig förekommer, at om sådant icke hindras, så måste

1:o många fattige, men dock skickelige och meriterade, swåriligen lida, när förmögne, fast mindre öfwade, och ynglingar taga tjensterne in, til thet allmännas och enskiltas stora skada och förfång; ty häraf kan intet annat följa, än at riket blifwer ej så wäl betjent, som sig bör, och många warda missnöjde, hwarigenom stor förwillan, ja hat och ilwilja torde blifwa rikets undersåtare emel. Härtil kommer ock at mindre flit på skickelighet til en tjenst användes.

2:o Thetta förfarande med tjenster, synes betag[a]⁴ Kongl. Maj:tt thes höga rätt, at förgifwa tjenster, efter thet, hwad regeringsformen tillägger. Kongl. collegierne betages at uprätta behöriga förslager, och än vidare profwa om personernes skickelighet och förtjenster, som thet sig bör.

Widare är min tancka, at om någon är så förswagad til sina krafter, at han intet kan göra sin tjenst, utan will lämna thensamma, så kan wäl afskied ej wägras; men ingalunda at han tå må behålla sin lön; dock om han begär och giordt sig riket så förtjent, wäl hedras med tilökning på hederstitul. Wid thetta böra sedan tjensterne, efter hwar annan, efter regeringsformen besättas; men then sidsta ej lämnas utan lön, på thet then, som then kommer at bekläda, icke må taga sig tilfälle, at söka sin fördel af tjensten på mindre lofligit sätt. Synes altså nödigt, at thet tjenster⁵ cessioner, som nu blifwit bewiljade i så måtto böra rättas och restringeras.

Biskop. h:r doctor Kalsenius: Jag bifaller thetta nu och hade önskat, at ståndet redan något vidare, efter aftal sista gången, hade tänkt på saken, i anledning af h:r probsten Mandorfs memorial, som til then ändan lämnades på bordet; men fruktar thet redan wara för sent at ändra oss, sedan så många passerat ståndet igenom. Dock hemställer, om thet icke skulle wara rådeligit, at

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 46.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 70.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 39.

⁴ Enl. konc.

⁵ Läs: *tjensters*.

vårt stånd uti et memorial til the andre stånden förständigade, hwad så wäl probst Mandorf, som kyrkioherden Huss nu andragit.

Probst. mag:r Serenius: Jag skulle oförgripeligen tycka, at man kunde remittera probst. Mandorfs och borgmäst. Finneri memorialer i thenna sak til justitiædeputation, med anmodan, at förekomma och hindra, thet hädaneftir inga cessioner skola wara tillätne; jämte förständigande, at pr.st. ej vidare befattar sig med sådane saker, til thes deputation behörigen sig utlåtit.

Herr doct. Browallius: Ändamålet af remissen warder altså, at hämma thenna oredan; men thetta är en sak, som hwad verkställandet beträffar, likwäl på plena ankommer, i anseende hwartil en deputations utlåtande ej torde så egen-tel. behöfwas.

Herr taleman: Jag begier få weta, hwad skall wara til görandes, enär något vidare af thetta slag med bifall komma skulle ifrån något af the andra stånden? El:r om wi kunde anmoda the andra stånden, at ej mera uptaga sådane mål?

Resolverades, at et extr. prot. härom, jämte probst. Mandorfs memorial skall afgå til the andra stånden.

21. Herr Edward Goes memorial uplästes,¹ ang:de kungörelse omkring riket, thet hwar och en som til fiskeriernes inrättande, hade något godt och nyttigt förslag at meddela, kunde sig här i Stockholm och hos herrar landshöfdingarne angifwa, med mera.

R. och a. hade thetta remitterat til kam.oecon.deputation. Pr.st. gjorde likal.

22. Upl:s öfwerstens wid drottningens llifregem. i Pomern, gref:e Dav. Frölicks memorial,² ang:de at återbekomma den³ så kallade servicen för samtelige officerare och stabsbetjente, hwilken sedan år 1720 af pomerska provin-cien ej blifwit utgiord, med mera.

R. och a. hade thetta remitterat til secr. utsk. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift memorialet afsändes.

23. I anledning af 4 § i nästföregående prot. ang:de biskop. h:r doct. Fahlenii begierte dimission, och som samma supplique ifrån kongl. cancellie blifwit med ståndet communicerad, så uplästes jämwäl nu thensamma, hwarutinnan wäl-bem:te h:r biskop. anhåller, at, i anseende til thes höga ålder och mycket siu-keliga tilstånd, blifwa entledigad ifrån thes biskops- och procancellarie-ämbete, dock med förbehåll at få behålla lönen för sin öfriga lifs⁴ samt at stiftet således nu strax må skrida til et nytt biskopswal.

Herr taleman berättade, hurusom sal. biskopen i Scara doct. Swedberg äf-wen under sin höga och siukeliga ålder, begiert thetsamma; men feck til nådigt

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 66.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 76.

³ Enl. konc., renskr.: *the*.

⁴ Läs: *lifstid*.

swar, at ehuru intet formelt afskied kunde lämnas, så blef han dock ifrån alt answar entledigad, som imedlertid lades på consistorium.

Herr doct. Browallius: Thet tyckes wara et eftertänckeligt steg, som torde blifwa et farligt préjudicat, om thenne ansökning skulle komma til werkstäl-lighet; hwarföre jag håller nödigt, at ståndet bör söka på tjenligt sätt kunna af-böija thensamma.

Biskop. h:r doct. Alstrin gaf thet förslag, at herr taleman kunde i rådet gifwa tilkänna the betänckeligheter, som ståndet funnit wid thenna ansökning, och tillika i underdånighet föreslå, at nu i Åbo kunde skie, som tilföre i Scara, och biskopen Fahlenius befrias ifrån answaret för ämbetet, utan sådant åläggas consistorium.

Thetta bifölls; och frågade h:r taleman, om han tillika får säga at thetta är ståndets enhälliga mening; hwartil swarades ja.

Probst. mag:r Serenius tykte man kunde styrka Kongl. Majj:tt, at remittera suppliquen til landshöfdingen i orten, at ther utröna om thet hafwer sin riktig-het härmed, och hwem underskrifwit namnet.

Herr doct. Browallius: När thetta war före sidsta plenidag, war min oförgri-peliga ärendran, at herrar deputerade kunde uti kongl. cancellie efterfråga ifrån hwem thenne skrift inkommit.

Herr taleman: Så wida wi nu täncka i underdånighet afböija, hwad som är på färde, så tyckes ej wara nödigt, at sätta saken i sådan widlöftighet; ty innan thet kunde wid thenna årstiden blifwa werkstält, så torde riksdagen skrida til slut; och om biskop. Fahlenius, thet man bör tro, gillar altsamman, så är saken åter in statu quo, och til äfwentyrs för sent för oss, at göra något härtil.

24. Herr taleman inlämnade then nationelle förklaringen til Hans Kongl. Hög-het och thes manliga bröst-arfwingar, som af r. och a. war redan underskrif-wen, med begäran at pr.st. wille göra thetsamma, hwilket ock strax thereafter skiedde i then ordning, som förr warit brukelig.

25. Upl:s et af capitain Löfwenfeldt inlämnat memorial, hwarutinnan han gif-
wer tilkänna, thet borg.st. ej allenast bifallit pr.st:s resolution af d. 10 hujus, ang:de majors character för honom; utan ock giort then tilläggning, at the för sin del önska, thet r:s ständer hos Kongl. Majj:tt i underdånighet wille anhålla, at Kongl. Majj:tt tackes wid förefallande öpning af majors el:r öfwerstelieute-nants beställningar i armén, el:r inom regementet, hafwa capit. Löwenfeldt til werkelig befordran i nådig åtancka; hwilket bondest. jämwäl bifallit; anhållan-de förthenskull bem:te capitain, thet äfwen pr.st. til thetta senare wille lämna thes bifall.

Sedan borg.- och bondeståndes¹ ofwan anförde utlåtande blifwit upläste; resolverades at pr.st. förblifwer wid sin förra utlåtelse af d. 10 hujus.

¹ Läs: *bondeståndets*.

Den 25 Januarii trädde pr.st. eftermiddagen tilsamman, at öfwerlägga, ang:de en af catholska arbetarene wid fabriquerne här i riket hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet insinuerad supplique, som ifrån kongl. commerciecollegio, jämte flera hithörande acter och documenter, på pr.st:s begäran blifwit comunicerade, och nu uplästes, berörande en fri religionsöfning för then catholska kyrkan öfwer hela riket, hwilken skall af fabriqueuren Nils Wahlberg blifwit them skrifteligen tillsagd och försäkrad, innan the til Swerige sig begifwit.

Probst. mag:r Serenius, som uppå anmodan upsatt en underdånig föreställning härom til Kongl. Maj:tt, upläste sit project härtill, hwilket, efter några små anmärkningar, gillades, såsom ganska wäl träffat, och anmodades h:r probsten, at til nästa plenum låta sit concept renskrifwa, och tilståndet inlämna.

Biskop. h:r doct. Alstrin anmodades häruppå, at imedlertid hos kongl. cancelliecollegium begära, at i thenna sak intet måtte företagas, förän pr.st. med sina påminnelser får inkomma.

Den 31 Januarii

1. Justerades prot. af d. 22 Decemb. nästl.

Wid 1 § och i anledning theraf, at h:r hofmarskalken Broman nämndes ibland them, som undanbedit sig at blifwa wid rådswalet nämde, hemstälte h:r öfwerhofspredikanten Troilius, om icke pr.st. skulle finna billigt, at samtycka, thet Kongl. Maj:tt lämnas fria händer, at befordra h:r hofmarskalken til något annat förefallande hedersämbete i riket; hwilket så wäl Kongl. Maj:tt:s nådiga förtroende til bem:te hofmarskalk, som thes betygade underdåniga nit för Kongl. Maj:tt:s höga person och nöije, tyckes förtjena; lämnandes tilståndets behag, om icke en föreställning härom kunde genom extr. prot. afgå til the andra stånden.

Herr talemannen hemstälte thetta til pr.st:s utlåtande, som yttrade et giemensamt bifall thertil och at extr. prot. härom afgår.

2. Förehades ånyo borg.st:s extr. prot. af d. 26 Nov. nästl.,¹ ang:de rang för borgmästare i stapel- och up-städerne.

Pr.st. sta[d]nade² häröfwer i thet slut, atståndet icke finner the skiel mer subsistera, som gåfwo första anledning til rangordning, och the ofrälse ståndens inbördes enighet och sanskylliga interesse icke litet therpå beror, at en sådan rang såsom en nyhet icke införes.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 32.

² Enl. konc.

Thetta ståndets utlåtande blef strax genom extr. prot. med bondest. communicerat, hwilket h:r biskop. Nylander och probst. Serenius afgingo at öfwerlämna.

3. Ifrån bondest. ankommo 8 deputerade. Ordet förde Jonas Nilsson ifrån Skaraborgs län, aflämnandes extr. prot. ang:de räntepersedlarne, och recommenderade saken til skyndesamt slut.

Herr taleman swarade, jämte hälsnings förmälan, at pr.st. will så snart görligt är sig saken företaga.

4. Biskop. h:r doct. A[I]strin¹ berättade, at han uppå ståndets anmodan, warit upp i kongl. cancellie, och giordt ståndets ärindran, ang:de swaret til catholiquernes ansökning om fri religionsöfning, hwaröfwer kongl. collegium sig utlåtit, at thet will med thenna sak förfara efter lag och kongl. förordningar.

Härupå upplästes ånyo thet af probsten Serenius upsatte project til underdånig föreställning i thetta mål,² och stannade ståndet i thet slut, at sedan thetta med thertilhörande allegater blifwit renskrifwit, ståndet gemensamt underskrifwer thetsamma, hwarefter thet på högwederbörlig ort kan ingifwas.

I lika måtto aktades nödigt, at ståndet wid riksdagens slut i underdånighet anhåller, om Kongl. M:ts nådiga försorg, huru the swenska barnen, som på fabriquerne arbeta, måge blifwa förwarade för irring uti religionen af catholska läromästare, hwilket probst Serenius jämwäl åtog sig at upsätta.

5. Ankommo 12 deputerade ifrån r. och a. Ordet förde öfwerintend. grefwe Hen. Gyllenborg; recommenderandes saken, ang:de krigsbefälets besvär öfwer indelningswerkets förändring, medelst then gjorde författningen om räntepersedlarnes sammansläende, med mera.

Herr taleman anmälde hörsam hälsning, med försäkran, at saken, så snart görligt blifwer, skall företagen warda.

6. Herr öfwerhofpredikanten Troilius anmälte, hurusom S:t Jacobi församl. härstädes, nu snart et helt år blifwit lämnad utan kyrkioherde, och förthenskull begierte, at h:r taleman wille, wid första görliga tilfälle, å högwederbörlig ort påminna om slut i saken.

Herr taleman swarade, at han flera resor therom påmint, och wille än vidare thet göra.

7. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 30 hujus,³ ang:de tilstånd för Götheborgs stad, at emot 6 d:r s:mts afgift til kronan för hwar tunna, få nu strax til salu förbränna 800 t:r spannemål etc.

Pr.st. lämnade härtil sit bifall.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 35. Även 7 februari 1747 § 4. Tryckt som bilaga, s 620.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 10.

8. Upl:s bergsdeputat. betänckande af d. 12 hujus,¹ ang:de Meldersteins jernwärk i Luleå lappmark.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.; med hwilken påskrift betänckandet afsändes.

9. Genom insinuerat memorial,² anhåller landtsecret. Jac. Neuman, at pr.st. wille i så måtto förklara thes resolution och föreskrift, at then får skie med thet slut, hwartil secr. deputation funnit honom wara berättigad.³

Pr.st. tog saken i närmare öfwerwägande, och i anseende til the nu ånyo anförde skäl och omständigheter, biföll secrete deputations betänckande, hwar efter thet försändes til borg.st.

10. Upl:s kamar oecon.- och commer.deputat:s betänckande af d. 11 Decemb. nästl.,⁴ ang:de lindring för landshöfdingarne i theras öfriga ämbetes förrättningar, at bättre kunna sköta hushållningen i theras höfdingadömen, med mera.

Härjämte uplästes major Ulfklaus, såsom ledamot i samma deputation särskildte votum, ang:de 1:o at herrar landshöfdingarnes göromål ej äro så många, at the behöfwa förminskas. 2:o at til en wiss del af landthushållningen kunde wisse män i hwarje sokn utses, at theruppå hafwa upsigt, med mera.

R. och a. hafwa funnit betänckeligit på thet af deputation föreslagne sättet, at göra någon ändring uti allmänna lagen, och then af r:s st:r en gång fastställte landshöfdingeinstruction; utan bifaller r. och a. således första delen af major Ulfklaus votum; men then sednare delen theraf remitteras tillbaka til deputation, som theröfwer har at inkomma med sit betänckande.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande; med hwilken påskrift betänckandet til borg.st. afsändes.

11. Upl:s borg.st:s extr. prot. af d. 17 Decemb. nästl.,⁵ ang:de at stång-jernsmithandelen här i staden bör ställas under magistratens inseende, etc.

Jämwäl uplästes järnkrämaresocietetens memorial häremot.⁶

Pr.st. tog thetta i öfwerwägande, och pröfwade skieligit, thet bör jernkrämaresocieteten, enligt Kongl. Majj:tts nådiga resol. af d. 19 Febr. 1745, warda wid thes förr undfångna privilegier bibehållne.

12. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde öfwerstlieut. grefwe Liwen; aflämnandes 2:ne secr. utsk:s extracta prot. med r. och a:s påskrift, then ena, ang:de en gen.gouverneurs förordnande i Finland, thet andra berörande

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 1.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 170. Även 24 januari § 7.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 8.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 5.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 14.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 14.

majoren baron Henr. Wredes förordnande til landshöfdinge i Kymenegårds län.

Herr taleman anmälte hörsam hälsning.

13. Biskop. h:r doct. Hinr. Benzeliuss begärte at å ståndets wägnar någon påminnelse göras måtte i kongl. cancellie, ang:de the enskildte beswären, som al-tifrån år 1738 legat oafhulpne.

Probst. mag:r Serenius ärindrade, at äfwen någon efterfrågan skie kunde, om disposition af collecten til slafwarne, salsburgarne och constantinopoli-tanske kyrkan.

Herr taleman swarade, at medlen til thenna senare äro i godt förwar. Och som thet intet skickar sig wäl, at et stånd gör någon förfrågan om disposition af thessa collectmedel, så lofwade h:r taleman, at så wäl härom, som ang:de beswären wilja nämna åt h:r landtmarskalken.

14. Upl:s kam.oecon.deputat:s betänckande af d. 11 Decemb. nästl.,¹ ang:de borgares och borgareenkors, som upsagt burskap, samt apothecares i Stock-holm deltagande i contingenten.

Jämwäl uplästes borg.st:s extr. prot. af d. 18 Decemb. ang:de samma ären-de.²

Pr.st. tog thetta i öfwerwägande, och som deputationens betänckande är grun-dat på kongl. privilegier, förordningar och rescripter; ty pröfwade pr.st. skieli-git at bifalla thetsamma.

Den 7 Februarii

1. Lät h:r taleman anmäla thet han wore opasslig.

2. Upl:s och justerades prot. af d. 10 Jan. sidstl.

3. Justerades ståndets extr. prot. som med the andra stånden kommer at com-municeras, ang:de tjenstebytten och accorder.

4. Underskrefs ståndets underdåniga föreställning til Kongl. Maj:tt,³ ang:de then af catholiquerne sökte fria religionsöfningen, och beslöts, at wissa ledamöter skulle nästa plenum utnämnas til thes aflewererande.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 6.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 6, bila-ga.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 35. Även 31 januari § 4. Tryckt som bilaga, s 620.

5. Upl:s kyrkioherden mag:r Manquers memorial,¹ ang:de ståndets deltagande i bewillningen, och at man, i anseende til then så kallade gierden el:r taxan, ej bör gå therwid högre än til 15 d:r s:mt, af 64 mantal; therest icke the andra stånden i lika proportion wilja öka för sig.

Probst. mag:r Serenius berättade, at statsdeputation gifwit anledning til thenna föreställning, som inkommit til bewillningen med et tämmeligit swårt och för pr.st. odrägeligit project, uti hwilket jämwäl en åtskillnad göres emel. stads- och landt-pastorater i taxeringen; men hwarthera så högt blifwit ansedde, at om wi skulle taga uppå oss en sådan bewillning, kunde wi, sedan vårt stånd the förra åren haft långt drygare känning, än något annat, nu mera aldrig stå til swars, för våra hemawarande, som redan under bördan synas wilja försmäkta.

Herr doct. Browallius: Inkomsterne för presterskapet i Finland äro nog ringare emot theras här å orten, och förthenskull hemställer, om icke någon lindring borde påtänckas för them i bewillningsafgiften, särdeles för them, som haft then drygsta känningen af sista kriget, tå i synnerhet the prester, som lågo när intil farwägen, så för wår egen, som fienteliga armén, blefwo genom gierder och skiutsfärder med sielfwa allmogen lika betungade, och hafwa, under the förunte frihetsåren, än icke hunnit repa sig.

Biskop. h:r Nylander: Som thet icke kan sägas, at thenna orten öfwer alt lidit af sista kriget; utan allenast några få, som woro arménne närmast, så lærer thet icke wäl gå an, at nu göra någon åtskillnad, hwilket skulle förorsaka mycken oreda.

Biskop. h:r doct. Kalsenius med flera hölt före, at större delen af finska nationen snarare profiterat, än lidit utaf thetta krig, och förthenskull tyckte, at ingen åtskilnad göras kan emel. Sverige och Finland i thetta mål.

Herr doct. Browallius: Thet är wist, at en del pastores ej niuta mer af et helt mantal, som af flera bönder bebos, än $\frac{1}{2}$ och understundon $\frac{1}{4}$ t. säd; dock om nu ingen annan jämkning emellan orterne skulle ärhållas, så förmodar jag likwäl, at som the tre undfångne frihetsåren blifwit uti 6 halfwa fördelte, något afseende therpå hafwas måtte, at ortens inwånare, under samma tid, ju måtte så i thet ena, som thet andra, få niuta Kongl. Maj:ts nåd til goda.

Biskop. h:r doct. Alstrin och probsten Aulin med flera förmente, hwar för sin ort kunna andraga lika gällande skiel til lindrings ärhållande.

Änteligen stannade ståndet häröfwer i följande slut, som af probst. Serenius projecterades och genom extr. prot. skulle med bewillningsdeputation comuniceras: Deputerade i bewillningen anmälte, at the begifwit sig til 12 d:r s:mt proc. af spannemålen efter kronowärdering, och 30 d:r s:mt af 64 mantal under wiss reservation. Hwad thet förra angår, så undandraget sig ståndet icke, at draga lika med landsstaten och öfriga indelningen, probstetunnan undantagande, som medelst resol. på presterskapets allm. beswär af d. 10 Mart. 1719

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 55.

§ 24 är eximerad; men hwad thet senare angår, så ogillar ståndet deputerades begifwande, under hwad reservation thet ock wara må; ty ståndet är allaredan uti taxan och gierden så högt graverat för mantalen, at en högre bewillning, än 15 d:r smt på hwarje 64 mantal, skulle blifwa odrägelig; utan är ståndet af then tankan, at om statsbristen ej kan fyllas med bewillningen, at tå andre utwägar sökas, anten med förökande af kronans ingelder, el:r consumtionsacciser, el:r andra sådane mått och medel, som riksens ständer kunna utfinna och sig omförena.

6. Biskop. h:r doct. Alstrin, som i går biwistadt talemännens sammanträde, berättade, at tå blifwit öfwerenskommit, at i dag uti plenis föredragas skulle, om icke, til at winna tiden, the mål som ankomma, af talemännen strax kunde til wederbörande deputationer remitteras, utan at the först andragas hos plena.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hölt före, at thetta wäl kunde gå an med the mål, som komma ifrån konungen; men som thet blifwit wanligit, at wid riksdagen många private mål förekomma, som icke gådt ordinaria via, så böra thesse först komma til plena; emedan the, til följe af riksdagsordningen, icke böra antagas och remitteras.

Kyrkioh. mag:r Huss tyckte bäst wara, om man så i thet ena, som andra rättar sig efter riksdagsordningen.

Herr öfwerhofspred. Troilius: Thet synes wara betänckeligit, at göra någon ändring i thet, som förr warit wanligit, och i riksdagsordningen föreskrifwes; ty om man skulle öfwerlämna thetta til herrar talemännen, utan at plena få part af sakerna, och någon disput om remissen upkomma skulle, så kunde theraf stor ledsamhet försakas.

Herr doct. Browallius lade til, at åtskillige mål hafwa utan remiss blifwit uti plenis strax uptagne och afgiorde, hwarföre thet skulle wara bäst, om sakerne gå thenna vägen.

Ståndet stannade förthenskull häröfwer i thet slut; at så hädanefter, som hitills, alla inkommande mål anmälas hos plena, innan the remitteras.

7. I anledning af 1 § uti nästföregående protoc. uplästes och justerades thet extr. prot. som til the andra stånden afgå skulle, ang:de hofmarskalken Bromans befordran, så lydande:

Wid protocollet af d. 22 Decemb. nästl. justerades, anmälte electorerne til rådswalet, än ytterligare, at ibland andra Kongl. Majj:ts herrar tromän, har jämwäl h:r hofmarskalken Broman undanbedit sig at komma på riksens st:rs underdåniga förslag.

Ståndet som gierna sett, h:r hofmarskalken welat åtniuta et sådant electorernes förtroende, fant sig föränlåtut h:r hofmarskalken således i underdånighet anmäla, at Hans Kongl. Majj:tt må hafwa fria händer, wid hwad tilfälle och förefallande öpning Hans Majj:tt sielf behagar herr hofmarskalken med werkelig befordran ihogkomma, hälst til thet nu lediga présidentsämbetet i Kongl. Majj:ts och riksens commerciecollegio, hwarest herr hofmarskalken i flera år

warit assessor, och jämte hofmarskalkssysslan nu är äldsta commercieråd, hwilket med the öfriga resp. stånden hörsamt tjenst- och wänligen communceras.

8. Upl:s utdrag af rådsprot. hållit d. 21 Nov. nästl.,¹ hwarmedelst tyska församl:s i Carlscrona underdåniga ansökning, om et öre s:mts afgift af hwart matlag i riket til bem:te kyrkas iståndsättjande, remitteras til riks. ständer.

R. och a. hafwa thetta bifallit; jämwäl borg.st. gienom extr. prot. af d. 17 Dec. nästl.,² som uplästes.

Biskop. h:r doct. Alstrin anmälte, at om någon kyrka behöfde et sådant understöd, så wore thet wisserl. Wexiö domkyrka, som genom the åtniutne collector och stamböcker, på långt när, efter then olyckeliga branden, än icke hunnit til slut med sin byggnad.

Herr doct. Browallius förbehölt sig äfwen thetsamma för Åbo domkyrka.

Probst. Serenius och flere likal. för åtskillige kyrkor, hwar å sin ort; begärande, at om ståndet nu skall bifalla thetta, så måtte thet skie med förord, at ock the flere, som sådan hielp behöfwa, måge niuta samma förmon til goda.

Herr doct. Hausswolff: Thet ena kan intet wara emot thet andra, utan snarare befrämja sådane ansökningar, när the hinna framkomma; kunnande jag med så mycket större skiel hos högw. ståndet recommendera thenne sak, som tyska församlingarne i riket altid hederl. sammanskiuta til andra kyrkors byggnad, och thenne ännu aldrig någon enda penning af publico åtniutit, til förtigande at år 1719, enär myntetegn blefwo afslagne, samma kyrka tå hade et anseeligt capital, bestående af 50 000 d:r k:mt, som församlingens ledamöter sielfwe, genom sina wänner ifrån the tyska orterne skaffat tilsamman, men uti thenna myntsorten på en gång förlorade; ifrån hwilken tid kyrkiobyggnaden intil nu afstadnat.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Ansökningen tyckes wara nog widsträkt, tå här begäres sammanskott af hwart matlag i riket, hwarunder soldater och fattiga torpare äfwen kunna begripas. Skulle förthenskull hålla rådeligit, at wi bifalla saken med tilläggning, at ståndspersoner, borgare och hemansbrukare på landet thenna afgiften ärlägga.

Thetta bifölls och påskrefs, hwarmed saken afsändes.

9. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; begärande

1:o at secr. utsk:s extr. prot. ang:de indelningen i Blekinge och Södermøre måtte hos pr.st. hwiå, til thes bondest. får inkomma med några påminnelser therwid.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 2.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 15.

2:o at saken, ang:de en bro wid Sundswall måtte få förblifwa efter Kongl. Majj:ts nådiga resolution; utan at borg.st. må therutinnan någon ändring be-willjas.

Biskop. h:r doct. Kalsenius lofwade, at ståndet härutinnan skall göra hwad thet kan, och anmälte för öfrigit wänlig hälsning.

10. Upl:s finska deputationens betänckande,¹ om storfurstendömet Finlands up-hjelpande och förkofring.

Härjämte uplästes ock secr. utsk:s extr. prot. af d. 26 Jan.² ang:de samma sak, och i synnerhet nödwändigheten af en generalgouverneurs förordnande, med mera.

R. och a. hafwa förklarat sig redebogne, at ingå uti alt, som någonsin må kunna tjena til Finlands uphjelpande och iståndsättjande; ware sig the medel och utwägar, som uti thetta betänckande äro utnämde, el:r af then tilämnade gen.gouverneuren och andra ämbetsmän hädanefter kunna upgifwas, och til ändamålets ärnående nödige pröfwas. Hwilket alt r. och a. med fullt underdå-nigt förtroende til Kongl. Majj:ts nådiga försorg och verkställande hemstäl-ler.

Pr.st. biföll thetta r. och a:s utlåtande; med hwilken påskrift betänckandet afsändes til borg.st.

11. Upl:s finska deputationens betänckande af d. 28 Jan.³ tillika med secr. utsk:s extr. prot. af d. 30 i samma månad,⁴ ang:de majoren baron Henr. Wredes be-fordran til landshöfdinge i Carelen, Sawolax etc.

R. och a. hafwa förklarat, at the wid deputationens begäran, ang:de baron Wrede icke hafwa något at påminna, men underställa Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag, at enligt regeringsformen härom föranstalta.

Superint. h:r doct. Kiörning hemställte, huruwida, thet nu kunde wara tjen-ligit och för pr.st. anständigt at bifalla deputationens åstundan för baron Wre-de, som allmänt bekant är, at han wid thenna riksdags början, nog bedröfwat ståndet med thes memorial,⁵ ang:de en oinskränkt religionsfrihet.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Saken är icke at förakta, när här talas om en mans befordran til så wigtigt ämbete, som satt sig emot rikets fundamentallag: thet kunde wara til befrukta, at han på en så aflägsen ort, torde blifwa farlig för wår ewangeliska religion.

Herr öfwerhofpredikanten Troilius: Thet kan anstå härmed til nästa ple-num, tå man imedlertid kunde få höra huru baron Wrede öfwer thenna saken

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 1.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 11.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 7, bilaga.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 7.

⁵ Prästeståndets arkiv, Ståndets enskilda akter, nr 40. Även 18 oktober 1746 § 5; 15 no-vember § 9; 17 december § 3; 21 januari 1747 § 4; 14 februari § 7; 21 februari § 2; 5 au-gusti § 2. Tryckt som bilaga, s 630.

sig förklarar; hwaraf pr.st. kunde blifwa närmare försäkradt, om Herrens tanckar; ty thet will förbjudas, som skulle han sielf betygat missnöije öfwer sin skrift, henne återtagit och ärkänt sin hastighet.

Herr doct. Browallius: Jag har haft tilfälle at lära känna baron Wrede, och kan försäkra ståndet om hans sunda tanckesätt i religion, samt at han ingalunda i upsåt, at wilja på något sätt kräncka thensamma, hafwer wid riksdagen inlagdt then omtalte skriften. Will ock til nästa plenum hitskaffa samma skrift, och tillika med skriften h:r barons närmare utlåtande om saken; allenast saken nu blir ifrån oss expedierad, thet må skie antingen med ja el:r nej; hwilket gör mig lika mycket.

En och en annan påminte wäl at skriften borde först inskaffas; men uppå doct. Browallii och probsten Carlborgs enständiga begäran, proponerade biskop. h:r doct. Kalsenius, om betänckandet, ang:de majors Wredes befordran, må winna bifall; dock med thet förbehåll, at h:r doctor Browallius efter lofwen til nästa plenum, skaffar hans utlåtande i religionssaken.

Thetta blef bifallit, och saken til borg.st. expedierad.

12. Upl:s bewillningsdeputat:s extr. prot. af d. 28 Januar.¹ ang:de at kam.oecon.deputation til statswerkets uphjelpande, måtte på thet nogaste göra sig underrättadt om kronans fastigheter och egendomar, som til enskilde personer kunna wara uplätne, med mera.

Thetta bifölls til alla delar, och skulle genom extr. prot. med the andra stånden communiceras.

13. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade med begäran, at secr. utsk:s extr. prot.² ang:de consumtionsaccisen ej måtte til afgörande företagas, innan ståndet inkommit med thes utlåtande, hwilket jämwäl utlofwades.

14. Upl:s kam.oecon.deputat:s betänckande,³ ang:de at kyrkiowärdar, föreståndare wid spinhuset och bisittjare i hallrätten här i staden, böra taga (taga)⁴ del i borgerskapets afgift til staden.

R. och a. hade thetta bifallit.

Men som pr.st. enkannerligen, hwad kyrkiowärdarne beträffar, hwarom handelsmannen Betulin jämwäl inlämnat et memorial, fant betänckeligit, för flera orsaker, at bifalla thenna ansökning; altså resolverades, at pr.st. för öfrigit bifaller betänckandet; dock kyrkiowärdarne therifrån undantagne, hwarom extr. prot. skulle afgå til the andra stånden.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 1.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 13. Även 12 februari § 8.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 7.

⁴ Enl. konc.

15. Upl:s kongl. agenten Nordencrants memorial, ang:de at, i anseende til anförde skiel och orsaker, blifwa befordrad til commercieråds caracter och heder med säte och stämma i collegio; hwilken ansökning jämwäl Hans Kongl. Maj:tt, genom utdrag af rådsprot. under d. 13 Jan. befalt skulle i nåder med r:s st:r comuniceras, som nu jämwäl uplästes, och hwarwid Theras Excellencier giordt sina påminnelser.

Häruppå uplästes kongl. commerciecollegii memorial,¹ hwarutinnan begeres communication af thenna ansökning, emot hwilket agenten Nordencrants ingifwit et pro memoria.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, huru ståndet will sig häröfwer utlåta.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Så wida Theras Excellencier icke allenast år 1745, tå en lika quæstion om agenten Nordencrants befordran i rådet förehades, funnit sig ej kunna i underdånighet styrka Kongl. Maj:tt, at en sådan ansökning willfara; utan ock nu äro af samma mening, och thermed remitterat saken til r:s st:r, kongl. commerciecollegium jämwäl begiert, at få inkomma med sina påminnelser uti et mål, som them så nära rörer; altså finner jag för min del, at vårt stånd, som nu blifwer thet första, hwilket sig utlåter; icke kan bifalla ansökningen, förän bem:te collegium blifwit hördt; hålst Theras Excellencier gifwa oss thertil anledning; hållande jag för nog betänckeligt at förneka et kongl. collegium thes begäran i en så billig sak.

Probst. mag:r Serenius: Thet är et owanligt steg, hafwer tilförene ock aldrig skiedt, at et collegium begiert communication af något, som Kongl. Maj:tt behagat til r:s st:r remittera.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Jag blir wid min mening, som står för min räkning i protocollet.

Superint. h:r doct. Lagerlöf, probstarne Lidius och Wall, samt kyrkioherdarne Wettersten och Huss instämde aldeles med h:r biskopen; läggande kyrkioherd. Huss til, at saken bör lämnas på bordet åtminstone til nästa plenum.

Häruppå frågade biskop. h:r doct. Kalsenius å nyo hwad ståndet wille göra, och swarades af pluraliteten, at ansökningen bifalles; med hwilken påskrift memorialet afsändes.

16. Kyrkioherden Cedren återlämnade acten, ang:de presterättigheterna på Gottland, tillika med påminnelserne, som pr.st:s fullmäktige ifrån samma ort funnit sig föranlåtne öfwer thenna sak at anföra.

Den 14 Februarii

1. Upl:s och justerades prot. af d. 21 Jan. nästl.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 69.

2. Herr taleman anmälte ytterligare om beskaffenheten af the mål, som til at winna tiden, h:r landtmarskalken förment kunna af talemännen immediate remitteras; neml. at thermed ej förstås sådane mål, som äro private el:r i urskillningen afslagne blifwit, utan sådane, som antingen gådt urskillningen igenom, el:r komma ifrån konungen, hwarwid ingen fara är, el:r något hinder göras kan; och må ståndet wara försäkrat, at alt skall riktigt tilgå; althenstund wid talemännens sammanträde, hwar och en hafwer 2:ne af sit stånd med sig.

Efter något discurerande häröfwer, stadnade ståndet i samma slut, som wid nästföregående session.

3. Herr taleman upwiste 3:ne tomer af sal. biskop. doct. Swedbergs egenhändig version öfwer Bibelen, them sonen h:r assessor Swedenborg förärt til bibliothequet i Upsala, och nu låtit til ståndet inlämna, at förut beses af them, som behaga, tå the sedermera kunna til Upsala afsändas.

4. Upl:s bergsdeputat:s betänckande,¹ ang:de Paul Friedr. Köppens sökte belöning för kopparsmältningens förbättrande.

R. och a. hafwa bifallit betänckandet, dock at belöningen härföre stadnar på koppartilwerkningarne.

Herr doct. Browallius: Några betänckeligheter komma mig före, som gör at jag för min del ej kan bifalla, dock är nögd med hwad ståndet behagar göra; ty mannen är kongl. wettenskapsacademien noga bekant; han hafwer giordt försök med bränwinsbränning, gallmeije och gulds smältning, som ej tagit lag; man har skiel at hålla honom för en tysk scharlatan. Och som Swerige för theta nog låtit narra sig af utländningar, wid åtskilliga tilfällen, skulle jag hålla före, thet wara för nationen hederligare, om man på intet sätt sig med honom i accord inlåte, åtminstone icke förr, än man blefwe om hans capacitet närmare underrättad.

Comminist. Aulænius: Han har giordt prof i kongl. bergscollegio: twiflar dock om hans methode och gifne förslager låta i stort sig practicera, fast thet tager lag i smått. Bergsdeputation hyser om honom samma tancka; men som härwid ingenting wågas; så har man tykts, på hans egit äfwentyr, kunna tillåta honom at på flera ställen få göra försök uti thet som är mer.

Härupå bifölls betänckandet på sätt, som i r. och a. thet giordt; med hwilken påskrift thet jämwal strax afsändes.

5. Upl:s justitiædeputat:s betänckande,² ang:de krigsfiscalen Mannerfelts ansökning, at undfå en oafkortad tertial af the penningeböter och löningsandelar, som wid then år 1743 håldne r:s st:rs commission, blifwit åtskilliga befållhware pålagde, för begångne ämbetsförseelser, och af h:r krigsfiscalen äro wordne anklagade.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 2.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiædeputationen, nr 1.

R. och a. hafwa thetta bifallit; pr.st. gjorde likal. med hwilken påskrift betänckandet afsändes.

6. I anledning af föregående protocols 4 § hemställte h:r taleman til ståndet närmare utlåtande, om thet wore nödigt, at ståndets underdåniga föreställning om catholiquerne skall til Hans Kongl. Maj:tt genom en deputation aflämnas; i hwilken händelse saken borde til h:r baron och landtmarskalken, samt the öfriga talemännen berättas; på thet the måtte thesamme hos sina plena anmäla, hwaruppå ock nödwändigt thenne deputation bör utfärdas på en dag, så samtelige plena äro tilhopa; hwilket wäl nu skulle kunna skie; men rådet är icke i dag tilsamman, hwaremot thet ej allenast är owanligit; utan ock skulle sticka för mycket i publiquens ögon, om pr.st. på en särskild dag för sig allena skulle göra någon beskickning til konungen, och thesutom om sådant skall anmälas hos the andra stånden, torde the begära part af skriften, och sedermera söka at lägga oss några hinder i vägen.

Samtelige yttrade sig, at fast än the förut samtykt til deputation, så wore the dock nu af then tankan, at h:r taleman, å ståndets wägnar, inlämnar skriften, helst hon är af hela ståndet underskrefwen, och således af sig sielf hafwer alt thet eftertryk med sig, som ståndet kan gifwa; så man tillika undwiker notification til the andra stånden.

Probst. mag:r Serenius yrkade theremot, at som saken är redan wida kunig, och församlingens wälfärd, trygg- och säkerhet beror på thet steg, som pr.st. nu gör härutinnan, så wore wäl om göromålet ställes öpet för allas ögon, fast thet ock skulle skie på en annan dag, så the öfriga plena ej woro tilhopa.

Ståndet förblef wid sit nu fattade slut, at skriften genom h:r taleman allena aflämnas. Dock förestälte biskop. h:r Kalsenius i anledning häraf, om icke til at göra saken så mycket mera bekant, om icke thetta så wäl som thet öfriga, som ståndet wid förra riksdagar tilgiort emot then reformerte och engelska kyrkan, borde tryckas, samt et exempl. theraf tagas til hwar kyrka.

Herr taleman berättade, at när ståndet wid sista riksdag lämnade the andra stånden ad notitiam ang:de tryckningen, så war r. och a. theremot; hwarföre han skulle hålla rådeligare, at ståndet ej låter merka sig thetom, så länge thet än kan wara hopp om ändring, i anledning af våra allmänna beswär. Och om thetta skulle slå felt, så kunna wi om saken oss widare samråda wid riksdagens slut.

Härjämte upläste herr taleman en af pastor Wilke aflämnad attest, ang:de catholska presternes här i staden sielftagne frihet at christna barn och begrafwa lik; men aktades bäst, at thetta lämnas til consistorium urbicum, som sedermera kan til ståndet inkomma med omständelig berättelse om altsamman, så ståndet will söka, at göra hwad biträde, som mögeligit är.

Superint. doct. Kiörning gaf tilkänna, at consistorium ofta beswärat sig häröfwer, then tiden han war ledamot theraf; men ingenting uträttat.

7. Probst. mag:r Trægård ärindrade, at h:r doct. Browallius wid sidsta plenum lofwat at til ståndet förskaffa baron Wredes memorial¹ tillika med thes förklaring, at i dag inlefwereras. Doctorn swarade at han til then ändan warit up i rid-darehuscancellie, men ej träffat secreteraren; och som h:r doctorn nu förnummit, at baron Wrede skall sielf återtagit thetsamma, lærer ej mera behöfwas.

Herr taleman: At baron Wrede tagit igen sit memorial, när ingen welat taga thet emot, tyckes intet wara nog.

Öfwerhofpr. Troilius: H:r doct. Browallius lofwade ej allenast at skaffa memorialet hit; utan ock tillika thes utlåtande, at han sig förhastadt, och nu försäkrar, thet han ej widare i thenna sak insistera will.

Doct. Browallius: Thetta lofwade jag just intet, utan några af ståndet discuterade om, at så borde skie; men icke thes mindre kan jag berätta, thet jag redan talt med h:r baron, som lofwat och försäkradt thet han ej widare will insistera.

Ståndet lät för thenna gången härwid bero, til thes föregående protocoll kommer at justeras.

8. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 26 Jan. nästl.² ang:de consumtionsaccisens ärläggande för utrikes waror, strax när the anlända.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. giorde likal.; med hwilken påskrift extractet afsändes.

9. Ankom bewillningsdeputat:s extr. prot.³ ang:de statswerkets uphjelpande.

R. och a. bifaller, at thetta ärende lämnas til kam.oecon.deputations utarbeteande; dock at deputation öfwer altsamman inkommer med sit betänckande til r:s st:rs plena, innan någonting i werket ställes; åliggandes för öfrigit kongl. kam.collegium, at skyndesammast gå deputation tilhanda med all underrättelse, som härtil ärfordras.

Pr.st. förblef wid sit utlåtande, genom extr. prot. af d. 7 i thenna månad.

10. Upl:s secr. deputations betänckande,⁴ ang:de capitain wid lifdragonerne friherre Herm. Flemmings ansökning, at få majorscaracter.

R. och a. hade bifallit. Pr.st. giorde likal.; med hwilken påskrift betänckandet afsändes.

11. Upl:s kam.oecon.deput. betänckande,⁵ ang:de apothecaren von Akens förslag til åtskilliga rof- och odiurs utödande, samt composition til et säkert fårepulver.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40. Även 18 oktober 1746 § 5; 15 november § 9; 17 december § 3; 21 januari 1747 § 4; 7 februari § 11; 21 februari § 2; 5 augusti § 2. Tryckt som bilaga, s 630.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 13.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 1.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 9.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 8.

R. och a. bifallit thetta med tillägning, at upbörden med penningarne ej skier förän the utfäste 2000 exemplar med sina fullkomliga beskrifningar och compositioner efter lofwen här äro upwiste.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande; med hwilken påskrift betänckandet afsändes.

12. Upl:s kam.oecon. och commerciedeputat:s berättelse,¹ ang:de et nytt upgifwit förslag af öfwerst.lieut. baron von Liwen, at döda wargar, etc.

R. och a. hafwa bifallit med thet förbehåll, at baron von Liwen strax gör kunnigt sitt² förslag, hwilket til nästa riksdag bör wara werkstält, och han thes förinnan inga penningar af then utfäste belöningen åtniuta; kommandes the första omkostningarne, som måste användas til wargars utödande, neml. 16 öre s:mt at afdragas af de 2 d:r s:mt, som til honom af hwart heman nu blifwa utfäste.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande; men herrar superintendenterna doct. Lagerlöf och doct. Kiörning, samt kyrkioh. Huss förbehöllo sig, at wara utan ansvar för sina hemawarande medbröder; hälst på gräntseorterna man icke lærer så kunna blifwa försäkrad om saken, som inne i landet; emedan, om än förslaget är practicabelt, the äntå måste befara, at odiur til them komma ifrån Norige; så at thenne omkostnad synes fruktlöst, så länge man intet wet om förslaget antages i nästgräntsande riken. Läggandes mag:r Huss til, at han ock i thet afseende håller saken betänckelig, at hundar, som i Norrland til wallgång och biörnagt brukas, kunna härigenom förderfwä.

13. Ifrån bondest. ankommo 24 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; anmälandes 1:o at bondest. i anledning af secr. utsk:s extr. prot. ang:de handelsmannen Springer, intet hafwa at påminna; utan förmodar at secr. utsk. lærer i thetta rätta sig efter thes instruction och regeringsformen, och at Springer, så wäl som andre rikets undersåtare, får niuta lag och process til godo; men hwar annorlunda skier, will bondest. wara utan alt ansvar. 2:o recommendande saken om räntepersedlarne til et skyndesamt slut och afgörande; emedan bondest. anser thetta för et af the ömaste riksdagsmål.

Herr taleman swarade med hälsnings förmälände tillbaka, jämte försäkran, at thet ena med thet andra skall uti öfwerwägande tagit warda.

14. Sedan deputerade tagit afträde, hemstälte herr taleman, om icke några wille åtaga sig, at genomse acten, ang:de rentepersedlarne, och bereda saken ad referendum, hwilket bifölls, och åtogo sig thetta biskoparne h:r doct. Kalsenius och doct. H. Benzelius, h:r doct. Browallius, probstarne och kyrkioherdarne mag:ri Manquer, Helstadius, Montelius, Helin och Huss.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 9.

² Enl. konc., renskr.: sig.

15. I lika måtto utnämndes til instructions projecterande för urskillningsdeputation h:r doct. Hausswolff, samt kyrkioherdarne Drangel och Ekman.

16. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde kamarh. gref Renstier-na, inlämnandes extr. prot. ang:de nödwändigheten af en protocolsdeputation. Herr taleman anmälte hörsam hälsning.

17. Handelsmannen Springers hustru inlämnade genom hofrättsadvocaten Johan Springer, som tillika hade företråde, et memorial,¹ ang:de thes mans oför-modeliga arresterande af secr. utsk. med begäran, at han måtte åter ställas på fri fot, och få niuta lag och process til goda.

Sedan Springer tagit aftråde, ytttrade sig probsten Serenius: Thet tyckes wara et ganska eftertenkeligit steg, som secr. utsk. i thetta mål giordt, hwaraf ej annat kan följa, än at allmänna säkerheten sättes på yttersta spetsen at förs-winna, och thet är en farlig regering, under hwilken ingen kan wara säker om lif och egendom.

Herr doctor Browallius: En ärlig karl kan altid wara säker, och behöfwer icke frukta före, at gå then wäg, som Springer nu gått.

Probst. mag:r Serenius: Thet är ingenting bewist: thet är et oärhördt steg emot lag och process, som secr. utsk. giordt, när en man arresteras, utan at weta hwarföre, än mindre at wara öfwertygad om något brott; ja en gång icke at weta sin angifware. Jag ber at ståndet will täncka tilbaka på hwad i slika händelser förr skiedt. Wi minnas än hwad hände wid 1741 års riksdag, han begyntes med en commission, som härrörde af skwaller, och slöts med krig; sedan måste wi then påföljande riksdagen 1742 gifwa 4 000 d:r s:mt til repa-ration för en lidande part, och äntå hade domare måst hafwa ansenliga pen-ningar för sitt omak; skulle ock nu blifwa en commission utaf, så kan thet gå sammaledes, tå likwäl våra penningar behöfwas til långt nyttigare werk. Jag håller förthenskull före, at wi böra hindra et sådant secr. utsk:s företagande, som är så skadeligit, som otilbörligit, och våra ledamöter böra ej gå i com-mission.

Kyrkioherd. Manquer och probst. Carlborg instämde härutinnan med prob-sten Serenius; läggandes til, at om wi se på secr. utsk:s instruction, så finnes at thensamme på et handgripeligt sätt öfwerskrides.

Kyrkioh. Palmærus: Så wida ingen af oss, som ej warit med i secr. utsk. kan weta af hwad art och beskaffenhet thenna sak är, så äro wi ej el:r i stånd, at säga om secr. utsk. har i någor måtto handlat emot sin instruction; men thet för-troende böra wi hafwa til våra ledamöter, samt the öfriga herrar och män, som ther sittia, at the ej något företagit utan wigtiga skiel och orsaker; och i sådant fall, om wi se rätt på instruction, så finnes at secr. utsk. har magt och rätt til thet som giort är.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 13.

Herr taleman: Innan wi skrida thertil, är nödigt, secr. utsk:s extr. prot. som ang:de thenna sak i dagen kommit,¹ upläses, hwilket och strax skiedde.

Biskopen h:r doct. Alstrin: Jag hafwer altid warit emot sådane processer och commissioner wid riksdagar; förutan tå, när någon blifwer funnen in flagrante crimine, och är jämwäl ännu; ty the föda intet godt af sig.

Probst. mag:r Serenius: Som Sweriges allmänna lag och process förmår, at ingen bör ohörd arresteras, så påstår jag at handelsman Springer bör lämnas på fri fot, och intet ex carcere swara. Påstår jämwäl at våra ledamöter icke skola gå in i thenna deputation; ty thet är et steg, hwarigenom then allmänna fri- och säkerheten stötes, hwarwid konungen med ed försäkrat oss allesamman at skydda.

Probst. Montelius: Jag känner intet thenne mannen, wet håller intet, om och huruwida han nu redan är hörd el:r ej; men håller före, at thetta likwäl bordt gå förut, innan han blifwit arresterad. Och hwar domstolen angår, tycker jag, at til besparande af the omkostningar, som til commissorialrätter ärfordras, saken kunde gå til en ordinair domstol, och om thet är et högmål, til kongl. hofrätten; men annars til kämnarskamaren; uti hwilket senare fall, och om thet ej är högmål, jag nog kan undra på, at personen ohördan blifwit i häkte inmanad, hwilket är et eftertänkel. steg emot then allmänna säkerheten.

Herr taleman: Then allmänna säkerheten är twäggehanda publica och privata: bägge äro grundade i våra fundamentelle lagar. Bägge äro dyra; men så måste likwäl then senare wika för then förra; och thetta är nu just thet som talas om, och hwarom secr. utsk. bör, efter instruction och regeringsform, på ed och samwete, wara sorgfälligt, hwarföre är nödigt, at höra först hwar secrete utsk:s instruction härom säger.

Af 1 § uplästes följande ord: *Om något emot regeringsformen och försäkringen, af en el:r annan, eho thet wara må, skulle finnas wara begångit, får sådant ingalunda förbigås, el:r nederläggas, utan måste themed efter riksdagsordn. 13 § förfaras.*

Probstarne Serenius och Carlborg, samt kyrkioherd. Manquer påstodo, at thetta ej kunde lämpas på Springer, utan egentel. angå rådet och andra ämbetsmän, hwaremot 2 § i instruction hörer hit, ang:de at secrete utsk. ej bör underställa någon ohördan ransakning, el:r blanda sig uti the wanliga rättegångs och executionssaker.

Herr taleman förständigade, at the orden i § 1 *eho the wara må*, gifwa tilkänna, at flere, än rådspersoner och ämbetsmän themed förstås. Och när secr. utsk. i thes extr. prot. berättar, at målet är af then beskaffenhet, at thet för rikets trygg- och säkerhet fordrar mögeligaste tysthet, och förthenskull bör til följe af riksdagsordn. 13 § af secr. utsk. uptagas, tå lærer hwar och en kunna förstå, at thet icke beror på en privat persons blotta namn och rykte, utan hafwer något

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 12.

mera at innebära. I anledning hwaraf jämwäl uplästes hwad af åberopade 13 § i riksdagsordn. hit hörer.

Probsten Lind anförde, at som här nämnes at ständer skola förordna en deputation el:r commission, så kan thet intet höra secr. utsk. til allena; utan böra plena utnämna ledamöterna.

Kyrkioh. Palmærus: När wi se på orden i § så äro ther 2:ne särskilte mål at märka; thet ena, när saken är af then beskaffenhet, at then ej allmänt kunnig blifwa kan, tå bör then NB uti secr. utsk. behörigen undersökas och afdömas; men NB eljest af någon annan deputation el:r commission, som ständerne förordna, hwaraf följer, at som thenne saken bör, för rikets trygg- och säkerhet hållas tyst; altså kan then på intet annat ställe undersökas och afdömas än i secr. utsk.

Kyrkioherd. mag:r Eckman: Som man hoppas, at riksdagen nu snart lærer skrida til slut, skulle jag hålla för bäst, at riksens st:r skiuta ifrån sig thenna saken til kongl. hofrätten.

Probst. Serenius: Jag påstår än ytterligare, at vårt stånd ingalunda bör gå in i thenna sak, och ber at theröfwer må göras proposition til voting, så mycket mer, som thet ser ut, at thet will komma an på blodsutgiutelse, hwaruti pr.st. icke bör hafwa någon del; utan efter sin plikt och skyldighet både i lära och lefwerne wara et lius och oskyldighetsmönster för andra.

Herr doct. Browallius: Herr probsten känner intet saken, har ej el:r haft tillfälle thertil, och likwäl sententieras om blodsutgiutelse. Jag håller före, at wi icke utan noga och grundelig öfvertygelse, kunna tala i så hög ton; men om rikets trygg- och säkerhet böra wi wara ömhjertade, hwilket är thet ämne, hwartil secr. utsk. gifwer oss anledning. Skola wi votera, så lærer förmodel. thet blifwa proposition, antingen wi skola, til följe af secr. utsk:s extr. prot. gå in i sådana mått, som tjena til rikets trygg- och säkerhets befastande, el:r icke.

Probsten Carlborg sade sig weta, hwad i secr. utsk. ang:de thenna sak warit; hwaremot h:r doct. Browallius begierte, at h:r probsten wille nämna hwem thet wore, som berättat honom sådant.

Herr taleman frågade, hwarutinnan ståndet stadnar.

Probst. Serenius: Thet blir therwid, at vårt stånds deputerade icke gå in i thenna sak, och at commissionen aldeles uphörer.

Kyrkioherden Huss: Thet går icke an, at stadna i et sådant slut, som är snörrett¹ stridande emot klara bokstafwen i riksdagsordn.

Probstarne Serenius, Carlborg och kyrkioherden Manquer påstodo voting, hwaremot biskop. h:r doct. H. Benzeliuss, doct. Browallius med flera andra protesterade, såsom uti en sak, hwilken efter lagen är tydelig och klar.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Skola wi votera, så kan ingen annan proposition warda, än at commission hwilar til thes wi få mera lius i saken.

¹ Enl. konc., renskr.: *snörätt*.

Herr taleman: Jag håller före, at thet skulle ock mycket hjelpa oss til rätta i vårt utlåtande, om wi förut finge weta, hwaruti the öfriga stånden stadnat; och förthenskuil hemställer, om wi icke så länge kunde dröija; tå wi ock imedlertid kunde begära närmare underrättelse ifrån secrete utsk.

Biskop. h:r doct. Kalsenius och öfwerhofpredik. Troilius yttrade sig wara af samma tancka.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: I anledning af orden, som stå i riksdagsordn. ser jag icke at secr. utsk. kan gifwa mer uplysning, än redan skiedt; ty emedan secr. utsk. funnit the röra rikets trygg- och säkerhet, så lära the intet kunna gå vidare, och in extenso upgifwa alt; emedan sådant utan twifwel är stridande emot then aflagde tysthetseden, och sannerl. i sielfwa werket kunde för land och rike wara skadeligit. Skulle intet pr.st. behaga anse secr. utsk:s extr. prot. såsom ad notitiam,¹ så är jämwäl jag af then tanckan, at wi wänta med vårt utlåtande til thes wi få se hwaruti r. och a. stadna.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Efter wi se, at bondest. och allmänheten med missnöije anse, hwad skiedt är; hemställer jag, om thet icke wore nyttigt, at wi öfwerlämne saken til kongl. hofrätten, som äfwen kan förbindas til tysthet; ty wi hafwa bewis therpå, at ständers commissioner och hemliga undersökningar äro förhatelige.

Taleman förestälte, om icke et extr. prot. kunde afgå til secrete utsk. med begäran, at få weta om saken är sådan, at then kan upgifwas el:r i annor händelse, at secr. utsk. wille gie närmare orsaker, hwarföre then ej kan gå til ordinarie domstol, tå imedlertid commission uphörer.

Kyrkioherd. Palmærus: Efter wi nu ej kunna komma öfwerens om saken, begär jag i anledning af riksdagsordn. at han må ligga på bordet til nästa plenum. Hwilket h:r taleman förklarade wara skäligit, och hemstälte, hwad ståndet i anseende thertil wille göra.

Probstarne Serenius och Carlborg påstodo at commission måtte uphöra til thes wi fått cognoscera saken; påståendes för öfrigit votering.

Herr taleman: Saken blifwer tå liggandes; och lät oss nu votera om undersökningen imedlertid skall uphöra el:r icke? The som wilja at commission skall uphöra skrifwa nej; men the som wilja han skall continuera, skrifwa ja.

Herr doct. Browallius, h:r Palmærus och flere protesterade emot voteringen, hwilken dock geck för sig, och således utföll, at 14 röster woro för ja och 22 för nej; hwaruppå h:r taleman tilsade ståndets deputerade, at til följe af thenna votering, til vidare blifwa borta ifrån undersökningen.

¹ Enl. konc., renskr.: *nititiam*.

Den 17 Februarii

1. Justerades protokollet af d. 24 Januar.

2. Herr taleman gaf wid handen, at h:r biskop. Beronius, genom skrifwelse låtit weta, hurusom, när han sidstledne jule-tid kom härifrån til Upsala, war honom ther et bref til mötes med berättelse, at then älsta dottren wore siuk, the yngre barnen rådlösa, hushållningen i oordning och således i äfwentyr försatt, hwaraf h:r biskopen funnit sig nödsakad, at resa hem och se thereafter, helst h:r biskopen, efter några weckors wistande på orten, för then infällande riksdagen, strax måst resa ifrån, innan han hunnit bringa hushållet i ordning. I anseende hwartil h:r taleman begierte ståndets utlåtelse, om icke biskopen Beronius, uppå begäran, kunde lämnas tilstånd, at för anförde skiel och omständigheter thenna gången få blifwa ifrån riksdagen.

Probst. mag:r Montelius: Jag wet h:r biskopens omständigheter, af hwilka han för afresan giordt mig förtroende, och ibland hwilka en enda kunde göra tilfyllest, fast mer när så många träffa in. Kan förthenskill ej annat, än jämwäl hos högw. ståndet recommendera h:r biskopens åstundan til benägit bifall.

Pr.st. tog saken i öfwerwägende, och, ehuruwäl thet gierna önskat h:r biskopens närwarelse, fant sig dock af anförde omständigheter föranlåtit, at samtycka til h:r biskopens begäran.

3. Herr taleman gaf tilkänna orsaken, hwarföre ståndet i dag kommit tilhopa wore then, at som ståndet sidstl. lögerdag stannade i thet slut, ang:de handelsm. Springer, at deputerade borde tils widare afhålla sig ifrån undersökningen, har sådant nog oroadt secr. utsk. som genom thes extr. prot. gifwit tilkänna, thet målet wore af then egenskap, at thet, i anledning af riksdagsordn. 13 § af secrete utsk. bör uptagas, och undersökas, hwartil 3:ne stånd, tå strax gåfwo sit bifall. Til fullgörande af ståndets sista beslut, om sakens cognoscerande, och närmare upplysnings ärhållande, hafwer secr. utsk. nu sedermera lämnat mig i commissis, at til vårt stånd berätta, thet saken rörer konungens och rikets rätt nu ock i framtiden, och förthenskill kan, i anledning af anförde lagsens rum, annorstädes icke uptagas och afgöras, än hos secr. utsk. och thetta är nu thet, hwaröfwer jag begier få weta ståndets mening.

Probst. mag:r Serenius: Thet är nog eftertänckeligit, at våra egne deputerade biuda til at göra sina principaler en sådan proposition. Efter praxin comitalen och riksdagsordn. finner jag ej heller grund thertil, at secr. utsk. må kunna nyttja vårt stånds taleman, til at muntel. frambära thes proposition til et helt stånd. Mål af mindre wigt medgifwer jag gierna; men när proposition virtualiter innebär et consilium retractationis, så är saken altför stor och granlaga, at secr. utsk. el:r någon deputation måtte bruka vår talemans credit och myndighet til utförande theraf; ty om jag el:r en annan skulle finna sig befogad, at anmäla sådant hos r:s st:r och begära förklaring öfwer riksdagsordn. så hade jag tå intet af secr. utsk. utan allenast vår talemans ord at beropa mig på,

hwaröfwer sedan i the aldraminsta ord kunde blifwa disputer, om the så el:r annorlunda fallit hade. Therföre påstår jag, at secr. utsk. måtte gifwa oss skrif-tel. sin proposition per extr. prot. som altid förr warit wanligt, på thet ståndet måtte få et tydeligit begrep om saken och alla the skiel, hwarpå then åstundade ändringen sig grundar.

Herr taleman: Jag hoppas wara in salvo wid thetta mit göromål, och skall, mitt ämbete likmätigt, se til at intet skier emot riksdagsordn. el:r at någon skall få skielig orsak at förebrå mig, thet jag antingen i thenna el:r någon annan ämbetes syssla mig förgripit. Begär imedlertid at ståndet wille utlåta sig, om jag gjort rätt eller galet.

Probst. mag:r Strang: Jag ser intet, at h:r taleman på något sätt felat uti hwad som nu skiedt är.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag finner intet, at hwad nu skiedt, är i någon måtto emot praxin och regulas; och hände äfwen thetsamma flera resor uti sal. archibiskoparne Steuchii och Eric Benzeli tid.

Herr taleman: Jag hafwer intet tigt mig til at föredraga thetta munteligen, utan är thet af hela secr. utsk. giemensamt, och efter öfwerenskommande af wårt egit stånds ledamöter särskildt, mig wordet pålagt och anförtrödt.

Probst. mag:r Serenius: Jag medgier, at thet kunnat förr skie muntel. uti saker af mindre påfölgd; men thetta är något mera; ty thet skall komma therpå an, at et stånd skall ändra sit beslut, som genom votering är faststält.

Herr öfwerhofpred. Troilius: När thetta sist war före, så blef saken genom votering upskuten och våra deputerade förbudne, at gå in i commission, til thes wi af secr. utsk. fått mera uplysning. I går war secr. utsk. tilsamman, och då blef wår h:r taleman gifwit i commission, at berätta thet som anförtrödt.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag lägger ock thet til, at saken blef sist upskuten, til thes wi finge höra the öfriga ståndens mening.

Probst. mag:r Aurelius: Jag war ej här sist, när saken kom til votering; men begierte förr än jag gek bort, at få tala några ord til protoc. hwartil dock ej gafs tilfälle. Då wille jag anföra at praxis ock tilförene warit thensamme, som nu: ty år 1723, då jag war i secr. utsk. blefwo i stor hastighet någre dalkarlar oför-model. grepne, och strax förde i arrest. Då blef ock antingen wid en commis-sion el:r annan rätt inquirerat i then sak, the woro misstänckte, hwilket efteråt blef notificerat r:s st:r; men intet stånd hördes therutinnan något arbitrera. Thetta ber jag må jämföras med thenna praxis. Och bör thet läggas til, at the woro riksdagsmän, som kallades utur ståndets rum, och blefwo af wagt på ga-tan grepne.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Wi hafwe 2:ne frågor at swara på: 1:o om intet wår taleman har frihet at anmäla i wårt stånd, hwad honom af hela secr. utsk. blifwit committerat? 2:o Om undersökningens fortsättjande i secr. utsk.

Probst. mag:r Serenius nekade til thet förra, och sade thet wara stridande emot riksdagspraxin.

Herr taleman begierte, at ståndet tå wille lämna antingen absolution el:r condemnation öfwer sit göromål, och nu ad protocollum sig utlåta, om han genom thenna proposition förgåt sig? Hwartil alla, få undantagne, swarade nej, och at h:r taleman gjort rätt uti hwad skiedt är.

Probst. Serenius: Efter ståndet är nögd thermed så låter jag ock therwid be-ro.

Herr taleman: Nu wilja wi komma til andra frågan; neml.: Om thet, som blifwit proponerat, kan göra ändring i thet, som sist beslöts, så at sedan wi nu hört the andra ståndens mening, och fått af secr. utsk. then underrättelsen, at saken angår konungens och rikets rätt nu ock i tilkommande tider, våra depu-terade måge gå in i commission och fortsätta undersökningen. Så mycket kan jag, å ämbetets wägnar, säga, at saken är öm, och vårt uteblifwande har gjort mycken rörelse, hwilket torde blifwa oss illa uttydt, särdeles, om wi ock nu dröija länge med vårt utlåtande.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag har hört, at thet skall blifwit illa uttydt; men är tryg i mit samwete öfwer thet jag både tänckt och talat i saken.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Mine herrar, hwad som hände biskopen h:r doct. Alstrin i går, är en sak, som intet rörer honom allena, utan hela vårt stånd. Thet är ingen hemlighet, som bör förwaras inom secr. utsk. Hwad tycken I om, at under thet vårt göromål förleden plenidag förhades i går i secr. utsk. stiger en af r. och a. up, och gifwer en af vårt stånd i munnen tilbaka formalia verba, som han tå skulle sagdt; läggandes til at en af vårt stånd berättat honom thetsamma. Hwad tycken I om, at en af borgarest. äfwen wid samma tilfalle gier sig publiquement at computera våra vota i Springerska saken; säga, huru många af ståndet tå woro tilsamman, och theraf sluta, huru många af them, som sittja i secr. utsk. warit för saken el:r emot henne. Jag wet intet hwilken måtte warit så äreförgäten och luppit thermed; men thet säger jag, och til-tror mig hafwa högsta fog och orsak at sägat, at thensamme ware ho han will, är en owärdig ledamot ibland oss, som, ther han kan uptäckas, bör här offentel. komma på skam och blygd, och med then alfvarsamhet anses, som bibehål-landet af ståndets heder och förwarandet emot så skamliga steg än ytterligare nödwändigt fordra utaf oss. Jag lägger thetta på ståndets eget ömsinta öfwer-wägende; och at jag åtminstone ej må hafwa del i et otilbörligit stillatigande wid en sak, som så när rörer oss, beder jag, at hwad jag härwid sagt, må för min räkning, och til bestämmande af sådane sqwallrare, som wi beklagel. icke nu första gången finne ibland oss, stå i protocollat.

Probst. Serenius: Efter thetta med en sådan alfvarsamhet anföres, hem-ställer jag, om icke secr. utsk. genom et extr. prot. kunde anmodas, at namn-gifwa thenna mannen, at wi måtte skilja oss wid en så skamlig ledamot.

Herr taleman: Thet är ej hälsosamt, at wi dröija oss så länge ifrån hufwud-saken, tå the andre stånden wenta på oss; hwad hit intet hörer, få wi spara til thes bettere tid gifwes. Häruppå uprepade h:r taleman ånyo proposition.

Probsten Serenius protesterade häremot och påstod, at hwad en gång genom votering blifwit afgjort skulle stå och icke återgånga, emedan när saken war sist före, tå inga förbehåll giordes til widare, utan proposition war simpel, antingen commission skulle stå el:r uphöra, hwilket senare blef genom pluralitet i voteringen faststält; hwaruppå ock h:r taleman tilsade wårt ständs deputerade, at icke gå i commission.

Biskop. h:r doct. Kalsenius, h:r öfwerhofspredik. Troilius och flere betygade, at theras mening icke war sådan wid voteringen, som probsten Serenius nu anført, utan at commission skulle hwila, til thes närmare uplysning komme om saken, och man fått höra hwaruti the andre stånden wille stanna; thetta alt är nu skiedt, och förthenskull är then proposition riktig, som h:r taleman gör; och thetta är nu saken, hwaröfwer wi skola oss i dag utlåta.

Herr professor Asp yttrade, at som han ej war tilstädes sidsta plenidag, har ej el:r the 2 föregående dagarne warit med i secr. utsk. men sedermera fått weta, at quæstionen i wårt stånd warit före om Springers sak skulle gå til commission el:r icke; altså föklarade h:r professorn sig icke kunna se, at secr. utsk. kan uptaga thenne sak til afgörande, såsom stridande emot thes instruction och allm. lagen Rätt.B. 8 cap. 2 §, i följe af hwilket lagsens rum saken bör gå til kongl. hofrätten.

Herr taleman: Thet är tilförene här bewist, at thet icke är stridande emot secr. utsk:s instruction, af hwilken h:r taleman ock nu upläste 1 § och hwad allm. lagen beträffar, så kan icke then til alla delar lämpas til ständers göromål, under påstående riksdag; emedan när r:s st:r äro församlade, the hafwa riksdagsordn. at rätta sig efter, som i 13 § säger, hwad i thetta mål bör af ständer uptagas och afgöras.

Probsten Serenius: Thet är en farlig sats, at statuera någon suspension af allm. lagen under riksdagar, el:r at någon opposition är emel. thenne och riksdagslagen, hwilken altid är then allmänna subordinerad, och wåre fullmagter på honom grundade.

Kyrkioh. h:r Pazelius yttrade, at ej heller han förra gången warit tilstädes; men conformerade sig nu med profess. Asp.

Probst. mag:r Serenius: Jag hörde h:r taleman säga, at något ohälsosamt kunde oss möta. Är något förthenskull på färde emot wårt stånd i Springers sak, så ber jag h:r taleman wille upptäcka oss thet, för then ed han gjort til wårt stånd, at i akt taga wåra förmåner och rättigheter.

Herr taleman: Jag säger och har sagt, at thet rörer konungen och riket; lämnar til h:r probsten at betäncka, om thet kan wara farligt och ohälsosamt för wårt stånd, at tergiversera i en sådan sak.

Probsten Serenius: Med en förrädare bör förfaras i strängaste måtto; men thermed bör likwäl procederas efter lag och witnesbörd, samt Sweriges process.

Herr taleman: Wi måste komma ifrån saken, och begär, at få swar på then giorda propositionen, om commission skall begynnas och fortsättas; hwartil

nu öfwer alt merendels swarades ja; men probstarne Serenius och Carlborg protesterade emot, at något nu skall ändras, som sist blef slutit.

Biskop. herr doct. Henr. Benzeliuss: The som äro emot kunna stiga fram, och anteckna sin mening til protocolls, el:r ock the som bifalla kunna stiga up, och the andra blifwa sittjande, tå en stor hop af ståndet stego up af sina ställen.

Probsten Carlborg upläste sit skrifteliga votum, som följer:

Riksdagsordningen af d. 17 Octob. 1723 förmår wäl uti 13 §,¹ at tå någon sak är af sådan beskaffenhet, at then ej kan allmänt kunnig blifwa, bör then uti secr. utsk. men eljest af någon annan deputation, el:r ock särskild commission, som ständerne theröfwer förordna kunna, behörigen undersökas och afdömas. I anledning hwaraf will synas, at r:s höglof. st:rs secreta utskott kunnat then emot handelsmannen Springer angifne sak draga under sin ransakning och dom. Men så är likwäl theremot at märka, at the emot Springer anförde klagomål icke kunna nu mera anses af then beskaffenhet, som böra hemliga hållas, och icke allmänt kunniga blifwa, så wida the icke allenast hos r:s st:r wid 1743 års riksdag, utan ock sedermera wid andra instantier, samt aldrasist uti Kongl. Maj:ts justitiærevision warit anhängigt² giordt och skierskodat. Riksens st:r jämwäl genom then år 1736 almänt fastställte lagen, stadgat uti 8 cap. 2 § Rättteg. B. at öfwer stämplingar och förgripelser emot konungen sielf och thes kongl. hus, el:r rikets frihet, landsförräderi, rådslag med fienden, förbrytelser emot riksens råd, som röra theas ämbete, med mera, eger hofrätten ransaka och döma, hwilket riksens st:r än widare förklarar uti sin för secr. utsk. utfärdade instruction och 2 § med sådane uttryckeliga ord, at secr. utsk. ej eger magt, at på något sätt blanda sig uti el:r hindra the wanliga rätttegångs- och executionssaker, utan blifwa på sådane händelser secr. utsk:s ledamöter icke bundne til någon tysthetsed. I anledning hwaraf r:s st:r för godt funnit, at wid förra riksdagarne the emot lagman Cederfelt, grefwinnan Renstierna samt dalallmogen angifne förbrytelser til hofrättens ransakning och dom förwisa. Hwartil thesutom kommer, at Hans Kongl. Maj:tt saken afgjordt och wid sin onåde befalt, at therpå ej widare skulle talas; utan altsamman i tysthet och förgäthenhet lämnas.

Skulle et sådant Kongl. Maj:ts nådiga utslag och förbud kunna häfwas, så lærer ej tillåtas, at secr. utsk. el:r någon annan deputation må thet åstadkomma; utan tilkommer sådant riksens samteliga ständer, at pröfwa och sig utlåta öfwer. I öfrigit kan man ej heller annat finna, än at then af r:s st:r förordnade justitiædeputation, som eger at skierskoda rådsprotocolerne, skulle åligga at med sin berättelse til samtel. riksens st:r inkomma, och wid handen gifwa, om the något wid thenna sak haft at anmärka och påminna.

¹ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikets ständers riksdagsordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, § 13 s 512–13.

² Enl. konc., renskr.: *anhängigt*.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag har warit af then tanckan, at bättre och rådeligare wore, thet ständerne, under sin sammanwaro, wille förskicka alla wid thet tilfälle sig yppande brottmål, lika af hwad beskaffenhet the måtte befinnas wara, til the ordinarie domstolar, och hälst til kongl. hofrätten. I then tanckan har jag blifwit styrkt, så wäl af vår nu warande herr talemans enahanda tanka och önskan med mig, som af sal. archibiskopen Eric Benzeli, hwilken icke en, utan flere gånger här i vårt stånd sig således har yttradt. Såsom han ock therjämte önskade, thet vårt stånd måtte här, såsom presterskapet i Engeland, wara fritagit ifrån alla sådane commissioner, therest dom skulle fällas öfwer mål, som lif och blod pågälla. Til samma tancka och önskan har jag ock wid thetta tilfället tykt mig hafwa så mycket större skiel, som åtskillige exempel gifwas, at mål, hwilka förekommit uti secr. utsk. rördt utrikes magter, och således under tysthet bordt blifwa handterade, blifwit ifrån Kongl. Maj:tt och secr. utsk. hänskutne til kongl. hofrätten, at therstädes undersökas och dömas. Så har jag ock hertil anledning haft, så wäl efter min tancka af allmänna lagens tilräckeliga anwisning och grund at döma efter, som kongl. hofrättens långliga, samt så ofta bepröfwade både ärfarenhet och rättwisa.

Men som i vårt stånds sista pleno icke annat genom votering afgjort blef, än at then af secr. utsk. öfwer handelsmannen Springer förordnade commission skulle så länge hwila, til thes man å then ena sidan måtte få ifrån secr. utsk. en närmare kundskap om thenna sakens egenteliga beskaffenhet, och å then andra förnimma, huruledes the andre stånden worde sig öfwer thet anmälte målet utlåtande. Hwilket jag fant för mig så mycket nödigare, som jag icke kom tilstädes i secr. utsk. tå thenne saken första gången förehades, förän wid sista slutet af then theröfwer hållne discursen; men hade sedan, hwarken ther eller annorstädes fått höra, huru saken war beskaffad, och jag nu förnimmer, thet the tre öfriga stånden hafwa samtykt til en commissions hållande öfwer Springer /:hwarwid bondest. allena fritagit sig ifrån all delaktighet theraf:/ så wäl som alla vårt stånds ledamöter af secr. utsk. Hwartil ock thet kommer, såsom thet förnämsta, at vår herr taleman, til vårt stånds närmare uplysning i sielfwa saken, efter vår åstundan i vårt sista pleno, ifrån secr. utsk. nu har berättat oss, thet thenne Springers förenämde sak angår och rörer *konungens och rikets rätt*, och således utan twifwel begripes under riksdagsord. 13 § och thetta secr. utsk:s instructions 1 art. Altså är jag nu af then tanckan, at then af secr. utsk. öfwer handelsmannen Springer och thes angifne brottmål förordnade commission bör fortsättas, och vårt stånds thetill utsedde ledamöter sig therwid inställa. Allenast förbehåller jag mig, som thesutom förmodel. lærer stå hwar secr. utsk:s ledamot öpet, at framdeles öfwer thenne commissions änteliga slut och sentence få yttra mina tanckar, om jag så nödigt finner.

Öfwerhofpredikanten Troilius: Jag är af samma mening med biskopen h:r doct. Kalsenius, och betygar sancte, at jag på intet annat sätt förstod proposition sidstledne lördag, än at commissionen borde så länge uphöra, til thes wi

finge närmare underrättelse om saken, och therjämte höra hwari the andra stånden stannat.

Probsten mag:r Oedman och kyrkioh. mag:r Wettersten förklarade, at som the ej woro tilstådes tå saken sista gången war före, men nu förnimma, at then-samma angår konungen och rikets rätt, uti hwilket höga ämne the hysa thet fullkomliga förtroende til secr. utsk. at the enligit instruction och riksdagsordningen lära låta med saken förfaras, altså samtycka jämwal the til commission.

Lect. mag:r Tillander: Af alt hwad jag, så förra plenidagen, som nu, hört discureras, ang:de quæstion: Om then af secr. utskottet öfwer handelsman Springer, som nyligen, efter thes föranstaltande, blifwit arresterad, satte commission, bör blifwa bestående eller ej? Kan för min ringa del, ej annat finna, än at then, så i anseende til secr. utsk:s instruction, som then theruti återopade 13 § af riksdagsordningen, som thet, genom högwördigste herr archibiskopens och högw. herr biskopen doct. Henr. Benzeli ytrande ärhållne närmare lius i saken, til undwikande af the äfwentyrliga påföljder et otidigt hindrande åstadkomma, bör stå, men ej hwila eller återgå.

Kyrkioh. mag:r Ekman: Jag önskar nu som förr, at saken skulle gå til kongl. hofrätten; men som thetta intet låter sig göra, och pluraliteten är theremot, så måste wäl commissionen continuera, antingen wi willja eller ej.

Kyrkioh. h:r Thollander: I anseende til vårt sista göromål in pleno, ang:de then emot lag anställte votering uti handelsmannen Springers sak, så kan jag ej annat, än åter yttra härmed mina tanckar: At som thetta tyckes wara en öm och wigtig sak til fäderneslandets bästa, som våra herrar fullmäktige uti secr. utsk. hafwa sig bekant, och lära ej annat på sina samweten göra än thet som just och billigt är, och komma at wara sielfwe ansvarige för sina göromål; så är härmed mit votum, at samtycka til en commission öfwer bem:te handelsman Springer, och thet i anledning af riksdagsordningens 13 §,¹ som sådant uttryckeligen intygar.

Probstarne Strang och Mandorf, samt kyrkioherden Drangel yttrade sig wara af samma mening.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Som jag hörer sägas, at voteringen sidstl. lördag blifwit emot lag anställd, så förklarar jag, at jag icke kan påtaga mig, thet någon olaglighet war therutinnan begången.

Kyrkioh. mag:r Helin: Jag har tilförene warit emot commission; men sedan jag nu är närmare underrättad om saken, går jag ock til then meningens at commission må anställas.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag har warit af then mening, at saken borde gå til et ordinarie forum; men eftersom secr. utsk. nu rubricerat målet, kan jag ej wara emot, at commissionen continuerar. Dock reserverar jag mig wid com-

¹ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikes ständers riksdagsordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, § 13 s 512 f.

missionens slut, i fall jag intet finner mig therwid, at i secr. utsk. declarera min dissenssum.

Herr taleman swarade, at saken går ifrån commission til secr. utsk:s plenum, hwarefter hwar får tilfälle, at göra sina påminnelser til protocollet.

Som nu af hwad discurerat blifwit, och så wida protocollet gifwer anledning, hela ståndet, några få allenast undantagne, bifallit commission; ty blef therwid, at ståndets deputerade, til undersökningens werkställande uti commission sig inställa.

Probstén mag:r Serenius påminte härwid, at thetta sättet at decidera i ståndet, är icke enligt med riksdagsordningens 16 § som inga andra sätt tillåter, än genom votering.¹

Den 21 Februarii

1. Upl. och justerades protocollen af d. 25 och 31 Jan. samt 7, 14 och 17 Februarii.

Wid thet at [6]² § i prot. af d. 14 Febr. uplästes berättade h:r taleman, i anledning af thet pro memoria ståndet lämnat honom, at han hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet föredragit, hwad honom blifwit committerat, och bekommit til swar 1:o hwad biskop. Fahlenius angår, at then af honom begierte cession af thes tjenst, kan honom så mycket mindre bewiljas, som thet år 1734 wid 1 000 d:r s:mts wite blifwit förbudt, at någon af pr.st. får cederat sit ämbete til en annan. 2:o At om förslaget til S:t Jacobi församl. här i staden, skall med aldräförsta, som sig göra låter företagit warda. 3:o At thet i underdånighet insinuerade målet om catholiquerne blifwit til kongl. cancelliecollegium remitterat med nådig befallning, at thet med enligt lag och förordningar förfara. 4:o At til the enskilde beswärens företagande fyra af Theras Excellencier äro utnämde, som med första komma at företaga sig samma ärende. För öfrigit har Kongl. Maj:tt låtit förmäla en mycket nådig hälsning til ståndet.

2. Herr doct. Browallius inlämnade til ståndet majoren baron Wredes förr om-talte memorial³ med berättelse, at h:r majorn thetta sit memorial til pr.st. så mycket heldre aflämnar, som hans samwete bär honom witnesbörd, at thet är i god wälmening författadt, och han försäkrad om, at om therutinna, hwad religionen angår, något finnes icke wara rätteligen träffat, pr.st. lärar honom benägit enskylla; emedan han ej är en professo theologus, förwäntandes ock at

¹ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikets ständers riksdags-ordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, § 16 s 516 ff.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv. R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40. Även 18 oktober 1746 § 5; 15 november § 9; 17 december § 3; 21 januari 1747 § 4; 7 februari § 11; 14 februari § 7; 5 augusti § 2. Tryckt som bilaga, s 630.

pr.st. med saktmodigom anda lærer taga saken i öfwerwägande, och om then-samma honom underwisa.

Herr taleman tackade h:r doctorn för thetta ena, men som h:r majorens ytterligare förklaring ännu felar, påminte h:r taleman, at ock thenna måste förskaffas; hwartil h:r doctorn swarade, at äfwen h:r baron Wrede är thertil wederrodo, så snart ståndet behagat lämna honom then underwisning, som han i thetta mål begiert.

3. I anledning af biskop. h:r doctor Kalsenii ärindran, proponerade h:r taleman, ang:de riksdagens slut, och tykte at man ej gierna kunde öfwer thetta mål något wist determinera, så länge man ej wet, huru snart bewillningsdeputation blifwer med sit arbete färdig.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuss: I fall bewillningen snart blir afgjord, så kan äfwen statsdeputation inom 14 dagar komma til slut med sit arbete.

Probst. mag:r Serenius förmente, at bewillningen skulle til nästa måndag blifwa färdig; men som thet sedan skall gå til deputerade, så tör wäl äntå dragas hela månaden ut, innan saken kommer til plena.

Biskop. h:r doct. Kalsenius begierte, at imedertid påminnelse göras kunde, om riksdagens slut, så torde bewillningsarbetet så mycket mera påskyndas.

I anledning här af upsatte probsten Serenius följande project til extr. prot. i thetta ärende som uplästes och bifölls, samt strax til renskrifning lämnades, lydande som följer:

Såsom riksdagen redan öfwer then i riksdagsordn. utsatte terminen utdragits, och ståndet har säker förhoppning, at bewillningsverket i nästa weka kan wara til ända; ty fant ståndet nödigt, i anseende til the många tryckande omständigheter, hwarmed landet thenna tiden klageligen beswäras, at the öfriga resp. stånden hörsam- tjenst- och wänligen hemställa, om icke någon wiss tid til riksdagens slut må utsättas; til hwilken ända ståndet håller före, at deputationerne nu efter 14 dagar kunna föra sina arbeten til ända, och the följande dagar för påskahelgen til plenorum göromål utsättas, så at, efter preteståndets mening, riksdagen d. 16 Martii nästkommande i Herrans namn måtte kunna slutas.

Sedermera afgingo fyra deputerade, för hwilka biskop. h:r doct. Alstrin förde ordet, at aflämna samma extract til the andra stånden; härjämte blef ock öfwerenskommit, at therest wid samma tilfälle någon efterfrågan skulle skie, om pr.st:s tancka, ang:de protocolsdeputation, så kunde swaras, at ståndet håller före, thet riksdagen ej annat kan, än therigenom förlängas.

4. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde baron Buddenbrok med påminnelse om pr.st:s skyndesamma utlåtande, ang:de protocolsdeputation.

Herr taleman swarade, at ärendet skall, så snart råderum thertil gifwes blifwa företagit.

5. Acten ang:de Visingsösaken,¹ hafwa r. och a. samt borg.st. remitterat til kam.oecon.deputation; pr.st. gjorde likal.; hwarefter acten til bondest. afsändes.

6. Upl:s secr. deputations betänckande,² ang:de kronorusthållet, under Smålands cavallerieregemente n:o 100, benämndt Ruda.

Borg. och bondest. hafwa bifallit betänckandet. Pr.st. gjorde likal.

7. Lieutenanten Malmborgs memorial uplästes,³ ang:de tilfogad préjudice; men ståndet kunde sig intet thermed befatta, så wida thet ännu ej warit före i secr. deputationen.

8. Upl:s handels- och manuf.deputations betänckande,⁴ ang:de manufactur-contoires förwältning och swenska fabriquernes nu warande tilstånd; men, uppå herr talemans föreställning, lämnades thetta på bordet til nästa gång.

9. Ifrån borg.st. ankommo 12 deputerade. Ordet förde rådman Faggot, anmälandes och recommenderandes, genom en mycket bewekelig föreställning, hos pr.st. til thet bästa manufacturnes och fabriquernes ömaste wård; jämte berättelse at borg.st. för sin del funnit nödigt, at handels- och manuf.deputations betänckande i thetta mål må genom trycket allmänt göras.

Herr taleman swarade, at pr.st. lærer ej mindre för sin del wara angelägit, at nyttja alla möjeliga tilfällen til fabriquers och manufacturers hjelp och uprätthållande, såsom en sak, hwilken för the af riket therpå gjorda omkostningar, och then theraf förwäntade nytta, med all sorgfällighet bör wårdas.

10. Herr taleman recommenderade hos ståndets ledamöter, at nu under påstående riksdag, draga nödig försorg, thet planen til pr.st:s enke- och pupillcassa måtte ej allenast i landsorterne blifwa kunnig; utan ock wederbörande warda upmuntrade til deltagande.

11. Genom memorial anhålla föreståndarene wid Tyska kyrkan i Norrköping,⁵ at til bem:te kyrkas reparerande och i stånd sättjande få göra samling genom en stambok, med mera.

R. och a. samt borg.st. hafwa bewiljat hwad stamboken angår. Pr.st. gjorde likal.

12. Biskop. h:r doct. Alstrin kom tillbaka, berättandes at the andre stånden hafwa hwar för sig låfwat at företaga saken om riksdagens slut, samt at på intet ställe blifwit frågat om protocolsdeputation, mer än i bondest. hwarest tale-

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 94, Allegater, nr 620.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 10.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 66. Även 25 februari § 10.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 3. Även 25 februari 1747 § 11; 3 mars § 15; 4 mars § 17; 30 mars § 3.

⁵ Ridderskapets och adelns arkiv, R 94, Allegater, nr 156.

man begiert, at få något positivt swar; och förthenskuil resolverades, at genom probsten Trægård låta til swar lämna, thet pr.st. nu så mycket mindre finner sig wid at kunna thettil samtycka, som ståndet redan tänkt på riksdagens afslutande.

13. Upl. justitiædeputations betänckande,¹ öfwer ryttmästaren grefwe Casimir Lewenhaupts å egna och [2:ne swågrars samt omyndiga swågerskors wågnar, hos riks. stånd.]² gjorde ansökning, om ändring i then qwarstad, som är bewiljad uppå theras olyckeliga faders qwarlätenskap, til årsättning för then belöning, som til thes årtappande efter flykten blifwit utfäst.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes, hwarefter betänckandet afsändes.

14. Upl. borg.st:s extr. prot.³ ang:de præsidentsemetets besättjande i kongl. kamarcollegio.

R. och a. hafwa funnit nödigt, at alla nu ledigwarande præsidentsämbeten måga besättjas, och öfwerlämnas i underdånighet til Hans Kongl. Maj:tt, at thettil utse personerne.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

15. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde grefwe Cronhielm, och upwiste rådets extr. prot. af d. 17 hujus,⁴ ang:de öfwerstens i fransösk tjenst grefwe Fridrich von Hessensteins befordran genom accord til öfwerste efter h:r öfwersten Sincklair.

R. och a. hafwa bifallit. Sedan deputerade tagit afträde, biföll jämwäl pr.st. thetta accord, som skrefs på extractet, hwilket til deputerade återlämnades.

16. Upl. landt- och sjömil.oecon.deputations betänckande,⁵ ang:de lifregementspresternes halfwa löner, som blifwit innehållne.

R. och a. hafwa funnit skieligit, thet presterne wid kongl. lifregementet och the öfrige regementerne til häst, böra blifwa bibehållne wid Kongl. Maj:tt:s nådiga resolution af d. 20 Febr. 1739 och the således ifrån thetta årets början och alt framgent, få niuta theras fulla löner efter indelningen. Men at thet, som til generalförrådscassan är wordet indragit, nu skulle blifwa thesse sökande åters-tält, thettil kan r. och a. icke samtyka. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande; med hwilken påskrift betänckandet afsändes.

17. Riksdagsfullmäktigen ifrån Degerby Jac. Forssell anhåller genom memorial,⁶ som ifrån urskillningen blifwit til r:s st:rs plena remitterat, at 1:o til kyr-

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputaionen, nr 2.

² Enl. konc., renskr.: — — thes syskons wågnar — —

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 16.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kunglig remiss, nr 12, bilaga.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 1.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 9.

kiobyggnaden i samma stad undfå 2 öre s:mt af hwart matlag å landet i hela riket, som af kronobetjenterne upbåras. 2:o at en stambok kunde utfärdas til hwar stad i riket.

Borg.st. hafwa funnit både christel. och skieligit, at för sin del samtycka til thenna Degerby stads ansökning i så måtto 1:o at the föreslagne 2 öre s:mt af hwart matlag å landet måge upbåras af kronobetjenterne för innewarande år öfwer hela riket, undantagande i the församlingar, hwilkas kyrkor antingen genom kongl. resolutioner äro therifrån frikallade, el:r stå under någon stor och ansenlig reparation, och således sielfwe behöfwa sammanskott til theas byggnad. 2:o At alla ståndspersoner å landet måge thesutom med stamböcker besökas, på thet at hwar och en, som will af godt hjerta gifwa något mera til thetta Guds hus, än förenämde 2 öre s:mt af hwarje matlag, må hafwa tilfälle thetill. 3:o At såwäl the å landet, på förber:de 2:ne sätt, som i städerna genom stamböcker, insamlade medel, måge i landtränterierne, efter behöriga reversaler, för Degerby stads räkning insättas, och genom correspondence herrar landshöfdingarne emellan til orten öfwerdragas. Hwarjämte borg.st. recommenderar thetta til the öfriga ståndens benägna bifall.

R. och a. hafwa bifallit borg.st:s utlåtande. Pr.st. gjorde likal.

18. Bifölls at hwad under d. 10 Decemb. nästl. blifwit resolverat för krigscommissarien Wiljamson, såsom ock under d. 10 Januarii för häradshöfdingen Sylvius skulle få expedieras fastän löparene ännu ej ankommit.

Den 25 Febr.

1. Herr taleman lät anmäla sin opasslighet, hwarföre han ej eller nu kunde sig infinna.

2. Upl:s och justerades protocollet af d. 21 hujus.

3. Probsten mag:r Serenius upwiste en stor tafla, som af trycket utkommit, och nu öfwer alt köpes, innehållandes en hop eftertänckeliga ordasätt, hwilka äro stridande emot wår ewangeliska läras renhet och smaka af herrenhutiska satsar.

Probst. mag:r Nordman: Jag ber at ståndet tager thetta i ömsint öfwerwäggande, ty wi böra framför alt såsom prester, hwilkom sielawården anförtrödde är, på alt mögeligit sätt waka för himlalärans renhet.

Pr.st förklarade i gemen sin nitefulla omsorg, at wilja med all magt taga sig thenne saken an; och hemställte biskop. h:r doct. Kalsenius, om icke til en början någon wille emottaga thenna tafla och til ordalagen henne bepröfwa, hwilket bifölls och åtogo sig biskop. h:r doct. Alstrin, samt h:r professor Asp at sådant uträtta.

Öfwerhofpredikanten Troilius lade til, at man jämwäl bör efterfråga auctorn til thenna taffla, hwarest hon blifwit trykt, hwem gifwit lof thertil, el:r hwem henne censurerat.

4. Öfwerhofpredikanten Troilius förständigade jämwäl, hurusom then boken in quarto, innehållande 38 lefwernesreglor, med mera, som til försälning i ståndet blifwit inlewererad, skall af h:r censor wara approberad och til trycket lämnad, utan at consistorium fåt weta theraf, hwars göromål thet likwäl är, i stöd af åtskilliga kongl. förordningar och rescripter, at öfwerse alla theologiska böcker; emedan consistorium skall wara publico ansvarigt för thet, som i någor måtto rör religion; hwarföre herr öfwerhofpredikanten hemstälte, om icke thetta borde af ståndet med alfwarsamhet efterfrågas, och på thet saken närmare måtte kunna undersökas, at någon wille taga hem boken til genomläsande, och sedermera med sina påminnelser inkomma; hwilket bifölls och åtog sig doct. Hausswolff samma ärende.

5. Probstén Serenius begärte, at ståndet wille åtaga sig then religionssaken, som wid riksdagens början anmäldes ifrån Strengnäs consistorio, och rör en disputation, som i Upsala blifwit hållen, hwaremot biskopen doct. Lundius utgifwit en tractat.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Så snart vår taleman kommer til hälsan, at han kan wara tilstades, wilja wi taga saken före, och tå, så om thet ena som andra, af hwad nu anført är, något wist slut fatta.

6. Ifrån r. och a. ankommo 24 deputerade. Ordet förde baron Scheffer; recom-menderandes 1:o saken, ang:de protocolsdeputation til skyndesamt afslutande. 2:o At pr.st. wille utlåta sig öfwer r. och a:s extr. prot. ang:de bonden Olof Assersson.

Biskop. h:r doct. Kalsenius anmälte tillbaka hörsam hälsning.

7. Probstén Serenius påminte at en skrift, som något för jul blifwit ifrån bondest. til pr.st. inlämnad, ang:de presterättigheterna, ej borde nedläggas.

Öfwerhofpredikanten Troilius frågade, om icke någon wiss man wore af bondest. angifwen såsom auctor til samma skrift, hwarom i protocollet eftersågs, och befants, at en prestman wid namn Granholm blifwit angifwen, som skall öfwertalt en bonde, at sätta sit namn under samma skrift, och henne uti bondest. inlämna; hwarföre och emedan thetta rör pr.st:s wälfångna privilegier och rättigheter, h:r öfwerhofpredikanten hölt före, at en prestman, som synes hafwa hemliga stämplingar theremot, borde af ståndet tiltalas, och thes otilbörliga förhållande i thetta mål med alfwarsamhet föreställas, och Granholm til then ändan af ståndet upkallas.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Thet kunde wäl icke wara obilligt, men härwid finnas likwäl åtskilliga omständigheter, som fordra betänckande, såsom i synnerhet, at Granholm icke står under något wist consistorium, och förthensku

tycker at wi åtminstone kunna låta härmed anstå til thes wår h:r taleman kommer upp.

8. Probstén mag:r Montelius anmälte, hurusom af allmänt rykte, öfwer hela staden är bekant, at en stor förbistring och skiljaktighet skall hos bondeståndet wara upkommen, och förthenskull hemstälte, om icke pr.st. hvars skyldighet ibland annat är, at täncka uppå thet, som til frids tjenar, och at stifta frid både inom sig sielf och hos andra, nu borde wid thenna oro, taga några sådane mått och steg, som kunde tjena til thes dämpande och afböijande.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Thet tjenar wårt stånd ingenting mer, än söka at bilägga upkomne oredor, hwarföre ock jag älskar frid och gierna stiftar frid; men wi måste dock akta oss, at ordspråket ej sannas: *Then som går obuden til, går otackad ifrån*. Och förthenskull håller jag före, thet wi böra bruka then försigtigheten, at skicka oss efter tiden och the omständigheter, som finnas uti närwarande sak; ty så länge thet beror på et kringlöpande rykte, så kunna wi såsom stånd wid riksdag icke göra något steg i et annat stånds enskyldte mål; utan at therföre wänta en demantie. Men om bondest. wille göra oss förtroende, och komma til oss i thetta ärende, tå kunna wi få anledning at gå in i saken, och jämwäl med mera eftertryk taga thensamma oss an; hwarföre jag skulle hålla bäst och rådeligast, at wi så länge dröije.

Hwilken h:r biskopens mening öfweralt blef bifallen.

9. Biskopen h:r doct. Kalsenius förmälte, hurusom i secr. utsk. blifwit beslutit, at talemännen hwar i sit stånd skulle påminna wederbörande deputerade til bewillningswerkets skyndesamma utarbetande och afslutande. Wid hwilket tillfälle kyrkioherden Manquer berättade, at han å wårt stånds wägnar i deputation giordt thet påstående, at lectores wid gymnasierne ej må med högre afgift beläggas, än 6 proc., och således ej blifwa högre graverade än civilbetjeningen, så wida lönerne äro af enahanda beskaffenhet.

10. Lieutenanten Malmbergs memorial¹ förehades andra gången, ang:de at, i anseende til thes myckna lidande, undfå r:s st:rs underdåniga föreskrift, at af Hans Kongl. Maj:tt blifwa i nåder befordrad wid något af the regementen, hwarwid han förut stådt el:r nu står såsom exspectant.

Borg.st. hafwa genom extr. prot. härtil bifallit. Pr.st. resolverade: Emedan thet befinnes, at lieut. Malmborg står på exspectantstaten, så skulle pr.st. giera se, at thes ansökning om befordran kunde hos Kongl. Maj:tt i nådig consideration komma, och han såsom en wälförtjent officerare til werkelig tjenst förhielpas, hwarigenom hans wilkor kunde blifwa förbättrade och staten lindrad.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 66. Även 21 februari 1747 § 7.

11. Biskop. h:r doct. Kalsenius föredrog handels- och manuf.deputations betänckande,¹ ang:de fabriquerne, som sista plenidag uplästes, med begäran at ståndet nu wille sig theröfwer utlåta.

Probst. Montelius: Som jag är ledamot i deputation, och således haft tilfälle at göra mig bekant om saken, har jag warit sinnad, at med mina tanckar och påminnelser til ståndet inkomma; men å ena sidan, har thertil ännu ingen ledig stund gifwits, och å then andra ärfordras nödwändigt först något ifrån räken-skapsutskottet, som än icke ankommit.

Biskop. h:r doct. Benzeliuss: Jag ärindrar mig, at clauselen i betänckandet gifwer anledning at tro, thet ingen kan i thetta mål något widare åtgöra, förän thetsamma blifwer bifallit.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemstälte, om icke man til nästa plenidag borde wara färdig, och förthenskull frågade hwem af ståndet wille sig åtaga, at imedlertid genomläsa betänckandet, och gifwa tilkänna, om något wore therwid at påminna; hwilket probsten mag:r Serenius utlofwade sig wilja göra, och förthenskull tog betänckandet til sig.

12. Upl. kamaroecon.- och commerciedeputations betänckande,² ang:de magistratens här i Stockholm ingifne memorial, om hökarnes handel, och hämmande af oköp med the hit ankommande victualiewaror. Härjämte uplästes ock fullmäktiges för ammiralitätsstaten i Carlscrona memorial,³ ang:de at samma förmon äfwen må sträcka sig til ber:de stads inwånare, som för Stockholm warder bewiljad.

R. och a. hafwa funnit för godt, at thetta betänckande remitteras tillbaka til deputation, som har at tilse, thet the, hwilka ifrån Norrland, Österbotn och Finland, med sina fartyg hitföra victualiepersedlar el:r andra waror, ej sättas härigenom uti för mycket twång, el:r blifwa beslag och böter underkastade; utan i fall 1722 års förordning af hökare skulle öfwerträdas, at the tå endast blifwa förfallne til the uti samma förordning utsatte böter; kommandes deputation för öfrigit jämwal at taga i betänckande, huruwida, i anledning af hosföljande memorial then projecterade författningen äfwen må kunna sträcka sig til Carls-crona stad.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande, som påskrefs, hwarefter betänckandet af-sändes.

13. Upl:s bergsdeputat:s extr. prot.⁴ ang:de Paul Fredr. Köppens belöning för kopparsmältningarnes förbättring i riket.

R. och a. hade thetta bifallit.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 3. Även 21 februari 1747 § 8; 3 mars § 15; 4 mars § 17; 30 mars § 3.

² Prästeståndets arkiv, R 893. Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 10.

³ Borgarståndets arkiv, R 1298, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 9, bilaga.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 4.

Pr.st. biföll, i anledning af the i extractet anförde omständigheter, at kronan prænume[re]rar¹ och får sin betalning af koppartilwerkningarne.

14. Upl:s bergsdeputat:s betänckande,² ang:de gallmejtilwærkningarnes befordran och framgång.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likaledes.

15. Upl:s utdrag af rådsprot. af d. 3 Dec. nästl.³ ang:de extraordinarie assessorens med commissarielön i kongl. commerciecollegio Herman Kolthofs underdåniga ansökning, at hugnas med nådig dimission, och therwid få behålla sin hela commissarielön.

Pr.st. fant, i anseende til the uti extractet anförde omständigheter, för skieligit, at bifalla, thet assessor Kolthof, såsom en gamal och wälförtjent man, må wid afskiedsundfåendet för sin öfriga lifstid niuta full commissarielön.

16. Upl:s grefwe Joh. Cronhielms memorial⁴ ang:de at på Orja jernbruk i Östergöthland, som förr haft allenast 2 ½ skpp hammarskatt, få åtminstone 2 skpp:s tilökning.

R. och a. hafwa thetta remitterat til bergsdeputation. Pr.st. gjorde likal.

17. Probsten mag:r Carlborg upwiste et kongl. kamarrevisionens extr. prot. af d. 20 hujus som uplästes, ang:de prestebordens i Österbotn befriande ifrån 9 öre s:mts afgiften för mantalet.

18. Upl:s handels och manuf.deput:s betänckande,⁵ ang:de frihet at få införa lim til manufactureernes behof.

R. och a. hade thetta bifallit. Pr.st. gjorde likaledes.

19. Föredrogs auditeuren Brases ansökning,⁶ at, i anseende til thes långliga och trogna tjenester, warda, genom riksens st:rs underdåniga tilstyrkande, i nåder befordrad til någonthera af the i Åbo hofrätt nu ledigwarande assessorsbeställningar.

Bondest. hafwa genom extr. prot. härtil bifallit.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Thenne sak hafwer en gång tilförene warit nämnd och innehållen til vidare betänckande, nu kan jag intet undgå, at förmåla en omständighet, som i mit sinne förtjenar at något uppskof göres i utlåandet, neml. at auditeur Brase är swåger med handelsm. Springer, och hafwer gång efter annan advocerat för honom i thes widlyftigheter; hemställandes förthensskull, om icke thetta kunde af oss fordra någon upmärksamhet.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 3.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 17.

⁴ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 159.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 2.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 67.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Mannen är meriterad, och mera förtjent, än någon af them, som thenna tiden blifwit hulpen, hwilkas tjenstetid knapt kan räknas til $\frac{1}{4}$ emot thennas.

Öfwerhofpr. Troilius och probst. Serenius yttrade, at thet wore oskieligit, om hela släkten skall lida therföre, at en thes ledamot kan wara brotslug.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Jag går ej in uti discurs om hela släktens lidande för ens brott, ej heller följer thet af mina ord; utan ber at hwad jag sagdt får för min räkning stå i protoc.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemstälte, om icke en så gamal betjent kunde i underdånighet hos Hans Kongl. Maj:tt til befordran anmälas, tå man icke just behöfwer nämna assessorsbeställningen; utan at Kongl. Maj:tt täckes i nåder förhjelpa honom til thet, som Kongl. Maj:tt finner honom hafwa förtjent, och hwarigenom thes swaga wilkor kunna warda förbättrade. Hwilket blef bifallit.

Den 3 Martii.

1. Anmältes at herr taleman ännu wore opasslig.

2. Upl:s och justerades protocollat af d. 25 Febr.

Wid 4 § berättade h:r doct. Hausswolff, at han efter anmodan läst igenom boken, som innehåller 38 lefwernesreglor, och funnit theruti intet uti religionen anstöteligit, utan allenast et eller annat owanligit ordasätt, hwilket torde hafwa härrördt theraf, at öfwersättjaren ej wäl förstådt thet danska tungomålets art.

3. Biskop. h:r doct. Kalsenius berättade, at thet i går afton emel. talemännen blifwit öfwerenskommit, 1:o thet bref afgå skulle til Kongl. Maj:tt, med underdånig begäran, at til riksdagens förkortande, som redan nog länge continuerat, inga flera mål måtte thenna gången til r:s st:r warda remitterade; utan at Kongl. Maj:tt i nåder täckes låta thermed förfaras, som emel. riksdagarne skie plägar. 2:o At inga private mål och ansökningar nu mera skola af någon emottagas och hos stånden insinueras.

4. Upl:s h:r Johan Silfwersparres memorial,¹ ang:de någon mildring i thet af kongl. bergscollegio förunte privilegio på en masugnsbyggnad i Jönköpings läns westra härad och Nydala sokn.

R. och a. hafwa thetta remitterat til bergsdeputation. Pr.st. gjorde likal.

5. Föredrogs riksdagsmannens ifrån Mora sokn Per Anderssons memorial,² ang:de ändrings ärhållande i grufwo-wedskörsslörne til Fahlun.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 92.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 152.

R. och a. jämte bondest. hafwa remitterat thetta til bergsdeputation. Pr.st. gjorde likal.

6. Förehades riksdagsfullmäktigens ifrån Hedmora sokn Erik Anderssons memorial,¹ ang:de omögeligheten at kunna framskaffa utlagskol til Afwesta kronobruk.

Bondest. har genom extr. prot. af d. 21 Jan.² bifallit thenna sak, och then-samma hos the andra stånden recommenderat.

R. och a. hafwa remitterat henne til bergsdeput. Pr.st. gjorde likal.

7. Anmältes agenten Nordencra[n]tz³ memorial,⁴ ang:de ändring i thet påbud, som Kongl. Maj:tt uppå riksens st:rs underdåniga tilstyrkande låtit utgå, ang:de öfwersmidets hämmande etc.

R. och a. hafwa thetta remitterat til bergsdeputation. Pr.st. gjorde likal.

8. Förehades riksdagsmannens Joh. Stenströms memoria l,⁵ ang:de accis och bakugnspenningarne⁶ i städerne.

Borg.st. hafwa remitterat thetta til kam.oecon. och tulldeputationernes gemensamma betänckande, som theröfwer jämwäl behaga höra borgmästaren och riksdagsmannen ifrån Borås Fredric Ingman.

R. och a. hafwa bifallit borg.st:s utlåtande. Pr.st. gjorde sammaledes.

9. Upl:s r. och a:s extr. prot.⁷ ang:de at en protocolsdeputation ej allenast ännu wid innewarande riksdag må förordnas; utan ock at hädanefter wid alla riksdagar thenne deputation bör wara ibland the första, som utnämnes.

Bondest. hafwa thetta bifallit.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Hwad thet förra angår, håller jag före wara fåfängt för oss at neka; men finner likwäl inga skiel at nu gå ifrån vårt förra utlåtande; och förthenskull har upsat några ord til swar; men hwad thet senare beträffar, håller jag före, at wi icke kunna, ej el:r hafwa af nöden at theröfwer oss yttra, så länge the andra stånden sig ännu icke utlåt tit.

Herr biskopen upläste thet projecterade swaret så lydande: Pr.st. förblifwer wid sit öfwer thetta mål fäldte yttrande af d. 15 Nov. sidstl., i hwilken tancka thet så mycket mera styrkes, som riksdagsordninges⁸ 13 § icke ännu af samtellige ständerne är blefwen förklarad, och the rätte riksdagsärenderne förnimmes nu mera så nära wara afgiorde, at man skieligen kan förmoda och begära, thet thenne riksdag inom några veckor måtte aldeles blifwa sluten, sedan han

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 153.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 8.

³ Enl. konc.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 93.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 71.

⁶ Enl. konc., renskr.: *bakugnspenningarne*.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 11.

⁸ Läs: *riksdagsordningens*.

redan warat dubbel så lång tid, som riksdagsord. stadgar, och wåre hemmawarande committenter icke mägta sammanskiuta något widare til wårt underhåll i thenna swåra och ganska dyra tiden.

Thetta blef bifallit, påskrifwit och expedierat; hwarwid h:r doct. Browallius, kyrkioh. mag:r Wettersten och the öfrige, som tilförene warit för thenna sak, beropade sig uppå, hwad the förut anført.

10. Fabriqueuren Hedmans hustru begierte företräde, hwilket bewiljades, tå hon aflämnade et memorial med anhållan;¹ at hennes man, som blifwit arresterad, måtte få niuta lag och process til godo.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at som i dag et extr. prot. wore i thenna sak ifrån r. och a. ankommit,² men ännu ej förewarit, så skulle thetta memorial tå tillika blifwa föredragit.

11. Upl:s borg.st:s extr. prot.³ ang:de beswär öfwer prestewalen, som här i Stockholm anställas.

Herr doct. Filenius berättade, at han hördt för wisso, thet alla städer hafwa i project, at med thylika propositioner framkomma, så snart Stockholm har wunnit thetta.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemstälte, om icke man kunde häröfwer stadna i thet slut, at althenstund urskillningsdeputation, til följe af 1727 års reglemente, thetta mål afslagit; altså kan el:r bör pr.st. thetsamma nu icke uptaga, hwilket aktades godt och blef bifallit.

12. Ankommo 6 deputerade ifrån bondest. Ordet förde Anders Larsson ifrån Carlskoga, berättandes at 12 personer ifrån theras stånd utgåt, som redan lära haft företräde hos r. och a. och som samma personer äfwen äro sinnade the andra stånden at besöka, så har bondest. imedlertid genom thessa sina deputerade welat gifwa tilkänna, at bem:te ledamöter, jämte hwad sielfwa ärendet angår, icke äro af ståndet gillade, hwarföre ock bondest:s begäran är, at intet afseende må göras uppå them.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at när pr.st. får weta, hwad samma ledamöter hafwa at andraga, så skall thet taga saken i öfwerwälgande och efter omständigheterna sig utlåta therom.

När deputerade tagit afträde, frågade h:r biskopen, hwad ståndet i thetta fall skall göra, särdeles som man ännu icke wet, på hwilkenthera sidan pluraliteten wara mände.

Biskop. h:r Alstrin och flere höllo före, at man intet kan förwägra ledamöter af et annat stånd företräde, och at få anföra theras ärende, hwaruppå wi sedan, efter omständigheterna, kunna oss öfwer samma mål utlåta.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 94.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 10.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 24. Även 4 april 1747 § 12.

Medan således discurerades ankommo bem:te 12 ledamöter af bondest. ibland hwilka Jöns Jönsson ifrån Östergöthland förde ordet; begärandes at en commission måtte blifwa förordnad, som kunde bilägga the uti theras stånd upkomne twistigheter, emellan ståndet, theras taleman och secreterare, tå äfwen om Olof Asserssons ifrån Elfsborgs län sak undersökas kunde, hwarom han hade et promemoria författadt, at kunna gifwa sin mening thesto tydeligare til protocolls, hwilket emedan thet ej war underskrifwit, kunde thet icke emottagas. Härjämte blef ock upwist et memorial ingifwit til bondest. wid 1742 års riksdag af Matts Erson ifrån Upland, emot talemannen uti successionsaken, med mera, hwilket uppå begä[ran]¹ nu uplästes, men sedermera togs tillbaka med lofwen, at pr.st. skulle theraf få en widimerad afskrift.

Biskop. h:r doct. Kalsenius beklagade å ståndets wägnar then twist och oenighet, som nu upkommit ibland bondest. och icke kan föda något godt af sig utan twert emot wore både skadelig och hinderlig uti riksdagsärendernes afgörande, samt förorsakade ej allenast i ståndet mycken oreda, utan jämwäl kunde upwecka kallsinnighet och bitterhet hos theras hemmawarande medbröder och committenter; hwarföre h:r biskopen wänligen förmanade them, at besinna sig, samt betäncka, hwad äfwentyrlig påföljd en commission med sig hafwa kunde; hwarjämte h:r biskopen och förestälte, at the som äro nu första gången wid riksdagen, och följakteligen owane wid ärendernes handterande, samt granlaga beskaffenhet, böra hafwa förtroende til them, som äro äldre och hafwa mer ärfarenhet i sådane saker.

14.² Biskop. h:r doct. Kalsenius förmälte, at thet torde wara godt om ståndet i dag företoge sig at afgöra saken om räntepersedlarne; berättandes at han genomläst the til ståndet härom ingifne acter och documenter; utaf hwilka och i synnerhet domprobsten mag:r Liungbergs memorial, h:r biskopen dragit några hufwudpuncter tilsamman både pro och contra, them h:r biskopen upläste, men förbehöll sig, at the thenne gången ej måga tagas til protocolls, hwaruppå h:r biskopen begierte, at ståndet wille yttra sina tanckar om saken, tå samtelige förklarade, at the anmärkningar h:r biskopen giordt woro ganska goda och wälgrundade, så at föga kunde wara at vidare tillägga och påtäncka, förmodandes, at när the missbruk, som til allmogens gravation under tiden af en eller annan indelningshafware kunna göras, warda behörigen hämmade och afskaffade, så finnas skielen å then sidan wara nog gällande, at ingen ändring eller rubbning bör skie uti indelningsverket, helst pr.st. i annat fall ej eller torde ega någon säkerhet om sina löner och indelningar.

Sedan något vidare å ömse sidor härom blifwit discurerat, frågade biskop. h:r doct. Kalsenius, om icke quæstio an kunde bifallas således, at militiæ och andra indelningshafware måga blifwa wid theras anslagne löner och indel-

¹ Enl. konc.

² Läs: 13.

ningar bibehållne; men at quæstio quomodo, el:r huru missbrukens¹ skola förkommas, uppskiutes til närmare öfwerläggning? Hwartil swarades öfwer alt ja; men probstarne mag:r Serenius och Montelius förbehöllo sig, at acta böra först upläsas, innan man skrider til et sådant utlåtande öfwer saken, tå ock mera uplysning härutinnan torde stå at ärhålla.

14. Ifrån r. och a. blef bodat, at en deputation om 12 personer kommer therifrån at afgå til bondest. med anmodan, at pr.st. wille taga del i samma sak, och låta några af sina ledamöter göra följe med; hwilket bifölls och utnämndes thertil biskop. h:r doct. H. Benzelius jämte 5 andra ledamöter afståndet; hwaruppå förbemt:te deputerade ifrån r. och a. ankommo efter en liten stund. Ordet förde revisionssecreteraren Löfwenhielm, berättandes at som 2:ne deputationer ifrån bondest. hafwa i dag gått omkring och warit af contraire meningar, hwilket utmärker en stor skiljaktighet i theas stånd, som mycket bedröfwat r. och a. och lärar hafwa samma werkan hos the andra stånden; altså wore r. och a:s åstunddan, at få med the öfriga resp. stånden göra en gemensam deputation til bondest. och söka at förqwäfwä then upkomne elden, hållande r. och a. före ingen stund böra försummas.

Likal. påmintes om pr.st:s utlåtande, ang:de then af capitain Schechta begierte commission öfwer fabriqueren² Hedman.

När thenne deputation afgek, följde pr.st:s ledamöter med, som uti förstbemt:te ärende skulle gå til bondest.

15. Förhades å nyo handels- och manif.deputations betänckande,³ ang:de swenska fabriquerne.

R. och a. hafwa bifallit, och hålla tillika före at thetta betänckande til allmän nytta må tryckas.

Probsten mag:r Serenius: Min mening är, at samma betänckande, hwarken kan simpliciter bifallas, el:r afslås, utan bör punctewis företagas, tå man å ena sidan finner saken gå ut therpå 1:o at en accusation lägges på hela nation. 2:o At folket skall räknas. 3:o At dyrheten aldrig skadar oss på inrikes waror, hwilket alt tyckes wara nog eftertänckel. statuerat. Å andra sidan 1:o at schäferierne böra i bättre stånd sättjas. 2:o at lurendreijerier med mera eftertryck böra hämmas. 3:o at differencen i underpriset wid warornes för-auctionerande borde af kronan upfyllas och ärsättas. 4:o at manufacturfonden bör blifwa tilräckeligare.

Öfwerhofpr. mag:r Troililus: Om wi således specialiter gå in i saken, så uppehåller thet oss för länge, och deputation blifwer i sit arbete hindrad; ty ther

¹ Läs: *missbruken*.

² Läs: *fabriqueuren*.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 3. Även 21 februari 1747 § 8; 25 februari § 11; 4 mars § 17; 30 mars § 3.

kan nu imedlertid ingenting göras, och förthenskull böra wi skynda med vårt slut.

Herr doct. Browallius: Jag kan för min del intet finna, at hwad probsten Serenius anført, kan göra någon hufwudsakelig ändring i betänckandet, utan skulle, om wi wid thessa omständigheter stadna, warda förde i åtskilliga labyrinth, och förthenskull tycker jag, at ståndet så wäl som r. och a. kan bifalla betänckandet.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Så nesligit, som thet är för en nation, at icke kunna kläda sig sielf, så nödigt skulle jag ock tro thet wara bör, at wi nu på allt sätt äro omtänkte, at understödia våra fabriquer, som med ganska stor omkostnad äro anlagde och i gång bragte, på thet wi ej måge råka i spe och åtlöije hos utlänningarne, för thet at en sak är påbegynt, then wi ej skulle kunna gå ut med. Saken lämnades härwid til en annan gång.

16. Upl:s r. och a:s extr. prot.¹ ang:de en commissions förordnande öfwer manufactoristen Hedman.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Thet är nu mera ingen hemlighet, at capitain Schechta angifwit Hedman hos konung och råd, samt åtagit sig allt äfwentyr, som af samma angifwande härröra kunde, så at saken icke blifwit i secr. utsk. uptagen; hwarföre ock Kongl. Maj:tt och rådet i anledning af lagen, remitterat thetta mål til kongl. hofrättens uptagande och afgörande, hwilket secr. utsk. jämwal bifallit, och förthenskull ser jag ej, huru wi kunna gå therifrån.

Superint. mag:r Kammecker: Så wida lagen å båda sidor åberopas til grund, så håller jag före, at wi först böra se efter the lagsens rum, som hit höra; hwarförrinnan man ej tyckes kunna om domstolen sig utlåta.

Herr doct. Browallius: Jag war opasslig, när saken förehades i secr. utsk. men hörer nu at hon fått en besynnerlig rubrique, som ganska nära träffar in med thet år 1743 emot Hedman angifne målet; hwarföre och som tå en commission öfwer honom war förordnad, skulle jag hålla före wara bäst och tjenligast, at saken hänskiutes til Kongl. Maj:tt med anmodan, at samma commissions ledamöter ock nu kunde förordnas, emedan the hafwa bästa begrep och kundskap om thesamma.

Biskop. h:r doct. Kalsenius itererade, hwad han tilförene sagdt, hwarmed biskopen h:r doct. Alstrin ock instämde, läggandes til, at som r:s st:r för ingen del hafwa sig med thenna sak befattat, utan Kongl. Maj:tt och rådet allena; alt-så will thet nu så mycket mindre them anstå, at om domstolen något determinera, widare än hwad Kongl. Maj:tt och rådet sielf behagat förordna.

Kyrkioherden Palmærus upläste thes votum, så lydande: Som wi samtelige, såsom riksens undersåtare, hafwa med liflig ed dyrt förbundit oss, at med lif och blod, gods och egendom, nitiskt nu och i tilkommande tider, försware then faststälte successionen til Sweriges krona, wi ock yttermera nu wid riksdagen,

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 10.

så å våra hemawarandes, som egna wägnar, til Hans Kongl. Höghet, vår hyl-lade arfförste giordt en patriotisk declaration, ang:de nämnda successionswerk, wi dock nu högst sorgeligen måste röna, huru illasinnade gud- och samwets-lösa menniskior biuda til meranämde succession stapplande at göra; så åligger oss samt och synnerligen, såsom redelige patrioter, synnerligast oss prester, såsom samwetsmän, samma skadeliga, högst förderfweliga och förargeliga til-bud och anläggning på thet nitiske beifra. Och som thenne sak torde wara af then granlaga beskaffenhet, at hon til alla sina omständigheter, synnerligast, i anseende til the utrikes magter, ej allmänt kunnig göras kan, så är min oförgrì-peliga tancka, och tillika mit nitiska påstående, at hon enligit riksdagsordn. 13 och 24 §§ må til undersökande och afdömande ställas under en r:s st:r:s com-mission.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag ignorerar in totum et tantum thet som kyr-kioherden Palmærus lägger til grund, och wet intet hwadan han tagit thet sam-ma; men håller före, at sedan målet blifwit i vårt stånd således rubricerat, at wi nu omögeligen kunna om domstolen oss utlåta, förän wi få weta, om saken angår succession. Hwilket bifölls, och lämnades notarien i commission, at til nästa plenum ifrån h:r revisionssecreteraren Lagerfeldt förskaffa närmare kun-skap, huru saken blifwit hos Kongl. Maj:tt och rådet angifwen.

17. Genom memorial,¹ som uplästes, gaf h:r doct. Hausswolff tilkänna, thet fö-reståndarene wid presteståndets enke och pupillcassa, för theras skull, som äro på mer aflägsne orter stadde, bifallit, at följande månader intil Majj, jämwäl tillåta inskrifningar, under samma wilkor, som hittills warit wanlige.

Den 4 Martii.

1. Herr taleman lät anmäla sin opasslighet, och beklagade ståndet, at thet skul-le i sådana omständigheter nödgas sakna hans mogna och försigtiga anförande, hwaraf så wäl som at h:r Benzelius i anseende til h:r biskop. Rhyzelii likaledes siukliga tilstånd, sielf anmodat biskop. h:r doct. Kalsenius, at företräda thes vi-ces under warande siukdom, h:r öfwerhofpredikanten Troilius med flera togo sig anledning at föreställa, huru nödigt thet wore, at biskop. h:r doct. Kalsenius kunde imedlertid anmodas, at såsom vice taleman föra ordet til thes, antingen h:r taleman sielf blifwer frisk, el:r biskop. h:r doct. Rhyzelius kan komma ut, på thet så wäl ståndet må hafwa någon wiss at hålla sig wid, såsom ock at then-samme altid må kunna wara tilstades wid talemännens sammanträde. Thetta bifölls och anmodades h:r doct. Hausswolff, samt kyrkioherden mag:r Eck-man, at anmäla saken hos h:r archibiskopen, samt theruppå å ståndets wägnar

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 76.

anmoda h:r biskop. Kalsenius, som ännu ej upkommit, at åtaga sig vice tal-manskapet och i dag, om görligit wore infinna sig i ståndet.

2. Biskop. h:r doct. Alstrin berättade, thet han i går afton, emedan h:r biskop. Kalsenius ej haft tid, blifwit af h:r baron och landtmarskalken efterskickad, at sammanträda med talemännen, tå h:r landtmarskalken gifwit tillkänna orsaken til plenum i dag warit, at r. och a. i går beslutit, thet et plenum plenorum wore nödigt, at med första hållas, til hämmande af then twist och orolighet, som hos bondest. upkommit, hwaröfwer begiertes the andre ståndens utlåtande i dag. Herr biskopen berättade tillika, at några af bondest. närwarande protesterat häremot, befarandes, at elden härigenom mera uptändas skulle, än förqwäfwat, hwilket the andre ståndens deputerade jämwäl befarat, och således afstyrkt et sådant plenum plenorum, i synnerhet, som man, i anledning af then beskickning, som i går skiedde til bondest. sedermera tykts röna hos them någon ändring och mera saktmodighet; hemställandes h:r biskopen förthenskull, om icke wårt stånd äfwen kunde falla til then meningen, hwartil större delen swarade ja.

Probst. mag:r Lind frågade, om man har at förwänta något extr. prot. häröfwer ifrån r. och a. hwartil biskop. h:r doct. Alstrin swarade, at han ej hördt utaf något sådant, utan saken honom lämnad ad referendum hos ståndet.

Öfwerhofpred. mag:r Tro[i]lius¹ och probsten mag:r Montelius berättade hwar för sig, at the talt wid åtskilliga af r. och a. som äro förståndige män, hwilka förklarar och betygat, at the warit emot plenum plenorum.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss hemställte, om man strax skulle afgöra saken, el:r wänta til thes the andra stånden sig utlåt; hwilket senare h:r öfwerhofpredikanten hölt före wara onödigt så wida man förhoppas at oenigheten hos bondest. lærer af sig sielf mer och mer afstanna, sedan deputation i går warit til them; och således tyckes wara bäst at strax afslå thet begierte plenum plenorum.

Probst. mag:r Lind frågade biskopen h:r doct. Benzeliuss, som i går war med uti deputation, hurudant tilståndet tå tyktes wara? Herr biskopen swarade, at bondest:s taleman icke yttradt sig om någon oenighet, utan sagdt, at medan the andre woro ifrån ståndet afgångne, så afgjordes wäl 20 saker i all stillhet och saktmodighet.

Probsten mag:r Hygrell med en och annan förmente wara bäst, at wänta til thes the andre stånden sig utlåt; hwartil h:r doct. Browallius lade, at thet hade warit wäl, om et extr. prot. blifwit oss meddelt ifrån r. och a. så hade man tillika fåt se, hwad omständigheter, som föranlåt it them at falla på thenna tanckan, tå ock wi kunnat better öfwerwäga, huruwida et plenum plenorum kunde wara nödigt el:r ej.

¹ Enl. konc.

Superint. h:r doct. Kiörning: Thet tyckes oförgripeligen, at r. och a. förgåt sig i thetta mål; ty talemännen hade förut bordt först komma öfwerens om saken; men nu hafwa r. och a. förut afgjordt målet. Och förthenskull frågas, hwarföre icke et lika magtegende stånd må afslå hwad et annat bifallit, utan at fråga hwarken efter extr. prot. el:r hwad the andra stånden täncka göra? Jag wet wäl at vårt stånd, såsom thet andra, ofta wäntat på r. och a:s utlåtande, under tiden jämwäl på något af the andra stånden; men theraf följer intet at thet bör skie altid.

Kyrkioherden h:r Palmærus: Jag är icke af then tanckan, at wänta på r. och a:s utlåtande; utan allenast, at få se på hwad skiel the grundat sit beslut.

Härmed lämnades saken til thes biskopen h:r doct. Kalsenius wore upkommen.

3. Capitain Schechta företrädde, anmälandes hälsning ifrån r. och a. med berättelse, at wälbem:te stånd, gifwit honom lof, at med samma wälmenta hemställande wända sig til pr.st. som han i sit egit stånd föredragit, ang:de fabriqueuren Hedman, med begäran, at saken måtte warda af en ständernes commission uptagen och afgjord; althenstund thensamma rörer konung och succession och således en ständernes fri och rättighet, med mera, som nu anfördes, hwarjämte h:r capitain utfäste, at för sit angifwande willja blifwa r:s st:r ansvarig.

Biskop. h:r doct. Alstrin swarade, at pr.st. skall taga saken i öfwerwägan.

4. Upl:s borg.st:s extr.¹ prot. ang:de at præsidentsemetet uti Åbo hofrätt, må med någon skickelig och lagfaren man besättjas.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. giorde likal.

5. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; begärandes, at saken, ang:de räntepersedlarne måtte hwila til nästa plenum; emedan theras stånd än hade något therwid at påminna.

Biskop. h:r doct. Alstrin swarade, at saken wäl warit före; men kunde icke weta, huruwida themed til slut hunnit; utlofwandes at hon ej skall widare företagas, förrän nästa plenum.

6. Upl. utdrag af rådsprot. ang:de capitain Schechtas angifwande emot Hedman,² och huru Kongl. Maj:tt med rådet, sedan kongl. hofrätten blifwit utsedd at uptaga och afgöra målet, häröfwer hördt secr. utsk. som öfwerlämnat saken i underdånighet til Kongl. Maj:tt, at efter målets beskaffenhet, som befinnes röra successionen, om domstolen i nåder förordna.

Herr öfwerhofpred. Troilius förständigade så i anledning häraf, som ock hwad i nästförutgående protocoll discurerat blifwit ang:de forum, hurusom sedan secr. utsk. skutit saken ifrån sig, och til Kongl. Maj:ts nådiga förordnande

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 19.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 13.

i underdånighet hemställdt, hwaruppå Kongl. Maj:tt i nåder för godt funnat thes och Swea rikes hofrätt saken hos sig skulle uptaga och afdöma, thet nu skulle mycket illa anstå, at ändra och ombyta, hwad secr. utsk. för godt funnit, och Kongl. Maj:tt med rådet i nåder behagat förordna: ty hwad skulle theraf annat wilja följa, än at man hyser misstroende til konungens högsta nämnd, ja emot konungen sielf, Hans Kongl. Höghet och rådet? Jag anser capit. Schechta för en mycket ärlig och wälmenande man; men kan intet se, hwarföre han skall rädas för hofrätten, och willja hafwa saken til ständer, om han icke anser the förra för owälduge domare, och the senare för partialiske. Hemställer förthensskull, huru thet will skicka sig för oss, at gå ifrån hwad konung och råd har giordt: Wi ärom prester, som skola förmana andra til lydna och förtroende emot konung och öfwerhet; aktom oss, at wi genom otillbörliga steg wid riksdagen gifwa några farliga præjudicater emot, och wisa thet wi sielfwe hysa för them thet minsta förtroende.

Biskop. h:r doct. Alstrin, superintendenterna doct. Lagerlöf och doct. Kiörning, probstarne mag:ri Lind och Nordman, samt kyrkioherd:na mag:ri Helstadius och Eckman instämde med hwad h:r öfwerhofpredikanten anfört, såsom wälgrundat.

Herr doct. Browallius: I anledning af thet, som både capitain Schechta i dag anfördt, och wi nu hört af rådsprotocollet föreläsas, wore wäl et och annat at ärinndra, men nämner allenast, at kyrkioh. Palmærus i går icke misstagit sig uti sit voto. Differencen är nu then, at en del i går gjorde en annan conclusion i saken; ty tå tykte något hwar, at om saken wore af then beskaffenhet, at hon rörde succession, så hörde hon til ständer, och borde af en commission uptagas, af hwilken mening jag ock war; men nu skall thet göra mig lika, antingen hon går til commission el:r kongl. hofrätten.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag har sagdt min mening i secrete utskottet.

Biskop. h:r doct. Alstrin gjorde proposition, och frågade, om rådets extr. prot. ang:de forum skall bifallas? Hwartil swarades ja; och skrefs således på r. och a:s extr. prot.¹ at pr.st. bifaller hwad Kongl. Maj:tt ang:de forum med mera, i nåder behagat föranstalta.

7. Upl. grefwe Friedr. Gyllenborgs memorial,² ang:de ärsättning för Hans Excellence, riksrådet och gen.gouverneuren baron Rosens giorda omkostningar i rikets tjenst, i synnerhet wid sista campagnen i Skåne, hwartil föreslås en summa af 90 000 d:r k:mt.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

8. Biskop. h:r doct. Kalsenius instälte sig nu uppå anmodan, tå biskop. h:r doct. Alstrin, å ståndets wäg:r, gratulerade honom til vice talemanskapet; hwaruppå h:r biskopen swarade med taksägelse för ståndets betygade förtroende; förbe-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 10.

² Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 167.

hållandes sig at blifwa thenne weka förskont; emedan han hade något prediko-arbete til instundande söndag.

Sedan biskop. h:r doct. Alstrin giort berättelse om hwad thenne session redan warit före yttrade sig h:r biskopen Kalsenius, at saken ang:de plenum plenorum är ganska delicat och behöfwer betänckande, ty thenne frågan hafwer tilförene aldrig warit före, och således är icke deciderad, när et stånd begärer beskydd, antingen thet tilkommer Kongl. Maj:tt el:r riks. ständer at uptaga then saken, hwarpå jag nu i hast icke kan swara.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius tyckte at man borde fråga bond.st. om the sielfwe wilja hafwa plenum plenorum.

Probst. mag:r Strang instämde thermed; läggande til at ingen kan twinga them; men om the sielfwe skulle begära plenum plenorum i theas egen sak, så lär ej heller sådant kunna nekas them.

Herr öfwerhofpredikanten Troilius, hölt före, at thet kunde wara farligit, at härom göra någon förfrågan hos bem:te stånd, så länge thet står i någon giesning; men få the litet gå och besinna sig, torde man kunna hoppas, at the under sig sielf komma til förlikning, hwilket wore thet aldrabästa.

Kyrkioherden mag:r Huss hölt jämwäl betänckeligit, at förordna et plenum plenorum öfwer et annat stånd, om thet sielf icke skulle begierat.

Biskop. h:r doct. Alstrin projecterade et swar, som genom extr. prot. kunde med the andra stånden comuniceras, hwilket ock nu uplästes och blef bifallit, lydande som följer:

Som pr.st. med mycken fågnad fått förspörja någon liknelse wara til god förening uti thet arb. bondest. och bem:te stånd icke sielf påstådt, at et plenum plenorum skulle then ibland them upkomne twist sig antaga til biläggande, så finner pr.st. betänckeligit, at blanda sig i bem:te stånds eget oeconomicum, och kan således intet styrka til thet föreslagna plenum plenorum.

9. Upl. secr. utsk:s extr. prot.¹ ang:de storfurstendömet Finlands i stånd sättjande med nödiga försvarswerk både på land- och siö-sidan. Til befrämjande hwaraf secr. utsk. håller nödigt, thet riksens st:r hos Hans Kongl. Höghet, såsom rikets arffurste och tilförordnade generalissimus anhålla, thet tåktes Hans Höghet i egen hög person åtaga sig en resa til Finland nu instundande sommar och tillika med generalgouverneuren sielf utse orterne, som härtil kunna pröfwas tjenligast, med mera.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. giorde likal.

10. Herr doct. Bergius inlämnade consistorii Stockh. berättelse om hwarjehanda missbruk,² som tid efter annan af catholska presterne blifwit föröfwade. Och som bem:te h:r doctor förspordt, thet borg.st. inlämnat et extr. prot. ang:de

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 15.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 57.

prestewal här i Stockholm, som skall wara nog insimulant emot consistorium, så begierte han at få del theraf, hwilket bewiljades.

11. Upl. vice häradshöfdingen Grevesmühls memorial,¹ ang:de at i anseende til thes långa tjenstetid, samt flera resor ledna préjudice, blifwa hugnad med r:s st:r:s underdåniga föreskrift för honom, at nu strax undfå heradshöfdinge character och fullmagt, samt sedan wid förefallande öpning med werkelig häradshöfdingesyssla benådas.

Borg. och bondest.² hafwa thetta bifallit. Pr.st. giorde likal.

12. Upl. utdrag af rådsprot. af d. 21 Febr.³ ang:de Hans Kongl. Majj:ts nådiga bifall til bergsrådet Bergenstiernas anhållan at få öfwerlämna sin syssla til kammarherren Gustaf Bonde etc.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. giorde likal.

13. Upl:s capitains wid Sawolax infanterieregemente Johan Carl Natt och Dags memorial,⁴ ang:de tilstånd, at få öfwerlämna sin syssla til capitain i hes-sisk tjenst von Hempel.

R. och a. samt borg. och bondest. hafwa thetta bifallit. Pr.st. giorde likal.

14. Probst. mag:r Serenius anmälde sin broder auditeuren wid Norra skånska cavallerieregementet Magnus Serén, at i anseende til thet han uti 24 år warit i publici tjenst, stådt på åtskilliga förslag, och blifwit år 1741 af r:s st:r hos Hans Kongl. Majj:tt i underdånighet anmälde til belöning för et widlöftigt arbete uti juridiska och oeconomiska förordningars samlande i et systeme.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägan och pröfwade skieligit, at hos Hans Kongl. Majj:tt i underdånighet anmäla auditeuren Serén til nådig befordran wid förefallande ledighet af heradshöfdinge, el:r någon annan honom anständig syssla, och imedlertid med häradshöfdinge-fullmagt benådas; hwilket genom extr. prot. med the andra stånden skulle comuniceras.

15. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde grefwe Renstierna; anmodandes 1:o om pr.st:s utlåtande ang:de thet projecterade plenum plenorum. 2:o Om ledamöters utnämmande til protocolsdeputation. 3:o At ståndet wille innehålla med thes utlåtande, ang:de öfwerste Hamiltons memorial til thes några af krigsbefälet fått inkomma med sina påminnelser.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade til thet 1:sta, at ståndet hade redan theröfwer yttradt sin mening; til thet 2:ra at ledamöter skola utnåmnas: til thet 3:die at pr.st. mycket nödigt befattar sig med cessioner.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 9, bilaga.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 9.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 15. Bergenstiernas memorial i bilaga.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 62.

16. Til protocolsdeputation utnämdes följande, neml.

Superint. h:r doct. Lagerlöf, probstarne och kyrkioherdarne mag:r Manquer, h:r Drangel, mag:r Hygrell, mag:r Serenius, mag:r Tillander, mag:r Carlborg, h:r Pazelius, mag:r Mandorf, mag:r Aurelius och h:r Cedren, samt comministern h:r Aulænius.

17. Företogs än ytterligare handels och manufact.deputations betänckande ang:de fabriquerne.¹

Probst. mag:r Serenius ärindrade härwid, at man af bem:te deputations betänckande wid förra riksdag uti samma mål, som tå ej kom före, torde kunna få någon uplysning härutinnan, om ståndet will se thereafter.

Herr öfwerhofspred. Troilius och probst. mag:r Montelius förständigade, hurusom thenna gången ingenting hufwudsakeligen kan af ståndet determineras; emedan thet å nyo kommer tillbaka til ståndet at slutel. afgöras, och om wi längre skulle oss härwid uppehålla, så warder deputation uti sit arbete altför mycket hindrad.

Biskop. h:r Kalsenius: Wi böra hafwa thet för en hufwudafsigt i thetta ämne, hwarom jag ock sist påminte, at tilse, thet wi ej exponera oss för utlänningarne, at råka i spe och åtlöije för hela werlden, och förthenskull wara omtänkte på medel och utwägar, som tjena til manufacturwerkens uprätthållande. I anledning hwaraf h:r biskopen projecterade, om icke thenne gången kunde blifwa therwid, at secr. handels- och manufact.deputation får frihet, at inkomma med förslag til manufacturfondens uprätthållande, hwaröfwer ståndet förbehåller sig, at sedermera widare sig yttra. Thetta bifölls och skrefs på betänckandet.

18. Upl:s secr. deputations betänckande,² ang:de heradshöfdingen Eric Salonij anförde beswär öfwer préjudice.

R. och a. samt borg.- och bondest. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

19. Genom memorial anhåller v. häradshöfd. Peter Bröms Isacsson,³ at, i anseende til thes längre tjenstetid och flere resor ledne préjudice blifwa hugnad med häradshöfdingefullmagt, samt befordran til ständig syssla wid framdeles timande öpning, med mera.

Borg.st. hafwer i så måtto härtill bifallit,⁴ at bem:te v. häradshöfdinge nu strax må undfå häradshöfdinge character och fullmagt, samt framdeles niuta werkelig befordran, efter förtjenst och skickelighet.

Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande, som påskrefs och afsändes.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 3. Även 21 februari 1747 § 8; 25 februari § 11; 3 mars § 15; 30 mars § 3.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 11.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 74.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 18.

Den 6 Martii

1. Anmältes herr talemannens ännu continuerade siukeliga tilstånd.

2. Upl. och justerades protocollet af d. 3 hujus.

Wid 11 § berättade öfwerhofpred. Troilius, at ehuru herr archibiskopen, uppå ståndets anmodan, hafwer hos Kongl. Maj:tt och rådet giordt en underdånig föreställning ang:de vacancen wid S:t Jacobi församl. härstädes, så är dock til befarande, thet saken med thet aldräförsta torde blifwa så afgjord, at the få klagande, som warit orsaken til alla wid thetta tilfälle förelupne olagligheter, äntå winna theras önskan; hwarföre h:r öfwerhofpredikanten hemställte, om icke ståndet skulle finna nödigt, at genom 2:ne af herrar præsulibus än ytterligare låta i underdånighet ärindra härom, samt anhålla at consistorii förslag måtte warda bibehållit, helst så ganska berömeliga och wälförtjente män äro therpå upförde; och thenna quæstion thesutom, angår et vöteringsätt, hwars werkställande skulle blifwa et farligt præjudicat, til åtskilliga slika oredors och widlöftigheters å wäga bringande.

Ståndet biföll thetta förslag, och anmodades superintendenterna doct. Kiörning och mag:r Kammecker, at uti thetta ärende upstiga til rådet.

3. Notarien uti kongl. Götha hofrätt Joh. Planck företrädde och inlämnade et memorial,¹ rörande then sensible préjudice, hwilken honom, som nu uti 27 år stådt i kronans tjenst, therigenom händt, at hofrättssecreterarebeställningen genom accord blifwit extra notarien i bem:te hofrätt Hegardt updragen; anhållandes förthensskuld, at til någon reparation uti thetta sit lidande, blifwa af r:s st:r hugnad med en underdånig föreskrift, thet Hans Kongl. Maj:tt tåktes benåda honom med fullmagt på hofrättssecreterare syssla af äldre dato än secreteraren Hegardts.

Sedan bem:te notarius tagit afträde, tog ståndet thetta i öfwerwägende, och pröfwade skieligit til samma ansökning lämna thes bifall.

4. Ifrån bondest. ankommo 24 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; anmälandes hälsning ifrån thes stånd, med berättelse, at theras inbördes misshällighet nu werkel. afstadnat; hwarföre ock genom pluralitet i votis r. och a:s förslag, ang:de et plenum plenorum uti thetta ärende, blifwit afslagit, och bondest. bifallit pr.st:s mening och utlåtande härutinnan.

Biskop. h:r doct. Kalsenius betygade å pr.st:s wäg:r mycken fägnad öfwer theras träffade förening, och önskade thertil än vidare framgång.

5. Upl. kamaroecon.deputations betänckande,² ang:de presterättigheterna på Gottland. Probstarne mag:ri Trægård och Mandorf, som efter ståndets anmo-

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 110.

² Präteståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 12.

dan genomsedt thenna sak, upläste theras skrifteliga berättelse härom,¹ som sedermera lades ad acta.

Biskop. h:r doctor Kalsenius frågade, huru och af hwad anledning presterskapet kommit, at eftergifwa något af thenna sin rättighet.

Superintendenten h:r mag:r Kammecker swarade, at thet endast skiedt til at thermedelst wisa någon benägenhet emot sina åhörare, hwaraf the tagit sig anledning, at alt mer och mer klandra på conventionen, och hwartil the af andra jämwäl blifwit upwiglade.

Kyrkioherden Cedren anförde vidare, at år 1741 har landshöfdingen sig företagit, at, uppå kongl. kamarcollegii remiss, anställa en jämkning, til hwilken presterskapet sig icke begifwa welat, men blef, omsider nödgat ther til, och tillika at tå ingå jämkning med bönderna, til hwilken likwäl thesse senare ej wille samtycka, utan beswårade sig theröfwer hos kongl. kamarcollegium, hwarifrån saken sedermera kommit til konungen, och nu af Hans Kongl. Maj:tt med r:s st:r comunicerad, hwarest hon nu warit före i kamaroecon.deputation, som åter projecterat en ytterligare jämkning, med hwilken bönderne ej heller finna sig nöjde; utan nu wändt sig til plena med anhållan, at deputations betänckande måtte uphäfwas, samt i stället en efter ortens beskaffenhet lämpad förordning meddelas.

Sedan något vidare häröfwer blifwit discurerat, stadnade ståndet i följande slut, som genom extr. prot. skulle med the andra stånden communiceras:

Althenstund then år 1648 uprättade, och alt sedan med så många kongl. resolutioner confirmerade conventionsstadgan, ang:de preste-rättigheterna på Gottland, är af then öma beskaffenhet, at hon icke kan rubbas, utan at äfwen röra presterskapets privilegier af år 1723, och tillika om intet göra alla framfarne glorwördiga konungars och Swea regenters intil och med wår nu regerande allernådigste konungs kraftigast gifne försäkringar och confirmationer på Gottlands presterskaps urgamla och wälfångna rättigheters ofskortade åtniutande utan meen, hinder och intrång i någor måtto; ty kan pr.st. icke bifalla r:s höglof. st:rs kam.oecon.deputat:s betänckande; utan håller före, at ofwanomrörde conventions stadga måste hädanefter blifwa, såsom hon nu snart i 100:de² warit, thet klara och tydel. rättesnöre, hwarefter preste-rättigheterna på Gottland, enligt så gamalt bruk, böra både gifwas och tagas: Jämwal af thet skiel, at gottländska allmogens fullmäktige hafwa sielfwe anhållit therom, at oftaber:de conventions stadga måtte efterlefwas, som Kongl. Maj:tt:s nådiga resolution på presterskapets enskylta beswår af d. 13 Julii 1731 § 1 utwisar: Kunnande Kongl. Maj:tt:s befallningshafwande hålla hand theröfwer, at ingom, hwarken prest el:r åhörare emot thensamme skier förnär.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 7.

² Läs: 100:de år.

Til hwilken ända meromrörde stadga må i kraft af ofwannämde resol. af d. 13 Julii 1731 nu af trycket utgå, och jämwäl wid alla kyrkor på Gottland, til behörig efterlefnad förwaras.

6. Boktryckaren Lars Salvius andrager genom memorial,¹ at thes antecessor matrimonii Joh. L. Horrn hade litet för sin död låtit begynna en bibeluplaga i regal 8:o, hwartil nya stilar och godt papper förskaffades, hwilket arbete med all accuratesse och nitiditet blef för 4 [år]² sedan färdigt, men igenom några bokbindares sammansättning, til en bibels uplaga hos Brookman, ännu intet kunnat förtryttas. Anhållande förthensskull, at ståndet tåktes genom skrifwelse til consistorierne i riket förmå presterskapet i orterne, at blifwa afnämare af thes uplaga, tå han will lämna exemplaret på godt trykpapper til 9 d:r k:mt, samt ther något anseeligt partie tages til 8 d:r 16 öre på franskt papper til 11 d:r men på finare sorten til 14 d:r d:o mynt.

Härjämte andrager jämwäl bem:te boktryckare, hurusom åtskillige bokbindare i riket, under den frihet, at tillika agera boktryckare och bokförare, missbruka samma frihet til thet sielfswåld, at låta trycka svenska böcker i Tyskland, för tullfrihetens skull på utrikes trykta böcker, them the fulla med tryckfel införa, och dyrare försälja, än om the betalt 30 proc. för rena papperet i tull.

Pr.st. biföll at bem:te bibel warder på sätt som förbemält är til afsättning befordrad; och will ståndet framdeles täncka uppå medel at förekomma thet missbruk af svenska böckers tryckande utomlands.

7. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,³ ang:de fiskeriernes uphjelpande i skiergården.

R. och a. hafwa bifallit med en in margine af 8 § giord tilläggning. Pr.st. biföll med r. och a:s tilläggning.

8. Upl. project til en förordning⁴ om straffets skierpande för them, som förfalska bancosedlar.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

9. Superintendenterne doct. Kiörning och mag:r Kammecker kommo tillbaka och berättade at the fått audience hos rådet, och i underdånighet coram proto-collo aflämnat thet ärende, som them warit committerat.

10. Öfwerstlieut. baron Coijet företrädde och inlämnade et thes memorial rörande åtskilliga ärender,⁵ som i riksdagsbeslutet borde införas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 15.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 11.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 22

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 96.

11. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde öfwersten baron Ham-milton; anmälandes hurusom r. och a. sedan the inhämtat the öfriga resp. ståndens utlåtelse om thet föreslagna plenum plenorum, ännu betänkt, huru högst nödigt the¹ wara mände, at the hos bondest. upkomne skiljaktigheter på godt maner måge bilagde warda; på thet the af ståndet, som sig beswärat, ej måge föra then klagan hem med sig til orterne, at the uti et så granlaga mål ej blifwit hörde; hwarföre r. och a. welat hemställa, om icke herr landtmarskalken med the andra resp. ståndens talemän, samt 8 deputerade af r. och a. jämte et lika proportionerat antal af the andra 2:ne stånden, samt så många af bondest. som sig wilja infinna, med thet första kunde sammanträda, at undersöka och biläga thenna twistighet, samt sedermera hwar til sit stånd med underrättelse härom inkomma.

Biskop. h:r doct. Alstrin swarade at ståndet skall taga saken i öfwerwägan-de, och anmälde tillbaka hörsam hälsning.

En del af ståndet höllo thetta förslag för onödigt sedan bondest. i dag, ge-nom en talrik deputation gifwit tillkänna theras inbördes träffade förening.

Kyrkioh. h:r Palmærus: The haf:r klagat, at the lidit orätt af sit stånds tale-man och thes medhållare, är thetta nu rättat och å ömse sidor så öfwerens kom-mit, tyckes ej wara nödigt at vidare fråga thereafter.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuſ: Wi komma aldrabäst härifrån, om wi säga, at wi tå wilja gå in i thetta förslag, enär bondest. thet sielf begära skulle; men eljest icke, hwilket öfwer alt bifölls.

Den 16 Martii

1. Upl. och justerades protocollet af d. 6 hujus.

Wid 7 § anmälte biskop. h:r doct. Kalsenius hälsning ifrån Hans Excellen-ce riksrådet och gen.gouverneuren baron Rosen med tacksägelse för then ho-nom bewiljade ärsättning.

2. Probstinnan Coryllander företrädde, och anhölt om nåd för sin olyckeliga son, som för begånget brott emot banquen blifwit dömd til et nesligit straff; af-gifwandes jämwäl häröfwer en skriftelig inläga.²

Biskopen h:r doct. Kalsenius berättade, at som saken redan en gång warit hos konungen och blifwit ther afslagen, så lærer ståndet swärligen vidare kun-na befatta sig med henne, utan tyckes wara bäst, om wi remittera henne til ban-codeputation, at thermed göra, som the finna.

Thetta bifölls och skrefs på memorialet, som försändes til borg.st.

¹ Läs: *thet*.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 17.

3. Upl. et memorial, som handelsmans Springers hustru ingifwit,¹ ang:de at thes man måtte förunnas at få betjena sig af en fullmäktig, som uti processen kunde gå honom tilhanda, hwilket blifwit honom af r:s st:rs commission afslagit.

Herr doct. Browallius hemstälte, om icke commission borde först höras öfwer thenna sak, innan ståndet något theröfwer sig utlåter.

Probst. mag:r Serenius förmente, at thetta ej kan angå commissionen, utan wore en sak, som af ståndet bör afgöras, enligt lag och förordningar; hwarutinnan åtskillige instämde med h:r probsten.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: At hafwa fullmäktig, som i akt tager lag och process wid en domstol, är et beneficium juris, som ingen arrestant förwägras plägar; men som här föregifwes, at commissionen skall thetta afslagit; altså kan ingenting af ståndet resolveras, förän bem:te commission blifwit hörd; på thet ståndet må weta, huruwida Springer niutit lag och process til goda el:r ej, hwarom et extr. prot. kan afgå; hwilket bifölls.

4. Afgeck biskop. h:r doct. H. Benzelius tillika med 5 andra af ståndet, at hos the öfriga stånden afgifwa extractet, ang:de preste-rättigheterna på Gottland.

5. Giordes början med bewillningens upläsande,² och som therwid uti 1 § anmärktes någon olikhet uti taxeringen uppå en och annan beställning, berättade kyrkioherden Manquer, at deputerade therwid haft sit afseende uppå the sportler och accidentier, som wid samma ämbeten lofl. förefälla.

Pag. 5 ärindrade biskop. Kiörning, at bancobetjeningen, som hafwa en så trägen upwaktning blifwit emot andra för högt taxerade, neml. til 8 proc.; men kyrkioherden Manquer gaf tilkänna, at man härwid haft afseende theruppå, at bancobetjeningen niuter sin lön i specie caroliner, som thenna tiden gälla ansenligt lage; hwartil h:r superintendenten swarade, at the aldrig niuta thenna proc. så hög, emedan the låta thet utfallande speciemyntet blifwa qwar i bankuen, och theremot nöija sig med en lindrig procent. I anseende hwartil som ock at the thesutom ej hafwa tilfälle, at något förtjena, h:r superintendenten hölt före, at the borde niuta någon förskoning.

Thetta antogs och bifölls, at afgiften för bancobetjeningen må utsättas til 6 proc. af lönen.

Wid 3 § berättad[e]³ probsten Serenius, at ståndets deputerade til bewillningen hafwa hållit sig wid then instruction the fått, at ej öfwerskrida 15 d:r s:mt för hwarje 64 mantal, hwaraf r. och a. tagit sig anledning, at afpruta half dal:r på hwar rustningsmark.

Wid thenna punct anmärkte ståndet wara nödigt, til förekommande af wi-dare förfrågningar och beswär, at biskopar, kyrkioherdar etc. på landet betala

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 13.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 2.

³ Enl. konc.

för then inkomst the niuta af 64 mantal 15 d:r s:mt, såsom ock at enligt the förra bewillningsplacater af åren 1719, 20 och 27 äfwen nu tydeligen införes, at presterskapet i thet öfriga befrias för contribution af sina prestebord och stommar, hwilket genom utdrag af protocollet, skulle lämnas til deputerade at i bewillningsdeputation widare afgöra, innan saken kommer til plena.

Herr doct. Browallius yttrade sig: Som jag förmärker thenne bewillning wara generel och sträcka sig öfwer hela riket, så fordrar min skyldighet at wid thetta tilfället påminna, thet billigheten skulle synas fordra, at presterskapet uti Finland måtte emot theras medbröder i Swerige uti bewillningen niuta någon lindring:

Ty 1:o är icke allenast thet ostridigt, at ehuru i Swerige ock kan wara nog skillfång i inkomsterne emel. pastoraterne, i anseende til theras mantal el:r hela hemman, så hafwa äntå Finlands geld fått then sämsta lotten, i synnerhet hwad Åbo län angår, ther 64 mantal ofta för kyrkioherden icke kasta af sig fierdedelen emot thet som pastoraterne i Swerige på medelmåttiga orter göra; oak-tat man skulle räkna alla förmoner til thet högsta. Men om jag intet wille beropa mig härpå, utan medgie, at en tyngre börda måtte bäras af finska presterskapet, til at undwika then widlöftiga jämkning, som eljes skulle upkomma, och at wisa, thet Finlands inwånare ingalunda äro the senfärdigaste at bidraga, fastän öfwer förmågan, til thet allmänna, så äro dock nu besynnerliga omständigheter, som wisserligen förtjena, at blifwa ömsint öfwerwägade; såsom

2:o at presterskapet i Finland under ryska öfwerwäldet blifwit öfwermåttan betungade, i thy at icke allenast prestegårdarne, i anseende til the aldradrygaste pålagor af gierder och skiutser, blifwit mästadels högre betungade, än andra heman; utan ock sielfwa presterskapet warit för landets bästa i gemen, nödsakat at ärlägga dryga afgifter til landtdagsfullmäktige, med mera, men dock

3:o icke niutit någon förmon, som kan swara theremot, el:r emot thet, som allmogen och städerne af frihetsåren niutit, i anseende thertil, at å landet under friheten på presteinkomsterne icke ringa förminskning warit, i kraft af sielfwa frihetsbrefwet; och i städerne återigen presterskapet genom tullens ärläggande med sin tunga måst bidraga til then förmån, som borgerskapet til ärsättning för sit lidande niutit. Hwarförutan jag

4:o kan betyga, at om presterskapet i Finland skulle förbiudas, at både betala full bewillning, och the herredagspenningar för åren 1742 och 43, som återfordras, och om befrielse hwarifrån man ännu är owiss, så skulle sannerligen större delen blifwa utblottade och aldeles gå under. I synnerhet förtjenar therhos at anmärka, hwad academiestaten i Åbo widkommer, at

5:o thes annexer aldrig tilförene warit med någon bewillning betungade, som the ock genom urgamla privilegier therifrån äro befriade. Och kunna the så mycket mindre nu, mer än tilförene, betungas, som annexernes innehafware, efter then sist faststälte staten, cederat til the andra professorerne af broder-

lig kärlek, så stor andel i räntor och präbendeheman, at the werkeligen, när frihetsåren gått til ända, niuta wid 150 d:r s:mts större indelt lön. Och

6:o har af academiestaten största delen, som warit på flykten, icke allenast mistat 1742 och 43 årens hela förvandling, utan ock, jämte the få qwarblefne måst umbära the senare årens inemot halfwa förvandling; hwilket oakadt bewillningen med mera af theas lilla lön blifwit afdragen; hwarförutan the måst bära all then skada, som fienden theas egendom tilskyndat, utan ringaste ärsättning el:r frihets förmon, som kan räknas; ty hemställes i ödmjukhet, om icke academiestaten til någon lisa i theas lidande, måtte nu aldeles ifrån bewillningen befrias, och thet öfriga presterskapet i Finland med hälften emot thet svenska förskonas, hwilket högsta billigheten fordrar.

Efter något discurerande härom, fant ståndet skieligit, i anseende til hwad nu anført blifwit med thet mera, at genom följande extr. prot. thes yttrande häröfwer med the andra stånden communicera:

Som pr.st. blifwit underrättadt, huruledes presterskapet i Finland, under sista krigstiden och ryska öfwerwäldet, til sina prestegårdar, med mera, mycket lidit, utom andra owanliga utgifter, som them, under samma widriga öde kommit til tunga, utan at the för sådant alt kunna sägas sedermera, genom then landet i gemen i nåder förunte frihet, hafwa niutit någon lisa och förmon, som emot theas lidande i ringesta swarar; så pröfwar ståndet skieligit, att presterskapet i Finland wid bewillningen som nu fastställes, måtte niuta lindring til hälften emot thet, som af presterskapet i Sverige kommer at ärläggas; men hwad academiestaten i Åbo i synnerhet widkommer, så emedan thet befinnes, at then icke allenast, genom både flykten och ofreden, kommit at anseentligen brista i thes inkomst, i anseende til förvandlingen, at förtiga hwad the eljest genom freden kunnat lida; utan ock nogsamt är bekant, thet ingen förmon them theremot af Finlands frihet tilflutit, utan snarare ansenlig skada och afsaknad; hwarjämte, hwad akademiske annexerne angår, af nya staten kan ärses, thet theas innehafware theremot ansenliga förmoner til sina medbröder afträdt, som inga annexer hafwa; ty skulle ståndet gierna se, at the, i hwad måtto görligt är, kunde i bewillningen lindras.

6. Ankommo 8 ledamöter af bondest. Ordet förde Lars Larsson ifrån Wermland, Kils härad och Ullerö sokn; beklagande sig öfwer then oenighet, som i theas stånd upkommit, med begäran, at pr.st. wille taga the lidande i sit beskydd, och til then ändan låta en undersökning anställas, wid hwilken the måga få anföra sina beswar och klagomål. Berättade härjämte, at en theas ledamot wid namn Nils Matsson ifrån Medelpad, skall för et thes i ståndet ingifwit memorial¹ blifwit i dag hotad med arrest; hwilket memorial blifwit hos r. och a. upläst, hwarföre theas begäran wore, at thet ock här upläsas måtte, på thet pr.st. måtte få se, om thet något sådant innehåller, som förtjenar arrest.

¹ Bondeståndets arkiv, R 1862, fol. 2–3.

Sedan bem:te memorial war upläst, rörande Hedmans sak, swarade biskopen h:r doct. Kalsenius, at målet skall tagas i öfwerwägande; men beklagade therjämte, at the upkomne twistigheter i theas stånd, ännu skola continuera, hwilket gifwer et farligt utseende, som änteligen i et bedröfweligt slut stadna torde; med förmaning, at the wille besinna sig och utsläcka thenna elden, innan han sig, til theas egen och andras skada, vidare utbreder.

7. Efter en liten stund ankommo 24 deputerade ifrån bondest. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; anmälandes hälsning ifrån sit stånd med berättelse, at ehuruwäl bondest. sista plenum genom thes deputerade hos the öfriga resp. stånden begiert, at hos och inom sig sielf, såsom et stånds enskildt oeconomium få afgöra och bilägga then hos them upkomne twistigheten, så har likwäl r. och a. giordt en ny föreställning, at thetta ärende kunde, af ståndens talemän och några wissa deputerade uptagas och avslutas; läggande til at ehuru thet är i thenna sak två gånger voterat, tå pluraliteten warit af then tancka, at saken ej borde gå til the andra stånden, så hafwa likwäl i dag några lupit omkring, at göra thetta om intet, hwilket är stridande emot riksdagsord. som förmår, at hwad genom pluralitet i votering blifwit afgiordt, thet bör gälla. Härjämte berättade Jan Persson at capitain Schechta uti expeditionsdeputat. protesterat emot bondest:s beslut i Hedmans sak, hwilket ståndet å behörig ort will anmäla.

Biskop. h:r doct. Kalsenius tackade för thet förtroende bondest. wisar med försäkran, at saken skall med all ömhet företagas, och ståndet söka at til thet bästa thensamma så afhjelpa, at ståndet må blifwa wid thes rättigheter bibehållit.

Den 17 Martii

1. Herr taleman lät anmäla, at han för thes opasslighet ännu ej kunde wara tilstädes.

2. Justerades protocollet af d. 6 och 16 hujus.

Wid 7 § förständigade biskop. h:r doct. Kalsenius, om icke 1:o wore godt, så länge then inbördes misshälligheten warar i bondest. at pr.st. icke tillåter några utskickade företråde hos sig, med mindre the ega bewis, at the äro ifrån bondest:s pluralitet utsände, och 2:o i fall the äntå skulle wilja förekomma, ej något uptages i protocollet af thet the kunna hafwa at andraga; hwilket om pr.st. nu bifaller, kunde 2:ne nu strax afgå til bondest. och lämna them del af samma beslut. Bägge delarne bifölls, och åtog sig h:r professor Asp at tillika med probsten h:r Aulin thetta ärende frambära.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius ärindrade i anledning härutaf, och emedan thet hos the öfriga stånden är brukeligt, så ofta deputationer til them ankom-

ma, at the förut fråga efter theras ärende, äfwen thetsamma kunde i vårt stånd brukas; hwartil man så mycket större anledning hafwer, som therom emel. talemännen lærer wara öfwerenskommit.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at han intet wetat utaf thetta öfwerenskommande; men efter så wore beslutit, wille han thet hädanefter i akt taga, så länge v. talemansskapet af honom förwaltas.

Likal. förständigade biskop. h:r doct. Kalsenius, hurusom icke en utan flera resor thet blifwit sagdt, och publica fama bär therom witnesbörd, at prestmannen Granholm skall wara uphof til then misshällighet, som hos bondest. upkommit. Thet står jämwäl i vårt protocoll at han är auctor til thet memorial, som hos bondest. blifwit ingifwit, ang:de preste-rättigheterna, hwilket memorial sedermera blifwit af bem:te stånd til oss öfwerlämnat; hemställandes förthenskull, om icke i anledning af thetta senare och så wida ber:de memorial är stridande emot presterskapets privilegier, samt flera kongl. förordningar och resolutioner; man borde något alfvarsammare fråga efter thenna sak, och til then ändan begära utdrag af bondest:s protocoll therom, at Granholm är angifwen för at wara auctor til samma memorial. Thetta bifölls och anmodades deputerade, som i thet andra ärendet skulle afgå til bondest. at jämwäl anmäla thetta.

3. Biskop. h:r doct. Alstrin upläste the anmärkningar han,¹ uppå ståndets anmodan, giordt öfwer tabellen kallad, *Then andeliga spegeln*, hwaraf tydeligen kan inhämtas, at samma tabell innehåller en hop farliga satser, som aldeles äro stridande emot Guds hel. ord.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hölt före, at man först af boktryckaren borde efterfråga, hwilken henne censurerat, och sedan ser til, huru exemplaren theraf må kunna indragas.

Probsten Serenius berättade, at han hört af gässarne, som omkringburit thenne tafla til försälgning å thes ort, sägas, at probsten Tiliander i Jönköping skall hafwa thensamma censurerat.

Kyrkioherden Helin twiflade ganska mycket therpå, at sådant kunde hafwa någon grund, och hölt helt säkert före, at probsten Tiliander aldrig sedt henne; men dock är troligit, at boktryckarens i Jönköping har fått thenna skrift annorstädes ifrån, til at genom thes tryckande förskaffa sig någon näring. Berättade tillika, at åtskilliga böcker ifrån thetta tryckeri utkommit, som til stil, papper och correctur warit ganska vitieuse, hwilket til en stor del af gesällernes wårdslöshet torde härröra.

Superint. doct. Kiörning berättade, at utomlands äro uti alla riken wisse boktryckerisocieteter, som hafwa sin directeur, hwilken är för alla the öfriga werken answarig; hemställande, om icke äfwen thetsamma här i riket kunde

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 42.

skie, och kongl. cancelliecollegium therom anmodas, tå man kunde wid tryckerierne förmoda at finna mera riktighet.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemställte, om icke probsten Tiliander kunde anmodas, at fråga efter, under hwars censur then omförm:te tabell blifwit til trycket befördrad, hwarom consistorium Wexion. torde aldrabäst kunna föranstalta, dock lämnades thetta, at vidare påtänckas til härnäst.

4. Herr professor Asp och probsten Aulin kommo tillbaka ifrån bondest. med taksägelse för thet betygade förtroende, hwarjämte taleman äfwen försäkrat, at man nu mera ej skulle hafwa några sådane beskickningar ifrån theras stånd at förwänta; emedan skiljaktigheten nu är häfwen. Hwad prestmannen Granholm beträffar, har lofwats at the therom wille talas wid, och sedermera aflämna swar.

5. Upl. secr. utsk:s berättelse,¹ om orsaken til nu warande penningebrist och underbalance,² samt landthushållningens uphjelpande; jämte et project til en consumtionsaccis på wissa öfwerflödighetswaror.

R. och a. hafwa til nästa riksdag åtagit sig thenna accis, dock med följande ändringar, neml.

1:o Hwad röktobaket angår, at drängar, bruks- och arbets[folk]³ å landet betala öfwer alt lika med allmogen 4 öre s:mt; men ryttare, soldater, dragoner och båtsmän, äro frie, så länge the stå i kronans tjenst.

2:o Berörande brännwinet, hafwa r. och a. bifallit thet senare alternativet, med wilkor, at utom the föreslagne böterne all confiscation tilfaller angifwaren.

3:o at then clauderade meningen går ut.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemställte hwad ståndet nu wille göra, och om icke torde wara nödigt, at man går hwar punct särskildt igenom.

Probsten Serenius ärindrade, hurusom en conference blifwit projecterad emel. deputerade af secr. utsk. och bewillningsdeputation, til thesto närmare jämkning i et och annat mål, särdeles hwad afgiften för swänska bränwinet angår; men sådant har dock intet skiedt; hwarföre och som til befruktande är, at bondest. i thenna punct ej torde wilja gå in i thet af secr. utsk. gjorde project, lærer wara nödigt, at bem:te stånds deputerade i bewillningen förut præpareras, och således borde thetta ärende först tit remitteras, innan något theröfwer warder beslutit; i synnerhet som thet upgifne projectet ej heller tyckes wara rätt fadt.

Superint. doct. Kiörning och öfwerhofpred. Troilius swarade, at thet wäl warit talt om någon conference; men tiden har thetta icke tillåtit, hwarföre secr.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 17.

² Läs: *underbalance*.

³ Enl. konc.

utsk:s deputerade tykt wara bäst, at hwarthera upgåfwo sina förslager til plena, som på en gång kunde företagas och ompröfwas.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, om saken nu skall strax afgöras el:r bewillningen förut höras?

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Man finner at öfwerflödighetswaror äro här taxerade: theröfwer kan ju ståndet sig utlåta; men hwad brännwinet särskildt angår, tyckes thet wäl kunna gå til bewillningen, om man skulle tro, at saken therigenom blefwe något bättre hulpen; men thet är at befrukta, at saken således drages långt ut på tiden.

Öfwerhofpred. Troilius: Wi kunna göra som r. och a., sätta våra anmärkningar in margine och låta brännwinet gå til bewillningen.

Herr doct. Filenius begierte, at deputerade wille genom goda föreställningar förmå bönderne, at för bränningen åtaga sig något wist för hemanet, eljest har man at befara stora underslef härwid.

Härupå frågade biskop. h:r doct. Kalsenius, om saken skall gå til bewillningen? Hwartil swarades ja: tå h:r biskopen förbehölt, at hon åter måtte komma therifrån innan helgen; emedan annars torde härigenom förorsakas altför lång utdrägt med riksdagen.

Resolverades förthenskull: Pr.st. finner angelägit at thetta remitteras til bewillningsdeputation, som ofördröjeligen och innan högtiden med sit utlåtande häröfwer må inkomma, tå ståndet sig sluteligen will yttra. Hwilken resol. strax blef påskrefwen.

6. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 16 hujus,¹ ang:de then ännu hos wederbörande innestående consumtionsaccisens skyndesamma betalande.

R. och a. hafwa förblifwit wid theras förra resolution härom, och således bifallit thetta extr. prot. Pr.st. gjorde sammaledes enligit thes resol. af d. 14 Febr.

7. Upl. extract af rådsprot. af d. 16 hujus,² ang:de at Kongl. Maj:tt til fästningswerkens förbättrande låtit upbåda något manskap af indelte regementerne til ombyte med garnisonerne.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

8. Upl. handels- och manuf.deputat:s betänckande,³ ang:de inrikes tobaksplanteringarne.

Biskop. h:r doct. Kalsenius begierte, at the som warit i deputation, nu wille gifwa ståndet uplysning i hwad som nödigt pröfwas.

Probsten Montelius berättade, at han i deputation giordt behörigt påstående, at pr.st:s ämbetsåkrar, samt kyrko- och hospitalsjord böra wara frikallade ifrån

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 16.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 14.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 19. Även 1 april 1747 § 13; 30 september § 10.

alt twång i thetta mål; utan at i städerne borgerskapet allena böra sådant sig åtaga, hwilkas handtering och näring är at befordra slika plantager.

Probsten Serenius: När man hörer, at införseln af utländska blader, än wicare skall inskränckas och alla redan gjorde nederlag theraf aldeles wara frie för accis, synes thet som någon rik köpman styrkt thertil för sin egen winst skull; hwarföre jag håller före, at hwad införseln angår, än måtte blifwa wid thet som Kongl. Maj:tt förordnat til $\frac{1}{2}$ inskränkning emot förra friheten, och therjämte at nederlagen böra äfwen med lika accis på hwarje skålpund beläggas tillika med thet, som härefter inkommer.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemställte, om icke man skulle kunna för öfrigit bifalla thetta; enär förbehåll göres, thet inga pr.st:s ämbetsåkrar, kyrkio och hospitalsjord el:r andra intagår,¹ böra i thetta mål ställas under twång, utan wara aldeles frikallade, så framt wederbörande innehafware ej skulle sielf finna sig til thenna inrättning hugade, samt at the redan gjorde nederlagen af utländska blader med lika accis beläggas, som the härefter inkommande.

Som löparen ännu intet war kommen, så lämnades saken til vidare.

9. Giordes begynnelse med taxans upläsande, til en consumtionsaccis ärläggande för utrikes ifrån inkommande waror, wåta och torra; men som anmärktes, at somliga waror tyktes wara för mycket somliga för litet graverade; ty aktades nödigt at genom wissa deputerade, som i dag eftermiddagen sammanträda, låta öfwerse thenne taxa, samt sedermera med sina påminnelser therwid tilståndet inkomma, hwartil utnämdes probsten Montelius jämte kyrkioherdarne Wettersten, Palmærus och Huss.

10. Upl. biskop. h:r doct. Rhyzelii memorial,² ang:de åtskillige misstänkte böcker skola finnas uti catalogen öfwer Triwalska bibliothequet, som på aucion snart kommer at försäljas, med hemställande om kongl. cancelliecollegium kunde anmodas, at befalla censor librorum at härwid göra thes tjenst, med mera.

Ståndet tog thetta i öfwerwäggande, och åtog sig hh:r:rr præsules med flera at genomläsa catalogen, samt hwar för sig anmärka the böcker, som finnas anstötelige, tå ståndet sedermera will öfwerlägga, hwad utwäg härwid må tagas.

11. Genom memorial³ anhåller fendriken wid Bousquetts regemente, Georg Gust. Stakelberg⁴ at få uplåta sin beställning til någon skickelig underoffice-rare inom regementet.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Läs: *intagor*.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 9.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 61.

⁴ Någon Stackelberg med detta namn hittas ej i Elgenstierna, Svenska adelns ättartavlor, däremot stämmer uppgifterna på Carl Adam Stackelberg.

12. Capitain Bethuns enka, anhåller genom memorial,¹ at i anseende til sit mycket beträngda och ömkansvärda tilstånd, blifwa med någon hielp til sit och the sinas uppehälle, understödd.

Pr.st. tog thetta i ömsint öfwerwägande, och stadnade i thet slut, at samma ansökning må remitteras til secr. utsk., som torde finna någon utwäg til enkans soulegement.²

13. Hustru Catharina Elis. von Drös, som efter Friedrichamns öfwergång flyttat hit til staden, anhåller om hjelp til at begynna något närings medel med.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemställte, hwad standet wille göra, antingen nu strax något samanskiuta el:r låta härmed bero til riksdagens slut.

Thetta senare bifölls, och aktades härjämte godt, at alla the, som på thetta sättet söka någon hjelp, böra wara försedde med bewis om theras upförande.

14. I anledning af häradshöfdingen Bergenstråles memorial³ beslöts at härnäst och på en gång afhjelpa alla the mål, som kunna angå slika ansökningar.

15. Upl:s secr. deputat:s betänckande,⁴ ang:de at bergmästarene Esberg och Troili, samt myntwärdie Brant måge förordnas til extraordinarie assessorer i kongl. bergscollegio.

Borg.st. hafwa på thet sättet thetill bifallit, at the 2:ne förra niuta säte i kongl. collegio när the äro tilstädes, men then 3:die ständigt.

Pr.st. biföll lofl. borg.st:s utlåtande.

16. Upl:s kamaroecon.deputat:s betänckande,⁵ ang:de et öre s:mts samman-skott af hwart matlag til then afbrända Wexiö domkyrka, med mera.

Pr.st. biföll med tilläggning, at thetta samanskott ärläggges af ståndspersoner, borgare och hemansbrukare, hwilket til the öfrige stånden til benägit bifall recommenderas.

17. Upl:s kam.oecon.deputat:s betänckande,⁶ ang:de en collect til Jönköpings stads kyrka.

Pr.st. biföll, dock at the kyrkor undantagas, som stå under werkelig byggnad och reparation.

18. Upl:s resolutioner öfwer några puncter af pr.st:s allmänna beswär.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 16.

² Läs: *soulegement*.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 97. Även 31 mars § 4.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 12.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 14.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 13.

19. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde baron Scheffer, upläsandes et extr. prot. i concept,¹ ang:de at saken berörande Hedman må warda hänwist til en r:s st:rs commission.

Biskop. h:r doct. Kalsenius anmälte tillbaka hörsam hälsning.

Den 18 Martii

1. Biskop. h:r doct. Kalsenius berättade, thet secr. utsk. påmint, at consumtionsaccisen nu aldräförst måtte afgöras, och förthensskull frågade 1:o om deputerade i går efter aftal öfwersedt taxan. 2:o Om bewillningen också wore tilreds med hwad til them blifwit remitterat.

Til thetta senare swarade kyrkioherden Manquer, at bewillningen i går icke warit tilhopa, utan skulle i dag eftermiddagen träda tilsamman och afgöra saken, och thesutom är ock bränwinet thet, som hindrat och fordrar mästa arbetet; emedan icke är troligit, at bönderne wilja gå in i thet förslaget, at gifwa 6 d:r s:mt för mantalet.

Biskop. h:r doct. Kalsenius förestälte, at i fall bönderne skulle wara emot bränwinet, kunde man lämna thet så länge, och imedlertid afgöra thet andra.

Probsten Montelius berättade, at deputerade warit tilsamman och gått taxan igenom på utrikes waror, hwarwid några anmärkningar blifwit giorde, som nu uplästes och til alla delar bifallos,² hwarjämte och sedan blifwit öfwerenskommit, at böcker lämnas til vidare betänckande och Portugiswin taxeras lika med thet franska, resolverades at thesse anmärkningar skulle följa med taxan til borg.st.

R. och a. hafwa bifallit sielfwa taxan, med then tilläggning, at för alla thessa waror så i wåto som torro, hwilka efter resol:s³ datum inkomma, betalas thenne förhögnings, oansedt the förut äro införskrefne.

Pr.st. lät påskrifwa, at thet bifaller höglof. r. och a:s tilläggning, med the anmärkningar, som härhos följa.

2. Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 11 Febr.⁴ ang:de at vacancerne uti armén, som wid sista riksdag blefwo tillätne måga recrüteras; med mera.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal.

3. Upl:s r. och a:s extr. prot. af d. 17 hujus,⁵ ang:de at then af capit. Schechta emot Hedman angifne saken, måtte gå til en ständernes commission.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1304, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 12.

² Läs: *biföllos*.

³ Enl. konc., renskr.: *rosol:s*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 17.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 12.

Biskopen h:r doct. Kalsenius gjorde en kort relation, om hwad förut i thenna sak hos ståndet warit ventilerat, så som grunden til ståndets förut fattade slut, at saken borde gå til kongl. hofrättens uptagande; hemställande, om icke ståndet, til at altid wara sig likt i sina utlåtelse, jämwäl nu will förblifwa therwid, hwilket bifölls.

Öfwerhåfpredikanten Troilius lade til, at som capitain Schechta är then, som drifwer thenna saken så högt, och jämwäl i expeditionen protesterat emot pr. och bondest:s utslag, så borde han ej hafwa thet impune, el:r så lätt gå therifrån.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hölt före, at vårt stånd ej bör befatta sig thermed, utan lämna sådant til r. och a:s eget beifrande, hwarest Schechta är ledamot.

Sedan pr.st:s utlåtande war påskrifwit, yttrade sig kyrkioherden Huss, at althenstund r. och a. beropa sig på riksdagsordn. och fundamentallagen, så är han för sin del af then mening, at thetta borde i consideration tagas.

4. Upl:s secret. deputat:s betänckande,¹ ang:de öfwerstlieut. baron Jöran Flemmings ansökning om öfwerstefullmagt.

R. och a. hade bifallit. Pr.st. gjorde likal.

5. Upl. borg.st:s extr. prot.² ang:de at Öregrunds stad må, i anseende til thes genom sista olyckeliga brand, ledna skada, bekomma 8 frihetsår, med mera.

R. och a. hafwa bifallit dockså, at the utsatte 8 åren förminsas til 6, och at hwad nu för Öregrunds stads inwånare blifwit bewiljadt, ej må dragas af någon annan til præjudicat.

Bondest. hafwa bifallit r. och a. Pr.st. gjorde likal.

Den 28 Martii

1. Herr taleman gaf tilkänna, at han tillika med flera deputerade hade för en särdeles angelägenhet af nöden at stiga ned til secr. utsk. begärandes at the protocoller, som ännu woro ojusterade måtte imedlertid upläsas, och sedan bewillningsverket företagas. I anledning häraf

2. upl:s och justerades protocollen af d. 17 och 18 hujus.

3. Fortsattes med föreläsningen af bewillningen,³ tå wid 3:die § giordes början med the bewillningar, som för pr.st. blifwit projecterade.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 13 a.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 20.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 2. Även denna dag § 5; 30 mars 1747 § 3.

Wid thet, at om pastores i städerne förmåles, at the skola upgifwa sina inkomster, höllo kyrkioherdarne Palmærus och Huss före, at thet skulle wara bättre, at pastores i thetta fall ej blefwe förbundne, at sielfwe upgifwa sina inkomster, utan i thet stället blefwo af wederbörande, efter förra wanligheten, taxerade; och på thet intet twång härwid föröfwas måtte, böra pastores¹ förut hwar å sin ort höras, innan något wist fastställes.

Wid capellanernes i städerne taxation påmintes, at the ej måge påläggas flere inkomster at upgifwa, än theras penningelöner.

Ang:de capellanerne i Skåne och på Gottland förbehöllo sig probsten Aulin och kyrkioherden Cedren, at emedan thesse capellaner äro på intet sätt, hwar-ken med boställen el:r lön af församl:ne försedde, såsom på the öfriga orterne i riket, utan niuta all sin lön och underhåll af pastoribus; altså böra the blifwa för thenna afgift förskonte, som efter mantalen bör ärläggas.

Probsten Trægård påminte om kyrkiainspectorerne i Blekingen, at the ej måge taxeras til något wist, utan af sina löner betala 6 proc. efter markegång-
en; emedan thet eljest tyckes komma them för drygt uppå. Bem:te probst giorde ock samma förbehåll för academiesecreteraren i Lund, samt them, som äro patroni ecclesiarum i Skåne, instämmande probsten Aulin äfwen i thetta sista.

Herr taleman och the öfriga ledamöterna af secr. utsk. kommo tillbaka.

4. Ifrån bondest. ankommo 24 deputerade. Ordet förde Anders Larsson ifrån Carlsskoga, inlämnandes et extr. prot. af thetta dato,² hwarmedelst bondest. förklarar, at thet ingen del tager i thet angifwande emot thes taleman och secreterare, som några af ståndet hos the öfriga stånden förebragt; utan hysa för them et fullkommeligit förtroende, med mera, förmodande för öfrigit at the öfriga stånden ej lära tillåta, at någon får göra bondest. uti thes med the öfriga stånden egande magt och rättighet, thet minsta intrång.

Herr taleman swarade, jämte wänlig hälsnings förmälan, at pr.st. icke skall underlåta i thetta mål göra hwad thet bör.

Sedan deputerade tagit afträde, förständigade h:r taleman, om icke ståndet nu wille företaga sig thetta ärende til afgörande.

Herr doct. Browallius förmente, at någon swårighet torde härwid möta pr.st. emedan man ännu icke fått et fullkomligt lius i saken.

Herr taleman förestälte widare, at thet synes skola blifwa et ganska farligt och eftertänckeligit prèjudicat, om han skulle begifwa sig thertil, at thet ena ståndet på något sätt skulle ställas under the andras censur i et mål, som synes wara thes enskildte oeconomicum; ty man kunde tå aldrig göra sig säker, at icke thetsamma torde en annan gång wederfaras wårt eget, el:r et annat stånd, och posito, at the som nu klaga, skulle hafwa skiel thertil, så tyckes thet äntå wara nog betänckeligit för the andra stånden, at i et så granlaga och äfwentyr-

¹ Enl. konc., renskr.: *pastores*.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 10.

ligit mål, resolvera antingen til en commission, compromissorialrätt el. deputation.

Öfwerhofpredikanten Troilius war af then tanckan, at pr.st. för ingen del borde befatta sig härmed, utan låta thet komma an på bondest. såsom et thes enskylte oeconomicum; hwartil biskop. h:r doct. H. Benzelius lade, at thetta är just thet, som pr.st. för thetta 2:ne gånger giordt, så at man nu ej behöfwer mer än förblifwa wid thetsamma.

Häruppå uplästes r. och a:s extr. prot. af d. 18 hujus,¹ ang:de at 2:ne hos r. och a. ingifne memorialer, thet ena af capitain Schechta, thet andra af baron Cronhiort, gifwit r. och a. anledning, at hos the andra stånden, förnya theras förr giorde föreställning, rörande then upkomne skiljaktigheten hos bondest.

Bem:te memorialer uplästes; i anledning hwaraf h:r taleman lämnade än vidare til ståndets eftersinnande, om icke thet torde mera skada än gagna, i fall, som thesse memorialer förmå, en compromissorialrätt el:r deputation skulle öfwer thetta granlaga mål sättas; ty man har exempel på, at sådant giordt både ondt och godt. Åtminstone synes thet nu wara så mycket mindre skiel at bifalla här til, som thet är en anseelig pluralitet i bondest. hwilken är themot, och när så är, så är thet ock med riksdagsordn. likmätigt, at hwad slut pluraliteten i et stånd fattar, bör wara gällande.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius ponerade, at om än så wara skulle, thet et mindre antal i et stånd kunde hafwa rätt i sit påstående emot pluraliteten i samma stånd, mon therföre the andra stånden böra uptaga och afdöma en sådan sak? Skulle man intet snarare tro, at the borde wända sig til konungen, som til följte af thes kongl. försäkran eger at skydda hwar och en af thes undersåtare wid lag och förordningar.

Herr taleman yttrade sig snart nog kunna wara af samma mening; men hölt jämwäl wid thetta tilfälle sådant betänckeligit.

Herr superintendenten Kammecker: Man hörte at the klagandes besvär skall gå ut på något, som är criminelt hos ståndets taleman och secreterare, hwem skall tå rätta sådant inom ståndet, när taleman och secretéraren hafwa förskaffat sig pluraliteten å sin sida.

Herr doct. Browallius hölt före, at quæstionen formelement nu borde blifwa, huru tå skall förfaras, enär någon beswärar sig theröfwer, at han ej får niuta riksdagsordningen til goda; och at å andra sidan jämwäl samma förordning öfwerträdes?

Herr taleman: Wi böra taga quæstionen af bondest:s extr. prot. som nu uplästes, och behöfwa ej gå vidare, än ståndet sielf gifwit anledning til.

Herr öfwerhåfpredikanten Troilius, kyrkioherden Palmærus och probsten Montelius förmente, at man ej behöfde gifwa något nytt swar, utan simpliciter beropa sig på thet förra, hwarmed h:r doct. Browallius sig ock conformerade.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 14.

Kyrkioherden Huss yttrade sig wara af then tankan, at ehuru han hwarken är för plenum plenorum, compromissorialrätt, el:r commission, likwäl emedan the klagande förnekas en rättighet, som lag och förordningar them tillägga, och the således i thenna punct kunna för enskildte personer anses; altså hemställte han, om icke thesse kunde wända sig til Kongl. Maj:tt, för hwilken mening biskop. h:r doct. H. Banzelius jämwäl sig yttradt.

Probsten Lidius war af samma tancka; men biskop. h:r doct. Alstrin med flera hölle före, at som til följe af riksdagsordningen, pluraliteten i et stånd bör gälla, så kan vårt stånd så mycket mindre sig härmed befatta, som thetta thesutom är et bondest:s enskildte oeconomicum.

Häruppå anmodades herr biskopen, at uppsätta et extr. prot. til swar uppå bondest:s andragande i thetta mål, som sedermera kunde med bem:te stånd communiceras, hwilket och något thereafter uplästes och til alla delar gillades, lydande som följer:

Pr.st. beklagar nu som tilföre, at någon skiljaktighet uti thet ärbara bondest. upkommit; men gör sig nu thet fägnessamma hopp utaf thet, som bem:te stånd i dag dels muntel. genom en anseelig och talrik deputation, dels genom et aflefwerat extr. prot. andragit, at thetsamma icke något twifwelsmål drager, at ju ber:de upkomne twistighet, kan, enligt fundamentallagen, inom ståndet afgöras; och som arb. bondest. sig thetta förbehåller, såsom thes enskildte oeconomicum, i förmodan at the öfrige resp. stånden ej lära tillåta, at någon må få göra bondest. uti thes med the öfriga stånden egande magt och rättighet thet ringesta intrång; så kan pr.st. ej annat, än med bem:te stånds yttrande til alla delar instämna, och förblifwer altså pr.st. wid thet, som thet för thetta sig i samma mål utlåtit.

Thetta blef genom extr. prot. sedermera med samteliga stånden communicerat.

5. Continuerades med upläsandet af bewillningen.¹

Kyrkioherden Manquer gaf wid handen, at man för thenna gången bibehållit alla öfriga titlar, förutan wagnar, peruker och styfkiortlar.

Wid 14 § ang:de fensterafgiften tyckte något hwar at thenne titel wore något orimelig; läggande kyrkioherden mag:r Helstadius til, at han ifrån sista riksdag blifwit alt mer och mer förhatelig.

Herr taleman lät förstå, at ehuru härmed må wara, så är thet oförnekeligit, at kronan behöfwer pengar, the må nu insamlas under hwad titel hos r:s st:r behaga. Och som thenne afgift mäst graverar them, som hafwa stora hus och många gårdar, och jämwäl under tiden åtskilliga charactersbyggningar, hwilka sällan om icke aldrig bebodde warda; altså kunna wi härmed låta bero, til thes man får se hwad r. och a. göra, och imedlertid komma öfwerens therom, at så

¹ Präteståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 2. Även denna dag § 3; 30 mars 1747 § 3.

framr samtelige r:s st:r bifalla fensterafgiften, så will pr.st. icke heller undandraga; hwilket bifölls.

Herr profess. Asp påminte, at klockare på landet, som inga boställen hafwa, måga undantagas, i fall allmogen ej åtager sig thenna afgift.

Probst. mag:r Lidius med flera förbehöllo at the scholar och gymnasier, som inga inkomster hafwa, måtte frikallas; emedan i annor händelse afgiften kommer at repareras på betjeningen, som utom thes för sina egna rum måste betala thenne afgift.

6. Herr justitiæcancelleren Löwenhielm företrädde, andragandes, hurusom til ärendernas behöriga och skyndesamma afgörande nödigt wara mände, at then tilökning på staten i nedre revision, som wid 1741 års riksdag blifwit giord, medelst 2:ne revisionssecreterares tilförordnande, nu måtte warda bibehållen, och icke efter sidsta riksdagsslut indragen, emedan i sådant fall, thet åter skulle komma thertil, at för ärendernas myckenhet, åtskilligt blefwe icke allenast länge på tiden liggande; utan ock kanske aldeles oafhulpet. Herr justitiæcancelleren bewiste nyttan af thenna tilökning i staten thermed, at sedan år 1741 hafwa flere saker på 3:ne år blifwit afgiorde, än tilföre på 6, oaktadt åtskillige hinder af krig och upror sedermera tilstödt.

Ang:de thenna tilökning i nedre revisionen med secreterare, inlämnade h:r justitiæcancelleren et extr. prot. under thetta datum ifrån Kongl. Maj:tt och rådet samt secr. utsk. som r. och a. bifallit.

Herr taleman önskade h:r justitiæcancelleren först å ståndets wägnar mycken lycka til thet nyligen antagne wigtiga ämbetets förwaltande, och swarade, at pr.st. skulle öfwer thet andragna ärendet ofördröjeligen sig utlåta, samt recommenderade widare til ömesta omwårdnad saken, ang:de sabbathens och högtiders better helgd, så at thet sielfswäld, som nu tagit öfwer handen wid then allmänna och offenteliga gudstjenstens förakt, måtte på något eftertryckeligit sätt hämmat och förtagit warda.

Herr justitiæcancelleren försäkrade, at han med all alfvarsamhet skall bewaka thetta ärende.

Sedan wälbem:te herre tagit afträde, yttrade sig, uppå h:r talemans proposition, pr.st. ang:de revisionssecreterarebeställningarne wara af samma tancka med r. och a. hwilket strax påskrefs. Härjämte aflade ståndet en wänlig taksägelse til h:r taleman för then giorde påminnelsen, ang:de sabbathens helgande.

7. Upl. utdrag af rådsprot.¹ ang:de riksrådet och öfwerste-marskalken grefwe Tessins förklarade åstundan at inför et r:s st:rs pleno plenorum nedlägga thet ämbete, som han hittils wid kongl. cancelliecollegium förwaltat.

R. och a. hafwa pröfwat för godt, thet et plenum plenorum må hållas, til afgörande af h:r grefwens riksrådets och öfwerste-marskalkens tå til görande andragande; dock med thet förbehåll, at wid samma tilfälle, utom hwad swar h:r

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 191.

baron och landtmarskalken kan finna nödigt för anständigheten skull at gifwa, inga discursur öfwer h:r grefwens riksrådets och öfwerstemarskalkens anbringande måga föras, el:r andra mål, af hwad beskaffenhet the ock wara måge, under ventilation el:r til afgörande företagas.¹

Pr.st. conformerade sig härutinnan med r. och a.

8. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde borgmästaren Borg, inlämnandes et borg.st:s extr. prot. af thetta dato,² berörande skiljaktigheten i bondest. af innehåll, at emedan bondest. förklarat sig hysa för thes taleman och secreterare alt förtroende; ty finner borg.st. för skieligit at låta therwid förblifwa.

9. Herr Tranchell yttrade sig: Wid projectets upläsande til bewillningen har jag förnummit, huru all spannmål, som åtskillige af pr.st. utom then wanliga tertialtionden upbära och åtniuta, antingen som wederlag, donation el:r af hwad namn then wara må, är taxerad til 6 proc. efter markgången; men som man finner exempel. besynnerl. wid Bohnäs pastorat af Elfsyssels probsteri och Bahus³ län, therest kyrkioherden ifrån danska tiderna långt tillbaka har af kronan årl. unfått, såsom en årsättning för förswagad lägenhet, wid 40 t:r spannemål, af samma spannmål aldrig tilförene warit bewillning el:r contribution underkastad, förän sidsta riksdag, althenstund gamla danska konungabrefwet uttryckel. säger, at samma spannemål skall af kyrkioherden upbäras, niutas och behållas *qwitt*, i förmågo hwaraf kyrkioherden Rhodin nu hos konungen söker, at få then sedan sidsta riksdag för samma spannemål ärlagda bewillning tillbaka. Så förmodar i ödmjukhet högw. ståndet i anseende härtill gunstbenäget täckes limitera spannemålstaxeringen, så at the som af kronan i danska tiden och altsedan åtniutit någon spannemål, *qwitt*, enligt konungabref, måge hädanefter ifrån bewillning och contribution therføre, af hwad namn then wara må, blifwa förskonte, så nu som framdeles, på thet våra privilegier ej måge blifwa å sido satte.

Herr taleman hemstälte, om thet wäl skulle pröfwas mögeligit i en kongl. förordning, at för en och annan enskildt restringera något; hwilket ståndet äfwen ansåg för ogörligit.

Herr Tranchell förmente at thetta kunde skie i generelle termer, at alla the, som ega at upwisa kongl. donationsbref, måtte befrias. Herr taleman swarade, at i sådant fall the torde blifwa altför många, som på thetta sätt wilja sig undandraga, och kronan komma således at altförmycket lida, hwilken behöfwer dubbelt mer, än någon bewillning nu kan utgöra.

Probsten mag:r Wall frågade, om massugnar och härdar skola för mantal i pastoraten beräknas, och bewillning för them utgöras? Herr taleman swarade ja, och at grunden thertil är tagen af 1739 års förordning om prestewal, ther hamrar och

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 13; nr 14.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 21.

³ Läs: *Bohus*.

masugnar hafwa lika consideration; ty fast än pastor ej är theraf något wist til underhåll anslagit, så ankommer likwål sådant, til följe af förordningen år 1672, uppå en wänlig öfwerenskommelse emel. brukspatron och pastor; och posito at för hamaren och masugn intet gifwas skulle, så har likwål en kyrkioherde uti pastoralier så mycket af bruksfolket, som torde kunna swara emot et å två mantal i pastoratet.

Herr doct. Browallius ärendrade, at thet ej torde skada pr.st. i längden, om man nu låter blifwa therwid, at en pastor skattar för hamaren och masugn, ändock han för them specificce ingenting niuta skulle; ty thermed warder likwål bewist, och af publico arkändt, at han bör niuta något, och förmodel. så mycket, som åtminstone kunde swara emot utgiften.

Den 30 Martii

1. Upl. och justerades prot. af d. 28 i thenna månad.

2. Utnämndes följande til the allmänna beswärens igenomseende, neml. probstarne och kyrkioherdarne mag:r Wettersten, h:r Drangell, mag:r Aurelius, mag:r Pazelius och mag:r Trægård.

3. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde rådmannen h:r Kærrman, berättandes at saken, ang:de betänckandet om manufacturerne,¹ har uti expeditionsdeputat. stadnat af then orsak at 2:ne stånd i sina utlåtelse äro emot 2:ne; begärande förthensku, at i fall hela arbetet ej skall komma at studsas, och tiden til rikets skada, samt deputations hinder och uppehållande fåfängt löpa utur händerne, pr.st. wille å nyo taga saken i öfwerwägande, och genom någon jämkning i thes förra utlåtande, befrämja saken til expedition.

Sedan deputerade tagit afträde, frågade h:r taleman, om något anstöteligt wore i betänckandet, som kunde hindra expeditionen, hwartil öfwer alt swarades nej; men probsten mag:r Serenius war emot, beropandes sig på, hwad til förene i thenna sak discurerat finnas, hwilket af protocollat också nu uplästes; hwaruppå, efter någon widare ventilation å ömse sidor, änteligen stadnade therwid, at ståndet bifaller deputations betänckande på sätt, som r. och a. men hwad manufacturfondens förökande angår, så will ståndet sig theröfwer yttra, när deputation med sit förslag inkommit.

4. Företogs å nyo bewillningen² och i synnerhet 3 § ang:de presterskapets afgift, hwarwid h:r doct. Hausswolff genom memorial³ gjorde then anmärkning-

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 3. Även 21 februari 1747 § 8; 25 februari § 11; 3 mars § 15; 4 mars § 17.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 2. Även 28 mars 1747 § 3; § 5.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 75.

en, at hwad the scholæbetjänter angår, som i anseende til theras ringa löner äro för bewillningen frikallade, så möter här i Stockholm then swårigheten, at kronobetjenterne i landsorterne afdraga thenne afgift, innan penningarne til consistorium insändes, hwilket sedan utdelar them ibland betjeningen, tå thesse, som hafwa mindre lön ej kunna komma at åtniuta thenne förskoning.

Herr taleman swarade, at ståndet ej lärer kunna antaga sådane specielle casus, utan är bäst at consistorium härmed wänder sig til Hans Kongl. Maj:tt. Hwarjämte h:r taleman förestälte, om man icke skulle söka at winna, thet scholæbetjenters löner borde stiga til 25 t:r spannemål, el:r ock 150 d:r s:mt i penningar, innan någon bewillning therföre kommer at betalas, hwilket bifölls och skulle tillika med följande anmärkningar på projectet antecknade warda, neml

1. At bancobetjeningen betalar 6 proc. af sin lön.

2. At pastores i städerne upgifwa sina inkomster på sätt, som nu är brukeligt.

3. At the prestmän i Lunds och Gottlands stift undantagas, som wäl heta capellaner, men äro rättel. pastorum adjuncti, och niuta ingen lön af församl:ne.

4. At så wida hamrar och härdar icke äro stadgade til något wist hemantal, ang:de presterskapets upbörd, och presterskapet i bergslagerne wid slutet af § taxeras för extra inkomster, så warda ock hamrar och härdar under samma taxering begrepne; och altså gå hamrar och härdar utur thenne §.

5. At academïæ secret. i Lund ärlägger 30 d:r s:mt och räntmästaren therstädes, såsom egande större lön, 36 d:r.

6. At capellanerne i städerne befrias för afgift för then spannmål, som the, å et och annat ställe niuta af pastor.

7. At vice bibliothecarien i Åbo går ut, emedan ingen sådan finnes på staten, och ammanuensis therstädes niuter ingen werkelig lön.

8. At kyrkioinspectoren i Blekingen ärlägger 10 d:r men i Halland och Bohus län 15 d:r s:mt.

9. At the adjuncti gymnas. som niuta lön betala 4 proc.

5. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde assessor Plomgren, berättandes, at ehuru rikets förmon fordrar, et skyndesamt slut, ang:de consumtionsaccisen af utrikes ifrån inkommande waror, hwarföre ock pr.st. förbehållit, at samma sak, som d. 17 hujus, til bewillningen remitterades, skulle för högtiden komma therifrån tillbaka, hwilken mening ock borg.st. biföll, så har dock thensamme än icke kommit til bewillningen ifrån bondest., ändock han ankom til bem:te stånd d. 18 nästl.; och emedan thet således synes wilja gå altför långt ut på tiden; ty är borg.st:s begäran pr.st. wille i så måtto ändra sit utlåtande, at saken utan remiss bifallas, på sätt som r. och a. giordt; utlofwandes, at wilja återsända löparen til pr.st.

Sedan deputerade afträdt, frågade h:r taleman, huru ståndet wille göra med thenna sak.

Probst. mag:r Serenius förbehölt, at then ingalunda bör gå bewillningsdeputation förbi, för the skiel, som tilföre äro i protocollet anförde.

Herr taleman fruktade, at på sådant sätt thet går altför långt ut på tiden til rikets stora skada; såsom ock riksdagen härigenom uppehålls, om hwars afslutande pr.st. likwäl warit thet första, som giordt påminnelse, hwarföre ock h:r taleman, i fall drögsålet med thenna angelägna sak bewiljas, förbehåller sig wara fri för alt ansvar.

Åtskillige af ståndet gjorde samma förbehåll, hwaruppå, efter något vidare discurerande, stadnade therwid, at pr.st. bifaller r. och a. utlåtande; dock at bewillningsdeputat. inkommer med sit betänckande, hwilketthera af the projecterade alternativen til accis för inrikes brännwin befinnes wara thet nyttigaste och rådeligaste.

6. Genom memorial anhåller lieut. af Bousquettska regementet Pet. Ad. Lanerstierna,¹ at i anseende til anförde skiel och omständigheter, warda med capitains character och belöning ihogkommen.

R. och a. hafwa remitterat til Hans Kongl. Maj:tt, som i nåder lærer låta honom wederfaras befordran efter förtjenst och skickelighet.

Borg. och bondest. hafwa bifallit ansökningen; hwilket pr.st. ock gjorde, i anseende til öfwerst Amminofs bilagde intygande,² om bem:te lieutenants bravour wid Mändolax.

7. Jämwäl anhåller öfwerstlieut. Usedom wid drottningens [lifregem. i Pommern]³ genom memorial,⁴ at få afstå sin capitainsindelning, jämte compagniet, til thes son.

R. och a. samt borg.st. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

8. Likal. anhåller major wid samma regemente Christ. von Schantz,⁵ såsom en gamal man, at få afstå sin innehafwande syssla till någon wärdig och skickelig inom regementet.

R. och a., borg.- samt bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

9. Upl. borg.st:s extr. prot. af d. 4 Dec.⁶ 1746,⁷ ang:de at Philipstads inbyggare måge bekomma frihet, at til justitiariibeställningen thesamastådes få uprätta förslager, på sätt, som med borgmästersysslor i andra städer skier.

Bondest. hafwer thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 59.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 59, bilaga.

³ Enl. konc.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 98.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 60.

⁶ Enligt extraktprotokollet den 3 december.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 22.

10. Upl. justitiædeputations betänckande,¹ ang:de helgonskylden i Skåne. Hwilket bifölls.

Den 31 Martii

1. Justerades protocollet af d. 30 hujus.

2. Upl:s häradshöfdingen Wiesels memorial,² hwarutinnan han anhåller, at i anseende til thes annalkande höga ålder, samt flere anförde omständigheter, få afstå thes syssla til v. häradshöfdingen Joh. Key³.

Borg. samt bondest. hafwa thetta bifallit. Pr.st. fant äfwen skieligit at härtil bifalla.

3. Genom memorial anhåller bergmästaren Joh. Festing,⁴ at jämwäl, i anseende til thes höga ålder och swaga krafter, samt andra omständigheter, få öfwerlämna sin syssla til v. bergmästaren Magnus Linder.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägånde och pröfwade, så i anseende til hwad anført är, som ock hwad acterne widare innehålla så mycket skieligare thenna ansökning at bifalla, som bergmästar Festing är til hög ålder kommen och ej mera åstundar, än at, utan förbättring på characteren, i sin lifstid få behålla then ordinarie lönen.

4. Häradshöfdingen Joh. Bergenstråle anhåller genom memorial,⁵ at i anseende til anförde omständigheter få öfwerlåta sin syssla til auditeuren Lars Lossbom.

Hwilket bifölls.

5. Upl. deputationens öfwer ärenderne i Finland betänckande,⁶ ang:de then för Österbotn projecterade skattläggningsmethode.

R. och a. hafwa thetta bifallit.

Uppå h:r doct. Filenii ärindran, at man bör se sig före, thet indelningsverket härigenom ej rubbas, resolverades at pr.st. bifaller betänckandet; dock at indelningsverket ej måtte på något sätt rubbas.

6. Upl:s et memorial ifrån riddarehusdeputation,⁷ ang:de at riddarehuswaktmästaren, må enligt förra resolutioner, wara berättigad at få hålla krog på rid-

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 3.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 99.

³ Enl. konc., renskr.: *Kley*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 96.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 97.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 2.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 221.

darehusgården, utan at blifwa utaf krögaresocieteten theruti hindrad, el:r förbunden at ärlägga therföre någon krögericontingent.

R. och a. samtycker härtil, och recommenderar thenna ansökning til benägit bifall hos the öfriga resp. stånden, på thet riddarhuset må bibehållas wid en rättighet, som thetsamma af ålder tilhördt.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

7. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de thet i Halland inrättade saltsöfiskeriet.

R. och a. hafwa remitterat thetta til secr. handels- och manif.deputat. hwa-rest thetta mål förut är anhängigt² och under öfwerwägende.

Pr.st. biföll höglof. r. och a:s utlåtande.

8. Genom memorial anhåller häradshöfd. Herm. Malmin,³ at för anförde skiel och orsaker, få öfwerlämna thes syssla til sin swåger v. häradshöfd. Carl Dahl.

Borg. och bondest. hafwa thenne ansökning bifallit. Pr.st. giorde likal.

9. Upl. secrete deputat:s betänckande,⁴ ang:de secreteraren wid ammiralitets-collegium Wilh. Lindenstedts befordran.

R. och a. hafwa bifallit med then tilläggnig, at hos H:s Kongl. Majj:tt jämwäl i underdånighet må anhållas, at som genom ammiralitetskam.rådet von Dahlmans befordran, ledighet nu existerar, så tackes Kongl. Majj:tt wid thet tilfället låta secreteraren Lindenstedt röna nådig werkan af r:s st:r för honom tilförene afgången underdåniga intercessioner.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

10. Vice heradshöfdingen Peter Bornander, som säger sig länge hafwa tjent; men therunder skall ofta blifwit préjudicerad, anhåller om underdånig föreskrift at blifwa befordrad til enthera af the nu ledigwarande 2:ne jurisdictioner under Götha hofrätt.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuss hölt före, at ständerne ej kunna befatta sig med werkel. lediga sysslor.

I anledning hwaraf h:r taleman hemstälte, om icke ståndet skulle finna bäst, at i underdånighet anmoda H:s Kongl. Majj:tt om nådigt promotorial å nyo til Götha hofrätt, at v. häradshöfd. Bornander må med flera sökande warda til befordran ihogkommen. Hwilket blef bifallit.

11. Skräddareåldermannens Joh. Bruhns memorial uplästes, ang:de at alle faststälte moden på kläden⁵ måge uphöra, med mera.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 15.

² Enl. konc., renskr.: *anhändigt*.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 92.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 13 b.

⁵ Läs: *kläder*.

Borg.st. hafwa remitterat thetta til secr. handels och manuf.deputat. Pr.st. gjorde likal.

12. Upl:s instruction för protocolsdeputation.¹

R. och a. hafwa bifallit; dock lämnat deputation frihet at inkomma med sina påminnelser, i fall deputation skulle tycka sig ej ega nog fria händer.

Sedan pr.st. låtit efterse ibland acterna instruction som 1738 warit, och med honom jämfört thenna sednare, och befunnit them wara lika, resolverades, thet pr.st. samtycker, at thenne instruction må gälla för thenne gången.

13. Upl. borg.st:s extr. prot.² ang:de en förordnings utfärdande, som tydel. förklarar hwad under landsköp bör förstås, med mera.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

14. Upl. secr. handels och manuf.deputat:s betänckande,³ ang:de wexelcursen, jämte project til förklaring öfwer förordningen af d. 26 Martij 1745.

R. och a. hafwa bifallit bägge delarne. Pr.st. biföll jämwäl betänckandet; men hwad förklaringen angår, ärindrade probsten Serenius, at thet synes för hårdt och eftertänckeligt, at utsätta böter på handel, och at man om sin egen dom ej skall få föranstalta efter behag.

Herr taleman förestälte, at många casus fortuiti kunna här löpa in och förhindra, at man ej så hastigt kan afsända sin wexel.

Doctor Filenius: Deputations afseende med tidens inskränckning, och the utsatte böterna, är intet annat, än at förtaga mäklarene thet sielfswäld, at efter behag innehålla wexlarne, och thermed upjaga them til et thesto högre pris; hwilket efter then nu projecterade förordningen icke låter sig göra.

Doctor Browallius anförde, at sanctio poenæ utan hinder bör sträcka sig til the 2 föregående puncterne, och hemstälte, om man wid then 3:die skulle göra någon limitation.

Herr taleman förestälte, at hwad wi här discourera är en sak, som borg.st. egentel. och til pricka bör förstå, och förthenskull frågade nu, om projectet bifalles, med hemställande, om thet icke skulle wara rådeligt, at utelämnas straffet för 3:die puncten, el:r at tiden til wexelbrefwets afskickande kunde förlängas. Hwilket blef bifallit och strax påskrefs.

15. Föredrogs cornetten och tygwaktaren wid kongl. artillerie J. C. Kreitlows memorial,⁴ hwarutinnan han förmäler sig warit sinnad, at wid innewarande riksdag hos urskillningsdeputation insinuera besvär öfwer någon honom wederfaren préjudice uti thes wid samma regemente flera resor sökte befördan; men har ifrån thetta sit upsåt blifwit hindrad, at posten med hwilken han ifrån

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 170.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 23.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 4.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 63.

Finland afsändt thenna sin besvärsskrift, ej ankommit förän sent på aftonen samma dag, som then utsatte tiden til sådane documenters ingifwande hos urskillningen lopp til ända, hwarföre ock bem:te deputation dagen theruppå förwägrat thenne thes ansökning at emottaga, anhållande förthenskull, thet r:s st:r, i anseende så wäl til ortens aflägsenhet, hwarest han tå warit wistande, som ock at han til thet oförmodade hindret sielf ej warit någon orsak, tackes gynna honom then förmån, at äntå hos r:s st:r få thes åliggande angelägenhet andraga.

Pr.st. fant wid öfwerwägandet häraf, så mycket mera skieligit, at lämna thes bifall til thenna cornettens och tygwaktaren Kreitlows ansökning, som ej allenast H:s Kongl. Maj:tt uti thes nådiga resolution af d. 7 Octob. 1745 med mycket nådigt wälbehag ansedt thenne Kreitlows trogna och oförtrutna upförande, under sista feigden i Finland, samt öfriga långliga tjenster; utan jämwäl the omförmälte omständigheter, som hindrat at thetta ärende i rättan tid ej blifwit anmält, tyckas förtjena en sådan riksens st:rs willfarighet; hwarföre ock pr.st. hos the öfriga resp. stånden hörsamt-, tjenst- och wänl. will hafwa thenna ansökning i bästa måttom recommenderad, så at honom, Kreitlow, må wara tillåtit at til r:s st:rs secr. deputation ingifwa hwad han i förbem:te mål finner sig föranlåten at andraga. Thetta expedierades genom extr. prot.

16. Upl. secr. deputations betänckande,¹ ang:de thet af lagmannen öfwer Westmanland och Kopparbergs län h:r Christian König sökte tilstånd, at få öfwerlämna samma thes beställning til kamarherre och häradshöfd. baron Joh. Funck, med thet mera, och fant pr.st. skieligit, at i så måtto bifalla deputat:s utlåtande, thet lagmannen h:r König, såsom en gammal och mycket wälförtjent man, må lämnas frihet at afstå thes tjenst til baron Funck, hwilkens goda förtjenster ståndet tilförene jämwäl har sig wälbekante; men som deputation tillika uti auditeuren Waldii² ställe föreslagit v. häradshöfd. Clas Jac. von Wallwik til successor efter baron Funck, så har wäl ståndet emot von Wallwicks egande skickelighet och förtjenst til en sådan befordran ej något at påminna, utan bifaller äfwen thetsamma; dock likwäl, som auditeuren Waldius härigenom tyckes lida, hwilken tilförene i några år sutit i werkelig tjenst, hwaruppå han ej allenast innehafwer kongl. fullmagt; utan ock så wäl therwid, som andre angelägna commissioner, hwarwid han uppå Kongl. Maj:ts nådiga förordnande warit actor officiosus, wist både mycken flit och skickelighet til domareämbetet, samt theröfwer eger wederbörandes goda witnessbörder och intygande, såsom ock wid innewarande riksdag til justitiædeputat:s goda nöije thesammanstades fört protocoll; altså håller pr.st. för skieligit, at när von Wallwik härutinnan winner thes önskan, Waldius til någon sin hugnad themot, åtminstone må blifwa understödd med r:s st:rs underdåniga föreskrift til

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 14, bilagor.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 128, memorial av Waldius och Wallwik.

H:s Kongl. M:tt, at nu tillika bekomma häradshöfdingecharacter, samt på lika sätt, när tilfälle kan gifwas, få ingå accord med någon annan häradshöfdinge, och therå ärhålla H:s Kongl. Maj:tt:s nådiga stadfästelse.

Hwilket genom extr. prot. skulle med the andra stånden communiceras.

17. Föredrogs kamereraren i kongl. kamarcollegio Andr. Rödings ansökning,¹ at til commissarien i kongl. kamarrevision Paul Stockenström få afstå sin beställning.

Borg. och bondest.² hafwa til thenna ansökning gifwit theas bifall. Pr.st. gjorde likal.

18. Herr taleman gaf tilkänna, at efter talemännens öfwerenskommelse sistl. söndagsafton, thet af Hans Excellence grefwe Tessin begierte plenum plenorum i dag kl. 12 kommer at hållas, hwarom jämwäl nu ifrån riddarhuset blifwit ytterligare tillsagdt.

19. Upl. borg.st:s extr. prot. af d. 3 hujus,³ ang:de at handelsmannen Sam. Gottlieb Krüger måtte lämnas tilstånd at få accordera med krigscommissarien Adrian Stierncrants om thes postcommissariesyssla i Sundet.

Herr taleman gaf tilkänna, at thenne sak, så för påstwäsendets skull, som andra flera considerationer, ingalunda bör gå kongl. cancelliecollegium förbi; och förthensskull hemställte, om icke thetta ärende bör remitteras til wälbem:te collegii afgörande.

Bifölls och blef remissen påskrefwen.

20. V. notarien i Swea hofrätt Joh. Gust. Bilberg anhåller,⁴ i anseende til anförde skiel och omständigheter, at få accordera med någon häradshöfdinge, om thes syssla.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

21. Företogs åter bewillningen.⁵

Wid 3 § anmälde h:r doct. Browallius, at som cancellerssecreteraren wid Åbo academie icke niuter lön, så lär han ej el:r med någon bewillning therföre kunna anses. Hwilket bifölls.

Wid 12 § påminte lector Odhelius, at the tjenstejon, som flytta til städerne ej måtte therföre så högt taxeras, el:r åtminstone inga flere städer therunder förstås, än Stockholm och the större stappel- och upstäder, men the undantagas, som hafwa åkerbruk at skiöta.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 94.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 10.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 29. Även 22 april 1747 § 18.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 93.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 1.

Probst. mag:r Serenius förmälte, at orsaken härtil har warit, at hindra tjens-tefolkets flyttande til städerne, hwarest the blifwa bortskämde och til arbete odugelige.

Herr taleman: Et större malum är dock thet, at så mycket folk theraf taga sig anledning, at flytta utur landet.

Sedan något ytterligare blifwit härom discurerat, wart tilkänna gifwit, at kam.oecon.deputation i thes betänckande, om hemansklyfningen, lærer vidare omröra thenna sak, hwaraf anledning torde gifwas at ändra thenna §.

Wid 13 § påminte probst. mag:r Trægård, at soknspelmän äfwen kunna tillläggas.

Wid 16 § anförde probst mag:r Serenius, at thet synes wara nödigt, thet bergslagens taxering skier af kongl. bergscollegii fullmäktig wid samma tid och tilfälle när landshöfdingen i orten, låter taxeringen å landet för sig gå. Hwilket bifölls.

22. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde rådmän Kyronius; inlämnandes et extr. prot. af detta dato,¹ ang:de lagman grefwe Friedr. Gyllenborgs befordran til présidents heder och rang, och at wid yppande ledighet af något présidents ämbete i collegierne, helst kongl. bergscollegio, med befordran thertil i nåder hugnas.

taleman swarade, at saken så snart sig göra låter, skall tagas i öfwerwägan-de.

23. Som kl. nu war slagen 12, altså förfogade sig pr.st. ned til riddarhuset, at biwista thet utsatte plenum plenorum.

Sedan stånden woro samlade, gaf h:r baron och landtmarskalken therom bud til Hans Excellence riksrådet öfwerstemarskalken och academiecanceller grefwe Tessin, hwilken sedermera af alla fyra ståndens deputerade 10 til antalet blef emottagen och beledsagad fram til landtmarskalksbordet; hwaruppå h:r landtmarskalken med några ord gaf tilkänna, at r:s st:r nu woro efter begäran församlade til at afhöra, hwad Hans Excellence behagade föredraga.

Tå Hans Excellence genom et tal til stånden gaf tilkänna, at orsaken, som föranlåt it homom, at begära r:s st:rs sammanträde, wore at inför them nedlägga sit ministerielle ämbete, som samma Hans Excellences tal, hwilket strax theruppå, jämte herr baron och landtmarskalkens swar, blef trykt vidare utwisar. Sedan thesse tal woro slutne, proponerade h:r baron och landtmarskalken til ståndens utlåtande, om icke efter Hans Excellences begäran, så wäl secr. utsk. som secr. deputation nu finge företaga sig, at, i anledning af rådsprotocollerne, på thet nogesta undersöka Hans Excellences ämbets göromål, samt theröfwer sit utlåtande meddela? Hwar til öfweralt swarades ja. Hwarefter Hans Excellence beledsagad af the deputerade tog afträde och stånden jämwäl skildes åt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 27. Även 1 april 1747 § 15; 6 april § 28.

Den 1 April.

1. Justerades nästföretgående protocoll.

2. Probst. mag:r Serenius berättade, at bondest:s taleman begiert extr. prot. ang:de Olof Asserssons til pr.st. inlämnade memorial, hwilket til nästa gång skulle efterses, och tå föredragas.

3. Upl. cancellierådets och öfwerpåstdirecteurens h:r Leon. Klinkowströms memorial¹ med anmärkningar wid bewillningen, neml. 1:o at öfwerpåstdirecteuren blifwit påförde 72 d:r s:mt, tå han likwål nu mera för samma syssla, hwarken niuter någon särskild lön, el:r procent. 2:o At påstgårdarne i anseende til anförde skäl, måtte ifrån bewillningen frikallas.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägan, och hwad thet förra angår, pröfwade för skieligit, at så wida öfwerpåstdirecteuren nu förtiden, niuter hwarken lön el:r proc. för samma beställning, thet han ej el:r må graveras med särskild bewillning therföre. Och hwad påstgårdarne angår, som samma sak tyckes förtjena upmärksamhet, altså hemstältes thetta til samteliga ståndens närmare skierskådande.

I anledning häraf företogs åter bewillningen, och giordes följande anmärkningar

Wid 3 § och afgiften för 64 mantal tillägges: *för then inkomst presterskapet theraf niuter item thesse orden: dock presteborden och stommarne therunder icke begrepne.* Och better ned i samma § ang:de afgiften för spannmålsräntor tillägges, *för then del the theraf werkel. niuta,* samt wid slutet af §, at patroni ecclesiarum i Skåne, *som niuta kronotionde,* betala therföre 12 proc.

Wid slutet af 16 §, ang:de böterne stannade ståndet i följande slut: Pr.st. önskar och förmodar, at all uptänkelig upsigt och stränghet af wederbörande befallningshafwande må brukas til förekommande af swek och förminskning i thenna publici inkomst; men håller betänckeligit, at lämna rum för straff och böter uti en riksens st:rs allmänna bewillning, och at thet, som i sista riksdags bewillningsplacat härom är stadgadt, kan ock nu wara tilräckeligit.

4. Upl. justitiædeputations betänckande,² om ändring i tiden til gudstjenstens hållande i städerna; men uppsköt til en annan gång, i mening at consistorium Stockholmense skulle först häröfwer höras.

5. Påmintes domprobsten mag:r Liungberg, ang:de afgiften til ståndet ifrån Strengnæs stift, som förleden October månad bordt wara betalt.

Herr domprobsten lofwade, at thet aldra sist, inom 14 dagar skall hitkomma.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 18.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiædeputationen, nr 2 a. Även 28 juli 1747 § 6.

6. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de stengärdesgårdars läggande, med mera.

R. och a. samtycka, at en sådan förordning, som betänckandet innehåller, må til vidare blifwa utfärdad; dock at verkställigheten theraf i thet nogesta lämpas efter görligheten, och hwar och en landsorts särskilde beskaffenhet, samt at indelningshafware härutinnan åtniuta någon minskning. Hwad the utsatte böterne angår, så pröfwa r. och a. billigt, at theruti bör wara en likhet, neml. 8 öre s:mt utan åtskilnad.

Efter något discurerande, ang:de en och annan modification, stannade pr.st. i följande slut, at thet bifaller betänckandet, at så wida alfwarl. verkställas, som nödwändigheten thet fordrar, och mögeligheten för någon del tillåter, med tillägging, at hwad i 2 § hänskiutes til tingsrättens och kronobetjenters åtgörande, må verkställas på sätt, som byordningen af d. 1 Sept. 1741 stadgas, samt at hwad r. och a. anmärkt för indelningshafware, äfwen måtte förstås om presterskapets boställen, och the utsatte böterne för alla enahanda.

7. Ifrån borg.st. ankommo 12 deputerade. Ordet förde rådman Faggot, inlämnandes et extr. prot. af d. 31 Martii,² ang:de at assessor Plomgren kunde til commercieråds character, samt säte och stämma i kongl. collegio warda förhulpen.

talman i prästeståndet taleman swarade, at pr.st. skall taga thetta ärende i öfwerwägande.

8. Ifrån r. och a. ankommo 8 deputerade. Ordet förde baron Cederhielm; itererandes r. och a:s tilförene flera resor gjorde föreställning, ang:de forum til Hedmanska sakens uptagande, med begäran, at som 2:ne stånd i theras utlåtan-de stannat emot 2:ne, hwarigenom expedition hindras, at pr.st. wille taga saken i ytterligare öfwerwägande, och lämpa sig efter the ståndens mening, som grundat sin utlåtelse uppå regeringsformen och riksdagsordningen.

Herr taleman anmälte hörsam hälsning.

9. Herr taleman upläste en förteckning ifrån rådet på the stift, hwars enskilde beswär wid innewarande riksdag, i morgon skola i rådet til genomseende företagas, och förthenskull tilsade, at bem:te stifts fullmäktige i morgon kl. ½ 4 eftermiddagen til then ändan uti rådkamaren sig infinna.

10. Uppå anmodan åtog sig probstarne mag:r Strang och mag:r Wall, samt kyrkioherden mag:r Eckman, at til nästa gång genomse bergsdeput. betänckande om öfwersmidet.³

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 16.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 25.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 5. Även 4 april 1747 § 13.

11. Upl. capitain wid Westmanlands regemente Abel Hasselgrens memorial,¹ ang:de tilstånd at få updraga sit compagnie til lieutenanten therstädes baron Carl Otto Wrangel, samt at lieutenant. i fransk tjenst Nathanaël Gyllenram måtte få succedera thenna sednare.

Härwid gafs tilkänna at 2:ne officerare warit utanföre, som begiert anstånd med saken, och protesterat emot lieutenant. Wrangel, såsom ländande til the andra officerares préjudice wid regementet.

Biskop. h:r doct. Alstrin recommenderade lieutenant Wrangel til benägen åtänka för thes faders Hans Excellence riksrådet baron Eric Wrangels meriter.

Thetta togs i öfwerwägande, hwaruppå accordet emel. capitain Hasselgren och baron Wrangel bifölls; men emedan imedertid et memorial af lieutenant Gyllenhammar blef ingifwit,² hwarutinnan han, å egna och the öfriga lieutenanternes wägnar wid regementet, protesterar emot thetta accord, med begäran at saken måtte uppskiutas til thes the andre officerarne kunna härom blifwa underättade, så befalltes at med expedition af thenna ståndets resol. skulle tils vidare innehållas, och lieutenant. Gyllenhammar tillsägas, at skyndesammast införskaffa wederbörande officerares utlåtande.

12. Föredrogs auditeuren wid Helsingeregemen. Olof Swedritz memorial,³ ang:de at bekomma en underdånig föreskrift til H:s Kongl. Maj:tt, at wid förefallande öppning blifwa med anständig befördran ihogkommen.

Borg.st hafwer thetta bifallit. Pr.st. giorde likal.

13. Förehades å nyo betänckandet, om tobaksplanteringen, med mera.⁴

R. och a. hafwa bifallit med then tilläggning, at the små städerne, som hafwa tilräckeliga plantager, också lämnas frihet at få inrätta spinnerier.

Probst. mag:r Serenius upläste transsumt af konungens bref, ang:de in-skränckning til 1/3 af införsseln emot förra wanligheten; underställandes om icke ock nu therwid förblifwa måtte.

Sedan häröfwer något discurerat blifwit, stannade ståndet, så wäl i anledning theraf, som hwad förra gången anført blifwit, uti följande slut:

Som Kongl. Maj:tt allaredan på så god grund lagdt handen wid thetta ärendet, hwad tobaksbladsinförsseln angår, så finner ståndet betänckeligit, at theruti inträda; utan håller bäst, at Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet anmodas, än vidare härmed så fortfara, som rikets underbalance i handeln, the högst omträngande botemedel af then öfwerlägsna wexelcursen, samt tobaksplanterings befämjande kräfwet. Dock förbehåller sig ståndet, at kyrkio- hospitals- och ämbetsåkrar, som af clerici- kyrkio- och academies[t]aten⁵ sielfwe brukas,

¹ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 21, bilaga.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 125.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 85.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 19. Även 17 mars 1747 § 8; 30 september § 10.

⁵ Enl. konc.

ej måge annorledes, än med innehafwarens goda wilja til plantering användas, eftersom wederbörande sielfwe lära af bästa nyttan och förmon upmuntras til thet, som så wäl them, som thet allmänna gagneligt är.

14. I anledning af then deputation, som i dag ankom ifrån r. och a. ang:de Hedmanska saken, frågade herr taleman, huru ståndet wille härmed göra, och om thet skall blifwa wid thet, som tilförene slutit är, hwilket bifölls, och resolverades at följande skulle r. och a. til swar lämnas:

Uppå then ifrån höglofl. r. och a. i dag ankomne deputations föreställning, ang:de forum för fabriqueuren Hedman, utlät sig ståndet på thet sättet, at thet ej finner nog giltiga skiel til at gå ifrån thes redan 2:ne gånger härom afgifne yttrande; lärande expeditionsdeputat. när then följer riksdagsordn. icke hafwa swårare, at expediera thenna sak, än alla andra af lika beskaffenhet.

15. Herr taleman blef utkallad, och wid inkomsten berättade, at lagman grefwe Friedr. Gyllenborg wore utanföre och begär slut i sin sak, som af borg.st. blifwit anmäld.¹

Biskop. h:r doct. Alstrin, h:r profess. Asp, prob. mag:r Carlborg med flera, förmente at härmed kunde hafwas anstånd til thes r. och a. sig först utlåtitt; men andre sade theremot och wille at saken nu strax skulle afgöras. I anledning hwaraf h:r taleman frågade, om saken skall hwila, el:r nu afgöras; tå thetta sednare bifölls.

Herr öfwerhofpr. Troilius påminte therwid, at man i thetta fall icke lærer kunna efter borg.st:s gifna förslag, utsätta något wist præsidentskap; emedan thet tyckes wara nog eftertänckeligt, at determinera en survivence, i synnerhet, som bem:te stånd utmärker kongl. bergscollegium, hwilket skulle gå then berömeliga åldersmannen præsidenten baron Rålamb för nära under ögonen.

Thetta aktades högst billigt och resolverades:

Pr.st. bifaller, at saken må hos Kongl. Majj:tt i underdånighet anmälas til præsidents character, heder och namn för lagman gref. Fridr. Gyllenborg, och at h:r grefwen sedan, wid förefallande tjenligit tilfälle, kan warda af H:s Kongl. Majj:tt i nåder befordrad.

Härjämte påmintes af en och annan, at saken ang:de commercieråds character för assessor Plomgren nu kunde företagas och afgöras.

Den 4 April.

1. Justerades protocollet af d. 1 April.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 27. Även 31 mars 1747 § 22; 6 april § 28.

2. Herr taleman berättade, at i går wid tilfälle, at han tillika med h:r baron och landtmarskalken war befald at spisa wid kongl. taffelen, har talts om tjensters föregifwande af ständer äfwen intil the högsta ämbeten, ther likwäl, til följe af regeringsformen, thetta hörer konungen til, så at r:s st:r i så måtto tyckes gå altför nära in på jura majestatis; hwilket äfwen är thet, som h:r taleman flera resor i ståndet förestält.

Här efter kom på tal, om lagman grefwe Gyllenborg och at bondest. än icke öfwer then saken sig utlåtitt. Pr.st. hölt för sin del före, at med expedierandet af ståndets wid förra session gifna bifall hafwes något anstånd.

3. En fattig prestman ifrån Upsala stift wid namn Petrus Lodén anhåller om något sammanskott uti sin tryckande fattigdom.

Uppå talemansens vidare mycket bewekel. för thenna prestman gjorde föreställning, bewiljades honom et sådant sammanskott.

4. Öfwerintendenten grefwe Henning Gyllenborg företrädde och inlämnade et utdrag af rådsprot. af d. 31 Martii,¹ hwarmedelst Kongl. Maj:tt förklarar sig wilja hugna h:r grefwen med hofcancellers character och heder.

Herr grefwen recommenderade ärendet til benägit bifall, samt tillika begierte, at pr.st. i sit utlåtande wille lämna til Kongl. Maj:ttts eget wälbehag, ang:de säte och stämma i kongl. cancelliecollegio; emedan thet intet wore med hans sinne enligit, i fall han rättel. kände sig sielf, at niuta en heder, för hwilken han ej tillika funnes redebogen at med alla krafter arbeta, samt therunder med all flit tjena sit fädernesland.

Herr taleman swarade, at ståndet, ej will underlåta, at taga saken i öfwerwägande.

5. Upl. r. och a. extr. prot. af d. 7 Febr.² ang:de the beswär, som riksdagsmannen i bondest. Olof Assersson³ anført öfwer någon swår medfart af thes stånd.

I anledning af nästförutgående protocoll, uplästes hwad ståndet under d. 15 Dec. nästl., ang:de thetta mål beslutit; och resolverades at samma utlåtande skulle genom extr. prot. biläggas löparen på hwilken skrifwes, at ståndet förblifwer wid sit yttrande d. 15 Dec. 1746, som närlagde extr. prot. utwisar.

6. Upl. v. häradshöfdingen Carl Trægårds memorial,⁴ at blifwa hos Kongl. Maj:tt i underdånighet anmäld, til ärhållande af någon jurisdiction under kongl. Götha hofrätt, hwarwid pr.st. så wäl, i anseende til the besynnerliga goda witnesbörder af wälbem:te hofrätt, som blifwit om v. häradshöfdingens skickelighet och långliga förtjenster framtedde, såsom ock emedan kongl. hofrättens förteckning af d. 5 Febr. sistl. i underdånighet förmäler, at thenne v.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 15.

³ Enl. konc., renskr.: *Assersson*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 81.

häradshöfdinge är til domareämbetet rätt wärdig, stannade i thet slut, at hos Kongl. Majj:tt v. häradshöfdingen Trægård må i underdånighet anmälas, at antingen blifwa benådad med et af the bägge efter assessorerne Göthenstierna och Shaij nu ledigwarande häradshöfdingedömen, el:r ock blifwa hos Kongl. Majj:tt af kongl. hofrätten stedse på förslag upförd, intil thes han kunde med någon jurisdiction i nåder hugnas.

7. Genom memorial anholder capit.lieut. Gyllenhammar,¹ thet honom, i anseende til thet emel. capit. Hasselgren och lieut. baron Wrangel bewiljade accord, må bewiljas föreskrift til Kongl. Majj:tt, at undfå capitains fullmagt af samma dato med Wrangell, emedan han på annat sätt ej ser sig soulagerad.

Herr taleman berättade, at han härom talt med Hans Excellence riksrådet baron Wrangel som yttradt sig, at Gyllenhammars ansökning är ganska billig, och Hans Excellence ej will, thet hans son på något sätt skall honom préjudicera.

Pr.st. tog saken å nyo i öfwerwägande, och stannade i följande slut, at ansökningen och accordet emel. capitain Abel Hasselgren och lieut. baron Carl Otto Wrangel bifalles; men på thet capit.lieut. Jac. Gyllenhammar therigenom i sin tour ej måtte komma at lida, anhålles hos H:s Kongl. Majj:tt i underdånighet om capitains fullmagt för honom af samma dato. Och i händelse af lieuten. baron Wrangels befordran, underställer pr.st. tillika i underdånighet Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag, om icke lieutenanten i utrikes tjenst Nath. Gyllenram må få succedera i bem:te lieutenantes ställe.

8. I anledning af thet ifrån bondest. meddelte extr. prot.² ang:de prestmannen Granholm, hemstälte h:r taleman, om thet icke skulle tyckas nödigt, at saken warder i underdånighet hos Kongl. Majj:ts anmäld, samt til then ändan et bref härom projecteras, som härnäst widare kan justeras och jämkas, efter som man få finner. Thetta bifölls och åtog sig probst. mag:r Serenius at upsätta samma project.³

9. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af d. 12 Martii,⁴ ang:de at wargierningsmanskap kunde öfwer alt wid then indelte krigsmagten antagas.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

10. Upl. kam.oecon.deputations betänckande,⁵ ang:de hemansklyfning.

R. och a. hafwa på följande sätt bifallit, neml.:

Thet måga å the orter, hwarest tilförene ingen widare klyfning, än til $\frac{1}{4}$ är tillåten, skatte- och kroneheman få klyfwat til sex, åtta el:r mindre delar, alt-

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 125.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 11.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 60.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 18.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 17.

som hemanen pröfwas kunna upodlas och tola, antingen efter therå befinteliga cartors anledning el:r föregången undersökning wid tingsrätten, hwilken sedan af landshöfdingen pröfwas bör, och thet alt, enär åboen el:r egaren sådant begärer. En sådan klyfning bör dock icke tillåtas, tå then, som klyfningen begär, icke will träda i giftmål.

R. och a. bifaller ock; at allmogen må behålla hos sig hema sina barn, så många the åstunda, fast än the skulle öfverskrida thet efter tjenstehjonsstadgan utsatte antal, men ther någon icke hafwer egna barn, bör then wara belåten med så många tjenstejon som bem:te stadga medgifwer.

R. och a. bifaller ock, at the skatteheman, som genom klyfning och flere åboers tillåtande, warda utwidgade och mera upodlade til åker och äng, ej böra therföre i framtiden med någon ny refning och skattläggning til räntans uphöjande beswäras, antingen the tilökte hushållen sättja sig ned på gamla tomten, el:r efter öfwerens kommande med wederbörande jordegande, söka nya platser til theas husbyggnad.

Hwad torps upbyggande angår, så finner r. och a. bäst, at thet må förblifwa wid kongl. privilegier och skogsordningar. Och som af thenna klyfning och anläggande af flera hus, nödwändigt måste följa mycken skogsödning til husbyggnad och wedbrand, så finner r. och a. nödigt wara, at husen, efter ortens beskaffenhet böra byggas af sten, korswerke el:r timber, altsom häradsrätten el:r landshöfdingen, wid hwart och et hemans klyfning, kan finna godt at thetom förordna. Likal. pröfwar r. och a. nödigt, at til skogarnes besparing, stengårdsgårdar el:r diken och jordwallar, böra inrättas öfwer alt, som tilföre thetom förordnat är. En sådan klyfning, som här omtalas, finner r. och a. ej kunna utom landshöfdingens och öfwerstens samtycke och bepröfwande tillåtas på rustningsstommar, ej el:r på skattefrälseheman, utan frälsemans tilståndelse.

Hwad utländningars antagande uti krigstjenst angår, så finner r. och a. nödigt, at cheferne af the wärfwade regementerna måge sit betänckande i thetta mål inkomma, hwaröfwer r. och a. sig sedermera utlåta will.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

11. Upl. secr. deputat:s betänckande¹ öfwer lieutenanten Friedr. v. Kothens anförde beswär ang:de prejudice.

Hwilket bifölls.

12. Förehades å nyo borg.st:s extr. prot.² om prestewal i Stockholm.

Consistorium i Stockholm hade genom memorial³ inlämnat några anmärkningar härwid, som uplästes, gående therpå ut, at consistorium för sin del will

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 15.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 24. Även 3 mars 1747 § 11.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 58.

samtycka, at 6 warda församlingarne föreslagne, dock med thet förbehåll, at the tå ej få begära then 7:de el:r at gå theröfwer, emedan the mästa oredor hit-tils befunnits theraf upkomma; men at walen, som nu påstås skola skie genom electorer, thertil finner consistorium betänckeligit at samtycka.

Herr taleman tykte, at thenne saken intet går ståndet an, utan stadsens consistorium, hemställande om icke thet torde wara betänckeligit, om ståndet wid riksdagen toge sig theraf, hwilket skulle gifwa anledning til præjudicat för alla församlingar i riket, at wid nästa riksdag framkomma med en proposition, hwaraf allmän oro och olägenhet förorsakades; hwarföre h:r talemannen hölt bäst och rådeligast, at nu ingenting röra härwid, utan påstå at thet må förblifwa wid 1739 års förordning; och om äntel. någon ändring för Stockholm skall skie, så är bäst at consistorium för egen räkning gör thet, och wänder sig ther-med til konungen; dock at sådant ej skier förän efter riksdagens slut.

13. Upl. bergsdeputations betänckande,¹ ang:de öfwersmidets hämmande.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. lät för sig upläsa, hwad herrar referenter anmärkt härwid, som lades ad acta, och bifölls betänckandet.

14. Upl. secr. handels och manufacturdeputat:s betänckande,² ang:de tilstånd för Jac. Harweck och Mich. Bruse at få inrätta et lotteri til en bandfabriques anläggande.

Borg.st. hafwa thetta bifallit.³ Pr.st. gjorde likal.

15. Herr doct. Filénus berättade, thet han warit på Triwalska auctionen, i tancka at inropa the utmärkte misstänkte böcker; men at the gådt til så högt pris, at han ej mågtat med them.

Herr taleman föreslog, at någon af ståndet kunde stiga up i kungl. cancel-liecollegio, at å ståndets wagnar andraga thenne angelägenhet, och tillika begära, at censor, enligit cancellieordningen, måtte warda tilhållen, at i thetta mål göra sin syssla.

Thetta bifölls och åtog sig biskop. h:r doct. Alstrin och probsten Trægård samma ärende.

16. Domprobsten mag:r Liunberg⁴ åtog sig at til nästa plenum genomse fru Maria Eleon.⁵ Brenners memorial,⁶ ang:de thes nya skiel til resning i saken om Lindhofs sätesgård, med mera.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 5.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 5.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 26.

⁴ Läs: *Liunberg*.

⁵ Läs: *Maria Aurora*.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 159.

17. Upl. reductions och liquid.deputations betänckande,¹ ang:de kronobefallningsmans Joh. Rotsteins arfwingars ansökning, om ärsättning för bortmista gods.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal.

18. D:o deputations betänckande,² ang:de landshöfd. baron Axel Gyllensternas ansökning om återställande af försuten tid, med mera.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal.

19. D:o deputations betänckande,³ ang:de hofauditeuren Erenfelts å r:s st:rs banques wägnar giorde ansökning, berörande en fordran hos öfwerstlieut. Carl Silfwersparre.

R. och a. hade bifallit. Pr.st. giorde likal.

20. D:o deputations betänckande,⁴ ang:de capitain Gust. Klöfwerfeldts ansökning at återbekomma reducerade gods, med mera.

R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

21. D:o deputations betänckande,⁵ ang:de försutten tid, som af capitain Nils Schytte sökes restitution utaf, med mera.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal.

22. D:o deputations betänckande,⁶ ang:de afl. hofauditeurens Erenfeldts å r:s st:rs banques wägnar giorde ansökning, at återbekomma godset Sundholm, uti Elfsborgs län.

R. och a. bifallit. Pr.st. sammaledes.

23. Företogs kongl. remissen,⁷ om gref Henn. Gyllenborg befordran til hofcancellers character.

Herr taleman berättade, thet hofcancelleren v. Nolken yttradt sig ej wara missnögd thermed, om grefwen blifwer til hofcancellers heder och character befordrad, men om han tillika skulle begära, at wid tilfälle företräda thes vices i cancellie, så will i sådant fall h:r von Nolken med sina påminnelser therom til r:s st:r inkomma.

Pr.st. yttrade sig, at thet i underdånighet bifaller Hans Kongl. Majj:ts nådiga proposition.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 5.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 4.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 7.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 3.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 2.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 6.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 17.

24. Upl. utdrag af rådsprot. af d. 31 Martii sidstl.,¹ hwarmedelst Kongl. Majj:tt i nåder bifaller baron och landshöfdingen Gyllengrips underdåniga ansökning, at blifwa benådad med præsidens character, med mera.

Pr.st. förklarade, at thet i underdånighet bifaller, Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag.

25. Upl. assessoren i kongl. commerciecollegio baron Dübens memorial,² hwarutinnan anhålles, at i fall r:s st:r skulle bifalla then för assessor Plomgren gjorde ansökning, om commercieråds character med säte och stämman i kongl. collegio, honom måtte samma förmon förunnas, med mera.

I anledning häraf kom på tal, at emedan samtelige assessores i kongl. collegio äro berömlige och wälförtjente män, så kunde commercieråds character them allesamman tilläggas, på thet ingen måtte få orsak, at beswära sig öfwer préjudice. Sedan discurerades något särskild[t]³ om baron Düben och h:r Plomgren; läggandes herr doct. Browallius til, at med assessor Plomgren är en besynnerlig casus, i thy han aldrig begärar komma i tour til lön på staten, men är likwäl ofta i collegio både nödwändig och oumgängelig.

Herr taleman frågade, om h:r doctorn hade något skrifteligt theruppå, at assessor Plomgren aldrig will begära tour och lön; ty eljest kan man intet wara wiss om, at icke thet med tiden wäl tör skie, och tå efterfrågas på hwad grund tour och lön blifwit honom i pr.st:s protocoll afsagd.

Herr profess. Asp och probst. mag:r Beckman höllo före, at man kunde wänta til thes man finge höra uti hwad slut r. och a. stadnat.

Probst. mag:r Carlborg tyckte, at Plomgren wäl kunde blifwa commercieråd; men ej sitta öfwer the andra i collegio.

Kyrkioh. mag:r Eckman biföll för Plomgren; men at ingen therigenom må préjudiceras.

Superintendenterna doct. Lagerlöf och doct. Kiörning, samt h:r doct. Bergius med flera instämde för them bägge, med tilläggning af thet, som doctor Browallius, ang:de Plomgren andragit.

Kyrkioherden mag:r Huss påminte, at i sådant fall, assessor Kalmeter, som anlagt et för riket ganska nyttigt coboltwerk,⁴ ej heller förglömmas borde.

Superint. h:r doct. Körning, jämte h:r doct. Browallius instämde för Kalmeter; emedan han är äldre assessor, än baron Düben.

Herr taleman frågade, om thet wäl skulle skicka sig, at tillägga någon en character, then han ej begiert; ty om så händer at assessor Kalmeter är af thet sinnelag, at han ej åstundar commercieråds heder, så har ståndet giordt honom mera otjenst, än nöije thermed.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 19, bilaga.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 179. Även 22 april § 22.

³ Enl. konc.

⁴ Enl. konc., renskr.: *cobollwerk*.

Herr doct. Browallius med flera tykte, at thetta kunde hemställas til Kongl. Majj:tt.

Herr taleman gjorde häruppå proposition för alla tre assessorerne, och stadnade theröfwer i följande slut, at pr.st. underställer i underdånighet til Hans Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag, at lämna commercieråds character så wäl til assessoren baron Düben, hwilken therom sig anmälde, som assessor Plomgren hwilken af borg.st. anmälde blifwit, såsom ock assessor Kalmeter, hwilken sig icke anmälde, men är then älsta assessor i kongl. collegio, och thesutom har så goda meriter, at pr.st. ej kan gå honom förbi.

26. Biskop. h:r doct. Henr. Benzelius ärindrade, at wid sistl. riksdag, thet blifwit, uppå Kongl. Majj:ts nådiga remiss härom, hwarom står i protocollet pag. 1099, af ståndet resolverat, thet h:r öfwersten Gripenhielm, i anseende til thes wälförhållande, borde niuta någon befordran, lika med the andra, som finnas nämde i samma nådiga remiss, hwilken likwäl än icke påfölgt.

Kyrkioherden mag:r Eckman berättade orsaken härtil, neml. at 2:ne stånd stadnat emot 2:ne, och at h:r öfwersten som tå war i fångenskapen, sedermera efter hemkomsten ej brydt sig therom.

Herr taleman hemställte, om icke, innan något steg härmed göres, man först borde fråga h:r öfwersten, huru han sielf nu behagar. Thetta bifölls och åtog sig biskop. h:r doct. Alstrin och kyrkioh. mag:r Eckman thetta ärende.

27. Häradshöfdingen Lars Sundberg anhåller,¹ at i anseende til anförde omständigheter få öfwerlämna sin syssla til v. häradshöfdingen och krigscommisarien Joh. Bruce.

Borg. och bondest. hafwa bifallit thenna ansökning.

Sedan åtskillige af ståndet yttradt sig hafwa alla uti memorialet anförde omständigheter wälbekante, biföll jämwäl pr.st. thenna cession.

Den 6 April.

1. Upl. och justerades protocollet af d. 4 i thenna månad.

2. Uppå herr doct. Hausswolffs anmälan, proponerade herr Benzelius, Jakob taleman, om icke ståndet skulle tillåta föreståndarene wid thes enke- och pupillcassa, at uti ståndets rum få uppsätta et skåp, til at förwara thes acter och handlingar uti, hwilket bifölls.

3. Upl. secrete deputat:s betänckande,² ang:de adjutanten Pet. Limatii ansökning om befordran.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 87.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 18.

Likal. upl:s adjutantens egit memorial,¹ ang:de samma ärende. Och resolverades:

I anledning så utaf the i betänckandet, som memorialet anförde skiel och omständigheter, pröfwar pr.st. billigt, at bifalla deputations betänckande, at öfwersten må upföra honom Limatius på förslag til först lediga fendriks indelning wid regementet, och Hans Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag tillika hemställa, om icke bem:te adjutant kunde hugnas med lieutenants character, i anseende til thet, at han i sin tour flera resor blifwit förbigången.

4. Upl:s secr. deputat:s betänckande,² ang:de kongl. kamereraren Nils Sandelhielms beswär, hwaremot assessor Ruuth genom ingifwit memorial nu protesterat.

Pr.st. stadnade, i anseende härtill uti följande slut; at emedan secr. deputation af d. 1 Dec. nästl. år, sig för kamereraren Sandelhielm utlåtit; men assessor Ruuth sedermera inkommit med thetta memorial; altså ser pr.st. sig icke kunna öfwer secr. deputat:s betänckande utlåta, förän deputation öfwer thetta sednare sit yttrande afgifwit, och förthenskull warder samma memorial härmed til deputation remitterat.

5. Upl. krögareämbetets i Stockholm ingifne memorial,³ ang:de at blifwa befriade ifrån the 10 000 d:r s:mts afgift til rasp- och spinnhuset, som them ålagd blifwit, och fant pr.st. skieligit at remittera thenne ansökning til secr. handels och manufact.deputation.

6. Ifrån bondest. ankommo 12 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne, inlämnandes et ståndets extr. prot.⁴ ang:de räntepersedlarna; och tillika recommenderade thenne angelägenhet til et skyndesamt och benägit afgörande; jämte försäkran, at bondest. ej täncker häraf taga någon anledning til rubbande af presterskapets rättigheter.

Herr taleman swarade med hälsning tillbaka, samt lofwade, at saken skall företagas, så snart giörligit blifwer.

7. Upl:s landt- och siömilite.oecon.deputat:s memorial⁵ ang:de separation af kongl. ammiralitetscollegii göromål.

R. och a. hafwa i öfrigit bifallit betänckandet, men hwad then för artillerie-inventarieskrifwaren sökte skrifwarehjelpen angår, så finner r. och a. bäst, at then för en sådan betjent projecterade lönen af 144 d:r s:mt må allenast til wida och til nästa riksdag, på extra stat blifwa upford.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 18, bilaga.

² Borgarståndets arkiv, R 1298, Sekreta deputationen, nr 31; Sekreta deputationens arkiv, R 2881, Memorial 14. Även 8 juni 1747, § 4.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 19.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 11.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 3.

Pr.st. biföll memorialet i öfrigit, men hwad then projecterade skrifwarehjelpen angår, så finner pr.st. icke, at riksens närwarande tilstånd, en sådan tilökning will tillåta.

8. Berättade biskop. h:r doct. Alstrin, thet han uppå ståndets anmodan, sedermera talt med h:r öfwersten Gripenhielm, som låtit förmäla thes hälsning och tacksägelse för ståndets betygade wälwilja och benägenhet; förklarandes sig intet welat wara med ibland them, som thenna tiden til et så stort antal sökt characterer, men lagdt til at han hörddt, thet H:s Kongl. Majj:tt skall wara sinnad, at benåda några flere meriterade officerare med gen.majors character; och som han lærer wara en ibland them, altså recommenderar h:r öfwersten thetta ärende hos ståndet, när thet ankommer.

9. Upl:s utdrag af rådsprot. af d. 1 hujus,¹ ang:de at H:s Kongl. Majj:tt förklarat sig i nåder wilja ihogkomma öfwerkamarhern baron Hammilton med hofcancellers heder och fullmagt.

Herr taleman gaf tilkänna, thet han jämte thenna kongl. remissen i dag, under h:r baron Hammiltons opasselighet, haft bref af honom, frågande, om ståndet wille at thet skulle upläsas? Hwartil swarades ja.

Brefwet uplästes, hwari h:r baron förklarar, thet han ej welat falla widare härmed beswärlig; men som grefwe Gyllenborg anhållit om säte och stämma i kongl. cancelliecollegio, och redan utwerkat sig 2:ne stånds bifall, så kunde han så mycket mindre undgå, at anhålla om thetsamma, som han altsedan år 1741 biwistat collegii deliberationer, med mera.

Herr taleman frågade, hwad ståndet i anseende härtil wille göra, och om man icke kunde tro, at hofcancelleren von Nolken wore nögd härmed.

Biskop. h:r doct. Alstrin hölt före, at om thet skulle gå fram för gref Gyllenborg, så kunde för ingen del thetsamma nekas baron Hammilton, hwilken är långt mera förtjent, och nu tillika hos Theras Kongl. Högheter förwaltat hofcancellersämbetet. Biskop. h:r doct. H. Benzelius conformerade sig jämwäl härmed.

Efter något widare discurerande, stadnade pr.st. i följande slut, at thet i underdånighet bifaller hwad H:s Kongl. Majj:tt i nåder declarerat; men thet senare, ang:de säte och stämma, hwilar til thes man får se, huru r. och a. sig utläter.

10. Upl:s kam.oecon.deputat:s betänckande,² ang:de en förnyad skogsordning. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

11. Upl:s kam.oecon. samt bergs.deputationernes betänckande,³ ang:de tjens-tehjons nyttjande på heman omkring bruken i Finland efter nödtorften, med mera.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerat. Även memorial.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 18.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 19.

R. och a. finna bäst, at med hemanens klyfning i Finland må förhållas eftersom redan af r. och a. är resolverat uppå kam.oecon.deputat:s betänckande, ang:de hemansklyfningen i allmänhet; kunnande r. och a. ej el:r bewilja, at wid the heman i Finland, som äro bruken underlagde, mera tjenstefolk får behållas, än therstädes eljest öfwer alt är tillåtit.

Pr.st. biföll höglof. r. och a:s utlåtande.

12. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de ytterligare förklaring öfwer förordningen om landtculturen.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

13. Upl. handels och manuf.deputat:s betänckande² öfwer 4 § af Kongl. Maj:tts nådiga secrete proposition, ang:de några ärender, som röra rikets hushållning.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

14. Twänne ifrån borg.st. af hwilka rådman Gran förde ordet, inlämnade afskrift af theas extr. prot. ang:de borgmästarenes rang,³ med begäran, at pr.st. wille sig theröfwer utlåta.

Herr taleman anmälte tjenstl. hälsning.

15. Upl:s bergs,⁴ samt kam.oecon.deputationernes betänckande, ang:de Ädelors guldwerk.

R. och a. bifallit. Pr.st. likal.

16. Upl:s bergsdeputat:s betänckande,⁵ ang:de skogs anslående til Löfwers⁶ alunbruk.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

17. Upl. bergsdeputat:s betänckande,⁷ ang:de underslefs förekommande wid Kongl. Maj:tts och kronans rättighets ärläggande af kopparwärken i riket, the rest ingen metallwåg är.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

18. Upl:s finska deputat:s betänckande,⁸ ang:de Io och Kemi soknmäns bibehållande wid et perpetuelt arrende af kronans laxfiske i bem:te elfwar.

R. och a. hafwa bifallit. Bondest. hafwa jämwäl genom extr. prot.⁹ bifallit betänckandet, med then förändring, at i stället för orden: *then ränta, hwarom*

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 22.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 6.

³ Se § 22/23 detta datum.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 6.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 8.

⁶ Läs: *Lofwers*.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 7.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 33. Även 11 december 1747 § 18.

⁹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 40.

på Kongl. Maj:ts och kronans wägnar kongl. kamarcollegium med them i år öfwerenskommit, sättes: Sådan ränta, i proportion af städjelaxen, som thet i förledit år för Kemi sokn utfärdade contract innehåller. Pr.st. biföll med bondest:s giorde ändring.

19. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de flygsandsgierde och ris-gierdesgårdars uppsättjande til befriedande af sandhafreplanteringen wid Engelholm och flerestädes.

R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

20. Upl. secr. deputat:s betänckande,² ang:de schoutbynachtens Wilh. Gyllenskieps ansökning at ärhålla v. ammirals character och fullmagt.

Hwarjämte 5 ledamöter i deputation bilagt theras särskildte votum, som jämwäl uplästes.

R. och a. hafwa bifallit dissentientium mening. Pr.st. giorde likal.

21. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Otto Olofsson ifrån Närike; afgifwandes et extr. prot.³ af thetta dato ang:de at deputationerne kunde antydas, at hafwa sina arbeten färdiga til d. 18 hujus, så at riksdagen til d. 30 therpåföljande kan slutas.

Herr taleman frågade, om bondest. kommit til slut med bewillningen; hwar-til Otto swarade, at thet nu är under ventilerande. I anledning hwaraf h:r taleman vidare förestälte, at thet imedlertid ej lærer gå an, at utsätta någon wiss dag til riksdagens slut.

22. Upl. finska deputat:s betänckande,⁴ ang:de huruwida stapelstäderna i Finland må lämnas tilstånd, at med egna fartyg ifrån Fredricshamn afhämta tjera.

R. och a. hafwa bifallit betänckandet. Pr.st. giorde likal.

22.⁵ Företogs borg.st. extr. prot. ang:de rang för borgmästare i städerna i riket.

R. och a. hafwa bifallit at the borgmästare, som äro i större städerna tilläggas rang under n:o 38; men i the mindre städer under n:o 40.

Probst. mag:r Trægård begierte, at en liten dilation kunde lämnas, så at pastores i städerna finge betäncka sig til nästa plenum, tå jämwäl just.deputat:s betänckande, om förbättring på rang för häradshöfdingarne kan upslåsas. Hwilket bewiljades.

24. Upl. kam.oecon.- och commerciedeputat:s betänckande,⁶ ang:de perlefiskerierne i riket.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 21.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 16.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 11.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 3.

⁵ Läs: 23.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 20.

25. Probst. mag:r Serenius påminte, at i närmare öfwerwägande, kunde tagas, ang:de riksdagens slut.

Herr taleman förständigade, at thet wore betänckeligit något wist om riksdagens slut, at determinera, så länge bewillningen än icke blifwit hos alla stånden afgjord; utan tykte wara bäst, at genom någon deputerad låta bondest. sådant förstå; hwilket bifölls och anmodades probst. mag:r Trægård at i thetta ärende gå til bondest., berättandes wid återkomsten, at bondest. förklarar sig härmed förnögd, samt utlofwat, at med thet första afgöra om bewillningen.

26. Upl. secr. deputat:s extr. prot.¹ ang:de at få communication af majoren Thure Rudbecks til r:s st:r inlämnade memorial emot capitain grefwe Ekeblads öfwerklagade prejudice, så wida deputation skall wara therutinnan nog nära rörd.

Pr.st. biföll thenne communication, dock med thet förbehåll, at thetta ej må verka någon ändring i hufwudsaken, som redan är afgjord.

27. Genom utdrag af rådsprot. under d. 31 Martii nästl.,² som nu uplästes, har H:s Kongl. Maj:tt med r:s st:r i nåder låtit communicera, huruledes H:s Kongl. Maj:tt, i anseende til cancellierådets h:r Klinkowströms giorda långliga, trogna och redeliga tjenester i nåder är benägen at hugna honom med statssecreterarecharacter och heder, på sätt, som högstbem:te utdrag innehåller. Och förklarade sig pr.st. at thet wid thenna af H:s Kongl. Maj:tt cancellierådet h:r Klinkowström tilämnade nåd, så mycket mindre i underdånighet har at påminna, som pr.st. för sin del H:s Kongl. Maj:ts nådiga wälbehag i all underdånighet hemställer, på hwad sätt H:s Kongl. Maj:tt helst skulle tackas i nåder ihogkomma wälbem:te cancellieråds långl. trogna och berömeliga tjenester.

28. Ang:de lagmannen grefwe Fredr. Gyllenborg resolverades:

I anseende til lagmannen h:r grefwe Fedr. Gyllenborgs många och berömeliga förtjenster, med flera skiel och omständigheter, som lof. borg.st:s extr. prot. af d. 31 Martii nästl.³ anfördt, pröfwat pr.st. biligt, at bifalla lof. borg.st:s yttrande uti nyssnämde extr. prot. i så måtto, at hos Hans Kongl. Maj:tt wälbem:te h:r grefwe til ärhållande af præsidents character, heder och rang må i underdånighet anmålas, så at han sedan wid förefallande tjenligt tilfälle, kan blifwa af Hans Kongl. Maj:tt i nåder befördrad.

29. Föredrogs Köping stads fullmägtigs memorial, at få til staden behålla betesängen Köpingsön kallad.

Borg. och bondest. hafwa thetta remitterat til kam.oecon.deputation. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 17.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 27. Även 31 mars 1747 § 22; 6 april § 15.

30. Upl. och justerades thet bref til Hans Kongl. M:tt som probst. mag:r Serenius upsatt,¹ ang:de prestmannen mag:r Granholm.

Thetta project bifölls, och resolverades, at bondest:s extr. prot. jämte memorialet skulle biläggas och tillika upgå.

Den 20 April.

1. Upl. och justerades protocollet af d. 6 i thenne månad.

2. Genom memorial anhåller secreteraren i Swea hofrätt Joh. Robeck, at i händelse flere ledamöter af bem:te hofrätt, skulle utom hwad redan skiedt är, söka at cederä sina tjenster, thet måtte hofrätten, som eger then närmesta kundskap om hwars och ens, under thes jurisdiction hörande domares skickelighet och meriter, blifwa hörd, huruvida en sådan cession utan andras prejudice må kunna skie; emedan eljest och genom flera cessioner lättel. torde hända, at then, som efter tour kunde til assessors ämbete befördrad warda, skulle antingen sent el:r aldrig få niuta then til tjensten hörande lönen.

Upl. jämwäl advocatfiscalens i bem:te hofrätt Joh. Reftelii memorial uti samma ärende.

Uppå herr talemannens föreställning yttrade sig ståndet, at thet anser thenna begäran ej allenast för ganska skielig och billig, utan wore äfwen önskeligit at thenne methode hade för thetta blifwit ihogkommen wid the redan sökte cessioner; och biföll således ståndet samma memorialer til alla delar; hwarwid biskop. h:r doct. Alstrin, superint. doct. Kiörning, probst. mag:r Serenius och flere önskade, at inga flere ansökningar om domaresysslor måtte af pr.st. uptagas, hwilket bifölls, så wida inga särdeles omständigheter sig förete.

3. På krigsbefällets wägnar andrager general baron Düring, genom memorial,² flera skiel, som föranlåt it krigsbefålet, at anmoda r:s st:r, at ej bewilja några recommendationer och survivencer androm til prejudice.

4. Borgmästaren ifrån Sahla Eric Uggle företrädde och inlämnade et utdrag af borg.st:s prot. ang:de stamböckers bewiljande öfwer hela riket til the publice husens upbyggande i samma stad, som år 1736 blifwit afbrände; recommerandes saken tillika til et skyndesamt och benägit afgörande.

Herr taleman swarade at målet skall så snart giörligit är företagit warda.

5. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde rådmannen Kyronius; anhållandes uppå the handlandes wägnar, at saken, ang:de commissariebeställningen i Sundet måtte med thet första warda afsluten och handelsman

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 60.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 130.

Krüger thertil utnämnd; inlämnandes tillika et bem:te Krügers memorial,¹ ang:de slut i saken.

Herr taleman swarade at saken redan warit före och blifwit til kongl. cancelliecollegium remitterad; men uppå rådman Kyronii vidare anhållan, lofwade h:r taleman at thensamma, än ytterligare skall företagen warda.

6. I anledning theraf at probst. mag:r Trægård sig beswårade, hurusom strax efter sista plenum en af borgmästarene låtit honom förstå, thet han wiste, at saken om theras rang wore af honom hemtagen, förständigade h:r taleman til ståndets närmare eftersinnande, huru oanständigt och otilbörligt thet är, samt emot then wid riksdagens början afgifne tysthetsreversen stridande, at thet skall föras ut och för andra kunnigt göras, hwad ståndet uti en el:r annan måtto kan tala och besluta, hwaraf skier at man hafwer billig räddhåga före, at i wissa mål efter sakernas beskaffenhet sig utlåta.

7. Upl. secreterarens uti kongl. kamarrevisionen Carl Lagerbergs memorial, ang:de at i anseende til anförde skiel och omständigheter, bekomma riksens st:rs underdåniga föreskrift til ärhållande af assessors charecter med säte och stämma i kongl. Swea hofrätt, samt at imedlertid och til thes han kan bekomma lön i hofrätten, få behålla sin förra secreterarelön.

R. och a. hafwa, i anseende til secreteraren Lagerbergs bekante skickelighet och förtjenst, funnit skieligit, thet bem:te secreterare bör i underdånighet anmålas til befordran enligt thes ansökning.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

8. Upl. secr. deputat:s betänckande,² ang:de major Gust. Hastfers anförde beswår öfwer préjudice, genom öfwerstlieut. von Lingens befordran, med mera, hwarom major Hastfer nu jämwäl inlagdt en särskildt memorial, som uplästes.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande; men som en och annan låtit anmäla protester emot thenna major Hastfers ansökan, aktades nödigt at med afslutandet kan ännu något hwila.

9. Upl. kamaroecon.deputat:s betänckande,³ ang:de kungsgårdarne i riket.

Hwarjämte äfwen uplästes 4 ledamöters särskildte votum,⁴ ang:de perpetuelle arrenden; men lämnades för thenna gången på bordet, at härnäst vidare företagas.

10. Ankom borg.- och bondest:s påskrift, ang:de öfwerkamarherre baron Hammiltons befordran til hofcancellers character och heder, hwartil wäl-

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 82.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 49, memorial i bilaga.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 36.

Även 20 april 1747 § 9; 22 april § 7; 28 april § 16; 16 september § 22.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 20

bem:te stånden bifallit, med tilläggning om säte och stämma i kongl. cancellicollegio.

Biskop. h:r doct. Alstrin hemställte, i anledning häraf, om icke pr.st. äfwen kunde bifalla thetta för baron Hammilton, i anseende til thes långliga och trogna tjänster, samt flere bewekande skiel, som förut äro anförde; men beträffande grefwe Henning Gyllenborg, at thet kunde förblifwa wid hwad allaredan är slutit.

Herr öfwerhofpredikanten Troilius yttrade sig wara af samma mening, hwad baron Hammilton angår, så mycket mer, som han företräder hofcancellerssysslan hos Hans Kongl. Höghet.

Åtskillige af ståndet begärte, at thetsamma nu måtte bifallas för bägge herrarne, såsom wälförtjente; men emedan påskriften för gref Gyllenborg ännu ej ankommit; ty lämnades saken til härnäst at vidare omtalas.

11. Herr biskop Nylander förmälte, at ståndets deputerade äro sällan enhälligt tilstades i then öfwer finska ärenderne förordnade deputation.

Herrar doctorerne Filenius och Browallius gofwo tilkänna, at som anslag til thenne deputation merendels skier wid samma tid, tå antingen secr. utsk. är tilhopa, el:r then af secr. utsk. förordnade commission; altså är thet för them omögeligit, at på samma tid biwista then förra.

Kyrkioherden Pazelius begierte, at blifwa entledigad ifrån protocolsdeputation, och i stället förordnas til finska deputation uti doct. Filenii ställe, hwilket bifölls, och utnämndes i thet stället kyrkioh. mag:r Huss til ledamot i protocolsdeputation.

12. Förehades å nyo assessorskan Maria Aurora Brenners memorial,¹ ang:de nya skiel til resning i saken, berörande framledne landshöfdingen baron Gyllenhofs pantegods, med mera.

R. och a. hafwa remitterat thetta tillbaka til reductions- och liquidationsdeputation, som the uti thetta memorial andragne omständigheter uti närmare öfwerwägande tager, och sedan med sit utlåtande til r:s st:r inkommer.

Sedan domprobsten mag:r Liungberg, som genomsedt thetta memorial, berättat, at werkel. nya skiel wore andragne, som böra uptagas och skierskodas, biföll pr.st. r. och a:s utlåtande.

13. Capitain wid Jönköpings regemente Stålhammar anhåller genom memorial,² at, i anseende til anförde omständigheter, få ingå tjänstbyte med någon wälförtjent antingen inom el:r utom regementet.

Borg. och bondest. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 159.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 86.

Den 22 April.

1. Upl. och justerades protocollet af d. 20 April.
2. Upl. borg.st:s extr. prot. af d. 1 hujus,¹ ang:de en stambok til publique husens uppbyggande i Sahla stad.
Bondest. hade bifallit. Pr.st. gjorde likal.
3. Major Krabbe företrädde, och insinuerade et memorial,² ang:de föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt, at warda hugnad med öfwerstlieutenantsbeställningen wid Westmanlands regemente, samt recommenderade samma thes angelägenhet til thet bästa.

Herr taleman lofwade at saken skulle företagen warda.

4. Herr taleman hemställte, om icke nu, sedan 3 stånd utlåt it sig, ang:de borgmästarenes rang, thet äfwen skulle synas wara rådeligit för pr.st. at företaga saken, så wida samma ärende ej mera står at afböija el:r hindra.

Större delen af ståndet war af then tanckan, at man nu kunde, med thet förbehåll, som borg.st. wid 1741 års riksdag sielf gifwit anledning til, bifalla saken.

Probst. mag:r Lind upläste borg.st:s extr. prot. af d. 21 Aug. 1741, innehållande, at samtelige borgmästarene, utom Stockholm, sig yttradt, thet oansedt the, igenom r:s st:rs förordnande skulle ärnå then af borg.st. för them föreslagne rangen, så äro och finna the sig likafullt willige, at ej mindre hädanefter än härtills lämna thes probstar och kyrkioherdar, för thes ämbetes wärdighets skull, all tilständig heder och werkeligit företräde, hwilket begifwande borde wid expeditionen i akt tagas.

I anseende härtill hölt bem:te probst med flera så före, at thet kunde wara bäst, om pr.st. nu bifölle quæst. *an*, och at wi om qualificerandet kunde widare rådgöra.

Probst. mag:r Serenius och kyrkioh. mag:r Helstadius woro dock theremot, förmenande at man ännu borde något dröija härmed.

Herr taleman frågade, hwad ståndet wille göra? Och om man skulle tro at af drögsmålet, antingen någon förmon är at wänta, el:r någon ändring at förmoda.

Större delen funno wäl, at drögsmålet wisserl. i[cke]³ skulle något härtill bidra; men uppå probstarnes mag:r Serenii, mag:r Trægårds och kyrkioherden mag:r Helstadii ytterligare gjorde förbehåll, lämnades med sakens afslutande til en annan gång.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 30.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 89. Även 28 april 1747 § 18.

³ Enl. konc.

5. Upl:s kam.oecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de v. lectorn Kraftmans ansökning, om årsättning för Dägerby och Antby hemanen.

Borg.st. har genom extr. prot.² af d. 6 Martii bifallit then föreslagne årsättningen til 10 000 d:r s:mt.

Sedan pr.st. afhördt, så wäl hwad h:r biskop. Nylander, som kyrkioherden Pazelius til vidare uplysning i saken hade at anföra, pröfwade pr.st. så i anledning theraf som hwad borg.st. sig utlåt, at remittera saken til justitiædeputat:s betänckande.

6. Capitainlieut. Törncreuts memorial uplästes,³ ang:de befordran, samt at imedlertid få niuta någon pension på staten. Hwarjämte woro bilagde v. ammiralen Falkengrens, samt capitain Edelbergs

goda witesbörder om thes upförande under sista kriget.

Biskop. h:r doct. Benzelius ärindrade, at alternativet om pension i thessa medellösa tider, synes wara eftertänckeligit.

Biskop. h:r doct. Alstrin hölt före, at thet borde med plikt anses, när någon går til ständerna med en sak, som i urskillningen blifwit afslagen; hwartil åtskilliga swarade, at sådant thenna riksdag händt med flera saker af enahanda beschaffenhet; warande tillika af then tanckan, at Törncreuts nu kunde förhjälpas til tjenstgörande och lön på ordinair stat.

Herr taleman frågade, om thetta är ståndets enhälliga mening; men som intet wist kunde utrönas, lämnades saken til thes r. och a:s utlåtande ankommer.

7. Förehades å nyo betänckandet om kungsgårdarne.⁴

I anledning af några ledamöters bilagda särskildta voto,⁵ ang:de perpetuelle arrenden, hölt h:r taleman före, at innan ståndet kan sig theröfwer utlåta, borde man se contracterne.

Betänckandet blef för öfrigit bifallit med följande anmärkningar:

1:o Ang:de förpantningar, näst orden 3 månader för fardag, tillägges: *tå til-trädaren ärlägger then gamla pantskilli[n]gen⁶ så tidigt, at then förra pant-hafwaren kan warda förnögd i rättan tid.*

2:o Wid charactersbyggnaden af trä, tillägges: *el:r korswirke.*

I anledning af then puncten om husesyner på kungsgårdarne, kom på tal, at som landshöfdingarne allestädes icke skola låta weta, när en husesyns el:r markegångssättning infaller, ther någon af pr.st. bör wara tilstädes, altså kunde herrar landshöfdingar, som thetta ej i akttaga, anmodas at förut gifwa consis-

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 28. Även 1 juli 1747 § 9.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

³ Ridderskapets och adelns arkiv, R 94, Allegater, nr 634.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 36. Även 20 april 1747 § 9; 28 april § 16; 16 september § 22.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 20.

⁶ Enl. konc.

torierne terminerne tilkænna, på thet om fullmäktig behörig försorg må kunna i rättan tid dragas.

8. Öfwerstlieut. Mannerheim företrädde, andragandes, at som r. och a. sig nu utlåtitt, thet vacancen efter öfwerstlieut. Roxendorff skulle med första besättas, och öfwersten bar. Hammilton therföre med förslag strax inkomma; altså wore thes begäran, at hwad således för bem:te öfwerste blifwit, äfwen kunde i gemen för alla öfwerstar bifallas, wid existerande vacancer under theras regementer.

Herr taleman frågade om meningen wore, at en sådan frihet skulle sträcka sig längre, än under påstående riksdag? Hwartil öfwerstlieutenanten swarade nej.

9. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade, ordet förde rådman Kyronius, inlämnandes 1:o extr. prot. ang:de riksdagens slut.¹ 2:o Extr. prot. ang:de pension för några borgmästareenkor.

Herr taleman anmälte tjenstlig hälsning.

Sedan deputerade tagit afträde, uplästes borg.st:s extr. prot. ang:de riksdagens slut; hwarwid biskopen h:r doct. Alstrin och probst. mag:r Serenius berättade, at i alla deputationer the sitta, inga flere och oftare saknas än borg.st:s ledamöter.

Herr taleman förständigade, at nödigt lærer wara, innan pr.st. sig utlåter, at man förut härom rådgör med h:r baron och landtmarskalken, emedan dock ingenting winnes förän r. och a. går med in i saken.

Herr superint. Kammecker och doctor Hausswolff anmodades förthensskull, at upstiga til riddarehuset och härom conferera med h:r landtmarskalken, samt therjämte föreställa, at deputationerne kunde efter 14 dagar uphöra, och sedan riksdagen inom 4 wekor komma til slut.

10. Biskop. h:r doct. H. Benzelius anmälte, thet öfwerkamarherrn baron Halmilton² wore utanföre, och begierte slut i sin sak.

Herr taleman frågade, hwad st. wille göra, och om man icke nu kunde expediera sig ifrån bägge ansökningarne på en gång? Hwartil swarades ja, och uplästes theruppå borg.- och bondest:s utlåtande om säte och stämma uti kongl. cancelliecollegio så för baron Hammilton som grefwe Gyllenborg.

Probst. mag:r Serenius: Skall thetta bifallas för bägge thessa herrar, så är äfwen ganska skieligit, at ståndet bewiljar samma character för cancellierådet Klinkowström, i anseende til thes långliga och trogna tjenester.

Herr taleman frågade härom och saken bifölls, at genom et särskildt extr. prot. expedieras för cancellierådet Klinkowström,³ hwilket biskop. Alstrin

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 31. Även 28 april 1747 § 7.

² Läs: *Hammilton*.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 50.

åtog sig at upsätta; men hwad the andra 2:ne herrarne angår så skrefs på kongl. remisserne, at pr.st. bifaller med borg. och bondest:s tilläggning.

11. Upl:s utdrag af rådsprot. af d. 20 hujus,¹ ang:de öfwersten baron Ludwig Fahlströms begäran, at emot skielig reconvention, få cederä sin syssla til öfwerstlieut. Roxendorf.

R. och a. hafwa bifallit med then tilläggning, at hos Hans Kongl. Majj:tt i underdånighet må anhållas, thet tåktes Hans Majj:tt, sedan öfwerstens förslag är inkommit, med första i nåder besätta vacancerne, efter öfwerstlieut. Roxendorf.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

12. Ifrån bondest. ankommo 12 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne, inlämnandes följande extracter 1:o Ang:de wargärningsmanskaps antagande öfwer alt. 2:o Om riksdagens slut til pingst. 3:o Ang:de häradshöfdingarnes rang.² 4:o Anmälte muntel., at få snart och godt slut om räntepersedlarne, hwilken sak ligger bondest. ganska nära om hjertat, och förthenskull i synnerhet recommenderades.

Herr taleman swarade med hälsnings förmälände tillbaka, at pr.st. skall taga så thet ena, som thet andra i behörigt öfwerwägende.

13. Herr superint. Kammencker och doct. Hausswolff kommo tillbaka med berättelse, at h:r baron och landtmarskalken låfwat, sedan han hört r. och a:s utlåtande at aflämnä ytterligare swar i secr. utsk. om riksdagens slut; berättandes tillika, at bewillningen ännu ej kommit til slut hos r. och a.

14. Häradshöfdingen Anders Unge anhåller genom memorial,³ at få cederä samma syssla til sin son auditeuren wid Kronebärgs regemente Petr. Unge.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

15. Upl. och justerades extr. prot.⁴ ang:de assessoreernes Kalmeters, baron Dübens och Plomgrens befordran til commercieråder.

16. Upl. kamererarens i kongl. krigscollegio Abraham Cederholms von Schmalensee memorial,⁵ ang:de at efter ingångit accord få öfwerlämnä sin syssla til kamarförwandten Petr. Windrufwa.

Häremot har kamereraren Mozelius genom memorial protesterat, såsom ländande honom til préjudice. Hwarwid kamereraren Cederholm uti et sednare memorial, som jämwäl uplästes, giordt sina påminnelser.

Borg. och bondest. hafwa bifallit kamereraren Cederholm ingångna accord.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 21; Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater 211, bilaga.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 80.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 51. Även 4 april 1747 § 25.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 119.

Probst. mag:r Serenius anmälte kamererare Mozelius, såsom ganska wärdig och förtjent til thenna befordran.

Herr öfwerhofpred. Troilius berättade, at om thetta accord ej bifalles, så förblifwer kamereraren Cederholm wid sin beställning, och kan således ingen annan komma thertil.

Biskop. h:r doct. Alstrin förmälte at h:r præsidenten i kongl. krigscollegio hafwer sielf styrkt til thetta accords bewiljande, i anseende til the anförde omständigheter.

Probst. mag:r Serenius begierte, at ståndet åtminstone med sit utlåande wille dröija til thes landt- och siömil.oecon.deputat. med sit betänckande inkommit ang:de kamereraren Mozelius.

Herr taleman frågade, i hwad slut ståndet wille stanna, tå thertil swarades, at förbem:te accord bifalles; men med thet förbehåll, at så snart land- och siö.milit.oecon.deput. betänckande ankommit, will pr.st. i anledning therutaf afse, hwad til kommer Mozeli förmån och bästa lända kan.

17. Upl:s och justerades thet projet¹ til extr. prot. som blifwit upsat för cancellierådet Klinkowström, ang:de hofcancellerheder och character.

18. Föredrogs å nyo borg.st:s extr. prot.² ang:de commissarius i Sundet, och emedan efter något discurerande häröfwer af en del begiertes votering; ty gi orde h:r taleman proposition; om saken skall gå til cancelliecollegium? Jämte under rättelse, at the som neka bifalla tillika borgarest.

Wid sedlarnes öppnande befants 17 för ja och 19 för nej; i anseende hwartil skrefs på borg.st:s extr. prot. at pr.st. bifaller, ang:de handelsman Krüger.

19. Upl. borg.st:s extr. prot.³ ang:de tilstånd för borgmästar Wetter i Söder Telge at få öfwerlämna samma beställning til secret. Johan Lorents Wikman, hwartil borgerskapet i bem:te stad enhälligt bifallit.

Bondest. hade härtil gifwit thes bifall. Pr.st. giorde likal.

20. Andr. Joh. Gyllenswerd, som warit underofficerare wid garde, men i anseende til flera gånger leden préjudice tagit afskied, anhåller at åter blifwa förhulpen ur thetta sit tjenstlösa tilstånd til någon officers beställning.⁴

R. och a., borg. samt bondest. hafwa bifallit. Pr.st. äfwenl.

21. Borgaren och riksdagsmannen ifrån Söder Telge, Joh. Gabr. Forssman, som tilförene warit boende i Fredricshamn, men wid stadsens olyckeliga öfwergång til fienden flyttadt hit, och sedermera satt sig ned i Södertelge, anhåller at få, såsom the andre inwånarene i Finland händt är, niuta någon reparation

¹ Läs: *project*.

² Präteståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 29 Även 31 mars 1747 § 19.

³ Präteståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 28.

⁴ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 84.

för sin ledne skada, och föreslår at antingen bekomma 3 000 d:r s:mt af publico, el:r ock at riksens st:rs contoир må til fullo inlösa en thes fordran under n:o 9.

Borg. hafwa thetta remitterat til secr. utsk. at tilse, huruwida supplicanten på etthera sättet må warda hulpen.

Bondest. har remitterat til secr. utsk. Pr.st. giorde likal.

22. Assessoren i Götha hofrätt Dav. Göthenstierna anhåller,¹ at få ingå accord med någon lagman, som will afstå thes beställning, samt at få öfwerlämna thes assessorsbeställning åt någon annan.

Bondest. hafwa thetta til alla delar bifallit.

Borg.st. har ock bifallit, dockså at assessor Göthenstierna ej må accordera med någon annan om successionen efter sig, än then som är i touren, samt skickelig och wälförtjent at upföras på förslag til et assessorat.

Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande.

23. Capitain wid Safwolax regemente Conrad Weber anhåller om tilstånd at få afstå thes beställning til lieutenanten wid samma regemente Nils Fr. Wallwik, i hopp at fältwäbeln wid samma compagnie Carl Tawast efter thenna sednare får niuta befordran.

Borg- och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal. Hwarwid biskop. h:r doct. Alstrin anförde, at han hwarken är för thenna el:r andra cessioner, hwilket må stå i protocollet för hans räkning.

Den 28 April

1. Justerades protocollet af d. 22 i thenna månad.

2. Genom memorial förständigat biskop. h:r doct. Rhyzelius,² som ännu är opasslig, at emedan boktryckaren Brookman nu har sal. archibiskopen doct. Spegels utläggning öfwer Predikaren färdig; men få consistorier ännu afgifwit swar, huru många exemplar til hwart stift åstundas, at sådant med thet första måtte skie.

3. Biskop. h:r doct. H. Benzeliуs ärindrade i anledning häraf, om utskrifning til orterne, ang:de Salvii bibel.

4. Herr taleman gaf tilkänna, at then puncten af allmänna beswären, ang:de religionsfriheten kommer härnäst i deputation före, och förthenskull begierte, at wederbörande ledamöter tå enhälligt wille sig infinna.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 127.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 10.

5. Kongl. commissorialrätten gifwer genom extr. prot. af d. 27 hujus tilkänna,¹ at bonden och herredagsmannen Nils Persson ifrån Elfsborgs län blifwit uppå bonden Olof Asserssons angifwande i säkerhet inmand.

6. Upl. protocolsdeputat:s extr. prot. af d. 24 hujus,² ang:de at kyrkioherden mag:r Manquer, probstarne mag:r Serenius och mag:r Carlborg än icke inställt sig at aflägga eden, ej el:r tagit del i arbetet med mera.

Kyrkioherden Manquer swarade härtil, at bewillningsdeputation hafwer sedermera dagel. warit tilhopa, så at han tillika med probsten Serenius ej kunnat inträda i deputation; hwilket likwäl nu skall skie, emedan bewillningen i går kom til slut med sit arbete.

Herr taleman påminte, at när så händer, thet alla 3 ej kunna för andra sysslor på en gång wara tilstädes, the tå sin emel. så öfwerenskomma, at altid någon åtminstone en är tilstädes; på thet arbetet genom et stånds uteblifwande ej må komma at studsas.

7. Förehades å nyo borg.st:s extr. prot. ang:de riksdagens slut.³

R. och a. hafwa thetta remitterat til secr. utsk. som har at inkomma med thes utlåtelse häröfwer.

Pr.st. gjorde likal.

8. Upl. utdrag af rådsprot. af d. 10 Febr.⁴ ang:de vice præsidentens i Åbo ho-fränt Andr. Munsterhielms underdåniga ansökning om nådigt afskied med lö-nens bibehållande.

R. och a. bifallit, dock så at succession blifwer inom werket. Pr.st. biföll r. och a. utlåtande, med tilläggning, at hos Kongl. Maj:tt i underdånighet må an-mälas, thet någon kunde thertil utses, som jämte andra förtjenster, är thet fin-ska språket någorlunda mäktig, för the finska lagsökandes större beqwämlighets skull.

9. Upl. bondest:s extr. prot. af d. 20 hujus,⁵ ang:de at bondest. ej mägtar med at nu på en gång recruterat, och tillika antaga wargerningsmanskap.

R. och a. hafwa remitterat thetta til secr. utsk. Pr.st. gjorde likal.

10. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af d. 22 Jan. nästl.⁶ ang:de båtsmansvacancer-nes besättjande wid the 6 i Blekingen och Södermøre warande indelningscom-pagnier, med mera.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kungliga kommissorialrätten, nr 1.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 1.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 31. Även 22 april 1747 § 9.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 26, bilaga.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 12.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 19

11. Upl:s bergs,¹ samt kam.oecon.deputationernes betänckande, ang:de præstanda til bruken af the kronoheman, som af bruksidkare blifwit til skatte inlöste.

R. och a. bifallit; dock at med räntornas utgörande förhålles på sätt, som i allmänhet kan stadgat blifwa. Pr.st. utnämde probstarne mag:r Beckman och Serenius, at til härnäst öfwerse thetta ärende och projectera resolution.

12. Upl:s extract utur rådsprot. af d. 7 hujus,² ang:de directionens öfwer ecclesiastiquewerket i Lappmarken hemställande, om några pastoraters sönderdelande thesamstades, som skola wara nog stora.

R. och a. bifallit.

Herr taleman berättade, at somliga pastorater skola wara hela 60 och flera milar, och at meningen är, thet ingen delning skier, förän wid infallande vancancer, hwaraf 2 nu existera.

I anledning af härwid warande omständigheter biföll jämwäl pr.st. thetta ärende.

13. Upl. secr. deputations betänckande,³ ang:de bergsfiscal Hiærnes klagan öfwer préjudice⁴.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. biföll, at bergsfiscalen Hiærne må i underdåghet anmälas til bergmästare efter Fischer med advocatfiscals character; men hwad successionen widkommer, så hemskiutes thet til kongl. bergscollegium, at thetmed efter wanligheten förfara.

Probst. mag:r Serenius: Jag påminner ännu en gång, at här måtte återwändas med tjensters bortgifwande i ståndet, hwarigenom så mycken orätt skier och så många redeliga undersåtare förnär, ynglingar och oförsökt folk komma i ämbeten, undersåtarenes lif, wälfärd och egendom sättas i äfwentyr genom odugeliga ämbetsmän; lagen öfwerträdes uppenbarliga; konungens höghet kränckes, och the blifwa menedare, som swurit at styrka henne. Hela landet måste blifwa missnögd med oss, när the se at wi missbruka vårt underhåll och våra fullmagter til äfwentyr af vår frihet och hela vår regering.

Lect. mag:r Tillander conformerade sig härmed, hwad tjensters bortgifwande angår.

14. Ankommo 3 ledamöter af krigsbefälet. Ordet förde capit. Hastfer och inlämnade et landt- och siö-mil.oecon.deputat:s betänckande,⁵ hwilket r. och a. bifallit, ang:de finska krigsbefälets aflöning så wäl för år 1742, som under the Finland förundte allmänna frihetsåren, med mera.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 9.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 24.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 19.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 167.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilitie-ekonomideputationen, nr 4.

Sedan deputerade tagit afträde, uplästes betänckandet, och efter litet discuterande häröfwer blef enhälligt bifallit.

15. Commissarien i kongl. camarrevison Billberg inlämnade et thes memorial,¹ ang:de at bekomma assessors character.

16. I anledning af dissentium voto, ang:de perpetuelle arrenden af kungsgårdarne, hwarom i förra dags protocollet handlas, upläste probst. mag:r Serenius et contract af thenna beskaffenhet, hwaraf befants, at kongl. kamarcollegium förklarar ordet perpetuelt således, at besittningen och nyttandet tillagts barn efter barn, hwilket synes strida emot kongl. brefwen af år 1727, 1728 och 1739; probsten lade til, at kronan årligen förlorar ifrån 4- til 900 d:r s:mt på hwarthera igenom mindre arrendesumman, än sielfwa jordeboksräntan och säteriesfriheten, utom dagswerken äro wärda; yttrande han sig therwid sålunda:

Häraf är klarligen at förstå, thet thesse arrenden äro slutne in apertam fraudem publici, och at thetta med mera thylik hushållning är orsaken til otillräckeligheten af kronans inkomster, och the swåra bewillningar undersåtarene måste sig åtaga, hwilka ehuru hårdt the trycka oss alla, så finna wi dock, at thesse perpetuelle arrenden förswaras, och thet under et sådant skien, som skulle fides publica lida, om the blefwo återkallade. Men jag nekar thet; ty ingen fides publica kan fästas; utan på landsens fundamentallag. Nu är thet emot klara bokstafwen i lagen, emot alla Sweriges konungars ed och försäkran, ja sielfwer konung Christians Tyrans, at några allodialgods skola ewärdel. abalieneras. Ständerne hafwa i 1655 års riksdagsbeslut heligt stadgat thetsamma, och konungar hwar efter annan thet bekräftat, huru låter thet tå göra sig, at införa en sådan ny titulus possessionis i lagen, som pe[r]petuelt² arrende? Och låta Upsala öde och konungarnes arfwegods gå i arf och byte under adelen? Jag påtager mig icke at säga, om r:s st:r abalienerat them emot lagen, men thet dristar jag mig aldeles at påstå, thet the med långt större grund i lagen kunna revoceras, än the blifwit bortgifne, och at fides publica så långt är ifrån at kränckas, at hon fastmera therigenom befastes, när konungarätten hålles och landsens wälfärd, som är yppersta lagen. Jag är altså af then tanckan, at deputations betänckande bör bifallas, men ingalunda til något skatteköp; ty thet wore at stöta på samma klippa å nyo, utan at the böra utbiudas til förpantning genom auction, tå kronan behåller sit dominium och dock profiterar en anseelig summa penningar til hjelp uti vår allmänna nöd.

Domprobst. mag:r Liungberg förklarade ordet perpetuelt således, at thermed antingen måste förstås thens lifstid, som slutit accordet, el:r ock konungens under hwars regering thet blifwit slutit. Upläste härupå konungens bref om Räfsnäs, och berättade, ang:de beskaffenheten af kronones egendomar.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 173, bilaga.

² Enl. konc.

Herr taleman: Thet ser ut, som kongl. kamarcollegium extenderat ordet perpetuelt längre, än r:s st:r thet lära förstådt, och emedan kronan nu tyckes härigenom komma at lida, så lærer wara nödigt at collegium först höras, och r:s st:r sedan sig utlåta, huru ordet perpetuelt bör förstås, hwarjämte bör påtänckas, huru the, som i förlitande på fides publica i theras perpetuelle arrenden giordt anseeliga omkostningar, icke måge komma at lida.

Thetta ansågs för ganska billigt och wälgrundat, och anmodades domprobst. mag:r Liungberg och probst. mag:r Serenius at projectera resolution, som skall tjena til ståndets utlåtande i thetta mål.

17. Herr öfwerhofpredikanten Troilius berättade at commercierådet Plomgren warit här och inlämnat et project til extr. prot. at upläsas,¹ ang:de at borgmästarene, i anledning af kyrkioordn. sielf yttadt sig ej wilja betaga probstar och kyrkioherdar thet företräde, som them efter förra wanligheten, så uti kyrkioråd som eljest, tilkommit, med begäran, at saken til bibehållande af enighet stånden emel. nu utan vidare utskof afgöras måtte.

Probst. mag:r Trægård upläste thes project til et préliminairt utlåtande af ståndet,² innan thet skrider til sakens sluteliga afgörande, hwilket sedermera lades ad acta.

Probst. mag:r Serenius protesterade quam solennissime emot, at på något sätt gå in i saken, om icke probstar och kyrkioherdar på landet expressis verbis äfwen warda med nämde; hwarmed kyrkioherd. mag:r Helstadius sig också conformerade.

Probst. mag:r Lidius anförde then betänckligheten, at efter then utsatte numern borgmästare jämwäl i the minsta städer kunna komma at gå öfwer landt-secreterare och kamererare, hwars ämbetsgöromål sträcka sig öfwer hela län och höfdingedömen, och på ämbets wagnar ofta företräda herrar landshöfdingarnes vices.

Herr öfwerhofpredikanten Troilius och probst. mag:r Lind med flera hölt före, at om saken så kan jämkas, at probstar och kyrkioherdar, utan någon restriction warda inbegrepne, så tyckes at ståndet kunde härtil bifalla, helst the andre stånden redan giordt thetsamma; hwaremot vårt längre uteblifwande torde upwecka mera missförstånd.

Herr doct. Browallius hemstälte, om man icke skulle aldrabäst kunna komma härifrån, om man i wänlighet och förtroende så begär, at borgmästarene förekomma oss i thenna puncten med sit utlåtande, at probstar och kyrkioherdar i städer och på landet niuta thet förbehåll, som ofwan anført är: til hwilken ända en el:r 2:ne af vårt stånd kunde gå til borg.st. och tala wid någon härom, tå saken finge et bättre anseende, i fall sådant blefwe oss offererat och tilbudit.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 8 a.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 8 b.

Thetta bifölls och anmodades h:r doctorn jämte probst. mag:r Wall, at ut-rätta thetta ärendet.

18. Major Krabbe företrädde och recommenderade thes tilförene insinuerade ansökning om underdånig föreskrift,¹ at blifwa befordrad til öfwersteliutenant efter öfwersten von Heine.

Sedan majorn tagit afträde uplästes memorialet, tå pr.st. i anseende til an-förde omständigheter, biföll, at major Krabbe hos Kongl. Maj:tt må i under-dånighet anmälas at blifwa befordrad til then nu ledigwarande öfwerstlieutenantsbeställningen wid Westmanlands infanterieregemente, el:r någon annan först ledig blifwande tjenlig öpning på thet så wäl hans långliga trogna tjenester måga therigenom warda belönte, såsom ock staten niuta all mö-gelig lindring.

19. Kom åter på tal ang:de kungsgårdarne, och domprobsten mag:r Liungberg upläste 2:ne kungl. bref om thenna saken, hwaraf herr taleman feck anledning at fråga, om ståndet will at betänckandet simpliciter skall bifallas? Hwartil åt-skillige swarade ja; men considerationerne, ang:de the perpetuelle arrenden, tyktes behöfwa tagas i närmare öfwerwägande; och påminte probst. mag:r Se-renius, om icke, i stället för thet i betänckandet omtalte skatteköp, thet ordet förpantning brukas kunde.

20. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Otto Olofsson på-minna[n]des² 1:o om slut, ang:de räntepersedlarne. 2:o ang:de termin til riks-dagens slut.

Herr taleman swarade, at ståndet skall, så snart görligit blifwer, taga thet förra i öfwerwägande; och om thet sednare har ståndet sig redan utlåtit, med-elst sakens remitterande til secrete utskottet.

21. Herr doct. Browallius kom tillbaka ifrån borg.st. och hade et project med sig til extr. prot.³ hwarutinnan borg.st. bifalla pr.st:s förbehåll, ang:de borg-mästarenes rang, så lydande:

Sedan r:s höglofl. st:r behagat tilärkänna borgmästarene heder och rang, så-som borg.st:s extr. prot. af d. 26 Nov. 1746 innehåller, och samtelige borgmäs-tarene, i anledning af kyrkioordningen, sielfwe sig yttradt, thet theras tancka, hwarken warit el:r är, at betaga probstar och kyrkioråden thet företräde, som them, efter förra wanligheten, så uti kyrkioråden som eljest tilkommit, utan at them sådant företräde jämwäl hädanefter lämnas, hwilket begifwande borg.st. fant skieligit böra wid expeditionen i akt tagas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 89. även 22 april 1747 § 3.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 32.

22. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde rådman Kyronius; inlämnande 1:o et extr. prot.¹ ang:de en yppad jordetwist emel. gewärsfactorie-arbetarene uti Söderhamn och stadens borgerskap. 2:o Begärte at pr.st. wille något dröija med sit utlåtande, ang:de kungsgårdarne, til thes borg.st. fåt inkomma med några anmärkningar. 3:o Recommenderade åtskilliga borg.st:s angelägenheter til benägit afgörande; och sist anmälte borg.st:s åstundan thet notarien Bergenhielm måtte warda til succession befordrad, i fall secret. Lindenstedt skulle avancera, hwaröfwer borg.st. afgifwit thes extr. prot.

Herr taleman anmälte tjenstlig hälsning.

23. Probst. mag:r Serenius upläste thes project til resol. ang:de kongsgårdarne, som bifölls, men med expeditionen innehålles, tils man får se the af borg.st:s deputation nu utlofwade anmärkningar.

24. Begyntes åter discursen om borgmästarenes rang.

Biskop. h:r doct. Alstrin tyckte at saken, genom thet uti nästföregående 21 § omförmälte borg.st:s extr. prot. wore tämmel. hulpen, hwad pr.st. angår; men berörande landskamererare och secreterare, som likwål förrätta landshöfdingens ämbete, synes någon betänckelighet wara öfrig.

Kyrkioh. mag:r Eckman instämde härmed, men åtskillige höllo före, at thetta sednare ej så egentel. kan angå pr.st. utan lærer man säkert kunna tro, at jämwål thesse en annan riksdag sig anmälandes warda.

Probst. mag:r Serenius ytrade sig aldeles wara emot borgmästarenes rang, så länge presterskapet på landet icke med nämnas; hwarmed h:r Tranchell sig jämwål conformerade.

Sedan något widare blifwit härom discurerat, och en del tyckte, at så wida probstar och kyrkioherdar skola, efter förra wanligheten både i kyrkioråd och eljest, niuta företräde, så warder ingen ting härigenom förlorat, hwarföre til at winna tiden begiertes at saken genom votering måtte afgöras, hwaruppå h:r taleman gjorde proposition, som flera resor uprepades, neml. om borgmästarenes rang skall bewiljas på thet extr. prot. som borg.st:s i dag inlämnade project innehåller? The som bifalla skrifwa ja, och the som äro emot skrifwa nej.

Voteringen gek för sig, och wid sedlarnes öppnande, befunnos 23 wara för ja och 16 för nej, hwarmed saken blef bifallen, hwilket skrefs på löparen med tilläggnig, efter thet af thetta dato ifrån borg.st. afgifne extr. prot. men kommer ej at afskickas, innan borg.st. inlämnat samma extract renskrifwit.

Probst. Serenius protesterade dock häremot, och will hafwa til protocoll, at han ingen del hafwer i en sådan resol.; emedan han ej will hafwa skuld theruti, at hafwa bortskänkt sina kamerater och theras hustrurs heder.

Probst. mag:r Trægård ytrade, at han ej el:r warit för något sådant, hwilket nogsamt skall kunna intagas, så wäl af thes project til extr. prot. som eljest i thenna sak gjorde utlåtelse uti ståndet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 33.

25. Kamarrådet h:r Wu[l]fwenstierna¹ anhåller genom memorial,² at, i anseende så wäl til thes annalkande högre ålder, som flere omständigheter, få transporter thes beställning på sin son riddarhussecreteraren Johan Wulfwenstierna, med mera.

R. och a. bifallit, at som utom h:r kamarrådet Wulfwenstiernas förtjenster, thetta äfwen rör en r. och a:s betjent, som igenom thes wista flit och skickelighet, giordt sig til befordran wärdig, så är r. och a. i then säkra förmodan, at the öfrige resp. stånden härtil jämwäl lära lämna theras benägna bifall.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande, som strax påskrefs.

26. I lika måtto anhåller kamarrevisionsrådet von Walwik,³ at få afstå thes beställning til sin son riddarehuskamereraren Joh. v. Walwik. Hwarwid jämwäl uplästes en af kamereraren Holding ingifwen skrift.⁴

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

27. Upl. utdrag af rådsprot.⁵ ang:de at registratoren Råfelt afsagdt sig all eganderättighet til thes afledne faders gjorde öfwerlefwerering utaf 158159 d:r s:mt, i hop at af Hans Kongl. Majj:tt blifwa med något nådetekn ihogkommen; anhållandes förthenskull at i nåder blifwa hugnad med någon lagmansbeställning etc.

Pr.st. tog saken i öfwerwägende, och i anseende til härwid warande goda skiel och besynnerliga omständigheter, biföll i underdånighet Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag.

28. Secreterarnes Linnerhielms, Ehrenlunds och Westerhofs memorialer uplästes men lämnades til en annan gång.⁶

Den 4 Maji

1. Upl. och justerades prot. af d. 28 April sistl.

Wid 17 § begierte probst. mag:r Trægård, at thes project til extr. prot. om borgmästarenes sökte rang måtte å nyo föreläsas, til bewis at han ingalunda warit emot thet ofta omrörde förbehåll för probstar och kyrkioherdar på landet.

2. Herr taleman förmälte Kongl. Majj:ts mycket nådiga hälsning, med betygat nådigt nöije öfwer pr.st:s yttrade underdåniga bifall til then äldre grefwe Hesensteins befordran.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 90.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 91.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 79.

⁵ Borgarståndets protokoll, R 1297, Kungliga remisser, nr 22, bilaga.

⁶ Borgarståndets protokoll, R 1297, Kungliga remisser, nr 29, memorialen som bilagor. Även 8 juni 1747 § 2.

Superint. h:r doct. Kiörning hemstälte, om icke i anledning häraf, ståndet jämwäl skulle wilja täncka uppå then yngre grefwe Hessensteins befordran.

Pr.st. yttrade häruppå enhälligt thes underdåniga wälmening för thet, som til Kongl. Maj:ts nådiga nöje lända kan, och anmodades h:r taleman, at wid tilfälle inför Hans Kongl. Maj:tt å ståndets wäg:r förklara, at thet skulle i underdånighet fågna pr.st. om then yngre grefwe Hessenstein blefwe med tjenl. befordran ihogkommen.

3. Upl. registratörens i kongl. cancellie Joh. Råfelts memorial,¹ ang:de så wäl gunstigt bifall til Kongl. Maj:ts yttrade nådiga wälbehag för thes befordran til lagmans beställning, som ock at genom underdånig föreskrift blifwa til lagmans character anmäld, samt med först ledigblifwande lagsagu i nåder hugnad.

Och som pr.st. sisl. plenidag bifallit thet förra, borg.st. jämwäl sedermera styrkt til bägge delarne; altså blef ock thet sednare af pr.st. nu bifallit.

4. Herredagsmannen ifrån Torneå Andr. Hellström anhåller genom memorial² om årsättning för bem:te stad för thes under sista kriget på hwarjehanda sätt ledne skada, med mera.

Borg.st. resolverat: Som Torneå stad är belägen långt norr ut wid grentsen af storfurstendömet Finland, och til en stor del består af finska inbyggare, som med thes grannar i Finland haft nog kännning af sista kriget, så håller borg.st. före, at ber:de stads ansökning om skadestånd äfwen kunde remitteras til deputation öfwer finska ärenderne, at ther behörigen skierskådas.

R. och a. hafwa bifallit borg.st. Pr.st giorde likal.

5. Upl:s utdrag af rådsprot.³ ang:de kamarrådet Drufwas ansökning, at med förbehåll af halfwa lönen få öfwerlämna samma sin beställning til thes måg protocollsecret. Sam. Braunerhielm, med mera.

Pr.st. biföll i underdånighet Hans Kongl. Maj:ts nådiga wälbehag.

6. Major Ramsaij företrädde och inlämnade et thes memorial,⁴ ang:de tilstånd, at få accordera med någon gamal öfwerstlieutenant om thes beställning och lön.

Bondest. hafwa til alla delar bifallit; men pr.st. hölt betänckeligit at sig härmed befatta, innan r. och a. sig först utlåt. it.

7. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde rådman Faggot, inlämnandes extr. prot. af d. 22 April, ang:de at borg.st. til at winna et skyndesamt slut på riksdagen, ej täncker hädanefter företaga några private ansökningar,

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 22.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Memorialet i bilaga.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 896, onummerad.

som icke komma antingen ifrån Kongl. Maj:tt, el:r uti någon deputation blifwit utarbetade.

Herr taleman swarade, at pr.st. så mycket snarare lærer entrera theruti, som thet för sin del redan d. 24 Jan. afgifwit extr. prot. härom.

Sedan deputerade tagit afträde, ytrade sig biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Thet förtryter mig intet, at nu blifwa af borg.st. förekommen, och emedan thet är i vårt stånd längst för thetta afgjordt, at inga sådane saker skulle företagas, så begier jag för allting, at thetta i dag måtte ytterligare fastställas, eljest blifwer häruppå aldrig slut. I annor händelse ber jag, at någon wiss tima måtte utnämnas för thesse ärender uti hwarje session, tå jag kan wara borta; ty jag will ingen del hafwa theruti; el:r ock at mig icke tages til misstycke, at jag tager afträde, om och när saker af nästomnämde innehåll, komma på tal och under skierskodande.

Lect. mag:r Tillander, kyrkioherd. mag:r Huss och åtskillige flere conformerade sig härmed. Andra begierte åter, at hwad redan inkommit måtte föredragas, och antingen med bifall el:r afslag afgöras, serdeles thet, som redan hos 2:ne stånd warit före, el:r genom nådiga remisser ifrån Kongl. Maj:tt ankommer.

Probst. mag:r Serenius anförde, at talemannen i et stånd eger fullkomlig myndighet at förkasta thessa propositioner om tjenester, så at om ock hela ståndet wore ense therom, så eger han dock magt, at säga nej til olagliga propositioner. Tjensters tillsättjande är et regale: Taleman har swurit at handhafwa konungarätten och styrka thes höghet; är thet nu emot hans ed, så kan ju ingen pålägga honom, at proponerat, utan han bör fast mera påminna ståndet, om thes capitulation med konungen. Sannerl. thet följer en gång et stort answar härpå. Krönikorne gifwa rätt så wäl exempel på afsatte ständer, som afsatte konungar, när the intet hållit sina aftal med hwarannan. Thesse äro farliga steg, som synas små och saklöse nu, men kunna dock störta land och rike i förderf och olycka.

Herr taleman swarade, at han i alla mål och ärender, som hos ståndet förekomma, måste rätta sig efter hwad ståndet honom pålägger, och hoppas tå wara enskyllad, när han intet annat til afgörande föredrager.

8. Upl. r. och a:s extr. prot.¹ ang:de at til riksdagarnes förkortande secr. deputation måtte anmodas at inkomma med thes förslag, huru the många klagomål öfwer préjudice wid förslagers uprättande, måga kunna förekommas.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

9. Upl. r. och a:s extr. prot.² ang:de at deputerade öfwer bewillningsverket måtte inkomma med theras utlåtande, huru och med hwad böter the böra anses, som taxera någon för högt, med mera.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 16.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 17.

Pr.st. fant betänckeligit, at ställa the härnämde taxeringsmän under något answar, hwilket utlåtande påskrefs och afsändes.

10. Upl. r. och a:s extr. prot.¹ ang:de at som med bewillningen för innewarande år ännu ej kommit til stånd, och rikets förnödenheter fordrar biträde, thet 1744 års bewillning måtte jämwäl för thetta år gälla, undantagande hwad peruquer, wagnar och chaiser angår, med mera.

Pr.st. biföll at 1744 års bewillningsplacat för thetta år må efterlefwas, på thet sätt, som r. och a. föreslagit, med förbehåll, at taxeringen på presterskapets spannmålslöen ställes efter samma fundament, som med militiæ och landstans löningsspannmål, neml. 12 proc. efter kronowärdering, hålst som pr.st. thesse förflutne åren nog hårdt blifwit graverat.

Probst. mag:r Beckman påminte härwid, at prestebordens mantal böra ifrån thenne taxering wara undantagne, hwartil swarades, at som thenne utgift allenast för et år gäller, altså torde nu wara bäst, at ej röra therom, på thet expeditionen ej må för mycket hindras, i synnerhet som thetta ej will stort säga.

Biskop. mag:r Nylander ärindrade, at som Finland i then förut wid riksdagen projecterade bewillning blifwit hugnat, så borde jämwäl sådant nu i akt tagas, i fall 1744 års bewillning för i år bibehålles; emedan the annars för mycket komma at lida.

11. Hofrättsrådet h:r Fredenstierna företrädde och inlämnade et thes memorial² emot accorder tjenstebyten.³

12. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde öfwersten gref Frölich, anmodandes pr.st. at innehålla med thes utlåtande öfwer accorder och cessioner, i synnerhet hwad militien angår, til thes r. och a. får med någon föreställning häröfwer inkomma.

Herr general Düring förestälte ytterligare the olägenheter, som kunna häröra theraf, at ofta händer, thet en yngre och mindre förtjent blifwer en äldre och mer förtjent föredragen.

Herr taleman swarade, med hälsnings förmälan til r. och a. at pr.st. också hafwer tänkt uppå thenne sak, och förthenskull låtit them, som af krigsbefälet ankommit, förstå at the borde först hafwa r. och a:s utlåtande, innan the hos pr.st. sig anmäla.

Sedan deputerade tagit afträde, förestälte biskop. h:r doct. H. Benzeliuss, om thet icke skulle tyckas wara anständigt, at ock vårt stånd gjorde en beskickning til the öfriga stånden, at betyga wår oskuld härutinnan, samt åstundan, at på slika ansökningar et enteligit slut göras måtte, hålst som både ifrån r. och a. samt borg.st. deputationer härom redan ankommit.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Även 19 maj 1747 §5.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 131.

³ Läs: accorder och tjenstebyten.

Öfwerhofpred. Troilius hölt thetta så mycket nödigare, som the andra stånden eljest torde täncka, at wi intet hafwe något alfware med, at med them härutinnan träffa et gemensamt beslut.

Häruppå bifölls at en deputation skulle afgå, och biskop. h:r doct. H. Benzelius anmodades at föra ordet, tå följande ärender skulle anmälas, neml. 1:o ang:de cessioner och accorder, at pr.st. så mycket snarare ingår med r. och a. som thet redan i Januarii månad yttradt sin tancka härom, och äfwen i dag förut haft saken före samt nu förväntar r. och a:s utlåtande, och will således ej wi-dare befatta sig med thessa mål til thes sådant ankommer. 2:o ang:de bewillningen för innewarande år, i anledning af nästförtgående 10 §. 3:o ang:de en wiss termin til riksdagens afslutande.

13. Ifrån bondest. ankommo 8 deputerade. Ordet förde Jan Persson, inlämnades fyra extracta prot.¹ ang:de särskilde personers befordringar, samt et ang:de lindring för bergsmännen i taxeringen til bewillningen, och ytterst recommenderade saken berörande räntepersedlarne.

Herr taleman lofwade at målen skola företagne warda.

14. I anledning af thessa nu af bondest. anmälte ansökningar, frågade h:r taleman, hwad ståndet med slika sökte befordringar göra will? Och yttrade sig åtskillige, at thet skulle synas för hårdt, om ståndet til föredragande ej uptaga skulle, hwad redan inkommit, särdeles som theribland kunde finnas wälmeriterade män, så å then ena, som andra sidan; men theremot inga flere sådane ansökningar hädanefter emottagas. Uppå h:r talemannen² proposition blef häruppå för thenna gången faststält och beslutit, at the som redan gådt igenom 2:ne stånd, skulle ock här til afgörande företagas.

15. Assessoren i kongl. kamarrevision J. von Ertman, anhåller genom memorial,³ at, i anseende til anförde omständigheter och med förbehåll af hela lönnens åtniutande för thes öfriga listid, få afstå sin syssla til häradshöfdingen Gilles Åkerhielm, med wilkor at vice häradshöfd. Jon. Odhelius måtte få succedera thenna sednare.

Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

16. Probst. mag:r Serenius påminte om räntepersedlarne och inlämnade et project til ståndets utlåtande härom, som uplästes.

Domprobst. mag:r Liungberg berättade, at han på krigsbefälets anmodan upsatt samma project, och lämnat thet til theras öfwerseende, hwaruppå, sedan the haft thet i 8 dagar, the förklarar sig wara thermed nögd.

Probst. mag:r Wall och kyrkioherden h:r Drangel anmälte äfwen, at h:r öfwersten Gripenhielm sagt krigsbefälet wara nögd, om thet får blifwa therwid.

¹ Präteståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 13.

² Enl. konc.

³ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 78.

Herr doct. Browallius, som äfwen warit med i conferencen, men ännu ej sedt hwad domprobsten Liungberg projecterat, begärte at få taga thet hem med sig til igenomseende til nästa plenum, hwilket bifölls; hwarjämte h:r taleman påminte, at h:r doctorn äfwen wille häröfwer conferera med h:r baron och landtmarskalken.

17. Upl. bergsdeputations memorial,¹ ang:de notariens i kongl. bergscollegio Petr. Abr. Örenskiölds befordran til bergmästarecharacter och heder.

Borg. och bondest. hafwa genom extr. prot. bifallit med tilläggning, at h:r Örenskiöld får bergmästare fullmagt med thes nu innehafwande notarii lön.

18. Upl. secr. utsk:s extr. prot.² ang:de at then til Hans Kongl. Höghets hofhållning anslagne summan måtte in alles förökas til 3 000 00 d:r s:mt, med mera.

R. och a. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Probst. mag:r Serenius: Jag påminner, at secr. utsk. måtte täncka uppå, at hopföra the 2:ne kongl. staterne, eljest måste undersåtarene försmäta utaf the många utlagor, som thesse tilökningar införa.

19. Upl:s hofrättsrådets Fredenstiernas memorial ang:de tjenstebyten och characterers bewiljande.

20. Biskop. h:r doct. H. Benzelius med the andra deputerade kom tillbaka, och berättade, at the öfriga stånden lofwat wilja taga the anmälte ärender i öfwerwägande.

21. Upl. utdrag af rådsprot.³ ang:de borgmästare character och heder för rådmän Nils Kyronius.

Pr.st. biföll Hans Kongl. Majj:tts yttrade nådiga wälbehag.

22. Upl. bergsdeputat:s betänckande,⁴ ang:de heder och rang för konst.statsinspektoren wid Stora Kopparberget, med mera.

Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

23. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde grefwe Axel Rutg. Sparre, inlämnandes et memorial som uplästes,⁵ ang:de yngre grefwe Hessensteins befordran inom riket.

R. och a. bifallit med tilläggning, at hos Kongl. M:tt anmäles, at then grefl. Hessensteinska utom riket warande egendom må i landet indragas.

Pr.st. biföll med r. och a:s tilläggning, och anmodades h:r taleman, at sielf lämna memorialet til r. och a. deputerade, som therpå wäntade, samt tillika å

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 10.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 20.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 11.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 21.

ståndets wägnar förklara, at ståndet i dag förut talt om thenna sak och warit af enahanda tancka med r. och a.

24. Upl. utdrag af rådsprot.¹ ang:de advocatfiscalens i kongl. kamarrevision Uglas ansökning at bekomma assessors heder och rang, jämte säte och stämma i kongl. collegio framför them, som genom cessioner nu komma thertil.

Pr.st. biföll i underdånighet Hans Kongl. Maj:ts yttrade nådiga wälbehag.

25. Assessoren i Götha hofrätt Göthenstierna lät anmäla thes åstundan, at så wida thes mening aldrig är, at med någon annan accordera, än then som til alla delar är wärdig, thet ordet tour; som borg.st. tillagt, kunde gå ut i pr.st:s bifall; men ståndet tyckte bäst wara, at utan ändring förblifwa wid sin meddelte resolution.

26. Ammiralitetskamareraren Petr. Malmström anhåller,² i anseende til anförde skiel och omständigheter, at bekomma lika tour och enciennitet³ med ammiralitetskamarerarne samt wärfs- och siömilitiæcommissarierne i Carls-crona.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

27. Auditeuren Swedrits memorial uplästes,⁴ ang:de at för anförde orsaker, blifwa hugnad med häradshöfdinge character och heder.

Borg.- och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

28. Commercierådet Plomgren inlämnade thet tilförene ofta omrörde borg.st:s extr. prot.⁵ ang:de pr.st:s förbehåll wid borgmästarenes rang.

Sedan extractet å nyo blifwit upläsit, samt något theröfwer discurerat, och probsten Serenius i synnerhet påstådt, at uttryckel. borde utsättas, at probstar och kyrkioherdar så i städer som på landet, skola niuta theras wanliga företräde för borgmästarene, anmodades commercierådet Plomgren, som ännu war qwar at stiga in, tå h:r taleman förestälte, om icke the orden probstar och kyrkioherdar i *städer och på landet* kunde i extractet inflyta. Commercierådet förmente, at thetta af extractet skulle förstås, utan at specificera på *landet*; emedan thet står *efter förra wanligheten så i kyrkioråd som eljest*; men wille icke thes mindre föredraga saken å nyo hos borg.st. förmodandes at thenne tilläggning wäl skulle efter pr.st:s begäran winnas.

Herr taleman frågade, om thenne sak förut warit i borg.st:s pleno föredragen? Hwartil commercierådet swarade ja, afträdde, och ståndet skildes åt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad, även Ugglas ansökan.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 77.

³ Läs: *anciennitet*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 85.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 32.

Den 8 M[a]jji¹

1. Upl. och justerades protocollet af d. 4 hujus.

Wid 18 § berättade h:r taleman, at han tillika med the öfriga talemännen, blef går eftermiddagen kallad af Hans Kongl. Höghet up til slottet, tå Hans Höghet betygat thes nådiga ärkänsla emot r:s ständer för then giorde anordningen til thes hofhållning, med nådig försäkran, at ingen ting skall wara Hans Kongl. Höghet kärare, än at upoffra alla sina krafter til rikets samskylliga tjenst och nytta. Wid hwilket tilfälle h:r baron och landtmarskalken i underdånighet anhållit, thet tåktes Hans Kongl. Höghet med nåd anse r:s ständers underdåniga wälmening, och at hofhållningen kunde warda lämpad efter rikets nu warande tilstånd.

Wid 23 § förmälte h:r taleman, at han wäl sökt, men ej fåt tilfälle, at inför Hans Kongl. Maj:tt betyga ståndets underdåniga åstundan, at se then yngre grefwen Hessensteins befordran i riket, och förthenskull lämnat thetta ärende til präsidenten Broman; men will ock sielf i underdånighet förmäla, när tilfälle gifwes.

2. Öfwerstlieut. von Siegroth företrädde och inlämnade 2:ne memorialer.² 1:o ang:de at thes son Adolph Siegroth, som är capitain i fransk tjenst, måtte tillåtas at få accordera med capitain Sahlström wid Calmare infanterie. 2:o ang:de at för sig sielf bekomma öfwerste character och heder.

Herr taleman swarade, at pretest. har redan til the öfriga stånden afgifwit thes utlåtande, at intet wilja vidare befatta sig med sådane ansökningar.

3. Ryttmästaren baron Joh. Hastfähr företrädde och inlämnade secr. deputations betänckande,³ ang:de majors character för bem:te ryttmästare.

Sedan ryttmästaren tagit afträde, uplästes samma betänckande, hwilket r. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

4. Major Löfvenfels wid Swerinske regementet företrädde, och anhölt om benägit bifall til thes slutna accord med öfwerstlieut. wid samma regemente Taube, som är en gamal meriterad man, men thesutom uti mycket fattigt och siukligt tilstånd stadder.

Herr taleman swarade på samma sätt, som nyss förut til öfwerstlieut. Siegroth.

Sedan majorn tagit afträde, begierte några af ståndet, at thenne sak måtte til afgörande företagas.

Herr taleman förestälte, at som öfwerstlieut. Taube är en gamal och wälför-tjent man, hwilken begär afskied med accord, är therjämte fattig med hustru

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 76.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 21.

och 9 oförsörjde barn, om man icke wid så fatta omständigheter, kunde således hemställa saken til Kongl. Maj:tt at Taube må accordera med någon, som är i tour, och Kongl. Maj:tt finner wärdig; hwilket af en stor del bifölls, men biskop. h:r doct. Alstrin och superint. doct. Kiörning protesterade häremot, i anseende til ståndets förra beslut, at ej willja företaga sådane mål innan man förut fått se r. och a:s utlåtande theröfwer.

5. Auditeuren Ehrenhielm företrädde och recommenderade thes för insinuerade ansökning, ang:de tilstånd at få accordera med någon heradshöfdinge; men bekom samma swar med the förra.

6. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Nils Olofsson¹ ifrån Skåne; inlämnandes 1:o extr. prot.² ang:de yngre gref Hessensteins befordran, och påminte 2:o om någon wiss dag til riksdagens slut. 3:o recommenderade saken om häradshöfdingarnes rang och the öfriga ansökningar, ang:de wissa personers befordran, som bondest. förut anmält.

Herr taleman lofwade at ståndet will taga the anmälte ärender i öfwerwä-gande.

Sedan thesse tagit afträde itererade biskop. h:r doct. Alstrin sin förra protest emot tjensters cessioner; emedan thet för ingen del will anstå vårt stånd, at gå ifrån thet, som våra deputerade å ståndets wäg:r hos the öfriga stånden anmält; hwarmed superint. mag:r Kammecker sig jämwäl conformerade.

Kyrkioherden h:r Palmærus understälte, om thet icke äfwen skulle wara anständigt, at ståndet blifwer wid sin resolution uti sista pleno, at the mål, som redan passerat 2:ne stånd, borde hinderslöst nu uptagas och afgöras; hwartil h:r taleman swarade, at thet blef wäl så discurerat, men wet ej om thet wart beslutit.

Probsten Lidius ärindrade, at pr.st. intet förbundit sig uti andra mål at afbida r. och a:s utlåtande, än the som kunna angå militairpersoners befordran, hwilket tå skiedde på några af krigsbefälets therom giorde föreställning.

7. Assessoren Carl Gust. Bungencrona företrädde; anhållande, at secr. deputations betänckande,³ ang:de thes befordran til löns ärhållande uti kongl. commerciecollegio såsom ordinair assessor.

Sedan bem:te assessor tagit afträde, uplästes samma betänckande, tillika med assessor Vult von Steijerns therwid giorde påminnelser, samt assessor Bungencronas swar uppå thetta sednare.

Probst. mag:r Lidius biföll betänckandet, hwad assessor Rudenschiöld angår, at Kongl. Maj:tt honom rättwisligen til ordinarie assessorsbeställningen

¹ Enl. såväl konc. som renskr. Enl. bondeståndets protokoll 1746–1747 förefaller ingen ledamot i ståndet ha burit detta namn. Den som skickades att lämna in extraktprotokollet från bondeståndet var *Anders Olson* från Säve, Göteborgs och Bohus län.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 14.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 20.

med lön befordrat, helst emedan bem:te assessor warit så förtjent som the föreslagne, efter Kongl. Maj:ts nådigste försäkran af d. 1 Sept. 1740, at then anbefalte beskickningen til spanska hofwet skulle lända Rudenschiöld til en besynnerlig förtjenst; men hwad lönens bortgifwande hädanefter, wid någon existerande vacance uti kongl. collegio widkommer, håller betänckeligit, at bifalla deputationens tilstyrkande, utan tycker wara rådeligast lämna til Kongl. Maj:ts nådigste wälbehag, at then förgifwa; i annor händelse torde assessor Vult von Steijern, som ordinarie assessor, komma at lida.

Borg. och bondest. hafwa bifallit betänckandet, pr.st. gjorde likal.

8. Anmältes, thet major Liljeswerd warit här och gifwit tilkänna, at 400 man af artillerie wore commenderade, at campera på Ladugårdsgierdet.

9. Upl. finska deputationens betänckande¹ om åtskilliga nyttiga sädes- och hörarters förskaffande och nyttjande i Finland.

Pr.st. biföll betänckandet, som påskrifwes när löparen kommer, och som hofrättsrådet baron Bielkes oförtrutna flit och möda, samt osparde omkostningar til publici tjenst och nytta häraf nogsamst röntes, så anmodades superint. h:r doct. Kiörning at å ståndets wäg:r göra hofrättsrådet häröfwer en compliment.

10. Kom åter på tal ang:de privatorum ansökningar, och huru ståndet måtte blifwa entledigat ifrån thes så tidiga besök utanför ståndet rum, samt ofta giorda påminnelser om slut i thes angelägenheter.

Biskop. h:r doct. Alstrin war af samma tancka nu som tilföre; hwarmed äfwen h:r öfwerhofpredikanten Troilius instämde; läggandes til, at ståndet, wäl en gång skall företaga och afgöra hwad inkommit är, antingen med underdånigt hemställande til Hans Kongl. Maj:tt, el:r som ståndet eljest kan för godt finna, sedan man fått se r. och a:s utlåtande.

Probst. mag:r Lidius och kyrkioherd. mag:r Helstadius conformerade sig härmed; men andre woro af then tanckan, at the som redan hafwa 2:ne stånd påskrift, kunde strax företagas och afgöras.

Probst. mag:r Beckman yttrade sig, at som wi intet äro hitskickade, at bortgifwa tjenester, utan at sköta the här förekommande rikswårdande ärender, så skulle jag hålla för wara bäst, at wi blifwa therwid och intet förlora tiden med privatorum ansökningar.

11. Upl. borg.st:s extr. prot.² ang:de en emel. gewärsfactorie i Söderhamn och stadsens borgerskap yppad stridighet rörande stadsens egor, med mera.

Bondest. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 4.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 33.

12. Ankom bewillningsverket ifrån r. och a. men som thet är i sig sielf mycket widlyftigt, så utnämdes wissa deputerade til thes igenomseende, neml. biskop. mag:r Nylander, kyrkioherdarne mag:r Manquer, mag:r Wettersten och h:r Pazelius, samt probstarne mag:r Trægård och mag:r Montelius, hwilka lofwade, at til strax efter helgen wara färdige med sina anmärkningar.

13. Capitain Stierneld företrädde, upwisandes et memorial,¹ som uplästes, ang:de pardon för 2:ne gardessoldater, hwilka efter nya förordningen för begången stöld blifwit til döden dömda; men som stölden ej warit högre än 13 d:r k:mt och Hennes Kongl. Höghet intercederat för them har Hans Kongl. Maj:tt gifwit them nåd; men Theras Excellencier hållit betänckeligit, at härutinnan lindra straffet för them; hwarföre man funnit nödigt at härmed wända sig til r:s ständer.

R. och a. hafwa bifallit.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och fant härwid samma betänckeligheter, som Theras Excellencer, särdeles som tiufweri tagit ganska mycket öfwer handen; men i anseende til härwid warande omständigheter, yttrade sig i underdånighet förnögt med Hans Kongl. Maj:ts egit nådiga wälbehag.

14. Upl. utdrag af rådsprot.² ang:de tyska församl:s Götheborg underdåniga anhållan, at til theras afbrända kyrkas och scholas i stånd sättjande i 3 å 4 år efter hwarandra få upbära et öre s:mt mera af hwart matlag.

Borg.st. samtycker för sin del, at til thetta behof må årl. uti 3 år efter hwarannan upbäras 1 öre s:mt af alla ståndspersoner, borgare och hemansbrukare, the församl:r dock härifrån undantagne, hwilkas kyrkor stå under ansenlig byggnad och reparation, el:r genom särskilde resolutioner äro therföre frikallade.

Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande.

15. Upl. kamaroecon.deputat:s betänckande,³ ang:de then på Gottland nyligen skiedde skattläggningen.

Herr taleman begierte, at the som i deputation warit med öfwer saken, el:r eljest äro ifrån orten, wille gifwa wid handen, hwad the til uplysning finna ytterligare nödigt at andraga.

Kyrkioh. h:r Cedren: Thet besynnerliga jag härwid kunde hafwa at påminna, är at then utsatte belöningssumman för h:r landshöfdingens Höckerstedts makalösa flit och oförtrutenhet wid skattläggningswerkets handhafwande, fortdrifwande och til slut bringande på Gottland, synes wara altför ringa och knapp tilskuren, ty jag kan säkert tro, at then intet swarar emot then herrens enskildte omkostningar, som han på hwarjehanda sätt, under thesse förflutne refinings och skattläggningsåren måst kännas wid, och än mindre emot hans

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 244.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 23, även bilaga.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 23.

therwid hafda otroliga omsorg, möda och arbete. Jag kan betyga, at h:r landshöfdingen ej allenast med mycken sorgfällighet giordt sig underrättad om landets beskaffenhet i gemen, utan ock om hwart hemans i synnerhet, och uti skattlägningscommission med egen hand skrifwit alt thet angelägna, som ther förekommit, merendels ifrån morgonen kl. 8 högst 9 til kl. 2, 3 och 4 eftermiddagarne, utan at gifwa sig måltidsstund emel. Hwarwid, ändock hans hälsa och vigeur så merkel. aftog, at man trodde honom snart tilskynda sig thet yttersta, särdeles när så mångfaldiga ämbetssysslor under sista krigsåren tilstötte, han likwäl framhårdade och lät ingen matthet el:r trötthet afhålla sig ifrån skattlägningswerkets afslutande, såsom högst angelägit för riket och publici bästa, som nu ögonskienligt finnes wara å daga lagdt. Kronan winner nu genom thenna skattläggning enligit acternes och deputations betänckandes innehåll 1793 d:r s:mt högre ränta årl., än then någonsin tilförene åtniutit. Och om högw. ståndet täckes eftersinna, i hwad mistning kronan och thet allmänna stådt, medelst saknaden af förber. de årliga räntesumma alt sedan år 1693, tå första början skiedde med ref- och skattläggning på Gottland, men måste, medelst altför dryg kostnad för kronan, til the härifrån thetill förordnade ämbetsmän, uphöra, tå allenast på mer än års tid ej flere än 22 heman på Fårön blifwit refwade och skattlagde, och therjämte äfwen betäncka, at kronan ännu hädanefter kunde hafwa kommit at stå i samma afsaknad och mistning, åtminstone en 20 à 30 år, som thet i början och innan h:r landshöfdingen Höckerstedt kom at lägga handen therwid, efter sluten 1739 års riksdag, werkel. såg ut, så lærer högw. ståndet finna, at then utnämde belöningen, i anseende til så stor h:r landshöfdingens flit och arbete, samt til så stor förmon och nytta, som thet allmänna i alla tilkommande tider theraf årligen drager, torde kunna til något högre quantum med alt skiel och billighet utställas.

Pr.st. biföll betänckandet, som påskrifwes.

16. Notarien gaf tilkänna, at han sedermera utwexlat acterne, ang:de borgmästarenes rang, med tilläggning af borg.st. om *probstar och kyrkioherdar i städer och på landet*, hwarpå h:r taleman anmodade them som sitta ledamöter i expeditionsdeputation, at sådant i akt taga, när saken ther kommer före.

Den 18 Maji.

1. Anmältes thet h:r taleman wore siuk.
2. Upl:s och justerades protocollat af d. 8 hujus.
3. Probsten mag:r Aurelius begierte, at borg.st:s extr. prot. ang:de stambok för Halmstad kunde nu företagas; emedan sådant ej kan anses för någon påлага, utan är aldeles friwilligt.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, om för innewarande riksdag någon stambok blifwit bewiljad? Och swarades nej; läggandes h:r biskopen til, at han förmenar, thet skall af r:s st:r tilförene wid någon riksdag beslutit, at intet bewilja några stamböcker, för the många underslef, som wid sådane medels insamlade plågar brukas.

4. Discurerades om riksdagens slut, och gaf biskopen h:r doct. Kalsenius thet förslag at man kunde thetill utsätta d. 8 Junii, på thet om man sedan efter omständigheterna skulle nödgas at betinga några flere dagar, man tå kunde medgifwa til d. 12 el. sist d. 15 i samma månad; men längre icke.

Thetta bifölls såsom ock at bondest. genom en deputation skall anmodas at härutinnan göra et med pr.st.

5. Upl:s secr. utsk:s commissions begäran, at utur pr.st:s cancellie blifwa underrättad, huruwida Christoph. Springer uppå ärhållit företråde hos pr.st. wid riksdagen 1743 fät afskrift utaf secr. utsk:s extr. prot. af d. 24 Aug. samma år,¹ rörande principalatsquæstion, och tå warande handelsmannen Thomas Plomgrens utestängande ifrån deliberationerna i secr. utsk. Och som, uppå h:r talemans befallning, notarien noga eftersedt uti acterna och protocollen, men ej funnit at Springer i then omförmälte saken haft hos pr.st. företråde, ej el:r bekommit del af bem:te secr. utsk:s extr. prot. Altså resolverades at, skrifteligt swar skulle therom lämnas til commissionen.

6. En af bondest. ifrån Åland företrädde, begärandes at ståndets ansökning om collecter til 2:ne soknar på Åland, kunde nu med thet första afgöras.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at saken skall så snart görligit blifwer företagen warda.

Sedan bonden tagit afträde, berättade h:r doctor Browallius, at utom hwad thesse soknar uti sista kriget lidit af fienden, så hafwa the jämwäl tå mist en af sina kyrkioklåckor, och således ganska wäl behöfwa thetta understöd.

7. Efter lofwen hade biskopen mag:r Nylander til reds the anmärkningar, som ytterligare blifwit gjorde wid bewillningswerk, sedan r. och a afgifwit theras utlåtande theröfwer.

I anseende härtil tykte pr.st. äfwen sielfwa billigheten fordra, at ock något förminskas borde på afgiften för 64 mantal; men på thet ingen anledning gifwas måtte til vidare ändring och rubbning, samt theraf förordsakande tidssens utdrägt på riksdagen, och på thet ståndet måtte wisa sin beredwillighet, at framför andra gripa sig aldranärmast, til at understödia thet allmänna uti närwarande brist och trångmål; ty lät thet bero therwid, at 15 d:r s:mt utgifwes för hwarje 64 mantal i pastoratet, och så vidare.

Til bewis, at pr.st. hade skiel uti 1719 års contributionsplacat, jämwäl samma års resolution på presterskapets allm. besvär, at nu undantaga prestebor-

¹ Prästeståndets arkiv, R 890, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 28.

den och stommarne ifrån thenna afgift, samt tillika wara ifrån thenna contribution befriadt för præbende, annexe och landsskyldshemmans räntor och probstetunnorne tillika med åboafgiften för thessa hemman, med mera, uppläste probst mag:r Trægård 9 § uti then förra, samt 24 § i then sednare förordningen.

§§ 1, 2, 4, 5 biföllos med r. och a:s anmärkningar.

3 § blef nu mera i anledning af föregående §§ förändrad och på löparen inskrefwen.

6 § bifölles, med r. och a:s anmärkningar, samt thenna tilläggning, at preste-gårdar, præbendehemman, capellans och klockarebord, aldeles befrias ifrån åboafgiften lika med r. och a:s sätesgårdar.

7, 8, 9, 10, 11, 12 och 13 §§ biföllos med r. och a:s anmärkningar.

14 § bifölles med tilläggning wid r. och a:s anmärkning ang:de fensterafgiften för charactersbyggningar på boställen och prestebord, neml. at collegæ scholarum och adjuncti gymnasiorum, som ingen afgift betala af sin lön, skola för thenna afgift wara frie.

15 § bifölles simpliciter, jämwäl then 17, 18, 19, men 16 § bifölles med the af pr.st. förut gjorde anmärkningar.

Härjämte uplöstes bewillningsdeputations memorial¹ med project til lindring härutinnan för inwånarene jämte publique staterne i Finland.

Thetta memorial biföll pr.st. som påskrifwes när thet ifrån r. och a. ankommer.

8. I anledning af ståndets i dag fattade beslut afgek biskop. h:r doct. Alstrin med 5 deputerade til bondest. af² anmoda them at göra et med pr.st. berörande riksdagens slut; berättandes wälbem:te h:r biskop. wid återkomsten, at bondest. med mycken fågnad uptagit thetta ärende, samt lofwat, at wilja afgifwa thes utlåtande theröfwer.

9. Herr doct. Browallius berättade sig haft bref ifrån en baron i Finland wid namn Gerhard Gründell som på swenska öfwersatt Müllers Hertzen Spiegel, hwilken han täncker trycka medelst prènumeration, och förthenskuil begier ståndets recommendation til samtelige consistorierne i riket om subscribenter.

Lofwades at sådant skall skie i ståndets circularir wid riksdagens slut.

10. Upl. bewillningsdeputations extr. prot.³ jämte secr. utsk:s project til en consumtionsaccis ärläggande för bränwinsbränningen.

R. och a. hafwa bifallit projectet, med then in margine wid 6 § gjorde ändring; förmodande r. och a. at the andre resp. stånden ej minska något af, hwad som för them är utsat; emedan å then händelsen r. och a. härmed förklara, at

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 3.

² Läs: *at*.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 5.

the ej el:r åtaga sig, hwad som nu i anseende til rikets beträngda tilstånd, af them bewiljadt blifwit.

R. och a. ändring wid 6 § är, at om någon med mera beqwämlighet skulle kunna bränna på then ena gården, bör en sådan ej wara betagit, at transportera sit brännwin genom en stad til sin andra gård, allenast riktig utförssedel therpå tages, som ock wederbörande thesutom lämnas frihet, at taga sådane mått at intet underslef härigenom må skie.

Näst orden: *större quantum*, tillägges: the som äro långwäga och siöledes resande tillåtes at fritt få med sig föra en skielig resprovision, som dock, när then stiger til en half ankare, lämnas under tullkamarens wård, til thes återresan skier.

11. Ifrån bondest. ankommo 6 deput. Ordet förde Otto Olofsson ifrån Närrike, yttrande sig wara med pr.st. af enahanda tanka, ang:de riksdagens slut, allenast deputationerne ock warda tilsagde, at 8 dagar förut sluta theras arbeten.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at sådant måste förut wara en afgjord sak. Anmältes wänl. hälsning.

12. Superintend. h:r mag:r Kammecker anmälte thes åstundan, at för thes opasslighet få på några weckor resa bort, och betjena sig af brunscuren.

Bifölls med lykönskan til god restitution af hälsan.

Den 19 Maji

1. Gafs tilkänna at h:r taleman ännu är siuk.

2. Upl:s och justerades protocollet af d. 18 hujus.

3. Biskop. h:r doct. Kalsenius förestälte om nödwändigheten, at i dag slutel. afgöra om bewillningen, hwarwid vårt stånd ej har af nöden, at gå in i the andra ståndens taxering, utan är nog, när wi för vår egen del stadna uti et wist, och therjämte förklara, at thetta är vårt fasta beslut, med förmodan, at som pr.st. åtagit sig thet högsta, som någonsin kan wara mögeligit, the andra stånden lära äfwen uti lika ömt behjertande taga, at rikets allmänna tarfwor kräfwa utaf hwar och en medlem och undersåte i riket, at han efter yttersta förmogo griper sig an.

Härupå upläste biskop. mag:r Nylander 3 § som egentel. angår preteståndet, hwarwid några ytterligare påminnelser och anmärkningar giordes, som widare ses utaf acten, som hwad thenna § angår aldeles omskrefs och uti löparen inhäftades.

I anledning theraf at et extr. prot. til the andra stånden skulle medfölja, anmodades probst. mag:r Trægård och lector mag:r Tillander at stiga ned i sakri-

stian och upsätta et project thertil, på sätt, som här ofwanföre af biskop. h:r doct. Kalsenius blifwit föreslagit.

4. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Olof Jönsson ifrån Skåne, anhållande 1:o om slut ang:de räntepersedlarne. 2:o recommenderandes så wäl major Löfwenfels sak, som ock bondest:s ansökning för thes secreterare och notarius; begärandes at nu få afbida pr.st:s utslag häröfwer.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at ståndet skall taga altsamman i öfwerwälgande.

Sedan deputerade tagit afträde öfwerlade h:r biskopen med ståndet, om thessa ärenden, tå kyrkioherden mag:r Wettersten gaf wid handen, at commissarien Stockenström ingifwit til kam.oecon.deputation en memorial, som skulle tjena til god uplysning i saken, ang:de räntepersedlarne, hwilket biskop. h:r doct. Kalsenius begierte ståndet måtte få del utaf, innan thet samma ärende sig företager.

Bondest:s deputerade blefwo häruppå åter inkallade och bekommo til swar, at pr.st. så snart bewillningen är til slut, will företaga om räntepersedlarne; och hwad thet öfriga angår, så will jämwäl pr.st. sig theröfwer utlåta, när råderum thertil gifwes.

5. Föredrogs å nyo r. och a:s extr. prot.¹ om 1744 års bewillnings antagande för innnewarande år.

Superint. mag:r Kammecker förestälte, thet orsaken härtill är, at thet gådt så långt ut med then nya bewillningens fastställande, så at riket för innnewarande år ej kan bekomma något understöd theraf til sina outhälgeliga behof; men biskop. h:r doct. Kalsenius förmente, at så wida r. och a. samt pr.st. nu redan hos sig afgjort then nya bewillningen, som lærer, om the andra stånden jämwäl skynda sig, icke särdeles länge dröija, innan han kan komma ut til verkställighet, så at 1744 års bewillning i thet afseende ej lærer nu behöfwes.

6. Begyntes med upläsande af projectet til förordningen om stämplat papper.²

1, 2, 3 och 4 §§ biföllos; men wid 5 § anmärktes at cart. sigillatærecognition för husesynsinstrumenter tyckes wara för hög.

6 och 7 §§³ biföllos, wid 8 § påminte h:r doctor Browallius, at promotorialer ej altid innehålla någon wiss summa.

9 § bifölles. Wid 10 § anmärktes at afgiften för capellansfullmagter och andra kyrkobetjenters bör modereras.

Wid 11 § påminte h:r doct. Browallius at cartor för heman blifwa äntå förutan thenna afgift nog kostsamme, och förthenskull tyckas böra wara undantagne, i synnerhet i Finland, hwarest, efter kam.oecon.deputat:s förslag, alla

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Även 4 maj 1747 §10.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 45. Även 19 maj 1747 § 2.

³ Enl. konc.

hemman böra å nyo aftagas och med cartor förses. Sammal. at 5 d:r s:mt afgift för frälsehemans köpande af ofrälse män, tyckes wara för hög.

Wid 12 § befunnos pastorum fullmagter i städerne och på landet wara öfwer alt mått taxerade; hwarwid doct. Browallius anförde, at här intet fundament finnes wara tagit, utan afgiften på höft utförd, hwarföre thet will wara nödigt, at någon wiss grund tages i proportion af andra löntagare.

13, 14, 15, 16, 17, 18 och 19 §§ biföllos; men wid 20 § anmärktes at ingen proportion är tagen emel. prest.st. och andra i afgiften för lysningssedlar.

I anledning af thessa hittills gjorde anmärkningar, samt hwad än widare af thet som återstår finnas kan, aktades nödigt, at några deputerade af ståndet taga sig före at jämkä saken, enkannerl. hwad pr.st. angår, samt at thetill taga konung Carl XI förordning om cart. sigil.recognition til grund, som jämwäl stöder sig på mantalen i pastoraterne å landet, samt presterskapets inkomster i städerna, som likwäl nu äro långt ringare än i fordnä tider. Härtill utnämndes superint. h:r doct. Kiörning, h:r doct. Browallius, kyrkioh. mag:r Manquer och probst. mag:r Lidius.

7. Ifrån bondest. ankommo 4 deput. Ordet förde Olof Andersson ifrån Calmare län; itererandes ståndets för anmälte begäran om slut i major Ramsajis ansökning, emedan han med thet första måste resa öfwer til Finland.

8. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde öfwerstlieut. grefwe Cronhielm; recommenderandes 1:o saken, ang:de räntepersedlarne til slutelig afgörande. 2:o begierte at med tjensters cessioner och accorder måtte hafwas anstånd.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade til thet förra, at han i dag eftermiddagen will conferera med h:r baron och landtmarskalken therom, til at så mycket närmare träffa et nöjaktigt slut, och til thet sednare, at hos pr.st. ingen privat sak warit före, sedan för pingsthelgen.

9. Upl. projectet til extr. prot. ang:de bewillningen som gillades, och skulle 3 exempl. theraf strax renskrifwas; lydande som följer:

Althenstund the wåre hemawarande medbröder igenom tryckande besvär nödwändigt fordra, thet alla tjenliga mått til theras lindring i görligaste måttont tagas, och en långsam riksdag, ej ringa genom deputerades underhåll ifrån hwarje ort öka månde; bewillningsverket jämwäl såsom et ibland the angelägnaste riksdagsärender måste til thet slut bringas, som riksens nödtorft fordrar, och hwars och ens förmågo til thes understöd bidraga kan; altså och emedan pr.st. i anseende til förenämde wigtiga omständigheter, efter noga öfwerwägande, sökt bringa ber:de bewillningswerk til thet slut, som thet för sin del, så för innewarande, som följande åren, intil nästkommande riksdag will ställa sig til noga efterrättelse, och ser sig ingen ändring theruti tillåta kunna; pr.st. äfwen åtagit sig så stor del theraf, som thes swaga wilkor, i anseende til then allmänna fattigdomen, nånsin kunna tåla; förmodande således, at the öfrige resp.

stånden ej allenast lära af en bepriselig nit och ömhet för publici högstnödiga understöd, äfwen efter yttersta förmågo thertil contribuera; utan ock så laga, at oftänämde bewillning med aldräförsta må hos them blifwa afgjord, och således thenne långa riksdagen winna et önskeligit slut. Och som thenna bewillning i så god tid kan komma at upbåras, som 1744 års bewillning, i fall then strax til verkställighet blifwer bifallen; altså har pr.st. för sin del icke funnit nödigt, at med 1744 års bewillning sig vidare inlåta.

Til afgifwande af thetta extract hos the andra stånden utnämndes biskop. h:r doct. Alstrin med 5 andra, som tillika fingo in commissis, at anmäla ståndets tankar om riksdagens slut til d. 8 Junii.

10. Ifrån borg.st. ankommo 6 deput. Ordet förde rådman Kierrman, afgifwandes extr. prot. ang:de 3 000 d:r s:mts tilökning för landshöfdingen Höckerstedt öfwer thet, som kam.oecon.deputat. honom anslagit för thes möda wid skattläggningen på Gottland.

Biskop. h:r doct. Kalsenius sade at ärendet skall företagit warda så snart tiden will thet tillåta.

11. Upl. bondest[:s]¹ extr. prot.² ang:de at thetsamma i anseende til herredagsmannens ifrån Westerbotn gjorde påminnelser, ej kan bifalla til 1 och 2 puncten af bergsdeputations betänckande rörande Meldersteins jernwerk i Lul[e]³ lappmark.

R. och a. hafwa förblifwit wid sit förra bifall. Pr.st. gjorde likal.

12. Biskop. h:r doct. Alstrin kom med the öfriga deputerade tillbaka, och berättade at borg. samt bondest. redan hade skild[t]⁴ åt, men at ståndets extract blifwit hos r. och a. upläst, hwar på h:r baron och landtmarskalken swarat, at han ej kan se, huru bewillningen skall til then utsatte tiden til riksdagen slut, blifwa färdig, och therföre begierdt at pr.st. wille för innewarande år åtaga sig 1744 års bewillning.

Den 20 Maji

1. Anmältes h:r talemannens siukliga tilstånd.

2. Upl. och justerades prot. af d. 19 i thenna månad.

Wid 8 § berättade biskop. h:r doct. Kalsenius, at han talt med h:r baron och landtmarskalken om räntepersedlarne, som swarat, at så snart wi kommit så wida, at riksdagen fått en stadgad sluttermin, så skall saken företagen warda.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 38.

³ Enl. konc.

⁴ Enl. konc.

Och wid 12 § förmälte h:r biskopen, at han wid samma tilfälle förklarar ståndets mening om bewillningen, neml. at i fall the andra stånden skulle än längre uppehålla thet nya projectet, så at man nödwändigt måste för innewarande år låta 1744 års bewillning continuera, så kan dock pr.st. med andra wilkor ej gå in theruti, än med thet tilförene gjorde förbehåll, om löningsspanmålen, samt at fensteravgiften nu ej uptages.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius förestälte nödwändigheten af bewillningsverkets afslutande; emedan thesförinnan inga löningsassignationer af stats-contoiret utbetalas kunna; althenstund bewillningen wid slika tilfällen afdragas.

2.¹ Företogs å nyo förordningen om stämplat papper.²

R. och a. har bifallit med the in margine gjorde anmärkningar, neml. wid 15 §: Af alla contracter betalar husegaren then ena hälften och hyresmannen then andra, så framt the ej annorlunda åsämjas.

Wid 31 §: Skulle genom någon händelse något stämplat papper blifwa förskämt och obrukbart får thet samma til behörig ort inskickas och ombytas.

Biskop. h:r doct. Kalsenius berättade, at han upsatt något til ståndets utlåtande öfwer thenna förordning, som nu jämwäl uplästes och gillades; men lämnades likwäl til thes man fåt gå hela förordningen igenom, hwilket probstarne mag:r Lind och mag:r Wall åtog sig at nu strax göra.

3. Biskopen h:r doctor Alstrin afgeck tillika med the öfriga deputerade, at hos borg. och bondest. aflämna pr.st:s extr. prot. ang:de bewillningen, samt anmäla pr.st:s tanckar om riksdagens slut; berättandes h:r biskopen wid återkomsten, at v. talemän hos borg.st. swarat, thet ståndet gierna will ha slut på riksdagen; men ser ej at thet kan skie så snart, med mindre icke 1744 års bewillningsplacat antages för innewarande år; hwarföre ock borg.st thetsamma bifallit; hwarwid h:r biskopen låtit förstå, at pr.st. äfwen, tå thet än icke afgiordt bewillningen, samtykt 1744 års placat; men med förbehåll om ändring i afgiften för lönerne, hwilket dock r. och a. ej welat bifalla, hwarföre pr.st. så skyndesamt som någonsin mögeligit warit afgiordt then nya, på thet thensamme nu med thet snaraste måtte kunna utkomma. Bondest. åter har yttradt sig wälförnögt med pr.st:s gjorde föreställning, samt frågat, om pr.st. genom extr. prot. determinerat riksdagen[s]³ slut, hwartil h:r biskopen swarat, at man thenna gången welat låta förblifwa wid muntelig föreställning.

4. Major Löfwenfels företrädde, och itererade sin förra begäran om accordet med öfwerstlieut. Taube.

¹ Dubbelnummerat i renskr.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 45. Även 19 maj 1747 § 6.

³ Enl. konc.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at så snart the publice ärender först blifwit afgjorde, skall ståndet och företaga sig thet enskilde.

5. Kom åter på tal ang:de bewillningen och 1744 års förordnings antagande, och sedan therom, så i anseende til the förra wanliga och personelle utskylderne, som ock the wanlige, samt uti bewillningsprojectet utsatte upbörds- och stämmotermener, något discurerat blifwit, anmodades h:r doct. Browallius at uppsätta et project til en föreställning hos the andra stånden, i fall ståndet nu meddelte extr. prot. ej skulle hafwa then werkan, som man förmodat.

6. Upl handels- och manuf.deputations betänckande¹ ang:de uphandlingen af thet quantum Gottlandstjera, som til kongl. ammiralitetet blifwit anslagen.

R. och a. bifallit med wilkor, at then årliga skattetieran, wid answar til görandes må uttagas, samt at kongl. ammiralitetet altid må wara närmast, at lösa tjernan af the handlande för skieligit pris, på thet ingen brist må blifwa, på hwad som häraf behöfwes til flottans förnödenhet.

Pr.st. biföll betänckandet simpliciter.

7. Biskop. h:r doct. Kalsenius berättade sig hafwa warit i conference ang:de chart. sigill. förordningen,² förmodande at ther wi, i anledning af förra förordningen, fatta en wiss grund til thet, som vårt stånd angår, och jämka thereafter, så torde wäl r. och a. äfwen foga sig. I anledning häraf anmodades probstarne mag:r Oedman och mag:r Mandorf at gå up i kongl. cancellie och begära part utaf cart. sigill.recognitionstaxan för pr.st. som efter en liten stund återkommo och berättade, at cancellisten gref Gyllenborg lofwat inom en tima komma up med the böcker, som innehålla något om thenna sak.

8. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde borgmästar Kyronius, inlämnandes 1:o borg.st:[s]³ extr. prot. ang:de advocatfiscalen Ekermans befordran til assessor i Götha hofrätt. 2:o recommenderande borg.st:s ansökning om betalning för the handlande i Stockholm, som under sista kriget lefwererat spannmål. 3:o Jämwäl landt och siömil.deputations betänckande, ang:de Granschogs enka i Carlsrona. 4:o Ang:de notarien Bergenhielms befordran. 5:o Ang:de Ulricæhamns accis och bakungspenningar.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at pr.st. skall företaga så thet ena som andra, när the publice ärender först blifwit afhulpne.

9. Til Carlstads och Lidköpings sakens igenomseende utnämndes biskop. mag:r Nylander, h:r doct. Browallius, kyrkioh. mag:r Manquer och lector mag:r Tjilander.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 7.

² Förordningen i Borgarståndets arkiv, R 1301, Bevillningsdeputationen, nr 3. Även 26 maj 1747 § 7; 27 maj § 5.

³ Enl. konc.

10. Upl. bondest:s extr. prot.¹ ang:de allmän collect til Saltwiks och Jamala² kyrkor på Åland.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och fant skieligit at bifalla til en allmän collect för bägge kyrkorne tilsamman.

11. Upl. bergsdeputat:s betänckande,³ ang:de Löfås silfwer- och kopparwerk.

R. och a. samt borg.st. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

12. Kom åter på tal om cartæ sigil. förordningen; hållande biskop. h:r doct. Kalsenius före, at några kunde sammanträda, och efter fattad wiss grund, göra et project til thet som rörer pr.st. som sedan in pleno kunde upläsas.

Thetta bifölls och yttrade sig biskopen doct. Alstrin, at som pastoraterne i then förra chart. sigill.recognitionsförordningen äro taxerade efter en wiss summa, och afgiften theraf til 2 proc. uträknad, så torde ock nu wara tryggast at taga samma fundament. Hwartil h:r doctor Browallius lade, at man ock bör se efter, huru andra stater äro taxerade, samt theraf taga en god proportion til grund; och tå är nödigt, at ståndet förut tager uti öfwerwägande, om thes löner böra anses lika med the andra ståndens indelningar el:r penningelöner, och således taxeras antingen til 4 el:r 6 proc.

Biskop. h:r doct. Benzelius war af then tanckan, at pr.st:s löner böra anses lika med indelningar, emedan persedlarne in natura upbäras; men biskop. h:r doct. Kalsenius, h:r doct. Browallius och flere höllo före at thetta intet går an, althenstund när indelningshafwaren altid får sit riktigt ut, el:r i annor händelse är i stånd genom executorn at utsökat, så får presterskapet låta sig nöija med, hwad theras åhörare förmå, wilja och kunna utgifwa, hwilket wid infallande misswäxt och eljest swåra tider, blifwer litet nog, särdeles af the fattiga och hwarest många frälsebönder äro; hwarförutan ej el:r någon förwandling kan beräknas på presterskapets lön.

Ståndet stadnade förthenskuil therwid, at thes löner ej annars kunna anses än lika med penningelöner, hwaraf grund bör tagas til proportion uti chart. sigill.förordningen; hwarpå biskop. h:r doct. Kalsenius åtog sig at jämte h:r doct. Browallius och kyrkioherden mag:r Manquer utreda thetta ärende.

Härwid företrädde cancellisten grefwe Gyllenborg framläggandes några böcker ifrån kongl. cancellie archivo, rörande cartæ sigill.werket, men ståndet fant theraf intet, som til uplysning tjena kunde.

13. Upl. borg.st:s extr. prot.⁴ ang:de stambok til Halmsta stads kyrka.

R. och a. bifallit.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 15.

² Läs: *Jomala*.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 12.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 34. Även 5 juni 1747 § 11.

Biskop. h:r doct. Kalsenius förestälte the betänckeligheter, som pläga förelöpa wid sådane medels upbärande, i anseende hwartil han ej kan härtil bifalla.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Så wida 2:ne stånd redan bifallit, lærer thet icke wäl anstå wårt stånd, at afslå thet, som til kyrkiobyggnad lända kan.

Proposition giordes, om thenne ansökning skall bifallas el:r icke, hwartil af the flästa swarades ja, och några nej. Och som för thenna gången intet wist blef afslutit; likwäl och emedan pluraliteten tyktes wara för bifallet, aktades¹ nödigt at saken nästa gång vidare föredrages, hwarwid probst. mag:r Wall begierte, at om wi annars ej kunna komma härifrån, saken må genom votering afgöras.

14. I anledning af secr. deputat:s betänckande under d. 16 Febr. samt borg.st:s extr. prot. af d. 1 April, företogs om secreter Enanders och notarien Tollstedts ansökning,² then förra begier heder och rang lika med assessorer i kongl. hofrätterne, then sednare at bekomma secreterarecharacter efter Enander, med mera.

Borg.st. har bifallit bägge delarne; dock at thet skier utan statens vidare gravation.

Bondest. har bifallit med then tillägning, at secret. Enander må tillika i underdånighet anmålas til werkelig befordran wid förefallande anständig öpning.

Pr.st. biföll jämwäl med bondest:s tillägning för secr. Enander.

Den 26 Majj

1. Anmäldes thet h:r taleman ännu wore siuk.

2. Upl:s och justerades prot. af d. 20 i thenna månad.

Wid 14 § påminte biskop. h:r doct. H. Benzeliuss, at när secr. deputat:s betänckande war före ang:de lagman König och the flera uti samma sak inbegrepne, förbehölt han sig, at ståndet ej wille befatta sig med thet som Tolstedt anginge, hwartil få swarades, at om han ej uti resol. nämnes, så är thet i sig sielf thetsamma, likwäl tages thet nu å nyo före, hwarmed ståndet förut ej welat sig befatta; yttrandes sig h:r biskopen vidare nu som tilföre, at han ingen del tager, hwarken i thetta el:r något annat mål, som angår accorder el:r tjenstecessioner.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Hwad thesse 2:ne angår, så är quæstio an hos ståndet redan afgjord, men om sättet kommer idag vidare at handlas, sedan wi afgjort ch. sigillatæ förordningen.

Probst. mag:r Aurelius yttrade imedlertid, at så wida the hos pr.st. inkomne privatorum ansökningar äro af then beskaffenhet, at the icke skada publicum,

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 95.

utan i wist mål gagna, ej el:r præjudicera någon, eller röra jura majestatis, så ser han ingen betänckelighet wid, at så snart som görligit är taga sakerne före hwar efter andra, och hjelpa the sökande, som dagel. stå utanför ståndets rum.

Probst. mag:r Trægård hemställte, at så wida cart. sigill.förordningen i dag torde taga bort then mästa tiden, om icke ståndet nu kunde säga the sökande, at theas angelägenheter skola härnäst företagne warda, på thet the i dag, genom et fåfångt wäntande utanför ståndets dör, ej måga qwälja sig sielfwe och oroa ståndet.

Hwilket bifölls.

2. Sedan biskopen h:r doct. Kalsenius förständigat, at deputerade öfwerlagt, ang:de cart. sigill. afgiften för pr.st:s fullmagter, och funnit bäst at man tager dubbelt så mycket, som cart. sigill.recognition förut utgör, hwilket utgör riktig proportion emot the andra stater, hemställte h:r biskopen, om man icke å nyo förut ännu en gång skall gå igenom förordningen, hwilket bifölls och giordes strax thermed början.

1, 2, 3 och 4 §§ bifölls nu som tilförene.

Wid § 5 ärindrade probst. mag:r Montelius, at fördubblingen för hwart ark wid rättgångar, och sedan 8 öre för hwart ark som stiger öfwer 3, tyckes wara för hög, i anseende til the fattiga; ty ehuru the wetterl. fattiga, kunna genom ordet gratis blifwa befriade, så äro dock många hemligen fattige och i thet stånd, at the blyas wid gifwa sin fattigdom tilkänna, hwilka när the råka för en mäktigare, som är trätgirig, skulle härigenom komma i alt för stort lidande.

Resolverades at, i stället för then projecterade tilökningen efter arket, sättes 4 öre s:mt för hwart ark.

3. Herr doct. Hausswolff inlämnade 1:o borg.st:s extr. prot.¹ ang:de borgmästarenes rang, med berättelse at pr.st:s förbehåll om probster och kyrkioherdar i städer och på landet, blifwit behörigen i akt tagit wid expeditionen. 2:o Expeditionsdeputat:s extr. prot. ang:de at h:r cancellierådet Klinckowström jämte taksägelse för ståndets ynnest, medelst hofcancellers characters tilläggande, ytt-radt sig wara nögd med Kongl Maj:ts förklarade nåd til statssecreterare character, med anhållan, at undfå fullmakt af samma dato med kongl. remissen härom.

4. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde rådman Kierrman, recommenderandes saken om secret. Bergenhielms och adv.fiscalen Eckermans befordran.

Biskop. h:r doct. Kalsenius anmälte tjenstl. hälsning.

5. Sedan deputerade tagit afträde, hemställte biskop. h:r doct. Benzeliu, om icke thet skulle pröfwas billigt, at med alla the fullmagter, som nu genom r:s

¹ Borgarståndets arkiv, R 1304, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 79.

st:rs åtgärd kunna utfalla, så länge borde hafwas anstånd, til thes cart. sig. afgiften efter nya förordningen kommer at betalas.

Thetta bifölls såsom mycket skäligit; läggandes jämwäl doct. Browallius til, at the som redan på sådant sätt undfåt fullmagter, borde också ärlägga samma afgift.

6. Assessor Bungencrona företrädde och aflade taksägelse för ståndets benägna utlåtande i thes sak, jämte begäran at undfå expedition theröf:r.

Sedan assessoren tagit afträde, frågade biskopen h:r doct. Kalsenius ståndet härom, och som ingen hade något therwid at påminna, bewiljades expedition.

7. Företogs åter cart. sigill. förordningen,¹ hwarwid uppå gifwen anledning af biskop. doct. Kalsenius öfwer alt blef bifallit, at thenne förordning ej måtte warda beständig.

6, 7, 8 och 9 § bifölls. Wid 10 § påmintes at afgiften för doctoral och magisterbref bör, i anledning af academiernes privilegier, gå ut, med thenna annotation in margine. Så wida the, som undfå honores academicos, enligit academiska constitutionerne, böra ej emot privilegierne wara belagde med någon afgift för the så kallade doctoral och magisterbref, så wida academierna under alla glorwördige konungars regering, jämwäl then starkesta souverainiteten, blifwit alla tider orubbade wid sina rättigheter bibehållen.

Anmärktes likwäl, at the som utomlands promoverade warda, wäl måga thenne afgift ärlägga, hwarest promotionsbrefwet upwisas.

Wid 11 § påminte doct. Browallius nu som förra gången, ang:de finska chartorne och resolverades, att cartor öfwer hemanen i Finland, som til följe af kam.oecon.deputations betänckande, komma til landets uphjelpande nu första gången at förfärdigas, böra wara undantagne.

Wid 12 § anmärktes, at afgiften för frälseheman när the följa säterier tyckes wara för hög. Jämwal at privilegier på biblars, psalmböckers och catechesers samt nödiga scholæböckers tryckande tagas undan.

Afgiften för pastorum fullmagter blifwer inrättad efter ståndets medföljande extr. prot.

Ang:de resepass: At studerande, som för studiers idkande resa til utrikes orter, lära förmodel. så mycket mera härifrån wara undantagne, som the aldrig tilförene med en sådan afgift blifwit graverade.

13 och 14 §§ bifölls.

Wid 15 § anmärktes, at wid the contracter som på kronones wäg:r slutas, tillägges: academiernas, kyrkors, gymnasiers, scholars och hospitalers.

16 och 17 §§ bifölls.

Wid 18 § at jämwäl alla testamenten, dispositioner och anstalter ad pios usus böra wara undantagne.

¹ Förordningen i Borgarståndets arkiv, R 1301, Bevillningsdeputationen, nr 3. Även 20 maj 1747 § 7; 27 maj § 5.

19 § bifölls.

Wid 20 § ang:de lysningssedlar införes thenne mening: Biskopar, superintendenter, præsidens consist., professores, doctores, domprobstar och theras wederlikar betala 6 d:r. Pastores i städer och på landet samt lectores 3 d:r. Cappellaner och collegæ scholarum 1 d:r 16 öre. Organister och klockare i större städer, samt större församl:r på landet 1 d:r, i mindre församl:r 16 öre s:mt och vidare: pr.st. skulle gierna se, at så wäl allmogen som the ringare och fattiga i städer och på landet ej med någon större afgift härwid graveras, än hittills warit wanligit.

§ 21 bifölls.

Wid 22 § och efter ordet action för hospitaler, tillägges: kyrkiogods, prestebord,¹ stommar och klockarebord.

21, 22, 23 och 24 § biföllos.

Wid 26 § anmärktes, at staten synes blifwa för dryg och kostsam.

8. Ankommo 2:ne deputerade ifrån bondest. Ordet förde Otto Olofsson, anmälandes, at bondest. funnit sig föranlåtitt, i anseende til härwid warande skiel, at för sin del til bergsdeputation remittera Nils Olofsons² i Tiusebo torp, påstående å frisoknarnes wägnar, emot Dylta swafwelbruk; hwilket äfwen borg.st. bifallit.

Pr.st. gjorde sammaledes, med hwilken påskrift memorialet lämnades the deputerade tillbaka.

9. Riksens st:rs secreta utsk. har under d. 25 i thenna månad medelts pr.st. et utdrag af riks. st:rs commissions memorial,³ som nu uplästes, rörande et secr. utsk:s extr. prot. af d. 24 Aug. 1743, som skall wara genom en pr.st:s ledamot til handelsm. Christop. Springer utgifwit, med mera. Och som pr.st. d. 18 hujus, redan lämnat commission then underrättelse, som therom hos ståndet funnits, så ser ståndet sig icke vidare härmed kunna komma, utan lämnar til commission, at ytterligare om så nödigt pröfwas, om thetta document lagligen undersöka, samt sedermera lämna ståndet underrättelse, om någon uplysning skulle winnas i sådana omständigheter, som ståndets oeconomie enskildt rörer; hwilket genom extr. prot. skulle secr. utsk. til swar lämnas.

Den 27 Maji.

1. Anmältes h:r talemans siukliga tilstånd.

¹ Enl. konc., renskr.: *prestobord*.

² Enl. såväl. konc. som renskr. Enl. bondeståndets protokoll 1746–1747 hette riksdagsmannen *Erik Nilsson*, Tjusebotorp, Närke och Värmlands län.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kungliga kommissiorialrätten, nr 2.

2. Upl. och justerades prot. af d. 26 i thenna månad.

3. Upl. consistorii Gothenburgensis skrifwelse af d. 14 hujus,¹ hwarmedelst, i anledning af en förekommen casus, förfrågan göres, huru med plikten för otidigt sängelag skall förhållas, när bägge personerne, som brottet begåt, äro af fremmande religion. I lika måtte berättas ock, at directeurerne af ostindiska compagnie gifwit tilkänna, at the oförtöfwat til staden förwänta en prest af then engelska-reformerta kyrkan, til at framdeles therstädes hålla gudstjenst; hwarföre consistorium begär at få weta, om något theremot wore at påminna, til följe af något nu under riksdagen til äfwentyrts förekommande beslut.

Pr.st. aktade nödigt, at til bägge thesse målen något warder med thet första åtgjort, på thet swar måtte kunna afgå.

4. Ifrån r. och a ankommo 6 deputerade. Ordet förde justitiæcancelleren h:r Löfwenhielm, inlämnandes 1:o et memorial,² undertecknad af Adolph v. Swedenheim, ang:de at inga vidare tilökningar i hammarskatten må bewiljas; läggandes nu muntel. til, at ehuru 2:ne under warande riksdag, ärhållit någon tilökning, så bör likwäl sådane exempel ej dragas til préjudicat, i fall flere sig anmälandes warda; hwarföre ock r. och a. i dag bifallit förber:de memorial och resolverat, at r. och a. ej will befatta sig med några ansökningar af sådan beskaffenhet. 2:o Begierte at rådets extr. prot. ang:de flere generalmajorers tilförrordnande måtte med thet första företagas. 3:o At pr.st. wille ang:de tjensteaccorder följa r. och a. utlåtande i thes meddelte extr. prot. 4:o påminnandes om slut, ang:de räntepersedlarne.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at pr.st. skall så snart sig göra låter, så om thet ena som thet andra sig behörigen utlåta.

5. På thet ståndet måtte blifwa så mycket säkrare om the wid cart. sigill. förordningen³ giorde anmärkningar, aktades nödigt, at the §§ å nyo upläsas, tillika med the therwid giorde ändringar, hwilket ock skiedde och bifölls alt hwad förut blifwit anmärkt och igenfinnes i nästföregående protocoll §§ 2 och 7, hwarjämte uplästes å nyo thet af biskop. h:r doct. Kalsenius projecterade extr. prot. ang:de thenna sak, som bifölls, och resolverades at saken härifrån expedieras med följande påskrift: Pr.st. bifaller projecter med the af höglöf. r. och a. samt eljest af pr.st. in margine giorde anmärkningar, och enligit ståndets under thetta dato nu härhos följande extr. prot. hwilket sålunda lyder: Förelästes then til r:s st:r på förslag upgifna nya cart. sigill.förordningen; och ändock pr.st. wet sig, så wäl wid thenna, som the framfarne riksdagarne, hafwa sig åtagit så dryga afgifter för sina ämbeten och inkomster, som thet förmår at utgöra, och i proportion emot the andra resp. ståndens bewillningar funnit sig wara be-

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enkilda akter, nr 14.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 156. Även 4 juni 1747 § 18.

³ Förordningen i Borgarståndets arkiv, R 1301, Bevillningsdeputationen, nr 3. Även 20 maj 1747 § 7; 26 maj § 7.

fogat til, hade ock för sina egna och sina hemawarande medbröders bekanta fattigdom och swaga wilkor, wäl lefwat i thet goda hoppet, för en ny cart. sigill. afgift wid thenna riksdag at blifwa förskont; icke thesto mindre, emedan standet för thet allmänna bästas behof och nödtorft icke will undangå, at gifwa thertil thet yttersta af sin förmåga; förthenskull will standet hafwa härmed förklarar, at thet för alla fullmagter på pastorater och scholæbeställningar hädaneftter will betala för then carta sigill. på hwilken fullmagten för ofwannämde beställningar kommer at utfärdas, dubbelt så mycket, som kongl. förordningen af år 1699 befaller uti cart. sigill.recognition, el:r så mycket, som afgiften til Wadstena krigsmanshus efter kongl. förordn. af år 1689, sammanslagen med then nämde afgiften för cart. sigill.recognition utgör, och thet utom nu nämde anbefalte afgifter, hwilka hwarthera bägge til 2 proc. af lönen, för hwarje beställning synes wara inrättade, hwarföre, utom thesse bägge sistnämde, och härtils betalte afgifter, pr.st. härmed åtager sig, at för oftanämde beställningar, genom thenna nya cart. sigill. afgift, betala 4 proc. til, ändock i en tid, tå inkomsten af theras lägenheter och beställningar icke kan räknas til hälften så stor, som tå kongl. förordningarne om Wadstena krigsmanshus och cart. sigill.recognitionsafigifterne utkommo; dock härifrån undantagne alla the kyrkio- och scholæbetjente, som tilförenej ej betalt cart. sigill.recognition, hwilka ej el:r hädaneftter böra thermed beswäras. Hwarjämte pr.st. ej allenast förmodar, at upböörden af thenna afgift ej förr kommer at beräknas, än kongl. förordningen, som therom utgår, blifwit öfwer hela riket til efterlefnad kungior; utan ock härmed förklarar, at thet allenast til nästa riksdag åtager sig samma afgift. Hwad then för betjeningen wid cartæ cigill. contoiret utsatte stat angår, som tyckes wara nog dryg, så är pr.st:s oförgripeliga tancka, at wissa deputerade af hwart stånd, kunde utnåmnas, at thensamme något närmare reglera.

6. Herr doct. Browallius inlämnade et pro memoriæ utan namn, ang:de några förändringar som tid efter annan skiedt med collegernes löningar i Wasa och Uleå scholar, med begäran, at saken kunde i secr. utsk. anmäld warda; hwilket biskop. h:r doct. Kalsenius lofwade skola skie, så snart tilfälle blifwer.

7. Biskop. h:r mag:r Nylander förestälte, om icke nu ytterligare påminnelser kunde göras om riksdagens slut til d. 8 Junji.

Kyrkioherdarne h:r Palmærus och mag:r Helstadius höllo före thetta wara ganska billigt, i anseende så wäl til then långa tid man warit här, som ock then stora tyng[d]¹ och känning the hemawarande redan haft utaf riksdagens långwarighet.

Herr doct. Browallius och probst. mag:r Lidius ärandrade, at thet torde synas wara fruktlöst, om wi nu strax gjorde en ytterligare påminnelse om riksdagens slut, så länge bewillningen än icke kommit til slut; läggandes doct. Browallius til, at thet ock torde icke wäl skicka sig för vårt stånd, at widare

¹ Enl. konc.

röra härom, än redan skiedt; emedan wi flere resor gifwit bondest:s deputerade thet swar, at om riksdagens slut intet wist kan fastställas, förän bewillningen afgjord blifwit.

Biskop. mag:r Nylander gaf tilkänna, at 3:ne stånd redan afgjort bewillningen, och således lærer thet drygesta hindret wara afrögt.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Jag är af then tanckan, at ehuru thet kan wara med bewillningen, så böra wi äntå påminna härom, på thet the andre stånden måga se, at wi hafwe alfware med oss; och om ej mer härigenom skulle winnas, så kan dock wår påminnelse blifwa en wigg, som drifwer på hwar och en i sit göromål.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Jag är wäl just intet af then tanckan, at wi i dag skola göra påminnelse, ehuru jag nog kan föreställa mig, at hwar och en med mig skulle gierna se, at wi ju förr thes heldre, kunde komma härifrån; dock har jag för mig sielf tänkt häruppå, och til then ändan satt up några ord, som kunde tjena til extr. prot. och om så behagas, will jag thetsamma upläsa, som ock skiedde.

Herr doct. Browallius yttrade sig wara af then tanckan, at så wida secr. utsk. är utaf hwart stånd ombetrodt at sköta the rikswårdande ärender, på hwilka högsta wigt och angelägenhet hänger, så wäl i anseende til rikets utwertes trygghet, som statswerkets reglering med mera inwärtas, altså lära plena icke kunna determinera någon annan tid til riksdagens slut, än at secr. utsk. hinner utreda och utarbета thet, som til följe af riksdagsordn. tit hörer, hwarföre thet skulle synas wara nödigt, at först höra efter, hwad thet lider uti secr. utsk. så at plena ock kunna til samma tid blifwa färdiga; ty tå går thet i sin naturliga ordning, och tå komma wi snarast härifrån; men theremot torde thet mera hindra än fortskynda och befrämja riksdagens slut, om wi skulle utan at afse på secr. utsk. anmoda the andra stånden at afsluta riksdagen.

I anseende thertil at kyrkioherden Palmærus med flera yrkade uppå, at man nu borde expediera thet extr. prot. som biskop. doct. Kalsenius upsat, hemställte wälbem:te h:r biskop., om man icke kunde låta härmed anstå til nästa plenum, tå han imedlertid will tala wid the andre talemännen härom. Hwilket bifölls.

8. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade, påminnandes om slut uti saken om kungsgårdarne, såsom ock om major Löwenfels, secret. Bergenhielms och secret. Ebeltofts ansöknigar.¹

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at ståndet i thet förra, efter borg.st:s begäran, wäntar uppå thes utlåtande. Och hwad thet sednare angår, har ståndet ännu intet haft tid thermed.

9. Upl. r. och a:s extr. prot. af d. 4 hujus,² ang:de cessioner och accorder af tjenster.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 32.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 18.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, om ståndet i thetta mål will göra et [med]¹ r. och a. Hwartil en del swarade, at som pr.st. är et lika magtegende stånd med r. och a. så lærer [det]² ock ega frihet, at så determinera sig sielf, utan at wara bundet at antaga andras tankesätt.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag kan för min del ej annat finna, än at r. och a. hafwa ganska godt skiel til then föreställning, som giord är. Jag har ock tilförene flera resor låtit flyta til protocols och gör thet äfwen nu slutel., at jag ingen del tager uti alt sådant, som angår characterer, cessioner och accorder, utan så snart slika ärender komma före tager jag afträde, ty jag anser alt thetta wara emot ed och samwete handlat.

Öfwerhofpred. mag:r Troilius: Thet skulle kunna tydas vårt stånd illa ut, och anses för en sidwördnad, om wi icke uptage, och i underdånighet swara på thet, som Hans Kongl. Maj:tt i nåder remitterat, thet må få skie med ja el:r nej, altsom omständigheterna äro til; the andra 2:ne stånden, som öfwer et och annat mål sig redan utlåtit, men nu i flera wekors tid legat hos pr.st. oafgiorde, skulle äfwen uptaga thet för en wanheder, om samma mål hos oss ej warda widrörde, hwarföre jag skulle hålla före, at wi ej kunna undgå, at utlåta oss äfwen theröfwer, thet må nu blifwa huru thet will.

I anledning af thet som å ömse sidor vidare discurerades, frågade biskop. h:r doct. Kalsenius, om man utan åtskilnad skall afgöra alt hwad som nu är inkommit? Hwartil swarades, at thet är bäst om ståndet öfwer hwart och et mål särskildt sig utlåter, så snart thet kommer före. Och blef öfwerenskommit at the mål tagas först, som äro ifrån Hans Kongl. Maj:tt remitterade, sedan the som hafwa 2:ne stånds påskrift, och sist thet som hafwer et stånds påskrift, el:r eljest kan för thenna dagen wara inkommit; men at härefter inga flera emottagas. Och sål.

10. Företogs til en början majorns wid Östgötha cavallerie regemente Henning Christ. Schmitterlows memorial,³ at få ingå tjenstebyte med ryttmästaren i hessisk tjenst Gustaf Adolph Horn, med mera.

Bondest. hafwer bifallit och recommenderat saken.

Borg.st. bifallit, hälst fältmarskalken baron Hammliton intygat, at the närmaste i touren warande officerare icke haft något härwid at påminna.

Pr.st. biföll på sätt, som borg.st.

11. Företogs öfwerstlieut. Siegeroth memorial⁴ ang:de öfwerste character.

Borg.- och bondest. hafwa bifallit.

¹ Enl. konc.

² Enl. konc.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 152.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 34, bilaga.

Pr.st. aktade skäligt at jämwäl härtil bifalla, så wida h:r öfwerstlieutenanten är ifrån armèn, ej el:r begier någon widare tour, och således ej kan préjudicera någon.

12. I anledning af ståndets gjorde lofwen i nästförutgående prot. at wilja på en gång företaga och afgöra alla privatorum ansökningar, och på thet ståndet ej måtte hindras ifrån the allmänna riksdagsärenderne, kom på tal at en el:r annan eftermiddag kunde thertil användas. Dock ansågs wara bättre, om en särskild förmiddag härtil tages, til hwilken ända biskop. h:r doct. Kalsenius lofwade, at med h:r baron och landtmarskalken conferera, om icke thetta kunde skie nästkommand¹ fredag.

Den 2 Junii.

1. Anmältes h:r talemans siukliga tilstånd.

2. Probstén mag:r Serenius påminte om riksdagens slut, med berättelse, at bondest. lofwat, efter en timas förlopp, sedan bewillningen kommit til them, wilja sig therifrån expediera, och således i dag wara tilreds at föra en gemensam deputation med pr.st.

3. Biskop. h:r doct. Kalsenius berättade, hwad sig tildragit, när han, i anledning af nästförutgående protocoll, talte wid h:r baron och landtmarskalken om en extra plenidag til the private ärendernas afgörande, beropande sig på biskop. h:r doct. H. Benzeli och h:r doct. Filenii samt fleras witnesbörd, som thet åhörde: I anledning hwaraf h:r biskopen nu fant sig föranlåten at förståndiga, thet ståndet wille besinna sig något närmare i thenna sak; ty man har orsak, at frukta någon olycka för vårt eget stånd, at snart torde rönas, thet cessioner och accorder ibland them, som höra under pr.st. förekomma torde, hwarföre h:r biskopen hölt rådeligast at bifalla r. och a:s extr. prot.

Herr doct. Filenius begierte at thet sista protocollet måtte upläsas och justeras, at man kunde få höra hwaruti ståndet tå stadnat. Och emedan h:r doctorn sig ärindrade, hurusom tå thet blef beslutit, at alla saker måtte företagne warda, så wille h:r doctorn in antecessum hafwa förklarar, at han för sin person ingen del hafwa will uti alt thet, som rör cessioner och accorder och således wara fri för alt answar, om något widrigt skulle sig yppa til vårt stånds skada och förfång.

Biskop. h:r doct. Alstrin anförde til sit försvar i framtiden, at han nu såsom altid tilföre, icke kan samtycka til sådane ärenders uptagande, helst som wi i dag lära få höra, at thet äfwen gieller på cession och accord uti et academiskt ämbete, som dock hör under preste-privil., och som et sådant mål tillika med

¹ Läs: *nästkommande*.

alla flera af lika slag, icke höra til ständer, utan til konung och råd, så hölle h:r biskopen före, at wi borde skiuta ifrån oss altsamman til Hans Maj:tt; ty sedan ständer hafwa afsagt souvereniteten hos Kongl. Maj:tt, så måste theraf följa, at ständer ej el:r böra exercera någon souverainitet, utan i alla sina göromål wara lagbundne, så wäl som konung och råd. Herr biskopen lade härtil, at han nu finner sig så mycket mera styrkt i thessa tankar, och at ej gå ifrån r. och a:s extr. prot. sedan han hört åtskilliga ifrån riddarhuset inkomne memorialer, samt deputationer om samma sak.

Biskop. h:r doct. Hen. Benzelius yttrade sig nu såsom ofta tilförene wara af samma tancka med biskopen h:r doct. A[l]strin;¹ sammaledes ock h:r doct. Bergius och probst. mag:r Serenius.

Herr doct. Browallius yttrade, thet han i början warit emot alla cessioner och accorder; men sedan dören för slika ansökningar öpnad blifwit, ståndet jämwäl uti sista pleno therom öfwerenskommit, at alla ärender uti sin wissa ordning uptagas och afgöras skulle, hwarom the sökande äfwen fåt tilsägelse, lærer wäl nu icke wara mögeligit, at aldeles draga sig therifrån; utan högst nödigt, at wi med heder retirera oss, på sätt, som sista protoc. innehåller.

4. Upl. och justerades prot. af d. 27 Majj nästl. til och med 5 §, hwarwid h:r doct. Browallius ärindrade, at hwad stämpelmästarens lön beträffar wid cart. siggill.werket; så lærer then ej kunna anses wara för högt utsat, i anseende ther- til, at han sielf kommer at bestå och wid magt hålla alla stämplatne, som efter thenna inrättning skola blifwa ganska många och kostsamma; hwartil swarades, at thetta är en sak, som af deputerade får observeras när the sammanträda.

5. Herr doct. Bergius anmälte, at et betänckande ifrån justitiædeputation skall wara inkommit ang:de en ny inrättning med prestewalen och förslagen til lediga prestesysslor wid finska församl. härstädes, som skall wara ganska efter- tänckeligit; och som bondest. redan säges hafwa befallit thetsamma så hemställer h:r doctorn, om icke ståndet skulle wilja afsända en deputation til r. och a. samt borg.st. med anmodan, at icke företaga thenna sak, innan pr.st. för- ut fåt häröfwer afgifwa thes utlåtande.

Thetta bifölls, så som en angelägen sak, och afgek strax en deputation om 6 personer, för hwilka h:r doct. Browallius förde ordet.

7.² Herr profess. Asp gaf wid handen, at thet redan hos borg.st. blifwit afgjordt, ang:de en professions cederande wid academien i Upsala, lämnade förthenskull til ståndet, huruwida ståndet skulle finna nödigt, til förekomman- de häraf, taga några précautioner. Thetta aktades ganska angelägit och anmo- dades förthenskull probst. mag:r Lind och kyrkioherden mag:r Helin, at gå til

¹ Enl. konc.

² Paragraf 6 saknas i renskr.

bondest. och begära, at the wille så länge innehålla med sit yttrande, til thes pr.st. sig först utlåtitt.

8. Upl. Hans Kongl. Höghets memorial af d. 31 Martii, samt utdrag af rådsprot. och extr. prot. ifrån secr. utsk.¹ ang:de flere generalmajorers antagande wid armén.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

9. Upl. r. och a. extr. prot. af thetta dato,² ang:de 1744 års bewillnings antagande för innewarande år; hwarwid ståndet stadnade i thet slut, at man ännu förmodar at snart komma til slut, med nya bewillningen, så at sådant ej skall behöfwas.

10. Herr doct. Browallius kom tillbaka med deputerade, och berättade, at borg.st. redan afgjordt saken och bifallit betänckandet; men hos r. och a. har thet ännu ej warit före, utan hafwa the lofwat at wilja afbida pr.st:s utlåtande.

11. Ifrån borg.st. ankommo 6 deput. Ordet förde rådman Faggot, inlämnandes Kongl. Maj:tts nådiga remiss af d. 29 Maii,³ som nu uplästes med borg.- och bondest. påskrift med bifall, ang:de tilstånd för historiarum profess. i Upsala h:r Frondin at få cedera samma thes syssla til v. bibliothecarien mag:r Celsius hwarjämte h:r rådman recommenderade åtskilliga ärender, som förut af ståndet äro anmälte, til benägit afgörande.

Biskop. doct. Kalsenius swarade, at thet ena med thet andra skall företagas, så snart tid gifwes.

12. Probst. mag:r Lind och kyrkioh. mag:r Helin kommo tillbaka med berättelse, at bondest. redan expedierat kongl. remissen ifrån sig med bifall; men at ståndet tillika yttradt sig, sedan thet fek höra, at saken rörer presterskapets privilegier, wilja taga thensamma å nyo uti öfwerwägan.

13. Biskop. h:r doct. Kalsenius gjorde ytterligare föreställning, ang:de r. och a:s extr. prot. ang:de privatorum ansökningar, at pr.st. wille, i anseende til the härwid warande stora betänckeligheter, conformera sig med r. och a. hwartil af flera tillika swarades, at ståndet har för thetta yttradt sig häröfwer, och begier nu at therwid må förblifwa, el:r ock om så nödigt pröfwat votering må skie i saken.

I anledning häraf gjorde h:r biskopen proposition til votering, om icke pr.st. conformerar sig med r. och a:s extr. prot. i thetta mål? Hwartil the som conformera sig skrifwa ja, men the andre nej.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 21.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 19. Även 4 juni 1747 § 5; 10 juni § 15.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Även 4 juni 1747 § 13; 26 juni § 5.

Wid sedlarnes öppnande befunnos 15 för ja och 26 för nej, hwarmed saken blef afsluten. Och biskop. h:r doct. Kalsenius förklarade, at han för sin del aldrig warit för thenna saken, hwilket af protocollen nogsamt skall finnas, och förthenskull will nu och framdeles wara oskyldig i alt thet som hända kan, med begäran at få absentera sig när these ärender komma före, och jämwäl at för öfrigit blifwa ifrån talmanskapet licentierad, så at ståndet utser sig en annan at föra ordet.

Ståndet förklarade häröfwer mycken oro, och begierte enhälligt, at h:r biskopen wille continuera med talmanskapet, och icke lämna thetsamma förän h:r archibiskopen kan komma til hälsan igen.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius yttrade sig nu såsom altid tilföre, at han tager ingen del i alt thet som angår tjenester och accorder; läggandes til, at thet tyckes wara illa giordt, at härmed blifwit wid riksdagen så begynt, men wärre är dock, at nu continuera. Probst. mag:r Serenius och kyrkioherden mag:r Helstadius conformerade sig med h:r biskopen; jämwäl kyrkioherden mag:r Huss, som ej war tilstädes wid voteringen, men nu kom up, samt begierte theröfwer extr. prot.

Öfwerhofpred. mag:r Troilius och doct. Browallius anförde, at thet nu mera icke will anstå, at sedan en sak blifwit genom votering afgjord, ståndet blifwer skiljaktigt i thet som är resolverat.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Pluraliteten kan wäl nu mera af ingen bestridas; men så tror jag icke heller, at thet kan någon förnekas, at föra sin mening til protocol.

Lector mag:r Odhelius förklarade sig wara af samma mening med biskop. h:r doct. H. Benzelius.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, om nu mera, och efter thenna dag, sedan saken således blifwit afgjord, några kongl. remisser el:r andra memorialer af thetta slaget skola och böra af ståndet emottagas, hwartil gemensamt swarades nej; och h:r biskopen begierte, at hwar och en wille thetta noga i akt taga, så framt wi wilja en gång komma härifrån.

Superint. h:r doct. Körning och h:r doct. Browallius hemstälde dock, om icke therest Hans Kongl Maj:tt skulle af besynnerliga omständigheter blifwa föranlåten, at någon sak remittera, thensamme borde utaf ståndet emottagas, och i underdånighet beswaras, på hwilket sätt, r. och a. sig jämwäl utlåt; men thet aktades bäst, at ståndet förblifwer wid thet, som nu sagdt är. Och biskop. h:r doct. Kalsenius lade til, at tå han sidstl. söndag tillika med h:r baron och landtmarskalken hade then nåden, at på Carlberg upwakta Hans Maj:tt, fördes jämwäl härom något på tal, och Hans Maj:tt blef i underdånighet anmodad, at ej låta flere remisser til r:s st:r i thetta mål afgå.

Blef bewiljat at major Liljeswerds och capit. Brocks undfångne nådiga remisser, måge nu til slut warda emottagne.

14. Ifrån bondest. ankommo 2 deput. Ordet förde Anders Larsson ifrån Carl-skoga; berättandes at ståndet är sinnadt, at å nyo företaga kongl. remissen om profession i Upsala, samt tillika påminte om räntepersedlarne och skattekolnen af Hedemora och Mora soknar.

Biskop. h:r doct. Kalsenius tackade för bondest:s förtroende och lofwade, at the sednare målen skola warda företagne.

15. Öfwerstlieut. baron von Ungern och major Löfwenfels företrädde och förklarade, at thet memorial, som i dag skall wara ingifwit, at hindra von Hesses befordran efter thes fader, icke må för så aldeles riktigt och påliteligt anses; ty then process han är uti, är ingalunda af sådan beskaffenhet, at then bör hindra en habil mans befordran; warande general Schwerin sielf i samma process inbegrepen.

16. Upl. å nyo thet project, som biskop. h:r doct. Kalsenius upsatt til extr. prot. ang:de riksdagens slut;¹ hwarwid aktades godt, at deputat:s arbeten måge uphöra til d. 13 och riksdagen thereafter ändas d. 23 i thenna månad.

Herr doct. Browallius önskade at thetta måtte skie, och hoppades jämwäl, at thet wore mögeligit; men ärindrade dock härjämte, at the rikswårdande ärender, som secr. utsk. hafwer at sköta lära först böra wara utarbetade, så at thetta tyckes wara then wissaste och säkraste termin til riksdagens afslutande.

17. Upl. secr. utsk:s extr. prot.² ang:de andra prébendesoknars utseende til biskopsdömet i Borgo, sedan the 2:ne gamla genom sista freden til Ryssland blifwit afstådde, med mera.

Pr.st. biföll thetta, såsom ganska skieligit.

18. Superint. h:r doct. Kiörning och kyrkioherd. mag:r Huss anmälde en lika casus uti Hernösands stift, ang:de en annexa i Westerbotn; och emotog biskop. h:r doct. Kalsenius memorialet at igenomse.

19. Upl:s bondest:s extr. prot.³ ang:de privilegium för en stångjernshamare uppå Lisiö sätesgård. Härjämte uplästes ock en protest af några brukspatroner i orten,⁴ som förmena sig något förnär skie.

Biskop. h:r doct. Alstrin, superint. h:r doct. Kiörning, samt h:r doct. Browallius ärindrade om nödwändigheten theraf, at bergsdeputation borde först häröfwer höras; men ståndet pröfwade, i anseende til the härwid anförde skiel och omständigheter, skieligit at bifalla bondest:s ext. prot.

20. Biskopen h:r doct. Alstrin anmälte, at comministern Sven Aulænius, i anseende så wäl thertil, at deputationernes arbeten äro näst til slut bragte, som

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 52.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 29.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 37.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 149.

ock at thes committenter ej mäta med at underhålla honom längre, jämte flera andra omständigheter, begärer ståndets lof och tilstånd at få resa hem ifrån riksdagen.

Pr.st. lämnade härtil thes bifall.

21. Upl. probst. mag:r Oedmans memorial, hwarutinnan han anhåller om ståndets underdåniga föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt, at blifwa befriad ifrån en caution, som han häftar före, för thes stiuftmåg kronobefallningsman Ahlquist. Hwilket ståndet i anseende til the anförde omständigheter, fant skieligit at bewilja.

Den 3 Junii

1. I anledning af hwad i går afgjordes, ang:de privatorum ansökningar, blef uppå h:r biskop. doct. Kalsenii förständigande, ytterligare beslutit, at the mål först uptagas, som antingen äro ifrån Kongl. Maj:tt remitterade, el:r hafwa 2:ne stånds påskrifter, och sedan the, som allenast hos et stånd förewarit, el:r eljest i hwad mål thet hälst wara må hos pr.st. blifwit insinuerat. Hwarjämte ock stadfästes thet tilförene fattade beslut, at efter thenna dag inga remisser el:r privatorum memorialer skola af ståndet emottagas.

2. Upl. öfwerstlieut. wid drottningens lifregem. Taubes memorial,¹ at i anseende til anförde omständigheter, få afstå sin syssla til någon skickelig och wärdig inom el:r utom regementet.

Bondest. hafwa bifallit, dock at, hwad öfwerstlieutenantsindelnigen angår, then til ingen annan, än major Löfwenfels må få afstås. Borg.st. bifallit med bondest:s tilläggning. Pr.st. biföll samma accord inom regemente.

3. Upl:s expeditionsdeputat:s extr. prot.² ang:de cancellierådet Klinckowströms befordran til stats-secreterarecharacter och heder, med mera.

R. och a. hafwer bifallit efter h:r cancellierådets begäran. Pr.st. biföll, at cancellierådet Klinkowström må niuta statssecreterarefullmagt af samma dato, som Kongl. Maj:tt:s remiss blef expedierad.

4. Upl:s häradshöfd. Carl Stenholms ansökning³ at för anförde skiel och orsaker, få afstå sin syssla til v. häradshöfdingen Israel Trolle.

Borg.st. bifallit til alla delar, med tilläggning af character och heder för häradshöfd. Stenholm, såsom en mycket wärdig och wälförtjent man, lika med assessorer i kongl. hofrätterne.

Bondest. bifallit borg.st. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 110.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Expeditionsdeputationen, nr 1.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 129.

Den 4 Junii

1. Anmältes h:r talemans siukeliga tilstånd.

2. Upl. och justerades prot. af d. 27 Majj d. 2 och 3 innewarande månad.

Wid 1 § af prot. d. 3 Junii påminte h:r doct. Browallius, at han för sin del tycker, thet ståndets conclusum, ang:de at alla privator. memorialer, i hwad sak thet helst wara må, skulle uptagne warda, tyckes wara altför wida sträkt och skulle för mycket beswära ståndet.

3. Ifrån bondest. ankommo 2 deputerade. Ordet förde Otto Olofsson, berättandes 1:o at the afgjordt bewillningen. 2. At bondest. instämmer med pr.st. ang:de riksdagens slut. 3:o begierte at betänckandet ang:de Thorsebo bruk kunde innehållas til nästa plenum. 4 recommenderade några privatorum ansökningar.

Biskop. h:r doct. Kalsenius tackade för underrättelsen uti the 2:ne förra målen, och lofwade, at thet öfriga skall warda företagit.

4. Upl. åter pr.st. extr. prot. ang:de riksdagens slut, och resolverades at thet genom en deputation af 8 personer skulle hos the andra stånden aflewvereras. Wid wilket tilfälle, såsom et skiel muntel. tilläggas skulle, at d. 23 Junii är för Swea rike en mycket märkwärdig dag, så wäl i anseende til thet sista kongl. successionswalet på Hans Kongl. Höghet, som ock at högstsalig konung Gustaf d. 1 på samma dag hållit sit första inträde i Stockholm. Imedlertid aktades nödigt, at förut med bondest. communicera pr.st. extract, och tillika begära, at the wille i dag med pr.st. göra en gemensam deputation til the andra stånden; hwilket ärende biskopen Nylander sig åtog at förrätta.

5. Upl. r. och a. extr. prot.¹ ang:de 1744 års bewillnings antagande för i år; hwarwid biskop. h:r doct. Kalsenius anförde, at förnämsta skielet til thetta påstående, är, at samma bewillningen är något drygare och för kronan tilräckeligare; men hwad upbörds och stämmotermenerne angår, så har wäl thetsamma ingen så synnerlig grund.

Herr doct. Browallius hölt före, at rätt så mycken tid ärfordras til at jämkä 1744 års bewillning, innan thensamme kan antagas, som nu at afsluta then nya. Och som icke längesedan et project upsattes til extr. prot. i thenna sak, torde wara nödigt, at thetsamma nu vidare öfwerses, och om ståndet så godt finner, med the andra stånden communiceras.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, om ståndet nu will antaga 1744 års bewillning, hwartil öfweralt swarades nej. Theruppå uplästes nyssnämde project af följande innehåll:

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 19. Även 2 juni 1747 § 9; 10 juni § 15.

Pr.st. har yttradt sig, at thet för sin del icke kan samtycka, thet bewillningen för innewarande år, måtte efter 1744 års placat upbåras, och thet endels för the i extr. prot. af d. 19 Maji anförde skiel, endels ock, i anseende thetill at ståndet förmenar, thet bewillningsverket nu på riksdagen kan så snart komma i stånd, at upbörden thereafter äfwen för innewarande år, kan inom then tid sielfwa projectet föreskrifwer, som är Decemb. månads slut, skie. Men som pr.st. förnimmer, at thetta thes utlåtande så blifwit uptagit, som skulle theraf någon utdrägt med riksdagen följa, så har pr.st. funnit nödigt, at sin mening med thes skiel och grunder ytterligare i så måtto förklara, at som ståndet redan för sin del kommit til slut med bewillningsverket, så har thet hållit före, at äfwen the andra resp. stånden kunde snart blifwa färdiga themed, men i fall ock några oförmodeliga hinder wore i vägen, så har ståndet äntå så mycket mindre kunnat föreställa sig, at riksdagen, genom 1744 års bewillnings antagande för thetta år skulle kunna förkortas, som thenna riksdags bewillning äntå bör wara afgjord, förän riksdagen kan slutas, utan tror pr.st. snarare, at bewillningsverket torde så mycket mer fortskyndas, om riksdagens slutande thepå beror; och altså riksdagen af then grunden efter mögeligheten kunna förkortas. Och ehuruwäl upbörden efter 1744 års bewillning, skulle tyckas snarare kunna verkställas, så har dock pr.st. trodt, at som all annan upbörd, utom bewillningen, kan för sig gå, och icke genom drögs mål med bewillningsplacatet får studsas, så kan man ock ännu skieligen förmoda, thet 1747 års bewillning ock kan wara indrifwen inom then tid, som projectet på ofwannämde sätt föreskrifwer.

6. Upl. handels och manuf.deputat:s betänckande,¹ ang:de manufacturfondens inrättning; jämte taxan thetill; hwilka bägge r. och a. bifallit.

Pr.st. biföll jämwäl betänckandet med tilläggning, at thenna afgift warar til nästa riksdag; och ehuruwäl en och annan påminte wid taxan, at lin och säcker borde wara frit, i anseende til thet förras oumgängelighet, och bristen på thet sednare, så blef hon dock sedermera simpliciter bifallen.

7. Biskop. h:r mag:r Nylander kom tillbaka och berättade at bondest. aldeles conformera sig med pr.st. ang:de riksdagens [slut],² och lära med thet första wara här med theras deputerade.

8. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde grefwe Renstierna. 1:o aflämnade et r. och a. extr. prot.³ ang:de secr. utsks:s gjorde anstalt, at alla beställningar skola genast efter inkomne förslager af Kongl. Maj:tt bortgifwas. 2:o Påminte at tullsaken måtte företagas. 3:o begierte at ej andra än allmänna mål måtte uptagas. 4:o at 1744 års bewillning måtte för innewarande år antagas. 5:o at landt- och siömil.oecon.deputat:s betänckande, ang:de at amiralitetsofficerarne böra aflägga luredreijerieden, ej måtte företagas, innan r. och

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 8.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 20.

a. fät sig först theröfwer utlåta. 6:o Påminte om bränwinsaccisen och räntepersedlarne.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at en del häraf är redan afgjordt, thet andra skall företagit warda, och betänckandet rörande ammiralitetsofficerarne skall lämnas til thes r. och a:s utlåtande ankommit; men hwad räntepersedlarne angår, kan then saken ej lämpel. företagas, innan man fät wiss termin til riksdagens slut.

9. Sedan deputerade tagit afträde uplästes r. och a. extr. prot. ang:de alla beställningars skyndesamma besättjande, hwaröfwer r. och a. funnit nödigt at inhämta secr. utsk:s utlåtande.

Pr.st. biföll härutinnan r. och a.

10. Biskop. h:r doct. Kalsenius berättade, at han läst igenom kyrkioherd. mag:r Huss memorial,¹ ang:de annexan Föringe i Lids pastorat uti Jämtland, och at h:r biskopen af the härwid warande omständigheter tyckte bäst wara, om uti kongl. kamarcollegio först efterfrågades, hwad utwäg finnas kunde til surrogatum för pastor, som annexan bortmist, tå pr.st. sedan kunde i underdånighet andraga saken hos Hans Kongl. Maj:tt, såsom en res privilegii, hwartil Kongl. Maj:tt i thes resol. sielf gifwit anledning.

11. Gafs tilkänna at bondest:s deputerade nu woro ankomne, som skulle göra en gemensam deputation med pr.st. til the andra 2:ne stånden, ang:de riksdagens slut, och som pr.st. jämwäl redan utnämt sina, så afgingo the äfwen nu för hwilka superint. doct. Kiörning förde ordet, som tillika skulle aflämna extrac-tet ang:de bewillningen.

12. Herr doct. Browallius upläste thes memorial ang:de förbättring på lönen för collegerne i Wasa och Uleå scholar, hwarom widare i protocollet af d. 2 hujus, och resolverades at saken remitteras til secr. utskottet.

13. Biskop. h:r doctor Alstrin begärte få upläsa thes project til underdånigt swar uppå Kongl. Maj:tt:s nådiga remiss,² ang:de professor Frondins cession af sin syssla til v. bibliothequarien Celsius, hwilket bewiljades och som thetta project war i början något widlöftigare, som gaf anledning til åtskilliga discusser, stannade therwid at resolution inrättas på följande sätt, hwilket h:r biskopen jämwäl sielf upsatte, och sedermera gillades, lydande som följer:

Pr.st. wördar med underdånigste taksägelse Kongl. Maj:tt:s härutinnan bewista nåd, at Kongl. Maj:tt uti thetta mål, som besynnerligast angår pr.st. under hwilket academie staterne alla tider warit räknade, har i nåder welat anhöra hwad thet, jämte the öfriga resp. stånden kunna hafwa i underdånighet härwid

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 62.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad, memorialet som bilaga. Även 2 juni 1747 § 11; 26 juni § 5.

at påminna. Likal. ärkänner pr.st. med underdånig wördnad Hans Kongl. Höghets högtråttwisa yttrande, at slika cessioner strida emot förordningen. Hwarutinnan Theras Excellencer med Hans Kongl. Höghet instämma, ärindrandes at sådant wore stridande emot constitutionerne. Hwaraf pr.st. med högsta fägnad förnummit, thet Hans Kongl. Höghet, såsom academiens höga canceller, högstråttwisa upsåt är, at framgent bibehålla kongl. academien wid thes af fordna Sweriges glorwördigste konungar undfångne constitutioner, fri- och rättigheter.

Pr.st. hänskiuter altså i underdånighet thetta mål til Kongl. Majj:ts allernådigste afgörande, supplicerande i underdånighet, at med ecclesiastique, academiska- och scholæembetens besättjande, kunde förblifwa wid thet, som uti kongl. förordningar och academiska constitutioner härom hälsosaml. stadgat är.

Probst. mag:r Lidius war af then tanckan, at som Kongl. Majj:tt bifallit cessionen, Hans Kongl. Höghet, såsom academiens höga canceller, äfwen funnit thetsamma lända til academiens nytta, altså kunde h:r probsten ej annat, än i underdånighet åtnöijas med Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag, i anseende så wäl til professor Frondins wackra förtjenster, som ock v. biblioth. Celsii habilité och skickelighet.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Jag twiflar intet uppå at ju så skier äntå; men som thetta altför när rörer pr.st:s privil., och altså kan blifwa et färligit préjudicat, tycke wara tid på, at wi besinna oss wäl, och ej sielfwe gifwa anledning til våra privilegiers öfwerändakastande.

Biskop. h:r H. Benzelius: Thet hade warit önskeligit, om thenne sak ej blifwit til ständer remitterad, utan strax fät gå sin ordinaira wäg, genom ordenteligit förslag; ty thet är nog eftertänckeligit, at en afträdande skall denominera sin successor, och inga flere tillika få nämnas.

Herr doct. Browallius: Gustafvianske privilegierne och academiska constitutionerne innehålla, at en facultet skall 30 dagar efter vacancen nämna en til consistorium, hwilket sedermera är genom et kongl. rescript af år 1739 således förändrat, at 3:ne nu skola nämnas; dock har man likwäl exempel på wid Åbo academie, at Kongl. Majj:tt låtit sig i nåder behaga at reflectera på en son, som af thes fader blef i underdånighet anmäld, fastän 2:ne tillika woro nämde. Och som Kongl. Majj:tt äfwen nu yttradt sit nådiga bifall til professor Frondins begäran, skulle jag tro at intet ingrep skier mera nu uti kongl. privilegierne och academiska constitutionerne än tilföre, om wi i underdånighet hemskiuta saken i Hans Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag.

Kyrkioherdarne mag:r Wettersten och h:r Palmærus, samt probst. mag:r Aurælius conformerade sig härmed.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag wet at wid Lunds academie äfwen skiedt, at en likasom blifwit denominerad; men så hafwa likwäl 2:ne thertil warit nämde. Och ehuru jag tilföre yttradt mig, at aldrig taga del i något, som rörer cessioner och accorder, så kan jag likwäl wid thetta tilfälle, icke undgå

at förklara, thet så länge Gud behagar, at jag skall wara procancellor och hafwa upsigt öfwer academien och scholarne, jag aldrig kan styrka thetill, at någon sådan tjenst må bortgifwas utan ordentel. förslag.

Biskop. h:r doct. Kalsenius: Gud wet bäst med hwad mycken wördnad mit sinne är upfyllt, för Hans Kongl. Maj:tt och vår utkorade arfprints, så at thetas behag och wilja altid är min lag; men så kan jag dock icke underlåta, at för min räkning föra til protocoll, at jag håller före wara ganska betänckeligit, at någon academisk, ecclesiastique el:r scholæ syssla skulle utan ordentel. förslag bortgifwas, och när sådant warder Hans Kongl. Maj:tt och Hans Kongl. Höghet understäldt, tror jag at thet lærer med nåd anses och uptagas.

Öfwerhofpred. mag:r Troilius, probst. mag:r Serenius och kyrkioherden mag:r Helstadius conformerade sig härmed.

Superint. h:r doct. Kiörning: Här återopas Hans Kongl. Maj:tt och Hans Kongl. Höghet nådiga bifall, och will at the häröfwer fallne discursus synas liksom skulle man wilja förewita them, som ej äro af then tanckan, at simpliter bifalla kongl. remissen, at the ej med lika wördnad anse öfwerhetens wälbehag, som the andra.

Herr öfwerhofpr. Troilius yttrade sig, at han i underdånighet säkert trodde, thet Hans Kongl. Höghet, såsom academiens höga canceller lærer med mycken nåd anse och uptaga the underdåniga ärindringar, som angående the academiska werket göras kunna.

Superint. h:r doct. Kiörning: Thet är bäst at saken i underdånighet hemskutes til Hans Kongl. M:tt at thesamme afgöra enl. academiska constitutionerne.

Herr doct. Filenius yttrade sig på samma sätt med önskan, at Hans Kongl. Maj:tt täcktes i nåder så förordna, at alla ecclesiastique, academiske och scholætjenster, genom ordentelige förslager, måge tillsättas efter wanligheten. För öfrigit war h:r doctorn af then tanckan, at man ej går in i merita, utan allenast i underdånighet utbeder sig at blifwa hägnad wid the allernådigst undfångne privilegier.

Sedan således discurerat blifwit stadnade therwid, at then förut anförde resolution skrifwes à tergo på löparne; och anmodades biskopen Alstrin, at imedlertid gå til bondest. och lämna them häraf del.

14. Superint. h:r doct. Kiörning, som med the flera deputerade imedlertid war återkommen, berättade at bägge ärenderne, så wäl ang:de bewillningen, som riksdagens slut woro expedierade, och at r. och a. til thet förra swarat, thet 1744 års bewillning är för innewarande år så mycket nödigare, som han tyckes för kronan wara indräktigare, och til thet sednare har borg.st. sig utlåtit, at the så snart wilja sluta riksdagen, som thet kan för riket finnas nyttigt, och the angelägna riksdagsärender hunnit afgöras.

15. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde hofsecret. Boberg, begärandes at ståndets extr. prot. ang:de thet höga saltprisets dämpande, måtte företagit warda.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at ärendet skall, så snart görligit blifwer, warda företagit.

16. Begyntes at upläsa tulldeputations betänckand[e],¹ ang:de tullarnes förwaltande hädanefter. Och som pr.st. förnam at thes deputerade genom theras särskilde utlåtande gifwit mycket lius i saken, samt haft all möda ospard til werkets utredande, så fant ståndet sig föranlåt, at theremot betyga thes wälmente taksägelse; kommande för werkets widlöftighet, at i morgon härmed vidare continueras.

17. Biskop. h:r doct. Alstrin kom tillbaka ifrån bondest. som swarat, at när the få se pr.st:s påskrift wilja the taga saken i vidare öfwerwägande, men at taleman tykt wara bäst, om härmed förfares efter wanligheten.

18. Ifrån r. och a. ankommo 24 deput. Ordet förde h:r justitiæcancelleren Löfwenhielm; påminnandes 1:o at h:r Swedenheims memorial,² ang:de öfwer smidets inskränckande måtte företagas, med tilläggning, at för hwarje dal:r k:mt, som jernpriset faller, förlorar riket en tun. guld. 2. At ansökningarne om tjenstecessioner och accorder måtte, i anseende til åtskillige härwid förekommande olägenheter, hädanefter uphöra. 3. At 1744 års bewillning måtte för innewarande år ward³ antagen.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at ståndet skall taga the anmäldte ärender i consideration. Men hwad bewillningen beträffar, har ståndet sig redan theröfwer utlåt.

19. Cancellierådet von Carlesen⁴ företrädde, anmälande å h:r præsidenten Bromans wäg:r at Kongl. Maj:tt i nåder yttradt sig gierna skola se, thet lagman Silfwersparres, secreteraren i kongl. cancellie Carl Carlssons⁵ och commissionssecreteraren Hermanssons accord, at, sedan then förra bekommit nådigt afskied, få succedera hwarannan, måtte företagit warda.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at saken skall tagas i öfwerwägande. Hwaruppå och sedan h:r cancellierådet tagit afträde, upl:s kongl. remissen⁶ härom af d. 14 sistl. April. Borg. och bondest. hafwa härtill bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

¹ Enl. konc. Präteståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 3. Även 5 juni 1747 § 7; 16 september § 10.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 156. Även 27 maj 1747 § 4.

³ Läs: *warda*.

⁴ Läs: *Carleson*.

⁵ Enl. konc., renskr.: *Carlsen*.

⁶ Präteståndets arkiv, R 897, onummerad, memorialet som bilaga.

Den 5 Junii

1. Biskop. herr doct. Kalsenius lät anmäla thes ursäkt, at han för någon angelägenhets skull ej kunde i dag wara tilstädes.

2. Probst. mag:r Trægård anmälte thes broder v. häradshöfd. Carl Trægård, som tilförene ärhållit ständernes föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt at blifwa i nåder befordrad, och nu åter wändt sig i underdånighet til Hans Kongl. Maj:tt, samt bekommit thes nådiga remiss¹ til riksens st:r ang:de häradshöfdinge rang och heder; begärandes förthensskull h:r probsten, at ståndet wille härutinnan gynna thes broder, som ganska länge tjent, men dock ännu intet kunnat komma til någon ordinaire syssla.

Kongl. remissen uplästes, hwilken af borg. och bondest. redan war bifallen. Pr.st. gjorde sammaledes.

3. Upl:s bondest:s extr. prot. af d. 4 Majj sistl.² ang:de at secreteraren baron Ehrencrona³ må såsom kamarråd bekomma säte och stämma i kongl. kamar-collegio.

Borg.st. hafwa thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

4. Upl. finska deputations betänckande,⁴ ang:de ytterligare frihet för Helsingfors⁵ stad.

R. och a. har bifallit. Pr.st. gjorde likal.

5. Upl. kam.oecon.⁶ och tulldeputationernes betänckande, ang:de staden Ulicæhamns ansökning at återbekomma 1/3 af accis och bakungspenningarne.

R. och a. har bifallit. Pr.st. gjorde likal.

6. Upl. handels och manif.deputat:s betänckande⁷ ang:de handelsmannen Niclas Jacobssons och wälb:ne Petr. Theod. Königs ansökning, at i Götheborg få anlägga et sockerraffinaderiwerk.

Borg.st. har genom extr. prot.⁸ thetta til alla delar bifallit. Bondest. på lika sätt. Pr.st. gjorde sammaledes.

7. Fortsattes med upläsande af tulldeputations betänckande,⁹ ang:de tullarnes förwaltande.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 16.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 49.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 6.

⁵ Enl. konc.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 894, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 24.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 9.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 9, bilaga.

⁹ Prästeståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 3. Även 4 juni 1747 § 16; 16 september § 10.

Och som pr.st:s ledamöter i deputation warit af skiljaktig tanka, hwarom kyrkioherden mag:r Manquer nu gjorde en omständelig berättelse, frågade biskopen h:r mag:r Nylander, om ståndet will bifalla thes ledamöters i deputation särskildte votum; hwartil öfweralt swarades ja, dock at anstånd med expedition hafwes til harnäst.

8. Upl. tulldeputations betänckande,¹ ang:de kamereraren Iggströms anförde beswär.

R. och a. har bifallit. Pr.st. gjorde likal.

9. D:o deputations betänckande,² ang:de kamereraren³ Grises förslag til acciseres och bakungspenningarnes beqwämare upbärande, med mera.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

10. Upl. herredagsmannen ifrån Westmanland Öhrmans memorial,⁴ ang:de rusthållarenes befrielse ifrån then för indragne möten under innewarande riksdag ålagde afgift.

Bondest. har bifallit med tilläggning, at samtel. rust- och dragonhållare öfwer hela riket må få niuta samma förmon.

Pr.st. biföll bondest:s utlåtande.

11. Upl. å nyo borg.st. extr. prot.⁵ ang:de stambok til Halmstads kyrka.

R. och a. samt bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

12. Upl. landt. och siömil.oecon.deputations betänckande,⁶ ang:de lotsverket, med hwad mera thertil hörer.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

13. Upl. handels och manuf.deputat. betänckande,⁷ ang:de glasbruks anläggande i riket.

R. och a. bifallit, dock at hwad glasbruksanläggningen i Ångermanland angår, wederbörande, som ther å orten hafwa några werk, först häröfwer måga blifwa hörde, på thet at them härigenom, ej må skie förnär. Pr.st. biföll r. och a.

14. Upl. finska deputations betänckande,⁸ ang:de ytterligare frihet för staden Borgo.

R. och a.: Som Borgo stad på intet sätt mera lidit än landet, så kan r. och a. til minskning i kronans oumgängeliga inkomster, ej bewilja någon vidare all-

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 1.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 2.

³ Enl. konc., renskr.: *kamereraren*.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 185.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 34. Även 26 maj 1747 § 13.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 6.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels och manufakturdeputationen, nr 10.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 5.

män prolongation af frihetsåren för staden, mer än för allmogen på landet, med hwilken the få niuta samma förmon.

Borg.- och bondest. hafwa til alla delar bifallit betänckandet. Pr.st. giorde likal.

15. Upl. justitiæ,¹ samt kam.oecon.deputationernes betänckande, ang:de Carlshamns stads ansökning, at frälsehemmanet Hunnemara,² som staden sig tilhandlat, må niuta frihet för kroneutskylderne, med mera.

R. och a. har bifallit. Borg.st. har genom prot. förklarat thes samtycke,³ hwilket bondest. bifallit. Pr.st. giorde likal.

Superint. h:r doct. Kiörning och kyrkioh. mag:r Huss höllo före at någon betänckelighet kunde wara at bifalla til hemmanets läggande under staden, hwilket kunde dragas til préjudicat för andra städer.

Hwartil swarades, at alla städer i gemen, som tilförene inga utägor hafwa, ega Kongl. Maj:ts resol. för sig, at få köpa heman under städerna ther the finnas.

Probst. mag:r Trægård upwiste en convention emel. magistraten och presterskapet, ang:de preste-rättigheterne af hemanet, hwilken han ock med sin biskop. communicerat.

16. Upl. handels och manuf.deputations betänckande,⁴ ang:de pappersbrukens uphjelpande.

R. och a. bifallit med tilläggning, at Hans Kongl. Maj:tt lämnas fria händer, at ej allenast taga the i betänckandet föreslagne utvägar; utan ock hwad andra medel Kongl. Maj:tt finner nödigt til pappersbrukens uphjelpande.

Pr.st. biföll med r. och a. tilläggning.

17. Upl. landt och siömil.oecon.deputat:s betänckande⁵ ang:de Torsebro krutbruk i Skåne.

R. och a. har bifallit.

Bondest. har genom extr. prot. förklarat, at som bruket ligger ganska obeqwämt, i anseende til tilförsel af wed, och r:s st:r sig ännu ej yttradt öfwer the fyra häraders ansökning, om någorlunda tilräckelig betalning för wed och materialer the framföra, så kan ej el:r bondest. öfwer thet förelagda wite sig utlåta.

Pr.st. tog saken i öfwerwägende, och pröfwade lända til kronans förmån och besparing, at nyttia et förut inrättadt werk, och icke i thessa medellösa tider upbygga et nytt, hwarföre pr.st. tillika med r. och a. bifaller betänckandet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 4.

² Enl. konc., renskr.: *Hännemora*.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 4, bilaga.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 23.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 5.

18. Upl. reductions- och liquidationsdeputat:s berättelse,¹ ang:de så wäl thesse werkens tilstånd, som commissions göromål sedan 1741 års riksdag, och hwad wid thes uphörande nu är at påminna.

Domprobsten mag:r Liungberg begynte häruppå, at göra en utförlig berättelse om thenna sak; men superint. h:r doct. Kiörning begierte, at han och the flere, som hafwa någon insigt i thetta werk, wille i pennan författa the momenta, som til ståndets rättelse och uplysning i tilkommande tider tjena kunna; emedan owist wara kan, om the som nu arbetat i saken, en annan riksdag äro här.

Domprobst. mag:r Liungberg åtog sig thetta, och behölt förthenskull betänckandet hos sig til nästa plenum.

19. Upl. bancodeputations extr. prot.² ang:de lindring i thet straff, som blifwit en wid namn Coryllander ådömt för begångit bedrägeri emot banquen.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

20. Upl. utdraget af rådsprot.³ ang:de Hans Kongl. –⁴ yttrade wälbehag, at i nåder wilja hugna öfwercommissarien wid ammiralitetet Eberh. Salom. Hausswolff med kamarråds heder och rang.

Borg. och bondest. hafwa i underdånighet hemstält thetta til Hans Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag. Pr.st. gjorde likal.

21. Upl. reduct.- och liquidationsdeputations betänckande,⁵ ang:de arrendatorn Joh. Friedr. Prokopæi ansökning, at få för the efter thes moderfäder framl. öwerstlieut. Baronoff förlorade gods i Fin- och Estland, niuta samma nåd, som the ryska familierne fått hugna sig utaf.

Pr.st. biföll betänckandet.

22. D:o deputations betänckande,⁶ ang:de kamarherrns baron Alex. Palpitskis ansökning, at emot återställande af en högst sal. Hans Kongl. Majj:ts Gustaf Adolphs originalförskrifning, honom och thes sterbhus interessenter äfwen må återlämnas theas år 1690 på the tå possiderade 10 $\frac{3}{4}$ köpegodsheman utgifne revers.

R. och a. har bifallit. Pr.st. gjorde likal.

23. Upl:s kam.oecon.deputat:s betänckande,⁷ ang:de fru biskopinnan Cederströms sökte hemansbyte. R. och a. bifallit.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 10. Även 1 juli 1747 § 12.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 21.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad, Hausswolffs memorial som bilaga.

⁴ Läs: *Majj:ts*.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 9.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 8.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 33. Även 5 augusti 1747 § 13.

Probst. mag:r Serenius och kyrkioh. mag:r Manquer med flera protesterade emot alla hemansbyten; ty ehuru kronan säges skola hafwa förmon theraf, så finner man äntå at hon förlorar.

Kyrkioherden h:r Pazelius gjorde utförlig berättelse om thetta byte, och domprobst. mag:r Liungberg tog betänckandet hem med sig, at projectera resolution.

24. Upl. brukspatron Adolph Terenstens memorial,¹ ang:de tilökning i hammerskatten til 5 skeppund på 3:ne thes härdar uti Grönbo och Sundbro hammarar, med mera.

Bondest. bifallit, samt til the öfriga resp. ståndens gunstbenägna samtycke så mycket mera wördsamt recommenderat, som bergsmännen, som ikring Grönbo bruk, häraf äfwen hafwa mycken nytta, och få tilräckeligare afsättning, samt således til sit arbete upmuntras.

Borg.st. bifallit en tilökning i smiedet af 300 skeppund årl., i anseende så wäl til bruksegarens swaga wilkor och iråkade widlöftighet, som ock at bruksfolket wid 3:ne härdar ej kunna med mindre arbete sysslosättas.

Superint. h:r doct. Kiörning yttrade sig nu som förra gången, at han för sin del håller ganska betänckeligit, at bewilja något högre smide, i anseende så wäl til r. och a. gjorde föreställningar, som ock at pr.st. wid riksdagens början biföll öfwerintendentens Härlemans memorial; men om thenna saken skulle af ståndet uptagas, wore bäst at han remitteras til bergsdeputation.

Probst. mag:r Serenius och kyrkioh. mag:r Huss conformerade sig härmed, läggandes then förra til, at man borde nu tilse, at wi intet reta r. och a. på oss.

Herr öfwerhofpr. Troilius: Hafwer ståndet wid innewarande riksdag, utan at afse sådane considerationer, bifallit för præsidenten Gyllenborg, commercierådet Plomgren, och nu nyl. för kamarrådet Adlerstedt, så fordrar nu samwetslagen, och then christel. kärleken thet af oss at bifalla för thenna fattiga mannen, hwilken annars aldeles måste gå under, och til sin timmeliga wälfärd warda förlorad. Probst. mag:r Strang, kyrkioherd. mag:r Eckman och probst. mag:r Montelius conformerade sig härmed.

Herr doct. Browallius: Har ståndet funnit skiel at bifalla kamarrådet Adlerstedt, som will anlägga et nytt hammarwerk, så är i thenna sak långt större skiel, enär allenst en tilökning begäres för et gammalt werk; hwarwid then clausell i protocollet läggas kan, at ståndet ej mera will någon sådan ansökning emottaga, utan at thenne nu blifwer then sista.

Uppå skiedd proposition bifölls memorialet; dock med thet förbehåll, som h:r doct. Browallius nu anförde.

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 146.

26.¹ Uppå åtskilligas af ståndet anhållan företogs borg.st. extr. prot.² ang:de notarien Bergenhielm befordran til secreterare wid kongl. ammiralitetscollegium, efter secreter. Lindenste[d]t.³

Bondest. har thetta bifallit.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande och resolverade: Ehuruwäl thenna sak är således förändrad, sedan thet lofl. borg. och ärb. bondest. sig yttradt at nu mera en ren vacance blifwit, om hwars besättjande Kongl. Maj:tt lärer nådig försorg draga; dock som pr.st. har sig notarien Bergenhielms skickelighet och merit wäl bekant, så will pr.st. hos Hans Kongl. Maj:tt hafwa bem:te notarie til nådig åtancka wid thetta tilfälle anmald.

26. Upl:s medailleuren Hartmans memorial,⁴ hwarutinnan han ärbiuder sig, utan någon kronans bekostnad inrätta och <och>⁵ underhålla cartæ sigill.werket med stämplar och machiner, om han blifwer til stämpelmästare antagen, och får therwid en nödortfig utkomst.

Borg.st. remitterat til r:s st:rs deputerade öfwer statens reglerande för cart.sigill. contoiret, wid hwilket tilfälle ståndet gierna skulle se, at supplicanten blefwe ihogkommen och emploierad.

Bondest. bifallit.

Pr.st. biföll ock, men statens reglerande remitteras til riksens st:rs deputerade.

Den 6 Junii

1. Upl. kongl. bibliothecarien Dalins memorial,⁶ hwarjämte et exempl. utaf första delen af Sweriges historia uppå bordet præsenterades; anhållandes bem:te bibliothecarius, at nu warda understödd åtminstone med hälften af then wedergällning, som r:s st:r gifwit honom hopp om.

R. och a. bifallit och remitterat til secr. utsk. Pr.st. gjorde sammaledes.

2. Upl. utdrag af rådsprot.⁷ ang:de assessoren och häradshöfd. Hedenquists samt auditeuren Brunjanssons i underdånighet sökte tjenstebyte.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Läs: 25.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 35.

³ Enl. konc.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 23.

⁵ Enl. konc.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 25.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad, flera handlingar.

3. Upl. utdrag ur rådsprot.¹ ang:de Hans Kongl. Majj:ts förklarade nådiga wälbehag, at wilja i nåder hugna öfwerstlieut. baron Siöblad och majorn Liljeswerd, bägge wid artillerieregementet, then förra med öfwerste och then sednare med öfwerstlieutenants fullmagter wid samma regemente, samt capitain von Berger af Zanderska regementet med majors character.

Bondest. har bifallit Hans Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag. Pr.st. hemställte thetta i underdånighet til Hans Kongl. M:ts nådiga wälbehag.

4. Upl. generalauditeuren von Hesses memorial,² ang:de at thes son doctor juris Henr. Ludw. von Hesse måtte blifwa honom uppå thes ålderdom substituerad, samt bekomma försäkran at framdeles blifwa thes successor.

Borg. och bondest. hafwa thenna ansökning bifallit.

Härjämte lät ståndet sig föreläsa gen.major Schwerins häremot ingifne protest, samt öfwerstlieut. baron von Ungern Sternbergs, major Löfwenfels och amtsauptmannen Boltensterns³ wid thetta sednare giorde påminnelser.

Pr.st. tog omständigheterna å ymse sidor i öfwerwägande, och som nyssnämde insinuerade skrift, jämte flere anförde allegater intyga om d:r von Hesses förtjenst, habilité och skickelighet; ty pröfwar pr.st. skieligit at jämwäl bifalla ansökningen.

5. Upl:s capitain wid Calmare regemente Sahlströms memorial,⁴ at få afstå sit compagnie til capitain i fransk tjenst Gustaf Adolph von Siegroth.⁵

Bonde[st.]⁶ har hemställt thetta til Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag. Pr.st. giorde likal.

6. Upl. extr. prot. ifrån kam.oecon.deputat.⁷ ang:de at cancellisten C. G. Ehrenhof, som i deputation förestådt protocollet och expedition och therwid wist all flit och skickelighet, måtte hos Kongl. Majj:tt anmälas til nådig befordran.

Bondest. har bifallit med tilläggning af landtse[c]reterarecharacter⁸ och heder. Borg.st. har bifallit bondest. Pr.st. biföll betänckandet simpliciter.

7. Föredrogs för thetta kongl. lif-drabantens Christoph. Grooths memorial,⁹ hwarutinnan han, anhåller om riks. st:rs underdåniga intercession och föreskrift til Hans Kongl. Majj:tt, at han uti thes förut wid corpsen innehafde lif-drabantesyssla, allernådigst åter kunde warda instäld, helst han för sin ungdoms felaktigheter nog bittert öde undergått, med mera.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 75.

³ Enl. konc., renskr.: *Bottensterns*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 76.

⁵ Enl. konc., renskr.: *Sigeroth*.

⁶ Enl. konc.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 25.

⁸ Enl. konc.

⁹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 91, även bilaga.

Borg.st. har, i anseende såväl til thessa omständigheter, som ock at Groth altsedan varit tjenstlös, och dock förnimmes icke annorlunda än väl och anständigt sig hafwa upfört, billigt funnit, at för sin del samtycka, thet må lifdrabanten Groth hos Kongl. Maj:tt i underdånighet anmälas til nådig befordran i armén efter skickelighet och förtjenst, utan hinder och men af thes begågne och lagl. försonte brott, el:r ock til Kongl. Maj:tt's nådiga afskied, med någon förbättring på characteren, på thet han, som är i sina bästa år, må kunna sin lycka och upkomst annorstädes försöka.

Bondest. hafwer bifallit borg.st:s utlåtande. Pr.st. gjorde likal.

8. Upl. secr. deputat:s extr. prot.¹ ang:de föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt för hof-auditeuren Jac. Boberg, at i nåder blifwa befordrad.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Den 8 Junii

1. Upl. och justerades protocollet af d. 6 i thenna månad.

2. Upl. utdrag af rådsprot.² hållne d. 7 och 16 Maj ang:de protonotariernes i kongl. cancelliecollegio Joh. Bellmans och Carl Nordenflyckts underdåniga ansökningar, at hugnas med kongl. secreterarecharacter, hwartil Hans Kongl. Maj:tt lämnat thes nådiga bifall.

Härjämte uplästes registratorernes Ehrenlunds, Westerhofs och Linnerhielm memorialer,³ hwarutinnan the anhålla, at blifwa med samma heders förmon hugnade, som andra theras wederlikar nu torde wederfaras.

Borg.st. har genom extr. prot. pröfwat för skieligit at i underdånighet hemställa til Hans Kongl. Maj:tt's eget nådiga wälbehag, huru och på hwad sätt thesse sökande allesamman måge befordras och soulageras.

Pr.st. gjorde likal.

3. Notarien i kongl. kamarrevision Gyllenadler anhåller,⁴ at, i anseende til thes längre tjenstetid och flere omständigheter, blifwa befordrad til secreterarebeställningen thesammanstädes efter secreteraren Lagerberg, som nu förmodas komma undan.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 22.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, bilagor till Kungliga remisser, nr 29. Även 28 april 1747 § 28.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 105.

4. Upl. secr. deputat:s betäckande,¹ ang:de kamereraren Nils Sandelhielms besvär och ansökning.

Härjämte uplästes också et assessoren Ruuths memorial, hwarutinnan han, i anseende til the med honom och thes kamerater sedermera förelupne förändringar, återkallar sin tilförene härwid gjorde protest.

I afseende hwaruppå pr.st. nu biföll betäckandet.

5. Häradshöfdingen Jacob Röök anhåller,² i anseende til anförde skiel och omständigheter, at få afstå thes syssla til v. häradshöfd. Axel Östfeldt.

Bonde- och borg.st. bifallit med tilläggnig af assessors heder och rang för häradshöfdingen Röök.

Pr.st. biföll ansökningen simpliciter.

6. Advocaten i kongl. Swea hofrätt Isac Faggot anhåller,³ at i anseende til thes längre tjenstetid, samt flere anförde skiel, blifwa hugnad med assessors el:r advocatfiscals character och heder, til thes han til någon sådan el:r thylik beställning kan blifwa befordrad.

Borg. och bondest. hafwa bifallit til advocatfiscals heder, samt at advocaten Faggot hos Kongl. Maj:tt i underdånighet anmäles, at wid förefallande öppning til någon sådan syssla i nåder warda förhulpen. Pr.st. biföll borg. och bondest:s utlåtande.

7. Herredagsmännen Staffan Parduin⁴ ifrån Carelen och Henrik Mollenius ifrån Savolax anhålla, at v. pastorn Immanuel Foenander,⁵ som uti sista kriget blef af fienden plundrad och illa medfaren, måtte winna befordran ifrån en aldeles förhärjad annexa wid grentsen, til pastorssysslan wid Orivesi el:r Janakala soknar i Åbo stift.

Borg. och bondest. hafwa härtil bifallit.

Herr öfwerhofpredikanten Troilius anförde, at thetta synes strida emot preste-privilegierna; men resolverades: Som pr.st. gierna ser v. pastorn Foenander, i anseende til the förewarande besynnerliga omständigheter, hulpen, så will ståndet för sin del, hafwa honom hos resp. wederbörande til befordran recommenderad, helst och i synnerhet til Janakala pastorat.

Den 9 Junii

1. Upl. och justerades prot. af d. 8 hujus.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1298, Sekreta deputationen, nr 31; Sekreta deputationens arkiv, R 2881, memorial 14. Även 6 april 1747, § 4.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 107.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 106.

⁴ Enl. konc., renskr.: *Pardiun*.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 136. Även 12 juni 1747 § 2.

2. Upl. bondest:s ext. prot.¹ ang:de assessor Twists befordran til lagmans character, men lämnades til en annan gång.

3. Genom utdrag af rådsprot. remitterar Kongl. Maj:tt til r:s st:r fru Inga Silfwersparres underdåniga ansökning om hjelp och understöd i thes högstbe-trängda tilstånd, hwaruti hon råkat medelst thes olyckel. mans majoren Wilh. Gust. Wrangels fängelse, med mera.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägande, och ehuru major Wrangel genom sit brott förorsakat, at thes fru och barn nu befinnas i et så bedröfweligt tilstånd likwäl och emedan fru Inga Silfwersparre el:r thes barn theruti ingen del och skuld haft, Theras Excellencier jämwäl betygat mycken ömhet för merbem:te fru; altså kunde pr.st. för sin del ej annat, än remittera thenne ansökning til secr. utskottet, som torde kunna utfinna någon hjelp och understöd för henne och thes många barn.

4. Upl. borg.st:s extr. prot.² ang:de advocatfiscalens i Götha hofrätt Nils Eker-mans befordran til assessor thersammastädes.

Bondest. hafwer bifallit thetta extract med tillägning at advocatfiscalen Eckerman i underdånighet anmäles til then nu efter revisionssecreteraren Hummelhielm ledig blefne assessorsbeställningen i Götha hofrätt.

Borg.st. har sedermera bifallit thetta bondest:s utlåtande. Pr.st. gjorde likal.

5. Landssecreteraren uti Jönköpings län Magn. Friedr. Segercrona anhåller,³ at wid sin nu annalkande höga ålder, samt i anseende til thes i längre tid gjorde trogna tjenster, få öfwerlämna samma syssla til thes måg v. landtsecreteraren Andr. Ebbeltoft.

Borg. och bondest. bifallit med tillägning af assessors character för secret. Segercrona.

Pr.st. gjorde sammaledes.

6. Upl. secr. deputat:s betänckande,⁴ ang:de bergscommissarien och actuarien Lars Harmens besvär öfwer préjudice.

Borg.st. resolverat, thet må actuarien Harmens hos Kongl. Maj:tt i underdånighet anmälas til nådig befordran efter skickelighet och förtjenst.

Bondest. har bifallit borg.st. Pr.st. gjorde likal.

7. Häradshöfdingen Hallenberg anhåller,⁵ i anseende til anförde skiel och om-ständigheter, om tilstånd at få komma öfwerens med någon assessor wid kongl. Götha hofrätt, el:r någon annan af lika wärde, om thes beställning, samt

¹ Borgarståndets arkiv, R 1304. Bondeståndets extraktprotokoll, nr 37. Även 12 juni 1747 § 9.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 36.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 112.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 23.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 113.

wid samma tilfälle få lämna thes nu innehafwande syssla til någon, som kongl. hofrätten kan pröfwa wärdig och skickelig at warda Kongl. Maj:tt i underdånighet föreslagen. Borg. och bondest. hafwa bifallit.

Pr.st. gjorde likal.

Den 10 Junii

1. Upl. och justerades protocollet af d. 4 hujus.

2. Hans Kongl. Maj:tt har genom nådigt remissorial af d. 2 April sisl.¹ til r:s st:r öfwerlämnat riksrådet baron Cederströms enkefrus fru M. M.² Rålamb's ansökning,³ at til något understöd för sig i thes beträngda tilstånd bekomma någon andel af then pension, som fru riksrådinnan Sparre blifwit anslagen, men nu torde warda för ledig förklarad.

Häruppå uplästes secr. utsk:s extr. prot. ang:de förbem:te pensions indragande för fru riksrådinnan Sparre, och at 800 d:r s:mt theraf skulle tilläggas afledne präsidenten Drakes enkefru årl., til hon på then ordinarie pensionsstaten kan warda intagen.

Borg.st. har genom extr. prot. härtil bifallit,⁴ med tilläggning, at pension för fru präsidentskan Drake må ökas til 1 000 d:r s:mt årl., och thet ifrån thetta årets början.

Pr.st. tog thetta i öfwerwäggande och uppå skiedd proposition biföll secr. utsk:s extr. prot. ang:de fru präsidentskan Drake; och som pr.st. jämwäl hade sig wäl bekant uti hwad tilstånd fru riksrådinnan Cederström med thes många barn wore lämnad efter thes framledne man och herre; altså och, i anseende til h:r riksrådet Cederströms trogna och mödosamma tjenster, med hwilka han alaredan uti högstsäl. konung Carl XII:tes tid och altsedan intil sin död, gådt riket tilhanda; pröfwade pr.st. skieligit, at tillägga meranämde fru riksrådinna Cederström 1 000 d:r s:mt af thet behåldna uti oftanämde ifrån fru riksrådinnan Sparre indragne pensionssumman; men thet öfriga bespares, enligt secr. utsk:s extr. prot. til statens lisa.

3. Superint. h:r doct. Kiörning hälsade ifrån enkebiskopinnan fru Sternell och aflämnade til ståndet et exemplar af likpredikan öfwer thes sal. man.

4. Upl. och justerades ståndets underdåniga föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt för probst. mag:r Oedman,⁵ ang:de thes ingångne caution, som approberades.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 3.

² Heter Maria Charlotta.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 28.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 37.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 73.

5. Uppå århållen tidning ifrån h:r baron och landtmarskalken, at saken, ang:de prestewal wid finska nationelle församl. här i staden, ej längre kunde på riddarehuset uppehållas, förestälte biskop. h:r doct. Kalsenius om icke ståndet wille strax företaga thenne sak; hwaruppå jämwäl justitiædeputat:s betänckande,¹ rörande samma ärende, uplästes, och yttrade sig ståndets ledamöter, som äro i deputation, at the strax ifrån början warit häremot.

Probst. h:r Lauræus berättade, huru med thetta memorial, som i betänckandet omförmåles, uppsättjande och underskrifwande tilgåt, och at beswär af församl. blifwit hos stadsens consistorium theremot anmälte.

Herr biskop. Nylander och doctor Browallius beswärade sig theröfwer, at the så wäl, som många flera, icke blifwit hörde. Läggande h:r doct. Browallius til, at han i thetta försök finner en stor insimulation emot wederbörande consistorier, och at han aldrig kunnat föreställa sig, thet några riksdagsfullmäktige skulle kunna taga sig en sak före, som wore stridande emot privil., lag och förordningar, i hwilket fall theras riksdagsfullmagter altsådant förkasta och förögilt akta. Men som han likwäl hört, at något sådant skulle wara å gånge, men trodt, at wederbörande welat themed wända sig til Hans Kongl. Maj:tt och icke til ständer; ty har h:r doctorn tillika med biskopen Nylander och flere för-enat sig om en skrift, at themed ingå til Hans Kongl. Maj:tt.

Herr biskop. Nylander lade til, at saken aldrig kunnat komma så wida, om icke kyrkiorådet förledt några ifrån Finland hitkomne; ändock jämwäl hos sielfwa kyrkiorådet en stor skiljaktighet warit, så at allenast 3:ne af them warit för thenna sak.

Herr doct. Filenius berättade, at ock han hade sig förloppet af thenna sak ganska wäl bekant, och at både med rådplägendet och underskrifwandet oordentel. tilgåt. Och som saken tyckes hafwa mer in recessu, än någon nu i hastighet torde kunna sig föreställa, så lærer wara nödigt, at ståndet ser sig wäl före wid et så farligt försök, särdeles som, i anledning af hwad med Westerwicks stad nyl. skiedt, h:r doctorn yttrade sig hafwa grund til at säga, thet alla städer hafwa i werket, at komma in med et lika påstående, hwartil mycken styrka lærer gifwas, om thetta försök wid finska församl. winner framgång.

Sedan ståndet giemensamt yttradt sig wara af samma tancka med h:r doct. Filenius, förestälte biskop. h:r doct. Kalsenius, at som ståndet nu af alt thetta nogsamt lærer finna, både orimligheten och obilligheten i thet som sökes, emedan härmed icke allenast 1:o oriktigt tilgåt, utan ock 2:o thet som begäres är stridande emot pr.st:s privilegier, lag och kongl. förordningar; och 3:o at res privilegii bör sökas hos konungen och icke hos ständer; altså hemställte h:r biskopen, om icke pr.st. med all flit bör lägga sig häremot, och jämwäl söka at få the andra stånden på sin sida, så at 1739 års förordning må så wid thenna, som alla andra församl:r öfwer hela riket, framgent efterlefwas. Thetta bifölls och h:r doctor Browallius anmodades, at häröfwer uppsätta et extr. prot. til the

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 5.

andra stånden; och imedlertid afgek nu h:r doct. Filenius til riddarehuset, at anmoda h:r baron och landtmarskalken om dilation i saken til nästa plenum.

6. Herr öfwerstlieut. gref Liwen ankom ifrån riddarehuset och inlämnade et se-cr. utsk:s extr. prot.¹ ang:de the wärfwade regementernes förstärkande, med begäran at saken måtte strax företagas.

7. Upl. reductions och liquid.deputat:s memorial,² hwarmedelst hemställes, om icke sedan reductions och liquidationsverket hunnit til slut, deputation må lämnas befallning, at projectera någon fond til the lidandes förnöijande.

R. och a. har härtil bifallit. Pr.st. giorde likal.

8. Upl. finska deputat:s betänckande, ang:de fri disposition för consistorium academ. i Åbo af the academien donerade heman.

Pr.st. biföll deputat:s betänckande, som hos the andra stånden skulle recom-menderas.

9. Biskop. h:r doct. Kalsenius gaf tilkänna, at han, genom en utskickad ifrån h:r baron och landtmarskalken, nu på stunden blef anmodad, at ytterligare för ståndet proponera, ang:de 1744 års bewillnings antagande för thetta år, i anledning af r. och a. extr. prot. af d. 2 hujus, hwarom också förr blifwit discurerat. Proposition gjordes härom, men swarades öfwer alt med nej, utan at ståndet förblifwer wid sit förra utlåtande.

Herr doct. Hausswolff förestälte, hurusom the löntagande altför mycket härigenom komma at lida, at med bewillningen så länge utdrages.

Biskop. h:r doct. Kalsenius hemstälte, om icke ståndet tå kunde bifalla, om wårt giorde förbehåll, ang:de afgiften för spanmålen efter kronowerdie, bifalles, men ståndet hölt jämwäl thetta betänckeligit, sedan med thet nya bewillningsverket så wida kommit är.

Probsten mag:r Trægård blef häruppå anmodad, at stiga up til riddarehuset och lämna h:r baron och landtmarskalken häraf del.

10. Herr doct. Filenius kom tillbaka, och berättade, at h:r baron och landtmarskalken låfwat, at innehålla med saken om finska församl. til i morgon tå plenum åter kommer at hållas; hwartil h:r doct. Browallius jämwäl nu utlofwade, at hafwa thes project til extr. prot. färdigt.

11. Upl. se-cr. utsk:s extr. prot.³ ang:de the werfwade regementernes förstärkande, eftersom rikets tilstånd thet tola kan, med mera.

R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

¹ Se § 11.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 11.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 23.

12. Kyrkioherd. mag:r Huss upläste et thes memorial¹ ang:de annexan til Eds pastorat i Jämtland tillika med Kongl. Majj:ts resol. i thetta mål. Och som Kongl. Majj:tt funnit för godt, at wederbörande presterskap böra med lappdirectionen komma öfwerens om något wederlag; ty hemställte biskop. h:r doct. Kalsenius om thet skulle anstå, at wända sig til Hans Kongl. Majj:tt innan sådant skiedt.

Superint. h:r doct. Kiörning swarade sig wara nögd med hwad resol. ståndet behagar taga; men hemställte, om thet likwäl icke alra bäst skulle skicka sig för pr.st. at med en riksdag söka hjelpa ståndets ledamöter, i thet som rörer privilegierne, men skulle pr.st. ej wilja på något sätt taga sig af thenna sak, så wilja the, som äro ifrån orten, biuda til at för egen räkning göra så mycket the förmå.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Thet är billigt, at ståndet, å then ena sidan, på alt sätt söker at bibehålla sina medbröder wid privilegierne, men så är å andra sidan äfwen angelägit och bör wara pr.st:s hufwudafsigt, at se på thet, som til Guds ära länder och christendomens utwidgande uti Lappmarken.

Superint. h:r doct. Kiörning anförde, at thet aldrig warit thes upsåt, at hindra christendomens utwidgande i Lappmarken, utan skall twert om finnas, så af thes göromål then tid han war ledamot i directionen, som ock sedan, at han med flit, nit och Guds lof, med god nytta och framgång arbetat therpå. Och kan thetta icke wara emot, hwad nu begäres, tå quæstio är, om ståndets privilegiers widmagthållande, så mycket mindre, som then borttagne annexan icke är någon lapp-församl. utan et gamalt landt-pastorat, som härigenom blifwit ansenligen förminskadt. Som förthenskuill Kongl. Majj:tt wisat en högstbepriselig nåd och ömhet för Lappmarken och christendomens utwidgande therstädes, samt til then ändan förökat presterskapets förmoner, som therpå arbeta, genom andras förminskande, så lærer ock Kongl. Majj:tt hysa then nåd för sina öfriga undersåtare, at the få blifwa wid undfångne privilegier bibehållne, enär sådant blifwer Kongl. Majj:tt i underdånighet remonstrerat.

Biskop. h:r doct. Alstrin förklarade sig aldrig warit af annan tancka.

Herr doct. Browallius hölt före, at sielfwa billigheten och nödwändigheten will fordra, at pr.st. söker at förekomma alla tilfällen, som tagas at kräncka thes privilegier; och som thet torde blifwa förgäfwes, at wänta, thet något skall i thetta mål kunna uträttas, genom then föreslagne föreningen med presterskapet och kongl. lappdirection, så wore wäl, om ståndet wille gripa uti saken, och thermed gå til Hans Kongl. Majj:tt.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Som konungen tagit bort thenna landtförsaml. och lagdt henne under et lapp-pastorat, så lærer thet ock blifwa kronans ensak, at gifwa någon ärsättning, som kan swara theremot, hwarom ståndet kan i stöd af kyrkiolagen och privil. göra en underdånig föreställning.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, om ståndet wore härom ense, hwartil swarades ja, och åtog sig h:r kyrkioherd. Huss at något härom upsätta.

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 62.

13. Probst. mag:r Trægård kom tillbaka med swar, af h:r baron och landtmarskalcken, at han will se til, huru saken ang. bewillningen kunde hos r. och a. til thet bästa blifwa jämkad.

14. Begyntes med tullverket, och kyrkioherden mag:r Manquer upläste project til ståndets resol. i thenna sak, som gillades, lydande som följer.

Pr.st. har låtit sig föreläsas tulldeputat:s betänckande, såsom ock ledamöternes af pr. och bondest. för theras delar yttrade mening och tancka om tullverket och i anledning theraf med all säkerhet funnit:

1:o at tull-inkomsterne ej så mycket importerat, som under kronobetjening-
en ifrån 1690 til 1710, under hwilken tid handeln ännu war i flor, i anseende
til följande krigsåren; enär man afdrager afskrifningar, hwilka såsom contante
lefwereringar anses, och per medium årl. gå til 65 810, såsom ock lagen emel.
riksdal:r och dlr k:mt, hwarefter tullen i the sednare åren fått betalas, som gör
en tilökning per medium 150 000 dlr s:mt årl., särdeles som summan tå belopp
sig til 14 t:r guld och 39 000 dlr s:mt, men nu sedan ofwannämde summor af-
dragas är behållningen 14 t:r gull 11 171 dlr och mister således 27 918 dlr s:mt.

2:o Likal. förnummit, at 12 proc.afgiften för prænumerationssumman wara
för kronan nog swår och känbar; emedan sådane medel på andra ställen, emot
mindre och högst 6 proc. ränta kunna bekommas, särdeles af hwad som i acten
anfördt är, then så kallade säkerheten tillika med resico för hwilka the 12 proc.
kommit at blifwa bestådde, aldeles inga finnes, utan arrendesocieteten altid sin
trygghet och fyllnad utom all resico haft.

3:o Äfwen ärfarit at 1739 års stora sjötullstaxa giordt och gör en ansenlig
förhöjning, som thet mästa bidragit til öfwerskottet, hwaraf kronan, i anseen-
de til the bestådde 10 proc. ansenligen kommit at förlora, och hade efter tull-
och licentcontoirets observationer 1743 års arrendesumma, antingen bordt för-
höjjas, el:r ock thenne förhöjning, äfwen som landttulltaxans $\frac{1}{4}$ dels förhög-
ning år 1743, kronan särskildt til godo komma.

4:o Likal. ärfarit, huru i the senare åren ansenligare utskeppningar skiedt af
en del våra landsproducter, såsom jern med the flera, samt jämwäl utom
spannmål til then inrotade öfwerflödigheten, långt mera dyrbara waror, såsom
winer och specerier med mera thylikt i riket blifwit inbragte, hwilka en dryg
tull betalt, och ansenligen förökät inkomsterne.

5:o Af calculationerne inhämtat, thet proc. för fullmäktige och societeten
per medium årl. gådt til 65 698 dlr s:mt, samt at extra utgifter hos fullmäktige
så för sig, som directeursernes contoir med marknad och reseomkostningar gå
til 45 341 dlr s:mt årl., och at staten med pensionerne är under arrendeåren för-
ökt til 1 t:a gull och 40 000 dlr s:mt mer än under kronotiden, tå han per medi-
um gek til 1 t:a gull och 3 000 dlr men nu til 243 000 dlr s:mt.

6:o Förnummit at räkenskaperne, hwarken med verificationer el:r ed blifwit
bestyrkte, hwarigenom man ej har tilräckelig wisshet om öfwerskottet, som på
et sådant sätt af them upgifwes; emedan thesutom en så fri disposition är

fullmäktige updragen, och directeurer och kamererare, som stå under theas lydna, måste fullgöra theas befallningar, wäl kunna intyga om utgiften, men ej med säkerhet weta, hwartil alt blifwit disponerat. Förthensskull och som thet högst angelägit wara må, at iakttaga wid kronans intrade then nogaste hushållning, som någonsin åstadkommas kan i thessa medellösa tider, särdeles wid the redbaraste revenüer, hwaribland tull-intäkten besynnerligen räknas, finner pr.st. thet tullförvaltningen hädanefter för kronan fördelaktigast på thet sättet nu inrättas, som ståndets ledamöteri deputation sig yttradt, och theas med acten följande betänckande innehåller.

15. Ifrån r. och a. ankommo 2:ne deputerade.¹ Ordet förde baron Cederhielm, med berättelse thet r. och a. til at hjelpa innewarande års bewillning til slut, bifallit pr.st:s giorde förbehåll af d. 4 sistl. Maii. Och at för thenna gången begynnelse göres, at then bewillning, som wid thenna riksdagen blifwer faststæld, altid skall räcka til och med thet årets slut, tå then påföljande riksdag hinner til ända; hwaröfwer vidare extr. prot. strax skall affölja.

Sedan deputerade tagit afträde, förestälte biskop. h:r doct. Kalsenius, om icke ståndet nu skulle enligt sin förra resol., och under tå giorde förbehåll, bifalla til 1744 års bewillnings antagande för i år, på thet wårt stånd ej må synas wara orsak til någon riksdagens utdrägt, som annars torde häraf förorsakas. Thetta bifölls, dockså at man närmare sig utlåter, när r. och a:s extr. prot. ankommer.

16. Herr doct. Filenius kom tillbaka til tullsaken, föreställandes the betänckeligheter han härwid fant, neml.

1:o i anseende til statsverket, som skall nyttia thesse medel; befruktandes, at efter thet nu antagne förslaget, någon brist häraf torde blifwa, och således statscontoiret warda strandsat.

2:o i anseende til lurendrejjerierne, som ej lära kunna så wäl hämmas och bewakas, om tullverket åter kommer under kronan, som tå thet är i privatorum händer.

3:o i anseende til sielfwa förvaltningen, hwarwid äfwen några swårigheter tyckas möta, och collegierne altförmycket hindras.

Biskop. h:r doct. Kalsenius frågade, om icke saken wore afgjord, och swarades thertil ja; hwaruppå kyrkioherden mag:r Manquer förklarade the 3:ne mål, som h:r doct. Filenius anfördt, och swarade til thet första, at statsbristen, som wore at befara inom 3 månader el:r then tiden, innan tullmedlen begynna at inflyta, skulle genom låner emot lindrig proc. mycket lätt kunna afhjelpas, hwartil nu åtskilliga tilfällen äro, antingen i banquen el:r andra allmänna casso i staden. Ad 2:dum at lurendrejjerierne mycket slätt blifwit then förflutna tiden bewakade, therest icke dykerisocieteten understundom yppat thesamma,

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 19. Även 2 juni 1747 § 9; 4 juni § 5.

hwarpå man hafwer rätt många prof; hwarförutan handels och manufacturdeputation lærer wid thenna riksdag gifwit närmare anledning til thenna saks förrekommade. Til thet 3:die at förwaltningen här af ej kan blifwa swårare för ständers deputerade, än hittils wid banquen och andre publique werk; lärande collegierne utom thes ej altför mycket hindras; emedan the ej behöfwa så mangrant, ej el:r så ofta komma tilhopa, utan allenast en gång i weckan el:r så; såsom ock under arrendeåren skiedt tå sällan mer än 6 å 7 af fullmäktige i sänder warit tilstådes, undantagandes enår quartalswinsterne utdelas skulle. Och förutan alt thetta, så blifwer samma både öfwer- och underbetjening behållen, så at förwaltningen går härefter på samma sätt för sig, som hittils.

Efter något ytterligare discurerande, yttrade sig herrar biskoparne d:or Kalsenius, doct. Henr. Benzelius, superintend. doct. Kiörning och öfwerhofpred. Troilius med hemställande, om icke dels i anseende til de af doct. Filenius anförde skiel, dels ock at 2:ne stånd torde komma i sit utlåtande at stadna emot 2:ne, thet kunde blifwa therwid, at arrendet continuerar, men modificationerne och betingningarne blifwit sådane, som ståndets deputerade grundel. projecterat; hwarmed h:r doct. Filenius sig ock conformerade.

Kyrkioherden h:r Drangel: Man har orsak at tro, thet rätt många af borg.st. lära i thetta mål göra et med pr.st. och således ståndets mening winna bifall.

Uppå vidare tillfrågan, yttrade sig större delen säkrast wara, at man förblifwer wid thet, som kyrkioherden Manquer projecterat, hwilket nu å nyo uplästes och sedermera til renskifning lämnades, at afsändas til the andra stånden.

17. Herr doct. Filenius frågade, om något swar än wore kommit ifrån Kongl. Maj:tt, ang:de catholiquerne, och som ännu ej hörds något om thenna sak, anmodades h:r doct. Hausswolff at therefter fråga, och tillika, huru långt thet avancerat med ståndets angelägenhet, berörande prestmannen Granholm.

Uppå kyrkioherden mag:r Huss hemställande, om icke ståndet wille täncka på then religionsquæstion, som wid riksdagens början, af biskop. Lundius blef anmäld, aktades nödigt, at til thetta och flere slika måls afgörande, ståndet kunde någon särskild dag sammanträda, särdeles på någon söndagseftermiddag, som äfwen förr warit brukeligit.

18. Upl. secr. utsk:s extr. prot.¹ ang:de at them ifrån Fredricshamn och Willmanstrand, som til svenska sidan öfwerflyktat, kunde gifwas thet löfte, at framdeles wid rikets bättre tilstånd, för theras utståndna lidande och riket bewista trohet, warda efter mögligheten ihogkomne etc.

R. och a. bifallit med tilläggnig, at näst orden: *efter mögligheten ihogkommas*, införes: *och förnöijas*.

Pr.st. biföll med r. och a:s tilläggnig.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta deputationen, nr 22.

Den 11 Junii

1. Upl. och just. prot. af. d 5 hujus til och med § 19.

2. Som uppå århållit företräde tillika med h:r öfwerst.lieut. Siöblad, qwartermästaren af kongl. lifdrabanterne Isac Browall sig infant, och bem:te Browall af h:r gen.major Stiern-Ros, såsom chef wid drabantecorpsen blifwit recommenderad til skyndesamt slut, på thet han för sin hälsas conservation måtte få resa til Brun, hwilket memorial nu jämwäl uplästes, af innehåll tillika, at ingen wid armén härigenom prèjudiceras, altså kunde ståndet ej undgå, at nu företaga Kongl. Majj:tts nådiga remiss af d. 4 Majj,¹ hwarmedelst Hans Majj:tt yttradt sig i nåder wilja ihogkomma bem:te qwartermästare med öfwerlieutenants heder och namn wid armén. Borg. och bondest. hafwa i underdånighet bifallit Kongl. Majj:tts nådiga wälbehag. Pr.st. gjorde likal.

3. Upl. thet project til extr. prot. som h:r doct. Browallius upsatt, berörande justit.deputat:s betänkande, om prestewalen wid finska församl. härstädes, hwilket project gillades; lydande som följer:

Lät ståndet sig föredraga r:s str:s justitiædeputat:s betänkande öfwer prestewal wid finska nationelle församlingen i Stockholm, jämte the särskilda tankar, som några deputationsledamöter therwid bilagdt. Pr.st. finner theraf, huruledes deputation styrkt r:s högl. st:r at lämna finska församl. i Stockholm frihet at välja sig prester, utan något ordenteligt förslag ifrån wederbörande consistorio, således, at then som utaf församl. undfår flästa rösterne, skall hos Kongl. Majj:tt ensam til kyrkioherde och hos consistorium ensam til capellan anmälas.

Pr.st. har också noga och ömsint öfwerwägat the siel och omständigheter, hwaruppå deputation thetta sit tilstyrkande grundat; hwarunder pr.st. förekommit

1:o at then af riksdagsfullmäktige ifrån Finland gjorde ansökning, som gifwit anledning til thetta deputationsbetänkande, icke är enhälligt, utan at flera af riksdagsmännen ifrån storfurstendömet Finland, en dels intet wetat theraf, en dels warit af en annan mening; hwarföre thenne ansökning för riksdagsmännernes gemensamma önskan och åstundan ingalunda kan anses; så mycket mindre, som pr.st. icke anser then sammankallelse, som i thetta ärende berättas wara skedd, för någon laglig sammankomst, hwaruti ärender i finska nationens namn och på thes wägnar kunnat afgjöras.

2:o Är thet pr.st. obekant, at finska nation el:r thes fullmäktige någonsin enhälligt begiert, el:r ännu åstunda och anse thet som en förmon, at finska församl. här i Stockholm, och i synnerhet thes kyrkioråd skall representera nationen emel. riksdagarne, och i följe theraf ega besynnerliga förmoner och privil.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 37.

3:o Har pr.st. sig bekant, at emel. församl. och kyrkiorådet är en twist, rörande hwartheras rättigheter, yppad och hos wederbörande anhängiggjord, men ännu icke afsluten, uti hwilken twist omständigheter förefalla, som med thetta målet hafwa så nära giemenskap, at the nödwändigt förut böra wara afgiorde, innan r:s st:r grundel. kunna känna och döma i thenna sak.

4:o Har ock ståndet kommit i ärfarenhet, thet församl. wid thetta tilfälle icke är hörd, som han icke el:r skall åstunda en sådan förmon, then henne härigenom tillägges, och afwen at 3 kyrkiorådets ledamöter /:hwilka förtjena så mycket mera reflexion, som the äro nationelle och beständigt hålla sig til församl., samt ther sina salighetsmedel nyttia, thet större delen af the andra icke göra:/ warit och ännu äro af samma tanka med församl.

5:o Thesutom synes thetta blifwa et eftertänckeligit efterdöme, hwarigenom kyrkioråden i andra församl:r kunna taga sig tilfälle, at begära thet så kallade jus patronatus, och lærer näppel. någon församl. wara, som icke skulle kunna anföra, så goda skiel thertil, som kyrkiorådet i finska församl., hwarigenom all lag och god ordning wid prestewalen hela riket öfwer, lättel. skulle kunna kastas öfwer ända.

Theremot kan

6:o pr.st. icke finna, at någon oreda therigenom wid presters tillsättjande i thenna församl. står at befara, om flere consistorier så härefter, som härtils komma at räcka hwarannan hjälpsam hand, hwarpå många års förfarenhet, dels förr, dels ock efter Kongl. Majj:ts förordning af år 1739 lämna öfvertygande bewis, så at thenna fruktan synes innehålla en ogrundad misstancka om ämbetsmän, the ther i sielfwa werket wist, thet them om ingenting annat warit tilgörande, än thenna församl:s tilbörliga sielawård.

I anledning af hwilket alt pr.st. håller före, at then af deputationen projecterade ändringen icke egär några tilräckeliga skiel; utan at både för sielfwa finska församl. i Stockholm bäst och nyttigast är, som ock til bibehållande af god ordning och laglydna tjenligast, thet med prestewal wid bem:te församl. må förblifwa efter 1739 års kongl. förordning, tå consistorierne i Finland, som bäst känna the skickeligaste ämnen af nation til läroämbetet, icke lära undandraga sig at gifwa consistorium i Stockholm all nödig underrättelse och uplysning. Pr.st. wördar i öfrigit, thet Kongl. Majj:tt sig i nåder yttradt, at kyrkiorådet emel. riksdagarne representerar finska nationen; men kan dock icke underlåta, at på sina ledamöters åstundan, som ifrån storfurstendömet här äro, i underdånighet anhålla, thet Hans Kongl. Majj:tt tåktes thenna sin utlåtelse, så förklara, at igenom en sådan representations rättighet el:r fullmäktigskap, thet sielfwa nationen lærer näppel. widkännas, någon oreda el:r oordning, wid sig yppande tilfällen, icke måtte upkomma el:r sielfwa nationen i sin rättighet förfördelad warda. Hwarförutan pr.st. skulle oförgripeligen tycka, at alla tråtor och oredor emel. församl. och kyrkiorådet bäst kunde förebyggas, om hwar och en ledamot ther, som i andra församl:r ägde sin röst utan åtskillnad, om han hörde til kyrkiorådet el:r intet, likmätigt 1739 års förordning, som wid

thenna riksdag lærer förnyad utkomma, hwilket pr.st. för sin del håller för thet bästa och enda medel, hwarigenom laglydnad och god ordning uti finska nationelle församl. kan återställas och framdeles bibehållas.

Men som förberörde extract war något widlöftigt, at thet så snart i¹ kunde hinna renskrifwas, och man befarade, at saken imedertid hos r. och a. torde förekomma, ty aktades nödigt, at en deputation strax afgår, at på riddarehuset låta upläsa conceptet, hwilket äfwen kan skie hos the andra 2:ne stånden, i fall man therigenom hos them kunde åstadkomma någon ändring uti theras tilför- ene lämnade bifall til deputations betänkande.

Blef beslutit, at af thenna deputation, för hwilken h:r superint. doct. Kiörning åtog sig at föra ordet, skulle tillika påminnelse göras 1:o om slut, ang:de academiens i Åbo fria disposition öfwer thes heman. 2:o ang:de biskopens i Borgo præbendepastorater. 3:o ang:de presterskapets på Gottland rättigheter; och 4:o at saken emel. Carlstad och Lidköping måtte så länge wila til thes pr.st. förut sig utlåtit.

Emot thetta sednare protesterade superintend. h:r doct. Lagerlöf och probst. mag:r Wall, såsom en sak, hwarigenom hända torde, at hufwudmålets afslutande kunde så länge komma at utdragas, at thet ej el:r thenna riksdag blefwe afgjordt; men swarades, at thet intet är owanligit, at thet ståndet, til hwilken saken hörer, plägar hos the andra stånden begära upskof med föredragandet theraf, til thes thetsamma först fåt yttra sig; hwaruppå h:r superintendenten och h:r probsten begierte, at the herrar deputerade, som emottagit saken, wille med the första afgifwa theras utlåtande theröfwer; til hwilken ända superint. h:r doct. Kiörning fek tillika in commissis, at påminna om acternes återställande ifrån borg.st.

4. Företogs the påminnelser, som ifrån statsdeputationen inkommit wid 3 § i bewillningen, rörande pr.st. hwartil på

1 puncten swarades, at pr.st. kan så mycket mindre tillåta, thet presteborden och stomnarne ibland socknarnes mantal måga uptagas, som ej allenast sådant aldrig finnes i jordboken wara skiedt; utan ock thesamma enligit alla bewillningsplacater, förutan thet af år 1744, warit specifíce undantagne ifrån alla sådane afgifter; hwilket jämwäl är enligit med riksdagsbeslutet år 1620 § 4 och kongl. förordningen af d. 6 April samma år, hwartil också kommer at för presteborden ärläggas en särskild afgift under namn af taxa och boskapspengar.

2 puncten förblifwer efter projectet, emedan orden äro nog tydelige och tillräckelige.

3 puncten blifwer ståndande i stöd af 1723 års bewillningsplacat.

Wid 4:de puncten resolverades: Så wida annexe, præbende, stomnar, mensal och landskyldsheman aldrig tilförene med någon bewillning warit belagde;

¹ Läs: ei.

som ock presterskapets privil. år 1723 § 4 aldeles them therifrån befrias, altså kan pr.st. ej el:r nu någon bewillning för them sig åtaga.

5. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Anders Larsson ifrån Carlskoga, inlämnande en del av bondeståndets allmänna beswär, jämte ståndets theröfwer fattade utlåtande, samt thesutom fyra andra särskilde extr. prot. med begäran at sådant med thet snaraste måtte företagit warda.

Hwilket utlofwades.

6. Herr doct. Hausswolff berättade, at han til följe af ståndets anmodan warit uppe i kongl. cancellie och bekommit til swar af cancellierådet von Heland thet han i morgon will se til, at saken om catholiquerne kunde i rådet föredragen warda, och at saken ang:de prestmannen Granholm är til kongl. justitiærevision worden remitterad.

7. Ifrån r. och a. ankommo 12 deput:de. Ordet förde hofcancelleren grefwe Hen. Gyllenborg; berättandes, at r. och a. tillika med pr.st. har enahanda orsak at längta efter riksdagens slut, och at önska, at ju förr thes heldre thertil hinna kunna, men som the mäst rikswårdande ärender äro med thet förtroende lagde i secr. utsk:s händer, at the skola them så handtera och afgöra, som rikets wälfärd, trygg- och säkerhet thet kräfwet, altså kan r. och a. för sin del ej determinera något om riksdagens slut, utan hafwa måst öfwerlämna thetta til secr. utsk. med förmodan, at secr. utsk. lærer med then skyndsamhet bedrifwa the mål, som tit höra, at wi skola, så snart som någonsin görligit är, et godt och önskeligit slut på riksdagen ärhålla kunna.

2:o Påminte om slut, ang:de räntepersedlarne.

Anmältes tillbaka hörsam hälsning. Sedan deputerade tagit afträde, anmodade ståndet sina ledamöter i secr. utsk. at med flit yrka härpå, så at ståndet kan få något wist swar til nästa plenum.

8. Upl. landt och sjömilit.oecon.deputations betänckande,¹ ang:de Wadstena krigsmanshusverket. Härjämte uplästes ock secr. deputat:s betänckande² öfwer kamereraren i kongl. krigscollegio Carl Fabrechs anförde beswär, ang:de prejudice.

R. och a. hafwer bifallit betänckandet på thet sätt, at kamereraren Fabrech må, efter secr. deputat:s tilstyrkande, hugnas med krigscommissariefullmakt af samma dato, som krigscommissarien Röök, til thes han framdeles, efter egande förtjenst och skickelighet kan blifwa befordrad. Men hwad angår then omförm:te prætention, som amiralitetsarmbössecassan gör sig hos Wadstena krigsmanshuscassan til 11 118 dlr s:mt obetalt hufwudstol, utom upluppen ränta, så remitteras thenna omständighet af betänckandet til secr. utsk. hwarest then förut är anhängig.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilitie-ekonomideputationen, nr 7.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 24.

Pr.st. biföll landt och siö-mil. deputations betänckande, jämwäl hwad kamerer Fabrechs befordran angår til krigsrådscharacter och rang i tjenstgörandet wid thes nu innehafwande beställning, dock utan säte och stämma i collegio; men hwad armbössecassan angår, remitteras til secr. utsk.

Biskop. h:r doct. Benzeliuss yttrade sig, at ehuru han bifaller betänkandet eljest, likwäl och emedan här tillika talas om befordran til character, will h:r biskopen i then puncten ingen del hafwa.

9. Herr doct. Browallius recommenderade hos ståndet til en christmild åtanka afl. kämnären Pahls enkas ansökning,¹ at ståndet wille til sig lösa the af bem:te Pahl i listiden med största möda, flit och mycken omkostnad gjorde samlingar, tillika med register af förordningar, rescripter, bref och författningar, som angå riksens presterskap, kyrkor, academier, scholar och hospitaler, hwilken sak jämwäl wid riksdagens början blef hos ståndet anmäld, och så beslutit, at sedan biskop. h:r doct. Rhyzelius för werkets widlöftighet, uppå ståndets anmodan, giordt någon utmönstring, thet skulle lämnas til trycket.

Flere af ståndet hade sig bekant, at thenne samling, efter correspondence med alla consistorier i riket, icke allenast skiedt, utan ock warit auctor mycket kostsam och mödosam.

Herr doctor Browallius berättade, at thensamma wäl kostadt honom, om then efter omständigheterna skulle wedergällas, 1 000 plåtar; men at saken nu wore soulagerad om hon finge 3 000 dlr k:mt, hwartil doctorn gaf förslag, at thet kunde skie, antingen genom repartition på stiftet, el:r något indragas, så ofta et pastorat öfwer tiden kommer at stå vacante, hwilka inkomster h:r doctorn förmente stå under consistoriernes disposition.

Thetta uppskötis til en annan gång, så tiden medgifwer, at kunna thetsamma företaga.

10. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade, berättandes at r. och a. har hos bondest. genom en deputation gifwit tillkänna, thet wälbem:te stånd ej ännu kunnat något wist fastställa ang:de riksdagens slut, hwarföre thet wore bondest:s begäran, at pr.st. wille med them än vidare yrka på thenna sak.

Lämnades til swar, at r. och a. äfwen hos pr.st. haft samma beskickning, och at thet nu först ankommer på secr. utsk. som lærer så snart görligit blifwer, om thenna sak sig utlåta.

11. Ifrån r. och a. ankommo 4 deputerade. Ordet förde envojen Wulfwenstier-na, aflämnandes r. och a:s resol.² uppå secr. utsk:s extr. prot., ang:de Hans Excellence riksrådet herr grefwe Tessin, som uplästes, men återhämtades, at jämwäl hos the andra stånden föreläsas. Swarades, at så snart löparen kommer tilbaka, skall pr.st. sig utlåta.

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 7.

² Ridderskapets och adelns arkiv, R 92, Allegater, nr 270. För sekreta utskottets extraktprotokoll, se § 13.

12. Bewillningsverket återkom å nyo ifrån r. och a. tå wid 3:die § än ytterligare anmärkning giordes, at pr.st. har härwid så mycket vidare at påminna, förutan thet, at misskrifningen:¹ *margegång* i stället för *krono-werdi* bör ändras, som pr.st. ej åtagit sig, at taxera något af the andra resp. stånden. Har af samma orsak wid 4 § intet at påminna. § 5 bifölls med r. och a. tillägning. Men som thetta ärende skulle taga för mycken tid bort, om man nu skulle gå acten aldeles igenom, ty aktades bäst, at några sammanträda, som til nästa gång se altsamman igenom; hwartil utnämndes domprobsten mag:r Liungberg, kyrkioh. mag:r Manquer, samt probstarne mag:r Serenius och mag:r Montelius.

13. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af d. 9 hujus,² ang:de at secr. utsk. genomgått alla acter från sista riksdag, rörande Hans Excellence riksrådet och öfwerstemarskalken grefwe Tessin, hwilka antingen man följer Hans Excellence uti thes förde underhandlingar wid fremmande hof, el:r will fästa sin omtancka på thes uti kongl. cancellie collegio och rådkammare förde rådslag, bära et ojäfaktigt witnessbörd om thes diupa insigt, försigtighet wid the benigaste omständigheter, lydnad för konung och wördnad för ständer, samt thes redeliga och obefläckade upförande och förhållande wid alla tilfällen, med mera.

Härjämte war äfwen bifogat secr. deputat:s extr. prot. ang:de samma ärende, som jämwäl förklarar, at thesamma ej el:r funnit thet aldraminsta at anmärka wid Hans Excellences göromål.

R. och a. har sig utlåtut, at r. och a. har haft så mångfaldiga och öfvertygande prof af then rena och oförfalskade nit och ömhet för fäderneslandet, berömeliga trohet och diupa insigt, hwarmed riksrådet, öfwerstemarskalken och academiecancelleren grefwe Tessin både in- och utomlands the wigtigaste rikets wärf och ärender ömsint skött och förestådt, så at thesse secr. utsk:s och secr. deputat:s gifne owäldiga witnessbörd och yttrande öfwer wälbem:te herr grefwens och riksråds rena och obefläckade upförande, ehuru tilräckelige the ock i sig sielfwa äro, likwäl ej förmå uttrycka, mindre at öka thet oinskränkta och fullkomliga förtroende, som herr grefwen riksrådet och öfwerstemarskalken sig hos hwar och en redelig swensk man så rättwist förwärfwat, och ännu mer hos r:s st:r, som ega then närmaste kunskap, och med all tilförlätelighet äro theröfwer the rätta och sanskylliga domare.

Imedertid nyttjar r. och a. med besynnerlig fågnad thetta tilfället, at emot herr grefwen, riksrådet och öfwerstemarskalken å nyo förklara then upriktiga årkänsla och högaktning, som the nu och framgent äro honom skyldige, för en sådan thes altid ådagalagda trohet emot öfwerheten, samt nit och wälmening för fäderneslandet och undersåtarnes thermed oskiljaktigt förknippade wälgång och bästa.

¹ Enl. konc., renskr.: *misskrifningen*.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 24.

Och ehuruwål herr grefwen riksrådet och öfwerste-marskalken med så fullkomligit förakt, som thet i sig sielf werkel. förtjenar, ansedt the emot honom utspridde rykten och widriga tilmälen, så kräfwér dock sielfwa rättwisan, at thet sanfärdiga witnesbörd, som herr grefwen riksrådet och öfwerstemarskalken nu lämnat är, måtte för the okunniga i landsorterne genom trycket allmänt göras, på thet herr grefwen riksrådet och öfwerstemarskalken hos alla sin landsmän i gemen, och jämwål hos utlänningen måtte få ega thet billiga loford, som thes besynnerligen höga förtjenster honom med rätta tilärkändt.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

14. Upl. h:r Joh. Silfwersparres memorial,¹ ang:de at h:r gen.lieutenanten von Zander må hugnas med en gåfwa af 6 000 plåtar, för thes så wäl tilförene giorde omkostningar i kronans tjenst, som nu förestående equipering til thet honom i Finland nu anförtrodge befäl.

Probst. mag:r Serenius ärindrade härwid, at thet synes hafwa någon betänckelighet med sig, at muntel. yttra sig öfwer the mål, som angå penningar, och förthenskull hemstälte om thet icke wore bäst, at strax skrida til votering.

Herr doct. Browallius: förslaget är godt; men tycker at man wäl utan votering kan komma öfwerens om saken.

Herr öfwerhofspred. Troilius tykte, thet wara något underligit, at r. och a. altid skall komma med sådana förslager, när thet angår någon af theras stånd; men äro icke thes mindre uti the allmänna bewillningar nog omtänkte, och för sin del hålla inne thet mästa the kunna; hwaremot man intet skall kunna nämna någon af the andra stånden, i synnerhet af pr.st. som någonsin niutit et sådant beneficium, at ärhålla gratial el:r pension.

Superint. h:r doct. Kiörning hölt före, at man kunde häraf, och i anseende til statens ringa förråd, taga sig anledning, at göra en tjenlig föreställning til r. och a. at ej oftare² framkomma med slika förslager, helst pr.st. ej kan bifalla thetill, emedan thet kommer oss och våra hemawarande fattiga medbröder til altför stor gravation; dock, i anseende til the härwid warande besynnerliga omständigheter, hemstälte om icke ståndet wille bifalla til hälften; hwilket af åtskilliga bifölls.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Om wi ock så wida nu skola gå in med r. och a., så är dock nödigt, at wi tillika göra en bom härføre, at aldrig mer wilja uptaga en sådan sak, i fall någre flera komma efter.

Biskop. h:r doct. Alstrin gjorde proposition til votering antingen denna begäran skall aldeles afslås el:r modifieras? The som wilja thet förra skrifwa nej, och the senare ja.

Wid sedlarnes öppnande befant³ 14 wara för ja och 12 för nej, hwarmed modification blef bifallen, som skulle genom resolution med the andra stånden

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 166.

² Enl. konc., renskr.: *oftarer*.

³ Läs: *befants*.

communiceras på följande sätt: Thet är icke utan olust och bekymmer, at man åhörer propositioner om statens gravation med gåfwor och skäncker til enskilda personer, och som resp. stånden hafwa sig bekant rikets trångmål, samt yttersta behof af sparsamhet och ömsint hushållning, så lära the ej obenägit uptaga, at pr.st. härmed afsäger sig at emottaga och inträda uti någon af slika propositioner, utan begär therföre förskont warda. Men at pr.st. ej må tilräknas någon personlig obenägenhet i thetta mål, som redan af et st. utnämnt är, så samtycker pr.st. för thenna gången til 6 000 dlr s:mt för h:r gen.lieut. Zander, dock med thet uttryckeliga wilkor, at inga sådane gåfwor mera måtte föreslås el:r bewiljas.

Den 12 Junii

1. Upl. och just. protocollet af d. 9 i thenna månad.
2. Föredrogs å nyo ang:de v. pastorn Imanuel Foenander med föreställande,¹ at han ej uppå pr.st:s förra resolution kan göra sig hopp om hjälp och undsättning utur thes nöd och ålende; hwarföre och sedan ståndet tagit thetta i ömt behjertande, resolverades at pr.st. i thetta mål conformerar sig med borg. och bondest.
3. Upl. cancellisten Ehrenhofs memorial och ansökning,² thet pr.st. i anseende til anförde bewekande skiel och omständigheter, wille uti thes utlåtande öfwer secr. deputations betänckande, ang:de honom, göra et med borg. och bondest. och tillägga honom landtsecreterarecharacter och heder.
 Resol.: Ehuruwål pr.st. allaredan öfwer thetta mål sig utlåtut och deputations betänckande bifallit, så fant dock ståndet skieligit at nu conformera sig med lofl. borg. och ärbara bondest.
4. Upl. Kongl. Majj:ts nådiga remiss³ af d. 20 Febr.⁴ nästl. ang:de öfweramirals heder och namn för ammiralen och landshöfdingen baron Siöblad.
 Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal.
5. Genom memorial⁵ anhåller director mechanicus Avenarius Liunquist⁶, at i anseende til anförde skiel och omständigheter, blifwa af Hans Kongl. Majj:tt i nåder hugnad med fullmakt at wara secondcapitain mechanicus.
 Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 136. Även 8 juni 1747 § 7.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 108.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁴ Läs: *April*.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 109.

⁶ Läs: *Liunquist*.

6. Upl. majorens wid Swerinska regementet B. Klencks memorial,¹ ang:de öfwerstelieutenants character.

Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

7. Genom memorial anhåller hofsecreteraren Klingström,² at några af ståndets ledamöter måtte warda utsedde, at öfwerse Båtiska saken. Herr doct. Browallius och domprobst. mag:r Liungberg åtog sig thetta ärende.

8. Upl. secr. deputat:s betänckande³ öfwer vice häradshöfdingen Dan. Eneroots ansökning om befordran.

Bondest. har genom extr. prot. härtil bifallit,⁴ med önskan, at bem:te Eneroot måtte komma til åtniutande af werkelig befordran.

Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

9. Företogs å nyo bondest:s extr. prot. för assessor Twist, at bekomma lagmans character.⁵

Probst. mag:r Lidius yttrade sig, at han intet will wara emot assessor Twists befordran, när han blifwer underrättad om thes meriter, samt får höra wederbörande collegiers witnesbörd theröfwer.

Herr doct. Browallius, kyrkioherd. mag:r Wettersten, samt probstarne mag:r Strang och mag:r Wall med flere woro aldeles häremot, förklarande at ståndet härigenom warder för andras skieliga reprocher exponerat.

Notarien gaf tilkänna, thet h:r öfwerhofspredikanten Troilius, probst. mag:r Beckman och kyrkioherd. mag:r Eckman hafwa i sista ordinarie pleno yttradt sig för honom, thet the ej kunde til thenna ansökning bifalla.

Uppå skiedd proposition, om saken skulle bifallas el:r ej, blef änteligen genom pluraliteten afgjortd at pr.st. jämwäl samtycker härtil.

10. Upl. Kongl. Maj:ts nådiga remiss för hofrättsrådet i Swea hofrätt Valtinson,⁶ at få afstå sin beställning til actuarien i kongl. cancellie, grefwe Jac. Gyllenborg, samt at extra cancellisten Thomas Rhyzelius må succedera thenna sednare.

Notarien påmint, hwad af ståndet, under de 20 sistl. Aprilis, i anseende til advocatfiscalens Joh. Reftelii och secreteraren Jon. Robecks til⁷ ingifne memorialer, blifwit resolverat, ang:de cessioner i kongl. hofrätten.

Härjämte andrager ordinarie cancellisten uti kongl. cancellie archivo Joh. Otto Åkerstein, thet han genom en sådan för Rhyzelius, som allenast är extra-ordinarie cancellist, sökt befordran, werkeligen blifwer präjudicerad; men för-

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 114.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 24.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 26.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 39.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 37. Även 9 juni 1747 § 2.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 53, bilagor.

⁷ Läs: *til ståndet*.

klaras sig dock ej wilja wara theremot, om han tillika kan blifwa befordrad til extraordinarie secreterare i merbem:te cancelliearchivo.

Probst. mag:r Lidius yttrade sig, at han emot h:r grefwen Jac. Gyllenborgs sökte befordran, har så mycket mindre at påminna, som han eger godt loford om skickelighet i domaresysslan; men kan ej undgå at ärindra, thet ståndet nu lærer hafwa nödigt, at tillika påtäncka, huruledes secreteraren och advocatfis-calen uti wälbem:te hofrätt, til följe af ståndets resol. uppå theras för thetta insinuerade memorialer, måge såsom gamla och wälförtjente män, samt emot alla ytterligare accorder inom thetta werk protesterande, nu tillika, och så framt accordet emel. hofrättsrådet Valtinsson och actuarien Gyllenborg skall bifallas, måge soulagerade warda, medelst befordran til assessors character med säte och stämma i kongl. hofrätten.

Herr doct. Browallius med flera sade sig wara af samma mening, med tilläggning, at thet ännu är för bittida och emot ståndets beslut, at uptaga något mål, som ej förut passerat genom 2:ne stånd; samt at thesutom, til följe af ståndets resol. d. 20 Apr. thenne sak, som i förra accordsleden, rörer kongl. hofrätten, måtte med wälbem:te rätt warda communicerad, innan ståndet sig theröfwer utlåter, och at i then sednare accordsleden, uppå cancellisten Åkersteins memorial någon reflexion göres, på thet ståndet ej måtte genom något förhastande, råka i widrigt omdöme hos publicum.

Uppå skiedd proposition härom, stadnade ståndet i följande slut:

Pr.s. bifaller på thet sättet, at hofrättsrådet Valtinsson¹ lämnas tilstånd, at med hela lörens behållande, få afstå thes assessorssyssla, antingen til actuarien grefwe Gyllenborg, och at Rhyzelius i thes ställe til actuarius må befordras, el:r til någon annan, altsom Kongl. Maj:tt tackes i nåder föranstalta; dock som Kongl. Maj:tt förklarar sig hafwa nåd för grefwe Gyllenborg och Rhyzelius, så har ståndet intet at påminna therwid, i fall Kongl. Maj:tt skulle wilja benåda then förra med kongl. secreterare och then sednare med actuariesfullmakt, samt hafwa them i nådig åtancka wid förefallande öppningar.

Härwid påmintes, at i thet sednare alternativet cancellisten Åkerstein äfwen borde nämnas, som genom Rhyzelius præjudicerad.

11. Commissarien uti kongl. kamarrevision Carl Lindmarck anhåller,² at, i anseende til anförde skiel och omständigheter, bekomma assessors namn och heder med säte och stämma i bem:te collegio, samt at revisoren Joh. Nordlind måtte få succedera honom i thes förra beställning, med mera. Uppå giord proposition, biföll pr.st. thenna ansökning.

12. I lika måtto, andrager kamarrevisionsrådet Lagerstolpe,³ at honom, uppå thes annalkande höga ålder, må lämnas tilstånd, at få öfwerdraga sin syssla på

¹ Enl. konc., renskr.: *Valentinsson*.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 71.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 83.

commissarien i bem:te collegio Carl Bilberg, hwarjämte thenne sednare anhåller at få afstå sin förra beställning til kamarskrifwaren i kamarcollegio Clas Wirell, med mera.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

13. Uppå begäran, lämnades v. bibliothecarien mag:r Celsius företräde, som i bewekeligaste måtto recommenderade thes angelägenhet til benägit slut, och at accordet emel. honom och professor Frondin måtte bewiljas.

Herr biskop. Nylander swarade, at målet skall i nästa ordinarie pleno anmaldt warda.

14. Upl. secr. deputat:s betänckande,¹ ang:de notariens i kongl. krigscollegio Joh. Reuterhusens anförde besvär öfwer prèjudice.

Borg.st. har bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

15. Capitain wid kongl. lifdragonerne H. Rohde anhåller,² at i anseende til thes höga ålder och siukliga tilstånd, få accordera bort sin syssla.

Bondest. har bifallit; dock så at accordet skier med en förtjent person, som finnes skickelig til tjenstens förrättande. Pr.st. biföll med samma tilläggning.

16. Upl. regementsqwartermästarens wid Kronobergs regemente Paul Eggerts ansökning,³ at få afstå thes syssla til kongl. lif-drabanten Gust. Gartman.

Bondest. har bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

17. Lieutenanten och ingenieuren Joh. Nessner, anhåller om afskied,⁴ samt at om sysslan få accordera med then, som kongl. landtmätericontoiret finner wärd och skickelig til successionen.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Den 13 Junii

1. Upl. och just. protocollet af d. 12 hujus til och med 10 §.

2. Hofsecreteraren och saltpettersiuderiiinspectoren Pontelius, anhåller at få afstå sin inspectorssyssla til thes son Lars Pontelius med mera.⁵

Borg.st. har remitterat thenna ansökning til kongl. krigscollegio, at tilse thet ingen bättre meriterad, genom thetta accord, må warda prèjudicerad.

Bondest. har bifallit simpliciter. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 25.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 73.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 88.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 74.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 115.

3. Upl. kamererarens i gen.postcontoiret Ad. Heldings ansökning,¹ at bekomma assessors heder och character, med mera.

Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

4. Serg[e]anten² wid Bousquetska regementet Carl K. Stoltz,³ som utom andra tjänster, år 1742 warit med i thet Mendolaxska partiet under nu mera öfwersten Amminoffs commando, och therwid med särdeles bravur sig uppfört, anhåller at få niuta r:s st:rs år 1743 för them, som samma partie biwistat, förklarade ynnest til godo, och blifwa med fändriks character benådad.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

5. Upl. bondest. extr. prot.⁴ ang:de at cancellisten i kongl. justitierevisionen F. Sebalt, som under thenna riksdag warit ståndets secreterare, måtte lämnas underdånig föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt at warda befordrad til någon först ledig blifwande häradshöfdingesyssla, el. annan anständig ledighet, samt imedlertid bekomma häradshöfdingecharacter.

Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

6. Äfwenl. uplästes bondest:s extr. prot.⁵ ang:de cancellisten Jonas Hööks, som är ståndet til hielp wid protocollet, befordran til landtsecreterarecharacter, samt at med någon få accordera om en sådan syssla.

Borg.st. har för öfrigit bifallit; men afslagit accordet. Pr.st. biföll simpliciter.

7. Upl. bondest. extr. prot.⁶ ang:de underdånig föreskrift för secreteraren Nils Westmans,⁷ at wid sig yppande anständig ledighet blifwa i nåder befordrad.

Pr.st. lämnade härtil thes bifall.

8. Upl. secr. deputat:s betänckande,⁸ ang:de assessoren Richardssons anförde besvär öfwer præjudice.

Pr.st. biföll betänckandet simpliciter.

Den 15 Junii

1. Upl. och just. protocollet af d. 10 hujus ifrån 10 §. Wid samma § påminte h:r doct. Browallius, at ståndet til at salvera sig ej må hasta med expedition af

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 27, bilaga.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 72.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 18.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 17.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 28.

⁷ Läs: *Westman*.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 27.

thenna sak, utan låta anstå til thes man får se, huruwida någon jämkning kan skie.

Notarien anförde at han ej el:r är i stånd, at expediera thenna sak genom påskrift på remissen, utan måste et extr. prot. häröfwer författas.

2. Upl. och just. protocollet af d. 13 hujus. Wid 5 och 6 §§ anförde h:r doct. Browallius, at han som ej war närwarande tå thessa mål afslötos, nu påminner, at ståndet må se sig före, at thet icke medelst secreter. Sebalts och notarien Hööks character, samt thenne sednares accord löper in til för mångas prèjudice; helst bondest. wid the förra riksdagar haft så mogne och wälförtjente män uti secreterarne Troilius och Westerhof, men tå ej projecterat för them några avancementer, ej heller hafwa the sielfwe thet begiert.

3. Upl. major Löfwenfelts ytterligare memorial,¹ ang:de förklaring öfwer ståndets påskrefne bifall til öfwerstlieut. Taubes accord inom regementet. Och som pr.st. förklarade sig themed ingen annan mening haft, än at bifalla borg. och bondest:s utlåtande i thenna sak, så skulle sådant genom extr. prot. warda intygat.

Den 16 Junii

1. Upl. och just. protocollet af d. 10 i thenna månad.

Wid 2 § ärindrades at fru présidentskan Drakes pension à 800 dlr s:mt kommer at beräknas ifrån thetta årets början.

2. Upl. öfwerstlieut. baron Coijets memorial,² ang:de at v. presidenterne, i anseende til theras answariga ämbeten icke hafwa någon proportionerad rang, hwarföre til r:s st:r hemställes, om icke thetta mål kunde til justitiædeputation warda remitterat.

R. och a. har thetta bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

3. Upl. r. och a. extr. prot. af d. 10 hujus,³ ang:de at r. och a. bifaller the af pr.st. gjorde förbehåll wid 1744 års bewillning, i fall then för innewarande år skulle antagas. Biskopen h:r doct. Kalsenius gjorde proposition 1:o Om ståndet nu will under förenämde wilkor, hwarwid dock en missskrifning förmärkes, som uti vårt utlåtande kommer at observeras för innewarande år, antaga 1744 års bewillning? 2:o Om icke man borde tillika förbehålla oss frihet för fensterafgiften, med mindre samtelige the öfrige stånden äfwen thensamme sig åtaga? Läggande h:r biskopen til, såsom orsak til thet förra, at statsbristen thetta år fordrar et större sammanskott, än af nya bewillningsprojectet kan ärhållas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 110.

² Justitiædeputationens arkiv, R 2904, handlingar och ansökningar, nr 76.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 22.

Thet förra bifölls enhälligt, så wida pr.st. genom extr. prot. redan d. 4 Maii sidstl. begifwit sig thertil, och skulle förthenskull förekomma the andra stånden underligt, om pr.st. nu skulle wilja gå therifrån; men hwad thet sednare angår, hölls nu mera betänckeligt, sedan r. och a. ingåt med oss i thet förra, at komma med några nya förbehåll, emedan sådant ej allenast torde af the andra stånden såsom någon owänlighet blifwa ansedt, utan ock förorsaka nya quæstioner, hwarigenom saken komme at utdragas; dock måste thet kraftiga förbehåll göras, at för år 1748 och the följande, thet nya bewillningsprojectet efterlefwes.

Domprobsten mag:r Liungberg anmodades, at upsätta project til ståndets utlåtande häröfwer, som sedermera uplästes och approberades, som följer:

Pr.st. will begifwa sig thertil, at upbörden för innewarande år 1747 skier efter 1744 års bewillning; dock med thet kraftigaste förbehåll, som ock af ståndet tilförene giordt är, at presterskapets och ecclesiastiquestatens löning, then the werkel. niuta i spannemål och annan förwandling, beräknas och taxeras til 12 proc. efter kronowerdering å 9 d:r s:mt t:n. I lika måtto förbehåller sig pr.st. at 1744 års bewillning med ofwannämnda ändring, ej må längre gälla, än allenast för innewarande år 1747; utan at nya bewillningar, som på thenna riksdag författad är, må med thet första af trycket utkomma, och innan thetta årets slut, til allmännelig efterlefnad för år 1748 samt the följande til och med nästa riksdag, publiceras. För öfrigit will pr.st. förblifwa wid höglofl. r. och a:s exceptioner i thes extr. prot. af d. 22 April sistl.

Kyrkioherd. h:r Cedren anmälte härwid, at å Gottlands presterskaps wäg:r nödigt synes, thet något specielt blefwe omrördt, at ingen bewillning för theras kronotionde utfordras bör, såsom likwäl the förra åren skiedt, hwartil biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at om något emot förordningen af kronobetjentene skulle företagas, kan sådant genom landshöfdingens tilhjelp i orten rättas.

4. Kyrkioherd. mag:r Huss upläste project til underdånig skrifwelse til Hans Kongl. Majj:tt,¹ ang:de 24 t:r wederlag för kyrkioherden i Lith, samt 4 t:r för capellan af någon i Jämtland el:r Medelpad kronan behållne spannmål, hwarmed presterskapet kunna wara soulagerade för then bortmiste Fölingeanneaxan. Hwilket project bifölls och skulle med thet första afgå.

5. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde commercierådet och borgmästaren Plomgren, inlämnandes Hans Kongl. Majj:tt² remiss,³ ang:de borgmästaren Bremers sökte afskied, och at rådman Schening kunde hugnas med successionen efter honom, hwartil så wäl borg. som bondest. bifallit. Härjämte inlämnades också extr. prot. ifrån borg.st. ang:de rådman Ströms befordran til borgmästarecharacter.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 62.

² Läs: *Majj:tts*.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 38, bilaga.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade, at pr.st. för thetta hos sig beslutit, at inga flere tjensteaccorder och charactersansökningar til afgörande hos sig up- taga. Borgmästar Plomgren swarade, at thet skulle se något owänligt ut, om pr.st. ej wille uptaga thet, som redan hos 2:ne stånd blifwit afgjordt, och en- kannerl. angår borg.st. särdeles som Stockholms magistrat äfwen häröfwer blifwit hörd.

6. Företogs å nyo 3:die resan bewillningsprojectet, hwarwid följande anmärk- ningar giordes, som strax blefwo påskrefne in margine:

1 § Bifölls.

5 § Bifölls med bondest:s utlåtande, ang:de bergsmännen.

Wid 6 § at ståndet förblifwer wid sin förra utlåtelse, enl. thes extr. prot. af thetta dato. Och vidare wid samma § at pr.st. til följe af r. och a:s samt borg.st:s utlåtande will hafwa the qwarnar frikallade, som äro på presterska- pets egor bygde; förhoppandes sig wara för thenna afgift så mycket mera be- friadt, som pr.st. ej will taxera något annat stånd. Wid 14 § at pr.st. förblifwer wid sin förra utlåtelse, ang:de fensterafgiften, hwaruti r. och a. samt borg.st. äfwen ingåt, så at thenne afgift hädanefter kommer at cessa. Hwad pr.st. för öfrigit fant nödigt at anmärka och ytterligare förklara, lofwade domprobsten mag:r Liungberg, at til härnäst skriftel. författa, som sedermera kan tjena til extr. prot. at wid acten bifogas.

7. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Anders Larsson¹ ifrån Stockholms län; inlämnandes 1:o riksdagsfullmäktiges af bondest. å siösök- narnes wäg:r uti Åbo och Biörneborgs län, samt Nyland, memorial, ang:de se- glationsfriheten, som nyligen blifwit them förbuden, hwilken sak bondest. remitterat til kam.oecon.deputation. 2:o extr. prot. ang:de järnkrämarenas här i [staden]² fria stångjernsminuthandel. 3:o Påminte om räntepersedlarne.

Biskop. h:r doct. Kalsenius swarade til thet första, thet nu tyckes wara för- sent, at remittera nya mål til deputationerne, emedan wi begynt yrka på riks- dagens slut; men deputerade förmente, at thetta ej skulle så särdeles hindra, warande saken för theras stånd helt angelägen.

8. Biskop. h:r doct. Kalsenius gaf tilkänna, at han sökt och ärhållit Kongl. Maj:ts nådiga tilstånd, at resa ifrån riksdagen, och til sin hälsas skötande nyt- tia något hälsowatn; tackade förthenskull ståndet för all wenskap och förtroen- de honom blifwit bewist, under innewarande riksdag, med försäkran, at, therest riksdagen emot förmodan så länge skulle continuera, til thes brunscu- ren wore förbi, tå wilja komma tilbaka, och ej eller nu wilja resa bort förän ef- ter d. 23 hujus, som af ståndet blifwit utsatt til riksdagens slut.

¹ Läs: *Ersson*.

² Enl. konc.

Biskop. h:r doct. Alstrin med flera anmodade h:r biskopen, at ännu något fördröjja, och biträda ståndet med sina mogna rådslag, hälst man torde snart blifwa försäkrad, at riksdagen öfwer 2 el:r 3 wekor ej skall komma at utdragas.

Herr biskopen lofwade, at i thet längsta wilja förbida, i fall hopp blifwer om riksdagens slut.

9. Upl. secr. deputat:s extr. prot.¹ ang:de jernkrämaresocietetens här i staden ansökning om fri stångjernsminuthandel, med mera.

Bondest. har genom extr. prot. förklarat, at the förblifwa wid sit förra utlå-tande häröfwer af d. 24 Jan. at jernkrämaresocieteten, enl. konungens resol., bör bibehållas wid stångjernshandelen i minut.

Prestest. biföll thetsamma, hwarwid probst. mag:r Strang för sin del yttrade sig, at han håller före, thet wara ostridigt, at stångjernshandelen i minut, til föl-je af förra kongl. förordningar, hörer jernkrämaresocieteten allena til. Men som högw. st. nu behagat bifalla Kongl. Maj:ts sista nådiga resol. til jernkrä-marenes faveur, som giordt then ändring i thenna minuthandelen, at i stället för thet jernkrämarne, likmätigt förra kongl. förordningar, warit förpliktade, at sälja alt sit stångjern i then så kallade lilla wågen, få the nu hädanefter frihet at försälja samma jern hema i sina bodar; så har jag funnit mig föranlåten högw. ståndet til närmare öfwerwägende wördsammast underställa, huru och på hwad sätt, thet skall kunna förebyggas, at kronan ej må komma at lida i tullaf-giften af thet jern, som järnkrämarene i sina bodar handla med. Behöfwa the nu ej, som förr skiedt, införa sit jern i then lilla jernwågen, som stådt under pu-blique bewakning, utan kunna strax i sina bodar införa låta thet jern, som the ifrån bruken sig tilhandla, så måste antingen jernwågar inrättas wid tullarne här i Stockholm, el:r tullbetjenterne låta sig nöjja med jernkrämarens egit an-gifwande af wigten. Hafwa the ock frihet at försälja jernet hema i sina bodar, hwem kan tå hindra, at ock icke utlänska må af them tilhandla sig små påster stång-jern, och them utur riket föra, utan at betala til kronan then utgående tul-len? Til förekommande af alt sådant underslef, har then lilla wågen i förra tider warit inrättad, och jernkrämrane² förbundne, at ther under publique bewak-ning införa och försälja sit stångjern. Utom alt thetta, så synes en så fri jern-krämarenes stångjernshandel icke lägga ringa hinder i thet af r:s st:r:s bergsdeputation projecterade sättet til hämmande af stångjernssmidet öfwer hammarskatten, som endast grundar sig på en wägarernas nogare upsigt uti upp- och stappelstädernes jernwågar. Kan nu hädanefter et så ansenligt partie af stång-jern, som jernkrämaresocieteten handlar med, passera alla jernwågar förbi, och immediate införas i theras bodar ifrån bruken, så hafwa the bruksid-kare, som hädanefter wilja continuera med jernsmidet öfwer hammarskatten, godt tilfälle, at genom handel med jernkrämarene, undgå alt tiltal och ansvar

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 28.

² Läs: *jernkrämarene*.

för öfwersmidet, så wida samma theras öfwersmidda jern på thetta sättet aldeles kan undgå, at passera någon jernwåg. Min oförgripeliga tancka är altså then, at jernkrämaresocieteten må allena idka all minutstångjernshandel här i Stockholm, men på intet annat sätt och med inga andra wilkor, än förra kongl. förordningar förmå och innehålla.

10. I anledning af prot. d. 12 hujus påminte probst. mag:r Strang, at ståndet gådt ifrån thet beslut, ang:de privatorum ansökningar om character och tjens-tebyten ity at thet befinnes en lagmanscharacter wara bewiljad, hwilken sak docklikwäl ännu ej warit af 2:ne stånd uptagen, och förthensskull hemstälte, huruvida sådant måtte gälla, samt at i fall expeditionen redan wore ifrån ståndet utgången, om icke anstalt göras kunde til thes återkallande, el:r i annor händelse några måtte tagas til ståndets enskyllan.

Åtskillige woro af then tancan, at i exped.deputat. kunde tillsägas, at saken ther wilar, til thes ståndet får ytterligare sig utlåta och förklara.

Biskop. h:r doct. Kalsenius betygade nu som ofta tilförene, at han ingen del hade i sådana göromål, samt at thetta nu ej hörde hit, utan kunde i et extra pleno uptagas och afgöras.

11. Superint. h:r doct. Kiörning berättade sig hafwa hört, och beklagade tillika, at sådane saker, som än icke blifwit expedierade, skola finnas utom ståndet, och jämwäl hafwas skriftel., föresläende at hwar och [en]¹ borde med ed sig befria.

Notarien mag:r Norin förklarade sig, at emedan någon torde häraf sluta, som skulle afskrifter wara utur protocollet meddelte, han wore ganska benägen, om ståndet så behagar, med ed intyga, at sådant aldrig skiedt.

Biskop. h:r doct. Kalsenius yttrade sig, at ståndet will så mycket mindre förmoda, thet någon af notarierne hade skuld theruti, som thet wore uti en dubbel måtto brutit både emot tystheten i ståndet, och theras aflagda notarieed. Läg-gandes h:r biskopen til, at ståndet wid förra riksdagar ock fått spörja, thet tystheten ej blifwit altid så bewarad, som wederbordt; men om biskopen blefwe qwar til riksdagens slut, så wille han gifwa något förslag, som torde kunna hjälpa häremot; men är af then beskaffenhet, at thet nu förut ej kan omtalas.

12. Ifrån borg.st. ankommo 4 deput. Ordet förde borgmästar Omnberg, inlämnandes ståndets extr. prot. ang:de Carlstads och Lidköpingssaken. Anmäldes tillbaka tjenstl. hälsning.

13. Upl. och justerades ståndets utlåtande öfwer bergs- samt kamar- oecon.deputationernes betänckande,² ang:de prästanda til bruken af åboerne på the heman, som bruksidkare til skatte inlöst, lydande som följer:

¹ Enl. konc.

² Präteståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 9.

Pr.st. håller före, at thet icke litet skulle bidraga til landtbrukets skada och undergång, om åboerne på the mångfaldige kronoheman och lägenheter, som i sednare tider, under bruken til skatte uplåtné äro, skulle öfwer magten betungas; förthenskull och som åkerbrukets angelägenhet för riket kräfwer, at något wist härutinnan stadgas bör, och kronans skattskyldiga egendom icke efter godtycko graveras; ty är ståndet af then tanckan, at inga sådane til bruken försålde krono-heman böra med flera dagswerken beswäras, än the som uti jordboken hemannen påförde äro; men likwäl, at thet må wara tillåteligit för bruksegaren, som kronan för räntan ansvarig är, at, efter öfwerenskommande med åboen, förwandla hela hemansräntan uti kolning och körslor, emot samma betalning, som skatte-bönder niuta, och dagswerken efter ortens markgång beräknade, och at häröfwer inga onera påläggas böra. För öfrigit bör åboen wara odrifwen, så länge han gör sin skyldighet, efter husesynsordningen, och skogen icke annorlunda, än efter allmänna lagen och förordningarne nyttias.

Den 17 Junii

1. Upl. och justerades prot. af d. 15 i thenne månad.

2. Upl. assessor Hesselgrens memorial,¹ hwarutinnan² i anseende til flere anförde skiel och omständigheter, anhåller om tilstånd, at få transportera sin syssla på häfjunkaren och auditeuren wid södra skånska cavallerie Philip Friedr. Rothlieb, med mera.

Bondest. har bifallit. Borg.st. har jämwäl för öfrigit bifallit, men hwad auditeurstjenstens besättjande och disposition af lönen beträffar, så ankommer thet på Kongl. Majj:ts nådigste förordnande och wälbehag.

Pr.st. biföll borg.st.

3. Upl. Kongl. Majj:ts nådiga remiss, ang:de Hans Kongl. Majj:ts förklarade nådiga wälbehag, at wilja hugna lagmannen Franc med någon högre heders character.

Pr.st. hemställte thetta til Hans Majj:ts egit nådiga wälbehag.

4. Likaledes har Hans Kongl. Majj:ts genom nådig remiss,³ communicerat med r:s st:r thes nådiga tancka för cancellierådets Skutenhielms befordran.

Pr.st. hemställte äfwenledes thetta i underdånighet til Hans Kongl. Majj:tt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 111.

² Läs: hwarutinnan *han*.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Skutenhielms memorial som bilaga.

5. Företogs kongl. remissen,¹ ang:de borgmästaren Bremers här i staden underdåniga ansökning at få transportera sin syssla på rådman Schening.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Härjämte uplästes ock borg.st:s extr. prot. ang:de borgmästarenamn och heder för rådman Ström.

Bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

6. Genom memorial anhåller räntemästaren wid kongl. academien i Lund Christian Svenonius,² at för anförde orsaker blifwa hugnad med nådigt afskied, jämte försäkran, om lörens behållande til sin dödsstund, samt frihet, at til successor få föreslå någon skickelig man, med mera.

Borg. och bondest. bifallit.

Uppå probst. mag:r Mandorfs berättelse, at så wäl illustrissimus cancellarius, som reverendiss. procancellarius icke äro emot thenna ansökning, så biföll äfwen ståndet thesamma med thet wilkor, at ordenteligit förslag efter honom på beställningen uprättas af wederbörande och til Kongl. M:tts nådiga afgörande insändes.

Den 26 Junii

1. Upl. och just. prot. af. d. 11 dagen i thenna månad.

2. Biskopen h:r doct. Alstrin förmälte, at som ståndet nu första gången wore in pleno församlat, sedan then sensible sorg och afsaknad vårt stånd och hela riket träffat, at rikets archibiskop och Upsala academie procanceller högwördigste herr doctor Jacob Benzelius, pr.st:s wid innewarande riksdag älskelige taleman, efter then gudomeliga försynens skickelse, blifwit genom then time-liga döden oss ifråntagen, och han blifwit af förnäma sorghuset anmodad, at thetta uti ståndet anmäla, samt tacksägelse aflägga å sterbhusets wägnar för then kärlek, wänskap och förtroende pr.st. emot then sal. döda städse förklaradt; altså wille h:r biskopen tillika hafwa hemställt, om icke en deputation ifrån ståndet skulle i dag til sorghuset afgå, at å ståndets wägnar förklara then del, som thesamma tager i thetta dödsfallet.

Thetta bifölls såsom högst tilbörigit, hwaruppå superint. h:r doct. Kiörning anmodades at föra ordet för samma deputation, som kommer at bestå af 6 personer.

3. Herr öfwerhofpred. Troilius tog här af anledning, at föreställa thet ståndets första göromål, uppå en så sorgelig afsaknad af vår wärda taleman, lärar nu blifwa at täncka på någon, som uti sal. archibiskopens ställe åtager sig at föra

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Även borgarståndets extraktprotokollom saken.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 112, bilagor.

ordet; och som wi nu hoppas innan kort, at winna slut på riksdagen, så lærer ej behöfwat, at häröfwer någon ordentelig votering anställles, utan bäst wara at följa then wanliga ordningen, at nu anmoda h:r biskopen i Linköping doct. Rhyzelius om talemansskapet antagande, hwilket genom 2:ne utskickade ifrån ståndet kunde skie; men skulle bem:te biskop för thes swaga hälsa och höga ålder ej förmå at biwista ståndets sammankomster, at man tå följer i ordningen och biskop. h:r doct. Alstrin och så widare, emedan wi hafwe lika förtroende til samteliga herrar biskoparne.

En stor del af ståndet förklarade sig wara af samma tancka.

Probst. mag:r Lidius yttrade sig, at som then sorg oss alla händt, at wi mistat vår wärda och mycket älskelige talemän, och således en beklagelig vacance i thetta mål blifwit, så wil thet intet skicka sig wäl, at antaga någon efterträdare förutan ordentelig omröstning, på thet then som utnämnd blifwer, måtte wid thetta wigiga ämbetets utförande så mycket tryggare wara, och til följe af riksdagsordningen thes ed aflägga kunna; hwarigenom jämwäl et godt förtroende och kärlek å ymse sidor thes mer förökas och stadfästes.

Kyrkioherdarne h:r Palmærus, h:r Drangel och mag:r Wettersten och flere conformerade sig härmed.

Herr öfwerhofpr. Troilius: Emedan man kan märka, at pluraliteten är af then mening, at wi utan votering, efter ståndets wanliga plägsed, följa then ordning, som herrar biskoparne sin emellan altid hålla; therföre ock på thet wi icke måge exponera oss hos andra, som i thessa dagar nog talt om et nytt tilstundande talemanswal, är bäst, at wi nu blifwe wid ordningen, utan at bruka någre ambages.

Probst. mag:r Lidius: Thet är icke allenast riksdagsordn. likmätigt, at en talemän bör wäljas; utan man har ock præjudicat therpå så wäl hos r. och a. som borg.st. at en ny talemän blifwit voterad, enär under påstående riksdag then förra fallit ifrån.

Herr öfwerhofpr. Troilius: Wi böra ej taga exempl. af andra stånd, enär wi inom vårt egit weta huru ther brukeligt är, neml. at herrar biskoparne bliwit therom anmodade tour à tour.

Kyrkioherd. h:r Palmærus förmente, at huru thet kan wara wanligt, at pr.st. under then ordinarie talemännens siukdom, anlitar then af herrar biskoparne om vicarierandet, som är närmast i touren, så är thet likwäl nu en hel annan sak, enär en fullkomlig vacance existerar, hwilken utan ordentelig votering ej besättas kan.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliu: Thet är beklageligt, at thet utom vårt stånd förlüdes, som wore hos oss någon skiljaktighet, hwilken tancka wi ej böra med något häftigt disputerande confirmera; och förthenskull tror jag, at then methoden wore then bästa, at wi förblifwe wid ordningen.

Herr öfwerhofpr. Troilius: Man har hördt i thessa dagar talas här i staden om et tilstundande wal hos pr.st. På sådane kunna wi nu alldeles stoppa mun-

nen, om intet sådant wal blifwer, utan at saken warder i wänlighet och förtroende utan votering afgjord.

Kyrkioherd. h:r Palmærus: Jag skulle tro, at wi tå aldrabäst tilstoppa munnen på them, som wilja tala illa om vårt stånd, enär ingen anledning thertil gifwes. Anledning thertil skulle the åter få, om wi in hoc casu gå ifrån thet, som riksdagsordningen föreskrifwer.

Herr doct. Filenius upläste 10 § af riksdagsordningen ang:de talemanswal,¹ som bör wara fritt, med mera, yttrandes sig theruppå, at han wäl märkt, thet någon dissensus skulle wara i ståndet, wet ock, at enär ordinarie talemän antingen warit siuk el:r eljest förhindrad, någon af herrar biskopar, som warit tilstädes och närmast i ordningen, tå fört ordet, hwilket äfwen under warande riksdag flera gånger skiedt; men nu är saken af helt annan beskaffenhet, sedan ståndet icke har någon talemän, och följacket. kan ingen på thet wanliga sättet vicariera; hwarföre h:r doctorn begärte, at talmanskapet måtte enligt riksdagsordn. genom et fritt wal besättjas, och at then som wald blifwer, må then wanliga eden aflägga.

Kyrkioherd. mag:r Wettersten: Thetta är så mycket nödigare, som i händelse, at talmanskapet skulle i ordninge flytta ifrån then ena til then andra, ingenthera kunde komma at aflägga then wanliga eden.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Emedan riksdagsordn. ej föreskrifwer huru och på hwad sätt walet skall skie, ej el:r nämner then casun, huru tå skall förfaras, enär under påstående riksdag talemannen faller ifrån, så skulle jag hålla före, at wi ej skrida ifrån riksdagsordningens föreskrift, när talemannen på sätt, som förut sagdt är, utnämnes, hwilket utnämmande så wida pluraliteten theruti instämmer, icke mindre är et *fritt wal*, än thet som skjer genom votering; begär förthenskuil at proposition må göras.

Biskop. h:r doct. Alstrin gjorde proposition, om talemanskapet efter wanligheten må updragas och öfwerlämnas til then, som nu är närmast i ordningen, och så vidare tour à tour? Thetta bifölls och öfwerhofpredikanten hemstälde, om icke 2:ne af ståndet kunde anmodas, at strax gå til biskop. h:r doct. Rhyzelius, at anmäla thetta beslut, samt förnimma om h:r biskopen förmår komma up i ståndet och talemanskapet sig åtaga; hwilket jämwäl bifölls, och afgingo biskop. h:r Nylander och kyrkioherd. mag:r Eckman i thetta ärende.

4. Företogs om bewillningsverket, och kyrkioh. mag:r Manquer upläste et project til extr. prot. ang:de thenna sak, som approberades och strax til renskrifning lämnades, lydande som följer: Sedan pr.st. å nyo förehaft bewillningsprojectet med the andra resp. ståndens therwid gjorde anmärkningar, fant pr.st. nödigt at följande påminnelser tillägga:

¹ Årstrycket, 17 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikets ständers riksdagsordning författad wid riksdagen uti Stockholm*. Tryckt i Modée 1, § 10 s 508 f.

1:o Såsom höglofl. r. och a. wid 1 § tillagt these ord: *dock hafwer r. och a. åtagit sig thenne bewillning til nästa riksdag med thet kraftigaste förbehåll, at hwad som nu, i anseende til rikets beträngda tilstånd, af r. och a. är bewiljadt, ej må lända til något inbrott i theras privil., el:r i framtiden åberopas til något præjudicat*. Så emedan pr.st. är äfwen et privilegierat stånd; ty finner pr.st. nödigt, at samma mening ord ifrån ord blifwer för pr.st. ståendes.

2:o Hwad höglofl. r. och a. i thes ytterligare påminnelser wid 5 § anført, neml. *at på hwart och et stånd ankommer, hwad thetsamma sig åtaga will*; thet finner pr.st. hafwa sin goda grund och riktighet. Hwarföre och som pr.st. har låtit förblifwa wid thet arb. bondest:ts yttrande, ang:de bergsmän i jernbergslagen § 5 och afgift för skatterättigheter § 6 så är ock pr.st. i then mening, at åboafgiften för prestegårdar, prebender, capellans- och klockarebord icke eller påläggas kan; emedan pr.st. wid 6 § redan tilförene giordt thenna undantagning.

3:o Althenstund höglofl. r. och a. åtager sig allenast halfwa afgiften för miöl- och såg-qwarnar på säterie och rå och rörsheman; och äfwen lofl. borg.st. frikallar the på städernes grund belägne qwarnar; så emedan en riktig proportion stånden emel. observeras bör, ty föranlåter ock pr.st. ifrån thenna afgift likasom borg.st. undantaga the miöl och såg-qwarnar, som prestegårdar, prebender, kyrkior och hospitaler tilhöra.

4:o Ang:de fenster-afgiften för år 1748 och the följande til nästa riksdag hafwa 2:ne resp. stånd sig yttradt, at the ej wilja sig therifrån undantaga, så framt samtel. resp. stånden wilja sig thenne afgift åtaga, men som thetta icke witterl. ännu är skiedt, så ehuru pr.st. skulle önska, at kronan icke måte sakna thetta ansenliga sammanskott, kan thet dock icke annat än förblifwa wid sin förra och genom extr. prot. af d. 1 Apr. sistl. yttrade mening, neml. ståndet utfäster sig, at så framt samtel. resp. stånden bifalla fensterafgiften, ej el:r wilja undandraga sig therifrån wid 11 § uti bewillningsprojectet, ang:de afgiften utaf dykerisocieteten biföll pr.st. r. och a. utlåtande, som påskrefs in margine.

5. Herr professor Asp anmälte at h:r professor Ekerman ifrån Upsala wore utanföre och har til ståndet at aflewera exemplar utaf then oration,¹ han uppå kongl. academiens wägnar hållit, til underdånig wördnads betygande öfwer then nåd kongl. academien therutinnan wederfarits, at Hans Kongl. Höghet behagat åtaga sig cancellersämbetet öfwer academien. Exemplaren emottogs och utdeltes, och biskopen h:r doct. Alstrin tackade å ståndets wäg:r för communication.

6. Expedition uppå kongl. remisser öfwer professor Frondins ansökning præsenterades,² tå biskop. h:r doct. Alstrin frågade, om thesamma nu skulle affsändas, hwartil swarades ja.

¹ Ekerman 1747.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Även 2 juni 1747 § 11.

Herr professor Asp ärindrade, at bondest. genom en deputation begiert part af pr.st:s utlåtande i thetta mål; men som alla 4 stånden redan sig yttradt, tyktes en sådan communication nu ej wara nödig, särdeles, som någon torde theraf taga sig anledning at tyda sådant illa ut.

7. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde borgmästaren Cervin, begärandes at bewillningsafgiften för dykerisocieteten måtte få förblifwa efter förra wanligheten; emedan hwad nu projecterat blifwit, befinnes wara aldeles impracticabelt.

Swarades at saken skall tagas i öfwerwägande.

8. Herr biskop Nylander kom tillbaka med hälsning och berättelse ifrån biskop. h:r doct. Rhyzelius, at han, uppå ståndets anmodan och betygade förtroende i dag wille til ståndets plenum upkomma.

9. Herr doct. Hausswolff begierte, at få låta flyta följande til protocoll:

Högwördigste archibiskopens h:r doct. Jacob Benzeli oförmodade dödsfall kommer uti thenna dagens protocoll at inskrifwas och wåre efterkommande få således läsa, huru högt thet ömat pr.st. at sakna en så uplyst, redelig, ärlig och owäldig taleman. Skulle högw. ståndet närmare wilja förklara, hwad del thet tager uti thenna beklageliga afsaknaden, så blir thet för efterkommande et så berömeligit prof af then kärlek och förtroende, thet ägt för sal. h:r archibiskopen, som ståndets enhälliga condolence til ewärdel. äreminne i wår protocolls-bok infört finnes.

Sal. h:r archibiskopens renläriga, ostraffeliga och exemplariska wandel i all then tid han lefwat och förestådt the ämbeten, som hafwa the drygaste answaren med sig, behöfwer jag intet för ståndet utmärka. Wi hafwe alle känt honom; wi hafwe i lifstiden wördat honom; en del af oss har niutit hans trognaste underwisning, en del med wördsammaste hjertan egt then förmon, at hafwa honom til förman. Kan tå wäl någon kärare skyldighet oss förekomma, än then at lämna hans efterlefwande et minnesmärke af allas wår wördnad. Gunstige herrar fäder och bröder, at sal. herr archibiskopen giordt dryga flyttningar ifrån en ort til annan är oss bekant. Af hans egen mun har jag under thes siukdom förnummit, at han inga rikedomar och skatter samlat. Hwad efter honom kan wara at tilgå, är hans enkefrus arf efter sina k. föräldrar, bestående i någon frälseegendom.

Hwad wore wäl billigare af oss giordt, än söka för thes barn then förmån, at såsom frälsemän få framdeles besittia sina föräldrars arf. Then goda upfostran hans herrar söner ägt af sin witra, lärda och hulda fäder, har giordt them til skickeliga och påliteliga lämmar uti samhället. En af them lærer wara känd af ståndets deputerade i secr. utsk. at jag icke behöfwer nämna en enda hans egenskap, althenstund jag wet, at han genom sin frägd förwärfwat sig secr. utsk:s ynnest och förtroende, hwilket secr. utsk. för någon tid sedan uti föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt nogsamt tilkänna gifwit, och hwaraf jämwäl

Kongl. Maj:tt blifwit bewekt, at i nåder huga honom med protocollsecreteraresysslan, som war ledig. Then yngre sonen har den lyckan at sittia professor juris wid academien i Greiffswald; men then äldste sonen har haft oblidare lycka. Jag tilltror mig ega bästa kunskapen om honom och thes bröder, som jag haft och reknar i all min tid thet för min största förmån, at jag warit under sal. h:r archibiskopens uppsigt och bodt i Lund i thes hus, hwarest jag haft et kärt umgänge med thes herrar söner, ibland hwilka thenne äldre är nästan jämnårig med mig. Huru han sökt blifwa emplojerad wet jag således och kan med trygghet therom underrätta högw. ståndet. Sedan han år 1731 utgifwit sin disputation om skatterättigheter, gaf han sig 1732 in uti bergscollegio, såsom auscultant, och som han egde kongl. collegii förtroende blef han brukad wid åtskilliga extraordinarie förrättningar och sysslor inom collegium, såsom ock wid ting och commissioner. 1736 blef han af Hans Excellence riksrådet och Lunds academiecanceller sal. grefwe Carl Gyllenborg antagen til cancellerssecreterare: Men som, när Hans Excellence i nåder blef förordnad til canceller wid Upsala academie, cancellerssecreteraresysslan icke såsom nu, tå 400 dlr s:m:s lön består, ansågs för ständig, såg han sig genom högbem:te herres flyttning wara utan tjenst. Hos Hans Kongl. Maj:tt anhöll han förthenskull, at på något sätt i nåder blifwa ihogkommen. Kongl. Maj:tt benådade honom therföre med hofqwartermästarefullmagt, och befalte at han 1744 på resan til och ifrån Götheborg skulle upwakta, thet han ock med nog omkostnad gjorde, äfwensom han ock efter återkomsten wid Theras Kongl. Högheters höga bilägar på Drottningeholm hade efter nådig befallning upwaktning. Således har han warit tjenstgörande utan lön altifrån 1732 tils han omsider i år, efter min sal. broder, trädt til auditeursbeställningen wid kongl. lifregemente, hwarwid han nu först wid Julii månads ingång kommer til löns åtniutande.

Gunstige herrar. Hwad jag här sökt detaillera skier under ömaste åtancka å sal. h:r archibiskopen, som twingar mig för thet högw. ståndet upptäcka thenna thes sons werkelige lidande. Jag är på intet sätt ombuden at göra thetta steg. Hwad jag gör skier af upriktig och oförfalskad högaktning för them, som lefwa efter en så älskwärd fader, hwars stoft jag intil min död skall wörda.

Gunstige herrar och bröder, sammanstämman med mig, at wi böra bewisa kärlek på wår döda. Tänkom sedan efter, huru wi thet bäst kunnom göra. Et förslag har jag ofwanföre gifwit at genom thet högw. ståndets förord, hielpa thes barn til adelig skiöld och frälsemannarätt. Huru then äldsta sonen auditeuren wid kongl. lifregementet h:r Eric Benzell, efter så tålig uthärdad omild lycka, må warda tilfredsstäld, och komma i skick at tjena thet allmänna, hwar til han egär bepröfwad skickelighet, låtom wara oss om hjertat. Jag tror mig i alt thetta winna högw. ståndets benägna förtroende, som jag förnummit, at thet nyl. låtit se hwad wärde thet sätter på faders förtjenster. Ståndet skall hafwa warit benägit, at för sin del styrka Kongl. Maj:tt at låta i nåder tjenste-afståendet emel. grefwen och actuaren i kongl. archivo h:r Jac. Gyllenborg och extraordinarien h:r Thomas Rhyzelius winna framgång. Then afsigt har utan

twifwel härwid warit, at låta h:r biskop. Rhyzelius i lifstiden se et märkwärdigt prof af ståndets högaktning för thes förtjenster. Efter mit omdöme finner högw. ståndet intet hinder at med ju så stor och större sorgfällighet å daga lägga sin ärefulla högaktning för thes afledne widtberömda priswärdaste taleman.

Sedan thetta war upläst giorde biskop. h:r doct. Alstrin proposition, om hwad nu förestält blifwit får ståndets bifall?

Ståndet, som med kärlek och högaktning, under stor afsaknad, bär sal. h:r archibiskopens många förtjenster uti et ärkänsamt minne, lämnade härtill thes enhälleliga ja och samtycke, med anmodan, at h:r doct. Hausswolff wille uppsätta project til extr. prot.¹ som hos r. och a. sedermera genom en deputation kommer at aflewvereras.

10. Föredrogs twistigheten emel. probsten i Torp mag:r Abr. Bång och kyrkioherden i Sidensiö h:r Joh. Lidin² ang:de herredagspenningar och underhåll wid 1741 års riksdag, hwilken sak warit före hos consistorium i Hernösand d. 19 Maii 1742, samt d. 25 Nov. samma år wid landscancelliet i Gefle; men sedermera hos Kongl. Maj:tt i underdånighet anmäld af probsten Bång, och, genom nådig resol. af d. 4 Dec. 1745 i nåder remitterad til pr.st:s yttrande och bemedlande wid nästa riksdag, så wida thesförinnan, uppå wederbörande consistorii ytterligare föreställning, ingen öfwerenskommelse skulle kunna träffas. Och som superint. h:r doct. Kiörning til underdånigst följe af ber:de kongl. remiss genom memorial nu anmält thetta ärende hos pr.st. wid innewarande riksdag, så har pr.st. tagit thetsamma före, och i anledning af härwid å ömse sidor warande skiel och omständigheter, samt hwad muntel. nu andragit blef, pröfwade billigt, at bifalla och stadfästa consistorii i Hernösand extr. prot. af d. 19 Mai 1742, såsom wälgrundat, så at enl. ber:de extr. prot. riksdagspenningarne jämt fördelas bägge riksdagsfullmäktige emellan. Häruppå aflade superint. h:r doct. Kiörning sin ödmjuka tacksäjelse; dock som kyrkioh. mag:r Huss ytterligare låtit theremot anföra, at thet förr aldrig skall warit wanligt, thet någon herredagsman ifrån Ångermanland fått någon andel uti herredagspenningarne af Medelpad och Jämtland, riksdagsordn. 6 och 7 §§ jämwäl för-mår, *at then som blifwit kallad, bör niuta fritt och tilräckeligit underhåll och resepenningar af them han är fullmäktig före*; yttrade sig superint. h:r doct. Kiörning:

Sedan högw. st. fattat et rättwist och billigt slut i saken, kan wäl icke vidare göras någon ändring theruti, och hwad thet af h:r kyrkioherden anförde skielet widkomer, är thet af probst. mag:r Bång tilräckeligen beswarat; men på thet at enighet må bibehåll

las, och h:r probsten Bång finna, thet jag ej i thet yttersta will påstå h:r kyrkioherden Lidins rätt efter consistorii i Hernösand utslag, så will jag samtycka

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 61.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 63.

til thet, som kyrkioherd. mag:r Huss begiert, hwilket jag dock gör af egit bewåg, utan at hafwa thertil then ringaste anledning af min committent kyrkioherden Lidin, således at probsten Bång får upbära riksdagspenningar af Jämtland och Medelpad, och kyrkioherden Lidin af hela Ångermanland, hwarföre probsten Bång kommer, at til kyrkioherden Lidin återställa, hwad han för Ångermanland upburit.

Pr.st. resolverade altså, at thet therwid må förblifwa.

11. Upl:s utdrag af rådsprot. af d. 18 hujus,¹ ang:de lotterier och stamböckers århållande til et hospital för fattiga barn här i staden.

R. och a. hafwer thetta bifallit.

Sedan härom så af biskop. h:r doct. H. Benzelius, som superint. h:r doct. Kiörning och h:r doct. Filenius något blifwit discurerat, så ang:de nyttan som skadan häraf, och om thet icke skulle wara rådeligare, at en sådan inrättning giordes på någon annan ort, än här i Stockholm, stadnade pr.st. i följande slut; at thet bifaller r. och a. ang:de stamböcker til någon fond för thetta barnhospital, allenast inga andra barn ther antagas, än the, som hafwa preste-attest både om sin födelse och döpelse, på thet igenom thetta å ena sidan så christeliga werk, ej å andra sidan må öppnas dören til hwarjehanda skadeliga påföljder, om hittebarn, och the, om hwilkas hwarken föräldrar el:r döpelse, någon säker underrättelse kan gifwas, äfwen ther skulle emottagas.

12. Biskop. h:r doct. Rhyzelius kom up til ståndet och fägnade sig öfwer, at finna thes församlade ledamöter uti et hälsosamt tilstånd, men beklagade afsaknaden uti sal. h:r archibiskopens och talemannens död. frånfälle. Gaf häruppå tilkänna, at ingen owilja el:r efterlåtenhet warit skulden til thes uteblifwande så ifrån ståndets allmänna sammanträden uti plenis, som särskildte uti deputationerne, utan at dels en ganska häftig siukdom honom afhållit, hwarom the affalne grå håren, bleka hyn och thes afmattade krafter nogsam witna, och hwaröfwer h:r biskopen sielf nog ängslats; men har likwäl med sina tanckar och trogna förböner hos Gud, om nåd och wälsignelse öfwer rådslagen och göromålen altid warit tilstädes. Och som ståndet ej allenast tilförene önskat han närwarelse, utan jämwäl i dag, genom en beskickning thetsamma förklarar; ty har h:r biskopen sig nu instält, at, efter anmodan, taga del i the förekommande riksdagsärender, och them så mycket thes höga ålder, samt afmattade krafter kunna tillåta med all oförtruten flit och waksamhet sköta.

Biskop. h:r doct. Alstrin swarade å ståndets wägnar, betygandes allmän fägnad öfwer h:r biskopens närwarelse, med önskan, at Gud wille så styrka och föröka krafterna, at h:r biskopen kunde med sina mogna råd anförä ståndet i the förekommande angelägna riksdagsärender.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 41.

13. Föredrogs justitiædeputat:s betänckande,¹ ang:de kyrkioherden Carl Tellboms och thes medinteressenters sökte betalning för et af afl. handelsm. Harje Classon til kronan giort penningelån.

R. och a. bifallit och remitterat til secr. utsk. Pr.st. gjorde sammaledes.

14. Upl. kam. oecon. deputat:s betänckande,² ang:de stuteriers anläggande i riket.

R. och a. bifallit, och remitterat til Hans Kongl. Maj:tt som med Hans Kongl. Höghet i nåder lærer täckas öfwerlägga på hwad sätt thetta stuteri, til goda hästars anskaffande för cavallerieregementerne i riket, och flera stuteriers anläggande, bäst måtte kunna inrättas och uphjelpas.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

15. Upl:s bergsdeputat:s betänckande,³ ang:de Hedemora sokns ansökning, at the skogslösa heman thersammastädes måtte befrias at in natura til Afwesta bruk lefwerera theras utlagskol, med mera.

Härjämte uplästes bondest:s extr. prot. ang:de samma sak.

R. och a. bifallit sielfwa betänckandet.

Pr.st. gjorde likal.

16. Superint. h:r doct. Kiörning med the flera, som warit afgångne at hos fru archibiskopinnan aflägga pr.st:s condolence, kom tillbaka med hälsning ifrån sorghuset och tacksägelse för then öma del pr.st. welat taga uti thes närwarande sorgeliga tilstånd.

17. Företogs kam.oecon.deputat:s betänckande, ang:de borgerskapets i Stockholm ansökning om fri disposition til inrikes förnödenhet af thet til 1/8 på nederlag uplagde saltet, sedan thet år och dag warit uplagdt.

Härjämte uplästes ock borg.st:s extr. prot. af d. 4 hujus,⁴ ang:de at, i anseende til then nu warande bristen på salt och theraf härrörande swårigheter, måtte lämnas the handlande frihet, nu strax få förtulla och til inrikes behof få disponera thet på nederlag redan uplagde saltet.

R. och a. har bifallit betänckandet med then in margine gjorde ändringen, at i stället för magistrat commerciecollegium tilkommer, at bewilja lossningen af uplagssaltet. Borg.st:s extract har jämwäl r. och a. bifallit för thenna gången, med tilläggning, at kongl. commerciecollegium åligger at hafwa noga wård therå, at priset wid andra tilfällen ej måtte så oskieligen få stegras.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

18. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Nils Persson ifrån Skaraborgs län, begärande at bondest. måtte få del af pr.st:s utlåtande, ang:de

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 6.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 27.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 13.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 56.

prästanda til bruken, och at thenne sak måtte sedermera hwila, til thes bondest. fått afgifwit thes yttrande, hwilket jämwäl begyntes i saken, ang:de kungsgårdarne.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius lofwade, at bondest. skall få del af thet förra, samt at pr.st. ännu något litet will dröjja med thet sednare.

19. Upl. r. och a:s prot. af thetta dato,¹ ang:de at r:s st:rs förklarade förtroende för Hans Excellence riksrådet h:r grefwe Tessin må genom en gemensam deputation hos wälbem:te herre aflämnas.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius med flera ärindrade, at thet skall wid en riksdag blifwit aftalt, thet inga deputationer af r:s st:r skulle til någon enskild af rikets undersåtare utfärdas; men emedan r. och a. thetta redan bifallit, så lämnade ock pr.st. härtil thes bifall; och som therjämte berättades, at 4 af r. och a. blifwit utsedde, altså utnämdes 2:ne af pr.st. neml. biskop. h:r doct. Alstrin och kyrkioherden mag:r Wettersten; kommande[s]² herrar deputerade i morgon kl. 5 eftermiddagen at samlas i secr. utsk:srumet.

20. Föredrogs reductions och liquidat.deputat:s betänckande,³ ang:de majoren Jacob Rudolph Taubes ansökning om wederlag för bortmist ränta in natura.

R. och a. samt bondest. hade bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

21. Probst. mag:r Trægård anmälte thes åstundan, at i anseende til flera högstbewekande skiel och omständigheter, them han hos sin herr biskop. gifwit tilkänna, och utom thes lära wara något hwar af ståndet bekante, få tilstånd at resa hem ifrån riksdagen. Och ehuruwäl, i anseende til, at åtskillige af ståndet redan bortrest, warande owist, om och huru snart the komma tillbaka, ståndet hölt betänckeligt at härtil lämna thes bifall, på thet ståndet emot riksdagens slut ei måtte til thes rätta antal, finnas altför mycket förswagat; likwäl och emedan probsten Trægårds omständigheter äro mycket öma, kunde ståndet ej annat än bewilja thes begäran.

22. Herr doct. Hausswolff upläste thet project, som blifwit författadt til extr. prot. at hos r. och a. afgifwas, ang:de adelig skiöld och stämman för sal. herr archibiskopens barn, samt then äldsta sonens befordran til assessor i någon af kongl. hofrätterne; hwilket bifölls och lämnades til renskrifning, hwarjämte resolverades, at et thylikt, mutatis mutandis, skulle jämwäl afgå til the andra stånden, hwartil project skulle uppsättas.

23. Upl:s häradshöfdingen Carl Trægårds memorial,⁴ ang:de at r:s st:r wille gynna honom med en underdånig föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt, at warda befordrad til then lediga advocatfiscalssysslan i Götha hofrätt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 23.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 893. Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 12.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 81.

Bondest. har thetta bifallit.

Pr.st. gjorde likal.

24. Genom memorial förklarar actuarien uti riksarchivo grefwe Jac. Gyllenborg,¹ thet han i anseende til förekomne omständigheter, afstår ifrån then sökte succession efter hofrättsrådet Valtinsson, i förmodan, at bem:te hofrättsråd ej lærer therigenom komma at lida, utan at äntå få niuta kongl. remissen och pr.st:s therå lämnade bifall til godo, med mera.

Pr.st. tog thetta i öfverwägande och pröfwade skieligit, at lämna thes bifall, hwad h:r hofrättsrådet angår. Och som Kongl. Maj:tt förklarar sig hafwa nåd för grefwe Gyllenborg och Thomas Rhyzelius, så will ock pr.st. tillika i underdånighet hafwa til Hans Kongl. Maj:ts allernådigste wälbehag hemställt, huru och på hwad sätt grefwe Gyllenborg och Th. Rhyzelius måga med någon them anständig befordran warda ihogkomne.

25. Kyrkioherden h:r Drangel föredrog the trängande omständigheter, som föranlåta honom, at begära ståndets tilstånd, at på någon kort tid få resa hem, och se thes hus, samt små moderlösa barn til godo, hwilka nu snart et helt år blifwit wärnlösa lämnade i tjenstfolkets händer.

I anseende til the besynnerliga härwid warande omständigheter, lämnade ståndet härtil thes bifall.

Den 1 Julii

1. Upl. och justerades protocollet af d. 16 och 26 Junii.

2. Som exemplaren af extr. prot. ang:de adelig skiöld för sal. archibiskopens barn, nu woro färdige, utnämndes 6 deputerade at i thetta ärendet afgå til the andra stånden; åtagandes sig superint. h:r doct. Kiörning at härwid föra ordet.

3. Hofqwartermästaren Hölling anhåller genom memorial,² at i anseende til flere anförde bewekande skiel och omständigheter, warda af r:s st:r gratifice-rad med assessors character och heder.

Bondest. har bifallit. Borg.st. likal. at til H:s Kongl. Maj:ts wälbehag i underdånighet må lämnas, at hugna hofqwarterm. Hölling med heder lika med assessorerne i kongl. collegierne.

Pr.st. biföll på sätt, som borg.st.

4. Superint. h:r doct. Kiörning upläste et memorial ingifwit af kyrkioherden Huss,³ ang:de at til understöd för Sundswalls kyrka, som i 10 års tid stått under

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 53.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 104.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 206.

byggnad, utan at blifwa färdig, måtte bewiljas 1 öre s:mt af hwart matlag i städer och på landet, the fattige undantagne.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägende, och skulle för sin del gierna thettil bifalla, men hölt dock säkrast, at som största swårigheten torde möta hos bondest. at först hos them försöka hwad härutinnan kan winnas.

5. Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte jämwäl Linköpings domkyrkas nödtorft i samma mål, at til sin tornbyggnad få niuta en allmän collect, samt 1 öre s:mt af hwart matlag i riket, hwarom underdånig ansökning blifwit giord hos h:r Kongl. Maj:tt, hwarest collecten blifwit bewiljad, men thet öfriga remitterat til riksens st:r, som nu upwistes. Härtil swarades på samma sätt, som til thet förra, och afgek h:r biskop. Rhyzelius sielf med några deputerade uti thetta ärende til bondest.

6. Ankommo 2 deputerade ifrån bondest. med berättelse at theras stånd hafwer, ang:de riksdagens slut, stadnat theruti, at deputationerne kunde uphöra til d. 7 i thenna månad, och riksdagspredikan therpå hållas d. 12.

Gafs til swar, at pr.st. för thenna gången ej är i stånd at yttra sig häröfwer, men förmodar at nästa pleno kunna göra thetsamma.

Sedan deputerade tagit afträde, berättade biskop. h:r doct. Alstrin, at man til nästa plenum lärer hafwa et extr. prot. ifrån secr. utsk. at förwänta, hwaruti något lärer om termin til riksdagens slut förmålas; hwarwid af ståndet ärindrades, at i fall sådant ej skulle skie, at ståndet måtte ytterligare taga nödiga utwägar, til befordran af thenna sak.

7. Upl:s 2:ne tilsatser hörande til bewillningen, 1:o ang:de Ostindiska-Levantiska och Assurance samt flere compagniers deltagande theruti. 2:o ang:de wiss afgift för wagnar och chaiser; men lämnades til thes r. och a. sig häröfwer först utlåtitt.

8. Ifrån borg.st. ankommo 6 deput. Ordet förde borgmästaren Finnerus, aflämnandes några extracta prot. ang:de åtskilliga mål, samt recommenderade thesamma til benågit afgörande.

Anmältes tillbaka tjenstl. hälsning.

9. Upl:s å nyo kam.oecon.deputations betänckande,¹ ang:de vice lectorn mag:r Kraftmans ansökning om ersättning för Degerby och Antby hemanen.

R. och a. bifallit. Pr.st. biföll med tilläggning, at hwad mag:r Kraftman åtniutit, må af the i betänckandet anslagne 10 000 dlr s:mt afdragas.

10. Upl. borg.st.s extr. prot.² ang:de 3 000 dlr s:mts tilökning uti thet för landshöfdingen på Gottland h:r Höckerstedt af kamaroecon.deputation³ afsatte

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 28.
Även 22 april 1747 § 5.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 38.

³ Läs: *deputation*.

premie, för thes besvär wid nya ref och skattläggningar thersammastädes. Bondest. har thetta afslagit,¹ i anseende til rikets närwarande medellösa tilstånd.

Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande.

11. Föredrogs justitiædeputat:s betäckande,² ang:de gen.adjudanten h:r Georg Löwens anförde besvär öfwer kongl. justitiærevisions utslag af d. 16 Apr. 1746 uti en sak emel. honom och brukspatron Montgomerie.

Härjämte uplästes generaladjut. Löwens särskild³ tilståndet inlämnade memorial i thetta mål.⁴

Borg.st. har genom extr. prot. sig häröfwer yttradt, som jämwäl uplästes.

Pr.st. tog gen.adjudanten Löwens gjorde förklaring i öfwerwägan, och i anledning af the uti Kongl. Maj:ts utfärdade nådiga resol. i thetta mål anförde skiel, biföll at brukspatron Montgomerie må få sina fatalier tilbaka, och saken i underdånighet recommenderas, at warda i hufwudmålet, så snart görligit blifwer, til et sluteligt afgörande företagen.

12. Företogs å nyo reductions och liquid.deputations berättelse,⁵ ang:de så wäl thesse werkens närwarande tilstånd, som r:s st:rs commissions göromål, sedan 1741 års riksdag, med mera.

R. och a. bifallit, dock at hwad actuariesyslan angår thet remitteras til secr. utsk. som, sedan wederbörande blifwit hörde, lärer pröfwa, huruwida thet finnes oumgäangeligit, at en särskild acturius skall antagas til acternas förwarande och honom then föreslagne lönen bestås.

Pr.st. resolverade, at deputations betäckande bifalles; men hwad acterne angår, som höra til reduct. och liquidationsverket, så komma the at lämnas under Jonas Carlstens wård i et à part rum, hafwandes han at få 200 dlr s:mts årlig lön, såsom ordinair cancellist i kongl. kamarcollégio, och emedan bokhållaren Browall, som nu äfwen förestår köpegodscontoiret, hädaneftre kommer at få arbeta med liquidationsmålen, så finner pr.st. skieligit, at hans nu hafwande knappa lön blifwer ifrån innewarande års början tilökad med 50 dlr s:mt jämte kammarförwants fullmagt.

13. Upl:s kam.oecon.deputat:s betäckande,⁶ ang:de twistigheten emel. Carlstads domkyrka å ena sidan, samt kyrkioherden i Lidköping och samma stads kyrka å andra sidan, ang:de 500 skeppor spannmål af Båhlstad gäld på Dalsland.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 19.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiædeputationen, nr 7.

³ Läs: *särskildt*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 26.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 10. Även 5 juni 1747 § 18.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 34. Även 5 augusti § 7.

Borg.st. har genom extr. prot¹. bifallit betänckandet til alla delar; dock så at Carlstads domkyrka må behålla then henne anslagne andel af spanmålen uti 10 år, i stället för the af deputation utsatte 5.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägande, och, i anseende til åtskilliga betänckeligheter fant nödigt, at enligt pr.st:s wälfångne privilegier på alt giörligit sätt bi-behålla och förswara ecclesiastiqueförläningarne, til the usus, som glorwürdige konungar uti fordna tider them förunnat och anslagit. Begierte förthenskull, at ståndets deputerade, som haft saken om händer wille afgifwa thes berättelse.

Herr biskopen Nylander, som warit med ibland deputerade upläste samma relation; hwaruppå kyrkioherden mag:r Biörck begierte, at the memorialer, som ang:de thenna sak hos ståndet blifwit ingifne jämwäl måtte upläsas.

Herr doct. Browallius förmente någon utwäg skola kunna finnas til en sådan jämkning, hwarmed bäge parterne torde wara nögde, hwarmed saken för thenna gången afstادنade, med begäran at h:r doctorn wille skriftel. ingifwa sina tanckar til ståndet, på thet saken härnäst må kunna slutel. afgöras.

14. Biskop. h:r doct. Rhyzelius kom tillbaka med the flera deputerade och berättade, at bondest. ej welat bifalla til thet begierte 1 öre s:mts sammanskott af matlaget til Linköping[s]² domkyrka; utan i thet stället bewiljat en allmän stambok.

15. Superint. h:r doct. Kiörning jämte deputerade kom ock tillbaka och berättade, at r. och a. med mycken ömhet ansedt och uptagit thet andragne ärendet, med försäkran, at r. och a. wilja äfwen, så snart görligit blifwer, saken sig företaga; men at borg. och bondest. medan deputerade woro tilstådes bifallit pr.st. ansökning; hwaröfwer borg.st:s påskrift nu jämwäl upwistes.

16. Biskop. h:r doct. Rhyzelius förestäldte nödwändigheten, at ståndet på någon särskild tid kommer tilhopa, at rådgöra om the angelägna religionsmål, som blifwit anmälte, på thet sådant ej måtte borttaga för mycken tid ifrån the andra riksdagsärenderne; thetta bifölls och blef öfwerenskommit, at som inga deputationer uptagas förän kl. 9 el:r 10, thet ståndet alla dagar, när hwarken plenum el. secr. utsk. infaller, kl. précise 8 om morgonen sammanträder, at afgöra thessa ärender, och införes uti anslaget, at ståndet til ecclesiastique och religionsmål thenna stunden sammanträder.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 57.

² Enl. konc.

Den 10 Julii hölts plenum extraord. til några ecclesiastique och religionsmåls afgörande¹

1. Upl. och justerades prot. af d 1 hujus.

2. Föredrog notarien mag:r Helleday professor Papkes åstundan,² dels at få några af sina förr uti ståndet insinuerade papper och documenter tillbaka, dels jämwäl, at, i anledning af et i dag ingifwit memorial, warda af pr.st. understödd med en underdånig föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt,³ at utbekomma thes för 5 år ännu innestående lön; hwilka bägge delar bewiljades, och åtog sig biskop. h:r doct. Alstrin at uppsätta brefwet.

3. Probstén Gestrins enka anhåller genom en insinuerad skrift⁴ om någon hielp och understöd til thes i älande och fattigdom afledne mans begrafning; hwilket pr.st. tog i behjertande och sammansköt hwar för sig något til begrafnings-hjelp, som upräknades och strax lämnades til then utskickade.

4. Herr doct. Bergius förmälte, huruledes han sistledne plenidag af h:r rådman Faggot undfåt et borg.st:s extr. prot.⁵ af d. 11 Junii som nu jämwäl uplästes, hwarutinnan the än ytterligare påyrka thesas förra, ang:de et nytt reglemente til prestewalens anställande här i staden, jämte hemställande, at samma sak kunde til H:s Kongl. Maj:tt i underdånighet upgifwas, at sedan kongl. lagcommission och stadsens församlingar theröfwer blifwit hörde, härom i nåder så stadga och förordna, som med sakens omständigheter pröfwat öfwerensstämmade; berättades h:r doctorn tillika, at han anser thenne sak så mycket farligare, som ej allenast borg.st. i thes extr. prot. aldeles intet nämt om, at consistorium skulle häröfwer höras; utan man tillika har mycken anledning at befara, thet härigenom sökes at bringa fram thet förslag, som rådman Faggot projecterat til et sådant reglemente, och hwarom consistorium redan haft conference med borgerskapets riksdagsfullmäktige, samt theröfwer afgifwit thes skrifteliga yttrande; gåendes bem:te förslag theruppå ut, at församl:ne wid alla ledigheter må bekomma frihet, at jämte the 3:ne af consistorio föreslagne, få utnämna 3:ne til at profpredika, samt at walen måtte förrättas genom electorer; begärandes h:r doctorn at samma förslag tillika med consistorii swar theruppå kunde få upläsas, hwilket ock skiedde; hwarefter h:r doctorn vidare förestälte, huru angelägen thenna sak wore, i anseende så wäl thetill, at om Stockholms stad bekommer en sådan frihet, the andre städerne ei eller lära underlåta at söka thensamma, såsom ock at bibehålla consistorierne wid thesas ämbetsrättigheter, hwarföre ock h:r doctorn ej allenast til förekommande theraf, at thetta

¹ Protokollet saknas i konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 24, flera handlingar.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 25.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 27.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1304, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 29.

extr. prot. ej måtte oförmodel. winna bifall hos the andra stånden, låtit anmoda talemannen wid bondest. at ej företaga saken, förän pr.st. sig theröfwer utlåtät, hwilket han jämwäl utlofwat; utan ock nu begärte at ståndet wille taga saken uti et närmare öfwerwägande; hafwande h:r doctorn imedlertid låtit projectera et extr. prot. til swar ifrån ståndet häruppå, som nu äfwen uplästes.

Kyrkioh. mag:r Ekman förmälte, at justitiædeputat. wid innewarande riksdag öfwersedt the utkomne förordningar om prestewal, samt, i anledning the-raf, formerat en ny förordning, som nu äfwen är aldeles färdig, och lärar til nästa plenum blifwa med stånden communicerad, och med hwilken h:r kyrki-oherden förmodar, at pr.st. skall finna sig aldeles förnögd, så at man ej skall behöfwa, at ingå uti någon särskild författning för Stockholms stad.

Ståndet tog saken i öfwerwägande, och fant bäst, at härmed så länge hafwes anstånd, til thes man får se samma förordning; men imedlertid aktades likwäl nödigt, at wid början af nästa ordinario pleno en deputation afgår til bondest. med begäran, at thetsamma ej wille utlåta sig öfwer borg.st.s extr. prot. förrän pr.st. sig theröfwer först yttradt, hwilket h:r doctor Bergius tillika med kyrki-oherd. mag:r Manquer sig åtogo at förrätta.

5. Biskop. h:r doct. Alstrin har efter anmodan genomsedt the skrifter, som angå then emel. biskopen i Strengnäs doct. Dan Lundius och phil. profess. i Upsala Joh. Ihre upkomne twist, och ingaf nu theröfwer, hwad merita causæ angår, thes betänckande,¹ som uplästes och blef bifallit.

Härjämte uplästes också biskop. h:r doct. Rhyzelii å ståndets wägnar upsatte underdåniga skrifwelse i thetta ärende,² som jämwäl til alla delar blef bifallen.

6. Upl. biskop. h:r doct. Rhyzelius et thes pro memoria,³ ang:de 1:o En underdånig ansökning af ståndet, thet förtjente och skickelige gymnasii och scholæbetjente, måge blifwa til lediga pastorater befordrade, framför adjuncter, och andre mindre meriterade prester.

Ståndet hölt härwid före, at som Kongl. Maj:tt i then utfördade nya scholæordningen sådant i nåder tilsagdt och försäkradt; altså torde thet göra tilfyllest, om pr.st. i underdånighet anhåller, at these personer få wid slika tillfällen niuta Kongl. Maj:ts nådiga löften til godo. 2:o At i thet wid riksdagens slut utgående circulair,⁴ påminnes /a/ at gymnasii och scholæbejente böra under tiden öfwa sig uti preste-ämbetet tilhöriga sysslor. /b/ at prestegårdar, præbende, pastoralier etc. ej måge bortarrenderas til lekmän. /c/ at til förekommande af många tjenst- och lön-lösa prester på alla orter, candidati ej böra promiscue til ordines admitteras, uppå blott upwiste kallelser. /d/ at til historiae

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 19.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 20.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 11.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 79.

naturalis el:r oeconomiae lection wid gymnasier inga andre måge föreslås, än logies och phil. theoret. lectores; emedan thenne lega af ålder warit med physices lection combinerad, hwilket efter hand kan skie, så snart vacancer existera, med mera.

Ståndet pröfwade alla thesse påminnelser wara goda och nyttiga, samt böra, jämte hwad tilförene ifrån riksdagens början anmärkt är, i thet utgående circulairebrefwet intagas.

Herr biskopen frågade, i anledning häraf, hwilken utaf ståndet nu wille, efter wanligheten sig åtaga at upsätta sielfwa brefwet, hwartil notarien utur protokollet gifwer the öfriga ingredientier, på thet man i tid måtte hafwa thet tilreds.

Herr probsten Aulin offererade sin tjenst, at tillika med notarien mag:r Helleday härom besörja.

7. Probst. mag:r Wall gaf wid handen, thet han hört, at prestmannen Granholm nu skall hafwa thes förklaring ingifwit til Kongl. Maj:tt och rådet uppå pr.st:s underdåniga skrifwelse; i anledning hwaraf nödigt aktades, at å ståndets wägnar begäres, thet nådig del måtte lämnas af bem:te förklaring, på thet ståndet kunde ärfara, om therwid något widare wore at påminna.

Den 11 Julii hölts plenum extraord. i ecclesiastique och religionsmål¹

1. Upl. och justerades nästförutgående protocoll. Wid 6 § ärindrade kyrkioherden Palmærus, at när underdånig skrifwelse til H:s Kongl. Maj:tt afgår, ang:de gymnasii och scholæbetjenters befordran, äfwen tillika måtte inflyta, ang:de at stiftets barn måge, enligt kyrkio-lagen och privilegierne, ihogkomne warda, framför them, som äro af fremmande stift. Men thetta hölts för många orsaker betänckeligit.

Wid samma § ang:de prestebordens, med mera, bortarrenderande påminte kyrkioherden mag:r Helstadius, at thetta kunde skrifwas rätt alfwarsamt och in terminis mandativis.

Herr doct. Filenius lade til, at sådant kunde skie ex analogia legis, samt ytterligare föreställningar härom göras uti synodis.

Ang:de oeconomie lection wid gymnasierne ärindrade superint. h:r doct. Kiörning, at thet ej will låta sig wäl göra, at thensamma skall på alla ställen wara samanbunden med then logiska, utan at man i thetta mål lämpar sig efter omständigheterna, och at then åtager sig samma lex, som thertill hafwer bästa habitet och skickelighet.

I anledning af 7 § berättade biskop. h:r doct. H. Benzeliuss, at han sedt mag:r Granholms förklaring, uti hwilken han l:o rotundis verbis tilstår, at then hos

¹ Protokollet saknas i konc.

bond.st. ingifne skriften warit af h:r baron och landshöfdingen Wrede upsatt, och han allenast lånt sin hand til thes renskrifwande; hwaraf h:r biskopen hölt före, at man ej längre lærer kunna komma med honom, utan om något widare skall tilgöras, måste wäl h:r baron Wrede såsom auctor taltalas.

2. Superint. h:r Kammecker inlämnade et konung Carl XI:tes bref til acedemiecancelleren i Upsala grefwe B. Oxenstierna af d. 26 Oct. 1691, ang:de en alfvarsam hands hållande öfwer åtskilliga professorum göromål, särdeles wid disputationers utgifwande, med mera; och som thetta nära angår thetsamma, som pr.st. nu ämnar i underdånighet hos H:s Kongl. Maj:tt insinuera, berörande Stregnæssaken,¹ aktades nödigt, at ståndet jämwäl åberopar sig thetta kongl. rescript.

3. Herr doct. Filenius påminte at nödigt will wara, thet man efterfrågar, hwaruti saken stadnat, ang:de catholiquerne. Och som föreljudes, thet kongl. cancelliecollegium nu skall afgifwit thes underdåniga utlåtande uti saken, men ej hafwa särdeles gjordt thetill, hemställte h:r doctorn, om icke ståndet borde theraf begära nådig del.

Herr doct. Hausswolff, som af ståndet warit anmodad at fråga efter thenne sak, berättade, at han läst betänckandet i cancelliecollegiiexpeditionen; men ej kunnat århålla tilstånd, at theraf taga något transumt, fast mindre at få afskrift theraf. Hwarföre och sedan härom något discurerat blifwit, på hwad sätt ståndet skulle begära del theraf, antingen genom en underdånig skrifwelse, el:r genom en deputation, aktades bäst, at härom först frågas, huru brukeligt wara kan i sådane mål, hwarom biskop. h:r doct. H. Benzelius och h:r doct. Hausswolff lofwade hwar för sig at besörja.

4. Assessoren h:r Ol. Colling itererar genom memorial,² hwad han wid riksdagens början hos ståndet hade anmält ang:de then swenska psalmbokens förbättrande, så til poesin, som meningarne.

Ståndet tog saken i öfwerwägande, och pröfwade nu äfwen som d. 1 Octob. nästl. år, thensamma, ehuru then i sig sielf synes ganska billig och nödwändig, likwäl hafwa uti närwarande tider sina stora betänckeligheter med sig; i anseende hwartil ståndet ej fant rådeligit, at för thenna gången gå in uti h:r assessorens wälmente och eljest nyttiga förslag. Och som h:r assessoren härwid likwäl haft mycken möda, och hans upsåt är til berömande, aktade ståndet billigt, at någon af thes ledamöter aflägga hos h:r assessoren en mycket wänlig hälsning och tacksägelse för thes oförtrutna flit och möda, tå äfwen med et ord kunde gifwas tilkänna, hwarföre ståndet nu ej finner rådeligit, at företaga et så granlaga ämne.

¹ Läs: *Stregnæssaken*.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 2.

5. I anledning af et utaf biskop. h:r doct. Rhyzelius för någon tid sedan ingifwit memorial,¹ ang:de noternes förbättrande i then stora kyrko-psalmboken, hemstälte h:r doct. Filenius, om icke thet skulle synas wara nödigt, at enär bem:te psalmbok, som nu mäst i alla kyrkior öfwer hela riket finnes tämmel. förnött och utsliten, blifwer med tiden obrukelig, noterne måga förbättras, hwartil lector cantus i Linköping et wackert project utarbetat, och at imedlertid thetta project kunde på särskildt papper genom trycket allmänt göras; emedan sielfwa melodierne äntå blifwa thesamme, men musicalierne therwid uti et långt bättre skick och ordning försatte, så at en hwar, som är kännare af slika saker, skulle theraf finna sit goda nöije.

Ståndet pröfwade thetta nyttigt; men wille om sättet vidare tala en annan gång.

Den 14 Julii hölts plenum extrord. i ecclesiastique och religionsmål²

1. Upl. och just. protocollet af d. 11 hujus.

2. Efter något föregångit discurerande, ang:de Zinzendorfiska owäsendet och thes skadeliga utbredande här i riket, förständigade biskop. h:r doct. Rhyzelius om nödwändigheten, at något grundeligit arbete måtte utkomma til thesse satters wederläggande, så wäl til lärares underrättelse, som ock åhörares förwaring, och förthenskuil hemstälte, om icke någon, i synnerhet af herrar præsulibus wille sig thetta ämnet företaga, at i bästa måtton utreda; hwilket ock uppå anmodan, h:r superint. Kammecker utlofwade, at wilja förrätta, så snart han kommer hem ifrån riksdagen.

3. Biskop. h:r doct. Rhyzelius berättade jämwäl, at han hos sig haft och genomläst profess. Nehrmans Juris prudent. ecclesiast. och theraf funnit särdeles nöije, hållandes före, at thetta arbete til allmän nytta borde af trycket utgifwas; emedan i synnerhet både consistorierne och samtelige presterskapet skulle wid åtskillige tilfällen kunna theraf hafwa god hjelp, dock at h:r professorn thesförinnan anmodas, at se werket ytterligare igenom, i fall therwid kunde wara något vidare at anmärka och tillägga. Ståndet biföll thetta och anmodades wälbm:te h:r biskop at å ståndets wägnar härom tilskrifwa h:r prof. Nehrman.

4. Upl. och underskrefs brefwet til Hans Kongl. Maj:tt uti saken emel. herr profess. Ihre och consistorium i Strengnes. Hwarwid probst. mag:r Serenius å biskopens och consistorii wäg:r tackade ståndet för thes benägna biträde.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 72.

² Protokollet saknas i konc.

5. Upl. secrete deputat:s betänckande,¹ ang:de regementspastorn Matern Pheiffers befordran.

Pr.st. lämnade härtil sit bifall.

6. I anledning af capitain Meldercreutz memorial,² ang.de at et partie exemplar af sal. doct. Molins handbibel finnes oförsoldt, begärte biskop. h:r doct. Rhyzelius, at samtelige härwarande herrar consistoriales wille sådant hos sina consistorier tilkänna gifwa, på thet en hwar, som åstundar at ega exemplar theraf, må therom bekomma underrättelse.

7. Genom memorial andrager studiosus Loudén,³ at han med sterbhusets tilstånd förskaffat sig Kongl. Maj:ts privilegium, at uplägga sal. biskopen Gezelius bibelarbeta öfwer Nya Testamentet, begärandes afståndet benäge⁴ recommendation til thenna uplagas befrämjande genom prenumeration af alla the kyrkior i riket, som ännu icke ega samma bibelwerk, i hwilket fall han utfäster sig at skaffa exemplaret på franskt papper för 33 dlr k:mt och på holländskt för 36 dlr d:o mynt.

Ståndet önskade wäl, at thetta werk kunde å nyo blifwa uplagt; men fant ingen anledning til at pålägga kyrkiorne thenne omkostnad, ibland hwilka större delen af them, som ännu sakna thetta arbetet, hafwa icke allenast af brist på penningar warit thertil föranlåtne; utan ock äro äfwen nu för tiden uti samma tilstånd, at the en sådan utgift ej tola kunna; men så will docklikwäl ståndet, ehuru för thetta therom af samtelige consistorierne i riket är utskrifwit, än ytterligare i thet wid riksdagens slut utgående circular⁵ gifwa wederbörande yttermera anledning, at förskaffa sig thetta werk, dock med thet förbehåll, at Loudén förskaffar behörig säkerhet för the medel som thertil inflyta kunna.

Härjämte bifölls ock, i anledning af ingifwit memorial, at påminnelse skulle skie om prænumeration til Gutmans samwetsbok.

8. I anledning af nästförutgående protocolls 5 § till ståndet på the tanckar, at en underdånig skrifwelse kunde upsättas, om nådigt tilstånd i synnerhet för the kyrkor, som ega orgelwerk, el:r täncka sig sådant förskaffa, at få inlösa the noter öfwer kyrkiopsalmboken, som director musices i Linköping Baltzar Knolke utarbetat, hwarom dock en annan gång, när flere äro tilstädes, widare skall öfwerläggas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 30.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 30.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 29.

⁴ Läs: *benägen*.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 79.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 72.

Den 15 Julii hölls plenum extr. i ecclesiastique och religionsmål¹

1. Upl. och justerades protocollet af d. 14 hujus.
 2. Herr doct. Hausswolff berättade, thet saken, ang:de catholiquerne blifwit til kongl. justititærevision remitterad, at theröfwer thes underdåniga utlåtande afgifwa: I anseende hwartil bem:te h:r doctor å nyo anmodades, at vidare höra efter hwad thet lider; på thet tiden til communications århållande ej måtte gå utur händerne.
 3. Discurerades om the allmänna beswären, och gaf notarien mag:r Helleday tilkänna, at thet synes gå mycket trögt, at få swar från kongl. kamarcollegium ang:de stommarne; i anledning hwaraf kyrkioherdarne mag:r Manquer och mag:r Helin anmodas at nu strax gå til kongl. collegium och påminna thetom; berättandes wid återkomsten, at wälbem:te collegium lofwat wid weckans slut, at wara färdigt med thes utlåtande.
 4. Uppå superint. h:r doct. Kiörnings mycket bewekeliga recommendation, bekom en converterad fransos benämd Cravesac, som är mycket til åren kommen, tillsägelse, at undfå 120 dlr k:mt af the medel, som ifrån Strengnes stift skola inflyta.
 5. Föredrogs h:r biskopen Nylanders memorial,² hwarutinnan enligit secr. utsk:s extr. prot. hwilket af pr. och bondest blifwit bifallit, han förklarar sig nögd, at för bortmiste præbender nu i början emottaga Mörskums pastorat, allenast then försäkran tillägges, at framdeles få flera, som kunna uppfylla avtalet af the bortmiste 204 ⁴¹/₂ mantal.
- Borg.st. har bifallit thenne h:r biskopens begäran på thet sättet, at thet nu lediga Mörskums pastorat må honom tilläggas, samt at til vidare årsättning, för the genom sista freden afgångne præbender, han ännu i et för alt har at undfå thet först ledigblifwande pastorat, dock at thet är af the närmast til Borgo stad belägne. Dock förstås ej härunder någon af the soknar, som för thetta med städerna combinerade äro.
- Herr biskopen förklarade sig nögd härmed; hwarföre ock pr.st. biföll samma borg.st:s utlåtande.
6. Herr doct. Hausswolff återkom ifrån kongl. revision med berättelse, at saken ang:de catholiquerne icke blifwit tit remitterad, utan är allaredan i kongl. senaten worden föredragen; dock at protocollet icke än är justerat, hwarföre h:r doctorn å ståndets wägnar anmodat h:r cancellierådet v. Heland, at wid sakens å nyo företagande, anmäla pr.st:s åstundan, at få del af kongl. cancelliecollegii utlåtande, innan saken hos Kongl. Maj:tt och rådet sluteligen afgöres.

¹ Protokollet saknas i konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 71.

Den 17 Julii

1. Genom memorial andrager h:r Tranchell,¹ at han på thet förslag, som consistorium Gotheburgense upsatt til Romeleds pastorat, äfwen är ihogkommen; men at wid sakens föredragande hos H:s Kongl. Maj:tt en annan blifwit utnämnd; an-hållandes för then skull, i anseende til thes 18-åriga tjenstetid wid scholar, samt nödlidande tilstånd, om pr.st:s biträde, antingen med muntelig föreställning genom en deputation, el:r underdånig föreskrift, hwarutinnan thes trångmål hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet förelägges.

Thetta bifölls och utnämndes 2 deputerade, at i underdånighet anmäla saken; åtagandes sig h:r doct. Hausswolff at föra ordet.

2. Herr biskop Rhyzelius förständigade, at som ståndets wärda taleman sal. h:r archibiskopen doct. Jac. Benzeli begrafning i dag kommer at för sig gå uti S:t Claræ kyrka, altså fordrar pr.st.s skyldighet, at icke allenast sielf enhälligt samma sorgeact biwista; utan ock at thetill invitera the öfriga resp. stånden.

Thetta aktades aldeles tilbörlogit och blefwo 12 utnämde, at i thetta ärendet afgå til r. och a. hwilka biskop. h:r doct. Alstrin skulle anföra, samt 6 til the^t öfriga 2:ne stånden för hwilka superint. h:r doct. Kiörning förde ordet; berättandes wid återkomsten biskop. h:r doct. Alstrin, at r. och a. lofwat at infinna sig genom 48 deputerade, och superint. h:r doct. Kiörning at borg.st. härtil utnämndt 24, men bondest. 48, hwilka komma at samlas hwar i sit stånds rum.

3. I anledning af protocollat d. 10 hujus berättade h:r doct. Bergius thet han til- lika med kyrkoh. mag:r Manquer i dag warit hos bondest. och anmodat them at ej företaga borg.st:s extr. prot. om prestewalen här i staden förän pr.st. först fått theröfwer sig utlåta, hwilcket af them blifwit utlofwat.

4. Ifrån bondest. ankommo 2 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; anmälandes, at bondest. kommit på the tanckar, at iterera om riksdagens slut; begärandes at therom få conferera med pr.st. til någon wiss termins utnämmande, hälst alla deputationers arbeten nu mera äro så wida komne, at hädanefter thet endast kan ankomma på plenor. afgörande.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. för thenna gången icke ser sig kunna ingå i några deliberationer härom, i anseende til et annat mål, som ifrån secr. utsk. hos plena är anmäldt, hwilka än icke blifwit föredragne; men så skall likwäl pr.st. med thet aldraförsta behörigt swar aflämna.

Sedan deputerade tagit afträde begyntes något discureras, ang:de riksdagens slut, och probst. mag:r Serenius upläste et project til swar therom uppå bondest:s begäran.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 74.

² Enl. konc.

Herr doct. Filenius begierte, at med sådane discurser måte hafwas litet anstånd, til thes the mål, som ifrån secr. utsk. nu ankommit, först blifwa föredragne, så torde standet sedermera bättre kuna finna, om och huruwida wi för thenna gången äro i stand at utlåta oss om riksdagens slut.

5. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af d. 15 hujus,¹ ang:de åtskilliga dristiga, eftertänkeliga och förderfweliga hemliga anläggningar, som secr. utsk. uptäkt å färde wara til hela rikets yttersta förderf, med mera.

6. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af samma dato, ang:de then ännu återstående statsbristens fyllnad med medel thertil, med mera.

7. Upl. rådets extr. prot.² jämte bifogadt exempl. af kongl. cancellierättens dödsdom öfwer för thetta kongl. lifmedicus Alexander Blackwell, med förmälan, thet Hans Kongl. Maj:tt i nåder samtyckt, at samma dom må genom trycket göras allmän.

9.³ Upl. utdrag af rådsprot.⁴ ang:de at Kongl. Maj:tt afslagit Blackwells underdåniga ansökning om nåd och lindring i cancellierättens dom, och kommer jämwäl thetta afslag at tryckas.

10. Upl. utdrag af rådsprot.⁵ ang:de at H:s Kongl. Maj:tt efter förutgången rådsläpning med secr. utsk. funnit nyttigt at antaga thet wänliga anbud, som konungen i Preussen giordt, om en defensive allience bägge rikerne emellan.

11. Genom utdrag af rådsprot.⁶ lämnas r:s st:r kunskap, at Kongl. Maj:tt låtit föranstalta om 50 mans upbodande af Uplands regemente til fästningsarbete på Waxholmen, samt at af Uplands, Södermanlands, Wästmanlands och Östgötha regementerna 150 man af hwarthera skola för slottsbyggnadens skull hitkomma.

12. Sedan alt thetta war upläst, begyntes discurserna dels om riksdagens slut, dels om utwägar til statsbristens afhjelpande, dels om the farliga anslag emot riket, som af secr. utsk. blifwit uptäkte.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förestälte, at alla thesse omständigheter äro af ganska stor wigt och angelägenhet, så at thet will uppå then korta stund wi nu hafwe, falla ogörligit, at taga nogotthera i så noga öfwerwägende, som nödwändigheten thet fordrar; i synnerhet kunna wi wäl intet utlåta oss om statsbristens afhjelpande, innan r. och a. sig först yttradt, som ofelbart kommer at

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 25. Även 24 juli 1747 § 5; 14 augusti § 14. Tryckt som bilaga, s 651.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 6.

³ Paragraf 8 saknas i renskr.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 7.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 5.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 4.

taga största delen i thet upgifne projectet; hwarföre h:r biskopen hölt säkrast, at man låter så thet ena, som thet andra bero til härnäst, tå wi imedlertid få tilfälle, at betäncka oss uppå thessa angelägna mål.

Herr doct. Browallius, h:r doct. Filenius, probstarne mag:r Lidius, mag:r Mandorff och mag:r Aurelius jämte flere conformerade sig med h:r biskopen härutinnan.

Probst. mag:r Serenius påminte, at wi dock böra gifwa bondest. swar, ang:de riksdagens slut, och kyrkioh. mag:r Manquer yttrade sig, at ehuru wi nu hört af secr. utsk:s extr. prot. at något landförförfweligit skall å färde warit, som dock genom Guds nåd blifwit uptäkt, hwilket föregifwande är i högsta måtto beklageligit, och ej annars kan, än gå hwar rättsinnig til hiertat, så håller han dock före, at thetta icke lærer kunna hindra oss, at nu utnämna en wiss termin til riksdagens slut, emedan thetta ämne kan likafullt afgöras på sätt, som konung och råd pröfwar bäst och nyttigast wara.

13. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde borgmästar Kyronius, med berättelse, at borg.st. hos sig beslutit, thet secr. utsk:s extr. prot. ang:de the farliga stämplingarne emot riket, med mera, må genom trycket allmänt göras, begärandes at pr.st. wille jämwäl thetsamma bifalla, på thet the hemawarande medbröder måte få kundskap härom, och således blifwa om sakernes närwarande belägenhet närmare underrättade.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius lofwade at saken skall tagas i öfwerwägende och swar therå warda lämnadt.

14. Sedan deputerade tagit afträde, yttrade sig wälbem:te h:r biskop, at han för sin del håller betänckeligit at samtycka härtil.

Herr doct. Browallius förmente, at pr.st. kunde låta anstå härmed til thes r. och a. sig först utlåtitt.

Probst. mag:r Serenius: På thet vårt stånd ej må draga någon skuld på sig, är billigt, at wi i högsta måtton beifra thet, som kan wara emot riket stämplat, och til then ändan bör en laga undersökning skie therom, hwilken jag håller före icke bör hindras, dock at saken hemskiutes til Hans Kongl. Maj:tt, at theröfwer en commissorialrätt förordna, på thet riksdagen härigenom ei måtte komma at utdragas.

Herr doct. Filenius:¹ Endamålet af secr. utsk:s extr. prot. i thetta mål, är at återställa enighet ibland rikets medlemmar och undersåtare, och följaktel. böra våra deliberationer, efter then kunskap jag eger therom, nu gå therpå ut, ty förutan at thetta ändamålet winnes, är saken intet hulpen; och wille jag önska, at jag i thetta mål ej wiste, så mycket som jag nu wet.

Kyrkioh. mag:r Huss: Ehuruwäl mina hemawarande committenter haft nog känning theraf, at riksdagen redan så länge warat; likwäl och emedan thet kommer an uppå, at freda riket för någon förestående fara, är jag försäkrad, at

¹ Enl. konc., renskr.: *Felenius*.

ingen af them lærer undandraga sig, at vidare bestå riksdagsunderhåll, när the få weta orsaken til riksdagens utdrägt. Jag kan förthensskull intet annat, än för min del wara af then tanckan, at wi ej böra resa härifrån, förän riket blifwer i then trygg- och säkerhet försatt, som wederbör; ty eljest skulle våra hemawarande medbröder mycket litet tacka oss för alt vårt riksdagsarbete; wi skulle ock sielfwe med bekymmersama sinnen och oroliga samweten åtskiljas.

Flore af ståndet yttrade sig wara af samma mening. Som tiden nu war förlieden hemstälte biskop. h:r doct. Rhyzelius, om icke med alla thessa mål kan hafwas anstånd til nästa plenum, och bondest. imedlertid få swar, at pr.st. will utlåta sig om riksdagens slut?

Thetta bifölls, och ståndet skildes åt, at kl. 3 eftermiddagen åter sammanträda, at tå uti wanlig procession förfoga sig til s:t Claræ kyrka, at afhöra likpredikan efter sal. h:r archibiskopen.

Den 24 Julii

1. Upl. och justerades protocollet af d. 15 och 17 hujus.

2. Probst. mag:r Montelius beklagade sig theröfwer, at han i dag med mycken bestörtning fått höra, thet skulle någon illasinnad och gudlös menniskia i går om honom utspridt, som skulle han blifwit uti arrest inmanad. Och som en sådan skamfull beskyllning icke annars kan, än gå honom ganska nära til sinnes, bär jämwäl, uppå sit goda samwets witnesbörd om ärligit och redeligt upförande uti alla sina göromål, thet säkra förtroende til högw. ståndet, at thet tager härutinnan en öm del; altså är thes wördsamma och wänliga anhållan, at ståndet icke allenast wille taga honom uti behörigt hägn och försvar wid thetta tilfället; utan ock, så mycket kan stå til görandes, förhjelpa thertil, at en så skändelig belackare måtte blifwa efterspanad, samt efter lag behörigen afstraffad.

Hela ståndet beklagade, at sådant skulle wara händt, förklarande icke allenast sit nöije öfwer h:r probstens göromål, samt goda förtroende til hans redeliga och wälmenta sinnelag; utan ock försäkrade, at ther h:r probsten kunde angifwa något sporr, at igenträffa rätta mannen til slikt rykte, så skall ståndet med all ifwer gripa uti saken och skaffa behörig satisfaction.

Probst. mag:r Serenius: Som wi utom thetta höra åtskilliga rykten samt at listor skola finnas på 150 förrädare i riket, på hwilket sätt äfwen år 1727 mycket buller och oro wid riksdagen upwäktes, men blef tå genom offentlig publication, samt utsatte prèmier för them, som kunde uptäcka sådane upprorsmakare, hämmat; altså wore wäl om thessamma ock nu skie kunde, på thet menigheten å alla orter ej måtte få anledning, at sätta tro til the i så förwirrade tider utflygande rykten, och ärligit folk råka i theras misstanckar.

Her öfwerhofpr. Troilius förmente, at regeringen wäl lærer draga all mögelig försorg om thenna sak, samt therwid taga alla görliga précautioner.

3. Herr öfwerhofpr. Troilius och kyrkioh. mag:r Eckman anmälte til ståndets närmare öfwerwägende, huruvida thes resol. uppå generaladjut. Löwens memorial¹ må wara med thes egit begifwande öfwerensstämmande, hwartil pr.st. tyktes lämna thes bifall d. 1 hujus.

Notarien gaf tillkänna, at samma resol. 2:ne gånger är i ståndet worden justerad, innan han utgafs.

Efter något discurerande härom, och sedan bondest:s extr. prot. af d. 1 hujus,² ang:de thenna sak blifwit upläst, biföll pr.st. bem:te extr. prot.

4. Kyrkioh. h:r Palmærus påminte 1:o at hwad ifrån expeditionen utgår, måtte enligit riksdagsordningen först gå til plena, på thet man måtte wara thesto wisare, at alt hafwer sin riktighet; anmälandes at expedition, ang:de borgmästar-nes rang icke är aldeles instämmande med borg.st:s afgifne extr. prot.

Kyrkioh. mag:r Eckman gaf wid handen, at emedan thetta sättet at expediera, är befunnit taga altför mycken tid bort, så hafwer praxis the nästförflutne riksdagarne warit then, at talemännen allena läsa them igenom, och hafwa the så hwar å sit stånds wagnar tilfälle, at therwid göra sina anmärkningar.

Kyrkioh. Palmærus påminte 2:o at han, i anledning af riksdagsord. 16 § ej annat kan förstå, än at thet hörer ståndens talemän til, at komma öfwerens om och när plena skola hållas; men ingalunda at secr. utsk. eger magt, at härom determinera, begier för then skull, at ståndet wille sig häröfwer utläta.

Probst. mag:r Serenius och kyrkioh. mag:r Helstadius yttrade sig, at thetta synes wara wäl påmint, och emedan saken är angelägen behöfwer then sin egen deliberation. Herrar biskoparne doct. Rhyzelius och doct. Alstrin samt h:r öfwerhofpr. Troilius berättade, at the intet underlåtut, at som oftast uti secr. utsk. påminna om plenum, men, i anseende til närwarande conjuncturer, intet kunnat uträtta, ehuru h:r baron och landtmarskalken ej el:r funnits obenägen thertil.

Herr kyrkioh. Palmærus: Äro secr. utsk:s göromål, så margfallige och angelägne, så wore bättre, at the på eftermiddagarne kommo tilsammans än at plena måge så länge uppskiutas, som nu en tid skiedt.

Herr biskop. doct. H. Benzelius: Wi måge gierna undgå at få thet swaret, at, i så fatta omständigheter äfwen kunna hålla plena på eftermiddagarne, hwilket man likwäl hittills undwikit. Eljest är jag af then tankan, at alla the plena äro olaglige, som ej med herrar talemännens gemensamma öfwerenskommelse, och efter ordenteligit anslag, hållas hos alla 4 stånden tillika.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förestälte, at som bewisligt är, at talemännen giordt sit til, så wore nu wäl, om stånden för then tilkommande tiden, komme

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 26.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 20.

öfwerens om wissa plenidagar i hwarje wecka; hemställandes om thet icke kunde gå an, at man finge 2 åtminstone i weckan, som förr warit wanligt.

Ståndet yttrade sig härupå gemensamt, at thetta är för litet, och at man åtminstone bör nu hafwa plenum hwarannan dag, sedan så wida kommit, at the flästa deputationer redan uphördt.

Herr öfwerhofpr. Troilius: Thetta är en sak, som wi recommendera til vår h:r talemans goda försorg.

Probst. mag:r Serenius: Wi ha så mycket större fog härtil, som riksdagsord. bör i thetta mål ställas i activitet.

5. Upl. å nyo secr. utsk:s extr. prot.¹ ang:de the försporde anläggningar emot riket, med mera.

Ståndet kunde härwid ej annat, än ytterligare förklara sin bestörtning theröfwer och yttrade sig tillika, at som ej uttrycket af secr. utsk. nämnes; hwaruti thesse farliga anslag mände bestå, så wille ståndet gierna få närmare uplysning härom, och at secr. utsk. gifwer så mycket wid handen, som görligit är, emedan pr.st. eljest icke kan öfwer thetta mål sig behörigen utlåta.

Kyrkioh. mag:r Huss: Så wida thetta extr. prot. synes å ena sidan gifwa orsak til, at riksdagen så länge utdrages, å andra sidan innehåller en wacker föreställning och upmuntran til enighet och förtroende, skulle jag gerna se, om thetsamma blefwe trykt, el:r at tilstånd lämnades, at få taga theraf afskrifter och communicera med the hemawarande.

Thetta hölts til bägge delarna betänkeligit, och at thet torde mer skada, än gagna, til förtigande, at thet skulle, om thet blefwe allmänt, sätta en blame på hela nation, och i synnerhet swärta riket hos utländska magter och theras härwarande ministrar.

Herr doct. Hausswolff: Then högstberömeliga upmärksamhet och nit secr. utsk. wisar i alt thet, som kan lända til allas vårt k. fäderneslands säkerhet och tryghet, bör i alla tider af oss högt wärderas, och vår skyldighet är at therföre tacka them. Jag finner förthenskull i anledning af secr. utsk:s ingifne extr. prot. sielfwa nödwändigheten fordra, at, om några anläggningar skulle finnas, antingen emot konungen, successionen el:r riket, sådant med all alfwarsamhet, försigtighet och warsamhet måtte handteras. Jag är jämwäl af then tancka, at när någon med fullkomliga skiel blifwer thertill bunden, thensamme tå med thet straff, som lag förmår bör beläggas. Men althenstund för riksdagens analkande slut secr. utsk. omögeligen hinner med, at med then exactitude, som wederbör häröfwer cognoscera och döma, och sedan ständerne äro skilde åt, ingen theras commission kan mera hafwa rum; altså ock emedan uti then allmänna lagen straff finnes utsatte, och efter samma lag sådane brotts afdömande hörer til kongl. hofrätten; ty håller jag före bäst wara, at secr. utsk. til bem:te

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 25. Även 17 juli 1747 § 5; 14 augusti § 14. Tryckt som bilaga, s 651.

rätt uppgifwer icke allenast the angifne personers, utan ock sielfwa angifwarnes namn, med alla originale bref, documente[r]¹ och andra bewis, som secr. utsk. til theras öfwertygande kan om händer hafwa. Hwarwid secr. utsk. likwäl lærer bruka thes bekanta försigtighet, at inga uppgifwas, utan NB sådane, til hwilkas öfwertygande bewis finnas; hälst emedan ganska eftertänckeligit wore, om någon uti sådane mål, som thesse äro, skulle uppå gissningar, blåtta rykten, och grundade conclusioner antastas.

Probstarne och kyrkioherdarne mag:ri Lind, Carlborg, Montelius, Manquer och Biörk förklarade sig wara af samma mening.

Herr öfwerhofpred. Troilius och kyrkioh. mag:r Eckman instämde så mycket mera i doct. Hausswolffs utlåtande, som lagen, ang:de them, som beträdas med stämplingar emot riket, nog klart determinerar domstolen; hwaremot thet ordinairt ej hörer til ständer, at wara domare.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Quæstion är nu icke härom, utan huru wi måge få slut på riksdagen.

Herr öfwerhofpred. Troilius: När secr. utsk. uppgifwer alla the skiel och omständigheter, som höra til saken, och undersökandet warder lämnat antingen til kongl. hofrätten el:r en commissorialrätt, så lærer wissierliga thetta hjelpa til riksdagens skyndesamma afslutande.

Biskop. h:r doct. Benzeliuss: Jag är äfwen så mån om riksdagens slut, som någon annan: är ej eller theremot, at the mål, som höra under allmänna lagen, måge gå til ordinarie domstolen; men om saken är af then beskaffenhet, at hon, til följe af riksdagsordn. 13 § ej allmänt kunnig göras kan, quid tunc?

Herr doct. Hausswolff: Jag tror at thenne sak ej kan innebära större hemligheter, än dalupproret, som för några år sedan lämnades til kongl. hofrätten.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss: Jag är intet i stånd at utlåta mig, om thenne sak är af lika beskaffenhet med dalupproret el:r hemligare; ty jag wet thet intet.

Biskop. h:r doct. Alstrin: Wilja wi ha slut på riksdagen så är ej annan utwäg, än at låta thenna undersökning gå til kongl. hofrätten, och tyckes allm. lagen gifwa thetill nog anledning; hwaruppå wi ha prèjudicat i Hedmans sak; skulle åter beskaffenheten böra, i anseende til utrikes magter, wara hemlig, så kan thet gå til kongl. cancellie, hwaruppå wi ha prèjudicat i Blackwell.

Herr biskop. Nylander: Undersökningen wid förra riksdagen om generalerne hade ock många hemliga och ministerielle mål med sig, jämwäl til en wiss utrikes magt; men thet geck likwäl til en ständernes commission, hwaruppå hela ransakningen tillika med domarne tryktes, sedan thet blifwit utelämnat, som hemligt wara borde. Jag ser therföre intet, som hindrar, hwarföre icke thetsamma äfwen nu kan skie.

Herr öfwerhofpred. Troilius förestälte, at emedan ryktet går, som skulle 150 personer böra angripas, hwilka således hos publiquen äro blamerade, så tyckes intet bättre expedient wara, än at saken går til et ordinairt forum, på thet

¹ Enl. konc.

the måga få niuta justice, som lagen säger, och the brottslige efter lag straffas, hwarföre jag conformerar mig med biskop. h:r doct. Alstrins och h:r doct. Hausswolffs mening.

Kyrkioh. h:r Palmærus yttrade sig, at ehuru wi ej äro anmodade om swar, så tyckes likwäl något böra följa, och förthenskull begärte, at få upläsa något, som han til then ändan uti ståndets namn projecterat, hwilket om thet ej antages, får thet i sådant fall gälla för hans enskildte votum; thetta samtyktes, och war samma swar af följande innehåll:

Pr.st. har ej utan synnerlig ängslan och bestörtning af et secr. utsk:s öfwerlämnade extr. prot. måst intaga åtskilliga dristiga, eftertänkeliga och förderfweliga anläggningar hemligen å färde wara, hwarigenom riket til sin säkerhet, med hwad mera, kan sättas uti wåda och äfwentyr. Secr. utsk. tror sin plikt wara, at med lag, försigtighet, warsamhet, lämpa och kallsinnighet tilgripa the mått, som wid et sådant tilfälle nyttjas och användas böra; hwaraf synes följa, at ständernes sammanwaro och riksdagens än längre utdrägt blifwa oumgångelig och högstnödwändig.

Ståndet tog thenna sak i noga öfwerwägande; och ehuru man gierna skulle önska och se allmänheten i landet wara i thet tilstånd, at längre förmå uthärda med the kostsamma och dryga afgifter, som ärfordras och utgå til en så länge warande riksdag, är man dock i then sorgeliga ärfarenhet, at våra committenter intet äro i stånd, ehuru gierna the ock wille, för thenna gången här längre underhålla oss; åliggandes thet oss, under thet wi nitiskt öma thet allmänna, tillika betänka våra medbröders synnerliga trångmål; hälst owedersägeligit är, at thet allmännas bestånd och trefnad helt och hållet hänger af undersåtarenas enskildta wälmående i landet.

I följte häraf föränlåtes, ja ock nödsakas pr.st. härmed utnämna, såsom en ultimat termin til riksdagens afslutande d. —,¹ efter hwilken dags förlopp ståndet intet kan vidare för thenna gången befatta sig med några deliberationer, hwarken i deputationer el:r sit pleno; och thet med så mycket större laga skiel, som then i riksdagsordn. owilkorl. föreskrefne tre månaders tid til riksdagens hållande, nu redan blifwit utdragen in på 11:te månaden. The fläste deputationer långt för thetta afgjordt theras arbeten, och hwad uti en el:r annan återstår, lättel. äfwen kan blifwa afgjordt, när alfwar² hand therwid lägges.

Pr.st. förmodar, thet höglofl. r. och a. med lofl. borg.st. så mycket mera och benägnare härutinnan instämman, som ärb. bondest. aldeles gjordt, och med pr.st. i nämnda mål göra et/: Och enär 2:ne stånd hafwa lagen på sin sida, är i sanning en laga och slut görande pluralitet; hafwande man ock wid 1743 års riksdag härå och i samma ämne et kraftigt préjudicat.

Pr.st. will dock ingalunda förmoda härmedelst med riksdagens afbrytande, sättja sig i thet misstroende, som skulle thet hysa mindre patriotisk zele för thet

¹ Datum saknas i såväl konc. som renskr.

² Läs: *alfwarl*.

allmänna och thes wälgång. Ty hwad angår thet ofwannämde af secr. utsk. upgifne granlaga ärende, så inlöpa här 3:ne préliminairquæstioner. *Först*, om secr. utsk. af protocoller, publique handlingar, discurser, inhemsk el:r utländsk correspondence, el:r angifwande af någon wiss person, kommit i tilförlitelig kundskap härom? *Andra*, om secr. utsk. redan har sig bekant någon person i thet angifne deltagande? *Tredie*, på hwad sätt lämpeligast och med försigtighet härutinnan kan anställas en nödig undersökning och ransakning med hwad mera.

Enär nu ståndet får lius af secr. utskott. i the 2:ne förra frågorne, blifwer thet ståndets, at för sin del ömsint beswara then 3:die, och med hemställande til the andre resp. ståndens bifall och samtycke, therwid taga the mått, som intet skola förorsaka riksdagens utdrägt; men wäl med allone wara tilräckelige, at winna samma påsyftade hälsosamma ändamål, som under el:r wid ständernes samhällige närwaro.

Hwad angår the uti et annat extr. prot. af secr. utsk. föreslagne proportionerade pålagor¹ på yppighets, öfwerflöds och tärande waror til fyllnad af någon existerande statsbrist; så har ståndet i en allmän bewillning och flere utskyl ders åtagande wid thenna riksdag, gådt så långt thet någonsin kunnat; intet tiltroende sig, i anseende til then allmänt tryckande fattigdomen, för thenna gången sig något widare åtaga. Men at i underdånighet hänskiuta samma ärende til Hans Kongl. Maj:tts egit nådiga förordnande efter omständigheterna, thetill kan ståndet för sin del ingalunda bifalla; så mycket mindre, som hwad angår bewillning och utskylder, är nu ständernes ensak, rörande theras fri- och rättigheter, hwilka at bortgifwa, snörrätt är löpande emot konungaeden, Hans Kongl. Maj:tts försäkring d. 18 och regeringsformens 5 §§ warande betänckeligit at secr. utsk. til sådane måtts tagande härwid welat riksens st:r styrka. Skulle ock wi, såsom constituerade fullmäktige, i samma ingå, wist, i följe af våra undfågne fullmagters lydelse, och then ther inneslutne starka förbindelse, thermedelst för våra committenter ställas och kastas i swårt ansvar.

Probst. mag:r Serenius begierte jämwäl få upläsa, hwad han til swar häruppå projecterat, lydande, som följer:

Upl:s secr. utsk:s extr. prot. af d. 15 hujus, hwaruti secr. utsk. berättar sig förspordt åtskilliga anläggningar hemligen å färde wara, hwarigenom riket til sin säkerhet, successionen til sit bestånd, samt r:s st:r til sina fri och rättigheter kunna sättas i wåda och äfwentyr. Pr.st. som hyser en rättmätig ifwer emot alla sådane landtförderfweliga uptog, beklagar högeligen, at nu wid slutet af thenna långwariga riksdag, så bedröfweliga tidningar skola förspörjas; men förmodar likwäl, som swenske nation i alla tider warit känd och namnkunnig för en oförkränt undersätelig trohet emot sin öfwerhet och fädernesland, at när härom warder närmare undersökt, thet torde befinnas, at en sådan apprehension af fruktan för wåda och äfwentyr mera härrörer af en tidig waksamhet och be-

¹ Enl. konc., renskr.: *pålagar*.

römelig ömhet för fäderneslandet, än at i sielfwa werket något afwugt emot fäderneslandet skulle wara uprunnit i swenska mäns hiertan, helst ståndet af sina actis befunnit, hwad ogrundade rykten om conspirationer och stämplingar wid 1727 och flera riksdagar blifwit r:s st:r til en bekymmerfull omtancka förbragte, hwilka lättel. kunnat bringa nation uti mycken willewalla och många skadeliga fölgder, om icke sakerne med yttersta försigtighet blifwit handterade. Icke thes mindre, och om thet skulle befinnas, at antingen genom påfunnen originalbrefwäxling, wälfrägdade witnens usago, el. andre tilförläteliga bewis, en säker anledning wore at tro något landsförräderi werkel. å färde wara, så är ståndet af then tancka, at til upptäckande theraf, och til förekommande af the många wanrykten och misstanckar, hwarmed mången redelig undersåte kan kränckas, och hela riket oroas, secr. utsk. forderligast upgifwer alla förenämde data til r:s st:r, hwilkas omedelbara werk och författningar i förbrytelserne angripas, och kunde theruppå H:s Kongl. Maj:tt i underdånighet anmodas, at anbefalla thes och Swea rikes hofrätt, tit the af secr. utsk. specificerade brott efter sielfwa bokstafwen i allmänna lagen rättel. höra, at theröfwer på thet aldranogaste ransaka, och then brottslige utan alt skonsmål, lagligen döma och afstraffa låta.

Ståndet tror sig härutinnan widtaga the hälsosammaste mått och utvägar, icke allenast i anseende til sielfwa saken, som således faller i the domares händer, som genom långlig förfarenhet äro wane, at utleta sanningen efter Sweriges lag och process, utan ock, i anseende til riksdagens slut, som för inga sådane sakers skull bör utdragas; emedan thet redan öfwerskridit the härwarandes tålmod och alla hemawarandes förmåga.

Pr.st. fant bägge thesse projecten merendels gå ut på et och thetsamma; men at thet förra innehölt något mer, i anseende til statsbristens upfyllande.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius anmärkte härwid, at kyrkioh. Palmærus begier at ståndet må af secr. utsk. få weta, hwad documenter och bewis secr. utsk. kan hafwa til thetta sit angifwande, med mera, hwarefter pr.st. will sig yttra om sättet, huru med undersökandet må förfaras. I anseende hwartil h:r biskopen ärindrade nu som tilförene, at thet dubium strax synes möta, som bör först lösas, neml. om sakerne äro så hemlige, at the utom rikets skada och äfwentyr ej kunna upgifwas; hwaruppå h:r biskopen härom upläste orden utur 13 § i riksdagsord. och frågade ytterligare, om icke slika måls uptagande hörer egentel. r:s st:r til, så länge the äro församlade?

Herr öfwerhofpred. Troilius: Så wida wi nu wilja hafwa slut på riksdagen; r:s st:r jämwäl allaredan hafwa långt öfwer then wanliga tiden warit tilsamman, ser jag icke, hwarföre thet, som emel. riksdagarne, enligit allm. lagen plägar gå til kongl. hofrätten, äfwen nu kan tit förwisas.

Sedan således blifwit discurerat bifölls probst. mag:r Serenius project och resolverades at thet skulle renskrifwas, samt med the öfrige stånden communiceras. Hwaruppå bem:te probst jämwäl upläste thes project til extr. prot. ang:de riksdagens slut, som sedan dagen blifwit af ståndet utsatt til d. 8 Aug.

instundande äfwen, efter några gjorde förändringar, bifölls och lämnades til renskrifning:

Sedan pr.st. flera resor påmint om slut på thenne riksdag, som redan tredubbel öfwer thes laga tid utdragits, så har wäl ståndet gjort sig thet goda hopp, at samtelige respective stånden måtte dock uti någon af the föreslagne terminer instämma; men som sådant ännu intet skiedt, och ståndet icke utan största ömhet och medlidande kan täncka på sina hemawarande medbröders wilkor, som graveras med swåra underhåll för sina fullmäktige, utan at wid theras återkomst få hugna sig af någon lindring uti the härtils med mycken tunga dragne swåra contributioner och utlagor. Altså och emedan bewillningsverket och the mästa deputationers arbeten längst för thetta äro bragte til slut, föranlåtes ståndet nu för yttersta gången, at iterera thes förra wälmente påminnelser, och för sin del utsätta d. 8 Augusti nästkommande för en oryggelig termin til riksdagens slut, efter hwilken dag, ståndet inga riksdagsärender will företaga, eller tilstädia någon af sina ledamöter sig thermed at befatta, utan ther til äfwentys några allmänna saker tå ännu skulle återstå, måga thesamme til Hans Kongl. Maj:ts nådiga afgörande med råds råde öfwerlämnas, på thet ståndets ledamöter, efter tagit underdånigt afskied af Hans Kongl. Maj:tt, måtte ofelbart wid ofwannämde termin kunna begifwa sig härifrån hwar och en til sina hemwister, them the sig til mycken afsaknad i så lång tid måst lämna utan egen wård och tilsyn. Och på thet uti et så högststrängande mål intet hinder widare blifwa måtte, så är pr.st. af then tanckan, at ofördröjeligen utlåta sig öfwer then af secr. utsk. upgifne statsbrist, och at til sysslornes afgörande secrete utsk. jämwäl dageligen jämte plena arbetar; men at secr. utsk. inga andre än the oumgängeligste riksärender först och framför alla andra sig företager, och om några wigtiga undersökningar woro afgjorde, at riksdagen icke therföre bör uppehållas, så framt icke emot all förmodan, några sådane woro, som anginge farliga anslag emot riket, på hwilken händelse the til nästa plenum böra upgifwas; på thet r:s st:r måge tidigt kunna undanrödia, alt hwad til riksdagens utdrägt kan existera och ännu okunnigt wara må, hwilket alt til et ömsint och benägit öfwerwägende, med the öfriga resp. stånden hörsam- tjenst- och wänl. communiceras.

6. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde borgmästar Kyronius, anmälandes, at borg.st. kommit i ärfarenhet, at rådman Scherping här i staden skall hos Hans Kongl. Maj:tt anhållit, at få afstå thes beställning til stadskamereraren Segerlund och som thetta är stridande emot kongl. resol. af år 1723, altså är borg.st:s begäran, at i fall thenne ansökning, snart skulle til pr.st. i nåder remitterad warda, pr.st. wille låta thesamme så länge hwila til thes borg.st. först finge sig theröfwer utlåta.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte tillbaka tjenstl. hälsning.

7. Upl. secr. utsk:s extr. prot.¹ ang:de hwarjehanda gudlösa rykten, som af illwiljare om thy och thes göromål skola utspridas, med mera.

Ståndet fek häraf ny anledning, at beklaga sig öfwer närwarande bedröfweliga och oroliga tider; och öfwerhofpred. Troilius påminte, at wi böra hwar i sin stad wara angelägne at upspana sådane illwiljare.

Probst. mag:r Serenius hemställte, om icke, i anledning häraf, thet borde blifwa secr. utsk:s omsorg, at jämwäl å sin sida söka at befreda r:s st:rs plena för thylika rykten.

8. Kom åter på tal thet förra och i synnerhet om riksdagens slut til d. 8 Aug., hwarwid h:r probsten Lind ärindrade, at thet torde mera hjelpa thertil, om man ej togo så kort termin; emedan nog lätt kan synas, at omögeligit är, thet riksdagen skall thertil kunna slutas, emedan ännu så ganska många mål äro oafgjorde hos plena; hwarförutan och i fall några så hemliga mål skulle under thet nu omtalte hos secr. utsk. förekomma, at the ej kunde remitteras, så will ock thet hafwa sin tid.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade ytterligare, om thet upläste projectet får bifall, och dagen utsättas til d. 8 Aug., hwartil swarades ja.

Probst. mag:r Aurelius lät härwid flyta til protocoll, at althenstund wid innewarande riksdag 1:o ej allenast et allmänt rykte gådt om farliga stämplingar emot riket och then här fastställte successionen utan ock 2:o en slik sak warit inför en hög domstol agerad, som förut kunnat utsprida sina skadeliga frön, och 3:o af secr. utsk. nu positivt uti sådane termer framgifwas, at the nog klart låta förstå, thet något sådant är å färde; altså kan jag för min del ej samtycka thertil, at någon wiss dag må utnämnas til riksdagens slut.

Biskop. h:r doct. Henr. Benzeliuss ytrade sig wara eljest nögd med thet, som skier, allenast wi tillika äro betänkte på at swara til the inkast, som kunna göras af riksdagsordn. 13 §.

Härupå utnämndes 6 deputerade, at i thetta ärende afgå til bondest. samt tillika afgifwa ståndets utlåtande öfwer the af secr. utsk. uptäkte farliga stämplingar emot riket.

H:r doct. Hausswolff förde wid thetta tilfälle ordet, som wid återkomsten berättade, at bondest. bifallit pr.st:s tankar om riksdagens slut, samt lofwat at härutinnan wilja med pr.st. göra en gemensam deputation.

9. Upl. secr. deputat:s betäckande,² ang:de ammiralitetstlieut. Hammarhielms befordran; hwilket bifölls, dock ytrade sig biskop. h:r doct. H. Benzeliuss, at som thenna sak ej gådt genom urskillningen, så tyckes ei el:r ståndet bordt sig thermed befatta, ehuru deputation thensamme uptagit.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 26.

² Borgarståndets arkiv, R 1298, Sekreta deputationen, nr 35.

10. Probst. mag:r Serenius hemställdte om icke ståndet ock nu kunde på något sätt yttra sig, ang:de statsbristens fyllande för innewarande år, hwartil han et project upsatt, som uplästes och bifölls lydande som följer:

Pr.st. hade icke förmodat, at nu wid riksdagens slut, sedan thet sig så dryga bewillningar åtagit, ännu någon statsbrist skulle förspörjas, hwilken ehuru ringa then ock wara måtte, kan ståndet dock icke samtycka, at then ömaste delen af r:s st:r:s fri- och rättighet, som är med sielf sins råde at utnämna sina utlagor, må någonsin, under hwad namn thet ock wara må, lämnas ur theras egna händer; utan gör sig ståndet thet goda hopp, at secr. utsk. genom statens sparsamma inrättning och subsidiers betingande uti förbund med utrikes magter, så jämkar inkomst och utgift mot hwarandra, at undersåtarnes swåra utlagor nu icke mer måtte förökas. Härwid påminner sig ståndet, at samtelige r:s st:r hafwa updragit kam.oecon. och commerciedeputat. wid thenna riksdag, at tilse, huru publici inkomster af kronones större och mindre lägenheter måtte förökas, som ståndet förmodar af deputation wara wärkställdt, efter theraf en märkelig förbättring på riksens ingälder står at förmoda; och i fall thet icke ännu skulle göra tilfyllest, utan någre extraordinaire requisitioner emot förmodan i innewarande år för handen wore, som med the redan gjorde bewillningar ej skulle kunna bestridas, så är ståndet af then tancka, at alla större och mindre kronoegendomar, lägenheter och räntor, som nu äro i privatör. händer /:the undantagne, som sedan 1740 äro förpantade:/ måge utan åtskilnad och under hwad titel the nu wara måtte, utropas på offentlig auction åt then mästbiudande til förpantning, och bewillningsdeputation genast inkomma med project, huru the af samma egendomar nu för tiden flytande ringa inkomster, må med undersåtarenes minsta känning til staten åter godtgöras. Thetta är then endesta och yttersta utväg, pr.st. för sin del utfinna kan uppå en så bekymmerfull kungörelse, som thet är, om otilräckeligheten af the swåra acciser, tuller och bewillningar, hwilka, när the komma i sin fulla werkställighet, så hårdt trycka alla riksens inbyggare, at man intet kan finna, huru the thermed en gång skola uthärda. Och som thet intet kan förswaras, at undersåtarene betungas med utlagor, så länge kronan sielf kan bestrida en stor del af sina utgifter, om hon wore i werkeligt åtniutande af alt hwad hennes fastigheter och tullar kunde indraga, så förmodar ståndet finna en benägen ursäkt, om thet icke kan uti några deliberationer om ytterligare acciser och bewillningar inträda, innan ståndet om något bättre och för undersåtarene drägeligare förslag warder öfwertygat.

11. Upl. bibliothequarien wid Lunds academie Corylanders memorial,¹ hwarutinnan han, i anseende til anförde skiel och orsaker, anhåller at få nästa ledigblifwande professors lön uti facultate phi[losophi]a.²

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 103.

² Enl. konc.

Ståndet stadnade härupå i thet slut, at så i anseende til thes nyligen afgifne yttrande om et slikt ärende wid Upsala academie, som ock at academiska constitutionerne tillägga hwarje profession thes wissa lön, pr.st. i anledning af thes wälfångne privilegier icke kan el:r bör thenna sak uptaga.

12. Föredrogs 5 st. borgares här i Stockholm hos r:s st:r insinuerade memorial, ang:de betalningen för lefwererad spanmål til kongl. utredningscommission år 1741 och 1742.

Borg.st. har af ömhet för rikets allmänna credit, och sina medborgares härunder beroende angelägenhet, ei kunnat undgå, at remittera thetta ärende til r:s st:rs secr. utsk:s behöriga uptagande och öfwerwälgande, på hwad sätt the sökande måge härutinnan, efter skiel och billighet, ställas tilfreds.

Bondest. har bifallit borg.st. Pr.st. gjorde likal.

13. Upl. secr. deputat:s betänckande,¹ öfwer fändriken Joh. Henr. v. Knorring[s]² ansökning om full lön. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

14. Upl. landt- och sjömilit.oecon.deputat:s betänckande,³ ang:de generalförråds samt upbrottscassäräkenskapernes revision.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

15. Lieutenanterne Lagerhielm och Skog fingo på begäran företräde, inlämnandes jämte 2:ne särskildte memorialer,⁴ afskrift af kongl. Swea hofrätts dom emel. secret. Robeck såsom actor och bem:te lieutenanter, med begäran, at ståndet wille låta sig sådant föreläsa, samt theras oskuld och lidande theraf inhämta.

16. Upl. bondest:s extr. prot.⁵ ang.de prästanda til bruken, hwilket war aldeles öfwerensstämmande med pr.st:s d. 16 sistl. Junii häröfwer fattade resol.

17. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde hofsecret. och borgmäst. Boberg, andragandes, thet borg.st. i anledning af r:s st:rs beslut wid förra riksdagen, funnit angelägit at til närmare öfwerseende må företagas hwad sedan sista riksdag återstår af commissionens öfwer finska campagnen domar och handlingar, hwartil borg.st. jämwäl redan utnämndt thes deputerade, begärandes at pr.st. wille göra thetsamma.

Anmältes tillbaka tjenstl. hälsning.

18. Upl. handels och manuf.deputat:s betänckande⁶ ang:de 3 § af bondest:s allm. beswär om öfwerklagad dyrhet på victualiewaror, som utifrån införas, och then therupå föreslagne lindringen i tullen.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 31.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilitie-ekonomideputationen, nr 9.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 226, bilagor.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 21.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 11.

Borg.st. har genom extr. prot. bifallit betänckandet med tilläggnig, at berörde lindring i tullen må continuera til nästa riksdags slut.

R. och a. bifallit borg.st. Pr.st. gjorde sammaledes.

19. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de krögaresocietetens anhållan, at krögerierne måtte inskränkas och anses för en borgerlig näring.

R. och a. bifallit betänckandet. Pr.st. gjorde likal.

20. Upl. r. och a:s extr. prot. af d. 1 hujus,² ang:de angelägenheten, at rikets krigsmagt måtte warda försedd med wälöfwade och ärfarne officerare, hwartil medel upgifwas.

Pr.st. biföll och hemställte thetta i underdånighet til Hans Kongl. Maj:tt.

21. Upl. handels och manuf. deputat:s betänckande,³ ang:de pipbruksinteressenternes ansökning om förbud, at införskrifwa utländska pipor, och at inga flera pipbruk må anläggas.

R. och a. bifallit, dock at ingen prolongation af pipbruksinteressenternes exclusive privilegier må bewiljas. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

22. Ifrån bondest. ankommo 2 deputerade. Ordet förde Bängt Persson ifrån Öland; berättandes at bondest. bifallit pr.st:s extr. prot. ang:de the af secr. utsk. yppade farliga anslag emot riket; men ang:de riksdagens slut har bondest. sig ej ännu utlåtut, utan lofwar swar til nästa plenum.

Anmältes tillbaka wänl. hälsning.

23. Upl:s landt och siö- milit. oecon.deputations betänckande,⁴ ang:de eke och masteskogarne i riket.

R. och a. har bifallit betänckandet med then tilläggnig, at när för kronans räkning någon utsyning af ekar skier på någon sådan allmänning, uti hwilken en frälseman för thes frälseheman äfwen har del, frälse mannen el:r then hemanet egär, tå också måtte bewiljas utsyning i proportion efter then andel, han eger i skogen, til thes thensamma kan blifwa dold. Hwarjämte r. och a. akta högst nödigt, at Kongl. Maj:tt i underdånighet må anmodas, at låta afgå alf-warsam befallning til samtel. landshöfdingarne i riket, thet the på thet ömaste besörja om skogarnes wård och befredande, samt at i Skåne, Halland och Blekinge allmogen måtte genom tjenliga föreställningar tilhållas, at wid mältningar och eljest betjena sig af torf och stenköl, och til then ändan behörig underrättelse them meddelas, på hwad sätt the kunna inrätta sina eldhärdar thertil. Jämwal kunde the många broar, som i wissa län finnas, och hwartil en myckenhet wirke årl. upgå, dels utläggas, dels af sten anläggas til skogarnes

¹ Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationens arkiv, R 2912, C, fol. 25–26.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 26.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 13.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilitei-ekonomideputationen, nr 8. Även 8 december § 13.

besparande. I öfrigit och som flere slags ekar gifwas, hwaribland en del, el:r the så kallade risekar äro af föga nytta, om icke aldeles odugelige, så är angelägit at wid återplanteringen i akt tagas må, thet ollon af bästa slaget hertil nyttias och användes.

Sedan probsten mag:r Hygrell gjort sin berättelse om sakens beskaffenhet, biföll pr.st. betänckandet, på sätt som höglöfl. r. och a. förbehållandes preste-gårdarne och stomnarne samma rättighet til utsyning, som r. och a. förbehållit frälshemanen.

24. Föredrogs samma deputations betänckande¹ öfwer rusthållarenes wid Åbo läns lifdragoneregemente wid thenne riksdag andragne besvär.

R. och a. bifallit med then tilläggnig wid 3 §, at thet år 1743 undfågne gewäret af rusthållarene betalas så framt thet blir approberat.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

Härjämte uplästes finska deputations betänckande, ang:de någon lindring för rusthållarene wid finska dragoneregementerna med rustninghästars anskaffande.

R. och a. förväntar häröfwer defensionsdeputations utlåtande, enl. 6 § i betänckandet.

Pr.st. lät ock för sin del therwid förblifwa.

25. Upl. finska deputations betänckande,² ang:de en syningscommissaries förordnande i Sawolax. R. och a. bifallit, dock at i fall wid nästa riksdag skulle befinnas, at kronan häraf ej haft then förväntade nyttan, samma beställning åter indrages.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

26. Föredrogs secr. handels och manuf.deputat:s betänckande,³ ang:de hustru Merta Langlets ansökning om eftergift i the 9 000 dlr:k:mt, som thes afl. man Joh. Pet. Hall fät til en linnefabriques inrättande i Borås.

R. och a. bifallit betänckandet. Pr.st. gjorde likal.

27. Upl. expedit.deputat:s extr. prot.⁴ ang:de undermarkscheiderns Eric Ericsons, i anledning af 3:ne stånds utlåtande, befordran til bergsfiscal efter fisca-len Hierne.

Bondest.⁵ har, i anseende thertil, at bem:te syssla imedlertid blifwit v. notarien Hedenblad updragen, bifallit at Ericsson må blifwa i underdånighet anmäld til bergsfiscals heder och fullmagt af samma dato med Hedenblad; hwilket äfwen borg.st. bifallit.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 10.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 7.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 12.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1303, Expeditionsdeputationens extraktprotokoll, nr 3, bilaga.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 22.

Pr.st. biföll jämwäl ansökningen.

28. Upl. landssecreteraren Carl Carsells ansökning,¹ at, i anseende til anförde skiel och omständigheter, få accordera med någon häradshöfdinge om thes syssla.

Pr.st. biföll thenne ansökning.

Den 25 Julii

1. Upl. och justerades prot. af d. 24 hujus til och med 7 §.

2. Biskop. h:r doct. Rhyzelius berättade, at han af h:r baron och landtmarskalcken är anmodad, at föredraga, thet kongl. slottsbyggnaden här i Stockholm i dag kommer af r:s st:rs deputerade at tagas i besiktning, hwartil efter öfwerenskomelse 12 ledamöter af pr.st. komma at utnämnas, hwilket ock skiedde; åtagandes sig biskop. h:r doct. Alstrin them at anförä.

3. Föredrogs landt- och sjömilit.oecon.deputations betänkande² öfwer lieut. Sam Unér och glasbruksinspectoren Knut Frijs theröfwer andragne beswär, at the af kongl. krigsscollegio skola blifwit förbigångne wid saltpettersiuderiinspectorssysslans besättjande i Skåne och Christianstads län, med mera.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

4. Upl. secr. deputations betänckande,³ ang:de förbättring i characteren för öfwerstlieut. Hinr. Julius Woltemat, som för thetta århållit afskied.

Pr.st. biföll betänckandet.

5. Genom memorial anhöller landträntmästaren i Örebro, Joh. Broström,⁴ at i anseende til anförde omständigheter, få afstå thes syssla til sin son kronobefallningsman Carl Niclas Broström, hwarjämte uplästes kongl. statscontoirets och h:r baron och landshöfdingen Reuterholms witnesbörder, om thenna sednares skickelighet.

Bondest. har thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Biskop. h:r doctor Alstrin, jämte kyrkioherdarne mag:r Helstadius och mag:r Huss påminte nu som tilförene at ståndet ej vidare måtte befatta sig med slika cessioner.

6. Upl. actuariens wid kongl. amiralitetet i Carlscrona Gust. Adolph. Mittlers memorial,⁵ hwarutinnan han, i anseende til thes längliga tjenster, mycket ut-

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 200.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilitie-ekonomideputationen, nr 11.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 32.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 54. Samma ärende i nr 53.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 102.

ståndna lidande, samt nyligen, genom notarien Bergenhielms befordran til secreteraresyslan wid ammiralitetet, honom wederfarne prèjudice med mera, anhåller at til någon sin uprättelse få niuta r:s st:rs föreskrift til ammiralitets-secreterarecharacter och heder, jämte enciennité framför Bergenhielm, samt få niuta differencen, emel. thes nu innehafwande notarielön och secreterarelönen på stat, til thes han til någon anständig syssla med lika lön kan blifwa befordrad.

Pr.st. tog thetta i ömsint öfwerwägande, och emedan af ofwan anförde skiel och omständigheter, som med bifogade allegater bestyrkas, fants at actuarien Mittler werkel. är lidande, pröfwades billigt, at bifalla thenna thes ansökning.

7. Discurerades om handels och manuf.deputations betänckande,¹ i anledning af cornetten Forbes ansökning om præmium för en uppfunnen machine til korkskäveri. Probstarne mag:r Hygrell och mag:r Montelius, som haft saken til igenomläsande, gjorde berättelser å ömse sidor, men stadnade uti olika tankar.

Herr biskop. doct. Rhyzelius gjorde proposition, om thet skall i thenna sak förblifwa wid thet privilegium, som kongl. commerciecollegium för thetta utfärdat? Hwartil af the flästa swarades ja; men the som woro af annan mening, begierte, at betänckandet måtte först upläsas, hwartil dock för thenna gången ei war tid, emedan deputerade nu skulle nedgå til secr. utsk.

Den 28 Julii

1. Upl. och juster. prot. af d. 24 hujus ifrån 7 §, jämte prot. af d. 25 helt och hållit.

Wid 11 § i prot. af d. 24 hujus berättade biskop. h:r doct. Rhyzelius, at bibliothecrien Coryllander, genom et å nyo ingifwit memorial,² andrager några skiel, til bewis, at thes hos pr.st. gjorde ansökning om förbättring på lön och wilkor, ej är stridande emot academiens privilegier.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius lämnade ståndet at sielf eftersinna, om thet will befatta sig med academierne och thes privilegier, i hwilket fall h:r biskopen hade intet at säga; men i annor händelse wille h:r biskopen hafwa förklarat, at thet af Coryllander gifne förslag icke kan ställas i werket, med mindre privilegier och constitutioner tillika skola warda rubbade; emedan the academiska constitutioner expressis verbis innehålla, hwad och hurudan lön, hwarje profession tilkommer. Och efter jag owärdig har then äran at wara academiens procanceller, kan jag icke underlåta at anföra sådant, samt at thenna stats ändring för ingen del will anstå ständer, minst pr.st. som snarast bör hjälpa til at

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 15. Även 7 juli 1747 § 4.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 103.

befästa, än rubba constitutionerne; hwarföre jag håller före at academiens herr canceller nödwändigt bör höras, och skulle gierna sedt om bibliothecarien Corylander tagit then touren.

Kyrkioh. h:r Palmærus hölt före, at staten hwarken rubbas, el:r ändras med någon gravation, enär, i anseende til the i memorialet anförd skiel, begäran bifalles; el:r ock emedan thetta nu mera, sedan secr. utsk. för thetta resolverat i saken, icke synes egentel. höra r:s st:r til, ansökningen i underdånighet kunde hemställas och recommenderas hos Hans Kongl. Majj:tt.

Biskop. h:r doct. Alstrin yttrade sig, at thetta mål icke kan höra til r:s st:rs omedelbara uptagande och afgörande, utan wara af then beskaffenhet, at til följe af kongl. reglementet d. 4 Aug. 1727 § 1 bör hos Kongl. Majj:tt anmälas, och sedan gå sin ordinarie väg.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Jag är icke emot, at saken warder hos Kongl. Majj:tt anmäld, på thet hon må sedermera blifwa communicerad med herr cancelleren och academien. Och på thet så wäl biblioth. Corylander, som flere måga se, at jag för min del intet hafwer någon personelle afsigt härutinnan, så skall jag gierna för min del bidra, at samma communication, må kunna, som jag förmodar, snart ärhållas.

Uppå widare härom giord proposition resolverades, atståndet finner bäst, at thenna sak i underdånighet anmäles hos Hans Kongl. Majj:tt.

Wid 25 § begierte h:r biskop. Nylander, at emedan thet redan är nog bewist, hwad nytta en syningscommissarius uti Sawolax the förflutne åren har skaffat, thet nu kunde läggas til i pr.st:s resolution för honom, som blifwer thertil förordnad, at han om et ständigt tjenstgörande kan wara försäkrad; men thertil swarades, at emedan expedition sistl. plenidag blef afskickad, så kunde thet wid för thenna gången bero, emedan r. och a. på samma sätt sig utlåt.

2. Upl. secr. deputat:s betänckande,¹ ang:de cornetten och tygwaktaren Kreilows anförde besvär öfwer prèjudice.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius ärindrade, at thet är underligit, at deputation tilstyrker, at han må befordras wid tjenligit tilfälle, men nämner ej, om thet skall wara wid artillerie el:r annat regemente.

Kyrkioh. h:r Palmærus: Han hafwer tjent all sin tid wid artilleriet, och wid flera tilfällen wisat sin skickelighet thertil; hafwer thesutom wid et wist tilfälle i sista kriget låtit se en besynnerlig nit och trohet emot riket, när the andre wid Tawastehus fästning hyllade keisarinna af Ryssland.

Superint. h:r doct. Kiörning och h:r öfwerhoffpred. Troilius: I anseende så wäl thertil, som ock at Kongl. Majj:tt i nåder resolverat, thet han skall niuta befordran wid artillerie, tyckes wi hafwa nog fast grund til at bifalla betänckandet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 33.

Resol.: Pr.st. bifaller betänckandet i så måtto, at cornetten och tygwaktaren Kreitlow niuter til följe af Kongl. Maj:ts nådiga resol., thes befordran wid artillerie och undfår capitains fullmakt med lön, som nu är thes närmaste advancement.

3. Upl. secr. deputat:s betänckande¹ öfwer lieut. baron Creuts ansökning om befordran; men lämnades til thes r. och a:s utlåtande ankommer.

4. Probst. mag:r Wall upläste et thes memorial ang:de Carlstads och Lidköpingsaken,² hwilket lämnades til kyrkioherden mag:r Biörck, at til nästa plenum igenomläsa, hwarwid biskop. h:r doct. Rhyzelius gjorde then ärindran, at sedan nu så ofta är discurerat i thenna sak; herrar deputerade jämwäl til ståndet ingifwit theras tancka, så skulle thet för mycken tid borttaga, om någon skriftwexling å nyo påbegyntes; läggande h:r biskopen til, at thet synes wara tryggast, om ståndet fotar sin resol. på konungens och kongl. kamarcollegii resolutioner i thenna sak, samt at han tykte bäst wara, om så jämkades wederbörande emel., at af öfwerskottet, sedan Carlstads kyrka fått en skälig proportion, äfwen något anslås til Lidköpings kyrka.

Probsten Wall ärindrade, at en sådan jämkning ej kan skie utan bägges förlust å ömse sidor; upläsande theruppå borg. och bondest:s utslag i thetta mål, och begierte at saken nästa pleno måtte slutel. afgöras, hwilket bewiljades.

5. Upl. borg.st:s extr. prot.³ ang:de quæstion emel. Ulricehamns stad och Rimmelheds prestagield, om moderkyrkiorättigheten.

Sedan kyrkioherd. mag:r Helstadius giordt sin berättelse om thenna saks beskaffenhet, tog pr.st. thensamma uti öfwerwägende, och biföll borg.st:s extr. prot. såsom grundat på kongl. resolutioner och presterskapets privilegier.

6. Upl. justitiedeputat. betänckande,⁴ ang:de gudstjenstens börjande i städerna en tima sednare, än uti kyrkiolagen föreskrifwes.

R. och a. hafwer bifallit.

Kyrkioh. mag:r Huss androg, at i fall thenne ändring skier, så torde hända, at åtskillige både officerare och gemene utaf kongl. gardet här i Stockholm icke kunna komma til kyrkan, särdeles the som skola gå på wakt.

Herr öfwerhofspred. Troilius berättade, at om projectet antages, Hans Kongl. Maj:tt yttradt sig i nåder wilja låta gudstjensten hos sig begynnas kl. 9, på thet således en jämlikhet öfwer alt måtte kunna ärhållas, och alt tilfälle til sielfswäld betagas; twiflandes h:r öfwerhofspredikanten icke, at theras Kongl. Högheter äfwen torde lämpa sig thereafter.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 38. Även 16 september 1747 § 13.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 77.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 47.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 9.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: At betänckandet i gemen bifalles, och at thenne ändring i tiden skall sträcka sig til alla städer i riket, synes ej särdeles orsak til; emedan alla öfriga städer ej hafwa sådane skiel och orsaker, som Stockholm, hwarföre h:r biskopen hölt betänckeligit, at styrka til så allmän rubbning uti kyrkolagen, hwarefter sedan flere torde följa.

Superint. h:r doct. Kiörning, herr öfwerhofpred. Troilius och flere conformerade sig med h:r biskopen, läggande h:r superintendenten til, at så wida åtskilliga kyrkor här i staden, genom särskilde resolutioner hålla gudstjenst kl. 9, så kunde Kongl. Maj:tt til thet påsyftade ändamålets ärhållande, på samma sätt resolvera för the öfriga; men uti andra städer i riket förhålles härmed efter kyrkiolagen.

Resol.: Som Hans Kongl. Maj:tt redan resolverat til förändring i kyrkiotiden för en och annan kyrka i Stockholm, så bifaller jämwäl pr.st. at thet kan til Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet hemställas, at enligt justitiædeputations betänckande, hwad Stockholm angår, en jämlikhet må skie i kyrkiotiden, på thet themed så mycket skickeligare kan tilgå; men berörande the andre städer i riket, så förblifwer thet efter kyrkiolagen och förra wanligheten.

7. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde öfwerstlieut. baron Coijet, 1:o aflämnandes 2 extr. prot.¹ som uplästes, thet ena, ang:de at secr. utsk:s extr. prot. af d. 15 hujus må tryckas, thet andra berörande advocatfiscalssysslan i Götha hofrätt. 2:o berättande at r. och a. enhälligt bifallit til adel. skiöld för sal. h:r archibiskopens doct. Jacob Benzeli barn, så wäl i anseende til faderns berömeliga förtjenster, som barnens egen skickelighet och wackra upförande.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius tackade å ståndets wäg:r för then härutinnan bewiste gunst och benägenhet, och lofwade, at the förstnämde 2:ne målen skola tagas i öfwerwägan.

8. Uppå ärhållit företråde aflade hofrättsnotarien Planck tacksägelse för ståndets emot honom för någon tid sedan bewiste gunst; men beklagade therjämte, at han nu åter är försatt i samma belägenhet, therigenom at v. häradshöfdingen Trægård fått 3:ne stånds bifall til advocatfiscalstjenstens ärhållande i Götha hofrätt, inlämnandes et memorial om thenna sak, med begäran, at thet måtte få uppläsas. Swarades at saken skall företagas, så snart göreligt blifwer.

9. Upl. justitiædeputat:s betänckande,² ang:de hofmästaren Jonas Aulins sterbus deltagares ansökning om ändring uti kongl. just. revisions utslag af d. 19 Febr. 1746 med mera.

Borg.st. har bifallit betänckandet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 24, nr 25.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiædeputationen, nr 8.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och sedan något discurerat blifwit, om the äfwentyrliga påföljder, en slik sak med sig hafwa kunde, fant af betänckandet nog anledning, at jämwäl lämna thertil sit bifall, hälst inga sådane skiel til fastans uphåfwande anförde blifwit, som efter lag för gällande anses kunna.

Biskop. h:r doct. Alstrin önskade, at få weta skielen, på hwilka kongl. revision grundat sin resol.; emedan the sitja på sin ed, hwartil swarades af them, som setat i deputation, at the äro i sielfwa betänckandet anförde, och h:r doct. Browallius lade til, at ståndet lærer kunna finna, thet then som i 50 år justo titulo och klanderslöst setat i possession af egendomen, hafwer om ej annat wore, nog skiel til at gifwa et farligit præjudicat, til alla lagl. undfångne fastebrefs öfwerändakastande.

Uppå än ytterligare härom giord proposition bifölls betänckandet simpliciter.

10. Upl. r. och a:s extr. prot.¹ ang:de at secr. utsk:s extr. prot. om the uptäkte stämplingar emot riket må tryckas.

Til förekommenade theraf, at inga oriktiga afskrifter måga til the okunnigas orätta begrep utkomma, hwilket lätt står at befara, lämnade ock pr.st. uppå skiedd proposition, til tryckandet sit bifall.

11. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Tuna; berättades at bondest. bifallit pr.st.s mening, ang:de tullarnes förvaltning hädanefter; men af bem:te stånd nyligen fått hört, thet skulle saken til någon ändring warda hos pr.st. å nyo företagen, hwarföre bondest. begier, at först få del theraf, inann något warder expedierat.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. icke skall underlåta, at lämna del häraf, i fall saken skulle å nyo förekomma.

12. Upl. r. och a. extr. prot.² ang:de at i fall något af the öfriga stånden wore faststält om advocatfiscalssysslan i Götha hofrätt, sådant ytterligare måtte företaget warda, och theruti någon ändring göras.

Kyrkoh. mag:r Manquer och probst. mag:r Wall berättade, at häradshöfd. Trægård, som blifwit af pr.st. recommenderad, yttradt sig i the nu upkomne omständigheter, wara nögd, at afstå ifrån thenna ansökning.

Herr doct. Browallius: Thet är noga eftertänckel., at ståndet skall nödgas höra en sådan föreställning, och på thet sådant ej vidare måtte hända, wore önskeligit, om nu något wist kunde faststältd blifwa, at ståndet ej wille hädanefter befatta sig med några tjensters bortgifwande.

Och som tillika berättades, at heradshöfd. Trægård wore utanföre, lämna des honom företråde, så han, uppå skied tilfrågan, yttrade först sin årkänsamhet för then gunst pr.st. tillika med the öfriga stånden honom redan bewist, hwar

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 24. Även i § 7.

² Borgarståndets arkiv, R 1304, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 23.

utaf han niutit then förmon, at Kongl. Majj:tt honom med häradshöfdingecharacter och heder benådat, samt tillika i nåder försäkradt om först ledigblifwande jurisdiction; och förthenskull förklarade sig thernäst, at han, i anseende thertil, samt the sedermera wid advocatfiscalstjenstens sökande, sig yppade omständigheter, är nögd, at ifrån thenna ansökning afstå, i thet säkra hopp, at wid första görliga tilfälle til någon ordinarie häradshöfdingssyssla förhulpen warda.

Sedan häradshöfd. Trægård tagit afträde, upläste probst. mag:r Wall et project til resol. i thetta mål som bifölls, lydande som följer:

Ehuruwål pr.st. för thetta bifallit, at häradshöfd. Carl Trægård må hos Hans Kongl. Majj:tt i underdånighet warda anmäld, at i nåder hugnas med then i kongl. Götha hofrätt ledigwarande advocatfiscalssysslan; så will dock pr.st. i anseende til wisse förekomne omständigheter, som ock at bem:te häradshöfdinge, under nu warande riksdag, blifwit hugnad med häradshöfdinge namn och heder, och at niuta werkel. befordran, tå han blifwer föreslagen, i underdånighet hemställa advocatfiscalssysslans bortgifwande, på wederbörligit inkommit förslag, til Kongl. Majj:tts eget nådiga godtfinnande.

13. Upl. finska deputations betänckande, ang:de the af Kongl. Majj:tt och kronan, under sista riksdag pr., borg. och bond.st:s fullmäktige ifrån Finland medelte underhållsmedel.

Pr.st. tog saken i öfwerwägende och resolerade: Pr.st. bifaller betänckandet i så måtto, at preste- samt borgerskapet och allmogen uti Finland blifwa befriade ifrån ytterligare återbetalning af thet underhåll, som theras fullmäktige redan sistl. riksdag undfådt, så at thet af them blifwer återburit til kronan igen, hwad bem:te fullmäktige för then ifrån fredens publicerande i Stockholm förflutne tiden, men skulle något theröfwer wara betalt, och redan i kronans cassa influtit, så måste thet therwid, til undwikande af irring och oreda i räkenskaperne, förblifwa. Dock bör härwid noga i akt tagas, at i fall någon riksdagsfullmäktig af sina hemawarande medbröder upburit några herredagspenningar, som icke redan förut wid underhålllets undfående blifwit beräknadt, sådant måtte nu kronan til godo komma.

14. Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälde hos ståndet, at studiosus Ludén, som eger Kongl. Majj:tts privilegium, at å nyo uplägga sal. biskop. doct. Gezeliibelarbete öfwer N. T. hwarom förut i protoc. at therom kunde i thet wid riksdagens slut utgående circulair til samtel. consistorierne skrifwas, nu anhåller, at några ord kunde imedlertid utgå, ang:de prènumérations insamlade icke för hela boken på en gång; utan allenast någon del theraf til 15 å 18 dlr/exempl. och resten sedermera wid verkets aflewernerande, för hwilka penningar boktryckaren Grefwing, som them kommer at emottaga och quittera, tillika med en annan god och bofast man, åtaga sig at stå i borgen och ansvarige blifwa. Herr biskopen begierte förthenskull, at herrar præsules och consistoriorum

fullmäktige wille härom hwar för sig benägen försorg draga, hwilke jämwäl utlofwades.

15. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de samtel. bruksegarnes an-hållan, at allmogen måtte få förswara mera tjenstefolk än lagen tillåter.

R. och a. bifallit. Pr.st. giorde sammal.

16. Upl. landt och sjömilite.oecon.deputations [betänckande]² ang:de at under-officerare, mönsterskrifware, pukare, med mera, måge befrias ifrån 6 månaders tjenstgörand[e]³ utan lön.⁴

R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

17. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,⁵ ang. cancellierrådets baron Sacks sökte byte af Lidön.

R. och a. bifallit. Pr.st giorde likal.

18. Lector mag:r Odhelius anhölt, i anseende til flere anförde orsaker och om-ständigheter, om tilstånd, at få resa hem ifrån riksdagen.

Uppå giord proposition bifölls h:r lectorns begäran.

19. Hofjägmästaren Silfwersparre företrädde och, å h:r gen.lieut. Zanders wägnar, aflade taksägelse för then gunst och benägenhet, r:s st:r emot honom, medelst en så hederlig begåfning, welat bewista.

20. Upl. kam.oecon.deputat:s memorial,⁶ ang:de then för Borås stad resterande lön och betalningsafgiften.

R. och a. remitterat til secr. utsk. Pr.st. likal.

21. Upl. justitiedeputat:s project til förordning om prestwal.⁷

Öfwerhofspred. Troilius påminte, at thet reglemente, som kommer at göras för Stockholms stad, måtte nästa riksdag af r:s st:r til närmare öfwerseende företagas.

Wid 1 § ärindrade superint. h:r doct. Kiörning at 25 års ålder är för liten, at utsätta för then, som skola få missiver til pastorater.

Herr doct. Browallius lade til, at then uti kyrkiolagen föreskrefne åldern om 24 år, innan någon må komma til ordines, synes härigenom wilja rubbas.

Wid 2 § tykte herr öfwerhofspred. Troilius ej wara braf, at meriterne skola å predkostolen utur missiven upläsas, emedan församl. får theraf anledning, at döma om consistoriernes göromål.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 30.

² Enl. konc.

³ Enl. konc.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 12.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 32.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 31.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 11.

Probst. mag:r Lind lade härtil, at bättre torde wara, om sådant nämdes wid walet, som förr warit wanligt, men som tiden nu war förliden lämnades thet öfriga til nästa gång.

Den 5 Augusti

1. Upl. och justerades prot. af d. 28 Julii sistl.

2. Biskop. h:r doct. Alstrin berättade, at h:r baron och landshöfd. Wredes wid riksdagens början til urskillningen ingifne memorial¹ tyckes wara något lindrigare, än thet extract, som doct. Hausswolff theruti til ståndet inlämnat, och hwaremot h:r biskopen inrättat sit swar,² så inlämnades jämwäl nu samma extract til ståndet, men som thet ena med thet andra war något widlyftigt, ty beslöts at i et extra pleno företaga thetta ärende.

3. Genom utdrag af rådsprot.³ af d. 27 Julii gifwes i nåder tilkänna, at Kongl. Maj:tt pröfwat nödigt låta en escadre ifrån Carlscrona utlöpa til kreutsning och manskapets exercering.

4. Ifrån bondest. ankommo 10 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarna, inlämnandes just.deputat:s betänckande,⁴ ang:de förbättring på rangen för samtel. häradshöfdingarne, tillika med ståndets extr. prot. theröfwer, samt borg.st:s thertil lämnade bifall, med anmodan at pr.st. jämwäl wille thetta ärenden sig företaga. 2:o Påminnandes at finska deputat:s betänckande ang:de ärsättning för bortmiste hestar och andra kreatur, som under sista campagner til arméns förnödenhet blifwit borttagne.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius lofwade, at så thet ena, som thet andra skall företa warda.

5. Kyrkoherd. mag:r Biörck lefwererade tilbaka probst. mag:r Walls memorial,⁵ ang:de Carlstads och Lidköpingssaken, och biskop. h:r doct. Rhyzelius proponerade, at thenna sak borde nu efter ståndets lofwen företagas och afgöras.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40. Även 18 oktober 1746 § 5; 15 november § 9; 17 december § 3; 21 januari 1747 § 4; 7 februari § 11; 14 februari § 7; 21 februari § 2. Tryckt som bilaga, s 630.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 41. Även 17 december 1746 § 3; 21 januari 1747 § 4. Tryckt som bilaga, s 641.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kongl. Maj:t och rådet, nr 8.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1299, Justitiedeputationen, nr 6, Bondeståndets extraktprotokoll i bilaga.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 77, i bilagor fler handlingar om samma ärende.

Kyrkioherdarne mag:ri Helstadius och Biörck begärte, at the acter, som ännu kunna någon ytterligare uplysning gifwa, måtte upläste warda, hwilket bewiljades, och upläste kyrkioherden Biörck

1:o Secr. utsk:s extr. prot. af d. 3 Aug. 1741, hwarmedelst secr. utsk. förklarar sig wara af then tanka, at pastor i Lidköping är berättigad til 500 skeppor spanmåls åtniutande, och synes thensamma jämwäl betarfwa, med mera.

2:o Kongl. Maj:tt[s]¹ resol. af d. 31 Jan. 1744, hwarmedelst uppå kongl. kamarcollégii underdåniga hemställande tillägges pastor i Lidköping 38 $\frac{3}{4}$ t:r af Bolstad kronotionde til årsättning för Örslösa och Råda gälds tionde, och thet öfriga fördelas emel. Carlstads och Lidköpings kyrkor, samt pastori i Lidköping til nästa riksdag, med mera.

3:o Kyrkioherden Biörcks memorial, innehålland[es]²

4 skiel som strida för Lidköpings rätt. Hwaruppå bem:te h:r kyrkioherde hemställte til ståndets godtfinnande, om icke thet nu kunde förblifwa wid Kongl. Maj:tt:s nyligen anförde utslag, så at thetsamma blifwer af r:s st:r stadfästat.

Probst. mag:r Wall: Kam.oecon.deputation haf:r icke allenast i sit betänckande gådt ifrån thetta, utan 2:ne stånd hafwa och allaredan theröfwer sig ytt-radt, och kan owist wara, huru r. och a. torde sig utlåta, hwarföre thet synes blifwa för mycket af vårt stånd hasarderat,³ om inga goda præcautioner nu tagas.

Kyrkioherd. mag:r Biörck anförde at secr. utsk:s extr. prot. blef inte i deputation uppläst, och thet war orsaken at således aflopp.

Kyrkioh. mag:r Huss med flera intygade, at bem:te extract jämte alle hit hörande acter och documenter äro uti deputations utskott upläste, hwaruppå kyrkioherden Huss gjorde utförlig berättelse om sakens förlopp så i utskottet, som sielfwa deputation, samt hwilka swårigheter på båda sidor af samtel. the öfrige resp. stånden gjordes, at kunna få thenna sak så långt, som hon nu är kommen; warande thet orsaken til at acterne ej blefwe i deputations pleno upläste, neml. at en ny stridighet ej måtte åter upkomma; hafwande deputation sit förtroende til utskottet, som thet ena med thet andra nagelfarit.

Superint. h:r doct. Lagerlöf: Emedan saken warit af ståndet lämnad til wissa deputerade, hwilkas relation för thetta är i ståndet upläst och godkiänd; så tyckes inga vidare disputer nu kunna härwid göras; utan bäst, at thet förblifwer therwid, på thet wi måge komma härifrån.

Kyrkioherd. mag:r Helstadius: Fast än saken warit til några af ståndet compromitterad, så är hon dock icke af them så afgjord, at icke nu är rätta tiden at discureras om thes behöriga afslutande.

¹ Enl. konc.

² Enl. konc.

³ Enl. konc., renskr.: *haserderat*.

Probst. mag:r Aurelius: År 1723 war ingen wid riksdagen tilstådes, som stod på Lidköpings saks rätt, ty pastor war gamal och frågade intet thereafter. Hwarföre och som Carlstad war tå all commiseration wård, lämnades thenne spannmål tit, utan at någon talade et ord för Lidköping. Secr. utsk. hölt icke thes mindre tå betänckel. at rubba fordna konungars resolutioner; altså må man ock hållat nu betänckel., ty intet skulle mer fägna politicos, än at få göra sådana inbrott, och säga then ena har för mycket, och en annan för litet. Önskar förthenskull, at ingen rubbning nu må tillåtas.

Kyrkioh. h:r Pazelius: Uti deputation woro ledamöterna af vårt stånd mycket angelagne therom, at intet måtte afgå ifrån ecclesiastiquetaten, hwarföre wi ock begierte, at saken måtte til pr.st:s egit afgörande hänskiutas; men thet war aldeles omögeligit, med föregifwande at kronan wäl kunde behöfwa något med; men om pr.st. allena skulle afgöra saken, så finge hon intet.

Probst. mag:r Wall berättade, huru och på hwad sätt, thet tilgåt med bytet ifrån Örslösa och Råda til Bolstads gäld, samt at pastor i Lidköping på intet sätt nu kommer at lida, utan i the anslagne 125¹ t:r niuter tilfullo the uti förra resol. honom tilägnade 500 skieppor, hwarmed, i anseende til thes öfriga inkomster af bägge församlingarne, han wäl tyckes wara belåten. Och at thesutom wilja göra någon särskild pretention för inseendet och betjeningen wid fånghuset och barnscholan, synes icke el. å thenna sidan särdeles skiel til, emedan jämwäl uti Carlstad samma sysslor utaf presterskapet utan wedergällning förrättas, til äfwentyrs med större beswär, emedan therstädes äfwen är et hospital, som fordrar sin särskilde omsorg och uppsigt.

6. Ifrån borg.st. ankommo 8 deputerade. Ordet förde rådman Faggot, berättandes, at borg.st. fått förnimma, thet pr.st. skall för 2:ne plenidagar tilbaka aflämnat 2:ne extr. prot. til bondest. ang:de riksdagens slut, samt ang:de undersökningen om the yppade farliga stämplingar, och som borg.st. sedermera icke fått del af bem:te extracter, ty har ståndet wändt sig til bondest. och begiert them til genomläsande, hwilket dock ej blifwit bewiljadt, hwarföre borg.st. funnit sig föranlåtut, at af pr.st. begära, thet måtte samma extr. prot. efter wanligit bruk äfwen med them communicerade warda, på thet the måtte kunna taga thesse mått i et gemensamt öfwerwägende.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at thet aldrig warit pr.st:s tancka, at för något stånd innehålla, hwad til et annat extraderat blifwit, hwarföre then begierte communicationen nu äfwen skall följa efter wanligheten.

7. Begyntes åter med Carlstads och Lidköpingssaken och biskop. h:r doct. H. Benzelius yttrade sig, at han så i anledning af deputations betänkande i thetta mål,² som ock af then relation i ståndet blifwit ingifwen, samt hwad eljest nu

¹ Enl. konc., renskr.: 195.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 34. Även 1 juli 1747 § 13.

discurerat är, nog fruktar, at then saken icke, genom wänlig öfwerenskommelse å båda sidor, uti vårt stånd biläggas, så torde härmed förän wi weta ordet utaf, thertil komma, at hwad nu twistas om, tages aldeles bort och lägges til kronan.

Superint. h:r doct. Kiörning, herr öfwerhofpred. Troilius och probst. mag:r Lidius sade sig wara af samma tancka med h:r biskopen, styrkandes thertil, at wederbörande, til alt äfwentyrs undwikande, wille tänka på en wänlig fören-
ing.

Kyrkioherd. h:r Palmærus: Composition är god, men så wida 2:ne stånd redan utlåt it sig, så måste ock wäl vårt stånd något swar afgifwa, och torde i thessa omständigheter wara thet bästa och nyttigaste, om bondest:s mening bifalles. Superint. h:r doct. Kiörning: Om wi här komma öfwerens och fatta et wist slut, så torde thet wara mögeligit, at någotthera, om icke bägge af the andre stånden, som sig redan utlåt it, kunde ändra sig, och saken blifwa in salvo.

Herr doct. Browallius yttrade sig wara af samma tancka.

Kyrkioh. mag:r Biörck: Wi wilja förena oss så, at öfwerskottsspannmålen, enligt kongl. resolution må delas emel. Carlstads och Lidköpings kyrkor.

Probst. mag:r Wall förklarade, at inga skiel och omständigheter i thenna sak gifwa thertil anledning; ty at i annor händelse, therest thet af h:r kyrkioherden el:r någon wille föregifwas, at then ene får för mycket, och then andre för litet, theruti ligger intet skiel; ty på thet sättet skulle hwar och en, som har mindre, få orsak at tilägna sig en annars egendom; hwarför ock nu til befarandes är, at ther en sådan jämkning företages wi thermed gifwa oss blotta, och kunna bortmista altsamman; men tryggast torde wara, at bifalla bondest:s utlåtande, som tyckes wara thet lämpligaste.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förestälte, thet han af acter och discursur ej annat kan finna, än at pastor i Lidköping får sit fulla wederlag ut, neml. 125 t:r el:r 500 skieppor säd; men at han the förflutne åren niutit mer, thertil kan h:r biskopen ej finna, at han warit berättigad, utan har sådant skiedt genom connivence. Wi wilja förthenskull nu skrida til slut med saken, hwarwid h:r biskopen frågade, om wederbörande imedlertid skola taga afträde.

Herr doct. Browallius hölt före, at så wida thet är en publica caussa, som intet rör någon ståndets ledamot enskildt, så kunna the wäl blifwa inne; emedan ståndets ledamöter icke kunna sägas hafwa förlorat then rättigheten, at såsom riksdagsmän både tala och votera i saken, fast the äro fullmäktige hwar ifrån sin ort.

Probst. mag:r Lidius upläste protoc. d. 17 Aug. 1741 § 16 tå äfwen samma sak war före, men tillika resolverades, at wederbörande fullmäktige borde blifwa inne, emedan saken icke är någon enskylds, utan et publiquet riksdagsmål. Hwartil kyrkioherden Palmærus nu lade, at riksdagsordn. 14 § ej el:r sådant förmår.

Herr doct. Hausswolff hade skriftel. häröfwer författat thes tankar, som jämwäl uplästes.

Härnäst uplästes borg.st:s extr. prot. af d. 11 Junii nästl. hwarom vidare i protoc. af then 1 Julii. Sammaledes ock bondest:s utlåtande, som bifallit borg.st. med tilläggning, at Kongl. Maj:tt må lämnas fria händer, at sedan omrörde 10 år lupit til ända, än vidare hugna Carlstads domkyrka med thetta understöd, i fall hon skulle pröfwäs sådant ytterligare betarfwä.

Herr öfwerhofpred. Troilius hölt före, at så wida både betänckandet och bägge stånden tillägga pastor i Lidköping 125 t:r och Carlstad resten på wissa år, så är klart at the intet funnit skiel thertil, at Lidköping skulle hafwa någon ytterligare del i thenna spannmål; men i anseende til thet farliga præjudicat, som wi nu gierna wilja undwika, at något skall dragas af förlänt ecclesiastique spannmål til kronan, hemställdte, om icke thet wore bäst, at pr.st. låter äfwen förblifwa wid the 125 t:r för pastor, man lägger öfwerskottet til Carlstad *nu och i ewerdeliga tider*, hwarom wi äfwen kuna sondera bondest.

Herr doct. Browallius conformerade sig härmed, och önskade at thetsamma kunde winnas hos the andra stånden, så wore saken säkrast hulpen; ty thet är klart at pastor i Lidköping med rätta aldrig haft mer än 125 t:r. Thet är ock klart, at när Carlstad skildes ifrån Scara, så led wäl thenna kyrka mycket; men så kan ej el:r nekas, at ju Carlstad ock nu behöfwer hjelp.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius hölt före nödigt wara, at pr.st. tager några säkra précautioner til at hjelpa saken; ty thet är til befarande, at på riddarhuset går illa, och om wi förut ej söka biträde af något annat stånd, så är saken förlorad.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius gjorde proposition, och frågade, om icke pastor i Lidköping bör få sina 125 t:r och öfwerskottet lämnas til Carlstad nu och i ewärdel. tider? Hwilket bifölls; men kyrkioh. mag:r Biörck påminte, at Lidköping[s]¹ kyrka bör hafwa något med.

Herr doct. Browallius anmodades at projectera resol. som sedermera uplästes och approberades, lydande:

Pr.st. tog saken i et ömsint öfwerwäganande, och fant skieligit, at lämna sit bifall thertil, at the omförm:te 86 $\frac{1}{4}$ t:r måga tilläggas Carlstads domkyrka; dock så at samma kyrka, som är med ganska ringa inkomster och domkyrkotunnor försedd, må framgent och beständigt thetta understöd sig til godo niuta: förmodandes pr.st. at the öfriga resp. stånden så mycket mera lära i thenna delen göra et med pr.st. som eljest torde existera något præjudicat, hwilket, genom altför stränga undersökningar öfwer thet, som af urminnes tider hördt et el:r annat stånd til, kunde gifwa anledning om icke til rubningar i privil., dock til mångfalldiga och eftertänkeliga twister therom.

Kyrkioh. mag:r Biörck ärindrade åter, at på thetta sättet går ståndet aldeles ifrån Kongl. Maj:tt:s och kongl. kammarcollegii resolutioner; hwartil swarades, at the woro med wilkor gifne til nästa riksdag, tå saken skulle r:s st:r be-rättas, til theras ytterligare godtfinnande.

¹ Enl. konc.

Kyrkioh. mag:r Helstadius yttrade sig, at han ej ser, huru thenna spannmål skall på annat sätt kunna under kyrkio-förläning i längden frälsas, i anseende til thet, som man eljest i thetta mål har at frukta före hos the andra stånden, och särdeles hos r. och a. som sig än icke utlåtit.

Härupå blefwo 3:ne exempl. renskrefne, at, genom en deputation af 4 personer, för hwilken h:r doct. Browallius åtog sig at föra ordet, hos the andra stånden aflämnas och saken til benägit bifall recomenderas.

8. Upl. r. och a:s extr. prot.¹ ang:de riddarehusfiscalen Dan. Gust. Cedercronas ansökning, at undfå r:s st:rs underdåniga föreskrift om tilstånd, at genom accord bana sig framsteg til något assessorat, antingen i någon af kongl. hofrätterne el:r collegierne, hwartil r. och a. gifwit thes bifall, med recommendation til the andra stånden.

Pr.st. biföll jämwäl.

9. Af Timmelheds församl:s inwånare ankommo 3:ne. Ordet förde assessor Rutenschiöld, andragande, i anledning af borg.st:s extr. prot. at the på intet sätt wilja bestrida Ulricæhamn then pretenderade moderkyrkorättigheten; men begära, at til sielawårdens thesto bättre skötande i the widlyftiga landtförsaml:ne, pastor måte blifwa beständigt boende på prestgården, som landtförsaml:ne af ålder hållit upbygd, hwilken ther pastor framdeles skulle nödgas flytta in i staden, nödwändigt måste förfalla; tå äfwen hända skulle, at the långt ifrån boende, icke kunde så snart, som nöden och omständigheterna under infallande siukdom, fördrade, af sin sielesörjare besökte warda. Begierte thernäst äfwen, at profpredikningar och wal måtte wid existerande vacancer äfwen skie uti Timmelheds kyrka, som är ganska stor och rymlig; hwaremot Ulricæhamns kyrka är så liten, at wid slika tilfällen, utom stadsens egen församl., rätt få kunna ther hafwa rum, utan om the skola få höra profpredikanterna, then the likwäl skola votera uppå, måste the stå på kyrkiogården, hwilket wid infallande regn och owäder är nog swårt; försäkrandes h:r assessoren, at wilja förskaffa the öfriga ståndens bifall til thet, som pr.st. i thessa mål warder projecterandes.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius låfwade, at saken skall tagas i öfwerwägende. Sedan deputerade tagit afträde, anmodades superint. h:r doct. Kiörning och kyrkioherd. mag:r Manquer at öfwerse och bepröfwa thenne sak.

10. Upl. extract. af rådsprot. af d. 28 Julii nästl.,² hwarmedelst Kongl. Maj:tt i nåder förklarar sig wilja tillägga nu warande landtmarskalken, öfwersten wid kongl. lifregementet til häst, baron Matth. Alex. v. Ungern Sternberg gen.lieutenants character och fullmagt wid cavalleriet.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 28.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 45.

11. Upl. utdrag af rådsprot. d. 16 Dec. 1746,¹ ang:de landshöfdingen Tungelfelts ansökning, om gener.majors character. Biskop. h:r doct. H. Benzelius förmente, så wida saken ännu ej warit före hos r. och a. kunde man så länge wänta härmed, til thes man finge se theras utlåtande; men större delen af ståndet begierte, at saken nu måtte afgöras, hwarefter, uppå skied proposition, kongl. remissen bifölls.

12. Upl. utdrag af rådsprot.² ang:de kong. utredningscommissions ansökning, at bokhållaren Andr. Åkerman som år 1741 blifwit antagen til kamererare wid krigscontoiret,³ måtte, sedan samma syssla nu mera för honom uphördt, warda til någon annan honom anständig lägenhet befördrad, som imedlertid hugnas med Kongl. Maj:ts nådiga fullmakt, såsom kamererare i kongl. collegierne, med mera. Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

13. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,⁴ ang:de fru biskopinnan Helena Cederströms hemansbyte.

R. och a. bifallit, men pr.st. kunde ej til thetta åstundade byte lämna thes bifall; emedan kongl. förordningen af d. 11 Jan. 1728, samt kongl. kamarcollegio resol. af d. 8 April samma år, förmå, thet kronan genom skogshemans förbytande emot skogslösa wederlagsheman, ej bör komma at lida.

14. Upl. bondest:s extr. prot.⁵ ang:de at så wäl secr. utsk:s extr. prot.⁶ af d. 15 Julii nästl., som ock af d. 23 i samma månad ang:de utspridde wanryckten, må tryckas.

Pr.st. biföll jämwäl bägge delarne.

15. Upl. borg.st. extr. prot. ang:de brännwinstilwerkningen med therå löpande consumtionsaccis, jämte hwad mera hit hörande ifrån r. och a. nu andra gången ankommit; men som saken fordrade et närmare öfwerseende, altså lämnades hon til wissa deputerade, at med theras utlåtande theröfwer först inkomma.

16. Til ståndens allmänna beswärs igenomseende utnämndes probstarne och kyrkioherdarne mag:ri Wettersten, Norman, Helin, Mandorff och Huss, samt lect. Tillander.

17. Herr hofrättsrådet Valtinson anhåller genom memorial,⁷ at, i anledning af thes förr hos r:s st:r gjorde ansökning om tilstånd at få accordera, med någon wärdig och wälförtjent efterträdare, hwartil hofrättsrådet, sedan actuarien gr.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 35.

³ Enl. konc., renskr.: *contoirit*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 33.

Även 5 juni 1747 § 23.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 40.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 35, nr 38.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 44, bilagor.

Jac. Gyllenborg sig åtrat, nu anmäler kongl. protoc.secret. Joh. Gabr. Bergenstråhle, med förbehåll af hela lönen och på sätt, som öfwerenskommit är.

Borg. och bondest. hafwa bifallit.

Pr.st. tog saken i öfwerwägende, och i anledning af the uti memorialet anförde skiel, samt at hofrättsrådet förr undfått ståndets bifall til accord, och protoc.secreteraren Bergenstråhle är i lika anseende med assessorerne, lämnade, uppå skiedd proposition, bifall til thenne ansökning.

18. Upl. landt och sjömilit.oecon.deputat:s memorial¹ ang:de kamereraren wid husesynscontoiret Nils Jacob Burmans befordran, samt årsättning för thes utan lön i flera år hafda arbete, med 6 000 dlr s:mt af the medel, som genom hans bedrifwande til kronan influtit.

I anseende til anförde mycket gällande omständigheter, biföll pr.st. betänckandet til alla delar.

19. Upl. r. och a:s extr. prot.² ang:de at inga lotterier intil nästa riksdag måge widare blifwa bewiljade.

Pr.st. lämnade härtil sit bifall.

20. Upl. finska deputat:s betänckande,³ ang:de at gaml. Carleby stad må bewiljas, at under frihetsåren få upbära tullmedlen wid Loctea och Calajocki.

Borg.⁴ samt bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

21. Upl. secrete deputat:s betänckande,⁵ ang:de protocollssecreterarne Carl-skiölds och von Döbelns gemensamma ansökning, rörande thes trägna arbete.

Borg. och bondest. hafwa bifallit.

Pr.st. tog saken i öfwerwägende, och biföll jämwäl betänckandet undantagande hwad the projecterade nya löner för protocollernes renskrifwande med mera beträffar, hwartil kongl. cancelliecollegium lærer finna utwäg genom wederbörande extraordinariers thertil förordnande wid hwarthera expeditionen, utan at staten i närwarande tider på något sätt må graveras.

Den 7 Aug.

1. Upl. och justerades prot. af d. 5 i thenna månad.

Wid 13 § hemstälde biskop. h:r doct. Rhyzelius, i anledning af et ifrån presidenten Frölich ingifwit memorial, om icke saken, ang:de fru biskopinnan

¹ Borgarståndets arkiv, R 1300, Land- och sjömilitie-ekonomideputationen, nr 13.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 27.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 8.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen. nr 34.

Cederströms hemansbyte kunde uppå några wid handen gifne nya skiel uti närmare öfwerwägende tagas; men emedan thetta ärende uti sista pleno behörigen blef afslutit, aktades bäst at härmed hafwes anstånd til thes flere af ståndet komma tilstädes, som tå woro närwarande.

2. Kyrkioherd. mag:r Biörk begierte at probst. mag:r Wall måtte coram proto-collo sig förklara, hwad han menar med the orden: *stötande memorialer*, som uti thes här d. 28 Julii sistl. ingifne och upläste memorial finnas, på thet intet ibland acterne måtte qwarblifwa, som kunde synas hafwa någon gravation med sig på en el:r annan ståndets ledamot; men som probsten Wall ännu ej war upkommen, skulle härmed hafwas anstånd til thes han sig infinner.

3. Kyrkioherdens i Menduharju och Borgo stift Zach. Cygnæi memorial,¹ ang:de at, i anseende til anförde och med behöriga documenter bewitnade bewekande omständigheter, niuta ståndets benägna biträde i thes förehafwande ansökning, om Limingo pastorat i Åbo stift.

Uppå begäran lämnades ber:de kyrkioherde företräde tå han jämwäl muntel. androg sina tryckande omständigheter.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade, om Limingo pastorat wore consistorielt el:r regalt? Och swarades at thet hörer til consistorii förgifwande; hwaraf ståndet wäl fant, at ansökningen kan hafwa någon swårighet; men försäkrade dock at ståndet will på alt görligit sätt, och så mycket hos thy står söka at befordra thensamma, samt therom wända sig med en underdånig föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt, förhoppandes at sådant lærer hafwa någon god werkan til hans nöje.

Och som förnams, thet bem:te kyrkioherde, i anledning af finska deputations extr. prot. som war bilagt, jämwäl wändt sig til the öfriga stånden, begier-te h:r biskopen, at han wille taga samma memorialer tillbaka; emedan thenna sak är af sådan beskaffenhet, at then icke hörer r:s st:r til, utan angår pr.st. al-lena, hwarpå h:r kyrkioherden lofwade, at nu strax thetsamma göra, i säker til-försigt, at pr.st. låter thes nöd och mångfaldiga lidande gå sig til hiertat, helst han nu fierde resan blifwit plundrad af fienden.

Sedan meranämde kyrkioherde tagit afträde, beslöts at underdånig före-skrift skall i ömaste termer härom afgå, och som Limingo pastorat är consistorielt, skulle han tillika hos consistorium i Åbo recommenderas, at blifwa på förslag upförd, hwilket probsten Lauræus förmente wäl skola låta sig göra, emedan ther å orten ej är owanligit, at presterskapet ymsom niuta befördring ifrån thet ena stiftet til thet andra.

4. Upl. handels och manufacturdeputat:s betänckande² i anledning af corneten Forbes ansökning om præmium för en upfunnen machine til korkskiereri.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 101.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 15. Även 25 juli 1747 § 7.

Thernäst uplästes kryddkrämaresocietetens memorial¹ ang:de bokhållaren Högmans bibehållande wid thes af kongl. commerciocollegio undfångne privilegium.

Och som thesutom här woro åtskilliga memorialer och documenter ang:de thenna sak ingifne, ty ärindrade superint. h:r doct. Kiörning, at thet skulle för mycken tid borttaga, om man altsamman nu upläsa wille; hafwandes ståndet lius nog af deputations betänckande.

Herr öfwerhofpred. Troilius hölt före, at deputations betänckande kunde bifallas, i anledning af the anförde skiel; men en stor del yttrade sig wara af annan mening, althenstund thet går ut på et privilegium exclusivum, som aldrig kan el:r bör hafwa rum i en wälbestält oeconomie.

Probst. mag:r Montelius androg, at Högman ej är emot secret. Rautell, at ju han ock må arbeta så mycket han will, och ärbiuder thesutom i thetta mål ganska billiga wilkor både emot publicum och Rautells fabrique.

Superint. h:r doct. Kiörning gjorde berättelse, huruledes secret. Rautell i 12 å 15 års tid införskrifwit korkar, men lämnade sedan thenna avancan tillika med then utländska handelen, och sål. med sin egen förlust började tänka på en fabriques inrättande här i riket, hwarwid snart halfwa tiden för honom bortgek af thes privilegio, innan werket kunde komma rätt til gångs. När han således både tid och omkostnad therpå anwändt, kommer en banquerout, som förut setat i annan näring, och bringar honom utur thenna sin rörelse, nyttjar thet lius, som then andre förskaffat.

Herr superintendenten lade til, thet hallrätten bör tilse, at ej för många antaga et och samma näringsfong, på thet then ena ej må förderfwa then andra; och ytterligare at alla privilegia exclusiva äro wäl farlige, men när man considerar omständigheterna å bägge sidor, bör man äfwen se til at summum jus ej blifwer summa injuria.

Probst. mag:r Aurelius: Thet är onkeligit, at alla monopolier äro för et land och rike skadelige, men så har, jämte, hwad i sielfwa betänckandet til secret. Rautells förmon anføres, bem:te secreter någon rättighet nu såsom primus inventor, at blifwa gratificerad med något ytterligare præmium.

Probst. mag:r Montelius: Inventionen är intet så konstig, at man kan säga med skiel, at begynnaren något särdeles förtjent: är thesutom Forbes machin af then beskaffenhet, at trädet skäres på tvären, hwaraf korkarne blifwa sköre och wid första dragningen gå sönder.

Probst. mag:r Hygrell swarade, at thet hafwer sig icke så, utan at thesse korkar äro rätt så goda, som andra, hwilket dock af flera bestriddes.

Probst. mag:r Nordman lade² til, at secret. Rautell hafwer genom et uti 13 års tid åtniutit privilegium exclusivum redan upburit ansenligit præmium nog för sin invention.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 163.

² Enl. konc.

Som åtskillige häruppå begierte, at saken måtte komma til votering, så uplästes först r. och a:s utlåtande häröfwer, neml., at secret. Rautel må bewiljas thet begierte privilegium exclusivum med the i betänckandet omförmälte wilkor, them kongl. commerciecollegium bör honom tilhålla at fullgöra så at waran altid blifwer dugelig, och försäljes til thet utsatte priset, som icke får öfverskridas.

Sedan uplästes också bondest:s extr. prot.¹ ang:de thenne sak, af innehåll, thet bondest. ej funnit skieligit, at antingen samtycka til thet föreslagne præmium för korkskärerimachinen; utan fastmera bifaller, at bokhållaren Högman bör bibehållas wid thes århållne privilegium, och at then må betala machinen, som täncker af then samma sig betjena.

Sedan något vidare blifwit discurerat, såwäl öfwer sielfwa proposition, hwaröfwer skulle voteras, som ock om saken, faststältes at frågan skule blifwa thenne, neml.: Om deputations betänckande får bifall, jämte underrättelse, at then som skrifwer, samtycker til privilegium exclusivum för secret. Rautell, men then som skrifwer nej, bifaller bondest.

Voteringen gek för sig, och befants wid sedlarnes öpnande at 11 skrifwit ja och 23 nej, i anledning hwaraf påskrefs at pr.st. bifaller bondest:s extr. prot. i thenna sak.

5. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde hofcancelleren gr. Hen. Gyllenborg, föreställandes 1:o nödwändigheten theraf at secr. utsk:s extr. prot. ang:de statsbristens fyllnad måtte bifallas; emedan thet är then enda utwäg, som r. och a. kan finna til hjelp i närwarande tid och tilstånd. 2:o Påminte om slut, ang:de räntepersedlarne, som pr.st. så ofta lofwat skola blifwa afgjort til r. och a:s nöije.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. icke skall underlåta för sin del söka, at i bästa måttan afhjelpa thessa bekymmersamma ärender; anmälandes för öfrigit tillbaka ståndets hörsamma hälsning.

6. Sedan deputerade tagit afträde, förestälte biskop. h:r doct. Rhyzelius, at ehuru ståndet för thetta, genom extr. prot. afgifwit sina tanckar, om statsbristens fyllnad; dock emedan thetta icke torde wara så tilräckeligit, som man gierna önskade, och rikets oumgängeliga tarfwor nu fordra en skyndesam hjelp och undsättning, så är nödigt, at saken tages i ytterligare öfwerwägande.

Herr öfwerhofpred. Troilius yttrade sig, at så wida secr. utsk. funnit thenna sak å ena sidan wara högst nödig til sluts århållande på riksdagen, och å andra sidan rikets uprätthållande; men r. och a. theremot tillika med secr. utsk. ej funnit annan utwäg til bägge thessa ändamåls ärnående, än at thet uti extr. prot. gifne förslag emottages; altså hölt h:r öfwerhofpredikanten för wara thet bästa expedient i så fatta omständigheter, at pr.st. ock bifaller thesamma, och hemskiuiter thetta til Hans Kongl. Maj:tt och rådet, så at regeringen får moderera

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 42.

consumtionsaccisen, efter omständigheterna, hwarigenom skier, at yppigheten allena graveras, och icke personerna särskildt taxeras.

Kyrkioh. h:r Palmærus hölt betänckeligit, at standet skulle gifwa ifrån sig then rättighet att taxera sig sielf genom wissa pålagor och utgifters antagande; thy thetta är en af the största förmoner, som wi kunna säga oss ega i thenna regering. Hemställdte förthenskull, om icke thet skulle wara nödigt, at et sammanträde skiedde, tå och thenne angelägenhet kunde öfwerläggas, och alla andra mögeliga utvägar tagas händre, än at hänskiuta saken til konung och råd, som egentel. hörer fria och magtegende ständer til; åberopande sig härwid uppå regeringsformen och Kongl. Maj:ts försäkran, hwarest sådant blifwit i ständerne förbehållit, hwarföre äfwen h:r kyrkioherden yttrade, at han ej kan ingå i thetta, på thet han ej må ställa sig i answar för sina committenter.

Probst. mag:r Montelius conformerade sig härmed.

Herr doct. Browallius förestälte, at man bör göra åtskillnad emel. bewillning och en consumtionsaccis på yppighets och öfwerflödighetswaror uti riket, thet förra hörer ständer til uti en fri regering; men thet sednare hörer konungen til at förordna om, såsom en förståndig och huld fader, at igenom hälsosamma anstalter taga nödiga mått til hwarjehanda oseders förqwäffande, med mera, ibland rikets undersåtare i theras allmänna hushållning, hwarföre ock år 1723 en sådan sak blifwit til Kongl. Maj:tt i underdånighet updragen.

Kyrkioh. h:r Palmærus swarade, at riksdagsordn. och regeringsformen tillägna ständerne ej allenast then nämnda rättighet, hwad angår en allmän bewillning, utan ock, hwad angår NB alla afgifter, under hwad namn the ock komma måge.

Herr doct. Filenius som uti något enskildt ärende warit til borg.st. berättade thet borg.st. redan bifallit secr. utsk:s extr. prot. ang:de thenna sak.

Kyrkioherd. mag:r Manquer berättade, huru med thenna sak aflopp i bewillningsdeputation. Hemställdte thernäst, om icke emedan rikets tarfwor äro så stora, thet kunde wara bättre och tryggare, at wi påtaga oss en dubbel bewillning; ty tå kunde hwar och en weta, huru mycket på honom kommer; ty thet torde hända, at under förebärande af brödkornets besparande, samt underbalancens stoppande af fremmande spannmåls införskrifning, at snart en arrendesocietet kan inrättas, som til at utröna, thet ej mera spannmål consumeras, än som angifwit är, åstadkommer med visiterande i våra hus oss större förtrelighet¹ och beswär, än man kan upräkna; anser ock thetta såsom en början af vår frihets förlorande, samt stridande emot regeringsformen, hwarutinnan våra fullmagter ej tillåta at göra någon ändring.

Herr öfwerhofspred. Troilius: Wi hafwe en nådig och huld konung. Mig tyckes wi kunna med trygghet skiuta saken i hans händer, med then tilförsigt, at alla mögelige och christelige utvägar tagas til undersåtarenes lindring. Wi kunna jämwäl wara försäkrade, at the oumgängeliga nödtorfthetswaror ing-

¹ Läs: *förtretlighet*.

alunda belagde warda med någon accis; och til yttermera wisso kunna wi äfwen förbehålla oss sådant i vårt utlåtande. Thesutom hafwa 2:ne stånd redan bifallit, och kan wara owist, om icke thet 3:die äfwen giordt thetsamma, så at thet mycket litet lærer koma på pr.st. an; men om thet tergiverserar häruti, kunde thet draga uppå sig några widriga tanckar och omdömen hos the andra stånden.

Kyrkioherd. h:r Palmærus: Ehuru the 3 stånden bifallit el:r bifalla secr. utsk:s förslag, at hänskiuta saken til Hans Kongl. Maj:tt, så binder thet ingalunda pr.st. hålst och emedan thet ena ståndet ingalunda kan el:r får taxera thet andra, utan ankommer thet på hwart och et stånds egit begifwande och friwilliga åtagande.

Superint. h:r doct. Kiörning, h:r doct. Browallius, samt probstarne mag:r Lidius och mag:r Lind conformerade sig med h:r öfwerhofspredikanten; läggandes probsten Lind til, at om wi intet bifalla thet gifne förslaget, så få wi aldrig slut på riksdagen, utan måste gå här ännu et halft år, at rådgöra om thetta, så wäl som förr om bewillningen, hwilken likwäl icke är sluten och imedlertid får publicum stå i mistning af then högstnödvändiga undsättning.

Probst. mag:r Montelius och kyrkioh. mag:r Helstadius: Wi böra så wäl som andra bidrağa til rikets förnödenhet, men at bortgifwa vår frihet och rättighet, at sielfwe utnämna contributionerne, thet hafwer något mera och särdeles at betyda, och kan hafwa sina swåra påföljder med sig.

Herr doct. Filenius: Öfwerflödighetswarors beläggande med en efter omständigheterna skielig accis, kan intet räknas under ständers bewillning. At thesse böra til odygdens hämmande taxeras med wiss afgift, lærer hwar och en finna skieligit; sådant hörer åter regeringen til. Och at thet jämwäl bättre kan skie af them än ständer, synes mig förutan annat orsaken wara, at thenne afgift bör efter omständigheterna lämpas, och således kan intet alla år wara lika. Will icke längre gå in uti saken; utan hemställer allenast, om thet skulle tyckas anstå vårt atånd, at frikalla yppighet och öfwerflöd i mat och kläder för thenna afgift, som r. och a. pröfwat skieligit at pålägga.

Kyrkioherd. mag:r Manquer påminte, ang:de kungsgårdarnes och andre kronolägenheters nyttigare användande än hit intils skiedt, samt förpantande til then mästbiudande.

Herr doct. Browallius begierte åter, at man wille göra en åtskilnad emel. en bewillning och consumtionsaccis; then förra hörer ständer til, men then sednare regeringen, och när wi bifalla til extractet, så kan then meningen om kungsgårdarne, med mera, jämwäl tilläggas, fast än man får annat tilfälle at tala om them, i anledning af et särskildt betänckande.

Thetta bifölls, och biskop. h:r doct. Alstrin hölt före, at man til säkerhet för the fattiga, likwäl borde uttryckel. förbehålla om nödtorftighetswaror til kläder och föda.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius tyckte, at ei el:r torde wara rådeligit, om tillika nämdes, at guld, silfwer och andra lösören i huset ej böra räknas för öfwerflö-

dighetswaror; på thet, at när wi bifalla extractet, äfwen sådane skranckor sätas, at wi kunna wara säkre om vår egendom.

Thetta hölts ock nödigt, samt bifölls af somliga, hwartil kyrkioherd. mag:r Biörck lade, at man jämwäl borde få weta, huru stort sammanskott ärfordras; och hwaruti thenne accis och bewillning måste bestå, emedan wi eljest ej äro wälkomne til våra committenter, om the härom lämnas i okunnighet, men andre höllo åter betänckeligt, at förmåla något om silfwer och guld; emedan man ej hafwer orsak at frukta för några wäldsamheter och twång nu för tiden.

Efter något vidare discurerande, stannade äntel. wid följande resolution:

Pr.st. bifaller secr. utsk:s förslag, at til Kongl. Maj:tt i underdånighet hemställes, thet öfwerflödighets och yppighetswaror måge med än ytterligare consumptionsuccis beläggas, med förbehåll, at härunder ei må begripas några sådane waror, som oumgängel. och nödortfel. behöfwas och betarfwas til födo och kläder, samt at thenne efgift ej continuerar längre, än til nästa riksdag, therwid ståndet sig ock förbehåller, at thes förr gifne förslag, genom extr. prot. af d. 24 Julii nästl. ang:de krono-inkomsternes förökning, medelst thes egenomars fördelaktigare förwaltande, måtte af the öfrige resp. stånden i benägit och ömsint öfwerwäggande tagas.

Sedan thetta flere gånger blifwit upläst, skrefs thet på secr. utsk:s extr. prot. och strax afsändes til borg.st.

7. Upl. notarien wid Götha hofrätt Josias Plancks memorial,¹ hwarutinnan han i anseende til sin längre tjensttid, samt myckna lidande och i synnerhet, at han under påstående riksdag, 2:ne gånger inom werket blifwit prèjudicerat,² måtte blifwa hugnad med extraordinarie assessors tjenst wid bem:te hofrätt, med mera.

Pr.st. tog saken i öfwerwäggande och beklagade en så gamal betjents swåra öde; finnande skieligit, at han under thetta sit lidande warder på förenämde sätt hugnad, och förthenskull biföll ansökningen.

8. Upl:s hofjunkaren Carl Ribens memorial³ til r. och a. ang:de at geom underdånig föreskrift warda hos Kongl. Maj:tt anmäld til then wid Götha hofrätt lediga advocatfiscalssysslän.

R. och a. hafwer, i anseende til thes förra utlåtande, bifallit för hofjunkaren Riben, samt til the öfrige resp. ståndens benägna samtycke recommenderat.

Åtskillige af ståndet höllo före, at man nu mera ej kan med thenna sak sig befatta, så wida ståndet redan hemställt i underdånighet til Kongl. Maj:tt, at uppå inkommit wederbörligit förslag, med thenna tjenstens besättjande i nåder låta förfara.

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 94, Allegater, nr 573.

² Läs: *prejudicerat*.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 117. Även 14 augusti 1747 § 17.

Herr öfwerhofspred. Troilius anförde, at när r. och a:s extr. prot. til vårt stånd ankom, ang:de ändring i utlåtandet om samma beställning, och härads-höfd. Trægård jämwäl theröfwer hörd blifwit, så war redan hos r. och a. faststält, ang:de Ribens befordran, hwilket ock nu kan synas utaf sielfwa memorialet. Thesutom är owist, om något af the andra stånden, som äfwen yttradt sig för Trægård, tillika med pr.st. hänskutit saken til Kongl. Maj:tt, emedan thetå redan war tänkt på merbem:te hofjunkare. Nu sedan pr.st. äfwen fått thetill anledning, och emedan r. och a. förut bifallit och recommenderat saken, notarien Planck jämwäl blifwit efter åstundan soulagerad, tyckes intet hinder wara i wägen, at ju pr.st. äfwen kan bifalla.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius gjorde härom proposition, hwaruppå memorialet bifölls, dock så, at ingen bettere meriterad wid förslagens uppsättjande härigenom warder præjudicerad.

9. Föredrogs 3:ne ifrån finska deputation inkomne betänckanden,¹ ang:de then förlänte frihetens ytterligare förlängande för städerna Åbo, Christinaestad, Jacobstad, Nycarleby, Brahestad, Cajanæ, Nystad, Ekenæs, gaml. Carleby och Uhleå.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

10. Upl. handels och manuf.deputat:s betänckande² ang:de rang för secreteraren och kamereraren i manufacturcontoiret.

Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

11. Upl. bergsdeputat:s memorial,³ ang:de landshöfdingecharakter för bergsrådet Benzelsstierna. I anseende til the anförde wigtiga skiel och omständigheter lämnade pr.st. härtil thes bifall.

12. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af d. 27 Junii nästl.,⁴ ang:de at secr. utsk. funnit nödigt at föröka antalet af r:s st:rs fullmäktige i banquen til en ledamot af hwart stånd; hwarwid pr.st:s ledamöter yttradt sin önskan wara, at pastor prim. och præses i Stockholm consistorio doctor Andr. Bergius kunde hos ståndet thetill anmälas.

Härjämte upl. kyrkioherd. h:r doct. Just. Cristoph. Hausswolffs memorial, hwarmedelst jämwäl han anmäler sig til thenna förrättning.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius berättade, at när några st:rs deputerade skola tilförordnas, och thet kommer at skie under påstående riksdag, så hafwer altid hwart stånd utnämmt sina; men emellan riksdagarne är thetta updragit til consistorium eccles. i Upsala.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 9; nr 10; nr 11.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 14.

³ Borgarståndets arkiv, R 1299, Bergsdeputationen, nr 18.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 27.

Herr öfwerhofspred. Troilius: Then rättighet, som ståndet tilförene alltid haft at utnämna sina fullmäktige, bör thet intet lämna ifrån sig; och förthenskull ehuru secr. utsk. utnämt en wiss; h:r doct. Bergius jämwäl är en förtjent man, så hörer thet likwäl pr.st:s pleno til, at utnämna then, som skall blifwa hela ståndets fullmäktig.

Kyrkioherd. mag:r Biörck berättade, at han hört af sin swärfader, thet h:r doct. Barchius, then tid han war præses consistorii ej har welat emottaga thetta fullmäktigskap, dels i anseende thertil, at han såsom præses consistorii och pastor wid Storkyrkioförsaml. hade mycket annat at sköta, dels och emedan han thesutom hade sin goda lön och utkomst, och förthenskull lämnade thenna syssla til någon af the andra kyrkioherdarne.

Probst. mag:r Nordman: Thet kan icke annars wara, än at h:r doct. Bergius, som utom thes hafwer många och wigtiga sysslor at förrätta, hwarföre man ock märkt, at han sällan kunnat biwista riksdagsgöromålen, skulle, therest han til thetta fullmäktigeskap förordnas, blifwer än mera öfwerhopad, at han ej kunde hinna med at dela sig til så munga ämnen.

Herr doct. Browallius: Så wida the andra stånden bifallit secr. utsk:s anmälan, och antagit the föreslagne, och thet har utomthes allaredan blifwit allmänt bekant, at doct. Bergius är hos pr.st. anmäld, så skulle thet synas wara tore för honom, ther han nu ej blefwe af sit stånd utnämnd, hwilket ej annat kan, än wara ömt för en berömelig och wälförtjent man, hwaremot h:r doct. Hausswolff ej kan sägas hafwa häraf någon tort, emedan ingen utom ståndet hafwer sig thet bekant.

Herr öfwerhofspred. Troilius med flera begierte, at thetta måtte gå til voting, hwilket ock skiedde, och befants wid sedlarnes öppnande, at h:r doct. Bergius bekommit 19 röster och h:r doct. Hausswolff 14, hwarmed saken war afsluten, och h:r doct. Bergius utnämndes til pr.st:s fullmäktig i banquen.

13. Biskop. h:r doct. Alstrin åtog sig at genomse justit.deputat:s betänckande tillika med förordningen om prestewal, samt therom conferera med herrar præsules.

14. Ifrån r. och a. ankommo 24 deputerade, af borg.st. 12 och af bondest. 12 i en gemensam deputation. Ordet förde baron Cederhielm, anmälande hälsning ifrån theras stånds plenis och aflämnade¹ et borg.st:s extr. prot.² som af the öfriga 2:ne stånden blifwit til alla delar bifallit, innehållande swar uppå pr.st:s extr. prot. af d. 24 Julii nästl., ang:de riksdagens slut, hwarutinnan the andre stånden för anförde skiel och orsaker ej kunnat gå in; begärande h:r baron, sedan bem:te extract. war upläsit, thet pr.st. wille för thesse och flere orsaker,

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 39. Även 12 augusti 1747 § 3.

som nu munteligen föredrogos, låta sig förmå at afbida någon längre termin til riksdagens afslutande.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius tackade för the öfriga resp. ståndens gemensamma beskickning til p.st. i thetta mål, samt yttrade, at om pr.st. skulle anse sådant för en wänlig reproche öfwer thes utlåtande om riksdagens slut, så kunde pr.st. försäkra, at thet ej skridit thertil, om thet icke flere resor af et annat stånd blifwit therom anmodat. Hwarföre och som pr.st. altid haft rikets och undersåtarenes wälgång för sit ögnamål, pr.st. ej el:r nu will underlåta, at med the öfriga stånden bidraga til alt hwad til samma nyttiga ändamåls winnande, än ytterligare kan pröfwat nödigt.

Sedan deputerade tagit afträde, discurerades något om saken, och blef öfwerenskommit, at man tilfälligtwis kunde låta förstå, at pr.st. går in med the andra stånden, ang:de riksdagens förlängande, men imedlertid aktades dock, at ståndet tillika skriftel. häröfwer afgifwer thes swar, hwilket h:r doctor Bro-wallius lofwade til nästa gång skriftel. författa.

Den 12 Aug.

1. Upl. och justerades prot. af d. 7 hujus.

Wid 4 § begierte probst. mag:r Hygrell, at uti expeditionen måtte jämwäl inflyta, ang:de secret. Rautels kork-machine, at han allena och ingen annan måtte få af thesamma sig betjena; hwartil swarades, at sådant är redan förbehållit, enär pr.st. bifallit bondest:s extr. prot. som innehåller at then må af samma machine sig betjena, som honom betalar.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Så wida secret. Rautell utbetalat thet præmium, som deputation utsatt för inventionen, så skulle thet synas, som han wore bedragen, om hwar och en, som wille, finge nu eftergöra samma machine och af en sådan sig betjena, hwarföre sielfwa billigheten tyckes fordra, at uti expeditionen tilläggas, at ingen annan må bruka thenna korkmachine, än Rautell allena. Hwilket bifölls.

Wid 8 § lät biskop. h:r doct. Alstrin flyta til protocols, at han nu, som altid tilföre, will för sin del, icke befatta sig med sådana saker, som angå någons befordran til tjenst el:r character.

Wid 10 § ärindrade kyrkioherden Huss, at landskamererare och landssecreterare, som innehafwa nog answariga sysslor, och hwilka alla tider för hedersbeställningar blifwit ansedde, nu warda, genom characterer och rangs bewiljande, ganska mycket postponerade.

2. Genom memorial¹ anholder schoutbynachten Gyllenskiep om v. ammirals character och fullmagt, af samma dato med v. ammiralen Wagenfelt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 100.

R. och a. har förblifwit wid sin förra resol. uppå skiedd föreställning af biskop. h:r doct. H. Benzeliuss, samt thereafter giord proposition, fant jämwäl pr.st. säkrast at också förblifwa wid sit tilförene häröfwer afgifne yttrande.

3. Herr doct. Browallius berättade, at han, efter ståndets anmodan, upsat swar uppå the andra ståndens sistl. plenidag gemensamt giorde föreställning til pr.st. berörande then af pr.st. utsatte termin til riksdagens slut, begärande at få thetsamma upläsa.

Häruppå uplästes först pr.st. extr. prot. af d. 24 Julii, thernäst borg.st. extract af d. 7 i thenna månad,¹ och sist h:r doctorns therå projecterade swar, som til alla delar gillades, hwarföre ock ståndet hos h:r doctorn aflade en wänl. tacksägelse för thes härwid hafda beswär, samt resolverade, at 3:ne exemplar strax skulle theraf renskrifwas, at genom en deputation hos the andra stånden aflewereras; lydande bem:te extract, som följer:

S. d. Tog pr.st. i noga öfwerwägande, hwad thet lofl. borg.st. uti et af höglofl. r. och a. samt ärb. bondest. bifallit extr. prot. af d. 7 Aug. nästl. behagat sig yttra, i anseende til pr.st:s extr. prot. af d. 24 nästförtgående Julii, rörande termin til riksdagens slutande, och beslöts at ståndets mening och swar skulle til the öfriga resp. stånden afgå, på sätt, som härnedanföre följer:

Thet kan intet annat, än gå pr.st. så mycket mera til sinnes, at förmärka thet the öfriga resp. stånden gör et i en slags förbräelse emot pr.st. som icke allenast en hwar af thes ledamöter eger i sit samwete et ojäfaktigt witesbörd om ståndets menlösa upsåt wid ber:de thes yttrande; utan ock sakens sammanhang, hwarom thet handlar, jämte sielfwa protocolsutdragets innehåll och ordalag, synes kunna witna, at thet lofl. borg.st. icke bygdit sina tilwitelser på en så fast och stadig grund, som et owäldugt omdöme kräfwer: Emedan 1:o hwad then af tiden anförde omständighet widkommer, secr. utsk:s yttrande, ang:de några uptakte farliga stämplingar, lika så litet å ena sidan gifwit anledning til thetta pr.st:s extr. prot. som thet å andra sidan kunnat betaga ståndet thes rättighet, at om riksdagens slut säga sin mening. Ståndet hade wäl med nöije inhämtat, huruledes secr. utsk. af the therstädes kunnige blefne skadeliga anläggningar tagit sig grund och anledning, at upmuntra r:s st:r til en önskelig och länge efterlängtd enighet och samdrägtighet uti göromålen; men som secr. utsk. af hwilket man wäntade utlåtelse, om något wore, som ytterligare kunde hindra riksdagens slut, sielf icke ansedt, el:r med et ord angifwit these saker för sådane, som kunde öka el:r föda af sig riksdagens utdrägt, utan i then delen allenast beropar sig på statsbristen, så har ståndet naturl. therom ej kunnat fatta andra tanckar; wid sådane omständigheter, och emedan secr. utsk. icke lagdt ständernes plena these uptäkelser före, som riksdagsämnen; ståndets ledamöter i secr. utsk. ej el:r kunnat förbudas, at vidare uppenbara theras art och na-

¹ Präteståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 39. Även 7 augusti 1747 § 14.

tur, än secr. utsk:s extr. prot. innebär; förfarenheten thesutom wisar, både at angelägna och rikswårdande mål tilförene blifwit wid instundande riksdagars slut, til Kongl. Maj:tt i underdånighet hänskutne, och ther til rikets sanskylliga båtnad, samt undersåtarenes förmon afgiorde; hwilken wäg secr. utsk. äfwen til statsbristens fyllande, som wissertl. om något annat, är ständernes göromål, föreslagit; så bör pr.st. wänta, at the i öfrige respect. stånden benägit lära finna, thet the i thetta mål, så mycket mindre kunna taga ståndets utlåtelse til miss-tycke, som thet redan flera resor aflämnat sin tancka, och nu allenast en ny termin föreslagit.

2:o At r:s st:r:s plena begiert secr. utsk:s yttrande, ang:de tiden til riksdagens slutande, har icke heller pr.st. kunnat el:r bordt anse för et sådant slut, som skulle pålägga r:s st:r en beständig tysthet, at the icke ytterligare skulle få yrka then saken, och sielfwe sig vidare utlåta, i fall som nu händt, oaktat tid efter annan skiedde påminnelser, icke på flere weckor el. snarare sagdt månader, något swar blifwit aflämnat, om något hinder wore til riksdagens afslutande, mindre någon tid förslagswis utnämnd, ehuru sådant långesedan blifwit r:s st:r:s plena lofwat. Thet lærer icke heller någon med fog kunna sluta annat, än at ståndet likafullt welat, i kraft af samma r:s st:r:s utlåtande, lämna secr. utsk. frihet, at inkomma med hwad föreställning, som i saken nödig warit, fast än ståndet i så måtto, som skiedt är afgifwit sit yttrande, men at pr.st. ej haft fog, at låta then upgifne statsbristen afhålla sig ifrån utlåtandet om riksdagens slut, thet intygar ej allenast sielfwa saken, utan bestyrkes äfwen thetsamma af utgången.

3:o The skielen, hwarpå pr.st. grundat sit utlåtande, äro icke el:r så klene och obeständige, som the synas hafwa kommit the <the>¹ öfrige resp. stånden före; ty ehuruwål pr.st. icke med mindre ömhet, än the andre resp. stånden, anser rikets oumgängeliga tarfwor och altså icke håller thet för olagligit, at förlänga riksdagen, när rikets wälfärd sådant kräfwer, så är och blifwer icke thes mindre, egentel. at tala, thet en laga tid til riksdagars hållande, som rikets grundlag owilkorligen föreskrifwer; och bör then gälla hos lagbundne ständer för et kraftigt skiel, så framt ej sielfwa nöden, som är laglös, annat fordrar. Thesutom tycker pr.st. sig, i anledning af hwad förelupit är, icke warit obefogadt, at säga, thet bewillningsverket hufwudsakel. är til ända bragt, och torde thet som återstår kunna anses för mindre betydande artiklar, särdeles som saken om bränwinsaccisen tå redan war til afgörande under händer; och ståndet öfwer statsbristen war färdigt at sig utlåta; samt på all händelse, som nu redan skiedt är, secret. utsk:s förslag bifalla, hwarföre ock intethera af thesse stycken profwades wara så widlöftigt, at thet skulle förorsaka riksdagens utdrägt: Men hwad the återstående wigtiga och rikswårdande ärenderne i plenis och secr. utsk. angår, så har ståndet i sit extr. prot. förklarat sig hugadt, at med all flit

¹ Enl. konc.

och drift arbeta uppå theras afgörande, i förmodan at arbetet på thet sättet skulle så kunna fortskyndas, som st. önskade.

4:o Tilläggningsen som pr.st. gjort, at thes ledamöter icke skulle efter then utnämde dagen befatta sig med riksdagssysslor, torde ock kunnat tåla en mildare uttrydning; ty pr.st. har therigenom så litet ämnat betaga the andre resp. stånden theras rättighet och bidragande til sielfwa slutet, som thet sielft befarar therwid icke få niuta til godo, hwad riksdagsordn. 22 § innehåller. Pr.st. har brukat några ordalag och utlåtelse, at gifwa thermed tilkänna, huru alfwarlig thes mening war, som ofta wid slika tilfällen förr wanligit torde finnas; men thet har therwid ej haft upsåt, at gå ifrån lagen, el:r göra sin utlåtelse utom ståndens pluralitet gällande; förmodande pr.st. sig i then delen böra wara så mycket friare från misstanckar, som thes hug och winläggning altid gådt the[r]på¹ ut, at bibehålla hwar och en wid thet, som lagen honom tillägger.

The öfrige resp. stånden. lära förmodel. af thet som redan sagdt är, finna och sluta, at pr.st. i thetta sit göromål icke wikit ifrån en skyldig laglydna och en behörig försigtighet, samt then warsamhet och mogenhet, som resp. stånden benägit täckes pr.st. tilägna. Resp. stånden torde äfwen theraf behaga döma, at ingenting saknas på pr.st:s ledamöters sida i secr. utsk. emedan the icke lära egt lof och tilstånd, at närmare uppenbara the uti secr. utsk. förekomne och nu påpekade målens beskaffenhet, än enligit warit med secr. utsk:s gemensamma beslut, som thes extr. prot. för ögonen lägger, och som likmätigt riksdagsordn. thet gäller för ståndets gemensamma beslut, som pluraliteten gillat och antagit, så kan ej el:r någon enskild ledamot eller betjent ställas therföre i answar, likasom pr.st. å sin sida icke håller sig berättigadt, at fråga efter thens upförande, som wid thet lofl. borg.st:s utfärdade extr. prot. fört pennan; utan fordrar både lagen och ståndets wärdighet, at the el:r then i så måtto få blifwa utan misstanckar. Hwar ock något theremot wore förelupit, så lærer ståndet inom sig sielft sådant söka at rätta, utan at afbida påminnelse om thet, som thy sielf tilkommer och bäst kan wara bekant.

För öfrigit förklarar pr.st. sig så mycket heldre ense med the öfrige resp. stånden uti theras yttrade berömeliga patriotiska tanckar och föresats, som thet näst Guds ära och sielarnes ewiga wälfärd, har ingenting högre om hiertat, än at wörda sin konung, älska sit fädernesland, befrämja thes wälfärd och afwerja, hwad theremot hinderligit och skadeligit wara kunde. Ståndet hoppas altså, igenom then Högstas bistånd, i så måtto kunna swara emot the öfriga resp. ståndens yttrade förtroende, at hos pr.st. och thes ledamöter icke någonsin skall saknas then plikts efterlefnad, som af et stånd i riket och samhällets ledamöter äskas; then skyldighet, som christendomen kräfwer, el:r efterdömen som lärare egna: Förmodande therhos at the öfriga resp. stånden med pr.st. lära göra et i alt thet, som til församlingen och fäderneslandets bästa länder, och i synnerhet styrka til then sanna religionens och gudstjenstens, samt privilegiens och rikets grundförordningars heliga och obrotsliga widmagthållande.

¹ Enl. konc.

Hwad åter sielfwa saken angår, som resp. ståndens extr. prot. förnämligast syftar uppå, så förklarar sig pr.st. i anseende til the af resp. stånden anförde skiel, såsom grundande sig på uplysningar och underrättelser, the ther äro, sedan pr.st:s sednaste yttrande blef författat, hos stånden inlupne, thermed anse, at riksdagen må förlängas, så länge som rikets angelägenheter thet fordra; och finnas therhos the öfrige resp. stånden i then delen wara med pr.st. af enahanda tancka, neml. at icke mer än några få wekor thertil lära behöfwes.

Ytterst och så framt the öfrige resp. stånden skulle behaga göra sit extr. prot. genom trycket allmänt, så är icke el:r pr.st. theremot, at thetta thes yttrande må likaledes publiceras; men lämnar dock til resp. ståndens mogna öfwerwägende, om icke bättre wore, at thenna riksdag endast genom thet som til upbyggelse och förbättring tjenar, genom goda inrättningar til rikets flor och upkomst, samt patriotiska författningar til thes försvar, och i synnerhet en beständig enighets återwinnande, kunde hos efterkommanderne blifwa känd, än at then therhos skulle lämna minnesmärken efter sig, som kunde gifwa efterwerlden tilfälle til mindre fördelaktiga omdömen.

Hwilket alt med the öfriga resp. stånden, wälment, samt hörsamt- tjenst- och wänligen communiceras.

4. Kyrkioherden mag:r Huss berättade, at han haft bref ifrån Norrland, thet folket blifwit uti mycken bestörtning försatt, samt uppå ganska stora omkostningar bragt, genom the utgångne alfvarsamma ordres, at til d. 18 i thenna månad hafwa sina fördubblingsbåtsmän tillika med the ordinarie färdige at utmarchera och som härom ingen kunskap kommit til plena, ty kan thet intet annat än surprinera något hwar, helst man icke wet af någon fientelig oro. Hwarföre h:r kyrkioherden begierte, at ståndets ledamöter i secr. utsk. wille härom göra någon tjenlig föreställning, men förbehölt sig therjämte, at ther någon sådan omständighet skulle å färde warit, at regeringen funnit nödwändigheten fordra et sådant skyndesamt utredande, han tå icke will wara then, som therwid något har at påminna.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius och flere af secr. utsk:sledamöterne gofwo tilkänna, at härom är redan påmint i secr. utsk. och at borg.st. i synnerhet hafwer tagit sig af thenna sak, hwaruppå någon ytterligare anstalt lærer jämwäl allaredan hafwa följdt.

5. Upl. och justerades pr.st:s extr. prot. af d. 5 hujus til utlåtande öfwer secr. deputat:s betänckande, ang:de protocollsecreterarne i kongl. cancellie, samt protocollernes renskrifning.

6. Upl. utdrag af rådsprot. af d. 6 hujus,¹ ang:de at the til Carlscrona upbådade båtsmän äro i marche, samt at 450 man af Calmare och Kronobergs regementen blifwit anbefalte at upbryta til samma ort.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 47.

7. Genom memorial¹ anhåller J. G. Grönhagen at bekomma $\frac{1}{4}$ -del el. 1 000 dlr s:mt af the nio, som skola upgå, tå Hans Kongl. Maj:tt år 1719 i 4 weckors tid, hade sit hufwudqwarter tillika med hofstaten och många compagnier dragoner uppå thes afl. faders sätesgård Sköndal.

R. och a. hafwer remitterat thetta til secr. utsk.

Pr.st. gjorde likal.

8. Företogs å nyo ang:de brännwinsaccisen thet project som d. 18 Maii sisl. äfwen warit hos st. före, som til alla delar bifallit hwad r. och a. anmärkt, och vidare kan ses af samma protocoll. Sedermera har thetta project warit före hos borg.st. som therwid gjordt en el:r annan förändring, hwaröfwer r. och a. sig utlåtitt, at thet förblifwer wid projectet och sit förra yttrande therom.

Kyrkioherd. mag:r Manquer gjorde berättelse härom ifrån thet ena stycket til thet andra, hwarutinnan borg.st. nu gjordt sina anmärkningar; tilstyrkande h:r kyrkioherden, at pr.st. i anseende til then rubbning, som eljest öfweralt kunde förorsakas, samt then theraf existerande osäkre fond för kronan, kunde nu som förra gången bifalla projectet med r. och a:s utlåtande hälst r. och a. med bondest. förbehållit sig, at the öfriga stånden ej el:r måga gå ifrån hwad projecterat är, emedan i sådan händelse, hwarken r. och a. el:r bondest. åtaga sig, hwad nu, i anseende til rikets beträngda tilstånd af them bewiljat blifwit.

Herr doct. Filenius instämde med kyrkioherden mag:r Manquer, förmenande, at om en wänlig föreställning ifrån the andra stånden i thetta mål skier til borg.st. så torde thet wäl godwilligt finna sig i thenna sak.

I anledning hwaraf resolverades at pr.st. bifaller högl. r. och a:s anmärkningar, med förmodan, at lofl. borg.st. lærer jämwäl ingå i thet af bewillningsdeputation upgifne project til brännwinsaccisens ärläggande i städerne.

9. Genom riddarhusfiscalen anmälldtes, at 12 deputerade woro af r. och a. utsedde, at tillika med pr. och borg.st. göra en gemensam deputation til bondest. Kort theruppå ankommo samma deputerade, för hwilka grefwe Axel Rütger Sparre förde ordet; anmälandes hälsning ifrån sit stånd med begäran at pr.st. wille uti en deputation til bondest. göra biträde, at få weta, huru med en expedition wore tilgångit, emedan uppå thet exemplar af pr.st:s extr. prot. som efter begäran til r. och a. blifwit lämnat at igenomläsa, finnes påskrifwit thet ordet bifallit; men then afskrift theraf, som gifwits til borg.st. hafwer ingen sådan påskrift haft, hwarwid en del af bondest. skall sig yttradt, at then saken aldrig warit af bondest. bifallen.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at ståndet will taga saken i betänkan- de, och theröfwer sig yttra så skyndesamt som görligit är, hwaruppå deputerade togo afträde, med begäran at neder i kyrkan få afbida ståndets swar och utlåtande.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 207.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius förklarade, at han ej kunde förstå, hwarthän syftades med thenna deputation, el:r hwaruti thes göromål egentel. skall bestå, hwarföre han ej el:r kan utlåta sig öfwer samma sak.

Herr doct. Browallius gaf saken något tydeligare wid handen, och at en expedition skulle wara ifrån bondest. utgången, som bem:te stånd icke will kännas wid. Kyrkioherd. mag:r Manquer berättade sig ega närmare kundskap om thenna saks beskaffenhet, och sade at hela irringen kommit heraf, at the 2:ne extr. prot. som pr.st. d. 24 sistl. Julii til bondest. lämnade, blifwit confenderade och tagne för et och thetsamma, ther likwäl 2:ne särskilde mål woro, af hwilka thet ena blifwit bifallit; men thet andra intet, hwarom wi tå samma dag hade swar ifrån bem:te stånd, som kan ses af protoc., hwilket ock nu uplästes.

Probst. mag:r Montelius: Wi weta at hos bondest. är någon skiljaktighet; skulle nu en sådan deputation komma til them, så är til befarande, at elden therigenom mera uptändes.

Af hwilken mening biskop. h:r doct. H. Benzelius jämwäl förklarade sig wara.

Herr doct. Browallius: Jag tror thet skall ingen fara wara, utan mera gangna än skada, at pr.st. gör följe med; thy tå kunde våra ledamöter til äfwentyrs gifwa lius i någon omständighet, som hittils torde warit mörk; men snarare hade man orsak, at täncka, thet nu skadade oss och torde tydas vårt stånd illa ut, om wi på thenna anmodan draga oss undan.

Kyrkioherd. mag:r Manquer: Wi kunna gå med, men hafwa vårt protoc. tillika med oss, i fall thet skulle behöfwas, och theraf taga bewis til thet, som werkeligen förelupit.

Thetta bifölls, hwarefter, uppå giord proposition, 6 deputerade härtil utnämndes, för hwilka h:r superint. Kammecker skulle föra ordet, hwika jämwäl togo förbem:te ståndets protocoll med sig.

10. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. ordet förde borgmästar Kyronius, anmälandes 8 särskilde mål til benägit företagande, hwaröfwer förteckning inlämnades.

Herr biskop. doct. Rhyzelius swarade, at så thet ena som thet andra skall företagit warda, så snart giörligit blif:r.

11. Herr doct. Browallius anmälte, at han af protocolsdeputat:s extr. prot. ang:de mag:r Woltemats ansökning til en profession til Åbo academie, som til pr.st. är inkommit, har inhämtat, hurusom en och annan omständighet finnes wara utan grund, och förthenskull begierte, at ståndet wille efterlåta honom att theröfwer inkomma med hwad han finner nödigt til närmare uplysning, at wid handen gifwa; hwilket bewiljades.

12. Biskop. h:r doct. Rhyzelius berättade, at en ewangelisk esculant ifrån Ungern wid namn Emanuel Boltz har hos ståndet, genom skrifteligt memorial,¹

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 31.

som uplästes, begiert pr.st:s föreskrift til H:s Kongl. Maj:t om nådigt promotorial til swenska ministern i Wien, at hos keiserliga hofwet på något eftertryckeligt sätt förhjelpa the lidande protestantiske til et nådigt hägn och beskygd emot the catholskes swåra persecutioner.

Biskop. h:r doct. Alstrin ärindrade, at en sådan föreställning hafwer ock til förene en gång skiedt ifrån Sverige, wid hwilket tilfälle, genom Kongl. Maj:ts nådiga förslag, alla öfrige protestantiske hofs ministrer äfwen tagit uti, och theraf giordt en gemensam sak, hwilket äfwen nu kunde skie.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Thet är christeligt och högst billigt, at på alt mögeligit sätt hielpa och understödja thenna sak; men som wi ännu intet hafwa annat bewis, än en fremmande persons angifwande, så lærer wara nödigt, at härwid bruka then försigtighet, at vår minister får befallning, at först göra sig noga och grundel. underrättad om sakernes förlopp och beskaffenhet, och ther the befinnas sådane, som the här andragen warda, at han tå med alfwar griper uti saken, gemensamt och med the andre protestantiske ministrarnes biträde.

Herr doct. Browallius gaf thet förslag, at ståndet kunde wända sig härmed til secr. utsk. som kunde utwärka nådig befallning härom til swänska ministern, jämte nödig instruction, huru han härwid har sig at förhålla, i anseende så wäl til sielfwa saken, som the andre protestantiske ministrene.

Thetta bifölls och åtog sig biskop. h:r doct. Alstrin, at projectera extr. prot. härtil.

13. Herrar deputerade kommo tillbaka ifrån bondest., berättande h:r superint. Kammecker, at saken blifwit mycket snart och kortel. afgjord; ty när frågan blef, om något fel wore wid then omtalte expeditionen begångit, har bondest:s taleman swarat at ståndet will therom låta undersöka; hwarwid ej war vidare något at påminna.

14. Lämnades justitiædeputat:s betänckande,¹ ang:de Sparriska saken til h:r profess. Asp och probst. mag:r Hygrell at genomse til nästa plenum, och tå med sin berättelse therom inkomma.

15. Biskop. h:r doct. H. Benzelius anmälde, at han i anseende så wäl thetill, at consistorium i Lund nu ej består mer än af 2:ne ordinarie ledamöter, som ock flere skiel och omständigheter, them h:r biskopen håller onödigt at specificera, men kunde nog många anföra, finner sig föranlåten at täncka på hemresan ifrån riksdagen, utlofwandes h:r biskopen dock, at wilja i thet längsta, som görligen skie kan thermed fördröija.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, och flere af ståndet yttrade tilika, at ehuru thet ej lærer kunna förwägras, hwad h:r biskopen nu anmält, så önskar

¹ Präteståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 10. Även 19 augusti 1747 § 8.

dock ståndet at h:r biskopen i thet längsta wille här fördröija och biträda ståndet med thes mogna råd.

16. Upl. och collationerades exemplar af ståndets extr. prot. hwarom i nästförlutgående 3 §, som strax genom 6 ledamöter til hwarthera af the andra stånden skulle aflämnas.

Den 14 Aug.

1. Herr doct. Bergius gjorde thes anskyllan, at han som hafwer nog trägna sysslor, så wäl wid församl. som consistorium, icke kunnat så ofta wara uti ståndet tilstådes, som han gierna önskat och welat; afläggande therjämte tacksägelse för ståndets emot honom betygade förtroende, medelst fullmäktigskapets öfwerlämnande i r:s st:r:s banque.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade med lyckönskning til et så ömt och wigtigt ämbetes förwaltning, hwaruppå hela rikets wälfärd til en ganska stor del beror.

2. Upl. och justerades protoc. af d. 12 hujus.

3. Biskop. h:r doct. Alstrin förmälte, at han förspordt, thet borg. och bondest. redan bifallit then projecterade förordningen om prestewal, och förthensskull begierte, at ståndet wille thenna sak med thet aldraförsta sig företaga.

4. Capitain Laurin företrädde och inlämnade et thes memorial om befordran.¹

5. Notarien Hochschild företrädde och inlämnade et memorial² ifrån öfwerståthållaren h:r baron Fuchs, ang:de kongl. slottscancellieprotocollers inlefwerrande til protocolsdeputation.

6. Discurerades ang:de räntepersedlarne, hwarwid deputerade uti kam.oecon.deputation berättade, at 2:ne förslager uti bem:te deputation inlämnade blifwit til räkenskapernes förkortande; men at deputation kan intet göra thertil, förrän r:s st:r först ang:de ofwanber:de mål sig ytttradt.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuſ berättade, at emedan officerarne fått ordres, at infinna sig wid regementerne, så önska the ock gerna at förut få slut härutinnan, hwarföre ock r. och a. så ofta påmint therom.

Några af ståndet gåfwo tilkänna, at både krigsbefälet och bondest.³ ytttradt sig å båda sidor wara nögde med then jämkning, som projecterad är; men at för några andra considerationer, thet skule ej wara rådeligit, at än hasta med afslutandet, utan bäst at dröija thermed til thet yttersta.

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 93, Allegater, nr 501.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 190.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 42.

7. Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte, thet kyrkioherden Cygnæus beklagar sig theröfwer, at han ej skall kunna wänta sig någon hjelp och befordran på thet sättet, som pr.st. sist projecterade, hwarföre thes begäran är, at pr.st. tillika med the öfriga stånden wille i underdånighet recommendera honom til Limingo pastorat i Österbotn, hwaruppå man ock skall hafwa flera præjudicater, at så tilförene skedt.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius: Om ståndet går in theruti, så går thet tillika in uti alla consistoriens och stifts jura, hwilket skulle tyckas wara nog eftertänckeligit.

Kyrkioherden Cygnæus inkallades, tå biskop. h:r doct. Rhyzelius lät honom förstå, at ståndet icke kan på annat sätt befatta sig med saken, än tilförene sagdt är, genom en underdånig föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt, och recommendation til consistoriene i Åbo och Borgo.

Cy[g]næus¹ beklagade, at han på thet sättet icke ser sig hulpen, och begierte förthenskuil, at pr.st. wille efterlåta honom at få wända sig med sin ansökning til the andra stånden; hwartil biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at ståndet ej kunde förneka honom thet.

8. Föredrogs capitain Schechtas memorial,² hwarutinnan hemställes, om icke kongl. commissorialrättens dom³ öfwer herredagsmannen ifrån Skaraborgs län, Nils Persson må tryckas, jämte tilläggning af alla mildrande skiel, som emellankommit, med mera.

R. och a. bifallit, at then af kongl. commissorialrätten öfwer Nils Persson afsagde dom må tryckas, tillika med rådets extr. prot. ang:de at bem:te bonde, genom Hans Kongl. Höghets fäldte nådiga intercession, blifwit förskont ifrån dödsstraffet.

9. Företogs och uplästes krigsbefälets allmänna beswär wid thenna riksdag,⁴ hwilka jämwäl hos r. och a. förewarit, och biföll pr.st. för öfrigit the projecterade resolutionerne, hwilket ock r. och a. giordt men wid

12 § biföll pr.st. r. och a. som säger sig ej kunna gå vidare än förr wanligit warit, neml. 1 proc.

16 § anmärktes at § skrifwes kortare och Kongl. Maj:ts höga namn anständigare; hwarwid h:r öfwerhofpred. Troilius berättade, at thet jämwäl uti secr. utsk. blifwit therom påmint, at the utgående kongl. förordningar borde uti alfvarsammare termer fattas, än hittills ofta skiedt.

24, 25 §§ will r. och a. at the skola gå ut; men pr.st. resolverade, at thesse jämte the flera, som blifwit afslagne, böra stå qwar, på thet r:s st:r och kongl. collegierne ej måga en annan gång å nyo thermed warda beswärade.

¹ Enl. konc.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 210.

³ Ridderskapets och adelns arkiv, R 94, Allegater, nr 719.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 13.

49 § R. och a. bifallit. Bondest. hafwer til undwikande af then allmänna casans gravation icke kunnat samtycka til skiuts för flaggmän och capitainer inom theras compaignier, utan hållit före, at thermed må förblifwa efter förra wanligheten. Pr.st. pröfwade ock skieligit, at til undwikande af prèjudicat för the indelte flere regementer, samt flere considerationer, bifalla bondest.

53 [§]¹ R. och a. bifallit. Bondest. förbehållit sig, thet under kronoskogar, hwaraf boställen utan betalning skola få niuta byggningstimmer, ej andre, än krono och häradsallmänningar måge begripas. Pr.st. biföll projectet såsom i sig sielf klart och tydeligit.

10. Ifrån bondest. ankommo 12 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne, 1:o berättandes at r. och a:s samt. borg.st:s deputationer² begiert, thet wille bondest. något närmare jämka thes utlåtande öfwer pr.st:s extr. prot. ang:de undersökningen om the farliga anslag emot riket, hwilket ståndet ock giordt, som af expeditionen nu är at se, hwilken qwarlämnades. 2:o ingaf secr. utsk:s extr. prot. ang:de statsbristens fyllande, hwaröfwer pr.st. d. 7 hujus sig utlätit, med begäran at pr.st. wille til bondest:s uplysning *af sådane waror som outhälsam och nödortfel. behöfwat til kläder och födo*, och om icke bränwin under then ena puncten kunde specifice nämnas, emedan ståndet eljest befarar at någon högre accis torde ytterligare läggas på thenna wara, som för landtman kan kallas outhälsam. 3:o Begierte at pr.st. wille hielpa thertil, at bondest. hädanefter med några gemensamma deputationer ej måtte warda oroadt och hindradt; emedan ståndet wäl äntå efter bästa samwete sina ärender skall uträtta.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. skall taga thet ena med thet andra i öfwerwägende och gifwa theruppå swar.

11. Herr doct. Hausswolff förmälte, at han nu är allena ledamot å pr.st:s wägnar i expeditionsdeputation sedan probst. mag:r Serenius och kyrkioherden mag:r Eckman rest bort, och som h:r doctorn utaf ämbetssysslor wid församl. ofta kan wara hindrad, så begierte han at imedlertid och til thes någon af the förra återkommo, en annan måtte warda honom til hjelp utnämnd; hwaruppå probst. mag:r Nordman therom anmodades, som jämwäl åtog sig thesamma, samt har theröfwer at undfå extr. prot.

12. Biskop. h:r doct. Rhyzelius föredrog, at ang:de fru biskopinnan Cederströms sökte hemansbyte, hwarom förut i protoc. af d. 5 Junii och 7 Aug. förmåles, nya skiel inkommit, som wäl måste i närmare öfwerwägende tagas.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius hemställte, om thet will anstå at widare uppta ga et mål, som uppå the skiel i betänckandet finnas, redan blifwit afgjordt.

¹ Enl. konc.

² Läs: *deputationer*.

Kyrkioherd. mag:r Manquer anförde skielen, som föranlåt看 pr.st. at afslå thetta hemansbyte, och at Kongl. M:ts resol. af d. 11 Jan. 1728, samt kongl. kammarcollegii af d. 8 Apr. samma år ligga i wägen, hwilka förmå at kronan, genom skogshemmans¹ förbytande emot skogslösa wederlagsheman icke bör komma at lida, i anseende hwartil räntan icke allena gälla bör, ändock wederlagshemanet gifwer 5 ./. 21 $\frac{3}{4}$ penningar s:mts högre ränta; ty wid infallande misswäxtår,² hafwer kronan på en skoglös ort intet af et sådant heman at wänta.

Domprobst. mag:r Liungberg förständigade, at kronan aldrig kan komma at lida, utan af³ förwandlingen på et sådant heman årl. avancerar. Thesutom och så wida bägge hemanen äro skatte, så förbytes icke jord emot jord, utan ränta emot ränta, hwilken til natur är fördelaktigare på thet heman som kronan tilbjudes.

Kyrkioherd. mag:r Helstadius förmente, at räntan altid skall wara säkrare på skogslösa heman, än ther skogsjord är.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius giorde proposition, om betänckandet, i anledning af hwad nu anført blifwit, icke får bifall, hwilket samtyktes, hwarmed kyrkioherden Manquer för thes del äfwen instämde, och således påskrifts, at pr.st. efter närmare inhämtad uplysning, bifaller thetta hemansbyte.

13. I anledning af bondest:s i dag ankomne deputations begäran, företogs saken, ang:de statsbristens fyllande.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius hölt före, at så wida pr.st. sig redan öfwer thetta mål utlåt看, och sit yttrande med the andra stånden communicerat, thet nu mera icke will skicka sig, at härutinnan göra någon ändring el. tilläggn看.

Större delen af ståndet war af samma mening, hwaruppå kyrkioherd. mag:r Manquer anmodades, at med expeditionen stiga til bondest. och härom göra en wänlig föreställning.

14. Företogs jämwäl thet andra, som bondest. anmält ang:de pr.st:s utlåtande öfwer secr. utsk:s extr. prot.⁴ berörande uptäkte farliga anslag emot riket.

Herr doct. Browallius förmälte, at han d. 24 Julii war hindrad utaf commission, har således icke förän nu sedt el:r läst pr.st:s extr. prot. men finner thet wara nog eftertänckeligit skrifwit, så at vårt stånd kan theraf hafwa at befara en ny attaque, i anseende til forum, hwartil secr. utsk. likwäl ännu ingen anledning gifwit.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius åberopade sig, hwad han, när saken ventilerades i ståndet, för sin räkning, i anledning af riksdagsordn. 13 §, anfördt; hållandes onödigt at sådant nu uprepa.

¹ Enl. konc., renskr.: *skogshemas*.

² Enl. konc., renskr.: *misswäxsår*.

³ Läs: *at*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 25. Även 17 juli 1747 § 5; 24 juli § 5. Tryckt som bilaga, s 651.

Herr doct. Browallius yttrade, at man til undwikande af någon widare olägenhet, borde sig närmare förklara ang:de målens upgifwande, at thet ej må synas af vårt stånd så positivt sagdt, som bondest. thet ansedt och uptagit, ty så mycket får man wäl, wid thetta tilfälle, lof ifrån commission at berätta, thet målen i sanning äro sådane at the omögel. kunna upgifwas och allmänna göras.

Probst. mag:r Montelius: Är thet farligt, så bör thet upgifwas, på thet faran må kunna undwikas, är thet intet farligt, så bör thet dock upgifwas; på thet en så grof missgierning må behörigen näpst och straffad warda.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius ärindrade, at thet intet lærer gå an, at på thetta sättet argumentera uti ministerielle mål, som för lands och rikens wälfärd böra hållas hemliga.

Herr öfwerhofpred. Troilius och flere yttrade sig, at thet wore bäst om saken går til secr. utsk. och at thet upgifwer målen, om the äro sådane, at thet utan fara an skie.

Kyrkioherd, mag:r Manquer: Så wida secr. utsk. säger, at thesse mål böra efter lag och med kallsinnighet handteras, så finner jag ej annat, än at pr.st. haft skiel at påstå theras lagliga uptagande och afgörande efter allmänna lagen.

Probst. mag:r Lidius: Thet lærer wäl intet kunna nekas, at thet som skier efter fundamentallagen är rätt så wäl lagligt, som thet hwilket efter allmänna lagen wid en ordinarie domstol uptages.

Her öfwerhofpred. Troilius: Thet torde wara hulptit, om secr. utsk:sledamöterne af vårt stånd förklara ståndets mening i secr. utsk.

Herr doct. Browallius biföll, at så kunde skie, men wid et sådant tilfälle måste wi likwäl först kläda några skott; och förthenskuil önskade, at ståndet nu förut wille yttra sig något närmare med en liten tilläggning, at ståndets mening ej warit så positive om upgifwandet, som bondest. then uptagit, så wore saken nu förut hulpen och wi kunde slippa sedan.

Häruppå upl:s secr. utsk:s extr. prot. ang:de thenna sak, jämte pr.st:s af d. 24 Julii, tillika med r. och a:s påskrift, som remitterat målet til secr. utsk. samt bondest:s som sagt, at målen, enligt pr.st:s utlåtande böra til plena upgifwas.

Herr doct. Browallius påminte, at wi just af thetta bondest:s utlåtande få orsak, at förklara vår mening, hwartil bem:te stånd jämwäl sielf synes welat gifwa anledning, enär the nu lämnat sielfwa extractet med sin påskrift hit tilbaka. H:r doctorn projecterade häruppå några ord til förklaring neml.:

Pr.st. förblifwer wid sitt förra utlåtande och förklarar, at thes mening intet angåt andra mål, än them, som efter fundamentallagen kunna til plena upgifwas.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade, om ståndet bifaller thetta, hwartil swarades ja, och at sådant skrifwes på extractet, som går til borg.st. Hwarjämte kyrkioh. mag:r Manquer, som afgår til bondest. ang:de consumtionsaccisen, anmodades at jämwäl informera bem:te stånd härom.

15. Lagman Cederfelt anhåller genom memorial,¹ som nu uplästes, at, i anseende til the flere anförde skiel och omständigheter, få öfwerlämna thes innehafwande häradshöfdingsbeställning til auditeuren Carl Rham, samt för sig sielf bekomma frihet at accidera med någon annan tjenstgörande lagman.

Borg. och bondest. hafwa thetta bifallit. Pr.st. giorde likal., dock ytrade sig biskop. h:r doct. Alstrin, at som han ej känner personens skickelighet, som skall i stället förordnas, ej el:r wet om någon härigenom blifwer prejudicerad, så kan han öfwer thetta mål sig icke utlåta.

16. Upl. bondest:s extr. prot. af d. 22 Apr. nästl.,² ang:de Normarks allmoges i Wermland ansökning om tilstånd för brukspatron Jacob Robsam Hermanson, at få flytta thes hammare ifrån Mölnbacka uti Kils härad til Sillerud s:n och Forsby ström, hwaraf bem:te allmoge en stor förmån skall tilfalla.

Superint. h:r doct. Lagerlöf instämde med hwad bondest. således anfördt, och anhölt förthenskuil, at pr.st. i anseende til the flera bewekande omständigheter, som härwid förekomma, wille bifalla thenne ansökning.

Biskop. h:r doct. Alstrin ärindrade, at saken icke gått sin ordinaria via, genom urskillningen til bergsdeputation, utan blifwit immediate af bondest. upptagen.

Probst. mag:r Wall: Bondest. har uppå allmogens trägna anhållan icke kunnat afslå thenne ansökning; förhoppandes at pr.st. har samma ömhet för the nödlidande.

Herr doct. Browallius: Saken skall warit hos konungen och ther blifwit afslagen, hwarföre nödigt wore, at acterne hitförskaffades, at standet finge se, huru härmed hänger tilhopa, men better hade dock warit, om bergsdeputation fått inlåta sig häröfwer.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius ytrade sig wara af samma mening.

Probst. mag:r Wall berättade, at saken hos konungen icke blifwit afslagen, i anseende til thes egen beskaffenhet, utan för någon annan särskild omständighet, som icke rörer hufwudmålet.

Uppå fleras begäran, giorde biskop. h:r doct. Rhyzelius proposition, om bondest:s extr. prot. bifalles, hwartil swarades ja.

17. Herr öfwerhofspred. Troilius hemstälde, om icke hofjunkaren Ribens ansökning,³ om befordran til advocatfiscalstjensten i Götha hofrätt, kunde af pr.st. på samma sätt, som r. och a. giordt simpliciter bifallas, hwilket ock war standets första resol., men blef sedan wid justeringen ändrat, med tilläggning, at ingen bättre meriterad wid förslagens uprättande må therigenom warda prejudicerad, hwarigenom mannen nu ej är hulpen.

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 116.

² Präteståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 24.

³ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 117. Även 7 augusti 1747 § 8.

Herr doct. Filenius anförde omständigheterna på hofrättsnotarien Plancks sida wara ganska öme, och at han, såsom 2:ne gånger under warande riksdag préjudicerad uti thes rättmätiga befordran, hafwer nödgats 2:ne resor fara hit up; och fast han niutit reparation i anseende til heder och rang, så äro likwäl thes öfriga wilkor therigenom icke wordne förbättrade, skiönt han nu redan i 27 år tjent inom werket, och således borde wara i närmaste consideration til advocatfiscalslönen.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius och åtskillige flere afståndet ytrade sig wara af samma mening.

Herr öfwerhofpred. Troilius itererade sit förra, hälst emedan r. och a. ej allenast bifallit, utan och recommenderat saken hos the andra stånden til bifall, hwaruppå pr.st. ej lärer kunna undgå, at göra någon reflection, begierte för then skull at härom måtte göras proposition.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade altså, om r. och a:s påskrift i thetta mål får bifall, hwartil af större delen swarades ja.

18. Wälbem:te herr biskop recommenderade hos ståndet lectorns mag:s Werners syntaxis, el:r genwäg til latinska språket, med begäran at ståndets ledamöter hwar å sin ort wille befordra afsättningen, hwilket utlofwades.

19. Blef öfwerenskommit, at i morgon kl. 8 skall hållas extra plenum til några ecclesiastique måls afgörande.

Den 15 Aug. hölts plenum extraordinarium uti ecclesiastique mål¹

1. Biskop. h:r doct. Alstrin upläste thet bref² han på anmodan upsatt til Hans Kongl. Maj:tt ang:de professor Papkes instående lön, hwarom ståndet jämwäl förliden riksdag i underdånighet påmint.

Brefwet approberades och lämnades til renskrifning.

2. Likal. upläste wälbem:te h:r biskop et project til extr. prot. ang:de protestanternes förföljelser i Unger,³ som hos secr. utsk. skall aflämnas, hwilket jämwäl med tacksägelse til h:r biskopen för beswäret så wid thetta, som thet förra, aldeles gillades; lydande som följer:

Uppå the förttrykte protestanternes wägnar i Ungern har en wid namn Emanuel Boltz gifwit pr.st. med mycken qwida tilkänna,⁴ huru såsom bem:te protestanter af the romersk-catholske blifwa grufweligen plågade, och för sin ewangeliska religions skull swåra förföljde, hwaribland i synnerhet thet anföres

¹ Protokollet saknas i konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 25.

³ Läs: *Ungern*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 31.

1:o at nu nyligen skall et adeligit samhälde i Ungern wara uprättadt, som protestanternes totale förtryk skall hafwa för sit ändamål, och skall sig en uträkning giordt, at årligen til sin religion kunna draga tiotusende protestanter.

2:o At protestantiske lärare skola utur hela districter, och i synnerhet ur thet Eisenburgiske wara fördrefne, och at många genom utwertes twång, til sin religions försakelse skola wara nödgade.

3:o At the med swåra straff skola beläggas, som icke i ceremonier och processioner williga sälla sig lika the catholske.

4:o At protestanterne skola tilhållas, at swärja wid jungfru Maria, Guds sons moder, när the i något ämbete tråda skola, och om the unddraga at göra en sådan ed, warda the ifrån tjensten uteslutne, och blifwa sina egodelar förlostige.

5:o At några utur sina grifter skola wara upgräfne, förbrände och under galgen kastade, endast för then orsak, at the i lifstiden ej welat ombyta sin religion med the påfwiska widskeppelser.

Hwarjämte bem:te Emanuel Boltz äfwen wäl uptäkt en trykt bok, som innehåller berättelser om alt thetta, hwilka ock med authentique¹ documenter bestrykte äro. Anhållandes han förthenskull, at pr.st. wille af et christeligt medlidande, genom en underdånig förbön söka at beweka Hans Kongl. Maj:tt, at til thes ministrer wid wienerske hofwet utfärda eftertryckelig instruction, then han måtte yrka theruppå at protestanterne i Ungern kunde förmenas en fri och oförkränkt religionsöfning, theas kyrkor och scholar them återställas, samt at then skada, som honom, Emanuel Boltz, af thet Ziegseriska capitlet skall blifwit tilfogad, kunde honom ärsat warda.

Thetta våra trosförwanter jämmefulla och ynckeliga tilstånd har gådt pr.st. ganska mycket til hiertat, och ser thet sig ingen bättre utwäg, til theas räddande utur thenna nöd kunna finna, än at wända sig til r:s höglofl. st:rs secr. utskott med hörsam begäran, r:s höglofl. st:rs secr. utskott tackes härwid taga sådane författningar, som kunde lända thet förtrykta folket, åtminstone til någon lindring och lisa, om icke til befrielse ifrån alt twång och förföljelse. Thetta ändamålet har pr.st. ment bäst på thet sättet kunna winnas, om r:s höglofl. st:rs secr. utsk. skulle tackas, hwarom ock pr.st. hörsamt anhåller, i underdånighet anmoda Kongl. Maj:t til at affärda nådig befallning til thes extraordinair envoyé wid wienerske hofwet h:r grefwe Barck, at sedan han giort sig noga kunnig om thenna saks beskaffenhet til mildare förfarande med sina protestantiske undersåtare; hwarjämte och andre protestantiske magter torde kunna anmodas, at genom sina ministrar göra med Kongl. Maj:ts minister härutinnan gemensam sak; hwilket dock r:s högl. st:rs secr. utskotts mognare ompröfwande underställes.

¹ Läs: *authentisque*.

3. Kyrkioh. h:r Pazelius anhölft om tilstånd at få resa hem, förmodandes at winna thertil så mycket benägnare bifall, som Åbo stift under thenna riksdag hållit en fullmäktig mer än 1727 års convention förmår.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius gjorde härom proposition, som want ståndets bifall.

4. Kyrkoherd. mag:r Huss anmälde at han för någon angelägenhet har nödigt at på 14 dagar resa hem, hwarefter han åter will komma tillbaka. Thetta bewiljades med hwilkor, som omrördes.

5. Biskop. h:r doct. Rhyzelius upläste thet bref,¹ som han upsat til h:r professor Nerman, ang:de thes juris prudentiæ eccles. ugifwande genom trycket. Ståndet tackade herr biskopen för beswäret härwid, och gillade aldeles thet gifna förslaget.

Herr doct. Filenius anförde härwid l:o At som profess. Nerman uppå thetta sätt kommer de novo à capite ad calcem, at gå thetta werk igenom, innan thet kan til trycket utgifwas, och således får et nytt besvär häraf; altså och ehuru h:r doctorn ej will styrka til någon discretion för et sådant arbete; emedan han nog wet, thet ingen fond är thertil at tilgå; hemstälde likwäl h:r doctorn, om icke til en så mycket ymnigare afsättnings befrämjande, hwarigenom auctor kunde få någorlunda årsättning, ståndet skulle finna tjenligit at kyrkiorne, om icke alla, dock the förmögnare, kunde inlösa et exemplar, hwar för sig, men ståndet fant intet pro tempore at nu yttra sig härom, särdeles som kyrkiornes penningar stå under församlingarnes egen disposition.

Herr doctorn anförde vidare

2:o At han tyckte thet uplagan blefwe bornerad til äfwentyrs inom för korta skranckor, när thensamme sättes til 30 ark el:r så; althenstund man ännu intet kan egentel. weta, huru mycket auctor wid werkets utgifwande på trycket, kan finna nödigt at tillägga.

3:o Hemstälte h:r doctorn om icke, i anseende thertil at professor Nerman för all sin möda wid thetta werks ytterligare utarbetande och utgifwande, ej synes kunna genom försälgning ärhålla thet præmium pro labora, som han tyckes hafwa förtjent, ståndet wille hugna honom med thes underdåniga föreskrift til nådig befordran.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at ståndet får bättre tilfälle at yttra sig om thet förra, enär h:r professorn afgifwit sit utlåtande öfwer brefwet, som nu skall afgå. Och hwad thet sednare beträffar, lærer ståndet ej el:r kunna taga sig theraf, förän man får höra om arbetet kommer til tryks el:r ej.

6. Biskop. h:r doct. Rhyzelius förständigade, om nödwändigheten at kämnärn Pahls samlingar, rörande ecclesiastiquewerket måtte til allmän efterrättelse genom trycket warda utgifwit, hwarom enkan så mycket trägnare anhåller, som

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 59.

hon, warande utom des lämnad i ett mycket slätt och fattigt tilstånd, nu måste kännas wid åtskilliga skuldfordringar, uti hwilka thes afl. man, til thessa samlingars förskaffande, sig fördjupat.

Probst. mag:r Montelius förmente, at någon förmögen boktryckare wäl torde finnas, som wore hugad uppå eget förlag, at taga thetta arbetet emot, samt at gifwa enkan någon discretion, hwarmed hon torde finna sig belåten. Men thetta lämnades til en annan gång.

Den 19 Aug.

1. Upl. och justerades protocollet af d. 14 och 15 hujus. Wid 1 § af sednare prototoc. påminte kyrkioherd. h:r Tranchel, om icke ståndet skulle finna skieligit at på något sätt hjälpa professor Papke til en profession wid academiene; hwartil swarades, thet ståndet ej tilkommer at befatta sig med sådane ärender.

2. Herr biskop. doct. Alstrin anmälte, thet h:r baron och öfwerståhållaren låtit i går hos secr. utsk. gifwa tilkänna, thet något manskap i dag skulle samman-kallas, til en delinquents utförande.

3. Herr doctor Hausswolff upwiste Kongl. Majj:ts bref til kongl. cancelliecollegium, ang:de then af pr.st. gjorde underdåniga föreställning berörande catholiquerne, som blifwit honom af secret. Bellman tilstöld, at hos pr.st. upwisas.

Högstbem:te kongl. bref uplästes, och fant pr.st. theraf ingen synnerlig uplysning i hufwudsaken, hålst som thet will ståndet tilläggas, at wisa af hwem Wahlberg skall fått then hemliga instruction, emedan i thetta fall, thet synes wara nog at han sielf tilstådt sig hafwa en sådan instruction, och följaktel. sielf bör bewisa utaf hwem han thensamma undfåt, men som thetta war allenast af kongl. cancelliecollegio pr.st. lämnat til igenomläsande, och skulle sedermera återställas, så resolverades at pr.st. skall begära part af samma kongl. bref; ty tå först, men icke förr kan ståndet öfwer saken sig yttra; hwilket h:r doct. Hausswolff anmodades om at uträtta.

4. Magister docens wid Upsala academie h:r Woltemat företrädde och jämte thet, at han til ståndet inlämnade 3:ne tomer af thes historiska arbete i 8:vo, gjorde relation om sina ansökningar til professioner wid Åbo academie, samt hwad therwid sig tildragit, och huru protocolldeputation theraf fått anledning, at recommendera honom hos plena til befordran. Hwarwid ock borg.st. funnit sig föranlåt, at genom extr. prot.¹ föreslå honom til oeconomiae professionen²

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 40. Även 27 augusti 1747 § 13.

² Enl. konc., renskr.: *professions*.

uti Åbo, som nu kommer första gången at besättas; hafwande jämwäl både r. och a. samt bondest. härtill lämnat theras bifall; hwarföre begäran nu wore, at pr.st. wille göra thetsamma.

Sedan mag:r Woltemat tagit afträde uplästes borg.st:s extr. prot. hwarwid probst. mag:r Nordman med flera utaf ståndet gofwo tilkänna, at doct. Browallius, som nu nyligen war här, men måste gå up i commission på någon stund, begiert at i fall thenne sak imedlertid skulle warda förebragt, themed kunde få anstå til thes h:r doctorn kommer tillbaka, emedan han hade något therwid at andraga; hwilket så mycket mera bifölls, som borg.st:s nu upläste extr. prot. synes wara nog eftertänckeligen författadt.

5. Upl. just.deputations betänckande,¹ samt project til en ny förordning om prestewal.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius, som hema genomläsit förordningen, anförde therwid någon några anmärkningar, neml. 1:o wid 1 § at then inrättas efter kyrkioordn. och 1739 års förordning, hwad theras ålder angår, som skola missiveras.

Wid 3 § hölt h:r biskopen före böra tilläggas, at församl. wid regale gäld ej få begära mer än en, utom the af consistorio föreslagne, och at thensamme bör nämnas; hwilket jämwäl wid 4 § kommer at i akt tagas.

Biskop. h:r doct. Alstrin påminte, at om quartus får begäras wid consistorielle giell, kunna scholæbetjante ej warda hulpne, hwarföre resolverades, at thenne mening kunde på följande sätt anföras.

Pr.st. håller före, at wid consistorielle giell förblifwer efter 1739 års förordning, så at församl. åtnöijes med the 3 af consistorio föreslagne, emedan i annor händelse, hwarken krigsprester el:r scholæbetjente kunna blifwa befordrade, hwarom likwäl åtskilliga kongl. befallningar för thetta äro utgångne; men skulle äntel. blifwa therwid, at then 4:de skall bewiljas, så bör härwid tilläggas thetsamma, som uti förra § wid regale gield är i akt tagit, at någon thertil af consistorio utses, som är med the föreslagne jämlik i skickelighet och förtjenst, emedan i annor händelse mångfalldiga olägenheter stå at befara.

Wid 11 § hemstälde kyrkioherd. h:r Palmærus, om icke tillika i förordningen kunde nämnas något wist sätt, huru lottandet bör werkställas, på thet ingen disput therom wid walet må upkomma.

Wid 12 § ärindrade bem:te kyrkioherde, at af sielfwa förordningen ej annat kan tagas, än at thet äfwen är tillåtit begära quantum til sacellanier, emedan thenne § refererar sig på then 4, hwilket dock synes altför eftertänckeligit.

Ytterst anmärkte biskop. h:r doct. Rhyzelius, at then som brukar hånliga beskylningar och skrifart emot consistorium bör med näpst och straf warda ansedd, enligit sista § af förord. och rättegång wid domcapitlen.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 11.

6. Kyrkioherd. mag:r Manquer, som til följe af nästförutgående protoc. nu aflämnat the 2:ne expeditioner hos bondest. kom tillbaka med hälsning och berättade, at bem:te stånd biföll pr.st:s mening om målens upgifwande, men begiert, at ang:de consumtionsaccisen få än vidare göra några påminnelser.

7. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne 1:o aflämnande bondest. extr. prot. ang:de soldaternes löner och torp uti Wermeland. 2:o recommenderade så wäl saken om kungsgårdarne, och bondest:s allm. beswär, såsom ock om häradshöfdingarnes rang och förhöjning i skiutspenningarne för resande til benägit afgörande.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte tillbaka wänl. hälsning.

8. Företogs justitiædeputat:s betänkande,¹ ang:de saken emel. Banerska och Sparriska arfwingarne. R. och a. samt borg.st. hafwa bifallit betänkandet.

Pr.st. lät häruppå för sig upläsa then relation, som thes deputerade författat, och therhos et memorial,² som Banerska arfwingarnes fullmäktig hos ståndet ingifwit, hwarwid probstarne mag:ri Hygrell och Mandorff hemstälte, om ståndet nu kan befatta sig med et document, som justitiædeputation ej fått se, och således ej haft tillfälle, at yttra sig theröfwer, hwilket likwäl nödwändigt bordt skie, på thet, om några nya skiel angifwas, them samma fullmäktig ej welat fram med i deputation, wederbörande måtte theröfwer hörde blifwit.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Thet kan wara lika mycket, hwarest skielen anföras; ty plena äro intet pliktige, at rätta sig efter deputation, ej eller wårt stånds skyldighet, at rätta sig efter the andra, utan så afgöra saken, som thet efter bästa förstånd och samwete finner.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Plena böra få weta, huru med saken förewetter, och är wäl, när therom något ytterligare lius gifwes.

Probst. mag:r Hygrell hölt före, at en fullmäktig, som i deputation hörd blifwit, har ther bordt anförä alt hwad han wetat kunna tjena til lius, och icke komma efteråt med något annat, som nu ej längre annorlunda kunna anses, än et missfirmande emot deputationens göromål, hwarföre thetta memorial bör med justitiædeputat. comuniceras; men hufwudsaken icke thes mindre til afgörande företagas. Kyrkioherd. h:r Palmærus ytrade sig wara af samma tancka.

Herr profess. Asp: Så wida saken är ännu hos Hans Kongl. Maj:tt oafgiord, så tyckes oförgripeligen, at ståndet imedlertid, hwarken kan el:r bör befatta sig thermed.

Probst. mag:r Montelius war af samma mening, läggandes til, at saken ej gådt sin ordinarie via.

Herr doct. Hausswolff berättade, at saken ej gådt igenom urskillningen, utan blifwit af just.deputation immediate uptagen; hwilket någre af ståndet förklarade händt theraf, at rådsprotocollen gifwit til sådant anledning.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiædeputationen, nr 10. Även 12 augusti § 14.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 34, flera handlingar som bilagor.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius gjorde proposition, om saken skall skiutas tilbaka til deputation, at memorialet ther må uptagas? Men h:r öfwerhofspredikanten med flera hölt sådant onödigt, utan at bäst är, om frågan blir, antingen betänckandet skall bifallas el:r ej?

Biskop. h:r doct. Alstrin yttrade sig, at som thet är ganska swårt, at uti justitiämål finna sig rätt, särdeles the som äro inweklade och af stor widlyfthet; altså önskade h:r biskopen, at alla egotwister måtte förblifwa wid konungens utslag, hwarest skielen å båda sidor bäst kunna ompröfwas. Flere woro af samma mening, i anledning hwaraf, uppå giord proposition, ståndet biföll följande slut:

I anseende til sedermera förekomne omständigheter, finner pr.st. säkrast, at i underdånighet öfwerlämna thetta ärende til Kongl. Maj:ts nådiga utslag, hwarest hufwudsaken ännu skall wara oafgiord. Och at thet af herrar Banerske arfwingarnes fullmäktige til resp. ståndens plena sedermera insinuerade memorial, warder til r:s st:rs just.deputation hänwist.

9. Upl. protocolsdeputat:s betänckande, ang:de mag:r Woltemats sökte befordran wid academien i Åbo, med mera.

Herr doct. Browallius upläste jämwäl häruppå hwad han för sin del till närmare uplysning funnit nödigt at härwid påminna.

Kyrkioherd. mag:r Huss berättade, at mag:r Woltemat af deputation begiort, at thesse anmärkningar skulle med mycken modestie författas; hemställandes förthenskuil, om icke hwad h:r doctorn nu upläst synes wara för hårdt sagdt om deputat:s göromål.

Biskop. h:r doct. H. Benzelius påminte, at när en deputation går för långt och aldeles utom sina skrankor, hwilket h:r biskopen innan kort, uti en annan sak ögonskenl. will bewisa, tå hörer thet plena til at utstaka limites, inom hwilka deputation bör sig hålla.

Herr öfwerhofspred. Troilius hölt före, at, i anseende til hwad h:r biskopen nu anfört, äfwen thenne sak kunde så länge hwila, til thes man får flere, til äfwentyrs af samma beskafenhets, ifrån thenna deputation, tå man kunde på en gång och af flera skiel få bättre tilfälle at göra någon tjenlig föreställning til plena.

Häruppå uplästes borg.st:s extr. prot. ang:de mag:r Woltemats befordran til historiae naturalis et chemio profession i Åbo.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius beklagade, at sådane mål skola uptagas och afgöras af ständer; önskaendes at sådant kunde på tjenligt sätt förekommas.

Kongl. Maj:ts nådiga resol. ang:de thenna nya professions inrättande i Åbo uplästes; hwarwid h:r doctor Browallius gaf tilkänna ändamålet theraf, samt at then nationelle ungdomen uti Finland, som hittills til wackra framsteg blifwit upmuntrad, skulle altförmycket stötas för hufwud, om the skickeligaste ämnen som kunna gifwas, ej blifwa påtänkte, anmälandes h:r doctorn i synnerhet mag:r Kalm, som är thet käckesta ämne, som til thenna profession kan gifwas.

Härupå uplästes 2:ne witnesbörder om mag:r Woltemats capacitet, utgifne af philosophiska faculteten, samt professor Klingenskierna i Upsala, them h:r doct. Browallius förmente icke egentel. kuna höra hit, emedan then profession, som nu skall besättas, fordrar et särskildt ämne; warandes mag:r Woltemat för thes insigt i andra wackra wetenskaper, samt arbetsamhet och flit både heder och beröm wärd.

Sedan således discurerat blifwit, lämnades acterne til herrar biskoparne doct. Alstrin och doct. Benzelius, med anmodan at se them igenom och projectera resolution.

10. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde borgmästar Finérus, anmälandes nödwändigheten theraf, at några deputerade af hwart stånd sammanträda, til at bättre jämka stånden emel. ang.de brännwinsaccisen, emedan borg.st. eljest ej kan se, huru härmed skall komma til slut; och hafwa r. och a. samt bondest. redan härtill bifallit, och lofwat at strax utwälja ledamöter; begärandes förthensskull at pr.st. wille göra thetsamma, samt at swar therom finge afbidan neder i kyrkan.

Sedan deputerade tagit afträde, frågade biskop. h:r doct. Rhyzelius hwad ståndet wille göra, hwartil swarades, at ståndet jämwäl bifaller thenne öfwerläggning; och som tillika berättades, at 8 härtill af r. och a. blifwit utnämde, så utsåg äfwen pr.st. 4, neml. kyrkioherdarne mag:r Manquer, h:r Palmærus och mag:r Helstadius, samt probst. mag:r Montelius.

11. Föredrogs lagman Göthenstiernas memorial,¹ hwarutinnan han, enligt förut århållit tilstånd, utnämner thes successor til assessoratet, sedan han sielf accorderat med lagman Soop om thes beställning, med mera.

Borg. och bondest. hafwer härtill bifallit.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande; hwarwid h:r biskop. d:r Alstrin förklarade nu som tilförene, at han ej kan befatta sig med slika ärender; men som härmed allenast upfylles, hwad r:s st:r för thetta, i anseende til lagman Göthenstierna resolverat, vice häradshöfdingen Hyphoff äfwen kännes för att ega sådan merit och skickelighet, at landshöfdingen sielf therpå reflecterat, altså, och uppå skiedd proposition, pröfwade pr.st. skieligit at bifalla thenna ansökning.

12. Riksdagsfullmägtigen ifrån Askersund anhåller genom memorial,² om en wilkorlig collect til bem:te stads kyrka.

Borg- och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

13. Twänne deputerade ifrån bondest. inlämnade et memorial, underskrifwit af Uplands, Stockholms och Wester-Norrlands länens herredagsmän, hwarutinnan för anförde skiel och orsaker anhålles, at hemanen å thessa orter ej måge efter sista förordningen blifwa klyfningen underkastade.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 127.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 33.

14. Upl. gratialisterne öfwerstlieut. Alex. Modelins, major Külströms och Jöran Gustavssons memorial,¹ ang:de ärsättning för theras under sista krigsåren i Finland bortmiste gratialer.

R. och a. hafwer remitterat thetta til secr. utsk.

Pr.st. gjorde sammaledes.

15. Domprobst. mag:r Liungberg ärindrades å nyo om afgiften ifrån stiftet til ståndets cassa, hwartil h:r domprobsten swarade, at han för thetta warit färdig med thet han upburit, men at probst. mag:r Serenius har thet öfriga och mästa inne hos sig; begärandes förthenskull at få aflämna thes andel, hwilket bewiljades. Och anbefaltes notarien at häraf gifwa til ungerska exulanten Boltz 60 dlr k:mt.

16. Herr biskop Nylander inlämnade project til underdånig föreskrift för kyrkioherden Cygnæus, som lämnades til nästa gång.

Den 21 Aug.

1. Upl. och justerades protoc. af d. 19 hujus.

2. Kyrkioherd. mag:r Huss upwiste bondest:s bifall til thes memorial, ang:de collect til Sundswalls kyrka, med begäran, thet wille pr.st. genom en deputerad jämte honom recommendera thenna sak hos borg.st. til årnående af en stambok i städerne, hwartil bondest. gifwit anledning; men som thetta hölts betänckeligit, och at thet torde mer skada än gagna, begierte bem:te kyrkioherde at sielf få anmäla saken och försöka sin lycka; hwilket bifölls.

3. Upl. bondest:s extr. prot. ang:de allmogens i Wermeland bibehållande wid theras knektecontract, jämte riksdagsfullmäktiges egit härom bifogade memorial; såsom ock the påminnelser, hwilka capitain von Kothen häremot ingifwit.²

Widare uplästes jämwäl 3 § af knektecontractet, som egentel. rörer then nu omtwistade artikeln, el:r hwad bonden bör utgöra til soldaten. I anledning hwaraf, och som contractet är nog tydeligit, hölt pr.st. betänckeligit, at gå therifrån, hwilket kunde draga åtskilliga swåra påfölgder med sig, och förthenskull, uppå skiedd proposition biföll extractet.

4. Anhölt probst. mag:r Carlborg om tilstånd at få resa hem; emedan han sednare på hösten ej kan wåga sig öfwer; och thesutom har han wid thenna riksdag warit til öfwerlops ifrån then orten.

Ståndet biföll h:r probstens begäran i thetta mål.

¹ Sekreta utskottets arkiv, R 2870, fol. 105–107, 103–104, 108–112.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 36. Flera handlingar, även det tryckta kontraktet.

5. Upl. fändrikens wid Nylands infanteri och capitain i fransk tjenst Ulric Gyllenskieps memorial,¹ ang:de befordran til någon anständig officersindelning.

Borg.st. har bifallit at h:r Gyllenskiepp må hos Kongl. Maj:tt anmälas til nådig befordran efter skickelighet och förtjenst, samt bifogat bewis om thes wälförhållande.

Bondest. har bifallit borg.st.

Pr.st. gjorde sammaledes.

6. Ehuru rector scholæ Willbom tilförene af åtskilliga ståndets ledamöter blifwit med någon hielp ihogkommen, så bewiljades honom thesutom 60 dlr k:mt af the ifrån Strengnäs stift inkommande medel.

7. Biskop. h:r doct. H. Benzelius gjorde föreställning om några latinska auctorer, som under kongl. privilegium med swenska noter utkommit; hållande före at thesse och flere slika böckers utgifwande på thetta sättet, är för ungdomen högst skadeligit, och ehuru the förmodel. icke få brukas uti publique scholar, hwilka stå under ephorum upsigt, som therföre kunna hindrat, så är likwäl troligit, at the brukas wid private informationer och kan skie äfwen hema i husen af them, som the publique scholar frequentera, til mycket hinder och skada uti information; hwarföre h:r biskopen hemställte, om icke ståndet skulle finna sielfwa billigheten och nyttan fordra, at pr.st. som allena kan taga sig af sådane saker, låter en underdånig skrifwelse therom afgå til Kongl. Maj:tt, uti hwilken anhålles, at Kongl. Maj:tt wille i nåder höra wederbörande consistorium, innan slika privilegier bewiljas.

Thet aktades högst nödigt, at sådant må skie med thet första, hälst 5 år redan äro förflutne, sedan thet förra privilegium utgafs.

8. Kyrkioherd. mag:r Huss påminte, at tulldeputations betänkanden måtte företagas, ang:de några tullbetjenters oskyldiga lidande the förflutne åren.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius hölt före, at thenne saken ej kunde företagas til thes om tullverket kommit til slut, och man får se antingen thet blifwer wid ytterligare arrendecontract, el:r at tullarne gå til kronan. Kyrkioherd. h:r Palmærus förmente, at thet ena icke hafwer något at göra med thet andra, utan hörer thet r:s st:r til, at skaffa oskyldigt lidande undersåtare rätt.

Kyrkioherd. mag:r Manquer började häruppå, at göra en omständelig berättelse om hela tullverkets art och beskaffenhet, hwarom jämwäl tilförene d. 10 och 11 Junii finnes discurerat; hwaruppå til theras underrättelse om saken, som tå ej woro tilstades, pr.st:s extr. prot. i thetta mål uplästes, af hwilket alt bem:te kyrkioherde gjorde följande slut, at som thet will förliudas, at 2:ne stånd i thenna sak stadnar emot 2:ne, hwaruppå i expeditionen såsom et oeconomiskt mål, saken kommer at refereras til Hans Kongl. Maj:tt, som åter remitterar henne til wederbörande collegier, hwilka tå styrka til arrendets continuation, hwaref-

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 170.

ter bem:te collegier anbefalles at upsättja contractet, och således, emedan the sielfwe äro fullmäktige i arrendesocieteten, theruppå komma at contrahera med sig sielfwa om kronans egendom, hwarigenom kronan så hädanefter, som hittils, kommer i mistning och winsten stannar hos några undersåtare, som utan redogörande incassera medlen, och utan verifierade förteckningar upgifwa så mycket the sielfwe behaga, hwilket på mångfaldigt sätt är ganska otilbörligit, och för kronans fattiga cassa olideligit, til förtigande af många hårda och otilbörliga procedurer som brukas emot betjeningen, som sätta folket i ålende och betryk, samt therjämte nästan utur stånd och utom hopp, at niuta en skielig restitution, hwaröfwer alla tider och wid förflutna riksdagar klagomål hörde äro.

Probst. mag:r Aurelius önskade, at arrendet måtte hädanefter uphöra, och at sådant kunde wid thenna riksdag verkställas, på thet at så många klagomål ifrån alla orter ej måtte höras, och arrendesocieteten ej til sig draga alterum tantum ifrån kronan.

Biskop. h:r doct. H. Benzeliuss hölt före, at ehuru härmed må hittils passerat, tyckes likwäl åtskilliga omständigheter nu löpa in theruti, at arrendet må continuera; men therjämte sielfwa billigheten fordra, at alla the irregulariteter, som för thetta wanckat, i bästa måtton warda utur wägen rögde, interessenterne til ordenteligit och lagligit redogörande förbundne, och således kronans rätt i bästa måtton bewakad, samt betjenterne tagne i kronans hägn och beskydd, så at interessenterne och societetens directeurer ej få handla med them efter egit behag och godtycke, utan efter lag och kongl. förordningar.

Sedan således widlöftigt blifwit discurerat, stadnade ståndet i thet slut, at när saken kommer til expedition och innan thensamma therifrån afgår til H:s Kongl. Maj:tt will ståndet med ytterligare påminnelser til the andra stånden inkomma, om thet som härwid til publici bästa och betjenternes rätt lända kan, hwarom bondest. nu imedlertid, efter thes begäran, skulle underrättas. Hwilket ärende kyrkioherd. mag:r Manquer och probst. mag:r Montelius sig åtog at uträtta.

9. Upl. h:r öfwerhofpred. Troilius thet project, han upsat til extr. prot. ang:de gemensama deputationer stånden emel., hwilket til alla delar gillades och strax til renskrifning lämnades, lydande som följer:

S. d. kom hos pr.st. i öfwerwägande, huruwida giemensamme deputationer ifrån tre stånd til thet 4:de måga tjena til förtroendets bibehållande ständer emel. eller ej; och blef pr.st. af samma tancka, som the förra riksdagar, at såsom hwart och et stånd bör efter riksdagsordn. bibehållas wid sin oförkränkta frihet och rättighet, at inom sig sielft få öfwerlägga och afgöra the förekommande mål, så torde til förekommande af all oreda och misshällighet wara bäst, at icke för snart och ofta skrida til sådane gemensamma deputationer, och i fall the någon gång skulle pröfwass nödige, at tå thet ståndet hwarifrån the begynnass, wille först genom extr. prot. låta weta målet, och therpå afwänta the

öfriga ståndens swar, innan deputation til them afgår; på thet icke något stånd måtte se sig i hastighet öfweriladt, och af brist på rådruum til sakens mognare öfwerläggande, nödgas afslå thet åstundande biträde; hwilket pr.st. trodde sin skyldighet fordra med the andre resp. stånden hörsam- tjenst- och wänligen communicera.

10. Föredrogs å nyo finska deputat:s betänckande, ang:de en syningscommisarii förordnande i Sawolax, hwarom widare är handlat d. 24 Julii sistl. Sedermera hafwa fullmäktige ifrån orten, så wäl af krigsbefälet, som bondest. genom memorial intygat,¹ thet notarien Mollén, som af deputation blifwit ther- til föreslagen allaredan i 9 års tid, samma syssla til landets stora förmon och nytta utan lön förwaltat, med mera; i anseende hwartil äfwen bondest. sedermera bifallit betänckandet med then tilläggnig, at notarien Mollén, som efter wederbörandes intygande, redan i 9 år förestådt beställningen med så stor landets förmon, nu må hugnas med Kongl. Maj:ts fullmagt el:r constitutorial på samma syssla til widare.

Pr.st. fant äfwen skieligit, i anledning af the anförde omständigheter, bifalla betänckandet på samma sätt, som bondest.

11. Upl. bergsdeputat:s betänckande,² ang:de en och annan författning til understöd och upmuntran för them, som uptaga och bearbeta guld och silfwer- malmsanwisningar; jämte project til en förordning om samma sak.

R. och a. har bifallit bägge delarne. Pr.st. gjorde likal.

12. Herr doct. Hausswolff begierte, at saken ang:de mag:r Woltemat, som sista plenidag lämnades, nu måtte til sluteligt afgörande företagas.

Herr doct. Browallius refererade sig på protocollet sedan förra dagen, och at i följe theraf, honom måtte efterlåtas på Åbo academie wägnar få inkomma med sina påminnelser härwid, hwartil intet råderum warit; emedan thetta plenum så snart infallit, läggande til at the af ståndet anmodade herrar ledamöter icke heller ännu hafwa inkommit med thet, som skall blifwa ståndets utlåtande i thetta mål.

13. Upl. kam.oecon. och commerciedeputat:s betänckande,³ ang:de förpassandet af inrikes stål- jern och metalltilwerkningar.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

14. Upl. protoc.deputations betänckande,⁴ ang:de auditeuren och revisoren Breants af kongl. krigscollegio tilfogade lidande och préjudice.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 56.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 14.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 35.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen. nr 2. Även 27 augusti 1747 § 7; 5 september § 7.

Härjämte upplästes och bem:te auditeurs egit memorial,¹ hwarutinnan han, i stället för then af deputation projecterade reparation, honom kunde anslås 400 dlr s:mt årl. af fortificationslöningsbesparingsmedlen, til thes han med lika stor lön på staten kan warda försedd, med mera.

Pr.st. lämnade thenne saks afgörande tils vidare.

15. Upl. kyrkioherden mag:r Huss memorial,² ang:de et öre s:mts³ af hwarje hushåll i städer och på landet the fattiga undantagne, til Sundswalls stads kyrka.

Bondeståndet har, i anseende til landets torftiga tilstånd, ej kunnat samtycka til något mera än en collect på landet. Dock önskar ståndet at städerna wille åtaga sig en stambok til thenna kyrkas uphielpande.

Borg.st. hafwer bifallit til stambok och collect både i städer och på landet; dock the kyrkor undantagne, som antingen stå sielfwe under anseenlig reparation, el:r ock genom särskilde resolutioner äro therifrån frikallade.

Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande, tå herrar biskoparne doct. Alstrin och doct. Benzelius yttrade sig, at then rätta vägen för slika ansökningar, är at gå til konunge[n]⁴ och icke til ständer.

16. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde öfwerstlieut. baron Coijet; berättande, at r. och a. i dag förehåft nya husesynsförordningen för krigsbefälet, men ej hunnit thermed til slut, utan begär förthenskull at pr.st. ej wille afgöra samma ärende, förän r. och a. med thes utlåtande inkommit; för målände tillika at r. och a. resolverat, thet husesynscontoiret hädanefter må uphöra, såsom minre nödigt.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. härutinnan skall göra r. och a. thet begierte nöjet.

17. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,⁵ ang:de Husbyborgs qwarn i Tierps sokn.

Bondest. har genom extr. prot.⁶ bifallit betänckandet med tilläggning, at Stiernhökske arfwingarne äfwen böra få ränta af Leijonkronska arfwingarne för then tid the omrörde qwarn innehaft och yttradt, så framt the then än vidare behålla wilja; men at i annor händelse qwarnen til the förra bör återställas.

Probst. mag:r Wall gjorde ytterligare berättelse om thenna saks beskaffenhet, af the omständigheter, som sielfwa betänckandet innehåller; och h:r profess. Asp, h:r doct. Browallius och probst. mag:r Montelius med flera

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 58. Även 27 augusti 1747 § 7; 5 september § 7.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 206.

³ Läs: s:mt.

⁴ Enl. konc.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 56. Memorial om ärendet i Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 169.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 25.

förklarade, at grunden til thenna Stiernhökska arfwingarnes rättighet är, at the år 1718 ropade in qwarnen uppå en genom landshöfdingen, efter kongl. befallning, utsatt offentlig auction, och theruppå århållit kongl. camarcollegii fastebref; men altifrån år 1719 setat i mistning af samma egendom, under föregifwande, at qwarnen wore för Stymnelbergs rusthåll outhärlig, til hwilken rustning qwarnen likwäl aldrig widare legat, än allenast med räntan, hwilket ock än i dag skier.

Pr.st. fant i anledning häraf skieligit, at bifalla bondest:s utlåtande, med tilläggning at baron Kurk återfår qwarnen, hwartil ståndet finner honom hafwa rättighet, samt, at han ej må komma i mistning af lagl. interesse för then tid köpskillingen och qwarnen warit honom utur händerne.

18. Upl. studiosi Friedr. Hasselquists memorial,¹ hwarutinnan han anhåller om något understöd til fortsättjande af en resa, han är sinnad at anställa, til thet förlofwade landet, at undersöka hwad ther kan finnas, som hörer til historia naturalis, med mera; biläggande a[r]chiatern² doct. Linnei witnesbörd om sin skickelighet til thetta ärendets utförande.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och beklagade, at et sådant ämne skall förekomma i så medellösa tider; men pröfwade dock skieligit, at saken hos the öfriga stånden recommenderas, at warda remitterade til secr. utskottet.

19. Upl. och just. brefwet til H:s Kongl. Maj:tt ang:de kyrkioherden Cygnei befordran,³ och lämnades til renskrifning.

Den 27 Aug.

1. Upl. och justerades prot. af d. 21 hujus.

Wid 3 § anmältes at capit. von Kothen begiert företräde i saken ang:de knektecontractet i Wermland, el:r at i annor händelse the skrifter och documenter, ang:de samma sak, them han hade med sig, måtte emottagas och upläsas, hwilket sednare bifölls.

Wid 8 § ärindrade h:r doct. Filenius, at i then händelse tullarrendet nu skall uphöra, så äro inemot 2:ne t:r gulds prænumeration til kronan, som ej allenast saknas til the högstoumgängelige nödtorfter, så wid kongl. hofstaterne, som gardet och artilleriet, med mera; utan måste ock, hwad således prænumererat är, til societeten återbetalas, hwartil nu så mycket mindre tilgång finnes, som wi nog weta, at utom thes stor brist är i staten, och således skulle fordra en ännu långt starkare bewillning el. contribution innan ständer fingo skiljas åt.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 35.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 18.

Kyrkioherd. mag:r Manquer berättade, at thet är allenast 1 ½ t:a guld, som gifwes i prénumeration, och thet ej förän i Martii månad; förmodande at någon utwäg wäl finnas skulle, til thesse penningars ärhållande, när arrendet går tillbaka.

Herr doct. Filenius påminte, at thet memorial, som borgmästare Schulten, ang:de thenna sak ingifwit, måtte upläsas, emedan thet skall innehålla åtskilliga wigtiga anmärkningar, och förthenskuil blifwit af the andra stånden recommenderat, at af wårt stånd tagas i öfwerwägande.

Kyrkioherd. mag:r Manquer swarade, at samma memorial blifwit til tull-deputation inlämnat och alla thes momenta i betänckandet uptagne.

Sedan således discurerat blifwit, stadnade ståndet så i anledning häraf, som ock hwad anført är i nästföretgående protoc., i thet slut, at så wida 2:ne stånd med sina utlåtelse äro emot 2:ne, så will pr.st. på thet expedition ej må afstanna, begifwa sig thertil, at arrendet må continuera; men theremot alla nödiga reservationer härwid i alt tagas, som ståndet förut wid sakens afgjörande anmärkt; åtagandes sig kyrkioherd. mag:r Manquer at upsätta thetta til härnäst.

2. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde h:r rådman Kierrman; begärande 1:o at pr.st. ej wille företaga betänckandet, ang:de finska siösoknarnes seglation, förän borg.st. fåt inkomma med thes anmärkningar therwid. 2:o Aflämnade ståndets extr. prot. ang:de stång-jernsminut-handelen här i staden, hwilken sak ytterligare muntel. recommenderades.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte tillbaka tjenstlig hälsning.

3. Upl. bondest:s extr. prot.¹ ang:de fändrikarnes Rebroens och Robergs befordran.

Borg.st. har i underdånighet lämnat til H:s Kongl. Maj:tt, som tackes i nåder befordra thesse fändrikar til anständiga sysslor, efter egande skickelighet och förtjenster.

Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande.

4. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde borgmästar Kyronius, som 1:o inlämnade ståndets extr. prot. ang:de förordningen om prestewal. 2:o Berättade at borg.st. bifallit så wäl ansökningen för Linköpings domkyrka, såsom ock remitterat studiosi Hasselquists memorial til secr. utskottet.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at ståndet skall taga thet första i öfwerwägande, samt tackade å ståndets wägnar för notification af the sednare målen.

5. Företogs borg.st:s utlåtande uppå kongl. remissen, ang:de Kyronii befordran til borgmästare-rang och heder, med tilläggning, at bem:te Kyronius må tillika hos Kongl. Maj:tt i underdånighet anmälas til nådig befordran, enär han sig i underdånighet therom anmälandes warder; dock utan prèjudice af städernes privilegier och fria wal.

Bondest. har härtil bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 27.

6. Upl. protoc.deputat:s betänckande,¹ ang:de kongl. slottscancellie protocoler och registraturer, jämte h:r baron och öfwerståthållarens memorial til förklaring och swar häruppå.

R. och a. hafwer resolverat, at kongl. slottscancellie protocoler med första böra tilställas deputation. Likal. uplästes borg.st:s extr. prot. ang:de samma sak; hwaröfwer h:r baron och öfwerståthållaren genom memorial, som tillika uplästes, sig yttradt.

Herr öfwerhofpred. Troilius anförde, thet hwarken regeringsform, riksdagsordn. el:r praxis comitalis, ej eller then instruction, som protocoldeputation nu fått wid innewarande riksdag, förmå at slottscancellie protocoler böra til r:s st:rs skierskodande aflämnas, utan ther så skulle nödigt pröfwat, til kongl. Swea hofrätt. Thesförutan och emedan i kongl. slottscancellie allenast exsecutionsmål handteras; ty hafwa alla the, som intet finna sig nöjde med the ther utfallande resolutioner, frihet och magt at theröfwer på wederbörlig ort sig beswära, så at r:s st:r ej lærer finna nödigt sig härmed at befatta, therest man ock tillika icke wille påstå, at alla exsecutorers öfwer hela riket förde protocoler och fäldte domar, äfwen skulle infordras, tillika med magistratens oeconomie och politie protoc., hwilket tå skulle räcka in infinitum.

Probst. mag:r Aurelius förklarade, at deputations ändamål är icke, at igenomse alt hwad i kongl. slottscancellie förehafwes, utan allenast i några wissa mål, til hwilka af kongl. hofrättens protocoler ej fyllest lius inhämtas kan, men äro likwål för thet allmänna bästa af synnerlig wigt och angelägenhet. Herr öfwerhofpredikanten swarade, at deputations betänckande är widsträktare, och fordrar alla protoc:r ifrån sista riksdag, intil thenna; men skulle äntel någre specielle mål wara, uti hwilka deputation tror sig finna lius af acterne i kongl. slottscancellie, så kunna thesse uti afskrifter infordras.

Sedan således discurerat blifwit stadnade ståndet uti följande slut, at så wida slottscancelliets göromål efter regeringsformens 37 § höra under kongl. Swea hofrätt, ty kan ståndet häruti ingen ändring göra, el:r bifalla protocollsdeputations betänckande.

9.² Föredrogs å nyo protoc.deputations betänckande, ang:de auditeuren och revisoren Breant.³

Borg.st. har, i anseende til Breants egande skickelighet och förtjenster, samt flere i betänckandet anförde skiel, funnit rättwist, at bifalla thetsamma; dock at differencen i lönen tages af fortificationslönings och besparingsmedlen.

Herr öfwerhofpred. Troilius anförde, at ehuru auditeuren Breant har god merit, samt, i anseende til thes långliga tjenstetid, synes wara prejudicerad, hwad characteren beträffar, så kan han dock icke sägas lidit, i anseende til lö-

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 3.

² Läs: 7.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 2; R 895, Privata memorial, nr 58. Även 21 augusti 1747 § 14; 5 september § 7.

nen, emedan i fall han skulle blifwit til krigscommissarius befordrad, när commissarien Preutz afträdde för thes höga ålder, Breant likafult måst tjena för sin förra lön, äfwensom krigscommissarien Rök nu gör.

Herr doct. Hausswolff ärindrade härwid, at han i thetta fall dock kunnat komma til rätt commissarielön, enär Preutz med döden afgår, hwilket likwäl nu slår honom felt.

Herr öfwerhofpredikanten: Thet är ganska eftertänkeligit, om the medel, som til fortificationsstaten anslagne äro, skulle på något sätt distraheras til andra behof, hwaraf man hade större skada för riket at befrukta, än man nu kan föreställa sig, hwarom ock kongl. krigscollegium ärindrat. Hölt förthenskull före, at i anseende til the härwid warande omständigheter, och emedan Breant ej kan sägas hafwa något lidit, hwad lönen angår, at han jämwäl har wunnit en skielig reparation tå, när han får krigscommissariefullmakt af samma dato med commissarien Rök, utan någon tilökning på lönen.

Äntel. och efter något widare discurerande, stadnade standet i följande slut:

Pr.st. pröfwar, i anseende til härwid warande omständigheter, för skieligt at auditeuren och revisoren Breant får fullmakt af samma dato med krigscommissarien Rök, utan någon tilökning på thes nu innehafwande lön, intil then tid, tå commissrien Preutz med döden afgår, och krigscommissarien Rök kommer at niuta rätt lön efter sin tjenst; wid hwilket tilfälle Breant ock må hugnas med the projecterade 400 dlr s:mts tilökning, så framt han thesförinnan ei skulle komma at niuta annan befordran med full lön.

8. Upl. v. häradshöfdingens Nils Blidbergs memorial¹, hwarutinnan han, i anseende til anförde bewekande skiel och omständigheter, anhåller om r:s st:s underdåniga föreskrift til Kongl. Maj:tt, at wid förefallande ledigheter af häradshöfdingebeställningar, få wara i nådig åtancka, samt imedlertid hugnas med häradshöfdingecharacter och heder.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

9. Biskop. h:r doct. Benzelius ärindrade, at nödigt wore, thet standet företoge sig borg.st:s inlämnade extr. prot. ang:de förordningen om prestewal; hwarmed ock nu gjordes en början, men som befants at thenne sak under warande session tog för mycken tid bort, så anmodades biskopen h:r doct. Rhyzelius, at jämte några af præsulibæs taga sig samma ärende före, til at thes bättre kunna alla omständigheter å ömse sidor bepröfwä.

10. Ankommo 6 deputerade ifrån bondest. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne, 1:o begärandes at saken ang:de finska skiergårdsocknarnes seglation måtte ju förr thes häldre företagas; emedan sielfwa årstiden fordrar et skyndesamt slut, så wida landtmannen ej skall komma altför mycket at lida genom up-

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 205.

pehåll i thes afwels afsättjande. 2:o inlämnade et extr. prot. ang:de Ädelfors gullwerk. 3:o recommenderade åtskilliga privator. ansökningar.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius lofwade, at thet ena med thet andra skall företagit warda så snart görligit blifwer.

11. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade. Ordet förde justitiecancelleren h:r Löwenhielm anmälade 1:o saken ang:de tullarrendet, uti hwilken 2:ne stånd stadnat emot 2:ne, så at man nu ej weta kan, hwarthän thet will wälfwa, men at i händelse arrendet skulle komma at uphöra, the ej lærer aflöpa utan några t:r gulds mistning för kronan, som skulle förorsaka rikets undersåtare en ännu större contribution; ty ehuru förvaltningen med mera, nog wäl kan på papperet demonstreras, så förekomma likwäl otaliga swårigheter, at thet ej så lätt kan verkställas. Hwarföre r. och a. fallit på the tankar, at arrendet må continuera; men the hittills förmärkte olägenheter förekommas, med begäran at pr.st. ock wille bifalla thetsamma. 2:o Ang:de räntepersedlarne, hwaröfwer krigsbefälet genom et i dag hos r. och a. insinuerat memorial, förklaradt sig til alla delar förnöjde med the hittills i thetta mål utgångne förordningars alfwarsamma handhafwande å ymse sidor. 3:o Ang:de anstånd med husesynsordningens företagande, til thes r. och a. får inkomma med thes anmärkningar, och at imedlertid intet prēmium må tilläggas kamereraren Burman; emedan man har orsak at twifla, om han thet werkel. förtjent.¹ 4:o Ang:de finska seglationssaken, hwarom borg. och bondest. i dag hafwa påmint, thet r. och a. nu wilja anmoda borg.st. at til nästa plenum inkomma med thesas anmärkningar.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. skall taga så thet ena som thet andra i öfwerwägan, samt för öfrigit anmälte hörsam hälsning.

12. Genom memorial anhåller fru Göding,² at, i anseende til andragne högstbewekeliga skiel och omständigheter, warda med någon årlig pension för sig och 2:ne thes systrar hugnad i thesas tryckande fattigdom.

R. och a. resol: Så wäl til supplicantens allmänt bekanta usla tilstånd, som besynnerl., i anseende til then outsläckeliga wördnad r. och a. hyser för Hennes Högstsäl. Kongl. Maj:tt, har r. och a. ej welat lämna thesse af Hennes Maj:tt i listiden understödda systrar, utan en någorlunda hjälp, och förthensskull bifaller, at hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet anmäles, thet thesse 3:ne systrar tilsamman, måtte, så länge en af them lefwer oförsörg[d],³ niuta på then ordinarie pensionsstaten 100 dlr s:mt årl., men skulle nu ej wara någon ledighet på pensionsstaten, så anhålles i lika underdånighet, at intil thes någon vacance existerar, the måga undfå thesse 100 dlr s:mt a besparingen på pensionsstaten, såsom nådegåfwa, och at thenne nådiga undsättning them beräknas ifrån innewarande års början.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 4. Även 4 december 2 1747 § 23.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 32.

³ Enl. konc.

Borg.st. hafwer bifallit r. och a. utlåtande med tilökning af 50 dlr s:mt. Pr.st. gjorde likaledes.

13. Sedan deputerade inlämnat acterne ang:de mag:r Woltemats ansökning om historia naturalis profession i Åbo, samt theras project til ståndets utlåtande häröfwer, företogs nu samma ärende, tå bem:te project uplästes och til alla delar gillades, samt lämnades nu strax til renskrifning, at med the öfriga stånden warda communicerat, lydande som följer:

Lät pr.st. sig föredraga thet lofl. borg.st:s extr. prot. af d. 12 hujus,¹ ang:de thes fattade beslut, at hos Kongl. M:tt i underdånighet föreslå och recommendera mag:r docens wid kongl. academien i Upsala wälborne Henr. Jul. Woltemat til then wid kongl. academien i Åbo ledigwarande oeconomie profession, i anseende så wäl til thes lärdom och skickelighet, som then oförrätt r:s st:rs protoc.deputation skall befunnit honom hafwa lidit, wid förslagets uppsättjande förledit år til physices profession wid kongl. academien i Åbo; hwilket thet lofl. borg.st:s betänckande, så wäl höglofl. r. och a. som ärb. bondest. behagat bifalla.

Pr.st. tog thetta i behörigt öfwerwäganande, och stadnade theröfwer i thet slut, at ståndet med ingen recommendation el:r förslag, hwarken til thenna el:r någon annan profession wid kongl. academierne kan sig befatta, enligt thes under d. 4 Junii sidstl. afgifne lika yttrande, ang:de historiarum professions besättjande i Upsala. samt et thylikt i ståndet ifrån kongl. academien i Lund af en sökande nyligen andragit mål, om full löns åtniutande wid första förefallande öpnung; utan önskar, såsom thet ock härmed på thet kraftigaste förbehåller academierne then rättighet, at wederbörl. pröfwa och föreslå the ämnen, som til riksens ungdoms underwisning af hans Maj:tt böra i nåder befordras, såsom the thet inför Gud, Kongl. Maj:tt och r:s höglofl. ständer wilja och tiltro sig en gång at kunna förswara.

Herr doct. Browallius begierte, at som thetta mål icke annars kan, än anses för en af the ömaste delar af ståndets privilegier, härjämte en wänlig föreställning kunde muntel. göras hos the andra stånden, hwartil man lærer hafwa så mycket större fog, som ej allenast et ordenteligit förslag til thenna profession inkommit, utan ock H:s Kongl. Maj:tt behagat i nåder utnämna mag:r Kalm, så at om r:s st:r skulle widare yrka på sit gjorde utlåtande för mag:r Woltemat, wore thet å ena sidan et ingrep i sielfwa privilegierne, och å then andra i Kongl. Maj:tt:s höga rätt och myndighet.

Herr doct. Hausswolff förmente, at så wida mag:r Woltemats beswär blifwit med academien communicerade, hwaröfwer ännu ingen förklaring inkommit, så lærer ock ej el:r något slut i saken kunnat utfalla, och om än så skulle wara, at konungen yttrat sig för mag:r Kalm, så är dock intet owanligit, at så-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 40. Även 19 augusti 1747 § 4.

dant plägar ändras igen; begärandes förthenskull at ståndet genom påskrift på löparen wille yttra sig om thet bifaller borg.st:s utlåtande el:r ej, på thet saken må komma til expedition.

Sedan ytterligare blifwit häröfwer discurerat, skreds uppå begäran til vote-ring, tå proposition blef: Om ståndets utlåtande skall skrifwas på löparen, el. gå särskildt til the andra stånden; the som skrifwa ja bifalla thet förra, men nej thet sednare.

Wid sedlarnes öppnande befants 13 för ja, men 21 för nej, haruppå resolverades, at saken genom extr. prot. kommer med the andra stånden at communi-ceras, och påskriften på löparen blifwer, at pr.st. resolverat enligt thes extr. prot. af thetta dato.

14. Föredrogs borg.st:s extr. prot.¹ ang:de agenten Nordencrants befordran til kamarråds heder och character med säte och stämma i kongl. collegio, med mera.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande och fant skieligit at förblifwa wid sit utlå-tande af d. 7 Febr. nästl., hwartil Kongl. Maj:tt i thes nådiga remiss gifwit an-ledning.

15. Upl. bondest:s extr. prot.² ang:de at landskamereraren i

s län Hans Friedr. von Bergman må, jämte accord af thes landskamererarebe-ställning, huggas med fullmagt at wara assessor i Götha hofrätt.

Som en stor del af ståndet hade sig thenne kamererares skickelighet och för-tjenster bekante, så pröfwade pr.st. uppå skiedd proposition skieligit, at härtil bifalla.

16. Upl. härardshöfdingens Hallenborgs memorial,³ ang:de at blifwa med as-sessors heder och character hugnad, til thes för honom tilfälle kan blifwa, at, efter r:s st:rs förr gifna tilstånd, genom accord århålla någon assessors lön i kongl. Götha hofrätt.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

18.⁴ Ankommo 2:ne deputerade ifrån bondest. afgifwandes berättelse, thet ståndet å nyo haft saken före ang:de tullverket, och förblifwer therwid, at ar-rendecontractet hädanefter må aldeles uphöra.

19. Föredrogs räntmästarens wid kongl. ammiralitetet här i Stockholm Gustaf⁵ Wahlgrens memorial,⁶ hwarutinnan han, i anseende til thes långliga och trogna tjenster, anhåller at med thes förra lön blifwa befordrad til assessor i kongl. ka-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 41.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 26.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 204.

⁴ Paragraf 17 saknas i renskr.

⁵ Läs: *Ernst*.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 216.

marrevisionen, dockså at han tillika behåller thes räntmästaresyssla, med mera.

Bondest. har härtill lämnat thes bifall.

Pr.st. tog saken i öfwerwägende, och ehuruwål amiralitetsräkenskaperne äfwen höra under kamar-revisionens öfwerseende, och således räntemästaren synes stå til redogörande; dock som ledamöterna uti thetta collegio äro utom thes til antalet domföre, enär enthera, efter omständigheterna skulle taga afträde, hwilket i slika fall wid andra domstolar brukeligit är; altså och emedan räntmästaren Wahlgren är känd för arbetsamhet, trohet och nit i thes göromål, så at collegium af honom kan hafwa god hielp och nytta, pröfwade pr.st. skieligit at til thenna ansökning jämwäl lämna thes bifall.

Herr doct. Filenius yttrade, thet han för sin del ej kan härtill samtycka.

20. Upl. v. häradshöfdingen Flygarells memorial, angående at få ingå accord med någon gamal wälförtjent häradshöfdinge om thes syssla. Hwartil pr.st. uppå skiedd proposition lämnade thes bifall.

21. Upl. hofjunkaren och auditeuren Carl Gust. Reutercronas memorial,¹ ang:de tilstånd at få accordera med någon häradshöfdinge om thes syssla.

Bondest. har bifallit. Pr.st. giorde likal.

22. Upl. secrete utsk:s extr. prot. af d. 22 Jan. nästl.,² ang:de rang och heder för skepsbyggmästaren i Carlsrona, samt underskepsbyggmästarna i Stockholm och Götheborg, jämte stykgiutaren Meijer.

Borg.st. har thetta bifallit. Pr.st. giorde likal.

Den 5 September

1. Upl. och just. protoc. af d. 27 Aug., hwarwid biskop. h:r doct. H. Benzelius yttrade sig, at som han ej war med, enär thet wid slutet af session blef föredragit om några privator. ansökningar, så will han nu förklara, thet han ej allenast ingen del tar theruti, utan ock håller före, at en och annan af thessa sökande borde för theras tilbud fiscaliter anklagas, ehur man eljest icke kan hafwa något emot personerna.

2. Begierte wälbem:te h:r biskop utdrag af 1734 års riksdagsprotoc., ang:de huruwida amiralitetssuperintendenten i Carlsrona må hafwa rättighet, at å sitt consistorii wägnar biwista riksdagar el:r ej, hwilket bewiljades.

3. Probst. mag:r Lind hemställte, om icke nödigt skulle pröfwas, at begära Kongl. Maj:ts nådiga förklaring öfwer 7 § i presterskapets privilegier om fria

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 253.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 28.

ämbetshus för lectores wid trivialscholarne, emedan samma § så olika plägar expliceras, at en del herrar landshöfdingar resolvera thet lectores böra niuta fria husrum, såsom i Upsala, Gefle, Wexiö och flerstädes, en del åter afslå thetta aldeles, hwilket i Westerås skiedt är; men ståndet hölt thetta wara betänckeligit, emedan thet torde mera skada än gagna, och lättare synes wara, at til följe af privilegieerne hjelpa speciales casus til rätta, än i gemen ställa hela saken in quæstione.

4. Upl. capitain I. G. Ehrenborgs memorial, ang:de räntepersedlarne, som af r. och a. war bifallit. Probst. mag:r Serenius påminte, at man wäl kunde dröjja härmed til thes bondest. sig först utlåtit, på thet man ej måtte förorska them något missnöije, så kunde man ock genom thetta upskof hos the andra stånden något winna uti en och annan angelägenhet, såsom i synnerhet, ang:de förordningen om prestewal.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förestälte, at saken uti $\frac{3}{4}$ år legat hos oss, och förthenskull måste en gång afgöras, hälst bönderne sielfwe medgifwa, at någon obillighet synes theruti, at en ständig markegång på wissa hufwudpersedlar fastställas skall.

Domprobst. mag:r Ljungberg: Saken är intet subreptitie företagen och utarbetad, utan hafwer altifrån 1734 års riksdag wari ventilerad, men wid sista riksdag blef thet mig pålagt och anbefalt, at til någon del lägga handen härwid. Är ock wid förra riksdagar ansedd wara både billig och nytig, och hade warit wäl om thetta skiedt wid 1738 års riksdag, tå man kunnat förmoda, at wissa persedlar icke stigit til then högd af dyrhet, the nu äro, men som sedermera genom åtskilliga oeconomiska författningar, samt andra omständigheter, synnerl. efter sista riksdag, är händt, at en del persedlar blifwit ganska dyra, altså måste ock wäl r:s st:r nu lämpa sig thereafter.

Probst. mag:r Montelius hemstälte, om icke efter probsten Serenii förslag, saken kunde ännu något hwila.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius: Wi wilja en gång hafwa slut på riksdagen, hwaruti, så länge et så stort hufwudmål är oafgiordt, wi dock hindras ifrån then ena tiden til then andra. och hemstälte thernäst, om icke, så wida bondest. wid indelningarnes inrättande, med ed sig förbundit, at hålla indelningsverket obrotsligen och oklandrat, thet ock nu bör therwid förblifwa, som högstsäl. konung Carl XI i thetta mål så wisligen stadgat och förordnat, hälst rubbningen härutinnan torde draga icke allenast åtskillige swåra påfölgder efter sig både för kronan och ecclesiastiquetaterne, med mera, utan synes nästan olideligit och odrägeligit för indelningshafwarne, at thet som til theras underhåll anslagit är, skall å ena sidan betalas med 9 dlr k:mt i afräkning på lönen; men sedan betalas el:r köpas af them för dubbelt.

Ståndet biföll thetta, och at indelningsverket må blifwa obrotsligen hållit; men at the misbruk, som på et el:r annat blifwit öfwade, tillika nu måge på alt

görligit sätt sätt förekommas; hwaruppå h:r domproben Liungberg åtog sig at uppsätta resolution til nästa plenum.

5. Kyrkioherd. mag:r Manquer upläste project til et ytterligare utlåtande ang:de tullverket; och som theruti gafs anledning, at lämna saken ännu i owisshet, och arrendet skall uphöra el:r ej, hwarwid kyrkioherd. Palmærus och probst. mag:r Serenius och påstodo, at thet måtte förblifwa wid ståndets förra resolution, läggandes probsten Serenius til at thet är obilligt at the andra stånden begierdt, thet wårt stånd altid skall ändra sig, enär utslaget icke faller til behag; hwarföre man wäl må fordra thetsamma af the andra nu, enär wi hafwa så goda skiel och grunder thertil; altså hölts thetta project betänckeligit.

Herr biskop. Rhyzelius och h:r öfwerhofpred. Trolilius refererade sig uppå hwad i sista pleno blef i thetta mål resolverat, ang:de arrendets continuerande, med thertil hörande anmärkningar och förbehåll, hwarom protocollet å nyo uplästes. I anseende hwartil aktades godt, at thet nu förblifwer therwid, och at the momenta, som ståndets ledamöter förut anført i tulldeputation, med the öfriga stånden comuniceras.

6. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Nils Ersson ifrån Upland, påminnande 1:o om slut i saken, ang:de finska seglation. 2:o Om hemansklyfningen i Upland och Stockholms län; recommenderandes bägge målen til et skyndesamt och benägit företagande.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius lofwade, at sådant så snart görligit blifwer skie skall.

7. Herr öfwerhofpred. Troilius enskylade sig, at han för andra angelägenheter ej handt wara tilstådes wid protocollets justering i dag, och förthenskull begierte, at til ståndets nogare öfwerwägende få anmäla, thet han ang:de auditeuren och revisoren Breants sak,¹ hafwer sedan sista plenum fått närmare uplysning uti en och annan omständighet, i anledning hwaraf han, som förra gången yttrade sig wara af then tankan, at ingen tilökning på lönen kunde för Breant bewiljas, hwilket ståndet tå biföll, nu begärer, at the öma omständigheter härwid äro, måtte hos ståndet tagas i nogare öfwerwägende, så at merbem:te Breant, såsom en gamal betjent, måtte blifwa hugnad med then projecterade tilökningen på lönen, hwartil borg. och bondest. äfwen bifallit; emedan h:r öfwerhofpredikanten ej will hafwa öfwer sit samwete, at uppå the underrättelser han sedermera inhämtat, wara hinderlig i en så skielig ansökning.

Herr doct. Hausswolff med flere yttrade sig wara af samma mening, hwar-
efter uppå skiedd proposition ståndet biföll at auditeuren och revisoren Breant må jämte thet, at han undfår krigscommissariefullmagt af samma dato med

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 2; R 895, Privata memorial, nr 58. Även 21 augusti 1747 § 14; 27 augusti § 7.

commissarien Rök, äfwen bekomma then tilökning på lönen, som borg. och bondest. hafwa bifallit.

8. Företogs r. och a:s resolution öfwer bondest:s extr. prot. ang:de Lisiöharmarn,¹ hwarmedelst gifwes tilkänna, thet r. och a. finner betänckeligit uti et mål af thenna wigt och bescaffenhet något fastställa, innan sakens alla omständigheter på wederbörliga ställen til fullo undersökte, öfwerwägade och afgiorde blifwit. Och hafwer r. och a. funnit skieligit, at til the öfriga resp. ståndens bifall hemställa, om icke thetta mål må med alla sina omständigheter hänskiutas til wederbörande ämbetsmäns afgörande, sedan alla wederbörande lagl. hörde blifwit, hwarefter, om någon med utslaget sig missnögd finner, then samma tå niuter alla beneficia juris et processus.

Uppå herr öfwerhofpred. Troili, jämte fleras af ståndet föreställning, at thet ej will anstå ståndet, at ändra sig i alla mål, som just intet behaga r. och a. giorde biskop. h:r doct. Rhyzelius härom proposition, och yttrade sig ståndet wara af then mening, at thes förra utlåtande i saken bör stå och intet återkallas.

9. Upl. borg.st:s extr. prot. af d. 7 Aug. nästl.,² ang:de minuthandelen af stångjern här i staden.

Herr öfwerhofpred. Troilius anförde, at så wida thenne sak under warande riksdag, 2:ne resor blifwit förebragd, tå pr.st. bägge gångerne bifallit Kongl. Maj:ts nådiga resol. för jernkrämarene; altså lærer thet nu så mycket mindre anstå, at gå therifrån.

Uppå giord proposition resolverades, at ståndet förblifwer wid thes förr, ang:de thenna sak 2:ne resor afgifne utlåtande.

10. Herr doct. Hausswolff anmälte, at borg.st. giordt en exception wid betänckandet, ang:de tiden til gudstjenstens hållande, hwilken af the andra stånden blifwit bifallen, neml. at then föregående högmässan i Finska kyrkan här i staden skall begynnas kl. 8 el:r efter förra wanligheten, hwarigenom ändamålet, som blifwit med thenna förändring påsyftad, ej winnes; begärandes förthenskull at ståndet wille härom göra en föreställning til the andra stånden, hwilket bifölls, och anmodades h:r doctorn at projectera et extr. prot. som härom kunde afgå, hwilket jämwäl en liten stund uplästes, samt blef gilladt och strax lämnades til renskrifning, lydande, som följer:

Anmäles thet lofl. borg.st:s exception wid justitiædeputat:s betänckande af d. 16 Febr. nästl., ang:de gudstjenstens börjande i städerne en tima sednare, än uti 4, 5 och 6 §§ af 2 capit. i kyrkiolagen föreskrifwes, rörande gudstjensten i Finska kyrkan i Stockholm, hwarest 2:ne predikningar på olika spåk skier, at thet uti bem:te församl. må förblifwa efter förra wanligheten.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 212.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 44.

Pr.st. fant härwid nödigt at ärindra, at så framt finska församl. i så måtto skulle undantagas, winnes icke thet ändamål, som just.deputation eljest påsyftadt med then tilstyrkte ändringen uti tiden, och at finska församl. ju, lika som af kongl. garde kommer att skie, kan nyttja then tiden, som efter finska högmässan blifwer beqwämlig til swenska gudstienstens förrättande; hwilket med the öfriga resp. stånden til benägit ytterligare utlåtande, hörsam- tjenst- och wänligen communiceras.

11. Lämnades cancellisten Kytræus företråde, hwilken å kongl. krigscollegii wäg:r, begärande anstånd med auditeuren Breants sak, til thes kongl. collegium fått inkomma med sina påminnelser.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius lofwade, at thetta skall tagas i öfwerwägande.

12. Förelästes deputerades project,¹ til jämkning och proportion² stånden emel., hwad bränwinsaccisen angår, jämte afgiften för them, som emot förbud bränna.

R. och a. har bifallit med thet förbehåll, at thenne accis ej upføres längre, än til nästa riksdag, och at hwad. r. och a. til någon del emot theras privilegier sig åtagit, i anseende til rikets beträngda tilstånd, ej må dragas til något prejudicat i framtiden.

Kyrkioherd. mag:r Manquer gjorde thes berättelse om thenna sak, och probst. mag:r Serenius påminte, at presterskapet i städerne ej må mer betungas, än the på landet.

Efter något discurerande stannade ståndet i thet slut, at thet bifaller r. och a:s utlåtande, med thenna in margine gjorde tilläggning, at presterskapet och ståndspersoner likafult är obetagit, at emot then utsatte afgift, få bränna til husbehof.

13. Uppå h:r doct. Filenii ärindran, anmodades h:r doct. Hausswolff at ytterligare i kongl. cancelliet påminna, om Kongl. Maj:ts swar ang:de catholiquerne.

14. Föredrogs å nyo handels och manuf.deputat:s betänckande ang:de utrikes tobaksbladers införskrifwande, och som borg.st. sedermera afgifwit häröfwer thes extr. prot.³ som innehåller flere momenta, så anmodades h:r doct. Browallius at se thetsamma igenom, och projectera resol. til nästa gång.

15. Ifrån bondest. ankommo 24 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; berättande 1:o at bondest. ej kan utlåta sig om bränwinsaccisen, förän secrete utsk. upgifwit huru stor statsbristen är. 2:o begierte, at så wida bondest. tillika med the öfriga resp. stånden garantera banquen, the ock af sit stånd måge hafwa fullmäktige i banquen; men i annor händelse få weta, om icke bondest:s garantie må uphöra.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 7.

² Enl. konc., renskr.: *porportion*.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 42.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at pr.st. will taga thesse mål i öfverwägende.

16. Upl. reductions och liquid.deputat:s memorial,¹ ang:de wedergälning til Hans Excellence riksrådet Erenpreutz för thes wid commission förde præsidium. Borg.st. har thetta bifallit. Pr.st. gjorde likal.

17. Förelästes reductions och liquid. deputat:s jämte commissionens memorialer,² ang:de secreteraren wid ber:de commission Georg Silfwerströms befordran til at med assessors character ega säte och stämma i kongl. kammарcollegio wid föredragandet af alla återstående reductions och liquidationsmål, emot 1 200 dlr s:mts årlig lön.

Borg.st. har thetta til alla delar bifallit, med tilläggning, at bem:te secreterare äfwen i andra mål må ega säte och stämma, så wida thes tid sådant tillåter.

Bondest. hafwer bifallit betänckandet. Pr.st. gjorde likal.

18. Probstén h:r Tackou anhölt om tilstånd, at nu i höst, medan tilfälle gifwes, med the hitkommande fartygen få resa hem, hwartil ståndet, i anseende til härwid warande omständigheter, lämnade thes bifall.

19. I anledning af bondest:s gjorde påminnelse om slut i saken, ang:de finska seglation, fants godt at låta notarien mag:r Helleday afgå til borg.st. och efterfråga, huru med anmärkningar är, som borg.st. begiert få inlämna, innan saken företages; berättandes bem:te magister wid återkomsten, at borg.st. begärt anstånd härmed til nästa plenum, tå samma anmärkningar säkert skola följa. Hwaruppå resolverades, at saken tå skall til afgörande företagas, antingen borg.st. inkommer med sina påminnelser eller ei.

20. Föredrogs å nyo kam.oecon.deputations betänckande, ang:de krono-ön Lindön benämd.

Härjämte upl:s provincialshäfersn Uno Michaël Troilii memorial, ang:de at blifwa bibehållen wid besittningsrätten af samma ö.

Bondest. har bifallit, at Lindön enligit betänckandet må refwas och skattläggas, samt at provincialschäffern Troillius, sedan likafullt, emot the theraf tå utgående utlagor, wid åbonderättigheten af thensamma framför någon annan bibehålles.

Pr.st. biföll bondest:s utlåtande.

21. Upl. borg.st:s extr. prot. af thetta dato,³ ang:de professors namn och heder för mag:r docens Henr. Julius Woltemat, samt befordran til någon först ledig och för honom tjenlig profession wid någon af kongl. academierne.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 28.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 13.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 43.

Pr.st. biföll härtil, dock at saken hemställes til Hans Kongl. Maj:ts nådiga wälbehag.

22. Upl. secrete deputat:s betänckande,¹ ang:de lieutenanten Niclas von Baumans anförde beswär öfwer préjudice.

Borg. och bondest. hafwa, i anseende så wäl thertil, som at bem:te lieutenant biwistat Willmanstrandske action, och theruppå i 3:ne år setat fången, bifallit betänckandet. Pr.st. gjorde sammaledes.

23. Herr biskop Nylander anmälte sin åstundan, at nu i höst få resa hem, emedan han annorledes måste förblifwa här öfwer hela winteren; i anseende hwar til ståndet jämwäl pröfwade billigt, at bifalla h:r biskopens begäran.

Den 16 Sept.

1. Upl. och justerades protocollet af d. 5 hujus.

2. Superint. h:r doct. Lagerlöf androg probst. mag:r Walls angelägenhet, at i anseende til et förmynderskap, som honom åligger få resa hem, emedan omständigheterna therwid äro sådane, at han eljest therwid skulle komma altför mycket at lida.

Kyrkioherden Cedren anhölt jämwäl för samma orsaker, som biskopen h:r Nylander andragit, at medan öpet watn är, få resa härifrån.

Sammaledes ock probst. Aulin, samt kyrkioherden mag:r Biörck, hwartil the sade sig hafwa wigtiga orsaker.

Ståndet tog thetta i öfwerwägande, och pröfwade billigt, at the som äro boende på andra sidan om hafwet, måga i höst få resa bort men at the, som hafwa landwäg, blifwa qwar til riksdagens slut, och flitigt biwista ståndets sammanträden.

3. Herr probsten Aulin upläste project til circulairbrefwet wid riksdagens slut; hwarwid kyrkioherd. mag:r Helin ärindrade, at också någon föreställning kunde göras, ang:de thet missbrukets afskaffande, som å en och annan ort sig inritat, medelst offrande wid wissa kyrkor; hwarom ståndet låfwade, at en annan gång widare wilja öfwerlägga.

4. Adjunctus philos. wid academien i Upsala mag:r Carl Klingenberg anhåller igenom memorial,² at mag:r Woltemats ansökning, om professorscharacters undfående, antingen må anses efter 1723 års förordning om characterer, el:r at honom må samma beneficium wederfaras.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 35.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 55.

Herr professor Asp berättade, at wid Upsala är åtskilliga äldre adjuncti, än mag:r, och h:r doct. Filenius hemställte, om icke ståndet, hwad the academiska tjenster angår, altid må blifwa sig likt, så at wi på thet kraftigaste oss förbehålla, at thet må förblifwa wid constitutionerne och privilegieerne.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius förestälte, om icke, så wida, hwad Woltemat angår, saken redan är afgjord, thet kunde wara bäst och rådeligast, at ståndet blifwer therwid, at alla academiska ämbeten böra, efter ordinaira och lagliga förslag, besättas, hwarigenom tå werkel. skier, at h:r Woltemat icke kan préjudicera någon, hwilket bifölls.

5. Lieutenanten Skoug företrädde, och jämte et memorial,¹ som han til ståndet ingaf, ang:de reparation för utståndet lidande, muntel. recommenderade samma ärende.

Memorialet uplästes, jämte thet han i samma sak för thetta inlämnat.

Biskop. h:r doct. Alstrin yttrade sig, at thenna man förtjenar et ömt medlidande, och förthenskull hemställte, om icke han bör niuta reparation, hwilket kunde remitteras til secr. utskottet.

Probst. mag:r Lidius berättade, at lieutenant Skoug eger et allmänt loford i orten, och är känd för en hurtig officer och braf soldat.

Herr öfwerhofspred. Troilius hölt ock före, at han bör niuta reparation; men fant någon swårighet i sättet, särdeles hwart man egenteligen borde wända sig härmed.

Kyrkioherd. h:r Palmærus påstod, at then som warit en så oskyldig mans angifware, borde ock nu årsätta lidandet; men swarades, at han intet är i stånd thetill, och therföre af kongl. hofrätten blifwit dömd til fängelse wid watn och bröd, samt at arbeta uti någon fästning.

Herr doct. Filenius begierte, at thet måtte uti kongl. revision efterhöras, om saken är gången tit ifrån kongl. hofrätten, och huruwida i sådant fall kan wara thermed avancerat, innan ståndet sig utlåter; men thetill swarades, at parterne låtit acquiscera wid hofrätten utslag, så at saken ej kommit vidare.

Probst. mag:r Serenius: Reparation bör han hafwa för sit lidande; men thetta är intet nog, utan måste man ock wara omtänt på then allmänna säkerhetens fredande för framtiden, emedan en ärlig man eljest aldrig kan wara säker om lif och egendom; ty man har exempel, at sådant är jämwäl skiedt wid förra riksdagar, tå r:s st:r måste bestå 8 000 dlr s:mt i reparation, hwarföre jag håller före, at nu tillika en föreställning göres til the andra stånden, at slika angifwanden hädanefter icke måge uptagas, ther icke angifwaren will ex carcere agera.

Efter något widare discurerande, stadnade ståndet i thet slut, at lieutenanten Skoug och Lagerhielm recommenderas hos the andra stånden, at hwarthera undfå 2 000 dlr s:mt i reparation, samt then förra tillika hugnas med compagnie, och then sednare, at wid tilfälle blifwa med tjenlig befordran ihogkommen.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 37, flera handlingar som bilaga.

6. Afsändes expedition, ang:de kungsgårdarne i riket, lydande som följer:

Pr.st. bifaller kam.oecon. och commerciedeputat:s betänckande¹ i öfrigit, men hwad the kungsgårdar angår, som til perpetuelt arrende uplåtne äro, så finner pr.st. betänckeligit, at lämna them el:r några andra kronogods til skatteköp, emedan thet är stridande emot 1655 års beslut och flera decreta regni, at ewärdel. abalienera några kronones fastigheter och alodiale gods.

7. Upl. tulldeputations betänckande,² ang:de inspectorn Georg Forswalls anförde besvär.

Bondest. har bifallit thet förra alternativet af betänckandet, så at inspector Forswall ofelbart genast bör få tiltråda sin inspectorssyssla wid accisbewakningen i Stockholm, och therjämte undfå, hwad som uti thes bestådde lön hittils brustit, och alt hwad wid tjenstens werkelige tilträdande obetalt wara kan.

Likal. uplästes tulldeputations betänckande, ang:de inspectoren Eric Enstedts³ anförde besvär.⁴

Bondest. har i så måtto bifallit betänckandet, at inspector Enstedt⁵ bör til någon emot thes förra beställning swarande jämgod syssla, med aldräförsta befordras, och tillika, enligt pr. och bondest:s ledamöters i deputation skiedde yttrande, få niuta then af honom fordrade och i betänckandet omförmälte lönen.

Herr doct. Filenius begierte, at til närmare upplysnings ärhållande, och särdeles emedan någon ny författning är i werket, ang:de brännwinsaccisen häri staden, thet måtte saken få hwila.

Kyrkioh. mag:r Manquer anförde, at thesse mål hafwa, för thetta 2:ne resor warit före och på bordet lämnade, så at tid och råderum til upplysningars ärhållande ej kunnat fela, och hwad brännwinsaccisen angår, är thet en hel annan sak, som icke hörer hit.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius hölt före, at societeten eger magt, efter eget behag förfara med betjenters af- och tillsättjande, samt transporterande ifrån thet ena stället til thet [andra].⁶

Superintendenten Kammecker, öfwerhofpred. Troilius, probst. mag:r Hygrell med flera woro af samma mening, och begierte förthenskull saken måtte hwila; men kyrkioherdarne mag:r Manquer och Palmærus jämte andra, swarade, at r:s st:r hafwa om thetta giort et reglemente; så at fullmäktige ej böra efter egen godtycko handla med betjenterne, utan therest the förse sig, the tå såsom undersåtare i riket måge få niuta lag och process til godo; påstående tillika, at

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 36. Även 20 april 1747 § 9; 22 april § 7.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 5.

³ Läs: *Enstedt*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 4. Enstedts memorial som bilaga.

⁵ Enl. konc., renskr.: *Ekstedt*.

⁶ Enl. konc.

saken måtte til afgörande företagas. Hwaruppå biskop. h:r doct. Rhyzelius frågade, om pr.st. bifaller betänckandet på sätt, som bondest. thetsamma giort; och thertil swarades af pluraliteten ja.

8. Herr doct. Hausswolff anmälte, at han nu fått om händer kongl. cancelliecollegii utlåtande öfwer pr.st:s underdåniga skrifwelse berörande catholiquerne, hemställandes, om thet i dag får föredragas; men uppsköts til en annan gång.

9. Upl. serg[e]janten¹ I. G. Grönhagens memorial,² ang:de befordran.

R. och a. bifallit at Grönhagen i underdånighet må anmälas til ärhållande af fendriks fullmägt, samt wid förefallande öpning til werkelig indelning i nåder warda förhulpen.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

10. Kyrkioherden mag:r Manquer upläste thes project til ståndets utlåtande, ang:de tullverket, tillika med the thertil hörande anmärkningar, lydande som följer:

Emedan pr.st. förnummit, at hwad tullverket angår twänne stånd i sit utlåtande stadnat emot 2:ne och således ingen expedition kan skie, så will pr.st. til expeditionens faciliterande, samtycka thertil, at tullarne äfwen efter thetta år måge bortarrenderas, dock at wid nya contractets upsättande, the wilkor iakttagas, som thetta extr. protocolli medfölja, hwilkas angelägenhet hos the andra resp. stånden hörsam- tjänst- och wänligen recommenderas. Wilkoren woro thesamma, som af ståndets ledamöter i tulldeputation blifwit anförde, och finnas bilagde wid deputations betänckande,³ ang:de tullarnas förwaltande hädanefter, hwaruti the ock nu blefwo afskrefne.

11. Upl. landt och sjömilit.oecon.deputations betänckande,⁴ ang:de afledne handelsmannens i Carlsrona Friedr. Granschougs enkas ansökning om ärsättning för liden skada wid et med kronan slutit contract, som sedermera blifwit ryggat.

Borg.st. har bifallit betänckandet med tilläggning,⁵ at kongl. ammiralitetscollegium må undfå Kongl. Maj:ts nådiga befallning, at hädanefter sluta sådane contracter på winst och förlust, utan förbehåll å någonthera sidan.

Bondest. bifallit borg.st:s utlåtande. Pr.st. gjorde likal.

12. Upl. secr. deputat:s betänckande,⁶ ang:de capitain J. M. Ehrenborgs anförde beswär öfwer prejudice.⁷ Pr.st. biföll, at capit. Ehrenborg må hos Kongl.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 120.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 3. Även 4 juni 1747 § 16; 5 juni § 7.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilitie-ekonomideputationen, nr 14.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 59.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 36.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 165.

Maj:tt i underdånighet anmälas til majors characters ärhållande af samma dato med major Rutenschiöld.

13. Föredrogs secr. deputations betänckande,¹ ang:de lieutenanten baron Creutz ansökning om befordran.

R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

14. Genom memorial anholder landskamereraren Ingman,² at, i anseende til thes långliga och trogna tjenster, warda med assessors character och heder benådad lika med assessorer i collegierne.

Bondest. bifallit. Pr.st. giorde likal., hwarwid herrar biskoparne doct. Rhyzelius och doct. Alstrin, superint. doct. Lagerlöf, doct. Filenius och probsten Lidius protesterade, emedan ståndet förut beslutit, at slika mål icke skola uptagas, med mindre 2:ne stånd sig theröfwer utlåtit.

15. Upl. secrete deputat:s betänckande,³ ang:de lieutenantens med cornetts inledning wid Bohusläns dragoneregemente Johan Cedercronas anförde besvär öfwer préjudice.

Härjämte uplästes ock bem:te lieutenants egit memorial,⁴ hwarutinnan han klagar öfwer vidare préjudice, som honom nyligen, medelst åtskilliga accorder inom regementet, wederfarits, samt anholder om capitains heder och rang framför them, af yngre år, som nu gått honom förbi.

16. Föredrogs secr. deputations betänckande⁵ öfwer regementsqwartermästaren Henning Adolph Crassows ansökning, at ärhålla thes tour och capitainsfullmagt af samma dato med capitain Snolski.

Borg.st. har bifallit. Pr.st. giorde sammaledes.

17. Fändriken Andr. Joh. Gyllenswerd företrädde och inlämnade thes skrifteliga ansökning,⁶ at i anseende til andragne skiel och omständigheter, blifwa benådad med öfwerjägmästarebeställningen i Skaraborgs län.

R. och a. hafwer thetta bifallit. Pr.st. giorde likal. hwarwid biskop. h:r doct. Alstrin yttrade sig at han ingen del tager härutinnan, och kyrkioherden mag:r Hellstadius sade sig så mycket mindre kunna härtil samtycka, som wid sysslan är ren vacance.

18. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde borgmästar Ekerman, som hade med sig borg.st:s utlåtande i concept, ang:de finska seglation, och begierte, at antingen nu få thesamma upläsa, el:r ock, at dilation til renskrifning kunde gifwas til kl. 1.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 38. Även 28 juli 1747 § 3.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 118.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, 37.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 126.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, 39.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 84.

Swarades, at ståndet wil lämna tid til kl 1, men förmodar sig wara enskyladt, om utlåtaget ej ankommer, at saken äntå företages, emedan ståndet 2:ne plenidagar wäntat therpå.

19. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Anders Erson ifrån Stockholms län; begärande 1:o at få part af thet memorial som säges wara inkommit ifrån riddarehuset, ang:de räntepersedlarne. 2:o at få weta i hwad slut pr.st. nu ämnar stadna, ang:de tullverket, emedan bondest. ock will lämpa sig therefter.

Swarades at bägge delarna skola warda communicerade, så snart expedition blifwer färdig.

20. Upl. land och siö-milit.oecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de lieuten. Jacob Adlerstiernas ansökning om ärsättning för giorde förskotter och liden skada wid en lefweran[n]ts² af batteriewerke til Malmö fästnings behof år 1743.

Bondest. har bifallit. Pr.st. giorde likal.

21. Upl. landtmätaren Matth. Hasselgrens memorial,³ ang:de at, i anseende til anförde skiel och omständigheter, få med någon dugelig man, som kongl. landmäteriecontoiret thertil föreslår, accordera om sin syssla, samt behålla lönen.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likaledes.

22. Upl. capitainlieut. Carl Ulric Heldenhielms memorial, ang:de at återfå sin tour och enciennité framför capitainlieutenanterne Anckarcrans och Tersmeden, som bägge honom préjudicerat.

R. och a. bifallit. Prestest. giorde likal.

Den 17 Sept.

1. Upl:s och justerades prot. af d. 16 hujus til och med 13 §.

2. Probst. mag:r Montelius hemstälte, om icke thet skulle pröfwas skieligit, at the mindre stiften borde med en ringare, och efter stiftens storlek proportionerad afgift til ståndets behof och förnödenhet, contribuera.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius berättade orsaken til en lika afgift ifrån alla stift härröra af notarii secundi underhållande, som annars borde successivement skie, med begäran at probsten wille om thenna saks beskaffenhet göra sig närmare underättad af 1737 års protocoll, tå thenne sak blifwit i ståndet behörigen ventilerad och afsluten; hwartil biskop. h:r doct. Alstrin lade, at thet lærer så mycket mindre

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömiliteie-ekonomideputationen, nr 15.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 65.

kunna wägras, som jämwäl fullmäktige ifrån Stockholms stad utgöra en lika stor summa med the andra, ändock the sielfwe inga riksdagspenningar åtniuta.

3. Upl. secrete handels och manuf.deputat:s betänckande,¹ ang:de qwarnars anläggande med fina blader.

R. och a. hafwer bifallit. Borg.st. likal. dock med thet förbehåll, at sågqwarnar med grofwa blader, efter wederbörandes undersökning och bepröfwande, samt utan andras préjudice böra få anläggas på the orter, hwarest mindre strömfall och tilgång på sågbalckar finnas, hilst ther icke lönar mödan, at anlägga finbladiga sågeqwarnar.

Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande.

4. Upl:s kamaroecon. och commerciedeputat:s betänckande,² ang:de forum til the twisters uptagande och afgörande, som om städernes enskildte medels förwaltning emel. magistraterne och borgerskapet kunna upkomma.

R. och a. samt borg.st.³ hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

5. Upl. finska deputationens betänckande,⁴ ang:de the under kriget til arméns behof gjorde lefweranters skyndesamma betalning.

Bonde och borg.st. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

6. Upl. bergsdeputat:s betänckande,⁵ ang:de skogsrecognitionsafgiftens förhöjande.

R. och a. har bifallit. Pr.st. gjorde likal.

7. Probstén Serenius upläste thes project til ståndets utlåtande, ang:de lieutenanterne Lagerhielm och Schough, hwilket biskop. h:r doct. Alstrin tog til sig, at närmare igenomse.

8. Föredrogs utdrag af rådsprot.⁶ ang:de en owilkorlig collect, samt et öre s:mts afgift af hwart matlag i riket til tornets upbyggande på Linköpings domkyrka.

Bondest. har resolverat, at ehuru thet för sin del gärna skulle lämna sit bifall til thet projecterade et öre af hwart matlag, kan thet dock, i anseende til sina medbröders i orterne torftiga tilstånd, ej bifalla något mera än en stambok öfwer hela riket.

Borg.st. har bifallit bondest.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 18.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 40

³ Prästeståndets arkiv, R 897, Borgarståndets extraktprotokoll, onummerat.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 12, Bondeståndets extraktprotokoll som bilaga.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 15.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 39. Ärendet diskuterat i prästeståndet 1 juli 1747 § 5 och 10 juli § 14.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius gjorde proposition, om pr.st. äfwen bifaller thetsamma; helst i annor händelse torde skie, at 2:ne stånd stadna emot 2:ne så at ingen expedition blifwer.

Bifölls.

9. Upl. handels och manuf.deputat:s betänckande¹ ang:de tullens förhöijande på aska, som utföres.

R. och a. samt borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

10. D:o deputations betänckande uplästes,² ang:de lindring i tullafgiften för arbetad metal, som utföres.

R. och a. samt borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

11. Anmältes at en talrik del af bondest. wore neder i kyrkan och begierte företråde; och som ståndet redan hört, at någon ny orolighet hos bondest. upkommit, och hända torde, at the ankomne woro af thessas hop; ty aktades nödigt, at förut efterfråga, hwad ärende the hade, och om the tillika hade något extr. prot. med sig ifrån ståndet, emedan i annor händelse företråde ej bewiljas kunde.

Kyrkioherden mag:r Hellstadius gick förthenskull åstad at å ståndets wägnar höra theras anbringande, och kom tillbaka, samt berättade, at the hade et i theras stånd ingifwit memorial at föredraga; men intet ext.prot. ifrån ståndet.

Pr.st. tog i anledning häraf saken uti öfwerwägande och stadnade i thet slut, at så wida the ifrån bondest. ankomne, ej kunde genom extr. prot. bewisa, at the af sit stånd pluralitet woro deputerade, så kunde ej eller pr.st. i anledning af hwad förut under thenna riksdag i en thylik casu resolverat blifwit, nu icke bewilja thesse ifrån bondest. ankomne något företråde, hwilket utlåtande kyrkioherden Hellstadius återlämnade thesse til swar, som wäntade neder i kyrkan.

12. Herr öfwerhofspredikanten Troilius berättade, at han fått förnimma, thet torde i borg.st. någon swårighet möta för inspector Forswall, at winna thet som pr. och bondest. för honom resolverat, och förthenskull, emedan han wore mindre hulpen thermed om 2:ne stånd stanna emot 2:ne, hemställte om icke thet, som i går resolverades, kunde således förändras, at han i stället för at komma tillbaka til sin förra beställning, kunde recommenderas til någon annan jämgod syssla.

Thetta togs i öfwerwägande, och yttrade sig en del af ståndet, at the als intet twifla uppå med mindre borg.st. lärer i thetta mål göra et med pr.st. och bondest. althenstund utlåtandet är grundat på lag och billighet; hwarförutan han ej eller synes wara hulpen; begierte förthenskull at ståndet må förblifwa wid thet, som i går resolverat är. Men efter ytterligare discurerande gingo the med in

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 17.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 16.

theruti, at i fall borg.st. ej kunde winnas och således expeditionen hindrades, pr.st. i så måtto bifaller betänckandet at Forsswall må undfå hwad i then bestådda lönen hittils brustit; och han nu genast wid först förefallande öpning, befordras til någon syssla, som icke allenast med then förra jämgod är, utan ock kan ärhållas förutan lång och kostsam transport, i anseende til thes under lidandet iråkade swaga wilkor och swåra omständigheter.

13. Upl. kamaroecon. och commerciedeputat:s [betänckande]¹ ang:de riksamiralen Carl Gyllenhielm[s]² testamente til en scholas widmagthållande wid Sundbyholm i Eskilstuna län.³

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

14. Ifrån bondest. ankommo 24 deputerade. Ordet förde talemannen Olof Håkansson; anmälandes hälsning ifrån sit stånd, och beklagade sig öfwer then orolighet, som ther nu åter yppats, genom en ledamot af Stockholms län, Erik Persson i Heresta, som et memorial til ståndet ingifwit,⁴ och thermed upwäkt en hop af ståndet, at i går göra följe med sig til r. och a. men at bem:te memorial wore af then beskaffenhet, at bondest. ej kunde för åtskilliga eftertänckeliga utlåtelse, thet til alla delar bifalla, med mera; hwarom jämwäl extr. prot.⁵ uplästes som hemställer tillika, om icke herr baron och landtmarskalken med the öfriga resp. ståndens talemän, jämte några af alla 4 stånden, kunde deputeras, at träda tilsamman och efterfråga, samt undersöka, hwem som warit concipist och hufwudman til bem:te memorial.

Härjämte uplästes ock sielfwa memorialet, som Erik Persson hos sit stånd ingifwit; hwarwid Olof Håkansson sig yttrade, at theas stånd ingalunda är theremot, at undersökning må skie; men som memorialet therjämte synes något innebära, som är stridande emot regeringen, samt secr. utsk:s författningar och göromål, ty har ståndet til alla delar thet icke kunnat wedertaga, recommendandens förthensskull ärendet til et ömt företagande.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade med hälsning tillbaka, och å pr.st:s wägnar beklagade thetta oroliga tilstånd, med försäkran, at pr.st. ingalunda skall underlåta, på alt görligit sätt bidraga i alt thet, som til thes hämmande och förqwäfwande tjenligit wara kan. 2:o Begierte h:r biskopen, at ståndet kunde få part af bondest:s utlåtande om presterättigheterne på

3:o Recommenderade saken, ang:de förordningen om prestewal.

Sedan deputerade tagit afträde, discurerades om hwad swar pr.st. skulle lämna uppå ofwannämde bondest:s extr. prot. och blef beslutit, at theas begä-

¹ Enl. konc.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 39.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 64

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 28.

ran bifalles, samt wissa deputerade utses, at undersöka om concipisten til memorialet, hwilket skulle notificeras til r. och a.

15. Utnämndes biskop. h:r doct. Alstrin, superint. h:r doct. Lagerlöf, doct. Bergius, profess. Asp och doct. Filenius at träda tilsamman och öfwerse borg.st:s anmärkningar wid förordningen om prestewal til nästa cession.

16. Föredrogs cam.oecon. och comm. deputat:s betänckande,¹ ang:de rådman Amelbergs ansökning om slutsarbetet i Carlsgraf fullbordande, samt årsättning för något til bem:te arbete år 1718 lefwererat, men ännu obetalt wirke, med mera.

Borg.st. hafwer til alla delar bifallit, jämte bondest. och remitterat til secr. utsk. som behagar så förordna, at r:s st:rs contoир skyndesaml. förnöijer rådman Amelberg thenna sin fordringssumma.

Probst. mag:r Serenius ärindrade, at thenna fordran hörer sub n:o 9 och therföre bör i sin ordning af ständernes contoир utbetalas, men icke eljest, hwilket bör i påskriften utsättas; styrkte altså thertil, at betänckandet utan bifall simpliciter remitteras til secr. utsk.

Su<u>perintendenterne² doct. Lagerlöf och doct. Kiörning, samt probst. Wall med flera, höllo före, at, sedan med kongl. kamarcollegio öfwer fordringen är behörigen liquiderat, wore högst obilligt, at ej bifalla betänckandet och remittera thetsamma til secr. utsk. medan utan bifall secr. utsk. ej kan göra något thertil, emedan thet i sådant fall snarare kan anses för afslagit.

Probst. mag:r Serenius swarade, at ehuru fordran må efter liquidation wara ostridig, så är dock icke nödigt at bifall tillsättes, utan saken simpliciter remitteras, hwaraf secr. utsk. wäl förstår, huru härmed skall procederas, hwaremot probst. mag:r Wall påstod, at saken å blifwa liggandes, i fall ståndet ej will yttra sig tillika, antingen betänckandet skall bifallas eller ej.

17. I anseende thertil, at thet nu mera är allmänt bekant, at Hans Maj:tt i nåder utnämnt biskopen i Lund h:r doct. Henr. Benzeliуs til archibiskopsämbetet, hemställte biskop. h:r doct. Rhyzelius, om icke ståndet behagar, at genom några af thes ledamöter hos h:r archibiskopen aflägga lyckönskan til samma ämbete, tå ock tillika, efter ståndets förra beslut om ordförandet, h:r archibiskopen, å ståndets wägnar, kunde anmodas, at hädanefter sig talemanskapet åtaga.

Thetta bifölls och anmodades superint:ne doct. Kiörning och Kammecker, samt doct. Bergius och profess. Asp at förrätta ärendet, hwilka ock strax therpå afgingo, samt efter någon stund återkommo; anmälande tillbaka hälsning ifrån h:r archibiskopen med tacksägelse för then wänskap och wälwilja ståndet här-

¹ Präteståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 41.
Även 30 september § 2.

² Enl. konc.

medelst emot honom welat betyga, jämte berättelse at h:r archibiskopen lofwat til nästa gång upkomma, och tå ang:de talemanskapet sig närmare utlåta.

18. Blef ifrån borg.st. tillkännagifwit, at the bifallit bondest:s extr. prot. ang:de Eric Perssons memorial,¹ samt at deputerade skulle blifwa utnämde, så snart r. och a. utsätter antalet.

Emedan pr.st. redan bifallit thetta, så utnämdes deputerade thertil, neml. h:r öfwerhofpredikanten Troilius och kyrkioherden mag:r Manquer, at å ståndets wäg:r biträda h:r taleman.

19. Föredrogs deputations öfwer finska ärenderne betänckande,² ang:de lön för director musices wid Åbo academie. Hwilket bifölls.

20. Upl. landt och siömilite.oecon.deputat:s betänckande,³ ang:de fältskärernes wid lif- och caveriereregementerne ansökning, ang:de theras löners dispone-rande wid bem:te regementen.

Pr.st. uppå skiedd proposition biföll betänckandet.

21. Föredrogs kam.oecon. och comm.deputat:s betänckande,⁴ ang:de landtbru-kets uphjelpande.

R. och a. resol. at som landtbrukets upodlande och förbättrande med rätta bör anses för grunden til rikets upkomst, så hålla ock r. och a. ganska nödigt, at alla mögeliga utvägar, jämte belöning af hedersförmon, på thet af deputa-tion föreslagne sättet, måtte användas til thenna handteringens uphjelpande och befrämjande, hwilket r. och a. för then skull öfwerlämna til Hans Kongl. Maj:tt:s nådiga och öma förslag, i then underdåniga tilförsigt, at Hans Kongl. M:tt lärer med råds råde, sedan herrar landshöfdingar och flere wederbörande blifwit hörde, härwid i nåder tackes lägga så alfwarsam hand, som sakens wigt och angelägenhet fordrar. Och som hållskiutsen intet ringa hindrar landtman-nen wid åkerbrukets skötande och thes öfriga sysslor, så finna r. och a. jämwäl nödigt, at H:s Maj:tt likal. i underdånighet må anmodas, at sedan wederböran-de blifwit hörde, til r:s st:rs widare bepröfwande wid nästa riksdag låta utarbe-ta, på hwad sätt landtmannen i thenna omständighet, så wida möijeligt är, någon lisa måtte kunna wederfaras; men the resande likafullt med all skynd-samhet forthjelpas och icke uppehållne blifwa.

Bondest. har genom extr. prot. förklarar,⁵ at hwad skiutshästars anskaffande på giestgifwaregårdarne angår, med mera, kan bondest. så mycket mindre thertil samtycka, som allmogen skulle therigenom underkastas en lika stor tunga; men föreslår i thes ställe, at skiutspenningarna kunde fördubblas til 16./ for milen.

¹ Se § 14.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 13.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 16.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 38.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 44.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande i thet öfriga, men hwad skiutsen angår, håller pr.st. före, at thermed bör förblifwa efter giestgifwareordningen och förra wanligheten.

22. Föredrogs kam.oecon.deputat:s betäckande¹ ang:de grefwen och lagman-nen Fredr. Gyllenborgs sökte hemansbyte i Skinskatteberg.

R. och a. bifallit.

Domprobsten Liungberg berättade, utom hwad betäckandet innehåller, at kronan skall genom thetta byte avancera til 4dubbel ränta, i anseende hwartil pr.st. jämwäl biföll betäckandet.

23. Upl. secrete. deputat:s betäckande,² ang:de lieut. Per Hillerströms ansök-ning om befordran.

Pr.st. biföll betäckandet.

24. Upl. borg.st.s extr. prot.³ ang:de 200 dlr s:mts tilökning i lönen för borg-mästaren i Ystad til ärsättning för thes beswär och omkostnad wid resandes emottagande och expedierande, med mera.

R. och a. resolverat, at the ej kunna härtil samtycka. Pr.st. yttrade sig på samma sätt.

25. Upl. auditeuren wid Östgötha infanterie Eric Ehrenhielms memorial,⁴ ang:de at, i anseende til anförde skiel och omständigheter, blifwa hugnad med herradshöfdingecharacter, samt wid förefallande öpning niuta befordran, el:r få lof at accordera med någon, som will afstå thes beställning.

Bondest. har bifallit Pr.st. gjorde likal., men biskop. h:r doct. Alstrin, doct. Filenius och probsten Lidius yttrade sig, at the ej kunna thetil samtycka, för the tilförene flera resor anförde skiel och orsaker.

26. Likal. anhåller genom memorial v. häradshöfdingen Carl Gust. Rosent-wist,⁵ at blifwa hugnad med nästa wid kongl. Götha hofrätt sig yppande lediga jurisdiction, samt imedertid bekomma häradshöfdingecharacter och heder, med mera.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägan, och i anseende til the anförde bewekande orsaker, fant skieligit samma ansökning at bifalla. Hwaremot biskop. h:r doct. Alstrin, doct. Filenius och probsten Lidius å nyo yttrade thes missnöje.

27. Ifrån r. och a. ankommo 12 deputerade; ordet förde hofcancelleren grefwe Henn. Gyllenborg, som betygade r. och a. myckna bekymmer öfwer the hos bondest. upkomne oroligheter, samt tillika aflämnade r. och a. utlåtande öfwer

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 37.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 40.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 9. Även 17 december 1747 § 8.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 119.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1301, Protokollsdeputationen 13, bilaga.

bondest:s extr. pro. ang:de thetta ärende, som uplästes, så lydande: R. och a. bifaller the 3 ståndens utlåtelse på thet sättet, at h:r baron och landtmarskalken och the öfriga ståndens talemän, jämte några deputerade af hwart och et stånd träda tilhopa och undersöka thenne saken, samt sedan, så snart giörligit är, til riks. ständers plena inkomma med berättelse om rätta förloppet och sammanhanget häraf, hafwandes r. och a. redan utnämt 4 härtil af sina ledamöter.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade med hälsning tillbaka, at pr.st.s deputerade skola sig ock infinna, när dag och tima thertil utsat warder.

Sedan deputerade tagit afträde, discurerades ytterligare om thetta göromål, at pr.st:s deputerade ej gå vidare, än bondest:s extr. prot. innehåller.

Den 30 Septemb.

1. Wid början af thenna session, och så snart ståndet war samlat beneventerade biskop. h:r doct. Rhyzelius å ståndets vägnar herr archibiskopen doct. Hinric Benzelius, som nu efter thetta ämbetets antagande, första gången war tilstädes; hwarjämte wälbem:te h:r biskop öfwerantwardade til h:r archibiskopen talmanskapet och ordförandet uti ståndet, at hädanefter och intil riksdagens slut utföra, med trogen önskan af fortgång i thet som återstår, samt et wälsignadt och lyckligt slut, at alt må lända Gud til ära, församl. til upbyggelse och förkofring, samt riket til sanskyllig förmon.

Herr archibiskopen tackade tillbaka h:r biskopen och ståndet för then gunst, wänskap och förtroende som härmedelst emot honom blifwit betygad, med begäran, at framgent få wara i samma gunst innesluten, tå h:r archibiskopen i förtröstan uppå Guds nåd och wälsignelse talmanskapet sig åtaga will. Frågade häruppå, om ståndet wille, at then wanliga talemanseden af honom nu afläggas skulle, så wore han thertil wederrodo, hwartil ståndet swarade, at som thet mästa af tiden nu redan är förbi, och man har skiel at hoppas, thet riksdagen snart skall skrida til slut, altså drager ståndet til h:r archibiskopen, såsom sin talemän, under warande tid lika fullkomligt förtroende, utan at eden afläggas, hwarom jämwäl h:r archibiskopen i lika måtto ytterligare försäkrade ståndet, och intog thermed talemansrumet.

2. Upl. och justerades protocollet af d. 16 hujus ifrån d. 13 §, samt af d. 17 helt och hållit.

Wid § 16 ang:de slusverket i Carlsgraf, bifölls betänckandet,¹ och remitterades til secr. utsk. at efter sin numer betalas.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 41. Även 17 juli 1747§ 16.

3. Herr doct. Hausswolff yttrade sig: Jag betygar min hjerteliga fågnad theröfwer, at wi i dag se en så högtförtjent man, som h:r archibiskopen är, första gången sittja i thet rum, som för någon tid warit ledigt, sedan wi och then christel. församl. i Swea rike måst sakna then i alla tider priswärda herren hos Gud salige doct. Jacob Benzeliuſ. Min önskan, wälsignelse och förbön öfwer h:r archibiskopen har jag intet nödigt här utbreda. Som jag förmodar h:r archibiskopen lærer wara öfworthygad om min wördnad, så eger ock sielf then öfvertygelse, at jag intet annat kan, än önska honom hälsa, lif och krafter, at kunna i långlig tid förestå thetta dyra och wigtiga ämbetet under ömnog wälsignelse af then aldrahögsta. Och hwad skieligare förbön kan jag tå wäl göra, än bedia Gud, at han täktes til wår dyraste ewangeliska kyrkas stöd, och then rena lärones förſwar i nåder honom uppehålla.

Men som jag å ena sidan så ödmukeligen förklarar min stadigwarande wördnad¹ wälmening, så kan å andra sidan icke underlåta yttra min wälmenta åstundan, hwilken jag hoppas, thet högw. ståndet lærer hjälpa mig hos högwördigste h:r archibiskopen at winna, icke för min skull, utan för lärones och församl:s skull.

Högwördigste h:r archibiskop, mit hierta thet blöder, när jag täncker på thet olyckeliga schisma som en tid i Tyskland och längre bort, ja ända til Pensylvanien sig utbredt; men ock beklagel. så dolskt hos oss, besynnerligen här uppe i Sverige sig utbreder. När jag ock med ögonen ser fremmande religionsförwangers understöd, som the niuta och som gör them dagel. ju mera tiltagsne, så kan jag ej annat än gräma mig theröfwer. Jag bör wäl intet säga, at wi, som hafwat dagel. för ögonen, sittja otirsi spectatores; men thet måste jag widkänna, at för oss felas thet kraftigaste soutiens, som wi haft genom sal. h:r sarcibiskopen, och nu förmoda få genom högwördigste h:r archibiskopen, hwars wård archistiftet och kongl. residencestadsens församl:r enkannerl. betrodd är.

Med enskildt anhållan hos högwördigste h:r archibiskopen ser jag mig ingenting kunna uträtta. Jag beder altså thet högw. ståndet täktes hjälpa mig förmå h:r archibiskopen, at företaga sig flyttningen ifrån Lund til Upsala, efter riksdagens slut, ju förr thes heldre.

Gunstiga herrar. Thet är en sats, som ärfarenheten giordt til sanning: Errores non desinunt ubi incipiunt. Hwad oss beklageligen här händer, at Zinzendorffianismus tager så hemligen til, kan innan man wet ordet af, flöda kring hela riket. Men få wi then förmån, at se wår archibiskop hos oss, så hoppas wi, at han genom sin mogenhet, och på Guds äras, samt lärones förſwar sig stödiande myndighet, kan hjälpa oss stämmat i becken, innan thet kommer i ån. Och när tå h:r archibiskopen uti förtroligt samråd med samteliga herrar præsules, exipsa sede archiepiscopali, ser på lärones bewarande, så lefwer jag i then fasta förtröstan til Gud, at alla försök, som göras at under-minera wår religion, ware sig genom papistisk el:r annan plantering, skall kunna motad warda.

¹ Enl. konc.

Förthenskull, gunstige herrar, gören thetta til eder sak, at förmå h:r archibiskopen til en skyndesam flyttning til Upsala, skulle thet ock sökas på högre ort, så waren måna om, at thet ju må skie. Archestiftet lærer tacka eder, och jag blir icke then sista, som säger: Wälkommen högwördigste fader.

Herr archibiskopen tackade för lyckönskningen och beklagade, at man skall nödas frukta, thet Zinzendorffianismus torde sig bredare i riket hafwa utspridt, än man tilförene i allmänhet tro welat; begärandes förthenskull, at så wäl eljest, som i synnerhet i thenna angelägenheten få nyttja ståndets förtroende, til några sådane måtts tagande, som pröfwars wara the bästa och nyttigaste i närwarande tider; men hwad boflyttningen angår, strax efter riksdagens slut, förmodar herr archibiskopen, at ståndet icke lærer wilja neka honom liten respiration, så mycket heldre, som här å orten äro 2:ne consistories neml. Upsala och Stockholms, the ther icke lära underlåta, at med behörig waksamhet och nit se på thet, som til lärans bewarande i sin renhet tjena kan. Icke thes mindre, och som sielfwa nödwändigheten likwäl fordrar, at ståndet under warande riksdag på något sätt griper an thenna sak, så begierte h:r archibiskopen, at ståndet wille någon gång, när tid och tilfälle gifwes, sammanträda och om några tiltagande mått förtrol. öfwerlägga.

Härupå præsenterade h:r archibiskopen några små trykta pieser, el:r rättare sagdt chartequer, ang:de några besynnerliga articular, som äfwen upräknades, och befunnos nog sålsamma.

Herr doct. Filenius och probst. mag:r Montelius berättade, huru the först kommit öfwer these piecer uti et bokbindarestånd, och förmenas wara trykte i Norrköping, samt at til befruktandes är, thet the til ymnighet torde redan i riket wara utspridde; i anseende hwartil h:r archibiskopen förestälte, at första angelägenheten blifwer, at få någon pålitelig efterättelse om upläggaren och tryckaren, samt at Momma och Salvius, som ofelbart känna stilarne, torde kunna gifwa uplysning häruti; åtagandes sig h:r archibiskopen at härom wilja tala med Salvius; hwilket probsten Serenius äfwen lofwade wilja göra med directuren Momma.

Biskop. h:r doct. Alstrin förmälte, at superintendent Kammecker sig åtagit at förfärdiga något arbete emot Zinzendorffianismum, och bem:te h:r superintendent hemstälte, om högw. ståndet wille, at samma arbete skulle endast innehålla dogmatica el:r ock historica tillika, för hwilken sednare mening h:r superintendenten sielf yttrade sig ock wara; men gaf therjämte tilkänna, at et sådant ämne icke kan här under riksdagen til utarbetande företagas, utan nödgas han thermed uppskiuta til thes han kommer hem, och kan få nyttia the böcker, som förut i thetta ämne äro handterade.

Herr archibiskopen med öfriga herrar præsules yttrade sig wara af samma mening, at historica böra gå förut til mera lius i saken.

4. Til följe af 15 § uti nästföretgående protocoll, företogs förordningen om pre-stewal, tå biskop. h:r doct. Alstrin upläste the anmärkningar, som deputerade,

i anledning ang borg.st:s extr. prot.¹ i thenna sak, funnit nödigt härwid ytterligare at författa.

§ 3. Blifwer simpliciter efter projectet.

§ 4. I stället för borg.st:s tilläggning wid slutet, ang:de consistorierne, sättes: och hwad consistorierne angår, hafwa thet² at rätta sig efter regeringsformens 41 §.

§ 5. Blifwer wid projectet, och förklaringen af d. 22 Jan. 1746 aboleras.

Sedan öfwer thenna sak vidare blifwit discurerat, hemstälde h:r archibiskopen, om icke, så wida åtskilliga swårigheter förekomma, särdeles wid voteringar uti städerna, hwilka til följe af kongl. rescriptet, än icke blifwit reglerade, man kunde begära, at med thenna förordning hwilar til nästa riksdag, och 1739 års förordning blifwer imedlertid i sin fulla kraft, men förklaringen theröfwer casseras. Thetta bifölls, och åtog sig h:r doct. Filenius, at projectera et extr. prot. thertil, som sedermera uplästes och gillades, lydande som följer:

Såsom pr.st. af then uti justitiædeputation projecterade förordningen om prestewal,³ ej kunnat finna någon grund til rösternes jämkande städerna emellan och the landförsaml:r, som til them höra, såsom ock thesutom ståndet ej ännu ärhållit Hans Kongl. Maj:ts nådiga resultat, i anledning⁴ af landshöfdingarnes och magistraternes inkomne förslag, huru rösterna i städerna bäst böra beräknas enligt 8 § i 1739 års förordning, och thet i så måtto ej förr kan sig häröfwer utlåta. Altså finner ståndet för sin del rådeligit, at then år 1739 d. 5 Junii utfärdade kongl. förordningen om preste-wal, får bibehållas til nästa riksdag, och at man thesförinnan undfår högstbemt:te kongl. resultat, men at imedlertid förklaringen öfwer samma förordning af d. 22 Januar. 1746 kommer at hwila.

Häraf blef et exemplar strax renskrifwit, hwarmed kyrkioherden Manquer afgeck til bondest., berättandes wid återkomsten, at taleman lofwat wilja göra sit bästa.

Härjämte åtog sig jämwäl h:r doctor Browallius, at projectera et särskildt extr. prot. i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga resolution af år 1739 om archipræposituren i Upsala,⁵ ang:de herrar biskopars och domprobstars med flera, bibehållande wid theras pastorater efter förra wanligheten.

5. Upl. probsten Aulins memorial,⁶ ang:de enhetens bibehållande i religion.

Thetta togs i öfwerwäggande, och som thetta ärende ej allenast blifwit ansedt för ståndets angelägnaste wid innewarande riksdag, utan man äfwen fått för-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 45.

² Läs: the.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiædeputationen, nr 11.

⁴ Enl. konc.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 78.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 69.

spörja, at med thenna punct, som är then första ibland ståndets allmänna beswär, icke will gå särdeles fort uti allmänna beswärdeputation, anmodades h:r doct. Filenius och probst. mag:r Serenius, at härom upsätta en särskild föreställning til r:s ständers plena.

6. Uppå begäran lämnades agenten Nordencrantz företråde, som recommenderade en thes angelägenhet hwilken uti finska deputation wari före, ang:de en honom tilhörig masungsbyggnad, hwarom med thet mera h:r agenten inlämnade et memorial, med begäran, at thet kunde betänckandet biläggas, och saken ej företagas förän r. och a. sig utlåtut.

Herr archibiskopen lofwade, at h:r agenten härutinnan skall skie nöije.

7. Upl. bondest:s extr. prot. af thetta dato,¹ ang:de casseuren i banquen El. Magn. Ingmans befordran til assessor i kongl. kammarrevision med lön efter nu mera ammiralitetskamar[r]ådet² Löfwenschöld.

Borg.st. har bifallit. Pr.st. yttrade sig jämwäl för bifall, hwarwid h:r archibiskopen gjorde sina påminnelser, och probstarne mag:ri Beckman och Strang yttrade sig ej kunna samtycka thertil.

8. Upl. kongl. cancellie-collegii betänckande, ang:de catholiquernes sökte religionsfrihet här i riket,³ hwilken sak med mera pr.st. wid riksdagens början genom underdånig skrifwelse hos Hans Kongl. Maj:t andragit, och aktades godt, at betänckandet afskrifwes, på thet ståndet måtte så snart görligit blifwer, hafwa tilfälle at taga saken uti närmare och behörigt öfwerwägende.

9. Ifrån borg.st. ankommo 8 deputerade. Ordet förde borgmästar Kyronius, anmälandes the handlandes af borg.st. angelägenhet theruti, at få någon dilation til accisernes utbetalande, så at the finge efter hand på wissa termer arläggas, såsom tilförene brukeligt warit; läggandes til at wederbörande nu blifwit med execution ifrån kongl. slottscancellie undsagde, om ej accisen til nästa lögerdag betalt blifwer, hwarföre högsta nöden fordrar, at imedlertid ärhålla r:s str:s utlåtande, til hwilken ända deputerade begierte, at utom ståndets rum få afbida utslaget; läggandes til, at r. och a. redan lämnat sit bifall härtil.

Herr archibiskopen swarade, at ståndet skall taga saken i öfwerwägende, men at owisst woro om thet kunde så present sig utlåta öfwer thetta mål.

Sedan deputerade tagit afträde, discurerades widare härom; men saken befants wara af then beskaffenhet, at ståndet ej kunde sig theröfwer utlåta, innan borg.st. skriftel. thes åstundan andrager, hwilket blef depuerade til swar lämnat.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 29.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 36. Tryckt som bilaga, s 626.

10. Föredrogs borg.st:s extr. prot. ang:de handels och manuf.deputat:s betänckande om inrikes tobaksplanterings utwidgande, med mera.¹

R. och a. har bifallit 1 §.

Wid 2 § har r. och a. funnit nödigt, thet tobaksplantager böra anläggas² wid alla städer, undantagandes the, som ligga längst i norr och öster, hwarest efter föregången undersökning befinnes icke låta sig göra.

Wid 3 § kan r. och a. ej bifalla borg.st:s exceptioner, utan förblifwer wid thet, som en gång är resolverat öfwer betänckandet.

Wid § 4 kan r. och a. ej samtycka til några premier, emedan anläggaren äntå kan nog upmuntras genom winster, sedan så många impostor blifwit lagda på utrikes tobaksblader.

Herr doct. Browallius, som förut af ståndet warit anmodad, at projectera thes utlåtande, upläste nu thetsamma, som af ståndet gillades, och skulle skrifwas à tergo på löparen, lydande som följer:

Öfwer secrete handels. och manuf.deputat:s betänckande, ang:de inrikes tobaksplanterings utwidgande, med mera, har wäl pr.st. under d. 1 April innevarande år sig i gemen yttradt; men som borg.st:s protocolsutdrag af d. 4 Junii innehåller åtskillige särskilde puncter, rörande thenna sak, så har pr.st. sig öfwer hwarthera särskildt welat ytterligare utlåta, som följer:

1. Första puncten bifaller pr.st. i så måtto, at i anledning af thes förra utlåtande, Hans Kongl. Maj:tt må i underdånighet anmodas, at efter the i deputations betänckande anförde, och i ståndets nyssnämde yttrande åberopade grunder, i nåder göra then anstalt med consumtionsaccisen och manufacturfonden, som nyttigast pröfwat.

2:o Hwad andra puncten widkommer, så håller pr.st. betänckeligit, at undantaga städerna i Finland, Öster- och Wester-botn, samt Wester-Norrland; emedan ännu icke är utrönt, at samma orter til tobaksplanteringar äro aldeles otjenliga, utan snarare gifwer förfarenheten anledning at tro, thet wissa sorter tobak, som under lika climat i fremmande land trifwas, och äfwen af en och annan här i norra orterne försökte blifwit, torde kunna therstädes med framgång nyttias.

3:o I anseende til 3:die puncten förblifwer pr.st. wid sit förra utlåtande, och thet therwid gjorde förbehåll, hwartil nu lägges, at ingen rubbning i något stånds privilegier wid thetta tilfälle må tilstädias, och altså icke någon privilegierad jord emot egarens wilja til tobaksplantering användas; utan framför all utom staquetter belägen jord, först och främst the inom staquetter befintliga ödestomter och åkrar, måga på thetta sättet göras nyttiga.

Wid 4:de puncten bifaller pr.st. r. och a:s utlåtande. Wid 3:die puncten påminnte kyrkioherden Tranchell at presterskapets ärfda och köpta jord och åker

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 19. Även 17 mars § 8; 1 april § 13.

² Enl. konc., renskr.: *ärläggas*.

i städerne må fredas, och 10 § af presterskapets privilegier citeras; men ståndet hölt betänckeligt, at specificke nämna thetta, utan hölt före wara nog, at privilegier in genere åberopas.

11. Föredrogs deputations öfwer reduction och liquidationsverket betänckande,¹ ang:de fordom riksrådets baron Clas Rålamb's herrar arfwingars ansöking, at winna ändring uti the kronogravationer, som bem:te h:r riksråd, genom then både öfwer och emot kongl. kamarcommissions domars innehåll, förrättade liquidation skall kommit at häfta före.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde sammal.

Den 7 October

1. Kyrkioherden mag:r Wettersten inlämnade til ståndets archivum et exemplar af thes nyligen genom trycket utgifne förklaring öfwer doct. Lutheri cateches, hwilken herr archibiskopen å ståndets wäg:r emottog, samt betäckade h:r kyrkioherden therföre, och lämnades sedan boken til förwar.

2. Upl. och justerades protoolet af d. 30 Sept. nästl. Wid 7 § gjorde herr archibiskopen föreställning om tjensters föregifwande af ständer och the missbruk, som therwid förelöpa kunna; berättandes therjämte at h:r baron och landtmarskalken i går gifwit honom wid handen, thet en kongl. remiss, ang:de thenna sak wore i dag til förwäntandes, som lærer ytterligare påminna härom.

3. Uppå efterfrågan af h:r archibiskopen, berättade probsten Serenius, at directuren Momma, så i anledning af papperssorten, som stilarne, håller före at the piecer, som i nästföregående protocoll 3 § omtalas, skola wara trykte, antingen i Göteborg el:r Norrköping.

Herr archibiskopen gaf wid handen, at h:r doctor Bergius fått af en bokbindare här i staden wid namn Backström then uplysning och efterrättelse sedan sista plenum, at bem:te piecer blifwit til honom hitsände ifrån en borgare i Linköping benämd Almquist.

Biskop. h:r doct. Alstrin yttrade sig, at thet bästa expedientet i så måtto tyckes wara, om consistorium Linkopense kallar thenna Almquist för sig, och therom honom tilfrågar, samt ther han tilstår sig wara antingen auctor, el. then som eljest befordrat sådane saker til trycket, at han therföre ställes til answar inför then werldsliga domstolen, som enligt religionsstadgarne tå kommer med honom at förfara, och at til befrämjande häraf consistorierne i Stockholm och Linköping kunde om saken med hwarannan correspondera.

Herr öfwerhofpred. Troilius hölt före, at thetta ärende bör med mögeligaste tysthet handteras, på thet Almquist ej i otid må få part therutaf.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 14.

Herr doct. Bergius kom up och anmälte, thet Backström friwilligt tilstådt, thet han under couvert, fått thesse 5 st piecer skickade ifrån Almquist i Linköping, men begiert therjämte, at han ej måtte härwid råka i någon olägenhet, emedan han ingen skuld theruti hafwer.

Herr archibiskopen blef utkallad och när han inkom berättade, at censor redan anmält saken hos Kongl. Maj:tt och rådet, samt at et kongl. förbud themot redan blifwit författad[t],¹ som nu genom en utskickad ifrån Kongl. Maj:tt och rådet blef i nåder communicerad.

Förordningen uplästes, och som ther allenast 3:ne pieser nämnas, aktades nödigt at ock the andre 2:ne, som til pr.st:s kunskap kommit äfwen utsättas; hwarwid h:r superintendenten Kammecker påminte, at nödigt wore, thet thesse materier först närmare undersökas, på thet ståndet må wara fullleligen öfwerlytygat om theras beskaffenhet, men swarades, at sådant intet behöfwes, emedan the äntå äro straffbare, efter the utan censur och tilstånd äro trykte.

Herr doct. Bergius anmodades, at imedlertid se piecerne igenom och göra nödiga anmärkningar, samt än widare nu strax höra Backström, om han icke haft tillika något bref ifrån Almquist, eller eljest kunde angifwa något bewis til hans öfwerlytgelse, at exemplaren äro ifrån honom hitkomne, hwartil h:r archibiskopen lade, at när thet ena med thet andra blifwit behörigen undersökt, consistorium urbicum wille låta bref afgå til consistorium Linkopense om hwad i thetta mål kan wara til görande.

Probst. mag:r Lind ärindrade, at anständigheten synes fordra, thet en underdånig tacksägelse afläggas hos Kongl. Maj:tt och rådet, för then ömhet härwid blifwit wist, samt förklarade nåd emot ståndet, medelst communication af förbudet; hwilket bifölls, och h:r archibiskopen anmodades thetta wid tilfälle at uträtta.

4. Upl. riksens ständers deputerades memorial,² af d. 24 Sept. nästl., ang:de undersökning öfwer herredagsmannen Erick Persson, med mera, och sedan härom något discurerat blifwit, stannade pr.st. i följande slut, at thet med taksamhet årkänner deputerades härwid hafde beswär och wista flit, samt bifaller aldeles theras tankar såsom wälgrundade, och recommenderar samma memorial hos the öfriga resp. stånden til lika benägit bifall, hwilket genom extr. prot. strax skulle communiceras.

6.³ Upl. utdrag af rådsprot. af d. 5 hujus,⁴ ang:de them, som hos r:s st:r göra ansökningar om tjenster och tjenstebyten, och huruledes sådant strider emot regeringsformen, med mera.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 64.

³ Läs: 5. (Felnummerat i renskr.)

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:tt och rådet, nr 9.

Herr archibiskopen yttrade sig, at ståndet har orsak at tacka Hans Kongl. Maj:tt, som på et så nådigt sätt behagat påminna oss om vår skyldighet.

Hela ståndet förklarade, at the gierna sedt, om längst för thetta, thet missbruk, som härwid förelupit, kunnat blifwa hämmat, men likwäl häldre, om ald-rig något tilfälle thettil gifwits, utan alla sådane saker strax i början afskurne: Aktades förthensskull nödigt, at et slut härmed göras måtte; dock så at hwad Kongl. Maj:tt täckes i nåder remittera warder i underdånighet beswarat, och at hwad för thetta af r:s st:r wore befwiljadt må nu, när målen upgifwas, icke afslagit warda; emedan thetsamma således allenast ställes i werket: Hwilket pröfwades billigt, och godt.

6. Upl. häruppå häradshöfdingen Adlermarcks memorial,¹ ang:de at få blifwa assessor i Swea hofrätt med thes nu innehafwande lön, samt at vice notarien thersammastädes Joh. Gust. Billborg, hwilken redan undfått r:s st:rs försäkran om jurisdiction, kunde få succedera honom utan lön, til thes häradshöfdinge-lönen efter honom kan blifwa ledig.

Ståndet ärindrade sig härjämte, hwad d. 20 April sistl. blifwit resolverat, ang:de nuwarande advocatfiscalen i Swea hofrätt Reftelius, hwilken ock nu til- lika insinuerat et memorial,² som uplästes, ang:de at han, enär nu et extraordi-narie assessorat uti kongl. hofrätten sökes, måtte blifwa wid sin tour inom werket bibehållen, med mera.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägende och pröfwade ganska skieligit, at i anseen-de til advocatfiscalen Reftelii långliga tjenstetid inom werket, samt therwid wiste flit och arbetsamhet, bifalla ansökningen, hälst pr.st. ock tilförene på lika sätt om secreteraren och advocatfiscalen uti kongl. hofrätten sig utlåtit.

Häruppå uplästes jämwäl hofqwartermästarens och auditeurens Eric Benzelstiernas Jacobssons memorial, hwarutinnan han, i anseende til r:s st:rs ho-nom för thetta lämnade föreskrift om nådig befordran til först existerande assessorsledighet i någonthera af riksens hofrätter, anhåller at få niuta frukten af en sådan r:s st:rs benägenhet, med mera.

I anseende til sal. archibiskopens doct. Jacob. Benzeli wärda minne och förtjenster, samt hofqwartermästarens och auditeurens egen merit och skicke-lighet, pröfwade pr.st. billigt, at jämwäl härtill bifalla, och förthensskull öfwer alla 3:ne förenämde ansökningar resolverades som följer:

Pr.st. bifaller häradshöfdingen Adlermarcks ansökning dockså, at 1:o advo-catfiscalen i kongl. Swea hofrätt Joh. Reftelius tillika bekommer character af assessor i bem:te hofrätt, och så snart vacance existerar, blifwer i sin ordning til assessors syssla och lön befordrad framför häradshöfd. Adlermark. 2:o At häradshöfd. Adlermark ej förr kommer at niuta någon lön, innan the äldre utan lön tjenstgörande, blifwa med lön hugnade. 3:o At hofqwartermästaren Eric

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 123.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 129.

Benzelstierna Jacobsson, som redan åtniutit r:s st:rs underdåniga föreskift, at med först ledigblifwande assessorat i någonthera af rikets hofrätter warda hugnad, nu tillika bekommer säte och stämma i bem:te kongl. Swea hofrätt.

7. Föredrogs häradshöfdingens i Kopparbergs län Carl von Brenners memorial,¹ hwarmedelst han anhåller, at wid sin annalkande högre ålder, få i så måtto blifwa licentierad, at han med sin häradshöfdingelön undfår lagmansbeställning i Kopparbergs län, hwartil lagmannen baron Funck genom bifogad skrifwelse samtykt, och skall äfwen förr brukeligit warit, tå i thet stället v. notarien i Swea hofrätt Per Sernander, som i domaresysslan wäl öfwad är, kunde blifwa til häradshöfdingesysslan efter von Brenner befordrad.

Bondest. bifallit. Borg.st. sammaledes, dock med the wilkor, som i h:r lagman baron Funcks bifogade bref närmare förmäles.

Herr archibiskopen ärindrade, om icke thet är et ingrep i regeringens göromål, at fördela en lagsagu.

Herr öfwerhofspredikanten Troilius med flera ärindrade, at thetta är icke något nytt på thenna orten, emedan thet ock skiedt i lagman Biörlings tid, och så wida h:r lagman Funck sielf til thenna delning samtykt, med the wilkor, som uti thes bref finnas anförde, altså är intet som hindrar, hädst anständigheterne å ömse sidor äro af then beskaffenhet, at ansökningen finnes ganska skälig.

Herr archibiskopen frågade förthenskull, om ståndet härtill bifaller? Och swarades ja, samt at thet skier med borg.st.s tilläggning om wilkoren å baron Funcks sida.

8. Föredrogs några handlandes här i Stockholm memorial,² ang:de dilation til årets slut med consumtionsaccisens ärläggande för utrikes ifrån inkomne waror, med mera.

Borg.st. remitterat til secr. utsk. som lärer tilse, huruledes the handlande med flera wederbörande i städerne, hwilka hittils niutit the åberopade kongl. förordningar til godo, måge för anförde skiel och omständigheter i thet begier-te anstånd til årets slut, kunna soulageras och hjälpas, utan at kongl. förordningen af d. 3 April sistl. må therwid ligga i wägen, på thet at berörde hadlande icke måga härwid komma altför mycket at lida.

R. och a. bifallit borg.st:s utlåtande i så måtto, at thet remitteras til secr. utsk.

Pr.st. gjorde likal.

9. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Anders Larsson ifrån Karlskoga; inlämnandes 2:ne extr. prot. 1:o ang:de Hällefors silfwerwerk. 2:o Med några påminnelser wid förordningen om öfwersmidet. Påminte vidare

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 121.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 38.

om finska seglation och om saken ang:de knektetorpen under Wermelands regemente.

Herr archibiskopen swarade, at så thet ena som thet andra skall så snart görligt blifwer, företagit warda.

10. Herr doct. Browallius upläste thet project til extr. prot. som han på ståndets wägnar upsatt, ang:de biskopars och domprobstars wid academierne bibehållande wid sina prebendepastorater, hwilket gillades, och lämnades strax til renskrifning at omkringsändas, i fall förordningen om prestewal å nyo skulle komma at företagas; lydande som följer: Ibland lofl. borg.st:s anmärkningar wid then af r:s st:rs justitiædeputation, under d. 8 Julii sistl. projecterade nya förordning, huru med prestewal i städerne och på landet förfaras skall, blifwer pr.st. warse at borg.st. wid slutet af bem:te projects 8:de § behagat förslå följande tilläggningar:

Uti the städer, hwarest biskopar el:r superintendenter äro tillika kyrkioherdar, hwilkas utwäljande och föreslående hos oss hittills ankommit på stiftets presterskap och consistorium, utan at städerne theruti haft någon delaktighet, m m.

Och ytterligare:

Beträffande the städer, hwarest academier äro inrättade, och primarii theologiæ professores gemenligen äro domprobstar och kyrkioherdar, så wilja wi likaledes i nåder förunna them en otwungen walrättighet, m. m.

Wid thetta tilfälle har pr.st. fört sig til minnes, hwad så wäl preste-privilegierna i gemen, som i synnerhet the 4 §, jämte regeringsformens 40:de §, Kl. Majj:ts försäkrings 20 §, kyrkio-lagen, academiernes constitutioner och faststälte stat, Kongl. Majj:ts resolution på borgerskapets i Upsala desiderier gifwen d. 29 Jan. 1736 med flera kongl. bref och rescripter innehålla; och som pr.st. icke finner, at ber:de tilläggningar thermed komma öfwerens, utan twärt om emot ståndets wälfångna privilegier och rättigheter strida, så har pr.st. funnit sig nödsakat, at therom göra en wälment ärindran.

Pr.st. har altid sökt, och skall äfwen hädanefter så mycket någonsin hos thy står, söka at hålla hwart och et ståndes särskilde privilegier och rättigheter, såsom en icke ringa del af then grundwal, hwarpå vårt regeringssätt och samhälle, samt thes bestånd sig stödier uti en obrotslig och sannskyldig helgd. Ståndet förmodar ock, at thet icke allenast wid alla andra tilfällen, utan ock å några eftertänkeliga omständigheter synats gifwit fog och anledning til besynnerliga steg, lämnat the öfriga resp. stånden kraftiga och nogsamt öfvertygande prof utaf thenna sin beständiga och patriotiska hug och föresats. Ännu och framgent hyser äfwen pr.st. til the andra resp. stånden the säkra förtroende, at the lära i then delen med pr.st. wara ense, at thet ena ståndet bör wara så förtrutit om at bibehålla och fästa thet andras privilegier och wälfångna förmåner, som thet är ömt och angelägit om sina egna.

Ty gör sig pr.st. aldeles försäkradt therom, at icke allenast thet lofl. borg.st. låter falla ofwannämde sina tilläggningar, så som med pr.st:s privilegier och wälfångne rättigheter icke öfwerensstämmande; utan ock at samtelige stånden fatta oryggeliga upsåt, at heligt hålla et så oumgängeligit band för vårt samfund och en så wesentelig del af vår regerings grundlag, som privilegieerne äro.

Thenne är then förhoppning, hwaruti pr.st. å ena sidan gör sig så wist och säkert, som thet å andra sidan will inför Gud och efterwerlden wara saklöst, om igenom yppade twister stånden emel., ang:de urgamla och i många konungars tid oqwalt niutna privilegier och rättigheter, något äfwentyligit inbrott i inwånarenes fred och säkerhet, el:r någon swår olägenhet och wåda för riket skulle upwäckas och åstadkommas.

Fridsens Gud böije r:s st:rs hjertan til at alfwarligen täncka på inbördes fred och enighet, samt at undwika alt hwad theremot strider, på thet vår nog sargade och rifna samhälles kropp, må en gång kunna läkas och helas, til vår lyckeliga räddning ifrån then otwifwelaktiga undergång oenigheten med sig förer.

11. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde rådman Kierman, som gaf tilkänna, thet borg.st. til underdånigt följe af thet i dag med r:s st:r communicerade utdrag af rådsprot. hos sig faststält och beslutit, thet efter thenna dag inga privatorum ansökningar om characterer, tjenester och accorder företagas skola, hwarken the, som redan kunna wara inkomne, el:r hädanefter inkomma kunna.

Herr archibiskopen tackade för betygat förtroende, med försäkran, at pr.st. ej eller lærer underlåta, at för sin del iakttaga, hwad i thetta mål kan wara til görande.

12. Ifrån bondest. ankommo 4 deputerade. Ordet förde Olof Andersson ifrån Calmar; berättandes at theras stånd, för åtskilliga härwid warande skiel och omständigheter, ej kunnat bifalla stora secrete deputations gifne förslag til statsbristens fyllande, utan at bondest. håller före sådant kan skie på annat sätt.

Herr archibiskopen anmälde tillbaka wänl. hälsning.

13. Upl. handels och manuf.deputations betänckande,¹ ang:de förbudna inpracticerade och confiscerade warors utförande utur riket.

Härjämte uplästes ock dissentientium särskildte votum öfwer thenne sak.

R. och a. bifaller dissentientium mening.

Bondest. har genom extr. prot. bifallit betänckandet. Superint. h:r doct. Kiörning förestälte, at betänckandet innehåller förnämligast och grundar sig på et enda skiel, som är betjenternes arfwodi och theraf flytande upmuntran, hwilken för them thesutom ej lærer kunna tryta; hwaremot å andra sidan, en så stor hufwudarticel möter, at alla sidenfabriquer uti hela riket, som med så stor och kånbar omkostnad äro anlagde, theruppå hufwudsakeligen beror, at the utländ-

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 20.

ska sidentyger ej måge wara tillåtelige at brukas, althenstund ärfarenheten the förflutne åren nogsamst bewist, at så länge bruket war tillåteligit, man fant alla krambodas theraf upfyldte, och at nyfikenheten, eller rättare sagdt, fåfångeligheten hos landets inwånare war så stor, at the endast frågade efter och köpte thet utländska, men låto thet inhemska ligga til fabriquernes stora skada och förqwäfwande i theras späda början, hwilken bedröfweliga påfölgd nu åter måste befruktas, om betänckandet bifalles, hwaraf ej annat slutas kan, än at vår skyldiga nit och omsorg för inhemska werk och handaslögder, nu mera i thenna delen aldeles förswunnit.

Probst. mag:r Montelius anförde the skiel och considerationer, som hos deputation blifwit i et ömt öfwerwägande tagne, hwaröfwer jämwäl fabriqueurerna sielfwe blifwit hörde, så at deputation tagit the tryggaste steg, som någonsin tagas kunnat.

Herr öfwerhofpr. Troilius lade härtil, at jämwäl thet kommit i consideration, at man genom thetta fattade slut welat bringa fabriqueurerna at hålla lika köp och godhet i warorne med the utländska, öfwer hwilka bägge delar man nu en tid haft stor orsak at klaga.

Probstarne mag:r Beckman och mag:r Strang, samt kyrkioherdarne mag:r Wettersten och mag:r Huss conformerade sig med superint. doct. Kiörning.

Herr doct. Browallius och probsten Lidius med flera begierte votering, hwilken bewiljades; och gjorde h:r archibiskopen proposition, at the som bifalla betänckandet skrifwa ja och the som äro för dissentientium mening skrifwa nej.

Sedan sedlarne blefwo öppnade befunnos 20 för ja och 13 för nej, och således bifölls betänckandet.

14. Upl. utdrag af rådsprot. a d. 22 Sept. nästl.,¹ hwarmedelst Hans Kongl. Maj:tt förklarar sig wilja ihogkomma generaladjutanterna grefwe Hoorn, Macklier och Lübecker, samt öfwerstlieut. Carl Ridderborg, öfwersten i hässisk- och öfwerst.lieut. i svensk tjenst von Lingen, samt öfwerst.lieut. Kalling med öfwerstcharacter.

Bondest. instämmer i underdånighet med Hans Kongl. Maj:tt's allernådigste wälbehag, med then tilläggning, at h:r generaladjutanten grefwe Horn och öfwerst.lieutenant. Kalling måge then förra med först ledigt cavallerieregemente, hwartil han sig anmäler, och then sednare med först ledigt infanterieregemente i nåder hugnas.

Pr.st. yttrade sig icke hafwa något wid Kongl. Maj:tt's nådiga remiss at påminna, utan hemställer i underdånighet thetta ärende til Hans Kongl. Maj:tt[s]² nådigste wälbehag.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

² Enl. konc.

Den 9 Octob.

1. Upl. och justerades prot. af d. 7 i thenna månad.

2. Biskop. h:r doct. Alstrin begierte, at som ingen löpare til ståndet ankommit, ang:de cancellierådet Skutenhielms befordran, thetta ärende som längesedan hos ståndet är afgjordt, måtte genom extr. prot. warda expedierat. Hwilket bewiljades.

3. Herr archibiskopen proponerade, at althenstund borg.st. hos oss gifwit tilkänna i hwad slut the stadnat, ang:de tjenester och characterer, hwarom man torde i dag få theas extr. prot. så wore öfwen nödigt, at pr.st. på lika sätt ytttrade sig genom extr. prot. til the öfriga stånden.

Ståndet stannade härwid i et enhälligt slut, at hädanefter, hwarken emottaga el:r befatta sig med några ansökningar af thetta slaget, och at sådant communiceras genom extr. prot.

Biskop. ¹h:r doct. Alstrin yttrade sig, at thetta är så mycket skieligare, som thet allareda[n] med thenna saken gådt altför wida.

Kyrkioherd. h:r Palmærus hölt före, at r:s st:r ehuru the äro magtägande, i thetta mål icke gådt ifrån lagen; emedan thet är i kongl. förordningen af år 1723 r:s st:r förbehållit, at efter omständigheterna gratificera med characterer, hwarom 20 § uplästes.

Biskop. h:r doct. Alstrin: R:s st:r äro wäl magtegende ständer, men therhos ock lagbundne ständer, och skulle altsamman råka i oordning och största oreda, om ständer icke hålla hand öfwer goda och hälsosamma förordningar. Och uti them ofta at dispensera är göra them kraftlösa. En souverain konung förswagar sina lagar och förordningar, om han ofta tillåter uti them någon dispensation; fast mera är sådant at befara, när ständer dispensera. Hwad i synnerhet thenna saken anbelangar, bör Kongl. Maj:ts nådiga föreställning lända oss til underdånig efterlefnad, så mycket mer som thesamma på goda och nyttiga förordningar grundad är.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Thet är billigt at wi en gång sätta bom före, särdeles, som rådsprotocollet gifwer oss thertill anledning, samt at thetta skier skrifteligen; men en ganska öm sak ligger oss ock före, som hela sommaren blifwit lämnad ofafgjord, ang:de commissarien Tibell i kamarrevision, hwilken under warande riksdag mångfalldigt blifwit prèjudicerad, och hafwer 2:ne stånds utlåtande för sig; så at sielfwa billigheten och samwetslagen nu fordrar thet af oss, at thenne wälförtjente man ock blifwer på något sätt hugnad, och thermed kunna wi sätta bom för alla öfriga.

Ståndet yttrade sig wara af samma tancka, och h:r archibiskopen gjorde proposition om commissarien Tibells ansökning² med thet wilkor må bifallas,

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 122.

at then blifwer then sista och härmed sättes bom för alla öfriga af lika beskaffenhet? Hwartil swarades ja.

Superint. h:r doct. Kiörning anförde, hurusom när förleden sommar^s¹ taltes om slika ärender och i synnerhet them, som ifrån Kongl. Maj:tt warda remitterade, man hade orsak at göra skilnad emel. them, som simpliciter remitteras, och them, som tillika innehålla något utlåtande af Kongl. Maj:tt och rådet om personernes wärdighet och förtjenst at af r:s st:r på något sätt gratificeras; så h:r biskop Kalsenius yttradt sig, at han wille göra en underdånig föreställning hos Kongl. Maj:tt, at ej utan särdeles orsaker och wigtiga skiel i nåder låta några remisser utgå, hwilket Kongl. Maj:tt skall med nåd uptagit och lofwat.

Herr doct. Browallius hölt före, at Kongl. Maj:tt:s remisser äro nådiga befallningar lämnade til ständerne at theröfwer sig utlåta, och förthenskull kan man aldrig undgå, at i underdånighet swara therpå, men hos r:s st:er står at swara antingen ja eller nei. Sedan således discurerat blifwit, anmodades h:r doctor Filenius, at uppsättja extr. prot. som i thetta ärende kommer at afgå til the andra stånden.

4. Herr archibiskopen proponerade om räntepersedlarne, och uplästes kyrkioherden Thollanders project til utlåtande.

Kyrkioherden mag:r Huss hemstälte, om icke til förekommande af missbruk wid spannemålens afförande, något wist mital utsättas kunde och specifice nämnas, at thet ej skall wara lofl. commendera bonden öfwer 12 mil.

Herr doct. Filenius anförde, at deputerade af krigsbefälet sielfwe samtyckt til et wist miletal; at the förbehållit thet misswextsyner måge af kronobetjenterna utan wederbörandes gravation förrättas; at the ock äro nögde thermed, at the smärre persedlar tillika med dagswerken måga sammanslås til något wist, allenast hufwudrëntan, efter hwarje orts beskaffenhet in natura utgår; och at quæstion warit, om spannemålen i misswäxtår skall betalas med 15 el:r 24 dlr k:mt.

Kyrkioherden mag:r Manquer berättade, at quæstion warit, om icke thet skulle för misswäxtår anses, när spannemålen gäller 24 dlr och om icke thetta pris kunde utsättas, at i misswäxtår betalas; at orden: *total undergång*, ej kunde i misswäx[t]syner² införas, eller thetta på annat sätt jämkas; och at theröfwer klagat blifwit, at när misswäxt intet infallit på flera sorter tillika af grödan, utan på rågen el:r kornet allena, thet blifwit allmogen förment, at niuta förordningen, til goda, om then sort, som warit misswäxt underkastad, så at the hafwa måst utgåra altsammans efter markegång.

Herr öfwerhofpredikanten Troilius hölt före, at ståndet icke lærer för thenna gången kunna sluteligen afgöra thetta målet, emedan deputerade än icke in-

¹ Enl. konc.

² Enl. konc.

kommit med theras utlåtande, ej eller är domprobsten Ljungberg, som haft saken om händer nu i staden. I anseende til hwilket sednare, resolverades at notarien skrifwer domprobsten til at med thes återresa skynda.

5. Ifrån bondest. ankommo 12 st deputerade. Ordet förde Anders Ersson i Stockholms län; inlämnandes 1:o ståndets extr. prot. ang:de statsbristens fyllande på annat sätt, än stora secreta deputation projecterat. Påminte 2:o om Ädelfors gullwerk. 3:o Om finska seglation och 4:o om hemansklyfningen i trenne län.

Herr archibiskopen swarade med hälsning, at thet ena med thet andra skall, så snart görligit blifwer, företagit warda.

6. Uppå anmälan lämnades lieutenanten Jegerhielm företråde, som jämte sakens recommenderande muntel., inlämnade öfwersten h:r Gyllengranats memorial,¹ ang:de tour för lieutenanterne wid artilleriet framför cornetten och tygwaktaren Kreitlow, som ärhållit r:s st:rs föreskrift om capitains character.

Herr archibiskopen lofwade at saken skall företagas.

7. Föredrogs borgmästarens i Dägerby Jacob Forssells memorial,² ang:de at then öfriga delen af Pyttis sokn, samt thertil hörande Elime capellgäld, måtte, i anseende til anförde skiel och omständigheter blifwa Degerby stad, såsom en annexe församl. tillagd.

Borg.st. resolverat, at thetta må för andragne skiel och omständigheter hos Hans Kongl. Maj:tt til nådig befordran i underdånighet anmälas.

R. och a. samt bondest. hafwa bifallit borg.st.

Pr.st. resolverade, at thet kan så mycket mindre öfwer thenna ansökning sig utlåta, el:r thes bifall thertil lämna, som ej allenast en sådan rubbning med församl:r är stridande emot presterskapets privil. 21 § och kongl. resolution på presterskapets besvär af d. 14 Junii 1720 § 10, utan äfwen wederbörande consistorium, församl. och herrskaper, ännu icke blifwit häröfwer hörde, hwilket pr.st. til närmare uplysning i thetta mål, håller för aldeles nödigt böra gå förut, innan något wist härutinnan kan fastställas; hwilket genom extr. prot. skulle med the andra stånden communiceras.

8. Upl. secreta handels och manufact.deputations betänckande,³ ang:de lurenträgeriers hämmande.

Thernäst uplästes jämwäl project til en förnyad kongl. förordning uti samma ärende.⁴

R. och a. bifallit på sätt, som medföljande ändringar utwisa, neml.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 64. Även 14 oktober 1747 § 5.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 10.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 21. Även 14 oktober 1747 § 4; 14 december § 5.

⁴ Se föregående.

Wid 1 § har r. och a. tillagdt, at en fremmande, som införer otullade waror, plikte sex dubbla böter, el:r i brist theraf plikte med kroppen, men för olofliga straffas, som förut om inhemska stadgat är, och förwisas riket i båda händelserne.

Pr.st. biföll § med r. och a:s ändring och thenne tilläggning, at then som belägges med dubbla tiufwaböter, bör ock stå uppenbar kyrkioplikt.

Wid 2 § in fine r. och a. tillagdt, när han lagligen therom öfwertygad war-der.

Pr.st. biföll § med r. och a:s tilläggning.

Wid 3 § r. och a.: Så wela wi at then som beträdes med sådant brott, och antingen träffas på färsk gierning, el:r domaren efter omständigheterna för skieligit pröfwar at göra sig, i anseende til thes brott, om thes person försäkrad, bör manas i hakte, och vidare swara utur fängelse, så wida han ej förmår anskaffa giltig borgen.

Skulle någon sedan han borgen stält, el:r förut, sedan han för lurendrejerie anklagad är, taga flykten och sig utur riket begifwa, en sådan bör intet undfå leijd.

Pr.st. biföll med r. och a:s tilläggning.

Wid 4 § r. och a. ej haft något at påminna. Pr.st. icke eller

Wid 5 § r. och a. tillagdt: och ej enligt förordningarne är förpassat.

Pr.st. biföll thesamma.

Wid 6 § r. och a. ej påmint något. Pr.st. tillade: om han är tjenlig til lofs.

Wid 7 § r. och a. tillagt: och öfwertygas. Pr.st. likal.

§ 8 r. och a bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Wid 9 § r. och a. i stället för tullordinantien, seglationsordningen. Pr.st. biföll r. och a.

§ 10 r. och a. bifallit. Pr.st. likal.

Wid 11 § r. och a. tillagdt säckerfat. Pr.st. äfwenl.

Wid 12 § r. och a. Ammiralitetsofficerare, som föra fartyg, antingen kronoskiep eller lastdragare, skola wid tjenstens förlust icke undandraga sig, at aflägga then them, til lurendrägeriers hämmande, föreskrefne eden, hwilket dock hädanefter bör skie inför ammiralitetsrätten, ther någon sådan är; men eljest på landtancelliet, ther thet finnes, el:r ock inför magistraten i staden, och bör wid alla sådana tilfällen en siötullsbetjent tilstädas wara.

Therjämte uplästes landt. och siö-milit.oecon.deputations betänckande,¹ ang.de lurendrejerisedens afläggande af ammiralitetsofficerare.

R. och a. förblifwer wid sit utlåtande. Pr.st. biföll § med r. och a:s tilläggning.

13, 14, 15, 16 och 17 §§ har r. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Then 18 § har r. och a. ändrat på följande sätt:

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 17.

Enär någon finner anledning, at begära visitation i krambodar el:r andra hus i städer och på landet som med skiel för intagit gods misstänckas, söke tå lof thetill af konungens befallningshafwande; men ther han en mil bort boendes är, af nästa kronobetjent å landet och af borgmästaren i staden, el:r af en rådmän; men ware ei skyldig at strax utnämna person och ställe, tå wederbörande, som therom anlitas, hafwe genast wid tjenstens förlust, at lämna sökanden behörig handräckning af kronobetjente, nämde- och fierdingsmän, el:r stadsbetjente, hwilka utan uppehåll böra förfoga sig til thet rum, hwarest visitationer anställas skall, at ther med all beskiedelighet anmäla sit ärende, och bör äfwen then, som besigtningen begiert, tå utnämna, hwad han fått weta om thet gods, som ther finnas skall, och må besigtningen sedan verkställas, utan at then som visitation förrättar, må begära at visitera sådane skåp, lådor, bourouer el:r andra gömor uti hwilka sådant gods ej förwaras kan, mindre må någon under hwad pretext the wara må, begära at igenomse någons papper och skrifter. Likaledes må uti sådane hus, hwarest med kramwaror ej köpenskap drifwes, ej något åtal göras på stufwar högst til 12 å 15 al. stycket el:r annat af ringa wärde.

Skulle något partie misstänkt gods i huset finnas, och huswerden förnekar thetsamma wara sig tillhörigt, ej eller med hans wettskap til döljande och gömande intagit, mindre at han wet thet wara lurendreijat gods, tå bör ej emot honom til skiel gälla, at godset i thes hus funnit är, utan skall then som besigtningen begiert, förpliktad wara, at med andra skäl honom thetill binda, om han sig sådant tiltor; men ware icke thes mindre waran confiscabel. Men om then hos hwilken visitation skier med sådane waror handla plägar, tå må äfwen emot honom, jämte flera skiel, hos domaren gälla, at godset i thes hus funnit är. Skulle wid besigtningen intet gods finnas, bör then som besigtningen begärt, gifwa then förorättade all laga reconvention, och förthensskull strax i fängelse inmanas, samt sedan genast wid extra ting eller extra rådstugu ställas til answar, och af någon publique actor tilltalas, samt utan uppehåll befordras til wälförtjent straff och kropsplikt, fängelse wid watn och bröd, el:r penningeböter efter omständigheterna. Gitter then som besigtningen begiert, om thet är en tull- eller krono-betjent, framwisa sin angifware, och är then en ärlig, trovärdig och wälfrägdad person, stände tå then i answar, som förr är sagdt, och ware på sådan händelse then, som besigtningen i godt upsåt och på god tro begiert <begärdt>,¹ hwilket om så påfordras med liflig ed bekräftas bör, ifrån wida answar fri; men begär någon besigtning på lös berättelse af otilförläteliga personer, så stände han sielf i answar för sin lättrogenhet skull. Ther ock någon af arghet impractiserar el:r impractisera låter förbudit el:r lurendreijat gods i en annars mans hus, så skall en sådan, eho thet wara må, mista lifwet och wara da hängd.

¹ Enl. konc.

På thet wid thessa visitationer och husbesök allting må skickeliga och ordenteliga tilgå, utan någons förolämpande med ord el:r gierning, hwilket i annor händelse efter lag och förra stadgar straffas bör, så skola å landet kronofogdar el:r ländsmän, utom förber:de nämde- och fierdingsmän, så wida thet görligen skie kan, sielfwe utan gensago och tidens utdrägt, wid tjenstens förlust, biwista visitation, och i städerne bör then magistratsperson, af hwilken handräckning är begierd, wid lika straff, som sagdt är, jämte 2:ne stadsbetjenter, el:r andra ärliga män, besigtningen biwista. Skulle någon ämbetsman, som i thessa mål anlitas, på något uptänckeligt sätt wara then, han tror visitation wara ärnad til, el:r i städerne på et el:r annat sätt kundgöra at visitation är begierd, så at the, som olofligit gods innehafwa, kunna theraf taga anledning til thes undanbringande, en sådan skall efter laga öfwerlygelse mista ära och ämbete; emedan thesamma ej allenast welat illudera thenna vår hälsosamma förordning; utan ock bringa then, som then efterlefwä och fullgöra will, uti olycka och äfwentyr. Skulle någon af lättsinnighet el:r arghet begära visitation i någons hus, at således bringa huset el:r huswärden i wanrykte och oförtjente misstankar och omdömen å land el:r stad, en sådan skall utan anseende til personen, straffas, som i thenna förordning om lurendrejare stadgat är. Lika straff ware then underkastad, som med arg och sanningslös berättelse förleder någon ämbetsman en sådan visitation at begära, och böra thesse äfwen utur fängelse swara, på lika sätt, som om lurendrejarna stadgat är.

Kyrkioherden h:r Palmærus begierte, at med utlåtet öfwer thenna § måtte hafwas anstånd til härnäst; och h:r doct. Browallius ärintrade 1:o at then, som will begära visitation i städerne, bör gå til borgmästaren; men i thes frånwaru til then, som borgmästarnes ämbete företräder. 2:o At kamarvisitationer wäl kunna wara tillåtelige; emedan troligit är, at lurendreijat gods på sådane ställen wäl kan förwaras; 3:o at ingen neslighet wid thessa visitationer hänga borde. 4:o At somliga waror äro af then beskaffenhet, at the i bureauer och skåp wäl kunna gömas. 5:o At then som finnes bära engelska guldur, borde therföre en wiss afgift til kronan ärlägga.

Wid 19 § har r. och a. tilsatt: eller i brist af böter afstraffas med kropsplikt. Pr.st. biföll r. och a:s tillägning.

§ 20. R. och a. bifallit. Pr.st. likal.

Wid 21 §. R. och a. tilsatt: Skall saken, utan at angifwarens försummade hwad må theruti göra hinder, af collegio unde[r]sökas¹ och sluteligen afgöras, inom 6 weckor ifrån thet wederbörande med sina förklaringar inkommit, börandes wid communicationens afsändande både parten och domstolen wite föreläggas, at inom then föreskrefne tiden sina förklaringar ingifwa.

Pr.st. biföll r. och a. tillägning.

22 och 23 §§. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Enl. konc.

Wid 24 §. R. och a. tillagt fransöska. Pr.st. lade til, jämte flere språk, som kunna nödige pröfwas.

Härupå uplästes project til en förnyad förordning, huru förhållas skall med them, som wilja resa öfwer gränsen til Norrige.

1, 2 och 3 puncterne bifölls.

Wid then 4:de ärindrade kyrkioherden mag:r Huss, at thet wid alla tider och tilfällen icke görligit är, enär bönderne i Jämtland och Ångermanland göra sällskap til Norrige, som ofta af 2 til 300 slädar kan bestå, kunna aldeles oskiljaktige hwarandra åtfölja, särdeles när swåra urwäder infalla, och således will thet äfwen wara ogörligit, at efterlefwa förordningen om et oskiljaktigt sällskap fram och åter, skönt the kunde på en gång förpassade wara.

5, 6, 7 och 8 puncterne biföllos.

Wid 9 puncten ärindrade h:r superint. doct. Lagerlöf, kyrkioherd. mag:r Huss med flera, at thet icke eller will för the resande alla tider, och särdeles när mycken snö faller, görligit blifwa, at ställa sin resa åt the wägar, hwarest tullplatserne äro belägne; til förtigande at på thetta sättet mången skulle nödgas resa hela 12 å 15 mil i krok, hwilket tyckes wara för swårt för them, som i the-ras rätta och laggilda ärender färdas.

10 puncten bifölls.

9. Herr doctor Filenius upläste thes project til extr. prot. ang:de tjenstebyten och characterer, hwilket gillades och til renskrifning lämnades, så lydande:

Pr.st. har låtit sig i underdånighet föredraga Hans Kongl. Majj:ts nädigsta föreställning til r:s st:r af d. 5 innewarande Octobris,¹ ang:de then wåda, som riket tima kan, under tjensternes tilkommande skötsel, therest ej r:s st:r skulle fatta thet med regeringsformen enliga beslut, at ej hädanefter tillåta the tjenst-sökande wända sig til riksens st:r, thymedelst hända kan, at them frånwaran-dom, såsom utur stånd satte, at the-ras tilståndiga rätt bewaka, för när skier.

Ståndet hembär til Hans Kongl. Majj:tt thes underdåniga tacksägelse för thes faderliga påminnelser, hwilka at ställa sig til underdånig efterlefnad, ståndet finner sig så mycket mera förbundit, som thet jämte ständernes frihet bör öma om Hans Kongl. Majj:ts höghet och then konungsliga rättigheten, så som thet jämwäl uti et extr. prot. af d. 29 Jan. sistl. til the öfriga resp. stånden redan yttrat sig.

Ståndet gör sig sålunda i underdånighet försäkradt, at Hans Kongl. Majj:tt i nåder tackes tilhålla them, som söka tjenester, byten och characterer, at härmed framdeles efterlefwa lag och kongl. förordningar.

10. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde rådmannen h:r Kierrman upläsandes i concept bem:te stånds extr. prot. ang:de nyssnämde ärende.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 9.

2:o Inlämnade extr. prot. ang:de deputerade¹ betänckande öfwer undersökningen om riksdagsmannen Erick Perssons memorial.

Herr archibiskopen hälsade tillbaka och tackade för communication häraf.

11. Herr doct. Hausswolff anmaldte, at han nu åter å pr.st:s wägnar är allena ledamot i expedition, och resolverades förthenskull, at probstarne mag:r Backman och Strang göra i thenna deputation biträde, til thes någon af the förut förordnade återkommer.

Den 14 Octob.

1. Upl. och justerades nästföretgående protocoll. Wid 8 § uppå anmodan projecterade kyrkioherden mag:r Huss följande utlåtande öfwer 4:de § uti förordningen om them som resa öfwer gränsen til Norrige:

The öfwer fiellen farande böra alla wara med pass försedde; dock om theras salskap skulle wid återresan, genom oförmodeliga händelser komma at söndras, måga the niuta theras pass til godo, allenast the sig i tullen och hos wederbörande wid återkomsten anmäla.

2. Superint. h:r doct. Kiörning upläste thet project til extr. prot.² som han tillika med kyrkioherden mag:r Manquer, uppå anmodan, upsat, ang:de twisten emel. Ulricæhamns stad och Timelheds församl. om moderkyrkorättigheter, med mera, hwilket gillades; lydande som följer:

Pr.st. finner betänckeligit, at göra någon ändring ang:de moderkyrkiorättigheter för Ulricæhamns stads kyrka, som genom åtskilliga Kongl. Majj:ts nådiga utslag, bem:te kyrka tillagd är; men som thet icke allenast befinnes, at stadskyrkan är ganska liten, så at landtförsamlingarne wid profpredikningar och prestewal ther ej kunna rymmas, theremot Timmelheds kyrka är för några år sedan tilräckel. utwidgad och förbättrad, at hela församl. wid påkommande stora sammankomster ther giemensamt kan hafwa rum; utan ock at prestegården wid samma soknkyrka är belägen, men i staden intet hus för kyrkioherden upbygdt, oaktadt Hans Kongl. Majj:ts nådiga resol. af 22 Octob. 1733 uttryckel therom påbiuder; härwid bör ock then synnerliga omständighet iakttagas, at så wäl capellanen, som scholemästaren bo när intil staden, och skulle jämwäl kyrkioherden nu tit flytta, så blir landtförsaml., som then största, utan prest, och äfwen hända torde, at the längre ifrånboende icke så snart, som nöden och omständigheterna, under infallande siukdom, ofta fordrar, kunna af sin sielasörjare, besökte warda; ty pröfwar prestest. wara billigt, at kyrkioherden hädanefter, som hittills, blifwer boende på landet, och at wid timande öppningar,

¹ Läs: *deputerades*.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 47, flera handlingar.

så af kyrkioherdar som kapellaner, the wanliga profpredikningar hållas först uti Ulricæhamns stads kyrka, och sedan i Timmelheds soknkyrka, samt at the therpå följande prestewal i then sistnämnda, el:r Timmelheds kyrka, förrättas, til thes stadskyrkan kan blifwa utwidgad, hålst wid voteringar uti stadskyrkan föga rum är mera öfrigit, än för stadsförsaml:s ledamöter, hwilket mycken olägenhet hade med sig, särdeles när regn och owäder infaller, men theremot Timmelheds kyrka, både til rumet och församl:s belägenhet, thertil beqwämligast.

3. Notarien mag:r Manquer berättade, thet h:r doct. Bergius, som för opasslighet skull ej kunde wara tilstädes, anmodat honom, å thes wägnar anmäla, at consistorium til följe af ståndets beslut, i går haft bokbindaren Backström före, och honom frågat, om the piecer, som han försålt, tå Backström förklarar, thet han haft them ifrån Almquist på thet sättet, at the warit lagde som maculatur omkring en packe af Nya testamentet, hwilken honom blifwit tilsänd, hwari genom är händt at en stor del under wägen är wordet skiemdt; men at Backström icke haft af Almquist i commission at sälja them, så at han icke heller giordt någon räkning therföre, utan sistledne sommar, tå Almquist war här i staden, och om försäl[g]ningen¹ blef tilfrågad, har han swarat at Backström kunde försälja them, om någon wore, som wille them köpa.

4. Probst. mag:r Aurelius gaf til protocols, ang:de 5 § af förordningen om luren dreijers² hämmande följande:

Ei får eller will jag wara emot luren dreijeriers hämmande til manufacturierens tiltagande styrka och uprätthållande; men på thet sättet, som deputations betänckande och 5 § dicterar; kan jag för min del ingalunda samtycka. Ty skulle thet blifwa publicerat, at hwar och en stode fritt, tå the mötte på öpen landswäg något gods af mindre eller större paquetter, säckar och tunnor, at angripa the resande, så hade then resande aldrig säkerhet för för them, som hafwa lust at chicanera folk; i synnerhet skulle spitsbubar och röfware öpnas dören til the-ras werks beqwämeligare utförande, hålst spitsbuben ställer sig som annat folk uti patriotiskt nit, til at recognoscera för manufacturernes uphjelpande, och sedan en sådan lurco vagabundus ser tilfälle at spoliera then resande, alt under prætext af lydna til then ofwannämde förordning, wisar han annat. Hade ock spitsbuben, i fall han intet wore i stånd at bruka wåld, el:r godset icke wore särdeles wärdt, full ursägt af then nämde §, och kunde om then resande blefwe uppehållen på allmänna vägar, och natten igenom hindrad, ursäga sig för bem:te orsak. Och sådane visitateurers möte skulle icke fattas hela wägen igenom; och om then resande än wore försedd med pass, så aktar en sådan förstäld visitateur thet icke så högt. Thesutan kunna icke alla wara försedde med pass, som resa til närmaste köpstad, och om än alla, så herre som betjente, skulle al-

¹ Enl. konc.

² Läs: *luren dreijeriers*.

tid hålla passet i handen, måste han dock för sådant folks möte wara beredd til at göra besked, och således anhållas och hindras, at jag icke må säga röfwas.

5. Upl. et af lieutenanten Sam. Jegerhielm å egna och samtelige lieutenanternes tillika med underlieutenanternes wägnar wid artillerieregementet, ingifne memorial,¹ at få behålla sin tour och enciennité framför cornetten och tygwaktaren Creitlow, som på r:s st:rs underdåniga föreskrift ärhållit capitains fullmagt wid bem:te regemente.

Härjämte uplästes äfwen h:r öfwersten Gyllengranats memorial,² hwarutinnan han recommenderar thenna angelägenhet.

R. och a. Bifallit med förmodan, at the andre resp. stånden lära taga thetta i et ömsint öfwerwägaande, så at officerare, som inom artillerieregementet emplyerat all sin tjenstetid, ej måtte genom cornetten och tygwaktaren Creitlows undfångne recommendation blifwa préjudicerade.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

6. Ifrån bondest. ankommo 12 deputerade. Ordet förde Otto Olofsson, gifwandes tilkänna at bem:te stånd förehaft then större secreta deputat:s ytterligare meddelte betänckande och utlåtande, ang:de brännwinstillverkningen i riket och thes uplåtande under kronan tillika med utförligare föreställning om sättet af thenna tilverkning, men icke funnit skälen och omständigheterna wara sådane, at the kunnat verka någon ändring uti ståndets fattade beslut, om en allmän brännwinsbränning, på thes gamla fot, hälst bondest. håller före, at thet upgifne förslaget, om en tilräckelig och säker fond til statsbristens fyllande, genom thenna nya inrättningen, icke lærer stå at förmoda.

2:o Recommenderande ståndets för thetta genom extr. prot. anmälte åstunddan, om förbättring på häradshöfdingarnes rang, i anseende så wäl til theras dryga och ansvariga ämbete, som ock thet förtroende och högaktning ståndet hyser för sina domare i orterna, hwarföre ock flera resor, gång efter annan, härom blifwit påmint, men intet slut ärhållits.

3:o Ang:de finska seglation, althenstund, om thenna skulle blifwa allmogen betagen, the tå nödgas försälja sina waror för halfwa wärdet til borgaren, som sedan kan stegra them til hwad pris han behagar, hwarigenom then, som sina victualiepersedlar sedan köpa måste, får lof at betala them långt drygare än eljest.

[4.]³ Ang:de förordningen om öfwersmidet, at thetta för infallen torka förleden winter och sommar, måtte åtminstone på 6 månader förlängas; emedan i annor händelse bergsmännen ofelbart warda ruinerade.

5. Recommenderandes saken, ang:de Hellefors silfwerwerk.

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 64.

² Se föregående.

³ Enl. konc.

Herr archibiskopen swarade med hälsning tillbaka, at thet ena med thet andra skall så snart görligit blifwer företagit warda.

7. Kom åter på tal, i anledning af 5 § i förordningen om lurendrejeriers hämmande, at til bibehållande af then allmänna säkerheten, thet med rätta hålles betänckeligit, at visiteringar skola skie på öppna landsvägar, och sedan härom vidare blifwit discurerat, anmodades probst. mag:r Montelius, at ang:de thetta mål projectera något til ståndets utlåtande.

Herr öfwerhofpredikanten Troilius gaf härwid thet förslag, at 2:ne af hwart stånd kunde sammanträda til at närmare taga thenna puncten i öfwerwägande. Hwilket bifölls. Företogs vidare then wid 18 § af r. och a. gjorde ändringar; hwarwid kyrkioherden Huss höll före, at thet bästa sättet til hämmande häraf wore at icke tillåta utrikes warors bruk och nyttjande.

Herr doct. Browallius swarade, at thetta låter wäl, men kan intet til alla delar hindra, at icke utländskt gods utgifwes för inländskt; förestälte vidare, at thet skulle fast mera til hämmandet bidraga, om husvisitationer togos på then fot, at the ej höllos före hafwa någon ignomie med sig, tå ändamålet med mindre swårighet kunde ärhållas.

Probstarne mag:r Lidius och Strang conformerade sig härmed; begärandes thet deputations betänckande måtte bifallas; men sådant hölts betänckeligit.

Kyrkioherd. mag:r Wettersten tyckte wara nödigt, at specifice utsättes, thet visitation äfwen bör skie hos fabriqueurerna sielfwe; hwartil swarades, at så wida thet icke är förbudit, så står thet wederbörande fritt, at visitera, hwarest them behagar, tå fabriqueurer icke heller kunna wara undantagne.

Herr archibiskopen gjorde proposition, om r. och a:s projecterade nya § skall bifallas? Hwartil swarades ja. Probst. mag:r Montelius upläste thes project til resolution öfwer 5:e §, som bifölls och skulle genom extr. prot. med the andra stånden comuniceras, så lydande:

Pr.st. har låtit sig föreläsas secr. handels och manufacturdeputations författade project til förordning om lurendrejeriers hämmande,¹ af d. 14 Maii innevarande år; och althenstund wid 5 § beträffande visitation och beslag på misstänkt gods under resor på landsvägen, åtskilliga betänckeliga omständigheter förekommit, i anseende til then osäkerhet, hwaruti resande kastas, så wäl af röfware, som andre okände personer, hwilka af wrängt upsåt kunna missbruka lagsens innehåll, och them resandom oboteligit hinder, men och förfång tilfoga; ty stannade ståndet i thet slut, at 2:ne ledamöter af hwart stånd kunde med första tilsammanträda, thetta öma och granlaga mål uti vidare skierskodande at taga, och noga tilse, hwad utvägar finnas kuna, så wäl å then ena, som å then andra sidan, til lurendrejeriens behöriga årtappande, som å then andra til then allmänna säkerhetens bibehållande på resor och vägar uti lofliga ären-

¹ Borgarståndets arkiv, R 1302, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 17.

der, och således thet påsyftade ändamålet, utan the oskyldigas förfång winnas måtte.

8. Upl. r. och a:s utlåtande, i anledning af rådets extr. prot. af d. 5 hujus,¹ ang:de tjänster och characterer; hwilket r. och a. bifallit, och nu fastställt, thet enligit Hans Kongl. Maj:ts nådigste extr. prot. intet mer wilja befatta sig med några tjänsters bortgifwande, utan komma the therom ingifne ansökningar, at lämnas til Hans Kongl. Maj:tt, med underdånig anhållan, at Hans Kongl. Maj:tt them i nåder med råds råde täktes afgöra, efter regeringsformen och förordningarne, samt hwars och ens af the sökandes skickelighet och förtjenst. Hwarjämte r. och a. underdånigst undanbedia sig flera remisser i thylika mål, så framt icke wid the gjorde ansökningar sådane omständigheter finnas, hwaröfwer Hans Kongl. Maj:tt med råds råde pröfwar nödigt at inhämta r:s st:rs underdåniga utlåtande, til någon wälförtjent mans hugnande och belönande af trogna tjänster.

Som pr.st. redan d. 9 i thenna månad genom extr. prot. sig öfwer thetta mål yttradt, hwilket ock nu widhäftadt medföljde; ty förblef äfwen standet therwid.

9. Upl. Kongl. Maj:ts nådiga remisser af d. 18 och 22 Sept. sistl.,² ang:de at Hans Kongl. Maj:ts nådiga benägenhet för protocolssecreterarne Carlskiöld och Hermelin, at i anseende til theas förtjenster och andra anförde omständigheter, wilja benåda them med krigsråds fullmagt, samt säte och stämma i kongl. krigscollegio, med mera.

Herr öfwerhofpred. Troilius yttrade sig at man snarast kommer härifrån, om standet blifwer wid sit förra, at ej företaga andra mål, än sådane them Kongl. Maj:tt i nåder remitterat, och särdeles, när thet skier i så öma och nådiga termer som thetta.

Superintend. herr doctor Kiörning: Wet at these herrar äro wälförtjente, och har således ej något at påminna wid Hans Kongl. Maj:ts nådiga remiss; men som saken, ang:de husesynswerket, ännu ej är afgjord, så hölt h:r superintendenten före, at thet är för bittida yttra sig om tjenstens besättjande.

Herr öfwerhofpredikanten swarade, kongl. remissen hafwer intet blott afseende på en af r:s st:r tillförordnande ny krigsrådstjenst, utan ock tillika på ärendernas så mycket skyndesammare bedrifwande i collegio, så at thetta mål kunnat likafullt remitteras, skönt ingen ny krigsrådstjenst blifwer förordnad.

Kyrkioherdarne mag:ri Helstadius och Huss conformerade sig med superint. doctor Kiörning.

Herr doct. Browallius hemstälte, om icke wid thetta tilfälle man borde up- taga the fleras ansökningar, i synnerhet som the inom werket klaga öfwer

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 9.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Även 3 november 1747 § 5.

præjudice, och förthenskuil protesterä; men thetta tyktes intet wäl anstå och tilkomma ståndet, at uptaga några protester emot hwad konungen remitterade.

Herr öfwerhofpredikanten Troilius gaf förslag, at man kunde lättast komma härifrån, om ståndet i underdånighet hemställer saken til Hans Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag, at med råds råde therom förordna, tå man äfwen kunde lägga til, at the öfriga, som hos r:s st:r sig anmält, hafwa hos Kongl. Majj:tt at sina ansökningar i underdånighet andraga.

Herr archibiskopen gjorde proposition, om thetta hemställande med tilläggningen, skall blifwa ståndets utlåtande i thetta mål, och swarades ja; hwarwid h:r archibiskopen ärindrade, at ståndet kan hafwa så mycket mera skäl thertil, som thet ock är instämmande med r. och a:s nyligen anförde utlåtande, at Kongl. Majj:tt med råds råde afgör sakerne, efter hwars och ens af the sökande skickelighet och förtjenst.

10. Upl. kongl. remissen af d. 17 Sept.¹ ang:de öfwerstlieutenanten Crassows underdåniga anhållan, at få öfwerstcharacter, samt tillika få föra commando uti öfwerstens frånwaro wid drottningens lifregemente i Stralsund, med mera.

R. och a. bifallit på thet sättet, ath:r öfwerstlieut. Crassow må hugnas med öfwerstcharacter och heder, dock utan något öfwerstecommando i regementet; emedan sådant är stridande emot 1722 års förordning. och hwad thes ansökning om compagniets afstående angår, lämnas i underdånighet til Hans Kongl. Majj:ts nådiga afgörande.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

11. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af d. 16 Majj nästl.,² ang:de brigadierns i fransk tjenst grefwe Orlichs i underdånighet sökte pension för thes moder och 2:ne systrar.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

12. Upl. Kongl. Majj:ts nådiga remiss af d. 13 hujus³ ang:de at hofrättsrådet friherre Sten Bielke, må i anseende til thes oeconomiska rön och påfund, benådas med vice presidents character och heder, samt til ytterligare fullföljande af thes försök, ärhålla ledighet ifrån thes ämbetes förwaltande, och at imedlertid vice häradshöfdingen Rappe må blifwa extraordinarie assessor, med mera.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och yttrade sig icke hafwa wid thenna Hans Kongl. Majj:ts nådiga remisse något i underdånighet at påminna.

14.⁴Upl. bergsdeputations betänckande,⁵ ang:de hofrättsrådets baron Sten Bielkes påfund at utan kokning tilwerka alun och salpetter.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 29.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 51.

⁴ Paragraf 13 saknas i renskr.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 16.

Uppå skiedd proposition biföll pr.st. betänckandet.

15.¹ Föredrogs amtsauptmannen von Boltenste[r]ns² memorial,³ ang:de landthushållningens förbättrande i Pomern, med mera.

Borg.st. har resolverat, at som hofrådet von Boltenstern af ömhet för thet allmänna uti thes memorial, icke allenast föreslagit åtskilliga nya inrättningar til oeconomiens förbättring i Pomern, utan ock ärbudit sig, at wid et och annat theraf sielf lägga handen, så framt han ärhåller tilstånd, at lämna sin amthauptmansbeställning til någon skickelig och wärdig efterträdare; så will borg.st. til ber:de cession för sin del hafwa samtyckt, och thet öfriga, så om oeconomiens förbättring, som then sökte pension för thes familie til riks. st:rs secrete utskott hafwa remitterat, at thermed efter omständigheterna til rikets gagn och hofrådets von Boltensterns vidare upmuntran förfara.

Bondest. har bifallit borg.st:s utlåtande.

I anseende thertil, at pomerska landet har sina särskilta inrättningar, resolverades, at pr.st. kan med thenna sak sig icke befatta, utan hafwer h:r hofrådet von Boltenstern, at i underdånighet wända sig til Hans Kongl. Majj:tt.

15. Resolverades at ståndets utlåtande, ang:de knecktetorpen i Wermland må til borg.st. afsändas; wid samma tilfälle uplästes et pro memoria uti thenna sak utan namn.

16. Upl. Kongl. Majj:ts nådiga remiss af d. 8 sisl. Sept.⁴ ang:de tilstånd för cornetten wid Östgötha cavallerie samt ryttmästaren i hessisk tjenst baron Per Hummerhielm at få accordera med någon ryttmästare om thes tjenst.

Pr.st. yttrade, at thet hemställer i underdånighet saken til Hans Kongl. Majj:ts nådiga wälbehag, at med råds råde therom förordna.

19.⁵ Upl. borgarst:s extr. prot. öfwer reductionsdeputat:s betänckande, ang:de fond til reductions och liquidationsverket, hwilket jämte betänckandet lämnades til domproben mag:r Liungberg, at igenomse til härnäst.

20.⁶ Upl. bergsdeputations betänckande,⁷ ang:de Hellefors silfwerwerks uphjälpande.

Borg. och bondest.⁸ bifallit. Pr.st. giorde likal.

¹ Läs 14.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 39.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁵ Paragraf 17 saknas i renskr.

⁶ Paragraf 18 saknas i renskr.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 17.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 897, Bondeståndets extraktprotokoll, onummerad.

Den 17 Octobris

1. Upl. och justerades nästföretgående protocoll. Wid 8 § resolverades, at påskriften på thet ifrån riddarehuset ankomne rådets extr. prot. blifwer sådan: Pr.st. hafwer genom utdrag af prot. d. 9 i thenna månad häröfwer sig yttradt; och hwad kongl. remisserne angår är af samma tancka med thet lofl. borg.st. i thes extr. prot. af d. 8 hujus.

I anledning af 19 § återlämnade domprobsten mag:r Liungberg the af honom emottagna papper, ang:de fond til reductions och liquidationsverket.

2. På thet ledamöterne af ståndet, som ej warit med uti stora secreta deputation måtte få tilfälle, at betäncka sig uppå thet föreslagne ämbnet, ang:de bre[n]winstilwerkningens¹ lämnande under kronan, aktades nödigt at medan en del af ståndet war nedgången til secr. utsk. thesse acter föreläste warda; giordes förthenskull början med stora secr. deputations extr. prot. af d. 5 hujus.² Thernäst uplästes deputerades af bem:te deputation berättelse, ang:de statsbristen och thes upfyllande genom förberörde inrättning.³ Widare uplästes stora secr. deputations ytterligare påminnelser i thetta mål.⁴

När thesse acter woro upläste, yttrade sig h:r doctor Hausswolff med flera, at the ej så hastigt kunde finna sig uti et så wigtigt och granlaga mål, utan behöfde än en gång läsa them igenom, om the eljest rätteligen skulle fina och pröfwa skälen; begärandes förthenskull, at the måtte lämnas på bordet til en annan gång.

3. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne; gifwandes tilkänna at thes stånd icke kan finna sig öfwertygat, at the ytterligare inkomne skälen, at gå ifrån sit beslut, ang:de brännwinstilwerkningen, hwarom han lofwade at et extr. prot. skall warda aflämnat.

Herr archibiskopen försäkrade, at ståndet ej skall underlåta at taga thenna angelägenhet i et ömt öfwerwägende; samt anmälte tillbaka wänl. hälsning.

4. Sedan deputerade tagit afträde upläste kyrkioherden mag:r Huss thes memorial⁵ ang:de thenna sak, som til ståndet inlämnades, begärandes til slut, at om thet skulle komma thertil, at en arrendesocietet blifwer inrättad, och såmedelst krogar komma at underhållas til bränwins afsalu, sådane inrättningar dock ej måtte skie uti Jämtland, Medelpad och södra delen af Ångermanland, för the i memorialet anförde skiel, utan hushållsbränning emot en skielig afgift tillåtas therstädes.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Stora sekreta deputationen, nr 2.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Stora sekreta deputationen, nr 3.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Stora sekreta deputationen, nr 4.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 66.

Superint. h:r doct. Kiörning gjorde samma förbehåll för then norra delen af Ångermanland och Westerbotn, samt kyrkioherdarne mag:ri Wettersten och Eckman för Helsingland och Dalarne.¹

Superint. h:r doct. Kiörning: Jag utbeder mig högw. ståndets benägna tilstånd at få yttra min mening. Ehuru jag i thetta ärende är och warit skiljaktig ifrån stora secrete deputation och thes resp. herrar ledamöters mening, jag likwäl icke hoppas eftergifwa them el:r någon annan uti upriktig kärlek för mit fädernesland, samt skyldig nit och åhuga, at efter mit tilfälle befordre thes wälgång. Jag talar icke el:r i egen sak, utan lärar, som en fri ledamot af et fritt och magtegende stånd, få yttra min tancka uti et wälment öfwerläggningsämne. Thet är ock så mycket längre ifrån mig, at patrocinerar brännwinets öfwerflödiga bruk, som sådant hwarken med min smak och böijelse, ej heller med mit ämbete öfwerensstämmer. Herrar deputerade förmena, thet spannmålsbristen här i riket, och then theraf flytande nödwändigheten at införskrifwa utländsk spannmål, skall härröra utan förmycken brännwinstilwerkning och consumption; men man bör theremot tilse, om icke uti thet skälet finnes så wäl petitio principii, tå man sätter thet för wist, hwad än är stridigt och bör bewisas, som ock fallacia non caussa ut caussa, i thet en orsak föregifwes utan werkelig existence. Jag håller före at inrikes spannmålsförrådets otilräckelighet förnämligast och egenteligen förorsakas af inwånarens årligen skiedda förökande, hwartil the många ifrån utrikes orter til manufacturerne och handtwerkshusen hit inkomme arbetare med hustrur och barn icke litet bidragit; theremot landet icke mer än tilförene blifwit upodlat; jämte thet misswäxt flera år på the mästa orter i riket infallit, så at then här i riket producerade spannmål således icke kunnat, til så många personers nödwändiga behof, förslå. Thetta bestyrkes så mycket kraftigare, när man går 9 à 10 år längre tilbakars, tå äfwen brännwin til husbehof brändes, och man här i Stockholm feck säd för 12 à 14 dlr tunnan, hwarföre ock r:s st:r gjorde författning, at säden skulle hållas i någorlunda pris, på thet lantmannens swett och arbete ej aldeles blefwe olönt.

Anser man åter saken i sig sielf, så synes thet förslaget, at uplåta til Kongl. Maj:tt och kronan all brännwinstilwerkning, at sådan til then mästbiudande förarrendera, ganska ömt och nära röra hwars och en tilständiga frihet, och therpå grundade rättighet, at för thes egen afwel eller wälfångna egendom til enskild nödtorft, el:r annat gagneligit bruk för sig och the sina, samt kreaturens föda och underhållande, obehindrad nyttia och anwända. Jag medgifwer casus, at högw. öfwerheten wid infallande allmän misswäxt, el:r brist på spannemål, kan i gemen förbiuda alt brännewins brännande, men at, som nu projecteras, friheten til egen husbehofsbränning skall tagas ifrån then ena och läggas til then andra, thet finner jag ej kunna aflöpa och werkställas, utan at prëjudicera flera. Rikets inbyggare äro alla lika fria, och til sin egendoms förwaltning berättigade.

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 67.

Thet förekommer mig jämwäl eftertänckeligit, at quæstio an allenast upgifwes til afgörande, utan at man bör fråga efter quæstio quomodo, therlikwäl bägge thesse frågor, neml. om thet föreslagne arrendet bör bifallas, och huru wid then sednare frågor, el:r i hänseende til sielfwa werkställigheten, ofelbart förete sig sådane hufwudsakeliga omständigheter, hwilka äfwen fordra r:s st:rs skärskodande och reglerande, och thet så nödwändigt, at bifalla til quæstio an tyckes dependera af quæstio quomodo, hälst i en så granlaga och widtu[t]sende¹ sak.

När man vidare fäster en upmärksam och tillika owäldig reflection på the 3:ne ändamål, som med förber:de arrende skola påsyftas, neml. 1:o at förekomma brännwinets öfwerflödiga consumption, 2:o at til handelsballencens² uphjelpande, förminska utländska spannmålens införsel; och 3:o at tilskynda Kongl. Maj:tt och kronan någon inkomst til statsbristens fyllande; så förekommer wid then första omständigheten at märka, thet likasom wid all siukdoms häfwande både origo och sedes mali måste sökas och ärfaras, så bör och här tilses, hwarifrån man har at leda orsaken til brännwinets missbrukande, och hwarest thet mäst drifwes. Ganska ringa öfwerflöd förelöper med brännwins förtäringar af landtmannen hema i thes hus, och thesutom, när årswäxten slår felt, brännes brännwin på få ställen, samt litet quantum på hwarthera. Theremot kan intet bestridas at största och flitigaste brännwinsförtäringen skier på krogar i städerna och på landet.

Ehwad mått som tages, lærer blifwa swårt, om icke omögeligit, at förebygga, at icke arrendatorerne för sin egen winst och båtnad, drifwa brännwinstilverkningen i thet högsta the någonsin kunna, samt forcera och utwidga brännwinsdebiten och afsättningen, hwartil om intet korn af säd wore at tilgå i landet, säd äntå til brännwinstilverkningen ej skulle tryta, och följaktel. i the swåraste misswäxtår förskrifwas utifrån, hwilket hushållaren såsom mon om sin egen wälfärd, aldeles skulle låta blifwa, och oförnekel. lämna bränningen och wara utan brännwin, när han af egit förråd ej hade tilgång at något til husbehof tilverka. Är således brännwin i nägden at tilgå, så lærer then som på sådan dryk är begifwen, antingen sällan el:r aldrig wara ifrån thet stället, oaktat thet skulle skie med thes sysslors försummande, el:r ock therifrån förse sig med samma dryck, samt til thes upköpande använda både penningar, spannmål och annan egendom, som han kan hafwa at tilgripa, el:r i brist theraf betjena sig af crediten, så långt then wille räcka: *Tilfället gör tiufwen, och hwar snaran är utlagd ther fångar hon*. Prediko-ämbetets förmaningar och åtvarningar lära i sådant fall intet räcka til, at hindra missbruket, och afböija the swåra påföljder, som theraf ofelbart existera.

Än mera herrar deputerade hafwa sökt at både physice, oeconomice och politice wisa brännwinets skadelighet; men blefwo icke likwäl sådant bruk nu

¹ Enl. konc.

² Läs: handelsbalancens.

med public auctoritet lofgifwit, när thet kommer at considereras såsom et tillåteligit medel til kronans inkomsters förmerande.

Häraf följer 2:o at utländska spannmålens besparing ej el:r kunde genom thetta förslag winnas; ty när inrikes spannmålen icke finnes nogsammt tillräckelig, måste ju arrendatorerne, antingen ärsätta bristen med spannmål ifrån utrikes orter, el:r ock ej kunna then stipulerade arrendesumman utbetala. I then förra händelsen hjälpes icke wår underwigtiga handelsbalance¹ och i then sednare händelsen winnes ej then förmodade inkomsten för kronan. Torde ock hända at arrendatorerne kunde förebära mångfaldig anledning til eftergift och afskrifning uti arrendesumman.

Jag kan äfwen utaf otwifelaktig ärfarenhet lägga härtil thet skälet, huru swårt thet är, at afskaffa thylika monopolier och societeter, sedan the en gång fått fotfäste och kommit i gång; hwaremot bewillningens continuation beror på r:s st:rs egit fria begifwande och samtycke, så at then tyngd och gravation, som the förorsaka, på långt när icke är så känbar och har then tryckande påfölgd med sig, som inrättningen af thet förra. Allmänna wälfärden, hwars och ens fri och rättighet, är thet mål, hwarifrån alla våra inrättningar uti wårt allmänna samhälle böra ledas, och hwartil the böra styras. Alt som theremot strider bör uti wår wälbestälte regering icke hafwa rum.

En fri- och rättighet, som rikets landtman utan rubbning ständigt innehaft, bör icke allom ifråntagas och några få tilläggas. Jag kan altså för mig och mina committenter ingalunda bifälla merberörde föreslagne arrende, utan protesterar theremot på thet aldrahögsta, men will likwäl gierna ingå uti andra billiga och med wår frihet öfwerensstämmande, samt af mindre consequence befintelige förslag, som kunna upgifwas, til at underhjelpa riket uti thes oumgångeliga tarfwor, så långt wår förmögenhet sig kan sträcka.

Kyrkioherden mag:r Manquer upläste thes utlåtande i thetta mål, som följer:

1:o Ibland andra förmåner, som medföljer en fri regering, är äfwen then, at hwar och en undersåte, som är sui juris, bör ega en fri och obehindrad disposition öfwer sin wälfångna egendom, at anwända thensamma sig til fördel och nytta, bäst han kan och gitter, när nu en sådan fri- och rättighet finnes grundad, så wäl i konungens försäkring, som regeringsformen, så frågas, huruwida riksdagsfullmäktige, hwilka til thessa grundlagars iakttagande uti sina ärhållne fullmagter äro förbundne, kunna thensamme sig och sina medbröder förswarl. afsända.

2:o Här kommer i consideration och kan wisas brännwinets nytta och gagn för landtmannen i sit rätta och måtteliga bruk, så wäl som nödwändigheten af dranken för boskapen, hwilket alt en hushållare bäst kan demonstrera.

3:o Hafwa ständernes författningar, i anseende til bränwinstilverkningens inskränckande och thes beläggande med afgift, altid haft 2:ne ändamål, neml.

¹ Läs: *handelsbalance*.

1:o at minska utrikes spannmålens införsel til handelsbalancens¹ uphielpande.
 2:o At hämma bränwinets missbruk och öfverflödiga nyttjande; men intetthera kan stå at winnas, i fall bränwinsbränningen blifwer ansedd för regale och under arrende uplåten; ty arrendatorerne skulle tå, til theras så mycket bättre utkomsts winnande wid arrendet, ofelbart winlägga sig om, at öka både tilwerkning och försälgning, så wäl långt öfwer thet inrikes spannemålen kunde tilräcka, som til äfwentyr på många ställen mer än et nödortfigt bruk torde ärfördras, så at man icke thesto mindre likafullt finge se wår handelsbalance² uti then omständighet i underwigt, och brännwinets öfverflöd på the flästa orter continuerat.

4:o Therest ock hända skulle, thet uti en och annan sokn, särdeles the aflägnare ej finnes sådane arrendatorer, hwilka icke finnas med brännwin tilräckel. försedde, och wid påfordran kunna aflåta til inwånarnes behof, så komma thesse sednare therigenom at lida, när the sålunda blefwo stälte i saknad af en nödig wana, then the hwarken sielf finge tilwerka, ej eller hade tilfälle, at få sig tilhandla, när the then behöfde, hwilket thesutom wore et twång, som med ber:de allmänna fri- och rättighet för r:s st:r icke kan öfwerensstämma.

5:o Thet skälet af påsyftad inkomst för Kongl. M:tt och kronan, gör ej eller tilfyllest; ty om någon i arrende wille ärlägga 15 t:r guld, så är dock bekant, at then upgifne statsbristen blifwit upgiffwen sedan man afräknat så wäl kronones ordinarie ingälder, som hwad r:s st:rs bewillning kunde bestiga sig til, så at ber:de statsbrist äntå ej kunde genom et slikt arrende fullel. fyllas och ärsättas, förutan thet owist wore, huruvida arrendesumman ärligen tilfullo utgår, och om icke hwarjehanda förminskning therå, antingen genom afskrifningar, el:r för andra orsaker, som nu förut ej kunna ses, torde existera.

6:o Thetta nu föreslagne arrendet lærer ock tjena, at under enahanda prætext och förewänning upbringa medel til statsbristens fyllande en annan gång, at äfwen ställa såsom et regale alt bryggande, ja ock bakugn med mera thylikt, hwilket wore ländande til stor skada, hinder och annat förfång, än man med häpenhet påtäncka och utan swårighet beskrifwa kan.

7:o Är nogsammt bekant, hwad men och olägenhet alla slika arrendesocieteter förorsaka rikets inbyggare, samt huru swårt thet är, at sedan thenna societet en gång blifwit inrättad, at få then häfwen och ändrad, fast then såsom kräfwe-tan förderfwar kroppen och lifskrafterne småningom förtärer; at ock ej förbigå, huru swårt thet är, at ärhålla rättelse och straff uppå thet ofog, som af them eller theras betjenter private personer tilfogas.

8:o Thet är ock en ostridig sak, at et wist folk skulle märkel. tilwäxa i rikedom och wälmåga, som sedermera, i anseende til thenna sin styrka, och therpå följande upkomst, skulle åtskilligt efter egit behag och egen wilja kunna uträttas.

¹ Läs: handelsbalancen.

² Läs: handelsbalancen.

9:o Så framt et sådant brännwinsarrende är fastställt, följer therpå strax at arrendatorerne påstå, at til förekommande af brännwinstilwerkningen hos menigheten, som ej med betjening tilfyllest kan hindras el:r bewakas, om the eljest then stipulerade arrendesumman skola kunna ärlägga, at brännwinspannorne ifrån husen strax måste afföras, tå sedermera ej skulle felas förslag, huru med thenna egendom kan el:r bör försakas, med mera.

10:o I öfverwälgande af hwilket alt, lærer wara bättre, at r:s st:r såsom öma och sorgfällige om theras oskattbara frihet nogesta bibehållande häldre äro betänkte på andra utvägar til statsbristens årsättjande, än at tola thet ringaste, som kunde ens hafwa skien til, fast mindre werkel. förorsaka inbrott uti samma frihet.

Omrörde thernäst, huruledes et wist slags lurendreijeri äfwen wid thenna tilwerkning föröfwas kan, hwarigenom skier, at när thet allenast för en t:a till kronan accisas, så tilwärcas likwäl i sanning 2:ne till arrendatorens förmon, men kronan och thet allmänna, genom consumptionen af spannmål och underballencen¹ til förökning; hwilket på thet sättet skier, at til inmäskningen brukas wört i stället för wattn, hwaraf altid dubbelt brännwin tilwerkas, såsom thet ock et dubbelt quantum spannmål upgår i sielfwa werket emot thet, hwarföre accisat är.

Hemstälte härnäst om thet icke skulle synas naturligare, at hwar och en undersåte i riket taxeras efter sin förmögenhet i löst och fast. Hwartil doct. Bro-wallius swarade, at thet hafwer långt större swårigheter och tunga med sig för rikets inwånare i alla stånd; men när en öfwerfödighetswara belägges, så pliktar allena then, som lyster af henne sig betjena, tå inlöper ock kronans theraf flytande avence,² icke allenast ifrån inhemska, utan ock fremmande och utländska män, hwilka på thetta sättet taga liksom en insensibel del i våra contributioner, ja äfwen thet folk, som inom riket lefwa skattfrie undersåtare, af hwilka eljest ingen halföre tilflyter kronan.

I anledning theraf, at så wäl i the upläste memorialer, som ock eljest ventilerade discursur en och annan af ståndet yttrade sig, at thet skulle synas wara et twång för undersåtare i en fri regering, om them icke skulle efterlåt tit wara, at nyttia sin egendom, och then wälsignelse Gud them beskierdt af theras arbete efter egit behag och til sin nödtorft, förestäldte h:r archibiskopen, om icke thet äfwen på lika sätt kunde anses för twång och ingrep i friheten, enär regeringen wid infallande misswäxt är, finner nödigt til landets conservation, allmännel. förbiuda brännwinsbränningen, och således skulle äfwen thetta wara höga öfwerheten betagit.

5. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde h:r präsidenten grefwe Piper, anmälandes hälsning ifrån sit stånd med begäran at thet så länge omtalte

¹ Läs: *under-balancen*.

² Läs: *avance*.

ämnet ang:de räntepersedlarne måtte ju förr thes häldre til afgörande företagit warda, emedan thet nu åter börjar lida til Thomasmässotiden, tå indelningarne böra uthlefwereras, och thet skulle falla krigsbefälet i synnerhet ganska swårt, at längre gå i mistning och owisshet om sin lön.

Herr archibiskopen swarade, thet nästan ingen session warit, at icke om thenna sak blifwit talt; och lærer pr.st. nu mera så mycket snarare kunna komma härifrån, som thet för sin del nästan är af enahanda tancka med r. och a. För öfrigit anmäldes hörsam hälsning.

6. Sedan deputerade tagit afträde, kom åter på tal ang:de brännwinsbränningen, och uppläste kyrkioherden mag:r Helstadius thes tanckar härom så lydande:

Emot thet föreslagne brännwinsarrendet äro i mit sinne följande skiel neml. 1:o sättes undersåtarene genom ett sådant arrende i twång; ty som thet står fast: Interest reipublicæ ut quis suare recte utatur, och så skieligit som thet är, at missbruket af en i sig sielf loflig ting hämmas och afskaffas, så hårdt will thet å andra sidan synas wara, at förmena någon then rättighet, at göra sin egendom så nyttig, som han bäst finner, särdeles en sådan egendom, som medelst Guds wälsignelse genom swett och arbete förwärfwas af jorden, och för hwilkens brukande man betalar skatt, tionde och ränta, och således ber:de egendom både med arbete och penningar köpt hafwer.

2:o Synes icke wara mögeligit, at en mindre quantitet af spannemål, under arrendatorers förwaltning, upbrännes til brännwin än hittills skiedt, tå hwar och en fått bränna til husbehof; ty fast man wille medgifwa, at konst och bättre inrättade verktyg skulle skaffa mera brännwin af en tunna säd, än eljest wanligit är, så blifwer dock consumptionen så mycket större, som arrendatorerne för sin profit skull intet lära lämna någon sokn obesatt med krogar, tå jämwäl sådane orter finna öfwerflödig tilgång på brännwin, som tilföre litet eller allsintet nyttjadt thenne waran; således blifwer ej allenast brännwinsconsumtionen större, och följakteligen större quantitet spannmål upgår, utan ock then ädlaste säden thertil använd, i stället härtills om icke mindre quantitet, dock sämbre säd, såsom efterstanck och slösäd, eller ock förskämd säd, bär, frukt och annat sådant af många hushållare thertil blifwit brukad. Således synes ingen spannmålsbesparing genom brännwinsarrendet kuna winnas.

3:o Förfarenheten wisar, at the af allmogen, som bo närmast intil städer och krogar, äro gemenl. the armaste; orsaken är lätt att finna. När nu krogar blifwa inrättade i alla soknar, och the få liksom privilegium uppå at supå brännwin, huru skall icke brännwinsconsumtion blifwa större än förr, tå then under husbehofsbränningen i flera, fast icke alla hus, warit måttelig; men när en på thenna drycken begifwen har så wigt tilfälle at få thensamma, så lærer man få förmimma, huru bonden undan hustrun, och hustrun undan bonden drager utur boet säd och annat och bär på krogen, hwarigenom the utarmas och hemanet förderfwas. Tjenstefolket, som warit wana, at i sina husbönders hus understundom få något af thenna drycken, och thet nu mera icke kunna få, wänja sig til

hustiufnad och stiela af thet the hafwa under händer, och skaffa sig brännwin före, efter thet the eljest icke kunna få. Så lærer brännwinsarrendet fräta omkring sig som en kräfweta, och en allmän större fattigdom förorsaka.

4:o Thetsamma missbruk, som skier med brännwin öfwas ock af mången med öl el:r dricka. Skulle brännwinet för missbruket och kronans inkomst skull sättjas under arrende, så synes wara samma skiel, at sätta bryggnig och dricka under arrende, hwarmed äntel. torde gå så långt at brödbakning och slagt också komme under arrende. Huru landet under en sådan odrägelig träl-dom skulle kunna bestå, thet lämnas til alla rättsintas eftertänckande. Man lämnar ock til eftersinnande uti hwad för en träl-dom, hwar och en undersåte råkar, genom thetta föreslagne brännwinsarrendet, i thet at husvisitationer och inquisitioner ofelbart blifwa anstälte, så at hwar och en måste wara skyldig at följa arrendatorernes besökare och ombudsmän i sina hus, öppna för them sina kistor och gömor, när och så ofta them behagar, flera olägenheter och chicaner at förtiga.

5:o Will thet synas, at thetta tilämnade brännwinsarrendet lærer tjena arrendatorerne til en stor båtnad och winning, som kanskie är någon orsak, hwarföre thet så högt påstås; men är brännwinet skadeligit, hwarföre skola några personer rikta sig med menighetens skada? Remo alterius damno fieri debet locupletior. Så mycket arrendatorerne genom thenna inrättning blifwa rikare, så mycket blifwer menigheten fattigare. Står thet sine exceptione fast, at brännwinet är in totum et tantum en öfwerflödighetswara och skadelig för riket, så står och thet fast, at thet in totum et tantum bör afskaffas, at thet icke må tjena någon til winst, och alla the öfriga til skada. Och som med win och utländskt brännwin äfwen drifwes missbruk,¹ så borde ock thesse på wist sätt afskaffas och förbudas; ty then penningen, som för them går utur riket, är äfwen så god, som then, som utgår för spannemål, och öfwerflödet är i gemen äfwen så skadeligit för riket, om thet öfwas af then rikare, som then fattigare.

Thesse är the considerationer, hwarföre jag icke kan samtycka til thet föreslagne brännwinsarrendet, mera kunde wäl sägas om then nytta, som förnuftiga hushållare kunna göra sig af brännwins brännande, hwilket jag will lämna. Men här frågas hwar man skall få penningar at fylla statsbristen? Om thet stode fast, at undersåtarene genom brännwinsarrendet skulle slippa alla extraordinarie contributioner, så wore äntå betänckeligit at underkasta sig en arrendesocietet, men som man intet kan trygga sig therwid, så måste äntå andra utvägar tagas, såsom antingen then projecterade bewillningen, hwilken om then eljest intet förslår, kan fördubblas och consumtionsaccisen på winer, bränwiner och andra öfwerflödighetswaror förhögas, el:r ock en wiss procent betalas af all lös fast egendom, som synes wara thet billigaste, jämnaste och bäst proportionerade contributionssättet. För öfrigit, om högw. ståndet skulle falla på then tanckan, at brännwinet må aldeles afskaffas, så är jag för min del

¹ Enl. konc., renskr.: *mistbruk*.

thermed ense, men at brännwinet må sättas under en arrenderande societet, thetill kan jag för ofwan anförde skähl skull, icke samtycka.

Domprobsten mag:r Liungberg yttrade sig, at thet wäl kunde wara godt, så i anseende til kronan, som flere considerationer, om brännwinet blefwe et regale, men fruktar at matkorgen blifwer therjämte för högt uppsatt för undersåtarene af en therpå följande dyrhet på åtskilliga victualiepersedlar, såsom smör, ost, kött och fläsk.

Probst. mag:r Montelius conformerade sig med kyrkioherd. mag:r Helstadius.

Kyrkioherd. mag:r Wettersten upläste och til ståndet inlämnade thes uträkning på huru mycket thet skulle kosta en landthushållare mer, at til frukost och aftonward gifwa sit tjenstefolk annan spis, när brännwinet blifwer förbudit, med flera skiel, som tyckas fordra, at en landthushållare bör ega fri bränning til husbehof; hwilket alt lades ad acta.

Probsten Lidius: Om wi wilja ha lindring i våra nu eljest nog dryga och tryckande extra utgifter, och kronan therjämte få, icke allenast en lika, utan mycket tillräckeligare fond til sina nödtorfter; om wi wilja at then til bara mörgen frätande underballancen skall förekommas och statsbristen tillika fyllas; om wi wilja, at missbruket af en öfwerflödighetswara skall hämmas, så ser jag ei annat, än at wi gå in i thet förslag, som stora secr. deputation upgifwit.

Åtskillige af ståndet yttrade sig, at alla winer, tillika med the franska brännwiner, som til så stor myckenhet i riket förtäras, borde snarare, så som på sit sätt ganska mycket bidragande til underbalancen,¹ antingen aldeles förbudas, undantagande, hwad til kyrkor, kongl. hofwen och ministrernes behof ärfordras, el:r ock ställas under kronan, än at undersåtarene skall betagas, at til sin nödtorft och bättre utkomst, nyttja thet som wexer i vårt eget land.

Herr archibiskopen förestälte, at thet wore wäl, om wissa winer aldeles blefwe förbudne; ty fastän kronan therwid komme at mista accis och tull, så wore likwäl therwid någon nationelle winst i behåll til underbalancens² stoppande för riket.

Herr doct. Browallius: Här äro 2:ne frågor quæstio an och quomodo, wid hwilka bägge ståndet bör stödia sina tanckar på wissa grunder; til then förra kommer i consideration, at statsbristen bör fyllas, och thetta är en afgjord sak, men han bör fyllas på et sätt, som för undersåtarene faller drägeligast, och therjämte är tillräckeligt nu och i tilkommande tider. At belasta antingen the tjenstgörandes löner, af hwilka the måste i thessa tider äntå knapt nog lefwa, el:r ock the egendomar hos undersåtare, som ehuru the i sig sielfwe kunna wara reelle, men likwäl therhos onyttige, ty the kasta intet af sig, tyckes ej wara förnuftigt; hwilket andra nationer mäst öfwer hela Europa för thetta besinnat, så at wi ej äro the förste, som begynna täncka på thetta sättet.

¹ Läs: *underbalancen*.

² Läs: *underbalancens*.

Then andra grunden är underbalencens¹ stoppande, ty eljest warder riket utan utwertes fientelig magt, ja utan at en fiende behöfwer therpå kosta et skott krut, af sig sielf förtärt och i grund förderfwat, och thet lærer thermed icke länge tola. Härwid plägar inwändas, at underbalencen² härrörer icke blott af utländsk spannmåls införskrifwande, utan ock af andra åtande och tärande waror; men thet är bewist, mer än handgripeligen, at dock then fremmande spannmålen är hufwudarticeln i thetta mål, som til underbalancen bidrager mer än $\frac{3}{4}$; ty hwad winerne och specierne beträffar, så har kronan af theras införsel långt större inkomst, än sielfwa waran på sin ort kostar. Är dock icke the-remot, at the dyra winerne borde i synnerhet aldeles wara förbudne. Thet är sant at största öfwerflödet af brännwins supande på krogar föröfwas; men här bredewid kommer then consideration, at om än alla krogar blefwe förbudne, så uphörde dock thermed ej consumptionen af waran; ty hon såldes tå i miugg på 10 ställen för et, hwaraf en privat hushållare wäl kunde draga winsten; men publicum och then allmänna rikshushållningen måste kännas wid skadan och bristen. Hemställer altså om thetta wore wäl handlat emot fäderneslandet, och om efterkommanderne skulle tacka oss för en sådan hushållning.

Herr doctor Filenius instämde i thet, som h:r doct. Browallius nu anfört, läggandes til, at hwad undersåtarenes frihet beträffar, hwars inskränkning tyckes ligga i vägen, så lærer thenne så mycket mindre hinna swara emot then lisa och lindring, som hwar och en enskildt hafwer af thenna inrättning at wänta, emot the inkomster, som kronan häraf drager, och emot thet syndiga missbruk, som förekommes, althenstund en hwar, af hwad stånd han helst är, eger fritt tilträde at participiera i arrendet på then ort han bor, och således lærer icke med skiel kunna sägas, at något ingrep skier i regeringsfriheten.

Kyrkioherden mag:r Helin: Utöfwer then ifrån r:s högl. ständers stora secrete deputation nyligen inkomne proposition til samteliga plena, ang:de et brännwinsarrendes uprättande under kronan, är thetta mit wälmente yttrande:

1:o Kan så mycket mindre sägas, at brännwinsbrännande til husbehof å landet något ansenligen skall bidraga til Sweriges underbalance³ i handeln, som thet /a/ allom rättsskaffens landthushållare nog kunnigt är, thet intet brännwin til husbehof tilwerkas af annan spannmål, än slögsäd allena, och sådan, som til föga annat gagn i hushållet tjena monde. /b/ äfwen bekant är, at en försigtig landthushållare ej mera spannmål til brännwin anwänder, än han, efter en noga förut giord uträkning, wet til nödtorftigt husbehof, som aldraknappast betarfwas.

2:o Theremot i then händelse thet föreslagne arrendet skulle fastställas, blefwe ofelbart icke allenast then bästa och kornfullesta spannmålen thertil upköpt och brukad, utan också dubbelt större quantitet årligen åtgången, å ena si-

¹ Läs: *underbalancens*.

² Läs: *underbalancens*.

³ Läs: *underbalance*.

dan hos sielfwa arrendatorerne til brännwinstilverkningen, then ingalunda minskas, men håller förhögas lärer, och å andra sidan hos the längre ifrån brännerisplatserne boende landthushållarene, the ther lidande brist på drank, nödsakas använda mångfaldigt större quarter spannemål til sina kreaturs framfödande, än eljest. Hwarigenom så wäl the fattige warda utur stånd satte, at förskaffa sig och sina kr[e]jatur¹ födan, som ock spannmålen blefwe i högsta måtton stegrad, och handelsbalancen således wida wägnar uphögder.

3:o Althenstund man är fullkomligen öfvertygad therom, at thet öfwerflödiga brännwinssupandet på krogen, giestgifwaregårdar och marknadsplatser förorsakar många och swåra synder, warande thesutom et landtförderfweligit malum, hålst spannmålsödan förnämligast, om icke endast theraf härflyter. Förthenskull wore högst både nödigt och skieligt, at alt slikt brännande til salu, måtte antingen wid aldrahårdaste straff platt förbudit, el:r och med så dryg accis belagdt warda, at fyllerislustan, medelst warans dyrhet, måtte gwäffas och dämpas, samt kronan af thetta necessario malo, dock något bonum politicum, til statsbristens stoppande, ännu och bekomma kunde.

4:o Men at Swea och Götha inwånare, som alt hitintils haft then nåden af sin Gud, ömheten af sin hulda öfwerhet, och förmon at sin ädla frihet, at få så wäl förr, som inunder och nu i 28 år efter souverainitetstiden, til sin nödtorft uti sina hushåld nyttja then goda Gudens milda wälsignelse oqwalde, hwarföre the ock wälwilljogt dragit sina bördor och utgiort sina skatter, skulle nu en sådan wesentelig del af sin frihet och förmon handlost ifrån sig släppa, och kasta sig inunder thet äfwentyr, at för then waran, hwilken en hwar landthushållarne til husbehof oumgängeligen betarfwar, och sielf med föga eller alsingen afsaknad, af slög säd, enebär, runnebär, myror, kål och flera wexter kan efter nödtorften måttel. tilwerka, betala dubbelt, ja tör hända med tiden 3 å 4 dubbelt til andra, hwarigenom hwars mans naturliga rätt synes altförmycket lida, nödtorftig handtering uti hushållen, och Guds gåfwors rätta bruk förhindras, samt the ringa och fattigas litsla förmågo, wälfärd och egendom blifwa them rikom och förmögnom til byte, thet tyckes warda et altför tungt ok på et fritt folks skuldror, hwaröfwer wi, wåre barn och efterkommande med heta tårar nog sucka och klaga skulle. I synnerhet som man befarar, at ther thetta oket en gång warder oss pålagdt, thet sedan torde aldrig, el:r ganska swårl. kunna åter afskuddas.

5:o Hwad eljest sielfwa statsbristen angår, så synes then oförgripel. äntå lätt och mögeligen kunna upfyllas, utan at man så noga behöfwer anse brennandet til husbehof i thes rätta och nödtorftiga bruk, för endesta materia peceans, när man i thes ställe fast heldre hafwer afseende uppå thet högstskadeliga brännandet til salu, samt then avance krögare, giestgifware och flere andre sig theraf göra, och lägger sedan härtil franska brännwinet, med åtskillige slags läckra winer, arrack och delicate drycker, samt med utländska frukter och confecturer med mera sådant. Hwartil äfwen borde töra räknas the öfwertäkte wagnars otillbörliga bru-

¹ Enl. konc.

kande, åtskilliga nymodiga mans och fruentimmers klädedrägter, knappar och spännen etc. Om thesse såsom werkelige öfwerflödighetswaror här uti landet, så wäl som i andra riken med ansenlig accis och pålaga betungades, torde snart finnas utwäg för 5 å 6 t:r gull årligen, hwarutaf kronan så wäl som äfwen af tullarrendets och kungsgårdarnes, jämte annor sin egendoms bättre disponerande til sin större fördel, ofelbart then bristande summan i staten til nästa riksdag kan indrifwa: Hwilket sätt wissertl. lærer anses för billigare och drägeligare, tå then swåraste tyngden ej på then swaga allena lagd warder; utan en hwar riksens undersåtare, i proportion af stånd och wilkor för öfwerflödighetslystnad finge betala, än at för några års brist i staten til thes fyllande, endast graverat the ringare, som af bränningen til nödortfigt husbehof, oumgäangeligen sig måste betjena.

Hemställandes h:r kyrkioherden härjämte, om thet icke skulle synas rådeligit, at hwad af deputation blifwit projecterat, kunde genom trycket göras allmänt, så at samtelige inwånarene i riket finge part häraf, och tilfälle at täncka uppå saken til nästa riksdag will Gud, tå thetta ärende med större lätthet och mindre bekymmer kunde företagas och lyckeligen afgöras än nu, tå thet måste komma våra hemawarande medbröder ganska främmande före.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Twenne ting äro, som böra rödjäs ur wägen, i anseende til quæstio an; thet ena at så många sättia i twifwelsmål, om publicum werkel. skall kunna af thenna inrättning ega then förmån och nytta som föregifwes. Thet 2:dre at något war drages med the misstanckar, som, therest thetta project nu antages, skulle sedan flera thereafter följa, såsom ang:de brödet och drickat, med mera.

Herr doct. Browallius lade til, at just thesse dubia böra til sin grund undersökas, och sedan jämwäl the grunder undersökas, och på thet nogaste bepröfwat, på hwilka deputation bygd sina skiel, och tå lærer man snart finna, hwikenthera håller bättre strek; ty wi få intet resonera efter godtycke tå, när rikets wäl förknippat med undersåtarenes wäl, til ögnamärke sättes.

Probsten mag:r Oedman upläste et thes project til inrättning af brännwinstillverkningen utan arrende, jämte uträkningar therå, som lades ad acta.

Herr superintend. doct. Kiörning itererade, hwad af honom nyligen blifwit anfördt i thetta ämne; hwaruppå h:r doct. Browallius nu swarade: Beträffande the 2:ne skielen som h:r superint. Kiörning anfördt, neml. ingrep i friheten, och et lika quantum spannmåls consumerande, lära the af sig sielfwa förswinna, enär man besinnar, at eho som helst behagar hafwer lika fri och rättighet at interessera uti arrendet och at thet kommer på regeringen an, at, efter omständigheterna, förordna, huru stort quantum öfwer hela riket, och följaktel. wid hwarje panna, thet året får brännas, hwaröfwer then nogaste bewakning ej lærer tryta.

Herr öfwerhofpred. Troilius: Uti hwad slut wi stanna, så måste man så laga, at thet för ståndet blifwer anständigt, och emedan redan är begierdt, at betänckandet skall ligga på bordet til härnäst, så är ock jag af samma tancka, på thet wi måge något hwar hafwa tilfälle, at något närmare besinna oss häruppå, och om

grunderne pro och contra blifwa fulleligen öfwerlygade; hwilket af större delen biföls och lämnades således saken til härnäst.

7. Herr archibiskopen upwiste r. och a:s bifall til pr.st:s extr. prot. ang:de presterättigheterne på Gottland; hwarwid h:r superintendenten Kammecker berättade, at jämwäl bondest. ändrat sin första resolution och nu bifallit thetsamma.

8. Blef beslutit at saken ang:de räntepersedlarne skall uti nästa pleno til sluteligit afgörande företagas.

9. Föredrogs saken, ang:de finska seglation, och uplästes 1:o r. och a. extr. prot. af d. 16 Sept.¹ hwarmedelst the bifallit finska deput:s betänckande,² ang:de thenna sak. 2:o Borg.st:s extr. prot. af d. 16 Sept.³ hwarutinnan the afslagit samma ansökning.

Uppå skedd proposition biföll pr.st. r. och a:s utlåtande.

Den 21 Octobris

1. Upl. och justerades prot. af d. 17 i thenna månad.

2. Herr archibiskopen förständigade, hurusom han genom nog säkra efterrättelser fått förnimma, at thet intet torde wara pro tempore, at förän termin til riksdagens slut blifwit utsat, företaga om räntepersedlarne, samt at krigsbefälet sielfwe äfwen finna sig theruti; emedan the nogsamt kunna wara försäkrade, om pr.st:s wälmening i thetta mål; dock at härmed ej så länge utdrages, at ju icke til wederbörandes efterrättelse saken kan innan Thomasmässan wara afsluten, hwilket af ståndet blef bifallit.

Widare förestälte h:r archibiskopen, om icke ståndet skulle tycka, at så wida mer än 2:ne månader äro förflutne ifrån thet at sist taltes om riksdagens slut, man nu kunde påminna therom, tå man will förmoda at thet så mycket mer skall drifwa på riksdagsgöromålen. Kyrkioh. mag:r Helstadius ärindrade, at thet icke blef särdeles wäl uptagit förra gången, och man må gierna undwika, at oftare råka i sådan ledsamhet.

Herr archibiskopen förmente, at thet torde nu bättre aflöpa, särdeles, om wi intet just utsätta dagen, utan allenast gifwa the andra stånden anledning, at en gång täncka på slut och thertil anföra the bewekande skiel och omständigheter, som pr.st. thertil med högsta billighet föranlåta kunna.

Hela ståndet biföll thenna herr archibiskopens föreställning, och anmodades biskop. h:r doct. Alstrin, at härtil projectera et extr. prot.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 40.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 14.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 60.

3. Upl. finska deputations betänckande,¹ ang:de then tilämnade, men af Nys-tads borgerskap, samt Nykyrko, Eethala och Pyhäma soknars allmoge öfwer-klagade masugnsbyggnad wid Pyrris och Nykyrko sokn. Härjämte uplästes ock commercierådet Nordencrantz ang:de thenna sak til ståndet ingifne me-morial,² och sedan härom något discurerat blifwit, resolverades at pr.st. kan så mycket mindre bifalla deputations betänckande, som thet strider emot rikets grundlagar, och hwar undersåtes therunder beroende beneficia instantiarum ju-ris et processus til godo, skall sättas utur nyttjandet af sin wälfångna egendom och privilegier, kunnandes hwar och en som finner sig befogad at klaga, an-måla thetsamma å wederbörlig ort.

4. Anmältes at capitain Schechta begärte företråde som skall hafwa 2:ne me-morialer, at til ståndet ingifwa, i anledning hwaraf diskurerades och blef be-slutit, at ehuruwål företråde icke gierna kan nekas; dock om bem:te capitain skulle begära, at memorialerne strax måtte föreläsas, kunde sådant för thenna gången icke skie. Häruppå lämnades merbem:te capitain företråde, och när han begierte, at thes medhafwande memorialer måtte upläsas, swarade h:r ta-leman, at sådant nu intet gierna kan låta sig göra, emedan ståndet har under händer någon angelägenhet, som intet låter sig afbryta.

5. Herr archibiskopen gaf tilkänna, at thet skall på riddarehuset blifwit uti ef-tertänckeliga och hårda utlätelser icke allenast talt om deputerades memorial ang:de herredagsmannen Erik Persson, och wid samma tilfälle jämwäl om pr.st:s med the andra stånden i thetta mål communicerade extr. prot., utan ock något skrifteligt i samma ton ther wara ingifwit; hemställandes förthenskuil, om thet icke skulle pröfwäs billigt och ståndets wärdighet anständigt, at man litet frågade härefter och begierte part af memorialet. Thetta bifölls och h:r doct. Browallius anmodades at projectera et extr. prot. uti thetta ärende.

6. Upl. stora secrete deputat:s extr. prot. af d. 20 hujus,³ ang:de en ytterligare förstärkning af ledamöter til et antal som samma deputation år 1743 bestod ut-af, som komma til än vidare öfwerläggning at företaga ärendet rörande stats-bristen. Någre af ståndet begierte, at så wida 2:ne stånd allaredan sig utlåtut, ang:de bränwinstilwärrckningens lämnande under kronan, pr.st. jämwäl måtte nu, tilfölje af sista öfwerenskommelsen, thetsamma äfwen hos sig afgöra, men emedan thetta synes wara en articel, hwaröfwer stora secr. deputation begier en ny deliberation, altså ock efter något vidare discurerande härom, stannade ståndet i thet slut, at thet bifaller stora secr. deputations ofwannämde extr. prot. men gör nu tillika och förut thet kraftigaste förbehåll, at ståndet uti then större el:r talrikare deputation icke vidare sig inlåta will uti något af the ämnen, som ther förekomma kunna, än allenast at höra och gifwa the uplysningar, som nö-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 15.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 168.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Stora sekreta deputationen, nr 6.

diga pröfwat, men icke at lämna något utslag el:r ståndets utlåtande med ja el:r nej öfwer någon proposition, som til äfwentyrs göras kunde, hwilket ej i deputation utan i ståndets pleno skie bör. Och på thet the öfrige stånden måge af thetta förbehåll få del, ty anmodades herr archibiskopen, såsom ståndets taleman, at strax wid deputations början, och innan discusserne öpnas ad protocollum i deputation anmäla thetta förbehåll, samt förklara, at pr.st. til följe af deputations extr. prot. är hitkommit endast at taga och gifwa uplysningar, men icke, at något afhandla och besluta.

7. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne, inlämnandes 4 extr. prot. utaf hwilka et efter begäran uplästes,¹ ang:de ståndets ytterligare utlåtande om bränwinets förarrenderande, samt påminte om heradshöfdingarnes rang.

Herr archibiskopen swarade med hälsning, at ståndet skall taga thesse ärendet före, så snart sig göra låter.

8. Herr doct. Browallius upläste thet af honom projecterade extr. prot. så lydande:

Pr.st. har igenom rykte förnummit, at uti höglofl. r. och a:s pleno några omilda omdömen både munt- och till äfwentyrs äfwen skrifteligen skall wara fälde öfwer samtel. r:s st:rs talemäns och deputerades under d. 24 Sept. sistl. aflämnade betänckande, samt pr.st:s theröfwer af d. 7 Octob. utfärdade extr. prot. hwarigenom ståndet til innehållet af betänckandet lämnat sit enhälliga bifall; emedan thetsamma med riksdagsordningen pröfwades enligit, samt the therstädes föreslagne utvägar och anstalter nyttiga och til god ordning wid riksdagsgörömlen tjenande. Som nu både i gemen r:s st:rs myndighet, och i synnerhet hwart och et ståndes wärdighet kräfwet, at thes utlåtelse måtte för obilliga omdömen blifwa befriad, så har ståndet funnit sig föranlåtit, at hos r. och a. af ofwännämde utlåtelse begära del, på thet ståndet sedermera, efter befundne omständigheter, må kunna sig theröfwer behörigen yttra.

Thetta gillades och lämnades strax til renskrifning, at sedermera genom några deputerade warda hos r. och a. aflefwerat.

9. Upl. borg.st:s af thetta dato ad notitiam meddelte extr. prot.² ang:de samma ärende, som i nästföregående § omförmäles. Och resolverades at pr.st. jämwäl skulle lämna borg. och bondest. del af thet extr. prot. som uti thetta mål ifrån pr.st. afgådt til r. och a.

10. Upl. reductions och liquidationsdeputat:s betänckande,³ ang:de en wiss fonds anslående til theras förnöijande, som genom reduction och liquid. något komit at lida.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 34.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 46.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 15.

Borg.st. har genom extr. prot. af d. 14 hujus,¹ til alla delar bifallit betänckandet med tilläggning, at wederbörande, som i kongl. kamarcollegio komma at föredraga the häruti omrörde mål til afgörande, böra thertil ega rättighet framför andra ärender wid answar til görande för then, som theruti är hinderlig.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och sedan h:r domprobst. Liungberg giordt om thes beskaffenhet en utförlig berättelse, ståndet äfwen förnam at then anslagne fonden på intet sätt graveras publicum, biföll uppå skiedd proposition betänckandet simpliciter.

Den 22 Octobris

1. Upl. och justerades protoc. sedan i går.

2. Upl. utaf allmogens allmänna besvär 74, 83 och 85 ang:de Andrarums alunbruk.²

Bondest. bifallit then 74 och 83, men begär at then 85:te må gå ut.

Borg.st. ha bifallit then 83 och 85 med tilläggning,³ at i Kongl. Maj:ts resol. införes, at ingen, eho thet wara må, wid 1 000 dlr s:mts wite, skall hädanefter understå sig at beswära r:s st:r med något försök om ändring härutinnan, och the för thetta gifne och laga kraft wundne resolutioner, men om 74 § har borg.st. sig ej yttarat.

Häruppå uplästes präsideten grefwe Pipers memorial,⁴ hwarutinnan alla the kongl. resol:ner och privilegier anföras emot hwilka bondest. giordt theas ansöknningar, och förutan hwilka alunverket icke bestå kan. I anledning hwaraf med thet mera, pr.st. pröfwade skieligit at bifalla borg.st:s utlåtande, och hwad thesutom beträffar 74 § kan pr.st. icke annat, i anseende til härwid warande bewekande omständigheter, än bifalla gietters nyttjande under behörig wallgång intil nästa riksdag.

3. Domprobst. mag:r Liungberg begierte, at consistorium i Strengnes kunde, til så mycket skyndesammare clarering af the 600 dlr k:mt, som thesamma är skyldigt til ståndet at betala, genom extr. prot. å nyo warda härom påmint, hwilket bewiljades; men imedlertid blefwo nu til följe af ståndets resol. d. 21 sisl. Aug. the 10 plåtar til lectorn Willbom prænumererade, och emot quittance afflewererade.

4. Uppå h:r öfwerhofpredantens⁵ Troilii hemställande föredrogs fabriqueuren Nyholm[s]⁶ memorial,⁷ ang:de et lotteri til inrättande af en knöppelschola.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 65.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 6.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 48.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 40.

⁵ Läs: öfwerhofpredikantens.

⁶ Enl. konc.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 41.

Herr archibiskopen ärindrade, at ståndet allaredan för 2:ne månader, i anledning af r. och a:s härom gjorde föreställning, resolverat, thet, i anseende thertil, at nu på någon tid så många lotterier blifwit bewiljade, en underdånig föreställning skulle skie hos Hans Kongl. Majj:tt, at intil nästa riksdag skulle skie hos Hans Kongl. Majj:tt, at intil nästa riksdag inga flere måtte warda tillåtna.

Ståndet påminte sig äfwen thetsamma; men som memorialet tå redan war ingifwit, ändock thet intet hunnit föredragas, omständigheterna jämwäl härwid äro ganska öma och ändamålet nyttigt, så pröfwade pr.st. skieligit at härtil bifalla och resolverade: Ehuruwäl pr.st. under d. 5 Aug. sistl. beslutit, at Kongl. Majj:tt i underdånighet skulle anmodas, inga flere lotterier i nåder bewilja intil nästa riksdag, likwäl och emedan thenna ansökning förut war anmäld, then sökandes omständigheter jämwäl äro all medömkan wärde; ty kan pr.st. ej annat, än för thenna gången härtil bifalla, och i öfrigit förblifwer wid förenämde thes utlåtande.

5. Upl. utdrag af rådsprot. af d. 11 Aug.,¹ ang:de allmogens i Södermanland och Wingåkers sokn anförde beswär theröfwer, at åboerne på hela heman tagit anledning af 1682 års knektecontract, at påstå, thet the, som bebo half:a heman och therunder böra betala lika mycket i soldatelega, som helgårdsåboen.

Härjämte uplästes ock kongl. krigs- och kamarcollegiernes underdåniga utlåtande öfwer thetta mål.

R. och a. resolverat, at the finna bäst, thet härmed förblifwer efter förra wanligheten til nästa riksdag, samt at H:s Kongl. Majj:tt må i underdånighet anmodas, at thertil låta infordra alla nödiga underrättelser, så wäl som wederbörandes utlåtelse och betänckande, på thet r:s st:r tå med så mycket mera trygghet sig häröfwer må kunna utlåta.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

6. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,² ang:de jordpäron el:r potatoes.

R. och a. bifallit.

Pr.st. bifaller så mycket häldre, som pr.st. hwar å sin ort ej eller will underlåta, at både med exempel och upmuntringar, befordra thenne angelägenhet.

7. Upl. consistorii i Götheborg skrifwelse af d. 14 hujus,³ hwarmedelst berättas, at en prestman af reformert religion nyligen blifwit til Götheborg ifrån Engeland införskrifwen, som til följe af 1741 års förordning, lærer med första begynna med thenna religions offenteliga öfning, hwarföre consistorium begärer få weta, om wid innewarande års riksdag något i thenna sak blifwit afhandlat, el:r hädanefter något slut är at wänta.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 53.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 43.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 15.

Herr archibiskopen yttrade sig, at thetta mål kunde i et ecclesiastique pleno jämte något annat företagas; tå man imedlertid torde århålla något utslag öfwer hwad wid riksdagen i thetta mål anmält blifwit, hwarförinnan man intet är i stånd, at til bem:te consistorium något swar at aflämna.

8. Föredrogs pr.st:s extr. prot. af d. 27 Maii sistl.¹ ang:de cartæ sigillatæafgiften, hwilket r. och a. bifallit. Härjämte uplästes ock bondest:s extr. prot. af d. 8 Junii ang:de samma sak,² hwaröfwer r. och a. resolverat, at the bifälla, thet bondest. utom hwad redan i then projecterade förordningen utsatt är, må undslippa cartæ sigill.afgiften wid alla ansökningar om ekars och bokars fällande, swedieland och utsyningar thertil, åkers, engs och beteshagars intagande, jämte beswär öfwer tilfogad oförrätt af kronobetjenterne el:r andra ämbetsmän; uti thet öfriga finner r. och a. at bondest. ej kan undandraga sig cart. sigill.afgiften, hwilken dock för them til hälften emot andra limiterad är.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

10. Upl. handels och manuf.deputat:s betänckande,³ ang:de fiskeriernes inrättande i Halland, jämte et annat, om thet holländska fiskeriet, med mera.

R. och a. bifallit.

Pr.st. gjorde likal.

11. Upl. handels- och manuf.deputat:s extr. prot.⁴ ang:de åtskilliga persedlar, som wid renskrifningen och tryckningen af then wid thenna riksdag faststälte taxa til manufacturfondens upbärande, i hastighet blifwit förbigångne.

Borg.st. har genom extr. prot. bifallit,⁵ at thesse uteslutne persedlar uti et additament til förra taxan måge specificeras och genom trycket allmänt göras.

R. och a. bifallit med borg.st:s tilläggning.

Pr.st. gjorde likal.

12. Upl. bergsdeputat:s betänckande,⁶ ang:de slutsverket och stora metallwågen här i Stockholm.

R. och a. bifallit med then tilläggning, at then nu bewiljade tilökningen ej upbäres längre, än til thes thenna byggnad blifwer fullbordad.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, men, som therunder en utskickad ankom ifrån borg.st. med begäran, at med thetta ärende måtte hafwas anstånd til nästa plenum tå bem:te stånd will med några påminnelser inkoma, så lämnades äfwen saken tils vidare.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1304, Prästeståndets extraktprotokoll, nr 29.

² Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 51.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 22.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 24.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 18.

13. Uppå biskopen h:r doct. Rhyzelii föreställning, resolverades at genom en deputation låta göra påminnelse hos r. och a. ang:de bifall til then för Lindköpings domkyrkas tornbyggnad begierte collect och stambok.

14. Domprobst. mag:r Liungberg giorde berättelse om Båtiska arfwingarnes sak, och resolverades at acterne, som hit höra, kunde til härnäst upletas, tå ståndet will sig utlåta, om och huruwida thetta ärende må wid innewarande riksdag företagas el:r ej, emedan owist är, om icke thet, som wid en förfluten riksdag blifwit oafgiordt, kan wid en annan uptagas, utan at thet å nyo gådt igenom urskillningen til wederbörande deputations igenomseende.

15. Upl. borg.st. extr. prot. ang:de fändriken Reisers memorial, hwilken sak wid 1738 års riksdag warit före, hwarom ståndets tå hållne protocoll af d. 30 April uplöstes; och som befants, thet ståndet sig wäl utlåtitt; men med expedierandet innehållitt tils r. och a. sig först yttradt, altså förblef ock ståndet nu therwid.

Probst. mag:r Lidius ärindrade, at thet synes nog swårt wara handlat emot thenna man, at han just therigenom blifwit i sådant lidande försatt, at gener.krigsrätten förgått sig, medelst afsteg emot lag och förordningar.

16. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade med förfrågan, om hos pr.st. ännu blifwit afgiordt, ang:de bränwinsförpaktningen, och begierte i fall thet ej wore skiedt, at ståndet nu wille företaget och afslutat, såsom en sak, hwilken ej egentel. hörer til stora secr. deputations göromål; recommenderandes tillika saken ang:de heradshöfdingarnes rang.

Herr archibiskopen swarade, at bägge målen skola tagas i öfwerwägan.

17. Upl. finska deputat:s betänckande och förklaring¹ öfwer 30 § i resol. på allmogen[s]² beswär af år 1739.

R. och a., borg. och bondest. bifallitt. Pr.st. likal.

18. Upl. kamar- oecon.deputat:s betänckande,³ ang:de någon angifwen brist för kronan wid förmedlingen på Öland.

R. och a. bifallitt.

Pr.st. giorde sammaledes.

19. Gafs tillkänna at i morgon sammanträder större secrete deputation på rid-darhussalen; hwarwid h:r archibiskopen begierte, at samtelige ståndets ledamöter wille efter anslag sig ther infinna.

20. Föredrogs å nyo handels och manuf.deputat:s betänckande,⁴ ang:de pappersbrukens uphjelpande. Hwaröfwer sedan thetsamma hos r. och a. samt

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 16.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 42.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 23.

pr.st. förewarit, borg.st. sig jämwäl utlåt, at thet bifaller betänckandet med r. och a:s tilläggning, dockså at ingen, utan föregångne warningsgrader, må förklaras sit på pappersbruk undfångne privilegium förlustig. Hwarjämte ståndet håller före, at thet skulle mycket upmuntra bruksidkarne och befordra debiten, om wederbörande kongl. collegier och ämbetsmän, framför alt inköpte swenskt papper til publike behof, fast thet ej wore så fint och witt, som thet utländska.

Bondest. har äfwen bifallit,¹ undantagandes hwad then omständigheten beträffar, at the som samla lumpor skola under manufacturprivilegierna skyddas, hwilket ståndet anser så mycket betänckeligare, som thymedelst til landbrukets största skada, en hop til annat arbete nyttigt folk sig härtil torde låta bruka, ther likwäl ståndet håller före, thet inga andre mans- el:r qwinspersoner, än the, som til annat arbete finnes otjenlige, härtil nyttjas och användas böra.

R. och a. bifallit så wäl borg. som bondest:s i så måtto gjorde tilläggningar och ändringar.

Pr.st. biföll på sätt som r. och a.

Den 29 Octob.

1. Sammanträdde ståndets ledamöter, såsom deputerade i större secr. deputation, och som ståndets utlåtande i thetta mål skulle efter öfwerenskommelse anses för ståndets plenibeslut, ty aktades nödigt at samma utslag skulle tagas til protocolls.

Sedan förthenskuil något blifwit discurerat om saken, gjorde h:r archibiskopen proposition, om ståndet nu bifaller stora secr. deputations project til brännwinstilverkningens lämnande under kronan? Och som åtskillige begierte at häröfwer voterat skulle, på thet man så mycket snarare måtte kunna komma therifrån; ty blef ock votering behörigen anställd, hwilken wid sedlarnes öppnande så utföll at 7 woro för ja och 23 för nej; hwarmed bem:te project at pr.st. ej bifölls; dock aktades nödigt, at deputerades project warder til trycket befordrat, på thet hwar och en i riket må få kundskap härom, tå saken snarare wid en annan riksdag torde winna framgång, när man imedlertid fått besinna sig therpå.

I anledning af deputerades sednare project om en wiss afgift på hemanen för husbehofsbränningen, samt accis i städerna, och på försälgningen så i städer som på landet, med mera, fördes jämwäl några discursur pro och contra.

Herr doct. Browallius protesterade emot thenna afgiften uppå följande grunder, 1:o at then är ganska ojämn och följaktel. obillig; emedan härigenom nödwändigt hända måste, at the, som i sina hus, hwarken bränna, el:r bränwin

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 33.

förtära, likwäl proportionaliter efter hemanen en lika stor last draga måste med them, som göra ansenliga tilverkningar; hwarwid i synnerhet fattiga kapellanner och adjuncter, som bebo skatteheman, mäst komma at lida, enär the såsom ståndspersoner skola betala dubbelt emot allmogen. 2:o warder icke thet ändamålet wunnit, at til underbalencens¹ stoppande någon besparing blifwer på säd; ej el:r 3:o kan kronan på thetta sättet ärhålla så tilräckelig hjelp för statsbristen, som på thet förra, hwilket likwäl är hufwudartikelen af thenna wår deliberation.

Herr superint. Kammecker, h:r doct. Filenius, probst. mag:r Lidius och flere conformerade sig härmed; läggandes probsten Lidius til, at en ganska stor olikhet äfwen finnes i thetta sednare projectet emel. presterskapet i städer och på landet, i thet the förra blifwa ifrån husbehofsbränningen aldeles uteslutne, emedan uti städerna saluaccis endast bestås emot 8 dlr s:mt för hela årests tilverkning, som kan stiga til 6, 8 à 10 tunnor.

Herr archibiskopen frågade, huru man skall komam härifrån, och huru ståndet behagar sig utlåta? Tå åtskillige begierte at proposition göras måtte, om thet sednare projectet bifalles el:r ej.

Herr archibiskopen frågade therom, och swarades äntel. utan votering af alla gemensamt ja, så at thetta förslag blef bifallit.

Härjämte anmodades herr archibiskopen, at i deputation påminna om riksdagens slut, hwilket h:r archibiskopen utlofwade.

2. Probst. h:r Lauræus gaf tilkänna, at han nu wore sinnad, efter ståndets honom med the flera på andra sidan om hafwet, för thetta meddelte tilstånd, at begifwa sig på hemresan; tackandes ståndet för all bewist gunst och benägenhet, samt önskade godt slut på thenna långwariga riksdag; hwaremot h:r archibiskopen tackade h:r probsten för godt biträde, samt önskade en lyckosam resa.

Den 3 Novembris

1. Upl. och justerades protocol. af d. 22 och 29 Octob.

2. Biskop. h:r doct. Rhyzelius föredrog i anledning af rådman Lincks ifrån Wimmerby memorial,² som uplästes, men sedermera återhämtades, hurusom hwarjehanda swårigheter på åtskilliga orter pläga upkomma, när någon församl. will til sin kyrka låta förfärdiga något orgelwerk; i thy at then orgelbyggaren, som ärhållit Kongl. Maj:ts privilegium at bygga och förfärdiga slika werk, plägar icke allenast ganska högt upsätta och stegra sit arbete, utom flera

¹ Läs: *underbalencens*.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 136.

omkostningar med skiuts och sådant, som äfwen blifwa ansenlige; utan ock antingen aldeles förmena andra, som i thenna wetenskap lika kunskap och ärfarenhet ega kunna, at sådant arbete anlitta, prétenderar halfwa arfwodi och förtjensten af them, hwarföre the ganska nödigt wilja slikt arbete sig åtaga, hwarigenom tå skier, at åtskillige församl:r, som eljest kunde wara hugade at förskaffa sig orgelwerk til sina kyrkor, blifwa liksom nödgade och trugade at therifrån afstå. Herr biskopen hemställte förthenskull, om icke ståndet wille på något sätt taga sig af thenna saken, och förhjelpa thertil, at thet missbruk, som af åtskilliga orgelbyggare i så måtto föröfwat, måtte afbögde warda.

Biskop. h:r doct. Alstrin gaf thet förslag, at ståndet kunde genom en underdånig skrifwelse til Hans Kongl. Maj:tt anhålla therom, at så wida en af the 3:ne privilegerade orgelbyggare nu skall wara med döden afgången, Kongl. Maj:t i nåder tåktes, efter föregången wederbörlig examen, utfärda thes nådiga privilegium för flera, och at the ej måge så egentel. til några wissa landsorter förordnade warda, utan hwar och en äga frihet at acordera med hwilkenthera han hålst behagar; tå man kunde förmoda at arbetets owanliga stegrande torde lättast förswinna.

Efter något ytterligare discurerande, aktades bäst, at som kongl. privilegien redan äro gifen, at om thenna sak en föreställning göres til the andra stånden genom extr. prot.

3. Upl. utdrag af rådsprot. af d. 11 Aug. sistl.,¹ ang:de laga fardag för rusthållaren Petter Månsson ifrån Råda rusthåll, med mera.

R. och a. resol., at the för sin del finna bäst, thet underdånigt swar afgår til Kongl. Maj:tt, at hwad fardagen och then sökte årsättningen angår, r:s st:r:s mening aldrig warit, at betaga Petter Månsson hwad lag förmår.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

4. Upl. bergsdeputat:s betänckande,² ang:de thet af kongl. bergscollegio år 1746 för hofjunkaren baron Fredr. Ulric von Essen utfärdade privilegium til et alunewerks inrättning på thes säteris och frälse egor i Hwarfs sokn och Skaraborgs län.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

5. Föredrogos å nyo kongl. remisserne för secreterarne Carlschiöld och Hermelin,³ hwarom widare i protoc. af d. 14 Octob. nästl., och resolverades, at pr.st. bifaller Kongl. Maj:ts nådiga remisser, til ärendernes skyndesammare bedrifwande; men hwad husesynswerket angår, kan pr.st. theröfwer sig ännu ej utlåta.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 53.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 19.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Även 14 oktober 1747 § 9.

6. Upl. secrete handels och manufacturdeputat:s betänckande,¹ ang:de tullfrihet på et wist quantum utrikes ifrån årl. inkommande papper til bo[k]tryckeriernes² förnödenhet.

R. och a. bifallit med then tillägning, at boktryckerierne bewiljas tullfrihet på papper i proportion, som the skicka trykta böcker utomlands.

Pr.st. biföll betänckandet med r. och a. tillägning; dock på thet wår litteratur ej må synas för mycket lida, håller pr.st. för bäst, at alla the böcker, som i Tyskland äro trykte, måge beläggas med then i betänckandet utsatte afgiften.

7. Upl. större secrete deputat:s extr. prot. af d. 31 Octob. nästl.,³ ang:de uti hwad slut bem:te deputation stannat om bewillningen och statsbristens fyllande, med mera.

Häruppå uplästes jämwäl ber:de deputations project⁴ til inrättande af en husbehofs och saluconsumtionsafgift för alt brännwin, som i riket af säd tilwerkas.

Herr doct. Browallius itererade thes tilförene, under d. 29 Oct. gjorde förbehåll, ang:de afgiften för capellaner och adjuncter, i synnerhet i Finland, som bebo skatteheman, och hålla therföre soldat lika med bonden, hwarföre ock bondeståndets talemän lofwat, at i sit stånd söka någon lindring för them, men ehuru thet nogsamt fants billigt, at thesse ej böra graveras med större afgift än allmogen, dock som ståndet befarade, at sådant skulle gifwa anledning til nya twistigheter och swårigheter i hwart stånd, aktades bäst, at man för thenna gången ej rörer therom, til thes man torde få anledning thertil af någotthera af the andra stånden.

Herr doct. Filenius hemstälte, om icke någon ärandran wid thetta tilfälle göras borde, ang:de priset på thenna wara, på thet the som tilwerka brännwin, ej måga så omåttel. stegra thet, som nu en tid skiedt, särdeles i städerna, hwarest husbehofsbränningen til större delen blifwer aldeles förbuden; men härtil swarades, at sådant egentel. hörer regeringen til, som genom wederbörande ämbetsmän så i städer, som på landet, efter omständigheterna och hwarje orts spannmålspris therom lärer förordna.

Herr archibiskopen gjorde altså proposition, om thetta nu upläste större secr. deputat:s project skall bifallas? Hwartil swarades öfweralt ja.

Ståndet aflade häruppå sin tacksägelse til högw. herr archibiskopen för thes förtrogna och benägna samråd och anförande uti thenna angelägenheten, samt förhjelpande til godt slut och at thet ordet *afgift* i stället för *accis* blifwit intagit; hwaremot h:r archibiskopen tilbaka tackade ståndet för thes förtroende, samt betygade, at han härutinnan giordt hwad thes skyldighet fordrar; anmälandes tillika, at h:r baron och landtmarskalken begiert, thet kunde utslaget genom en

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 26.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Stora sekreta deputationen, nr 1.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Stora sekreta deputationen, nr 5.

deputation gifwas r. och a. tillkänna, så torde thet facilitera werket på riddarhuset, til så mycket skyndesammare slut.

Thetta bifölls och utnämndes 8 st deputerade thertil, ibland hwika h:r superintend. doct. Kiörning sig åtog at föra ordet, med anmodan, at jämwäl notificera ståndets utslag til the andra 2:ne stånden.

8. Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte fendriken Littovs angelägenhet¹ och iråkade knappa tilstånd therigenom, at then gratial el:r pension han förr åtniuttit, är blefwen til hälften indragen, och ifrån honom tagen.

Ståndet tog thetta i öfwerwägande, och i anseende til thes bekanta wackra egenskaper, kunde ej annat än af hysande ömt medlidande, för skieligit pröfwa, at genom extr. prot. anmäla honom hos the öfriga stånden, at återfå thes hela gratial, som han först åtniuttit.

9. Biskop. h:r doct. Alstrin gaf tillkänna, at uti thet utskottet af kam.oecon.deputation, hwarest saken om stomnarne kommer atafgöras, nu en ledamot fattas, sedan probsten Nordman bortrest, och resolverades at lector mag:r Tillander i thes ställe förordnas.

10. Upl. secr. handels och manif.deputat:s betänckande ang:de af manufacturidkarne,² så wäl som snörmakareämbetet gjorde ansökning om ändring uti kongl. förordningen af d. 20 Jan. 1746 emot en och annan yppighet.

R. och a. resolverat, at the nu brukeliga moden på manfolks klädedrägter blifwa ståndande til nästa riksdag, men at inga andre el:r nyare moden få påfinnas, wedertagas el:r brukas. På lika sätt, som förut sagdt är om moden på manfolks klädedrägter, förblifwer thet också med knapparne. Thet öfriga af betänkandet bifalles, jämte then af borg.st. i thes extr. prot. gjorde tillägging.

Borg.st. har genom extr. prot. bifallit,³ dock at hwad förmäles om then wita och swarta klädedrägten, som af fruentimmer nu hädanefter endast wedertagas och i bruk komma, icke förbiuder andra utom kongl. hofwet, at efter wanligit mode äfwen få bruka wit och swart sidentyg, hälst sådant wid sorgeliga tilfällen icke gierna kan undwikas, allenast the icke bruka then så kallade robe de cour, hwilken the wid kongl. hofwet warande fruentimmer, så wäl som andra, the ther uppå apartements och galladagar sig therstädes infinna, ej eller må wara tillåten, at brukas wid andra tilfällen, än endast inom kongl. hofwet, men icke thes emel. i private hus och samqwäm.

Pr.st. biföll betänkandet med r. och a. samt borg.st:s tilläggingar; dock 1:o at the husjungfrur, som äro af hederliga föräldrar, och för bättre utkomst nödgats taga tjenst hos andra, måge hwad sidentygers bärande angår wara undantagne, och 2:o håller pr.st. före, at hwad om the så kallade styfkiortlar förmält är, kan aldeles gå ut.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 134.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputation, nr 25.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 49.

11. Superint. h:r doct. Kiörning med the flera deputerade kom tillbaka, berättandes at samtelige st. med fågnad uptagit pr.st:s utslag, ang:de brännwinet, och at thet jämwäl blifwit frågat, om intet förbehåll blifwit giordt ang:de kappellanerne, hwartil swarats, at pr.st. ej welat, ehuru thet kunnat hafwa fog, nu gå in theruti; på thet ingen anledning gifwas måtte til nya skiljaktigheter.

12. Upl. secr. deputat:s extr. prot.¹ ang:de tilstånd för hofjunkaren och v. häradshöfd. baron Germund Carl Cederhielm, at få ingå accord om någon häradshöfdinge eller annan beställning.

Hwartil pr.st. lämnade thes bifall.

13. Upl. Kongl. Majj:tts nådiga remiss för häradshöfd. Adlermarck,² at blifwa extraord. assessor i Swea hofrätt med säte och stämma, samt thes förra löns behållande tils han kan undfå assessors lön; och at v. notarien Billborg må få succedera honom i thes förra beställning, med mera.

R. och a. har förklarat, at the wid Hans Kongl. Majj:tts nådiga remiss ej hafwa något at påminna.

Pr.st. gjorde sammaledes.

14. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde borgmästar Finérus, berättandes 1:o at borg.st. bifallit större secr. deputat:s sednare project ang:de brännwinstilverkningen, med några små anmärkningar. 2:o Inlämnande 2 extr. prot. ang:de slutsbyggnaden här i staden, och krigsrådet Wiljamssons befordran til säte och stämma i kongl. krigscollegio.

Herr archibiskopen anmälte tillbaka wänl. hälsning.

15. Upl. Kongl. Majj:tts nådiga remiss³ ang:de advoc.fiscalens i Swea hofrätt Joh. Reftelii underdåniga ansökning, at i anseende til anförde skiel och orsaker, blifwa befordrad til assessor i bem:te hofrätt med thes förra lön, samt bekomma säte och stämma näst assessor Robeck, med mera.

Bondest. resol. at the i underdånighet instämma med Kongl. Majj:tts nådiga wälbehag. Och som pr.st. under warande riksdag 2:ne gånger yttradt sig om advocatfiscalens Reftelii befordran til assessorat i Swea hofrätt; altså förklarade sig ock ståndet nu, at thet wid Hans Kongl. Majj:tts nådiga remiss icke hafwer i underdånighet något at påminna.

16. Ifrån bondest. ankommo 8 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne, berättandes, at theras stånd til alla delar bifallit större secreta deputat:s sednare project til brännwinsaccisen. Herr taleman anmälte tillbaka wänl. hälsning.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 42.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Både remissen och memorialet.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 55.

17. Upl. Kongl. Majj:ts nådiga remiss, ang:de kamarherrens och ordinarie notariens i Swea hofrätt Carl Ridderstolpes underdåniga ansökning,¹ at blifwa befördrad til ext[r]aord.² assessor i bem:te hofrätt med säte och stämma med mera.

R. och a. samt bondest. hafwa yttradt at the i underdånighet instämma med Hans Kongl. Majj:tt. Pr.st. gjorde likal.

18. I anseende til the nu förehafde befordringar fant äfwen pr.st. skieligit at förnya thes tilförene lämnade bifall til hofqwartermästaren Eric Benzelstiernas hugnande med assessors character jämte säte och stämma i någon af kongl. hofrätterne, hwarom följande extr. prot. skulle afgå:

Wid thet tilfälle at pr.st. för sin del förklarar sig icke hafwa något at påminna wid the af advocatfiscal Reftelius, häradshöfdingen Adlermarck och kamarherre Ridderstolpe hos Kongl. Majj:tt gjorde ansökningar, at såsom extraordinarie assessorer få ega säte och stämma uti kongl. Swea hofrätt, har ståndet ärindrat sig, huruledes samtelige r:s st:r hos Kongl. Majj:tt i underdånighet anmält hofqwartermästaren och auditeuren wid kongl. lifregemente Eric Benzelstierna til någon först ledigblifwande assessors beställning uti någonthera af kongl. hofrätterne; och som genom förstnämde herrars befördran, ståndets upsåt ingalunda warit, at ändra och återkalla sit och the öfriga ståndens til bem:te Benzelstiernas förmon gjorde beslut, förthenskull och emedan han genom ingifwit memorial anhållit, at få til godo niuta then rättighet, hwilken r:s st:r honom tilägnat; ty will pr.st. förnya sit förra gjorde yttrande, och thetsamma härmedelst med the öfriga resp. stånden til gunstbenägit bifall, hörsam- tjenst- och wänligen recommendera.

19. Upl. Kongl. Majj:ts nådiga remiss,³ ang:de häradshöfd. Jon Ekmans ansökning, at til vice häradshöfd. baron Friedr. Otto Wrangell få afstå thes beställning, samt tillika undfå afskied med assessors character och heder, med mera.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

20. Kyrkioherden h:r Drangel anmälte thes angelägenhet, at efter några dagars förlopp få resa hem ifrån riksdagen, och emedan så wäl h:r biskopen sielf, som ock the öfriga ifrån stiftet icke hade therwid at påminna, utan fast mera om bem:te kyrkioherdes skiel och omständigheter til afresan intygade, så lämnade ståndet thertil så mycket häldre sit bifall, som 4 ledamöter af stiftet äntå blifwa qwar til slutet, hwilka samtelige under hela thenna långwariga riksdag ständigt warit i staden och i riksdagsarbetet en oförtruten del tagit.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad. Både remissen och memorialet.

² Enl. konc.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 58.

Den 5 Novemb.

1. Upl. och justerades prot. af d. 3 i thenna månad.

2. Herr archibiskopen anmälte comministern i Jacobstad och Pädersöre Zach. Dahls åstundan, som dels wid riksdagens början, dels sedermera finnes i ståndets protocoller; och som ståndet utaf bem:te comministers inkomna arbeten med nöije förnummit, så wäl thes wackra framsteg i studier, som oförtrutna flit och arbetsamhet uti bokliga wettenskaper; ty blef bewiljat och beslutit, at en föreskrift för honom uti bewekeligaste termer afgå skulle til consistorium i Åbo, at hafwa honom til wälförtjent befordran til thet bästa hos sig recommenderad, hwilken h:r doctor Filenius lofwade upsättja. Meranämde comminister anhåller jämwäl, om ståndets underdåniga föreskrift til Hans Kongl. Maj:tt, samt at originalet theraf kunde honom tilsändas, tå han ej wille thetsamma framte, förän wid något existerande tilfälle af underdånig ansökan hos Kongl. Maj:tt.

Några af ståndet yttrade jämwäl sin benägenhet i thetta mål, och önskade at ståndet wille låta en så wälförtjent prestmans wälfärd wara sig om hjertat, som ibland capellaner i riket lærer hafwa få sina likar, men torde likwäl tjena flera qwicka genier til upmuntran, enär thet märktes, at ståndet wille göra någon reflexion therpå.

Men pr.st. hölt före, at man bör wara sparsam med slika recommendationer.

3. Föredrogs andra gången om brännwinstilwerkningen i riket, och har r. och a. bifallit projectet; men hwad städernes delaktighet i accisen angår, har. r. och a. giordt sådan ändring, at then stad, som med Kongl. Maj:tt och kronan efter privilegier och kongl. förordningar niutit del i brännwinsaccisen, kommer i thet stället af thenna consumtionsafgift för hwarje tunna, som förbrännas, at niuta så många öre s:mt, som then härtils af ordinarie brännwinsaccisen bekommit, men ej mera.

Pr.st. biföll thenna r. och a:s tilläggning.

4. Upl. och justerades projectet til extr. prot. ang:de orgelbyggarene, lydande som följer:

Kom hos ståndet i öfwerwägende, huruledes ifrån flera orter i riket besvär blifwit förebragte, ang:de the nog dryga omkostningar och andra olägenheter, som församlingarne måste kännas wid, när orgelwerk, antingen å nyo skola byggas, eller ock förbättras, hwilket i synnerhet skall härröra theraf, at nu för tiden ej mera än 2:ne i hela riket gifwes, som ega tilstånd, at öfwa samma profession, och således ej allenast med mycken omkostnad, ofta ifrån långt aflägsne orter måste förskrifwas, utan ock theraf tag sig tilfälle, at så mycket högre stegra sit arbete, hwilket å flera ställen werkel. skall wara händt. Förthensskull och som ej allenast härigenom grunden tyckes läggas til införande af et högstskadeligit monopolium; utan sådant ej eller eger någon styrka uti thet af Hans

Kongl. Majj:tt, under d. 7 Julii 1741 för orgelbyggarene Strale, Hedlund och Wistenius utfärdade nådiga privilegium, hwarutinnan wäl fremmande och inhemske, som icke hos någonthera af ofwannämde orgelbyggare utlärdt och wederbörlig examen undergått, förbiudas at idka samma profession, men likwäl, hwarken fastställes något wist antal af personer, under hwilka thenne profession beständigt skall förblifwa, ej eller andre utom thesse förenämde förbiudas at samma näringsfång idka, så wida the af wederbörande blifwit thertil för skikelige arkände och tilstånd thertil ärhållit; ty finner pr.st. angelägit, til förekommande så wäl af the redan härwid försporde och öfwerklagade olägenheter, såsom ock til lindring för the kyrkior, som af en sådan prydnad wilja blifwa egare, thet hos Hans Kongl. Majj:tt i underdånighet må anhållas, at i fall förbem:te orgelbyggare, af hwilka then ena sedermera är med döden afgången, sedan then tiden the ärhöllo högstbem:te kongl. resolution, ej skulle utlärdt någon, som nu kunde undergå behörig examen, andra, hwilka inom riket befinnas och thertil warda för skickelige bepröfwade, må lämnas frihet, at få betjena kyrkorne wid slika byggnader samt kyrkiorne therjämte betagas then rättighet, at få härom accordera med hwem som helst af thessa, som them behagar och the skieligaste wilkoren ärbiuder, utan at wara bundne til någon wiss, som å en el:r annan ort i riket kan hafwa sig undsatt. Hwilket med the öfriga resp. stånden til benägit bifall hörsam- tjenst och wänligen communiceras.

5. Blef efterfrågat, huruwida consistorium i Strengnes ännu afbördat sig then afgift, som wid riksdagens början wart af ståndet bem:te stift ålagd, i anseende til then så wäl wid nästförledne, som innewarande riksdag uteblefne fullmaktigen, och som befants, at h:r domprobsten mag:r Liungberg wäl nyligen uppå ber:de consistorii wägnar aflefwerat 200 dlr k:mt, men nu tillika förklarade, at han för stiftets räkning ej eger några medel inne, at kunna betala the återstående 400 dlr k:mt, ty anmodades bem:te herr domprobst, at än ytterligare påminna consistorium om thessa medels skyndesamma insändande, så wida ståndet innan riksdagens slut, behöfwer thesamma til thes förnödenhet, hwaröfwer h:r domprobsten skulle meddelas extr. protocolli.

6. Upl. magister Joh. Göransson's memorial,¹ ang:de några afsteg ifrån så wäl bibliska, som andra trowärdiga scribenters sanningar uti then nyligen utkomne rikshistoriens första del.

Och sedan härom något blifwit discurerat, anmodades biskop. h:r doct. Rhyzelius at härom lämna sina tanckar til ståndet.²

7. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde talemannen, påminnandes 1:o om ståndets allmänna beswär. 2:o Ang:de betänckandet om eke

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 139.

² Se protokollet 4 december 1747 § 7.

och mastskogarne. 3:o Om finska ärenderne. 4:o Ang.de häradshöfdingarnes rang.

Herr archibiskopen swarade, at thet ena med thet andra skall företagit war-
da; anmälandes för öfrigit tillbaka wänl. hälsning.

8. Ifrån kongl. cancelliecollegio ankom secret. Nordenflycht och aflämnade
wälbem:te collegii utlåtande til närmare lius i saken, ang:de fabriqueuren
Wahlberg.

9. Företogos borg.st:s allmänna besvär:¹ §§ 12, 20, 23 och 29 hade borg.st. bi-
fallit. Pr.st. gjorde likal.

§ 35. Borg.st. bifallit med tilläggning näst orden: *så will Kongl. Maj:tt på
thet sätt i nåder tillåta, at 30 skålpund* tilsättes: *fogel*.

Bondest. har wid thenna § anmärkt, at 30 skålpund efter en häst är stricte
stridande emot 15 § af 1734 års giestgifwareordning, hwilken tydeligen utsät-
ter at ingen får lägga större tyngd än 1 skeppund på släde eller kärra efter en
häst, hwarföre bondest. ej kan härtil samtycka.

Pr.st. yttrade sig, at med skiutsen förhålles efter förra förordningar; dockså
at riktiga wågar på giestgifwaregårdarne hållas, och för flera hästar ei betals
skiuts, än som werkeligen brukas.

§ 39 och 45. Borg.st. bifallit pr.st. gjorde likal.

§ 31 Borg.st. bifallit med tilläggning, at et öre s:mt betalas i manufacturfond
för hwart skålpund lim.

Pr.st. biföll med borg.st:s tilläggning.

§ 11 och 37 Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

§ 64 Om fiskköpareämbetet i Stockholm åberopar borg.st. sig thes särskild-
te resolution.

Pr.st. biföll §.

§ 6, 19, 32, 42 och 51. Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

§ 10. Borg.st. bifallit. Pr.st. biföll dock med tilläggning, at hos Kongl.
Maj:tt i underdånighet anhålles at saltet må efter borg.st:s allmänna besvär
1738 i orterne försäljas.

§ 54 Bifallen af borg.st. allenast at näst orden, *at alla the som ej äro uti, till-
lägges: vår och kronans*. Pr.st. biföll med borg.st:s tilläggning.

§ 55 Borg.st. yttrade sig at the ord wid slutet: *3 al:r i omkretsen*, gå ut, och
i stället för 2:ne sättes 2 el:r 3 kärwor.

Bondest. til thet utsatte målet på halmkärworne kan icke samtyckas, så wäl
til förekommande af then olägenhet, som wid mätningen skulle förorsakas,
som thet twång och tidsspillan theraf komma skulle, utan finner bäst at härmed
förblifwer efter wanligheten. Pr.st. biföll bondest.

§§ 63, 40, 43, 58, 7, 8, 14, 15, 16, 26, 41, 47 och 50 woro af borg.st. bifallne.
Pr.st. gjorde sammaledes.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 3.

§ 13 Borg.st. tillagdt, at äfwen the, som ifrån andra frontierorter än Skåne, som oftast på kort tid el:r få dagar resa utrikes el:r öfwer gränsen, befrias ifrån passager[ar]afgiften,¹ jämwäl barn under 12 år, och att studenter räknas under mindre förmögne.

Pr.st. biföll på sätt, som borg.st.

§ 18 Borg.st. bifallit med wilkor, at auctionerne förrättas i orterne af städernes auctionskamrar. Pr.st. biföll projectet.

§ 63 Borg.st. Fästningsbryggor böra af kronones medel underhållas. Pr.st. biföll projectet.

§ 4 Borg.st. bifallit. Pr.st. anmärkte at förordningen härom bör under nu warande riksdag utkomma.

§ 9 Bifölles med tilläggning, at tullkapparna böra wara löse och strukne.

§ 53 Borg.st. håller för skieligit, at utskieppningen af rudematerier emot $\frac{1}{4}$ proc. bör tillåtas, helst efter thet eljest faller utaf sig sielf, at sådane waror icke utföras, tå behofwet i riket ärfordrat, utan tå öfwerflöd theraf är.

Pr.st. biföll med borg.st:s tilläggning.

§ 59 Borg.st. bifallit. Pr.st. biföll med tilläggning at storleken el:r tyngden af et lass bör utsättas, och tullen proportionaliter thefter utsättas.

§ 61 Borg.st. bifallit med wilkor, at hwad härutinnan stadgas, äfwen må sträcka sig til finska- wester och österbotniska städerna, och at § thefter inrättas.

Pr.st. biföll med borg.st:s anmärkning.

10. Företogs bondest:s allmänna besvär.²

§§ 6, 7, 9, 11, 14, 19, 21, 36, 50, 8, 10, 12, 76, 77, 43, 68, 93, 48, 59, 66, 98, 57, 62, 88, 108, 107, 111, 31, 60, 121, 39, 112, 37, 47, 78, 82, 73, 20, 28, 69, 103, 95, 114, 116, 46, 13, 35, 51, 49, 100, 24, 81, 63, 54, 83, 74, 2, 5, 106, 64, 32, 75, 103, 96 och 99 biföllos allesamman, samt at the af bondest. uteslutne blifwa qwarstående.

§ 26 Bondest. bifallit, dock at näst efter orden, *commendering til Carlscrona*, tillägges, *el:r annorstädes*.

Pr.st. biföll på sätt, som bondest.

§ 29 bifölles med tilläggning näst ordet: *skarprättar[e]*³ tillägges: *och annat löst folk*, samt better ned i § *samt* thes och annat löst folk.

§ 15. Bondest. bifallit med tilläggning wid slutet: Kongl. Maj:tt finner skäligt härtill sitt nådiga samtycke gifwa.

Pr.st. biföll.

§ 70 Bondest. i stället för *jämngod*, sättes dugelig. Pr.st. biföll bondest.

§ 1 Bondest. ej åtagit sig mer än halfwa lön- och betalningsafgiften.

Pr.st. biföll §.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 6.

³ Enl. konc.

§ 85 Pr.st. biföll borg.st:s extr. prot. af d. 7 Octob.

§ 92 Bondest. bifaller med then tilläggning wid slutet, at then skog, som afgärda by hafwer i sin instängda åker, äng, samt rätter beteshage må stå under thes disposition efter lag.

Pr.st. biföll bondeste.¹

Den 20 Novemb.

1. Uppå herr baron och landtmarskalkens begäran aflämnades til riddarehuset pr.st. utlåtande öfwer borg- och bondest:ns allmänna beswär.

2. Upl:s och justerades protocollet af d. 5 hujus.

3. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af d. 19 hujus,² hwarmedelst r:s st:r tilstyrkas, at utsätta riksdagens slut til d. 10 Decemb. nästkommande.

Pr.st. biföll thenna termin, och fant godt genom en deputation om 8 personer, för hwilken biskop Alstrin åtog sig at föra ordet, thetsamma hos the öfriga stånden tillkännagifwa; med förmälan at pr.st. therjämte för sin del will tilse, om icke thenne termin skall kunna anticiperas.

4. Herr doct. Browallius upläste thet project som af domproben Liungberg blifwit upsatt til ståndets utlåtande öfwer landt- och siö-mil.oecon.deputat:s betänckande,³ ang:de räntepersedlarne, hwilket med några skiedde ändringar bifölls, lydande som följer:

I anledning af capitain Ehrenborgs memorial bifaller pr.st. at indelningshafwarne böra til godo niuta 1684 års reglemente och 1685 års förklaring, så at upbördssättet för indelningen återställes i thet stånd, hwaruti thet wid första inrättningen satt blifwit, hwilket ock är enligit med militædeputations betänckande, såsom ock at the missbruk, som härwid förelupit, böra i följe af ber:de reglemente och thes förklaring förekommas i så måtto, neml.

1:o Ehuruwäl 3 § uti 1685 års förklaring öfwer reglementet förbiuder misswäx[t]syner⁴ på åkern, och therjämte förmår, at thet kan och bör skattas för et wist prof af misswäx[t]⁵ och dyrtid hos kronobonden, när han biuder 9 dlr k:mt tunnan, hwarmed indelningshafwaren skall wara nögd; så finner dock pr.st. i anseende til thenna tidsens omständigheter, at intet wist pris på spannmål i dyr tid utsätts kan, utan at misswäx[t]syner⁶ äro oumgängelige. Men som therwid åtskilliga missbruk icke allenast af indelningshafwarne, utan ock af kronobe-

¹ Läs: *bondest*.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 41.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 3-6.

⁴ Enl. konc.

⁵ Enl. konc.

⁶ Enl. konc.

tjenterne föröfwat pläga, ty bör, i anledning af the i memorialet åberopade förordningar, tydeligen stadgas, at misswäx[t]synen¹ skall förrättas af 2:ne goda män, neml. nämde el:r sexmän, och thet i länsmans el:r fierdingsmans närwaru å kronones wäg:r, och på indelte heman i räntetagarens el:r thes fullmäktiges närwaru: Tå skall misswäxten landtmannen til godo räknas, och eftersom höst- och wårsädet antingen bägge tillika, el:r enthera til största delen är straxt och icke fullrepat, antingen hela afraden få lösas med dlr s:mt tunnan, el:r thet sädet, som til största delen slagit felt. Dock kommer kronotionden icke at begripas under sådane misswäx[t]syner,² utan utgöres in natura, antingen efter räkning och proftrokning, eller efter en til onda och goda år lämpad tiondesättning, eller efter öfwerenskommelse.

2:o Hwad i memorialet är anfördt af reglementet och thes förklaring, samt andre kongl. förordningar om afradsspannmålens afförsel, thet bör alt efterlefwat; hwartil bör läggas, at icke allenast spannmålen utan ock the orden i 1735 års faststälte markegång utnämde och så kallade hufwudränor och indelte persedlar, böra antingen lösas efter årlig markegång eller i rättan tid commenderas alt på en ort, inom lagsagan til bostället, eller annorstädes, på thet landtmannen med många forslor ej må betungas, såsom ock stadgat är i 1685 års förklaring § 2.

3. Gästning hos räntegifwaren är förbuden i 1685 års förklaring § 6 som til obrotslig rättelse lända bör.

4. Indelte och oindelte heman böra intet betungas med flere och andra dagswerken, än theas jordboks och mantals dagswerken, som the äro skattlagde til och stå i kronans jordbok, aldeles som förordnat är i Kongl. Maj:ts bref til kamarcollegium d. 24 Jan. 1744. Ther dagswerken utgöras in natura, böra the anordnas för hwart heman alt på et eller högst tu ställen, och för the närmaste heman på kronoängar; men eljest när bonden blir bådad, bör han få göra ifrån sig några dagswerken å rad, och ei hemwisas, ehwad wederek thet ock wara må.

5. Til följe af the uti memorialet allegerade §§ så wäl af reglementets förklaring, som andre kongl. förordningar, böra herrar landshöfdingar til hwarje års markegång, taga et medium af the inom länet belägne städers Thomas-mässomärkegång, hwarwid the närwarande af resp. stånden böra tilse at intet missbruk skier.

6. Som på en och annan ort thet missbruk sig yppat, at et lass wed, som står i jordboksräntan efter kronowärdering til 4 öre s:mt blifwit förwandladt til 8, ja 12 dubbel förhöjning, ty bör öfwer alt iakttagas, at et lass wed ej annorlunda beräknas än för tallwed. Så bör ock byggningshjelpen eller winterkörslen i the orter ther förwandling ther är, ej högre förwandlas än til alterum tantum, och thet i förmågo af kongl. resolution d. 11 Apr. 1689.

¹ Enl. konc.

² Enl. konc.

7. Til följe af kongl. kamarcollegii och kamarrevisions universal af d. 10 Nov. 1735 böra the så kallade hufwdräntor af kronones behåldna heman utgå efter årlig markegång, eller om the behöfwas in natura; men the öfriga räntepersedlar, både i jordboks och mantalsräntan, ehwad namn the hafwa kunna, skola betalas med penningar efter then år 1735 af Kongl. Majj:tt faststälte markegång.

Warandes altså pr.st:s mening och slut, at med indelte och oindelte räntor bör förhållas, som här ofwan förmålt är, och at upbörden thereafter skier för innewarande år 1747 och alt framgent.

Deputerade, som afgingo anmodades, at lämna r. och a. theraf del at thenna sak nu wore hos pr.st. afgjord.

Herr doctor Browallius hemstälte wid thetta tilfälle, om thet icke skulle pröfwas billigt, at genom et särskildt extr. prot. anmäla domprobsten Liungberg hos the andra stånden, til någon wedergällning af publico för thes, så wäl wid förra, som innewarande riksdag hafda beswär i thetta mål, hälst som riksens st:r wid förra riksdagen bewiljat thetsamma.

Herr archibiskopen swarade, at bäst lærer wara om ståndet afgör hwar sak för sig, och förbehåller sig thetta til en annan gång.

5. Herr doct. Browallius upläste thes project til extr. prot. ang:de fendrik Lithows pension, som gillades, lydande som följer:

Lät pr.st. sig föredragas fendriken Gustaf Lithows memorial, hwaruti han anhåller, at blifwa åter förhulpen til then honom år 1721 i nåder tillagde förläningen, hwilken han år 1721 bortmist, men 1734 och 1737 til någon del återbekommit.

Pr.st. har tagit thenna Lithows ansökning uti behörigt och ömsint öfwerwä-gande, samt therwid befunnit, at fendriken Lithow, som, i anseende både til sina trogna tjenster, och sin lyckeligen sammanskrefne heroiska panegyrique öfwer then stora hjelten konung Carl XII år 1721 undfåt en pension af innetot 600 dlr s:mt årligen, thesamme år 1731 wid riksdagen aldeles bortmist, men wid 1734 års riksdag återfått 150 dlr och 1737 en lika summa tilsammans 300 dlr s:mt. Och som pr.st. nogsamt är öfwerlygat, at fändriken Lithow i sit ganska torftiga och gäldbundna tilstånd, icke af sin nu innehafwande pension kan ega tilräckeligit uppehälle, men likwäl billigheten icke mindre, än rikets heder och wärdighet kräfwer, at en man, som både in- och utrikes är så känd och berömd för sin besynnerliga färdighet i latinska poesien, at han anses för then, som näppeligen nu för tiden i Europa eger sin like, måtte på sådant sätt underhållas, at han til sin nödtorftiga bergning icke lider någon brist. Then lärda werlden thesutom åstundar och förwäntar, at hans wackra arbeten må ytterligare allmänna göras, hwilket äfwen både swenska nationen til heder, och andra goda snillen til upmuntran och handledning ländande warder; så finner pr.st. skieligit, at honom fendriken Lithow utöfwer the 300 dlr s:mt han nu innehafwer, än en lika summa årlig pension må tilläggas, på thet han må kom-

ma at niuta et underhåll, som ungefärligen swarar emot hwad honom af början i nåder blifwit förundt, med thet wilkor, at han sina än otrykta arbeten skynde-sammast til trycket lämna; wiljandes therhos pr.st. thenna sak hos the öfrige resp. stånden til gunst-benägit bifall, hörsam- tjenst och wänl., samt på thet högsta hafwa recommenderad.

6. Upl. consistorii Gotheburgensis skrifwelse,¹ ang:de en prestmans ther uti stiftet removerande ifrån ämbetet af then werldsliga domstolen, utan at gifwa domcapitlet theraf behörig del.

Herr archibiskopen tog thetta bref til sig, at om saken conferera med herr justitiæcancelleren.

7. Ifrån bondest. ankommo 2 deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne, 1:o Berättandes at bondest. bifallit secr. utsk:s extr. prot. ang:de riksdagens slut. 2:o Inlämnade et memorial ang:de öfwersmidet. 3:o recommenderade saken om hemansskyfningen.

Herr archibiskopen hälsade tillbaka med swar, at thet ena med thet andra skall så snart görligit blifwer företagit warda.

8. Herr öfwerhofpredikanten Troilius anmälte at lieut. Tigerhielm begärte förreträde, i tancka at göra någon föreställning, ang:de Husbyborgs qwarn, i anledning af pr.st:s utlåtande öfwer justitiedeputations betänkande i samma mål, el:r ock at åtminstone honom kunde efterlåtas, at få ingifwa några ytterligare påminnelser til saken närmare uplysning.

Åtskillige af ståndet yttrade, at saken en gång af ståndet på goda skiel blifwit afgjord, och kan nu mera icke uptagas, men sedan vidare både pro och contra blifwit discurerat, aktades billigt, at skriften emottages, och tilses at ingenthera parten i thes tilständiga rätt kommer at lida; til hwilken ända 4 com-promitterade utnämndes, som til sakens närmare öfwerseende taga acterne til sig, neml. h:r doct. Filenius, h:r doct. Browallius, mag:r Manquer och mag:r Huss.

9. Upl. resolutionerne på pr.st:s allmänna besvär.² §§ 9, 6, 2, 3, 4, 7, 11 biföllos; men then 5 hölt pr.st. före kunna utelämnas.

10. Deputerade kommo tillbaka och berättade biskop. h:r doct. Alstrin, at samtelige stånden med fågnad uptagit pr.st:s utlåtande om riksdagens slut, samt r. och a. therjämte³ tackat, at om räntepersedlarne blifwit afgjordt.

11. Herr öfwerhofpredikanten Troilius upläste thes concept til extr. prot. ang:de kyrkiotiden i städerne, som gillades, lydande som följer:

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 16.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdsdeputationen, nr 1.

³ Enl. konc.

Såsom pr.st. jämte sit bifall til justitiædeputat:s betänckande om kyrkiotiden uti församl:ne här i Stockholm, gerna önskat, at thes therhos bifogade ytt-rande om gudstjenstens begynnande efter förra wanligheten i the öfrige städer i riket, måtte hos the öfrige resp. stånden kommit i gunst-benägit öfwerwägan-de, men finner thetsamma wid expeditionen wara aldeles förbigångit, så har ståndet än ytterligare thesse sine uppå kyrkiolagen grundade tanckar med sam-teliga resp. stånden. til gunstbenägit bifall communicera welat.

12. Ifrån borg.st. ankommo 6 deput. Ordet förde h:r rådmän Kierrman 1:o Be-rättandes at borg.st. jämwäl bifallit termin til riksdagens slut. 2:o Inlämnade extr. prot. ang:de bondeseagation, som äfwen uplästes. 3:o Recommenderade handelsdeputations betänckande om Köpings stad, samt bergsdeputations ang:de slutsverket här i staden, hwarom ståndet för thetta ingifwit et extr. prot. hwartil h:r rådmän nu lade åtskilliga bewekande skiel och omständigheter.

Herr archibskopen lofwade, at altsammans skall företagit warda, och an-mälte tjenstlig hälsning.

13. Ifrån samma stånd ankommo ännu 4 deputerade. Ordet förde h:r rådmän Faggot, återlämnandes til ståndet löparen af kam.oecon.deputat:s betänckande ang:de slutsverket i Carlsgraf med bilagt exemplar af r:s st:r:s reglemente för ständernes contoir af år 1723, som under 4 num. til betalning räknar jern, spannmål och krut, men specificerar intet träwaror, som til thetta arbetet upgåå, hwilka dock ej mindre, än alla the öfriga betalas böra, hwarefter och som pr.st:s resolution är, at samma waror skola efter theras numer betalas, nu be-gäres at ståndet antingen wille förklara, om icke thes mening är, thet thenna fordran för jern och träwaror äfwen må räknas under ofwannämde numer, el:r och at ståndet wille bifalla borg. och bondest:s påskrift i thetta mål; emedan the fattige enkor och omyndiga barn, som thetta angår, eljest icke kunna på nå-got sätt hulpne warda. Härjämte recommenderades äfwen kam.oecon.depu-tat:s betänckande, ang:de Åmåls stads ansökning om $\frac{1}{3}$ af accisen.

Herr archibskopen lofwade at bägge målen skola företagne warda, samt anmälte tjenstl. hälsning.

14. Föredrogs secr. utsk:s extr. prot.¹ ang:de landsstatens i Gefleborgs län an-sökning, at få upbära sina indelte räntepersedlar in natura.

R. och a. bifallit. Pr.st. biföll äfwen, enligt thes i dag fattade beslut om rän-tepersedlar.

15. Herr doct. Filenius upläste thet memorial, som han å ståndets wägnar up-satt, ang:de religioners återställande i sin förra enhet här i riket, hwilket me-morial efter någon skedd jämnkning bifölls. Och som h:r doctorn til ståndets nöije med mycken flit utarbetat thetta ämnet, ty tackade ock ståndet h:r doc-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 30. Även 21 januari 1747 § 11.

torn för thes härmed hafde beswär, med begäran at memorialet än en gång må upläsas innan thet afsändes.

Den 1 Decemb.

1. Lät herr archibiskopen anmäla, thet han uppå wederbörandes anmodan, funnit sig föränlåtten, at på några dagar resa til Upsala, at biwista parentation öfwer thes broder, sal. archibiskopen doct. Jac. Benzeliuss.

2. Upl. och justerades prot. af d. 20 Nov. nästl.

3. Upl. en del af borg.st:s allmänna beswär,¹ §§ 33, 22, 28, 56, 46, 34, 37, 49, 65 och biföllos och jämwäl 17 § med borg.st:s egen ändring och tillägning.

4. Likal. uplästes en del af bondest:s beswär.²

§§ 56, 45, 113, 84, 86, 109 och 105 biföllos, men § 22 hwilar til en anan gång.

5. Föredrogs framledne landshöfd. Gustaf Creuts enkefrus Hedwig. Eleon. Maiidells, öfwerstens Georg Maiidells enkefrus Jeana Elis. v. Brat[t]s,³ samt öfwerstens Lorens Adolph Ridderborgs enkefrus Anna Cathar. Crusbiörns memorialier och ansökningar,⁴ at, i anseende til andragne skiel och omständigheter, och så snart pensionsstaten thet kan tillåta, warda med gratialer hugnade.

R. och a. remitterat til secr. utsk.

Sedan åtskilligt blifwit härom discurerat, såsom huruwida ständer kunnat befatta sig med thet, som efter stat är konung och råd uppdragit; och om thetsamma skulle skie, antingen sådant tilhörer plena el:r secr. utskottet, stadnade äntel. ståndet theruti, at thetta ärende öfwerlämnas til secr. utskottet.

6. Upl. finska deputations betänckande,⁵ ang:de befallning til kongl. kamarcollegium, at utfärda the ännu innestående skattebref för allmogen i Österbotn, samt öfwerse skattläggningsmetoden.

R. och a. bifallit på thet sättet at Kongl. Maj:ts och riksens kamarcollegium anbefalles, at i görligaste måtton skynda, så wäl med the för allmogen i Finnland och Österbotn ännu återstående skatteköps och skattläggningsars afslutande, som then för Österbotn i gemen projecterade skattläggningsmetodens öfwerseende och upgifwande til Kongl. Maj:ts nådiga fastställande.

Pr.st. biföll med höglofl. r. och a:s tillägning.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 3.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 6.

³ Enl. konc.

⁴ Sekreta utskottets arkiv, R 2864, s 3084, 15 december 1747.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 17.

7. Upl. samtel. brukspatronernes memorial,¹ ang:de at theas uti innewarande år idkade öfwersmide, må likasom the förledne åren lämnas opåtalt, och at the måge äga frihet samma theas öfwersmide hos kongl. bergscollegium inom thetta årets slut upgifwa, samt hammarskatt och bewillning therföre ärlägga; emedan kongl. förordningen af d. 10 Sept. nästl., ang:de thetta mål så sent utkommit, med mera.

Upl. borg.st:s extr. prot. af d. 20 Nov. nästl., hwaruti thetsamma gifwit sin mening härom tilkänna. Bondest. har simpliciter bifallit ansökning,² hwilket ock pr.st. uppå skiedd proposition, gjorde.

8. Upl. bondest:s extr. prot. af d. 7 sistl. Octob.³ ang:de samma sak, hwad bergsmanshamrarne beträffar, såsom ock ang:de längre tid til stämplars anskaffande i stället för the hittils brukade numror.

Borg.st. bifallit, thet Kongl. Maj:tt må i underdånighet tilstyrkas, at i nåder förklara, thet bergsmännen måge niuta et års prolongation på stångjerns öfwersmide. Beträffande åter the påbudne nya stämplar, håller borg.st. före, at bergsmännen til ber:de stämplars anskaffande bör lämnas tid och råderum ännu i 6 månader ifrån Octobris månads utgång.

Uppå skiedd proposition biföll pr.st. borg.st:s utlåtande.

9. Upl. borg.st:s extr. prot.⁴ ang:de at landtmannen må, enligit stadsens ordiantier och gamal praxis, wara förbudit, at sälja färsk och lefwande fisk marketals, på thet fiskköpareämbetet ej måtte therigenom för mycket komma at lida i theas wälfångna privilegier; utan at sådant af landtmannen ej må skie under ½ pund.

Pr.st. tog thetta i öfwerwägande, och som befants thet samma sak ej allenast uti urskillningen, utan jämwal af allmänna beswärsdeputation blifwit afslagen,⁵ altså kunde pr.st. nu mera sig härmed icke befatta, så mycket mindre, som thet ock skulle lända samtelige stadsens inwånare til största känning och omkostnad i theas hushållning, om landtmannen skulle blifwa betagit, at i minut försälja sina waror.

10. Upl. bergsdeputat:s betänckande,⁶ ang:de Ädelfors guldwerk.

Härjämte uplästes ock major Paulis memorial,⁷ hwarutinnan anhålles, at so-cieteten måtte förunnas lika förmåner med kronan, emedan then förra annars måste gå under.

R. och a. har bifallit deputations betänckande.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 42.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 35.

³ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 47.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 52. Även 7 december 1747 § 1.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna beswärsdeputationen, nr 4.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 21.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 161.

Bondest. har genom extr. prot. af d. 19 Aug.,¹ i anseende til flera anförde skiel och omständigheter, förklarar at thet ej kan härtil samtycka.

Pr.st. biföll bondest.s utlåtande.

11. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Jan Person ifrån Dalarne. 1:o Inlämnade et ståndets extr. prot. ang:de finska seglation och recomenderade saken. 2:o Kamaroecon.deputat:s betänckande,² ang:de et af presidenten gref Gyllenborg sökt hemansbyte, med begäran at the omständigheter, som herredagsmannen Wellam Persson uti bilagdt memorial andrager, måge tagas i öfwerwägande. 3:o Herredagsmannen Per Anderssons memorial ifrån Lekebergs bergslag ang:de kolköpande af thes grannar.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius swarade, at thet ena med thet andra skall efter hand företagit warda.

12. Förelästes capitain Wallraves memorial³ ang:de at the officerare och flaggmän, som så widsträkte roteringscompagnier innehafwa, at the til 40, 50 och 60 milar sig sträcka, måtte förunnas fri skuts inom compagniet til the å hwarje ort utsatte afräknings och recruteringsmöten; emedan allmogen, ther allenast en mötesplats är uti compagniet, eljest worde altför stor olägenhet och hinder spörjande theraf, at the med sina båtsmän en så lång wäg fram och tillbaka resa måste.

R. och a. bifallit.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och ehuru i början för hwarjehanda considerationer hölts betänckeligit, at härtil bifalla, dock til någon lindring för allmogen, samtyckte ståndet, at när roteringscompagniet är widsträkt til 30, 40, 50 el:r flera milar, at nödig skuts tå skall officeraren bestås; men therunder icke.

13. Upl. secr. utsk:s extr. prot. af d. 24 Nov. nästl.⁴ ang:de Hans Excellence riksrådet och öfwerstemarskalken baron Åkerhielm.

Åtskillige af ståndet yttrade sig härwid, at så wäl til statens lindring, som ock til wälförtjent reparation, Hans Excellence kunde anmodas, at ännu förblifwa wid sit rådsämbete. Andra åter höllo före, at så wida Hans Excellence sielf begiert afskied, så wore hwarken han eller saken hulpen, om pr.st. nu ej fogade sig någorlunda med the öfriga stånden, tyckandes förthensskull bäst wara, at ehuru ståndet för sin del gierna önskade, at Hans Excellence wille än längre qwarblifwa wid sit hittils förda rådsämbete, secr. utsk:s extr. prot. dock bifalles i then delen, ang:de Hans Excellences begäran om afskied, men med tillägning, at Hans Excellence så wäl, i anseende til thes riket gjorde många,

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 46.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 37.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 232.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 32.

stora och nyttiga tjenester, som ock thes talrika familie, behåller lönen i sin öfriga lifstid.

Som saken fants, så i anseende til rådsämbetets wärdighet, som en wid afskiedstagandet tilämnad lön el:r pension, wara af synnerlig wigt, och några afståndet therföre begierte få betäncka sig til en annan gång; ty resolverades at secr. utskott:s extr. prot. skulle lämnas på bordet til i morgon.

Probst. mag:r Serenius: Rådswärdigheten är i regeringsformen beswuren, ju flere exempel wi lämna wid våra riksdagar af hennes förnedring, ju mer uppsätta wi thet populaire regementet, befrämjar oordning och sätta vår egen trygg- och säkerhet i äfwentyr.

I förfarandet med thessa riksens råd känner jag icke igen then gamla riksdagsprocessen, ty remarquer öfwer riksråden pläga aldrig annonseras plenis, så framt the icke komma at slutas med deras remotion. Här finnes intet något sådant, och icke thes mindre hafwa riksråden blifwit stälte under ransakning och dom, af actore publico tiltalte, och plena få intet weta, hwarken dom el:r utslag, utan måste af thetta extr. prot. hålla them för oskyldige, och följakteligen hela medfarten oförskyld. Thetta är et swårt lidande för så stora ämbetsmän, och tyckes hafwa föranlåt it herr riksrådet Åkerhielm, at begära afskied. Men som konungen förklarar fullt förtroende til honom, så tyckes mig at vårt stånd kan göra thetsamma, och anmoda honom, at än ytterligare blifwa qwar i rådet; hwilket wore then aldraminsta reparation honom kunde göras för et så stort och landtkunnigt lidande.

14. Ifrån borg.st. ankommo 6 deputerade. Ordet förde borgmästar Finnerus 1:o recommenderandes saken om finska seglation. 2:o Anmälte 2:ne lidande rådmäns ansökning uti Helsingfors, hwarom ståndet skall för thetta sit utlåtande afgifwit. 3:o Ang:de at krigsrådet Wiljamssons ansökning om säte och stämma i kongl. krigscollegio måtte uptagen warda.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte tillbaka ståndets tjenstl. hälsning.

15. Ifrån bondest. ankommo 4 deputerade. Ordet förde Otto Olofsson ifrån Närike, med begäran, at pr.st. wille nu företaga och afgöra om räntepersedlarne, samt therwid täncka på sådane mått och utvägar, at allmogen kan therigenom finna lindring.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte tillbaka wänl. hälsning.

16. Giordes början med upläsandet af secr. utsk:s extr. prot. af d. 26 Nov.¹ ang:de en ytterligare föreställning, i anledning af secr. utsk:s extr. prot. af d. 15 Julii nästl., ang:de enighetens återställande rikets undersåtare emel.; men som thetta war något widlöftigt, och ståndets ledamöter hade tilförene hördt thetsamma sig föreläsa i stora secr. deputat. ty lät ståndet härmed för thenna gången bero.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 31.

17. Upl. borg.st:s extr. prot. af d. 5 Nov. nästl.,¹ rörande expedition om borgmästar Kyronii befordran, uti hwilken funnits några ord på conceptet utstrukne och sedan underprickade, samt i thet renskrefne exemplaret aldeles utelåtné, hwilket borg.st. anser böra af en r:s st:rs commission undersökas. Sedan härom något discurerat blifwit, wardt förenämde commission bewiljad, med tilläggning, at riksdagen härigenom ingalunda skall utdragas.

Den 2 Decemb.

1. Upl. och justerades prot. af d. 1 i thenna månad. Wid 5 § pröfwade ståndet billigt, at i anseende til fru öfwerstinnan Ridderborgs torftiga tilstånd, tilläggas kunde, thet hon måtte med pension ihogkommen warda wid först ledigblifwande tilfälle. Wid 9 § ang:de fiskköpareämbetet här i staden aktades nödigt, at ståndet[s]² utlåtné innehålles tils man får se, huru bondest. sig yttrar.

Wid 17 § ärindrade h:r doct. Hausswolff och kyrkioherden mag:r Ekman, at ther så hända skulle, at the öfriga stånden utnämna sina ledamöter i expeditionsdeputation til then af borg.st. begierte commission, så kunde the ei annat, än uptaga thet för en afront af sit stånd, ther the ei blefwo til samma göromål utsedde, såsom tekn til et mindre förtroende hos ståndet.

Ståndet swarade, at man will företaga thetta, när man får se, hwad som skier hos the andra stånden.

2. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Jan Persson ifrån Dalarne, inlämnandes ståndets allmänna besvär,³ som nu ankommit ifrån r. och a. med begäran at pr.st. äfwen med thet första wille them företaga.

Swarades at ståndet will så snart sig göra låter, thetta företaga.

3. I anledning af borg.st:s begäran, företogs å nyo saken, ang:de Carlsgraf, och som ståndet förra gången resolverat, at thenna fordran skulle efter sin numer betalas och reglementet för ständernes contoir icke är nog tydeligit i thetta mål, ty fant ståndet nödigt, at förr än numern kan determineras, få höra r:s st:rs contoirs deputation om thenna sak må höra under n:o 4.

4. Upl. fru Lejonsteens memorial,⁴ ang:de thes underdåniga fordran för någon af thes man til kronan giord penningeförsträckning.

R. och a. bifallit och remitterat til secr. utskottet men sedan något härom blifwit discurerat, pröfwade pr.st. för hwarjehanda orsaker nödigt, at remittera

¹ Präteståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 50.

² Enl. konc.

³ Bondeståndets allmänna besvär finns tryckta i *Bondeståndets riksdagsprotokoll 1746–1747*, s 784–837.

⁴ Ridderskapets och adelns arkiv, R 93, Allegater, nr 403.

saken til Hans Kongl. Maj:tt med underdånig anhållan, at thenne enka kunde så snart sig göra låter til nådigt slut förhulpen warda.

5. I anledning af 22 § ibland bondest:s allm. beswär ang:de tiondesättningen gjorde domprobsten Liungberg en nödig ärindran til bewarande af pr.st:s fri- och rättigheter, hwaruppå herr domprobsten projecterade et extr. prot. til the andra stånden, som gillades, lydande som följer:

Wid allmogens beswär § 22 anmärkes: I stället för orden: *I följe af Kongl. Maj:ts nådiga förordnande genom bref af d. 10 Julii 1739*, sättes på thet saken må blifwa tydeligare: *I följe af Kongl. Maj:ts nådiga förordnande genom bref af d. 17 Aug. 1727 och d. 10 Julii 1739* samt resolution uppå allmog. besw. af d. 12 Dec. 1734 § 4. I stället för orden: *therest tiondesättningen i förra el:r sednare tider är fastställd*, sättes för tydelighets skull och at undwika disputer: *Therest tiondesättningen i förra el:r sednare tider är lagligen och likmätigt förordningarne fastställd*.

Til orden: *sedan wederbörande hörde blifwit*, tillägges och thertil sig begifwit och samtykt.

6. Företogs å nyo secr. utsk:s extr. prot.¹ ang:de Hans Excellence riksrådet baron Åkerhielm.

Biskop. h:r doct. Eric Alstrin upläste häruppå, hwad han projecterat til ståndets utlåtande i thetta mål, hwilket, om thet intet skulle antagas, förbehölt sig h:r biskopen at thet må få blifwa hans egit votum, så lydande:

Pr.st. instämmer i underdånighet med Hans Kongl. Maj:ts nådiga yttrande i så måtto, at thet för sin del åstundar, at Hans Excellence riksrådet och öfwerstemarskalken herr baron Åkerhielm blifwer qwar wid sit rådsämbete och thes werkelige förwaltande, på thet Kongl. Maj:tt och riket måtte än längre få niuta thes mogna råd, höga förstånd och mångåriga förfarenhet; wiljandes pr.st. härmed hafwa förklarar thes fullkomliga förtroende til Hans Excellences uti så många answariga ämbeten å daga lagda trohet emot konungen och riket, samt nit för thet allmänna bästa.

Kyrkioh. mag:r Huss yttrade sig, at i anseende til Hans Excellence riksrådet Åkerhielm, thes oförgripeliga mening wore, at som Hans Excellence blifwit nödsakad at begära afskied för något wrängt rykte, som ibland menigheten om thes person utkommit; men secr. utsk. yttrade sig ömt, at Hans Excellence är oskyldig i så onda misstanckar, så tyckes han intet blifwa i publiquen fulldeligen befriad med afskied bewiljas, så framt han icke förmås, at åter intaga sit säte i rådet.

Kyrkioh. mag:r Manquer: Så wida wi hafwa secr. utsk:s extr. prot. samt våra wärda medbröders uti bem:te utskått goda förtroende at trygga oss wid, och thesse försäkra, at Hans Excellence riksrådet och öfwerstemarskalken bar.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 32. Upplästes även Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 51.

Åkerhielm ej är delaktig i the förrädeliga stämplingar emot riket, om hwilka secrete utsk. rördt i thes extr. prot. af d. 15 Julii nästl., men Hans Excellence likwäl öfwer alt, icke allenast här i staden, utan ock på landet, blifwit i folks omdöme för slika stämplingar misstänkt, hwilket alt är et swårt och oskyldigt lidande, som förtjenar wårt och allas medlidande, altså wore bäst, om Hans Excellence på sätt, som biskop. doct. Alstrin projecterat, blifwer qwar uti rådet, hälst pensioner äro kostsamma för riket, och lära af bondest. swårigen bewiljas. Och om än någon anseelig pension skulle Hans Excellence tillagd och anslagen warda, så är han dock thermed icke fulleligen soulagerad; emedan thetta icke wore nog kraftigt, at betaga the wanrykten, som utlupit; och hafwa wi så mycket större fog at stanna i thet beslut, at Hans Excellence må blifwa qwar i rådet, som Kongl. Majj:tt sig i nåder yttradt, at han saknar ogierna Hans Excellences mogna rådslag.

Herr doct. Hausswolff, probst. mag:r Lind, kyrkioh. och mag:r Eckman med flera conformerade sig me hwad nu anført blifwit.

Probsten mag:r Aurelius: Orsaken hwarföre jag ej kan hafwa et tänckesätt med pluraliteten i högw. pr.st. äro följande:

1:o Emedan första orsaken, som gifwit anledning til at misstäncka Hans Excellence riksr. och öfwerstemarskalken baron Sam. Åkerhielm för någon muntelig el:r skriftelig utlåtelse, som skulle röra något förgripeligit, warit och ännu äro mig obekante.

2:o Äro mina enfaldiga tanckar, at aldrig stå emot el:r neka någon dimission, som wid slika omständigheter och conjuncturer åstundar och publice begärar afskied och blifwa entledigad ifrån ämbetet.

3:o Skulle man tro, at then som är ömsint om högbem:te herrars wälmåga, wille icke gierna för mycket disputeri i thenna sak, ei eller exaggerera thes lidande wid sådant fatalt tilfälle, med påstående om satisfaction och trykte skrifter til misstanckars förqwäffjande.

4:o Ei funnit mig i stånd och öfvertygad om hisce dubüs vexatis gifwa något bifall til at styrka them, som i sådant fall anhålla om afskied ifrån sit påstående, mäst i stöd af thet principio juris naturæ. Qvod camdiu in ancipiti hæret judicium, actio erit suspendenda, och således ei kan göra et med andras ideer. I öfrigit som man wet, at Hans Kongl. Majj:tts, Theras Kongl. Högheters och hela fäderneslandets wälfärd, näst Guds gudomeliga beskydd, beror af Theras Excellencers trogne råd, som sittia wid riksstyret; ty will intet mer resonera in casu speciale, utan allenast af patriotisk zele bedia then högsta Guden wille nådel. förlåna trogna råd i alla saker och handlingar, och inbördes enighet, at wi som äro et folk, hafwa en Gud, en religion, en tro, en konung och ro alla i en båt måge enhälleligen söka til at befrämja Kongl Majj:tts och kronans wälstånd, Theras Kongl. högheters stadfästelse til hela wårt lands nytta och glädie i all wälsignelse i nu och framtiden. Hwilket har warit och skall blifwa mit devotum votum.

Kyrkioherden mag:r Biörck yttrade, at han ei kunde af secr. utsk:s extr. prot. finna om Hans Excellence är skyldig el:r oskyldig, utan mente bäst wara at förblifw:a wid secr. utsk:s prot. om afskied, efter Hans Excellences egen begäran; och ther så händer, at Hans Excellence kommer at gå utur rådet, at tå ingen lön må bewiljas, emedan thet will, i anseende til successoren för swårt falla, antingen at tå thenne skall tjena utan lön, el:r at riket skall beswäras med ny stat. Thesutom hafwa wi ock the förflutne åren nog fåt lära, och med wår egen skada kännas wid, at pensioner äro hos publiquen ganska misshgelige. men om ståndet faller på then tanckan, at Hans Excellence bör blifwa qwar wid rådsämbetet, är han ock intet theremot.

Kyrkioh. mag:r Wettersten: Hans Maj:tt säger wäl, at han saknar Hans Excellences rådslag; men hafwer likwäl remitterat hans begäran om afskied til secr. utsk. Hans Excellence har ock sielf hos secr. utsk. begiert afskied, och förthenskull wore bäst om thet förblefwe therwid, samt at wanlig pension honom tillägges om görligit är.

Herr doct. Browallius: Jag wet at högw. ståndet ej menar Hans Excellence ondt, utan täncker uppå at göra honom något til nöije, men jag wet ock at Hans Excellence är bäst betjenter, om hans begäran honom bewiljas; ty om ståndet skulle stanna i thet slut, som nu sagdt är, så är utaf orsaker, the ther ei kunna nämnas, til befruktande, at saken torde dragas til en widlöftighet, som gör längre upskof på riksdagen, än man gierna önskade, och r:s st:r sig eljest nu föresatt. Bästa rådet torde förthenskull nu wara, om secr. utsk:s extr. prot. ang:de afskied nu bifalles, och pension tillägges Hans Excellence, i anseende så wäl til thes gjorde trogna tjenester, som ock Hans Excellences talrika familie.

Sedan således discurerat blifwit begierte åtskillige at votering måtte skie, antingen Hans Excellence skall blifwa qwar i rådet el:r ej; hwaruppå biskop. h:r doct. Alstrin[s]¹ votum åter uplästes, och biskop. h:r doct. Rhyzelius gjorde i anledning theraf proposition til votering, om Hans Excellences qwarblifwande i rådet. Wid sedlarnes öppnande befants 22 för ja och 7 för nei, hwarmed saken war afsluten och biskop. h:r doct. Alstrins votum uptogs til ståndets utlåtande i thetta mål, som strax lämnades til renskrifning, at med the öfriga stånden comuniceras.

7. Anmältes ifrån herr baron och landtmarskalken, at i morgon blifwer secr. utskott och plena tillika öfwer alt, at ståndets ledamöter wille å båda ställen sig både flitigt och tidigt inställa.

Häruppå blef, i anledning af doct. Browalli ärindran, om wissa sakers utnämmande, som först böra företagas, vidare efter superint. doct. Kiörnings hemställande, öfwerenskommit, at bergsdeputat:s betänckanden först skola afgöras, thernäst just.deputations, och för öfrigit beslutit, at inga andre mål skola uptagas, än sådane, som gådt igenom deputationerne, så at private sparas til en

¹ Enl. konc.

dag, tå ståndet blifwer plenius, och intet secr. utskott tilika hålles; dock förbehölt biskop. h:r doct. Rhyzelius, at i fall något särdeles utom thessa målen, skulle förekomma, händerne ej måge genom thetta slut uppå ståndet wara bundne, at thetsamma uptaga; såsom ock at hwad afslutas af the frånwarande ej må uprifwas.

8. Löparen ankom ang:de commission öfwer borgmästar Kyronius, hwartil r. och a. samtykt. och som pr.st. äfwen redan lämnat sit bifall hertil så blef thetsamma påskrifwit, samt kyrkioh. Palmærus, lector mag:r Tillander och kyrkioherd. mag:r Huss til ledamöter i thenna commission utnämde.

9. Föredrogs reductions och liquidat:sdeputat:s betänckande,¹ ang:de slut i Båtiska saken; hwaröfwer, efter ståndets compromitterades project, resolverades, at althenstund Herrelunda friherrskaps donation, hwarken warit genom orätt berättelse, eller emot riksdagsbesluten utwerkad; ty bifalles the 2:ne sednare ståndens mening i deputat:s betänckande. Hwarwid iakttages, at Båtiska arfwingarne i kraft af kongl. donation och confirmation på friherrskapstransporten af d. 29 Jan. 1650 och kongl. brefwet af d. 7 Octob. 1656 befrias ifrån extraordinarie räntornes återbetalande ifrån 1655 til 1660, sam utan vidare verifikationer, och i följe utaf kongl. reductionscommissions resolutioner d. 29 jun. 1701 och d. [6]² Octob. 1705 få lagmans och häradshöfdingsräntorne godtgiorde, helst som thet ock befinnes, thet thesse räntor årl. blifwit på ordinarie lagmans och häradshöfdingarne öfwer hela länet afskrefne.

I lika måtto, at likmätigt then i the 2:ne sednare s:ts yttrande, åberopade kongl. förordningen af d. 19 Decemb. 1688 interesset på the upburne räntor ifrån 1660 til 1673 icke må beräknas, emedan Seved Båt kommit i possession jämwäl af friherrskapets ordinarie räntor för konung Carl Gustafs död, och således warit bono fidei possessor; men för the följande åren, och så länge räntorne warit i herrar Båtiska arfwingarnes händer, komma the at graveras jämwäl för interesset theraf, dock icke öfwer alterum tantum til följe af kongl. brefwet d. 23 Sept. 1701. Hwarjämte ock fullmäktigen för plikt och afbön förkortas.

10. Upl. r. och a. extr. prot. af d. 20 Nov. sistl.,³ ang:de at ehuru r. och a. intet har at påminna therwid, at ju advocatfiscalen i Swea hofrätt Joh. Reftelius må til följe af Kongl. Maj:t:s nådiga remiss blifwa assessor uti bem:te hofrätt, dock som Kongl. Maj:t d. 22 Octob. sistl., förundt tå warande heradshöfdingen Adlermarck genom nådig remiss at blifwa assessor ut imerbem:te hofrätt, hwarwid r:s st:r förklarar sig intet hafwa at påminna, hwaruppå han ock redan århållit Kongl. Maj:t:s nådiga fullmägt; altså har r. och a. welat ärindra om

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 16; 17.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 29.

icke then för adocatfiscalen Reftelius utgående expedition kunde få blifwa inrättad, som saken sig nu befinner.

The fläste afståndet yttrade sig härwid, at the ej kunde gå ifrån thet, som en gång är afslutit, och hwartil Kongl. Maj:tt i thes nådiga remiss gifwit anledning, så mycket mindre, som när saken här war före, bifallet för assessor Adlermarck grundades therpå, at advocatfiscalen Reftelius skulle enligt kongl. remissen hafwa touren framför honom; men andre åter sade häremot, och påstodo at som Adlermarck redan fät kongl. fullmägt, så bör han ock niuta then-samma til godo; dock efter mycket discurerande häröfwer resolverades, atståndet förblifwer wid sit yttrande af d. 3 Nov. sistl., så at advocatfiscalen Reftelius, enligt Kongl. Maj:tt's nådiga remiss undfår säte och stämma näst assessor Robek.

11. Upl. borg.st. extr. prot. af d. 1 hujus, hwarmedelst gifwes tilkänna, at borg.st. bifaller 1:o handels och manuf.deputat:s betänckande, ang:de manufacturcontoirets räkenskaper. 2:o Secr. utsk:s extr. prot. ang:de några Theras Excellencer; dock utan at samtycka thet riksrådet Åkerhielm må behålla sin lön el:r undfå pension. 3:o Secr. utsk:s extr. prot. ang:de ytterligare föreställning i anledning af thes extr. prot. under d. 15 Julii och at thetta sistnämnde må genom trycket utgifwas.

Thet första har pr.st. ännu ej förehäft. Öfwer thet andra harståndet sig redan yttradt; och at thet 3:die må tryckas bifaller pr.st. äfwen.

12. Til husesynsförordningens igenomseende som i dag ifrån r. och a. ankommit, utnämndes h:r doct. Hausswolff, domprobsten Liungberg och kyrkioherden Manquer.¹

Den 3 Decemb.

1. Upl. och justerades prot. af d. 2 hujus.

2. Förelästes handels och manuf.deputat:s betänckande,² ang:de disposition och hushållningen wid thenna stadsens spinnhus.

3. Upl. bergsdeputat:s betänckande,³ ang:de stål och jernmanufacturwerken. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 44.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 27. Tryckt som bilaga, s 652.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 26.

4. D:o deputations betänckande,¹ ang:de et stipendium wid kongl. bergscollegium, samt et laboratorii chemici inrättande.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

5. D:o deputations betänckande,² ang:de riksdagsmannen Per Anderssons ansökning,³ at för grufwowed, som af hwarjehanda tilfälligheter, icke årligen af Elfdals och Mora socknar in natura utgöres til konst-staten wid Stora Kopparberget, få betala 15 mark stafumet.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

6. Upl. kam. oecon.deputat:s betänckande,⁴ ang:de rådmans Kåkas⁵ memorial, berörande Lappmarkshandelen, m. m.

R. och a. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

7. Upl. handels och manuf.deputat:s betänckande,⁶ ang:de arrendet af Köpings djurgård.

R. och a. resolverat, at the finna bäst, thet med thenna lägenhet förfäres på samma sätt, som med the andra kungsgårdarne i riket, efter r:s st:rs nu thertil fattade beslut, kommer at förhållas, så at han uplåtes til then mästbiudande, som præsterar kronan säkerhet.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

8. Ifrån borg.st. anmältes begäran, thet 2:ne af ståndet utnämnas, som göra et gemensamt följe til kongl. kamarcollegium, at påminna om slut i the mål, som tit blifwit remiterade ifrån allmänna beswärdeputation; hwartil probst. mag:r Montelius och kyrkioherden mag:r Wettersten utnämndes.

9. I anledning af pr.st:s extr. prot. ang:de at 2:ne deputerade af hwart stånd måtte sammanträda til öfwerläggande om visitationer på landsvägar til lurenträgeriers uptäckande, hwilket nu ifrån rid. och a. ankom, utnämndes härtil probst:ne mag:ri Montelius och Aurelius.

10. Upl. r. och a:s extr. prot.⁷ ang:de capit. Gust. Ridderstråles befrielse ifrån vidare lagsökning för et af honom begångit duelsbrott.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

11. Upl. justitiædeputat:s betänckande⁸ öfwer hofbrodeuren och perlstickaren Tobias Leijs anförde beswär öfwer justitiæcancelleren och landshöfdingen baron Cederbielke, ang:de hinder uti verkställigheten af r:s st:rs utlåtande af d.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 25.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 24.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 152.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 47.

⁵ Läs: *Kråkas*.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 28.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 30.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 12.

22 Aug. 1741, och Kongl. Maj:tt:s i anledning theraf, gifne nådiga utslag uti Schefflerska arfssaken.

Borg.st. har thetta til alla delar bifallit. Pr.st. giorde likal.

12. Ankommo ifrån r. och a. en del af borg.st:s och bondest:s allmänna besvär,¹ som å nyo genomsågos och antecknades pr.st:s utlåtande theröfwer på löparen.

13. Uppå begäran lämnades major Ramsai företråde, som inlämnade et thes memorial,² ang:de manufacturcontoirets räkenskaper, med begäran at thet måtte tagas i öfwerwägan, hwilket ock utlofwades, när saken kommer före.

14. Anmodades h:r doct. Hausswolff och kyrkioherd. mag:r Eckman, at gå til the öfrige stånden, och gifwa tillkänna, thet pr.st. i anledning af samtelige ståndens redan fattade beslut, ang:de riksdagsterminen til d. 10 i thenna månad, redan updragit thes talemän at med the öfriga ståndens talemän upstiga til Hans Kongl. Maj:tt och i underdånighet anhålla om riksdagens afblåsande d. 9 hujus.

15. Ankommo ifrån r. och a. 2:ne secr. utsk:s extr. prot., thet ena, ang:de bem:te utskotts föreställning af d. 15 Julii hwarå r. och a. resolverat, at thet må genom trycket allmänt kunnogt göras; och som pr.st. jämwäl redan thertil samtyckt, ty blef sådant nu påskrifwit. Thet andra ang:de riksrådet bar. Åkerhielms begierte afskied, hwartil r. och a. bifallit, dock utan lön el:r pension. Antecknades at pr.st. genom extr. prot. sig redan häröfwer utlåtut.

16. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande öfwer Åmåls stads ansökning,³ at til thes magistrats och betienings aflönande, återbekomma ½ del af acciser och bakungspenningarne.

Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. giorde likal.

17. Upl. bergsdeputat:s extr. prot.⁴ ang:de at wid expedition om öfwersmidets hämmande, kunde tilläggas, at under stångjern jämwäl förstås och inbringas ögeljern.

R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

18. Upl. finska deputations betänckande,⁵ ang:de vidare undersökning, om en canals el:r farleds samt några köpingars inrättande i Finnland.

R. och a. samt borg.st. bifallit. Pr.st. giorde likal.

¹ Präteståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 5; 6.

² Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 158.

³ Präteståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 46.

⁴ Präteståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 23.

⁵ Präteståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 18.

19. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde borgmästar Wessman recommenderandes betänckandet ang:de wexelstadgan och reglementet för coopvaerdisfarare och siöfolk til skyndesamt företagande.

Hwilket jämwäl utlofwades.

20. Upl. och justerades följande project til extr. prot. ang:de domprobsten mag:r Liungberg.

Tå pr.st. låtit sig föredraga saken, ang:de räntepersedlarne, kom therhos i behörigt öfwerwägende, huruledes domprobsten i Strengnäs mag:r Carl Friedr. Liungberg, utom thet han thenna gången gådt pr.st. tillhanda med åtskilliga uplysningar, som til thes nu fattade slut warit nödige, äfwen förut, efter r:s höglofl. ständers på nästledne riksdag fattade beslut, anwändt sin mogna insigt til utarbetande och verkställande af then plan, som r:s st:r tå för god och nyttig ärkänt, och ehuruwäl under närwarande omständigheter, pröfwades gagneligare, at widtaga the utvägar, som nu skiedt, så finner dock pr.st. domprobsten Liungbergs anwända mångfaldiga möda och berömeliga arbete, så mycket mer förtjena r:s höglofl. st:rs benägna åtanka, som han ej allenast til sit göromål egdt r:s st:rs tydeliga befallning, utan ock hensamma med yttersta flit sökt efterkomma och fullborda, samt therhos hans arbete wid blidare conjuncturer, tå utom andra omständigheter, en säker och fördelaktig myntefot kan ega rum, lærer wisa en ögonskienlig nytta; förthenskull och emedan til domprobsten Liungberg blifwit för ofwannämde thes arbete af r:s höglofl. s:r wid sista riksdag ufäst en belöning af 2 000 dlr s:mt, och han således, som sagdt är, wisat sig nitisk at r:s höglofl. st:rs befallning til nöijes fullgöra, så pröfwar pr.st. skieligit, thet honom, domprobsten Liungberg, samma præmium, så mycket mera bör tilläggas, som thet äntå mot hans hafda möda och wista wälmening icke til fullo swara kan; hwarföre ock pr.st. will domprobsten Liungberg thesto högre til samma wälförtjenta belönings åtniutande hos the öfriga resp. stånden hörsam- tjenst. och wänligen hafwa recommenderad.

21. Herr doct. Hausswolff och kyrkioherden mag:r Eckman kommo tillbaka, berättandes at bondest. med fägnad uptagit theras ärende, men at the andra stånden sig yttradt, at the wille taga saken i öfwerwägende.

22. Upl. secr. deputat:s berättelse¹ om then af hofintendenten Lovis de Geer och kamarherrn Carl de Geer med flera bewiste frikostighet til Upsala slots byggnad.

Pr.st. biföll betänckandet til alla delar med tilläggning, at emedan bekant är, hurusom De Geeriska familien här i riket gådt både publico och privatis med verkelig hjelp och understöd tilhanda; pr.st. jämwäl wetterligit är, at hofintendenten Lovis de Geer är en lärd man och har mogen insigt i många saker, så

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 43.

skulle ståndet för sin del gierna se, at merbem:te hofintendent finge wid yppande tilfälle werkel. niuta Hans Kongl. Maj:ts nåd til godo.

23. Upl. kamoecon.deputat:s betänckande,¹ ang:de privilegium på et lotterie til musique el:r tonkonstens upöfwande.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

24. Föredrogs å nyo bergsdeputat:s betänckande, ang:de slutsverket och stora metallwågen här i staden.

R. och a. hafwa bifallit med then tilläggning, at then nu bewiljade tilökning ej upbåres längre, än til thes thenna byggnad blifwer färdig.

Borg. och bondest. hafwa bifallit betänckandet simpliciter. Pr.st. gjorde sammal.

25. Upl. Nils Wikströms och Lars Perssons ifrån Thorsåkers och Ofwansiö socken memorial,² hwarutinnan anhålles om tilstånd, at få smida så mycket, som theras skatteskog tillåter, samt at Kongl. Maj:tt kunde i underdånighet tilstyrckas, at anbefalla wederbörande, innan nästa års slut, låta i theras bergslagssoknar undersöka, om någon tilökning på theras ringa hammarskatt, efter hwarje hemans egande skog, med flera nödiga tilhörigheter kunde tillåtas, m. m.

Bondest. har, i ansende til the uti thetta memorial andragen skiel och omständigheter, thetsamma til alla delar bifallit, icke allenast för Thorsåkers och Ofwansiö berslagar, utan ock för the öfriga bergslagarna i riket, när bergsmännen kunna wisa sig ega egna skogar och requisita, och theras efter hammar-skatten tillätne smide är så ringa, at the therwid ej kunna hafwa sin utkomst.

Pr.st. biföll bondest:s utlåtande.

26. Upl. bergsdeputat:s betänckande,³ ang:de några författningar til ädlare werkens understöd. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

27. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde Otto Olofsson ifrån Närike, förmälendes at theras stånd kommit öfwerens, at anmoda sin talemän at med the andra ståndens talemän i morgon upträda til Hans Kongl. Maj:tt och i underdånighet anhålla om riksdagens afblåsande d. 10 hujus.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius anmälte wänlig hälsning.

28. Upl. handels och manif. deputat:s betänckande,⁴ ang:de manufacturcon-toirets räkenskaper; sammal. ock afledne kamereraren Bångs enkas memorial med beswär⁵ öfwer then olagliga medfart henne i thetta mål öfwergått efter

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 48.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 254.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 22.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 30.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 157.

hennes mans frånfälle; men som tiden nu war förfluten, så uppsköts thet öfriga til nästa gång.

Den 4 decemb.

1. Upl. och justerades protocollet af d. 3 i thenna månad.
2. Uppå begäran lämnades major Taube företrädre, som recommenderade sin sak ifrån secr. deputation.
3. Företogs å nyo saken ang:de manufacturcontoirets räkenskaper, och uplästes tillika major Ramsays memorial, i anledning så wäl hwaraf, som ock hwad kamereraren Bångs enka i sit memorial å then ena sidan andragit, samt å andra sidan i deputations betänckande anført finnes, och sedan ståndet härom något discurerat, samt probst. mag:r Montelius, som warit ledamot i räkenskapsutskottet jämwäl giordt sin berättelse, stadnade ståndet i thet slut:

Ståndet beklagar at the angelägne manufacturmedlen, genom oriktig förwaltning råkat i oreda, och som någon skiljaktighet synes uti r:s str:s manufacturdeputat:s berättelse om thenna sak wid the framfarne riksdagar, så är pr.st. af then tancka, at Kongl. Majj:tt i underdånighet anmodas, at utse wissa owäldiga män af alla riksens collegier, som hwarken sielfwe el:r genom närmaste anhörige niutit manufacturmedel, at under tysthetsed genomgå hela thetta werket med all thes hushållning och räkenskaper och theröfwer til nästa riksdag förelägga r:s str:en tydelig och grundelig efterrättelse. Men hwad saken emel. kamereraren Bångs enka och manufacturcontoiwet widkommer, så finner ståndet betänckeligit, at betaga någon the wanliga beneficia juris & processus, och kan således i thetta mål icke til någon secret commissorialrätt samtycka, utan håller före, at alla angifne oricktigheter, balancer och præferencetwister m. m. kunna och böra efter allmänna lagar och bancoordningen i sina behöriga foris afgöras.

4. Herr öfwerhofpredikanten Troilius berättade, at åtskillige swårigheter tyckas möta theraf at 2:ne stånd stadnat emot 2:ne, ang:de Hans Excellence riksrådet Åkerhielm, hwarföre en af vårt stånds ledamöter blifwit nog hårdt i secr. utsk. angripen. Herr öfwerhofpredikanten sade sig ock hafwa talt med Hans Excellence sielf, som tackat ståndet för thes benägenhet och förtroende, men therjämte begiert at ståndet wille foga sig til the andra 2:ne stånden; emedan Hans Excellence för ingen del will blifwa qwar i rådet, om thet intet skier med all[a]¹ 4 ståndens goda wilja och samtycke, på thet han ej widare må ställas på spetsen och riksdagen therigenom ej widare utdrages, utan will håldre, och

¹ Enl. konc.

önskar wid thes annalkande ålder, at nu få komma til lugn och rolighet, utan at hwarken behålla lön el:r emottaga någon pension.

Kyrkioherd. h:r Palmærus tyckte, at thet wore stridande emot ståndets wärdighet, om thet på et eller annat stånds gjorde påstående, skulle ändra sit en gång fattade beslut, som genom ordentelig votering fastställt är; hållande före, thet nödigt wore, at secr. utsk. måtte upgifwa til plena, hwad the anmärkt emot Hans Excellence, på thet man måtte få se, huru med saken hänger tilhopa, så man will förmoda, at vårt goda förtroende til Hans Excellence, samt theruppå fattade beslut icke är ogrundat.

Herr öfwerhofpredikanten: När wi til följe af fundamentallagen stå på våra egna fötter, och på intet sätt låta gouvernera oss af andra, så kunna wi, i anseende til Hans Excellences egen ytterligare begäran, så fatta vårt utlåtande, at ståndets heder och wärdighet ingalunda skall komma therigenom at lida; icke eller kan man säga, at Hans Excellence therigenom skule komma något at lida, om man på thes enträgna begäran bewiljar afskied; ty sådant är äfwen wedarfärit riksrådet baron Wrangel.

Biskop. h:r doct. Alstrin: thet är berömeligit, at wisa ömhet för Hans Excellence, men så wida han sielf icke will blifwa qwar i rådet, utan på sin höga ålder, och thet utan pension, åstundar komma til rolighet, så skulle thet ock tyckas wara hårdt om wi neka honom thet.

Probst, mag:r Montelius gaf tilkänna, at ock han hört utaf en säker man, thet Hans Excellence är nögdare med afskied, än at längre blifwa qwar i rådet.

Kyrkioherd. mag:r Helstadius påstod, at Hans Excellence i thetta fall kunde lägga in skriftel., hwartil h:r öfwerhofpredikanten swarade, at thetta är just thet, som Hans Excellence undanbeder sig, och at wi äntå wäl finna utvägar, at på godt manér komma härifrån, hwaruppå h:r öfwerhofpredikanten gaf förslag, huru han nu wore sinnad, at göra någon insinuation therom i secr. utsk. Hwilket bifölls af ståndet.

Probst. mag:r Serenius: Will riksrådet Åkerhielm sielf intet tjena, ej el:r hafwa pension, och gå ifrån sin mening, så måste thet icke skie utan någon nytta. Låt våra ledamöter i secr. utsk. förklara at the torde kunna öfwertala ståndet til ändring; men med aldrakraftigste förbehåll, at ingen bokstaf härifrån extraderas, utan at talemännen samma dag gå til konungen och begära riksdagens afblåsning til sattan dag, så hafwa wi dock någon förmon af en så obehagelig ändring i våra beslut.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius påmint, at om Hans Excellence går utur rådet utan pension, så borde i afskiedet införas, at sådant skiedt på Hans Excellences egit begifwande.

5. Upl. kongl. Swea hofrätts extr. prot.¹ af d. 1 hujus hwarmedelst gifwes tilkänna, at kongl. rätten funnit sig föranlåten, i anseende til the emot riksdags-

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 138.

mannen Erik Jöransson ifrån Jämtland yppade graverande omständigheter, at honom arrestera.

Ankommo några §§ af pr.st:s allmänna besvär ifrån r. och a. som woro bifallne; hwilket pr.st. nu äfwen påskref.

Sammaledes också en del af borg.st:s besvär, hwaruppå pr.st:s anmärkningar jämwäl nu antecknades.

7. Upl. biskop. h:r doct. Rhyzelii memorial¹ ang:de bibliothecarien Dalins rikshistorie,² och resolverades at ståndet antager thetsamma för sit, och at thet genom extr. prot. med the andra stånden skall communiceras, lydande som följ-
jer:

Uti then Swea och Götha rikets historie, som under thenna riksdag af Lars Salvii tryckeri utkommit, sammanskrefwen af kongl. bibliothecarien Olof Dalin, finnes, efter theras intygande, som henne genomläsit, och af lärda mäns inkomna påminnelser, hwarjehanda, som intet passar sig eller bör opåmint lämnas wid et så högwigtigt och allmänt werk, som skall med heder och fulla skiel bära namn af rikshistorie af vårt k. fädernesland, et så gammalt, stort och i alla tider kring hela werlden gätet konungarrike. Auctorens qwicka pänna och witra snille, hwarmed han sig werfwat the flästas tycke och loford i sina satyriske och andra thenna tiden behagelige skrifter, saknas fuller intet i thetta hans werk; men utom thet at han /:thet hwar förständig läsare lättel. finner:/ icke brukat så jämn, alfvarsam och stadig stil el:r skrifart, som egenteligen fordras uti et rikes hufwudhistoria, hafwer han tagit til grund, under thenna sin historie en hypothes, som icke är bepröfwad, riktig och pålitelig, icke eller kan blifwa stående, hwarken med vårt k. fäderneslands af gamla historie, el:r med then gudomeliga, som finnes i then Hel. skrift. Thetta är och blifwer således handgripeligt, at om watnet wid Christi tid för 1746 år, warit 40 alnar, så måtte thet ock förut på the 2342 år, som warit emel. syndafloden och Christi födelse, hafwa aftagit wid 53 alnar och altså i the närmaste seculis efter syndafloden warit wid 90 alnar högre öfwer jorden och alla länder. På thetta sättet kan bibliska historiens sannhet omögeligen bestå. Tå måtte icke wara sant, hwad som berättas Gen. 8:5.14 om syndaflodens aftorkande, at jorden wart aldeles torr, el:r Genes. 11:2 om planen i Sinear ther Babels torn bygdes wid 100 år efter floden, icke eller Gen. 14:9 om dalen Siddin och thes lergropar i Abrams tid, och nästan oräkneligt annat, som med odisputerlig sanning i then Hel. skrift läses, men dock icke kan med sanning bestå, om efter berörde hypothes watnet ståt 60, 70, 80 alnar högre än nu i vår tid. Uti aldeles lika äfwentyr, oordning och owisshet försättes och, genom berörde then Dalinska historiens lagda grund, vårt k. fäderneslands äldsta och jäfwa historie; ty om vårt Swithiod hafwer så diupt stådt under watn, at icke mer än thes bergsryggar och kullar kunnat be-

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 12.

² Dalin, 1747.

bos, förän 1 à 200 år efter Christi födelse, hwar taga tå wägen the manstarke emigrationes Gothorum, som jämwäl efter the utländska scribenters enhälleliga witnesbörd utur Scandinavia skiedt wid och långt för Christi födelse? Hwad blifwer tå af Dannmark, Hollsten, Pomeran och andre lägre än Swea rike belägne länder? Är tå all theas antiquitet idel dikt och osanning; skall man tå antingen för lögner el:r prophetior uptaga alt thet, om trowärdige och hitintil godkände grekiske auctorer Orpheus, Homerus, Plato, Herodotus, Diod. Siculus, Sancuniaton etc. 4, 6, 8 och flere 100 år för Christi tid hafwa omständel. skrifwit om thenna Nordens tå bekanta inbyggare, såsom förutan flere, om hyperboreis, som nödwändigt måst här i nordnen warit boende? Äfwen så thet, som the lärde romare och ibland them Tacitus, icke långt efter Christi tid tydeligen hafwer skrifwit, at sveones /:så heta wi än i dag:/ the swenske woro tå mäktige til lands och med sina flottor til siös.

Man wille wäl önska, at en romare kunde så skrifwa om oss thenna tiden. Et will man än til eftertänckande anföra, til at ögonskenlig göra then lagda historiegrundens orimlighet och obe

stånd: Om watnet hafwer wid Agnefit, ther nu Stockholm är stådt 15 à 16 alnar högre än nu, år Christi 1008, huru war tå mögeligit för konung Olof Skottkonung i Upsala, at med jernkiedia och blockhus igenstänga Norre ström, som tå med sin 15 à 16 alnars större watnhögd öfwerswämmat then nu kallande Norrmalm och et stort steg up för Brunkeberg? Och hwad behöfde tå kung Olof Haraldsson i Norrige til sit räddande genomgräfwä Södersluss, tå han med sina then tiden brukade små skiepp wisserligen kunnat i så högt watn segla mit öfwer Jerntorget, som måtte genom byggnad och fyllning blifwit mycket högre, än thet then tiden mon warit? Men om watnets til- och aftagande, och om orsakerne thertil, will man icke disputerä, thet borde ock icke behöfwä, om thet anses och antagas skall för et principium historiæ fundamentale, och för så klart, at thet hwarken bör el:r behöfwes disputeras; utan allenast är upsåttet at wisa, huru thenna nya rikshistorien, upståld på en så owiss grund oförswarligen anstöter, samt uti oordning och owisshet bringar icke allenast wårt kära fäderneslands alt hitintil ojäfwade, utan ock thet werst är, then Hel. skrifts på gudomelig sanning oryggeliga historier, warandes intet twifwel, at ju hwar rättsinnig patriot så misstycker thet förra, som hwar rätt christen ängslas öfwer thet sednare, såsom aldeles ogudaktigt.

Enkannerl. menar rikets här nu församlade pr.st. såsom genom studerande icke är okunnogt om sit fäderneslands werldsliga historie, hwilke ock åligger at lära och förswara then Hel. skrifts dyra sanning, sig egentel. tilkomma, at uppenbara och i görligaste måtton afböija then handgripeliga anfäktning och farliga anstöt, som både biblisk och historisk sanning hotas med och werkeligen kommer at taga, om Swea och Götha rikes, wårt k. fäderneslands historie, skall byggas och blifwa ståndande på förut omrörde hypothes. Ty härigenom /: at intet nu åter nämna om then Hel. skrifts oomkullstöteliga sanning:/ förloaras all then prærogative, förmån och heder, som swear och göthar, wåre äre-

wärde förfäder, sig och oss framför the fläste europeiske nationer, lyckeligen wunnit, manneligen förswarat och beständigt behållit; härigenom göres til osanning alt thet, som the äldste grekiske och romerske historici och poëter om våra förfäder nordens inbyggare, til theas myckna pris, hafwa långt före, wid och strax efter Christi tid utförligen och omständeligen skrifwit; härigenom warda våra egne äldre och sednare högtberömda historieskrifware hos en del af våra afwundsuka grannar ansedde för storskrutare och förklarade för liu-gare. Och at säga en kort sanning, sker thet härigenom, at hela vår nation kan blifwa öfwerhopad med spe och åtlöije, harm och förtret.

Altförthenskull finner pr.st. til then Hel. skrifts förwaring, til then historiska sanningens förswar, och til hela vår nations heders hägn sig högt föranlåtut, at för sin del wälment påstå, samt hos the andra resp. riksens ständer hörsam-, tjenst- och wänligen begära, at bibliothecariens Olof Dalins så kallade Swea och Götha rikes historia icke måtte blifwa ansedd och aktad, icke eller vidare continuerad för vårt k. fäderneslands rikshistorie, innan hennes swåra anstötliga grund är blefwen häfwen och ändrad, och hela werket ifrån början til thes slut wederbörligen och grannel. censurerat af witra, mogna och i vår historie wäl grundade män, som thet kunde af Kongl. Maj:tt blifwa förordnade och instruerade; the måga få tagas af kongl. cancelliecollegio el:r annorstädes, såsom historiographus regni, professores historiarum wid academiene, ther profess. Algoth Scarin i Åbo och prof. Sven Bring i Lund äro bägge bekante för diup insigt och ren kundskap uti vårt k. fäderneslands både gamla och nya historie. Så är ock en magister wid namn Johan Göransson, hwilken, utom språk och philosophiska studier, bewisligen eger uti runicis och swio-gothicis antiquitatibus och altså i vårt k. fäderneslands gamla historie then insigt och färdighet, som kunde skaffa mycken redo och uplysning uti våra antiquiteter, och komma i mång måtto them wäl til pass, som til rikshistoriens censors warda förordnade.

Si så tyckes oförgripeligen, at et folks historie bör pröfwat och skärskodas, innan hon med skiel, heder och nöije kan bära namn af rikshistorie: Ty at skrifwa och gifwa ut et helt folkslags rikshistorie är et större werk, än at thet af en enskild person och efter egen godtycko kan företagas. Pr.st. som icke finner i sina nästhållne riksdagsacter, sig hafwa begiert el:r samtykt thenna Dalinska historiens sammanskrifwande, icke heller hafwer sig bekant, om han, för aftryckningen, blifwit, såsom allmännel. är befalt, tilbörligen censurerad och approberad, gör sig så mycket wissare om the öfriga resp. ståndens bifall och biträde til sit här ofwanföre giorda påstående och begäran, som them allom bäst bekant är, hwad stor magt och ära therpå ligger, at hafwa om sig och sina förfäder altifrån hedenhös en fullkomlig och riktig historie, och them icke okunnogt kan wara, huru last- och straffbart k. Gustaf then 1:ste uptog och ansåg, at mag:r Ol. Petri icke hade uti sin handscrene krönika tilbörligen aktat och bewakat then swenska nationens heder; boken blef förthenskull, såsom hon än är, förbuden ewerdeliga. Hwad öde för samma, dock förmenta orsak,

then stora cancellariens och historiographens Arwid Hwitfelds af trycket utkomne krönikor i Danmark undergått, är förmodeligen mången wetterligit. Äfwen och hwad alfvarsam upsigt och hand i Frankrike och andra konungarikene blifwit hållen öfwer thesas historier och historieskrifware; är altså ej mindre anständigt än nödwändigt, at sammaledes och icke annorlunda för någon enskild persons skull, måtte skie i Swea och Götha rike. För sin del har pr.st. bort och welat thet göra med thetta sist wälmente memorial; recommenderande för öfrigtit thetta granlaga och högtwärdande wärf och ärende hörsam-, tjenst- och wänligen hos the andra resp. stånden, som hwarken kunna el:r böra annat, än likal. öma och wårda om sit k. fäderneslands och heder thes histories fastgrundade sanning.

Likal. upläste och wälbem:te herr biskops memorial¹ ang:de mag:r Göransson och resolverades at thet endast påskrift skulle communiceras med the andra stånden.

Och som h:r biskopen i bägge thessa mål, genom, sakernes mycket grundeliga föreställande både fägnat och hedrat ståndet, så aflade och ståndet thes tacksägelse til h:r biskopen för thes härwid osparde möda.

8. Upl. justitiædeputat:s betänckande,² ang:de minderåriga giftermål. R. och a. har bifallit. Pr.st. fant bäst at låta saken hwila til thes man fåt se bondest:s utlåtande.

9. Upl. bergsdeputat:s betänckande³ tillika med project til Kongl. Maj:ts nådiga förklaring öfwer thes utfärdade förordning af d. 19 Apr. 1740 ang:de stångjernssmidet och flera hushållningsmål wid jernbruken i riket.

R. och a. bifallit med en wid slutet af 4 § gjorde tilläggning. Pr.st. biföll med samma tilläggning.⁴

10: D:o deputations betänckande,⁵ ang:de methode wid undersökningars för rättande öfwer tilämnade bergwerks och bruks anläggningar, m. m. R. och a. bifallit.

Borg.st. äfwen bifallit med en liten tilläggning å et ställe, hwilken äfwen af pr.st. blif. bifallen.

11. Upl. finska deputations betänckande, ang:de then af allmogens fullmäktige ifrån åtskilliga landsorter i Finland sökte prolongation af then a[ll]männa⁶ friheten.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 13.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiædeputationen, nr 13.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 27.

⁴ Borgarståndets bifallande, Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 63.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1299, Bergsdeputationen, nr 23.

⁶ Enl. konc.

R. och a. har funnit betänckeligit, at samtycka til någon allmän prolongation af frihetsåren, utan therest, efter skiedd undersökning, på thet i betänckandet föreslagne sättet, någon hemansåbo, genom the genom the landet uti sista kriget öfwergångne olyckeliga [händelser],¹ skulle finnas wara så af sig kommen och oförmögen blefwen, at han ej förmår utgöra räntor och the årliga utskylder af hemanet, må landshöfdingen efter förordningarne pröfwa, antingen om thesamma hel och hållne, el:r hurur stor del theraf må afskrifwas efter omständigheterna. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

12. D:o deputations betänckande,² ang:de tilstånd för finska inwånarene, at på 3 år ifrån Est- och Lifland samt nästgränsande orter få tullfritt inhämta hästar, boskap, spannmål, lin- och hampafrö.

Borg.st. har genom extr. prot. förklarat, at thet ej kan bifalla til spannmållens tullfria införsel, men i fall ännu wore i landet brist på hästar, boskap, lin- och hampafrö, är borg.st. af then tankan, at Kongl. Maj:tt i underdånighet kunde tilstyrkas, at infordra gen.gouverneurens och wederbörande landshöfdingens berättelser om sådan brist finnes, antingen hos inwånarene i gemen, el:r på en del ställen af landet, tå Kongl Maj:tt i nåder kunde tillåta the ortens inwånare i Finland, som äro i et slikt beträngt tilstånd, at efter omständigheterna ännu på 2 eller 3 år til stappelstäderna tullfritt få inhämta så mycket theraf, som hwarje orts nödortt fordrar; hwilken frihet ber:de inwånare sedan böra få til godo niuta, utan at kongl. collegierne el:r andra ämbetsmän, måtte på thet sättet, som wid thenna riksdag blifwit öfwerklagat, få taga sig tilfälle at therutinnan wara them hinderlige.

R. och a. har bifallit borg.st:s utlåtande.

Pr.st. gjorde likal.

13. D:o deputations betänckande³ om någon ändring wid krono och regementsfullmäktiges förordnande til the uti Finland förefallande ägotwisters och syners biwistande.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

14. D:o deputat:s betänckande,⁴ ang:de magistraternes och betjenters i finska städerna befrielse ifrån bewillningsafgiftens ärläggande utaf theras löningar under frihetsåren.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likaledes.

15. D:o deputations betänckande⁵ om eftergift för allmogen i Finland, Österbotn och Åland af 1742 och 1743 årens räntor, samt andra kronofordringar,

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 20.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 21.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 22.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 23.

jämte the utskylder under frihetsåren, hwilka uti kongl. brefwet af d. 9 Nov. 1743 icke nämnas.

R. och a. funnit bäst at remittera thetta til secr. utsk.

Pr.st. gjorde sammaledes.

16. D:o deputations beänckande,¹ ang:de skyndesam undersökning om en wiss qwarntulls jämkande för allmogen i Finland.

R. och a. bifallit, allenast wid instructions upsättjande i akt tages, at om någre qwarnar äro militien på lön anslagne, the härigenom icke måtte komma at lida, el:r någon ändring tillåtas i indelningsverket.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

17. D:o deputations betänckande,² ang:de oafkortadt åtniutande för alla krono och kronoskattehemansåboer i Finland af the allmänt förlänte 3:ne frihetsår, el:r ock at the theremot i 6 år til ärsättning niuta half frihet, oaktat theas fullmäktige wid afhandlingen förklarar sig wara med mindre nögde. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

18. Upl. finska deputations betänckande,³ ang:de befrielse för the städer i Finland och Österbotn, hwilka icke hafwa andel i tull och accisinkomsterne, at upbygga och underhålla tullhus och staquetter.

R. och a. resolverat; i anseende thertil at Hans Kongl. Maj:tt i nåder förundt the finska och österbottniske städerna 3:ne års frihet at disponera upbördn af tull och accismedlen sig til förmon, hwaraf tyckes följa, at the för thenna tid äfwen böra wara ansvarige för tullhus och staquetteras widmagthållande, så kan r. och a. ej bifalla betänckandet, rörande ofwannämde städers anhållan om frihet för tullhus och staquetteras uppbyggande och förbättrande, utan kommer således at förblifwa wid thet, som kongl. kamar och commerciecollegierne med statscontoiret härutinnan föranstaltat. Men skulle wid närmare efterseende något tullhus befinnas uti sista kriget så illa medfarit och förderfwat, at thet å nyo behöfwer uppbyggas, så kan en sådan stad, efter förut skiedd behörig besigtning, med sin ansökning wända sig til wederbörande kongl. collegier, hwilka intet lära underlåta, at draga behörig försorg, thet en sådan nybyggnad ej må lända Kongl. M:tt och kronan el:r städerna til enskild last.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

19. D:o deputations betänckande,⁴ ang:de ärsättning til Torneå stad för liden skada under sista kriget.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 25.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 24.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 26.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 27.

20. D:o deputat:s¹ [betänk.]² ang:de ärsättning til wederbörande indelningshafware och rusthållare i Kymenegårds län för the boställen, lönings och indelningsheman, som wid sista freden blifwit lämnade til Ryssland.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

21. D:o deputat:s betänckande,³ ang:de ytterligare frihet för inwånarena i Carelen.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

22. Upl. handels- och manuf.deputat:s betänckande,⁴ ang:de nålmakareämbe- tets i Stockholm anförde besvär emot köpmansenkan Maria Westerberg.

R. och a. bifallit.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och sedan något häröfwer blifwit discure- rat, upsköts målet til en annan gång.

23. Upl. protocolsdeputat:s betänckande,⁵ ang:de kamereraren wid husesyns- contoiret Nils Jacob Burmans lidne prèjudice; hwilket pr.st. biföll.

Den 5 decemb.

1. I anledning af then af mag:r Göransson nyligen utgifne tabell öfwer thet hebraiska språket anförde h:r domproben Liunberg sina betänckeligheter uti et och annat mål, ang:de them, som förwända significationerne på de hebraiska orden, hwarwid biskopen h:r doctor Rhyzelius begärte, at h:r domproben wille häröfwer ingifwa sina tanckar skrifteligen, på thet för mycken tid nu ej måtte förloras genom discourserne.

2. Upl. och justerades prot. af d. 4 i thenna månad.

3. Kom på tal ang:de Hans Excellenc herr baron Åkerhielm, tå h:r öfwerhof- pred. Troilius åtog sig at projectera thet, som skall blifwa ståndets utlåtande i thetta mål, och probst. mag:r Lind at gå til bondest. och låta theras taleman få weta, at pr.st. så i anledning af Hans Excellences egen åstundan, som at und- wika allehanda widlöftigheter til riksdagens utdrägt, nu är sinnadt at foga sig til r. och a:s samt borg.st:s utlåtande.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 28.

² Enl. konc.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 29.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 29. Även 5 december 1747 § 4.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 4. Även 27 augusti 1747 § 11.

4. Föredrogs å nyo handels och manuf.deputat:s betänckande,¹ ang:de nålmakareämbetet här i staden, och biföll pr.st. betänckandet simpliciter.

5. Likal. föredrogs å nyo justitiædeputat:s betänckande,² ang:de minderåriga giftermål, och resolverades, at ståndet finner then lindrigaste och ginaste wägen wara för allmogen, at minderåriga giftermål anmälas hos häradsrätterne, som sådane mål, uppå wederbörande presterskaps bewis utaf kyrkioboken, genast och utan uppehåll wid samma ting afgöra.

6. Förelästes 8:de § af resolution uppå presterskapets allmänna beswär; som bifölls.

7. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde öfwerhofintendenten von Hårleman andragandes 1:o hurusom, i anledning af then oriktighet, hwilken nu befinnes wid manufacturcontoirets räkenskaper, någre befarade hemliga owänner til Hans Excellence grefwe Tessin torde taga sig tilfälle at täncka wrängt om Hans Excellence, som någon tid fört præsidium uti bem:te contoire, hwarföre Hans Excellences begäran är, at thenne sak på thet nogaste måtte warda undersökt och examinerad. 2:o Begierte at secr. utsk:s prot. ang:de tiden til tjensters förgifwande måtte företagit warda, och at hädanefter måtte thet med förfaras efter förordningarne. 3. Påminte om baron Coyets memorial och secr. utsk:s extr. prot. ang:de öfwersten baron Cronhiort.

Herr archibiskopen swarade, at thet ena med thet andra skall företagit warda; hwarjämte anmältes tillbaka ståndets hörsamma hälsning.

Sedan deputerade tagit afträde, discurerades något om thet första, och at ståndet will sig tå utlåta, enär något skrifteligit ankommer, och ang:de thet andra sågs efter i acterne, men fants intet at något i then saken til ståndet ankommit.

Herr doct. Browallius och probst. mag:r Lidius förklarade, at the taga ingen del uti ståndets utlåtande, ang:de manufacturcontoirets räkenskaper, emedan the såsom ledamöter i secr. utsk. tå ej wore tilstädes.

8. Förslästes r:s st:r:s commissions ad notitiam meddelte dom öfwer handelsman Christopher Springer.³ Härjämte uplästes bem:te Springers bröders och barns ingifne memorial, hwarmedelst anhålles, thet r:s st:r wille förskona thetas broder och fader ifrån namnets upslående på kåken och at stå på schavote, på det the i sin lifstid ej måtte draga swår kännning af hans straff.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 29. Även 4 december 1747 § 22.

² Prästeståndets arkiv, R 895, Justitiædeputationen, nr 13.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 33, memorial som bilaga.

Pr.st. tog saken i öfwerwägende och förklarade, at så framt the öfriga resp. stånden skulle för godt finna, at thenna begäran samtycka, så har ståndet för sin del icke något therwid at påminna.

9. Herr öfwerhofpred. Troilius upläste project til ståndets ytterligare utlåtande ang:de riksrådet Åkerhielm, som bifölls och lämnades til renskrifning, lydande som följer:

Sedan Hans Kongl. Maj:tt med r:s st:rs secr. utskott i nåder behagat communicera riksrådet och öfwerstemarskalkens högwälborna baron herr Samuel Åkerhielms ingifne underdåniga supplique, at uppå Kongl. Maj:tt's nådigsta afskied, få nedlägga thes råds och öfwerste-marskalksämbeten, och thes öfriga lifstid i ro och enslighet få tilbringa, med hwad mera som secr. utsk. genom thes extr. prot. af d. 24 Nov. sistl., r:s str:s plena wid handen gifwit, och til the-ras godtfinnande och afgörande öfwerlämnat så har wäl pr.st. i anseende til Hans Kongl. Maj:tt's nådigsta yttrande, thet Hans Kongl. Maj:tt ganska ogier-na ser, thet Hans Kongl. Maj:tt nu mera skall umbära the mogna råd, hwarmed herr riksrådet Hans Kongl. Maj:tt och riket med all nit stedse tillhandagådt, för sin del ock gierna önskat, at Hans Excellence herr riksrådet och öfwerste-marskalken wille sittja qwar i rådet, och samma sin tancka med the öfriga resp. stånden genom extr. prot. communicerat; men som Hans Excellence om thetta sit afskied hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet så anständigt anhallit, så har ståndet ofwanbem:te secr. utsk:s betänckande å nyo förehafft, och thet til alla delar bifallit.

10. Upl. reductions och liquidat.deputat:s berättelse och betänckande,¹ ang:de framledne kongl. rådets och kamarpræsidentens baron Herman Flemmings arfwingars ansökning om wederlag för Saris gods i Ingermanland.

R. och a. bifallit.

Borg.st. bifallit med wilkor at Flemmingske herrar arfwingarne framdeles och så snart rikets tilstånd thet kan tillåta, måge för thet bortmista godset Saris åtniuta behörigt wederlag i penningar af then fond som r:s st:r thertil utseendes warder.

Sedan domprobst. mag:r Liungberg gjordt sin berättelse om thenna saks be-schaffenhet biföll pr.st. borg.st:s utlåtande på thet sättet, at the Flemmingske herrar arfwingarne skola af then utsedde fond undfå i penningar för Sarisgod-set wederlag, som af kongl. kamarcollegio kommer at uträknas högre för hwart obserland, än the öfrige ingemanländska famillerne redan fått, emedan Flem-mingske herrar arfwingarne bättre rätt ega; hwarwid dock tilses at betalningen beräknas ej för flera obser än werkel. warit i the-ras possession, tå fienteliga in-vasion skedde.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1300, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 23, Memorial som bilaga.

11. Upl. just.deputat:s betänckande,¹ om then genom trycket utkomne samling af kongl. stadgar, ang:de commerce, politie och oeconomie.

Borg.st. har bifallit thetta och remitterat til secr. utsk. Pr.st. gjorde sammaledes.

12. Upl. af bondest:s allm. beswär² §§ 16, 20 och 41 hwilka r. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

13. Upl. protocolsdeputat:s betänckande³ ang:de v. häradshöfdingen Liljegrenat; hwilket bifölls.

14. Upl. några §§ af borg.st:s allm. beswär,⁴ som af pr.st. wordo bifallne.

15. Lämnades doct. Filenii memorial ang:de religionsfriheten för the reformerta, som nu blifwit närmare igenomsedt til renskrifning.

16. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,⁵ ang:de Stockholm stads magistrats ansökning, at få blifwa bibehållne wid 10 § af kongl. resol. på städernes allm. beswär år 1743 rörande accisbetjeningen. Borg.st. har bifallit. Pr.st. gjorde likal.

17. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,⁶ ang:de corporalens wid kongl. lifregemente Axel Dieter Reuterschiölds beswär, rörande Estuna kungsladugårds arrende.

Bondeståndet har således bifallit,⁷ at Reuterschiöld til någon ärsättning för thes wid arrendet lidna skada må hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet anmål原因, at nu benådas med lieutenants fullmakt, samt först lediga indelning och lön wid kongl. lifregementet til häst, hwaremot han, i anseende til rikets beträngda tilstånd, kommer at cedera och afstå sin ärsättningspretention.

Pr.st. hölt, i anseende til wissa härwid warande omständigheter, betänckeligit at samtycka til bondest:s utlåtande, och förthenskull biföll thet förra alternativet uti betänckandet, om ärsättning för hward han lidit, genom contractets rubbning.

18. Upl. landt- och siö- milit. oecon. deputat:s betänckande,⁸ ang:de lotsinrättningen til och ifrån nya staden Dägerby, jämte project til lotstaxan. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 14.

² Tryckta i Bondeståndets riksdagsprotokoll 1746–1747, s 784–837.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 5.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 3.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 50.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 49.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 45.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 18.

19. Upl. Kongl. Maj:tts nådiga remiss¹ ang:de pension för fru riksrådinnan Palmfeldt.

Borg.st. remitterat til secr. utsk. at tilse, huru och på hwad sätt fru friherrinnan Palmfeldt i thenna sin ansökning må kunna willfaras, utan gravation i the ordinarie statsmedlen.

Bondest. bifallit. borg.st. Pr.st. gjorde sammal.

20. Uppå bondest:s begäran företogs å nyo kam.oecon.deputat:s betäckande,² ang:de grefwe Fried. Gyllenborgs sökte hemansbyte i Skinskattebergslag.

Alla 4 stånden hade bifallit thetta byte, men bondest. med tilläggning, at thet måtte skie enligt närlagde riksdagsmannen Wellam Perssons gjorde förbehåll.

Bem:te riksdagsmans memorial uplästes, hwaruti han å egen och hemawarande medbröders wäg:r anhåller, thet måtte grefwens rättighet icke sträcka sig längre, än til skatten el:r räntan efter jordboken, och som then tilförene til Kongl. Maj:tt och kronan utgått, så at åboerne få til godo niuta sin skatteman-narätt til sina hemans och theras egors nyttjande, enligt lag och kongl. förordningar, med mera.

Domproben mag:r Liungberg utlät sig, at om grefwe Gyllenborgs bytes-heman äro skatte, så bör skatteegaren ej betungas öfwer thes skattläggning, likmätigt kogl. förordningar, hwaröfwer landshöfdingen eger hand hålla, tå theröfwer klagas, hafwande r:s st:r förr wid 1 000 dlr s:mts wite förbudt, at söka något mera byte i Bergslagen.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande och pröfwade billigt at bifalla riksdagsmannen Wellam Perssons förbehåll.

21. Upl. secrete deputat:s betäckande,³ ang:de majorn Jac. Rudolph Taubes ansökning om befordran, hwilket pr.st. fant skieligit at bifalla.

22. Som ståndet redan d. 27 Aug. samt 16 Sept. sistl. bifallit landskamererernes uti Wexiö och Elfsborgs läner von Bergmans och Andr. Ingmans ansökningar om assessors character och heder, och Hans Kongl. Maj:tt sedermera af d. 6 och 12 Nov. uppå therom giord underdånig ansökning, i nåder samma ärende til r:s st:r behagat remittera; ty pröfwade ståndet billigt, at i underdånighet hemställa saken til Hans Kongl. Maj:tts nådiga wälbehag.

23. Upl. tulldeputat:s betäckande,⁴ ang:de lindring i tullen för knipjern af ½ el:r ⅝ tum i fyrkant. R. och a. resol. at then föreslagne lindringen bewiljas på försök til nästa riksdag. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Kungliga remisser, nr 180, memorial som bilaga.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 37. Även 17 september 1747 § 22.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 44.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 6.

24. Upl. tulldeputat:s betänckande,¹ ang:de the handlandes i Götheborg ansökning, at undslippa the förpassningar, som hittils warit brukelige. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde sammal.

25. Föredrogs pr.st:s extr. prot. ang:de Elime kapelgälds läggande til Degerby stad såsom annexe. R. och a. resol., at i anseende til the nu andragne omständigheter, och at riksrådet baron Wrede, hwilken eger större delen av Elime sockn, jämwäl förklarar sig härmed nögd, bifaller r. och a. borgmästar Forssels giorde ansökning, thet han å swenska sidan qwarblefne delen af Juttis, jämwäl Elime kapellgäld, må blifwa Degerby stad, såsom en annexe församl. tillagd.

Borg. och bondest. hafwa bifallit r. och a. Pr.st. tog saken i öfwerwägan, och så wida 3:ne stånd redan andra gången bifallit, samt i anseende til hwad Hans Excellence riksrådet Wrede i thes promemoria anført, lämnade jämwäl härtil sit bifall.

26. Upl. secrete deputat:s betänckande,² ang:de gen.adjutanten baron Faltzburgs lidande. R. och a. samt borg.st. bifallit. Pr.st. giorde likal.

Den 7 decemb.

1. Föredrogs borg.st:s extr. prot.³ ang:de fiskköpareämbetet här i staden; och som bondest. bifallit samma sak med förbehåll, at thetta allenast må sträcka sig til Stockholms stad; ty pröfwade ock pr.st. skieligit at härtil lämna thes bifall.

2. Herr doctor Browallius inlämnade til ståndet probstens Laetini⁴ memorial, ang:de at presterskapet må wara tilläteligit, enligit theras privilegier, at niuta lika rätt på theras frälse egor til at hålla krögeri såsom r. och a. med mera.

3. Upl. utdrag af protocollet hållit i Kongl. Majj:ts rådkamare d. 1 hujus,⁵ om wisse private personers benådande med hederscharacter och rang. Ståndet instämde så mycket heldre uti Kongl. Majj:ts nådiga föreställning, som ståndet med underdånigt nöije therutur förmärker Kongl. Majj:tt endast och förnämligast påsyfta sådane thes trogna undersåtare, som icke allenast äro besuttna af en ansenlig fast egendom i riket, utan ock anwändt thesamma igenom kostsamma werk och inrättningar, och them til landets allmänna nytta werkel. fortsätta. Och som ståndet ibland sådana riksens wärdiga inbyggare påmint sig

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Tulldeputationen, nr 7.

² Borgarståndets arkiv, R 1298, Sekreta deputationen, nr 32.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 52. Även 1 december 1747 § 9.

⁴ Någon präst med namnet Laetinius (renskr.) eller Lachtinius (konc.) har inte gått att finna i något herdaminne. Kan vara felskrift av namnet i protokollen.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 156.

brukspatron Tersmeden, som i många år giordt sig af publico wälförtjent, så fant sig ståndet föranlåtitt, at honom til bergsråds heder och rang i underdånighet anmäla, görande ståndet i öfrigit sig then underdåniga förtröstan, thet lærer Hans Kongl. Majj:tt med råds råde thenna sin kongl. nåd sparsaml. och inga andra wederfaras låta, än sådane redelige män, som uti en mogen ålder, anseelig egendom och besynnerliga förtjenster af publico giordt sig framför andra thertil wärdige, och ännu intet af Hans Kongl. Majj:tt på något sätt blifwit i nåder ihogkomne.

Hwilket genom extr. prot. skulle med the andra stånden warda communicerat.

4. Upl. och justerades protocollet af d. 5 hujus.

5. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde ryttmästaren Klingsporre; andragandes, hurusom r. och a. fått förspörja, thet torde ännu några tjens-teansökningar til r:s st:r inkomma, och som therigenom några bättre förtjente torde warda prëjudicerade, så är r. och a:s begäran, at slika ansökningar nu mera ej måtte hos r:s st:r uptagne warda, och hwad the mål, som Kongl. Majj:tt i nåder remitterat, angår, är thet r. och a:s tancka, at inga flera kunde uptagas, än sådane tjenester, som efter regeringsformen bortgifwes.

Herr archibiskopen swarade, at ståndet skall taga saken i öfwerwägende; anmälandes för öfrigit hörsam hälsning.

6. Sedan deputerade tagit afträde, kom på tal ang:de kongl. remisserne, och som thet skulle borttaga för mycken tid, at utlåta sig öfwer hwar och en särskildt, ty aktades bäst at theröfwer författa en generell resolution, hwartil herr öfwerhofpredikanten Troilius gjorde project som uplästes och gillades, lydande som följer:

Hans Kongl. Majj:tts til pr.st. på någon tid ankomne nådiga remisser, ang:de tienster, cessioner och characterer, lämnar pr.st. för then innewarande riksdagens slut til Hans Kongl. Majj:tt i underdånighet tillbaka, och förklarar at ståndet wid the mål, som Theras Excellencer herrar r:s råd icke haft el:r kunna hafwa något at påminna, ej eller för sin del något hafwer at ärinra.

7. Presenterades 3:ne exemplar af ståndets memorial ang:de religionssaken,¹ at af ståndets ledamöter underskrifwas.

Superintend. h:r doct. Kiörning hemstälte, om intet herr archibiskopen, såsom ståndets älskade och wärda taleman, wille uti thetta högtwiktiga ärendet åtaga sig at föra ordet för then deputation, som kommer at afgå, tå jämwäl samtelige præsules och consistoriorum fullmäktige, jämte några fler kunde göra följe; men som ej warit brukeligit, at någon af the andra ståndens talemän, utom bondest. warit ordförande för deputationer, så tyckte en del af ståndet, at thetta icke eller nu wäl skulle skicka sig.

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 70.

8. Herr doct. Hausswolff, probst. mag:r Serenius och kyrkioherden mag:r Eckman utnämdes at sammanträda och i anledning af förra riksdagens protocoller, samt räkenskaperne öfwer stiftens conti[n]gent¹ til ståndets förnödenheter, projectera huru mycket för thenna gång upp hwarje stift sig kan belöpa.

9. Probst. mag:r Serenius anmälte, thet han uppå notariens sedel utgifwit 60 dlr k:mt åt then gamla fransosen, som enligt ståndets resol. d. 15 Julii sistl. skulle af Strengnæspenningarne undfå 20 plåtar; hwarå h:r probsten ej kunnat århålla något quittance, emedan then gamla mannen ej kunde skrifwa.

10. Upl. secr. utsk:s extr. prot.² ang:de at bem:te major Cronhiort, såsom öfwerste wid armén, måtte tilläggas öfwerste-lön, m. m. R. och a. bifallit. Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och ehuru öfwersten baron Cronhiort är en berömmelig och wid armén nyttig, samt käck officerare, så kunde thet likwäl ej annat, än öma thet eljest nog graverade statsverket; och förthenskull, i anseende til flere härwid warande skiel och omständigheter, pröfwade billigt, at herr baron och öfwersten Cronhiort warder hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet anmäld, at undfå thet wid armén först ledigt blifwande regemente, på thet staten ej må graveras med någon pension.

12. Upl. commercierådets Nordencrants memorial³ hwarmedelst, i anseende til andragne skiel och omständigheter, anhålles, thet r:s st:r tåktes lämna kongl. bergscollegium fria händer, at förfara med thes privilegii utfärdande för honom, enligt the förordningar, som redan utgångne äro, och i stöd hwaraf han arbetet anlagdt, med mera. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

13. Föredrogs andra gången handels och manufacturdeputat:s betänckande,⁴ ang:de Köpings diurgård, och bifölls.

14. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet förde borgmästar Ugla; begärandes at en och annan § af theras allmänna besvär kunde bifallas enligt projectet.⁵

15. Upl. extract af rådsprot.⁶ ang:de marinens sättande på en bättre fot, m. m.

R. och a. hafwer faststält quæstio an at officerare wid amiralitetsstaten bewiljas någon förbättring på theras rang; men lämnar för sin del i underdånighet til Hans Kongl. Maj:tt, at med råds råde thensamma i nåder determinera.

Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

¹ Enl. konc.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 34; Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 45.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 143.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufacturdeputationen, nr 28.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 5.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 64.

16. Upl. justitiæ och bergsdeputationernes betänckande,¹ ang:de förlager wid bergwerken, jämte et project til förordning i samma sak. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

17. Upl. extr. prot. ifrån r. och a.² ang:de at duellanterne baron Löwen, styckjunkaren Winblad och lieut. Hermelin måtte förskonas för lagförande. Uppå skiedd proposition lämnade pr.st. härtil bifall.

18. Upl. borg.st:s extr. prot. ang:de at fändriken Reiser åter måtte få inkallas i riket, m. m. Pr.st. fant skäligt at thetta bifalla.

19. Upl. kam.oecon.deputations betänckande,³ ang:de skattehemanet Onsta i Södermanland. Bifölls.

20. Upl. borg.st. extr. prot. ang:de lotsverket i anlending af landt och siömil.oecon.deputat:s betänckande.

R. och a. bifallit. borg.st:s anmärkningar med tilläggning at Hans Kongl. Maj:tt må i underdånighet anmodas, at låta projectera en taxa på lotsafgiften för in- och utlotsningar ifrån Helsingfors directe til siös. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

21. Upl. lieut. Cedercronas memorial,⁴ ang:de at i anseende til anförde skiel och omständigheter, få niuta tjenstfrihet i fredliga tider. Hwilket bifölls.

22. Upl. protocoldeputat:s betänckande,⁵ ang:de kamereraren Mozeli lidne præjudice. Hwilket bifölls.

23. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Anders Larsson ifrån Wermeland, inlämnandes några extr. prot. af hwilka et på begäran uplästes, ang:de en ny notaries antagande i kongl. kamarcollegio.

Anmältes tillbaka vänlig hälsning.

Sedan deputerade tagit afträde, företogs sistnämde extr. prot. och blef bifallit.

24. Upl. capitainskans Cathar. Adrians memorial⁶ ang:de eftergift af 127 dlr 16 öre s:mt som thes man år 1745 niutit i förskott på sin lön. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

25. Upl. allm. beswärsdeputat:s extr. prot.⁷ ang:de straffets skierpande för them, som ute på marken stiela kreatur. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 27; 28.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 31;32.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 51.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 126.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 6.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 238.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1303, Allmänna beswärsdeputationen, nr 69, även bilaga.

26. Upl. handels och manuf. deputat:s betänckande,¹ med project til en ny wexelstadga. R. och a. samt borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

27. D:o deputat:s betänckande² med project til en förordning för skepsclarerare. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

28. D:o deputat:s betänckande,³ ang:de förbud på bomersins införsel. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

29. D:o deputat:s betänckande,⁴ ang:de krögerisocietetens i Stockholm ansökning om befrielse ifrån afgiften til spinnhuset. R. och a. bifallit betänckandet. Pr.st. gjorde likal.

30. Upl. utdrag af rådsprot.⁵ ang:de wargeringskarlen Johan⁶ Jonssons högstförgripeliga besvär öfwer en Kongl. Maj:tts nådiga resolution.

R. och a. funnit nödigt, at i anseende til thetta målets besynnerliga beskaffenhet, just.deputation ju förr thes heldre sammanträder, och sist til i öfvermorgon med sit betänckande inkommer. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

31. Upl. reductions och liquidat.deputat:s memorial⁷ ang:de protonotarien⁸ i kongl. justitiærevis. Eric Crispin Wagners befordran til kongl. secreterareheder och fullmagt. Pr.st. fant skieligit at bifalla thetta memorial.

32. Upl. handels och manuf.deputat:s betänckande,⁹ ang:de thet til kongl. landtmätericontoiret lämnade förskott til svenska provinciecartornes utgifwande. R. och a. bifallit.

Pr.st. biföll med tilläggning, at thet pröfwar billigt, at så wida publike medel äro härtil anwände, så böra jämwäl cartorne anslås til publici tjenst wid academies, gymnasier och scholar, samt andra publike werk wid landscontoi-ren.

33. Förehades några puncter af borg.st:s allmänna besvär, hwaröfwer resolve-rades in margine.

34. Upl. statscommissarien Hausswolffs memorial¹⁰ ang:de et lotteries inrät-tande af interessenterne til Ädelfors burgwerk. Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 32.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 31.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 33.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 34.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 63, memorial som bilaga.

⁶ Läs: *Joseph*.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1300, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 20.

⁸ Enl. konc., renskr.: *protenotarien*.

⁹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 35.

¹⁰ Ridderskapets och adelns arkiv, R 94, Allegater, nr 594.

Den 8 Decemb.

Upl. och justerades protocollet af d. 8 hujus.

Wid 6 § ärhindrade kyrkioherdarne Palmærus och Tranchell, at thet will synas någon swårighet möta theraf, at all kongl. remisserne skola sammanfattas och under en generell resol. förwisas til expedition; emedan thet å then ena sidan ej allenast är åtskillnad emel. remisserne, utan ock kan anses, som ståndet å andra sidan bortgifwit sin rätt åt expeditionen, som theröfwer nödwändigt måste göra decusum, til förtigande, at äfwen theraf torde någon swårighet och skiljaktighet möta uti expeditionen, at the andre stånden öfwer hwart och et mål efter omständigheterna sig särskildt utlåta, men pr.st. icke.

2. Upl. Carl Urban Hiernes memorial¹ ang:de at then honom wid 1741 och 1743 års riksdagar tilämnade pension å 300 dlr s:mt nu måtte warda honom til-delt.

R. och a. förnyat sin wid 1741 års riksdag Urban Hierne gifne resol. om 300 dlr s:mts årlig expectence af r:s st:rs contour.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och hölt ganska betänckeligit och ömt, at hindra loppet af riksens gälds betalning, och belasta r:s st:rs contour med några pensioner; men som Hierne egär r. och a:s goda loford och ståndet äfwen har sig bekant hans genom studier och utrikes resor förwärfwade nyttiga wetenskaper, at han således med nytta skulle kunna brukas i rikets tjenst, såsom en man uti sina bästa år och styrka, så är ståndet af then tanckan, at han med mera nytta för thet allmänna, kunde hos Hans Maj:tt i underdånighet anmälas til någon sådan beställning, som hans goda egenskaper nu profwas tjenlige.

3. Upl. just.deputations betänckande,² ang:de directions öfwer ecclesiastique-werket i Lappmarken riksdagsberättelse. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

4. Herr archibiskopen berättade, huruledes efter conference med wederböran-de, ståndet nu kunde på bästa sättet taga sig an hwad consistorium Gotheb. ren-skrifwit, ang:de prestman som blifwit af domaren afsatt, utan at consistorium fåt weta theraf, neml. at ståndet wänder sig til konungen och på tjenligit sätt beswärar sig öfwer thet utkomne kongl. hofrätternes universal af år 1742, hwilket bref h:r doct. Browallius sig åtog at upsätta.³

5. Kamarrådet Johan Wulfwenstierna företrädde och til änteligit sluts ärhållan-de recommenderade saken emel. Loiska och Liljehofska arfwingarne, som redan wid flera riksdagar warit ventilerad och gådt igenom alla instantier, så at the förra hafwa 7 särskilde domar at upwisa. Herr archibiskopen swarade, at saken skall tagas i behörigt öfwerwägande och sedan h:r kamarrådet tagit aft-

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 140.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 15.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 43.

råde, aktades efter något discurerande pro och contra nödigt, at pr.st. innan thet öfwer thenna sak sig yttrar, afbidar borg.st:s utlåtande.

6. Utnämndes 12 deputerade, at til the öfriga stånden afgå med ståndets gemensamt underskrefne memorial¹ ang:de religionssaken, för hwilken deputation h:r biskop Alstrin sig åtog at föra ordet; kommandes ärendet på thet sättet hos bondest. at anmälas, at jämte memorialets öfwerlämnande, bem:te stånd wänligen inviteras, at häraf med pr.st. göra en gemensam sak.

7. Föredrogs 57 § af borg.st:s allm. besvär och bifölls med tilläggning, at ehuru städernes besvär blifwa med herrar landshöfdingarne communicerade, så bör thetta likwäl intet hindra theras anmälade wid riksdagen.

8. Herr archibiskopen berättade 1:o at samtelige talemännen i aftons woro up til Hans Kongl. Maj:tt, at i underdånighet anhålla om riksdagens afblåsande, hwartil Hans Maj:tt i nåder swarat, at thetta skall i Herrans namn skie nästkommande fredag, och at predikan kommer at hållas måndagen theruppå.

2:o at beslutit är, thet riksrådswalet skall gå för sig, hwarföre nödigt är, thet andra electorer utnämnas uti theras ställe, som äro bortreste, och som 3:ne fattas, ty blefwo 3:ne andra utnämde, neml. biskoparne h:r doct. Rhyzelius och h:r doct. Alstrin, samt probst. mag:r Lind.

3:o at jämwäl öfwerenskommit blifwit, thet wid afskiedstagandet hos konungen och theras Kongl. Högheter,

samtelige ståndens deputerade på en gång göra följe, men på rikssalen skier thet ståndwis särskildt.

9. Upl. handels och manif.deputat:s betänkande,² ang:de et regemente för coopvaerdieskeppare och skepsfolk, jämte project til samma reglemente.

R. och a. bifallit med borg.st:s tilläggning. Pr.st. gjorde likaledes.

10. Herrar deputerade kommo tillbaka, och biskop. h:r doct. Alstrin berättade, at the 2:ne stånden lofwat at taga religionssaken i öfwerwägande, men at bondest:s taleman uti et mycket wackert tal lofwat alt mögeligit biträde.

11. Ifrån bondest. ankommo 6 deputerade. Ordet förde Welam Persson ifrån Wessmanland, gifwandes tilkänna, at religionspuncten ifrån allm. beswärsdeputation är icke ankommit, hwarpå swarades, at ingen resolution i thetta mål än blifwit bewiljadt, hwarföre ståndet nödgats på sätt, som nu skiedt är, wända sig til plena. Härjämte recommenderades bergsdeputations betänckande, ang:de baron Cedercreutz, samt saken ang:de häradshöfdingarnes rang.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1304, Prästeståndets extraktprotokoll, nr 36.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 41.

12. Upl. 2:ne secr. utsk:s extr. prot. af d. 5 hujus,¹ thet förra ang:de nödwändigheten af en cancellieprésidents utnämmande uti framledne grefwe Carl Gyllenborgs ställe. Thet sednare innehållande secrete utsk:s omröstning til samma ämbete, som fallit uppå Hans Excellence riksrådet grefwe Carl Gustaf Tessin.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

Häruppå utnämndes jämwäl 6 af ståndets ledamöter, at tillika med the öfriga ståndens deputerade göra et gemensamt följte up til Hans Kongl. Maj:tt, at i underdånighet samma ärende anmäla, hwilka efter bud om en liten stund afgingo.

13. Föredrogs andra gången landt- och sjömiliteocon.deputations betänckande,² ang:de eke och masteskogarne. Hwarjämte uplästes borg.st:s extr. prot. häröfwer innehållande 3:ne anmärkningar, af hwilka r. och a. bifallit³ den första, men the sednare icke, utan förblifwit wid betänckandet.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande och biföll samma extract til alla delar.

Bondest. har jämwäl genom extr. prot.⁴ som nu uplästes giordt 5 ändringar härwid, hwaraf r. och a. bifallit then 4:de på thet sättet, at sådane förtorkade ekar och bokar, jämwäl ock risekar, som finnas wara then bärande åkern till men, måge efter skiedd utsyning och lämnat tilstånd af konungens befallningshafwande, fällas; men til thet öfriga kunde r. och a. ej samtycka.

Pr.st. biföll jämwäl thetta extract til alla delar.

14. Ifrån borg.st. ankommo 8 deputerade. Ordet förde rådman Faggot, inlämnandes et extr. prot. hwarmedelst borg.st. i anseende til thet utspidda omilda rycktet, som hade Hans Excellence grefwe Tessin någon del i then olägenhet, som händt manuf.contoirtet, förklarar at thet så i thetta, som alt annat, har för Hans Excellence all wördnad, tilgifwenhet och förtroende, m. m. Widare gafs tilkänna at borg.st. bifallit secr. utsk:s extr. prot. ang:de présidentsembetet i kongl. cancellie.

Herr archibiskopen anmälte tillbaka wänl. hälsning.

15. Herr superint. doct. Kiörning ärindrade, ang:de afledne kämnären Pahls samlingar och registratur af the til ecclesiastiquewerket hörande förordningar och rescripter, at the måtte af ståndet inlösas, hwartil utwäg gifwas torde, om consistorierne i riket wille hwar för sig något sammansiuta.

16. Upl. secr. utsk:s extr. prot.⁵ ang:de eftergift för Hans Excellence riksrådet baron Taube af 6 000 dlr s:mt, som blifwit til honom giordt; hwilket ståndet för anförde skiel och omständigheter, pröfwade mycket billigt at bifalla.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 35.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 8. Även 24 juli 1747 § 23.

³ Enl. konc., renskr.: *befallit*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 23.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets protokoll, nr 43.

17. Upl. handels och manuf.deputations betänckande,¹ ang:de borgaren i Upsala Elias Wagners tiltänkte hartskokeriinrättning.

R. och a. bifallit med tilläggning, at commerciecollegium utgifwer en allmän beskrifning om rätta methoden at samla koda til hartskokning, på thet hwar och en måtte fäkundskap therom, dock bör en sådan samling skie utan ristning i träden, emedan skogarne theraf taga skada. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

18. D:o deputations betänckande,² ang:de 2:ne geschworners förordnande at hafwa inseende öfwer Ädlarewerken på Dalsland. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

19. D:o deputations betänckande i östra och westra Bergslagen,³ samt nya Kopparbergs bergmästaredöme. Pr.st. biföll betänckandet.

20. Upl. landt- och siö.mil.oecon.deputations betänckande,⁴ ang:de Wadstena krigsmans-hus befrielse för tull och accis af thet som til spisning årligen uphandlas och inom huset förtäres, m. m.

R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

21. Deputerade kommo tillbaka ifrån H:s Kongl. Maj:tt och biskop. h:r doct. Alstrin berättade, thet Hans Excellence riksrådet grefwe Tessin äfwen warit närwarande, som, sedan ärendet blifwit Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet förebragt, swarat i sådane terminis, at man nästan är i owisshet, om Hans Excellence emottager thet honom updragne cancelliepräsidium.

22. Upl. finska deputations betänckande,⁵ ang:de then af kamarcollegio upgifne skattläggningsmethode för Österbotn.

R. och a. funnit bäst at hänskiuta thetta til Hans Kongl. Maj:tt, med underdånig anhållan, thet täktes Hans Kongl. Maj:tt, sedan kongl. kamarcollegium och wederbörande landshöfdingar än ytterligare blifwit hörde, i nåder fastställa en sådan skattläggningsmethode för Österbotn, som för landet kan finnas drägelig, och utan altför stor mistning af kronans tilständiga rättigheter och inkomster; förmodande r. och a. thet the andre resp. stånden härutinnan lära så mycket mera instämma med r. och a. som wid thet inkomne deputationsbetänckande mycket kunde wara at påminna, hwilket riksdagens nu annalkande slut ej tillåter; men Hans Kongl. Maj:tt i nåder aldrabäst kan bepröfwa, när så wäl förber:de betänckande, som kongl. kamarcollegii project, för mera uplysning skull til Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet upgifwes och medföljer. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

¹ Präteståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 36.

² Läs: *Bergsdeputationen*. Präteståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 36.

³ Präteståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 41.

⁴ Präteståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 19.

⁵ Präteståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 30. Även 12 december 1747 § 21.

23. Herr archibiskopen berättade, at mag:r Göransson skänkt til ståndet 3:ne af honom utarbetade böcker, hwilka nu upwistes, uti swenska gamla historien.

Befaltes at thesse böcker skulle i ståndets archivo warda förwarade.

Den 9 Decemb.

1. Pastor Tranchell upläste et thes memorial ang:de jämkning i herredagspenningarne, med mera, som thertil höra mände, neml. Elfsyssle och Wikornes divisioner för hwilka probsten Oedman och han äro fullmäktige, och resolverades, at samma memorial skall med bem:te probst til förklaring och utlåtande comuniceras.

2. Upl. och juster. protocollet af d. 8 i thenna månad.

3. Krigsrådet Fabrech företrädde och inlämnade et thes memorial,¹ hwilket han til benägit afgörande recommenderade.

4. Upl. bergsdeputations betänckande,² ang:de befordran af brukspatronen Adolph Adolphsson Christiernins wid Westra Silfwerberget belägna silfwerwerks uprätthållande, hwilket pr.st. pröfwade billigt at bifalla.

5. D:o deputations betänckande,³ ang:de befordran af godt tackjerns tilverkning i riket. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

6. D:o deputations betänckande,⁴ ang:de en tackjernswågs inrättande här i Stockholm. R. och a. bifallit. Borg.st. bifallit med wilkor, at som 6 öre k:mt efter förordningen nu betalas för hwarje skeppund stångjern i wägarpenningar, 6 öre k:mt äfwen måga ärläggas i wägarpenningar för hwarje skeppund tack el:r ossmunsjern. Pr.st. biföll borg.st:s utlåtande.

7. Ifrån borg.st. ankommo 8 deputerade. Ordet förde rådman Kierman, recommenderandes saken, ang:de bonde-seglation i Finland, at thet åtminstone til nästa riksdag måtte få blifwa wid Hans Maj:ts resol. i thetta mål.

Anmältes tillbaka tjenstlig hälsning.

8. Upl. secrete deputations betänckande,⁵ ang:de secreteraren Bengt Georg Bergmans besvär⁶ öfwer préjudice. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 252. Även § 29.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 44.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 32.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 31.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 47.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 166.

9. Upl. handels och manufact.deputations betänckande,¹ ang:de Götheborgs stads ansökning, at Ostindiska compagniet må tilhållas at betjena sig af stads-ens handtwerkare til theras skieps utredningar. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

10. Öfwersten baron Stackelberg företrädde, beklagandes at thes underdåniga, och af Hans Kongl. Maj:tt i nåder remitterade ansökning, genom pr.st:s theröfwer fattade resolution icke kan lända honom til godo, och förthenskull anhölt genom nu tillika inlämnat memorial² om öfwerstetecharacter wid armén.

11. Herr grefwe Axel Rutger Sparre företrädde och berättade 1:o at Hans Excellence grefwe Tessin under 2:ne betingade wilkor emottagit thet af r:s st:r honom updragne præsidium uti kongl. cancellie. 2:o at r. och a. wore sinnadt at föröka taffelpenningarne til Hans Excellence til 6 000 dlr s:mt, hwilket skriftel. skall warda communicerat.

Biskop. h:r doct. Rhyzelius tackade för communication och anmälde tillbaka hörsam hälsning.

12. Upl. secr. utsk:s extr. prot.³ ang:de at kamereraren i riksens st:rs contoir Er. Lostierna måtte hugnas med rang och heder, som kamererare i kongl. cam.collegio. Hwilket bifölls.

13. I lika måtto uplästes secr. utsk:s extr. prot.⁴ ang:de at kamererarne och referendarien i r:s st:rs banque må tilläggas samma heder med kamererare i kongl. kamarcollegio; hwilket jämwäl blef bifallit.

14. Upl. Kongl. Maj:tt:s nådiga remiss,⁵ uppå landshöfdingen grefwe Bondes underdåniga föreställning, ang:de förbättring på rang för landssecreterare och kamererare, så at the måga hafwa samma företräde för borgmästarne, som the af ålder niutit; hwartil pr.st. pröfwade billigt i underdånighet at bifalla.

15. Upl. utdrag af rådsprotocollet,⁶ hwarmedelst i anledning af kongl. cancellicollegii memorial, til riksens st:r remitteras, ang:de tilökning i rangen för underbetjeningen i kongl. cancellie, hwilket likal. blef bifallit.

16. Upl. secr. utsk:s extr. prot.⁷ med en projecterad förklaring öfwer 12 § uti 1720 års taxa, ang:de domlösen uti Kongl. Maj:tt:s justitiærevision. Borg.st. har bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 37.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 65, bilaga.

³ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 51, bilaga.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 36.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 10, även bilaga.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 10.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 42.

17. Kyrkioherden mag:r Biörk anhölt skriftel., thet pr.st. genom underdånig föreskrift til Hans Kongl. Maj:t wille så befrämja saken emel. Carlstad och Lidköping, at thenne sednare måtte få för innewarande år niuta spannemål til godo intil then tiden kongl. resolution utföll, neml. 8 månader, hwilket bifölls af the flästa, dock at saken, i anseende til superintend. doct. Lagerlöfs och några fleras gjorde förbehåll, kommer widare at företagas, när ståndet blifwer plenius.

18. Upl. riksrådet grefwe Ekeblads memorial¹ ang:de at reduktions och liquidationscommission måtte uptaga en sak, som redan år 1731 afgådt til r:s st:r om en thes faders ansökning. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

19. Upl. en tilsats til bewillningen,² ang:de fabriqueurers och manufacturisters deltagande theruti efter en wiss taxering. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

20. Upl. extr. prot. ifrån bondest.³ ang:de at underdånig ansökning göras måtte, om befrielse ifrån böternes ärläggande för them, som emot Kongl. Maj:ts nådiga skrifwelse af d. 9 Decemb. förledit år, försedt sig med brännwins brännande.

Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

21. Upl. handels och manif.deputat.s betänkande⁴ ang:de Götheborgs stads ansökning, at få niuta någon större andel per last, af the ifrån Ostindien hemkommande fartyg. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

22. Upl. reductions och liquid.deputations memorial,⁵ ang:de fru öfwerstlieutenan[t]skan⁶ von Bremens underdåniga fordran. R. och a. bifallit och remitterat til secr. utsk. Pr.st. gjorde sammaledes.

23. Trenne riksdagsfullmäktige ifrån Upland, Stockholms län och Westernorland anhålla genom memorial,⁷ at bem:te länars inwånare, måga, i anseende til jordmånens på thessa orter slätta wilkor, ifrån hemansklyfningen undantagne, och i thet stället wid 1684 års förordning bibehållne warda. Bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

24. Upl. borg.st:s extr. prot.⁸ ang:de någon ärsättning för rådmännen i Helsingfors Claiihills och Govinii⁹ ledne ansenliga skada af vår egen armé wid sista kriget, hwilken sak wid förra riksdagen, uppå finska deputations theröfwer in-

¹ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 239.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Bevillningsdeputationen, nr 8.

³ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 53.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 38.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 18.

⁶ Enl. konc.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 250.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 58.

⁹ Läs: *Govenii*.

gifne betänckande,¹ blef för samma riksdags infallande slut, allenast af 2:ne stånd uptagen. Bondest. har nu så wäl som d. 12 Sept. 1743 i underdånighet hemskutit thetta mål til Hans Kongl. Maj:tt, at sedan i orten blifwit lagligen undersökt och bewist, huru stor skada bem:te rådmän lidit, i nåder förhjelpa them på thet sätt, som andra af samma beskaffenhet hulpne warda, til theras skadestånds skieliga ärsättning. Pr.st. biföll bondest:s utlåtande.

25. Upl. kamar oecon.deputat:s betänckande,² ang:de et ingifwit förslag til räntepersedlarnes sammansläende. R. och a. bifallit. Pr.st. resolverade, at althensund ståndet redan afgjordt saken om räntepersedlarne, så kan thet hwarken nu eller framdeles sig thermed befatta.

26. Upl. finska deputations betänckande,³ om befrielse för Wöro och Ny Carleby soknars allmoge ifrån thet them förledit år ålagde kolande til Kimi bruk, samt uphäfwande af förbudet emot tjäras tilwerkande. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde sammaledes.

27. Upl. secr. utsk:s extr. prot.⁴ ang:de 5 § af Kongl. Maj:tt:s secreta proposition, om siömilitiens tilräckeliga antal, samt nödwändigheten af thes förökande genom en allmän enrollering längs(t)⁵ kusterne öfwer hela riket; föresläende til fond af wärfgielder, at man med städernes samtycke kunde reducera theras båtsmän, och förmå them at betala 30 dlr s:mt för hwarthera årligen, m. m. Hwarwid borg.st. genom extr. prot. giordt några anmärkningar. R. och a. bifallit med borg.st:s påminnelser, undantagande hwad then gjorde exception för Stockholms stad angår, hwilken omständighet remitteras til secreta utsk:s vidare jämkning och öfwerläggning. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

28. Upl. bergsdeputations betänckande,⁶ ang:de brukspatroner Per och Er. Swedenstiernors ansökning⁷ at Kongl. Maj:tt:s them förunte privilegium på 3 000 skeppund årligit stångjernssmide med torfkohl utan hammarskatt måtte jämwäl extendas til smide med okolad torf och trädkolsblandning, m. m. R. och a. bifallit betänckandet. Pr.st. gjorde likal.

29. Upl. krigsrådet Carl Fabrechs memorial,⁸ ang:de at jämte then honom förunte krigsrådshedern, äfwen bekomma säte och stämma i kongl. krigscollegio.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 32.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar- och kommersdeputationen, nr 52.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 31.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 37.

⁵ Enl. konc.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 29.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 162.

⁸ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 252. Även § 3.

30. Ryttmästaren von Brandten anholder genom memorial,¹ at, i anseende til anförde skiel och omständigheter, antingen undfå ryttmästareindelning, eller ock nådigt afskied med så tilräckelig pension, at han wid tiltagande åren kan hafwa sin utkomst. R. och a. resolverat, at til Kongl. Maj:tt afgår underdånig föreskrift för ryttmästaren von Brandten, at i anseende til hans långliga och trogna tjenester, i nåder blifwa hugnad med majorscharacter och dubbel major-pension. Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

31. Upl. Kongl. Maj:tt's nådiga remiss² ang:de notariens i kongl. commercie-collegio Carl Rosenbergs ansökning at wid thes afskiedstagande få behålla hela lönen. Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och ehuru notarien Rosenberg, som af Kongl. Maj:tt blifwit benådad med secreterareafskied, med kongl. collegii goda loford, i flera års tid tjent, dock som thet skulle falla then efter honom tjenstgörande ordinarie notarien för swårt at aldeles blifwa utan lön uti Rosenbergs öfriga lifstid; ty pröfwade pr.st. skieligit, at honom må tilläggas halfwa lönen, och successoren then andra hälften.

32. Upl. secrete deputations betänckande,³ ang:de krigsrådet Joh. Nigrells ansökning om befordran. R. och a. bifallit betänckandet med tilläggning, at krigsrådet Nigrell må, efter behörig liquidation med the 120 dlr s:mt, som han i sit memorial förmåler sig wid carelska commission hafwa förskutit, undfå, såsom thet af honom påstådde dagtractamentet.

33. Upl. bergsdeputations betänckande,⁴ ang:de indelningen af kongl. bergscollegii göromål, och resors anställande i Bergslagen af thes ledamöter. Borg.st. har genom extr. prot. förklarat,⁵ at thet finner betänckeligit, at samtycka til thetta sednare. R. och a. bifallit borg.st. Pr.st. gjorde likal.

34. Upl. protocolsdeputat:s betänckande,⁶ ang:de assessor Mannerfeldts och secret. von Kothens ledne prejudice. Bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

Superint. h:r doct. Kiörning förmålte, at som han ej har något begrep om saken, så kunde han ej eller öfwer thetta mål sig utlåta.

35. Upl. secr. utsk:s extr. prot.⁷ ang:de at krigscommissarien Breant, som til fyllnad i sin lön årligen af r:s st:r fåt anvisning⁸ på fortificationslöningsbesparingsmedlen, kunde i stället af extra utgiftsmedlen bekomma samma fyllnad, och the förra användas til the för them anslagne behof. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Ridderskapets och adelns arkiv, R 93, Allegater, nr 396.

² Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 71, memorialet som bilaga.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 46.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 30.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 64.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 7.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 38.

⁸ Enl. konc., renskr.: *inwisning*.

Den 10 Decemb.

1. Upl. och justerades protocollet af d. 9 hujus.

Wid 17 § ärindrade h:r archibiskopen, at thet för ingen del will anstå pr.st. at vidare befatta sig med Carlstads och Lidkiöpingssaken, utan tyckes wara bäst at wederbörande sielfwe wända sig til Hans Kongl. Maj:tt, hwilket ock bifölls af ståndet.

Beträffande kyrkioherden Tranchells skrifteliga andragande, yttrade sig ståndet, at thet är en sak, hwaröfwer ståndet ej tilkommer at decidera, så wida ståndet ej kan ingå in meritis.

Wid 29 § förklarades ståndets mening wara, at krigsrådet Fabrech allenast tillägges säte och stämma i the mål, som angå krigsmanhuset, hwilket i expedition deputat. kommer at i akt tagas.

2. Upl. bondest:s extr. prot. ang:de Lohiska och Liliehofska saken.¹ Pr.st. tog thetta i öfwerwägende och efter något discurerande stadnade i följande slut, at althenstund thenna sak är wid innewarande riksdags början af urskillningsdeputation afslagen, så instämmer pr.st. med thet ärb. bondst. och finner at thenna sak hwarken nu el:r framdeles bör uptagas el:r widröras.

3. Upl. Kongl. Maj:tt:s nådiga remiss,² ang:de Hans Kongl. Höghets, efter plägat samråd med the öfriga academiecantzlererne, ingifne memorial, ang:de rang för academiesecreterarne lika med secreterare i kongl. collegierne.

R. och a. yttradt sig ej hafwa något härwid i underdånighet at påminna. Pr.st. yttrade sig likal.

4. Upl. statssecreterarens von Seths memorial³ ang:de tilökning af 2 skeppunds hammarskatt wid Göthafors bruk. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

5. Upl. öfwerhofpred. mag:r Troilii memorial⁴ om öfwersmide til 4 skeppund hammarskatt wid Turbo och Wiksmanshyttan. Hwilket bifölls.

6. Upl. h:r Söderhielms memorial,⁵ ang:de 4 ½ skeppunds tilökning i hammarskatten wid thes bruk Engelsberg. Pr.st. biföll jämwäl thetta.

7. Upl. kamarherrn Hans Hiertas memorial,⁶ ang:de at the som sig redan anmält til högre smides ärnående, och ega the requisita, som 1740 års förordning innehåller, men ännu ej theröfwer århållit utslag, ej må betagas samma rätt,

¹ Upplästes: Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiedeputationen, nr 16.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Extraktprotokoll från Kungl. Maj:t och rådet, nr 11.

³ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 244.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 144.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 145.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 150.

som andra, til följe af förordningen, redan åtniutit, m. m. Bondest har genom extr. prot. härtil bifallit. Pr.st. gjorde sammal.

8. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande¹ ang:de öfwersten Maurits Klinkowströms ansökning af för sig och arfwingar få behålla arrendet af Skällnora kungsgård. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

9. Upl. kam.oecon.deputations betänckande,² ang:de herredagsmannens ifrån Wisingsö gjorde ansökning beträffande åtskilliga friheter.

R. och a. resol. at som secr. utsk. förmimmes wid thetta ärende redan hafwa lagdt handen, så funno ock r. och a. godt, at thet therwid må förblifwa. Borg.st. har bifallit betänckandet,³ dock med förbehåll at Jönköpings stads privilegier ej lida therigenom någon préjudice.

Pr.st. tog saken i öfwerwägande, och sedan härom något discurerat blifwit, särdeles i anseende til thet betryck med dagsverkens utgörande, hwaröfwer allmogen sig beswärat, pröfwade billigt at simpliciter bifalla betänckandet.

10. Ifrån r. och a. ankommo 8 deputerade. Ordet förde capitain Boje 1:o inlämnandes general Dürrings memorial⁴ ang:de 17 § af krigsbefälets besvär. 2:o Berättandes at r. och a. anslagit herr baron och landtmarskalken 20 000 plåtar för thes besvär och omkostnad wid riksdagen. 3:o Afgifwandes et capitain Schechtas memorial⁵ ang:de saken med fabriqueuren(e)⁶ Hedman. 4:o påminne om husesynswerket.

Anmältes tillbaka ståndets hörsama hälsning.

11. Upl. borg.st:s extr. prot. ang:de capitain Mårten Freses ställande på fri fot m. m. Pr.st. fant skieligit, at bifalla thetta extr. prot.

12. Upl. kam.oecon.deputat:s betänckande,⁷ ang:de lagman Franchs sökte hemansbyte i Södermanland och Öfwersäla sokn. Hwilket af pr.st. bifölls.

13. Upl. bergsdeputations betänckande,⁸ ang:de åtskillige förmoner för Jerpe kopparwerk i Jämtland. R. och a. samt borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

14. Ifrån bondest. ankommo 4 deputerade 1:o recommenderandes saken om hjelpedagswerken til benägit slut. 2:o Likal. om hemansklyfningen, och 3:o at 19 § af theras allm. besvär om wargärningskarlar måtte gå ut.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 55.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 53.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 61.

⁴ Uppläst § 18. Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 251. Även 11 december 1747 § 7.

⁵ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 240. Även 11 december 1747 § 24.

⁶ Enl. konc.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 54.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 33.

Sedan deputation tagit afträde förelästes samma § och biföll pr.st. at han må utelämnas.

15. Upl. bergsdeputat:s betänckande,¹ ang:de blåvitriolssiuderisinrättningen wid Stora Kopparberget. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

16. Upl. landt- och sjömilitieoecon.deputations memorial,² ang:de utredandet och indrifwandet af några i amiralitetshufwudböckerne löpande ballancer. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

17. Upl. bergsdeputat:s betänckande,³ ang:de frihet för Paul Fridr. Köppen, at wid Stora Kopparberget få anställa profsmältning. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

18. Upl. general Dürrings memorial,⁴ at 17 § af krigsbefälets beswär, ang:de dagswerken wid kungsgårdar, som til boställen anslagne äro, antingen måtte gå aldeles ut, el:r til Kongl. Maj:ts nådiga afgörande warda hänskuten. R. och a. bifallit. Pr.st. biföll §, som är enligt med ståndets förra yttrande.

19. Upl. protocolsdeputations betänckande,⁵ ang:de et wid Looån i Ångermanland anlagdt finbladigt sågwerk m. m. Pr.st. biföll betänckandet, utom thet som angår justitiæcancellersemetet.

20. Upl. secr. utsk:s extr. prot.⁶ ang:de gouverneurskapet för prints Gustaf, med hwad mera, som til then unga arfprintsens education höra mände. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

21. Upl. reductions och liquidat.commissions memorial,⁷ ang:de några commissions för thetta warande ledamöter ännu innestående halfwa arfwodi för åren 1724, 25, 26, 27, 32 och 1733. R. och a. samt borg.st. bifallit. Pr.st. giorde likal.

22. Upl. reductions och liquid.deputations betänckande,⁸ ang:de the beswär riksrådet grefwe Gustaf Bonde ingifwit öfwer reductions och liquidationscommissions utslag af d. 27 Jan. 1736. R. och a. bifallit riksrådets härhos fogade memorial.

Sedan domproben Liungberg giordt thes berättelse om saken, biföll pr.st. sielfwa betänckandet.

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 34.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilitie-ekonomideputationen, nr 20.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 35.

⁴ Se § 10.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 8.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 56.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 19.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 30.

23. Upl. ceremoniellet til riksdagens slut;¹ hwarwid r. och a. ej haft något at påminna. Pr.st. ej heller.

24. Upl. reductions och liquid.deputations betänckande² öfwer framl. landshöfd. bar. Jacob Flemmings arfwingars beswär³ emot reductionscommission m. m. Hwilket bifölls.

25. Upl. landt och siömilit.oecon.deputations betänckande⁴ öfwer kongl. krigscollegii hemställande, ang:de then til Wadstena krigsmanhus donerade kungsladugården⁵ Hof och thes försäljande til skatte m. m. R. och a. samt borg.st. bifallit. Pr.st. tog saken i öfwerwägende och biföll betänckandet, hwad skatteköpet angår, at the[t]⁶ må skie med samma wilkor, som andra kronoheman til skatte försäljas; men som en skatteegare aldrig kan hafwa någon rätt i then mark och skog, som han intet eger och skattar före; ty finner pr.st. at thet så mycket mindre kan sig befatta med thet mul(l)bete⁷ och wedbrand på Omnerget, som thet är konungens frikallade park.

26. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade; berättandes at borg.st. bifallit 8:de § af pr.st:s allm. beswär ang:de stomnarne, samt recommenderade tillika kam.oecon.deputations betänckande, ang:de Carlsgraf som 2:ne gånger warit före hos pr.st. at pr.st. för anförde skiel och orsaker wille foga sig til borg. och bondest:s utlåtande.

Sedan deputerade tagit afträde discurerades härom och pröfwade pr.st. biligt at bifalla borg. och bondest:s yttrande.

Den 11 Decemb.

1. Upl. och justerades prot. af d. 10 hujus.

Wid 1§ yttrade sig kyrkioherden Tranchell:

Memorialet, som jag inlade här i ståndet d. 9 Decemb. sistl. handlade icke, som protocollet wid justeringen lydde, om jämkning i riksdagspenningar, utan om 1726 års convention emellan Norrwikens och Elfsyssels probsterier wid riksdagsmanwal, såsom förr andragne skiel skull impracticable, hwarföre jag begärar i memorialet at thet må blifwa wid riksdagsordningen och 1741 års circulairebref.

Til h:r probst. Oedman lämnades thetta memorial at förklara sig öfwer.

¹ Borgarståndets arkiv, R 1297, Kungliga remisser, nr 68.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 20.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 160.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilitie-ekonomideputationen, nr 21.

⁵ Enl. konc., renskr.: *kungsladugårder*.

⁶ Enl. konc.

⁷ Enl. konc.

2. Upl. project til instruction för urskill.deputation.¹ R. och a. bifallit med borg.st:s tilläggningar, undantagande, at med the i 4 § utsatte böter, jämwäl 22 § förblifwer efter projectet. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

3. Kyrkioherden Tranchell berättade, at han på anmodan sedt igenom mag:r Werners syntaxis och finner thensamma wara ganska wacker.

4. Upl. och justerades andra gången ståndets circular,² som wid riksdagens slut plägar afgå til samtelige consistorier, hwilket approberades och til renskrifning lämnades; hwarwid kyrkioherden mag:r Helin ärindrade, at om offerkyrkor äfwen något kunde inflyta, hwilken punct han lofwade skrifteligen ifrån sig lämna.

Härjämte ärindrade sig ock ståndet, i anledning af § om pr.st:s enke- och pupillcassa, hwad oförtruten omsorg och möda h:r doct. Hausswolff haft wid thenna inrättningen; afläggandes therföre icke allenast thes wänliga tacksägelse, utan ock förklarade, at i fall innan nästa riksdag något fullmäktigskap å ståndets wägnar skulle i banquen el:r annorstädes blifwa ledigt, ståndets wilja tå wore, at bem:te h:r doctor må thetsamma tå tilträda, såsom härmed nu utsedd och förordnad. Sammaledes aflade ståndet til notarien mag:r Helleday thes tacksägelse för hans myckna möda wid thetta werk, som för sin del lagdt handen wid och utarbetat hela desseinen; icke twiflandes, at utom annan thes wederbörande förtjenst, äfwen thetta lärer lända honom til merite både hos consistorium i Upsala och här i Stockholm.

5. Förehades å nyo betänckandet ang:de kung[s]gårdarne,³ hwarwid domproben Lingberg uppsatt föjande, som uplästes och af ståndet gillades, neml. wid herrar deputerades af r. och a. memorial⁴ finner pr.st. nödigt, at göra följande påminnelser:

1:sta puncten bifalles, dock utan then tilläggning, som r. och a. therwid giordt, och utan at ther nämna perpetuelle arrenden. 2:ra puncten bifalles. 3:die punct. bifalles, dockså at kronan bör få inlösa med sådant mynt, som i riket finnes med lage. 4:de punct: At genom perpetuelle arrenden något skall ewerdel. wara el:r blifwa ifrån kronan abalienerat, thet kan pr.st. icke samtycka, utan förblifwer wid thes förra resol. i thetta mål. 5:te och 6:te punct. bifallas. 7:de punct. angår hielpedagswerken, hwarom pr.st. förblifwer wid sin förra i thy mål fattade resol., som theraf så mycket mera styrkes, som i memorialet anföres, at i en del provincier sådane dagswerken årsättas antingen med spannemål på hwar rota, el:r andra extraordinarie räntors uphåfwande, hwaraf följer, at

¹ Präteståndets arkiv, R 893, Urskillningsdeputationen, nr 10. Upplästes Gerdesskölds påminnelse om ärendet, Präteståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 141.

² Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 79.

³ Enl. konc.

⁴ Präteståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 39.

hjelpe-dagswerken, som äro utom hemanets skattläggning el:r jordeboks och mantalsröntan, förutan någon ärsättning el:r lindring i annat mål böra aflastas.

8:de punct. bifalles, dock så at kronotonden ej beräknas til byggnad, utan utgår in natura; thet öfriga af säterisfriheten är äntå en stor förmon, såsom ej eller säterisfriheten i the förra contracten warit aldeles oberäknad.

9:de, 10:de, 11:te, 12:te och 13:de puncterne bifalles; dock at wid then 11:te i stället för orden *krig* och *päst* sättes: *fientelig invasion och sköfpling*.

6. Upl. handels och manuf.deputations extr. prot.¹ ang:de thet af fröken Grisheim anlagde skäferie på Strömsholms kungsgård m. m.

R. och a. har funnit skieligit, at fröken Grisheim må uti sin öfriga lifstid behålla Strömsholms kungsgård emot thet hittills ärlagda arrende.

Pr.st. biföll r. och a. i så måtto at fröken Grisheim eximeras ifrån the öfriga onera, som betänckandet om kungsgårdarne innehåller, allenast at röntan utrekas efter 1735 års faststälte markegång.

7. Föredrogs å nyo general Dürnings memorial² ang:de 17 § i krigsbefälets allm. bewär, och resolverades, at pr.st. will hafwa thetta i underdånighet til Hans Kongl. Maj:tts nådiga afgörande remitteras, så at både räntegifwaren och räntetagaren niuta reglementet och thes förklaring, samt andra kongl. förordningar til godo.

8. Ang:de finska deputations betänckande³ om Io laxfiske i Österbotn pröfwade pr.st. nu så wäl som d. 6 April sisl., skieligit at bifalla bondest.

9. Upl. bergsdeputations betänckande⁴ om förbud emot flera alunewerks inrättande i riket. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

10. Probstarne mag:ri Lind och Montelius ankommo, ifrån riksrådswalet,⁵ med berättelse at präsidenten Broman afsagdt sig rum på förslaget, hwaruppå följande 3:ne herrar blifwit upförde, neml. 1:o justitiecancelleren Löwenhielm, 2:o statssecreteraren von Seth och 3:o öfwerintendenten Hårleman, hwarwid ståndet ej hade något at påminna.

11. Upl. reductions och liquidationsdeputations betänckande⁶ ang:de framl. landshöfd. Carl Falkenbergs arfwingars ansökning at återbekomma Illmola, samt en del af Lappö och Werrö soknar i Österbotn. R. och a. bifallit betänckandet i så måtto, at Falkenbergs arfwingar niuta 8 års ränta af godsen efter then

¹ Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 39.

² Borgarståndet arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 251. Även 10 december 1747 §§ 10, 18.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 3. Även 6 april 1747 § 18.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 37.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Förslag till rådsämbeten, nr 3.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 26.

tidens markegång, ifrån och med 1684 til 1691, inclusive, som af kronobetjenterne upbåras. Pr.st. biföll r. och a. utlåtande.

12. D:o deputationens betänckande¹ ang:de r:s st:rs banques, såsom framl. landshöfd. Gust. Duvalts rättsinnehafware hos Kongl. Maj:tt(s) och kronan, fordran, ang:de indragne köpegods i Finland.

13. D:o deputationens betänckande,² ang:de lagmannen Åke Soops, ang:de någre indragne gods återbekommande, som tilhördt Drakarne. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

14. D:o deputationens memorial,³ ang:de hwad som i kongl. camarcollegio wid the återstående reductionsmålens afgörande bör i akt tagas. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

15. D:o deputationens memorial,⁴ rörande några af them ännu oafgiorde reductionsmål. R. och a. bifallit, men som ingen tid är nu öfrig, så will r. och a. öfwer the målen, som ännu kunna återstå, wid nästa riksdag sig utlåta. Pr.st. biföll, men will nu afgöra så mycket thet hinner, och hwad återstå kan sig nästa riksdag företaga.

16. D:o deputationens betänckande,⁵ ang:de framl. biskop Isers arfwingars ansökning, berörande thet år 1699 bortmiste panten Gökholms gods. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

17. D:o deputationens betänckande,⁶ ang:de framl. landshöfd. Baltzar Gyllen-hoffs arfwingars genom fru Maria Aur. Brenner giord ansökning, om ärsättning och återbekommande ifrån them och theras förfäder reducerade pantköpe- och allodialdonations gods. Pr.st. biföll betänckandet.

18. Upl. borg.st:s extr. prot. ang:de pension för 6 st. bergmästareenkor, hwilken sak borg.st. remitterat til secr. utsk. Pr.st. biföll thetta extr. prot.

19. Föredrogs resten af borg.st:s allm. besvär,⁷ hwilket r. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

20. Ifrån borg.st. ankommo 2 deputerade. Ordet förde rådman Amelberg, anmälandes borg.st:s tanckar, at i fall 20 000 plåtar skulle för thenna riksdag bewiljas til h:r baron och landtmarskalken, äfwen the andre talemännen måtte få

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 25.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 24.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 23.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 22.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 21.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 893, Reduktions- och likvidationsdeputationen, nr 27; 29.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 892, Allmänna besvärdeputationen, nr 3.

sit arfwodi uti lika proportion emot tilförene. Herr archibiskopen anmälte tilbaka tjenstl. hälsning.

21. Ifrån bondest. ankommo 12 deputerade. Ordet förde talemannen Olof Håkansson, andragandes följande mål, neml.

1:o Bondest:s åstundan at hafwa en fullmäktig i banquen, hwilket mera skulle öka förtroendet stånden emellan; och så wida thet är r:s st:rs banque, för hwilken alla fyra stånden äro garanteurer, så tyckes bondest. äfwen i följe theraf, hafwa härtil rättighet.¹

2:o ang:de tilökning på skiutspenningarne à 12 öre s:mt milen.

3:o ang:de häradshöfdingarnes rang.

4:o Ang:de finska seglations försättjande i sit förra stånd.

5:o Ang:de theras beswärspunct, rörande bruk- och kolpriset wid Wedewåga.

6:o Ståndets extr. prot. ang:de mag:r Göransson, i anledning af biskop Rhyzelii memorial.

7:o Ang:de hielpedagswerken wid kungsgårdarne.

8:o At bondest. bifallit pr.st:s extr. prot. ang:de domproben Liungbergs arfwode.

9:o At ståndet må niuta sin wanliga fri- och rättighet wid allm. beswärens andragande, och intet til följe af then nu projecterade instruction för urskillningen, nödgas wända sig först tit med sina postulatis.

Herr archibiskopen swarade, at ståndet skall så mycket görligit är taga alt-samman thetta uti behörigt öfwerwägande. För öfrigit anmälte wänlig hälsning.

22. Ceremonimästaren h:r Bergenstierna och kamarherrn Insenstierna anmälte nådig hälsning ifrån Hans Kongl. Maj:tt med nådig antydan til ståndet, at nästkommande måndag på rikssalen sig infinna til predikan och riksdagsbeslutets afhörande.

Herr archibiskopen swarade, at ståndet skall i underdånighet efterkomma Kongl. Maj:tt:s nådiga befallning; anmälandes tillbaka ståndets underdåniga wördnad.

23. Ifrån borg.st. ankommo 4 deputerade. Ordet förde borgmästar Forstén; påminnandes om utslag ang:de finska seglation, samt krigsrådet Wiljamssons sak, med berättelse at borg.st. bifallit ang:de pretestommarne.

Herr archibiskopen anmälte tillbaka tjenstl. hälsning.

24. Upl. capitain Börje Månssons Schektas memorial,² ang:de at han dagen förut afsagdt sig then emot manufactoristen Hedman angifne sakens vidare utförande efter riksdagens slut, och lämnat thensamme uti actoris assessor Ro-

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 36.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 240. Även 10 december 1747 § 10.

becks händer; hemställandes om icke bem:te actor therföre måtte niuta en skielig wedergällning af publicum.

R. och a. funnit skieligit, thet assessor Robeck, som med mycken möda förestådt thetta actorat, må therföre niuta en skielig wedergällning, hwilket remitteras til secr. utsk. Borg.st. bifallit r. och a.

Efter något discurerande här öfwer, stadnade pr.st. i följande slut, at thet icke kan befatta sig med thetta ärende; utan såsom thet, så wäl för then allmänna, som hwars och ens enskilde säkerhet, finner högst billigt och nödigt, at then af capitain Schechta emot manufactoristen Hedman påbegan action efter Sweriges lag them emellan utföres, så hemställer til Kongl. Maj:tt ståndet i underdånighet, at, sedan thenna sak således är lagligen til ända förd, i nåder fastställa, hwad arfwode assessor Robeck för thes härwid hafde möda kan bestås.

25. Lagman baron Falkenberg och öfwersten i hessisk tjenst baron Stakelberg företrädde hwar efter annan, och recommenderade til ståndets benägna uptagande och afgörande the mål, som Kongl. Maj:tt i nåder behagat remittera til riksens ständer, ang:de thesas befordran. Herr archibiskopen swarade, at saken är redan genom extr. prot. ifrån ståndet expedierad, och således nu mera ej kan widröras.

26. Upl. kamaroecon. och comm.deputations betänckande,¹ ang:de borgareståndets i Stockholm gjorde ansökning om 3 års nederlagsfrihet på win. R. och a. bifallit then första omständigheten, men til then sednare kunde r. och a. icke samtycka.

Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

27. Ifrån r. och a. ankommo 6 deputerade. Ordet förde capitain Boje 1:o inlämnandes extr. prot. ang:de påstfrihet för militiestatens enke och pupillcassa. 2:o Recommenderandes r. och a:s begäran, om högre rang för öfwerstelieutenanter.

3:o Påminte om godt slut ang:de hielpedagswerken; emedan r. och a. bifallit pr.st. berörande stomnarne.

Herr archibiskopen anmälte tillbaka hörsam hälsning.

28. Inlämnades et memorial, ang:de riddarhusets fordran af kronan.

29. Upl. r. och a:s extr. prot.² ang:de at h:r baron och landtmarskalken må tillläggas 20 000 plåtar för thes beswär wid riksdagen, samt the andra ståndens talemän för thesas hafda möda, hedras med then wid förra riksdagar wanliga wedergällningen.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 57.

² Prästeståndets arkiv, R 893, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 33.

Herr archibiskopen förklarade, at thenna sak icke går honom an; hwarwid ståndet yttrade sig enhälligt, at hwad i thetta mål utfaller, bör tilfalla then afledne h:r archibiskopens enkefru, såsom et tekn af ståndets kärlek och högaktning för thes i lifstiden wärda och älskeliga taleman; hwarjämte ståndet hölt före, at r. och a. warit obefogat, at yttra sig öfwer arfwode för the andra ståndens talemän, samt resolverade, thet ståndet bifaller r. och a. hwad the 20 000 plåtar för h:r baron och landtmarskalken beträffar; men pröfwar therjämte billigt, at the öfriga resp. ståndens talemän undfå theas wedergällning i samma proportion, neml. dubbelt emot sista riksdag.

30. Föredrogs å nyo kam.oecon. och comm.deputations betänckande¹ ang:de quæstion emel. capitain baron Kurck och lieut. Tigerhielm om Husebyborgs qwarn, hwaröfwer och sedan h:r doct. Filenius samt kyrkioherden Manquer giordt theas berättelse, stadnade ståndet i följande slut, at Lejoncroniska arfwingarne nu strax böra lösa til sig af kronan skatterättigheten på samma qwarn för 16 000 dlr k:mt och therpå bekomma skatte och köpebref, hwilket r:s st:rs resolution af år 1723 äfwen förmår och innehåller, samt at Stiernhökiska arfwingarne med bem:te 16 000 dlr k:mt böra förnöijas af kronan för theas år 1718 utlagde och af kronan ännu ej återbekomne samma skatte och köpeskillingssumma för bem:te qwarn, som them igenom Kongl. Maj:tt, och sedermera af riksens st:r år 1723 blifwit frändömd, samt interesse til 1724 års slut, enligt lofl. borg.st:s yttrande af d. 8 hujus; dock med then tilläggning, at ståndet finner rättwist, thet Lejoncroniske arfwingarne böra af kronan undfå, efter behörig liquidation, alt hwad the för ber:de qwarn kunna lagligen hafwa at fordra, blifwande förthenskull til kongl. kamarcollegium remitterad, at låta samma liquidation anställa, och i fall

Lejoncroniska arfwingarne få något at fordra, emedan them betalning af then til reductionsmålen utsedde fond, på sätt och wis, som redan therom stadgat är.

Den 12 Decemb. Förmiddagen.

1. Upl. och justerades protocollet af d. 11 hujus. Wid 30 § om Husebyborgs qwarn yttrade sig h:r doctor Browallius, at så wida han, såsom en af compromitterade til sakens närmare genomseende, icke blifwit hörd wid samma saks företagande och afgörande; altså tager han nu ej eller del i thet slut, som ståndet härwid träffat.

2. Blef öfwerenskommit, at § ang:de at scholæbetjenter böra öfwa sig i predikande går utur ståndets circular.

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 56. Även 21 augusti 1747 § 17.

3. Upl. kam.oecon. och comm.deputations betänckande¹ ang:de Köpings stads ansökning, at få behålla betet för sina kreatur på kronoängen Öen kallad. Borg.st. bifallit. Bondest. bifallit med tilläggning, at inga kreatur måga få gå på ången tå hon är mycket fuktig och blöt, så at then til kronans skada ej kommer at förtrampas. Pr.st. biföll bondest:s utlåtande.

4. Herr doct. Browallius androg h:r präsidenten Gyllengrips wälmente föreställning om nödwändigheten och nyttan theraf, at herrar landshöfdingarnes riksdagsrelationer, som innehålla hwart och et läns oeconomica, och huru thetta ämnet må kunna uphjelpas, hittils aldrig blifwit wid riksdagarne på något sätt til närmare öfwerwägende uptagne, och förthenskuil hemstälte, om icke slika ämnen måga af Kongl. Maj:tt til r:s st:r remitteras, at warda i wederbörande deputationer uptagne. Men i thetsamma

5. Företträdde justitiæcancelleren baron Löfwenhielm

och l:o anmälte, thet r. och a. i anseende til Kongl. Maj:tt:s oföränderlige huldhet och nådiga förtroende til sina trogna undersåtare, hwaraf Kongl. Maj:tt altid lämnat så öfwerlygande prof, men i synnerhet förleden sommars tå thet skändeliga pasquill utkom, hwarmedelst man sökte at åstadkomma kall-sinnighet konung och undersåtare emel., öfwerenskommit at anmoda the öfrige resp. stånden, at med r. och a. göra en gemensam deputation, som i dag kunde upträda til Kongl. Maj:tt och häremot aflägga å r:s st:rs wägnar en underdånig tacksägelse. Ståndet biföll thetta och lofwade at utnämna thes ledamöter.

2. Upl. herr justitiæcancelleren utkast til et bref, som kommer at afgå til Kongl. Maj:tt, ang:de gouverneur för prints Gustaf, med mera. Hwilket bifölls.

Häruppå yttrade sig herr justitiæcancelleren: Sedan jag haft then äran at förebringa, hwad mig om allmänna saker blifwit anförtrödt, utbuder jag mig få nyttja tilfälle, at anföra något för mig sielf. Jag finner mig högst förbunden, at hos högw. pr.st. aflägga min så upricktiga och ödmiuka, som skyldiga tacksägelse för then myckna ynnest och gunstiga förtroende, hwarmed högw. ståndet under thenna riksdag behagat mig wid flera tilfällen gynna och hedra. Om jag kunde wisa mit hjertas innersta, så skulle högw. ståndet wara aldeles nögd med så wördsamma sinnets rörelser. Thet är för mig så mycket mera en beständig och särdeles förbindelse at hålla ståndet i wördning, som jag räknar för en heder, at wara härkommen af presterliga förfäder intil min sal. fader, och för en nödwändighet at följa theras berömelig[e]² efterdömen. Thet är mig högt om hiertat, at framgent kunne behålla then ynnest mig nu blifwit tildeld. Jag tror mig säkrst kunna ärnå thet ändamålet genom beständig redelighet och renhändt upförande i mit ämbete, och genom sorgfälligt bidragande til alt thet,

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 58.

² Enl. konc.

som länder til then hel. Gudens  ra, hwilken  r som then b r wara h gw. ståndet m st om hjertat och g r hela thes omsorg. Och i thessa 2:ne stycken hoppas jag genom Guds nåd, at ingen brist hos mig förspörjas skall. Jag innesluter mig uti h gw. ståndets dyrbara förtroende och beständiga gunstiga bew genhet med trofast försäkran, at intil grafwen behålla f r h gw. ståndet en upriktig w r dnad, en besynnerlig högaktning och en fullkomlig tilgifwenhet.

Sedan herr justiti cancelleren tagit afträde, blef beslutit at genom en ledamot   ståndets wägnar, aflägga hos w lb :te herre en compliment tilbaka, efter thet ej wille anstå herr taleman, så som mycket n rskyldt,¹ at gå in i thenna sak.

6. Ifrån borg.st. ankommo 2:ne deputerade. Ordet f rde inspector Munchtell, recommenderades saken om finska seglation.

Herr archibiskopen anmälte tilbaka tjenstl. hälsning.

7.  fwerceremoniem st. Carl Broman anhåller genom memorial,² at, i anseende til qu stion om Husbyborgs qwarn, blifwa wid the förmåner, fri och rättigheter bibehållen, som efter lag en jordegare tilkommer; emedan thenna qwarn  r på thes fr lseegor belägen.

8. Upl. r. och a. extr. prot.³ ang:de saken emel. capitain Schechta och manufacturisten Hedman. Ståndet förblef wid sin i g r utfärdade resolution öfwer capitain Schechtas memorial, och kunde således intet bifalla thetta r. och a:s förslag.

Probst. mag:r Aurelius: Såsom then l ngesedan under warande riksdag företagne saken om manufacturisten Hedmans affaire och ännu continuerande ransakning, intet är mig så noga bekant, ty kan jag therutinna icke något positivt mig utlåta; men thet kan jag efter yttersta rett och samwete tilstå at jag är  fwertrygad, thet w lb :ne h:r capitain Schechta  r en r ttskaffande christen, och en så nitälskande patriot, at hwad han wid thenna bekanta process sig företagit, härflyter af et fullt nit til sanningens uts kande, til successionswerkets och fäderneslandets säkerhet; wil och b r förthenskull, hwad w lb :te h:r capitains person angår, i thetta målet mit votum conformera med höglofl. r. och a:s i h gw. pr.st. d. 11 Decemb. inkomna och ther upl sta voto.

9. Superintend. h:r doct. Kiörning anmälte, at Kongl. Maj:tt i n der remitterat til höglofl. r. och a. ang:de adelig skiöld och fr semannar tt f r framledne herr doct. archibiskopen Eric Benzeli barn, hemställandes tillika til ståndet om intet thetsamma, i anseende til herr archibiskopens mångfaldiga f rtjens-ter, skulle h rom wilja göra någon föreställning, hwilket bewiljades, och uppsattes thetil följande extr. prot.:

¹ Enl. konc., renskr.: *n rskild*.

² Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 249.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 34.

Pr.st. har kommit i ärfarenhet, at Kongl. Maj:tt i nåder utfärdat remiss af d. 9 hujus, ang:de en underdånig ansökning af sal. archibiskopens herr doctor Eric Benzeli son bergmästaren Eric Benzel, at såsom sal. archibiskopens doctor Jacob Benzeli barn äfwen sal. archibiskopens doct. Eric Benzeli barn må benådas med adelig skiöld och fräsemanнарätt. Pr.st. förer sig wäl til sinnes then sal. herrens archibiskopen doct. Eric Benzeli stora förtjenster, i anseende til hela riket, och i synnerhet wår christeliga församl., hwarwid thes så in- som utomlands widt bekante lärdom, christeliga och stora nit för hela wårt k. fäderneslands bästa; och kan intet annat än önska, samt hos höglofl. r. och a. hörsamligen recommendera, at sal. h:r archibiskopens doct. Eric Benzeli efterlämnade barn måge få thenna begierte förmonen, och niuta thesas sal. faders meriter i så måtto til godo.

10. Upl. bergsdeputations betänckande,¹ ang:de åtskilliga beswärs mål, som riksdagsmannen Eric Nilsson, å Hofwa stads, Axbergs och Lill soknars wägnar anført emot interessenterne i Dylta svafwelbruk. Bondest. bifallit. Pr.st. giorde sammaledes.

11. Upl. riksdagsbeslutet,² hwilket r. och a. bifallit. Pr.st. biföll äfwen; dock så at then wid 15 § clauderade meningen går ut, och § slutes med thessa tillsatte orden: *lagligen ansedd och straffad warda*.

12. Herr doct. Browallius uplästes³ project til ståndets utlåtande om rang, hwilket gillades och til renskrifning lämnades, at warda med the öfriga stånden communicerat, lydande som följer:

Kom hos pr.st. i öfwerwägande, huruledes begärelsen efter rang ibland svenska undersåtare altför mycket tiltager, så at många sätta sin hela heder och förtjenst uti titul, character och rum; och som pr.st. befarar at theraf mycken olägenhet och oreda härflyta kan, så har thet för sin del, besynnerl. i betraktande af närwarande omständigheter, af wälmening och ömhet för fäderneslandets wälfärd, welat the öfriga resp. stånden hörsam- tjenst- och wänligen hemställa, om icke rangen i Sweriges rike aldeles kunde uphäfwas, på thet svenska män må wänjas, at sätta sin rätta heder uti werkelig dygd och förtjenst. Pr.st. förmodar at rangens uphåfwande, så mycket mindre kan lända subordinationen ibland ämbetsmän til hindern, som hwars och ens ämbetes myndighet likafullt blir orubbad, och Kongl. Maj:tt lærer draga nådig försorg therom, at hwar och en förman må i skickelighet och förtjenst, mera än genom rang och character för sina underhafwande ega företräde.

¹ Präteståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 40.

² Präteståndets arkiv, R 893, Riksdagsbeslutet.

³ Läs: *upläste*.

13. Ifrån r. och a. ankommo 2:ne deputerade itererandes theras förra begäran 1:o ang:de husesynswerket och 2:o Om hjälpedagswerken, at thermed må förfaras efter lag och förordningar.

14. Herr doct. Browallius begierte, at innan riksdagens¹ slutes, deputations betänckande, ang:de finska provinciecontoiret måtte afgöras, hwilket bifölls, såsom en sak af angelägenhet.

15. Kamarherrn Anrep och ryttmästar Klingsporre företrädde med hälsning ifrån r. och a. jämte et extr. prot. i concept,² som uplästes, ang:de at prints Gustafs hofmästarinna, för thes wid kongl. barnets upfostran och öma skötsel hafde möda, måtte bewiljas, at wid nästa riksdag bekomma 8 000 plåtar.

Pr.st. biföll thetta r. och a. förslag.

16. Föredrogs secr. deputat. betänckande,³ ang:de magistratens i Stockholm, så wäl som andra städers magistrater tilhörande fri- och rättigheter, wid the mindre stadens sysslors och tjensters förgifwande. R. och a. har funnit, at härmed bör förhållas efter lag och förra förordningar, utan at 1746 års kongl. bref må ligga i vägen.⁴

17. Upl. borg.str:s extr. prot. med beswär öfwer en kongl. resol. som nyligen utfallit, ang:de en qwarnbyggnad, som magistraten här i staden bewiljat i Norrström, hwilken resolution skall wara städernes privilegier i gemen ganska när rörande.

R. och a. resolverat at the kunna sig härmeds intet befatta, såsom ej något rätt riksdagsmål, el:r ordenteligen inkommit, utan får thet blifwa wid thet, som redan är tilgiordt af Kongl. Maj:tt, och i öfrigit gå sina laga vägar, om någon skulle hafwa beswär at anföra.

Pr.st. fant skieligit at bifalla borg.st:s begäran til alla delar.

18. Upl. justitiædeputations betänckande,⁵ ang:de then edgång, som kongl. justitiærevision d. 21 Martii 1746 hafwa tillåtit grefwinnan Beata Ester Sparfvenfelt.⁶ Hwilket uppå skied proposition bifölls.

19. Upl. bergsdeputations betänckande,⁷ ang:de Huseby kronobruk. Hwilket bifölls.

¹ Läs: *riksdagen*.

² Ridderskapets och adelns arkiv, R 93, Allegater, nr 479.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta deputationen, nr 48.

⁴ Memorial och avskrift av kungliga brevet i Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 43, bilaga.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Justitiædeputationen, nr 17.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 42.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 42.

20. Upl. finska deputations betänckande,¹ ang:de oeconomie profession wid kongl.academien i Åbo hwilket blef bifallit.

21. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade, præsenterandes kam.oecon.deputations betänckande,² ang:de skattläggningen uti Österbotn, hwilken förut blifwit hänskuten til Hans Kongl. Maj:tt, med begäran at samma betänckande nu måtte bifallas, emedan thet tjenar både til kronans och inwånarens förmon, at snart få et wist slut til sin efterrättelse.

Uppå härom skiedd proposition bifölls betänckandet.

22. Företogs kam.oecon. och comm.deputations betänckande,³ ang:de seglationsfriheten i Österbotn. R. och a. bifallit.

Borg.st. har genom extr. prot.⁴ begiert, at härwid måtte förblifwa wid kongl. resol. af d. 23 Martii sistl. Bondest. bifallit betänckandet tillika med the påminnelser riksdagsfullmäktige i theas bifogade memorial andragit.⁵

Pr.st. biföll sielfwa betänckandet.

23. Upl. bondest:s extr. prot.⁶ ang:de herredagsmannens ifrån Lekebergs och Lerbergs bergslagar Per Anderssons bifogade memorial, theruti anhålles at Froswidals öfre och nedre Lannefors hamrar måtte lämnas 3 skeppund hamarskatt för hwarje hård, hwartil bondest. samtykt, och pr.st. biföll äfwen.

Bem:te herredagsman anhåller jämwäl at hyttelageren måtte blifwa tillåtit, at försälja kol och skog sin emellan, hwilket hittils warit förbudt. Bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

24. Upl. grefwe Joh. Cronhielms memorial,⁷ ang:de at i anseende til anförde skiel och omständigheter, bekomma åtminstone 2:ne skeppunds tilökning i hammarskatten wid Orja jernbruk i Östergöthland och Wånga sokn. Bondest. bifallit, och til the öfriga ståndens samtycke, i anseende til then allmogen som bor omkring bruket, theraf tilflytande nytta och förtjenst, recommenderat. Borg.st. bifallit bondest. utlåtande. Pr.st. gjorde likal.

25. Brukspatronerne Le Febure och Matth. Brock anhålla 1734 genom memorial,⁸ at til Tolffors bruk bekomma then af syningscommissionen år 1741 för them utsatte tilökning i hammarskatten til 5 skeppund etc. Borg. och bondest. hafwa bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 34.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Finska deputationen, nr 30. Även 8 december 1747 § 22.

³ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 59.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 60.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 257.

⁷ Borgarståndets arkiv, R 1296, Inkomna memorial, nr 248.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 154.

26. Upl. r. och a. project til en ny husesynsförordning wid officerareboställen,¹ m. m. Ståndet lät jämwäl häruppå för sig upläsa compromitterades härwid giorde anmärkningar, samt ytterligare betänckande, och i anledning theraf stadnade i följande slut:

Pr.st. har låtit sig föreläsas så wäl landt- och siömil.oecon.deputations,² som höglöfl. r. och a:s project til en förnyad husesyns förordning för the i Sverige, Finland och Skåne indelte regementen til häst och fot; och fant ståndet för sin del, at the i thetta mål tid efter annan utgångne förordningar icke allenast lända til Kongl. Maj:tt:s och kronans trygg- och säkerhet, och således til sin fulla kraft och wärkan böra blifwa orubbade; utan ock at krigsbefälet äfwen thermed kunna wara aldeles belåtne, enär then förbättring genom ytterligare förklaring therutinnan göres, som pr.st:s deputerades bifogade project, hwilket af ståndet enhälligt bifallit är, innehåller, och hos Kongl. Maj:tt i underdånighet anmäles; hwilket med the öfriga resp. stånden hörsam- tjenst och wänligen communiceras.

27. Upl. fändrik Grönhagens memorial,³ at i anseende til andragne skiel och omständigheter, för the 9 000 dlr s:mts ledne skada, genom stark inquartering af hufvudregementet år 1719 på thes afl. faders gård Sjöndal, nu undfä 1 000 dlr s:mt. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

28. Apothecaresocieteten anholder genom memorial⁴ at blifwa befriad ifrån 10 proc.afgiften för utifrån inkommande medicamenter, hwartil pr.st. i anseende til anförda skiel lämnade thes bifall.

29. Upl. secr. utsk:s extr. prot.⁵ ang:de slottsfogden Lars Holmers ansökning om någon förbättring uti then för honom utsedde staten, m. m. Borg.st. bifallit secr. utsk:s giorde föreställning. Bondest. finner slottsfogden böra åtniuta thet, som honom genom kongl. resolutioner blifwi tillagdt. Pr.st. biföll med tilläggning, at weden bestås efter gamla staten och förordningarne.

30. Upl. secr. utsk:s extr. prot.⁶ ang:de at Kongl. Maj:tt må i underdånighet anmodas, at påkalla herr grefwen och riksrådet Taube, at wara tilstädes och sittja i rådet, tå några angelägna rådplägingar ang:de örlogsflottan förekommer. R. och a. bifallit. Pr.st. giorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Land- och sjömilite-ekonomideputationen, nr 22.

³ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 133.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 135.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 42.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1297, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 56.

31. Upl. secreter. Joh. Reuterhusens memorial,¹ ang:de förklaring öfwer r:s st:rs meddelte föreskrift af d. 11 Aug., ang:de förbättring för honom til thes character och lön. Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

32. Upl. Kongl. Maj:tts nådiga remiss,² ang:de assessorens i kongl. kamarrevisionen El. Magnus Ingmans lön, m. m. Pr.st. tog thetta i öfwerwägande, och i anseende til härwid warande omständigheter, ytttrade sig hälst se, at han finge behålla then förra lönen, som han wid casseurssysslan i banquen, och then wanliga myntesorten innehaft, skrifwarehjelpen undantagandes, intil thes han näst efter assessorerne Walwik och Ugla kan undfå assessorslön.

33. Föredrogs kongl. remissen³ för öfwersten uti hessisk tjenst baron Wolter Reinhold Stackelberg at undfå öfwerstefullmagt wid armén. Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

34. Upl. Kongl. Maj:tts nådiga remiss,⁴ ang:de landshöfdingen baron Gabr. Falkenbergs anhållan at få öfwerlämna then innehafwande ämbete til sin son lagmannen baron Falkenberg m. m. R. och a. bifallit med underdånig anmälan therjämte, at kamarherrn Aleph Anrepp må til lagman i hans ställe förordnas, och thet hos the öfrige resp. stånden wänl. recommenderat.

I anseende thetill at 3:ne stånd redan hertil samtyckt, så biföll äfwen pr.st. för sin del; och som tillika hos borg. och bondest.⁵ i öfwerwägande kommit, huruledes kamarrådet h:r baron Clas Gustaf Rålamb, samt krigsrådet h:r grefwe Adolph Mörner, länge samt med mycken flit och trohet tjent, och förthensskull hemstält,⁶ om icke bem:te herrar hos Kongl. Maj:tt i underdånighet må anmälas til först ledigblifwande landshöfdingeämbeten, el:r themot swarande beställningar; altså instämde ock pr.st. i thetta med the förenämde stånden, hwartil ock pr.st. för sin del pröfwade skieligit, thet borde h:r kamarrådet grefwe Lejonstedt i anseende til thes långliga och trogna tjenester, tillika warda hos Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet anmäld.

35. Föredrogs kongl. remissen,⁷ ang:de capitain Joh. Hellenstiernas ansökning at få afstå thes compagnie, hwilket af pr.st. bifölls.

36. Upl. protocolsdeputations betänckande,⁸ ang:de krigsrådet Wiljamssons ledne prejudice. Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 124.

² Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

³ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁵ Bondeståndet i Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 129.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 897, onummerad, memorial som bilaga.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 10.

37. D:o deputations betänckande,¹ ang:de vice bibliothecarien mag:r Ol. Burmans ledne prejudice. Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

38. Upl. bergsdeputations betänckande,² ang:de at bergmästaren Anton Swab må bekomma assessors heder med säte och stämma i kongl. bergscollegio, tå han är i staden. Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

39. D:o deputations betänckande,³ ang:de en lika hedersförmon för bergmästaren Detlof Heine. Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

40. Upl. r. och a:s extr. prot.⁴ ang:de then af secr. utsk. fru presidentskan Drake tillagde pension, tillika med hwad riksrådinnan Cederström blifwit bewiljat, hwilket alt r. och a. bifallit. Och emedan 1 200 dlr s:mt än finnas öfriga af thet, som ifrån riksrådinnan Sparre blifwit indragit, hemställer r. och a. om icke sådant kunde öfwerstinnan Ladou anslås.

41. Upl. kam. oecon. och comm.deputations betänckande,⁵ ang:de Lidköpings stads ansökning, at ifrån wermländskae hamnarne få föra jern öfwer Wenern. Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

42. Föredrogs lieut. Unérs memorial,⁶ hwarmedelst han beklagar sig theröfwer, at thes utlåtelse ang:de et i Skåne anstält prof af salpeterskiuderi, blifwit af kongl. krigscollegio i annan mening uptagen än the af honom blifwit fäldte, m. m. Pr.st. biföll thenna Unérs ansökning.

43. Upl. protocolsdeputations betänckande,⁷ ang:de kongl. commerciecollegii reglemente emel. brukspatron Lönbom och staden Ämähl, ang:de frakt för stångjernsförsel ifrån Byälfwen till Wennersborg. Borg. och bondest. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

44. Genom extr. prot. förklarar r. och a.⁸ för billigt at hofjägmästaren Boje för sig och sina arfwingar får behålla Siöstorps kungsgård. Pr.st. biföll med tilläggning, at hofjägmästaren får behålla gården under the arrendewilkor, som r:s st:r nu faststält; dock utan at gården på auction upbiudes.

45. Föredrogs 3:die gången kam.oecon.deputations betänckande,⁹ ang:de grefwe Friedr. Gyllenborgs sökte hemansbyte, tå ståndet stadnade i thet slut ang:de Welam Perssons memorial, at the mål, som theruti öfwerklagas höra til lands-

¹ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 9.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 39.

³ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 38.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 37.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 60.

⁶ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 137.

⁷ Prästeståndets arkiv, R 893, Protokollsdeputationen, nr 11.

⁸ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 35.

⁹ Prästeståndets arkiv, R 893, Kammar-, ekonomi- och kommersdeputationen, nr 37.

höfdingen i orten, at med laga slut afhjelpas; men ang:de bytet förblifwer pr.st. wid sin förra resolution af d. 17 Sept.

Eftermiddagen

1. Förehades å nyo biskopen h:r doct. Rhyzelii memorial ang:de mag:r Johan Göransson, hwaröfwer bondest. sig således yttradt, at thet bifaller pr.st:s mening med tilläggning, at bem:te magister må i underdånighet anmälas till extraordinarie professor wid kongl. academien i Upsala. Borg.st. har bifallit bondest.

Resol. Pr.st. förblifwer wid memorialet, och önskar för sin del, at mag:r Göransson måtte warda brukad wid antiquitetscollegium til befrämjande af thet omrörda ändamålet, och theröfwer bekomma et skieligit arfwode, men hwad extraordinarie profession wid academien i Upsala angår, kan pr.st. ej samtycka thertil, såsom stridande emot thes privilegier och academiska constitutionerne.

2. Herr archibiskopen berättade, huruledes nödwändigheten fordrat, thet han för en angelägenhets skull, som mycket nära rörde pr.st. nödgas i dag förmid-dagen gå neder ifrån ståndet uti secrete utskottet, och således nu will förklara, thet han hwarken gifwit anledning til, el:r kan samtycka at sådane ärender blifwit åter företagne, som tilförene warit afgjorde och expedierade, samt til hwar och en egit ompröfwande, hwad heder ståndet kan hafwa theraf.

3. Upl. secr. utsk:s extr. prot.¹ om en generalgouverneurs förordnande i Pomern, i anseende til Hans Excellences riksrådet grefwe Meijerfelts höga ålder. R. och a. pröfwar nödigt, at enligit secr. utsk:s tilstyrkande en gen.gouverneur må förordnas, och lämnar utnämmandet til Kongl. Maj:tt med råds råde.

I anseende til the i secr. utsk:s extr. prot. anförde skiel och omständigheter, biföll jämväl pr.st. och förklarade therjämte, at thet gierna skulle se, om Hans Excellence riksrådet grefwe Thure Bielke måtte thertil i nåder utnämnas.

4. Upl. öfwerstelieut. grefwe Liwens memorial om arméns förbättrande genom dugelige officerares tillsättjande.

R. och a. hemställer thetta til Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet, med an-hållan Hans Kongl. Maj:tt i nåder täktes hwad i memorialet anført är, i nådigt öfwerwägende hos sig komma låta, samt therjämte hafwa thes lif-drabante-corps i nåder innesluten, at niuta befordran, enligit regeringsformen och flera förordningar. Borg. och bondest. bifallit r. och a. Pr.st. gjorde likal.

¹ Präteståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 44.

5. Upl. secr. utsk:s extr. prot.¹ ang:de en wiss consumtionsafgift på kort, som kommer at användas till Drottningholms slotts reparation. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

6. Upl. borg.st.s extr. prot. ang:de riksdagsmanswal i städerne. R. och a. bifallit tilläggning, at Åbo stad äfwen måtte få wälja 3 riksdagsfullmäktige. Pr.st. biföll extractet simpliciter, såsom et borg.st. allena rörande mål.

7. Upl. secr. handels och manuf.deputations betänckande,² ang:de borgerskaps i Stockholm ansökning, att rudimaterier, som utifrån inkomma, måtte med $\frac{1}{8}$ proc. recognition allenast ansedde warda, när the åter utföras. R. och a. resol. at the kunde intet härtil samtycka; emedan mycket underslef härigenom wore at befara. Pr.st. instämmer med r. och a.

8. Upl. borg.st.s extr. prot.³ ang:de planteringen af potatoes. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

9. Uplästes bondest:s extr. prot.⁴ ang:de tullens ärläggande för oxar. R. och a. resolverat, at härmed förblifwer efter kongl. brefwet af d. 1 Sept. 1741. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

10. Upl. bondest:s extr. prot. ang:de tilökning i skiutspenningarne. R. och a. har ej kunnat härtil bifalla. Pr.st. hölt säkrast, at härmed förblifwer efter wanligheten.

11. Upl. bergsdeputations betänckande⁵ ang:de frälsehemmans skogars afwittande ifrån krono och skatteskogarne uti the Sala silfwerwerk underlagde soknar. Borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

12. Ifrån bondest. ankommo 2:ne deputerade, påminnandes om godt utslag, ang:de förhögnigen uti skiutspenningarne och 105 § i theas beswär; hwaremot ståndet begierte at bondest. wille bifalla pr.ståndets beswärs punct om stomnarne.

13. Upl. bondest:s extr. prot.⁶ ang:de at skifte uti skog och utmark måtte tillåtas afgierda Bys hemans åboer emel.

R. och a. resol.: Som lagcommission, hwilken häröfwer blifwit hörd, funnit thetta betänckeligit, och riksens ständer, i anledning theraf, redan tilförene afslagit thenna begäran, så kan r. och a. nu ej eller härtil samtycka.

Pr.st. biföll r. och a.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 39.

² Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 40.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Borgarståndets extraktprotokoll, nr 53.

⁴ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 57.

⁵ Prästeståndets arkiv, R 892, Bergsdeputationen, nr 43.

⁶ Borgarståndets arkiv, R 1304, Bondeståndets extraktprotokoll, nr 56.

14. Förehades å nyo borg.st:s extr. prot. ang:de rådmäns företräde för tullinspectorerne wid præsidiér uti accisrätterne.

R. och a. har ej kunnat härtil samtycka; utan förblifwer härutinnan wid thet, som Kongl. Maj:tt, uppå kongl. commercecollegii tilstyrckande, i nåder behagat at stadfästa. Pr.st. förblifwer wid sin förra resolution af d. 21 Jan. sistl.

15. Upl. r. och a:s extr. prot.¹ ang.de någon wedergällning til riksrådet grefwe Joh. Gyllenborg för thes beswär wid lappdirection.

16. Ankommo 2:ne ifrån bondest. med begäran at pr.st. ej wille ändra sit utlå-tande öfwer 37 § af bondest:s beswär, hwilket en ledamot af borgarst. skall söka at ärhålla.

Herr archibiskopen anmälte tillbaka wänl. hälsning.

17. Probstén Lidius anmälte, thet han upsatt et project til någon arkänsamhets betygande utaf ståndet emot herr baron och justitiæcancelleren Löwenhielm, hwilket uplästes och gillades, så lydande:

Kom hos pr.st. i öfwerwägande thet allmänna förtroende, som justitiæcancelleren herr baron Löwenhielm hos samteliga riksens höglofl. ständer för sin besynnerliga skickelighet, öförtrotna flit och arbetsamma drift, sig förwärfwat, i anseende hwartil han under nuwarande riksdag, 2:ne gånger blifwit Hans Kongl. Maj:tt i underdånighet föreslagen till riksrådsämbetet. Förthenskull fant ståndet skieligit at hos Kongl. Maj:tt i underdånighet recommendera herr justitiæcancelleren baron Löwenhielm til något först ledigt blifwande præsidentskap, samt at han imedlertid af extra utgiftsmedel, årligen kommer at åtniuta 600 dlr s:mt, hwilket hos the öfriga resp. stånden til gunst-benägit bifall hörsam- tjenst- och wänligen communiceras.

18. Förehades finska deputations betänckande, ang:de hushållningens uphjel-pande i Finland.

R. och a. resol. at the finna bäst, hänskiuta thetta til Hans Kongl. Maj:tt, med underdånig anhållan, at sedan gen.gouverneuren i Finland och flere wederbörande blifwit hörde, Hans Kongl. Maj:tt tackes i anledning häraf med råds råde i nåder taga the mått och författningar, som tjena til landets upkomst och föreställning. Pr. st. biföll r. och a:s utlåtande.

19. Upl. secr. utsk:s extr. prot.² ang:de ecclesiastiquewerket i Lappmarken.

R. och a. bifällit. Pr.st. giorde likal.

20. Upl. secr. utsk:s extr. prot.³ ang:de Wadstena krigsmanshus fordran af ma-nufacturcontoiret.

¹ Prästeståndets arkiv, R 894, Ridderskapets och adelns extraktprotokoll, nr 38.

² Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 41.

³ Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 40.

R. och a. bifallit med tilläggning, at krigsmanshuset ofördröjeligen förhjel-
pes til sin betalning. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

21. Herr doct. Hausswolff och kyrkioherden mag:r Eckman förmälte, hurusom
wäl alla 4 stånden lämnat sit samtycke til lotterier samt stamböcker för et till
inrättande barnhus, för sådane barn, som under en omild lycka komma til werl-
den, men som pr.st. therwid giordt en tilläggning, hwilken äfwen bondest. an-
tagit, ang:de at samma barn böra wara försedde med presteattest om theras
födelse och dop, hwaruppå the andra 2:ne stånden intet welat göra någon re-
flection, så skall i expeditionsdeputation påstås, at saken af alla stånden är
samtykt och bewiljad, fast the skildts åt i en omständighet; hwarföre bem:te
herrar som äro ledamöter i samma deputation begierte ståndets förklaring, om
ståndet under annat wilkor, än förbemält är will samtycka til inrättningen el:r
bewilja någon fond thertil.

Resolwerades at uppå löparen skulle skrifwas, thet pr.st. förklarar härmed,
at thet hwarken kan samtycka til thenna inrättning, eller bewilja någon fonds
samlande thertil genom stamböcker, utan icke ståndets i thes förra resolution
gjorde förbehåll blifwer iakttagit, emedan ståndet anser för en ganska angelä-
gen omständighet, at barn, som i sådane hus skola antagas, böra wara med
presteattest om theras födelse och dop försedde.

22. Kyrkioherden mag:r Ekman förmälte, hurusom han, så snart riksdagen är
sluten, täncker at resa härifrån, och således ej kan widare bewaka expeditio-
nerne i deputation, och therföre begärte, at ståndet wille utse en annan ledamot
i thes ställe; gifwandes förslag på notarien mag:r Helleday, hwartil ståndet
jämwäl gaf sit bifall, hwaröfwer bem:te notarius kommer at undfå extr. prot.

Den 14 Decemb.

1. Föredrogs baron Cedercreutz memorial,¹ rörande några anmärkningar wid
bergsdeputations betänckande, ang:de befordran af brukspatrons Adolph
Adolphson Christiernins wid Westra Silfwerberget belägna silfwerwerks up-
rätthållande, hwilket betänckande ståndet d. 9 hujus bifallit.

Saken togs i närmare öfwerwägande och pröfwade ståndet billigt, at i anse-
ende til anförde omständigheter, bem:te memorial bifalla, så at ståndets yttran-
de i thetta mål af d. 9 hujus i så måtto ändras, at ståndet med thenna sak emel.
h:r baron Cedercreutz och brukspatron Christiernin, som ännu hos Kongl.
Maij:tt oafgiord ligger, kan sig icke befatta.

¹ Prästeståndets arkiv, R 895, Privata memorial, nr 151.

2. Utnämndes 12 deputerade, som efter sluten act på rikssalen med the öfriga ståndens deputerade upgå til Theras Kongl. Högheter at å ståndets wägnar taga et underdånigt afskied.

3. Anmältes thet borg.st. i går ändrat sit bifall til 8 § af pr.st:s allmänna besvär ang:de stomnarne, i anledning hwaraf probst. mag:r Serenius, på anmodan, åtog sig at söka förmå bondest. at bifalla thensamma.¹

4. Föredrogs å nyo bondest:s extr. prot. ang:de förhögnig på skiutspenningarne, och fant pr.st. skieligit at för allmogen bewilja 2 öre s:mt[s]² tilökning på milen til thes bättre tider blifwa; dock all förhögnig i städerne undantagen.

5. Förelästes deputerades betänckande,³ ang:de 5 § uti förordningen om lurenträgeriers hämmande, och huru med visitationer på landswägarne i thetta mål förhållas skall. R. och a. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

6. Föredrogs bondest:s extr. prot. af d. 13 hujus,⁴ ang:de fardag på rusthållet Ruda, som borg.st. bifallit. Pr.st. gjorde likal.

7. Anmältes project til en hafweri och försäkringsstadga, som af Hans Kongl. Maj:tt blifwit med riksens ständer kommunicerad. R. och a. hafwa hänskutit thetta til Hans Kongl. Maj:tt:s nådiga afgjörande med råds råde. Pr.st. biföll r. och a:s utlåtande.

8. Superint. Kammecker anmälte hälsning ifrån herr baron och landtmarskalcken med begäran at secrete utsk:s ledamöter, til några än återstående måls afgörande, wille i morgon sammanträda. Hwilket bifölls.

9. Emedan tiden nu war inne, at ståndet skulle upträda til rikssalen; ty skickade hwar och en sig thertil och geck processjonen för sig i wanlig ordning.

Sedan alla 4 stånden woro på rikssalen församlade, inträdde Hans Kongl. Maj:tt och Kongl. Höghet uti kongl. och furstelig skrud, med samtelige riksens råd uti theras rådshabit, och intogo sina wanliga säten, hwaruppå gudstjensten börjades, och superint. i Hernösand h:r doct. Olof Kiörning hölt predikan öfwer. Prov. 25: v. 3.

Efter ändad gudstjenst, uplästes riksdagsbeslutet af h:r statssecreteraren Rudenschöld, hwaruppå herrar talemännen, hwar efter annan, å sit stånds wägnar, gjorde theras underdåniga afskiedstal til Hans Kongl. Maj:tt, som å konungens wägnar beswarades af Hans Excellence riksrådet, cancelliprésidenten, öfwerstemarskalcken och academiecancelleren grefwe Carl Gust. Tessin, hwilken ock sielf thereafter, nedfallande för Kongl. Maj:tt:s thron, aflade thes pre-

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 65.

² Enl. konc.

³ Präteståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 21. Även 9 oktober 1747 § 8; 14 oktober § 4.

⁴ Expeditionsdeputationens arkiv, R 2952, Bondeståndets extraktprotokoll, s 2280–2281.

sidentsed, som förestafwades af Hans Excellence grefwe Posse. Sedermera aflade jämwäl Theras Excellencer riksråden baron Taube, baron Stiernstedt, baron Höpken, baron Palmstierna, grefwe Ekeblad och baron Seth allesamman uppå knä inför Kongl. M:ts thron, theras riksrådsed, som af cancelliepresidenten them förestafwades.

Sedan alt thetta war således beslutit, och konungen med sin kongl. svite nedgät, samtelige ståndens deputerade å plenorum wägnar äfwen tagit et underdånigt afskied hos Theras Kongl. Högheter, och åter på rikssalen upkommit togo jämwäl stånden genom theras talemän inbördes af hwarannan afskied, samt theruppå afgingo hwart och et i sin ordning, tå pr.st. åter upträdde i sit wanliga rum, hwarest herr archibiskopen wid talemanskapets afläggande tackade ståndet för then gunst och affection, wänskap och förtroende, som under öfwerläggningarne om rikets angelägna wärf och ärender, samt theras afslutande, blifwit emot honom förklarad, med önskan at altsamman måtte lända Gud til ära och riket til sanskyllig nytta och gagn.

Hwaruppå biskopen h:r doct. Alstrin å ståndets wäg:r tackade herr archibiskopen tillbaka för then myckna möda och öma sorgfällighet h:r archibiskopen haft ospard wid riksdagsärendernas föredragande, samt thet benägna och förtroliga rådförande herr archibiskopen wist uti alla the mål och angelägenheter, som under thenna riksdag förekommit; med önskan at then allerhögste täcktes til långliga tider uppehålla herr archibiskopen wid hälsa och krafter til thet wigtiga ämbetets utförande, Gudi til ära och Hans dyrtköpta församl. til fromma, samt hela pr.st. til hugnad, som tå får glädia sig af en önskelig ärsättning för then afsaknad, thet wid thenna riksdag haft uti sal. h:r archibiskopens doct. Jacob Benzeli beklageliga frånfälle.

Den 16 Decemb.

1. Upl. en rotulus öfwer the mål som ifrån r. och a. med theras utlåtande til pr.st. ankommit, men ej kommit at föredragas, och resolverades at the samma skulle til ridarehuscancelliet återsändas.

Likal. uplästes en annan rotulus öfwer alla mål och ärender, som hos ståndet ej warit före, hwilka acter skulle läggas tilsammans och i ståndets archive förwaras.

2. Ankom ifrån r. och a. riksdagsbeslutet til underskrift, hwilket ock sedermera af alla närwarande ståndets ledamöter undertecknades.

3. Probsten mag:r Serenius gjorde berättelse om bondest:s bifall til stomne-saken;¹ bad ståndet påminna sig, huru thenne sak för 2:ne riksdagar blef förlorad,

¹ Präteståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 65.

och ståndet måst kännas wid et swårt inbrott i thes privilegier; med hwad möda man wid thenna riksdag bragt henne igenom åtskilliga deputationer til ståndets nöije; emedan bondest. allestädes warit emot; huruledes borg.st. 2:ne gånger thenna riksdag annonserat oss sit bifall, men likafult gjort theremot och lämnat oss i afslag, efter wi intet bifallit them, ang:de finska bondseglation; men nu är thet äntel. kommit til lyckelig endskap, som skiedt på thet sättet, at h:r probsten uti sit företråde uti bondest. sedan han dagen förut talt med åtskilliga thes ledamöter, förestält, at the såsom redelige män borde hålla ord i hwad the både enskildt och offentel. i hans förra samtal med them i theras stånd utlofwadt, at utwexla thenna saken emot pr.st:s bifall af theras begierte tilökning i skiutsen, tå hafwa the större delen ropat ja i hans närwaro, utan någon proposition af taleman, men som han märkt några stillatigande, som ej swarat ja, har han begiert at taleman sielf wille göra proposition, hwilket, tå han giordt, har thet blifwit et faseligit anskri af the fördolda nei; tå han ånyo upläst pr.st:s utlåtande om skiutsen, och frågat om the wille förlora en sådan klenod för sig och hela Sweriges allmoge, genom brott i theras egna ord och löften; läggandes thet thertil, at han intet går ut, förän han ser at ståndet will hålla ord, tå hafwa alla affirmantes stått med käppen i wädrer, samt med stor häftighet och shri ropat emot the andra, hwarmed probsten afträdt uti kammaren innanföre, och efter en kort stund kommit åter in, tå the saktat sig och efter ytterligare föreställning om bägge ståndens högstnödiga enighet och inbördes trohet emot hwarannan, fått en så ansenlig pluralitet, at han tå strax fått påskriften wid talmansbordet och med tacksägelse til ståndet, samt lyckönskan til oryggelig enighet med pr.st. afträdt.

Ståndet tackade h:r probsten för sit besvär härwid, och som ståndet således wid innewarande riksdag i thenna punct wunnit bifall, så aktades nödigt at the-raf lämna kongl. kamarcollegio del, på thet i fall något skatteköp el:r fastebref uppå prestestomnar el:r mensalier skulle af kongl. collegio sökas, innan kongl. resolution warder genom trycket allmän gjord, sådant ej må bewiljas el:r expedieras.

4. Superint. h:r doct. Kiörning lät följande flyta til protocoll:

Om oländig marks upodlande til åker och äng är en kongl. förordning d. 25 Nov. 1740 författad. Theruppå är en förklaring giord af r:s st:r wid 1741 års riksdag, som stadgar om boställe, at ehwad therå inom el:r utom hägnaden up-tages och upodlas til åker eller äng, thet skall wid tillträde af successor betalas, utom at thet beräknas på besittning åren el:r årliga melioration efter lag. Men uppå thenna riksdagen är en hel annan förklaring redan af trycket utkommen, hwaruti ändock then förra icke ens nämnes, blifwer likwäl förordnat, at uptagaren el:r thes arfwingar skola niute 24 års besittning, räknad ifrån första början af uptagningar.

Nu som så wäl en och annan af presterskapet, som ock jag för min del, hwilket med häradssyn skall kunna bewisas, våra prestegårdar til åker och äng för-

bättrat och upodlat, hafwa ordsak at klaga theröfwer, at thetta är et intrång i fide publica, i förlitan hwarpå och i stöd af 1741 års förklaring nog kostsamma uptagor äro gjorde på våra boställen; ty 24 års besittning kan intet altid förslå til måssars och kjerrs iståndsättjande til bördig wext, som then nytutkomne förklaringen fordrar. Uptagor på åker och äng kostar intet lika mycket, icke eller fordrar then lika tid, utan mera el:r mindre, men betalningen skall dock blifwa lika öfwer alt, hwilket synes obilligt, then ena, som upodlar ödesmark, kan på ganska få år hafwa full nytta theraf, en annan åter får nedlägga kostnad och arbete en stor ja större delen af besittningsåren, så at när han af then upodlade marken begynner få någon nytta, äro kan hända knapt några år igen af the utsatte 24 åren. Skall nu marken med säd besås, så kan thet ej skie mer än hwart annat år, hwilket knapt betalar bruk, gödsel och utsäde. Under thessa åren kan ock misswäxt på et el:r annat sätt infalla, och när tiden är ute, så har man icke thet ringaste för markens uptagande. Dör presten innan thet kommer i fullt bruk, huru skall enkan el:r arfwingarne thet påbegynta kunna fulborda, och om thet intet är i full stånd, så har man ju intet för sin wälwilja och omkostnad.

Dör presten wid then tiden frihetsåren löpa til ända, så hemfaller thet successoren, utan ringaste omkostnad. Skulle ock wid prestens död något återstå af thessa besittningsåren, så kunna ju intet enka och arfwingar bruka, slå, bärga, stänga på prestegårdens egår, och inom thes hägnader, utan största olägenhet, kostnad, skada och stundelig förtret. Thesutom händer ofta, at the efterlämnade måste flytta på en annan ort, och i sådant fall wet man, huru stora förmoner the skulle få, när thet är lämnat i successorens behag, om han thet will lösa el:r icke, hwartil jag tror han finner sig mindre benägen, när han wet, at thet efter någon kort tid honom tilfaller, och enkan el:r arfwingarne nödgas gå ifrån altsamman.

Efter thenna sista förklaringen warder ofelbart presternes rättigheter långt sämbre, än alla andras; ty the som upodla sterile mark på andra egor hafwa 50 års frihet, och therest the med stengierdesgårdar ämhägna ännu 30 års frihet, utom thet at en sådan jord skall tilhöra thensammas egor, som arbetet anlagdt, utan skatt i ewerdeliga tider, enär jordegaren, uppå hwilkens egor then wore belägen, negligerade thes upodling, enligt 1741 års förklaring. Hwarföre skall tå prestebor wara annorlunda? Lät wara at thes egor ej få abalieneras, så tyckes dock, at hwad som includeras i privilegiernes 9 § äfwen här bör hafwa rum. Och i anseende til anförde omständigheter synes för pr.st. wara nyttigast hos Kongl. Maj:tt i underdånighet anhålla, at för upodlande af måssar och kärr samt annan oländig mark, få niuta then ärsättning, som kongl. förklaringen af d. 5 Octob. 1741 öfwer förordningen af d. 25 Nov. 1740 om landtculturen innehåller.

5. Uppå h:r doctor Filenii föreställning resolverades

I:o At en afskrift skulle tilställas samtelige consistorierne i riket af thet memorial, som wid innewarande riksdag blifwit ifrån ståndet hos the öfrige resp.

ståndens ingifwit, ang:de återställandet af religions enhet; på thet presterskapet i orterne må kunna finna, med hwad sorgfällighet ståndet jämwäl thenna riksdag låtit samma ärende wara sig angelägit.

2:o Skulle ock påminnelse skie til consistorierne, at hädanefter wid alla riksdagar insända en omständelig berättelse, ang:de församlingens tilstånd i hwarje stift; på thet ståndet theraf må sedermera kunna inhämta, hwad som i et och annat mål brister, och kan ärfordra förbättring.

Hwilket genom utdrag af thetta protocoll skulle jämte ofwanbem:te memorial warda med consistorierne communicerat.

6. Herr superinendenten Kammecker upläste thes utkast til et bref, at ifrån ståndet afgå til Hans Kongl. Maj:tt, ang:de hämmandet af Zinzendorffiska religionsoroligheterne, som här i riket börja alt mer och mer sig utbred[a];¹ men som alt hwad i thetta mål sägas kan af regeringen, är förut stadgat uti then år 1735 utgångne religionsstadgan, så tyktes för thenna gången intet vidare tilgöras kunna.

7. Probstens Lidius gaf förteckningen til herrar præsules uppå huru många buntar af comministern Geringii presteattester blifwit til hwarje consistorium öfversände, samt hwad theruppå är i penningar lefwererat, tillika med hwad än återstår, med begäran, at vidare benägen omsorg dragas kunde, at thet resterande efter hand blefwe försoldt och penningarne öfwerremitterade.

8. I anledning af lutherska församlingens i Amsterdam til consistorium comitiale ingifne skrifwelse, ang:de en luthersk kyrkas upbyggande i Battavia och något sammanskott thertill, fants bäst at the sielfwe i thetta mål wända sig med en underdånig ansökning til Hans Kongl. Maj:tt, hwilket när thet skier anmodades consistorium i Stockholm at å ståndet² wägnar them therutinnan biträda; hwilket ledamöterna af bem:te consistorio sig nu äfwen åtago,³ såsom ock at låta swar härom afgå til kyrkiorådet i Amsterdam.

9. Blef efter något discurerande sluteligen afgjort at samtelige consistorierne i riket, uti circularbrefwet anmodas,⁴ at til ståndet och hela clericiestatens i gemmen nytta och gagn⁵ för framtiden, per quota inlösa the samlingar af kongl. resolutioner, förordningar och rescripter, som nu finnas i framledne kämnären Pahls sterbhus, hwarom protocollen wid thenna riksdag flerstädes handla. Och som enkan förklaradt sig nögd thermed at hon för alt thetta, som tilskynadat thes afledne man icke allenast mycken möda, utan ock stor omkostnad, kunde ärhålla 3 000 dlr k:mt, så skulle af hwart consistorio fonderas 200 dlr

¹ Enl. konc.

² Läs: *ståndets*.

³ Läs: *åtago*.

⁴ Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 79.

⁵ Enl. konc., renskr.: *gang*.

k:mt, hwilka medel komma af notarien Helleday at emottagas, och quitteras, samt sedermera til enkan aflefwereras, så snart hon inventerat papperena ifrån sig.

10. Herrar deputerade, som blifwit utnämde at för thenna gången reglerera¹ afgiften för stiftens til ståndets behof wid thenna riksdag, ingåfwo theras förslag heröfwer, jämte fördelningen af medlen, som utaf ståndet blef bifallit och gilladt, under hwilken deliberation notarierna befältes taga afträde.

11. Som nu inga flere angelägenheter föreföllo at afgöra, så blef thenna sammankomst med wanlig bön och sång i Herrans namn besluten. Hwaruppå ståndet, efter inbördes afskiedstagande, skildes åt.

Laur. Norin
Notar. v. consist. eccles. Ups.

Joh. Helleday
Notar. consist. Stockh.

¹ Läs: *reglera*.

BILAGOR TILL
PRÄSTESTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL
1746–1747

1

Prästeståndets allmänna besvär vid riksdagen 1746–1747

1747

R 892, Prästeståndets arkiv, Allmänna besvärdeputationen, nr 1

Protokollet sid. 113

Prästeståndets underdåniga besvär wid riksdagen 1746

1

Prästeståndet nödgas, jämwäl i anledning af sina hemawarande medbröders, samt och synnerligen, giorda trägna påyrckande, aldraenständigast begära, at hwad så preste- som bondeståndet förleden riksdag mände hos the andra twänne respective stånden anmäla, om the så kallade reformertas fria religionsöfning, måtte nu komma under et ömsint öfwerwägende och behiertande, så at både förra och sednare religionsstadgar, kongl. försäkring, regeringsform, riksdagsordning, privilegier, med mera, må jämwäl härutinnan få behålla the- ras fulla kraft och werkan.

2

Hans Kongl. Majj:ts allernådigst och nyligen utgifne faderliga föreställning, ang:de sabbathens och högtidesdagars firande, samt en oskrymtad gudsdyrkan, wördar presterskapet underdånigst; men önskar högeligen af tilbörli- ghet för Guds ära och then christeliga församl:s upbyggelse, thet Hans Kongl. Majj:tt behagade i nåder låta utgå thet uti resolutionen på presterskapets allmänna besvär d. 14 Junii 1720 § 2 allernådigst tillagde förnyade påbudet.

3

Hos Eder Kongl. Majj:tt anhåller presterskapet i Finland underdånigst, om finska biblars och handböckers tryckande, medelst kyrkornes förlag i proportion af hwar och en kyrkas förmögenhet; och at kyrkorne af the inflytande medlen wid försäljandet måtte få sin betalning.

4

Til styrko af then så högnödiga kyrkiodisciplinen hafwer jämwäl Eder Kongl. Majj:tt, på riksens ständers underdåniga begäran genom bref af d:n 20 Decemb. 1735 och 1737, i nåder förklarat, ang:de kyrkioplikt, *at uti alla the brottmål, som bem:te plikt för thetta haft rum, bör äfwen ock nu thetill dömas;* men såsom thetta icke allestädes skier med them, som begått swåra brott, såsom dråp, itererat enkelt hor, el. ei eller lämnas något utslag, ang:de thenna

kyrkioplikt, ehuru the brotslige eljest warda til behörigt straff dömde; ty kan presterskapet ej underlåta thes underdåniga anhållande, at then förargelse, som församl. af så grofwa syndare gifwes, må, efter förra christeliga wanlighet försonas, helst emedan ock kyrkioplikt blifwer, för mindre brott, pålagd och äfwen i domslutet anförd.

5

I lika måtto finner presterskapet sig nödsakadt, at, å kyrkiornas wägnar, beklaga, thet i synnerhet the i Kongl. Majj:ts förnyade stadga, om eder och sabathsbrott, kyrkiorne tillagde böter komma them nu icke til godo, sedan ei något therom skall wara i nya werldsliga lagen utsatt. Hwarigenom såsom ej allenast kyrkiorne theras rätt betagas; utan ock the komma at lida, som, enligt Kongl. Majj:ts resol. öfwer presterskapets allmänna besvär af år 1719 § 34, någon andel af thessa kyrkio-böter tilhörer; ty anhåller presterskapet i underdånighet, at bem:te böter, må sålunda skiftas, at förnämligast kyrkiorne icke något, jämwäl emot högstbem:te stadga och resolution, må skie för när.

6

Ehuruwål kongl. resolutionen af d:n 5 Nov. 1686 förmår, at alla the waror, som til kyrkornas byggnad och prydnad, samt til gudstienstens förrättande behöfwes, måge för tullens ärläggande befrias; men samma förmån, på åtskilliga ställen i riket, kyrkiorne will förwägras, alttheföre anhåller presterskapet underdånigt, at kyrkorne thenne tullfrihet öfweralt i riket måge fritt få åtnjuta, förmodandes presterskapet, thet någon afskrifning på tull-arrendesumman i thetta mål så mycket mindre kan fordras, som högstbem:te kongl. resolution är långt äldre än arrendecontractet. Hwarjämte i underdånighet hemställes, om icke then, som, emot all förmodan, skulle härwid med något underslef beträddas, måtte med fyradubbla böter beläggas.

7

Presterskapet kan icke, utan synnerligt medlidande, se, thet hörare och flere scholæ-betjenter i riket, wid theras eljest trånga wilkor, som til en stor del härflyter af förr njutna förmånens indragande, ännu swårare tryckas, alt som tidernas knapphet tiltagit, så at the, under theras så angelägna, som trägna arbete, måste sucka och lida nöd. Ty anhåller presterskapet i underdånigste förtröstan på Eder Kongl. Majj:ts faderliga wårdnad jämwäl om thesse Eder Kongl. Majj:ts trogna undersåtare, såsom ock i kraft af 2 § i privilegieerne, hwarmed Eder Kongl. Majj:tt presterskapet benådat, utom flera kongl. resolutioner öfwer presterskapets allmänna besvär, i förra tider, såsom af år 1686 och 1689, 2 §§, at sådane scholæbetjenter måtte blifwa i theras willkor och lägenheter befordrade, at för någon tilökning på theras underhåll. Til hwilken ända Eder Kongl. Majj:tt täcktes i nåder tillåta, enkannerligen consistorierna at få i underdånighet inkomma med theras förslag, lämpade efter orternas åtskillige be-

skaffenhet, therigenom thesse fattige scholæbetienter, måtte, äfwen utom last för rikets faststälde stat, på något sätt blifwa räddade.

8

Thet besvärar sig presterskapet högeligen, at åboerne ej allenast sökt, utan ock wunnit frihet, at få köpa preste-stamnarne¹ til skatte, hwarigenom presterskapet ganska mycket lider til sin rätt och förmån, twert emot Kongl. Maj:tt's presterskapet allernådigst förunte privilegiers af d:n 16 Octob. 1723, 4 §, resolutionen på presterskapets besvär af år 1719, §§ 16 et 27, förordningen om skatteköp af d:n 19 Sept. 1723, §§ 1 och 7, resolutionen på presterskapets besvär af år 1649 § 4, riksdagsbeslutet 1680 § 10, konung Gustafs then förstes bref af d:n 9 Julii 1547, konung Carl XI:s² bref af d:n 7 Apr. 1597 jämfördt med konung Gustaf Adolfs öppna bref af d:n 4 Julii 1621, samt flera kongl. stadgar och förordningar, hwarutinnan allernådigst föreunnes presterskapet en fri disposition öfwer the til thes underhåll anslagne stomnar och mensalier. Presterskapet anhåller altså i underdånighet, thet Kongl. Maj:tt i nåder tåktes låta thesse kongl. stadgar och förordningar ega sin fulla kraft och werkan, så at presterskapet må bibehållas wid sin i nåder förunte fri- och rättighet, samt alle skatteköp uppå pretestomnar, som antingen redan äro bewiljade, uphäfwas, eller ock hädanefter kunna begäras, måge aldeles förbudne warda.

9

Som en stor del af capellanerne beklaga sig, at the ei fått til godo njuta Kongl. Maj:tt's nådiga resolution af d:n 22 Apr. 1734, uppå preserskapets besvär § 6 förmedelst roteringsfriheten, eller knekte och båtsmanshållens förläggande uppå oindelte kronoheman inom compagniet, ehuruwål the sådane heman angifwit och föreslagit, samt om frihetsn åtnjutande, efter högstbem:te kongl. resolution, anhållit, och therwid alla steg och utvägar tagit, som tagas kunnat; så bönfalla thesse fattiga och nödlidande Guds ords tjenare underdånigst, at Kongl. Maj:tt allernådigst tåktes anbefalla respective herrar wederbörande, them at owägerligen förhielpa til åtnjutande af then förunte nåden, äfwen som thet finnes stadgat för comministris i Österbotn af d:n 12 Decemb. 1733. Och på thet capellanerne med någon hielp och lindring måtte hugnas utan drögsål, sedan så lång tid förfluten är, så bönfalla the i underdånighet, at ifrån thenna dagen få njuta frihet, och at thet föreslagne lediga hemanet måtte swara för roteringen til thes slut i saken utfaller. Och althenstund på åtskilliga orter hemman äro skattlagde, sedan indelningsverket faststältes, hwilka af herrar landshöfdingarne blifwit för indelte rotar til hielp i knekthållet anslagne, så anhålles i underdånighet, at när sådane hemman upwisas, the tå i stället för capellansboställen, måtte til knekte och båtsmanshåll anskrifwas.

¹ Läs: *preste-stomnarne*.

² Läs: *Carl IX:s*.

I lika måtto bönfaller preteståndet underdånigst, at comministri, som i stället för soldate el:r båtsmansinrotering, hafwa andra beswär och pålagor, såsom dagswerken, kol eller wed at utgiöra, måga äfwen få, i kraft af högstbem:te resolution, ärhålla, at när the upgifwa något wederlag, också blifwa befriade ifrån then tunga och beswär, med hwilken the i stället för soldate- och båtsmansroteringen, graverade äro.

10

Emedan ei allenast presterskapet, utan ock andre ståndspersoner i Finland, hwilka äro boende up i landet och långt ifrån städerna, måste finna en särdeles olägenhet i nödig correspondence, så i publike, som private mål, i brist af tillförlätelig påstgång, thesutan ganska ofta händer, at wederbörande befallningshafwandes publicationer eller bref, dels aldeles förkomma, dels ock anlända så sent, at tiden til theras verkställande är redan förfluten, så göres en underdånig ansökning, om postcontours inrättande på beqwämliga ställen, wid the stora allmänna wägarne, hwilket så mycket lättare kunde skie, som sådane wägar öro med krono-påstbönder försedde, hwilkas beswär therigienom ei skulle ökas, utan fast mera lindras, om påst-förandet regleras til en wiss dag i hwarje wecka, hwarjämte ock tilgång på tjenliga betiente til påstmästare på sådane contoir kan finnas, antingen af ländsmän el:r sockneskrifware, hwilka, jämte sin syssla, wäl hinna en sådan förrättning bestrida.

11

Anhålles i underdånighet, at the öfwer preste-borden, likmätigt förra landtmätareinstruction, författade gamla geometriske cartor, och i synnerhet the, som efter konung Carl then XI:s nådiga påbud, uprättade äro, öfwer the preste-gårdar, som tå för tiden til något wist hemantal uti jord-boken ei införde woro, änskönt ofwannämde cartor, enligit then sedermera år 1725 utfärdade landmätareinstructionen, ei wid tinget exhiberade och af domaren påskrefne äro; men dock til alla delar med then förra landtmätareinstruction af år 1688 sig conformera, måga, wid yppade ägo-twister kraft och witsord äga.

12

Ytterst ärkänner presterskapet, med underdånigste wördnad och tacksamhet, then höga nåd, hwarigenom, under Eders K:l. Majj:ts milda regering, presterskapet blifwit frikalladt för sådane beswär, som warit them, någon tid förut til last och theras embete icke angå; bönfallande presterskapet i lika underdånighet å nyo, at få hugna sig af Eders Kongl. Majj:ts nådigsta resolution öfwer presterskapets allmänna beswär wid 1739 års riks-dag, § 5, angående nådigst förordnande framdeles, til presterskapets befrielse ifrån chartæ sigillatæupbörd för brudefolcks lysningssedlar. Härom gör presterskapet sig, i underdånighet, nu så mycket säkrare hopp, som ock till thenna upbörd, andra och tjenligare utwägar kunna finnas.

(På lös lapp liggande efter besvären i volym R 892:)

Preteståndets beswärs 6 § blef i deputationen bifallen, således, at warorne som behöfwat til kyrkornes bygnad och prydnad och gudstienstens förrättande, böra fria passera småtullarne i riket, men när the skola från utrikes orter införskrifwas, så angifwas the förr ut wid siötullskammaren, men inspectoren bör giöra ansökningen hos commercecollegium om frihetsbref för the angifne waror, och samma frihet af collegio ofördröjel. utfärdas.

2

Ståndets skrivelse angående den av katolikerna sökta religionsfriheten

Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 35.

(Påtecknat: d. 3 januar. 1747.)

Protokollet sid. 188

Stormecktigste, allernådigste konung.

Eder Kongl. Maj:ts trogna undersåtare af preste-ståndet här wid riksdagen församlade fördrista sig här med i diupesta underdånighet ärindra thess wälmente underdånige föreställning af d. 13 Sept. 1743, om then reformerte religionsfriheten och the ther af til befarande mångfaldige oredor och widlyftigheter. Den goda wärkan ther af som the 3 öfrige stånden 1741 sig föreställt och hwarpå hela then saken grundad blifwit, är aldeles icke förspord; ty thet är hit in til okunnigt at någre främmande capitalister alt sedan then tiden i riket inkommit. Men wäl äro några löse personer af främmande lära med armod och fattigdom, uppå rikets bekostnad, inskaffade, ibland hwilka jemwäl catholiker sig befinna, som man beklageligen måst förspörja, huru the weta at betiena sig af thetta the tre ståndens, emot preste-ståndets wederbörliga protest, fattade beslut för the reformerte; åberopande sig thet samma, såsom et præjudicat för them at äfwen böra få äga sina prester uti åtskilliga af them namngifne städer här i riket.

Preste-ståndet, som här om nyligen fått kundskap, har icke annars kunnat, än här öfwer stadna i största häpenhet och bekymmer, ju mer, när thet förmärker at sådana insinuationer icke komma ifrån enfaldiga handtvärkare allena, utan jemwäl äro understödde af främmande sändebud och en ministre af en så ansenlig catholisk mackt, som cronan Frankrike, hwilken gått märkeligen längre uti sitt petitum än sielfwa sollicitanterne.

Preste-ståndet styrkes therigenom i then tankan, som många framfarne exempel gifwit anledning til, at then påfwiska stolen, som än aldrig förlorat hoppet om then nordiska kyrkians återförande under sin lydna, icke lærer lemnat the catholiske maktens sendebud i thetta rike utan besynnerlig instruction, at afpassa alla tilfällen, som äro ledande til thetta stora, men farliga ändamål, och at thetta försök om catholiska presters kringresande i Swerige är en wärkan af thet påfwiska hofwets ouphörliga arbete, lærer så mycket mindre böra twiflas, som fotspåren ther efter äro så färska uti 1660 och 1668 års actis publicis, äldre tider til förtigande, och thetta jemwäl öfwerensstämmer med then plan til

swenska kyrkans underkufwande, som i Rom är författad och til cancelliecollegium blef insänd ifrån Regensburg år 1734, hwarwid Eder Kongl. Maj:ts högstsaliga gemål drottning Ulrica wisade en så bepriselig ifwer och nit, för sina förfäders beswurna religion, at Hennes Maj:t hos hela riket, och thetta ståndet i synnerhet, har en ewig och wälsignad åminnelse.

Hwad som i synnerhet föröker preste-ståndets oro öfwer thenna sak, är then obetänkta dristighet af en infödd svensk undersåtare fabriqueren Nils Wahlberg, som wågat sig at missbruka Eder Kongl. Maj:ts höga namn och förfalska fidem publicam uti främmande land, medelst utdelande af försäkringar om fri öfning af en religion, som genom regeringsformen och Eder Kongl. Maj:ts dyra försäkran så krafteliga ur thetta rike utdömd är. Thetta hade ståndet aldrig kunnat sig föreställa, om icke närliggande extract¹ thet intygade, af thes egna bekännelser, som tyckas gifwa anledning til misstanka, såsom måtte han haft hemliga instructioner af autoritet i sådant ärende, hwilket upväcker hos ståndet största sorg och bekymmer, hälst thet förmärker, huru thet enkla the tre ståndens wid yttersta slutet af 1741 års riksdag afgifne beslut, om the reformertes religionsfrihet, har mångdubblat sin olyckel:a wärkan, och disponerat folcksens sinnen til ett lika gällande af alla religioner, sedan hufwudläran i landet genom slik åberopad autoritet, fått en annan jemte sig. Preste-ståndet drager icke then ringaste farhoga, at ju thetta här ofwan rörde catholikernes försök, på Eder Kongl. Maj:ts dyra ed och försäkran blifwer fåfångt och förgäfwes, hälst thet så snörrätt är stridande emot riksens fundamentale lagar samt alla Sweriges glörowördige konungars edicter och författningar emot thenne religion i synnerhet; styrkandes sig ståndet i thenna förtröstan ej allenast af Eder Kongl. Maj:ts egit konungsliga och christeliga sinnelag, utan ock i thet wärkeliga prof af en landsfaderlig omsorg för wår religion, som ståndet med innerlig glädje förmärkt uti Eder Kongl. Maj:ts egen lycksaliga regering, tå Eder Kongl. Maj:t med ett så stort alfware låtit utforska och döma then år 1735 i riket insände romerska kyrkans missionarius jesuiten Rink, som äfwen uti thet berörde farliga ärende kommen war.

Men som thet är storliga til befarandes, at, under thessa i riket innässlade catholiske handtwärkares täckelse, jesuiter torde sig fördölja, hälst thet är bekant af then ordens institutions-reglor, at the, och ingen annan, hafwa tilstånd at antaga skepelsen af hwad stånd och profession the finna tienlig til thet påfwiska hufwudmålet; och som thesse, under skien af swenska barns tillärande i handaslögder, kunde upamma them uti sine religionssatser, och afrätta them til en sent eller bittida utbristande olyckelig ställning för Guds församling i thetta landet. Så har preste-ståndet ansedt thet för en samwetssak, och en ådragande skuld för Gud och menniskiom, om thet en sådan högt eftertänkelig omständighet med stillatigande skulle aflefwa, och med sin tysthet låta efterkommandernes ewiga salighet sättas i äfwentyr. Förthenskull finner preste-ståndet sig

¹ Lit: A

högst föranlåtitt, at i underdånighet anhålla, thet täcktes Eder Kongl. Majj:t, på ett sätt som Eder Kongl. Majj:ts wishet bäst lærer utfinna låta på alla orter i riket ther catholikerne wistas, men särdeles här i Stockholm, genom prester och domare granneligen efterfråga och undersöka om theras upförande och hemseder uti wärkstäderna. Och som det beklagel:n förspörjes och af consistorii Holmensis bifogade extractum protocoll¹ bewisas kan, at the förargeligen omgå med våra infödde swenska barn, i thet the både i theras och enfaldige folkets åhöro förwiteligen tala om vår evangeliska lära, ja ock gå så långt at the af Eder Kongl. Majj:ts egne undersåtare giöra proselyter, så synes högt beklageligen ofwanberörde ståndets misstanka om fördolde jesuiter icke wore ogrundad, efter det wida tyckes öfwergå enfaldige handtwärkares afsickter, at umgå med instituta propagandæ fidei; så underställes Eder Kongl. Majj:ts högst uplysta omdöme allerunderdånigst, om icke Eder Kongl. Majj:t skulle nådigt täckas, icke allenast uti thet swar, som lærer komma at gifwas then kongl. franska ambassadeuren uppå thess pro memoria, at på et sådant sätt sig i nåder yttra, som för nu och ewärdeliga tider betager både hans hof och thet påfwiska all förhoppning om framgång uti sådane försök, utan ock i nådigt öfwerwägende taga, huru thess farliga papistiska plantering, som redan tywerr skiedd är, må så framt then icke wil benöija sig med the i äldre religionsstadgar och kyrkoordningen förunte friheter, utur riket kunna tidigt utrotad warda. Och på thet et så farligt exempel, förmodeligen af sielftagen myndighet öfwer rikets aldra ömaste immuniteter, som bemelte Nils Wahlberg dristat sig at öfwa, uti förläningar af religionsfrihet och utdelande af tollerants patenter i främmande land, ej må för framtiden hafwa än skadeligare wärkan, tå then såsom onäpst tages til præjudicat, så förmodar preste-ståndet, och i lika underdånighet anhåller, at Eder Kongl. Majj:ts justitiæ canceller måtte ther wid giöra sitt embete, och noga utforska, uppå hwad grund, och med hwars råd och tilstyrkan berörde person thetta giordt hafwer, samt at både han och alla andra, som ther uti delacktighet hafwa, måtte efter lag och religionsstadgar therföre alfarl:n ansedde warda, på thet Eder Kongl. Majj:ts dyra namn måtte uti thess egen dyra lifstid wara omissbrukad, och sedan efter döden i chrönikor beprisas, när thess rike warder fredat och Guds församling hägnat för påfölgden af sådana anläggningar, som hafwa både thet andeliga och werldsliga regementets förstöring för sitt yttersta ändamål.

Preste-ståndet framhårdar med diupesta undersåtelig wördnad
Stormecktigste allernådigste konung Eder Kongl Majj:ts

allerunderdånigaste och troppliktigste undersåtare och tienare
Jacob Benzeliuſ

¹ Lit: B

Stockholm d. 31 Januari 1747

A. Kalsenius. Er. Alstrin. H. Benzelius.

Joh. Nylander. N. Lagerlöf. O. Kjöörning. Sam.. Troilius. Matth. Asp. J C. Hausswolff. Er. Beckman N. Wettersten Jac. Manquer. P. Filenius Sv. Tollander. N. Palmærus. D. Drangel. Ol. Odhelius. A. Hygrell. J. Hellstadius. El. Björk. C. Fr.Ljungberg Er. Lidius. Jac. Serenius. Joh. Lind. Joh. Nordman Jac. Strang Petr. Eckman. J. Tillander. Clem. Helin. Joh. Browallius. Gabr. Lauræus. Matth. Tackou. Henr. Carlborg. Erasm. Trægård. Casten Aulin Joh. Mandorf. Joan. Aurelius P. Tranchell. Georg Montelius. Er. Wall. Joh.L. Huss. A. Cedren.

Laur. Norin
Notar. v. cleri Comit.

Joh. Helleday
Notar V. Cleri Comit. secund.

Lit A.

Copie des assurances donnés par Sieur Nils Wahlberg, par écrit aux ouvriers qu'il a mené en Suède. Lesquelles assurances sont jointes à une petite pièce imprimée par ordres de Sa Majesté Suedoise, qui a pour titre, extrait des principaux avantages, immunités, privilèges et prerogatives, que Sa Majesté Suedoise au très humble avis des états de son royaume à la diète de l'an 1739 a gracieusement accordé et publiés pour les manufactures et leurs ouvriers en Suède etc.

Copie.

À la diète de l'an 1739 fut le contenu du sur:ne extrait non seulement confirmé par Sa Majesté et les états, mais encore augmenté de plusieurs prerogatives et privilèges, comme aussi du libre exercice de religion, tant pour les catholiques, que pour les réformés. Ce que j'atteste.

Nils Wahlberg

Lit. B.

*Utdrag af protocollet, hållit uti Stockholms
stads consistorio, d. 26 April, 1743*

S. d. Efter herrar kyrkioherdarnes wid Tyska församlingen anstaltande, infunno sig spinnerskan Agneta Baumberg och gesällerne Peter Hackenberg och Johan Gottlieb Schauman. Desse senare intygade sig wäl känna pigan Baumberg samt om hennes förförande och af de catholska illa medfärande wara underrättade; nemligen, at hon hållit sig til lutherska läran och församlingen, fördt altid et wackert lefwerne, wore af enfaldigt sinne, men nu af the catholska dels med lock, dels med trug förförd at i theas församling communicera förleden kyndelsmässodag.

Agneta Baumberg tilspordes, hwad orsaken varit til thes förledande til the catholskas lära?

Swar: Thet hennes mästare tillika med prästen Haber ofta legat henne öfwer, och welat inbilla henne, thet hon eliest ingalunda kunde blifwa salig, betyngades nu med tårar sin hierteliga ånger theröfwer, samt at hon icke åstundade framdeles biwista the catholskas gudstienst eller med theas wilfarelser hafwa någon delaktighet.

Consistorium förmante henne, at, genom Guds nåd, hädanefter wara stadigare i then erkända sanningen och taga sig til wara för slika skadeliga och fördärfweliga aftal, recommenderande henne til tyska pastorerne, som lofwade at vidare underrätta henne uti christendomskundskapen.

Wid samma tilfälle beklagade sig gesällerne Hackenberg och Schauman, thet the catholske arbetare wid fabriquerne, på hwarjehanda sätt förolämpa, försmäda och förfölja the lutherska, hwarigenom mycken oliud och ofta gång-er slagsmål och andra oanständigheter här komma.

Consistorium beslöt, at bref skulle härom afgå til stadsens hall- och manufacturrätt.

Stockholm, år och dag, som ofwanföre.

Ex. protocollo
Joh. Stenbeck

3

Kungl. Maj:ts och kanslikollegiets betänkande över prästeståndets skrivelse angående den av katolikerna sökta religionsfriheten

Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 36

Protokollet sid 485

Kungl. Maj:ts och riksens cancelliecollegii underdåniga betänkande öfwer prästeståndets ingifne föreställning, ang:de catholikernes friare religionsöfning här i riket, med mera.

Hos Ed. K. M. har thet här wid riksdagen församlade presteståndet, under d. 31 sidstl. Januarii, i underdånighet andragit, hurusom ibland them af fremmande lära, som blifwit på rikets bekostnad inskaffade, sig äfwen catholiquer befinna, som man beklageligen måste förspörja, och huru the weta, at betiena sig af thet för the reformerta fattade beslutet om religionsfrihet, och jämwäl för sig, som et prejudicat åberopa, at äfwen böra få ega sina prester uti åtskilliga af them namngifna städer i riket.

Pr.st. anförer vidare, at thet icke utan häpenhet och bekymmer förnummit, at sådane insinuationer ej kommit ifrån enfaldiga handwerkare allena, utan äfwen äro understödde af fremmande sändebud och en minister af en så ansenlig catholisk magt, som kronan Frankrike, hwilken gådt märkligen längre uti sit petitum, än sielfwe sollicitanterne, af hwilket pr.st. blifwit i then tanckan styrkt, at then påfwiska stolen, som aldrig förlorat hoppet om then nordiska kyrkans återförande under sin lydno, icke lærer lämnat the catholska magters sändebud i thetta riket utan besynnerlig instruction, at afpassa alla tilfällen, som äro ledande til thetta stora, men farliga ändamålet, och at thetta försök om catholska presters kringresande i Sverige wora¹ en werkan af påfwiska hofvets ouphörliga arbete, lærer så mycket mindre böra twiflas som fotsporen thet efter äro så färska uti 1660 och 1668 årens actis publicis, äldre tider til förtigande, och thetta äfwen öfwerensstämmer med then plan, som til swenska kyrkans underkufwande skull i Rom blifwit författad, och til collegium ifrån Regensburg år 1734 insänd. Men hwad i synnerhet förorsakat pr.st:s oro öfwer denna sak, är then obetänkta dristighet af en infödd swensk undersåtare fabriqueuren Nils Walberg, hwilken wågat sig missbruka Ed. K. M:ts höga namn och förfälska fidem publicam i fremmande land, medelst utdelte försäkringar om fri öfning af en religion, som genom regeringsformen, och Ed. K. Maj:ts

¹ Läs: wore

dyra försäkran, blifwit så krafteligen utur riket utdömd, och at pr.st. aldrig kunnat sig sådant föreställa, om icke et wid thes underdåniga skrifwelse bifogat extract jämte Walbergs egna bekännelser thet intygat, som tyckas gifwa anledning til misstankar at han haft hemliga instructioner af auctoritet i sådant ärende, hwilket upwäkt hos ståndet största sorg och bekymmer, helst thet förmärkt, at thet wid 1741 års riksdag afgifne beslutet om the reformertas religionsöfning mångdubblat sin olyckeliga werkan och disponerat folkets sinnen til lika gällande af alla religioner, sedan hufwudläran i landet, af slik åberopad auctoritet, fåt en annan jämte sig.

Pr.st. twiflar aldeles intet, at thetta catholiquernas försök på Ed. K. Maj:ts dyra ed och försäkran blifwer fåfång och förgäfwes hälst thet så snörrätt strider emot Sweriges fundamentale lagar och fordna konungars edicter och författningar emot thenna religion i synnerhet. Styrkande sig pr.st. i thenna förtröstan så mycket mer som thet med innerlig glädie förmärkt, at Ed. K. Maj:tt med et så stort alfware låtit utforska och afdöma then år 1735 i riket insände romerska kyrkans missionarius jesuiten Rink, som äfwen i ber:de farliga ärende kommen war. Men som thet wore til befarande, at under thesse i riket innästlade catholska arbetares tackelse, jesuiter torde sig fördölja, helst thet är bekant af then ordens instructions reglor, at the och ingen annan hafwa tilstånd at antaga skepelsen af hwad stånd och profession the finna tjenlig til thet påfwiska hufwudmålet.

Och som thesse, under skien af swenska barns tillärande i handaslögder, kunde upamma them i sina religionssatser med mera, så finner pr.st. sig högstföranlåtigt, at i underdånighet anhålla, thet tackes Ed. K. M. på et sätt, som Ed. K. M. bäst lærer utfinna, låta på alla orter i riket, ther catholiquerne wistas, men särdeles här i Stockholm, genom prester och domare efterfråga och undersöka, om theras upförande och hemseder i werkstäderna. Och som af consistorii Holmensis bifogade extr. prot. bewises, at the både i the infödda swenska barnens och enfaldigt folks åhöro förwitel. tala om vår ewangeliska lära, ja ock gå så långt, at the af Ed. K. M:s egna undersätare skola göra proseliter, så synes pr.st:s misstancka om fördolda jesuiter icke wara ogrundad, eftersom thet wida tackes öfwergå enfaldiga arbetares afsigter, at umgå med instituto propagandæ fidei. Så underställes ståndet i underdånighet, om icke allenast uti thet swar, som kommer at gifwas then franska ambassadeuren på thes insinuerade promemoria, Ed. K. M. i i nåder skulle tackas på et sådant sätt sig yttra, som för nu och ewärdeliga tider betager både hans hof och thet påfwiska all förhoppning at winna framgång uti sådana försök; utan ock i nådigt öfwerwägende tagga, huru then farliga papistiska planteringen, som redan skied är, må, så framt thensamme ej will benöjja sig med the i äldre religionsstadgar och kyrkioordningar förunte friheter, kunna tidigt utur riket utmotad warda.

Och på thet at et så farligt exempel och förmodel. sielftagen myndighet öfwer rikets aldraörmaste immuniteter som bem:te Nils Walberg dristat sig at öfwa, uti förlänande af religionsfrihet och utdelande af tolerantspatenter i

fremmande land, ej må för framtiden hafwa en skadeligare werkan, tå then såsom onäpst tages til præjudicat, så förmodar pr.st. och i lika underdånighet anhallar, at Ed. K. Maj:ts justitiecantzler therwid måtte göra sit ämbete och noga utforska uppå hwad grund, samt med hwars råd och tilstyrkan ber:de person thetta giordt hafwer, samt at både han och alla andra, som theruti delaktighet hafwa, måtte efter lag och religionsstadgar therföre alfwarligen ansedde war:da.

Hwad pr.st. således andragit har Ed. K. M. til Thes och riksens cancellicollegii underdåniga utlåtande i nåder behagat remittera, til underdånigt följte hwaraf collegium sig thetta företagit. Och althenstund, hwad angår the romerskatholska fabriqueurnes ansökning i gemen, at them en friare religionsöfning måtte tillåtas, collegium i thes med commerciecollegio til Ed. Kungl. M. om thetta ärende afgifne giemensamma underdåniga yttrande af d. 3 Martii nästl., redan anfördt, sig för andragne skiel thertil icke i underdånighet kunna styrka: Ed. K. Maj:t, jämwäl genom bref af d. 26 i samma månad thenna collegiernes underdåniga tancka i nåder gillat, samt godtfunnit, at i anledning häraf både then franske härwarande ambassadeuren, och then romersk kejsersliga residenten, hwilka bägge thenne saken recommenderat, til swar härå lämnas skulle, thet besagde fabriqueurer i thetta målet, som strider emot rikets fundamentale lagar, ej kunna willfaras, så finner collegium thertil nu intet widare at lägga, hållande collegium i underdånighet före, at ej något, genom then påfwiska stolens stämplingar el:r anläggningar til then catholska lärans införande här i riket, lära kunna uträttas, enär the, genom lag och förordningar, tagne författningar verkställas och handhafwas; utan fast mera, at i then händelsen alt försök i thetta målet blifwer fruktlöst; hwarföre ock så ofta någre af the catholska prester welat på et fördoldt sätt sig här i riket insmyga, til at förläda en och annan af rikets inwånare til theras läras antagande, sådant, såwida collegio wetterligt är, genom the theremot tagna alfwarsamma steg, blifwit förekommat och hämmat.

Widkommande thet projectet, som pr.st. omförmäler skola år 1734 insändt blifwit från Regensburg, til bem:te religions införande här i landet, har collegium låtit i abgesandten von Harens therifrån inkomna berättelser efterleta; men har et sådant project hwarken theribland funnit, ej el:r i något thes bref blifwit omnämndt, och skulle collegium wara af then tanckan, at om ock något slikt wore författat, sådant, i anseende til hwad ofwanföre i underdånighet anfördt blifwit, förtienar föga reflection.

Hwad angår then omständigheten, som skulle ibland the införskrefna catholska fabriqueurer lättel. kunna finnas jesuiter, som, under skien av förbem:te handtering, kunde företaga sig, at söka bringa en och annan af rikets inbyggare, at begifwa sig til then catholska läran, så har collegium så mycket mindre anledning, at kunna föreställa sig rörligheten, at några fördolda jesuiter ibland belagde fabriqueurer skulle finnas, som thesse samtelige, på werkstäderna utomlands, genom wälfrägedede¹ personer blifwit anskaffade. Men om så hända

skulle, at ibland thessa fabriqueurer en och annan wore så obetänkt, at wilja söka öfwertala någon här i landet til thes läras antagande, så håller collegium före, at när någon thermed beträdes, och sådant blifwer hos wederbörande domare angifwit, slike sielfswäld lättel. lära kunna förekommas. Hwarföre ock collegium är af then tanckan, at til alla oordningars förebyggande i thetta målet, kunde wara tilräckeligit, om kyrkioherdarne i hwar församl. blefwe antyde, at härpå hafwa et noga inseende, samt i fall förspörjas skulle, at emot lag och förordningar religionen angående af förber:de slags folks något straffbart warder företagit, tå sådant hos wederbörande domhafwande angifwa, hwilka i then händelsen icke lära underlåta therom noga at undersöka, och then brottsliga til wederbörligit straff at befordra, utom hwilken anstalt collegium håller före, at all vidare undersökning om merbem:te catholska fabriqueurers hemseder i theras werkstäder, skulle wara både onödig, samt lättel. kunna få anseende af en art av inquisition, och thymedelst i främmande länder åstadkomma ibland them af then romerska läran någon tör hända för våra therwarande trosförwanter nachdelaktig upmärksamhet.

Sluteligen och hwad beträffar then af pr.st. ömförmälte försäkran el:r attesten fabriqueuren Walberg skall hafwa gifwit the nu härwarande catholska fabriceurer om en fri religionsöfnings åtniutande här i landet, innan han förmådt them hitresan at anträda, så har wäl i cancellie och commerciecollegiernes ofwanomförm:te underdåniga giemensamma betänkande redan blifwit anfördt, huru bem:te Walberg wid tilfrågan om thenna omständighet sig utlåtut. Dock som collegium nu äfwen wid thetta tilfälle nödigt aktadt honom at höra, om han något vidare i thenna saken kunde hafwa at andraga, och han therpå med närlagda förklaring inkommit, så har collegium funnit sig föränlåtut thessamma til Ed. K. M. härmed i underdånighet insända, med lika underdånigt hemställande huruwida bem:te förklaring, som intet så aldeles öfwerensstämmer hwarken med thes förra utlåtande, el:r then återopade af honom afgifna atteste må anses för tilräckelig eller ej.

I öfrigit och hwad anbelangar pr.st:s yttrade misstancka, som torde merbem:te Walberg härom hafwa haft någon hemlig instruction, så ehuruwäl ingen af Ed. K. M:s och riksens cancelliecollegii ledamöter therom then ringesta kunskap eger, så håller collegium likwäl i underdånighet före, at en slik misstanka icke annars kan än öma hwar ämbetsman, som efter ed och samvete sin tjenst förestår.

Collegium framhårdar etc.

Stockholm d. 29 april 1747

¹ Läs: wälfrägdade

Extrakt av Baron Henrik Wredes Memorial angående allmän religionsfrihet.

Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 40.

Protokollet sid 72

Extract af dåwarande majorens nuwarande landshöfdingens i Sawolax län högwälborne baronens herr Hinrich Wredes memorial ingifwit den¹ 1746 uti urskilningsdeputationen.

Jag ser några inkast, hwilka pläga giöras af en otidig ömhet antingen för wår läras renhet, eller wårt lands allmänna rolighet. Dessa will jag söka at beswara, till at sättia saken i et större lius. Ibland dem äro, så mycket jag kan påminna mig, följande de förnämligaste:

Det första inkast: Wij läsa i den H. Skrift och i synnerhet i Nya testamentet så många warningar, at wij icke skola inlåta oss med folck af willfarande lärosatser, på det wij icke må af dem besmittas. Altså, till exempel, säger apostelen Paulus Tit:3. Fly en kättersk menniska, då hon en gång eller annan förmanad är. Och Johannes 2. epist: v: 10–11. Kommer någon till eder och icke hafwer denna lärdomen med sig, undfår honom icke i hus; och helser honom icke el-ler. Ty den som helser, han är delaktig i hans onda gierningar; med flere dylika skriftenes språk. Derföre synes här icke allenast wara tydeligen förbudit, at up-taga dem af främmande religioner, så länge de blifwa wid sina willfarelser; utan också at icke en gång hafwa omgånge med dem. Hwad nu 1) språket Tit: 3. v: 10. angår, så lemnar jag a) hwar ock en, som läser den Heliga Skrift med eftertanka, och derjemte hafwer giort sig något litet de dåwarande tidens kyrkjhistoria bekant, til att döma huru litet det andragna språket kan lämpas på wårt närwarande ämne.

Åtskilnaden emellan den första församlingen och wåra nuwarande lutherska christne i gemen är så stor; at den som wille lämpa Christi och apostlarnas förmaningar till sina trogna, på wåra församlingar i gemen, han kunde omöijeli-gen annorlunda än fara grufweligen willse. Ty den tiden war det ingen heder, at bekänna sig wara en christen, utan de blefwo håldne för et afskrap ibland andra menniskor, bespottade och förföljde; de woro ostadige och flycktige på jorden, och måste lemna all sin egendom i sticket; de blefwo illa hanterade till kroppen, fängslade, hudflängde och genom omenniskliga plågor aflifwade. Deremot sedan hela stora riken hafwa antagit den christna läran och derpå äro döpte så skulle man nu anse den för en skamfläck bland andra menniskior, som

¹ Datum saknas.

offenteligen bekände, at han icke wille wara en christen. Här äro inga förföljelser, inga marter och plågor, hwilka wänta på honom, som säger sig wara en christen; utan hwar ock en kan niuta i ro sin wälfångna egendom, och är hedrad af sina medborgare efter det stånd och wilkor, som öfwerheten, lyckan eller hans egen flit och skickelighet hafwa honom tillagt. Och aldenstund man nu håller hwar och en för en luthersk christen, som bekänner sig utwärtens och med munnen till vår församling; så hafwer det kommit derhän, at de trogna icke skiljas på något synligt wijs ifrån de otrogna och ogudacktiga. Men i den första församlingen kunde för förr omtalte orsak skull inga andra christna finnas, än de som hade någon alfware dermed; och då gick apostlarnas bemödande i synnerhet derpå ut, at göra en ganska noga skilnad i deras församling ibland dem, som woro komne till en sanskyldig trones delactighet och dem som ännu stodo uti et begär derefter; hwilket skedde genom deras kyrkodisciplin. Och desse anstalter hade den werkan at de, som förestodo någon församling, kände ganska wäl hwar ock en ledamot till dess inwärtens tillstånd så at de kunde säga, huru långt han war kommen i sin christendom och om han hade kraften eller blotta namnet, fast han eljest kunde hafwa någon böijelse dertill uti sitt hierta. Med et ord, det pröfwades ganska noga hwars och ens kundskap och förfarenhet om Christo och hans hierta till honom, om han stod i et alfwarsamt sökande efter nåden, eller om han wärkeligen hade fått nåd; om han war en nychristen, et barn en yngling, eller fader i Christo. Ifrån den uppenbart ogudaktiga honom hade de icke så mycket omak att skilja dem; ty derifrån skildes de nog samt derigenom at de bekände sig till Christum, wid hwilken bekännelse, som sagt är, den tiden ingen förmon stod at förwänta. Wid en sådan noga ransakning och outhörlig andelig skötsel war det omöjeligit, at någon kunde längre dölja et falskt hierta, eller sådana willosatser som rörde salighetenes grund. Sedan detta är förutsatt, så kunna wij förstå, hwad apostelen menar genom en kättersk menniskia, nemligen en sådan, som hade wärkeligen tagit an den christna läran och wille hållas för en broder; men hade antingen aldrig kommit till en sanskyldig trones delactighet; eller också fallit derifrån, och nu sökte at förwilla christendomens grundsatser genom allehanda updicktade falska och kätterska meningar. Och at detta är rätta ordaförståndet, det synes af den efterföljande 11. vers. der det heter: wetandes at en sådan är förwänd och syndar, såssom den sig sielf fördömt hafwer. Hwarutaf synes, at här talas om en sådan menniskia, hwilken en gång hade förstätt och emottagit sanningen i sitt hierta; ty om en sådan faller tillbaka och lär falska satser, så syndar han såssom den sig sielf fördömer, emedan hans samwete öfwertyga honom helt annorlunda, hwilcket om en annan icke kan säijas. Således talas här twifwelsutan om et wiljans fel, men icke blott förståndets; ty aldrig hafwer hwarken Christus eller apostlarna förklarat någon för en kättare blott derföre, at han icke förstod saken bättre, så framt icke tillika förspordes et ondt upsåt i wiljan. Uti en summa: Apostelen förmanar sin trogna Titus/: icke hwar ock en munchristen:/ at han skulle fly en kättersk menniskia, sedan han åtskilliga

gångar försökt at bringa honom till rätta igen och icke låta honom få niuta de andeliga förmoner, som den troгна församlingen ägde, utan utesluta honom derifrån och icke hålla honom för en broder, om han till äfwentyrs kunde derigenom komma at besinna sig, men ingalunda förfölja honom och icke få bo bland andra medborgare i landet. Här af synes nogsamst huru litet denna apostelens förmaning passar sig uppå vår närwarande förfälna christendom.

b) Syftar detta språk allenast på et uteslutande från församlingen; men ingalunda et förskjutande ifrån borgerliga samfälden. Detta är dels nogsamst klart af det som nu sagt är, dels kan det öfwerflödigt bewisas af Christi och apostlarnas omgäinge här på jorden och af åtskillige skriftenes språk. Wij läsa om vår Herre Christus, at han suttit till bords hos en pharisæer, i åtskilliga andra pharisæers sällskap; hwilka allenast sökte at få någon sak med honom. Ja han omgicks dageligen så wäl med dem, som med andra judar, änskiönt han wisse at de war hans fiender och så wäl i läran om Messiae wiktige, som också deras hiertan ogudacktige. Äfwenledes gjorde också apostlarna; och huru hade de annorlunda kunnat giöra, så framt de welat winna sitt ändamål, som war menniskiors omwändelse och salighet? Men at deraf sluta, at de gjorde alla de ting med hwilcka de säkre en hop ogudaktige menniskor giöra, det kan utan guds hädelse icke en gång tänkas. Man torde wäl giöra här et inkast och säija, at Christi och apostlarnas ämbete sådant fordrade; emedan de eljest hade intet tillfälle, at bringa de willsefarande på rätta wägen och de ogudaktige syndare till omwändelsen. Nu ehuru wäl jag icke nekar, at detta war deras hufwudändamål; så är dock därjemte klart, at så länge de wandrade på jorden icke kunde wara andra menniskors omgäinge i det borgerliga lefwernet förutan. De skulle ibland haft swårt förr, at få de ting, hwilka de behöfde till sitt lifs uppehälle; om de satt sig före at icke köpa dem hos någon, som icke war ense med dem i lära och lefwerne. Apostelen Paulus handlar derom ganska tydeligen 1. Cor. 5. I den corinthiska församlingen woro några, som tyckte sig wara långt komna i sin christendom, fast de stodo ännu på swaga fötter. Apostelen hade skrifwit dem till, at de icke skulle hafwa omgäinge med bolare, eller andra ogudacktige: detta förstodo de så, at de borde undwika alt omgäinge med andra menniskor, som icke woro dem lika i läran och lefwernet. Men Apostelen wedەرlägger den willfarelsen, så han säger: at han hade sådant ingalunda förstått om denna werldenes ogudaktige, ty annars skulle de rymma utu werlden; utan om någon wore, som kallades en broder, och förde et sådant oskickeligt lefwerne, så skulle de icke en gång äta med honom. Det äro märkelige ord, som han lägger der till, då han säger: Ty hwad kommer mig wid, döma dem, som ute äro? Men dem, som ute äro, dömer gud: drifwer ock sielfwe den ut från eder, som onder är. Här af synes klart, at om också vår närwarande lutherska församling wore i alla delar lik den dåwarande corinthiska, och der emot de reformerte i gemen skulle af oss hållas för dem, som ute äro; så wore det ändå icke guds wilja likmätigt, at söndra oss uti et borgerligt lefwerne ifrån dem som ute äro. Huru mycket mindre finner sådant rum, då wij lärans renhet oaktd, hafwa rätt så

stort förråd på ogudaktigt folck som de? Wij hafwa sannerligen ingen orsak at förskiuta dem af frucktan at de skola förföra oss till ogudacktighet, ty de hafwa i detta mål rätt så starka skäl emot oss, som wij emot dem och likwäl tillåta de oss vår fria religionsöfning och alla de borgerliga förmåner på alla de ställen, der de äro rådande.

Jag går nu med stillatigande förbij den orolighet som skulle följa deraf, så framt omgänget med främmande religionsförwanter wore förbudit: ty så länge icke är bewisligt at hwart och et land äger alt, hwad det behöfwer, så måste handelen med utlänningarne tillåtas; och denna kan omöijeligen skie, utan et omgänge med dem af främmande religioner. Kunna wij nu pläga omgänge med dem på de ställen, der de äro rådande; så kan iag icke se, hwarföre de icke skola kunna omgås med oss i vårt land der wij äro rådande och jemwäl hafwa sin fria gudstienst, då vår religion blifwer ändå alltid den härskande, eller så kallade dominanta, och de deremot måste tola någon inneskränkning.

Ingen skickeligare tillämpning kan göras 2) af det andragna språk 2 Joh. epist. 10 vers: Ty länder derpå till et swar alt hwad wid det förra språket i den 9 § påmint är b) finner jag icke hos de reformerta den beskaffenhet, hwilken här Johannes tillägnar sådane kättare, dem man icke bör uptaga i sitt hus; ty han säjer i den 7. vers: at de neka Jesum Christum wara kommen i kiöttet; hwilket blifwer deraf klart, när wij öfwerwäge c) dessa ordens rätta förstånd. Här förstås wäl icke just sådane, som neka at en man warit till, hwilken haft detta namnet; ty der på kunde den tiden ingen twifla, mycket mindre nekat, emedan så många lefwande witnen woro till städes, som hade sedt honom wandra här på jorden. Utan meningen är efter hela sammanhanget denna: at om någon som bekände sig wara en christen, förde en sådan lära, hwilken stridde emot guds sons medlare och försoningsämbete; i det han nekade, antingen at han war kommen som en Jesus, det är en fullkommen frälsare, eller som en Christus, det är en smord efter mandomen i anseende till sitt tredubbla messiatiska ämbete; så skulle en sådan hållas för en kättare och uteslutas ifrån församlingen. Efter denna förklaring kunde på wisst sätt en papist anses för en kättare, då han werkeligen tror sig kunna blifwa salig genom goda gierningar, och således allenast will hafwa en frälsare i nödfall: ty han nekar då Christi fullkomliga försoning; fast han derföre ändå icke bör uteslutas från borgerligt umgänge. Men hwad de reformerta angår så ser jag icke, med hwad skäl man kan förebrå dem denna willfarelsen, i synnerhet som de i nyare tider som bekant är, låtit sig bättre underrätta om den så kallade prædestination: ty deras skiljacktiga och willfarande mening om instiftelseorden wid Herrens nattward kan omöijeligen begripas under denna förklaringen. Och öfwer alt detta syftar detta språk såwäl, som det förra allenast på utestängande från församlingen; men ingalunda från borgerliga samhålden.

Det andra inkast: Om de reformerte fingo en fri religionsöfning hos oss och blefwo ansedde som andra medborgare; så wore frucktan wärdt, at de genom sitt dageliga omgänge med våra lutherska christna, skulle draga många enfal-

diga från den rena läran. Här till swares 1) at jag icke ser något som hindrar hwarföre icke denna sats snarare kunde wändas om sålunda: Om de reformerta komma till at bo ibland oss, så står till at hoppas, at wij draga många ifrån deras hop till oss, aldenstund vår lära är mera öfwerensstämmande med guds ord; i synnerhet som wij genom vårt lefwerne bewisa, at vår tro hafwer icke sitt säte blott i hufwudet, utan i hiertat. Jag wet wäl, at man här torde beropa sig på människans onda natur, efter hwilken hon snarare är benägen at tro willfarelser, än sanningar, i synnerhet när de hämtas af uppenbarelsen. Härwid behöfwa wij allenast se till, hwad tro är, så lærer saken få et tillräckligt lius. Jag will här häldre bruka vår saliga Luthers ord än mina egna; han säijer sålunda i företalet öfwer epist. till de romare: Tron är et guds wärk i oss, thet oss förwandlar och på nytt föder af gudi Joh: 1. och dödar den gamla Adam, och giör oss platt andra menniskor i hierta, hog, sinne och alla krafter och hafwer then helge anda med sig o.s.w. Och litet längre fram säger han: Tron är en lifachtig och stadig förströstan till guds nåd, NB så wiss at man tusende resor dödde deröfwer. Är nu denna beskrifningen riktig, som hon wisseligen bör wara så wäl i anledning af den helga skrift, som våra symboliska böcker; så kan jag icke se huru en menniska, som äger denna tro, skall kunna dragas ifrån sanningen genom några förnufts inkast. Detta bestyrker jemwäl den första församlingens tillstånd: ty der woro många af naturen ganska enfaldiga menniskor, hwilka när de den ena timan kommo till en lefwande tro, woro den andra timan färdige at utstå marter och plågor för sanningens skull. Jag nekar wäl icke möijeligheten at falla utur tron; men dock tror jag derjente, i anledning af guds ord, at sådant fallan skier. Åtminstone håller jag säkert före, at man bedrager sig, då man i allmänhet menar, at de menniskor fallit utur nåden, som wända sig från vår lära till en willsefarande. Nog war det riktigt slutit, om de förut utstådt i nåden; men derpå hafwer man stor orsak at twifla, när man betänker, at det äro merendels uppenbara ogudacktiga menniskor, hwilka wända sig till en främmande religion för några werdsliga förmåner skull. Gifwe gud, at wij hade många sådana christna ibland oss, som Luther dem beskrifwer; så kunde wij wara säkre derpå, at om en ibland dem antog den reformerta läran, så skulle deremot 100 iblande de senare blifwa omwände genom de förras upbyggeliga exempel. Således är ingen fara för deras affall, som äro rätte lutherske och trogna christna. Men hwad dem andra widkommer, som hafwa ingen annan tro, än den de hafwa fattat i hufwudet; så säger jag trygt, at de äro i guds ögon intet bättre, utan i många mål wärre ansedde, än hedningar. Och om en sådan faller till en annan religion, så kan han icke sägas hafwa förändrat den, han hade förr, ty han hade ingen, och således byter han allenast om namnet, men icke om hiertat, eller sinnet. Imedlertid som man kunde säga, at likwäl en sådan mister tillfället till en san omwändelse, hwilket han kunde bättre hafwa, om han hölt sig till vår lutherska församling, så skall jag i följande puncter wisa, at man platt intet behöfwer frukta före, at många af dem skulle wända sig

ifrån vår lära till den reformerta, utan fastmer at wij kunna hoppas, det de senare snarare wända sig till oss.

Så framt wij icke wilje alt för mycket smickra oss sielfwa, så måste wij tillstå 2) at underwijsningen i christendomen är på många ställen ganska slätt bestält. Föräldrarna borde ju utan twifwel lägga handen derwid hos sina barn ifrån spädesta barndomen: Men huru uselt står det icke till hos oss i detta mål? Föräldrarna äro sielfwe ej allenast okunnoge, utan rifwa jemwäl genom deras förargeliga exempel, med den ena handen omkull, om något skulle wara bygt med den andra. Wij behöfwe i detta mål icke altid gå till fattiga kojor; utan wij finna nog beklageliga exempel uti stora och präcktiga palatser. Med scholarne är det gemenligen slätt bestält: der blifwer ungdomen plågad med en myckenhet werdliga, till en del onyttiga, ja ibland skadeliga öfningar. Underwijsningen i christendomen tänker man föga på, och när det sker, så går det derwid ganska lamt och kallsinnigt till. Der fatta barnen wissa läxor utantill, hwilka gemenligen fastna blott i minnet; men förståndet får ingen uplysning i gudommelige ting: hwilket man nogsamt ser icke allenast hos dessa, utan ock hos gammalt folck; när man allenast gör dem samma frågor med andra ord, ty då weta de icke hwad de skola swara. På landsbygden står det aldra uslast till i detta mål; och deras wårdslöshet som skola förestå församlingen och scholarne är här uti ofta så synlig, at man ej behöfwer sådant widlyftigt bewijsa. Mitt ämne tillåter icke at wara här widlyftigare: dock kan nogsamt alt det, som nu sagt är, slutas, at om barna-upfostran kom i sitt rätta skick, och folcket blef öfweralt med flit och alfwär underrättadt i de nödigaste stycken, som höra till vår religion, så at de icke allenast fattade orden i minnet; utan jem wäl i förståndet och hiertat, så at de kunde gifwa et redigt swar på saken med egna ord, och derjemte trodde det i hiertat hwad munnen talade; så skulle de ej så lätt kunna förföras till wilfarelser.

Jag will gå ännu närmare och sätt/: det jag icke önskar: 3) at här blifwer samma kallsinnighet och muntro hos de fläste framdeles, såssom nu; så tror jag ändå, at en luthersk christens affall till den reformerta, eller någon annan religion här i riket, skulle wara et ganska sällsynt exempel. Ty fastän de reformerte torde lemnas en fri religionsöfning och allehanda fördelacktiga privilegier; så fingo de ändå aldrig niuta alla förmåner, som de lutherska hafwa här i landet, hwarom längre fram något skall nämnas. Här af följer altså at hwar och ens egit interesse förbinder honom at blifwa wid vår trosbekännelse; emedan han eljest skulle mista allehanda förmåner, hwilka han nu äger. Och twärtom är det troligt, at de reformerte, som få bo ibland oss, kunde efter handen winnas, at bekänna sig till vår religion, aldenstund de då kommo till en fulkomlig besittning af alla de rättigheter, dem landets barn äga. Men hwartill sådane proselyter äro nyttige i andeligt mål, det är en fråga, som icke hörer hit; ty här talas blott om en utwärtas bekännelse.

4) Är det bekant, at man aldrig söker med större flit at utforska sanningar, än när många äro kring en, som hålla motsatsen. Så ser man menniskiora för-

hålla sig ejj allenast i anseende till de förnuftiga, utan jemwål de uppenbarade sanningar; ingen will gierna beskyllas för willfarelser, och detta gifwer honom anledning at forska efter grunden, på det han må kunna swara på sina motsäijares inkast. At detta så är, det bestyrker ejj allenast hela kyrkiohistorien; utan jemwål våra tiders förfarenhet. De som hafwa rest omkring i Europa, weta at intyga, at aldrig i allmänhet finnes en sådan fåkunnighet i de länder, der flere religionsförwandter bo tillsamman, som på de flästa ställen, der alla bekänna sig till enahanda lärosatser; hwilket nogsamt bestyrkes med Hollands och Engellands exempel. Jag talar här allenast om kundskapen; men ejj om sielfwa utöfnigen. Den senare kan aldrig wara förutan den förra, men wål den förra utan den senare; derföre jag ejj eller säger, at lefwernet altid kommer öfwerens hos desse folckslagen med deras kundskap. Et besynnerligt exempel hafwa wij i våra tider hört berättas om Saltsburgiska emigranter, om hwilka några genom i trycket utkomna beskrifningar förmåla, at de öfwer alt, hwarest de tågat fram genom någon luthersk stad blifwit i deras christendom examinerade af stadens prästerskap, på offentligt torg; wid hwilket tillfälle de lagt fram en sådan härlig kundskap, at man icke nogsamt kunnat undra deruppå: i synnerhet då barn af 9 eller 10 år ejj allenast gifwit et redigt swar, med egna och icke utantill lärda ord, utan jemwål straxt bestyrkt detsamma med något skriftenes språk. Jag för min del tror at detta folck aldrig hade kommit till en sådan grundelig kundskap om salighetens ordning, om det icke hade warit omgifwit med så många motsäijare i den påfwiska kyrkan.

Det tredie inkast: Man skulle aldrig höra af annat än hat och oenighet både religionsförwandter emellan, hwaraf kunde upwäxa mycken oro och förwirring i den politiska regeringen: ty det är ejj troligt, at folck af åtskillig trosbekännelse skola kunna förlikas. Jag swarar 1) Hat och oengihet härrör icke af skiljaktiga meningar i förståndet; utan af allehanda onda böijelser i wiljan. Den dageliga förfarenheten witnar med denne sats: ty hwar och en wet, at ofta et sällskap är församlat af goda wänner, hwilka i många mål hafwa stridande meningar, men derföre ändå icke slita sönder wänskapen sig emellan. Twärtom ju mindre förståndet är uplyst, ju snarare wisa sig sådana odygder, som hindra wänskap och et nöjsamt omgänge, hwilket aldramäst synes hos den gemene mannen. Annorlunda är det beskaffat, om någon hyser en sådan mening, hwilken tillika rörer vårt interesse: ty då måste förnuftet ofta låta underkufwa sig af wiljans wåldsamma rörelser. Orsaken dertill är denna: Man håller före, at den andras wilja hafwer det i desse förståndets tanckar, och derföre hatar man honom, såssom den, hwilken sätter sig emot vår lycksalighet. Således måste här nödwändigt bewisas, at de reformerte hyser sådane lärosatser, hwilka antingen strida mot de grundsanningar i den naturliga lagen, på hwilka den borgerliga enigheten och wänskapen undersåtare emillan bör byggas, eller emot de reglor, som knyta et fast och stadigt band emillan öfwerhet och undersåtare. Och der sådant ejj skulle finnas, så hafwer man säkert ejj at frukta för den faran, som inkastet föregifwer. I dylika practiska ting kunna de skäl bäst

öfwertyga oss, som hämtas af den dageliga förfarenheten. Således beder jag hwar ock en, at se med owälduga tanckar på de länder, der åtskilliga religioner tolas: Kan någon säija, at der höres af mer split och oenighet, än bland oss? Till exempel i Preussen och Holland; äro icke der de lutherske och reformerte lika lydiga undersåtare? Bidrager icke den ena med samma willighet till det allmänna bästa, som den andra? Kan man säga, at någon warder af sin religion föranlåten till att kasta regeringsformen öfwerända? Äro icke en luthersk och reformert rätt så goda wänner, som twänne lutherska? o.s.w.

Trätesiukan är et stort hinder för sänja och kärlek uti borgerliga samhålden, och utan twifwel ett wiljans fel, men ej förståndets. Bewijs derpå hafwa wij, at twänne förståndige män, som äro mästare af sina begärelser, kunna wäl säga den ena mot den andra i dageligt omgånge; men det skier med kallsinnighet, de gifwa skäl och taga mot skäl och komma öfwerens på slutet. Der emot kan man höra twänne andra tala om samma sak, men de råka i en sådan häftighet, at deras wänskap blifwer på en gång förwandlat i den största fiendskap. Derföre ock till at förekomma sådant, är högst nödigt 2) at höga öfwerheten efter andra länders exempel strängeligen förbiuder alla hårda utlåtelse och swåra beskyllningar på ömse sidor, ej allenast på academier och i offentliga skrifter, utan jemwäl på predikostolarne. Jag klandrar härmed ingalunda på vårt högwördiga prästerskaps berömmeliga nit, at wara sina åhörare för wilfarelser; utan jag önskade allenast at sådant alltid och öfweralt måtte ske med saktmodigom anda till bättring, men ej till förbittran. Det ware långt från mig at jag skulle påstå, det öfwerheten borde betaga våra lärare den myndigheten at wederlägga den reformerta lärans falska satser; men jag föreställer mig, at sådant kunde och borde ske, utan at nämna dem, som hyser sådana wilfarelser. Ändamålet blifwer ju likafult och mycket bättre wunnit, om man talat blott om saken och betygar snarare en christelig medömkan emot de wilsefarande, än at man skulle utbrista uti förbannelser, beskyllningar om kätterij och mera sådant: ty eljest wet man, at det är ganska lätt at upägga en oförståndig menighet, i synnerhet när det sker under förewändning af religion. Man kan icke eller be-ropa sig på vår frälsares eller apostlarnas exempel i detta mål, om hwilka wij ibland läse någre till anseende swåra utlåtelse emot deras motsägare; ty det skedde altid emot sådane, som upsåteligen sökte at förkättra och neka den saliggjörande läran, mot deras bättre wett och samwete, och jemwäl bådo till at draga dem på willowägar, som hade tagit mot sanningen. Sådane motsägare och uppenbara Christi fiender woro a) skrymtare, hwilka sökte at komma i himmelen genom en föregifwen lags helighet; och medan desse ej wille blifwa af nåden rättfärdige, utan af gierningar, och således kastade upsåteligen öfwer ändan hela salighetens grund och ordning; så straffade Christus och apostlarne dem med tydeliga ord androm till en warning och till et exempel. b) sådane, som bekände sig utwärtas till de trognas samfund och derjemte antingen wandrade oskickeligen eller föllo på galna och mot salighetens grund stridande meningar, hwilka de jemwäl sökte at bibringa androm. Desse woro med

de förre af enahanda beskaffenhet: ty de wille wara ansedde för rätttrogne, fast hiertat war fullt af arghet; och således behöfde de enahanda läkemedel. Dock war Christi och apostlarnas tal wid slika tillfällen wida wägnar skild ifrån all köttslig ifwer. Således när wij härmed jämföre det, som förut sagt är; så finna wij at denna elenchus ej torde passa sig på de reformerte. Ty de fara wilse icke af upsåt, utan af okunnoghet; således böra de underwasas och föras på rätta wägen med sachtmodighet och upbyggeliga exempel, om något hos dem skall uträttas.

Och ehuruwäl det är nödigt at förinna dessa främlingar ansenliga priwilegier, så framt de skola kunna förmås, at flytta i et land, hwilket de af okunnoghet merendels anse för fattigt och af skaparen med mindre förmåner begåfwat, än andra länder; så skulle de ändå tola en sådan inskränkning, hwilken jämwäl annorstädes, der folck af åtskilliga religioner bo tillsamman, är brukelig. Altså kunde de 3) uteslutas ifrån alla offentliga ämbeten och beställningar, det ware sig andeliga eller werldsliga. Om samma sak hafwer jemwäl Hans Majjestät konung Friedrich i sin försäkrings 2 § wisligen förordat, hwarest finnes tydeligen utsatt, hwilka ämbeten och tienster här egenteligen böra förstås. När detta och hwad förut sagt är blifwer efterlefwat, så synes vår religion wara aldeles utan fara, at blifwa af dem besmittad. Dock ifrån krigstienster lära de förmodeligen med inga gällande skäl kunna uteslutas; aldenstund kriget står icke i sammanhang med religionsmål. Ätminstone lærer aldrig hwarcken af gud uppenbarade ord eller den naturliga lagen kunna bewisas at de wapen, genom hwilka et rike hafwer rättighet, at giöra sin fiende afbräck, böra af ingen annan föras, än den, som är den sanna läran tillgifwen. Deslikes synes det wara obilligt at wilja utesluta dem från ständernas sammankomst på offentliga riksdagar: ty sedan de aflagt sin trohetsed, blifwit uptagne för medborgare här i riket, och i följe deraf bära alla onera publica lika med dem, så böra de jemwäl niuta de förmåner till godo, som landsens barn tillkomma, enligit Hans Kongl. Maj:ets försäkran, regeringsformen och de för hwart och et stånd stadfästade privilegier. Dock kan likwäl härwid brukas den försigtighet, at de ej få äga någon stämma i religionssaker, utan allenast den förmånen, at i ty mål få giöra sina underdåniga föreställningar hos Hans Kongl. Maj:t, hwilken lærer söka at skydda dem wid deras religionsfrihet, om de emot förmodan skulle på något sätt förkränkas.

Et kraftigt utwärtens skäl till at hindra våra inbyggare ifrån affall till den reformerta eller annan falsk lära, torde utan twifwel wara 4) at vår lag ärftda- B 7 cap. 4. § förbiuder honom taga arf i Sverige, som wänder sig från vår rena ewangeliska till en wilfärande lära. Och ehuru wäl der allenast talas om den, som för sina wilfarelser skull blifwer förwijst riket; och den af vår nation, som reser utomlands och der faller från den rena läran; så synes dock detta lagsens rum ganska wäl kunna lämpas på vårt närwarande ämne, fast det icke talar derom, ej eller efter dåwarande omständigheter kunnat sådant giöra. Ty som langstiftarens afsickt utan twifwel warit allmän, nämligen at genom et sådant

tvångsmedel hindra dem af vår religion at falla till en annan; så synes det ar wara då så mycket angelägnare, när främmande religionsförwandter få bo ibland oss och niuta alla andeliga och politiska friheter liksom landets infödda barn. Och aldenstund här som förut sagt är, allenast talas om lärans utwärtens bekännelse, hwilken som oftast lämpas efter werldsliga förmåner, äfwen såwål som människans öfriga gierningar; för den skull är wäl intet troligt at många, ja knapt någon enda, skulle falla ifrån vår dominanta religion och wända sig till den reformerta, när de föreställa sig, huru ansenliga förmåner de komma derigenom at mista. Men så nyttigt detta medlet kan wara i den nu omtalta omständigheten; så skadeligt skulle det blifwa, om man wille lämpa det äfwen wäl på de reformerta, så at ingen af dem finge taga något arf, som kunde tillfalla honom efter någon af vår församling, antingen ab intestato eller genom et testamente. Ty detta wore säkert ej något medel till samsja och kärlek oss emellan; och hwad skulle wäl förmå dessa församlingar, at flytta i et land, der de måste ingå så nesliga wilkor? Således håller jag före at denna lagens stränghet bör ej sträcka sig längre, än till förberörde fall, i synnerhet då orden icke gifwa dertill den ringaste anledning: utan de lutherske och reformerte böra få niuta lika arfsrätt sig emellan, så ock ingen af den reformerta kyrkan mista sitt arf derigenom, at han wänder sig till vår lära. Sker detta, så skola på den ena sidan våra lutherske hindras ifrån affall, och på den andra många af de reformerte förmås at emottaga vår religion. Och änskönt derigenom ingenting kunde winnas i andeligit mål; så torde de det ändå göra något gagn i den politiska regeringen och hushåldningen.

5) Det är emot de reformertas art at förtrycka någon för religions skull, icke en gång i de länder, der de äro rådande, mycket mindre behöfwä wij at fruckta för dem i detta mål, när de, såssom främlingar blifwa af oss emottagne. Ty a) är det en wedertagen sats i deras religion, at ingen bör förföljas för wilfarelses skull i läran, utan at man bör tola honom ibland sig, så länge gud will tola honom på jorden och unna honom få obehindrat dyrka gud efter sin trosbekännelse. Och som de hålla denna lärosats för ogudacktig och emot guds ord stridande, hwilka säga: at man bör utsprida den rätta läran genom wäldsamma medel, när inga bewekande skäl wilja förslå; så skulle de sprida emot sina egna satser, om de sielfwa gjorde det, som de straffa hos andra. Derföre också förfarenheten wisar, at folck af allehanda tungomål och religioner ingenstädes få bo med större säkerhet och niuta större andeliga och werldsliga förmåner än hos de reformerte. Derigenom hafwa deras länder blifwit en säker tillflyckt till alla de som förföljas för religions skull. Derigenom hafwa de hunnit till så stora rikedomar och bragt alla wettenskaper och slödger till den högd som bekant är; derigenom hafwa deras städer blifwit näringsfulla, landsbygden lik en lustgård, öfwerhetens inkomster swåra förökde och förswarsmedlen så fastgrundade, at de aldrig kunna rubbas annars än genom inbördes oenighet. b) Skulle de så litet biuda till at tillfoga vår religion något men, at de snarare ansågo de dem förunte priwilegier, som en besynnerlig nåd. De skulle derigenom bewe-

kas till så mycket större trohet emot vår nådiga öfwerhet, sämja och kärlek mot oss, deras medborgare af den dominanta religionen; i synnerhet om de få niuta hos oss större säkerhet och skäligare frihet, än i de länder, utur hwilka de antingen blifwit fördrifne, eller godwilligt begifwit sig till at förbättra sina wilkor.

Det fjerde inkast: Det är emot vår fundamentallag, at tillstädja någon, af hwad främmande religion han wara må, at idka sin offentliga gudstienst här i Sweriget; som wij se dels af Hans Kongl. Maj:ts försäkrings 1, 2 och 3 §, dels af regeringsformens 1 §. Jag nekar ingalunda at således är stadgat, derföre ock wederbörandes skyldighet är, at hålla hand öfwer denna lagens wärckställighet, så mycket, som dem är anbefalt. Men deremot kan ej eller nekas, at den som gifwit ut lagen, hafwer äfwenwäl magt at förklara och förbättra lagen, när han finner det nödigt wara. Derföre ock riksens höglofl. ständer förbehållit sig den myndighet, at uttyda och förbättra regeringsformen som deras egna ord lyda wid slutet af företalet, hwarmed jemwäl stämmer öfwerens Hans Maj:ts försäkrings 6 § och aldenstund derigenom regeringsformen ingalunda förwärras utan snarare förbättras;

Thetta föregående wara rättel. extraherat betygat

Justus C. Hausswolff

*Ståndets svar på Wredes memorial**Prästeståndets arkiv, R 895, Ståndets enskilda akter, nr 41**Protokollet sid 173*

Swar uppå et til urskillningsdeputation ingifwit memorial uppå riksdagen år 1746, angående fri religionsöfning för the reformerta

Enighet uti religionen, och en sådan religion, som är grundad uti Guds heliga ord, the prophetiska och apostoliska skrifterna, och med dem til alla delar enligt, är en dyrbar skatt, och en så stor Guds gåfwa, at man den aldrahögsta gifwaren aldrig nogsamst therföre tacka kan. En sådan oförliknelig förmon har vårt k. fädernesland nu en rum tid genom Guds nåd fått njuta. Våre gloriösa digast i åminnelse forna Sweriges konungar, och våra berömliga förfäder hafwa ock haft all möda, ja lif och blod ospard, at then samma förwara, bibehålla och oss sinom barnom oförkränkt efterlämna. Hwad answar skulle wi tå ladda på oss inför Gud? Hwad förwitelse utaf hela then ewangeliska lutherska församlingen, och alla våra efterkommande, om wi en så owärderlig skatt icke genom Guds nåd sökte så orubbad lämna till våra barn, som wi then af våra fäder och förfäder bekommit? Monne the icke elljest skulle hafwa orsak at banna vårt stoft i våra grafwar? I synnerhet finner preste-ståndet sig åligga, at, under bön til Gud, med sorgfällig waksamhet bewara thetta betrodda godset (i marginalen: 2. Tim: 1: 14) in til then dagen, tå then högsta domaren skal fordra räkenskap för thes handhafwande och thes förwaltning. Thetta är orsaken, hwarföre preste-ståndet icke kunnat med stillatigande anse, at et widlyftigt memorial till riksens höglofl. ständers urskillnings deputation inkommit, hwarutinnan man företagit sig at bewisa, thet en them reformertom tilstadd fri religionsöfning i vårt k. fädernesland wore aldeles menlös, och hwarken ländande vår läros renhet, eller landsens allmänna rolighet til något förfång; utan wore fast mera för riket nyttig och gagnelig.

Häremot kan prästeståndet ej underlåta, at nu, som tilförende, på det högsta påstå, at berörde fria religionsöfning, then må wara för then reformerta, eller någon annan fremmande religion, är

1. Stridande emot Guds ord och vår christendomsplikt, och högstskadelig i andelig måtto.

2. Är äfwen stridande emot riksens fundamentallag, och jämwäl i politiska afsikter skadelig och förderfwelig.

Thet man med följande grundeliga och förmodeligen öfvertygande skäl wil bewisa.

1)

Thet försök, som göres, at tilstådja och tilskynda the reformerta hos oss en fri religionsöfning, med alla dertil hörande förmoner, priwilegier och rättigheter, är stridande emot Guds ord och vår christendomsplikt och högstskadelig i andelig måtto.

Hwad apostelen Paulus har skrifwit til the corinthier, thet böra ju alle Sweriges inwånare anse, såsom wore thet them sagdt, och til dem skrifwit: Jag förmanar eder wid wår Herres Jesu Christi namn, at i talen alle et, och at ibland eder ingen twedrägt är; utan at i ären fullborda uti et snine, och ene mening 1. Cor:1:10. Men huru skola Sweriges inwånare tala alle et, och huru skal ibland oss ingen twedrägt wara, huru skola wi fullbordade wara i et sinne och ene mening, tå then ene offenteligen bekänner sig til then lutherska, then andre till then calvinska läran, och hwar och en påstår, sin wara then rättaste? At en stor skilnad är emellan thesse skal här nedanföre bewisas.

Apostelen förmanar the epheser, at the skulle wandra, såsom tilbörigit är; ibland annat, at the skulle winlägga sig om, at hålla andans enhet, genom fridsens band, och at the skulle wara en kropp och en ande, såsom the ock kallade wore uti et theras kallelse hopp, och som the hade en Herre ock en Gud, så skulle the och hafwa en tro. Eph:4:1–6. Nu thenna apostelens förmaning böra wi ei annorlunda anse, än som wore then til oss stäld. Hwad som hälst oss föreskrifwit är, thet är skrifwit oss til lärdom. Rom: 15:4. Men huru winlägga wi oss at hålla andans enhet genom fridsens band? Huru kunna Sweriges barn wara och förblifwa en kropp och en ande? Huru behålla wi en tro? Tå wi utan nödfall tillåta, ja, sielfwe arbete therpå, at en annan tro, then thet omtalte memorialet sielft kallar en falsk religion, pag. 20–24 uti thet widlyftigere memorialet läses thette fol. 32, skal i vårt k. fädernesland jemte vår egen antagas, priwilegeras, och med åtskilliga förmoner förses och befästas? Man lämnar thetta til hwar och en at eftertäncka, som har någon wördnad för Guds ord.

Wår k. frälsare har sielf förmanat alla christna, at the skola wakta sig för falska propheter, thet är falska lärare. Men huru efterkomma wi thenna vår dyre frälsares förmaning, tå wi med all flit falska lärare indraga och inskaffa i riket. Ty skola the reformerte här hafwa fri religionsöfning, lika som wi inhämska, så få the ock frihet at införskrifwa lärare af sin religion, som både i kyrkior och scholar göra sin flit, at förplanta sin lära. Och kunde thet icke ske nu, som skedde i apostlarnes tid, tå hymenei och phileti tal frätte omkring sig såsom kräfwetan, hwilke som the sielfwe om sanningen (i marginalen: Tim. 2: v: 17–18) feladt hafwa, så hafwa the ock färvändt somliga menniskiors tro och tå the falske lärare genom sötord och smekande tal, förförde deras hiertan, som menlösa woro. Rom: 16:18. Kunde thet icke ske, at våra åhörare låta förkiusa sig, såsom fordom the galater, at the icke wilja lyda sanningene Gal. 3:1. at the icke

wilja lida hälsosam lärdom, utan efter sina egna lustar samla sig lärare efter them kliar i öronen, och wända sina öron ifrån sanningen. 2. Tim: 4:3. i synnerhet i thessa sielfswåldiga tider, tå folket wilja så nödigt taga förnuftet til fånga under Christi lydno (i marginalen: 2 Cor. 10:5), utan så gerna wilja uphäfwa förnuftet till domare uti religionsmål, och höga gudomeliga hemligheter, som Gud uti sitt ord uppenbaradt har; hwartil then reformerta religionen en öpen wäg lämnar.

Apost. Paulus skrifwer til the galater, at om någor wore, then ther predikade evangelium annorlunda, än han predikat hade, han wore förbannadt. Gal. 1. Nu har apostelen predikat evangelium således, at Gud hafwer alt beslutit under otro, på thet han skal förbarma sig öfwer alla Rom. 11:32. at Gud wil at alla menniskior skola frälste warda och til sanningenes kundskap komma. 1 Tim. 2:4. at Christus Jesus hafwer sig sielf gifwit för alla til återlösen vers 6. at Gud har förkunnadt menniskiom at alle allestädes skola bättra sig Act. 17:30. och så hafwer Christus sielfwer, samt med propheter och apostlar lärddt, och så läre wi med dem i våra församlingar. Men the reformerte lära, åtminstone de fläese af dem, at Gud icke wil andras salighet, än theas, som utwalde äro, them han ex absoluto decreto, af et owilkorligit beslut, utan afseende på någonting å menniskiornas sida, tro eller otro, blott af eget behag, wil några menniskor sälliga göra, men at alla de öfwiga äro af Gud förkastade och til ewig fördömdelse ämnade, utan någon annan afsikt, än at Gud uppå någre welat bewisa sin nåd, men på alla the öfriga sin strånga rättfärdighet; och at Christus förthenskul icke lidit, eller tilfyllest giordt för andre, än the utwalda, och at Gud then Helge Ande inga andra med alfwar kallar til saligheten. Och fastän Guds ord uttryckeligen lærer, at Gud har förbarmadt sig öfwer alla, och allom saligheten förwärfwadt och then förwärfwade saligheten allom tilbiuder, så wore thetta allenast voluntas signi, men icke voluntas beneplaciti, thet är, Gud har allenast sig så stält för oss, och så låtit sig förliuda, men hans hemliga wilja wore dock helt annorlunda, än han sig förmärkia låtit. Thetta är en lära, af hwilken ganska naturligen ej annat följer, än antingen kiötslig säkerhet, eller förtwiflan och tröstlöshet i anfäktningens och dödsens stund. At här förtiga, at the icke heller uti then läran om the gudomeliga egenskapers meddelande med Christi menniskliga natur, äro med oss til alla delar ense; hwaraf äfwenwål flyter then åtskilnad, som är emellan them och oss, uti läran om Herrens nattward. Döme nu hwar ock en rättsinnig therom, om icke thetta är et annat evangelium, än wi enligit med Guds ord, förkunna.

Nu ehuruwål man icke bör härwid förtiga, at icke alle reformerte thenna tiden predika en så grof, och så snörrätt emot Guds uppenbarade ord stridande lära; ty så wäl ängelska kyrkian, som de brandenburgske reformerte, gemenligen, åtminstone med orden, medgifwa, at Guds nåd och Christi förtienst är allmän, och sträcker sig til alla menniskior: Men så är likwål then största hopen af the reformerte, som hafwa en så faselig lära, angående Guds owilkorliga beslut, om några få menniskiors salighet. Calvinus kallar thet sielf: horribile de-

cretum. Och hwad de brandenburgska theologos angår, så har man skiäl at fordra af them, om man annars skal kunna anse dem, för at wara med oss af enahanda tancka i förberörde mål, at the rent ut förklara thet the äldre theas lärare, så wäl som theas symboliska böcker, äro härutinnan willfarande, annars wore thet et blott och opåliteligit föregifwande, at de äro i thenna läran med oss eniga.

Hwad then så kallade ängelska kyrkian in specie widkommer, så ärkanter man thet med innerlig glädie, at thes nuwarande lärare, förkasta tillika med oss, calwinisternas absolutum decretum. Dock man skulle önska, at the ock icke uti artickeln om menniskians rättfärdiggörelse inför Gud, som är vår församlings ögnasten, hwilken sal. Lutherus med så mycken nit, likmätigt Guds ord, ifrån wärkhelighet, och all gärningarnas förtienst och medwärande ren-sade, wore med oss aldeles eniga. Men man måste beklageligen af theas skrifter förmärkia, at the i thenna puncten antagit Arminii lära, så at then ängelska kyrkian är i thenna tiden mera arminian, än calvinian; warandes hon likwäl, fastän icke så til ordasätten, dock til meningen, Calvini lära tilgifwen, uti läran om Herrens nattward.

Hwad åter the så kallade presbyterianer i Ängland widkommer, så äro the stränge calvinianer, komma och under namn af reformerta, men hwad för et bittert hat är emellan thesse och then ängelska kyrkian, som ock under tiden utbrustit uti stora förändringar i regementet, therom wittnar nogsamt Änglands historia. Cromwels rebellion, konung Carl 1:stes mord, och the bägge partierne, Whigs och Torrys, som förordsakadt så stora rörelser och förändringar i politiska mål, hafwa häraf sitt ursprung. Thetta, och mycket mer, hade bordt komma i behörigt och moget öfwerwägande, innan som man förde ordet för the reformerta i gemen, at the måtte hos oss få njuta fri religionsöfning, alla andeliga och politiska friheter likasom landets infödde barn, jämwäl ock, at få komma i ständernas sammankomst på offentliga riksdagar, som orden i memorialet uttryckeligen innehålla.

Uti memorialet anföres widlyftig exception emot thesse språken: Fly en kättersk menniskio, tå hon en gång och annan gång förmanad är Tit. 3:10. Kommer någon til eder, och icke hafwer thenna lärdomen med sig, undfår honom icke i hus och halsar honom icke heller. Ty then som honom hälsar, han är delaktig i hans onda gärningar. 2. Joh. v. 10–11 hwilka språk pläga anföras emot en sådan påstådd och påyrkad tolerantz för fremmande religioner, och thet icke utan ordsak.

Ty hwad som i memorialet widlyftigit discurreras om then åtskildnad, som är emellan then första christendomen, och vår församlings närwarande tilstånd, med mera, thet rörer intet quæstionen. Man måste ju tilstå thet som ingalunda nekas kan, at apostlarne i thessa språken förbödo, at the som en falsk lära med sig förde, icke borde njuta den förmon, the fri- och rättigheter, then wänliga och broderliga emottagelse hos the rätt-trogna, som the sielfwe åtnjöto, och the hwarannan willigt lämnade. Och således beropar man sig med full-

god skäl äfwen ock på thessa språken. Här inwändes vidare, at språket syftar allenast på et uteslutande från församlingen, men ingalunda et förskjutande ifrån borgerliga samhålden. Härtill swares.

1) At utesluta någon ifrån thet borgerliga samhåldet, thet stod icke uti Titi eller the första christnas magt. Hwarföre kunde icke eller Paulus och Johannes them thertil förmana.

2) Then som bör uteslutas, eller igenom en serskild trosbekännelse sig sielf utesluter ifrån församlingen, bör icke heller aldeles utan wissa wilkor intagas i thet borgerliga samhåldet, hwarest en enda och thertilmed rätt-trogen församling är. Thet borgerliga samhåldet, och then evangeliska lutherska församlingen består hos oss af samma folkhop, som i anseende til politiska författningar, heter et borgerligt samhåld, men i anseende til thet andeliga, en församling.

3) Annat är ock, at utesluta någon af fremmande religion ifrån thet borgerliga samhåldet, som ther burskap och allehanda friheter erhållit, och med landsens lagar hägnad och befästad är. Annat är, at emot landsens fundamentale stadgar intaga någon af fremmande religion i thet borgerliga samhåldet, och thetmed rubba then enighet i religionen, som efter samma fundamentale stadgar ther vara bör. Frågan är icke här om thet förra, utan thet samma.

Hwad, som vidare inwändes emot the bewis, som tages af ofwananförde språk, går therpå ut, at för nödwändig köpenskap och handels skull bör frihet lämnas til umgänge med dem af annan religion.

Swar. Thetta nekas intet. Men theraf följer icke, at them bör hos oss förunnas fri och offentlig religionsöfning. Wi handla ju utomlands med them af främmande religioner, hwarest dock icke allestädes oss tilstädes lika fri religionsöfning, som landsens inwånare. Thet samma sker them fremmandom hos oss, hwarmed the kunna och böra vara förnögde. Hwad i synnerhet the reformerta widkommer, så hafwa the i longliga tider hos oss njutit landsens lagar til hägn och beskydd, och så många friheter och förmoner, som the til en obehindrad handel och handtering betarfwadt. Och kunna the altså en sådan fri religionsöfning, som föreslås, så hädanefter, som hitintil, wäl umbära.

I memorialet anföres, at ingen fara wore, thet många skulle affalla ifrån vår religion, och antaga thetas. Skulle någre gå ifrån oss, så kunde men förmoda, at så många och kanske flere av them torde wända sig til oss.

Swar. Thet är äfwentyrligt, at låta thetta komma an på en owiss utgång. Sielfswåldet, förakt för thet gamla och wedertagna, samt lystnaden efter nyheter, som ty werre! hos oss stigit så högt, äro ej några goda prognostica. Thet föregifwes, som skulle i våra församlingar och scholar med underwisningen wara slätt bestält. Om så wore, kunde faran wara så mycket större. Men är dock omildt dömdt, om våre scholar och thetas uppsynsmän. Och är man thet nogsamt försäkrad at bättre, Gudi lof! tilstår, än auctorn til memorialet i gemen om them dömer. Man nekar dock intet, at ju många, thy werre! ganska okunnige om christendomen ibland oss finnas. En del wilja intet läras, och undfly alla tilfällen och lägenheter thertil. Om en del sannas thet, som aposte-

len klagade öfwer i sin tid: Alltid läras de, och kunna dock aldrig komma till sanningenes kunskap. 2. Tim. 3:7. Men hwad hopp kan man göra sig, at om fremmande religionsförwanter uptagas, och til fri och offentlig religionsöfning befordras, så skal man få ibland oss bättre och kunnigare christna? Man har fast mera orsak at befrukta, at en del worde tå förfallandes til indiserentismum, ju aldeles til atheismum, som på andre orter, thy werre skedt är, ther flera religioner tålas. I memorialet anföres wäl, at tå skulle så wäl lärare som åhörare blifwa nödsakade, at göra sig mera underrättade om sin egen religion på thet man måtte wara i stånd, at kunna förswara den samma emot the fremmandes inkast, hwilket man med exempel sökt at bestyrka.

Swar. Lät wara at the wåre skulle ther igenom blifwa mera kunnige om åtskilliga twistigheter i religionsmål. Men monne the therigenom blefwe bättre christne? Thet är otwifelaktigt, at mera upbyggelse göra presterne, tå the få använda all then tid, som til predikningar och förhör ämnad är, till lärdom, förmaning, wardning och tröst, än tå the en god del af tiden nödgas använda til wilfarande meningars wedersläggande. Wisseligen står tå bättre til i et land, när inwånarne få bruka jorden, och hielpa til at förkofra näringsmedlen, än tå the måste ligga i fält och alla stunder wara beredde at möta fienden. Thet förra förökar närningen, thet sennare förminskar thensamma. Samma sak är med församlingen. Bättre nytta gör en presteman, tå han enfalleligen lærer sina åhörare salighetenes wäg, förmanar til gudaktighet, warnar för synd och tröstar med skriftenes tröst, them som thet betarfwa; än tå han förnöter tiden, och utröttar sig och åhörarna med anförande af religionstwiester och theras wedersläggande. Auctorn til memorialet förmanar wäl, at tå skulle man få bättre, flitigare, och mera nitälskande prester. Är en supposition, som står på swaga fötter, och på en sliprig grund. Rättsinnige lärare gifwas af Gudi. Sielfwer sädenes Herre måste sända trogna arbetare i sinna säd. Annars får man them icke. Och hwad hopp kan man göra sig, om Guds besynnerliga försorg härutinnan, om man så litet aktar then oskattbara förmon, som Gud hitintil oss förlänt, som är enighet och renhet i religionen. Kunna icke Guds rättfärdiga domar jämwäl i så måtto oss träffa, at odugelige, försummelige, ostadige, försagde, och werldsligen sinnade prester upkomma, the ther wända kappan efter wädret, och så skicka sig i sitt ämbete, at the måtte winna gunst och hwarjehanda förmoner af thet nykomna folket, hwilket man inbillar sig skola med store rikedomar och skatter in i riket komma. Rådeligast är, at ni låta thet ankomma på en gissning och så ganska owiss utgång.

Uti memorialet gifwes förslag, huru som wår ewangeliska lutherska religion skulle äntå blifwa then herrskande, eller then så kallade dominante i riket. Man skulle författa en förordning, at the reformerte skulle icke här få beklåda andre tienster, än allenast uti militairståndet, med mera. Men hwad hopp kan man wäl göra sig, at sådane til theras inskränkning gjorde författningar skulle hos oss mera bestånd hafwa, än sielfwa fundamentallagen, som med tillåtande af fri religionsöfning för them uppenbart öfwerträdes och öfwer ända kastas?

Och när the äfwenwål få stämma och säte uppå allmänna riksdagar, som i memorialet påstås pag. 23. så wore thet för them icke omögeligit, at igenom hwarjehanda stämplingar och igenom sina religionsförwanter tilhielp utomlands, eller igenom andre medel, som wi ej kunna förutse, skaffa ändring i sådane förordningar, och thesse skrankor aldeles uphäfwa. Man säger wål, at wår religion skulle wara then dominante, men ho kan försäkra oss, at then framgent så skulle blifwa? Then ewangeliska lutherska religion war dominant i England i konung Eduardi Sexti tid; uti Brandenburg, Hessen, Pfaltz, Brehmen i reformationstiden, och något thereafter. Men huru länge warade thetta herrewäldet? Hafwa icke the reformerte funnit på utvägar, at spela mästare? Äfwen thesse exempel wederlägga nogsamt, hwad som i memorialet anfördt är, om the reformertas saktmodighet och spakfärdighet, at thet är emot the reformertas art at förtrycka någon för religions skull. Thet är, säger memorialet, en wedertagen sats i thesas religion, at ingen bör förföljas för wilfarelse skull i läran, med mera pag. 26. och vidare: Som the hålla thenna lärosats för ogudaktig, och emot Guds ord stridande, hwilke säga: at man bör utsprida then rätta läran genom wåldsamma medel, när inga bewekande skäl wilja förslå; så skulle the strida emot sina egna satser, om the sielfwe gjorde thet, som the straffa hos andra. Pag. 27.

Härwid anmärkes. Sådan lära hafwa the reformerte fördt, i synnerhet tå, när the lidit förföljelse af the romersk-catholske. Men när the i något land kommit til magt och myndighet, så hafwa the sådana spakfärdiga satser icke altid in praxi efterfölgt. Thet utwisa the anförde exemplen. Med Jacobs röst hafwa undertiden warit Esau händer. The hafwa wål icke med eld och swärd förfölgt andra religioners förwanter, som the romersk-catholske i alla tider giordt hafwa. Men likwål när the på lutherska orter hafwa så småningom tilskansadt sig heder, magt och myndighet, hafwa the afhändt den dominante religionen thes kyrkior, scholar, och flera ecclesiastique förmoner, twungit the lutherska lärare at wika undan, ja på somliga ställen, såsom uti Brehmen, trängdt lutheranerne ifrån thesas rådhus, och civile beställningar. Thet har hetat: veteres migrate coloni. Och the som welat blifwa qwar i landet, hafwa måst låta sig lag föreskrifwas af the nykomna reformerte, och måst hålla til goda, hwad man them af beneficiis ecclesiasticis welat af nåde lämna. Ho kan gifwa oss then försäkran, at samma öde icke skulle oss öfwergå, om hwad som för them så ifrigt sökes, blefwe them bewilljadt?

Ändteligen kan man ej förbigå, at göra härwid denna anmerkningen. Thetta påstående om fremmande religioners inlåtande och uptagande wårt k. fädernesland, härrörer af en falskt och skadeligit principio, neml. indifferētismo religionum, tå man håller före, at thet kan wara lika mycket, til hwilken religionen man sig bekänner. I memorialet gifwes nog tydeliga spår thettil, at auctor warit af thetta skadeliga och oäkta principio intagen, han säger på pag. 4 (i marginalen: NB. Paginae äro citerade efter thet kortare extractet men uti sielfwa memorialet läses thetta folio 19. verso.) Aldrig hafwer hwarken Christus

eller apostlarne förklaradt någon för kättare blott derföre, at han icke förstod saken bättre, så framt icke tillika förspordes et ondt upsåt i wiljan.

Swar. The begrep en menniskia hyser i förståndet, the hafwa sin influence i wiljan. Och kan icke wiljan sägas wara rätt god hos then, hwars förstånd är inlagit med falska och skadeliga meningar i practiska mål. Auctor widgår thetta sielf i sitt memorial, ther han säger, at utöfningen kan aldrig wara utan kundskapen, men wäl kundskapen utan utöfningen, pag. 16. ju mindre förståndet är uplyst, ju snarare wisa sig sådane odygder etc. pag. 17.

Så har ock Christus och hans apostlar befalt alla christna, icke förnämligast at undersöka lärarenas upsåt i wiljan, utan at man skal lära känna the falska propheter, af theas frukter, neml. lärans frukter. Matth: 7:15–16. At man skal pröfwa andarne, af theas trosbekännelse. 1. Joh. 4:1–2. af then lärdom, the med sig hafwa. 2. Joh. v: 10. af thet evangelio, the predika. Gal. 1: 8–9. Wore thet såsom i memorialet föregifwes, at ingen borde anses och förklaras för en kättare, eller falsk lärare, för thet, at han har orätta och falska begrep om vår christeliga religions hufwudpunkter och fundamentalartiklar, och likmätigt sådane sina falska begrep lärar andra, så framt han icke tillika förspörjes hafwa et ondt upsåt i wiljan: så hade Christus då skolat lära: Wakter eder för the falska propheter, icke blott för thet the lära thet, som falskt är, utan tå the tillika förspörjas hafwa et ondt upsåt i wiljan. Apostelen Johannes hade skolat så lära: Pröfwer andarna, icke förnämligast af theas bekännelse, och then lärdomen the med sig hafwa, utan af theas upsåt i wiljan. Apostelen Paulus hade skolat så lära: Om någon predikar eder annat ewangelium, han är therföre icke förbannad, så framt icke hos honom förspörjes ondt upsåt. Så se wi at Christus och hans apostlar hafwa förklaradt them för kättare, som icke hade rätta förståndet om then christeliga religionens hufwudstycker, och efter sitt orätta begrep och förstånd om them, lärde andra. Märkeligit är ock, hwad Paulus skrifwer til the galater: Cap. 5:4. I hafwen mist Christum, i, som genom lagen wiljen rättfärdige warda, och i ären fallne ifrån nådene.

Mången skulle tycka, at thesse hade godt upsåt i wiljan, som wille föra et så heligt och strängt lefwerne, at the genom lagen måtte rättfärdige warda. Sannerliga sådant folk är i mycket anseende, jämwäl i våra tider, och hållas the före, at wara, för sitt goda upsåt i wiljan, et fromt och gudeligt folk. Men hwad säger apostelen om them? The hafwa mist Christum och äro falna ifrån nådene. Man bör förthenskul ej ringa akta, eller låta sig wara lika, hwad begrep man i förståndet hyser om trones articular. Then som hafwer gifwit oss wiljan, har ock gifwit oss förståndet at fatta med, och tungan at tala med, och ordet, hwarerfer både förstånd, och wilja och tunga, ja alla både siäls och krops krafter och förmögenheter sig rätta böra.

2)

Til at bewisa, thet thetta försök är snörrätt stridande emot Sweriges fundamentallag, thettil behöfwes ej mera, än at allegera then första paragraphen af reger-

ingsformen, sant 1, 2, 3 § af Kongl. Maj:ts försäkring. Auctorn til memorialet har ock sielf thetta funnit. Men har sökt, at detta inkastet så bemöta, at han säger: Then som gifwit ut lagen, hafwer äfwenwäl magt at förklara och förbättra lagen, när han finner, thet nödigt wara. Therföre ock riksens höglofl. ständer förbehållit sig den myndighet, at uttyda och förbättra regeringsformen, som theras egna ord lyda, wid slutet af företalet; hwarigenom han förmenar, at regeringsformen ingalunda förwerras utan snarare förbättras.

Härtill swares: Riksens höglofl. ständer hafwa förbehållit sig then myndighet, at om framdeles någon uttydning eller förbättring behöfwes, sådant på allmän riksdag at göra. Men theremot hafwa the strängeligen förbudit, at til thenna regeringsformens uphåfwande och förändrande något hemligen eller uppenbarligen förehafwa och stämpla. Nu thetta försök, som memorialet innehåller, går just derpå ut, at uphåfwa och förändra regeringsformens 1:sta paragraph, och directe contradicera then samma: Thetta är ju intet någon förbättring, utan förwärring. Om man så får förfara med regeringsformen, så är intet mera någon paragraph theraf så helig och så otryggelig, at icke then på samma sätt, under namn af uttydning och förbättring, kunde aldeles uphåfwas.

Regeringsformen säger, at enighet i religionen och then rätta gudstiensten är then första och kraftigaste grundwalen til et låfligit samdrägtit och waraktigt regemente. Thetta bestrides i memorialet på thetta sättet: Hat och oenighet häröra intet af skiljaktiga meningar i förståndet, utan af allehanda onda böijelser i wiljan m.m. pag. 17. Man will thertilmed af the länders exempel, hwarest åtskilliga religioner tolas, i synnerhet af Preussens och Hollands exempel bewisa, at ther höres ej mer af split och oenighet, än ibland oss. Pag. 18—19. Här til swares korteligen. Skiljaktige meningar i förståndet, förordsaka naturligen skiljaktige böijelser och beslut i wiljan, i synnerhet när skiljaktigheten angår så wigtiga mål, som höra til religionen, eller trosbekännelsen. Gemenligen är man intagen af en besynnerlig ömhet och nit för sin egen, men af en wederwilja emot then fremmande. Man finner nu en skillnad uti riksens ständers tanckesätt angående civiles mål. Huru mycket större och farligare skulle then blifwa, om the ock woro åtskilde i anseende til trosbekännelsen? Thet är et falskt och fåfengt hopp, at inwånare uti et land skola beständigt wara eniga i politiska och civilmål, när the äro oense i religionsmål. Religionen och politiska afsikter blandas så tilsammans, at the uti praxi icke stå at åtskiljas, thet alla tiders historier intyga, och i synnerhet af Frankrikes och Englands historia kan bewisas. The inbördes krigen i Frankrike och Cromwells rebellion i England, som ofwanföre omrördt är, hade sin grundorsak uti religionstwister, så wäl som uti olikta tankar i politiska mål. Thetsamma kan ock med all sanning sägas om the bäge bekante partierne i England, Whigs och Torrys, som så stora rörelser och jämwäl förändringar i regeringen hafwa förorsakat. Men thesse exempel har auctor til memorialet icke widrördt, emedan the hans sats emotsäga och wederlägga. Hwad Holland widkommer, med hwars exempel han sin talan welat bestyrka, så finnes jämwäl af thes historia, hwad häftigt skakning thenna

republiquen utstått af then religionstvist, som i förra seculo upkom emellan remonstranter och contraremonstranter. Man will allenast här nämna the swära öden, som then widtberörde mannen Hugo Grotius, och med honom många flere, wid thet tilfället måst undergå. At Preussen ännu ej gifwit något wedermåle om landförderfwelig oenighet, ändock reformerte och ewangeliske lutherske blifwa ther tilsammans med hwarannan, thet har man at tilskrifwa konungarnas jemngoda sinnelag emot bägge, men förnemligast thet souweraina regeringssättet, som ther är. Kan altså Preussen i thetta mål ei tiena til et efterdöme hos oss, et folk, som annat regeringssätt hafwer, och sin frihet sig åberopar.

Widare anföres i memorialet, pag. 27, huru som the länder, som antagit folk af allehanda tungomål och religioner, hafwa therigenom funnit til så stora rikedomar, etc. och försvarsmedlen blifwit så fast grundade, at the aldrig kunna rubbas annars än genom inbördes oenighet. Swar. Just thetta inbördes oenighet, kan förstöra alt thet öfriga, och ödelägga altsammans. The inbördes krig, som för religionens skull blifwit förde i Frankrike och England, äro et oemotsäijeligt bewis härtil, och torde wara så godt, at äga litet med säkerhet, som at äga mycket, men therjämte swäfwä i fara, at mista alt. Aldrabäst wore, om manufacturerne kunde drifwas med inhemska arbetare. Men ther man nödwändigt behöfde utlänningar thertil, wore ganska wäl om sådane antoges, som äro af vår religion. Förmodeligen skulle man finna tilgång nog til sådana, hwarest våre religionsförwanter blifwa af catholikerna förtryckte och förföljde. Sådane försök, som thetta widlöftige memorialet innehåller, kunna wäl wara härflutne af en god mening, och af upsåt, at igenom fremmandes rikedomar idoghet och konstförfarenhet wilja rikta fäderneslandet, men the röija dock en mindre försorg och ömhet för thet, som longt angelägnare är. Och Gud förbiude, at the någon tid af riksens höglofl. ständer blifwa gillade och godkände. Gud beware sin församling, som han här i Sweariket hafwer, för all smitto af wilfarande lära. Han låte oss, våra barn och efterkommande intil werldenes ända få behålla thenna skatten, som wida wägnä öfwergår alla jordiska rikedomar: Enighet och renhet i then himmelska lä[r]an. Sielfwer Herren, hwars sak thetta är, uträtte thenna sin egen sak! Amen.

6

*Sekreta utskottets extraktprotokoll om stämplingar mot riket**Prästeståndets arkiv, R 894, Sekreta utskottets extraktprotokoll, nr 25**Protokollet sid 390*

Upl. hos pretest. d. 17 Jul 1747

Å nyo förehaf d. 24 d:o

Utdrag af protocollet, hållit i riksens ständers secrete utskott den 15 Julii 1744

Under det secrete utskottet, likmätigt sin plikt emot öfwerhet och fäderneslandet, och efter riksdagsordningen samt den af riksens höglofl. ständer det samma gifne instruction, haft all möda och omtäncka osparde at bibehålla riket uti fred, ro och skick, samt afböija de hinder, afwund och wår ägen osämja torde hafwa gifwit anledning til, har secrete utskottet icke utan en innerlig grämselse måst förspörja åtskillige dristige, eftertänckelige och förderfwelige anläggningar hemligen å färde wara, hwarigenom riket til sin säkerhet, succession til sitt bistånd, riksens ständer til sina fri- och rättigheter kunna sättjas uti wåda och äfwentyr.

Men som den högstas barmhärichet hwaraf detta riket så ofta rönt underbara prof, endast tilgifwas bör, at secrete utskottet erhållit tidige warningar och at slike farlige anslag icke fått uti mörkret afbida sin mognad och wärkställighet; så tror secrete utskottet sin plikt wara, at med lag, försigtighet, warsamhet, lämpa och kallsinnighet tillgripa de mått, som wid ett sådant tilfälle nyttjas och användas böra.

De samma lära dock äga föga wärkan, så framt icke en sådan enighet, som är rätta grunden til rikens och samhældens bestånd och waracktighet, snart återkallad och med fullkomlig laglydna bestyrckt warder, och som wårt kiära fädernesland endast derigenom kan räddas och fredas; så kräfwet den aldrahögsta Guden en sådan omtäncka af wåra samweten, wår nådiga öfwerhet af wår wördnad, riket wåra medborgare och efterkommande af den kärlek wij dem skyldiga äro och utan förbannelse icke neka kunna. Ut supra.

På befallning

Urlander

Sekreta handels- och manufakturdeputationens betänkande om Stockholms spinnhus

Prästeståndets arkiv, R 892, Sekreta handels- och manufakturdeputationen, nr 27.

Protokollet sid 552

Upl. d. 3. decbr. 1747

Rikens ständers secreta handels- och manufakturdeputations betänkande, i anledning af wederbörande föreståndares relation om dispositionen och hushållningen wid denna stadsens spinhus.

Sedan Hans Kongl. Maj:t genom utdrag af rådsprotokollet den 5 Januarii sistl:ne med rikens ständer i nåder behagat communicera wederbörande föreståndares till kongl. commerce- collegium afgifne relation om dispositionen och hushållningen wid denna stadens spinhus, så har, efter erhållen del af berörde relation, samt kongl. commercecollegii bifogade underdånige skrifwelse af d. 9 Dec. förledit år, deputationen funnit sin skyldighet wara, dess innehåll rikens höglöfl:e ständer korteligen at wid handen gifwa, såsom

1:mo att nu för tiden finnes uti spinhuset 145 personer, utom fem barn, in-mante, som dels blifwit ifrån förra åren genom kongl. Swea hofrätts och kongl. generalkrigsrättens resolutioner för begångne brott, antingen på lifstid eller wissa år ditudömd, dels ock ifrån hall- och manufaktur-rätten och stad-cämnersrätterne för tjenstlöshet, wanart, liderligt lefwerne, med mera ditskickade, dels ock genom stadsens politiecollegii anstalt för tiggeri på gatorne uptagne.

Utom ofwan bemelte personer hafwa ock, tid efter annan, så af siden, som yllefabriqueurnes mästare och arbetare blifwit från hall- och manufaktur-rätten till spinnhuset afskickade, at afarbete deras gäld och skuld, som de genom elak hushållning och wårdslöshet, samt liderligt lefwerne sig åsamkat.

2:o Till arbetet wid spinhuset hålles spinhusfolket ifrån kl. 5 om morgonen till kl. 9 om aftonen, och som enligt kongl. commercecollegii gjorde författning under den 28 Sept. 1729 ett års arbete blifwit räknat till 1440 sträng at karda, 720 sträng at spinna, eller 3456 sträng at skrubbla klädemakaregarn, så få de i spinhuset in-mante personer icke lösgifwas, innan de fullgjordt det arbete, som swarar i proportion emot den tid, till hwilken de dömmas at i spinhuset qwarblifwa.

3:o Uti sine särskilte rum syslesättes spinhuspersonerne således, at de unge och föhre tilldelas hwit och couleurt spansk ull, och de ålldrige deremot hwita och couleure klädesboj och friesullen.

4:o Den ull som wid spinhuset uparbetas, blifwer af wissa ylle-manufacturister här i staden, enligt hall- och manufactur-rättens dem emellan gjorde fördelning till spinhuset lefwererad. Och betala åter bemelte manufacturister till spinhuset den, å spånaden efter des särskilte sorter, årsatte arbetslön; uti hwilken dock kongl. commercecollegium i anseende till förspord brist på tillräckelig ull wid spinhuset, skall warit nödsakad, at genom utfärdat extractum protocolli d. 21 Febr. 1745 göra någon moderation, till at derigenom förmå fabriqueurerna at med ständig och tillräckelig ull förse spinhuset, och derjämte betaga all anledning till klagomål öfwer arbetslönens dyrhet.

5:o Widkommande spisordningen, beklädningen och den bestådde arbetslönen, så hafwa föreståndarne berättat, at sedan 1742 års början, 1:mo wid utspisningen den spisordning blifwit iakttagen, som riksens ständer wid 1741 års riksdag fastställt, 2:o at hwarje lögerdags eftermiddag till hwar och en person utdelas ett rent numererat lintyg, då det orena af lika numer till twetterskan aflefwereras; äfwen som de hwarje måndags föremiddag erhålla sin wissa betaltning för hwad de den föregående weckan antingen skrublat, spunnit eller kardat, och de des utan hwardera i October månad undfå ett par svenska skor.

6:o Är af föreståndarne anmält att, i anseende til l den excessive dyrheten på allehanda victualiewahror, samt årliga förminskningen i den spinhusafgift, som likmätigt Kongl. Maj:ts utfärdade taxa af d. 22 Julij 1735 här i staden upbäres, underhållet för de i spinhuset inmante personer sig till långt högre summa bestiger, än inkomsterne af denna fond och arbetslönen wilja förslå. Hwilken åtskillnad dock blifwit ersatt, igenom det af riksens ständer wid riksdagen år 1741 antagne tillbud, som krögerne här i staden gjordt, at wilja årligen betala i spinhusafgift en summa af 10 000 dlr s:mt i stället för den, wid 1736 års riksdag dem ålagde krögeri ullspånaden in natura.

Ytterst, som föreståndarnes förnämsta ögnamärke skall hafwa warit, at så långt de influtne medlen kunnat förslå, igenom afbetalningen förnöja dem, som medelst lefweranser gjordt huset försträckningar, och äfwen genom tidige uphandlingar förse huset med den wanliga årsprovisionen, så hafwa föreståndarne wid handen gifwit, sig till denna tiden ej mera kunnat med hinna, än 1:mo förnöija banquen och andre, för den gäld, de af spinhuset haft at fordra, 2:o ånyo förfärdiga nödige uthus och en bro af 280 alnars längd emellan staden och huset, 3:o sättja det gamla, till tack, väggar, dörrar med mera nog förfallne huset uti godt och förswar- ligt stånd, samt 4:o i förledit år göra, efter den af kongl. commercecollegio till spinhusets utwidgande approberade plan och dessein en nybyggnad af sten på östra sidan ifrån öfwersta huset neder åt gården om 76 alnars längd, 16 alnars bredd, och tre wåningar högt, igenom hwilken bygnad ej allenast tjänlige straff och arbetsrum kunna erhållas för fabriqueurernes wanartige mästare, som blifwa ditdömde, at derstädes sin

åsamkade skuld afarbete, utan ock efter handen särskilte rum inrättas, för liderlige och til laste begifne personer, at fram för andra till strängt och swårt arbete blifwa hållne.

Sedan deputationen således uptagit, hwad föreståndarnes relation om spinhusinrättningen innehåller, bör deputationen berätta, sig hafwa under anställd besiktning på spinhuset förnummit, icke allenast at de uti spinhuset inmante personer stiga til det antal, som föreståndarne wid handen gifwit, utan ock, att den af riksens ständer fastställde hushållningen med spinhusfolket och det mera, wärkeligen blifwit i ackt tagen, så at spinhusfolket icke haft något klagomål eller besvär at anföra, och deputationen således derwid icke finner någonting wara at påminna.

Igenom den af kongl. commercecollegio gjorde moderation uti arbetslönen wid spinhuset warda wäl spinhusinkomsterne till en stor del förminskade, som differencen är emellan den förr warande, och nu faststälte arbetslönen, men enär deputationen eftersinnar egenteliga orsaken till sådant kongl. collegii förordnande, nemligen at förmå fabriqueurerne, til at med ständig och tillräckelig ull förse spinhuset, så håller deputationen denna af kongl. collegio tagne författning så mycket nödigare, som spinhusets förlust wid den gjorde moderationen i arbetslönen, icke kan swara emot den skadan, at de i spinhuset inmante personer, i brist af spånad icke skulle kunna med arbete syslesättjas, men likafult af spinhuset sitt underhåll åtnjuta. I hwilket fall det med spinhusinrättningarne påsyftade hälsosamma ändamål i en hast skulle förfalla. Hwarwid dock deputationen är af den tankan, at så snart den befarade olägenhet af brist på nödig ull till spinhusfolkets syslesättjande uphörer, då äfwen den arbetslön, som för spånaden wid spinhuset tillförne blifwit betalt, åter bör i ackt tagas, och till spinhuset erläggas.

I öfrigit kan deputationen icke förbigå, at lämna spinhusföreståndarne till ett wälförtjänt beröm, det de under kongl. commercecollegii wårdande inseende, haft all omsorg ospard, at wara angelägne om spinhusets upkomst och befordran, til stadsens inwånares, och i synnerhet fabriqueurernes märkeliga nytta, hwilken deputationen förmodar blifwa desto säkrare och wissare, enär de, efter den, af kongl. collegio approberade plan, tilltänckte nya byggnaden och särskilte rum, för liderliga och till lasten begifne personer kunna warda förständigade och i stånd satte, hwarigenom den, så nödige och nyttige åtskillnaden emellan spinhus, och tuckt- eller rasphus må kunna winnas och åstadkommas, och spinhuset endast wara ett ställe, dit fattige och näringslöse menniskjor sig kunna begifwa, att genom ett frivilligt arbete sig födan förtjäna, men tuckthus nyttjas såsom straffrum, till de för brott och misgjärningar dömda personer.

Ytterst, har deputationen icke bordt obemält lämna, at kongl. commercecollegium uti des, under d. 9 dec. förledit år aflätne underdånige skrifwelse, uppå spinhusföreståndarnes anhållan, hos Hans Maj:t till nådig ihugkommelse anmält spinhuspredikanten Oluf Sundström och spinhusinspectoren Carl Mag-

nus Liwin, af hwilka den senare skall alt ifrån spinhusinrättningens början år 1724 flitigt och troligen sin sysla förrättat, och predikanten Sundström sanrt i 12 års tid, under ganska knappa wilkor å daga lagt en besynnerlig oförtrutenhet med de i spinhuset inbrackte personers underwisande i deras christendom hwilken kongl. commercecollegii för spinhuspredikanten Sundström och inspectoren Liwin gjorde föreskrift, är en sak, som, jämte det öfrige, deputationen till riksens höglofl:e ständers egit godtfinnande och ompröfwande hemställer.

Stockholm d. 5 Maij 1747

På riksens ständers secrete handels- och manufacturdeputations wägnar

Carl Gustaf Löwenhielm Henric Benzelius Tho. Plomgren OttoOlofsson

PERSONREGISTER

Födelse- och dödsår anges bara för prästeståndets ledamöter.

A

Adlermarck, Carl Magnus, härads-hövding, slutl. friherre, 489, 532–533, 551–552

Adlerstedt, Lorens (Lars), kammar-råd, slutl. landshövding, 337

Adlerstierna, Jakob, löjtnant, 474

Adolf Fredrik, kronprins, slutl. kon-ung av Sverige, VII–VIII, 14–15, 23–24, 38, 41, 45, 71, 77, 95, 111, 113, 134, 184, 225, 229, 273, 279, 297, 299, 327, 331, 373, 376, 408, 549, 576, 606–607, 624

Adrian (Hardelen), Catharina, se Adrian, Johan **Gottlieb**, 573

Adrian (Hardelen), Johan Gottlieb, kapten, tygmästare vid artilleribatal-jonen i Finland – Hans änka Catha-rina **Adrian** (Hardelen), 573

Agorelius, Otto Olofsson, nämnde-man, Grythyttan, Närke och Värmlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 50, 58, 71, 78, 99, 116, 132, 275, 290, 306, 316, 327, 503, 546, 556, 655

Ahlquist, kronobefallningsman, 326

Aken, Frans Mikael von, apotekare i Örebro, 197

Almquist, Anders, handelsman i Lin-köping, 487–488, 502

Alstrin, Erik (1683–1762), biskop i Växjö, slutl. biskop i Strängnäs, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, XIII, 1–2, 4–6, 15–16, 33–34, 37, 42, 44, 48, 53–54, 60–62, 75, 80, 90, 95, 100–101, 113, 118–119, 125, 129, 131, 137, 141, 143–144, 146, 148, 153, 166, 169, 172–

175, 179, 184–186, 189–191, 200, 202, 205, 209, 211–212, 214, 221, 224, 226–229, 235, 240, 249, 263–264, 268, 271, 273, 277, 279, 281–282, 284–285, 291, 300–301, 305, 309–310, 312, 321–322, 325, 329–332, 346, 356, 365, 368–371, 374–375, 377, 379, 382–383, 389, 393, 395–396, 405, 407, 410, 413, 425, 428–429, 436–437, 442–443, 446–447, 449–450, 455, 470, 473–475, 478, 480, 483, 487, 494, 520, 529, 531, 538, 541, 548–550, 558, 576, 578, 607, 623

Alström, Jonas, kommerseråd, slutl. adlad **Alströmer**, XIII

Amelberg (Ammelberg), Anders, råd-man och bruksägare från Åmål, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 175, 478, 590

Aminoff, Henrik Johan, överstelöjtnant, slutl. generallöjtnant, 254, 361

Anckarcrantz, Anna Margaretha, änka efter kommandanten Göran Vilhelm **Lejonsten**, 547

Andersson, Erik, nämndeman, Hedemora, Kopparbergs län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 220

Andersson, Olof, nämndeman, Ljungby, Kalmar län, riksdagsman i bondeståndet 1746–747, 89, 308, 492

Andersson, Örns Per, Mora, Kopparbergs län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 219, 545, 553, 598

Andrä, Jacobi, judisk luthersk konvertit, 108

Ankarcrantz, Hans, amiralitetskapten,

slutl. amiral, 474
Anrep, Aleph Herman, kammarherre, understallmästare, slutl. lagman, 597, 600
Arnell, Carl, expeditionsssekreterare, kansliråd, slutl. president i bergskollegium, 74, 102
Asp, Matthias (1696–1763), teol. professor i Uppsala, kyrkoherde i Vaksala, Uppsala stift, kontraktsprost, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 1, 34, 41, 50, 62, 128, 130, 149, 153, 169, 206, 214, 239, 241, 250, 264, 270, 322, 371–372, 436, 448, 455, 470, 478, 623
Assarsson (Assersson), Olof, nämndeman, Tullebo, Älvsborgs län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 127–128, 215, 222, 261, 265, 286
Aulænius, Sven (1700–1764), komminister i Virestad, Växjö stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 4, 30–31, 36, 42–43, 50, 67, 195, 231, 325
Aulævill, Peter, justitieborgmästare i Stockholm, talman i borgarståndet 1746–1747, 19, 65, 71, 93, 124, 140, 152, 165, 190, 195–196, 225–226, 239, 299, 393, 477, 554, 558, 576, 592, 606
Aulin, Casten (1687–1763), prost i Malmö, Lunds stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 49, 67, 88, 102, 112, 115, 154, 171, 174, 189, 239, 241, 247, 384, 469, 484
Aulin, Jonas, (sterbhuset), hovmästare, 409
Aurælius, Johan (Joan) Petri (1683–1758), prost, Istorp, Göteborgs stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 12, 43, 56, 64, 67, 94, 104, 115, 138, 142, 144, 162, 204, 231, 252, 303, 313, 330, 391, 400, 415, 422, 453, 458, 502, 549, 553, 595,

623

B

Backström, bokbindare, 487–488, 502
Barchius, Nicolaus, hovpredikant, assessor, domprost, slutl. biskop, 428
Barck, Nils, greve, envoyé, slutl. hovkansler, 444
Baronoff, Gotthard, överstelöjtnant, godsägare i Finland och Estland, 336
Bauman, Niklas Didrik von, löjtnant, överstelöjtnant, slutl. överste, 469
Baumberg, Agneta, spinnerska, 625
Beckman, Erik (1700–1749), prost i Knutby i Uppsala stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 1, 35, 44, 71, 130, 145, 148, 153, 176, 270, 287, 295, 301, 358, 485, 493, 501, 623
Bellman, Johan Arendt, protonotarie, slutl. lagman, 340, 446
Benzelius, Erik (1675–1743), ärkebiskop, 63, 204, 208, 595–596
Benzelius, Erik, bergsfogde, bergsmästare, slutl., adlad **Benzelstierna**, bergsråd, 427, 596
Benzelius, Henrik (1689–1777), biskop i Lund, slutl. ärkebiskop, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, dess talman fr.o.m 30 sept. 1747, VII, 1, 3, 8, 20, 31, 34, 40, 44, 47, 53, 60–64, 70, 73–74, 76, 79, 82–83, 90, 96, 124–125, 129, 138–143, 146–148, 152–156, 159–169, 172, 177, 188, 194, 198, 201–202, 204, 207, 209, 211, 217–219, 223, 226, 228–229, 235–236, 239, 242, 248–249, 256, 271, 273, 281–282, 285, 294–297, 310, 312–314, 320–322, 324, 330, 349, 354, 356, 369, 375, 384–385, 393, 395, 398, 400, 406–407, 409, 415, 417, 419, 430, 435–441, 449–450, 452–453,

- 455, 459, 463, 478–479, 481–485, 487–496, 501, 504, 506, 508, 513–514, 516, 520–522, 524–528, 530, 532, 534, 536, 540–543, 554, 566, 571, 575–577, 579, 584, 591–593, 595, 602, 604, 607, 623, 655
- Benzelius**, Jakob (1683–1747), ärkebiskop, talman i prästeståndet 1746–1747 (död 19 juni 1747) – Hans änka Catharina **Edenberg**, 165
- Benzelius**, Jakob (1683–1747), ärkebiskop, talman i prästeståndet 1746–1747 (död 19 juni 1747) – Hans änka Catharina **Edenberg**, VII, 1, 4–8, 10, 12, 14, 17–19, 22–24, 26–37, 39–41, 43–44, 46–53, 55–60, 63–72, 74–82, 84–89, 92–97, 99–100, 103–104, 106–112, 114, 121, 126, 130–131, 133, 139–140, 151, 162, 164–167, 169–172, 179, 183–186, 188, 195–197, 200, 202–206, 208–209, 211–212, 214–215, 219, 225, 232, 239, 246–254, 256–257, 259–260, 262, 264–266, 268–278, 280–287, 289–300, 302–304, 306, 309, 313, 316, 321, 324, 327, 368–370, 372–375, 377–378, 389, 392, 409, 482, 489, 543, 593, 596, 607, 622
- Benzell** (Benzel), Erik, auditör, slutl. adlad **Benzelstierna**, hovrättsassessor, 373, 377, 489–490, 533
- Bergenhjelm**, Göran Fredrik, amiralitetsnotarie, slutl. amiralitetskammarråd, 291, 311, 314, 319, 338, 406
- Bergenstierna**, Johan d. y., underceremonimästare, kammarherre, 22, 591
- Bergenstierna**, Johan d. ä., bergsråd, 230
- Bergensträhle**, Johan (Jonas), häradshövding i Ingelstads m. fl. härader i Östergötland, slutl. hovrättsassessor, 244, 255
- Bergensträhle**, Johan Gabriel, protokollssekreterare, slutl. hovrättsråd, 420
- Berger**, Johan Fredrik von, kapten vid Zanderska regementet, 339
- Bergh**, Sven, rådmän i Askersund, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 450
- Bergius**, Andreas (1691 el. 1693–1750), pastor primarius i Stockholm, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 1, 6, 22, 27, 34, 36, 43, 66, 73, 117, 128, 130, 138, 153, 155, 229, 270, 322, 382–383, 389, 427–428, 437, 478, 487–488, 502
- Bergman**, Bengt Georg, sekreterare i utredningskommissionen, slutl. lagman, 579
- Bergman**, Hans Fredrik, auskultant i Göta hovrätt, landskamrer i Kronobergs län, slutl. hovrättsråd, 462, 569
- Beronius**, Magnus Olai (1692–1775), biskop i Kalmar, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 24, 34, 43, 45, 53, 55, 80, 82, 92, 130–131, 146, 155, 157, 162, 173, 203
- Bethun**, Carl Isak, kapten – Hans änka Anna Catharina **Bruun-Bethun**, 244
- Betulin**, Jonas, handelsman i Stockholm, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 103, 193
- Bielke**, Sten Carl, friherre, hovrättsråd, slutl. vice president vid Åbo hovrätt, XII, 157, 301, 506
- Bielke**, Ture Gabriel, greve, överste, generalmajor, slutl. riksråd, 144, 602
- Bildstein**, Eberhard von, friherre, generalmajor, slutl. generallöjtnant, 129
- Billberg**, Carl Gustaf, kommissarie i kungl. kammarrevisionen, slutl. kammarrevisionsråd, 288, 360

- Billborg**, Johan Gustaf, vice notarie i Svea hovrätt, 259, 489, 532
- Björk**, Elias (1693–1771), kyrkoherde, Örslösa, Skara stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 22, 44, 64, 67, 161–162, 381, 395, 408, 413–414, 416–417, 421, 426, 428, 469, 550, 581, 623
- Björling**, lagman, 490
- Blackwell**, Alexander, kungl. livmedikus, politiker, X, 390, 395
- Blidberg**, Nils, vice häradshövding, slutl. justitieborgmästare i Karlskoga, 459
- Boberg**, Carl Gustaf, hovsekreterare, borgmästare i Öregrund, slutl. borgmästare i Ystad, 161, 332, 402
- Boberg**, Jakob, hovauditör, 340
- Boije af Gennäs**, Erik Gustaf, överjägmästare, slutl. hovjägmästare, 601
- Boije af Gennäs**, Hans Henrik, kapten, slutl. friherre, ointrod., president i statskontoret, 585, 592
- Boltz** (Boltz), Emanuel, evangelisk auskultant från Österrike, 435, 443–444, 451
- Boltenstern**, Carl Fredrik von, amtman (amtshauptman), hovråd, slutl. kammarråd, 339, 507
- Bonde af Björnö**, Gustaf, greve, landshövding, riksråd, slutl. rikskansliråd, IX, 139, 144–145, 165–166, 230, 586
- Bonde af Björnö**, Tord Bernhard, greve, kammarherre, hovmarskalk, 85
- Bonde af Säfstaholm**, Carl Claesson, greve, kammarherre, 149
- Bonde af Säfstaholm**, Fredrik Lorentz, greve, auskultant i bergskollegium, kammarherre, 142
- Boneauschiöld**, Gustaf, statssekreterare, 23
- Borg**, Anton, justitieborgmästare i Malmö, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 251
- Bornander**, Peter, häradshövding, 256
- Brahe**, Erik, greve, ryttmästare, major, slutl. överste, 35
- Brandt** (Brant), Georg, riks- och myntvärdien, assessor, slutl. extra ordinarie bergsråd, 244
- Brandten** (Branten), Carl Fredrik von, ryttmästare, slutl. major, 583
- Brandten** (Branten), Henrik Johan von, kapten, slutl. överstelöjtnant, 131
- Brase**, Hans, auditör, 218
- Bratt**, Elisabeth von, se Johan Georg Maydell (Maidell), 543
- Braunerhielm**, Samuel, protokollssekreterare, slutl. kammarråd, 293
- Breant** (Briant), Johan, auditör, revisor, slutl. krigskommissarie, 454, 458–459, 465, 467, 583
- Bremen** (Brehmen), Dorothea Margareta von, fru, 581
- Bremen** (Brehmen), Joel, byggningsborgmästare i Stockholm, 363, 368
- Brenner**, Carl, häradshövding, slutl. lagman, 490
- Brenner**, Maria Aurora, fru, 268, 279, 590
- Bring**, Sven, professor i historia vid Lunds universitet, slutl. adlad
- Lagerbring**, kansliråd, 561
- Brock**, kapten, 324
- Brock**, Matthias, brukspatron, 598
- Brodd**, Petrus, domprost i Skara, 57
- Broman**, Carl, överceremonimästare, slutl. landshövding, 595
- Broman**, Erland, hovmarskalk, slutl. friherre, ointrod., president i kommerskollegium, 157, 185, 190, 299, 332, 589
- Brookman**, boktryckare, 234, 285
- Broström**, Carl Niklas, kronobefallningsman, slutl. lanträntmästare i

- Örebro, 405
- Broström**, Johan, lanträntmästare i Örebro, 405
- Browald** (Browall), Isak, kvartermästare, slutl. överste, 350
- Browall**, Wilhelm, bokhållare, 380
- Browallius**, Johan (1707–1779), teol. professor i Åbo, slutl. biskop i Åbo, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 19, 22, 24–27, 29–30, 34, 40, 46, 51, 53–54, 64, 66, 69, 77, 88, 97, 99, 105, 108, 111–113, 117, 122, 126, 129, 134, 136–141, 146–148, 150, 153–158, 162, 167, 175, 178, 183–184, 189–191, 193, 195, 197–199, 201–202, 210, 221, 224, 226, 228, 236–237, 247–248, 252, 257, 259, 270–271, 279, 289–290, 297, 304–305, 307–308, 311–312, 315, 318–319, 322–325, 327, 329–330, 337, 344–346, 350, 354, 356, 358–359, 361–362, 381, 391, 410, 412, 416–418, 424–425, 428–430, 435–436, 440–442, 447, 449–450, 454–455, 461, 467, 486, 491, 493, 495, 499, 504–505, 513, 516–517, 519, 521–522, 527, 530, 538, 540–541, 550, 566, 570, 575, 593–594, 596–597, 623
- Bruce**, Johan Fredrik, vice häradshövding, 271
- Bruhn**, Johan, skräddareällderman i Stockholm, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 256
- Brunjansson**, Niklas, auditör, sekreterare, slutl. lagman, protonotarie i Göta hovrätt, 338
- Bruse**, Michael, snörmakare, 268
- Bruun-Bethun**, Anna Catharina, se Bethun, Carl Isak, 244
- Bröms** Isaksson, Petter, vice häraradshövding, slutl. häradshövding, 231
- Buddenbrock**, Fredrik Magnus, friherre, löjtnant, 211
- Bungencrona**, Carl Gustaf, assessor, slutl. kommersråd, 300, 315
- Burman**, Nils Jakob, kamrer i krigskollegium, 420, 460, 565
- Burman**, Olof, bibliotekarie, 601
- Bång** (Bonge), Christina, se Maurits Bång (Bonge), 556–557
- Bång** (Bonge), Maurits, kamrer i manufakturkontoret – Hans änka Christina Bång (Bonge), 556
- Bång**, Abraham, kyrkoherde i Torp, Härnösands stift, slutl. prost, 374–375
- Bååt**, Seved, friherre, riksråd, riksskattmästare, 551
- Bååtiska arvingarna**, se Seved Bååt, 551
- Bäck** (Bæck), Elisabet, fru, 181
- C**
- Calvin**, Jean, reformator, 643–644
- Carlborg**, Henrik (d.1766), prost i Närpes, Åbo stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 19, 22, 29–30, 34, 37–38, 44, 66–67, 99, 109, 151, 157, 160, 165, 169, 173–176, 193, 199–202, 207, 218, 231, 264, 270, 286, 395, 451, 623
- Carleson** (Carlsson), Carl, sekreterare, slutl. statssekreterare, 332
- Carleson**, Edvard, kansliråd, slutl. president i kommerskollegium, 332
- Carlsköld**, Carl, protokollssekreterare, krigsråd, slutl. statssekreterare, 420, 505, 529
- Carlsson**, Ivar, kansliråd, extra ordinarie envoyé, 36
- Carlstein** (Carlsten), Jonas, extra ordinarie kanslist, 380
- Carsell**, Carl, landssekreterare, slutl. häradshövding, 405
- Cederbielke**, Johan, friherre, ointrod., justitiekansler, landshövding, 553
- Cedercreutz**, Herman, friherre, slutl. greve, ointrod., riksråd, 24, 576, 605

- Cedercrona**, Daniel Gustaf, riddarhusfiskal, slutl. assessor, 418
- Cedercrona**, Johan Ulrik, kapten, slutl. major, 473, 573
- Cederfelt**, Sten, lagman, slutl. expeditionsssekreterare, 207, 442
- Cederhielm**, Carl Wilhelm, friherre, kammarherre, 262, 348, 428
- Cederhielm**, Erik Germund, friherre, lagman, häradshövding – Hans änka Catharina Ebba Carlsdotter **Natt och Dag**, 82, 112
- Cederhielm**, Germund Carl, friherre, häradshövding, slutl. hovrättspresident i Åbo, 176, 532
- Cederholm von Schmalensee**, Abraham, kamrer vid krigsskolegium, slutl. postdirektör, 283–284
- Cederström**, Helena, änka efter biskopen S. B. **Caméen** i Västerås, 336, 419–421, 439
- Cederström**, Margareta, se Nicolaus **Sternell**, 343
- Cederström**, Olof, friherre, riksråd – Hans änka Maria Charlotta **Rålamb**, 343, 601
- Cedré**n, Andreas (d.1770), kyrkoherde i Guthem och Norlanda, Visby stift, riksdagsman i präteståndet 1746–1747, 4, 40, 56, 61, 64, 67, 71, 88, 109, 115, 122, 144–145, 151, 169, 180, 194, 231, 233, 247, 302, 363, 469, 623
- Celsius**, Anders, professor i astronomi i Uppsala, XII
- Celsius**, Olof d. y., bibliotekarie, professor i historia vid Uppsala universitet, slutl. biskop i Lund, 323, 329–330, 360
- Cervin**, Frans, borgmästare i Karlshamn, slutl. lagman, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 372
- Christiernin**, Adolf Adolfsson, brukspatron, 579, 605
- Christiersson**, Erik Vilhelm von, häradshövding, slutl. assessor, kammarherre, 113
- Classon**, Harrie (Harje), handelsman i Stockholm – Hans arvingar, 376
- Classonska arvingarna**, se Harrie (Harje) Classon, 376
- Clayhills** (Claijhills), Georg Wilhelm, rådmän i Helsingfors, slutl. borgmästare, 581
- Colling**, Ol., assessor i bergsskolegium, 43, 45, 385
- Corylander**, Christina, änkeprostinna, 235
- Corylander**, Johan, teol. dr., bibliotekarie vid Lunds universitet, latinsk skald, slutl. kyrkoherde i Gammaltorp och Ysane, Lunds stift, 401, 406–407
- Corylander**, Peter, sedelförfalskare, 336
- Coyet** (Coijet), Sten, friherre, överstelöjtnant, 181, 234, 362, 409, 455, 566
- Cravesac**, luthersk konvertit från Frankrike, 388, 572
- Creutz**, Carl Fredrik, friherre, löjtnant, 408, 473
- Creutz**, Gustaf, greve, landshövding – Hans änka Hedvig Eleonora **Maydell** (Majjdell), 543
- Cromwell**, Oliver, engelsk militär och statsman, inrättar den engelska republiken, 644, 649
- Cronhielm af Flosta**, Carl, greve, sergent, kapten, slutl. överstelöjtnant, 308
- Cronhielm af Flosta**, Johan, greve, korpral, slutl. landshövding, generallöjtnant, 213, 218, 598
- Cronhjort** (Cronhiort), Carl Gustaf, friherre, överste, slutl. president, 248, 566, 572
- Crusebjörn**, Anna Catharina, se Lorens Adolf Ridderborg, 543, 547
- Cygnæus**, Zacharias, kyrkoherde,

Mäntyharju, Borgå stift, 28, 32, 421, 438, 451, 456

D

- Dahl**, Carl, vice häradshövding, 256
Dahl, Zacharias, komminister i Jakobstad, Åbo stift, 22, 92, 130, 162–163, 534
Dahlin, Olof, kungl. bibliotekarie, författare, slutl. adlad **von Dalin**, rikshistoriegraf, hovkansler, XII, 338, 559, 561
Dahlman, Lars von, amiralitetsråd, slutl. landshövding, 256
De Geer, Charles (Carl), friherre, kammarherre, hovmarskalk, 555
De Geer, familjen, 555
De Geer, Louis, överhovintendent, 555
Didron, Johan Fredrik, friherre, överste, slutl. generallöjtnant, 71, 133, 177
Drake, Anders von, president i kommerskollegium – Hans änka Sofia Lovisa **Psilanderhielm**, 343
Drangel, Daniel (1698–1783), kyrkoherde i Tuna, Linköpings stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 49–50, 63, 67, 125, 130, 169, 199, 209, 231, 252, 296, 349, 369, 378, 533, 623
Drufva, Peter, kammarråd, slutl. landshövding, 293
Drös, Catharina von, änka efter konterfejaren **Hueck** i Fredrikshamn, 244
Duwall, Gustaf, friherre, kammarherre, ambassadör i Storbritannien, slutl. landshövding, 590
Döbeln, Johan Jakob von, protokollssekreterare, slutl. kansliråd, 420
Düben, Joakim von, friherre, assessor, slutl. riksråd, kanslipresident, 270–271, 283
Düring, Johan Christoffer, friherre,

general, slutl. geve, ointrod., fältmarskalk, överståthållare i Stockholm, 277, 295, 585–586, 589

E

- Ebbeltoft**, Anders, vice landssekreterare, 319, 342
Eckman, Petrus Olai (1698–1755), kyrkoherde i Stora Skedevi, Västerås stift, slutl. prost, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 4, 7–9, 22, 30–31, 34, 45–46, 49–51, 53, 55, 61–62, 72, 74, 97, 101, 109, 124–125, 127, 130, 138–139, 141, 143, 147–148, 153, 199, 201, 209, 225, 228, 262, 270–271, 291, 337, 358, 370, 383, 393, 395, 439, 509, 547, 549, 554–555, 572, 605, 623
Edenberg, Catharina, se Jakob **Benzelius**, 372, 376, 593
Edvard VI, konung av England, 647
Eggert, Paul, kapten, regementskvartermästare, slutl. livdrabant, 360
Ehrenborg, Jöns Mikael, kapten, slutl. överstelöjtnant, 464, 472, 538
Ehrenfelt, Anders, hovauditör, 269
Ehrenhielm, Erik, auditör, slutl. häradshövding, 300, 480
Ehrenhoff, Carl Gustaf, kanslist, slutl. vice president, 339, 357
Ehrenkrona, Carl Gustaf Gammal, friherre, kammarherre, slutl. hovmarskalk, riksråd, 50
Ehrenkrona, Samuel Gammal, friherre, sekreterare, slutl. kammarråd i kammarkollegium, 333
Ehrenlund, Samuel, registrator, slutl. andre expeditionssekreterare, 292, 340
Ehrenpreus, Carl Didrik, riksråd, friherre, slutl. greve, ointrod., akademikansler, 468
Ekeblad, Claes Christoffer, greve, kapten vid Upplands infanteriregemente, slut. generalmajor, 119, 121–123,

- 126, 276
Ekeblad, Claes, greve, kansliråd, slutl. riksråd och kanslipresident, 157, 162, 581, 607
Ekebom, Jakob, häradshövding, 132, 170
Ekendahl, Anders Andersson, häradsdomare, Söderby, Uppsala län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 104, 109
Ekerman, Nils, advokatfiskal, slutl. assessor, 311, 314, 342
Ekerman, Paul, justitieborgmästare i Göteborg, slutl. handelsborgmästare i Göteborg, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 160, 473
Ekerman, Petrus, professor vid Uppsala universitet, 371
Ekestubbe (Ekstubbe), Johan Leonard, riddarhuskanslist, slutl. kansliråd, 14, 25, 46, 106, 126
Ekman, Jon, häradshövding, 533
Ekman, Olaus, skolmästare och kaplan vid Hedvig Eleonora församling i Stockholm, 49
Ekstedt, Erik, inspektör, 471
Elisabet, kejsarinna av Ryssland, VII–VIII, 124, 407
Enander, Samuel, sekreterare vid generalkrigsrätten, assessor, slutl. hovrättsråd, 313
Eneroth, Daniel, vice häradshövding, 358
Engelke, Otto Fredrik, kungl. sekreterare, slutl. adlad Engelcrantz, kansliråd, 74, 96, 102
Erik XIV, konung av Sverige, 112
Eriksson, Erik, undermarkscheider, slutl. borgmästare i Falun, 404
Ersson (Eriksson), Mats, skattebonde, Ramsta, Uppsala län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 222
Ersson, Anders, häradsdomare, Enderberga, Stockholms län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 364, 474, 496
Ersson, Nils, bonde, Edby, Uppsala län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 465
Ertman, Jakob von, assessor, slutl. kammarråd, 296
Esberg, Carl Henrik, banksekreterare, slutl. assessor, 178
Esberg, Erik, bergmästare, 244
Essen, Fredrik Ulrik von, friherre, hovjunkare, slutl. kammarherre, 529
- F**
Fabrech (Fabreck), Carl, kamrer vid Vadstena krigsmanshuskontor, slutl. krigsråd, 353–354, 579, 582, 584
Faggot, Isak, hovrättsadvokat, slutl. advokatfiskal, 341
Faggot, Peter, rådmän i Stockholm, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 86, 95, 212, 262, 293, 323, 382, 415, 542, 577
Fahlenius, Jonas, biskop i Åbo, 173–174, 183–184, 210
Fahlström, Ludvig, friherre, överste, generalmajor, 283
Fahlundius, Andreas Magni, kyrkoherde, Gudhem, Skara stift, 5, 46, 57, 92
Falkenberg af Trystorp, Carl, landshövding – Hans arvingar, 589
Falkenberg af Trystorp, Gabriel d. y., friherre, rektor, kammarherre, lagman, slutl. landshövding, 160, 592, 600
Falkenberg af Trystorp, Gabriel d. ä., friherre, kammarherre, hovmarskalk, slutl. landshövding, 600
Falkenberg ska arvingarna, se Carl Falkenberg af Trystorp, 589
Falkengren (Falkengreen), Abraham, vice amiral, slutl. amiral, amiralitetsråd, 181, 281

- Faltzburg**, Carl Gustaf, friherre, generaladjutant, ryttmästare, 570
- Feiff**, Jacob, ryttmästare, 108
- Feiff**, Sara, änka efter översten Konrad Nieroth, 58, 75
- Festing**, Johan, bergmästare i Åbo och Björneborgs län, 255
- Filenius**, Petrus (1704–1780), domprost i Linköping, slutl. biskop i Linköping, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 12, 35, 39, 42, 58, 70–71, 84, 86, 99, 121, 137, 139, 143, 147–148, 150–151, 153, 160, 162, 166, 169, 221, 242, 255, 257, 268, 279, 321, 331, 344–345, 348–349, 370, 375, 384–386, 390–391, 424–425, 434, 443, 445, 456–457, 463, 467, 470–471, 473, 478, 480, 483–485, 495, 500, 517, 528, 530, 534, 541–542, 568, 593, 609, 623
- Finérus**, Carl Ebbe, borgmästare i Nyköping, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 168, 183, 379, 450, 532, 546
- Fischer**, Jakob, bergmästare, 287
- Fleming af Liebelitz**, Göran, friherre, överstelöjtnant, slutl. generalmajor, 246
- Fleming af Liebelitz**, Herman d. y., friherre, kapten, slutl. överste, 197
- Fleming af Liebelitz**, Herman d. ä., friherre, riksråd, amiralitetsråd, kollegiepresident – Hans arvingar, 567
- Fleming af Liebelitz**, Otto, friherre, kapten, slutl. riksråd, 35
- Fleming**, Jakob, landshövding – Hans arvingar, 587
- Fleming**, Magnus, friherre, överstelöjtnant – Hans arvingar, 181
- Flemingska arvingarna**, se Herman Fleming, 567
- Flemingska arvingarna**, se Jakob Fleming, 587
- Flemingska arvingarna**, se Magnus Fleming, 181
- Flygarell**, Magnus Gabriel, vice härads-hövding, auditör, 463
- Foenander**, Immanuel, vice pastor i Pelgjärv, Borgo stift, slutl. kyrkoherde i Janakala, Åbo stift, 341, 357
- Forbes**, A. Magnus, kornett, XII, 406, 421–422
- Forsell**, Jakob, rådman i Degerby, borgmästare i Lovisa, slutl adlad af Forselles, kommerseråd, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 213, 496, 570
- Forssman**, Johan Gabriel, handelsman i Södertälje, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 284
- Forstén**, Henrik Johan, borgmästare i Helsingfors, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 591
- Forswall**, Georg, tullinspektör, 471, 476–477
- Franc**, Johan, lagman, 367, 585
- Fredenstierna**, Adam, hovrättsråd, slutl. hovrättspresident, 295, 297
- Fredrik I**, konung av Sverige, IX, 14–15, 20, 22–24, 45, 70–71, 73–74, 79–81, 95, 106, 113, 115, 117–119, 123–124, 126, 130, 154, 159, 162, 169, 174–175, 190, 195–196, 200, 203, 205–209, 224, 227–228, 233, 235, 248, 251, 263, 265, 268, 287–288, 294, 299, 302, 322–323, 330, 336, 346, 355, 394, 423–424, 432, 442, 449, 455, 461, 506, 511, 546, 548–550, 558, 575–578, 584, 606–607, 621–622, 624, 638, 640
- Fredrik II**, konung av Preussen, 390
- Frese**, Martin (Mårten), kapten, 585
- Frijs**, Knut, glasbruksinspektör, 405
- Frondin**, Elias, professor i historia vid Uppsala universitet, 323, 329–330, 360, 371
- Frosterus**, Jacob, prost, Bierno, Åbo stift, 26
- Frölich**, Carl, greve, hovrättspresi-

dent, 420

Frölich, David, greve, överste, 167, 183, 295

Fuchs, Rutger, friherre, överståthållare i Stockholm, 175, 437, 446, 458

Funck, Johan, friherre, kammarherre, häradshövding, slutl. lagman, 52, 175–176, 258, 490

G

Gartman, Gustaf, livdrabant vid Kronobergs regemente, 360

Gerdessköld (Gerdesschiöld), Johan, revisionssekreterare, slutl. friherre, hovrättspresident, 588

Geringius, Erik, komminister i Jakob och Johannes församling i Stockholm, 610

Gestrin, Olof, kyrkoherde i Hudiksvall, Uppsala stift – Hans änka Hedvig **Wallenius**, 382

Gezelius, Johan d. y., biskop i Åbo, bibelutgivare, 84, 387, 411

Govenius, Zacharias, rådman i Helsingfors, 581

Goës, Bengt Edvard, beridare, slutl. stallmästare, 183

Gran, Johan Önnert, rådman i Karlskrona, handelsman, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 274

Granholt, Erik, hovpredikant, slutl. kontraktprost i Uppsala ärkestift, 132, 215, 240–241, 266, 277, 349, 353, 384

Granskoug, Christina, änka efter Fredrik **Granskoug**, handelsman i Karlskoga, 311, 472

Grefwing, boktryckare, 411

Grewesmöhlen, Carl Engelbrecht, vice häradshövding, slutl. lagman, 170

Grewesmöhlen, Johan Engelbrecht, assessor i Svea hovrätt, slutl. hovrättsråd, 170, 230

Gripenhielm, Axel Johan, friherre

överste, slutl. landshövding, 271, 273, 296

Grise, Peter, kamrer i generaltullkontoret, 334

Grisheim, Ernestina, hovfröken, 589

Groth (Groot), Christoffer, f.d. kungl. livdrabant, slutl. brandkapten i Stockholm, 339–340

Grotius, Hugo, nederländsk humanist och bibelfilolog, 650

Grundell, Gerhard Adolf, friherre, sergeant, slutl. rustmästare vid Åbo läns infanteriregemente, 305

Grönhagen, Johan Gabriel, friherre, sergeant, slutl. kapten, 434, 472, 599

Gustaf, svensk arvprins, slutl. konung Gustaf III av Sverige, VII, 14, 23, 35, 93, 95–96, 111, 124, 169, 586, 594, 597

Gustav II Adolf, konung av Sverige, 336, 617

Gustav Vasa (eg. Gustav I), konung av Sverige, 76, 112, 327, 561, 617

Gustavsson, Göran, major, 451

Gyldenhoff, Baltsar, friherre, landshövding, 279, 590

Gyllenadler, Carl Gustaf, sekreterare i kammarrevisionen, slutl. kammarrevisionsråd, 340

Gyllenberg, Carl, greve, riksråd, kanslipresident, akademikansler i Uppsala, 23, 121, 124, 126, 373, 577

Gyllenberg, Elisabeth, f. **Derith**, änka efter Carl Gustaf **Sparre**, 343, 601

Gyllenberg, Fredrik, greve, lagman, slutl. kollegiepresident, 168, 228, 260, 264–265, 276, 337, 480, 545, 569, 601

Gyllenberg, Henning Adolf, greve, överintendent, hovkansler, slutl. riksråd, 91–92, 137–138, 149, 186, 265, 269, 273, 279, 282, 311–312, 353, 423, 480

Gyllenborg, Jakob Johan, greve, aktuarie i riksarkivet, slutl. landshövding, 358–359, 373, 378, 420

Gyllenborg, Johan, greve, akademiskansler, riksråd, 604

Gyllenbååt, Carl Caspar, vice häradshövding, häradshövding, slutl. lagman, 177

Gyllenbååt, Casper, hovrättsråd, 176

Gyllengranat, Gustaf, överste, slutl. friherre, ointrod., generalmajor, 13, 15, 104, 496, 503

Gyllengranat, Hans Gustaf, friherre, kapten, överstelöjtnant, slutl. överste, 177

Gyllengrip, Gabriel, friherre, ointrod., landshövding, slutl. president, 270, 594

Gyllenhammar, Jakob, kaptenlöjtnant, slutl. kapten, 263, 266

Gyllenhielm, Carl Carlsson, friherre, riksamiral, 477

Gyllenram, Nathanel, löjtnant, 263, 266

Gyllenskepp, Ulrik, kapten, slutl. överstelöjtnant, 452

Gyllenskepp, Wilhelm, schoutbynacht, slutl. viceamiral, 275, 429

Gyllenstierna af Lundholm, Axel Erik, friherre, landshövding, 269

Gyllensvärd, Johan Anders, löjtnant i fransk tjänst, slutl. överjägmästare, 284, 473

Göeding, Maria Margareta von, änka efter Gabriel **Retzell**, lantjägmästare i Östergötland, 460

Göransson, Erik, nämndeman, Höge, Västernorrlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 559

Göransson, Johan, fil.mag., fornforskare, slutl. kyrkoherde i Gillberga församling i Karlstads stift, kontraktsprost, 535, 561–562, 565, 579, 591, 602

Göthenstierna, David, assessor, slutl.

lagman, 266, 285, 298, 450

H

Haber, präst, 625

Hackenberg, Peter, gesäll, 625

Hagelberg, Jonas, häradshövding, 170

Halenius, adjunkt, 27

Hall, Johan Petter, borgare, linnefabrikör i Borås – Hans änka Märta **Langlet**, 404

Hallenborg, Carl, häradshövding, slutl. landshövding, 342, 462

Hallman, Carl Gustaf, prost i Sund, Åbo stift, slutl. pastor i Sela, Strängnäs stift, 25

Hamilton af Hageby, Carl Fredrik, friherre, kammarherre, hovkansler, slutl. hovmarskalk, 273, 278–279, 282

Hamilton, Gustaf David, friherre, överste, slutl. greve, fältmarskalk, riksråd, 116, 125, 230, 235, 282, 320

Hammarhjelm, Johan Lorens, amiralitetslöjtnant, kaptenlöjtnant, slutl. kommendörkapten, 400

Haren, Nikolaus von, chargé d'affaires, legationsråd slutl. envoyé, 628

Harmens, Lars, bergskommissarie, aktuarie i bergskollegium, slutl. bergmästare, 342

Hartman, E, medaljgravör, 338

Harveck, Jakob, fabrikör (snörmakare), 268

Hasselgren, Abel, kapten, 263, 266

Hasselgren, Mattias, lantmätare, 474

Hasselkvist, Fredrik, med. stud., naturforskare, slutl. med. dr., XII, 456–457

Hastfer, Gustaf Bernt, friherre, major, slutl. kammarherre, 278, 287

Hastfer, Johan, friherre, ryttmästare, slutl. överste, 299

Hauswolff, Eberhard Salomon, amira-

- litetskommissarie, kammarråd, slutl. adlad **von Hauswolff**, 336
- Hauswolff**, Justus Christoffer (1708–1773), kyrkoherde i Riddarholmen, slutl. kyrkoherde i Klara och Olai, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 1, 16, 41, 46, 49, 71–72, 77, 86, 95, 101, 150, 152, 191, 199, 215, 219, 225, 252, 271, 282–283, 314, 345, 349, 353, 372, 374, 377, 385, 388–389, 394–396, 400, 413, 416, 427–428, 439, 446, 448, 454, 459, 461, 465–466, 472, 482, 501, 508, 547, 549, 552, 554–555, 572, 588, 605, 623, 640
- Hauswolff**, statskommissarie, 574
- Hedenblad**, Per, extra ordinarie notarie, slutl. bergsråd, 404
- Hedenquist**, Johan, häradshövding, assessor, 338
- Hedlund**, orgelbyggare, 535
- Hedman**, Abraham, direktör vid Kettestads linnemanufaktur – Hans hustru Regina Petronella **Hwasser**, X, 221, 223–224, 227, 239, 245, 262, 264, 395, 585, 591–592, 595
- Hedman**, Claudius, prost i Vasa, Åbo stift, 30
- Hegardt**, Peter Fredrik von, hovrättsnotarie, hovrättssekreterare, slutl. friherre, statssekreterare, 169, 232
- Heijne**, Georg von, fänrik, kapten, slutl. överste, 290
- Heine**, Detlof, bergmästare, 601
- Heinricius**, Andreas, prost, Sankt Mikael, Borgå stift, 28
- Heland**, Gustaf von, kungl. sekreterare, expeditionsekreterare, slutl. kansliråd, 74, 96, 102, 353, 388
- Heldenhielm**, Carl Ulrik, kapten, 474
- Helding**, Adam, kamrer vid kungliga postkontoret, slutl. assessor, 292, 361
- Helin**, Clemens (1702–1775), kyrkoherde i Bexheda, Växjö stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 35, 86, 130, 134, 151, 156, 198, 209, 240, 322–323, 388, 419, 469, 517, 519, 588, 623
- Helleday**, Johan (d. 1764), notarie i Stockholms konsistorium, slutl. kyrkoherde i Knutby, Uppsala stift, andre notarie i prästeståndet 1746–1747, 6, 10, 16, 382, 384, 388, 468, 588, 605, 611, 623
- Hellenstierna**, Johan, kapten, 600
- Hellström**, Anders, handelsman i Härnösand (repr. även Torneå), riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 182, 293
- Helstadius**, Johan Thore (1694–1774), kyrkoherde i Lyrestad, Skara stift, slutl. prost, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, XIII, 2, 4, 26, 33–35, 56–57, 67, 122, 127–128, 159, 161, 166, 198, 228, 249, 280, 289, 301, 318, 324, 331, 384, 393, 405, 408, 414, 418, 425, 440, 450, 473, 476, 505, 514, 516, 520, 558, 623
- Hempel**, Otto Henrik von, kapten i hessisk tjänst, 230
- Hermansson**, Jakob Robsam, brukspatron, 442
- Hermansson**, Mattias von, sekreterare, slutl. greve, riksråd, president, 332
- Hermelin**, Carl, protokollssekreterare, slutl. friherre, universitetskansler, 505, 529
- Hermelin**, Olof Olofsson, livdrabant/kornett, 573
- Hesse**, Henrik Ludvig von, d. y., jur. doktor, 325, 339
- Hesse**, Ludvig von, d. ä., generalauditor i Pommern, 325, 339
- Hesselgren**, Gudmund, assessor, 367
- Hessenstein**, Fredrik Vilhelm von, greve, överste, slutl. fältmarskalk, riksråd, 213, 292–293, 297, 299–300

- Hierta**, Hans Bengtsson, kammarherre, slutl. överste, 584
- Hillerström**, Per, löjtnant, 480
- Hjärne**, Carl Urban, vitter författare, kammarherre, 575
- Hjärne**, Erland Fredrik, bergsfiskal, slutl. bergsråd, 287, 404
- Hochschild**, Johan Henrik, sekreterare, slutl. rådman, 437
- Holmers**, Lars, slottsfogde i Stockholm, 599
- Holmvall**, Sveno Johannes, kyrkoherde, Vilska Kleva, Skara stift, 57–58
- Horn af Ekebyholm**, Adam, greve, generaladjutant, slutl. generallöjtnant, riksråd, 493
- Horn af Ekebyholm**, Arvid, greve, riksråd, kanslipresident, VII
- Horn af Åminne**, Gustaf Adolf, ryttmästare, slutl. greve, president i krigskollegium, 320
- Hornn**, Joh. L., boktryckare, 234
- Huitfeldt** (Hwitfeld), Arild (Arwild), dansk historieskrivare, 562
- Hummelhielm**, Hans, revisionssekreterare, slutl. landshövding, 342
- Hummerhielm**, Per, friherre, ryttmästare, slutl. överstelöjtnant, 507
- Huss**, Johan Laurent (1701–1768), kyrkoherde i Selånger, Härnösands stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, XIII, 4, 7, 13, 15, 32–34, 39, 44, 55–56, 58, 61, 63–65, 67, 69, 82, 88, 98–99, 101, 109–110, 129, 131, 143, 146, 148, 151–153, 174, 182–183, 190, 194, 198, 201, 229, 243, 246–247, 249, 270, 279, 294, 324–325, 329, 335, 337, 346, 349, 363, 374–375, 378, 391, 394, 405, 408, 414, 419, 429, 433, 445, 449, 451–452, 455, 493, 495, 500–501, 504–505, 508, 541, 548, 551, 623
- Hwasser**, Regina Petronella, se Abraham **Hedman**, 221
- Hygrell**, Anders (1689–1764), kyrkoherde i Borås, Skara stift, slutl. kontraktsprost, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 49, 71, 115, 122, 150, 174, 226, 231, 404, 406, 422, 429, 436, 448, 471, 623
- Hyphoff**, Magnus, vice häradshövding, 450
- Håkansson**, Olof, nämndeman, Lösen, Blekinge län, talman i bondeståndet 1746–1747, 19, 53, 65, 83, 93, 134, 137–138, 140, 142–144, 146, 151–153, 248, 251, 261, 299, 332, 383, 436, 477, 484, 530, 535, 554, 556, 565, 576, 591, 608
- Härleman**, Carl von, överhovintendent, slutl. friherre, 85, 97, 105, 163, 337, 566, 589
- Hästesko-Fortuna**, Lars Henrik, livdrabant, slutl. kapten, 181
- Högman**, Erik, bokhållare, 422–423
- Hök**, Jonas, kanslist i kammarkollegiet, kanslist i bondeståndet, slutl. landssekreterare, 361–362
- Hökerstedt**, Jakob von, landshövding, 302–303, 309, 379
- Hölling**, Johan, hovkvartermästare, slutl. assessor, 378
- Höpken**, Anders von, friherre, hovmarskalk, slutl. greve, kanslipresident, riksråd, 162–163, 607
- I**
- Iggström**, kamrer, 331, 334
- Ihre**, Johan, professor i Uppsala, språkforskare, 383, 386
- Ingman**, Anders, landskamrer i Älvsborgs län, slutl. borgmästare i Vänersborg, 473, 569
- Ingman**, Fredrik, borgmästare i Borås, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 220
- Ingman**, Magnus, assessor vid kammarrevisionen, 485, 600

Insenstierna, Fredrik Ulrik, kammarherre, slutl. landshövding, 591

J

Jacobsson, Nils (Niklas), handelsman i Göteborg, slutl. adlad **von Jacobsson**, assessor, 333

Johansson (Jönsson), Jöns, nämndeman, Kaga, Östergötlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 222

Jonsson, Joseph, vargeringskarl, 574

Jägerhjelm (Jegerhjelm), Samuel, löjtnant, slutl. överste, landshövding, 13, 496, 503

Jönsson, Olof, Tunneberga, Malmöhus län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 307

K

Kalling, Per, överstelöjtnant, slutl. friherre, greve, riksråd, 493

Kalm, Per, professor i naturalhistoria och ekonomi i Åbo, 449, 461

Kalmeter, Henrik, assessor i kommerskollegium, slutl. kommerseråd, 270–271

Kalsenius, Andreas (1688–1750), biskop i Västerås, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 24, 34, 36, 44, 49, 51–52, 54, 59–62, 67–69, 75, 80–81, 84, 87, 90–91, 94, 98, 111, 115, 117–118, 122, 124, 126–130, 136, 138, 140–148, 150, 153, 159–160, 173–175, 177, 179, 181–182, 189–194, 196, 198, 201–202, 204, 206, 208, 211, 214–217, 219–222, 224–233, 235–236, 239–246, 304, 306–315, 317–321, 323–327, 329, 331–333, 344–346, 348–349, 362–364, 366, 495, 623

Kammecker, Martin (1698–1757), prost i Hagunda, Uppsala stift, slutl. superintendent i Visby, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 1,

4, 23, 34, 99, 224, 232–234, 248, 282, 300, 306–307, 385–386, 435–436, 471, 478, 483, 488, 520, 528, 606, 610

Karl I, konung av England och Skottland, 644

Karl IX, konung av Sverige, 617

Karl X Gustaf, konung av Sverige, 551

Karl XI, konung av Sverige, 308, 385, 464, 618

Karl XII, konung av Sverige, 167, 343, 540

Kellgren (Kiellgren), Jonas, domkyrkosysselman, kyrkoherde i Mörsköm, Borgå stift, slutl. kyrkoherde i Floby, Skara stift, 74, 93

Key (Klij, Keij), Johan, vice härads-hövding i Jönköpings län, 255

Kierman, Gustaf, rådman i Stockholm, slutl. handelsborgmästare i Stockholm, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 135–136, 252, 309, 314, 457, 492, 500, 542, 579

Kihlman, Sven, komminister, Övre Ullerud, Karlstads stift, 65

Kiörning (Körning), Olof (1704–1778), superintendent i Härnösands stift, slutligen biskop i Härnösand, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 5, 7, 20, 24, 31, 34, 37, 41, 44–46, 50, 52, 67, 69–70, 72–73, 77, 79–81, 86, 122, 126–127, 131, 133, 192, 196, 198, 227–228, 232, 234, 236, 240–241, 270, 277, 293, 300–301, 308, 324–325, 329, 331, 335–337, 343, 346, 349, 352, 356, 366, 368, 374–376, 378, 381, 384, 388–389, 407, 409, 412, 416, 418, 422, 425, 478, 492–493, 495, 501, 505, 509, 519, 531–532, 550, 571, 577, 583, 595, 606, 608, 623

Klencke (Klenck), Burchard von, major vid garnisonsregementet i Stralsund, slutl. överstelöjtnant, 358

Klinckowström, Johan Mauritz, övers-
telöjtnant, slutl. generalmajor, 585

Klinckowström, Leonard, kansliråd,
friherre, statssekreterare, 261, 276,
282, 284, 314, 326

Klingenberg, Carl, magister vid Upp-
sala akademi, 469

Klingenstierna, Samuel, professor i
matematik i Uppsala, slutl. statsse-
kreterare, 450

Klingspor (Klingsporre), Christian
Joakim, ryttmästare, slutl. general-
major, 571, 597

Klingström, Olof, hovsekreterare,
358

Klöverfelt, Gustaf, kapten, slutl. rege-
mentskvartermästare, 269

Knorring, Henrik Johan von, fänrik,
402

Knölke, Baltzar, musikdirektör (direc-
tor musices) i Linköping, 387

Kolthoff, Herman Henriksson, asses-
sor i kommerskollegium, 218

Korff, Johan Albrekt von, rysk minis-
ter i Stockholm 1745–1748, VIII–
IX

Kothen, Fredrik von, löjtnant, slutl.
överstelöjtnant, 267, 451, 456

Kothen, Gustaf Reinhold von, sekre-
terare, 583

Krabbe, Engelbrekt Adam, major,
slutl. överstelöjtnant, 280, 290

Kraftman, Andreas, vice lektor vid
Borgå gymnasium, slutl. lektor,
281, 379

Krassow (Crassow), Henning Adam
(Adolf) von, regementskvartermäs-
tare, slutl. major, 473, 506

Kreitlow, Johan Christian, kornett,
slutl. kapten, 257–258, 407–408,
496, 503

Kristian II, konung i Danmark, Norge
och Sverige, 288

Kråka, Peter (Petter), handelsman,
rådman i Luleå, riksdagsman i bor-

garståndet 1746–1747, 553

Krüger, Samuel Gottlieb, handels-
man, slutl. poliskommissarie i Hel-
singborg, 259, 278, 284

Kurck, Axel, friherre, kapten, 456,
593

Kyronius, Nils, källarmästare, råd-
man i Uppsala, slutl. borgmästare i
Uppsala, lämnade Sverige 1748,
riksdagsman i borgarståndet 1746–
1747, 169, 260, 277–278, 282, 291,
297, 311, 391, 399, 435, 457, 485,
547, 551

Kytræus, kanslist, 467

König, Christian, lagman i Västman-
lands och Kopparbergs län, 175–
176, 258, 313

König, Peter Teodor, superkargör,
slutl. direktör vid Ostindiska kom-
paniet, 333

Köppen, Paul Fredrik, uppfinnare,
195, 217, 586

Külström, major, 451

L

Lagerberg, Adam Otto, greve, kam-
marherre, slutl. landshövding, 92,
95, 171, 173

Lagerberg, Carl, hovrättsassessor,
slutl. friherre, ointrod., riksråd, 278,
340

Lagerberg, Sven, greve, riksråd –
Hans änka Ottiliana **Vellingk**, 50,
52, 92, 94, 173

Lagerfeldt, Gustaf Adolf, revisionsse-
kreterare, slutl. friherre, landshöv-
ding, 225

Lagerhielm, Gustaf, löjtnant, slutl.
major, 402, 470, 475

Lagerlöf, Nicolaus (1688–1769),
superintendent i Karlstads stift, riks-
dagsman i prästeståndet 1746–
1747, 1, 3, 34, 55, 65, 106, 115,
146, 153, 162, 166, 169, 194, 198,
228, 231, 270, 352, 414, 442, 469,

- 473, 478, 500, 581, 623
- Lagerstolpe**, Nils, kammarrevisionsråd, 359
- Lamberg**, Georg, häradshövding, 182
- Langlet**, Märta, se Johan Petter Hall, 404
- Lannerstierna**, Peter Adolf, löjtnant, slutl. överste, 254
- Larsson**, Anders, häradsdomare, Karl-skoga, Närke och Värmlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 221, 247, 325, 353, 490, 573
- Larsson**, Lars, nämndeman, Ullerö, Närke och Värmlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 238
- Lauræus**, Gabriel (1677–1753), prost, Loimijoki, Åbo stift, slutl. domprost i Åbo, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 19, 24–27, 35, 94, 162, 344, 421, 528, 623
- Laurin**, Nils, mönsterskrivare, kvartermästare, slutl. kapten, 437
- Lefebure**, Johan Henrik, handelsman, brukspatron, 598
- Leij**, Tobias, hovbrodör och pärlstickare, 553
- Leijonancker**, Gustaf Fredrik, ekipagemästare, slutl. vice amiral, 104
- Leijonsköld**, Augustin, friherre, överstelöjtnant, 119
- Leijonstedt**, Olof, greve, kammarråd, slutl. landshövding, 600
- Lejonstolpe**, Ture, skogsdirektör, slutl. överjägarmästare, 103
- Levin** (Liwin), Carl Magnus, spinnhusinspektör, 655
- Lewenhaupt**, Adam, officer i fransk tjänst, slutl. maréchal de camp (fältmarskalk), 213
- Lewenhaupt**, Amalia Beata, 213
- Lewenhaupt**, Charles Emil d. y., löjtnant, slutl. generalmajor, en av rikets herrar, 213
- Lewenhaupt**, Charles Emil d. ä., greve, general, 213
- Lewenhaupt**, Mauritz Casimir, greve, ryttmästare, slutl. generallöjtnant, 213
- Lewenhaupt**, Ulrika Charlotta, 213
- Lidin**, Johan, kyrkoherde i Sidensjö, Härnösands stift, 374–375
- Lidius**, Erik (1692–1774), prost i Örebro, Strängnäs stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 4, 15, 18, 34–35, 65, 67, 88, 117, 122–123, 146, 153, 162, 169, 194, 249–250, 289, 300–301, 308, 318, 330, 358–359, 369, 391, 416, 425, 441, 470, 473, 480, 493, 504, 516, 526, 528, 566, 604, 610, 623
- Liewen**, Hans Henrik von, greve, överstelöjtnant, slutl. riksråd, riksmarskalk, 187, 198, 345, 602
- Lilliegranat** (Liljegranat), Johan, vice häradshövding, häradshövding, slutl. protonotarie i Göta hovrätt, 568
- Lillienberg** (Liljeberg), Johan Georg, lagman, slutl. greve, president, 155
- Lilliesvärd**, Elias Julius, ryttmästare, slutl. överstelöjtnant, 178
- Lilliesvärd**, Magnus Daniel, major, slutl. friherre, generalmajor, 52, 301, 324, 339
- Limatius**, Petter (Peter), adjutant vid Åbo läns infanteriregemente, 271–272
- Linck** (Link), Nathanel, rådman i Vimmerby, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 528
- Lind**, Johan (1695–1756), kyrkoherde i Munktorp, Västerås stift, slutl. prost, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 6, 32–36, 53, 62–63, 67, 74, 105, 115, 122, 124, 130, 175, 201, 226, 228, 280, 289, 310, 322–323, 395, 400, 413, 425, 463, 488, 549, 565, 576, 589, 623
- Lindenstedt**, Vilhelm, sekreterare i amiralitetskollegium, slutl. ammira-

- litetskammarråd,
landshövding, 256, 291
- Linder**, Magnus, vice bergmästare, 255
- Lindmarck**, Carl, kommissarie i kungl. kammarrevisionen, 359
- Lingen**, Reinhold Johan von, överstelöjtnant, slutl. landshövding, 278, 493
- Linnæus**, Carl, med. professor i Uppsala, botaniker, slutl. adlad **von Linné**, XII, 179, 456
- Linnerhielm**, Olof, assessor, hovrättsråd, slutl. justitiekansler, 168
- Linnerhielm**, Per, registrator, kunglig sekreterare, slutl. kansliråd, 292, 340
- Lithou** (Littov), Gustaf, fänrik, 531, 540
- Ljunberg**, Carl Fredrik (1699–1761), domprost i Strängnäs, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 5, 7, 13, 15, 18–20, 28, 31–34, 48, 51–52, 56, 64, 71, 77, 108, 111, 113, 129, 134, 153, 167, 222, 261, 268, 279, 288–290, 296–297, 336–337, 355, 358, 363–364, 440, 451, 464–465, 480, 496, 507–508, 516, 523, 526, 538, 540, 548, 552, 555, 565, 567, 569, 586, 591, 623
- Ljungquist**, Sven Benjamin, direktör mekanikus, slutl. major i fortifikationen, adlad Ljungenstierna, ej introd., 357
- Lodén**, Petrus, präst i Uppsala stift, 265
- Lossbom**, Lars, auditör, slutl. härads-hövding i Ingelstads m. fl. härader i Östergötland, 255
- Loudéen**, Johan (Johannes), student, utgivare av Johan Gezelius bibelarbete, 387, 411
- Lovisa Ulrika**, kronprinsessa, slutl. drottning av Sverige, VII, 14–15, 23, 38, 41, 45, 71, 77, 95, 111, 113, 273, 302, 373, 408, 549, 576, 606–607, 624
- Lovisin**, Anna, se Gustaf **Palmfelt**, 569
- Lundin**, Eric, auditör vid Västgöta kavalleriregemente, 182
- Lundius**, Daniel, biskop i Strängnäs, 7, 20, 215, 349, 383
- Lundstedt**, Kristoffer, vice härads-hövding, slutl. häradshövding, 170
- Luther**, Martin, teolog, reformator, 634
- Lybecker** (Lübecker), Erik, friherre, överste, generaladjutant, slutl. generallöjtnant, 493
- Löfvenskjöld**, Henrik Anders, amiralitetskammarråd, 485
- Lönbom**, Nils, brukspatron, 601
- Löth-Örnskiöld**, Per Abraham, notarie i bergskollegium, bergmästare, slutl. friherre **Örnskiöld**, landshövding, 297
- Löwen**, friherre – någon av sönerna till Axel **Löwen** (1686–1772), 573
- Löwen**, Georg, generaladjutant, 380, 393
- Löwenfels**, Johan Maximilian, major, slutl. överste, 167, 177, 184, 299, 307, 310, 319, 325–326, 339, 362
- Löwenhielm**, Carl Gustaf, revisions-sekreterare, slutl. greve, justitiekansler, riksråd, 107, 162–163, 170, 178, 223, 250, 317, 332, 460, 589, 594, 604, 655

M

- Macleán** (Macklier, Makléer), Rutger, friherre, generaladjutant, slutl. överste, 493
- Malmborg**, Abraham, löjtnant, 212, 216
- Malmin**, Herman, häradshövding, 256
- Malmström**, Petter, kamrer vid Stockholms amiraliteteskader, 298
- Mandorf**, Johannes (d.1768), prost i

- Köpinge, Lunds stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 50, 58, 67, 99, 162, 178, 182–183, 209, 231–232, 311, 368, 391, 419, 448, 623
- Mannerfelt**, Erik Magnus, krigsfiskal, slutl. assessor, 195, 583
- Mannerheim**, Gustaf Henrik, överstelöjtnant, slutl. friherre, överste, 282
- Manquer**, Jakob (d.1762), prost i Munsö, Uppsala stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 1, 49, 56, 67, 71, 77, 81, 85, 99, 108, 110, 115, 134, 138, 141, 150–151, 159, 162, 189, 198–201, 216, 231, 236, 245, 249, 286, 302, 308, 311–312, 334, 337, 347–349, 355, 370, 383, 388–389, 391, 395, 410, 418, 424–425, 434–435, 440–441, 448, 450, 452–453, 457, 465, 467, 471–472, 479, 484, 495, 501–502, 511, 541, 548, 552, 593, 623
- Matsson**, Nils, bonde, Fröländ (Timrå), Västernorrlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 238
- Maydell** (Maijdell), Hedvig Helena, se Gustaf **Creutz**, 543
- Maydell** (Maijdell), Johan Georg, överste – Hans änka Elisabeth **von Bratt**, 543
- Meijer**, styckgjutare, 463
- Meijerfeldt**, Johan August, greve, riksråd, generalguvernör i Pommern, 602
- Melander**, Erik, teol. professor, Uppsala, 47
- Meldercreutz**, Jonas, kapten vid fortifikationen, slutl. professor i matematik i Uppsala, 387
- Mittler** (Miller), Gustaf Adolf, aktuari i amiralitetskollegium, 405–406
- Modelin**, Alexander, överstelöjtnant, 451
- Modée**, Reinhold Gustaf, assessor vid Åbo hovrätt, slutl. kansliråd, lagsamlare, 24, 99
- Molin**, Lars, teol. professor och domprost i Uppsala, 387
- Mollenius**, Henrik, Tarisalmi, Nyslotts och Kymmenegårds län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 341
- Mollén**, Thomas, notarie i deputationen för finska ärenden, 454
- Momma**, Peter, direktör vid kungl. boktryckeriet, 117–118, 120, 125, 483, 487
- Montelius**, Georg (1697–1764), prost i Ljungby, Kalmar stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3–4, 8, 16, 22, 24, 33, 37, 42, 56, 62, 64, 66–67, 69, 71, 82–83, 87, 89–90, 97, 113, 116, 122, 125, 137–139, 145–146, 150, 152, 154, 156–159, 162–163, 171–172, 174, 198, 200, 203, 216–217, 223, 226, 231, 242–243, 245, 248, 302, 314, 337, 355, 392, 395, 406, 422, 424–425, 435, 441, 446, 448, 450, 453, 455, 464, 474, 483, 493, 504, 516, 553, 557–558, 589, 623
- Montgomery** (Montgomerie), John, brukspatron, 380
- Mozelius**, Lars, kamrer i krigskollegium, slutl. adlad Stiernstam, amiralitetskammarråd, 283–284, 573
- Munktell** (Munchtell), Fredrik, handelsman, konststatsinspektör i Stora Kopparberget, rådman i Falun, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 595
- Munsterhielm**, Anders, vice hovrättspresident i Åbo hovrätt, 286
- Månsson**, Petter, rusthållare, 529
- Mörner af Morlanda**, Adolf, greve, krigsråd, 600
- N**
- Natt och Dag**, Catharina Ebba Carlsdotter, se Erik Germund **Ceder-**

hielm, 82, 112
Natt och Dag, Johan Carl Gustafsson, kapten, slutl. ståthållare, 121, 230
Neiktern, Michaël, rådman i Köping, 112
Nerman, David, professor i kyrklig juridik, 84, 386, 445
Nesner (Nessner), Johan, löjtnant, lantmätare, 360
Neuman, Jakob, landssekreterare, 179–180, 187
Nigrell, Johan, krigsråd, 583
Nilsson, Erik, nämndeman, Tjusebotorp, Närke och Värmlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 316, 596
Nilsson, Jonas, Fröjered, Skaraborgs län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 130, 186
Nolcken, Erik Mattias von, diplomat, hovkansler, slutl. friherre, president i Göta hovrätt, 269, 273
Nordencrantz, Anders, agent, slutl. kommerseråd, 179, 194, 462, 485, 521, 572
Nordenflycht, Carl, protonotarie, slutl. kansliråd, 340, 536
Nordlind, Johan, revisor, 359
Nordman, Johan (1704–1767), prost i Leksand, Västerås stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 50, 56, 64, 80, 116, 126, 130, 214, 228, 419, 422, 428, 439, 447, 531, 623
Norin, Lars (Laurentius), konsistorienotarie i Uppsala stift, förste notarie i prästeståndet 1746–1747, 150–151, 366, 611, 623
Norrelius, Andreas, professor, bibliotekarie vid Uppsala universitet, 46
Nybom, Lars, advokat, 152
Nyholm, Johan, fabrikör, 523
Nylander, Johan (1698–1761), biskop i Borgå, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2–3, 15, 24, 27, 31, 34,

50, 66–67, 74, 93–94, 99, 150, 153, 155–158, 162, 166, 186, 189, 279, 281, 295, 302, 304, 306, 311, 318–319, 327–328, 334, 344, 360, 370, 372, 381, 388, 395, 407, 451, 469, 623

O

Odhelius, Olof (1695–1749), lektor i konsistoriet i Skara stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 19, 34, 57, 74, 92, 94, 153, 169, 259, 296, 324, 412, 623
Oedman, Johan (1682–1749), prost, Tanum, Göteborgs stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 8–12, 35, 62, 115–116, 119–120, 131, 134, 162, 169, 209, 311, 326, 343, 519, 579, 587
Olaus Petri, svensk kyrkoreformator, författare, 561
Olof Haraldsson, konung av Norge, 560
Olof Skötkonung, konung av Sverige, XII, 560
Olson, Anders, nämndeman, Säve, Göteborgs och Bohus län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 300
Örnberg, Johan, borgmästare i Gävle, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 132, 169, 366
Orlick, greve, brigadjär i fransk tjänst – Hans mor och två systrar, 506
Oxenstierna af Korsholm och Wasa, Bengt, greve, riksmarskalk, 385
Oxenstierna af Korsholm och Wasa, Göran, greve, löjtnant, slutl. generalmajor, 116

P

Pahl, Johan, kämnär, 75, 84, 86, 354, 445, 577, 610
Palbitzki (Palpitski), Alexander, friherre, kammarherre, slutl. hovmar-

- skalk, 336
- Palmærus**, Nicolaus (1700–1776), kyrkoherde i Kullersta, Linköpings stift, slutl. prost, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 17, 19, 39–41, 49, 54, 56, 60–61, 69, 71, 80, 82, 87–88, 99, 109–110, 115, 122, 129, 138, 144, 146, 148–150, 159, 162, 199, 201–202, 224–225, 227–228, 235, 243, 247–248, 300, 318–319, 330, 369–370, 384, 393, 395–396, 398, 407, 416, 424–425, 447–448, 450, 452, 465, 470–471, 494, 499, 551, 558, 575, 623
- Palmfelt**, Gustaf, friherre, riksråd – Hans änka Anna **Lovisin**, 569
- Palmstierna**, Nils, överste, slutl. friherre, riksråd, 157, 162, 607
- Papke**, Jeremias, luthersk teolog, professor i matematik i Greifswald, 382, 443, 446
- Pardain** (Parduin, Pardanen), Staffan, bonde, Pielisjärvi, Nyslotts och Kymmenegårds län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 341
- Pauli**, Vilhelm Mauritz, major, slutl. överjägmästare, 544
- Pazelius**, Matthias (1699–1771), kyrkoherde, Kälviå, Åbo stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 14–15, 19, 29–30, 49, 64, 151, 161, 206, 231, 252, 279, 281, 302, 337, 415, 445
- Persson**, Bengt, bonde, Köping (Öland), Kalmar län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 403
- Persson**, Erik, Herrestad, Stockholms län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 477, 479, 488, 501, 521
- Persson**, Johan (Jan), nämndeman, Stora Tuna, Kopparbergs län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 28, 96, 121, 175, 191, 198, 227, 232, 239, 272, 283, 296, 389, 410, 413, 439, 448, 459, 467, 508, 522, 532, 541, 545, 547
- Persson**, Lars, bonde, bergsman, Torsåker, Västernorrlands län, 556
- Persson**, Nils, bonde, Skärv, Skaraborgs län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 286, 376, 438
- Persson**, Wilhelm, nämndeman, Onsjö, Västmanlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 545, 569, 576, 601
- Petræus**, Erik, hovrättsråd, 177
- Pfeiff** (Feiff), Daniel, major, 122
- Pfeiffer** (Pheiffer), Mater, regementspastor vid Upplands infanteriregemente, 387
- Piper**, Carl Fredrik, hovkansler, greve, slutl. kollegiepresident, 157, 513, 523
- Planck**, Josua (Josias), hovrättsnotarie, 232, 409, 426–427, 443
- Plomgren**, Tomas, handelsborgmästare i Stockholm, assessor, kommerseråd, slutl. adlad **von Plomgren**, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 59, 124, 177, 253, 262, 264, 270–271, 283, 289, 298, 304, 337, 363–364, 655
- Polack**, Jakob, brukspatron, Sundsvall, 98
- Pontelius**, Julius, salpetersjuderiinspektör, hovsekreterare, slutl. direktör för salpetersjuderierna i Norge, 360
- Pontelius**, Lars, kammarskrivare, slutl. adlad **Skjöldarm**, salpetersjuderidirektör, 360
- Posse**, Arvid, greve, riksråd, 607
- Preutz**, Bengt Erik, auditör, slutl. krigskommissarie, 459
- Procopæus**, Johan Fredrik, arrendator, 336
- Psilanderhielm**, Sofia Lovisa, se Anders **von Drake**, 343, 362, 601

R

Rahm, Carl, auditör, 81, 442

Ramell, Erik, borgmästare i Arboga, kommissarie i riksens ständers kontor, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 127

Ramsay (Ramsaij, Ramsaji, Ramsai, Ramse), Anders Henrik d. ä., major, slutl. friherre, ointrod., landshövding, 293, 308, 554, 557

Rappe, Christoffer Johan, vice häradshövding, assessor, slutl. landshövding, 506

Rautell, Anders, sekreterare, korkfabrikör, 422–423, 429

Rebroen, Anders, fänrik, 457

Reenstierna, Fredrik Ulrik, greve, extra notarie, slutl. landshövding i Östergötlands län, 199, 230, 328

Reftelius, Johan, advokatfiskal, 277, 358, 489, 532–533, 551–552

Reiser (Raiser), fänrik, 526, 573

Renhorn, Olof Bidenius, kommissarie i riksens ständers kontor, slutl. borgmästare i Arboga, bankokommissarie, 15, 127

Reutercona, Carl Gustaf, hovjunkare, auditör, häradshövding, slutl. lagman, 463

Reuterholm, Esbjörn Christian, friherre, kammarherre, slutl. riksråd, 178–179

Reuterholm, Nils Esbjörnsson, friherre, landshövding, 405

Reuterhusen, Johan, sekreterare i krigskollegium, 360, 600

Reuterskiöld (Reuterschiöld), Axel Didrik (Dieter), korpral, slutl. ryttmästare, 568

Rhodin, Jonas, kyrkoherde, Romemele, Göteborgs stift, slutl. kyrkoherde i Solberga, Göteborgs stift, prost, 251

Rhyzelius, Andreas (1677–1761), biskop i Linköping, riksdagsman i prästestän-

det 1746–1747, VII, 1–2, 5, 7–15, 17, 20, 31–32, 34, 37, 39–42, 44, 62, 70, 80, 84, 86, 93, 104–105, 114–116, 118, 120–122, 124, 126–134, 136–140, 142, 145, 149–152, 156, 160–162, 225, 243, 285, 354, 369–370, 372, 374–375, 377, 379, 381, 383, 386–387, 389–394, 399–400, 405–406, 408–411, 413, 415–418, 420–421, 423, 425, 427, 429, 433–443, 445, 447–450, 452, 455, 457, 459–460, 464–468, 470–474, 476–478, 481, 526, 528, 531, 535, 545–546, 550–551, 556, 558–559, 562, 565, 576, 580, 591, 602

Rhyzelius, Thomas, kanslist i kansli-kollegium, slutl. adlad **Odencrantz**, kammarherre, 358–359, 373, 378

Ribbing af Zernava, Lennart, friherre, extra ordinarie kanslist. slutl. landshövding, 121

Riben, Carl, ombudsman, advokatfiskal, slutl. kammarherre, 426–427, 442

Richardsson, Jakob, assessor i antikvitetskollegium, 179, 361

Ridderborg, Carl, överstelöjtnant, 493

Ridderborg, Lorens Adolf, överste – Hans änka Anna Catharina **Crusebjörn**, 543, 547

Ridderstolpe, Carl Johan, friherre, hovrättsnotarie, kammarherre, slutl. landshövding, riksråd, 533

Ridderstolpe, Carl, vice amiral, slutl. friherre, president vid statskontoret, 94, 104

Ridderstråle, Gustaf Fredrik, löjtnant, kapten vid Royal Suedois i Frankrike, 81, 553

Ridderstråle, Sven, lagman, 168

Rink, jesuit, 621, 627

Robeck, Jonas (Johan), assessor vid Svea hovrätt, slutl. justitieborgsmästare i Stockholm, 277, 358,

- 402, 532, 591–592
Roberg, Anders, fänrik, 457
Rodarfw, Johan (Jan) **Persson**, Östergarn, Gotlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 59, 77
Rohde, Hakvin, kapten vid livdragonregementet, slutl. överstelöjtnant, 360
Rosen, Gustaf Fredrik von, friherre, riksråd, generalguvernör över Finland, slutl. greve, överbefälhavare, 228, 235, 604
Rosenberg, Carl, notarie i kommerskollegium, 583
Rosentwist, Carl Gustaf, vice häradshövding, slutl. häradshövding, 480
Ross, Isac, kyrkoherde, Nådendal, Åbo stift, slutl. teol. dr., kyrkoherde i Lundo (Lundå), Åbo stift, 15, 25–27, 32, 45
Rothlieb, Filip Fredrik, auditör, slutl. vice president i kammarkollegium, 367
Rothstein, Johan, kronobefallningsman – Hans arvingar, 269
Rothsteinska arvingarna, se Johan **Rothstein**, 269
Rotkirch, Carl, överstelöjtnant, 108
Roxendorf, Carl Gustaf, överstelöjtnant, slutl. friherre von Roxendorf, generallöjtnant, landshövding, 282–283
Rudbeck, Olof d. ä., naturforskare, historiker, arkeolog m. m., 112
Rudbeck, Ture, major, slutl. friherre, landshövding, 119, 121–123, 126, 276
Rudenschöld, Carl, statssekreterare, slutl. greve, ointrod., riksråd, 606
Rutenschiöld, Edvard, major, 473
Rutenschiöld, Georg Adolph, bankadvokatfiskal, assessor, slutl. lagman, 168, 300–301, 418
Ruuth, Gustaf Samuel, assessor, slutl. vice president, 272, 341
Rydelius, Andreas, biskop i Lund, 100
Råfelt, Johan, registrator, lagman, slutl. landshövding, 292–293
Rålamb, Claes Gustaf, friherre, kammarråd, slutl. landshövding, president, 264, 600
Rålamb, Claes, friherre, riksråd – Hans arvingar, 487
Rålamb, Maria Charlotta se Olof **Cederström**, 343, 601
Rålamska arvingarna, se Claes **Rålamb**, 487
Röding, Anders, kamrer i kungl. kammarkollegiet, 259
Röök, Jakob, krigskommissarie, häradshövding, 341, 353, 459, 466
Rücker, Reinhold, hovrättsassessor, slutl. adlad **Rückersköld**, hovrättsråd, 176
- S**
Sack, Johan Gabriel, friherre, kansliråd, 412
Sadelin (Sadelén), Carl, häradshövding, 132, 170
Sahlström, Henrik Johan, kapten vid Kalmar infanteriregemente, 299, 339
Salmon, Isak, hovrättsråd vid Göta hovrätt, slutl. lagman, 168
Salonius, Erik, häradshövding, slutl. assessor i Åbo hovrätt, 231
Salvius, Lars, boktryckare, 16, 117–118, 234, 483, 559
Sandelhielm, Nils, kamrer, slutl. kammarråd, 272, 341
Scarin, Algot, professor vid Åbo akademi, slutl. kansliråd, 561
Schaeij (Schaij, Shaij), Peter, assessor, slutl. adlad **von Schaeij**, hovrättsråd, vice president i Göta hovrätt, 266
Schantz, Christian Eberhard von, major, slutl. överstelöjtnant, 254

- Schauman**, Johan Gottlieb, gesäll, 625
- Scheffer**, Ulrik, friherre, överstelöjtnant, slutl. greve, ointrod., riksråd, kanslipresident, 215, 245
- Schening**, Johan Bengtsson, rådman i Stockholm, slutl. byggningsborgmästare, 363, 368
- Scherping**, Carl, rådman i Stockholm, 399
- Scherping**, Jacob, kyrkoherde, Källby, Skara stift, 57–58
- Schmitterlöv** (Schmitterlow), Henning Christian, major, 320
- Schultén**, Carl, borgmästare i Kristianstad, slutl. kommersråd, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 457
- Schwerin**, Claes Filip von, friherre, löjtnant, kapten, slutl. generalmajor, 325, 339
- Schytte**, Nils, kapten, 269
- Schönfelt**, Carl von, hovjunkare, kammarherre, slutl. överintendent, 22
- Sebaldt** (Sebald), Carl Fredrik, kopist i justitierevisionsexpeditionen, bondeståndets sekreterare 1746–1747, slutl. adlad **von Sebaldt**, justitieborgmästare i Stockholm, 248, 251, 361–362
- Segercrona**, Magnus Fredrik, landssekreterare, slutl. assessor, 342
- Segerlund**, Carl, stadskamrer i Stockholm, 399
- Serenius**, Jacob (1700–1776), prost i Nyköping, slutl. biskop i Strängnäs, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, VII–X, 2, 13, 17, 19, 27, 32, 36–37, 40, 44, 48–49, 51, 55–56, 59–61, 64, 67–69, 76–77, 79, 81, 83, 85, 88, 92, 99, 101, 105, 108–111, 113–115, 120, 122, 126, 128, 133–134, 137, 140–141, 144–146, 148–150, 153–160, 164–166, 171, 175, 177–178, 183–186, 188–189, 191, 194, 196, 199–207, 210–211, 214–215, 217, 219, 223–224, 230–231, 236, 240–241, 243, 252, 254, 257, 260–261, 263, 266, 276–277, 280, 282, 284, 286–291, 294, 296–298, 321–322, 324, 331, 337, 355–356, 386, 389, 391–394, 397–398, 400–401, 439, 451, 464–465, 467, 470, 475, 478, 483, 485, 487, 546, 558, 572, 606–607, 623
- Sernander**, Per, hovrättsnotarie, vice häradshövding, slutl. adlad **Sernsköld**, lagman, 490
- Seréen**, Magnus, auditör, 230
- Seth**, Gabriel von, statssekreterare, slutl. greve, riksråd, 15, 163, 584, 589, 607
- Siegroth**, Conrad Gustaf von, överstelöjtnant, slutl. tysk riksfriherre, 299, 320–321
- Siegroth**, Gustaf Adolf von, kornett, kapten i fransk tjänst, slutl. general, 299, 339
- Silfverschiöld**, Arvid, hovrättssekreterare, slutl. friherre, president i Göta hovrätt, 169
- Silfversparre**, Carl Gustaf, lagman, slutl. landshövding, 332
- Silfversparre**, Carl, överstelöjtnant, 269
- Silfversparre**, Inga, se Wilhelm Gustaf **Wrangel**, 342
- Silfversparre**, Lars Johan, hovjagmästare, 219, 356, 412
- Silfverström**, Georg, sekreterare vid riksens ständers reduktions- och likvidationskommission, slutl. kamrarråd, 468
- Silvius**, Henrik, häradshövding, 170
- Sinclair**, Carl Anders, överste, slutl. generalmajor, 213
- Siöblad**, Carl Georg, friherre, landshövding, amiral, slutl. överamiral, 357
- Siöblad**, Carl, friherre, överstelöjt-

- nant, slutl. generalmajor, 339, 350
- Skeckta** (Schechta, Schekta), Börje, kapten, X, 98–99, 104, 106–107, 116, 223–224, 227–228, 239, 245–246, 248, 438, 521, 585, 591–592, 595
- Skog** (Skogh), Wilhelm, löjtnant, slutl. kapten, 402, 470, 475
- Skutenhielm**, Anders, kansliråd, slutl. statssekreterare, 367, 494
- Snoilsky** (Snolski), Gustaf Adolf von, kapten, slutl. överste, 473
- Soop**, Åke, lagman, 450, 590
- Sparfvenfelt**, Beata Ester, grevinna, 597
- Sparre af Söfdeborg**, Rutger Axel, greve, direktör vid svenska Ostindiska kompaniet, slutl. hovmarskalk, 98, 297, 434, 580
- Spegel**, Haquin, ärkebiskop, 285
- Springer**, Christoffer, handlande i Stockholm – Hans hustru Christina **Tottie**, VIII–X, 198–200, 203, 205–209, 218, 236, 304, 316, 566
- Springer**, Johan, sekreterare, hovrättsadvokat, 199
- Stackelberg**, Georg Gustaf, friherre, fänrik vid Bousquetska regementet, slutl. löjtnant (någon med detta namn hittas ej i Elgenstierna, Svenska adelns ättartavlor, däremot stämmer uppgifterna på Carl Adam S.), 243
- Stackelberg**, Wolter Reinhold, överste, slutl. greve, generalmajor, 580, 592, 600
- Standaerhielm**, Hans Fredrik, sekreterare vid slottskansliet, underståthållare i Stockholm, 93, 175
- Stenbeck**, Johan, notarie, 625
- Stenbock**, Gustav Leonard, greve, kammarherre, lagman, slutl. vice landshövding, 171–173
- Stenbock**, Magnus, greve, fältmarskalk, 173
- Stenhagen**, Carl Fredrik von, expeditionsssekreterare, slutl. statssekreterare, 74, 96, 102
- Stenholm**, Carl, häradshövding, slutl. assessor, 326
- Stenman**, Johan, rådman i Stockholm, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 137–138
- Stenström**, Johan, handelsman och rådman i Ulricehamn, slutl. borgmästare, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 220
- Sternell**, Nicolaus, superintendent i Härnösands stift – Hans änka Margareta **Cederström**, 343
- Steuchius**, Matthias, ärkebiskop, 204
- Stierncrantz**, Christer Adrian, postkommissarie i Helsingborg, överkommissarie, slutl. bankokommissarie, 259
- Stiernel**, Samuel Gustaf, kapten, slutl. friherre, ointrod., fältmarskalk, 302
- Stierneröos**, Magnus, generalmajor, slutl. general, 350
- Stiernstedt**, Carl Johan, friherre, landshövding, överstelöjtnant, riksråd, 162–163, 607
- Stiernstolpe**, Botvid, kapten, 112
- Stockenström**, Lars, hovrättsassessor, slutl. adlad **von Stockenström**, hovrättsråd, 176–177
- Stockenström**, Paul, kommissarie i kungl. kammarrevisionen, slutl. kammarråd, 259, 307
- Stoltz**, Carl Henrik, sergeant, slutl. fänrik, 361
- Strale**, orgelbyggare, 535
- Strang**, Jakob (1697–1776), lektor, prost, Fellingsbro, Västerås stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 31, 40, 49–50, 67, 94, 117, 130, 204, 209, 229, 262, 337, 358, 365–366, 485, 493, 501, 504, 623
- Ström**, Erik Mikaelsson, rådman, slutl. borgmästare i Stockholm,

363, 368

Stålhammar, Casper Adolf, kapten vid Jönköpings regemente, 279

Stålhammar, Per, major, slutl. överstelöjtnant, 119

Sundberg, Lars, häradshövding, 271
Sundström, Olof, spinnhuspredikant, 654–655

Svab (Swab), Anton, bergmästare, 601

Svedberg, Jesper, biskop i Skara, 183, 195

Svedenborg, Emanuel, assessor i bergskollegium, religionsstiftare, vetenskapsman, 195

Svedenstierna, Erik, kapten, brukspatron, 582

Svedenstierna, Jakob, brukspatron, 113

Svedenstierna, Per, assessor, brukspatron, 582

Svenonius, Christian, akademiräntmästare i Lund, 368

Swedelius, Jacob, domprost i Västerås, 52

Swedenheim, Adolf von, brukspatron, 317, 332

Swedritz, Olof, auditör vid Hälsinge regemente, slutl. lagman, 263, 298

Sylvius, Henrik, häradshövding, 214

Söderhielm, Lorentz Niklas, kapten, brukspatron, slutl. överstelöjtnant, 584

T

Tacitus, Publius Cornelius, latinsk historieskrivare, XII, 560

Tackou, Matthias (1690–1773), prost, Euroäminne, Åbo stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 19, 24–27, 50, 56, 67, 115, 162, 468, 623

Taube af Odenkat, Wilhelm Ludvig, friherre, överste, landshövding, slutl. riksråd, överstemarskalk, 163,

577, 599, 607

Taube, Bernt Otto, överstelöjtnant, slutl. överste, 299–300, 310, 326, 362

Taube, Jakob Rudolf, major, 377, 557, 569

Tawast, Carl Johan, fältväbel, slutl. löjtnant, 285

Tellbom, Carl, kyrkoherde, Estuna, Uppsala stift, 376

Ternsten, Adolf, brukspatron, 337

Tersmeden, Carl, kaptenlöjtnant, slutl. amiral, 474

Tersmeden, Jakob, brukspatron, slutl. adlad Tersmeden, bergsråd, 571

Tessin, Carl Gustaf, greve, riksråd, kanslipresident, 23, 26, 103, 250, 259–260, 354–355, 377, 566, 577–578, 580, 606

Thunberg, Carl, borgmästare i Ystad, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 132

Tibell, Johan, kommissarie i kammarrevisionen, 494

Tigerhielm, Seved Gustaf, löjtnant, slutl. hovjägmästare, 541, 593

Tillæus, Olof, kyrkoherde i fransklutherska församlingen i Stockholm, slutl. kyrkoherde i Köpings stads- och landsförsamlingar, Västerås stift, kontraktsprost, 133

Tillæus, Petrus Georg, domprost i Västerås, 52

Tillander, Johannes (1705–1769), lektor, slutl. domprost i Växjö, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 49, 56, 67, 94, 162, 209, 231, 240–241, 287, 294, 306, 311, 419, 531, 551, 623

Tollander Trulsson, Sven (1686–1767), kyrkoherde i Svanhals och Kumla, Linköpings stift, slutl. kontraktsprost, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 2, 33, 64, 67, 94, 162, 209, 495, 623

Tollstedt, Carl Gustaf, notarie vid

- generalkrigsrätten, slutl. hovrättsråd, 176, 313
- Tottie**, Christina, se Christoffer Springer, 236
- Tottie**, handelsman i Stockholm, 66
- Toutin**, Magdalena, änka efter landshövding Jakob Reenstierna, 207
- Tranchell**, Petter Andreas (1700–1767), skolmästare (pedagog), Kungälv, Göteborgs stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 8–12, 67, 99, 115–116, 119–120, 251, 291, 389, 446, 486, 575, 579, 584, 587–588, 623
- Troili**, Samuel, bergmästare, slutl. bergsråd, 244
- Troili**, Uno Michaël, provinsschäfer, 468
- Troilius**, Jakob, protokollssekreterare, 362
- Troilius**, Magnus, kyrkoherde i Husby, Västerås stift, slutl. kontraktsprost, 36
- Troilius**, Samuel (1708–1764), överhovpredikant, slutl. ärkebiskop, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 1, 35, 41, 50, 70, 93, 115, 148, 150, 152–153, 155–160, 166, 175, 185–186, 190, 192, 197, 202, 204–206, 208, 215, 219, 225, 227, 229, 231–232, 241–242, 246, 248, 264, 279, 284, 289, 296, 301, 320, 324, 331, 337, 341, 346, 349, 356, 358, 368–370, 393–395, 398, 400, 407–409, 412, 416–417, 422–424, 427–429, 438, 441–443, 448–449, 453, 458, 465–466, 470–471, 476, 479, 487, 490, 493–495, 504–506, 519, 541, 557, 565, 567, 571, 584, 623
- Trolle**, Israel, vice häradshövding, slutl. häradshövding, 326
- Trägårdh**, Carl, vice häradshövding, slutl. häradshövding, 265–266, 333, 377, 409–411, 427
- Trägårdh**, Erasmus (1694–1767), prost i Karlshamn, Lunds stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3–4, 35, 53, 56–58, 82, 87, 92, 94, 97, 101, 113–114, 120, 124, 144, 148, 150–151, 153–154, 156, 159, 161, 169, 171–172, 174, 197, 213, 232, 247, 252, 260, 268, 275–276, 278, 280, 289, 291–292, 302, 305–306, 314, 333, 335, 345, 347, 377, 623
- Tungelfeldt**, Anders, landshövding, slutl. generalmajor, 419
- Twist**, Johan, assessor, slutl. adlad **Lagertvist**, ointrod., hovintendent, 342, 358
- Törnecreutz**, Clas Henrik, kaptenlöjtnant, slutl. överstelöjtnant, 281
- ## U
- Ugglä**, Erik, borgmästare i Sala, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 277, 572
- Ugglä**, Samuel, advokattfiskal, slutl. assessor, 298, 600
- Ulfvenklou**, Henrik, konduktör, löjtnant, regementskvartermästare, slutl. major, 187
- Ulrika Eleonora** d. y., drottning av Sverige, VII, 621
- Unge**, Anders, häradshövding, 283
- Unge**, Per (Peter), auditör vid Kronobergs regemente, 283
- Ungern-Sternberg**, Mattias Alexander von, friherre, överstelöjtnant, slutl. fältmarskalk, lantmarskalk vid riksdagen 1746–1747, 5, 14, 17, 19, 23–25, 48, 51, 65, 67, 71, 77, 81, 93, 95, 101, 106, 114, 118, 124, 126, 131, 136–137, 140, 143–144, 152, 157, 164–165, 177, 179, 188, 195–196, 226, 235, 251, 260, 265, 282–283, 297, 299, 308–309, 321, 324–325, 339, 344–345, 347, 393, 405, 418, 477, 481, 487, 530, 538, 550, 554, 585, 590, 592–593, 606

Unéer, Samuel Anders, löjtnant, 405, 601

Urlander, Harald, fabrikör, Norrköping, slutl. adlad **Ehrenspectz**, assessor, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 155, 651

Usedohm (Usedom), Jakob Fredrik von, överstelöjtnant, 254

V

Valtinsson, Adrian, assessor, hovrättsråd i Svea hovrätt, slutl. adlad **Adlerstam**, 358–359, 378, 419

Vellingk, Ottiliana, se Sven Lagerberg, 50, 94–95, 173

Voltemat (Woltemat), Henrik Julius d. y., docent i Åbo, slutl. kammarråd, 435, 446–447, 449–450, 454, 461, 468–470

Voltemat (Woltemat), Henrik Julius d. ä., överstelöjtnant, slutl. överste, 405

Vult von Steijern, Johan Julius, assessor i kommerskollegium, kommerseråd, slutl. president i kammarrevisionen, 300–301

W

Wagenfelt, Henrik, viceamiral, 429

Wagner, Elias, borgare i Uppsala, 578

Wagner, Erik Crispin, protonotarie, slutl. kungl. sekreterare, 574

Wahlberg, Nils, fabrikör, XV, 130, 185, 446, 536, 621–622, 624, 626–627, 629

Wahlgren, Ernst (Gustaf), amiralitets-räntmästare, 462–463

Waldius, Johan, auditör, 175, 258

Wall, Erik (1699–1756), prost, Hesselkog, Karlstads stift, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3, 17–18, 27, 42, 50, 55–56, 64, 67, 70, 74, 80, 84, 90–91, 116, 130, 148, 150, 157, 169, 194, 251, 262,

290, 296, 310, 313, 352, 358, 384, 408, 410–411, 413–416, 421, 442, 455, 469, 478, 623

Wallenius, Hedvig, änka efter kyrkoherde Olof **Gestrin**, 382

Wallin, Georg (Göran) (1686–1760), superintendent i Visby stift, slutl. biskop i Göteborg, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 3–4, 9, 11–13, 32, 34, 51, 54–55, 62–63, 70, 79–80, 94, 115–116, 120, 125, 129, 131, 139, 142, 146, 161, 173

Wallrave, Georg, amiralitetskapten, slutl. vice amiral, 545

Wallvijk (Wallwik), Claes Jakob von, vice häradshövding, slutl. lagman, 176, 258

Wallvijk (Wallwik), Johan von, kammarrevisionsråd, 292, 600

Wallvijk (Wallwik), Nils Fredrik von, löjtnant, slutl. överstelöjtnant, 285

Wanzonia, Sophia, änka efter en regementskvartermästare, 65

Wattrang, Hedvig Juliana, se Otto Reinhold **Ladau**, 601

Weber, Conrad Anders, kapten, 285

Werner, Matthias, lektor, latinlärare, 443, 588

Westerberg, Maria, knappnålsmakare, 565

Westerhof, Peter, registrator, slutl. expeditionsskreterare, 292, 340, 362

Westman (Wessman), Olof, borgmästare i Marstrand, slutl. stadssekreterare och rådman i Göteborg, riksdagsman i borgarståndet 1746–1747, 555

Westman, Nils, kanslist i kungliga antikvitetsarkivet, sekreterare, 361

Wetter, Lennart (Leonard), borgmästare i Södertälje, 284

Wettergren, Peter (Petter), handelsman i Gävle, 132, 169

Wettersten, Nicolaus (1691–1759),

- kyrkoherde i Forsa, Uppsala stift, slutl. vice kontraktsprost, riksdagsman i prästeståndet 1746–1747, 1, 8, 33, 44, 47, 61, 64, 67, 82, 84, 94, 104, 109, 111, 142, 146, 151, 194, 209, 221, 243, 252, 302, 307, 330, 358, 369–370, 377, 419, 487, 493, 504, 509, 516, 550, 553, 623
- Widerström**, Mikael Georg, fänrik vid Kronobergs regemente, 128–129
- Wieselgren**, Per (Peter), präst, litteraturhistoriker, nykterhetsförkämpe, XVI
- Wijnblad** (Winblad), Lorentz Carl, styckjunkare, 573
- Wikman**, Johan Lorents, sekreterare, slutl. borgmästare i Södertälje, 284
- Wikström**, Nils, bonde, bergsman, Torsåker, Västernorrlands län, 556
- Wilcke**, Samuel, andre pastor i tyska församlingen i Stockholm, assessor i Stockholms konsistorium, slutl. teol. dr. och pastor primarius i tyska församlingen i Stockholm, 196
- Willbom**, lektor, 452, 523
- Williamsson** (Wiljamson), Johan, krigskommissarie, 121, 126, 214, 532, 546, 591, 600
- Windrufwa**, Petter (Petrus), kammarförvant i krigskollegium, 283
- Wirell**, Claes, kammarskrivare, slutl. adlad **Lagerstråle**, vice president, 360
- Wistenius**, orgelbyggare, 535
- Wrangel af Fall**, Wilhelm Gustaf, major – Hans hustru Inga **Silfversparre**, 342
- Wrangel af Lindeberg**, Carl Otto, friherre, löjtnant, slutl. överstelöjtnant, 263, 266
- Wrangel af Lindeberg**, Erik, friherre, riksråd, 263, 266, 558
- Wrangel af Lindeberg**, Fredrik Otto, friherre, löjtnant, vice häradshövding, slutl. lagman, 533
- Wrangel**, Hedvig Elisabet, överhovmästarinna, slutl. guvernant för de kungliga barnen, 597
- Wrede af Elimä**, Fabian, friherre, generalmajor, slutl. riksråd, 157, 162, 570
- Wrede af Elimä**, Henrik Jakob, friherre, major, slutl. landshövding, III, XIV, 72, 103, 131, 173, 188, 192–193, 197, 210–211, 385, 413, 630, 641
- Wulfwenstierna**, Gustaf, kammarherre, kansliråd, slutl. envoyé, 354
- Wulfwenstierna**, Johan d. y., friherre, riddarhussekreterare, slutl. kammarråd, 292
- Wulfwenstierna**, Johan d. ä., friherre, kammarråd, 292, 575
- Z**
- Zander**, Daniel Johan, överste, slutl. generallöjtnant, president i krigskollegium, 71, 356–357, 412
- Zinzendorf**, Ludvig, greve, Sachsen, upphovsman till fromhetsriktningen herrnhutismen (zinzendorffianismen), 386, 482–483, 610
- A**
- Åkerhielm af Blombacka**, Lars, friherre, överste, 157
- Åkerhielm af Margretelund**, Samuel, friherre, riksråd, slutl. överstemarskalk, X–XI, 545–546, 548–550, 552, 554, 557–558, 565, 567
- Åkerhielm**, Gillis, häradshövding, slutl. kammarrevisionsråd, 296
- Åkerman**, Anders, bokhållare vid generalförräds-kassakontoret, 419
- Åkerstein**, Johan Otto, kopist på riksarkivet, 358–359

Ä

Ädelberg, kapten, 281

Ö

Öhrman, Jonas Carlsson, häradsmare, Norbro, Västmanlands län, riksdagsman i bondeståndet 1746–1747, 334

Örnskiöld, se **Löth-Örnskiöld**, 297

Österberg, Ol., hantlangare, 108

Östfeldt, Axel, vice häradshövding, 341

SAKREGISTER

A

- Accis**, 124, 190, 193, 197, 220, 241–243, 245, 253, 305, 311, 329, 333–334, 401, 419, 424–426, 431, 434, 439, 441, 448, 450, 467, 471, 485–486, 490, 513, 515–516, 518–519, 527–528, 530, 532, 534, 542, 554, 564, 568, 578
- Accisrätt**, 113, 178, 604
- Ackord**, 33, 122, 168, 188, 195, 213, 232, 259, 263, 266, 283–285, 288, 293, 295–296, 298–300, 308, 310, 313, 317, 319–322, 324, 326, 330, 332, 359–362, 364, 405, 418–420, 450, 462–463, 473–474, 480, 492, 507, 529, 532, 535
- Adel**, 160, 288, 373, 377–378, 409, 444, 595–596
- Adelsfanan**, 119
- Akademi**, 25–27, 42–43, 46, 65, 75, 92, 163, 167, 178, 195, 237–238, 247, 253, 259, 263, 315, 329–331, 345, 352, 354, 368, 371, 373, 383, 385, 401–402, 406–407, 435, 446–447, 449–450, 454, 461, 468–470, 479, 491, 561, 574, 584, 598, 602
- Akademikansler**, 26–27, 45, 65, 180, 260, 330–331, 355, 368, 371, 373, 385, 406–407, 584, 606
- Akt**, 7, 57, 88, 112, 158, 185, 194, 198, 212, 222–223, 233, 255, 257, 268, 271, 289, 303–304, 306, 347–348, 352, 355, 364, 380, 398, 414, 416, 421, 442, 450, 458, 461, 508, 516, 519, 526, 541, 549, 566, 606–607
- Aktuarie**, 175, 342, 358–359, 373, 378, 380, 405–406, 419
- Allians**, 38
- Allmoge**, 21, 170, 189, 207, 222, 233, 237, 241, 250, 267, 316, 335, 403, 411–412, 442, 451, 479, 495, 503, 514, 521, 523–524, 526, 528, 530, 543, 545–546, 548, 562–564, 566, 582, 585, 598, 606, 608
- Allmänna besvärdeputationen**, 59, 67, 73, 125, 130, 485, 544, 553, 573, 576
- Allodialegendom**, 133, 164–165, 288, 471, 590
- Alun**, 506
- Alunverk**, 274, 523, 529, 589
- Amiralitet**, 104, 311, 328–329, 336, 405–406, 462, 497
- Amiralitetsarmbössekassa**, 353–354
- Amiralitetskollegium**, 256, 272, 338, 472
- Amiralitetsränskaper**, 463, 586
- Amiralitetsrätt**, 497
- Amiralitetsstat**, 217, 572
- Anläggning**, 225, 334, 390, 394, 396–397, 430, 562
- Antikvitetskollegiet**, 602
- Apotekare**, 175, 188, 197
- Apotekaresocietet**, 599
- Arkiv**, 15, 112, 312, 358–359, 373, 487, 579, 607
- Armé**, 21, 81, 123, 184, 189, 245, 321, 323, 340, 350, 413, 475, 572, 580, 582, 600, 602
- Arrendator**, 336, 510–515, 518
- Arrende**, 181, 274, 278, 281, 288–290, 347, 349, 383–384, 424, 452–453, 456–457, 460, 462, 465, 471–472, 508–517, 519, 522, 553, 568, 585, 588–589, 601, 616
- Arrestering**, 168, 199–200, 204, 209, 221, 238, 392, 559
- Artilleri**, 13
- Artilleriregementet**, 52, 104, 124,

- 257, 301, 339, 407–408, 456, 496, 503
- Arv, arvingar**, 38, 71, 77, 111, 134, 181, 184, 269, 288, 448–449, 455–456, 487, 526, 551, 567, 575, 585–587, 589–590, 593, 601, 608–609
- Arvode**, 84, 492, 529, 591–593, 602
- Aska**, 476
- Auditör**, 81, 175, 180, 182, 218, 230, 255, 258, 263, 269, 283, 298, 300, 338–340, 367, 373, 442, 454–455, 458–459, 463, 465, 467, 480, 489, 533
- Auktion**, 223, 243, 268, 288, 401, 456, 537, 601
- Auskultant**, 373
- Avblåsning**, 554, 556, 558, 576
- Avgiftsfrihet**, 106, 114, 171, 176, 218, 237, 247, 250, 252–253, 272, 305, 307, 310, 315, 318, 334, 352, 362, 364, 371, 525, 537, 563, 574, 599
- Avlöning**, 41, 287, 554
- Avrad**, 539
- Avsked**, 161, 168, 175, 182, 184, 218, 284, 286, 299, 332, 340, 360, 363, 368, 399, 405, 533, 545–546, 548–550, 554, 558, 567, 576, 583, 606–607, 611
- B**
- Bakugnspengar**, 171, 220, 311, 333–334, 554
- Bankodeputationen**, 37, 235, 336
- Bankofullmäktige**, 16, 427–428, 437, 467, 588, 591
- Banksedel**, 234
- Bankverk**, 135
- Banérska saken**, 448–449
- Barkbröd**, 21
- Barn**, 46, 58–59, 117, 186, 196, 203, 267, 288, 300, 342–343, 372–373, 375, 377–378, 384, 409, 509, 518, 537, 542, 566, 595–597, 605, 621–622, 627, 631, 635–636, 638–639, 641–642, 644, 650, 652
- Barnhus**, 605
- Befordran**, 29, 42, 49, 74, 92–96, 102, 116, 123, 126, 128, 163, 171, 173, 179–180, 184–185, 190, 192–194, 213, 216, 218–219, 230–231, 234, 243, 254, 256–258, 260, 263–264, 266, 269, 271, 276–278, 281, 283–285, 290–293, 296–297, 299–301, 311, 313–314, 325–326, 333, 338–342, 353–354, 358–359, 361, 363, 367, 377–379, 383–384, 387, 400, 404, 406–408, 411, 419–421, 427, 429, 437–438, 442–443, 445–447, 449, 452, 456–457, 459, 461–462, 468, 470–473, 477, 480, 485, 487, 489–490, 494, 496, 498, 509, 532–534, 547, 569, 574, 579, 583, 592, 602, 605
- Begravning**, 52, 124, 151, 172, 196, 382, 389
- Beklädnad** (bekläda ett ämbete), 158, 161, 182
- Belöning**, 179, 195, 198, 213, 217, 230, 254, 290, 302–303, 479, 505, 555
- Beneficium**, 154, 236, 356, 469, 557
- Beneficium juris**, 521
- Benådning** (benådas med karaktär/lön), 102, 116, 167, 230, 232, 266, 270, 273, 359, 361, 373, 411, 473, 505–506, 568, 570, 583, 596
- Bergsbruk**, 562
- Bergsdeputationen**, 48, 50, 98, 103, 187, 195, 217–220, 262, 268, 273–274, 287, 297, 309, 312, 316, 325, 337, 365–366, 376, 427, 442, 454, 475, 506–507, 525, 529, 542, 544, 550, 552, 554, 556, 562, 573, 576, 579, 582–583, 585–586, 589, 596–597, 601, 603, 605
- Bergskollegium**, 43, 97–98, 195, 219, 244, 260, 264, 287, 297, 373, 529, 544, 553, 572, 583, 601
- Bergsman**, 44, 296, 337, 364, 371,

- 503, 544, 556
- Bergverk**, 85, 98, 168, 562, 573
- Beskickning**, 33, 51, 66, 88, 96, 124, 130, 142, 144, 161, 196, 226, 241, 295, 301, 354, 375, 429
- Besvär**, 4–7, 17–18, 22, 27, 30–32, 36, 39, 41–44, 51, 56, 58–59, 75, 82–83, 87, 89–91, 99–101, 110, 113–114, 117, 119–121, 125, 130–132, 144, 151, 157, 163, 173–174, 176, 179, 186, 188–189, 196, 210, 221, 231, 233, 235–236, 238, 244, 248, 252, 257–258, 262, 265, 267, 270, 272, 278, 285, 304, 308, 334, 341–342, 344, 353, 360–361, 380, 388, 402, 404–405, 407, 415, 419, 424, 430, 438, 445, 448, 458, 461, 469, 471–473, 480, 485, 496, 523–526, 534–538, 541, 543, 547–548, 553–554, 556, 559, 565–566, 568, 572, 574–576, 579, 585–587, 590–592, 596–597, 603–604, 606, 608
- Betalningsavgift**, 412, 537
- Bevakning**, 365, 471, 519
- Bevilling**, 16–17, 76–77, 107, 133, 164, 177, 189–190, 211, 236–238, 241–242, 245–246, 249, 251–253, 259, 261, 275–276, 283, 286, 288, 295–296, 306–311, 317–319, 321, 323, 327–329, 331–332, 345, 347–348, 352–353, 356, 362–364, 370–372, 379, 397, 401, 424–426, 456, 511–512, 515, 530, 544, 563, 581
- Bevillningsdeputationen**, 114, 189, 193, 197, 211, 237, 241–242, 254, 286, 305, 401, 424, 434
- Bevillningsverk**, 133, 179, 211, 216, 246, 294, 302, 304, 308, 310, 328, 345, 355, 370, 399, 431
- Bibeln**, 5, 84, 90, 100, 195, 234, 285, 315, 387, 411, 502, 535, 559–561, 630
- Bidrag**, 33, 53, 68, 237, 308, 425
- Blodsutgjutelse**, 201
- Bohusläns dragonregemente**, 473
- Bokhållare**, 380, 419, 422–423
- Boktryckeri**, 13, 16, 25, 41, 45–46, 65, 75–76, 84, 86, 91, 100–101, 103, 112, 117–118, 120, 163, 196, 212, 214–215, 223, 234, 240–241, 285, 305, 315, 354, 356, 363, 386, 390–391, 409–411, 419, 433, 438, 445–446, 483, 487, 527, 530, 541, 552, 554, 559, 562, 568, 608
- Bomersin**, 574
- Bondehemman**, 36
- Bondeseglation**, 542, 608
- Borgaränka**, 188, 282, 590
- Borgerskap**, 151, 193, 237, 243, 284, 291, 301, 376, 382, 411, 475, 491, 521, 603
- Boskap**, 20, 352, 511, 563
- Boställe**, 32–33, 36, 42, 83, 247, 250, 262, 305, 439, 539, 565, 586, 599, 608–609
- Bousquetska regementet**, 243, 254, 361
- Brist**, 13, 20, 48, 56–57, 72, 75, 77, 95, 115, 165, 175, 190, 238, 241, 304, 311, 328, 348, 362, 376, 387, 390, 397–399, 401, 423, 430–431, 439–440, 454, 456, 467, 492, 496–497, 499, 503, 508–513, 515–519, 521, 526, 528, 530, 540, 563, 595, 610
- Brott**, 90, 199, 208, 219, 235, 317, 340, 342, 394, 396, 398, 497, 553, 608
- Bruk**, 41, 98, 177, 218, 337, 365–366, 582, 584, 596, 598
- Brukspatron**, 44, 252, 325, 337, 380, 442, 544, 571, 579, 598, 601, 605
- Brännvin**, 69, 77, 90, 96, 104, 113–114, 242, 245, 508–518, 526–527, 532, 534
- Brännvinsaccis**, 254, 305, 329, 431, 434, 439, 450, 467, 471, 530, 532, 534
- Brännvinsbränning**, 59, 68–70, 72–73, 77–78, 96, 103–104, 112, 114,

124, 186, 195, 241–242, 306, 419,
467, 503, 508–519, 530, 532, 581
Brännvinstillverkning, 521, 527,
534
Bröstsjuka, 6
Burskap, 72, 188
Byggnad, 33, 36, 43, 98, 100, 191,
214, 219, 244, 249, 267, 277, 280–
281, 302, 305, 313, 335, 379, 390,
405, 439, 475, 485, 521, 525–526,
532, 535, 539, 555–556, 560, 564,
589, 597, 610
Båtsman, 181, 241, 286, 433, 545,
582
Båtsmansrotar, 181, 617–618
Bååtska saken, 358, 526, 551
Böcker, 90–91, 100, 112, 152, 163,
191, 214–215, 219, 234, 240, 243,
245, 268, 277, 304, 311–312, 315,
375, 387, 411, 444, 452, 483, 487,
530, 561, 579, 586, 605
Bön, 1, 96, 128, 375, 444, 482, 611
Böter, 90, 114, 195, 217, 241, 257,
261–262, 294, 497–499, 581, 588

C

Censor librorum, 76, 103, 215, 243,
268, 488, 561
Ceremoniel, 23, 587
Cession, 168–169, 178, 182–183,
210, 230, 271, 277, 285, 295–296,
298, 300, 308, 313, 319–322, 329–
330, 332, 358, 405, 478, 507, 571
Charta sigillata, 113–114, 307–308,
311–312, 314–315, 317–318, 322,
338, 525
Cirkulärbrev, 11, 30, 44, 91, 93,
110, 117, 305, 383–384, 387, 411,
469, 587–588, 593, 610
Civilstat, 94

D

Dagsverke, 41, 43, 288, 367, 495,
539, 585–586, 588–589, 591–592,

597

Dalaupproret, 207, 395
Defensionsdeputationen, 99, 404
Djurfångst, 197–198
Domkapitel, 30, 447, 541
Domkyrka, 66, 83, 191, 244, 379–
381, 417, 457, 475, 526
Domlösen, 580
Domstol, 83, 90, 113, 200, 202, 208,
224–225, 227, 236, 395, 400, 441,
463, 487, 499, 541
Drabantkorps, 350, 602
Dragon, 81, 241, 434
Dragonhållare, 334
Dragonregementen, 81, 404, 473
Drottningens livregemente, 167,
183, 254, 326, 506
Dräkt, 23, 519, 531
Dräng, 241
Duell, 81, 553, 573
Dykerisocietet, 348, 371–372
Dyrhet, 77, 84, 100, 112, 135, 223,
402, 464, 516, 518
Dödsdom, 302, 390, 438
Dödsfall, 27, 50, 52, 78, 121, 126,
151, 368, 372, 375, 459, 529, 535
Döds mål, 459

E

Ecklesiastikverk, 445, 577
Ed, 5, 24, 36–37, 40, 45–46, 59, 71,
77, 103, 105, 110–111, 117, 133,
153–157, 159–161, 164, 202, 207,
286, 328, 369–370, 397, 481, 497,
557, 607
Edgång, 110–111, 597
Edsformulär, 38, 48, 58, 73, 77
Ek- och mastskog, 403, 535, 577
Elektor, 34–37, 40, 44, 136–137,
140, 142, 147–163, 190, 268, 382,
576
Elektorsed, 36, 40, 153–157, 160–
161
Engelska kyrkan, 196, 317, 643–644
Ersättning, 20, 57, 124, 126, 130,

- 213, 223, 228, 235, 237–238, 251, 269, 281, 293, 346, 379, 388, 413–414, 420, 445, 451, 470, 472, 474, 478, 480, 511–513, 529, 564–565, 568, 581–582, 588–590, 607, 609
- Evangelisk-lutherska religionen**, 20, 36, 72, 80, 85, 116, 192, 214, 443, 482, 610, 622, 625, 627, 630–639, 641–642, 645–647, 650
- Exekution**, 110, 175, 207
- Expeditionsdeputationen**, 5–6, 45, 48–49, 82, 91, 96–97, 105, 239, 252, 264, 303, 314, 326, 366, 404, 439, 547, 584, 605
- Extraordinär riksdag**, 86
- F**
- Fabriker och manufakturer**, 72, 185–186, 212, 217, 223–224, 231, 268, 404, 422, 492–493
- Fabrikör, manufakturist**, 95, 185, 221, 227, 264, 493, 504, 523, 536, 581, 585
- Faddergåva till prins Gustaf**, 35, 93, 95–96
- Fartyg**, 110, 217, 275, 468, 497, 581
- Fatalier**, 68, 380
- Fattiga**, 44, 69, 76, 78, 90, 105, 108, 118, 166, 169, 182, 191, 265, 299, 308, 312, 314, 316, 318, 337, 356, 375, 379, 382, 397, 425, 446, 453, 455, 460, 515, 518, 528, 542
- Finska deputationen**, 66, 73, 99, 106, 121, 126, 192, 274–275, 279, 293, 301, 333–334, 345, 404, 411, 413, 420–421, 427, 454, 475, 479, 485, 520–521, 526, 543, 554, 562–564, 578, 582, 589, 598, 604
- Finska dragonregementen**, 404
- Finska församlingen i Stockholm**, 322, 344–345, 350–351, 467
- Finska krigsbefälet**, 287, 454, 599
- Finska kyrkan**, 466
- Finska språket**, 286
- Fiske**, 170, 183, 234, 256, 274–275, 525, 589
- Fiskhandel**, 536, 544, 547, 570
- Flottan**, 311, 599
- Flygsand**, 275
- Fond**, 105, 223, 231, 252, 328, 345, 375, 434, 445, 486, 503, 507–508, 516, 522–523, 525, 536, 567, 582, 593, 605, 610
- Fond för ett barnhospital**, 375
- Fortifikationslösnings- och besparingsmedel**, 455, 458, 583
- Fortifikationsstat**, 459
- Forum**, 209, 227–228, 262, 264, 395, 440, 475
- Frakt**, 601
- Fred**, 27, 38, 134, 170, 238, 325, 388, 411, 492, 565
- Frihetsår**, 189, 237–238, 246, 287, 335, 420, 563–564, 609
- Frälse**, 185, 267, 308, 312, 372–373, 403, 529, 570, 595–596
- Frälsehemman**, 267, 308, 315, 335, 403–404
- Frälsehemmannsskog**, 603
- Fullmakt**, 1–4, 6, 8–10, 12, 14–15, 19, 24–30, 39, 43, 45–46, 57–58, 71–72, 81, 114–115, 119, 123, 140, 206, 230–232, 246, 258, 266, 273, 275, 287, 297, 307–308, 314–315, 318, 339, 344, 353, 357, 359, 373, 380, 397, 404, 408, 418–419, 424, 429, 454, 459, 462, 465, 472–473, 503, 505, 511, 551–552, 568, 574, 600
- Fullmäktig**, 1–9, 11–13, 15–17, 19–22, 25–30, 32–36, 38–40, 44–45, 47–48, 57–58, 61, 64, 66, 104, 110, 113, 116, 121, 129, 131–133, 137, 140, 166, 194, 209, 213, 217, 220, 233, 236–237, 260, 262, 276, 282, 344, 347–351, 364, 374, 382, 397, 399, 411–412, 416, 427–428, 437, 445, 448–451, 453–454, 467, 471, 475, 511, 539, 551, 562–564, 571,

579, 581, 588, 591, 598, 603
Fånge, 93, 168–169, 271, 469
Fårpulver, 197
Fältmarskalk, 171, 173, 320
Fängelse, 342, 470, 497–499
Fästning, 390, 407, 470, 474, 537
Fästningsverk, 242
Fönsteravgift, 249–250, 305, 310, 362, 364, 371
Förbud, 68–69, 73, 78, 85, 92, 98, 101, 103–104, 111, 114, 117, 139, 155, 168, 171, 193, 202, 204, 207, 210, 237, 364, 403, 430, 467, 488, 492, 498, 504, 509, 513, 515–518, 530–531, 535, 538–539, 544, 562, 569, 574, 582, 589, 598
Förbön, 96, 375, 444, 482
Föreskrift, 8, 49, 60, 74, 92–93, 107, 118, 122, 154, 171, 173, 187, 190, 216, 230, 232, 256, 258, 263, 266, 278, 280, 290, 293, 326, 328, 333, 339–340, 343, 361, 370, 372, 377, 382, 389, 406, 408, 418, 421, 426, 431, 436, 438, 445, 451, 459, 466, 489, 496, 503, 534, 581, 583, 600
Förlag, 446, 573
Förmedling, 526
Förordning, 4, 11, 17–18, 23–24, 39, 42–44, 49, 68–70, 72–80, 84, 86, 90–91, 93, 97, 100–102, 107, 114, 118, 123, 135, 138, 141, 143, 147, 149, 186, 188, 210, 215, 217, 230, 233–234, 236, 240, 248–249, 251–252, 257, 262, 268, 274, 302, 305, 307–308, 310–315, 317–318, 330, 344, 351–352, 354, 363, 365–367, 383, 412, 419, 428, 432, 437–438, 447, 450, 453–455, 457, 459–460, 464, 469, 477–478, 483–484, 488, 490–491, 494–497, 499–506, 524–526, 531, 534, 536–537, 539, 544, 548, 551–552, 563, 566, 569, 572–574, 577, 579, 581, 584–585, 589, 597, 599, 602, 606, 608–610
Förpantning, 281, 288, 290, 401,

425
Förpassning, 132, 454, 497, 500, 570
Församling, 20, 80, 191, 196, 214, 268, 350, 382, 415, 432, 445, 501, 534, 610
Försvar, 20, 70, 80, 83, 119, 173, 224, 288, 321, 381, 392, 401, 412, 433, 461, 482, 560–561
Försvarsverk, 229
Försäkring, 200, 606

G

Galmejtillverkning, 218
Galärer, 51
Generalförråds-kassa, 135, 213, 402
Generalguvernör, 187, 192, 228–229, 235, 563, 602, 604
Generalkrigsrätt, 128, 176, 526, 652
Giftermål, 562, 566
Glasbruk, 334
Gratialist, 451
Greifswalds akademi, 373
Grundlag, 79–81, 88–89, 128, 135, 192, 200, 246, 249, 288, 441, 558, 621, 627–628, 640–641, 645
Gruvved, 219, 553
Gudstjänst, 23, 85, 250, 261, 317, 408–409, 432, 466, 542, 606
Gymnasium, 11, 17–18, 46, 52, 92, 178–179, 216, 250, 315, 384, 574
Gästgiveri, 69, 479–480, 518, 536
Göta hovrätt, 132, 168–169, 232, 256, 265, 285, 298, 311, 342, 377, 409–411, 426, 442, 462, 480
Göteborgs stift, 317

H

Hall- och manufakturrätten, 625, 652–653
Hallrätt, 193, 422
Halm, 536
Hamarskatt, 177, 218, 317, 337, 365, 544, 556, 582, 584, 598
Hammarverk, 98, 168, 251–252,

- 337, 442
Hamn, 51, 601
Hampfrö, 563
Handel, 15, 37, 92, 97, 134, 170, 182, 187, 217, 257, 263, 347, 364–366, 422, 457, 466, 553
Handels- och manufakturdeputationen, 100, 111, 135, 171, 212, 217–218, 223, 231, 242, 274, 311, 328, 333–335, 349, 402–403, 406, 421, 427, 467, 475–476, 486, 492, 525–526, 542, 552–553, 556–557, 565–566, 572, 574, 576, 578, 580–581, 589, 652, 655
Handelsbalans, 135, 170, 263, 510–512, 517–518
Handelsfrihet, 218, 231, 263, 365, 376
Hantverk, 128, 131, 509, 580
Hartskokeri, 578
Helgonskyld, 255
Hemman, 33, 36, 42, 45, 73, 103, 114, 176, 198, 237–238, 242, 266–267, 273–274, 281, 287, 303, 305, 307–308, 315, 335–336, 345, 352, 366–367, 371, 376, 379, 403–404, 419, 440, 450, 514, 524, 527–528, 530, 539–540, 556, 563–565, 569, 573, 587, 589, 603, 617
Hemmansbrukare, 59, 68–69, 103, 114, 191, 244, 302
Hemmansbyte, 336–337, 419, 421, 439–440, 480, 545, 569, 585, 601
Hemmansklyvning, 79, 260, 266–267, 274, 465, 496, 541, 581, 585
Hemmansränta, 367
Hemmantal, 68, 253
Herredagsman, 7–10, 19–22, 25, 28–30, 47–48, 51, 56–57, 75, 132, 169, 286, 293, 309, 334, 341, 374, 438, 450, 488, 521, 545, 585, 598
Herredagspengar, 8, 21, 30, 47, 57, 237, 374, 411, 579
Hittebarn, 375
Hjälpedagsverke, 585, 588–589, 591–592, 597
Hospital, 75, 315–316, 354, 371, 375, 415
Hospitalsjord, 242–243, 263
Hovjägmästare, 412, 601
Hovstat, 434, 456
Husbehovsaccis, 467, 530
Husesyn, 83–84, 281, 307
Husesynskontor, 420, 455, 565
Husesynsordning, 367, 455, 460, 552, 599
Husesynsverk, 505, 529, 585, 597
Husförhör, 117
Hytta, 598
Hällskjuts, 479
Hälsinge regemente, 263
Häradsallmänning, 439
Häradshövdingeämbete, 132, 177, 230–231, 259, 265–266, 275, 283, 298, 300, 333, 361, 405, 411, 413, 442, 448, 459, 463, 480, 489–490, 503, 532, 536, 551, 576, 591
Häradsrätt, 267, 566
Häst, 156, 376, 404, 413, 479, 536, 563
Hö, 301
Högmässa, 466–467
Hökare, 217
- I**
Indelning, 21, 181, 189, 191, 213, 222, 254, 272, 286, 312, 326, 452, 464, 472–473, 514, 538, 568, 583
Indelningshavare, 31, 222, 262, 312, 464, 538, 565
Indelningshemman, 176, 565
Indelningsverk, 186, 222, 255, 464, 564
Indragning, 37, 87, 125, 240, 297, 343, 354, 401
Infanteriregementen, 94, 119, 290, 299, 480, 493
Införsel, 95, 111, 243, 263, 510, 512, 517, 563, 574
Införselavgift, 243

Inkvartering, 56, 599

Instruktion, 35, 37–38, 45–46, 58–59, 83, 88, 91, 95, 100, 105–106, 121, 126, 133–135, 148, 158–160, 181, 187, 198–200, 206–209, 236, 257, 436, 444, 446, 458, 564, 588, 591

Intercession, 68, 256, 339, 438

Intresse, 40, 110, 185, 336, 376, 403, 453, 456, 519, 551, 574, 593, 596

J

Jakt, 198

Jomala kyrka, 312

Jordbok, 157, 176, 352, 367, 539–540, 569

Jordboksränta, 288, 539, 589

Jordpäron (se *potatis*), 524

Julhelg, 129–130, 135, 154

Jurisdiktion, 256, 265–266, 277, 411, 480, 489

Jurisprudens, 84, 386, 445

Justitiarie, 254

Justitiedeputationen, 48, 50, 73, 104, 106, 132, 183, 195, 207, 213, 255, 258, 261, 281, 322, 335, 344, 350, 362, 376, 380, 383, 408–409, 412, 436, 448, 466, 484, 491, 541–542, 553, 562, 566, 573–574, 597

Justitiekansler, 180, 250, 317, 332, 460, 541, 553, 586, 589, 594–595, 604, 622, 628

Justitiemål, 449

Justitierevision, 207, 353, 361, 380, 388, 409–410, 574, 580, 597

Järn, 98, 168, 177, 325, 332, 347, 365–366, 466, 542, 544, 552, 554, 560, 562, 569, 579, 582, 601

Järn- och stålmanufakturverk, 98

Järnbergslagen, 371

Järnhandel, 187, 364–366, 457, 466

Järnkrämarsocietet, 187, 365–366

Järntillverkning, 97, 454, 579

Järnverk, 97, 187, 218, 309, 562, 598

Järnvåg, 365–366, 579

Jönköpings regemente, 279

K

Kalmar regemente, 299, 339, 433

Kammar-, ekonomi- och kommers-deputationen, 48, 64, 66, 73, 78, 96, 100, 103, 168, 178–179, 187–188, 193, 198, 212, 217, 220, 232–234, 244, 256, 260, 262, 266, 273–276, 278, 281, 287, 302, 307, 309, 315, 333, 335–336, 339, 364, 366, 376, 379–380, 401, 403, 412, 414, 419, 454, 455, 468, 471, 475, 477–480, 524, 526, 531, 542, 545, 553–554, 556, 568–569, 573, 582, 585, 587, 592–594, 598, 601

Kammarkollegium, 28, 33, 52, 197, 213, 233, 259, 275, 288–289, 298, 329, 333, 359–360, 380, 388, 408, 414, 417, 419, 440, 456, 463, 468, 478, 523–524, 539–540, 543, 553, 564, 567, 573, 578, 580, 590, 593, 608

Kammarkommission, 487

Kammarrevision, 157, 218, 259, 278, 288, 292, 296, 298, 340, 359, 388, 462–463, 485, 494, 540, 600

Kammarverk, 32, 147

Kanal, 554

Kanslerssekreterare, 180, 259, 373

Kanslikollegium, III, 91, 103, 117–118, 120, 185, 210, 241, 243, 250, 259, 265, 268, 273, 278–279, 282, 284, 340, 355, 385, 388, 420, 446, 472, 485, 536, 561, 580, 621, 626, 628–629

Kansliordning, 268

Kanslipresident, 121, 577, 606–607

Kanslirätt, 390

Kanslist, 14, 25, 106, 311–312, 339, 357–359, 361, 380, 467

Kaplan, 4, 6, 10–11, 33, 41, 99, 247, 253, 305, 307, 316, 350, 363, 371, 501, 530, 534

- Kaplansbord**, 99, 305, 371
Kaplansboställe, 36
Kaplansgård, 36
Karaktär, 76, 102, 112, 116, 119, 123, 126, 129, 167, 170, 177–178, 181, 184, 194, 197, 230–231, 254–255, 259, 262, 264–265, 269–273, 275–276, 278, 282, 284, 287–288, 293, 297–299, 314, 320, 326, 339–342, 354, 357–359, 361–364, 366–367, 378, 405–406, 411, 418–419, 427, 429, 458–459, 462, 468–469, 473, 480, 489, 492–494, 496, 500, 505–506, 533, 569–571, 580, 583, 596, 600
Karlstads domkyrka, 380, 408, 414, 416–417
Karlstads gymnasium, 17
Kassering, 484
Katekes, 112, 117, 315, 487
Katolicism, 75–76, 127
Katoliker, III, 58, 117, 131, 185–186, 188, 196, 210, 229, 349, 385, 388, 436, 443–444, 446, 467, 472, 485, 620–622, 625–629, 650
Katolska kyrkan, 36, 128, 185, 353, 620–622, 624, 626–629, 636, 647
Kavalleriregementen, 181–182, 212, 230, 320, 367, 376, 418, 479, 493, 507
Klagomål, 88, 207, 238, 294, 453
Klockarbord, 305, 316, 371
Kläder, 112, 256, 425–426, 439, 519, 531
Knekt, knekthåll, 32, 491, 507
Knektkontrakt, 451, 456, 524
Knipjärn, 177, 569
Koboltverk, 270
Kofferdi, 555, 576
Kol, 220, 325, 376, 403, 545, 582, 591, 598
Kollekt, 188, 191, 244, 304, 312, 379, 450–451, 455, 475, 526
Kolning, 367
Kommando, 361, 506
Kommendant, 116
Kommendering, 181, 301, 495, 537, 539
Kommerskollegium, 128, 130, 133, 185, 190, 194, 218, 270, 300, 376, 406, 422–423, 564, 578, 583, 601, 604, 619, 628–629, 652, 654–655
Kommission, 15, 17, 22, 28, 31, 47, 60, 64, 66, 131, 163, 165, 195, 199–210, 222–225, 227–228, 236, 245, 248–249, 258, 279, 303–304, 309, 316, 336, 352, 373, 380, 382, 394–395, 402, 419, 440–441, 447, 468, 487, 502, 547, 551, 566, 581, 583, 586, 598, 603
Kommissionen över akademi- och skolverk, 22
Kommissorialrätt, 200, 286, 391, 395, 438, 557
Kommunionvin, 100
Kompromissorialrätt, 248–249
Konferens, konferera, 48, 104, 241, 282, 297, 308, 311, 321, 382, 389, 428, 541, 575
Konfiskering, 114, 118, 241, 492, 498
Konsistorier, 1–8, 10–11, 13, 16–17, 19–20, 22, 25–28, 30, 34, 36, 39–42, 44, 46–48, 51, 57–58, 65–66, 74–76, 84–89, 91, 93, 101, 113, 115–116, 120, 163, 174, 179, 184, 196, 215, 229–230, 232, 234, 241, 253, 261, 267–268, 281, 285, 305, 316–317, 330, 344–345, 350–351, 354, 374, 382, 386–387, 389, 411–412, 421, 427–428, 436–438, 447, 452, 463, 483–484, 487–488, 491, 496, 502, 523–525, 534–535, 541, 571, 575, 577, 588, 609–610, 616, 622, 625, 627
Konsumtionsaccis, 190, 193, 197, 241–243, 245, 253, 305, 419, 424–426, 441, 448, 486, 490, 515
Konsumtionsavgift, 530, 534, 603
Kontingent, 57, 175, 188, 256

- Kontribution**, 41, 76, 112, 126, 237, 251, 304–305, 309, 399, 425, 456, 460, 474, 513, 515
- Konungaförsäkran**, 24, 29, 45, 72–73, 106–107, 119, 200, 233, 248, 288, 299, 301, 397, 424, 491, 511
- Konungaval**, 109
- Koppar**, 135, 195, 217–218
- Kopparverk**, 274, 312, 585
- Korkskäreri**, 406, 421–422, 429
- Korn**, 21, 78, 424, 495, 510, 517
- Kramhandel**, 95, 187, 493, 498
- Kreatur**, 20, 69, 413, 509, 518, 573, 594
- Krig**, 7, 28, 37, 74, 122, 134, 169, 179, 189, 199, 230, 238, 250, 281, 293, 303–304, 311, 341, 347, 407, 419, 451, 475, 563–564, 582, 589
- Krigsbefäl**, 121, 133–134, 147, 167, 177, 186, 277, 287, 295–296, 300, 437–438, 455, 460, 495, 514, 520, 585–586, 589
- Krigskollegium**, 283–284, 353, 360, 405, 454, 459, 467, 505, 524, 532, 546, 582, 587, 601
- Krigskommissarie**, 121, 123, 126, 214, 259, 271, 353, 459, 465, 583
- Krigsmakt**, 116, 266, 403
- Krigspräster**, 10–11, 42, 447
- Krigsråd**, 123, 354, 505, 532, 546, 579, 582–584, 591, 600
- Krigstjänst**, 267
- Krog**, 91, 255, 508, 510, 514, 517–518
- Kronoallmänning**, 439
- Kronobefallningsman**, 33, 269, 326, 405
- Kronobergs regemente**, 128, 283, 360, 433
- Kronobetjänt**, 68, 90–91, 214, 253, 262, 347, 363, 495, 498, 525, 538, 590
- Kronofogde**, 499
- Kronofordran**, 563
- Kronogods**, 471
- Kronohemman**, 42, 103, 287, 367, 540, 564, 587
- Kronolägenhet**, 401
- Kronorusthåll**, 212
- Kronoskattehemman**, 564
- Kronoskog**, 439, 603
- Kronotionde**, 261, 363, 414, 539, 589
- Krut, krutbruk**, 335, 517, 542
- Krögarsocietet**, 256, 403, 574
- Krögarämbete**, 272
- Krögeri**, 68–69, 90, 256, 403, 518, 570
- Kungl. Maj:t**, 1, 7–8, 16, 20–21, 25, 36, 41, 43, 45–46, 49, 51–52, 65–66, 68, 71, 73–75, 83, 87, 90, 92–95, 98, 100–103, 107, 112, 114, 122–123, 127–128, 131–132, 157–158, 160–163, 167, 169, 173–175, 179–180, 182, 184–185, 187–190, 192, 194, 196, 207–208, 210, 213, 216, 219–220, 224–225, 227–230, 232–233, 242–243, 249–250, 253–254, 256, 258–259, 263–266, 269–276, 280, 283, 286, 290, 292–294, 297–301, 314, 320, 322–324, 326–333, 335–336, 338–344, 346, 349–351, 357–359, 361, 363–365, 367, 372–374, 377–380, 382–391, 397–399, 403, 407–409, 411, 413–414, 417–419, 421, 424–427, 431, 434, 436, 438, 443–444, 446, 448–449, 452–454, 456–457, 459–463, 466–467, 469, 472–473, 478–479, 484–486, 488–489, 491, 493–496, 500–501, 505–507, 509–510, 512, 523–524, 528–529, 532–537, 539–540, 543–544, 548–549, 551–552, 554, 556–557, 561–564, 567–575, 578–584, 586, 589–590, 592–600, 602, 604–606, 609–610, 615–618, 620–622, 626–628, 638, 640, 649, 652–654
- Kungsgård**, 93, 181, 278, 281, 288, 290–291, 319, 377, 425, 448, 471,

- 519, 553, 585–586, 588–589, 591, 601
- Kungsladugård**, 568, 587
- Kvarn**, 364, 371, 455–456, 475, 541, 564, 593, 595, 597
- Kvarntull**, 564
- Kvarstad**, 118, 213
- Kyrka, kyrkobyggnad**, 36, 42, 66, 83, 90–91, 93, 100, 106, 112, 128, 185, 188, 191, 196, 212–214, 234, 244, 302, 312–313, 315, 317, 334, 354, 371, 378–381, 386–387, 389, 392, 408–409, 414, 416–418, 434, 444–445, 450–451, 455, 457, 466, 469, 475–476, 482, 501–502, 516, 526, 528–529, 535, 588, 610
- Kyrkklocka**, 304
- Kyrkoinspektör**, 253
- Kyrkojord**, 243, 263
- Kyrkolag**, 346, 384, 408–409, 412, 466, 491, 542
- Kyrkoordning**, 289–290, 447, 622
- Kyrkoråd**, 289–291, 298, 344, 350–351, 610
- Kyrkvärd**, 193
- Kätteri**, 637
- Köpegodshemman**, 336
- Köpingar**, 554
- Körslor**, 367
- L**
- Laboratorium chemicum**, 553
- Lagkommission**, 382, 603
- Lagmansränta**, 551
- Landköp**, 257
- Landshövdingeämbete**, 17, 33, 42–43, 84, 91, 148, 179, 183–184, 187–188, 192, 214, 233, 260, 267, 281, 289, 291, 363, 403, 427, 456, 464, 479, 484, 563, 569, 576, 578, 594, 600–601
- Landskamrer**, 289, 291, 429, 462, 473, 569, 580
- Landskansli**, 374, 497
- Landskontor**, 33, 574
- Landskuldshemman**, 305, 352
- Landssekreterare**, 179–180, 187, 289, 291, 339, 342, 357, 361, 405, 429, 580
- Landsstat**, 176, 189, 295, 542
- Landtull**, 347
- Lant- och sjömilitieekonomideputationen**, 48, 71, 99, 121, 130, 167, 181, 213, 272, 284, 287, 311, 328, 334–335, 353–354, 402–403, 405, 412, 420, 472, 474, 479, 497, 538, 568, 573, 577–578, 586–587, 599
- Lantbruk**, 367, 479, 527
- Lanthushållning**, 104, 187, 241, 507, 516–518
- Lantkultur**, 67, 73, 79, 178, 274, 609
- Lantmarskalk**, 5, 13–14, 17, 19, 23–25, 48, 51, 67, 71, 77, 81, 93, 95, 101, 106, 114, 118, 124, 126, 131, 136–137, 140, 143–144, 152, 157, 164–165, 177, 179, 188, 195–196, 226, 235, 251, 260, 265, 282–283, 297, 299, 308–309, 321, 324, 344–345, 347, 393, 405, 418, 477, 481, 487, 530, 538, 550, 585, 590, 592–593, 606
- Lantmätare**, 83, 474
- Lantmåterikontor**, 360, 474, 574
- Lantränterier**, 214
- Lappmarkens ecklesiastikverk**, 287, 346, 575, 604
- Lax, laxfiske**, 274, 589
- Lega**, 32–33, 384, 524
- Licentiering**, 50, 53–54, 58–67, 70, 72, 82, 91–92, 96–97, 105, 138, 144, 147–148, 151, 156, 160–161, 165–166, 172–173, 324, 490
- Likpredikan**, 343, 392
- Lin**, 328, 563
- Linköpings domkyrka**, 83, 379, 381, 457, 475
- Livdragonregementen**, 197, 360, 404
- Livregementet till häst**, 14, 41, 113,

213, 373, 418, 533, 568
Ljus, 61, 84, 88, 135, 201, 209, 247,
 332, 397, 422, 448, 458, 483, 536
Loheska och Lillienhoffska saken,
 584
Lotsavgift, 568, 573
Lotsinrättning, 568
Lotsverk, 334, 573
Lotteri, 66, 82, 268, 375, 420, 523–
 524, 556, 574, 605
Lumpsamlade, 527
Lunds akademi, 167, 247, 253, 330,
 368, 373, 401, 461, 561
Lurendrejeri, 95, 105, 110–111,
 117, 170, 223, 328, 348, 496–499,
 502, 504, 513, 553, 606
Lån, 135, 348, 376, 385
Länsman, 539
Lön, 52, 76, 87, 113–114, 123, 127,
 141, 165, 170, 175–176, 178, 182–
 183, 195, 213, 216, 218, 222, 236,
 238, 247, 253, 255, 259, 261, 270,
 272, 277–278, 281, 286, 293, 295–
 297, 300–301, 305, 308, 310, 312,
 318, 322, 329, 345, 363, 367–368,
 373, 380, 382–383, 401–402, 406,
 408, 412, 420, 428, 443, 448, 454–
 455, 458–459, 461–462, 464–466,
 468, 471, 474–475, 477, 479–480,
 485, 489–490, 514, 516, 532, 537,
 546, 550, 552, 554, 558, 563–564,
 568, 572–573, 583, 600
Löningshemman, 565

M

Magistrat, 187, 217, 335, 364, 376,
 475, 484, 497, 554, 563, 568, 597
Magistratens protokoll, 458
Magistratsperson, 499
Mantal, 8–9, 17, 21, 189–190, 237,
 251–252, 308, 352, 388, 539–540,
 589
Mantalsavgift, 16, 68, 157, 176,
 189–190, 218, 236–237, 245, 247,
 253, 261, 295, 304

Manufaktur, 98, 212, 218, 252, 502,
 509, 624, 650, 653
Manufakturfond, 223, 231, 252,
 328, 486, 525, 536
Manufakturidkare,
 manufakturist, 95, 170–171, 224,
 531, 581, 591–592, 595
Manufakturkontor, 131, 133, 212,
 427, 552, 554, 556–557, 566, 577,
 604
Manufakturmedel, 557
Manufakturprivilegium, 527
Manufakturverk, 98, 231, 552
Mark, 83, 236, 573, 587, 603, 608–
 609
Markegång, 17, 121, 167, 177, 247,
 251, 281, 355, 367, 464, 495, 539–
 540, 589–590
Marknad, 347, 518
Masugn, 41, 44, 98, 219, 251–252,
 485, 521
Metall, 454, 476
Metallvåg, 274, 525, 556
Militiestat, 295, 592
Minuthandel, 95, 187, 364–365,
 457, 466, 544
Missgärning, 441
Missväxt, 20–22, 56, 312, 440, 495,
 509–510, 513, 538–539, 609
Mjölkvärn, 371
Mode, 256, 531
Moderkyrkorättigheter, 408, 418, b
Mynt, 37–38, 46–47, 77, 134–135,
 191, 234, 236, 244, 387, 555, 588,
 600
Mönsterskrivare, 412

N

Nationella förklaringen, 111, 113,
 115, 184
Nederlagsfrihet, 243, 376, 592
Norra skånska kavalleriregementet,
 230
Notarieed, 366
Nya Testamentet, 84, 387, 502, 630

Nylands regemente, 452

Nyårslyckönskan, 162

Nåd, 4, 15, 22, 24, 32, 35, 95, 102, 106, 189, 207, 235, 276, 292, 299, 302, 314, 324, 329, 331, 336, 346, 359, 371, 375, 378, 390–391, 460, 481, 488, 495, 518, 556, 571, 595

O

Officerare, 116, 119, 183, 216, 263, 273, 320, 328–329, 403, 408, 437, 503, 545, 572, 602

Officersboställe, 599

Ombudsman, 515

Onus, onera, 367, 589

Oroterade hemman, 33

Ostindiska kompaniet, 317, 379, 580

Ottomanska hovet, 36

Oxtull, 603

P

Papper, pappersbruk, 84, 234, 240, 307, 310, 335, 382, 386–387, 460, 487, 498, 508, 526–527, 530, 611

Parentation, 543

Pass, 315, 501–503

Pastoralier, 252, 383

Pastorat, 7, 9, 21, 42, 49, 74, 93, 101, 169, 189, 237, 251–252, 287, 304, 308, 312, 318, 329, 341, 346, 352, 354, 383, 388–389, 412, 421, 438, 484, 491

Pension, gratial, 37, 52, 82–83, 97, 112, 116, 145, 160, 165–166, 281–282, 343, 347, 356, 362, 451, 460, 506–507, 531, 540, 543, 546–547, 549–550, 552, 554, 558, 569, 572, 575, 583, 590, 601

Pensionsstat, 94, 112, 343, 460, 543

Persedel, 29, 31, 87, 121, 130, 133–134, 167, 175–177, 186, 198, 217, 222, 227, 272, 283, 290, 296, 307–309, 312, 317, 325, 329, 353, 364,

423, 437, 460, 464, 474, 495, 503, 514, 516, 520, 525, 538–542, 546, 555, 582

Peruk, 249

Plantage, 170, 243, 263, 486

Plåt, 37–38, 354, 356, 523, 572, 585, 590, 592–593, 597

Polis, 458, 568, 652

Postfrihet, 592

Postväsende, postgång, 46, 48, 100, 257, 259, 261, 361, 618

Potatis, 524, 603

Prebende, 305, 325, 352, 371, 383, 388, 491

Prebendehemman, 238, 305

Predikan, 22–23, 30, 117, 343, 379, 382, 392, 418, 466, 501, 576, 591, 593, 606

Predikant, 1, 35, 41, 50, 100, 115, 155–156, 185–186, 192, 202, 206, 208, 215, 225–226, 228–229, 232, 246, 248, 279, 289, 301, 341, 358, 370, 408, 418, 423, 425, 449, 458–459, 465, 476, 479, 490, 495, 504–506, 510, 541, 557–558, 571

Prejudice, 74, 119, 123, 128, 131, 179–180, 212, 230–232, 257, 263, 267, 270, 276–278, 283–284, 287, 294, 342, 353, 360–362, 406–407, 454, 457, 469, 472–473, 475, 506, 565, 573, 579, 583, 585, 600–601

Principalatsfrågan, 304

Privilegium, 29, 46, 92, 98, 101, 107, 112, 117–118, 187–188, 215, 219, 233, 237, 240, 251, 267, 315, 323, 325, 329–331, 341, 344, 346, 371, 381, 384, 387, 402–403, 406, 408, 411, 422–423, 432, 452, 457, 461, 463–464, 467, 470, 486–487, 491–492, 514, 521, 523, 527–529, 534–535, 544, 556, 570, 572, 582, 585, 597, 602, 608–609, 615–617, 624, 635, 638–639, 642

Privilegium exclusivum, 422–423

Protokollsdeputationen, 59, 67, 72–

- 73, 82, 85–89, 93, 98–99, 104, 106,
199, 211–212, 215, 220, 230–231,
257, 279, 286, 435, 437, 446, 449,
454, 458, 461, 565, 568, 573, 583,
586, 600–601
- Protokollssekreterare**, 373, 420,
433, 505, 529
- Provinsialschäfer**, 468
- Provpredikan**, 382, 418, 501–502
- Prästbord**, 33, 83–84, 101, 176, 218,
237, 261, 295, 304–305, 316, 352,
384
- Prästerskap**, 3, 9, 12–13, 19–21, 29,
38, 42–43, 64, 75, 84–86, 90–91,
112–114, 117, 120, 127, 132, 157–
158, 176, 189, 208, 233–234, 237–
238, 240, 252–253, 261–262, 272,
291, 295, 304, 308, 312, 323, 335,
346, 352–354, 363–364, 386, 408,
415, 421, 463, 467, 486–487, 491,
496, 528, 566, 570, 608, 610
- Prästgård**, 83, 237–238, 305, 371,
383, 404, 418, 501, 608–609
- Prästrättigheter**, 180, 194, 215,
232–233, 236, 240, 335, 477, 520
- Präststom**, 17, 42, 91, 113, 157, 237,
261, 305, 316, 352, 388, 404, 531,
587, 591–592, 603, 606–608, 617
- Prästval**, 100–101, 113, 134, 221,
230, 251, 267–268, 322, 344, 350–
351, 382–383, 389, 412–413, 418,
428, 437, 447, 457, 459, 464, 477–
478, 483–484, 491, 501–502
- Prästänka**, 83, 118
- Psalmbok**, 43, 90, 315, 385–387
- Publika medel**, 5, 30, 72, 76, 105–
106, 118, 191, 252, 261, 285, 288,
309, 401, 517, 540, 574, 592
- Pålagor**, 76, 237, 303, 397, 424, 518–
519
- R**
- Rang**, 94, 104, 119, 124, 147, 149,
180, 185, 260, 274–276, 278, 280,
283, 290–292, 297–298, 300, 303,
313–314, 333, 336, 341, 354, 362,
393, 413, 427, 429, 443, 448, 457,
463, 473, 503, 522, 526, 536, 570–
572, 576, 580, 584, 591–592, 596
- Rannsaking**, 119, 200, 207, 395,
397–398, 546, 595
- Reduktion**, 522, 582, 590
- Reduktions- och likvidationsdepu-
tationen**, 48, 71, 103, 181, 269,
279, 336, 345, 377, 380, 468, 507,
522, 551, 567, 574, 581, 586–587,
589–590
- Reduktions- och likvidationskom-
mission**, 468, 551, 586–587
- Reduktions- och likvidationsmål**,
468, 590, 593
- Reduktions- och likvidationsverk**,
345, 380, 487, 507–508
- Reformerta kyrkan**, 89, 173, 196,
317, 524, 568, 615, 620–621, 624,
626–627, 632–639, 641–647, 650
- Regementen**, 13–14, 33, 38, 41, 52,
104, 119, 124, 128, 181–182, 212–
213, 216, 230, 242–243, 254, 257,
263, 267, 272, 279–280, 282–283,
285, 290, 299, 301, 320, 326, 339,
345, 358, 360–362, 367, 373, 376,
390, 404, 407–408, 418, 433, 437,
439, 452, 456, 473, 479–480, 491,
493, 496, 503, 506–507, 533, 546,
568, 572, 576, 599
- Regeringsformen**, 13, 18, 60, 81, 86,
89, 107, 143, 147–150, 154, 156,
159, 182, 192, 198, 200, 262, 265,
397, 424, 458, 484, 488, 491, 500,
505, 511, 546, 571, 602, 615, 621,
626, 637–638, 640, 648–649
- Reglemente**, 10, 18, 221, 382, 407,
412, 471, 538–539, 542, 547, 555,
576, 589, 601
- Rekognitionsskog**, 475
- Rekommendation**, 74, 163, 277, 305,
387–388, 418, 438, 461, 503, 534
- Rekrytering**, 245, 286, 545
- Religionsfrihet**, III, 72–73, 80, 89–

- 90, 103, 127–128, 131, 173, 185–186, 188, 192, 285, 485, 568, 615, 620–622, 626–630, 633, 635, 637–638, 640–642, 644–646
- Religionsmål**, 7, 20, 107, 116, 130–131, 381–382, 384, 386, 388, 646, 649
- Religionsstadgar**, 76, 79, 81, 85, 118, 133, 173, 219, 349, 432, 484, 487, 542, 571, 576, 610, 615, 622, 627–628
- Religionstillhörighet**, 72, 89, 128, 186, 192–193, 210, 214–215, 317, 444, 482, 524, 549, 610
- Restitution**, 144, 165, 269, 306, 453
- Revisionssekreterare**, 107, 162–163, 170, 178, 223, 225, 250, 342
- Riddarhusdeputationen**, 255
- Riddarhuset**, 14, 19, 45, 136, 138, 140, 144, 166, 197, 255–256, 259–260, 282, 322, 344–345, 352, 417, 474, 508, 521, 526, 531, 538, 592, 607
- Riddarhusfiskal**, 418, 434
- Riddarhuskamrer**, 142, 292
- Riddarhussekreterare**, 292
- Rikets ständers bank**, 16, 135, 168, 235–236, 269, 336, 348–349, 427, 467, 485, 580, 588, 590–591, 600
- Rikets ständers kontor**, 127, 285, 478, 542, 547, 575, 580
- Riksarkiv**, 114, 378
- Riksdagsbeslut**, 73, 84, 111, 135, 234, 288, 304, 352, 402, 471, 551, 555, 591, 596, 606–607
- Riksdagsmannaval**, 1, 9, 13, 18, 26, 132, 587, 603
- Riksdagsordning**, 4–5, 8–10, 13–14, 18, 27, 30, 34, 36–40, 45–46, 54, 60, 81, 86, 88–89, 107–110, 122, 140–141, 160, 164, 190, 200–204, 206–211, 220–221, 225, 239, 246, 248–249, 262, 264, 319, 369–370, 374, 393–396, 398, 400, 416, 424, 432, 453, 458, 522, 587, 615, 651
- Riksdagspredikan**, 22–23, 379, 576, 591
- Riksdagsrelation**, 87–88, 133, 594
- Riksdagsunderhåll**, 8, 11–12, 19, 115, 392
- Riksdagsärende**, 7, 48, 63, 80, 82, 87
- Riksråd**, 18, 23–24, 26, 50, 52–53, 59–61, 79, 92, 94, 105, 121, 123, 126, 135, 137, 139–141, 144–145, 150, 154, 156–158, 161–163, 165, 171–173, 178, 180, 207, 228, 235, 250–251, 260, 263, 266, 343, 354–356, 373, 377, 468, 487, 545–546, 548, 552, 554, 557–558, 567, 570, 576–578, 581, 586, 589, 599, 602, 604, 606–607
- Riksrådsval**, 17, 60, 137, 140–143, 145–147, 149–153, 155–158, 161, 172, 185, 190, 576, 589
- Riksrådsämbeten**, 149
- Rimmelheds prästgäld**, 408
- Rote**, 33, 181, 617–618
- Rotering**, 99, 181, 545, 617
- Rovdjur**, 197
- Rudimaterier**, 537, 603
- Rusthåll**, **rusthållare**, 113, 212, 334, 404, 456, 529, 565, 606
- Rustning**, 236, 267, 404, 456
- Ryska hovet**, 51
- Ryttare**, 41, 69, 241
- Rå- och rörshemman**, 371
- Rådman**, 86, 95, 112–113, 135–138, 169, 175, 178, 212, 252, 260, 262, 274, 277–278, 282, 291, 293, 297, 309, 314, 323, 363, 368, 382, 399, 415, 457, 478, 492, 498, 500, 528, 542, 546, 553, 577, 579, 581–582, 590, 604
- Rådsprotokoll**, 71, 102, 127, 167, 171, 180, 191, 194, 207, 218, 227–228, 230, 242, 250, 260, 265, 270, 273, 276, 283, 286–287, 292–293, 297–298, 302, 323, 336, 338–340, 342, 375, 390, 413, 418–419, 433, 448, 475, 488, 492–494, 524, 529,

- 572, 574, 580
Råg, 495
Ränta, 45, 214, 267, 274–275, 288, 303, 347, 353, 367, 377, 440, 455–456, 480, 495, 514, 539–540, 569, 589
Räntepersedel, 29, 31, 121, 130, 133–134, 167, 175–177, 186, 198, 222, 227, 272, 283, 290, 296, 307–309, 317, 325, 329, 353, 364, 423, 437, 460, 464, 474, 495, 514, 520, 538, 540–542, 546, 555, 582
Räntmästare, 253, 368, 405, 462–463
Rättegång, 84, 200, 207, 314, 447
- S**
Salpetersjuderi, 360, 405, 506, 601
Salt, 332, 376, 536
Saltviks kyrka, 312
Saluaccis, 528
Sandhavre, 275
Savolax infanteriregemente, 230
Schwerins regemente, 299, 358
Schäfer, schäferi, 223, 468
Seglation, 457, 459–460, 465, 468, 473, 491, 496–497, 503, 520, 542, 545–546, 579, 591, 595, 608
Seglationsfrihet, 364, 598
Sekreta deputationen, 48–49, 58, 60, 71, 79, 82, 108–109, 111–112, 116, 119, 121–123, 125, 128–129, 131, 167–169, 176, 178–179, 187, 197, 212, 231, 244, 246, 256, 258, 260, 267, 271–272, 275–276, 278, 294, 299–300, 313, 340–342, 353, 355, 357–358, 360–361, 365, 387, 400, 402, 405, 407–408, 420, 433, 469, 472–473, 480, 492, 496, 503, 508–509, 516–517, 521, 526–527, 530, 532, 546, 555, 557, 569–570, 579, 583, 597
Sekreta handels- och manufaktur-deputationen, 73, 95, 134, 171, 256–257, 268, 272, 404, 486, 496, 504, 530–531, 603
Sidentyg, 493, 531
Silvermalm, 92, 135, 312, 425–426, 454, 490, 503, 507, 579, 603, 605
Sjöfolk, 555
Sjötullskammaren, 619
Skarprättare, 537
Skatt, 15, 31, 177, 218, 252, 311, 317, 325, 337, 365, 367, 372, 513–514, 518, 538, 544, 556, 569, 582, 584, 587, 589, 593, 598, 609
Skattebonde, 367
Skattebrev, 543, 593
Skattefrälsehemman, 267
Skattehemman, 42, 91, 266–267, 287, 366–367, 440, 528, 530, 564, 569, 573, 587
Skatteköp, 288, 290, 471, 543, 587, 608
Skattelösen, 103
Skattemannarätt, 569
Skatterättighet, 371, 373, 593
Skatteskog, 556, 603
Skattläggning, 255, 267, 302–303, 309, 380, 468, 539, 543, 569, 578, 598
Skepp, 105, 110–111, 117, 347, 497, 537, 560, 574, 576, 580
Skeppsbyggmästare, 463
Skeppsfolk, 576
Skiljemynt, 37–38, 47
Skjutsning, 237, 439, 479–480, 529, 536, 608
Skjutspenning, 43, 448, 479, 591, 603, 606
Skjutsresor, 189
Skog, 83, 85, 98, 103, 182, 267, 274, 367, 376, 403, 419, 439–440, 475, 536, 538, 556, 577–578, 587, 598, 603
Skogshemman, 419, 440
Skogsordning, 267, 273
Skola, 11, 18, 75, 114, 250, 302, 315, 318, 329, 331, 354, 389, 415, 444, 452, 464, 477, 523, 574

- Skollärare**, 11, 18, 305, 316, 329, 464
Skrift, 7, 24–25, 46, 49, 94, 105–106, 118, 127, 131–132, 145, 167, 173–175, 184, 193, 196, 215, 292, 339, 344, 382–383, 385, 408, 456, 498, 541, 549, 559
Skrivelse, 26, 101, 117, 203, 234, 240, 317, 363, 383–385, 387, 452, 472, 485, 490, 524, 529, 541, 610
Skärgård, 459
Slottsbyggnadshjälp, 555
Slottsfogde, 599
Slottskansli, 93, 110, 117, 175, 437, 458, 485
Slussverk, 525, 542, 556
Smide, 97–98, 168, 220, 262, 268, 332, 337, 365–366, 490, 503, 541, 544, 554, 556, 562, 582, 584
Smålands kavalleriregemente, 212
Smör, 516
Sockenkyrka, 501–502
Sockerraffinaderi, 333
Soldat, 32–33, 41, 69, 191, 241, 302, 448, 451, 470, 524, 530
Spannmål, 16–17, 21, 42, 52, 78, 104, 109, 186, 189, 251, 253, 295, 311, 347, 363, 380, 415–418, 424, 495, 509–515, 517–519, 530, 538–539, 542, 563, 581
Spannmålslön, 52, 253, 295, 363, 588
Spannmålsränta, 261
Spanska hovet, 301
Sparreska saken, 436, 448
Spinneri, 263
Spinnhus, 193, 272, 552, 574, 652
Springerska saken, 198–200, 203, 205–209, 218, 236, 304, 316, 566
Stadskyrka, 502
Stadskämmnersrätten, 652
Stambok, 191, 212, 214, 277, 280, 303–304, 312, 334, 375, 381, 451, 455, 475, 526, 605
Stapelfrihet, 563
Stapelstad, 124, 128, 185, 259, 275, 365
Statsbrist, 77, 175, 190, 348, 362, 390, 397–399, 401, 423, 430–431, 439–440, 467, 492, 496, 503, 508, 510, 512–513, 515–516, 518, 528, 530
Statsdeputationen, 52, 164–165, 177, 189, 211, 352
Statskontoret, 310, 348, 405, 564
Statsverket, 68, 133, 164, 193, 197, 319, 348, 572
Sterbhus, 91, 336, 368, 387, 409, 610
Stomhemman, 45
Stora sjötullen, 347
Storkyrkan, 30
Straff, 90, 234–235, 257, 261, 302, 336, 372, 392, 394, 396, 398, 438, 441, 444, 447, 488, 497–499, 512, 518, 561, 566, 573, 596
Student, 27, 315, 537
Stuteri, 181, 376
Ståndsperson, 191, 214, 244, 302, 467, 528
Stångjärn, 97, 168, 365, 466, 554, 579, 601
Stångjärnshammare, 325
Stångjärnshandel, 187, 364–366, 457
Stångjärnssmide, 98, 365, 544, 562, 582
Stångjärnverk, 97–98
Successionsmål, 225, 227–228
Successionsordning, 224–225, 227, 394, 400
Successionsverk, 225, 595
Svea hovrätt, 170, 228, 259, 277–278, 341, 358, 398, 402, 458, 489–490, 532–533, 551, 558, 652
Sveriges inkomster, 133, 288, 401, 426, 510–512, 515, 517, 578
Syningskommissarie, 404, 407, 454, 598
Sågkvarn, 371, 475
Säd, 21, 59, 68–70, 72–73, 78, 103,

114, 124, 189, 301, 416, 509–510,
514, 517–518, 528, 530, 539, 609
Särskilda deputationen, 73, 88
Säteri, 288, 315, 371, 529, 589
Södermanlands regemente, 390
Södra skånska kavalleriregementet,
367

T

Tacksägelse, 14, 18, 23, 25, 33, 41,
152, 228, 235, 241, 250, 273, 314–
315, 329, 332, 368, 374, 376, 385,
409, 412, 430, 437, 443, 478, 488,
500, 530, 562, 588, 594, 608
Talmansed, 71, 294, 370
Talmanssammanträde,
 talmanskonferens, 93, 190, 195,
225, 235
Talmansval, 369–370
Taxa, 157, 189–190, 243, 245, 247,
311, 328, 347, 352, 525, 568, 573,
580
Taxering, 189, 236, 251, 253, 260,
295–296, 306, 581
Timmer, 439, 519, 531
Tingsrätt, 262, 267
Tionde, 16, 251, 261, 363, 414, 514,
539, 589
Tiondespannmål, 16, 251
Tiondesättning, 539, 548
Tjänstefolk, 67, 73, 79, 104, 260,
274, 412, 514, 516
Tjänstehjon, 67, 100, 259, 267, 273
Tjära, 275, 311, 582
Tobak, 241, 263, 467, 486
Tobaksplantage,
 tobaksplantering, 242, 263, 486
Tomasmässa, 514, 520, 539
Torp, 43, 191, 267, 448, 491, 507
Torpare, 42, 69
Triewaldska biblioteket, 243
Tro- och huldhetsförklaring, 71,
118–119
Tronföljdsväl, 327
Trosbekännelsen, 635–636, 639,

645, 648–649
Tryckfrihet, 234
Tukthus, 615, 654
Tull, 234, 237, 328, 332–333, 347–
348, 365, 401–403, 410, 420, 452,
472, 476, 497, 501, 516, 537, 564,
569, 578, 603, 616, 619
Tullarrende, 456, 460, 519, 616
Tullarrendesocietet, 110
Tulldeputationen, 59, 67, 72–73, 99,
106, 110–111, 220, 332–334, 347,
452, 457, 465, 471–472, 569–570
Tullfrihet, 100, 109, 234, 530, 563
Tullsocietet, 110, 178
Tullverk, **tullväsende**, 100, 306,
347–348, 365, 452, 462, 465, 472,
474, 497–498, 500, 564, 604
Tysk-romerska kejserliga hovet,
436, 444

U

Underhåll, 6, 8, 12, 19–20, 29–30,
57, 59, 115, 221, 247, 252, 287,
308, 326, 338, 374, 392, 396, 399,
411, 464, 474, 508–509, 537, 540–
541, 564
Underofficerare, 94, 104, 243, 284,
412
Uppbrotts- och underhållskassa, 402
Uppbördsväsende, 132, 177, 198,
253, 311, 318, 327–328, 363, 538,
540, 564
Upplands infanteriregemente, 119
Uppsala akademi, 42, 46, 179, 195,
215, 322–323, 325, 368, 371, 373,
383, 385, 402, 446, 450, 461, 469–
470, 602
Uppstäder, 124, 185, 259, 365
Uppsyningsman, 90
Urskillningsdeputationen, 32, 48–
49, 51, 59, 68, 72, 79–80, 82, 86,
103, 105, 115, 125, 133, 175, 181,
195, 199, 213, 221, 257–258, 281,
400, 413, 442, 448, 526, 544, 584,
588, 591, 630

Utförsel, 92, 306, 476, 492, 537
Utgifter, 4, 48, 108, 126, 238, 252,
 295, 347–348, 387, 401, 424, 516,
 583, 604
Utlagor, 76, 133, 220, 297, 376, 399,
 401, 468, 593
Utmark, 603
Utmönstring, 354
Utredningskommission, 402, 419
Utskylder, 311, 335, 397, 563–564

V

Vadstena krigsmanshus, 318, 353,
 578, 587, 604
Vagnsavgift, 379
Vakans, **vakansavgift**, 43, 52, 74,
 123, 147, 232, 245, 282–283, 286–
 287, 301, 330, 338, 354, 369, 384,
 418, 460, 473, 489
Varg, 198
Vargeringsmanskap, 266, 283, 286,
 574, 585
Ved, 219, 267, 335, 539, 553, 587,
 599
Vederlagshemman, 419, 440, 567
Vederlagsspannmål, 16–17, 52, 251,
 363, 416
Viktualiepersedel, 217, 503, 516
Viktualier, 217, 402
Vin, 245, 347, 515–518, 592
Vittnesmål, 120, 398
Votering, 5, 10, 19, 25, 34–36, 40,
 62–63, 70, 122, 128–129, 139, 149–
 150, 153, 155, 172, 178, 201–202,
 204, 206, 208–210, 232, 239, 284,
 291, 313, 323–324, 356, 369–370,
 423, 428, 462, 484, 493, 502, 527–
 528, 550, 558
Votum, 5, 47, 129, 166, 172, 187,
 207, 209, 224, 275, 278, 334, 396,
 492, 548–550, 595
Våldsamhet, 426
Väg, 3, 21, 69, 78, 189, 365, 469,
 500, 502, 504, 545, 553, 560, 606
Värmlands regemente, 491

Värvning, 267, 345
Västgöta kavalleriregemente, 182
Västmanlands regemente, 263, 280,
 290, 390
Växelbrev, 257
Växelkurs, 77, 134–135, 257, 263
Växlestadga, 555, 574
Växjö domkyrka, 191, 244

Y

Yppiga tidsfördriv, 91, 424, 531
Yppighet och överflöd, 397, 424–
 426

Z

Zanderska regementet, 339
Zinzendorffska rörelsen, 386, 482–
 483, 610

Å

Åbo akademi, 25–27, 43, 167, 237–
 238, 259, 330, 345, 352, 435, 446–
 447, 449, 454, 461, 479, 561, 598
Åbo domkyrka, 66, 191
Åbo hovrätt, 24, 179, 218, 227, 286
Åbo läns dragonregemente, 404
Åboavgift, 305, 371
Åkerbruk, 77, 83, 259, 267, 367,
 479, 486, 525, 538, 608–609

Ä

Ägotvist, 83–84, 449, 563
Änke- och pupillkassa, 16, 46, 101,
 110, 117–118, 120, 212, 225, 271,
 588, 592
Änkor, 46, 108, 542

Ö

Ödemark, ödesjord, 181, 486, 609
Öl, 90, 515
Örlogsflotta, 599
Östgöta regemente, 320, 390, 480,
 507
Överenskommelse (förening), 5, 11–

12, 46, 115–118, 120, 229, 232,
235, 346, 416

Överjägmästare, 473

Överpostdirektör, 261

Översättning, 112, 219

ORTREGISTER

A

- Alfta prosteri** (Uppsala stift), 1
Amsterdam (Nederländerna), 610
Andra divisionen (Göteborgs stift), 8
Andra divisionen (Skara stift), 2
Andrarums alunbruk i Andrarum socken i Albo härad i Kristianstads län, 523
Arboga, 127
Askersund, 450
Avesta kronbruk i Avesta socken i Norbergs bergslag i Kopparbergs län, 220, 376
Axbergs socken i Örebro härad i Närke och Värmlands län, 596

B

- Batavia** (nederländsk handelsstation på Java), 610
Bergslagen, 44, 170, 260, 371, 569, 578, 583
Bierno kontrakt (Åbo stift), 26
Björneborgs prosteri (Åbo stift), 25
 Blekinge, 181, 191, 247, 253, 286, 403
Bohuslän, 181, 251
Boknäs pastorat i Älvsyssels prosteri (Göteborgs stift), 251
Bolstads socken i Sundals härad i Älvsborgs län, 380, 414–415
Borgå, 334, 388
Borgå socken i Borgå härad i Nyland och Tavastehus län, 181
Borgå stift, 3, 7, 15, 27–28, 74, 93, 325, 352, 421, 438
Borås, 220, 404, 412
Borås (Ås) prosteri (Skara stift), 2
Brahestad, 427
Brandenburg (Tysk-romerska riket), 647

- Bremen** (Tysk-romerska riket), 647
Brunkeberg (Stockholm), 560
Byälven i Närke och Värmlands län, 601
Bäckседа pastorat (Växjö stift), 2
Börstels prosteri (Uppsala stift), 1

D

- Dalarna**, 22, 28, 121, 191, 198, 227, 232, 239, 272, 283, 389, 413, 439, 448, 459, 467, 508–509, 522, 532, 541, 545, 547
Dalsland, 17, 380, 578
Danmark (Danmark-Norge), 560, 562
Degerby, 213–214, 281, 496, 568, 570
Degerby hemman, 379
Delsbo prosteri (Uppsala stift), 1
Dingtuna, 52
Drottningholms slott på Lovön i Färentuna härad i Stockholms län, 603
Dylta svavelbruk i Axbergs socken i Örebro härad i Närke och Värmlands län, 316, 596

E

- Ekenäs**, 427
Elimä socken i Holmgårds län i Nyslotts och Kymmenegårds län, 496, 570
Engelsbergs bruk i Våla socken i Norbergs bergslag i Västmanlands län, 584
England (Storbritannien), 15, 208, 524, 636, 644, 647, 649–650
Enköpings prosteri (Uppsala stift), 1
Eskilstuna kungsladugård i Östra Rekarne och Västra Rekarne härad i Södermanlands län, 83, 568

Eskilstuna län, 477

Estland (Ryssland), 336, 563

Euraåminne pastorat (Åbo stift), 3

Europa, 36, 516, 540, 636

F

Falu koppargruva i Kopparbergs socken i Kopparbergs län, 219, 297, 553, 586

Filipstad, 254

Finland, 29, 38, 59, 64, 66, 100, 121, 181, 187, 189, 192, 217, 229, 237–238, 255, 258, 273–275, 284, 287, 293, 295, 301, 305, 307–308, 315, 336, 344, 350–351, 356, 411, 449, 451, 486, 530, 543, 554, 562–564, 579, 590, 599, 604, 615, 618

Fjärde divisionen (Skara stift), 2

Floby pastorat (Skara stift), 74

Forsa prosteri (Uppsala stift), 1

Forsby ström, 442

Frankrike, 562, 620, 626, 649–650

Fredrikshamn, 244, 275, 284, 349

Frosvidals järnbruk i Kils socken i Örebro härad i Närke och Värmlands län, 598

Fårö socken i Norra befallningen i Gotlands län, 303

Fällingsbro prosteri (Västerås stift), 2

Färnebo prosteri (Uppsala stift), 1

Föringe pastorat i Ådals-Lidens prosteri (Härnösands stift), 329

Första divisionen (Skara stift), 2

G

Gamla Karleby, 420, 427

Gothem och Norrlanda pastorat (Visby stift), 4

Gotland, 181, 233, 302–303, 309, 311, 379

Greifswald (Svenska Pommern/Tysk-romerska riket), 373

Grönbo bruk i Fellingsbro socken i

Fellingsbro härad i Närke och Värmlands län, 337

Gästrikland, 44

Gävle, 116, 121, 132, 151, 169, 374, 464

Gävle prosteri (Uppsala stift), 1

Gävleborgs län, 176, 542

Gökholms gods i Mällösa socken i Askers härad i Närke och Värmlands län, 590

Göta rike, 559–562

Göteborg, 176, 180, 186, 302, 333, 373, 463, 487, 570, 580–581

Göteborgs och Bohus län, 103, 253

Göteborgs stift, 3–4, 8, 10–11, 13, 35, 43, 56, 115, 120, 129, 389, 524, 541, 575

Götfors järnbruk i Byarums socken i Östbo härad i Jönköpings län, 584

H

Hagunda prosteri (Uppsala stift), 1

Halland, 131, 161, 256, 403, 525

Hallands län, 103, 253

Halmstad, 303, 334

Hedemora socken i Näsgårds län i Kopparbergs län, 220, 325, 376

Hedesunda prosteri (Uppsala stift), 1

Hedvig Eleonora församling (Stockholm), 49

Helsingfors, 546, 573, 581

Herresta socken i Ärlinghundra och Seminghundra härader i Stockholms län, 477

Hessen (Tysk-romerska riket), 647

Holland (Nederländerna), 636–637, 649

Holstein-Gottorp (Tysk-romerska riket), 560

Hova, 596

Hova pastorat (Skara stift), 74

Hudiksvalls prosteri (Uppsala stift), 1

Husbyskedevi prosteri (Uppsala stift), 1

Huseby kronobruk i Skatelös socken i Albo härad i Kronobergs län, 597

Husebyborgs kvarn i Tierps socken i Örbyhus härad i Uppsala län, 455, 541, 593, 595

Håbo prosteri (Uppsala stift), 1

Hällefors bruk och silververk i Hällefors socken i Grythyttan och Hällefors bergslag i Närke och Värmlands län, 490, 503, 507

Hälsingland, 33, 84, 509

Hännemora/Hunnemora frälsehemman, 335

Härnösand, 182

Härnösands stift, 3, 5, 7, 13, 15, 20–22, 52, 56, 325, 374, 606

Hässleskogs prosteri (Karlstads stift), 3

I

Ilmola socken i Korsholms södra härad i Österbottens län, 589

Ingermanland (Ryssland), 567

Israel, 38

Istorps pastorat (Göteborgs stift), 3

J

Jakobs församling (Stockholm), 186, 210, 232

Jakobstad, 22, 92, 130, 427, 534

Janakkala socken i nedre Hollola härad i Nylands och Tavastehus län, 341

Jämtland, 329, 346, 363, 374–375, 500, 508, 559, 585

Järntorget (Stockholm), 560

Järpens kopparverk i Åre socken i norra delen av Jämtland i Väster-norrlands län, 585

Jönköping, 132, 240, 244, 585

Jönköpings län, 2, 43, 219, 342

K

Kajana, 38, 427

Kalajoki socken i Salo härad i Österbottens län, 420

Kalmar, 82

Kalmar division (Linköpings stift), 2

Kalmar län, 89, 308, 492

Kalmar stift, 3, 35, 56

Karelen, 38, 192, 341, 565

Karlbergs kungsgård (Stockholm), 324

Karlshamn, 3, 335

Karlskoga, 221, 247, 325, 353, 490

Karlskrona, 191, 217, 298, 311, 405, 413, 433, 463, 472, 537

Karlstad, 17

Karlstads stift, 1, 3, 56–57, 311, 352, 366, 380–381, 408, 413–417, 581, 584

Kils härad i Närke och Värmlands län, 238, 442

Kimi bruk i Vörå socken i Korsholms norra härad i Österbottens län, 582

Klara församling (Stockholm), 35

Kleva pastorat (Skara stift), 57

Knuthy prosteri (Uppsala stift), 1

Konstantinopel (Osmanska riket), 36

Kopparbergs län, 258, 490

Kortis sätesgård i Borgå socken i Borgå härad i Nyland och Tavastehus län, 181

Kristianstads län, 405

Kristinestad, 427

Kronobergs län, 2, 43

Kullerstads pastorat (Linköpings stift), 2

Kungälv, 3

Kälviå (Kiällmio) församling (Åbo stift), 3, 14

Köpings prosteri (Lunds stift), 3

Köpings stad, 112, 276, 542, 553, 572, 594

Köpingsön (Köpings stad), 276, 594

L

Ladugårdsgärdet (Stockholm), 301

Lagunda prosteri (Uppsala stift), 1

Lannafors hammarbruk i Vintrosa socken i Örebro Härad i Närke och Värmlands län, 598

Lappmarken, 179, 287, 346, 575, 604

Lappå socken i Korsholms norra härad i Österbottens län, 589

Lekebergs bergslag i Närke och Värmlands län, 545, 598

Leksands pastorat (Västerås stift), 2

Lempäälä prosteri (Åbo stift), 25

Lerbergs bergslag i Närke och Värmlands län, 598

Letala socken i Vehmo härad i Åbo och Björneborgs län, 521

Lidköping, 311, 352, 366, 380, 408, 413–417, 581, 584, 601

Lill socken, 596

Limingo pastorat (Åbo stift), 421, 438

Lindhofs sätesgård/kungsladugård i Lindbergs socken i Himle härad i Hallands län, 268

Lindön, ö i Härad socken i Åkers härad i Södermanlands län, 412, 468

Linköping, 487–488

Linköpings division (Linköpings stift), 2, 12, 39

Linköpings stift, 1–2, 12, 17, 20, 35, 39, 44, 56, 83, 369, 379, 381, 386–387, 457, 475, 487–488, 526

Lisjö bruk och säteri, Sura socken i Snäfringe härad i Västmanlands län, 325, 466

Livland (Ryssland), 563

Ljungby prosteri (Kalmar stift), 3

Lohteå socken i Kronoby härad i Österbottens län, 420

Loimijoki prosteri (Åbo stift), 3

Lojo prosteri (Åbo stift), 26–27

Lovers alunbruk i södra Möckleby socken i Gräsgårds härad i Kalmar län, 274

Loån i Västernorrlands län, 586

Luleå lappmark i Luleå fögderi i Västerbottens län, 187, 309

Lunds akademi, 247, 253, 368, 461, 561

Lunds stift, 1, 3, 20, 35, 56–57, 253, 373, 436, 478, 482

Lyresta pastorat (Skara stift), 2

Lövås silver- och kopparverk i Skedevi socken i Egentliga Kopparbergs län i Kopparbergs län, 312

M

Malmö, 3

Marstrand, 180

Medelpad, 181, 238, 363, 374–375, 508

Meldersteins järnverk i Råneå socken i Luleå fögderi i Västerbottens län, 187, 309

Mo prosteri (Uppsala stift), 1

Mora socken i Österdalarnas härad i Kopparbergs län, 219, 325, 553

Munktorps pastorat (Västerås stift), 2

Munsö prosteri (Uppsala stift), 1

Mändolax, 254

Mäntyharju pastorat (Borgå stift), 28, 421

Mölnbacka hammarverk i nedre Ulleruds socken i Kils härad i Närke och Värmlands län, 442

Mörskoms pastorat (Borgå stift), 388

N

Nora prosteri (Uppsala stift), 1

Norden, 560–561

Nordmarks härad i Närke och Värmlands län, 442

Norge (Danmark-Norge), 198, 500–501, 560

Norra divisionen (Härnösands stift), 7

Norrbergs bergslag i Västmanlands

län, 170

- Norrby prosteri** (Uppsala stift), 1
Norrköping, 212, 483, 487
Norrland, 69, 198, 217, 433
Norrlanda pastorat (Gotlands stift), 4
Norrmalm (Stockholm), 560
Norrström (Stockholm), 560, 597
Norunda prosteri (Uppsala stift), 1
Ny Karleby, 427
Nya Kopparbergs bergmästardöme
i Västmanlands län, 578
Nydala socken i Västra häradet i Jönköpings län, 219
Nykarleby socken i Korsholms norra härad i Österbottens län, 582
Nykyrko socken i Virmo härad i Åbo och Björneborgs län, 521
Nyköping, 2
Nyköpings västra kontrakt (Strängnäs stift), 113
Nyland, 364
Nyslotts och Kymmenegårds län, 188, 565
Nystad, 427, 521
Närke, 2, 275, 306, 546, 556
Närpes pastorat (Åbo stift), 3
Närtuna prosteri (Uppsala stift), 1

O

- Odensala prosteri** (Uppsala stift), 1
Omberg (Omnberget), 587
Onsta skattehemman, 573
Orga järnbruk i Vånga socken och bergslagen i Finspångs län i Östergötlands län, 218, 598
Orivesi socken i Satakunda härad i Åbo och Björneborgs län, 341
Ostindien, 92, 581
Ovansjö prosteri (Uppsala stift), 1
Ovansjö socken i Gästriklands hövdingedöme i Västernorrlands län, 556

P

- Pennsylvania** (brittisk koloni), 482
Pfaltz (Tysk-romerska riket), 647
Pojo pastorat (Åbo stift), 26–27
Pommern (Tysk-romerska riket), 183, 507, 560, 602
Preussen (Tysk-romerska riket), 390, 637, 649–650
Pyhtis socken i Nyslotts och Kymmenegårds län, 496
Pyhämaa socken i Vehmo härad i Åbo och Björneborgs län, 521
Pyrriis masugn i Nykyrko socken i Virmo härad i Åbo och Björneborgs län, 521

R

- Regensburg** (Tysk-romerska riket), 621, 626, 628
Reval (Estland/Ryssland), 51
Riddarholmens församling (Stockholm), 1
Rom (Kyrkostaten/Patrimonium Petri), 621, 626, 628
Ryssland, 27, 38, 124, 325, 407, 565
Råda pastorat (Skara stift), 414–415
Råda rusthåll, 529, 606

S

- Sala silververk** i Sala socken i Överturbo härad i Västmanlands län, 603
Salzburg (Österrike), 636
Sankt Michael prosteri (Borgå stift), 28
Sankt Olofs församling (Stockholm), 1
Sankt Petersburg (Ryssland), 51
Sankta Klara församling (Stockholm), 1
Saris gods (Ingermanland/Ryssland), 567
Savolax, 192, 341, 404, 407, 454, 630
Selångers pastorat (Härnösands

- stift), 4
- Sidensjö församling** (Härnösands stift), 374
- Silleruds socken** i Nordmarks härad i Närke och Värmlands län, 442
- Simtuna pastorat** (Uppsala stift), 1
- Sjöstorps kungsgård** i Ödeshögs socken i Lysings härad i Östergötlands län, 601
- Skandinavien**, 560
- Skara stift**, 2, 5, 35, 44, 46, 56–57, 74, 93, 113, 183–184, 417
- Skaraborgs län**, 170, 186, 376, 438, 473, 529
- Skinnskattebergs bergslag** i Västmanlands län, 168, 170, 480, 569
- Skåne**, 65, 171, 228, 247, 255, 261, 300, 307, 335, 403, 405, 537, 599, 601
- Skällnora kungsgård** i Fresta socken i Vallentuna härad i Stockholms län, 585
- Sköndals säteri** (Stockholm), 434, 599
- Småland**, 6
- Solna pastorat** (Uppsala stift), 1
- Spanien**, 58
- Spånga pastorat** (Uppsala stift), 1
- Stockholm**, III, 1, 6, 8, 16, 34–35, 47, 75–76, 85, 124, 183, 188, 217, 221, 230, 253, 259, 261, 267–268, 272, 280, 311, 327, 350–351, 364–366, 375–376, 382–383, 402, 405, 408–409, 411–412, 427, 450, 462–463, 475, 483, 487, 490, 509, 525, 536, 542, 560, 565, 568, 570, 574, 579, 582, 592, 597, 603, 610, 622–623, 625, 627, 629, 652, 655
- Stockholms konsistorium**, 588, 622, 627
- Stockholms län**, 17, 176, 364, 465–466, 471, 474, 477, 496, 581
- Stora Skedevi pastorat** (Västerås stift), 2
- Stora Tuna** i Sätters län i Kopparbergs län, 28, 96, 175, 410
- Storkyrkoförsamlingen** (Stockholm), 428
- Stralsund** (Svenska Pommern/Tyskromerska riket), 506
- Strängnäs stift**, 2, 5, 7, 13, 15, 17, 19–20, 27, 35–36, 51, 56–57, 75, 101, 215, 261, 383, 386, 388, 452, 523, 535, 555, 572
- Strömsholms kungsgård** i Kolbäcks socken i Snävinge härad i Västmanlands län, 589
- Stymnelbergs rusthåll**, 456
- Sundbo bruk** i Fellingsbro socken i Fellingsbro härad i Närke och Värmlands län, 337
- Sundbyholms kungsgård** i Sundby socken i Österrekarne härad i Södermanlands län, 477
- Sunds socken** i Åland i Åbo och Björneborgs län, 25
- Sundsvall**, 192
- Sundsvalls församling** (Sundsvall), 4, 378, 451, 455
- Svanhals pastorat** (Linköpings stift), 2
- Svartsjö prosteri** (Uppsala stift), 1
- Sverige**, 36, 38, 64, 149, 185, 189, 195, 200, 206, 224, 233, 237–238, 288, 327, 330, 338, 397–398, 436, 482, 517–518, 559–562, 592, 596, 599, 608, 620–621, 624, 626–627, 638, 640–642, 648, 650
- Söderhamn**, 291, 301
- Södermalm** (Stockholm), 110
- Södermanland**, 2, 20, 56, 524, 573, 585
- Södermöre härad** i Kalmar län, 191, 286
- Södersluss**, 560
- Södertälje**, 284
- Södra divisionen** (Härnösands stift), 4

T

Tanums prosteri (Göteborgs stift), 3
Tierps prosteri (Uppsala stift), 1
Tierps socken i Örbyhus härad i Uppsala län, 1, 455
Timmele pastorat (Skara stift), 418, 501, 502
Tjusebotorp, 316
Torneå, 293, 564
Torsebro (Torsjöbro) krutbruk i Nosaby socken i Villands härad i Kristianstads län, 335
Torstuna prosteri (Uppsala stift), 1
Torsåkers socken i södra Ångermanland i Västerbottens län, 556
Tredje divisionen (Skara stift), 2, 57
Tuna pastorat (Linköpings stift), 2
Turbo stångjärnsbruk i Hedemora socken i Näsgårds län i Kopparbergs län, 584
Tyska församlingen (Göteborg), 302
Tyska församlingen (Karlskrona), 191
Tyska församlingen (Norrköping), 212
Tyska församlingen (Stockholm), 625
Tyskland (Tysk-romerska riket), 530
Tysk-romerska riket, 234, 482, 530
Täby prosteri (Uppsala stift), 1

U

Uddevalla, 3
Uleåborg, 318, 329, 427
Ulleråkers prosteri (Uppsala stift), 1
Ullerö socken i Kils härad i Värmlands län, 65, 238
Ulricehamn, 311, 333, 408, 418, 501–502
Ungern, 443
Ungern (Tysk-romerska riket), 435, 443–444
Uppland, 109, 222, 465
Upplands län, 450, 465, 581
Uppsala, 47, 75–76, 162, 195, 203, 288, 464, 483, 491, 543, 555, 560, 578

Uppsala län, 176

Uppsala stift, 1, 6–8, 16, 33, 35, 41, 47–48, 56, 76, 84, 265, 427, 482–484, 588

V

Vadsbo härad i Skaraborgs län, 170
Vaksala prosteri (Uppsala stift), 1
Varv och Kungslena socken i Vartofta härad i Skaraborgs län, 529
Vasa, 318, 329
Vasa kontrakt (Åbo stift), 3, 19, 29–30
Vaxholm, 390
Veckholms prosteri (Uppsala stift), 1
Viborg, 28
Vikmanshyttans stångjärnsbruk i Hedemora socken i Näsgårds län i östra Bergslagen i Kopparbergs län, 584
Vikornas prosteri (Göteborgs stift), 3, 8–9, 11
Villmanstrand, 349, 469
Vimmerby, 528
Vingåkers socken i Oppunda härad i Södermanlands län, 524
Virestads pastorat (Växjö stift), 4
Visby stift, 1, 4, 23, 56, 180, 194, 232–234, 236, 247, 253, 352, 363, 520
Visingsö, 585
Vånga socken i Bergslagen och Finspångs län i Östergötlands län, 598
Väddö prosteri (Uppsala stift), 1
Vänern, 176, 180, 601
Vänersborg, 601
Värmdö prosteri (Uppsala stift), 1
Värmland, 238, 442, 448, 451, 456, 507, 573
Västana-Stängs division (Linköpings stift), 2
Västerbotten, 309, 325, 486, 509, 537
Västergötland, 130
Väster-Löfsta prosteri (Uppsala

stift), 1
Västernorrlands län, 181, 450, 486, 581
Västervik, 344
Västerås, 179, 464
Västerås stift, 2, 6, 8, 22, 35, 52, 56
Västmanlands län, 258
Västra häradet i Jönköpings län, 219
Västra Silverberget i Norbercke socken i västra Bergslagen i Kopparbergs län, 579, 605
Växjö, 179, 464
Växjö län, 569
Växjö stift, 1–2, 4, 16, 30, 32, 35, 41, 43–44, 56, 90, 113, 191, 244
Vörå socken i Korsholms norra härad i Österbottens län, 582, 589

W

Wien (Österrike/Tysk-romerska riket), 436

Y

Ystad, 132, 480

Å

Åbo, 66, 191, 253, 427, 603
Åbo och Björneborgs län, 237, 364
Åbo stift, 3, 14–15, 19, 22, 24, 26–27, 29–30, 35, 45–46, 56, 173, 184, 341, 421, 438, 445, 534
Ådals-Lidens pastorat (Härnösands stift), 329, 363
Åland, 27, 181, 304, 312, 563
Ålands kontrakt (Åbo stift), 25
Åmål, 542, 554, 601
Ångermanland, 334, 374–375, 500, 508–509, 586
Åsunda prosteri (Uppsala stift), 1

Ä

Ädelfors guldverk i Alsheda socken i Östra härad i Jönköpings län, 274, 460, 496, 544, 574

Älvsborgs län, 3, 127, 222, 269, 286, 569
Älvsyssels och Vikornas division (Göteborgs stift), 579
Älvsyssels prosteri (Göteborgs stift), 3, 8–9, 11, 120, 251, 587
Ängelholm, 275

Ö

Öland, 181, 403, 526
Örebro, 2, 405
Öregrund, 246
Öresund, 259, 277, 284
Örslösa pastorat (Skara stift), 2, 414–415
Östan-Stångs division (Linköpings stift), 2
Österbotten, 19, 22, 29–30, 38, 44, 66, 217, 255, 486, 537, 543, 563–564, 578, 589, 598
Österbottens division (Åbo stift), 3, 14, 29–30, 38, 157, 176, 218, 438
Östergötland, 218, 222, 598
Öster-Löfsta prosteri (Uppsala stift), 1
Östhammar, 177
Översela socken i Selebo härad i Södermanlands län, 585

LITTERATURFÖRTECKNING

- 1686 års kyrkolag. *Kyrkio-lag och ordning, som then stormächtigste konung och herre, herr Carl then elofte, Sveriges, Göthes och Vändes konung etc. åhr 1686 hafver låtit författa och åhr 1687 af trycket utgå och publicera. Jemte ther til hörige stadgar.* Stockholm 1687.
- Dalin, Olof, 1747. *Svea rikes historia ifrån des begynnelse til våra tider, efter hans kongl. maj:ts nådiga behag på riksens höglofliga ständers åstundn författad af Olof Dalin. Förste delen, som innehåller hela hedniska tiden.* Stockholm, trykt hos Lars Salvius 1747. Stockholm.
- Ekerman, Petrus, 1747. *Testificatio pietatis, qua sacram regiam celsitudinem, serenissimum augustissimumque principem, Adolphum Fridericum, d.g. electum regni sviogothici principem hereditarium et Holsatiæ ducem celsissimum, cum cancellariatum academiæ Upsaliensis : gratiosissimus adiret, musarum Upsaliensium nomine, subjectissime excepit Petrus Ekerman ... In auditorio carolino majori die II. april. ann. MDCCXLVII. Upsaliæ. [Akademiska tryckeriet.] Uppsala.*
- Gezelius, Johannes d. y, 1752. *Biblia, thet är all then heliga skrift på swensko. Efter hans kongl. maj:ts högstsäl. konung Carl then elloftes, i glorwyrdigste åminnelse; nådiga förordning. Medh nödtorf-
tig förklaring widh hwar vers: til then himmelska sanningens: tydeliga förstånd, och grundeliga försvar; samt til hwar och ens lärdom, tröst och förmaning. Medh kongl. maj:ts allernådigsta privilegio.* Stockholm, tryckt af Henr. Christoph. Merckell, kongl. boktryckiare i stor-förstendömet Finland, : och til ända bracht åhr 1728. Del 1–6. 1711–28. Ny upplaga av NT, 1–2 1752. Åbo och Stockholm.
- Kammecker, Martin, 1746. *En christelig predikan, öfver Ord-språks bok. 4: v. 26.27. Ut i hans Kongl. Maj:ts, theras kongl. högheters och samtelige riksens högl. ständers närwaro wid riks-dagens början åhr 1746 then 26 september.* Stockholm.
- Kihlman, Sven, 1746. *Oförgripeligt förslag til calendarii correction uti the återstående styckon.* Stockholm, tryckt hos kongl. boktr. i stor-furstendömet Finnland, sal. Henrich C. Merckells änckia. Stockholm.
- Lagerroth Fredric, 1934 a. *Sveriges riksdag. Historisk och statsvetenskaplig framställning. 5. Frihetstidens maktägande ständer 1719–1772 del 1.* Stockholm.
- Lagerroth Fredric, 1934 b. *Sveriges riksdag. Historisk och statsvetenskaplig framställning. 5. Frihetstidens maktägande ständer 1719–1772 del 2.* Stockholm.

- Lenhammar, Harry, 2000. *Sveriges kyrkohistoria. 5. Individualismens och upplysningens tid*. Stockholm.
- Lindqvist, Barbro, 2000. Katolska invandrare – kulturskapare och arbetare. I *Sveriges kyrkohistoria. 5. Individualismens och upplysningens tid*. Red. Harry Lenhammar. S. 254–263. Red. Harry Lenhammar. Stockholm.
- Malmström, Carl Gustaf, 1897. *Sveriges politiska historia från konung Karl XII:s död till statshövfningen 1772*. 3. Stockholm.
- Metcalf, Michael F, 1992. Frihetstidens riksdag (1719–1772). I *Riksdagen genom tiderna*. S. 125–247. Red. Nils Stjernquist. Stockholm.
- Modée, Reinhold Gustaf, 1742–1749. *Utdrag utur alle ... utkomne publique handlingar, placater, förordningar, resolutioner och publicationer, som riksens styrsel samt inwärtens hushållning och författningar i gemen, jämwäl ock Stockholms stad i synnerhet angå*. Del I 1718–1729, II 1730–1739, III 1740–1747. Stockholm.
- Nehrman, David, 1751. *Iurisprudentia ecclesiastica eller Kürckio lagfarenheten / utgifwen af David Nehrman*. London och Göteborg.
- Norrman, Ragnar, 1993. *Konservative änkor och kvinnor på undantag. Prästänkornas villkor i Uppsala stift 1720–1920 – från änkehjälp till familjepension*. Uppsala.
- ”Vattenminskning” i *Nordisk familjebok. Konversationslexikon och realencyklopedi. Band 31*. Red. Th. Westrin. Stockholm 1921.
- Wieselgren, Peter, 1840. *Historik öfwer swenska bränwinslagstiftningen under 200 år*. Lund.
- Årstrycket. K. förordningar mm. 1569–1833.